

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-0610-180-25

Druk nr 1857
Warszawa, 17 października 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam
Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zmianie ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw.

Projekt realizuje priorytet polityki Rady Ministrów.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac
parlamentarnych został upoważniony Minister Edukacji.

Z poważaniem

Donald Tusk

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043 i 1160) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4:

a) po pkt 23 dodaje się pkt 23a w brzmieniu:

„23a) podstawie programowej wychowania przedszkolnego – należy przez to rozumieć zestaw ogólnych celów kształcenia, wychowania i opieki oraz kompetencji i zadań przedszkola w tym zakresie, sposoby organizowania środowisk edukacyjnych, a także zestaw oczekiwanych osiągnięć dziecka na koniec wychowania przedszkolnego i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych oraz warunki i sposób realizacji tej podstawy programowej;”,

b) pkt 24 otrzymuje brzmienie:

„24) podstawie programowej kształcenia ogólnego – należy przez to rozumieć zestaw ogólnych celów kształcenia i wychowania oraz kompetencji i zadań szkoły w tym zakresie, sposoby organizowania środowisk edukacyjnych, a także zestaw celów nauczania poszczególnych zajęć edukacyjnych, oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych oraz warunki i sposób realizacji tej podstawy programowej;”,

c) po pkt 25a dodaje się pkt 25b w brzmieniu:

„25b) programie wychowania przedszkolnego – należy przez to rozumieć program, o którym mowa w art. 3 pkt 13b ustawy o systemie oświaty;”,

d) pkt 26 otrzymuje brzmienie:

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, ustawę z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej, ustawę z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, ustawę z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, ustawę z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw oraz ustawę z dnia 21 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw.

„26) programie nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego – należy przez to rozumieć program, o którym mowa w art. 3 pkt 13ba ustawy o systemie oświaty;”;

e) po pkt 27 dodaje się pkt 27a w brzmieniu:

„27a) ramowym planie nauczania – należy przez to rozumieć plan realizowanych w poszczególnych typach szkół lub placówkach artystycznych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 i 2, oraz odpowiednio:

- a) tygodniowy lub semestralny wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1, z wyjątkiem wymiaru godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego w branżowej szkole II stopnia oraz wymiaru godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy o systemie oświaty, w przypadku których nie określono treści nauczania i celów kształcenia w podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego,
- b) tygodniowy wymiar godzin fakultatywnych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1a, w przypadku określenia podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie tych zajęć w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 i ust. 3a,
- c) minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 3,
- d) minimalny wymiar godzin z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 5,
- e) tygodniowy lub semestralny wymiar godzin do dyspozycji dyrektora szkoły, które mogą być przeznaczone na realizację zajęć edukacyjnych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a,
- f) minimalny wymiar godzin zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 7,
- g) maksymalny tygodniowy wymiar godzin, które organ prowadzący może dodatkowo przyznać w roku szkolnym na realizację zajęć edukacyjnych, oraz ich przeznaczenie,

- h) warunki i sposób realizacji zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1–2, oraz tygodnia projektowego organizowanego w każdym roku szkolnym w celu realizacji przez uczniów grupowych i międzyprzedmiotowych projektów edukacyjnych,
 - i) przeznaczenie godzin stanowiących różnicę między sumą godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego a minimalną liczbą godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie określoną w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego, w szczególności na przygotowanie uczniów do uzyskania dodatkowych umiejętności zawodowych, kwalifikacji wolnorynkowej lub kwalifikacji sektorowej funkcjonującej w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji lub dodatkowych uprawnień zawodowych;”,
- f) pkt 33 otrzymuje brzmienie:
- „33) specyficznych trudnościach w uczeniu się – należy przez to rozumieć trudności w uczeniu się odnoszące się do uczniów w normie intelektualnej, którzy mają trudności w osiągnięciu oczekiwanych efektów uczenia się i realizacji wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub przyswajaniu treści nauczania z zakresu kształcenia zawodowego, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania percepcyjno-motorycznego i poznawczego, nieuwarunkowane schorzeniami neurologicznymi;”;
- 2) w art. 20:
- a) w ust. 2 w pkt 2 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e, albo z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., oraz:”;
 - b) w ust. 3 w pkt 2 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„spełniła warunki, o których mowa odpowiednio w ust. 2 pkt 1 lub 2 lub ust. 6 pkt 1 lub 2, oraz zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia

się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g, albo z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., a także:”;

- 3) użyte w art. 26b w ust. 22, 24 i 25 oraz w art. 46b w ust. 2, w różnym przypadku, wyrazy „Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie” zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami „Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy”;
- 4) w art. 37 w ust. 7 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„1) prawo uczestniczenia w szkole w zajęciach, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1a–3 i 5–7;”;
- 5) w art. 44e w ust. 9 skreśla się wyrazy „gromadzone i”;
- 6) po art. 44e dodaje się art. 44f w brzmieniu:

„Art. 44f. 1. W celu wspierania funkcjonowania publicznych i niepublicznych młodzieżowych ośrodków wychowawczych, efektywnego wykorzystania bazy tych ośrodków w procesie wspierania i resocjalizacji nieletnich oraz koordynowania nadzoru pedagogicznego nad tymi ośrodkami minister właściwy do spraw oświaty i wychowania udostępnia system teleinformatyczny oraz zapewnia jego funkcjonowanie.

2. System teleinformatyczny, o którym mowa w ust. 1, umożliwia:

- 1) dostosowywanie oferty edukacyjnej i wychowawczej młodzieżowych ośrodków wychowawczych do zmieniających się potrzeb społecznych w zakresie wspierania i resocjalizacji nieletnich;
- 2) badanie warunków w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i działań podejmowanych w tych ośrodkach w zakresie wychowania i resocjalizacji nieletnich;
- 3) usprawnienie nadzoru pedagogicznego nad młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi.

3. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może wyznaczyć publiczną placówkę doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, o której mowa w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b, do obsługi organizacyjno-technicznej funkcjonowania i rozwoju systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1, zapewniając środki finansowe na realizację tego zadania.

4. Administratorem danych przetwarzanych w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w ust. 1, jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.

5. Dostęp do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1, mogą uzyskać:

- 1) dyrektor i pracownicy młodzieżowego ośrodka wychowawczego wykonujący zadania zawodowe w zakresie celów określonych w ust. 1 i 2 – w zakresie danych, o których mowa w:
 - a) ust. 17 pkt 1 i 4, dotyczących tego ośrodka,
 - b) ust. 17 pkt 2 i 3, dotyczących nieletnich skierowanych do tego ośrodka lub przebywających w tym ośrodku oraz ich rodziców,
 - c) ust. 17 pkt 9 i 10;
- 2) pracownicy urzędu obsługującego organ prowadzący młodzieżowy ośrodek wychowawczy, będący jednostką samorządu terytorialnego, wykonujący zadania zawodowe w zakresie celów określonych w ust. 1 i 2 – w zakresie danych, o których mowa w:
 - a) ust. 17 pkt 1, dotyczących młodzieżowego ośrodka wychowawczego prowadzonego przez ten organ,
 - b) ust. 17 pkt 2 lit. a, d i h, dotyczących nieletnich skierowanych do ośrodka, o którym mowa w lit. a, lub przebywających w tym ośrodku,
 - c) ust. 17 pkt 5, 9 i 10;
- 3) osoba prawna inna niż jednostka samorządu terytorialnego albo osoba fizyczna prowadzące publiczny lub niepubliczny młodzieżowy ośrodek wychowawczy oraz zatrudnione przez nią osoby, wykonujące zadania zawodowe w zakresie celów określonych w ust. 1 i 2 – w zakresie danych, o których mowa w:
 - a) ust. 17 pkt 1, dotyczących młodzieżowego ośrodka wychowawczego prowadzonego przez tę osobę,
 - b) ust. 17 pkt 2 lit. a, d i h, dotyczących nieletnich skierowanych do ośrodka, o którym mowa w lit. a, lub przebywających w tym ośrodku,
 - c) ust. 17 pkt 6, 9 i 10;
- 4) pracownicy kuratorium oświaty wykonujący zadania zawodowe w zakresie celów określonych w ust. 1 i 2 – w zakresie danych, o których mowa w:
 - a) ust. 17 pkt 1 lit. h, dotyczących młodzieżowych ośrodków wychowawczych, nad którymi nadzór pedagogiczny sprawuje dany kurator oświaty,
 - b) ust. 17 pkt 7, 9 i 10.

6. Dostęp do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1, w celu zapewnienia sprawności postępowania w zakresie kierowania nieletnich do młodzieżowych ośrodków wychowawczych oraz przenoszenia i zwalniania nieletnich z tych ośrodków mogą uzyskać także członkowie komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego oraz osoby zapewniające obsługę organizacyjną i biurową tej komisji w zakresie danych, o których mowa w ust. 17.

7. W celu uzyskania dostępu do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1, osoba, o której mowa w ust. 5, członek komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego i osoba zapewniająca obsługę organizacyjną i biurową tej komisji składa wniosek do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Wniosek zawiera:

- 1) imię (imiona) i nazwisko;
- 2) adres poczty elektronicznej;
- 3) numer telefonu;
- 4) wskazanie celu korzystania z systemu teleinformatycznego, zgodnego z ust. 1 lub 2;
- 5) nazwę miejsca zatrudnienia i stanowisko służbowe osoby, o której mowa w ust. 5, lub osoby zapewniającej obsługę organizacyjną i biurową komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego albo wskazanie, że wniosek dotyczy członka komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego wraz z nazwą jego miejsca zatrudnienia.

8. Wniosek, o którym mowa w ust. 7, składa się w przypadku:

- 1) pracowników młodzieżowego ośrodka wychowawczego, o których mowa w ust. 5 pkt 1 – za zgodą dyrektora tego ośrodka;
- 2) pracowników urzędu obsługującego organ prowadzący młodzieżowy ośrodek wychowawczy, będący jednostką samorządu terytorialnego, o których mowa w ust. 5 pkt 2 – za zgodą odpowiednio starosty albo marszałka województwa;
- 3) osób zatrudnionych przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego albo osobę fizyczną, prowadzącą publiczny lub niepubliczny młodzieżowy ośrodek wychowawczy, o których mowa w ust. 5 pkt 3 – za zgodą tej osoby prawnej albo osoby fizycznej, prowadzącej młodzieżowy ośrodek wychowawczy;
- 4) pracowników kuratorium oświaty, o których mowa w ust. 5 pkt 4 – za zgodą kuratora oświaty;

- 5) osób zapewniających obsługę organizacyjną i biurową komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego – za zgodą przewodniczącego tej komisji.

9. W przypadku gdy wniosek, o którym mowa w ust. 7, wymaga uzupełnienia, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania niezwłocznie wzywa osobę składającą wniosek do uzupełnienia braków w terminie 14 dni od dnia otrzymania tego wezwania. Wniosek nieuzupełniony w terminie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, pozostawia się bez rozpoznania.

10. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, o którym mowa w ust. 7, udostępnia osobom, o których mowa w ust. 5, członkom komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego i osobom zapewniającym obsługę organizacyjną i biurową tej komisji identyfikator (login) i hasło dostępu, które umożliwiają rozpoczęcie korzystania z systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1, na wskazane we wniosku ich adresy poczty elektronicznej.

11. Dostęp do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1, umożliwia:

- 1) osobom, o których mowa w ust. 5 pkt 1, wprowadzanie danych do systemu, modyfikowanie ich i usuwanie z tego systemu, w zakresie danych, o których mowa w:
 - a) ust. 17 pkt 1 lit. a–g, dotyczących młodzieżowego ośrodka wychowawczego,
 - b) ust. 17 pkt 2 i 3, dotyczących nieletnich skierowanych do ośrodka, o którym mowa w lit. a, lub przebywających w tym ośrodku oraz ich rodziców;
- 2) dyrektorowi młodzieżowego ośrodka wychowawczego wprowadzanie danych do systemu w zakresie danych, o których mowa w ust. 17 pkt 1 lit. h, dotyczących młodzieżowego ośrodka wychowawczego;
- 3) członkom komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego i osobom zapewniającym obsługę organizacyjną i biurową tej komisji wprowadzanie danych do systemu, modyfikowanie ich i usuwanie z tego systemu, w zakresie danych, o których mowa w ust. 17 pkt 2 i 3.

12. Dane, o których mowa w ust. 17 pkt 4–10, są wprowadzane do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1, modyfikowane i usuwane z tego systemu przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

13. Dane, o których mowa w ust. 17 pkt 1 lit. a–g oraz pkt 2–10, są wprowadzane do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1, modyfikowane i usuwane z tego systemu w terminie 14 dni od dnia zaistnienia stanu faktycznego stanowiącego podstawę wprowadzenia, zmiany lub usunięcia tych danych, z tym że dane, o których mowa w ust. 17 pkt 2 i 3, są wprowadzane do tego systemu przez członków komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego i osoby zapewniające obsługę organizacyjną i biurową tej komisji nie później niż do dnia wydania skierowania dla nieletniego do odpowiedniego młodzieżowego ośrodka wychowawczego.

14. Dane, o których mowa w ust. 17 pkt 1 lit. h, dyrektor młodzieżowego ośrodka wychowawczego wprowadza do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1, niezwłocznie. Dane te mogą być modyfikowane przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania na wniosek dyrektora młodzieżowego ośrodka wychowawczego.

15. Dostęp do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1, uzyskany przez:

- 1) osobę, o której mowa w ust. 5, i osobę zapewniającą obsługę organizacyjną i biurową komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego – cofa się z dniem otrzymania przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania informacji o ustaniu wykonywania przez tę osobę zadań zawodowych w zakresie celów określonych w ust. 1 i 2;
- 2) członka komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego – cofa się z dniem otrzymania przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania informacji o odwołaniu członka tej komisji.

16. Informacje, o których mowa w ust. 15, przekazuje się w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia ustania wykonywania zadań zawodowych w zakresie celów określonych w ust. 1 i 2, przez osobę, o której mowa w ust. 5, członka komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub osobę zapewniającą obsługę organizacyjną i biurową tej komisji.

17. W systemie teleinformatycznym, o którym mowa w ust. 1, są przetwarzane:

- 1) dane dotyczące młodzieżowego ośrodka wychowawczego:
 - a) nazwa młodzieżowego ośrodka wychowawczego, a w przypadku młodzieżowego ośrodka wychowawczego wchodzącego w skład zespołu szkół lub placówek – także nazwa tego zespołu, adres siedziby tego ośrodka lub

zespołu, numer telefonu, adres poczty elektronicznej, adres strony internetowej – jeżeli ośrodek lub zespół posiada stronę internetową,

- b) informacja, czy młodzieżowy ośrodek wychowawczy jest ośrodkiem publicznym czy niepublicznym, oraz informacja o rodzaju młodzieżowego ośrodka wychowawczego, spośród rodzajów ośrodków określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 123 ust. 1 pkt 1 i ust. 2,
- c) imię i nazwisko dyrektora młodzieżowego ośrodka wychowawczego,
- d) dane organu prowadzącego młodzieżowy ośrodek wychowawczy:
 - typ organu prowadzącego: jednostka samorządu terytorialnego, osoba prawna inna niż jednostka samorządu terytorialnego, osoba fizyczna,
 - nazwa i adres siedziby organu prowadzącego, a w przypadku osoby fizycznej prowadzącej młodzieżowy ośrodek wychowawczy – jej imię (imiona), nazwisko i adres zamieszkania, oraz numer telefonu i adres poczty elektronicznej organu prowadzącego,
- e) dane dotyczące oferty edukacyjnej i wychowawczej młodzieżowego ośrodka wychowawczego obejmujące następujące informacje:
 - informacja o utworzeniu w młodzieżowym ośrodku wychowawczym domu dla matki i dziecka lub grupy usamodzielnienia,
 - typy szkół funkcjonujących w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, a w przypadku szkół prowadzących kształcenie zawodowe – nazwy zawodów, w których kształci szkoła funkcjonująca w młodzieżowym ośrodku wychowawczym,
 - języki obce nowożytnie nauczane w oddziałach szkoły lub szkół funkcjonujących w młodzieżowym ośrodku wychowawczym,
 - informacje o programach profilaktycznych i terapeutycznych, zajęciach pozalekcyjnych, zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia oraz doradztwie zawodowym, realizowanych w młodzieżowym ośrodku wychowawczym,
- f) dane dotyczące bazy lokalowej młodzieżowego ośrodka wychowawczego obejmujące liczbę pokoi sypialnych, maksymalną liczbę miejsc w tych pokojach, informacje o pomieszczeniach rekreacyjno-wypoczynkowych, pomieszczeniach umożliwiających rozwijanie samodzielności wychowanków,

zapleczu gastronomicznym, sanitarnym, sportowym i kulturalno-oświatowym młodzieżowego ośrodka wychowawczego,

- g) liczba miejsc w młodzieżowym ośrodku wychowawczym oraz liczba miejsc w oddziałach szkół funkcjonujących w tym ośrodku, wraz z informacją o wolnych miejscach w tym ośrodku,
 - h) dane dotyczące wydarzeń nadzwyczajnych w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, o których mowa w art. 87 pkt 12 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 978 i 1228):
 - data wydarzenia,
 - data zgłoszenia wydarzenia,
 - rodzaj wydarzenia,
 - przyczyna wydarzenia;
- 2) dane dotyczące nieletniego skierowanego do młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub przenoszonego do innego młodzieżowego ośrodka wychowawczego:
- a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) numer PESEL, a w przypadku braku numeru PESEL – adnotacja „brak numeru PESEL”,
 - c) data i miejsce urodzenia,
 - d) płeć,
 - e) adres zameldowania,
 - f) adres zamieszkania,
 - g) dane dotyczące orzeczenia o umieszczeniu nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym:
 - rodzaj orzeczenia – postanowienie o zastosowaniu środka wychowawczego, o którym mowa w art. 7 pkt 10 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, albo postanowienie o zastosowaniu środka tymczasowego, o którym mowa w art. 44 pkt 5 tej ustawy,
 - data i sygnatura orzeczenia,
 - oznaczenie sądu, który wydał orzeczenie,
 - h) dane dotyczące kształcenia:

- typ i klasa szkoły lub rodzaj placówki, do której nieletni uczęszczał lub do której został przyjęty przed orzeczeniem zastosowania środka wychowawczego, o którym mowa w art. 7 pkt 10 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, albo środka tymczasowego, o którym mowa w art. 44 pkt 5 tej ustawy, albo przed przeniesieniem do innego młodzieżowego ośrodka wychowawczego, nazwa tej szkoły lub placówki, adres jej siedziby, jej telefon i adres poczty elektronicznej,
 - języki obce nowożytnie, których nieletni uczył się w szkole lub placówce, do której uczęszczał lub do której został przyjęty przed orzeczeniem zastosowania środka wychowawczego, o którym mowa w art. 7 pkt 10 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, albo środka tymczasowego, o którym mowa w art. 44 pkt 5 tej ustawy, albo przed przeniesieniem do innego młodzieżowego ośrodka wychowawczego, wskazane spośród języków: angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski i włoski,
 - zawód, w którym nieletni kształcił się przed orzeczeniem zastosowania środka wychowawczego, o którym mowa w art. 7 pkt 10 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, albo środka tymczasowego, o którym mowa w art. 44 pkt 5 tej ustawy, albo przed przeniesieniem do innego młodzieżowego ośrodka wychowawczego – w przypadku nieletniego, który przed orzeczeniem zastosowania tego środka wychowawczego albo środka tymczasowego albo przed przeniesieniem do innego młodzieżowego ośrodka wychowawczego został przyjęty lub uczęszczał do szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe lub realizował przygotowanie zawodowe u pracodawcy,
- i) dane dotyczące orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego:
- data wydania orzeczenia,
 - okres, na jaki wydano orzeczenie,
 - powód wydania orzeczenia,
 - stopień rozwoju intelektualnego – jeżeli nieletni posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność intelektualną,
- j) informacje o zainteresowaniach i uzdolnieniach nieletniego,

- k) informacje o stanie zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, w zakresie chorób przewlekłych lub wymagających specjalistycznego leczenia, i o występujących uzależnieniach,
 - l) dodatkowe informacje zawarte w wywiadzie środowiskowym lub opinii opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów, opinii biegłego lub opinii podmiotu udzielającego świadczeń nieletniemu i jego rodzinie lub obejmującego pomocą nieletniego i jego rodzinę, w zakresie sytuacji wychowawczej i edukacyjnej nieletniego oraz czynników występujących w środowisku nieletniego oddziałujących na jego rozwój, istotnych dla przebiegu procesu resocjalizacji nieletniego,
 - m) rodzaj młodzieżowego ośrodka wychowawczego, do którego nieletni został skierowany, spośród rodzajów takich ośrodków określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 123 ust. 1 pkt 1 i ust. 2,
 - n) informacje o usprawiedliwionej nieobecności w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, o której mowa w art. 180 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, albo nieusprawiedliwionej nieobecności nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, o której mowa w art. 133 ust. 1 pkt 4 tej ustawy;
- 3) dane rodziców nieletniego skierowanego do młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub przenoszonego do innego młodzieżowego ośrodka wychowawczego:
- a) imiona i nazwiska,
 - b) informacja, czy rodzice żyją i czy są znani,
 - c) w przypadku gdy rodzice żyją i są znani:
 - informacje o władzy rodzicielskiej: pełna, zawieszona, ograniczona, pozbawienie władzy rodzicielskiej,
 - adres zamieszkania każdego z rodziców,
 - numer telefonu każdego z rodziców, jeżeli posiadają,
 - d) w przypadku nieletniego pozostającego w pieczy zastępczej – imiona i nazwiska opiekunów prawnych, ich adres zamieszkania i numer telefonu, jeżeli posiadają, lub nazwa i adres siedziby podmiotu sprawującego pieczę zastępczą i numer telefonu;

- 4) dane dyrektora młodzieżowego ośrodka wychowawczego i pracowników tego ośrodka, którzy uzyskali dostęp do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1:
 - a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) adres poczty elektronicznej,
 - c) numer telefonu,
 - d) nazwa młodzieżowego ośrodka wychowawczego;
- 5) dane pracowników urzędu obsługującego organ prowadzący młodzieżowy ośrodek wychowawczy, będący jednostką samorządu terytorialnego, którzy uzyskali dostęp do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1:
 - a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) adres poczty elektronicznej,
 - c) numer telefonu,
 - d) nazwa organu prowadzącego młodzieżowy ośrodek wychowawczy;
- 6) dane osoby prawnej innej niż jednostka samorządu terytorialnego lub osoby fizycznej prowadzących publiczny lub niepubliczny młodzieżowy ośrodek wychowawczy oraz zatrudnionych przez nie osób, które uzyskały dostęp do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1:
 - a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) adres poczty elektronicznej,
 - c) numer telefonu,
 - d) nazwa osoby prawnej lub imię i nazwisko osoby fizycznej prowadzących publiczny lub niepubliczny młodzieżowy ośrodek wychowawczy;
- 7) dane pracowników kuratorium oświaty obsługującego kuratora oświaty sprawującego nadzór pedagogiczny nad młodzieżowym ośrodkiem wychowawczym, którzy uzyskali dostęp do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1:
 - a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) adres poczty elektronicznej,
 - c) numer telefonu,
 - d) nazwa kuratorium oświaty;
- 8) dane członków komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego oraz osób zapewniających obsługę organizacyjną i biurową tej

komisji, którzy uzyskali dostęp do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 1:

- a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) adres poczty elektronicznej,
 - c) numer telefonu,
 - d) miejsce zatrudnienia;
- 9) dane sądów rejonowych właściwych w sprawach nieletnich:
- a) nazwa sądu rejonowego,
 - b) adres siedziby sądu rejonowego;
- 10) dane teleadresowe kuratoriów oświaty:
- a) nazwa kuratorium oświaty,
 - b) adres siedziby kuratorium oświaty,
 - c) adres poczty elektronicznej,
 - d) numer telefonu.

18. Dane, o których mowa w ust. 17:

- 1) pkt 2 i 3 – są pozyskiwane z orzeczenia o umieszczeniu nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, wniosku sędziego o skierowanie nieletniego do młodzieżowego ośrodka wychowawczego oraz dokumentacji dołączonej do tego wniosku, wniosku o przeniesienie nieletniego do innego młodzieżowego ośrodka wychowawczego, o którym mowa w art. 181 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, a także dokumentacji przebiegu nauczania, wychowania i opieki nieletniego przebywającego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, w tym orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego;
- 2) pkt 4–7 – są pozyskiwane od osób, których dotyczą, na podstawie wniosków, o których mowa w ust. 7;
- 3) pkt 8 – są pozyskiwane od członków komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego oraz osób zapewniających obsługę organizacyjną i biurową tej komisji, na podstawie wniosków, o których mowa w ust. 7.

19. Dane, o których mowa w ust. 17 pkt 2 i 3, są przechowywane w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w ust. 1, nie dłużej niż do dnia 30 września roku następującego po ostatnim dniu roku szkolnego, w którym nieletni ukończył 18. rok życia,

a w przypadku, o którym mowa w art. 184 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich – do dnia ukończenia szkoły przez nieletniego.

20. Dane, o których mowa w ust. 17 pkt 4 lit. a, pkt 5 lit. a, pkt 6 lit. a, pkt 7 lit. a i pkt 8 lit. a, są przechowywane w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w ust. 1, przez okres niezbędny do realizacji działań, o których mowa w ust. 1 i 2, a dane, o których mowa w ust. 17 pkt 4 lit. b–d, pkt 5 lit. b–d, pkt 6 lit. b–d, pkt 7 lit. b–d i pkt 8 lit. b–d – przez okres niezbędny do realizacji przez osoby, o których mowa w ust. 5, członków komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego i osoby zapewniające obsługę organizacyjną i biurową tej komisji działań, o których mowa w ust. 1 i 2.”;

7) w art. 45 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Szkoła lub placówka może realizować eksperyment pedagogiczny, który polega na modyfikacji istniejących lub wdrożeniu nowych działań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu nowatorskich rozwiązań programowych, organizacyjnych, metodycznych lub wychowawczych, w ramach których są modyfikowane warunki, organizacja zajęć edukacyjnych lub:

- 1) zakres treści nauczania – w przypadku eksperymentu pedagogicznego, o którym mowa w ust. 8 pkt 1 i 2,
- 2) zakres oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych – w przypadku eksperymentu pedagogicznego, o którym mowa w ust. 8 pkt 3

– w szczególności określone w art. 14 ust. 1 pkt 3–5.”;

8) w art. 47:

a) w ust. 1:

– pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) podstawę programową:

- a) wychowania przedszkolnego,
- b) kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- c) kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego,
- d) kształcenia ogólnego dla technikum,
- e) kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia,

- f) kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy,
 - g) kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia,
 - h) kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej
- uwzględniając potrzebę zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, wychowania i opieki odpowiednio dzieciom i uczniom, właściwy dobór odpowiednio celów kształcenia, wychowania i opieki, oczekiwanych osiągnięć dzieci lub efektów uczenia się uczniów oraz doświadczeń edukacyjnych, odpowiednich do danego etapu edukacyjnego i typu szkoły;”,
- pkt 3 otrzymuje brzmienie:
- „3) ramowe plany nauczania dla:
 - a) szkoły podstawowej,
 - b) poszczególnych typów szkół ponadpodstawowych– uwzględniając zakres celów kształcenia i wychowania, zadań danego typu szkoły oraz oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych, określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego lub zakres celów kształcenia i treści nauczania określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego, potrzebę dostosowania oferty edukacyjnej szkół do potrzeb i zainteresowań uczniów oraz potrzeb rynku pracy, a także możliwość przygotowania uczniów do uzyskania umiejętności przydatnych do wykonywania określonego zawodu;”,
- b) ust. 1a otrzymuje brzmienie:
- „1a. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, ramowe plany nauczania dla poszczególnych typów szkół artystycznych i dla placówek artystycznych, uwzględniając zakres celów kształcenia i wychowania, zadań danego typu szkoły oraz oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych, określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego lub zakres celów kształcenia i treści nauczania określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa artystycznego, potrzebę dostosowania oferty edukacyjnej szkół i placówek artystycznych do potrzeb i zainteresowań uczniów oraz potrzeb rynku pracy, a także

możliwość przygotowania uczniów do uzyskania umiejętności przydatnych do wykonywania określonego zawodu szkolnictwa artystycznego.”,

c) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może określić:

- 1) wyodrębnione w ramach danych zajęć edukacyjnych moduły tematyczne lub fakultatywne efekty uczenia się, uwzględniając interdyscyplinarny charakter wybranych zagadnień lub potrzebę określenia dodatkowych efektów uczenia się możliwych do realizacji w ramach wymiaru godzin danych zajęć edukacyjnych określonego w ramowym planie nauczania;
- 2) podstawę programową kształcenia ogólnego w zakresie fakultatywnych zajęć edukacyjnych, uwzględniając potrzebę dodatkowego wspierania rozwoju uczniów w wybranym obszarze wiedzy.”,

d) ust. 4 i 4a otrzymują brzmienie:

„4. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może określić przypadki, w których uczniowi można przedłużyć lub skrócić okres nauki w szkole, uwzględniając konieczność realizacji w tym okresie podstawy programowej kształcenia ogólnego lub podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego.

4a. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1a, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania może określić przypadki, w których uczniowi można przedłużyć okres nauki w szkole artystycznej, uwzględniając konieczność realizacji w tym okresie podstawy programowej kształcenia ogólnego lub podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa artystycznego.”;

9) w art. 51:

a) w ust. 1:

– w pkt 4 lit. b otrzymuje brzmienie:

„b) dyrektorów szkół – w sprawach z zakresu obowiązku szkolnego i obowiązku nauki oraz w sprawach skreślenia uczniów z listy uczniów, z zastrzeżeniem art. 53 ust. 1aa;”,

– uchyla się pkt 12,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Kurator oświaty w celu realizacji zadania, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, może opracowywać narzędzia nadzoru pedagogicznego. Kurator oświaty zamieszcza narzędzia nadzoru pedagogicznego na elektronicznej platformie nadzoru pedagogicznego, o której mowa w art. 60a.”;

10) w art. 53 po ust. 1a dodaje się ust. 1aa i 1ab w brzmieniu:

„1aa. Dyrektor specjalistycznej jednostki nadzoru, o której mowa w ust. 1, wykonuje zadania organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego w stosunku do dyrektorów szkół i placówek, o których mowa w ust. 1, w sprawach skreślenia uczniów z listy uczniów.

1ab. Specjalistyczna jednostka nadzoru, o której mowa w ust. 1, może opracować i stosować narzędzia elektroniczne w celu realizacji zadań związanych ze sprawowaniem nadzoru pedagogicznego, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 53 ust. 1.”;

11) w art. 60:

- a) uchyla się ust. 2 i 5,
- b) ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, Ministrem Sprawiedliwości, ministrem właściwym do spraw rolnictwa, ministrem właściwym do spraw środowiska, ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej, ministrem właściwym do spraw żeglugi śródlądowej, ministrem właściwym do spraw rybołówstwa, ministrem właściwym do spraw wewnętrznych oraz Ministrem Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowy tryb sprawowania oraz formy nadzoru pedagogicznego,
- 2) wykaz stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych w kuratoriach oświaty oraz w urzędach innych organów sprawujących nadzór pedagogiczny lub podporządkowanych im jednostkach organizacyjnych,
- 3) kwalifikacje niezbędne do sprawowania nadzoru pedagogicznego,
- 4) kwalifikacje osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz, o których mowa w ust. 9

– uwzględniając wymogi sprawności, skuteczności i efektywności nadzoru pedagogicznego.”;

12) po art. 60 dodaje się art. 60a w brzmieniu:

„Art. 60a. 1. W celu realizacji zadań, o których mowa w art. 60 ust. 1 pkt 3, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania prowadzi elektroniczną platformę nadzoru pedagogicznego, zwaną dalej „platformą”, i administruje nią, w tym:

- 1) zapewnia ochronę przed nieuprawnionym dostępem do platformy;
- 2) zapewnia integralność danych na platformie;
- 3) przeciwdziała uszkodzeniom platformy;
- 4) zapewnia rozliczalność działań dokonywanych na danych przetwarzanych na platformie.

2. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może powierzyć wykonywanie zadania, o którym mowa w ust. 1, prowadzonej przez siebie placówce doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym.

3. Na platformie są przetwarzane:

- 1) dane identyfikacyjne szkół i placówek:
 - a) nazwa szkoły lub placówki,
 - b) typ szkoły albo rodzaj placówki,
 - c) adres siedziby, numer telefonu oraz adres poczty elektronicznej szkoły lub placówki,
 - d) numer identyfikacyjny szkoły lub placówki w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej (REGON),
 - e) numer szkoły lub placówki w Rejestrze Szkół i Placówek Oświatowych (RSPO),
 - f) numer identyfikacji podatkowej (NIP) szkoły lub placówki, jeżeli numer taki został nadany,
 - g) status publiczno-prawny: szkoła lub placówka publiczna, niepubliczna szkoła artystyczna o uprawnieniach publicznej szkoły artystycznej albo szkoła lub placówka niepubliczna;
- 2) dane identyfikacyjne organów nadzoru pedagogicznego:
 - a) nazwa i siedziba organu sprawującego nadzór pedagogiczny,
 - b) imię i nazwisko nauczyciela, o którym mowa w art. 60 ust. 8;
- 3) terminy rozpoczęcia i zakończenia czynności nadzoru pedagogicznego ze wskazaniem dni, w których odbywały się te czynności w szkole lub placówce;
- 4) informacje uzyskane w trakcie wykonywania zadań i czynności określonych w art. 55 ust. 1 pkt 1 i 2;

- 5) informacje dotyczące form i wyników nadzoru pedagogicznego w danej szkole lub placówce.

4. Dane, o których mowa w ust. 3, są przetwarzane bezterminowo.

5. Dostęp do platformy uzyskują w zakresie:

- 1) wykorzystania narzędzi nadzoru pedagogicznego oraz analizy danych dotyczących nadzoru pedagogicznego przetwarzanych na platformie i opracowania wyników – pracownicy urzędów obsługujących ministrów sprawujących nadzór pedagogiczny i podległych im lub podporządkowanych jednostek organizacyjnych lub organów, o których mowa w art. 53 ust. 1 i 2, art. 54 oraz art. 60 ust. 4 i 6, oraz kuratoriów oświaty, wykonujący zadania w zakresie nadzoru pedagogicznego, koordynujący lub nadzorujący wykonywanie tych zadań;
- 2) wykorzystania narzędzi nadzoru pedagogicznego do udzielenia informacji na pytania zawarte w tych narzędziach – dyrektorzy i nauczyciele szkół i placówek;
- 3) wyników nadzoru pedagogicznego w poszczególnych szkołach lub placówkach – dyrektorzy tych szkół lub placówek oraz przedstawiciele organów prowadzących te szkoły lub placówki;
- 4) wyników nadzoru pedagogicznego w poszczególnych szkołach lub placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, mających siedzibę na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego – przedstawiciele jednostki samorządu terytorialnego obowiązanej do prowadzenia odpowiedniego typu publicznych szkół i placówek.

6. W kuratoriach oświaty pracownicy, o których mowa w ust. 5 pkt 1, uzyskują dostęp do danych przetwarzanych na platformie, dotyczących szkół i placówek, nad którymi nadzór pedagogiczny sprawuje dany kurator oświaty.

7. Użytkownikami platformy mogą być osoby, o których mowa w ust. 5 pkt 1, 3 i 4.

8. Osobiste konto użytkownika jest tworzone przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania po otrzymaniu od podmiotów, o których mowa w ust. 5 pkt 1, 3 i 4, następujących informacji dotyczących osoby, która ma być użytkownikiem platformy:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) zajmowane stanowisko;
- 3) zakres zadań realizowanych z wykorzystaniem platformy;
- 4) adres poczty elektronicznej.

9. Użytkownik otrzymuje identyfikator (login) i hasło dostępu do platformy. Identyfikator (login) i hasło dostępu mogą być używane wyłącznie przez użytkownika, któremu zostały nadane.

10. Użytkownik może w każdym czasie dokonać zmiany hasła dostępu.

11. Użytkownik uzyskuje dostęp do platformy przez zalogowanie się z użyciem identyfikatora (loginu) oraz hasła dostępu.

12. Identyfikacja użytkownika jest dokonywana automatycznie przez mechanizmy platformy podczas logowania z użyciem identyfikatora (loginu) oraz hasła dostępu.

13. Osobiste konto użytkownika jest likwidowane przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania po przekazaniu przez podmioty, o których mowa w ust. 5 pkt 1, 3 i 4, wniosku o likwidację tego konta zawierającego informacje, o których mowa w ust. 8 pkt 1, 2 i 4.

14. Dyrektorom i nauczycielom szkół i placówek umożliwia się dostęp do platformy przez udostępnienie linku i kodu PIN do narzędzia nadzoru pedagogicznego przypisanego do danej formy nadzoru pedagogicznego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 60 ust. 10.

15. Udostępnienia linku i kodu PIN, o których mowa w ust. 14, dokonuje odpowiednio pracownik urzędu obsługującego ministra sprawującego nadzór pedagogiczny i podległej mu lub podporządkowanej jednostki organizacyjnej lub organu, o których mowa w art. 53 ust. 1 i 2, art. 54 oraz art. 60 ust. 4 i 6, lub pracownik kuratorium oświaty, wykonujący zadania w zakresie nadzoru.”;

13) w art. 109:

a) w ust. 1 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) fakultatywne zajęcia edukacyjne, do których zalicza się zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia ogólnego, o których mowa odpowiednio w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 i ust. 3a, ust. 1 pkt 3 i ust. 1a, prowadzone w szkołach, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 lit. a–c, z wyłączeniem szkół dla dorosłych, oraz w szkołach artystycznych realizujących kształcenie ogólne;”;

b) po ust. 2a dodaje się ust. 2b w brzmieniu:

„2b. Uczeń nie bierze udziału w fakultatywnych zajęciach edukacyjnych, jeżeli zgłosi dyrektorowi szkoły, a w przypadku ucznia niepełnoletniego – jego rodzice, rezygnację z udziału w tych zajęciach.”;

- c) w ust. 3 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:
„W przypadku zorganizowania tych zajęć w szkole udział uczniów w tych zajęciach jest obowiązkowy.”;
- 14) w art. 110 ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Arkusz organizacji:
 - 1) szkoły i przedszkola zatwierdza organ prowadzący, który przekazuje go organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny;
 - 2) szkoły artystycznej zatwierdza organ prowadzący, po zasięgnięciu opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny.”;
- 15) w art. 113 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) tryb nadawania imienia szkole artystycznej, placówce artystycznej i zespołowi szkół artystycznych;”;
- 16) w art. 122:
 - a) ust. 8 otrzymuje brzmienie:
„8. Dofinansowanie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje w wysokości, o której mowa w ust. 2, jeżeli pracodawca lub osoba prowadząca zakład w imieniu pracodawcy albo osoba zatrudniona u pracodawcy posiada kwalifikacje wymagane do prowadzenia przygotowania zawodowego młodocianych określone w przepisach wydanych na podstawie art. 191 § 3 i art. 195 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy oraz:
 - 1) w przypadku nauki zawodu – młodociany pracownik ukończył naukę zawodu u pracodawcy i przystąpił:
 - a) w przypadku młodocianego pracownika zatrudnionego w celu przygotowania zawodowego u pracodawcy będącego rzemieślnikiem – do egzaminu czeladniczego zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle,
 - b) w przypadku młodocianego pracownika zatrudnionego w celu przygotowania zawodowego u pracodawcy niebędącego rzemieślnikiem – do egzaminu zawodowego;
 - 2) w przypadku przyuczenia do wykonywania określonej pracy – młodociany pracownik ukończył przyuczenie do wykonywania określonej pracy i zdał egzamin sprawdzający zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 191 § 3 i art. 195 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.”;

b) ust. 11–13 otrzymują brzmienie:

„11. Dofinansowanie jest przyznawane po spełnieniu warunków, o których mowa odpowiednio w ust. 8, na wniosek pracodawcy złożony w terminie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia wyników egzaminu. Do wniosku dołącza się:

- 1) kopie dokumentów potwierdzających spełnienie warunku posiadania kwalifikacji, o których mowa w ust. 8;
- 2) kopię umowy o pracę z młodocianym pracownikiem zawartej w celu przygotowania zawodowego;
- 3) wszystkie zaświadczenia o pomocy *de minimis* oraz pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie w okresie wskazanym w art. 37 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 468) albo oświadczenia o wielkości tej pomocy otrzymanej w tym okresie, albo oświadczenia o nieotrzymaniu takiej pomocy w tym okresie, oraz informacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 37 ust. 2a ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej – w przypadku gdy dofinansowanie ma być udzielone podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą w rozumieniu art. 2 pkt 17 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej.

12. W przypadku, o którym mowa w ust. 8 pkt 1, do wniosku dołącza się również:

- 1) kopię świadectwa pracy albo kopię zaświadczenia potwierdzającego okres zatrudnienia młodocianego pracownika;
- 2) kopię dyplomu zawodowego albo kopię certyfikatu kwalifikacji zawodowej, wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną albo
- 3) kopię świadectwa czeladniczego albo zaświadczenie potwierdzające zdanie egzaminu czeladniczego, wydane przez izbę rzemieślniczą, albo
- 4) kopię świadectwa ukończenia branżowej szkoły I stopnia – w przypadku młodocianego pracownika, który przystąpił do egzaminu zawodowego albo egzaminu czeladniczego albo został zwolniony z obowiązku przystąpienia do egzaminu zawodowego na podstawie art. 44zzzgb ustawy o systemie oświaty, albo

- 5) zaświadczenie potwierdzające przystąpienie do egzaminu zawodowego wydane przez dyrektora branżowej szkoły I stopnia albo zaświadczenie potwierdzające przystąpienie do egzaminu czeladniczego wydane przez izbę rzemieślniczą – w przypadku młodocianego pracownika, który nie ukończył branżowej szkoły I stopnia i przystąpił odpowiednio do egzaminu zawodowego albo egzaminu czeladniczego, albo
- 6) zaświadczenie potwierdzające przystąpienie do egzaminu zawodowego wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną – w przypadku młodocianego pracownika niebędącego uczniem branżowej szkoły I stopnia.

13. W przypadku, o którym mowa w ust. 8 pkt 2, do wniosku dołącza się również zaświadczenie stwierdzające nabycie umiejętności w wykonywaniu prac, których dotyczyło przyuczenie, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 191 § 3 i art. 195 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, wydane odpowiednio przez:

- 1) izbę rzemieślniczą – w przypadku młodocianego pracownika zatrudnionego u pracodawcy będącego rzemieślnikiem albo
- 2) pracodawcę – w przypadku młodocianego pracownika zatrudnionego u pracodawcy niebędącego rzemieślnikiem.”;

17) w art. 127 ust. 11 otrzymuje brzmienie:

„11. Opinie w sprawie:

- 1) dostosowania oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych wynikających z programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub
- 2) dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania zawodu – do indywidualnych potrzeb ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie odpowiednio oczekiwaniom efektem uczenia się, wymaganiom dotyczącym doświadczeń edukacyjnych lub wymaganiom edukacyjnym, wydają również niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym niepubliczne specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, założone zgodnie z art. 168 oraz zatrudniające pracowników posiadających kwalifikacje określone dla pracowników publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych.”;

18) w art. 128 w ust. 6 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) odstąpienie od realizacji niektórych oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych z obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub od realizacji niektórych treści nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia w zawodzie, z tym że uczeń uzupełnia te treści nauczania po powrocie do szkoły ponadpodstawowej prowadzącej kształcenie zawodowe;”.

Art. 2. W ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986, z późn. zm.²⁾) w art. 9i:

1) po ust. 1a dodaje się ust. 1b–1h w brzmieniu:

„1b. Kapituła do Spraw Profesorów Oświaty składa się z dwunastu członków.

1c. Członkowie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty są powoływani spośród osób będących uznanymi autorytetami w dziedzinie oświaty i wychowania, dających rękojmię prawidłowego wykonywania zadań Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty, zgłaszanych przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny, organy prowadzące szkoły, związki zawodowe zrzeszające nauczycieli oraz organizacje pozarządowe, których statutową działalnością jest działalność oświatowa.

1d. Członek Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty jest odwoływany:

- 1) na jego wniosek;
- 2) w przypadku prawomocnego skazania za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 3) w przypadku nieuczestniczenia w dwóch kolejnych posiedzeniach Kapituły.

1e. Członek Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty może być odwołany w przypadku wykonywania przez tego członka czynności lub zajęć podważających zaufanie do prawidłowego wykonywania zadań Kapituły.

1f. Członkostwo w Kapitulce do Spraw Profesorów Oświaty wygasa w przypadku śmierci członka Kapituły.

1g. W przypadku odwołania członka Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty lub wygaśnięcia członkostwa w Kapitulce powołuje się niezwłocznie nowego członka Kapituły.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 1871 oraz z 2025 r. poz. 620, 1019, 1160, 1188 i 1189.

1h. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania zapewnia obsługę administracyjną i techniczną Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty.”;

2) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, tryb pracy Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty oraz kryteria dokonywania oceny dorobku zawodowego nauczyciela zgłoszonego do nadania tytułu honorowego profesora oświaty, sposób i tryb składania wniosków o nadanie tego tytułu, o których mowa w ust. 1 i 2, uwzględniając niezawisłość Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty w rozpatrywaniu wniosków oraz dokonanie wszechstronnej oceny dorobku zawodowego nauczyciela, a także sprawność i efektywność prac Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881 i 1019) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3:

a) po pkt 12 dodaje się pkt 12a w brzmieniu:

„12a) podstawie programowej wychowania przedszkolnego – należy przez to rozumieć podstawę programową, o której mowa w art. 4 pkt 23a ustawy – Prawo oświatowe;”,

b) pkt 13 otrzymuje brzmienie:

„13) podstawie programowej kształcenia ogólnego – należy przez to rozumieć podstawę programową, o której mowa w art. 4 pkt 24 ustawy – Prawo oświatowe;”,

c) pkt 13b otrzymuje brzmienie:

„13b) programie wychowania przedszkolnego – należy przez to rozumieć opis sposobu realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego w zakresie oczekiwanych osiągnięć dziecka na koniec wychowania przedszkolnego i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych określonych w tej podstawie, uwzględniający określone w tej podstawie ogólne cele kształcenia, wychowania i opieki, kompetencje i zadania przedszkola w tym zakresie, sposoby organizowania środowisk edukacyjnych oraz warunki i sposób realizacji tej podstawy programowej;”,

d) po pkt 13b dodaje się pkt 13ba w brzmieniu:

„13ba) programie nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego – należy przez to rozumieć opis sposobu realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie celów nauczania, oczekiwanych efektów uczenia się, w tym międzyprzedmiotowych efektów uczenia się, oraz wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych danych zajęć edukacyjnych na danym etapie edukacyjnym, uwzględniający określone w tej podstawie ogólne cele kształcenia i wychowania, kompetencje i zadania szkoły w tym zakresie, sposoby organizowania środowisk edukacyjnych oraz warunki i sposób realizacji danej podstawy programowej, lub opis sposobu realizacji celów nauczania oraz oczekiwanych efektów uczenia się, w tym międzyprzedmiotowych efektów uczenia się, oraz wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych danych zajęć edukacyjnych, dla których nie została określona podstawa programowa kształcenia ogólnego, lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania, o którym mowa w art. 22a ust. 7;”,

e) po pkt 13c dodaje się pkt 13d w brzmieniu:

„13d) ramowym planie nauczania – należy przez to rozumieć ramowy plan nauczania, o którym mowa w art. 4 pkt 27a ustawy – Prawo oświatowe;”,

f) pkt 18a otrzymuje brzmienie:

„18a) specyficznych trudnościach w uczeniu się – należy przez to rozumieć trudności w uczeniu się odnoszące się do uczniów w normie intelektualnej, którzy mają trudności w osiągnięciu oczekiwanych efektów uczenia się i realizacji wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub przyswajaniu treści nauczania z zakresu kształcenia zawodowego, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania percepcyjno-motorycznego i poznawczego, nieuwarunkowane schorzeniami neurologicznymi;”,

g) pkt 21c i 21d otrzymują brzmienie:

„21c) egzaminie maturalnym – należy przez to rozumieć egzamin przeprowadzany dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, umożliwiający uzyskanie świadectwa dojrzałości;

21d) egzaminie ósmoklasisty – należy przez to rozumieć egzamin przeprowadzany w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, a w szkole artystycznej

realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej – w klasie, której zakres nauczania odpowiada klasie VIII szkoły podstawowej, sprawdzający, w jakim stopniu uczeń lub słuchacz spełnia oczekiwane efekty uczenia się określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego;”;

2) w art. 9c ust. 13 otrzymuje brzmienie:

„13. Nauczyciele będący egzaminatorami, którzy obserwują i oceniają część praktyczną egzaminu zawodowego, której rezultatem końcowym wykonania zadania lub zadań egzaminacyjnych jest wyrób lub usługa, asystentami technicznymi, o których mowa w art. 44zzzia ust. 1, albo operatorami pracowni informatycznej, o których mowa w art. 44zzzib ust. 1, z którymi dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej zawarł umowy, o których mowa odpowiednio w ust. 10 lub 10a, są zwolnieni od pracy w szkole, placówce lub centrum, o których mowa w art. 2 pkt 4 ustawy – Prawo oświatowe, w której są zatrudnieni, na czas niezbędny do przeprowadzenia tego egzaminu, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia.”;

3) w art. 10:

a) ust. 2a otrzymuje brzmienie:

„2a. Egzaminy eksternistyczne, o których mowa w ust. 1, są przeprowadzane na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, z tym że w przypadku liceum ogólnokształcącego dla dorosłych – na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zakresu podstawowego.”;

b) w ust. 3 w pkt 2 lit. b i c otrzymują brzmienie:

„b) wykształcenie zasadnicze branżowe albo zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy – Prawo oświatowe, przeprowadzane przez okręgową komisję egzaminacyjną, lub

c) wykształcenie średnie branżowe albo zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w

przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy – Prawo oświatowe, przeprowadzane przez okręgową komisję egzaminacyjną, lub”;

c) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Osoba, która ukończyła 18 lat, może uzyskać dyplom zawodowy także, jeżeli posiada certyfikaty kwalifikacji zawodowych ze wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie oraz zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla:

- 1) branżowej szkoły I stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., lub
- 2) branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r.

– przeprowadzane przez okręgową komisję egzaminacyjną.”;

4) w art. 11b:

a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) świadectwo ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej albo szkoły ponadpodstawowej, potwierdzające wykształcenie średnie lub średnie branżowe albo zaświadczenie o zdaniu egzaminów eksternistycznych z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy – Prawo oświatowe, albo zaświadczenie o zdaniu egzaminów eksternistycznych z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., oraz”;

b) w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) świadectwo ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej albo szkoły ponadpodstawowej, potwierdzające wykształcenie średnie lub średnie branżowe albo zaświadczenie o zdaniu egzaminów eksternistycznych z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w

przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy – Prawo oświatowe, albo zaświadczenie o zdaniu egzaminów eksternistycznych z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., oraz”;

5) w art. 22a ust. 4 i 4a otrzymują brzmienie:

„4. Program:

- 1) wychowania przedszkolnego może obejmować oczekiwane osiągnięcia dziecka na koniec wychowania przedszkolnego i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych, wykraczające poza zakres ustalony w podstawie programowej wychowania przedszkolnego;
- 2) nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego na dany etap edukacyjny może obejmować oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych, wykraczające poza zakres ustalony w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla danych zajęć edukacyjnych;
- 3) nauczania zawodu może obejmować treści nauczania wykraczające poza zakres treści nauczania ustalonych w formie efektów kształcenia dla danego zawodu w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego albo podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa artystycznego.

4a. W przypadku, o którym mowa w ust. 4, w programie:

- 1) wychowania przedszkolnego oznacza się w sposób czytelny oczekiwane osiągnięcia dziecka na koniec wychowania przedszkolnego i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych, wykraczające poza zakres ustalony w podstawie programowej wychowania przedszkolnego;
- 2) nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego na dany etap edukacyjny oznacza się w sposób czytelny oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych, wykraczające poza zakres ustalony dla danych zajęć edukacyjnych w podstawie programowej kształcenia ogólnego;
- 3) nauczania zawodu oznacza się w sposób czytelny treści nauczania wykraczające poza zakres treści nauczania ustalonych w formie efektów kształcenia dla danego

zawodu w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego albo podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa artystycznego.”;

6) w art. 22ab w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) do danego języka obcego nowożytnego w danej klasie, biorąc pod uwagę poziomy nauczania języków obcych nowożytnych – w przypadku klas IV–VIII szkoły podstawowej i szkoły ponadpodstawowej;”;

7) w art. 22an ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Podmiot, o którym mowa w ust. 3, wnosi opłatę w wysokości od 2800 zł do 14 000 zł.”;

8) w art. 22ao w ust. 3:

a) pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1) w przypadku podręcznika do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej oraz podręcznika do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego, w klasach I–III szkoły podstawowej – zawiera usystematyzowaną prezentację treści nauczania z zakresu odpowiednio edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej albo danego języka obcego nowożytnego, umożliwiających osiągnięcie celów nauczania i oczekiwanych efektów uczenia się oraz realizację wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych, określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego;

2) w przypadku podręcznika do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego w klasach IV–VIII szkoły podstawowej i szkole ponadpodstawowej – zawiera usystematyzowaną prezentację treści nauczania z zakresu danych zajęć edukacyjnych na danym etapie edukacyjnym, umożliwiających osiągnięcie celów nauczania i oczekiwanych efektów uczenia się oraz realizację wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych, określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, a także nie jest opracowany w sposób repetycyjny i podporządkowany wyłącznie nabywaniu umiejętności rozwiązywania zadań egzaminacyjnych wzorowanych na zadaniach zawartych w arkuszach egzaminacyjnych do przeprowadzania odpowiednio egzaminu ósmoklasisty lub egzaminu maturalnego;”;

b) po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) w przypadku podręcznika do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej oraz podręcznika do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego, w klasach I–III szkoły podstawowej oraz podręcznika do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego w klasach IV–VIII szkoły podstawowej i szkole ponadpodstawowej, dla których w ramach danych zajęć edukacyjnych określono w podstawie programowej kształcenia ogólnego moduły tematyczne lub fakultatywne efekty uczenia się – zawiera usystematyzowaną prezentację treści nauczania umożliwiających osiągnięcie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w modułach tematycznych lub fakultatywnych efektach uczenia się;”;

9) art. 44a otrzymuje brzmienie:

„Art. 44a. Ilekroć w niniejszym rozdziale jest mowa o zajęciach edukacyjnych bez bliższego określenia, należy przez to rozumieć:

- 1) obowiązkowe i dodatkowe zajęcia edukacyjne, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy – Prawo oświatowe;
- 2) fakultatywne zajęcia edukacyjne, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1a ustawy – Prawo oświatowe;
- 3) zajęcia, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 8 i 9 ustawy – Prawo oświatowe;
- 4) zajęcia religii lub etyki, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 12 ust. 2;
- 5) zajęcia, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3.”;

10) w art. 44b:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do:

- 1) oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub efektów kształcenia i kryteriów ich weryfikacji określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego oraz treści nauczania wynikających z realizowanego w szkole programu nauczania zawodu;

- 2) oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych lub treści nauczania wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania – w przypadku dodatkowych zajęć edukacyjnych;
 - 3) efektów szkolenia wynikających z programu szkolenia realizowanego w oddziale przygotowania wojskowego określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 18 ust. 6 ustawy – Prawo oświatowe lub efektów uczenia się wynikających z programu szkolenia realizowanego w oddziale o profilu mundurowym określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 18 ust. 7 ustawy – Prawo oświatowe.”,
- b) w ust. 6:
- pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) formułowanie przez nauczycieli oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub wymagań edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego, niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3;”
 - po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) formułowanie przez nauczycieli odpowiednio efektów szkolenia lub efektów uczenia się niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 8 i 9 ustawy – Prawo oświatowe;”
 - pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) ustalanie ocen bieżących i śródrocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć edukacyjnych, zajęć, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 8 i 9 ustawy – Prawo oświatowe, oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także śródrocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania;”
 - pkt 5 otrzymuje brzmienia:

„5) ustalanie rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć edukacyjnych,

zajęć, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 8 i 9 ustawy – Prawo oświatowe, oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania;”,

c) w ust. 8 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) oczekiwanych efektach uczenia się i wymaganiach dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub wymaganiach edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego, niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania;”;

11) w art. 44c ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Nauczyciel jest obowiązany dostosować oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub wymagania edukacyjne z zakresu kształcenia zawodowego do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, w przypadkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 44zb.”;

12) art. 44d otrzymuje brzmienie:

„Art. 44d. Dyrektor szkoły zwalnia ucznia z realizacji niektórych obowiązkowych zajęć edukacyjnych ze względu na stan zdrowia, specyficzne trudności w uczeniu się, niepełnosprawność, posiadane kwalifikacje, umiejętności zawodowe, doświadczenie zawodowe, zrealizowanie danych obowiązkowych zajęć edukacyjnych na wcześniejszym etapie edukacyjnym lub nadmierne obciążenie ucznia z powodu uczęszczania w szkole na zajęcia edukacyjne z kilku języków, w przypadkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 44zb.”;

13) w art. 44f w ust. 3 w pkt 2 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) fakultatywnych zajęć edukacyjnych ustala się jedną roczną ocenę klasyfikacyjną z tych zajęć.”;

14) w art. 44i:

a) ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. W klasach I–III szkoły podstawowej:

1) oceny bieżące z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach

wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, są ustalane w sposób określony w statucie szkoły;

- 2) śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ocenami opisowymi.

2. W klasach I–III szkoły podstawowej oceny bieżące z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, mogą być ocenami opisowymi, jeżeli statut szkoły tak przewiduje.”,

- b) w ust. 3 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) oceny bieżące i śródroczne oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć edukacyjnych, zajęć, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 8 i 9 ustawy – Prawo oświatowe, oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także śródroczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ustalane w sposób określony w statucie szkoły;”,

- c) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Począwszy od klasy IV szkoły podstawowej, oceny bieżące oraz śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne ze wszystkich albo wybranych obowiązkowych lub dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć edukacyjnych, zajęć, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 8 i 9 ustawy – Prawo oświatowe, oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania mogą być ocenami opisowymi, jeżeli statut szkoły tak przewiduje.”,

- d) w ust. 7 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Oceny bieżące oraz śródroczne, roczne i końcowe oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także śródroczne, roczne i końcowe oceny klasyfikacyjne zachowania dla:”;

- 15) w art. 44o:

- a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Na wniosek rodziców ucznia i po uzyskaniu zgody wychowawcy oddziału albo na wniosek wychowawcy oddziału i po uzyskaniu zgody rodziców ucznia rada pedagogiczna może postanowić o promowaniu ucznia klasy I i II szkoły podstawowej do klasy programowo wyższej również w ciągu roku szkolnego, jeżeli poziom rozwoju i osiągnięć ucznia rokuje osiągnięcie przez niego w jednym roku szkolnym oczekiwanych efektów uczenia się i realizację wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych przewidzianych w programie nauczania dwóch klas.”,

b) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Uczeń szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej w okręgowym ośrodku wychowawczym, zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich, który posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i ma opóźnienie w realizacji programu nauczania co najmniej jednej klasy, a który uzyskuje ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć z języka mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub języka regionalnego oceny uznane za pozytywne w ramach wewnątrzszkolnego oceniania oraz rokuje osiągnięcie w jednym roku szkolnym oczekiwanych efektów uczenia się i realizację wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych przewidzianych w programie nauczania dwóch klas, może być promowany do klasy programowo wyższej również w ciągu roku szkolnego.”;

16) art. 44s ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Do słuchaczy szkoły dla dorosłych, branżowej szkoły II stopnia i szkoły policealnej przepisy art. 44b ust. 1 pkt 1, ust. 3 pkt 1 i 2, ust. 5 i 10 oraz art. 44j stosuje się odpowiednio.”;

17) w art. 44sa:

a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) formułowanie przez nauczycieli oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub wymagań edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego, niezbędnych do otrzymania przez słuchacza poszczególnych semestralnych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3;”,

b) w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) oczekiwanych efektach uczenia się i wymaganiach dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub wymaganiach edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego, niezbędnych do otrzymania przez słuchacza poszczególnych semestralnych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania;”;

18) w art. 44sb ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Nauczyciel jest obowiązany dostosować oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub wymagania edukacyjne z zakresu kształcenia zawodowego, o których mowa w art. 44sa ust. 2 pkt 1, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych słuchacza, w przypadkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 44zb.”;

19) art. 44t otrzymuje brzmienie:

„Art. 44t. Dyrektor szkoły dla dorosłych, branżowej szkoły II stopnia i szkoły policealnej zwalnia słuchacza z realizacji niektórych obowiązkowych zajęć edukacyjnych ze względu na stan zdrowia, specyficzne trudności w uczeniu się, niepełnosprawność, posiadane kwalifikacje, umiejętności zawodowe, doświadczenie zawodowe lub zrealizowanie danych obowiązkowych zajęć edukacyjnych na wcześniejszym etapie edukacyjnym, w przypadkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 44zb.”;

20) w art. 44zb pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1) przypadki, w których dostosowuje się oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub wymagania edukacyjne z zakresu kształcenia zawodowego, o których mowa odpowiednio w art. 44b ust. 8 pkt 1 i art. 44sa ust. 2 pkt 1, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów i słuchaczy oraz podstawę tego dostosowania, z uwzględnieniem konieczności właściwego zapewnienia procesu kształcenia uczniów i słuchaczy, w tym słuchaczy szkół dla dorosłych, branżowych szkół II stopnia i szkół policealnych funkcjonujących w zakładach karnych lub aresztach śledczych;

2) rodzaje obowiązkowych zajęć edukacyjnych, z których realizacji uczeń może być zwolniony, przypadki, w których to zwolnienie może nastąpić, rodzaje dokumentów

będących podstawą zwolnienia oraz tryb i okres zwolnienia, uwzględniając indywidualne możliwości psychofizyczne ucznia, specyfikę danych zajęć edukacyjnych oraz celowość realizacji przez ucznia niektórych oczekiwanych efektów uczenia się albo treści nauczania;”;

21) w art. 44zd:

a) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. W przypadku zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określono celów kształcenia i treści nauczania w podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego, nie ocenia się osiągnięć edukacyjnych ucznia. Ocenę uczeń otrzymuje na podstawie udziału w tych zajęciach.”,

b) w ust. 3 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) w przypadku szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne – także:

- a) oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego,
- b) oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych lub treści nauczania wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania – w przypadku dodatkowych zajęć edukacyjnych.”,

c) w ust. 5b:

– pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) formułowanie przez nauczycieli:

- a) wymagań edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych, a w artystycznej szkole policealnej – semestralnych, ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych – w przypadku zajęć edukacyjnych artystycznych,
- b) oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć

edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3 – w przypadku zajęć edukacyjnych ogólnokształcących;”,

– pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) ustalanie ocen bieżących i śródrocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także śródrocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania;”,

– w pkt 4 skreśla się wyrazy „art. 37 ust. 4 i”,

– pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) ustalanie rocznych, a w artystycznej szkole policealnej – semestralnych, ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, oraz rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania;”,

d) w ust. 6:

– pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych, a w artystycznej szkole policealnej – semestralnych, ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania – w przypadku zajęć edukacyjnych artystycznych;”,

– po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) oczekiwanych efektach uczenia się i wymaganiach dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania – w przypadku zajęć edukacyjnych ogólnokształcących;”,

e) ust. 11 otrzymuje brzmienie:

„11. Nauczyciel jest obowiązany dostosować wymagania edukacyjne, o których mowa w ust. 6 pkt 1, oraz oczekiwane efekty uczenia się i wymagania

dotyczące doświadczeń edukacyjnych, o których mowa w ust. 6 pkt 1a, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, w przypadkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 44zq.”;

22) w art. 44zda:

a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Uczeń szkoły artystycznej otrzymuje z zajęć edukacyjnych artystycznych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a, oceny klasyfikacyjne roczne, a w artystycznej szkole policealnej – semestralne, oraz oceny klasyfikacyjne końcowe.”,

b) w ust. 5 w pkt 1 skreśla się wyrazy „art. 37 ust. 4 i”;

23) w art. 44ze:

a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. W przypadku zajęć edukacyjnych artystycznych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a, uczeń szkoły artystycznej podlega klasyfikacji:

- 1) rocznej, a w artystycznej szkole policealnej – semestralnej;
- 2) końcowej.”,

b) w ust. 3 po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) fakultatywnych zajęć edukacyjnych ustala się jedną roczną ocenę klasyfikacyjną z tych zajęć”;

24) w art. 44zga:

a) ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. W klasach odpowiadających klasom I–III szkoły podstawowej w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej:

- 1) oceny bieżące z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, są ustalane w sposób określony w statucie szkoły;
- 2) śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ocenami opisowymi.

2. W klasach, o których mowa w ust. 1, oceny bieżące z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, mogą być ocenami opisowymi, jeżeli statut szkoły tak przewiduje.”,

b) w ust. 3 pkt 1otrzymuje brzmienie:

„1) bieżące i śródroczne oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także śródroczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ustalane w sposób określony w statucie szkoły;”,

c) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. W klasach, o których mowa w ust. 3, oceny bieżące oraz śródroczne oceny klasyfikacyjne ze wszystkich albo wybranych obowiązkowych lub dodatkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także śródroczna ocena klasyfikacyjna zachowania mogą być ocenami opisowymi, jeżeli statut szkoły tak przewiduje.”;

25) w art. 44zh w ust. 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Laureat konkursu dla uczniów szkół i placówek artystycznych przeprowadzonego zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 22 ust. 6, którego organizatorem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub specjalistyczna jednostka nadzoru, o której mowa w art. 53 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe, otrzymuje odpowiednio z danych zajęć edukacyjnych artystycznych najwyższą pozytywną roczną ocenę klasyfikacyjną, a w artystycznej szkole policealnej – najwyższą pozytywną semestralną ocenę klasyfikacyjną, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 44zq.”;

26) w art. 44zi ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Dyrektor szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne zwalnia ucznia z realizacji niektórych obowiązkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących ze względu na stan zdrowia, specyficzne trudności w uczeniu się, niepełnosprawność, posiadane kwalifikacje, zrealizowanie danych obowiązkowych zajęć edukacyjnych na wcześniejszym etapie edukacyjnym lub nadmierne obciążenie ucznia z powodu

uczęszczania w szkole na zajęcia edukacyjne z kilku języków, w przypadkach określonych i na okres określony w przepisach wydanych na podstawie art. 44zq.”;

27) w art. 44zia po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do zajęć edukacyjnych artystycznych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a.”;

28) w art. 44zib w ust. 1 skreśla się wyrazy „art. 37 ust. 4 i”;

29) w art. 44zk ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Egzaminu poprawkowego nie przeprowadza się w przypadku:

- 1) uzyskania przez ucznia negatywnej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych, z których ocena jest ustalana w trybie egzaminu promocyjnego lub końcowego;
- 2) zajęć edukacyjnych artystycznych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a.”;

30) w art. 44zl dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Za zgodą rady pedagogicznej uczniów szkoły artystycznej, który otrzymał ocenę negatywną z zajęć edukacyjnych artystycznych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a, otrzymuje promocję do klasy programowo wyższej, a w artystycznej szkole policealnej – na semestr programowo wyższy.”;

31) w art. 44zla w ust. 4:

a) pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) w przypadku rocznej, a w artystycznej szkole policealnej – semestralnej, oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych, z wyjątkiem zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a – przeprowadza sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia oraz ustala roczną, a w artystycznej szkole policealnej – semestralną, ocenę klasyfikacyjną z danych zajęć edukacyjnych;”;

b) w pkt 2 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) w przypadku rocznej, a w artystycznej szkole policealnej – semestralnej, oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a – ustala roczną, a w artystycznej szkole policealnej – semestralną, ocenę klasyfikacyjną z danych zajęć edukacyjnych.”;

32) w art. 44zm po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Za zgodą rady pedagogicznej uczniów szkoły artystycznej, który otrzymał ocenę negatywną z zajęć edukacyjnych artystycznych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a, kończy szkołę artystyczną.”;

33) w art. 44zq:

- a) pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:
- „1) przypadki, w których dostosowuje się wymagania edukacyjne, o których mowa w art. 44zd ust. 6 pkt 1, oraz oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 6 pkt 1a, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów, oraz podstawę tego dostosowania, z uwzględnieniem konieczności właściwego zapewnienia procesu kształcenia uczniów;
 - 2) rodzaje obowiązkowych zajęć edukacyjnych, z których realizacji uczeń może być zwolniony, przypadki, w których to zwolnienie może nastąpić, rodzaje dokumentów będących podstawą zwolnienia oraz tryb i okres zwolnienia, uwzględniając indywidualne możliwości psychofizyczne ucznia, specyfikę danych zajęć edukacyjnych oraz celowość realizacji przez ucznia niektórych oczekiwanych efektów uczenia się albo treści nauczania;”;
- b) pkt 4 otrzymuje brzmienie:
- „4) skale i formy ocen z zajęć edukacyjnych, ze wskazaniem, które z ocen według tych skal uznaje się za oceny pozytywne, a które za negatywne, oraz skalę rocznej i końcowej oceny klasyfikacyjnej zachowania, z uwzględnieniem obszarów, które bierze się pod uwagę przy ocenianiu zachowania oraz konieczności zapewnienia jednolitego systemu oceniania ucznia;”;
- c) po pkt 4 dodaje się pkt 4a w brzmieniu:
- „4a) funkcje oceniania bieżącego ucznia, z uwzględnieniem konieczności przekazywania uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się;”;
- 34) art. 44zs otrzymuje brzmienie:
- „Art. 44zs. Egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy – Prawo oświatowe, oraz sprawdza, w jakim stopniu uczeń lub słuchacz spełnia oczekiwane efekty uczenia się.”;
- 35) w art. 44zt:
- a) w pkt 1 lit. a otrzymuje brzmienie:

- „a) w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz w szkołach dla dorosłych, w których nauka kończy się w semestrze wiosennym – w kwietniu,”
- b) w pkt 2 lit. b otrzymuje brzmienie:
- „b) w szkołach dla dorosłych, w których nauka kończy się w semestrze jesiennym – w kwietniu”;
- 36) art. 44zu ust. 4a otrzymuje brzmienie:
- „4a. Egzamin ósmoklasisty z języka obcego nowożytnego jest przeprowadzany na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla języka obcego nowożytnego nauczanego od klasy IV szkoły podstawowej, stanowiącego kontynuację nauczania tego języka w klasach I–III.”;
- 37) art. 44zzb otrzymuje brzmienie:
- „Art. 44zzb. Egzamin maturalny jest przeprowadzany na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c i d ustawy – Prawo oświatowe, oraz sprawdza, w jakim stopniu zdający spełnia oczekiwane efekty uczenia się.”;
- 38) użyty w art. 44zzd w ust. 2 w pkt 1 w lit. c, w pkt 2 w lit. d i w ust. 4c oraz w art. 44zzh w ust. 3, w różnej liczbie i różnym przypadku, wyraz „absolwent” zastępuje się użytymi w odpowiedniej liczbie i odpowiednim przypadku wyrazami „zdający będący absolwentem”;
- 39) w art. 44zzd:
- a) w ust. 2 w pkt 2 lit. b otrzymuje brzmienie:
- „b) język obcy nowożytny,”
- b) w ust. 4a wyraz „Absolwent” zastępuje się wyrazami „Zdający będący absolwentem”,
- c) w ust. 8 wyraz „Absolwent” zastępuje się wyrazami „Zdający będący absolwentem”,
- d) ust. 9 otrzymuje brzmienie:
- „9. W przypadku gdy:
- 1) zdający wybrał na egzaminie maturalnym w części pisemnej jako przedmiot dodatkowy ten sam język obcy nowożytny, który zdawał jako przedmiot obowiązkowy, zdaje ten język tylko w części pisemnej, z zastrzeżeniem art. 44zze ust. 3 i 4;

- 2) zdający będący absolwentem szkoły lub oddziału z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej wybrał na egzaminie maturalnym w części pisemnej jako przedmiot dodatkowy ten sam język mniejszości narodowej, który zdawał jako przedmiot obowiązkowy, zdaje ten język tylko w części pisemnej.”;
- 40) użyty w art. 44zzd w ust. 4, 5 i 5a, w art. 44zzg w ust. 1 i 2, w art. 44zzl w ust. 1 we wprowadzeniu do wyliczenia, w ust. 1a, 4 i 5, w art. 44zzm w ust. 1, 1a i 3, w art. 44zzn w ust. 3, 4 i 6, w art. 44zzo w ust. 1 i 2 we wprowadzeniu do wyliczenia, w art. 44zpz w ust. 1 we wprowadzeniu do wyliczenia, w ust. 2 i dwukrotnie w ust. 3, w art. 44zzz w ust. 7 i 8 we wprowadzeniu do wyliczenia wyraz „Absolwent” zastępuje się wyrazem „Zdający”;
- 41) użyty w art. 44zzd w ust. 4b we wprowadzeniu do wyliczenia, w ust. 6, 10 i dwukrotnie w ust. 11, w art. 44zze w ust. 4, w art. 44zzf w ust. 4, w art. 44zzh w ust. 6 w pkt 6 w lit. b, w art. 44zzj trzykrotnie w ust. 1, trzykrotnie w ust. 2 oraz w ust. 4, w art. 44zzn dwukrotnie w ust. 7 i w ust. 8, w art. 44zzna dwukrotnie w ust. 2, w art. 44zzq w ust. 1 w pkt 1 i 2, trzykrotnie w ust. 2, w ust. 3, dwukrotnie w ust. 3a i dwukrotnie w ust. 3b, w art. 44zzr w ust. 1–6, dwukrotnie w ust. 8, w ust. 10 w pkt 1–3, 5 i trzykrotnie w pkt 6, w ust. 11, 12, dwukrotnie w ust. 13, dwukrotnie w ust. 14, dwukrotnie w ust. 15 oraz w ust. 16 i 17, w art. 44zzs w ust. 5 w pkt 1 i 3, w art. 44zzt w ust. 1, 2a i 3, w art. 44zzu w ust. 1 i 2, w art. 44zzv w pkt 1 i 2, dwukrotnie w pkt 3 oraz w części wspólnej, w art. 44zzw w ust. 1 w pkt 1 i trzykrotnie w pkt 2 oraz pięciokrotnie w części wspólnej, dwukrotnie w ust. 2, dwukrotnie w ust. 3, dwukrotnie w ust. 5, dwukrotnie w ust. 6, dwukrotnie w ust. 7, czterokrotnie w ust. 9, dwukrotnie w ust. 10 we wprowadzeniu do wyliczenia, w ust. 13, 14 i 16, w art. 44zzy dwukrotnie w ust. 1, dwukrotnie w ust. 3, dwukrotnie w ust. 4, dwukrotnie w ust. 5, trzykrotnie w ust. 9 i w ust. 10, w art. 44zzz dwukrotnie w ust. 2, dwukrotnie w ust. 2a, dwukrotnie w ust. 3, dwukrotnie w ust. 5, w ust. 6 w pkt 2 w lit. a i w ust. 13, w art. 44zzzzd w ust. 1 w pkt 2 w lit. m, w różnej liczbie i różnym przypadku, wyraz „absolwent” zastępuje się użytym w odpowiedniej liczbie i odpowiednim przypadku wyrazem „zdający”;
- 42) w art. 44zze:
- a) w ust. 1 wyraz „wymagania” zastępuje się wyrazami „oczekiwane efekty uczenia się”,
- b) w ust. 2 we wprowadzeniu do wyliczenia wyraz „wymagania” zastępuje się wyrazami „oczekiwane efekty uczenia się”,

- c) w ust. 2b wyraz „wymagań” zastępuje się wyrazami „oczekiwanych efektów uczenia się”;
 - d) w ust. 3 w pkt 1 i 2 wyraz „wymagania” zastępuje się wyrazami „oczekiwane efekty uczenia się”;
- 43) w art. 44zzf ust. 1–3 otrzymują brzmienie:
- „1. Zdający będący absolwentem szkoły lub oddziału z językiem nauczania mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub językiem regionalnym, w których zajęcia są prowadzone w tych językach, oraz zdający będący absolwentem szkoły lub oddziału dwujęzycznego, w których język mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub język regionalny jest drugim językiem nauczania, może zdawać na egzaminie maturalnym przedmioty w języku polskim lub – z wyjątkiem języka polskiego oraz treści dotyczących historii Polski i geografii Polski – w języku danej mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub języku regionalnym.
2. Zdający będący absolwentem szkoły ponadpodstawowej dwujęzycznej lub oddziału dwujęzycznego w szkole ponadpodstawowej ogólnodostępnej na egzaminie maturalnym z matematyki, zdawanej jako przedmiot obowiązkowy, rozwiązuje w języku polskim zadania egzaminacyjne przygotowane dla zdających egzamin maturalny w języku polskim oraz może rozwiązać w języku obcym nowożytnym, którego uczył się w szkole na poziomie dwujęzycznym i z którego jest przeprowadzany egzamin maturalny, dodatkowe zadania egzaminacyjne przygotowane w tym języku. Dodatkowe zadania egzaminacyjne obejmują oczekiwane efekty uczenia się określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zakresu podstawowego.
3. Zdający będący absolwentem szkoły ponadpodstawowej dwujęzycznej lub oddziału dwujęzycznego w szkole ponadpodstawowej ogólnodostępnej na egzaminie maturalnym z przedmiotów: biologia, chemia, fizyka, geografia i historia, zdawanych jako przedmioty dodatkowe, rozwiązuje w języku polskim zadania egzaminacyjne przygotowane dla zdających egzamin maturalny w języku polskim oraz może rozwiązać w języku obcym nowożytnym, którego uczył się w szkole na poziomie dwujęzycznym i z którego jest przeprowadzany egzamin maturalny, dodatkowe zadania egzaminacyjne przygotowane w tym języku. Dodatkowe zadania egzaminacyjne obejmują oczekiwane efekty uczenia się określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zakresu podstawowego i rozszerzonego.”;
- 44) w art. 44zzh w ust. 5 skreśla się użyte dwukrotnie wyrazy „albo języka łacińskiego”;

45) w art. 44zzn:

a) ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Zdający, który nie zdał egzaminu maturalnego z danego przedmiotu lub przedmiotów obowiązkowych w części ustnej lub w części pisemnej, może przystąpić ponownie do części ustnej lub części pisemnej egzaminu maturalnego z tego przedmiotu lub przedmiotów, zgodnie z przepisami obowiązującymi w roku, w którym przystępował do egzaminu maturalnego po raz pierwszy, w okresie 5 lat od pierwszego egzaminu maturalnego, licząc od października roku, w którym zdający przystąpił do egzaminu maturalnego po raz pierwszy.

2. Zdający, który nie zdał egzaminu maturalnego z co najmniej jednego przedmiotu dodatkowego w części pisemnej, może przystąpić ponownie do egzaminu maturalnego z dowolnego przedmiotu dodatkowego, zgodnie z przepisami obowiązującymi w roku, w którym ponownie przystępuje do egzaminu maturalnego, w okresie 5 lat od pierwszego egzaminu maturalnego, licząc od października roku, w którym zdający przystąpił do egzaminu maturalnego po raz pierwszy, z zastrzeżeniem art. 44zzd ust. 4a.”,

b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Zdający, o którym mowa w ust. 1, przystępujący ponownie do egzaminu maturalnego może wybrać jako przedmiot obowiązkowy inny język obcy nowożytny niż język obcy nowożytny, który zdawał poprzednio.”,

c) uchyla się ust. 5a i 5b;

46) w art. 44zzna ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Zdający, który nie zdał egzaminu maturalnego z co najmniej jednego przedmiotu dodatkowego w części pisemnej, może otrzymać świadectwo dojrzałości wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną, jeżeli w okresie 5 lat od pierwszego egzaminu maturalnego, licząc od października roku, w którym zdający przystąpił do egzaminu maturalnego po raz pierwszy, spełnił warunek, o którym mowa w art. 44zzd ust. 4b.”;

47) w art. 44zzr w ust. 7:

a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Uczeń albo zdający, o którym mowa w art. 165 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo oświatowe, któremu ograniczona znajomość języka polskiego utrudnia zrozumienie czytanego tekstu, może przystąpić do:”,

b) pkt 2 otrzymuje brzmienie:

- „2) egzaminu maturalnego, z wyjątkiem egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego, języka mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub języka regionalnego – w warunkach dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych wynikających z tego ograniczenia, na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej.”;
- 48) w art. 44zzu w ust. 4 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:
„Egzaminatorów-weryfikatorów nie wyznacza się w przypadku, o którym mowa w ust. 2.”;
- 49) w art. 44zzz:
- a) w ust. 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:
„Uczeń, słuchacz albo zdający, a w przypadku niepełnoletniego ucznia, słuchacza albo zdającego – jego rodzice, mają prawo wglądu do sprawdzonej i ocenionej pracy egzaminacyjnej tego ucznia, słuchacza albo zdającego, w miejscu i czasie wskazanym przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej, w terminie 3 miesięcy od dnia wydania przez okręgową komisję egzaminacyjną:”;
 - b) po ust. 8 dodaje się ust. 8a w brzmieniu:
„8a. W przypadku części pisemnej egzaminu maturalnego z danego przedmiotu odwołanie od wyniku weryfikacji sumy punktów może dotyczyć wyłącznie zadań, w których zdający tworzy własny tekst lub własne rozwiązania zadań.”;
 - c) ust. 14 otrzymuje brzmienie:
„14. Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania od dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej, wyznacza skład Kolegium Arbitrażu Egzaminacyjnego oraz przekazuje Kolegium odwołanie wraz z uzasadnieniem i dołączonymi dokumentami, o których mowa w ust. 11 i 12, w postaci zanonimizowanej, uniemożliwiającej identyfikację zdającego, który wniósł odwołanie.”;
 - d) w ust. 17 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
„Odwołanie rozpatruje się w terminie 21 dni od dnia wyznaczenia przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej składu Kolegium Arbitrażu Egzaminacyjnego.”;
 - e) ust. 20 otrzymuje brzmienie:
„20. Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej przekazuje niezwłocznie informację o rozstrzygnięciu i treść uzasadnienia, o których mowa w ust. 18,

dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej, z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, oraz zdającemu, który wniósł odwołanie.”;

50) w art. 44zzza:

a) pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) wykaz przedmiotów dodatkowych, z których jest przeprowadzany egzamin maturalny, wraz ze wskazaniem zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla jednego lub dwóch przedmiotów, na podstawie których jest przeprowadzany egzamin maturalny z danego przedmiotu dodatkowego,”

b) pkt 11 otrzymuje brzmienie:

„11) termin przechowywania prac uczniów, słuchaczy i zdających oraz dokumentacji egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego,”;

51) w art. 44zzzn ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Przewodniczący zespołu egzaminatorów rozstrzyga o ostatecznej ocenie dokumentacji będącej rezultatem końcowym wykonania zadania lub zadań egzaminacyjnych, w przypadku różnicy w ocenie tej dokumentacji dokonanej przez egzaminatora i egzaminatora-weryfikatora.”;

52) w art. 44zzzzc w ust. 1 i 2 wyrazy „są gromadzone i przetwarzane” zastępuje się wyrazami „są przetwarzane”;

53) w art. 44zzzzd:

a) w ust. 1:

– we wprowadzeniu do wyliczenia wyrazy „gromadzi się i przetwarza” zastępuje się wyrazami „są przetwarzane”,

– w pkt 3:

– w lit. g tiret drugie otrzymuje brzmienie:

„– ukończeniu branżowej szkoły I stopnia albo zasadniczej szkoły zawodowej albo o zdaniu egzaminów eksternistycznych, o których mowa w art. 10 ust. 3 pkt 2 lit. b, z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy – Prawo oświatowe, albo o zdaniu egzaminów eksternistycznych, o których mowa w art. 10 ust. 3 pkt 2 lit. b, z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej

kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., albo o zdaniu egzaminów eksternistycznych z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej, wraz ze wskazaniem dokumentów przedstawionych przez zdającego w celu wykazania ukończenia szkoły danego typu albo zdania tych egzaminów eksternistycznych – w przypadku zdającego egzaminy eksternistyczne, o których mowa w art. 10 ust. 3 pkt 2 lit. c,”

– – lit. r otrzymuje brzmienie:

„r) informację o przekazanym zdającemu odpowiednio świadectwie ukończenia szkoły podstawowej, świadectwie ukończenia liceum ogólnokształcącego, zaświadczeniu o zdaniu egzaminów eksternistycznych z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla odpowiednio branżowej szkoły I stopnia lub branżowej szkoły II stopnia określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e i g ustawy – Prawo oświatowe albo zaświadczeniu o zdaniu egzaminów eksternistycznych z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego odpowiednio dla branżowej szkoły I stopnia lub branżowej szkoły II stopnia określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e i g ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., wraz ze wskazaniem numeru wydanego dokumentu i daty jego wydania, a w przypadku wydania duplikatu tego dokumentu – również informację o wydaniu tego duplikatu wraz z datą jego wydania.”

- b) w ust. 2 we wprowadzeniu do wyliczenia wyrazy „gromadzi się i przetwarza” zastępuje się wyrazami „są przetwarzane”,
- c) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. W SIOEO są przetwarzane również dane o operatorach pracowni informatycznej, o których mowa w art. 44zzsa ust. 1, w zakresie egzaminu maturalnego obejmujące:

- 1) imię (imiona) i nazwisko operatora pracowni informatycznej;
- 2) datę urodzenia operatora pracowni informatycznej;
- 3) numer PESEL operatora pracowni informatycznej, a w przypadku braku numeru PESEL – serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 4) dane kontaktowe operatora pracowni informatycznej: adres zamieszkania, adres do korespondencji i – jeżeli operator posiada – numer telefonu lub adres poczty elektronicznej.”;

54) w art. 44zzzze:

- a) w ust. 1:
 - we wprowadzeniu do wyliczenia wyrazy „gromadzi się i przetwarza” zastępuje się wyrazami „są przetwarzane”,
 - w pkt 1 po lit. o dodaje się lit. oa w brzmieniu:
„oa) odpowiedzi udzielone przez zdającego w części praktycznej egzaminu zawodowego – w przypadku gdy egzamin zawodowy jest przeprowadzany z wykorzystaniem SIOEZ,”,
- b) w ust. 2 we wprowadzeniu do wyliczenia wyrazy „gromadzi się i przetwarza” zastępuje się wyrazami „są przetwarzane”,
- c) dodaje się ust. 3 i 4 w brzmieniu:

„3. W SIOEZ są przetwarzane również dane o operatorach pracowni informatycznej, o których mowa w art. 44zzzib ust. 1, oraz o asystentach technicznych, o których mowa w art. 44zzzia ust. 1, w zakresie egzaminu zawodowego i egzaminu eksternistycznego zawodowego, o którym mowa w art. 10 ust. 3 pkt 1, obejmujące:

- 1) imię (imiona) i nazwisko operatora pracowni informatycznej albo asystenta technicznego;
- 2) datę urodzenia operatora pracowni informatycznej albo asystenta technicznego;
- 3) numer PESEL operatora pracowni informatycznej albo asystenta technicznego, a w przypadku braku numeru PESEL – serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość;

- 4) dane kontaktowe operatora pracowni informatycznej albo asystenta technicznego: adres zamieszkania, adres do korespondencji i – jeżeli operator albo asystent posiada – numer telefonu lub adres poczty elektronicznej.

4. W SIOEZ są przetwarzane również dane o pracodawcach, którzy pokrywają koszty przeprowadzenia egzaminu zawodowego młodocianego pracownika zatrudnionego w celu przygotowania zawodowego u danego pracodawcy zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 191 § 3 i art. 195 § 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, obejmujące:

- 1) nazwę pracodawcy, a w przypadku pracodawcy będącego osobą fizyczną – imię (imiona) i nazwisko tej osoby;
- 2) numer identyfikacyjny REGON pracodawcy, a w przypadku brak numeru identyfikacyjnego REGON – numer identyfikacji podatkowej (NIP) pracodawcy, a w przypadku pracodawcy będącego osobą fizyczną – numer PESEL tej osoby;
- 3) dane kontaktowe pracodawcy: adres pracodawcy, a w przypadku pracodawcy będącego osobą fizyczną – adres zamieszkania tej osoby, oraz adres do korespondencji i – jeżeli pracodawca posiada – numer telefonu lub adres poczty elektronicznej.”;

55) w art. 44zzzzf w ust. 1–5 wyrazy „gromadzonych i przetwarzanych” zastępuje się wyrazem „przetwarzanych”;

56) w art. 44zzzzg:

- a) w ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) w przypadku egzaminu maturalnego:

- a) dane zdających będących absolwentami danej szkoły, którzy złożyli deklarację przystąpienia do egzaminu maturalnego do dyrektora tej szkoły, o których mowa w art. 44zzzzd ust. 1 pkt 2:

- lit. a–l, o–q, t–v oraz y,
- lit. r – w przypadku gdy zdający przystępował do egzaminu maturalnego w warunkach lub formie dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych zgodnie z art. 44zzr ust. 1–7,

- lit. za – w przypadku unieważnienia zdającemu egzaminu maturalnego z danego przedmiotu w części ustnej lub w części pisemnej przez przewodniczącego zespołu egzaminacyjnego,
 - b) dane o operatorach pracowni informatycznej, o których mowa w art. 44zzzzd ust. 3.”,
- b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:
- „2a. Dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej pozyskuje z SIOEO w przypadku egzaminu maturalnego dane o operatorach pracowni informatycznej, o których mowa w art. 44zzzzd ust. 3.”;
- 57) w art. 44zzzzh:
- a) w ust. 1 w pkt 1 lit. a otrzymuje brzmienie:

„a) dane, o których mowa w art. 44zzzze ust. 1 pkt 1 lit. n, o, p–s, u, v oraz y,”,
 - b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Dyrektor szkoły, placówki lub centrum, o których mowa w art. 2 pkt 4 ustawy – Prawo oświatowe, pracodawca lub podmiot prowadzący kwalifikacyjny kurs zawodowy, o którym mowa w art. 117 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe, przekazuje do SIOEZ:

 - 1) w przypadku egzaminu zawodowego:
 - a) dane zdających, którzy złożyli deklarację przystąpienia do egzaminu zawodowego do dyrektora danej szkoły, placówki lub centrum, lub do danego pracodawcy, lub w podmiocie prowadzącym kwalifikacyjny kurs zawodowy, o których mowa w art. 44zzzze ust. 1 pkt 1:
 - lit. a–g oraz i–k,
 - lit. l – w przypadku gdy zdający przystępował do egzaminu zawodowego w części pisemnej lub w części praktycznej w warunkach lub formie dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych zgodnie z art. 44zzzf ust. 1–6,
 - lit. w – w przypadku unieważnienia zdającemu egzaminu zawodowego w części pisemnej lub w części praktycznej przez przewodniczącego zespołu egzaminacyjnego,
 - b) dane o operatorach pracowni informatycznej i asystentach technicznych, o których mowa w art. 44zzzze ust. 3,
 - c) dane o pracodawcach, o których mowa w art. 44zzzze ust. 4;

- 2) w przypadku egzaminu eksternistycznego zawodowego, o którym mowa w art. 10 ust. 3 pkt 1 – dane o operatorach pracowni informatycznej i asystentach technicznych, o których mowa w art. 44zzzze ust. 3.”,
 - c) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej pozyskuje z SIOEZ:

 - 1) w przypadku egzaminu zawodowego:
 - a) dane o operatorach pracowni informatycznej i asystentach technicznych, o których mowa w art. 44zzzze ust. 3,
 - b) dane o pracodawcach, o których mowa w art. 44zzzze ust. 4;
 - 2) w przypadku egzaminu eksternistycznego zawodowego, o którym mowa w art. 10 ust. 3 pkt 1 – dane o operatorach pracowni informatycznej i asystentach technicznych, o których mowa w art. 44zzzze ust. 3.”,
 - d) ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3. Dyrektor szkoły, placówki lub centrum, o których mowa w art. 2 pkt 4 ustawy – Prawo oświatowe, pracodawca lub podmiot prowadzący kwalifikacyjny kurs zawodowy, o którym mowa w art. 117 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe, u których jest przeprowadzany ten egzamin, pozyskuje z SIOEZ:

 - 1) dane zdających przystępujących do egzaminu zawodowego w danej szkole, placówce lub centrum, u danego pracodawcy lub w danym podmiocie prowadzącym kwalifikacyjny kurs zawodowy, o których mowa w art. 44zzzze ust. 1 pkt 1 lit. a–g, i–n oraz oa–w;
 - 2) dane o egzaminatorach wyznaczonych do przeprowadzenia części praktycznej egzaminu zawodowego w danej szkole, placówce lub centrum, u danego pracodawcy lub w danym podmiocie prowadzącym kwalifikacyjny kurs zawodowy, o których mowa w art. 44zzzze ust. 2 pkt 1, 4, z wyjątkiem adresu zamieszkania i adresu do korespondencji, oraz pkt 5 i 8.

4. Zdający pozyskuje z SIOEZ:

 - 1) w przypadku egzaminu zawodowego – własne dane, o których mowa w art. 44zzzze ust. 1 pkt 1 lit. a–g, j, l–n, oa, q–s, u oraz x;
 - 2) w przypadku egzaminu eksternistycznego zawodowego, o którym mowa w art. 10 ust. 3 pkt 1 – własne dane, o których mowa w art. 44zzzze ust. 1 pkt 1 lit. a–g, j, l–n, oa, q–s, u oraz x, oraz pkt 2 lit. a oraz f.”;
- 58) w art. 44zzzzi:

- a) w pkt 1 lit. d otrzymuje brzmienie:
„d) egzaminu zawodowego, o których mowa w art. 44zzzze ust. 1 pkt 1 lit. a–d, f–j, l–n oraz oa–x,”,
 - b) w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 6 i 7 w brzmieniu:
 - „6) przez okres roku kalendarzowego, licząc od dnia 31 grudnia roku kalendarzowego, w którym została zawarta umowa z dyrektorem okręgowej komisji egzaminacyjnej, o której mowa w art. 9c ust. 10a – w przypadku danych o operatorach pracowni informatycznej, o których mowa w art. 44zzzzzd ust. 3 i art. 44zzzze ust. 3, oraz danych o asystentach technicznych, o których mowa w art. 44zzzze ust. 3;
 - 7) przez okres 5 lat kalendarzowych, licząc od dnia ogłoszenia wyników danego egzaminu zawodowego określonego w komunikacie, o którym mowa w art. 9a ust. 2 pkt 10 lit. a tiret pierwsze – w przypadku danych o pracodawcach, o których mowa w art. 44zzzze ust. 4.”;
- 59) w art. 44zzzzzj:
- a) po ust. 4 dodaje się ust. 4a w brzmieniu:
„4a. Dostęp do SIOEO lub SIOEZ jest również możliwy przy użyciu środka identyfikacji elektronicznej wydanego w systemie identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej, o którym mowa w art. 21a ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1725).”,
 - b) w ust. 5 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej – zdającemu egzamin maturalny, który zamierza złożyć deklarację przystąpienia do egzaminu maturalnego dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej;”,
 - c) w ust. 6 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„1) dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej – dyrektorowi szkoły, placówki lub centrum, o których mowa w art. 2 pkt 4 ustawy – Prawo oświatowe, pracodawcy, podmiotowi prowadzącemu kwalifikacyjny kurs zawodowy, o którym mowa w art. 117 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe, lub zdającemu egzamin zawodowy lub egzamin eksternistyczny zawodowy, o którym mowa w art. 10 ust. 3 pkt 1 – w przypadku zdającego, który zamierza złożyć deklarację

- przystąpienia do egzaminu zawodowego albo egzaminu eksternistycznego zawodowego dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej;”,
- d) w ust. 8 w pkt 4 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 5 i 6 w brzmieniu:
- „5) adres zamieszkania zdającego – w przypadku zdającego, który zamierza złożyć deklarację przystąpienia do egzaminu maturalnego, egzaminu zawodowego lub egzaminu eksternistycznego zawodowego dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej;
- 6) nazwę i adres szkoły ukończonej przez zdającego lub nazwę i adres podmiotu, w którym zdający ukończył kwalifikacyjny kurs zawodowy – w przypadku zdającego, który zamierza złożyć deklarację przystąpienia do egzaminu maturalnego, egzaminu zawodowego lub egzaminu eksternistycznego zawodowego dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej.”,
- e) w ust. 10 w pkt 2 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:
- „3) zdającemu przystępującemu do egzaminów eksternistycznych, o których mowa w art. 10 ust. 1 i ust. 3 pkt 2 lit. b i c, przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej.”,
- f) ust. 11 otrzymuje brzmienie:
- „11. Bez obowiązku składania wniosku, o którym mowa w ust. 8, dostęp do SIOEZ jest przyznawany:
- 1) zdającemu przystępującemu do egzaminu zawodowego, jeżeli składa deklarację przystąpienia do egzaminu zawodowego do dyrektora szkoły, do której uczęszcza lub której jest absolwentem, przez dyrektora tej szkoły;
- 2) zdającemu przystępującemu do egzaminu eksternistycznego zawodowego, o którym mowa w art. 10 ust. 3 pkt 1, przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej.”;
- 60) użyte w art. 44zzzzl w ust. 1 oraz w art. 94ba w ust. 1–3, dwukrotnie w ust. 4, w ust. 5 we wprowadzeniu do wyliczenia, w ust. 6 i 7 we wprowadzeniu do wyliczenia, dwukrotnie w ust. 8 i w ust. 9–11, w różnym przypadku, wyrazy „Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie” zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami „Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy”;
- 61) w art. 90l dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 i 3 w brzmieniu:
- „2. Podmioty przyznające stypendia, o których mowa w ust. 1, w celu przyznania stypendium, o którym mowa w ust. 1, przetwarzają dane, które obejmują:

- 1) imię (imiona) i nazwisko ucznia;
- 2) numer PESEL, a w przypadku braku numeru PESEL – datę urodzenia ucznia, serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 3) adres zamieszkania i adres korespondencyjny ucznia, a w przypadku ucznia niepełnoletniego – adres zamieszkania i adres korespondencyjny rodziców ucznia;
- 4) numer telefonu i adres poczty elektronicznej ucznia, jeżeli je posiada, a w przypadku ucznia niepełnoletniego – numer telefonu i adres poczty elektronicznej rodziców ucznia, jeżeli je posiadają;
- 5) informacje o wynikach w nauce lub osiągnięciach sportowych ucznia.

3. Podmioty przyznające stypendia, o których mowa w ust. 1, przechowują i przetwarzają dane, o których mowa w ust. 2, przez okres jednego roku od dnia zakończenia okresu, na jaki zostało przyznane stypendium.”;

62) uchyla się art. 95.

Art. 4. W ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 152, 858, 1572 i 1933 oraz z 2025 r. poz. 1019 i 1160) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 3:
 - a) w ust. 1 w pkt 2 w lit. j na końcu dodaje się przecinek i dodaje się lit. k w brzmieniu:
„k) osób prawnych innych niż jednostki samorządu terytorialnego oraz osób fizycznych prowadzących szkoły i placówki oświatowe”,
 - b) w ust. 3 w pkt 4 w lit. a wyrazy „art. 33” zastępuje się wyrazami „art. 33 i art. 36 ust. 1 i 3”;
- 2) w art. 9 w pkt 1 w lit. f średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. g w brzmieniu:
„g) imię i nazwisko dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej – w przypadku jednostki, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 lit. d.”;
- 3) w art. 14 pkt 5 otrzymuje brzmienie:
„5) zawód oraz zajęcia realizowane w ramach godzin, o których mowa w art. 4 pkt 27a lit. i ustawy – Prawo oświatowe, których przeznaczenie określają przepisy wydane na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. b tej ustawy – w przypadku ucznia szkoły ponadpodstawowej prowadzącej kształcenie zawodowe.”;
- 4) w art. 20 w pkt 2 lit. c otrzymuje brzmienie:

- „c) zdanie egzaminu eksternistycznego z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia lub branżowej szkoły II stopnia;”;
- 5) w art. 36:
- a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
- „3. W przypadku publicznej szkoły lub placówki oświatowej prowadzonej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną oraz niepublicznej szkoły lub placówki oświatowej, podmiot zobowiązany do przekazywania danych szkoły lub placówki oświatowej do RSPO przekazuje do RSPO aktualne dane w terminie 7 dni od dnia ich otrzymania od organu prowadzącego, z tym że:
- 1) dane, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 28a, są przekazywane do dnia 10 października każdego roku kalendarzowego;
 - 2) adres siedziby organu prowadzącego, a w przypadku osoby fizycznej prowadzącej szkołę lub placówkę oświatową – adres zamieszkania, oraz numer telefonu, numer faksu, adres poczty elektronicznej i strony internetowej, w terminie 7 dni od dnia zmiany, może przekazać do RSPO także organ prowadzący tę szkołę lub placówkę oświatową.”;
- b) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:
- „3a. Organ prowadzący informuje podmiot zobowiązany do przekazywania danych szkoły lub placówki oświatowej do RSPO o zmianie danych objętych RSPO w terminie 7 dni od dnia zmiany, z wyjątkiem zmiany danych, o których mowa w ust. 3 pkt 2, jeżeli organ prowadzący sam przekazał do RSPO aktualne dane zgodnie z tym przepisem.”;
- 6) w art. 47 w ust. 1 i 3 po wyrazach „z zakresu oświaty” dodaje się wyrazy „, z wyłączeniem osób prawnych innych niż jednostki samorządu terytorialnego oraz osób fizycznych będących organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe,”;
- 7) w art. 55 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
- „1. Okręgowe komisje egzaminacyjne, w związku z organizacją egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego i egzaminu zawodowego, mogą pozyskiwać następujące dane:
- 1) ucznia:
 - a) z rejestru PESEL – drugie imię (imiona), datę i miejsce urodzenia,

- b) z bazy danych SIO – numer PESEL, a w przypadku ucznia nieposiadającego numeru PESEL – serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, imię i nazwisko, klasę, semestr i oddział, do którego uczeń uczęszcza albo uczęszczał, informację o uczęszczaniu do oddziału dwujęzycznego i języku obcym będącym drugim językiem nauczania w tym oddziale, zawód – w przypadku ucznia szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, kwalifikację – w przypadku uczestniczenia w kwalifikacyjnym kursie zawodowym, informację o orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, nazwę i adres szkoły, do której uczeń uczęszcza albo uczęszczał;
- 2) identyfikacyjne innych jednostek wykonujących zadania z zakresu oświaty z bazy danych SIO – imię i nazwisko dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej.”;
- 8) w art. 64b w ust. 1 wyrazy „Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie” zastępuje się wyrazami „Instytutu Badań Edukacyjnych – Państwowego Instytutu Badawczego”;
- 9) w art. 70:
 - a) w ust. 1:
 - pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) minister właściwy do spraw oświaty i wychowania lub osoba przez niego upoważniona – kierownikom innych jednostek wykonujących zadania z zakresu oświaty, z wyjątkiem jednostek samorządu terytorialnego, jednostek obsługujących, osób prawnych innych niż jednostki samorządu terytorialnego i osób fizycznych prowadzących szkoły i placówki oświatowe, kuratorom oświaty, prezesom regionalnych izb obrachunkowych oraz rektorom uczelni;”;
 - pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) ministrowie oraz wójtowie gmin (burmistrzowie, prezydenci miast), starostowie powiatów i marszałkowie województw lub osoby przez nich upoważnione odpowiednio – dyrektorom szkół i placówek oświatowych, których dane identyfikacyjne są zobowiązani przekazać do RSPO, kierownikom jednostek obsługujących, które obejmują wspólną obsługą szkoły i placówki oświatowe założone i prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego, w ramach jednostki organizacyjnej odpowiednio gminy, powiatu i samorządu województwa oraz kierownikom podmiotów zobowiązanych będących organami prowadzącymi szkoły lub placówki

oświatowe, dla których ta jednostka samorządu terytorialnego jest organem właściwym do wydania zezwolenia na założenie publicznej szkoły lub placówki oświatowej albo które są wpisane do ewidencji niepublicznych szkół i placówek oświatowych prowadzonej przez tę jednostkę samorządu terytorialnego, których dane identyfikacyjne są zobowiązani przekazać do RSPO.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, kierownik podmiotu zobowiązanego do przekazywania danych do bazy danych SIO będącego organem prowadzącym więcej niż jedną szkołę lub placówkę oświatową składa wniosek o przyznanie danych dostępowych, o którym mowa w art. 71 ust. 1, wyłącznie do jednego podmiotu właściwego do przyznawania danych dostępowych.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 1606) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) użyte w art. 15 w ust. 1 w pkt 5 w lit. a i w art. 15b w ust. 1 w pkt 5 w lit. a wyrazy „art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe w związku z art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. e tej ustawy” zastępuje się wyrazami „art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, w związku z art. 4 pkt 27a lit. i tej ustawy”;
- 2) użyte w art. 51 w ust. 1a w części wspólnej, w art. 60 w ust. 2, w art. 82a i w art. 89 dwukrotnie w ust. 2, w różnym przypadku, wyrazy „Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie” zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami „Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy”.

Art. 6. W ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, z późn. zm.³⁾) w art. 297 w ust. 2 część wspólna otrzymuje brzmienie:

„– na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 2 lit. b ustawy zmienianej w art. 15, z uwzględnieniem art. 127 i art. 127a ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, art. 3 ustawy z dnia 25 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o systemie

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2017 r. poz. 949 i 2203, z 2018 r. poz. 2245, z 2019 r. poz. 1287, z 2022 r. poz. 1116 oraz z 2024 r. poz. 1933.

oświaty i ustawy – Prawo oświatowe (Dz. U. poz. 761), art. 19 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 oraz art. 20–26 ustawy z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1116, z 2023 r. poz. 2005 oraz z 2024 r. poz. 1933), art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2005 oraz z 2024 r. poz. 1572), art. 12 ustawy z dnia 21 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1933 oraz z 2025 r. poz. ...) oraz art. 46 ustawy z dnia ... o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...), a także z uwzględnieniem przepisów wydanych na podstawie art. 30c ustawy – Prawo oświatowe w zakresie przeprowadzania tego egzaminu w latach szkolnych 2019/2020–2021/2022.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 439) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 3 po pkt 23a dodaje się pkt 23b w brzmieniu:
„23b) ramowym planie nauczania – należy przez to rozumieć ramowy plan nauczania, o którym mowa w art. 4 pkt 27a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe;”;
- 2) w art. 31 ust. 1b otrzymuje brzmienie:
„1b. Przepisów ust. 1 i 1a nie stosuje się do słuchacza branżowej szkoły II stopnia realizującego obowiązkowe zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia w zawodzie, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy – Prawo oświatowe, w tym praktyczną naukę zawodu, w ramach kwalifikacyjnego kursu zawodowego.”;
- 3) w art. 31a ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Przepisów ust. 1 nie stosuje się do słuchacza branżowej szkoły II stopnia realizującego obowiązkowe zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia w zawodzie, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy – Prawo oświatowe, w tym praktyczną naukę zawodu, w ramach kwalifikacyjnego kursu zawodowego.”;
- 4) w art. 42 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:
„2a. W przypadku dotacji, o których mowa w art. 41 ust. 1, 2, 5 i 6, dyrektor specjalistycznej jednostki nadzoru, o której mowa w art. 53 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe, wykonuje zadanie organu dotującego, o którym mowa w art. 37 ust. 1, oraz jako organ pierwszej instancji wydaje decyzję, o której mowa w art. 37 ust. 2.”;

- 5) w art. 120 w ust. 1:
- a) pkt 9 i 10 otrzymują brzmienie:
 - „9) w 2026 r. – 593 mln zł;
 - 10) w 2027 r. – 625 mln zł;”,
 - b) dodaje się pkt 11–18 w brzmieniu:
 - „11) w 2028 r. – 469 mln zł;
 - 12) w 2029 r. – 587 mln zł;
 - 13) w 2030 r. – 617 mln zł;
 - 14) w 2031 r. – 448 mln zł;
 - 15) w 2032 r. – 548 mln zł;
 - 16) w 2033 r. – 573 mln zł;
 - 17) w 2034 r. – 408 mln zł;
 - 18) w 2035 r. – 497 mln zł.”.

Art. 8. W ustawie z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2245, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 130 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, o którym mowa w rozdziale 3b ustawy zmienianej w art. 2, w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się przepisy dotychczasowe, z zastrzeżeniem ust. 2–6, oraz z uwzględnieniem art. 3 ustawy z dnia 25 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty i ustawy – Prawo oświatowe (Dz. U. poz. 761), art. 19 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1116, z 2023 r. poz. 2005 oraz z 2024 r. poz. 1933), art. 14 i art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw oraz art. 47 ustawy z dnia ... o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).”;

- 2) w art. 131 w ust. 1 uchyla się pkt 6.

Art. 9. W ustawie z dnia 21 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1933) wprowadza się następujące zmiany:

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 2432, z 2019 r. poz. 534, 1287 i 2248, z 2021 r. poz. 4, z 2022 r. poz. 1116 oraz z 2024 r. poz. 123 i 1933.

1) art. 8 otrzymuje brzmienie:

„Art. 8. Egzamin maturalny w:

- 1) latach szkolnych 2024/2025 i 2025/2026 jest przeprowadzany na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c i d ustawy zmienianej w art. 4,
- 2) roku szkolnym 2026/2027 jest przeprowadzany na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c i d ustawy zmienianej w art. 4, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r.

– dla absolwentów: czteroletniego liceum ogólnokształcącego, ponadpodstawowych szkół średnich, pięcioletniego technikum i branżowej szkoły II stopnia, którzy ukończyli kształcenie w branżowej szkole I stopnia jako absolwenci ośmioletniej szkoły podstawowej, z uwzględnieniem art. 9 i art. 10, oraz art. 45 pkt 2 ustawy z dnia ... o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...), z tym że w przypadku egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2026/2027 przepisy art. 44zzd ust. 2 pkt 2 lit. b, art. 44zzh ust. 5, art. 44zzn ust. 5 i 5a oraz art. 44zrz ust. 7 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się z wyłączeniem zakresu dotyczącego egzaminu maturalnego w części pisemnej z języka łacińskiego.”;

- 2) w art. 11 w ust. 5 wyrazy „art. 131 ust. 1 pkt 5 i 6” zastępuje się wyrazami „art. 131 ust. 1 pkt 5”.

Art. 10. 1. Członkowie komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego i osoby zapewniające obsługę organizacyjną i biurową tej komisji oraz osoby, o których mowa w art. 44f ust. 5 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, składają wnioski, o których mowa w art. 44f ust. 7 ustawy zmienianej w art. 1, do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, a w przypadku, o którym mowa w art. 44f ust. 3 ustawy zmienianej w art. 1 – do dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, o której mowa w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia wejścia w życie przepisów art. 44f ustawy zmienianej w art. 1.

2. Osoby, o których mowa w art. 44f ust. 5 pkt 2–4 ustawy zmienianej w art. 1, składają wnioski, o których mowa w art. 44f ust. 7 ustawy zmienianej w art. 1, do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, a w przypadku, o którym mowa w art. 44f ust. 3 ustawy

zmienianej w art. 1 – do dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, o której mowa w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w terminie nie wcześniejszym niż 14 dni od dnia wejścia w życie przepisów art. 44f ustawy zmienianej w art. 1 i nie dłuższym niż 30 dni od dnia wejścia w życie przepisów art. 44f ustawy zmienianej w art. 1.

3. Wniosek, o którym mowa w art. 44f ust. 7 ustawy zmienianej w art. 1, złożony zgodnie z ust. 1 lub 2, jest rozpatrywany w terminie nie dłuższym niż 10 dni od dnia otrzymania wniosku. Do rozpatrzenia wniosku stosuje się przepisy art. 44f ust. 7–10 ustawy zmienianej w art. 1.

Art. 11. 1. Osoby, o których mowa w art. 44f ust. 5 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, wprowadzają do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 44f ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, dane, o których mowa w art. 44f ust. 17 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, w terminie 7 dni od dnia uzyskania dostępu do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 44f ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1.

2. Członkowie komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego i osoby zapewniające obsługę organizacyjną i biurową tej komisji wprowadzają do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 44f ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, dane, o których mowa w art. 44f ust. 17 pkt 2 i 3 ustawy zmienianej w art. 1, obejmujące dane od dnia rozpoczęcia działania tej komisji, w terminie 7 dni od dnia uzyskania dostępu do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 44f ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1.

3. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a w przypadku, o którym mowa w art. 44f ust. 3 ustawy zmienianej w art. 1 – dyrektor placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, o której mowa w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, wprowadza do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 44f ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, dane, o których mowa w art. 44f ust. 17 pkt 9 i 10 ustawy zmienianej w art. 1, w terminie 7 dni od dnia wejścia w życie przepisów art. 44f ustawy zmienianej w art. 1.

Art. 12. 1. Szkoły, które przed dniem 1 września 2026 r. otrzymały zgodę na prowadzenie eksperymentu pedagogicznego dotyczącego podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., w ramach którego są modyfikowane warunki, organizacja zajęć edukacyjnych lub zakres treści nauczania, w

szczegółności określone w art. 14 ust. 1 pkt 3–5 ustawy zmienianej w art. 1, prowadzą ten eksperyment zgodnie z przepisami dotychczasowymi do dnia zakończenia tego eksperymentu.

2. Do złożonych od dnia 1 września 2026 r. wniosków o wyrażenie zgody na prowadzenie eksperymentu pedagogicznego dotyczącego podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., w ramach którego są modyfikowane warunki, organizacja zajęć edukacyjnych lub zakres treści nauczania, w szczególności określone w art. 14 ust. 1 pkt 3–5 ustawy zmienianej w art. 1, stosuje się przepisy dotychczasowe.

3. W latach szkolnych 2026/2027–2031/2032 szkoły mogą prowadzić eksperyment pedagogiczny dotyczący podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., w ramach którego są modyfikowane warunki, organizacja zajęć edukacyjnych lub zakres treści nauczania, w szczególności określone w art. 14 ust. 1 pkt 3–5 ustawy zmienianej w art. 1, zgodnie z przepisami dotychczasowymi.

4. Szkoły, począwszy od lat, o których mowa w art. 13 ust. 1, art. 14, art. 15 ust. 1, art. 16 ust. 1, art. 17 ust. 1, art. 18 ust. 1, art. 19 ust. 1, art. 20 ust. 1 i art. 26 ust. 1 i 3, mogą prowadzić eksperyment pedagogiczny dotyczący podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w ramach którego są modyfikowane warunki, organizacja zajęć edukacyjnych lub zakres treści nauczania, w szczególności określone w art. 14 ust. 1 pkt 3–5 ustawy zmienianej w art. 1.

Art. 13. 1. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się:

- 1) począwszy od roku szkolnego 2026/2027 w klasach I i IV szkoły podstawowej, a w latach następnych również w kolejnych klasach szkoły podstawowej;
- 2) począwszy od roku szkolnego 2029/2030 w semestrze I klasy VII szkoły podstawowej dla dorosłych, w którym kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2029 r. lub z dniem 1 lutego 2030 r., a w latach następnych także w kolejnej klasie i semestrach szkoły podstawowej dla dorosłych.

2. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w roku szkolnym:

- 1) 2026/2027 w klasach II, III i V–VIII szkoły podstawowej;
- 2) 2027/2028 w klasach III i VI–VIII szkoły podstawowej;
- 3) 2028/2029 w klasach VII i VIII szkoły podstawowej;
- 4) 2029/2030 w:
 - a) semestrze II klasy VII szkoły podstawowej dla dorosłych, w którym kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 lutego 2029 r.,
 - b) klasie VIII szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej dla dorosłych;
- 5) 2030/2031 w semestrze II klasy VIII szkoły podstawowej dla dorosłych, w którym kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 lutego 2030 r.

3. Przepisy ust. 1 pkt 1, ust. 2 pkt 1–3 i pkt 4 lit. b stosuje się odpowiednio do szkół artystycznych prowadzących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej.

Art. 14. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2026/2027.

Art. 15. 1. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2027/2028 w klasie I liceum ogólnokształcącego, w tym liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, w której kształcenie rozpoczyna się odpowiednio z dniem 1 września 2027 r. lub z dniem 1 lutego 2028 r., a w latach następnych również w kolejnych klasach liceum ogólnokształcącego.

2. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w latach szkolnych 2026/2027–2030/2031 w stosunku do uczniów lub słuchaczy, którzy rozpoczęli kształcenie w liceum ogólnokształcącym, w tym w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych, przed dniem 1 września 2027 r.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do szkół artystycznych prowadzących kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego.

Art. 16. 1. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla technikum, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2027/2028 w klasie I technikum, a w latach następnych również w kolejnych klasach technikum.

2. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla technikum, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w latach szkolnych 2026/2027–2030/2031 w stosunku do uczniów, którzy rozpoczęli kształcenie w technikum przed dniem 1 września 2027 r.

Art. 17. 1. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2027/2028 w klasie I branżowej szkoły I stopnia, w której kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2027 r. lub z dniem 1 lutego 2028 r., a w latach następnych również w kolejnych klasach branżowej szkoły I stopnia.

2. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w latach szkolnych 2026/2027–2029/2030 w stosunku do uczniów, którzy rozpoczęli kształcenie w branżowej szkole I stopnia przed dniem 1 września 2027 r.

Art. 18. 1. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. f ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2027/2028.

2. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. f ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w stosunku do uczniów, którzy rozpoczęli kształcenie w szkole specjalnej przysposabiającej do pracy przed dniem 1 września 2027 r.

Art. 19. 1. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2030/2031 w semestrze I klasy I branżowej szkoły II stopnia, w którym kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2030 r. lub z dniem 1 lutego 2031 r., a w latach następnych również w kolejnych klasach i semestrach branżowej szkoły II stopnia.

2. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w latach szkolnych 2026/2027–2031/2032 w stosunku do słuchaczy, którzy rozpoczęli kształcenie w branżowej szkole II stopnia przed dniem 1 września 2030 r.

Art. 20. 1. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2027/2028 w semestrze I klasy I szkoły policealnej, w którym kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2027 r. lub z dniem 1 lutego 2028 r., a w latach następnych również w kolejnych klasach i semestrach szkoły policealnej.

2. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w latach szkolnych 2026/2027–2028/2029 w stosunku do słuchaczy, którzy rozpoczęli kształcenie w szkole policealnej przed dniem 1 września 2027 r.

Art. 21. 1. Ramowy plan nauczania dla szkoły podstawowej, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się:

- 1) począwszy od roku szkolnego 2026/2027 w klasach I i IV szkoły podstawowej, a w latach następnych również w kolejnych klasach szkoły podstawowej;
- 2) począwszy od roku szkolnego 2029/2030 w semestrze I klasy VII szkoły podstawowej dla dorosłych, w którym kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2029 r. lub z dniem 1 lutego 2030 r., a w latach następnych także w kolejnej klasie i semestrach szkoły podstawowej dla dorosłych.

2. Ramowy plan nauczania dla szkoły podstawowej, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w roku szkolnym:

- 1) 2026/2027 w klasach II, III i V–VIII szkoły podstawowej;
- 2) 2027/2028 w klasach III i VI–VIII szkoły podstawowej;
- 3) 2028/2029 w klasach VII i VIII szkoły podstawowej;
- 4) 2029/2030 w:
 - a) semestrze II klasy VII szkoły podstawowej dla dorosłych, w którym kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 lutego 2029 r.,
 - b) klasie VIII szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej dla dorosłych;
- 5) 2030/2031 w semestrze II klasy VIII szkoły podstawowej dla dorosłych, w którym kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 lutego 2030 r.

Art. 22. Ramowy plan nauczania dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2026/2027.

Art. 23. 1. Ramowe plany nauczania dla liceum ogólnokształcącego, technikum, branżowej szkoły I stopnia i szkoły policealnej, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2027/2028 w:

- 1) klasie I liceum ogólnokształcącego, w tym liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, w której kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2027 r. lub z dniem 1 lutego 2028 r., oraz klasie I technikum,
- 2) klasie I branżowej szkoły I stopnia, w której kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2027 r. lub z dniem 1 lutego 2028 r.,
- 3) semestrze I klasy I szkoły policealnej, w którym kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2027 r. lub z dniem 1 lutego 2028 r.

– a w latach następnych również w kolejnych odpowiednio klasach lub semestrach tych szkół.

2. Ramowe plany nauczania dla liceum ogólnokształcącego i technikum, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w latach szkolnych 2026/2027–2030/2031 w stosunku do uczniów lub słuchaczy, którzy rozpoczęli kształcenie odpowiednio

w liceum ogólnokształcącym, w tym w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych, i technikum przed dniem 1 września 2027 r.

3. Ramowy plan nauczania dla branżowej szkoły I stopnia, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w latach szkolnych 2026/2027–2029/2030 w stosunku do uczniów, którzy rozpoczęli kształcenie w branżowej szkole I stopnia przed dniem 1 września 2027 r.

4. Ramowy plan nauczania dla szkoły policealnej, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w latach szkolnych 2026/2027–2028/2029 w stosunku do słuchaczy, którzy rozpoczęli kształcenie w semestrze I klasy I szkoły policealnej przed dniem 1 września 2027 r.

Art. 24. 1. Ramowy plan nauczania dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2027/2028.

2. Ramowy plan nauczania dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w stosunku do uczniów, którzy rozpoczęli kształcenie w szkole specjalnej przysposabiającej do pracy przed dniem 1 września 2027 r.

Art. 25. 1. Ramowy plan nauczania dla branżowej szkoły II stopnia, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2030/2031 w semestrze I klasy I branżowej szkoły II stopnia, w którym kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2030 r. lub z dniem 1 lutego 2031 r., a w latach następnych również w kolejnych klasach i semestrach branżowej szkoły II stopnia.

2. Ramowy plan nauczania dla branżowej szkoły II stopnia, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w latach szkolnych 2026/2027–2031/2032 w stosunku do słuchaczy, którzy rozpoczęli kształcenie w branżowej szkole II stopnia przed dniem 1 września 2030 r.

Art. 26. 1. Ramowy plan nauczania dla szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a i 4a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2026/2027 w klasach szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie klas I i IV szkoły podstawowej, a w latach następnych również w kolejnych klasach tych szkół.

2. Ramowy plan nauczania dla szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a i 4a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się w roku szkolnym:

- 1) 2026/2027 w klasach szkoły artystycznej realizujących kształcenie ogólne w zakresie klas II, III i V–VIII szkoły podstawowej;
- 2) 2027/2028 w klasach szkoły artystycznej realizujących kształcenie ogólne w zakresie klas III i VI–VIII szkoły podstawowej;
- 3) 2028/2029 w klasach szkoły artystycznej realizujących kształcenie ogólne w zakresie klas VII i VIII szkoły podstawowej;
- 4) 2029/2030 w klasie szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie klasy VIII szkoły podstawowej.

3. Ramowy plan nauczania dla szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a i 4a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2027/2028 w klasie szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie klasy I liceum ogólnokształcącego, a w latach następnych również w kolejnych klasach tych szkół.

4. Ramowy plan nauczania dla szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a i 4a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się:

- 1) w szkołach artystycznych o czteroletnim lub dziewięcioletnim cyklu kształcenia w roku szkolnym:
 - a) 2026/2027 w klasach szkoły artystycznej realizujących kształcenie ogólne w zakresie klas I–IV liceum ogólnokształcącego,

- b) 2027/2028 w klasach szkoły artystycznej realizujących kształcenie ogólne w zakresie klas II–IV liceum ogólnokształcącego,
 - c) 2028/2029 w klasach szkoły artystycznej realizujących kształcenie ogólne w zakresie klas III i IV liceum ogólnokształcącego,
 - d) 2029/2030 w klasie szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie klasy IV liceum ogólnokształcącego;
- 2) w szkołach artystycznych o pięcioletnim cyklu kształcenia w roku szkolnym:
- a) 2026/2027 – w klasach I–V,
 - b) 2027/2028 – w klasach II–V,
 - c) 2028/2029 – w klasach III–V,
 - d) 2029/2030 – w klasach IV i V,
 - e) 2030/2031 – w klasie V.

5. Ramowy plan nauczania dla szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a i 4a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2026/2027:

- 1) w klasie I szkół artystycznych o trzyletnim, czteroletnim lub sześcioletnim cyklu kształcenia,
 - 2) w klasach I i VI szkół artystycznych o dziewięcioletnim cyklu kształcenia
- a w latach następnych również w kolejnych klasach tych szkół.

6. Ramowy plan nauczania dla policealnych szkół artystycznych, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a i 4a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2026/2027 w pierwszym i drugim semestrze tych szkół, a w kolejnych latach w kolejnych semestrach tych szkół.

7. Ramowy plan nauczania dla szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a i 4a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się:

- 1) w roku szkolnym 2026/2027:
 - a) w klasach II i III szkół artystycznych o trzyletnim cyklu kształcenia,
 - b) w klasach II–IV szkół artystycznych o czteroletnim cyklu kształcenia,
 - c) w klasach II–VI szkół artystycznych o sześcioletnim cyklu kształcenia,
 - d) w klasach II–V i VII–IX szkół artystycznych o dziewięcioletnim cyklu kształcenia;
- 2) w roku szkolnym 2027/2028:

- a) w klasie III szkół artystycznych o trzyletnim cyklu kształcenia,
 - b) w klasach III i IV szkół artystycznych o czteroletnim cyklu kształcenia,
 - c) w klasach III–VI szkół artystycznych o sześcioletnim cyklu kształcenia,
 - d) w klasach III–V, VIII i IX szkół artystycznych o dziewięcioletnim cyklu kształcenia;
- 3) w roku szkolnym 2028/2029:
- a) w klasie IV szkół artystycznych o czteroletnim cyklu kształcenia,
 - b) w klasach IV–VI szkół artystycznych o sześcioletnim cyklu kształcenia,
 - c) w klasach IV, V i IX szkół artystycznych o dziewięcioletnim cyklu kształcenia;
- 4) w roku szkolnym 2029/2030:
- a) w klasach V i VI szkół artystycznych o sześcioletnim cyklu kształcenia,
 - b) w klasie V szkół artystycznych o dziewięcioletnim cyklu kształcenia;
- 5) w roku szkolnym 2030/2031 w klasie VI szkół artystycznych o sześcioletnim cyklu kształcenia.

8. Ramowy plan nauczania dla policealnych szkół artystycznych, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a i 4a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się:

- 1) w roku szkolnym 2026/2027:
- a) w trzecim, czwartym, piątym i szóstym semestrze policealnych szkół artystycznych o trzyletnim cyklu kształcenia,
 - b) w trzecim i czwartym semestrze policealnych szkół artystycznych o dwuletnim cyklu kształcenia;
- 2) w roku szkolnym 2027/2028 w piątym i szóstym semestrze policealnych szkół artystycznych o trzyletnim cyklu kształcenia.

Art. 27. W przypadku uczniów i słuchaczy, o których mowa odpowiednio w art. 13 ust. 2, art. 15 ust. 2, art. 16 ust. 2, art. 17 ust. 2, art. 18 ust. 2, art. 19 ust. 2, art. 20 ust. 2 i art. 26 ust. 2, 4, 7 i 8, przepisy ustawy zmienianej w art. 1 i art. 3 stosuje się w brzmieniu dotychczasowym, o ile przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.

Art. 28. Platforma nadzoru pedagogicznego, o której mowa w art. 60 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, staje się platformą nadzoru pedagogicznego, o której mowa w art. 60a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 29. 1. Kształcenie ustawiczne na kursie kompetencji ogólnych, o którym mowa w art. 117 ust. 1a pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, odbywające się według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia ogólnego dla:

- 1) szkoły podstawowej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, prowadzi się począwszy od dnia 1 września 2026 r., zgodnie z art. 13 ust. 1;
- 2) liceum ogólnokształcącego, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, prowadzi się począwszy od dnia 1 września 2027 r., zgodnie z art. 15 ust. 1;
- 3) technikum, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, prowadzi się począwszy od dnia 1 września 2027 r., zgodnie z art. 16 ust. 1;
- 4) branżowej szkoły I stopnia, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, prowadzi się począwszy od dnia 1 września 2027 r., zgodnie z art. 17 ust. 1;
- 5) szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. f ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, prowadzi się począwszy od dnia 1 września 2027 r., zgodnie z art. 18 ust. 1;
- 6) branżowej szkoły II stopnia, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, prowadzi się począwszy od dnia 1 września 2030 r., zgodnie z art. 19 ust. 1;
- 7) szkoły policealnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, prowadzi się począwszy od dnia 1 września 2027 r., zgodnie z art. 20 ust. 1.

2. Kształcenie ustawiczne na kursie kompetencji ogólnych, o którym mowa w art. 117 ust. 1a pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, odbywające się według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia ogólnego dla:

- 1) szkoły podstawowej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., prowadzi się nie dłużej niż do dnia 31 stycznia 2031 r.;

- 2) liceum ogólnokształcącego, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., prowadzi się nie dłużej niż do dnia 31 stycznia 2031 r.;
- 3) technikum, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., prowadzi się nie dłużej niż do dnia 31 sierpnia 2031 r.;
- 4) branżowej szkoły I stopnia, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., prowadzi się nie dłużej niż do dnia 31 stycznia 2030 r.;
- 5) szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. f ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., prowadzi się nie dłużej niż do dnia 31 sierpnia 2031 r.;
- 6) branżowej szkoły II stopnia, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., prowadzi się nie dłużej niż do dnia 31 stycznia 2032 r.;
- 7) szkoły policealnej, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., prowadzi się nie dłużej niż do dnia 31 stycznia 2029 r.

Art. 30. 1. Do wniosków, o których mowa w art. 122 ust. 11 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, złożonych i nierozpatrzonej przed dniem 1 stycznia 2026 r. stosuje się przepisy dotychczasowe.

2. Przepisy art. 122 ust. 11–13 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników w odniesieniu do wniosków, o których mowa w art. 122 ust. 11 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, złożonych od dnia 1 stycznia 2026 r.

Art. 31. 1. Opinia o specyficznych trudnościach w uczeniu się, o której mowa w art. 127 ust. 11 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, dotycząca dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia lub słuchacza w zakresie dotyczącym podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., wydana przed dniem 1

września 2026 r. zachowuje ważność do czasu zakończenia kształcenia przez ucznia lub słuchacza.

2. Do wniosku, złożonego i nierozpatrzonego przed dniem 1 września 2026 r., o wydanie opinii o specyficznych trudnościach w uczeniu się, o której mowa w art. 127 ust. 11 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, dotyczącej dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia lub słuchacza w zakresie dotyczącym podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się przepisy dotychczasowe.

3. W latach szkolnych 2026/2027–2031/2032 dla uczniów lub słuchaczy, o których mowa odpowiednio w art. 13 ust. 2, art. 15 ust. 2, art. 16 ust. 2, art. 17 ust. 2, art. 18 ust. 2, art. 19 ust. 2, art. 20 ust. 2 i art. 26 ust. 2 i 4, jest wydawana, zgodnie z przepisami dotychczasowymi, opinia o specyficznych trudnościach w uczeniu się, o której mowa w art. 127 ust. 11 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, dotycząca dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia lub słuchacza w zakresie dotyczącym podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., jeżeli u ucznia lub słuchacza stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom.

4. Począwszy od lat, o których mowa w art. 13 ust. 1, art. 14, art. 15 ust. 1, art. 16 ust. 1, art. 17 ust. 1, art. 18 ust. 1, art. 19 ust. 1, art. 20 ust. 1 i art. 26 ust. 1 i 3, dla uczniów lub słuchaczy realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jest wydawana opinia o specyficznych trudnościach w uczeniu się, o której mowa w art. 127 ust. 11 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, dotycząca dostosowania oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych wynikających z programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego do indywidualnych potrzeb ucznia lub słuchacza, o których mowa w art. 127 ust. 11 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jeżeli u ucznia lub słuchacza stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym oczekiwanym efektom i wymaganiom.

Art. 32. 1. W przypadku gdy dyrektor szkoły, do której uczeń lub słuchacz uczęszczał przed przyjęciem do podmiotu leczniczego, w którym nie zorganizowano szkoły specjalnej, przed dniem 1 września 2026 r. zezwolił na odstąpienie od realizacji niektórych treści nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych zgodnie z art. 128 ust. 6 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, w zakresie dotyczącym podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., uczeń nie realizuje tych treści przez okres, jaki określił dyrektor szkoły.

2. Do wniosku, o którym mowa w art. 128 ust. 6 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, w zakresie dotyczącym podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., złożonego i nierozpatrzonego przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się przepisy dotychczasowe.

3. W latach szkolnych 2026/2027–2031/2032 dla uczniów lub słuchaczy, o których mowa w art. 13 ust. 2, art. 15 ust. 2, art. 16 ust. 2, art. 17 ust. 2, art. 18 ust. 2, art. 19 ust. 2, art. 20 ust. 2 i art. 26 ust. 2 i 4, dyrektor szkoły, do której uczeń lub słuchacz uczęszczał przed przyjęciem do podmiotu leczniczego, w którym nie zorganizowano szkoły specjalnej, może zezwolić na odstąpienie od realizacji niektórych treści nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych, o którym mowa w art. 128 ust. 6 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, w zakresie dotyczącym podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., ze względu na stan zdrowia ucznia lub słuchacza.

4. Począwszy od lat, o których mowa w art. 13 ust. 1, art. 14, art. 15 ust. 1, art. 16 ust. 1, art. 17 ust. 1, art. 18 ust. 1, art. 19 ust. 1, art. 20 ust. 1 i art. 26 ust. 1 i 3, dla uczniów lub słuchaczy realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, dyrektor szkoły, do której uczeń lub słuchacz uczęszczał przed przyjęciem do podmiotu leczniczego, w którym nie zorganizowano szkoły specjalnej, może zezwolić na odstąpienie od realizacji niektórych oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, o którym mowa w art. 128 ust. 6 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, ze względu na stan zdrowia ucznia lub słuchacza.

5. Wymóg dotyczący uzupełnienia przez ucznia lub słuchacza treści nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia w zawodzie, o którym mowa w art. 128 ust. 6 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się w przypadku, gdy dyrektor szkoły, do której uczeń lub słuchacz uczęszczał przed przyjęciem do podmiotu leczniczego, w którym nie zorganizowano szkoły specjalnej, zezwoli od dnia 1 września 2026 r. uczniom lub słuchaczom na odstępnie od realizacji niektórych treści nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia w zawodzie, o którym mowa w art. 128 ust. 6 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, wydanych po dniu 1 września 2026 r.

Art. 33. Kadencja członków Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty, o której mowa w art. 9i ustawy zmienianej w art. 2, powołanych na podstawie dotychczasowych przepisów wygasa z dniem 1 stycznia 2026 r.

Art. 34. Z dniem 1 września 2030 r. egzaminatorzy wpisani do ewidencji egzaminatorów, o której mowa w art. 9c ust. 2 pkt 7 ustawy zmienianej w art. 3, w zakresie egzaminu ósmoklasisty, o którym mowa w art. 41, egzaminu maturalnego, o którym mowa w art. 43, i egzaminów eksternistycznych, o których mowa w art. 35 ust. 2, 4, 6 i 8, stają się również egzaminatorami w zakresie odpowiednio egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego i egzaminów eksternistycznych, przeprowadzanych na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej, o której mowa w art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b, c, e i g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 35. 1. Egzaminy eksternistyczne z zakresu obowiązkowych zajęć edukacyjnych określonych w ramowym planie nauczania dla szkoły podstawowej dla dorosłych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, przeprowadza się począwszy od dnia 1 października 2031 r.

2. Egzaminy eksternistyczne z zakresu obowiązkowych zajęć edukacyjnych określonych w ramowym planie nauczania dla szkoły podstawowej dla dorosłych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., przeprowadza się do dnia 28 lutego 2031 r.

3. Egzaminy eksternistyczne z zakresu obowiązkowych zajęć edukacyjnych określonych w ramowym planie nauczania dla liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, o którym mowa w

przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, przeprowadza się począwszy od dnia 1 lutego 2031 r.

4. Egzaminy eksternistyczne z zakresu obowiązkowych zajęć edukacyjnych określonych w ramowym planie nauczania dla liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., przeprowadza się do dnia 31 października 2030 r.

5. Egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, przeprowadza się począwszy od dnia 1 października 2030 r.

6. Egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., przeprowadza się do dnia 28 lutego 2030 r.

7. Egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, przeprowadza się począwszy od dnia 1 lutego 2032 r.

8. Egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., przeprowadza się do dnia 31 października 2031 r.

9. Egzaminy eksternistyczne, o których mowa w ust. 2, przeprowadza się na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r.

10. Egzaminy eksternistyczne, o których mowa w ust. 4, przeprowadza się na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zakresu podstawowego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r.

11. Do egzaminów eksternistycznych, o których mowa w ust. 2, 4, 6 i 8 stosuje się przepisy dotychczasowe.

12. W przepisach wydanych na podstawie art. 10 ust. 5 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, określi również:

- 1) warunki i tryb przeprowadzania egzaminów eksternistycznych, o których mowa w ust. 2, 4, 6 i 8, w tym warunki ich oceniania, oraz zajęcia edukacyjne, z których są przeprowadzane te egzaminy eksternistyczne,
- 2) warunki dopuszczania do egzaminów eksternistycznych, o których mowa w ust. 2, 4, 6 i 8,
- 3) warunki wynagradzania egzaminatorów przeprowadzających egzaminy eksternistyczne, o których mowa w ust. 2, 4, 6 i 8

– z uwzględnieniem możliwości unieważnienia egzaminów eksternistycznych, o których mowa w ust. 2, 4, 6 i 8, ze względu na naruszenie przepisów dotyczących przeprowadzania tych egzaminów, jeżeli to naruszenie mogło mieć wpływ na wynik egzaminu, a także z uwzględnieniem możliwości zwalniania osób o niskich dochodach z całości lub części opłat za przeprowadzanie egzaminów eksternistycznych, o których mowa w ust. 2, 4, 6 i 8. Wynagrodzenie egzaminatorów powinno być ustalone w relacji do minimalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela dyplomowanego posiadającego tytuł zawodowy magistra z przygotowaniem pedagogicznym, określonego na podstawie art. 30 ust. 5 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 2.

Art. 36. 1. Programy nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego dopuszczone do użytku w szkole przed dniem 1 września 2026 r. dotyczące podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., są realizowane do czasu zakończenia kształcenia przez uczniów lub słuchaczy, o których mowa w art. 13 ust. 2, art. 15 ust. 2, art. 16 ust. 2, art. 17 ust. 2, art. 18 ust. 2, art. 19 ust. 2, art. 20 ust. 2 i art. 26 ust. 2 i 4.

2. W latach szkolnych 2026/2027–2031/2032 są dopuszczane do użytku w szkole programy nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego dotyczące podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., zgodnie z przepisami dotychczasowymi.

3. Począwszy od lat, o których mowa w art. 13 ust. 1, art. 14, art. 15 ust. 1, art. 16 ust. 1, art. 17 ust. 1, art. 18 ust. 1, art. 19 ust. 1, art. 20 ust. 1 i art. 26 ust. 1 i 3, są dopuszczane do użytku w szkole programy nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego dotyczące podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, zgodnie z przepisami art. 22a ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 37. 1. Do roku szkolnego:

- 1) 2029/2030 – w przypadku klas IV–VIII szkoły podstawowej, o których mowa w art. 13 ust. 2 pkt 1–3 i 4 lit. b,
- 2) 2030/2031 – w przypadku klas liceum ogólnokształcącego i technikum, o których mowa w art. 15 ust. 2 i art. 16 ust. 2

– stosuje się przepis art. 22ab ust. 2 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne.

Art. 38. 1. Wykazy, o których mowa w art. 22ap ustawy zmienianej w art. 3, prowadzi się odrębnie dla podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego uwzględniających podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w:

- 1) przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–e i g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą;
- 2) przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–e i g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r.

2. Podręczniki dopuszczone do użytku szkolnego do zajęć edukacyjnych z zakresu edukacji obywatelskiej i zakresu edukacji zdrowotnej, uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–e i g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., są wpisywane z urzędu do wykazu podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego, o którym mowa w ust. 1 pkt 1.

3. Podręczniki, o których mowa odpowiednio w ust. 5 i 6, są wpisywane do wykazu, o którym mowa w ust. 1 pkt 2.

4. Decyzje o dopuszczeniu do użytku szkolnego podręczników do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, uwzględniających podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–e i g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., do:

- 1) klas I i IV szkoły podstawowej – wygasają z dniem 31 sierpnia 2026 r.;
- 2) klas II i V szkoły podstawowej – wygasają z dniem 31 sierpnia 2027 r.;
- 3) klas III i VI szkoły podstawowej – wygasają z dniem 31 sierpnia 2028 r.;
- 4) klasy VII szkoły podstawowej – wygasają z dniem 31 sierpnia 2030 r.;
- 5) klasy VIII szkoły podstawowej – wygasają z dniem 31 sierpnia 2031 r.;
- 6) liceum ogólnokształcącego – wygasają z dniem 31 sierpnia 2031 r.;
- 7) technikum – wygasają z dniem 31 sierpnia 2031 r.;
- 8) branżowej szkoły I stopnia – wygasają z dniem 31 stycznia 2030 r.;
- 9) branżowej szkoły II stopnia – wygasają z dniem 31 stycznia 2032 r.

5. Do wszczętych i niezakończonych przed dniem 1 stycznia 2026 r. postępowań w sprawach o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego w szkole podstawowej i szkołach ponadpodstawowych, uwzględniających podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–e i g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się przepisy art. 22an ust. 1, 3 i 5–8, art. 22ao ust. 1, 2 i 3 pkt 4–7, art. 22aq, art. 22at, art. 22au i art. 22av ustawy zmienianej w art. 3, przepisy art. 22an ust. 4 i art. 22ao ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym, oraz przepisy wydane na podstawie art. 22aw ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2026 r.

6. Do wszczętych po dniu 1 stycznia 2026 r. postępowań w sprawach o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego w szkole podstawowej i szkołach ponadpodstawowych, uwzględniających podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–e i g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się przepisy art. 22an ust. 1, 3 i 5–8, art. 22ao ust. 1, 2 i 3 pkt 4–7, art. 22aq, art. 22at, art. 22au i art. 22av ustawy zmienianej w art. 3, przepisy art. 22an ust. 4 i art. 22ao ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym, oraz przepisy

wydane na podstawie art. 22a ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2026 r.

7. Postępowania w sprawach o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, o których mowa w ust. 5 i 6, są prowadzone w przypadku podręczników do zajęć do:

- 1) klas I i IV szkoły podstawowej – do dnia 1 lutego 2026 r.;
- 2) klas II i V szkoły podstawowej – do dnia 1 lutego 2027 r.;
- 3) klas III i VI szkoły podstawowej – do dnia 1 lutego 2028 r.;
- 4) klasy VII szkoły podstawowej – do dnia 1 lutego 2029 r.;
- 5) klasy VIII szkoły podstawowej – do dnia 1 lutego 2030 r.;
- 6) liceum ogólnokształcącego – do dnia 1 lutego 2030 r.;
- 7) technikum – do dnia 1 lutego 2031 r.;
- 8) branżowej szkoły I stopnia – do dnia 1 września 2029 r.;
- 9) branżowej szkoły II stopnia – do dnia 1 września 2031 r.

8. W przypadku niezakończenia postępowania w sprawie o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, o którym mowa w ust. 5 i 6, w terminach, o których mowa odpowiednio w ust. 7, postępowanie umarza się.

9. Przepisów ust. 3, 4, 7 i 8 nie stosuje się do podręczników do kształcenia specjalnego i podręczników do kształcenia uczniów w zakresie niezbędnym do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej, a także podręczników do zajęć edukacyjnych z zakresu edukacji obywatelskiej i zakresu edukacji zdrowotnej, uwzględniających podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–e i g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r.

10. Podręczniki do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego w szkole podstawowej i szkołach ponadpodstawowych, uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–e i g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, dopuszcza się na podstawie przepisów ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, i przepisów wydanych na podstawie art. 22a ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2026 r.

Art. 39. 1. W przypadku uczniów i słuchaczy, o których mowa odpowiednio w art. 13 ust. 2, art. 15 ust. 2, art. 16 ust. 2, art. 17 ust. 2, art. 18 ust. 2, art. 19 ust. 2 i art. 20 ust. 2, stosuje się przepisy rozdziału 3a ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym, z tym że stosuje się przepisy rozdziału 3a ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w zakresie dotyczącym zajęć, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 8 i 9 ustawy zmienianej w art. 1, i przepisów art. 44d i art. 44t ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. Szkoły, w terminie do dnia 1 października 2026 r., dostosują statuty w zakresie szczegółowych warunków i sposobu oceniania wewnątrzszkolnego do zmian w tym zakresie wprowadzonych niniejszą ustawą.

Art. 40. 1. W przypadku uczniów szkół artystycznych, o których mowa odpowiednio w art. 26 ust. 2, 4, 7 i 8, stosuje się:

- 1) przepisy rozdziału 3a ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym, z wyjątkiem art. 44zi ust. 2, art. 44zk ust. 2, art. 44zla ust. 4 i art. 44zq pkt 4 tej ustawy;
- 2) art. 44zi ust. 2, art. 44zk ust. 2, art. 44zla ust. 4 i art. 44zq pkt 4 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą;
- 3) art. 44zd ust. 2a, art. 44zda ust. 1a, art. 44ze ust. 1a, art. 44zia ust. 1a, art. 44zl ust. 4, art. 44zm ust. 2a ustawy zmienianej w art. 3.

2. Szkoły artystyczne, w terminie do dnia 1 października 2026 r., dostosują statuty w zakresie szczegółowych warunków i sposobu oceniania wewnątrzszkolnego do zmian w tym zakresie wprowadzonych niniejszą ustawą.

Art. 41. Egzamin ósmoklasisty na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., jest przeprowadzany w latach szkolnych:

- 1) 2026/2027–2029/2030 – dla uczniów szkoły podstawowej,
 - 2) 2026/2027–2030/2031 – dla słuchaczy szkoły podstawowej dla dorosłych
- z uwzględnieniem przepisów dotychczasowych, z tym że stosuje się przepisy art. 44zt pkt 1 lit. a i pkt 2 lit. b ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, oraz przepisy wydane na podstawie art. 44zzza ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2028 r.

Art. 42. Egzamin ósmoklasisty na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jest przeprowadzany od roku szkolnego:

- 1) 2030/2031 – dla uczniów szkoły podstawowej;
- 2) 2031/2032 – dla słuchaczy szkoły podstawowej dla dorosłych.

Art. 43. 1. Egzamin maturalny na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c i d ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., jest przeprowadzany w latach szkolnych:

- 1) 2027/2028–2034/2035 – dla zdających będących absolwentami:
 - a) czteroletniego liceum ogólnokształcącego, którzy realizowali podstawę programową kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r.,
 - b) trzyletniego liceum ogólnokształcącego lub ponadpodstawowej szkoły średniej;
- 2) 2027/2028–2035/2036 – dla:
 - a) zdających będących absolwentami pięcioletniego technikum, którzy realizowali podstawę programową kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r.,
 - b) zdających będących absolwentami czteroletniego liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, którzy realizowali podstawę programową kształcenia ogólnego, o której mowa w art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r.,
 - c) zdających, którzy:
 - spełnili warunek, o którym mowa w art. 20 ust. 2 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, albo zdali egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., oraz zdali egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o

- której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., a także spełnili warunki, o których mowa odpowiednio w art. 20 ust. 3 pkt 2 lit. a–c ustawy zmienianej w art. 1,
- spełnili warunki, o których mowa w art. 20 ust. 6 pkt 1 lub 2 ustawy zmienianej w art. 1, oraz zdali egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., a także spełnili warunki, o których mowa odpowiednio w art. 20 ust. 3 pkt 2 lit. a–c ustawy zmienianej w art. 1;
- 3) 2027/2028–2036/2037 – dla zdających będących absolwentami branżowej szkoły II stopnia, którzy ukończyli kształcenie w branżowej szkole I stopnia jako absolwenci ośmioletniej szkoły podstawowej oraz realizowali podstawę programową kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r.;
 - 4) 2028/2029–2034/2035 – dla zdających będących absolwentami czteroletniego technikum;
 - 5) 2029/2030–2034/2035 – dla zdających będących absolwentami branżowej szkoły II stopnia, którzy ukończyli kształcenie w branżowej szkole I stopnia jako absolwenci gimnazjum oraz realizowali podstawę programową kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2023 r.;
 - 6) 2027/2028–2029/2030 – dla zdających, którzy w latach szkolnych 2027/2028–2029/2030 jako uczniowie lub słuchacze realizowali indywidualny tok lub program nauki zgodnie z art. 115 ustawy zmienianej w art. 1.
2. Egzamin maturalny, o którym mowa w ust. 1, jest przeprowadzany zgodnie z:
- 1) przepisami dotychczasowymi, z tym że przepisy art. 44zzd ust. 2 pkt 2 lit. b, art. 44zzh ust. 5, art. 44zzn ust. 5 i 5a oraz art. 44zzr ust. 7 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się z wyłączeniem zakresu dotyczącego egzaminu maturalnego w części pisemnej z języka łacińskiego;
 - 2) przepisami wydanymi na podstawie art. 44zzza ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2028 r.

3. Od roku szkolnego 2027/2028 w przypadku zdających, o których mowa w art. 10 ust. 7 ustawy zmienianej w art. 9, stosuje się art. 44zzl ust. 1 lub 1a ustawy zmienianej w art. 3.

Art. 44. Egzamin maturalny na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c i d ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jest przeprowadzany od roku szkolnego:

- 1) 2030/2031 – dla zdających będących absolwentami czteroletniego liceum ogólnokształcącego, którzy realizowali podstawę programową kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą;
- 2) 2031/2032 – dla:
 - a) zdających będących absolwentami pięcioletniego technikum, którzy realizowali podstawę programową kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą,
 - b) zdających będących absolwentami czteroletniego liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, którzy realizowali podstawę programową kształcenia ogólnego, o której mowa w art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą,
 - c) zdających będących absolwentami branżowej szkoły II stopnia, którzy ukończyli kształcenie w branżowej szkole I stopnia jako absolwenci ośmioletniej szkoły podstawowej oraz realizowali podstawę programową kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą,
 - d) zdających, którzy:
 - spełnili warunek, o którym mowa w art. 20 ust. 2 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, lub w art. 20 ust. 2 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, albo zdali egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. e, ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, oraz zdali egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej

kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, a także spełnili warunki, o których mowa odpowiednio w art. 20 ust. 3 pkt 2 lit. a–c ustawy zmienianej w art. 1,

- spełnili warunki, o których mowa w art. 20 ust. 6 pkt 1 lub 2 ustawy zmienianej w art. 1, oraz zdali egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, a także spełnili warunki, o których mowa odpowiednio w art. 20 ust. 3 pkt 2 lit. a–c ustawy zmienianej w art. 1;

- 3) 2035/2036 – dla zdających będących absolwentami trzyletniego liceum ogólnokształcącego, czteroletniego technikum oraz branżowej szkoły II stopnia, którzy ukończyli kształcenie w branżowej szkole I stopnia jako absolwenci gimnazjum.

Art. 45. Przepisy rozdziału 3c ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się odpowiednio do:

- 1) egzaminów eksternistycznych, o których mowa w art. 35 ust. 2, 4, 6 i 8;
- 2) egzaminu maturalnego, o którym mowa w art. 8 ustawy zmienianej w art. 9, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą;
- 3) egzaminu ósmoklasisty, o którym mowa w art. 41;
- 4) egzaminu maturalnego, o którym mowa w art. 43.

Art. 46. Przepisy art. 44zzp ust. 1, art. 44zzz ust. 1, 8a, 14, 17 i 20, art. 44zzzzd ust. 3, art. 44zzzzg ust. 2 pkt 2 i ust. 2a, art. 44zzzzi pkt 6 i art. 44zzzzj ust. 4a, ust. 5 pkt 2 oraz ust. 8 pkt 5 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do egzaminu maturalnego, o którym mowa w art. 297 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 6, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 47. Przepisy art. 44zzzze ust. 3 i 4 oraz art. 44zzzzh ust. 2–3 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z wyjątkiem danych, o których mowa w art. 44zzzze ust. 1 pkt 1 lit. oa ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, a także przepisy art. 44zzzzi pkt 6 i 7, art. 44zzzzj ust. 4a, ust. 6 pkt 1, ust. 8 pkt 5 i 6 i ust. 11 ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do egzaminu

potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, o którym mowa w art. 130 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 8, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 48. 1. Do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem 1 września 2026 r. w sprawie przyznania stypendiów za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe, o których mowa w art. 90l ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się przepisy art. 90l ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym.

2. Do postępowań wszczętych po dniu 1 września 2026 r. w sprawie przyznania stypendiów za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe, o których mowa w art. 90l ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się przepisy art. 90l ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 49. Przepisy ustawy zmienianej w art. 4 stosuje się odpowiednio także do:

- 1) egzaminu ósmoklasisty, o którym mowa w art. 41;
- 2) egzaminu maturalnego, o którym mowa w art. 43;
- 3) egzaminów eksternistycznych, o których mowa w art. 35 ust. 2, 4, 6 i 8.

Art. 50. Do dnia 31 stycznia 2032 r. w ramach danych, o których mowa w art. 14 pkt 5 ustawy zmienianej w art. 4, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w bazie danych systemu informacji oświatowej gromadzi się także dane dotyczące zajęć realizowanych w ramach godzin, o których mowa w art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. e ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, których przeznaczenie określają przepisy wydane na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r.

Art. 51. W latach szkolnych 2026/2027–2031/2032 wnioski, o których mowa w art. 14 i art. 15a ustawy zmienianej w art. 5, zawierają odpowiednio informacje także o:

- 1) możliwości przygotowania do uzyskania kwalifikacji wolnorynkowej w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, w związku z art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. e ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym – w przypadku wniosku, o którym mowa w art. 14 ustawy zmienianej w art. 5;
- 2) możliwości przygotowania do uzyskania kwalifikacji sektorowej w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, w związku z art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. e ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym – w przypadku wniosku, o którym mowa w art. 15a ustawy zmienianej w art. 5.

Art. 52. Do słuchacza branżowej szkoły II stopnia realizującego obowiązkowe zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia w zawodzie, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r., w tym praktyczną naukę zawodu, w ramach kwalifikacyjnego kursu zawodowego, stosuje się art. 31 ust. 1b i art. 31a ust. 2 ustawy zmienianej w art. 7, w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 53. Przepis art. 42 ust. 2a ustawy zmienianej w art. 7, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do dotacji, o których mowa w art. 41 ust. 1, 2, 5 i 6 ustawy zmienianej w art. 7, udzielonych przed dniem 1 stycznia 2026 r.

Art. 54. 1. W przypadku dokonania w 2025 r. weryfikacji, o której mowa w art. 55 ust. 7 ustawy zmienianej w art. 7, maksymalne kwoty dotacji celowej, o których mowa w art. 55 ust. 5 ustawy zmienianej w art. 7, obowiązują od dnia 1 kwietnia 2026 r. Przepisu art. 55 ust. 8 ustawy zmienianej w art. 7 nie stosuje się.

2. W przypadku dokonania w 2025 r. weryfikacji, o której mowa w ust. 1, Rada Ministrów może określić maksymalne kwoty dotacji celowej, o których mowa w art. 55 ust. 5 ustawy zmienianej w art. 7, zgodnie z art. 55 ust. 10 ustawy zmienianej w art. 7, z tym że Rada Ministrów dokonuje tego w terminie najpóźniej do dnia 30 stycznia 2026 r.

Art. 55. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 i 3 oraz ust. 1a i 4a ustawy zmienianej w art. 1, zachowują moc do czasu zakończenia kształcenia odpowiednio przez uczniów lub słuchaczy szkoły podstawowej, o których mowa w art. 13 ust. 2, uczniów lub słuchaczy liceum ogólnokształcącego, o których mowa w art. 15 ust. 2, uczniów technikum, o których mowa w art. 16 ust. 2, uczniów branżowej szkoły I stopnia, o których mowa w art. 17 ust. 2, uczniów szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, o których mowa w art. 18 ust. 2, słuchaczy branżowej szkoły II stopnia, o których mowa w art. 19 ust. 2, i słuchaczy szkoły policealnej, o których mowa w art. 20 ust. 2, a także uczniów szkół artystycznych oraz do czasu zakończenia przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty, o którym mowa w art. 41, albo egzaminu maturalnego, o którym mowa w art. 43, oraz mogą być zmieniane na podstawie tych przepisów.

Art. 56. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 44zb i art. 44zq ustawy zmienianej w art. 3 zachowują moc do czasu zakończenia kształcenia odpowiednio przez uczniów lub słuchaczy szkoły podstawowej, o których mowa w art. 13 ust. 2, uczniów lub słuchaczy liceum ogólnokształcącego, o których mowa w art. 15 ust. 2, uczniów technikum,

o których mowa w art. 16 ust. 2, uczniów branżowej szkoły I stopnia, o których mowa w art. 17 ust. 2, uczniów szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, o których mowa w art. 18 ust. 2, słuchaczy branżowej szkoły II stopnia, o których mowa w art. 19 ust. 2, i słuchaczy szkoły policealnej, o których mowa w art. 20 ust. 2, a także uczniów szkół artystycznych oraz mogą być zmieniane na podstawie tych przepisów.

Art. 57. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 44zzza ustawy zmienianej w art. 3, zachowują moc do czasu zakończenia przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty, o którym mowa w art. 41, albo egzaminu maturalnego, o którym mowa w art. 43, oraz mogą być zmieniane na podstawie tych przepisów.

Art. 58. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 2026 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 1 pkt 6, art. 3 pkt 62, art. 10, art. 11 i art. 54, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia;
- 2) art. 1 pkt 3, pkt 9 lit. a tiret drugie, pkt 14 i 16, art. 2, art. 3 pkt 2, 7, 8 i 60, art. 4 pkt 8, art. 5 pkt 2, art. 7 pkt 4 i 5, art. 30, art. 33, art. 38 i art. 53, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.;
- 3) art. 1 pkt 15, który wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 2026 r.;
- 4) art. 3 pkt 50 i art. 57, które wchodzi w życie z dniem 1 września 2028 r.

UZASADNIENIE

Potrzeba i cel uchwalenia ustawy

Celem projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw jest przede wszystkim modyfikacja przepisów, w oparciu o które minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa podstawę programową wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

Ministerstwo Edukacji Narodowej we współpracy z Instytutem Badań Edukacyjnych – Państwowym Instytutem Badawczym (zwanym dalej „IBE-PIB”) prowadzi prace nad wdrożeniem w przedszkolach i szkołach kompleksowej reformy programowej w zakresie wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Założenia, kierunki i cele reformy zostały wypracowane w toku szerokich konsultacji społecznych i są przedstawione w dokumencie pt. „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji”¹⁾. Więcej informacji na temat reformy można znaleźć na stronie internetowej: www.reforma26.men.gov.pl. Kluczową przesłanką dla reformy programowej jest brak równowagi między wymiarami kształcenia (wiedza przedmiotowa / umiejętności / sprawczość). Polska szkoła skutecznie buduje wiedzę i umiejętności uczniów (przedmiotowe). Konieczne są natomiast zmiany, które pomogą wszystkim uczniom korzystać ze zdobytej wiedzy, a zatem położenie większego nacisku na kształcenie i rozwijanie umiejętności uczniów, w tym także umiejętności potrzebnych w codziennym życiu.

Dlatego potrzebna jest m.in. zmiana sposobu opisu umiejętności w podstawie programowej, w której w miejsce treści nauczania – wymagań szczegółowych, zostaną określone oczekiwane efekty uczenia się i wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych, które w sposób celowy wspierają realizację efektów uczenia się.

Wymaga to zmian w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043 i 1160) oraz w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881 i 1019).

Prowadzone obecnie przez IBE-PIB prace mają na celu przygotowanie projektu podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego, która będzie:

- 1) jasno i precyzyjnie określała cele kształcenia i efekty uczenia się;
- 2) spójna wewnętrznie i między przedmiotami;
- 3) pisana językiem efektów uczenia się;

¹⁾ <https://ibe.edu.pl/pl/profil-absolwenta-i-absolwentki>

4) na tyle precyzyjna, aby można w oparciu o nią tworzyć narzędzia diagnostyczne i przeprowadzać egzaminy oraz efektywnie udzielać wsparcia uczniom w procesie uczenia się oraz na tyle elastyczna, aby nauczyciele mogli ją realizować według własnego pomysłu i w sposób uwzględniający zróżnicowane potrzeby edukacyjne uczniów;

5) skoncentrowana na budowaniu kompetencji uczniów, a nie tylko zapamiętywaniu informacji.

Celem zmiany jest stworzenie szkoły przyjaznej i wymagającej, dzięki której każdy uczeń zdobędzie wiedzę (rozumienie świata), kompetencje (zdolność działania) oraz sprawczość (siłę i motywację do działania).

Zmiany w niniejszym projekcie ustawy zostały przygotowane przy założeniu, że nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla poszczególnych typów szkół będzie wdrażana sukcesywnie, począwszy od 1 września 2026 r. w przypadku wychowania przedszkolnego i szkoły podstawowej (klasy I i IV), począwszy od 1 września 2027 r. w szkołach ponadpodstawowych (klasie I liceum ogólnokształcącego i technikum, klasie I branżowej szkoły I stopnia i szkole policealnej), a odpowiednio później również w branżowej szkole II stopnia. Jednocześnie w pozostałych klasach poszczególnych typów szkół będą obowiązywać, do zakończenia cyklu kształcenia, dotychczasowe podstawy programowe kształcenia ogólnego oraz dotychczasowe ramowe plany nauczania dla publicznych szkół, określone na podstawie upoważnień ustawowych określonych w art. 47 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy – Prawo oświatowe, w dotychczasowym brzmieniu.

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw obejmuje także propozycje innych zmian o charakterze uzupełniającym, porządkującym lub korygującym.

W konsekwencji powyższego, projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw przewiduje zmiany w:

- 1) ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „ustawą – Prawo oświatowe”;
- 2) ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą – Karta Nauczyciela”;
- 3) ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zwanej dalej „ustawą o systemie oświaty”;
- 4) ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 152, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o systemie informacji oświatowej”;
- 5) ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 1606);
- 6) ustawie z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 754, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o finansowaniu zadań oświatowych”.

Projekt obejmuje również zmiany wynikowe w ustawach zmieniających, tj. w:

- 1) ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, z późn. zm.);
- 2) ustawie z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2245, z późn. zm.);
- 3) ustawie z dnia 21 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1933).

Omówienie proponowanych zmian

I. Zmiany w ustawie – Prawo oświatowe

1. Zmiana definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego uwzględniająca kierunki zmian w edukacji określone w dokumencie pt. „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji” oraz dodanie definicji ramowych planów nauczania; zmiany **w art. 4 oraz w art. 45 ust. 1, w art. 127 ust. 11, w art. 128 ust. 6** ustawy – Prawo oświatowe

W art. 4 ustawy – Prawo oświatowe konieczna jest zmiana definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół w związku z projektowanym nowym schematem tej podstawy, który oprócz celów kształcenia będzie uwzględniał przede wszystkim oczekiwane efekty uczenia się, a także wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych.

W proponowanej definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego określenie „treści nauczania – wymagania szczegółowe” zostało zastąpione określeniem „oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych”, które w sposób celowy wspierają realizację efektów uczenia się. Zgodnie z ustawą z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji pojęcie „efekty uczenia się” jest definiowane jako wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się. Określenie „efekty uczenia się” lepiej oddaje współczesne rozumienie procesu uczenia się, akcentując aktywną rolę i podmiotowość ucznia w tym procesie. Proponowane podejście jest stosowane w wielu systemach edukacyjnych świata, w których uwaga szkół koncentruje się na efektach procesu uczenia się (efektach występujących po stronie ucznia), a nie treściach wykładanych czy wymaganych przez nauczyciela. Podejście to zwraca uwagę na konieczność uwzględnienia w efektach pracy szkoły oczekiwań dotyczących rozwoju wiedzy

uczniów, ich kompetencji oraz sprawczości. Określenie „treści nauczania” jest wąskie i nie obejmuje wszystkich tych wymiarów.

Należy przy tym podkreślić, że obecna podstawa programowa kształcenia ogólnego obejmuje cele kształcenia i wymagania szczegółowe i nowa podstawa programowa nadal będzie obejmowała cele kształcenia, a wymagania szczegółowe zostaną podzielone na efekty uczenia się oraz doświadczenia edukacyjne. Już od 2009 r. podstawa programowa jest formułowana językiem efektów kształcenia, tzn. obejmuje nie tylko wskazanie treści, ale także czasowniki operacyjne określające, co uczeń powinien potrafić na zakończenie procesu uczenia się. W nowej podstawie programowej w efektach uczenia się będą uwzględnione zarówno wiedza i umiejętności przedmiotowe, jak i kompetencje (fundamentalne i przekrojowe), które są konieczne do wykorzystywania tej wiedzy.

Propozycja zmodyfikowanego sposobu opisu oczekiwanej wiedzy i umiejętności w nowej podstawie programowej nie degraduje znaczenia wiedzy. Efekty uczenia się (obecnie wymagania szczegółowe) mają być podporządkowane celom ogólnym, ale nie jest to nowość, tak samo jest w obecnej podstawie programowej (wiedza będzie elementem celów ogólnych we wszystkich przedmiotach).

Podkreślić należy, że proponowane zmiany nie przekształcają podstawy programowej w ogólny dokument kierunkowy. Przeciwnie, wymagany zakres wiedzy i umiejętności będzie sformułowany precyzyjnie, ponieważ jest jednocześnie podstawą przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego. Zmiany nie oznaczają także rezygnacji z obligatoryjności wymagań / efektów uczenia się, które będą stanowiły nadal zdecydowaną większość efektów. Zmiana umożliwia natomiast sformułowanie dodatkowych, fakultatywnych efektów uczenia się (oprócz efektów obligatoryjnych).

Proponowana nowa definicja podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego obejmuje również doświadczenia edukacyjne, czyli sytuacje edukacyjne, w których powinien uczestniczyć każdy uczeń, a które w sposób celowy wspierają realizację efektów uczenia się oraz rozwój kompetencji przekrojowych i sprawczości. Podstawa programowa określi zatem, jakie doświadczenia edukacyjne są konieczne dla realizacji celów kształcenia w poszczególnych przedmiotach na poszczególnych etapach edukacji. W pracach koncepcyjnych nad przygotowaniem projektu nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego założono, że lista doświadczeń edukacyjnych w ramach danego przedmiotu lub etapu edukacyjnego będzie opisywać tylko najbardziej istotne doświadczenia w trakcie nauczania danego przedmiotu.

Proponowana definicja podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego, tak jak dotychczasowa, obejmuje również odpowiednio ogólne cele wychowania i opieki oraz zadania przedszkola lub szkoły w tym zakresie, a także warunki i sposób realizacji podstawy programowej.

Zmiana definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego skutkuje koniecznością wprowadzenia w ustawie – Prawo oświatowe zmian w innych przepisach odnoszących się do tej podstawy, tj.: w art. 4 pkt 33 (definicja specyficznych trudności w uczeniu się), w art. 45 ust. 1 (eksperyment pedagogiczny z zakresu kształcenia ogólnego), w art. 127 ust. 11 (opinia o dostosowaniu wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się) i w art. 128 ust. 6 pkt 1 (zezwoleń na odstępnie od realizacji niektórych treści nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych w przypadku ucznia przebywającego w podmiocie leczniczym).

W związku ze zmianą definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego w projekcie ustawy zaproponowano również definicję ramowego planu nauczania. Określenie w ustawie tej definicji jest potrzebne ze względów prawno-legislacyjnych. W art. 4 ustawy – Prawo oświatowe, w dodawanym punkcie 27a, ramowy plan nauczania został określony z uwzględnieniem dotychczasowych rozwiązań w tym zakresie, tj. jako plan realizowanych w poszczególnych typach szkół lub placówkach artystycznych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 i 2 ustawy, oraz wymiar godzin poszczególnych rodzajów zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 ustawy, a także warunki i sposób realizacji zajęć. Proponowana definicja ramowego planu nauczania obejmuje również minimalny wymiar godzin z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej realizowany w danym roku szkolnym w szkole podstawowej, szkołach ponadpodstawowych oraz w szkołach artystycznych realizujących kształcenie ogólne, co pozwoli na zwiększenie dostępności do tej pomocy uczniom, u których rozpoznano taką potrzebę.

2. Zmiany w zakresie poziomów wykształcenia oraz rozszerzenie katalogu osób posiadających wykształcenie średnie branżowe; zmiany w **art. 20 ust. 2 i 3** ustawy – Prawo oświatowe

Przepis art. 20 ust. 2 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe wymaga uzupełnienia w zakresie wprowadzenia do wyliczenia, polegającego na uwzględnieniu w tym wyliczeniu również egzaminów eksternistycznych, które – w związku z projektowaną zmianą podstawy programowej kształcenia ogólnego – będą przeprowadzane z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia.

Zgodnie z art. 20 ust. 3 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe wykształcenie średnie branżowe posiada osoba, która:

- 1) ukończyła branżową szkołę II stopnia albo
- 2) spełniła warunki, o których mowa odpowiednio w ust. 2 pkt 1 lub 2, oraz zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, a także:

- a) ukończyła kwalifikacyjny kurs zawodowy w zakresie kwalifikacji wyodrębnionej w danym zawodzie nauczonym w branżowej szkole II stopnia, z tym że kwalifikacja ta wraz z kwalifikacją, o której mowa w ust. 2 pkt 2 lit. a lub b, zostały wyodrębnione w tym samym zawodzie lub
- b) posiada certyfikat kwalifikacji zawodowej w zakresie kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie nauczonym w branżowej szkole II stopnia lub świadectwo potwierdzające kwalifikację wyodrębnioną w zawodzie nauczonym w branżowej szkole II stopnia, która wraz z kwalifikacją, o której mowa w ust. 2 pkt 2 lit. a lub b, zostały wyodrębnione w tym samym zawodzie, lub
- c) uzyskała dyplom zawodowy albo dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe, w zawodzie nauczonym na poziomie technika.

Przepis art. 20 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe określający, jakie osoby mają wykształcenie średnie branżowe, nie uwzględnia sytuacji osoby, która zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia po uprzednim ukończeniu zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły zasadniczej lub innej szkoły równorzędnej albo zdaniu egzaminów eksternistycznych z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej.

Proponuje się zatem rozszerzenie w art. 20 ust. 3 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe katalogu osób posiadających wykształcenie średnie branżowe o osobę, która zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia albo egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia – po uprzednim ukończeniu zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły zasadniczej lub innej szkoły równorzędnej albo zdaniu egzaminów eksternistycznych z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej oraz:

- 1) ukończeniu kwalifikacyjnych kursów zawodowych w zakresie wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie nauczonym w zasadniczej szkole zawodowej lub
- 2) uzyskaniu świadectw potwierdzających wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie nauczonym w zasadniczej szkole zawodowej, lub
- 3) uzyskaniu dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

W związku z powyższym ww. osoby, po spełnieniu wskazanych warunków, będą także miały wykształcenie średnie branżowe. Jednocześnie te osoby – mając wykształcenie średnie branżowe – będą miały możliwość przystąpienia do egzaminu maturalnego, tak jak absolwenci branżowej szkoły II stopnia.

3. Prowadzenie systemu teleinformatycznego umożliwiającego wspieranie funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych, koordynowanie nadzoru pedagogicznego nad tymi ośrodkami oraz badanie warunków i działań w zakresie wychowania i resocjalizacji wychowanków; dodanie nowego **art. 44f** w ustawie – Prawo oświatowe

W celu efektywnego wykorzystywania bazy publicznych i niepublicznych młodzieżowych ośrodków wychowawczych, będących placówkami systemu oświaty pełniącymi niezwykle ważną rolę w procesie resocjalizacji nieletnich, oraz koordynowania nadzoru pedagogicznego nad tymi ośrodkami konieczne jest wprowadzenie regulacji umożliwiającej wspieranie funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych w całym kraju. Osiągnięcie tego celu zapewni prowadzenie systemu teleinformatycznego, w którym będą przetwarzane dane dotyczące działalności młodzieżowych ośrodków wychowawczych, w szczególności informacje o ofercie edukacyjnej i wychowawczej młodzieżowych ośrodków wychowawczych, wolnych miejscach, wydarzeniach nadzwyczajnych i innych istotnych aspektach funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Informacje i dane zebrane w systemie teleinformatycznym będą wykorzystywane do bieżącego dostosowywania oferty młodzieżowych ośrodków wychowawczych do zmieniających się potrzeb społecznych w zakresie wspierania i resocjalizacji nieletnich oraz usprawnienia nadzoru nad działalnością ośrodków, co wpłynie korzystnie na zaspokajanie potrzeb społecznych w zakresie efektywnego wspierania i resocjalizacji nieletnich umieszczonych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, a także pośrednio na poprawienie efektywności i szybkości procesu kierowania nieletnich do młodzieżowych ośrodków wychowawczych, bowiem komisja do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego, powołana przez Ministra Sprawiedliwości, będzie mogła uzyskać dostęp do danych zgromadzonych w tym systemie w zakresie niezbędnym do kierowania nieletnich do młodzieżowych ośrodków wychowawczych oraz przenoszenia i zwalniania nieletnich z tych ośrodków, dzięki czemu w procesie kierowania będzie możliwe uwzględnienie w jak największym stopniu potrzeb rozwojowych i edukacyjnych nieletniego.

W związku z powyższym proponuje się dodanie w ustawie – Prawo oświatowe art. 44f, który będzie określał system teleinformatyczny umożliwiający wspieranie funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych, koordynowanie nadzoru pedagogicznego nad tymi ośrodkami oraz badanie warunków w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i działań podejmowanych w tych ośrodkach w zakresie wychowania i resocjalizacji nieletnich.

System obejmie dane dotyczące poszczególnych młodzieżowych ośrodków wychowawczych uwzględniające m.in. liczbę miejsc w tym ośrodku, płeć wychowanków, typy szkół funkcjonujących w tym ośrodku, języki obce nowożytnie, nazwy zawodów, w których kształcą szkoły funkcjonujące w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, a także dane dotyczące

nieletnich, wobec których wydano postanowienie o zastosowaniu środka wychowawczego lub środka tymczasowego w postaci umieszczenia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym i skierowanych do tego ośrodka, dane dotyczące organów prowadzących młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz organów nadzoru pedagogicznego.

W systemie teleinformatycznym znajdują się także dane osób, które uzyskają dostęp do systemu teleinformatycznego, tj. dane dyrektora i pracowników młodzieżowych ośrodków wychowawczych, dane pracowników urzędów obsługujących organy prowadzące młodzieżowe ośrodki wychowawcze, będące jednostkami samorządu terytorialnego, a w przypadku organów prowadzących będących osobami prawnymi innymi niż jednostki samorządu terytorialnego i osobami fizycznymi – dane tych osób prawnych i osób fizycznych lub zatrudnionych przez nie osób wykonujących zadania zawodowe w zakresie celów określonych w art. 44f ust. 1 i 2 ustawy – Prawo oświatowe, dane pracowników kuratoriów oświaty oraz dane członków komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego i osób zapewniających obsługę organizacyjną i biurową tej komisji. Rozwiązania zaproponowane w dodawanym art. 44f ustawy – Prawo oświatowe będą wzorowane na systemie teleinformatycznym wykorzystywanym przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w latach 2004–2022 do wspierania procesu kierowania nieletnich do młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

Zgodnie z art. 44f ust. 3 i 4 ustawy – Prawo oświatowe minister właściwy do spraw oświaty i wychowania będzie mógł wyznaczyć do obsługi organizacyjno-technicznej funkcjonowania i rozwoju ww. systemu teleinformatycznego publiczną placówkę doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, o której mowa w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b ustawy – Prawo oświatowe, tj. Ośrodek Rozwoju Edukacji. Należy przy tym zaznaczyć, że administratorem danych przetwarzanych w systemie teleinformatycznym będzie wyłącznie minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Jeżeli Ośrodek Rozwoju Edukacji zostanie wyznaczony do obsługi ww. systemu teleinformatycznego, to zostanie mu powierzona pełnienie roli administratora tego systemu (nie administratora danych), co spowoduje, że Ośrodek Rozwoju Edukacji będzie podmiotem przetwarzającym w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1), zwanego dalej „RODO”, zatem konieczne będzie powierzenie przetwarzania ww. danych na podstawie umowy, zgodnie z art. 28 RODO.

W projekcie ustawy w dodawanym art. 44f ustawy – Prawo oświatowe określono także katalog osób, które będą mogły uzyskać dostęp do systemu teleinformatycznego oraz zakres tego dostępu. Dostęp będą mogli zatem uzyskać osoby, które wykonują zadania zawodowe w zakresie celów

określonych w art. 44f ust. 1 i 2 ustawy – Prawo oświatowe, tj. zadania zawodowe związane z funkcjonowaniem młodzieżowych ośrodków wychowawczych, kierowaniem nieletnich do młodzieżowych ośrodków wychowawczych czy koordynowaniem nadzoru pedagogicznego nad tymi ośrodkami. Zgodnie z art. 44f ust. 11 ustawy – Prawo oświatowe dostęp do systemu teleinformatycznego będzie przewidywał dla określonych grup użytkowników (dyrektorzy młodzieżowych ośrodków wychowawczych i wybrani pracownicy tych ośrodków, członkowie komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego i osoby zapewniające obsługę organizacyjną i biurową tej komisji) możliwość wprowadzania danych, modyfikacji tych danych lub ich usunięcie. Ponadto w projektowanej regulacji przewidziano, że dostęp do danych będzie można uzyskać tylko w niezbędnym zakresie, uzasadnionym wykonywanymi zadaniami zawodowymi w zakresie realizacji celów określonych przez art. 44f ust. 1 i 2 ustawy – Prawo oświatowe. I tak np. dyrektor młodzieżowego ośrodka wychowawczego i wyznaczeni przez dyrektora pracownicy tego ośrodka uzyskają dostęp do danych nieletnich skierowanych lub przebywających wyłącznie w tym ośrodku, co jest niezbędne ze względu na organizację pracy ośrodka, a także skuteczne i dostosowane do potrzeb nieletnich prowadzenie procesu resocjalizacji i kształcenia, zapewnienie nieletnim bezpiecznych i higienicznych warunków kształcenia, wychowania, opieki i resocjalizacji; pracownicy urzędów obsługujących organy prowadzące będące jednostkami samorządu terytorialnego lub zatrudnieni przez osoby prawne inne niż jednostki samorządy terytorialnego i osoby fizyczne, prowadzące ośrodek uzyskają dostęp do danych dotyczących młodzieżowych ośrodków wychowawczych prowadzonych przez ten organ lub osobę i wybranych danych nieletnich skierowanych lub przyjętych do tych ośrodków, co jest niezbędne do efektywnego zarządzania bazą miejsc dostępnych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, kształtowania oferty edukacyjnej odpowiadającej na potrzeby społeczne w zakresie resocjalizacji nieletnich czy też podnoszenia jakości kształcenia, wychowania i opieki w prowadzonych przez ten organ młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków tego kształcenia, wychowania i opieki w tych ośrodkach.

Ponadto należy podkreślić, że zgodnie z dodawanym art. 44f ust. 7–10 ustawy – Prawo oświatowe uzyskiwanie dostępu do systemu teleinformatycznego będzie możliwe za pośrednictwem indywidualnie nadanego loginu i hasła, zaś nadanie loginu i hasła będzie odbywało się na wniosek składany do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania przez zainteresowaną osobę. Ponadto w przypadku pracowników młodzieżowych ośrodków wychowawczych, pracowników urzędów obsługujących organy prowadzące te ośrodki, osób zatrudnionych przez osoby prawne lub osoby fizyczne prowadzące te ośrodki i pracowników kuratoriów oświaty wnioski będą składane za zgodą odpowiednio dyrektora młodzieżowego ośrodka wychowawczego, starosty

(marszałka województwa), osoby prawnej lub osoby fizycznej prowadzącej młodzieżowe ośrodki wychowawcze albo kuratora oświaty, a w przypadku osób zapewniających obsługę organizacyjną i biurową komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego – za zgodą przewodniczącego tej komisji. Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku o nadanie dostępu do systemu teleinformatycznego w systemie będzie tworzone indywidualne konto użytkownika, a na adres poczty elektronicznej wskazany we wniosku (adres poczty służbowej lub poczty spełniającej wymogi bezpieczeństwa cyfrowego) zostanie przesłany identyfikator (login) i hasło, które umożliwią rozpoczęcie korzystania z systemu teleinformatycznego. W tym miejscu warto wspomnieć, że kwestię udostępniania identyfikatorów (loginów) i haseł dostępu do systemów teleinformatycznych regulują już istniejące przepisy oraz dobre praktyki w zakresie bezpieczeństwa informacji, przede wszystkim w kontekście danych osobowych i systemów informatycznych realizujących zadania publiczne. Art. 32 RODO nakłada na administratorów danych obowiązek wdrożenia odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych zapewniających bezpieczeństwo przetwarzania danych, w tym m.in. kontrolę dostępu do systemów, które mogą obejmować mechanizmy autoryzacji takie, jak identyfikatory i hasła. Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 1077, z późn. zm.) oraz przepisy wykonawcze (np. dotyczące ochrony systemów teleinformatycznych w sektorze publicznym) określają zasady zabezpieczania systemów teleinformatycznych, w tym kwestie nadawania i zarządzania dostępem. Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1557, z późn. zm.) przewiduje obowiązki dotyczące bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych oraz zarządzania dostępem do nich. Funkcjonują również regulacje wewnętrzne i dobre praktyki. Zwyczajnie szczegółowe zasady nadawania, przechowywania i ochrony identyfikatorów i haseł są określone w politykach bezpieczeństwa informacji lub regulaminach dostępu do systemów opracowywanych przez administratora systemu (np. ministerstwo lub inny organ). Zalecane są mechanizmy, takie jak: wymuszanie silnych haseł, regularna zmiana haseł, indywidualne konta dostępu przypisane do konkretnej osoby, dwuskładnikowa autoryzacja (2FA), logowanie i monitorowanie dostępu.

Z kwestią nadania dostępu do systemu teleinformatycznego wiążą się kwestie odmowy dostępu i cofnięcia dostępu do systemu. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania na etapie rozpatrywania wniosku będzie mógł odmówić udzielenia dostępu do systemu, jeżeli nie zostaną spełnione przesłanki zawarte w ustawie, tzn. wniosek nie będzie zawierał elementów określonych w art. 44f ust. 7 i 8 ustawy – Prawo oświatowe (lub mimo wezwania do uzupełnienia braków określonego w art. 44f ust. 9 ustawy – Prawo oświatowe wniosek nie zostanie uzupełniony) lub minister właściwy do spraw oświaty i wychowania stwierdzi, że nie zostały spełnione ustawowe

przesłanki do nadania dostępu do systemu, np. wniosek został złożony przez niewłaściwą osobę (np. osobę fizyczną prowadzącą placówkę niebędącą młodzieżowym ośrodkiem wychowawczym, pracownika zatrudnionego na stanowisku niezwiązanym z wykonywaniem zadań zawodowych w zakresie kierowania nieletnich do młodzieżowych ośrodków wychowawczych czy wspierania funkcjonowania tych ośrodków) albo pracownika danej jednostki z pominięciem pracodawcy, cel korzystania z systemu teleinformatycznego wskazany we wniosku nie mieści się w celach określonych w art. 44f ust. 1 i 2 ustawy – Prawo oświatowe, podany adres poczty elektronicznej wzbudza wątpliwości co do zapewnienia bezpieczeństwa cyfrowego podczas korzystania z systemu teleinformatycznego.

Z kolei cofnięcie dostępu do systemu teleinformatycznego będzie związane z zakończeniem wykonywania zadań zawodowych związanych z realizacją celów określonych w art. 44f ust. 1 i 2 ustawy – Prawo oświatowe. Zakończenie wykonywania tych zadań może być spowodowane np. rozwiązaniem stosunku pracy, zmianą zakresu obowiązków pracowniczych albo – w przypadku członka komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego – odwołaniem członka tej komisji. Kwestie dotyczące cofnięcia dostępu do systemu teleinformatycznego zostały uregulowane w art. 44f ust. 15 i 16 ustawy – Prawo oświatowe. Konto użytkownika, któremu cofnięto dostęp do systemu teleinformatycznego, zostanie dezaktywowane z dniem określonym w art. 44f ust. 15 ustawy – Prawo oświatowe, co oznacza, że użytkownik nie będzie mógł zalogować się na konto oraz dokonywać na nim żadnych działań.

Młodzieżowe ośrodki wychowawcze są placówkami o szczególnym charakterze, są bowiem przeznaczone dla nieletnich, wobec których sąd orzekł o zastosowaniu środka wychowawczego w postaci umieszczenia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. Jest to grupa młodzieży wymagająca odpowiedniej opieki i wsparcia – proces kształcenia, wychowania i opieki tej grupy młodzieży wymaga uwzględnienia często trudnej sytuacji rodzinnej nieletnich, zaniedbań wychowawczych i zdrowotnych, opóźnień edukacyjnych na skutek nierealizowania obowiązku szkolnego, uzależnień lub innych problemów wynikających z demoralizacji nieletnich. Resocjalizacja nieletnich jest jednocześnie procesem o dużym znaczeniu społecznym. Daje bowiem nieletnim szansę na normalne dorosłe życie. Dzięki działaniom wychowawczym, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i terapiom oraz możliwości uzupełnienia poszczególnych etapów edukacyjnych, które oferują młodzieżowe ośrodki wychowawcze, nieletni mogą zdobyć odpowiednie wykształcenie (a nawet zawód), zmierzyć się ze swoimi problemami czy trudnościami (psychologicznymi, uzależnień, w przypadku dziewcząt – ciąża i opieka nad dzieckiem, itp.) i wypracować metody radzenia sobie z nimi, umożliwiające funkcjonowanie w społeczeństwie. Jednak, aby to było możliwe, konieczne jest, aby organy i instytucje zaangażowane w proces resocjalizacji nieletnich posiadały informacje o nieletnich i ich rodzicach,

niezbędne do prowadzenia procesu resocjalizacji w sposób efektywny – nie tylko w odniesieniu do danego nieletniego, ale także w odniesieniu do oferty i bazy edukacyjnej i wychowawczej wszystkich młodzieżowych ośrodków wychowawczych (np. zebrane informacje pozwolą odpowiedzieć na potrzeby w zakresie dostępności do terapii uzależnień czy domów dla matki i dziecka albo zwiększyć bezpieczeństwo nieletnich przebywających w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych). Stworzenie systemu teleinformatycznego wspierającego funkcjonowanie młodzieżowych ośrodków wychowawczych, efektywne wykorzystanie bazy tych ośrodków oraz koordynowanie nadzoru pedagogicznego nad tymi ośrodkami jest zatem bardzo istotne i ważne dla interesu publicznego. W przepisie art. 44f ust. 17 pkt 2 i 3 ustawy – Prawo oświatowe określono dane, które uznano za niezbędne do realizacji ww. celów. I tak dane nieletniego, które będą przetwarzane w systemie, to podstawowe dane identyfikacyjne, tj. imię (imiona) i nazwisko, numer PESEL, data i miejsce urodzenia, płeć, adres zameldowania, adres zamieszkania, dane dotyczące orzeczenia o umieszczeniu nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, dane dotyczące kształcenia nieletniego, w tym posiadanego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, informacje o zainteresowaniach i uzdolnieniach nieletniego, informacje o stanie zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, w zakresie chorób przewlekłych lub wymagających specjalistycznego leczenia i o występujących uzależnieniach, a także dodatkowe informacje w zakresie sytuacji wychowawczej i edukacyjnej nieletniego oraz czynników występujących w środowisku nieletniego oddziałujących na jego rozwój.

W tym miejscu należy wyjaśnić, że wskazanie wśród danych identyfikacyjnych płci (pomimo pozyskiwania numeru PESEL) jest istotne w kierowaniu nieletnich do ośrodka odpowiedniego ze względu na płeć – funkcjonalność systemu została bowiem tak zaprojektowana, że system będzie sortował odpowiednio ośrodki dla dziewcząt lub dla chłopców, posiadające wolne miejsca, w zależności od tego, jaka płeć zostanie zaznaczona (w systemie informacja o płci nie będzie odczytywana z numeru PESEL, z tego względu, że nie każdy nieletni posiada numer PESEL). Ponadto dane w zakresie płci czy daty i miejsca urodzenia są też istotne z perspektywy danych (badań) statystycznych, o które mogą zwracać się podmioty zewnętrzne, np. Rzecznik Praw Obywatelskich. Ponieważ nie zawsze we wniosku o wystawienie skierowania jest podawany numer PESEL, istotne jest przetwarzanie daty urodzenia nieletniego. Umożliwi to zidentyfikowanie wychowanka w przypadku braku numeru PESEL lub podania błędnego numeru PESEL. Ponadto umożliwi działanie funkcjonalności systemu określającej datę przewidywanego opuszczenia ośrodka przez wychowanka, a to z kolei usprawni planowanie organizacji pracy ośrodka (np. w zakresie dostępności miejsc czy zmian kadrowych).

Z kolei informacje o stanie zdrowia fizycznego i psychicznego, w zakresie chorób przewlekłych lub wymagających specjalistycznego leczenia, oraz o ewentualnych uzależnieniach nieletniego są niezbędne do prawidłowego dopasowania młodzieżowego ośrodka wychowawczego do indywidualnych potrzeb nieletniego. Taki system umożliwi skuteczne i szybkie kierowanie do placówek, które dysponują odpowiednimi zasobami, specjalistami i programami terapeutycznymi, co będzie sprzyjać skutecznej resocjalizacji i rehabilitacji. Właściwy dobór ośrodka zminimalizuje ryzyko pogorszenia stanu zdrowia nieletniego i zwiększy szanse na pozytywne efekty oddziaływań wychowawczych. Przetwarzanie tych danych jest więc uzasadnione koniecznością zapewnienia odpowiedniej opieki i wsparcia dostosowanego do potrzeb nieletnich. Kolejnym aspektem wzmacnianym dzięki systemowi będzie ochrona zdrowia i życia nieletnich. Dane dotyczące zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, i uzależnień pozwalają na wczesną identyfikację ryzyk zdrowotnych i zagrożeń. Umożliwiają wdrożenie odpowiednich procedur bezpieczeństwa i leczenia, co jest kluczowe dla ochrony zdrowia i życia młodych osób, które często znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. Należy przy tym zaznaczyć, że w systemie teleinformatycznym będą przetwarzane informacje o stanie zdrowia, o których mowa w art. 44f ust. 17 pkt 2 lit. k ustawy – Prawo oświatowe, w określonym, wskazanym w ustawie zakresie, a także że informacje te będą przetwarzane w przypadku kierowania nieletniego do młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub przenoszenia nieletniego do innego ośrodka. Nie będzie zatem obowiązku wprowadzania do systemu teleinformatycznego każdej informacji o stanie zdrowia podczas pobytu w ośrodku, np. przebytych przeziębieniach.

Dane dotyczące zainteresowań i uzdolnień nieletniego pozwolą na stworzenie warunków do budowania przez nieletniego poczucia własnej wartości, zaangażowania nieletniego w proces resocjalizacji, a także doboru ośrodka pod kątem odpowiedniej oferty edukacyjnej rozwijającej zainteresowania i uzdolnienia nieletniego, co niewątpliwie przełoży się na efektywność procesu resocjalizacji.

Dodatkowe informacje zawarte w wywiadzie środowiskowym, opinii opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów czy innych opiniach (art. 44f ust. 17 pkt 2 lit. l ustawy – Prawo oświatowe) są z kolei istotne dla oceny sytuacji rodzinnej nieletniego, sytuacji wychowawczej oraz ustalenia zasobów środowiska nieletniego oddziałujących na jego rozwój. Posiadając ww. informacje, członkowie komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego skierują nieletniego do odpowiedniego młodzieżowego ośrodka wychowawczego (np. nieletnia, która doświadczyła traumy z powodu przemocy seksualnej, nie zostanie skierowana do ośrodka koedukacyjnego, nieletni, w którego rodzinie występował problem alkoholowy lub przemoc, zostanie skierowany do ośrodka, który oferuje działania terapeutyczne i pomocowe dla współuzależnionych lub ofiar przemocy domowej), a dyrektor ośrodka, do którego zostanie

skierowany nieletni, będzie mógł organizować proces edukacyjny, wychowawczy lub terapeutyczny wychowanków ośrodka w sposób efektywny i dostosowany do potrzeb nieletnich, a także zapewniający bezpieczne warunki kształcenia, wychowania i opieki w ośrodku.

Podsumowując, dzięki systemowi teleinformatycznemu zostanie wzmocniona efektywność systemu resocjalizacji i wsparcia. Dostęp do kompleksowych danych pozwoli na prowadzenie działań o charakterze interdyscyplinarnym, łączących aspekty medyczne, psychologiczne i wychowawcze. Dzięki temu pojawi się możliwość, aby realizować programy wsparcia i resocjalizacji lepiej dostosowane do konkretnego przypadku, co zwiększa skuteczność interwencji i zmniejsza ryzyko recydywy. Powstający system teleinformatyczny leży w interesie publicznym. Państwo ma obowiązek zapewnić ochronę i pomoc osobom nieletnim, szczególnie tym w trudnej sytuacji, zagrożonym wykluczeniem społecznym lub z problemami zdrowotnymi. System teleinformatyczny będzie narzędziem realizacji tego obowiązku i posłuży dobru wspólnemu oraz ochronie praw dziecka. Lepsze zarządzanie informacją pozwoli na bardziej racjonalne i efektywne wykorzystanie środków publicznych przeznaczonych na system opieki i resocjalizacji. Wprowadzenie systemu teleinformatycznego wspierającego funkcjonowanie młodzieżowych ośrodków wychowawczych zapewnia zgodność z wymogami nowoczesnej administracji. W dobie cyfryzacji i automatyzacji procesów administracyjnych stworzenie takiego systemu wpisuje się w standardy nowoczesnego, efektywnego zarządzania danymi i świadczenia usług publicznych. System ten umożliwi szybszy przepływ informacji, ograniczy biurokrację oraz ryzyko błędów wynikających z ręcznego przetwarzania danych.

Natomiast przetwarzanie danych rodziców nieletniego (opiekunów prawnych lub podmiotu sprawującego pieczę zastępczą), o których mowa w art. 44f ust. 17 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe, jest niezbędne do prawidłowego funkcjonowania młodzieżowego ośrodka wychowawczego, zapewnienia bezpieczeństwa wychowanków oraz realizacji obowiązków prawnych i opiekuńczych. Wszystko to odbywa się z zachowaniem zasad ochrony danych i zgodnie z obowiązującymi przepisami. Należy podkreślić, że dostęp do danych rodziców nieletniego (opiekunów prawnych lub podmiotu sprawującego pieczę zastępczą) będą mieli, zgodnie z art. 44f ust. 5 pkt 1 i ust. 6 ustawy – Prawo oświatowe, dyrektor młodzieżowego ośrodka wychowawczego i pracownicy tego ośrodka, którzy uzyskali dostęp do systemu, oraz komisja do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego, czyli wyłącznie osoby, które w związku z wykonywanymi przez siebie zadaniami potrzebują informacji i ewentualnie kontaktu z rodzicami nieletniego skierowanego lub przebywającego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. Dane kontaktowe rodziców nieletniego (adres zamieszkania, telefon) umożliwiają szybki i skuteczny kontakt z rodzicami w sytuacjach codziennych, awaryjnych lub

nagłych. Komunikacja jest niezbędna do przekazywania informacji o stanie zdrowia, zachowaniu lub ważnych wydarzeniach dotyczących wychowanka. Młodzieżowy ośrodek wychowawczy ma również obowiązek współpracować z rodzicami (opiekunami prawnymi lub podmiotem sprawującym pieczę zastępczą) zgodnie z przepisami prawa oświatowego i opiekuńczego. Informacje o tym, czy rodzice żyją i czy mają władzę rodzicielską, są kluczowe do ustalenia, kto ma prawo podejmować decyzje dotyczące wychowanka. Zapewnia to przestrzeganie praw rodzicielskich i ochronę interesów wychowanka. W sytuacjach kryzysowych (np. nagła choroba, zdarzenie losowe) konieczne jest szybkie powiadomienie osób odpowiedzialnych za dziecko. Znajomość statusu rodziców (czy żyją i czy mają władzę rodzicielską) pozwala na odpowiednie reagowanie i współpracę z właściwymi osobami. Wiedza o sytuacji rodzinnej wychowanka pomaga w indywidualnym podejściu do planowania wsparcia, terapii i pomocy rodzinie. Umożliwia koordynację działań między młodzieżowym ośrodkiem wychowawczym a innymi instytucjami (np. sądy rodzinne, opieka społeczna).

System teleinformatyczny, o którym mowa w art. 44f ustawy – Prawo oświatowe, będzie również mógł być wykorzystywany w pracy komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego, zapewniając poprawę szybkości i efektywności procesu kierowania nieletnich do młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Rozwiązanie takie znajduje oparcie w art. 177 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, który stanowi, że w celu zapewnienia sprawności postępowania w zakresie kierowania nieletnich do młodzieżowych ośrodków wychowawczych oraz przenoszenia i zwalniania nieletnich z tych ośrodków, ośrodki oraz organy prowadzące ośrodki współpracują z komisją do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego w zakresie wymiany informacji przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, przy czym w ww. ustawie brak jest szczegółowych regulacji w zakresie jakiegokolwiek konkretnego systemu teleinformatycznego. Przepis art. 177 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich należy zatem traktować jako wskazanie możliwości korzystania z dowolnego systemu teleinformatycznego, o ile będzie spełniał wymogi określone w ustawie z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz wpisywał się w cel określony w przepisie art. 177 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. System teleinformatyczny, o którym mowa w art. 44f ustawy – Prawo oświatowe, warunki te spełnia.

W projekcie określono także źródło pozyskania poszczególnych danych oraz zakres danych, do których poszczególne grupy użytkowników systemu mają dostęp w ramach dostępu do systemu teleinformatycznego, ponadto zapewniono dla niektórych grup możliwość wprowadzania tych

danych, ich modyfikacji i usuwania. Co do zasady można wyróżnić trzy kategorie danych wprowadzanych do systemu: dane dotyczące nieletniego i jego rodziców, dane dotyczące osób, które uzyskały dostęp do systemu, dane niebędące danymi osobowymi. Dane dotyczące nieletniego i jego rodziców są pozyskiwane z orzeczenia o umieszczeniu nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, wniosku sędziego o skierowanie nieletniego do młodzieżowego ośrodka wychowawczego oraz dokumentacji dołączonej do wniosku. Dokumenty te komisja do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego, zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich oraz aktów wykonawczych do niej, w szczególności na podstawie § 7 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 grudnia 2022 r. w sprawie komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego oraz trybu kierowania, przenoszenia i zwalniania nieletnich z młodzieżowych ośrodków wychowawczych (Dz. U. z 2023 r. poz. 139), otrzymuje od sądu, który wydał orzeczenie. Następnie, po wystawieniu skierowania, komisja przekazuje ww. dokumentację do młodzieżowego ośrodka wychowawczego. Ponadto komisja otrzymuje także wnioski o przeniesienie nieletniego do innego młodzieżowego ośrodka wychowawczego, o którym mowa w art. 181 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, zaś dokumentację przebiegu nauczania, wychowania i opieki nieletniego przebywającego w ośrodku posiada dyrektor młodzieżowego ośrodka wychowawczego. Natomiast w przypadku danych osób, które uzyskały dostęp do systemu teleinformatycznego, należy wskazać, że będą to wyłącznie dane pozyskane z wniosków o udzielenie dostępu do tego systemu, wprowadzone do systemu po pozytywnym rozpatrzeniu wniosków o udzielenie dostępu zgodnie z art. 44f ust. 7–9 ustawy – Prawo oświatowe, przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. W projekcie przewidziano także rozwiązania w zakresie terminów wprowadzania poszczególnych kategorii danych do systemu teleinformatycznego. Jako zasadę przyjęto, że dane są wprowadzane do systemu teleinformatycznego, modyfikowane i usuwane z tego systemu w terminie 14 dni od dnia zaistnienia stanu faktycznego stanowiącego podstawę wprowadzenia, zmiany lub usunięcia tych danych. Jedynie w przypadku danych, o których mowa w art. 44f ust. 17 pkt 2 i 3 ustawy – Prawo oświatowe (dane dotyczące nieletniego i jego rodziców), wskazano, że jeżeli dane te są wprowadzane do systemu przez członków komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego i osoby zapewniające obsługę organizacyjną i biurową tej komisji, to powinny zostać wprowadzone do systemu nie później niż do dnia wydania skierowania dla nieletniego do odpowiedniego młodzieżowego ośrodka wychowawczego. Rozwiązania takie zapewnią aktualność danych zgromadzonych w systemie, co będzie miało pozytywny wpływ na realizację celów systemu teleinformatycznego.

Ponadto w projekcie określono długość okresów przechowywania danych w systemie teleinformatycznym. I tak, zgodnie z art. 44f ust. 19, dane nieletnich i ich rodziców są przechowywane w systemie teleinformatycznym nie dłużej niż do dnia 30 września roku następującego po ostatnim dniu roku szkolnego, w którym nieletni ukończył 18 rok życia, a w przypadku, o którym mowa w art. 184 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich – do dnia ukończenia szkoły przez nieletniego. Przyjęte rozwiązanie wynika z konieczności uwzględnienia możliwości ukończenia danej klasy lub szkoły w młodzieżowym ośrodku wychowawczym przez nieletniego pomimo osiągnięcia 18 roku życia, a także z konieczności zapewnienia czasu niezbędnego do przeprowadzenia procedury usunięcia lub anonimizacji danych w tym systemie oraz procedury wynikającej z art. 184 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. Natomiast dane osób, które uzyskały dostęp do systemu teleinformatycznego w związku z wykonywaniem swoich zadań zawodowych są przechowywane w systemie teleinformatycznym co do zasady przez okres niezbędny do realizacji przez te osoby działań, o których mowa w ust. 1 i 2, tj. do dnia cofnięcia dostępu do systemu. Jedynie dane dotyczące imienia i nazwiska będą przechowywane w systemie teleinformatycznym przez okres niezbędny do realizacji w systemie działań, o których mowa w ust. 1 i 2, gdyż jest to podyktowane względami technicznymi i wynika z konieczności zachowania możliwości weryfikacji wprowadzonych danych (odtworzenie operacji na danych), np. w celu wykrycia błędu.

W systemie teleinformatycznym będą również przechowywane dane niebędące danymi osobowymi, tj. dane młodzieżowych ośrodków wychowawczych, dane sądów rejonowych prowadzących postępowanie w sprawach nieletnich i dane teleadresowe kuratoriów oświaty. Dane te będą przechowywane przez czas funkcjonowania systemu teleinformatycznego.

Ministerstwo Edukacji Narodowej wykonało ocenę skutków dla ochrony danych systemu teleinformatycznego tworzonego na potrzeby wspierania funkcjonowania publicznych i niepublicznych młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

- 4. Zmiany w art. 47 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy – Prawo oświatowe**, upoważniającym ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do wydania odpowiednio rozporządzenia w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego dla poszczególnych typów szkół oraz w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół; zmiana w **art. 47 ust. 1a i ust. 4a** ustawy – Prawo oświatowe upoważniającym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania do wydania

rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania dla poszczególnych typów szkół i placówek artystycznych

W związku ze zmianą definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla poszczególnych typów szkół, a także określeniem definicji ramowego planu nauczania konieczne są zmiany w art. 47 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy – Prawo oświatowe, umożliwiające wydanie rozporządzeń z uwzględnieniem nowego schematu podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz dodawanej w projekcie ustawy definicji ramowego planu nauczania.

Dodatkowo zmieniane upoważnienie ustawowe do określenia przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania podstawy programowej kształcenia ogólnego uwzględnia możliwość określenia wyodrębnionych w ramach danych zajęć edukacyjnych modułów tematycznych, fakultatywnych efektów uczenia się, a także fakultatywnych zajęć edukacyjnych. Brak takiej możliwości w obowiązujących przepisach utrudnia opracowanie podstawy programowej z uwzględnianiem interdyscyplinarnego charakteru wybranych zagadnień lub potrzeby określenia dodatkowych osiągnięć lub efektów uczenia się możliwych do realizacji w ramach wymiaru godzin danych zajęć edukacyjnych określonego w ramowych planach nauczania. Możliwość taką przewidziano w dodawanym **art. 47 ust. 3a**.

Powyższe zmiany będą dotyczyć również zmiany upoważnienia ustawowego dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, który w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania wydaje rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania dla poszczególnych typów szkół i placówek artystycznych – stąd zmiana **art. 47 ust. 1a** ustawy – Prawo oświatowe.

Projekt ustawy obejmuje także zmianę polegającą na doprecyzowaniu **art. 47 ust. 4 i 4a** ustawy – Prawo oświatowe. Dzięki proponowanej zmianie minister właściwy do spraw oświaty i wychowania będzie mógł określić przypadki, w których uczniowi można przedłużyć lub skrócić okres nauki w szkole (zamiast dotychczasowego określenia „przedłużyć oraz skrócić okres nauki w szkole ...”). W stosunku do szkół artystycznych w proponowanej zmianie umożliwia się ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określenie jedynie przypadków, w których uczniowi można przedłużyć okres nauki w szkole artystycznej (zamiast dotychczasowego określenia „przedłużyć oraz skrócić okres nauki w szkole artystycznej ...”). W dotychczasowej praktyce uwzględniającej specyfikę kształcenia w szkołach artystycznych w przepisach wykonawczych określano jedynie takie właśnie przypadki (np. § 4 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 maja 2023 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych (Dz. U. poz. 1012, z późn. zm.)).

5. Zmiany w zakresie nadzoru pedagogicznego

1) Rezygnacja z obowiązku opiniowania przez kuratora oświaty arkuszy organizacji publicznych szkół i placówek

Kurator oświaty, działając na podstawie art. 51 ust. 1 pkt 12 ustawy – Prawo oświatowe, opiniuje arkusze organizacji publicznych przedszkoli, szkół i placówek w zakresie ich zgodności z przepisami prawa, przedstawiane przez organy prowadzące publiczne przedszkola, szkoły i placówki przed ich zatwierdzeniem.

Głównym zadaniem kuratora oświaty jest nadzór nad jakością kształcenia. Ograniczenie liczby zadań administracyjnych, takich jak opiniowanie arkuszy, pozwoli kuratorowi oświaty skupić się na działaniach bezpośrednio wpływających na poprawę jakości edukacji. Opiniowanie arkuszy w kwietniu i maju jest nieefektywne, zwłaszcza w przypadku szkół ponadpodstawowych. Ostateczna organizacja pracy tych szkół zależy bowiem od wyników postępowania rekrutacyjnego (zmiany liczby uczniów w oddziale), co prowadzi do konieczności wprowadzania zmian we wrześniu, a nawet po 30 września. W efekcie proces opiniowania musi być powtarzany, co generuje dodatkowe obciążenia administracyjne.

W związku z powyższym proponuje się w **art. 51 ust. 1** ustawy – Prawo oświatowe uchylenie **pkt 12** dotyczącego zadania kuratorów oświaty w zakresie opiniowania arkuszy organizacji publicznych szkół i placówek w zakresie ich zgodności z przepisami. Zmianę w tym zakresie postulują również kuratorzy oświaty, którzy dostrzegli potrzebę usprawnienia procesu organizacji pracy szkół i placówek.

Po zmianach arkusze organizacji oraz ich aktualizacje będą zatwierdzane wyłącznie przez organ prowadzący, bez konieczności opiniowania przez kuratora oświaty. Nie oznacza to braku kontroli kuratora nad organizacją pracy szkoły. Przepisy ustawy – Prawo oświatowe zawierają mechanizmy prawne dające kuratorowi oświaty uprawnienia do egzekwowania przestrzegania przepisów prawa oświatowego przez organ prowadzący szkołę. Do zadań kuratora oświaty należy m.in. nadzór nad szkołami w zakresie realizacji podstaw programowych i ramowych planów nauczania. Ponadto w przypadku stwierdzenia uchybień w pracy szkoły, które to uchybienia mogą być naprawione tylko przy udziale organu prowadzącego, kurator oświaty posiada kompetencje do wydawania organowi prowadzącemu szkołę zaleceń wynikających z czynności nadzoru. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny może także w drodze decyzji polecić organowi prowadzącemu usunięcie uchybień, jeżeli prowadzi on działalność z naruszeniem przepisów prawa oświatowego. Natomiast w przypadku gdy jednostka samorządu terytorialnego nie usunie uchybień wynikłych z naruszenia przepisów prawa oświatowego, ustawodawca nałożył na organ sprawujący nadzór pedagogiczny obowiązek zawiadomienia o tym fakcie właściwego wojewody.

Konsekwencją ww. zmiany jest także konieczność zmiany **art. 110 ust. 3** ustawy – Prawo oświatowe i wskazanie, że arkusz organizacji szkoły i przedszkola zatwierdza organ prowadzący i przekazuje go organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny.

Natomiast w stosunku do szkół artystycznych proponuje się pozostawić obecną regulację wymagającą zaopiniowania arkusza przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny.

Zmiany w tym zakresie będą miały zastosowanie do opiniowania arkuszy na rok szkolny 2026/2027.

2) Doprecyzowanie kompetencji dyrektora specjalistycznej jednostki nadzoru – Centrum Edukacji Artystycznej; zmiany w **art. 51 ust. 1 pkt 4 lit. b** i w **art. 53 (dodanie ust. 1aa i 1ab)** ustawy – Prawo oświatowe

W dotychczasowej praktyce, nienegowanej w szczególności przez sądy administracyjne, kompetencja ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do realizacji zadań organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572) w stosunku do dyrektorów szkół i placówek nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wymienionych w art. 53 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe, w sprawach skreślania uczniów tych szkół i placówek z listy uczniów, była wywodzona z przepisu art. 53 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe. Biorąc jednak pod uwagę, że analogiczne zadania będące w kompetencji kuratora oświaty zostały określone jako zadania odrębne od zadań nadzoru pedagogicznego (odpowiednio art. 51 ust. 1 pkt 4 lit. b ustawy – Prawo oświatowe), uzasadnione jest podobne doprecyzowanie kompetencji dyrektora specjalistycznej jednostki nadzoru – Centrum Edukacji Artystycznej.

Proponuje się uzupełnienie art. 53 ustawy – Prawo oświatowe przez dodanie ust. 1aa, w którym określa się, że dyrektor specjalistycznej jednostki nadzoru – Centrum Edukacji Artystycznej wykonuje zadania organu wyższego stopnia w stosunku do dyrektorów szkół i placówek w sprawach skreślenia uczniów z listy uczniów.

Konsekwencją ww. zmiany jest konieczność uzupełnienia art. 51 ust. 1 pkt 4 lit. b ustawy – Prawo oświatowe (zadania kuratora oświaty), polegającego na dodaniu zastrzeżenia wskazującego, że w sprawach skreślenia z listy ucznia szkoły artystycznej, dyrektor specjalistycznej jednostki nadzoru (a nie kurator oświaty) wykonuje zadania organu odwoławczego od decyzji dyrektora szkoły.

Ponadto w art. 53 w dodawanym ust. 1ab proponuje się, aby specjalistyczna jednostka nadzoru – Centrum Edukacji Artystycznej mogła opracować i stosować narzędzia elektroniczne do realizacji zadań z zakresu sprawowanego nadzoru pedagogicznego (jest to propozycja analogiczna do zmiany w tym zakresie proponowanej w przypadku kuratora oświaty).

3) Wprowadzenie możliwości tworzenia narzędzi nadzoru pedagogicznego przez kuratora oświaty i zamieszczania ich na platformie nadzoru pedagogicznego

Zgodnie z art. 60 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy – Prawo oświatowe tylko minister właściwy do spraw oświaty i wychowania opracowuje i modyfikuje narzędzia nadzoru pedagogicznego. Arkusze kontroli zatwierdzane przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania zgodnie z § 13 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 15) stanowią właśnie takie narzędzia nadzoru pedagogicznego. Obecnie ustawa – Prawo oświatowe nie przewiduje możliwości, aby podmiot inny niż minister właściwy do spraw oświaty i wychowania (lub placówka doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, której ten minister powierzył zadania z zakresu nadzoru pedagogicznego zgodnie z art. 60 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe) mógł opracowywać narzędzia nadzoru pedagogicznego. Podobnie nie przewiduje również możliwości wykorzystywania ww. platformy do innych działań czy celów niż wynikające z art. 60 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe. W celu efektywniejszego sprawowania nadzoru pedagogicznego proponuje się, aby kurator oświaty jako organ sprawujący ten nadzór, m.in. w formie kontroli, na podstawie wyników sprawowanego nadzoru pedagogicznego mógł tworzyć narzędzia tego nadzoru i zamieszczać je na elektronicznej platformie nadzoru pedagogicznego, o której mowa w art. 60 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe.

Proponuje się **uzupełnienie przepisów art. 51** ustawy – Prawo oświatowe przez dodanie ust. 1a, który daje możliwość kuratorowi oświaty realizacji zadania opracowywania narzędzi nadzoru pedagogicznego.

4) Zmiany w art. 60 oraz dodanie art. 60a w ustawie – Prawo oświatowe

W związku z uwagą zgłoszoną w trakcie uzgodnień międzyresortowych przez Rządowe Centrum Legislacji w projekcie ustawy wprowadzono regulacje dotyczące sposobu funkcjonowania platformy nadzoru pedagogicznego. W ocenie RCL w ustawie – Prawo oświatowe brak przepisów materialnych związanych z zakresem danych gromadzonych na platformie oraz sposobem i zakresem dostępu do platformy osób wymienionych w art. 60 ust. 2. W projekcie ustawy dodano art. 60a, w którym uregulowano zasady funkcjonowania platformy nadzoru pedagogicznego. Określono:

- a) zakres przetwarzanych danych (art. 60a ust. 3),
- b) kategorie osób uzyskujących dostęp do platformy nadzoru pedagogicznego (art. 60a ust. 5 i 6) i użytkowników platformy (art. 60a ust. 7),
- c) zakres dostępu do platformy poszczególnych kategorii osób (art. 60a ust. 5 i 6),

- d) sposób tworzenia osobistego konta użytkownika, dostępu do niego i likwidowania konta (art. 60a ust. 8 i 13),
- e) sposób dostępu do platformy dyrektorów szkół i nauczycieli (art. 60a ust. 14).

W związku z uregulowaniem całości zasad funkcjonowania platformy w art. 60a ustawy w art. 60 usunięto przepisy ust. 2 i 5, a regulacje w tym zakresie zostały zawarte w projektowanym art. 60a. Z obowiązujących obecnie przepisów dotyczących kategorii osób mogących mieć dostęp do platformy nadzoru pedagogicznego (art. 60 ust. 2 i 10) usunięto uczniów i rodziców.

W obecnym stanie prawnym konieczne jest wykreślenie uczniów i rodziców jako osób mających dostęp do elektronicznej platformy nadzoru pedagogicznego, gdyż nie ma potrzeby jej udostępniania dla tych osób. Na platformie nadzoru pedagogicznego nie są już umieszczane przez wizytatorów prowadzących ewaluację szkoły lub placówki ankiety do wypełnienia przez rodziców lub uczniów. W 2021 r. ewaluacja została wykreślona z form nadzoru pedagogicznego, realizowanych zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego. Dostęp do platformy dla rodziców i uczniów polegał na udostępnianiu im loginów i haseł. Był to dostęp jednorazowy (czasowy) i dotyczył konkretnego badania (ankiety) realizowanego na potrzeby ewaluacji. Nie ma potrzeby formułowania przepisów przejściowych dotyczących dostępu do platformy dla tych grup podmiotów. Nie byli oni bowiem użytkownikami platformy, a jedynie uzyskiwali dostęp okresowy, w okolicznościach wynikających z przepisów prawa. Po wejściu w życie przepisów ustawy nie będzie możliwości udostępniania loginów i haseł do platformy rodzicom i uczniom, ale jednocześnie nie ma konieczności regulowania sytuacji ich dostępu do platformy realizowanego na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów.

6. Wprowadzenie do katalogu form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły nowej formy, tj. zajęć fakultatywnych; zmiana w art. 109 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe

Zgodnie z art. 109 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe wśród podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły z zakresu kształcenia ogólnego wymienia się obowiązkowe zajęcia edukacyjne, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe, oraz dodatkowe zajęcia edukacyjne, do których zaliczają się zajęcia z języka obcego nowożytnego innego niż język obcy nowożytny nauczany w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęcia, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania. W tym katalogu brakuje zajęć, dla których minister właściwy do spraw oświaty i wychowania mógłby ustalić podstawę programową kształcenia ogólnego w przepisach wydawanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo oświatowe, a które

nie byłyby zajęciami obowiązkowymi dla wszystkich uczniów, tj. udział uczniów w tych zajęciach zależałby od zgody ich rodziców bądź pełnoletnich uczniów. Dlatego też proponuje się zmianę w art. 109 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe polegającą na rozszerzeniu katalogu form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły o zajęcia fakultatywne. Jednocześnie proponuje się regulację, zgodnie z którą uczeń nie będzie brał udziału w fakultatywnych zajęciach edukacyjnych, jeżeli zgłosi dyrektorowi szkoły, a w przypadku ucznia niepełnoletniego – jego rodzice, rezygnację z udziału w tych zajęciach.

Ponadto w art. 109 w ust. 3 ustawy – Prawy oświatowe zaproponowano regulację dotyczącą zasad organizacji dodatkowych zajęć edukacyjnych, do których zalicza się zajęcia z języka obcego nowożytnego innego niż język obcy nowożytny nauczany w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęcia, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania. Regulacja w tym zakresie funkcjonuje obecnie w akcie wykonawczym (rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół), co nie jest prawidłowym rozwiązaniem legislacyjnym.

7. Rozszerzenie upoważnienia ustawowego dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do wydania rozporządzenia dotyczącego szczegółowej organizacji publicznych szkół i placówek, w zakresie trybu nadawania imienia zespołom szkół artystycznych; zmiana w **art. 113 pkt 2** ustawy – Prawo oświatowe

Zgodnie z obecnym brzmieniem upoważnienia ustawowego zawartego w art. 113 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określa, w drodze rozporządzenia, m.in. tryb nadawania imienia szkole i placówce artystycznej. Jednak ze względu na wieloletnią tradycję funkcjonowania szkół artystycznych istnieje potrzeba rozszerzenia tego upoważnienia o umożliwienie określenia w tych przepisach także trybu nadawania imienia zespołom szkół.

Proponuje się uzupełnienie upoważnienia zawartego w art. 113 ustawy – Prawo oświatowe w zakresie trybu nadawania imienia zespołom szkół artystycznych.

8. Zmiana dotycząca uzyskania dofinansowania kształcenia młodocianych pracowników; zmiana w **art. 122 ust. 8 i 11–13** ustawy – Prawo oświatowe

Zmiany proponowane w art. 122 ustawy – Prawo oświatowe są konsekwencją zmiany ust. 3 w tym artykule wprowadzonej ustawą z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego (Dz. U. poz. 769), która weszła w życie z dniem 13 lipca 2025 r.

Zgodnie z obecnie obowiązującym brzmieniem art. 122 ust. 3 pracodawcy przysługuje 100 % kwoty dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników za sam fakt ukończenia nauki zawodu i przystąpienia młodocianego pracownika do egzaminu zawodowego lub egzaminu czeladniczego. W związku z powyższym zmiany w art. 122 ustawy – Prawo oświatowe mają charakter dostosowujący do przepisów ww. ustawy deregulacyjnej. Proponowane zmiany polegają na uporządkowaniu regulacji dotyczących określenia warunków, po spełnieniu których pracodawcy przysługuje dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników, jak również dokumentów niezbędnych do dołączenia do wniosku o dofinansowanie.

II. Zmiany w ustawie – Karta Nauczyciela

9. Zmiany dotyczące powoływania Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty oraz trybu jej pracy; zmiana w art. 9i ustawy – Karta Nauczyciela

Wieloletnia praktyka stosowania przepisów art. 9i ustawy – Karta Nauczyciela, w tym przepisów wydanych na podstawie art. 9i ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela, tj. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 września 2008 r. w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty (Dz. U. poz. 1017) wykazała niedoskonałości dotychczasowych rozwiązań wpływające niekorzystnie na zainteresowanie członkostwem w Kapitulce do Spraw Profesorów Oświaty, zwanej dalej „Kapitulą”, oraz na efektywność pracy Kapituły. Do czynników niekorzystnie wpływających na zainteresowanie członkostwem w Kapitulce należą przede wszystkim jej kadencyjność, połączona z ograniczeniem członkostwa w Kapitulce do jednej kadencji, oraz rozwiązanie przewidujące, że kandydatów do Kapituły zgłaszają organy sprawujące nadzór pedagogiczny, organy prowadzące szkoły, związki zawodowe zrzeszające nauczycieli oraz organizacje pozarządowe. Natomiast odnotowywane trudności z zebraniem quorum wymaganego do podjęcia uchwały wynikające z wymogu obecności co najmniej 2/3 członków Kapituły oraz braku możliwości prowadzenia prac Kapituły w trybie zdalnym wpływają negatywnie na efektywność prac Kapituły. Ponadto Rządowe Centrum Legislacji sygnalizowało, że podział materii regulowanej w art. 9i ustawy – Karta Nauczyciela i rozporządzeniu wydawanym na podstawie art. 9i ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela nie odpowiada zasadom prawidłowej legislacji. W związku z powyższym konieczne jest wprowadzenie zmian w ustawie – Karta Nauczyciela, które wpłyną pozytywnie na organizację i działanie Kapituły oraz będą spełniać wymogi legislacyjne w zakresie podziału regulowanej materii między ustawę a rozporządzenie.

W art. 9i ustawy – Karta Nauczyciela proponuje się dokonanie zmian polegających na przeniesieniu na poziom ustawy niektórych rozwiązań zawartych obecnie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 września 2008 r. w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów

Oświaty, dotyczących sposobu powoływania, odwoływania i trybu zgłaszania osób do składu Kapituły, określenia podmiotów zgłaszających kandydatów na członków Kapituły oraz podmiotu zapewniającego obsługę administracyjną i techniczną Kapituły. Ponadto proponuje się określenie w ustawie – Karta Nauczyciela liczby członków Kapituły (12 osób) i przypadków, w których członkostwo w Kapitulce wygasa. Jednocześnie proponuje się zrezygnować z kadencyjności członków Kapituły. W związku z przeniesieniem części materii na poziom ustawy została zaprojektowana również zmiana brzmienia upoważnienia ustawowego, zawartego w art. 9i ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela do wydania rozporządzenia, w którym będzie regulowany tryb pracy Kapituły, kryteria dokonywania oceny dorobku zawodowego nauczyciela zgłoszonego do nadania tytułu honorowego profesora oświaty oraz sposób i tryb składania wniosków o nadanie tego tytułu. Zrezygnowano jednocześnie z konieczności wydania rozporządzenia w porozumieniu z właściwymi ministrami. Przewidziano również, że wygaśnięcie kadencji dotychczasowych członków Kapituły nastąpi z dniem 1 stycznia 2026 r.

III. Zmiany w ustawie o systemie oświaty

10. Zmiany definicji programu wychowania przedszkolnego i programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, a także definicji egzaminu maturalnego i egzaminu ósmoklasisty; zmiany w **art. 3** ustawy o systemie oświaty

Zgodnie z obecną definicją (art. 3 pkt 13b ustawy o systemie oświaty) program wychowania przedszkolnego i program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego to opis sposobu realizacji celów wychowania lub kształcenia oraz treści nauczania ustalonych odpowiednio w podstawie programowej wychowania przedszkolnego lub podstawie programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego. W związku z proponowaną w ustawie – Prawo oświatowe nową definicją podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego konieczne jest wprowadzenie zmian definicji programu wychowania przedszkolnego i programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego (art. 3 pkt 13b i dodawany pkt 13ba w ustawie o systemie oświaty), a także zmian trybu i warunków dopuszczania do użytku w danym przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, danej innej formie wychowania przedszkolnego lub szkole odpowiednio programów wychowania przedszkolnego lub programów nauczania (zmiany w art. 22a ustawy o systemie oświaty).

Zmieniona definicja programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego obejmuje przewidziane w proponowanej definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego oczekiwane efekty uczenia się

i wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych, a także odnosi się do potrzeby uwzględniania w szkolnych programach nauczania korelacji międzyprzedmiotowych (międzyprzedmiotowe efekty uczenia się). Propozycja ma związek z projektowaną zmianą koncepcji nauczania przedmiotowego w kierunku szukania integracji i przedstawiania uczniom całościowej koncepcji rzeczywistości, a nie tylko fragmentarycznej (oddzielnej) wiedzy o pojedynczych zjawiskach w ramach danego przedmiotu. Nauczyciele poszczególnych przedmiotów powinni zadbać o ciekawe i skuteczne korelacje, tj. powiązania międzyprzedmiotowe, ułatwiające uczniom naukę i lepsze rozumienie otaczającej rzeczywistości. Dodać należy, że przykłady takich korelacji zostaną przygotowane w ramach prowadzonych prac nad zmianą podstawy programowej kształcenia i będą dostępne na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej.

Z kolei w definicji egzaminu ósmoklasisty (art. 3 pkt 21d ustawy o systemie oświaty) – również w związku z proponowaną zmianą podstawy programowej – konieczna jest zmiana określająca, że egzamin ten sprawdza, w jakim stopniu uczeń lub słuchacz spełnia oczekiwane efekty uczenia się określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Natomiast zmiana definicji egzaminu maturalnego w art. 3 pkt 21c ustawy o systemie oświaty ma celu wyeliminowanie wątpliwości, kto przystępuje do tego egzaminu. Obecnie w art. 3 pkt 21c ustawy o systemie oświaty egzamin maturalny jest zdefiniowany jako egzamin przeprowadzany dla absolwentów posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, umożliwiające uzyskanie świadectwa dojrzałości. Możliwość przystąpienia do egzaminu maturalnego jest uzależniona od posiadania wykształcenia średniego lub wykształcenia średniego branżowego, lecz użyty w tej definicji wyraz „absolwent” wprowadza wątpliwości w kontekście osób, które nie są absolwentami branżowej szkoły II, a które uzyskały wykształcenie średnie branżowe po zdaniu egzaminów eksternistycznych. W konsekwencji tej zmiany projekt ustawy obejmuje również odpowiednie zmiany porządkujące w innych przepisach rozdziału 3b ustawy o systemie oświaty.

11. Doprecyzowanie przepisu dotyczącego egzaminatorów biorących udział w przeprowadzaniu egzaminu zawodowego w części praktycznej; zmiana w art. 9c ust. 13 ustawy o systemie oświaty

Zgodnie z art. 9c ust. 13 ustawy o systemie oświaty nauczyciele będący egzaminatorami, podobnie jak asystenci techniczni, o których mowa w art. 44zzzia ust. 1 ustawy o systemie oświaty, oraz operatorzy pracowni informatycznej, o których mowa w art. 44zzzib ust. 1 ustawy o systemie oświaty, biorący udział w przeprowadzaniu egzaminu zawodowego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, z którymi dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej

zawarł umowy, są zwolnieni od pracy w szkole, placówce lub centrum, o których mowa w art. 2 pkt 4 ustawy – Prawo oświatowe, w której są zatrudnieni, na czas niezbędny do przeprowadzenia tego egzaminu, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia.

Proponuje się doprecyzowanie art. 9c ust. 13 ustawy o systemie oświaty przez jednoznaczne wskazanie, że rozwiązanie przyjęte w tym przepisie dotyczy tylko egzaminatorów, którzy obserwują i oceniają część praktyczną egzaminu zawodowego, której rezultatem końcowym wykonania zadania jest wyrób lub usługa, a nie wszystkich egzaminatorów biorących udział w przeprowadzaniu egzaminu zawodowego (np. sprawdzających i oceniających rozwiązania zdających w części praktycznej z wykorzystaniem dokumentacji).

12. Zmiany w zakresie egzaminów eksternistycznych; zmiana w **art. 10** i w **art. 11b** ustawy o systemie oświaty

Zmiany w tych przepisach są konsekwencją zmian w zakresie podstawy programowej kształcenia ogólnego, która będzie się odnosić do efektów uczenia się.

Egzaminy eksternistyczne z zakresu obowiązkowych zajęć edukacyjnych określonych w ramowych planach nauczania odpowiednio dla szkoły podstawowej dla dorosłych lub liceum ogólnokształcącego dla dorosłych będą przeprowadzane na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, z tym że w przypadku liceum ogólnokształcącego dla dorosłych – na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zakresu podstawowego.

Osoba, która ukończyła 18 lat, będzie mogła uzyskać dyplom zawodowy pod warunkiem, że posiada certyfikat kwalifikacji zawodowych ze wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie oraz m.in.:

- 1) zda egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia albo zda egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia;
- 2) zda egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia albo zda egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia.

Odpowiednie zmiany polegające na dostosowaniu przepisów do nowej definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego, a co za tym idzie do zmian w zakresie egzaminu eksternistycznego zostały wprowadzone w art. 11b ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie oświaty.

13. Zmiany w zakresie warunków dopuszczania do użytku w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, innej formie wychowania przedszkolnego lub szkole odpowiednio programów wychowania przedszkolnego lub programów nauczania; zmiany w **art. 22a** ustawy o systemie oświaty

Zmiany proponowane w art. 22a ustawy o systemie oświaty są przede wszystkim konsekwencją proponowanej zmiany definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz definicji programu wychowania przedszkolnego lub programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego i w tym zakresie mają charakter dostosowujący. Tak jak dotychczas program wychowania przedszkolnego i program nauczania do zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego to opis sposobu realizacji podstawy programowej – z uwzględnieniem jej nowej struktury.

14. Zmiana w zakresie wyboru podręczników do języków obcych nowożytnych i języka łacińskiego; zmiana w **art. 22ab** ustawy o systemie oświaty

Art. 22ab ust. 2 ustawy o systemie oświaty przewiduje możliwość wskazania przez nauczycieli propozycji więcej niż jednego podręcznika lub materiału edukacyjnego do danego języka obcego nowożytnego oraz języka łacińskiego w danej klasie, biorąc pod uwagę poziomy nauczania języków obcych nowożytnych lub poziomy nauczania języka łacińskiego – w przypadku klas IV – VIII szkoły podstawowej i szkoły ponadpodstawowej.

Ponieważ w pracach nad przygotowaniem nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej i szkół ponadpodstawowych oraz ramowych planach nauczania dla tych szkół nie przewiduje się alternatywy dla nauczania drugiego języka obcego nowożytnego w postaci możliwości nauczania języka łacińskiego, w projekcie zaproponowano skreślenie w art. 22ab ust. 1 pkt 1 odniesienia do języka łacińskiego. W związku z tą zmianą projekt ustawy przewiduje także przepis przejściowy (art. 37).

Jednocześnie, tak jak dotychczas, przedmiot język łaciński i kultura antyczna będzie mógł być nauczany w szkołach ponadpodstawowych (w liceum ogólnokształcącym i technikum jako jeden z przedmiotów do wyboru).

15. Zmiany w zakresie dopuszczenia i odmowy dopuszczenia podręcznika do użytku szkolnego; zmiana w **art. 22ao ust. 3** ustawy o systemie oświaty

W konsekwencji zmiany definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego konieczna jest zmiana wynikowa w art. 22ao ust. 3 ustawy o systemie oświaty określającym warunki, jakie musi spełnić podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego.

16. Zmiana w zakresie wysokości opłaty wnoszonej z wnioskiem o dopuszczenie podręcznika do użytku szkolnego; zmiana w **art. 22an ust. 4** ustawy o systemie oświaty

Dodatkowo przewiduje się zmianę art. 22an ust. 4 ustawy o systemie oświaty, dotyczącą podwyższenia wysokości opłaty wnoszonej z wnioskiem o dopuszczenie podręcznika do użytku szkolnego przez podmiot posiadający autorskie prawa majątkowe do podręcznika lub inne prawa do korzystania z utworu będącego podręcznikiem, która obecnie wynosi od 800 zł do 6000 zł, do kwoty od 2800 zł do 14 000 zł.

Zgodnie z art. 22an ust. 3 i 4 ustawy o systemie oświaty podręcznik dopuszcza się do użytku szkolnego na wniosek podmiotu posiadającego autorskie prawa majątkowe do podręcznika lub inne prawa do korzystania z utworu będącego podręcznikiem. Podmiot składający wniosek wnosi opłatę w wysokości od 800 zł do 6000 zł. W przypadku większości podręczników w postaci papierowej wysokość opłaty wynosi aktualnie 4800 zł, co przy podziale na 3 rzeczoznawców oznacza kwotę 1600 zł brutto. Taką kwotę wynagrodzenia (brutto) otrzymuje rzeczoznawca opiniujący podręcznik i jest to obecnie kwota zdecydowanie nieadekwatna do zakresu pracy i wagi pracy, jaka jest wymagana od rzeczoznawcy – eksperta (na podstawie opinii którego jest wydawana przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania decyzja o dopuszczeniu bądź odmowie dopuszczenia podręcznika do użytku szkolnego). Jednocześnie planuje się także wprowadzić zmianę w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. poz. 2013), polegającą na zwiększeniu liczby wymaganych opinii rzeczoznawców (z 3 na 4), zatem konieczne będzie zapewnienie odpowiedniego wynagrodzenia dla 4 rzeczoznawców. Warto dodać, że podręczniki liczą co najmniej około 100 stron, a najwięcej nawet około 500 stron (np. do liceum ogólnokształcącego i technikum w przypadku rozszerzonego zakresu kształcenia).

Aktualna wysokość opłat wnoszonych z wnioskiem o dopuszczenie podręcznika do użytku szkolnego wynosząca od 800 zł do 6000 zł została ustalona 20 lat temu i nie była zmieniana. Przy czym maksymalna kwota 6000 zł dotyczy obecnie wyłącznie podręczników elektronicznych, natomiast w przypadku podręczników papierowych ta opłata wynosi obecnie 4800 zł.

Zmiana w art. 22an ust. 4 ustawy o systemie oświaty określa wysokość tych opłat w przedziale od 2800 zł do 14 000 zł, przy czym w przypadku podręczników papierowych planuje się, że opłata ta będzie wynosić 11 200 zł, co oznacza wzrost o 133 %. Maksymalna opłata wnoszona z wnioskiem o dopuszczenie podręcznika do użytku szkolnego określona w wysokości 14 000 zł dotyczyć będzie tylko podręczników w postaci elektronicznej. Zatem proponowany wzrost wynosi 250 % – w przypadku dolnego przedziału tej opłaty i 133 % w przypadku opłaty najwyższej. Kwota 14 000 zł wynika z faktu, że w przypadku podręcznika w postaci elektronicznej wymagane będzie uzyskanie pięciu opinii rzeczoznawców (zamiast dotychczasowych czterech).

W przypadku podręczników w wersji papierowej wysokość opłaty będzie wynosić 11 200 zł i ta kwota odnosi się zasadniczo do zdecydowanej większości składanych wniosków o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników.

Tak określone opłaty wynikają zasadniczo z dwóch czynników:

- 1) obliczeń uwzględniających wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie ostatnich 20 lat (od kiedy funkcjonuje ta opłata);
- 2) dodania jednej opinii do liczby wymaganych opinii zarówno w przypadku podręczników w postaci papierowej, jak i w przypadku podręczników w postaci elektronicznej.

Zaproponowany w projekcie wzrost ww. kwoty jest zatem jedynie aktualizacją opłat wnoszonych z wnioskami o dopuszczenie podręczników do użytku szkolnego.

Podwyższenie wysokości opłaty wnoszonej wraz z wnioskiem o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika zniweluje ww. problem nieadekwatności tej opłaty do celu, w jakim jest pobierana.

17. Zmiany w rozdziale 3a ustawy o systemie oświaty w zakresie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych

Opisane powyżej zmiany w zakresie podstawy programowej kształcenia ogólnego wymagają odpowiednich zmian przepisów określających zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych, tj.:

- 1) rozszerzenia katalogu zajęć edukacyjnych podlegających ocenianiu i klasyfikowaniu o fakultatywne zajęcia edukacyjne definiowane w zmienianym art. 109 ustawy – Prawo oświatowe, z których uczeń będzie oceniany i klasyfikowany, lecz roczna ocena klasyfikacyjna z tych zajęć nie będzie miała wpływu na promocję ucznia do klasy programowo wyższej lub na ukończenie szkoły;
- 2) wskazania, że w przypadku zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego oraz dodatkowych zajęć edukacyjnych ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia odnosi się do oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych określonych w nowej podstawie programowej (dotychczas ocenianie osiągnięć edukacyjnych odnosiło się do wymagań edukacyjnych określonych w podstawie programowej);
- 3) dodatkowo uzupełniono przepisy dotyczące oceniania, wskazując, że w zakresie kształcenia zawodowego ocenianie odnosi się w dalszym ciągu do efektów kształcenia i kryteriów ich weryfikacji określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa

branżowego – dotyczy to kształcenia zawodowego w branżowych szkołach I i II stopnia, technikach oraz szkołach policealnych.

W projekcie zaproponowano także zmianę w zakresie oceniania i klasyfikowania uczniów w oddziałach przygotowania wojskowego oraz oddziałach o profilu mundurowym. Uczniowie uczący się w oddziale przygotowania wojskowego oraz oddziale o profilu mundurowym realizują odpowiednio zajęcia z przygotowania wojskowego oraz zajęcia z przygotowania do podjęcia służby w Policji i Straży Granicznej na podstawie odpowiednich programów szkolenia opracowanych dla tych oddziałów²⁾. Zajęcia prowadzone w ramach tych szkoleń nie podlegają obecnie ocenianiu w rozumieniu przepisów rozdziału 3a ustawy o systemie oświaty. Z uwagi na dodatkowe obciążenie uczniów związane z udziałem w tych zajęciach oraz wymagania teoretyczne i praktyczne określone w programach szkoleń realizowanych w tych oddziałach, Ministerstwo Obrony Narodowej oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji postulują zmiany w przepisach, które umożliwią ustalenie ocen bieżących i ocen klasyfikacyjnych z tych zajęć. W projekcie zaproponowano, aby uczniowie oddziałów przygotowania wojskowego oraz oddziałów o profilu mundurowym otrzymywali z tych zajęć oceny bieżące i klasyfikacyjne, z tym, że roczna ocena klasyfikacyjna z tych zajęć nie będzie miała wpływu na promocję ucznia do klasy programowo wyższej lub na ukończenie szkoły. Zmiana w tym zakresie wejdzie w życie od roku szkolnego 2026/2027 i powinna skutkować zwiększeniem zaangażowania się uczniów w uczestnictwo w tych zajęciach oraz lepszymi efektami uczenia się osiąganymi w szkołach w ramach realizacji tych programów.

Ponadto projekt ustawy zawiera propozycję zmian w art. 44d, art. 44t oraz art. 44zi ust. 2 ustawy o systemie oświaty, które rozszerzają ustawowe przesłanki umożliwiające dyrektorowi szkoły zwolnienie ucznia z realizacji niektórych obowiązkowych zajęć edukacyjnych, w przypadkach określonych w przepisach wydanych na podstawie odpowiednio art. 44zb oraz art. 44zq tej ustawy. Obecnie przepisy te wskazują, że uczeń lub słuchacz może być zwolniony z realizacji obowiązkowych zajęć ze względu na stan zdrowia, specyficzne trudności w uczeniu się, niepełnosprawność, posiadane kwalifikacje, zrealizowanie danych obowiązkowych zajęć edukacyjnych na wcześniejszym etapie edukacyjnym, a w przypadku szkoły dla dorosłych, branżowej szkoły II stopnia i szkoły policealnej – również ze względu na doświadczenie zawodowe.

²⁾ Odpowiednio rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 21 maja 2020 r. w sprawie szkolenia w oddziale przygotowania wojskowego (Dz. U. poz. 977) i rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 lutego 2025 r. w sprawie szkolenia w oddziale o profilu mundurowym (Dz. U. poz. 266).

W art. 44d oraz art. 44zi ust. 2 ustawy o systemie oświaty proponuje się wprowadzenie dodatkowej przesłanki zwolnienia ucznia z zajęć obowiązkowych ze względu na nadmierne obciążenie z powodu uczęszczania w szkole na zajęcia edukacyjne z kilku języków, która umożliwi zwolnienie ucznia z nauki drugiego języka obcego nowożytnego w sytuacji, gdy uczy się on w szkole również innych języków (w szczególności języka mniejszości narodowej, etnicznej lub języka regionalnego). Ponadto, biorąc pod uwagę, że uczniowie szkół prowadzących kształcenie zawodowe również podejmują pracę lub odbywają dodatkowe szkolenia i kursy, w art. 44d zaproponowano dodanie doświadczenia zawodowego oraz posiadanych umiejętności zawodowych do przesłanek zwolnienia ucznia z obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

W przypadku art. 44t ustawy o systemie oświaty, który dotyczy branżowych szkół II stopnia, szkół policealnych oraz szkół dla dorosłych, podobnie jak w przypadku art. 44d, rozszerzono katalog przesłanek zwolnienia słuchaczy z zajęć o przesłankę umiejętności zawodowych.

Zmiany proponowane w rozdziale 3a ustawy o systemie oświaty obejmują również wybrane przepisy dotyczące oceniania, klasyfikowania i promowania **w szkołach artystycznych** i mają związek z ww. zmianami dotyczącymi podstawy programowej kształcenia ogólnego.

Ponadto obejmują także poniższe zmiany niezwiązane ze zmianami podstawy programowej kształcenia ogólnego:

- 1) Ocenianie obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określono treści nauczania i celów kształcenia w podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego – zmiany w **art. 44zd (dodanie ust. 2a), art. 44zda (dodanie ust. 1a), art. 44ze (dodanie ust. 1a), art. 44zia (dodanie ust. 1a), art. 44zk ust. 4, art. 44zl (dodanie ust. 4), art. 44zla ust. 4 (dodanie pkt 3), art. 44zm (dodanie ust. 2a) i art. 44zq pkt 4 ustawy o systemie oświaty**

W szkołach artystycznych są prowadzone obowiązkowe zajęcia edukacyjne artystyczne, z których dla części nie określa się treści nauczania i celów kształcenia w podstawie programowej. Są to zajęcia o funkcji wspomagającej przedmiot główny w poszczególnych typach szkół artystycznych. Obecnie te zajęcia to praca z akompaniатorem w szkołach artystycznych dających wykształcenie muzyczne oraz repertuar i praktyki sceniczne w szkołach artystycznych dających wykształcenie baletowe. Zajęcia te odbywają się ze zmienną częstotliwością w różnych fazach roku szkolnego, np. pracy z akompaniатorem nie organizuje się w początkowych miesiącach roku szkolnego, kiedy uczeń dopiero opanowuje pozycje repertuarowe, natomiast w okresach bezpośrednio poprzedzających ustalenie ocen klasyfikacyjnych zajęcia te odbywają się znacznie częściej. Zachodzą również sytuacje, w których uczeń, np. z uwagi na konieczność udoskonalenia technik wykonawczych, nie uczestniczy w zajęciach pracy z akompaniатorem albo praktyk scenicznych

przez cały semestr. Jest to zgodne z przepisami w zakresie podstawy programowej zajęć, wobec których zajęcia, dla których nie określono treści nauczania i celów kształcenia pełnią funkcję wspomagającą. Z tego względu dla tych zajęć nie określa się również wymiaru godzin, ponieważ jest on zależny od bieżących potrzeb ucznia. W realizacji tych zajęć uczestniczy nauczyciel-akompaniator – muzyk instrumentalista specjalizujący się w grze na fortepianie, a zatem w innym zakresie niż uczestniczący w zajęciach uczeń (np. uczeń gry na skrzypcach). Udział ucznia w omawianych zajęciach ma na celu kompletne przygotowanie ucznia w zakresie treści kształcenia (repertuaru) określonego przez nauczyciela przedmiotu głównego. Dlatego postępy i osiągnięcia ucznia, wypracowywane m.in. we współpracy z nauczycielem-akompaniatorem, są oceniane w ramach przedmiotu głównego. Niezasadne więc w przypadku tych zajęć jest dokonywanie odrębnej oceny postępów i osiągnięć ucznia. W zakresie oceniania zadaniem nauczyciela-akompaniatora jest więc odnotowanie aktywnego udziału ucznia w tych zajęciach. Brak jest zatem również zasadności dla stosowania skali ocen przyjętych dla innych zajęć edukacyjnych artystycznych. Możliwa jest w tym przypadku jedynie skala dwustopniowa, w ramach której nauczyciel-akompaniator stwierdza aktywny udział ucznia w zajęciach w określonym wymiarze albo brak jest możliwości potwierdzenia zrealizowania przez ucznia tych zajęć. Analogiczna sytuacja ma miejsce w przypadku zajęć repertuaru i praktyk scenicznych w szkołach baletowych. Uczeń przez współpracę z innymi nauczycielami lub współpracującymi artystami (choreograf, reżyser) ćwiczy umiejętności nabywane w ramach kształcenia w zakresie przedmiotu głównego, którego nauczyciel ocenia postępy i osiągnięcia ucznia.

W dotychczasowej praktyce zajęcia te były docelowo określane w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a i 4a ustawy – Prawo oświatowe, czyli w rozporządzeniach ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół i placówek artystycznych. Stanowiono w nich, że zajęcia te nie podlegają ocenianiu. Rządowe Centrum Legislacji w uwagach wnoszonych do poszczególnych projektów powyżej wzmiankowanych rozporządzeń wykazywało niespójność tego rodzaju regulacji z ustawą o systemie oświaty i postulowało rozważenie stosownej zmiany przepisów ustawowych.

Mimo tego, że zajęcia te odbywają się bez określenia treści nauczania i celów kształcenia, gdyż są one realizowane w ramach zajęć stanowiących w odpowiednim typie szkoły artystycznej przedmiot główny, realizacja tych zajęć jest obowiązkowa i powinna zostać uwzględniona w klasyfikacji ucznia szkoły artystycznej. Wprowadza się tę kategorię zajęć do **art. 44zd** ustawy o systemie oświaty, określającego elementy podlegające ocenianiu ucznia szkoły artystycznej, w nowym **ust. 2a**. W zakresie tych zajęć nie można oceniać osiągnięć edukacyjnych ucznia, zatem zgodnie z wprowadzanym **ust. 2a** uczeń otrzymuje ocenę na podstawie udziału w tych zajęciach.

Ponieważ – jak opisano powyżej – zajęcia te nie zawierają samodzielnego elementu osiągnięć edukacyjnych, stwierdza się niecelowość oceniania bieżącego w ich zakresie, w związku z czym w nowym przepisie **art. 44zda ust. 1a** ustala się, że uczeń szkoły artystycznej w zakresie tych zajęć otrzymuje oceny klasyfikacyjne roczne (a w artystycznej szkole policealnej – semestralne) oraz oceny klasyfikacyjne końcowe. Z uwagi na powyższe oraz na to, że w okresie wyznaczonym na ustalenie klasyfikacji śródrocznej uczeń może nie uczestniczyć w tych zajęciach z uwagi na charakter potrzeb dydaktycznych określony przez nauczyciela przedmiotu głównego, określa się w nowym przepisie **art. 44ze ust. 1a**, że w przypadku tych zajęć uczeń szkoły artystycznej podlega klasyfikacji rocznej (a w artystycznej szkole policealnej – semestralnej) oraz końcowej, z pominięciem klasyfikacji śródrocznej.

Klasyfikacja ucznia w zakresie zajęć, o których mowa w **art. 44zd ust. 2a**, z uwagi na ich zróżnicowaną częstotliwość, nie może podlegać regułom ustalonym w **art. 44zia ust. 1**, określającym nieobecność ucznia na więcej niż połowie czasu przeznaczanego na dane zajęcia jako wskazanie do nieklasyfikowania ucznia. Z tego względu do **art. 44zia** dodaje się nowy **ust. 1a**, wyłączający stosowanie **art. 44zia ust. 1** w przypadku tych zajęć. Ponieważ osiągnięcia edukacyjne nie stanowią wskazania do oceniania ucznia w zakresie tych zajęć, nie jest możliwe przeprowadzenie z nich egzaminu poprawkowego; nadaje się zatem nowe brzmienie przepisowi **art. 44zk ust. 2**, wyłączające możliwość przeprowadzania egzaminu poprawkowego zarówno w przypadku zajęć, z których ocena jest ustalana w trybie egzaminu promocyjnego lub końcowego, jak również zajęć, dla których nie określono treści nauczania i celów kształcenia w podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego. Natomiast jest zasadne umożliwienie zgłaszania przez pełnoletniego ucznia szkoły artystycznej (lub rodziców ucznia niepełnoletniego) zastrzeżeń w zakresie ustalenia oceny klasyfikacyjnej w zakresie tych zajęć. W razie uznania zastrzeżeń za zasadne, powołana przez dyrektora szkoły artystycznej komisja, zgodnie z nowym przepisem **art. 44zla ust. 4 pkt 3**, ustala roczną, a w artystycznej szkole policealnej – semestralną, ocenę klasyfikacyjną z tych zajęć. Nie przeprowadza się w ich zakresie sprawdzianu wiadomości i umiejętności z analogicznych przyczyn, jak w przypadku egzaminu poprawkowego. Ponieważ negatywna ocena klasyfikacyjna z zajęć, dla których nie określono treści nauczania i celów kształcenia w podstawie programowej, może zostać wystawiona – jak wskazano powyżej – nie ze względu na czynniki zależne wprost od ucznia, ale z uwagi na przebieg toku kształcenia, wprowadza się uregulowania (nowy **ust. 4 w art. 44zl** i nowy **ust. 2a w art. 44zm**), na podstawie których za zgodą rady pedagogicznej uczeń szkoły artystycznej, który otrzymał w zakresie tych zajęć taką ocenę, odpowiednio otrzymuje promocję do klasy programowo wyższej (a w przypadku policealnej szkoły artystycznej – na semestr programowo wyższy) albo kończy szkołę artystyczną.

Obowiązkowe zajęcia edukacyjne artystyczne, dla których nie określono treści nauczania i celów kształcenia w podstawie programowej, nie mogą być oceniane według skali progresywnej, stosowanej w ocenianiu pozostałych zajęć edukacyjnych. Możliwe w tym przypadku jest jedynie ocenianie dwustopniowe, stwierdzające zrealizowanie lub niezrealizowanie tych zajęć. Z tego względu modyfikuje się przepis upoważniający **art. 44zq pkt 4**, umożliwiając określenie więcej niż jednej skali i formy ocen z zajęć edukacyjnych w szkole artystycznej wraz ze wskazaniem, które z ocen według tych skal uznaje się za oceny pozytywne, a które za negatywne.

- 2) Zmiana przepisów dotyczących realizacji obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki w szkołach artystycznych – zmiany w **art. 44zd ust. 5b pkt 4**, **art. 44zda ust. 5 pkt 1** i **art. 44zib ust. 1** ustawy o systemie oświaty

Przepis art. 37 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe stanowi o uzyskiwaniu rocznych ocen klasyfikacyjnych na podstawie rocznych egzaminów klasyfikacyjnych przez uczniów spełniających obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą, lecz w tym przepisie nie wymienia się uczniów szkół artystycznych, gdyż wszyscy uczniowie szkół artystycznych, którzy realizują obowiązek szkolny lub obowiązek nauki w szkole artystycznej, spełniają go na terenie szkoły, a nie poza szkołą. Brak jest zatem podstaw do zastosowania art. 37 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe do uczniów szkół artystycznych.

W związku z powyższym odpowiednie przepisy ustawy o systemie oświaty dotyczące oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w szkołach artystycznych (tj. **art. 44zd ust. 5b pkt 4**, **art. 44zda ust. 5 pkt 1** i **art. 44zib ust. 1**) wymagają zmiany przez skreślenie odesłania do art. 37 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe, które jest zbędne.

- 3) Wykreślenie przeglądu plastycznego jako konkursu mającego wpływ na ocenę klasyfikacyjną uczniów szkół i placówek artystycznych – zmiany w **art. 44zh ust. 1** ustawy o systemie oświaty.

Proponowana zmiana ma charakter porządkujący i stanowi konsekwencję zmian dokonanych ustawą z dnia 19 listopada 2020 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 4). W art. 4 pkt 3 lit. a ww. ustawy przewidziano zmianę brzmienia art. 53 ust. 1b ustawy – Prawo oświatowe, m.in. polegającą na wykreśleniu przeglądu plastycznego jako formy badania jakości kształcenia artystycznego. Wobec powyższego przepis o uwzględnianiu wyniku przeglądu plastycznego w klasyfikacji ucznia szkoły artystycznej nie może być już zastosowany do żadnego ucznia.

W konsekwencji w projekcie ustawy proponuje się zmianę polegającą na skreśleniu w **art. 44zh ust. 1** ustawy o systemie oświaty uprawnienia ucznia będącego laureatem przeglądu plastycznego,

o którym mowa w art. 53 ust. 1b ustawy – Prawo oświatowe, do otrzymania najwyższej pozytywnej rocznej oceny klasyfikacyjnej, a w artystycznej szkole policealnej – najwyższej pozytywnej semestralnej oceny klasyfikacyjnej, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 44zq.

- 4) Uzupełnienie upoważnienia dla ministra właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do określenia szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach artystycznych – zmiany w **art. 44zq (dodanie pkt 4a) ustawy o systemie oświaty**

W upoważnieniu ustawowym dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania zawartym w art. 44zb pkt 5 ustawy o systemie oświaty wskazano, że rozporządzenie ma określić funkcje oceniania bieżącego ucznia, z uwzględnieniem konieczności przekazywania uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się. Natomiast w przypadku upoważnienia ustawowego dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zawartego w art. 44zq ustawy o systemie oświaty brak jest analogicznego sformułowania. W celu zachowania symetryczności rozwiązań w powyższym zakresie proponuje się odpowiednio zmienić **art. 44zq** ustawy o systemie oświaty przez przekazanie do uregulowania temu ministrowi również ww. zakresu spraw.

18. Zmiany w rozdziale 3b ustawy o systemie oświaty dotyczące egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego

W przypadku **egzaminu ósmoklasisty** w projekcie ustawy proponuje się:

- 1) zmiany wynikowe będące konsekwencją zmiany definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego polegające na określeniu, że egzamin ósmoklasisty będzie przeprowadzany na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej oraz będzie sprawdzał, w jakim stopniu uczeń lub słuchacz spełnia te oczekiwane efekty uczenia się;
- 2) zmianę terminu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty. Obecnie egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany w terminie głównym w maju. Termin ten został ustalony na lata szkolne 2020/2021 i 2021/2022 w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 493, z późn. zm.), a następnie wprowadzony do ustawy o systemie oświaty ustawą z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie

ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1116, z późn. zm.). Przed rokiem szkolnym 2020/2021 egzamin ósmoklasisty (podobnie jak wcześniej – w latach 2002–2019 – sprawdzian w VI klasie szkoły podstawowej oraz egzamin gimnazjalny w terminie głównym) był przeprowadzany w kwietniu. Proponuje się powrót do przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w kwietniu, co wynika z następujących powodów:

- termin ten nie pokrywa się z egzaminem maturalnym (termin główny – maj), czyli nie nakłada się dystrybucja, ani redystrybucja arkuszy do przeprowadzenia egzaminu; do tego sprawdzanie prac egzaminacyjnych z egzaminu ósmoklasisty będzie mogło się rozpocząć i zakończyć przed rozpoczęciem sprawdzania prac egzaminacyjnych z egzaminu maturalnego,
- wcześniejsze sprawdzenie prac egzaminacyjnych z egzaminu ósmoklasisty pozwoli ogłosić wyniki tego egzaminu np. w połowie czerwca, co z kolei umożliwi dokonanie wglądu do pracy egzaminacyjnej i weryfikację sumy uzyskanych punktów przed zakończeniem postępowania rekrutacyjnego do szkół ponadpodstawowych,
- terminy dokonywania wglądu do prac egzaminacyjnych egzaminu ósmoklasisty nie będą pokrywać się z terminami dokonywania wglądu do prac egzaminu maturalnego, co miało wpływ na termin ogłoszenia wyników egzaminu maturalnego.

Bardzo ważny jest również fakt, że w najbliższych latach liczba zdających egzamin ósmoklasisty będzie rosła. W latach 2026–2031 liczba zdających będzie każdego roku przekraczała 400 000 uczniów: w 2026 r. będzie to ok. 400 000 uczniów, w 2027 r. – ok. 414 000 uczniów, w 2028 r. – ok. 401 000 uczniów, w 2029 r. – ok. 409 000 uczniów, w 2030 r. – ok. 415 000 uczniów i w 2031 r. – ok. 402 000 uczniów.

Zwiększona liczba osób zdających egzamin ósmoklasisty pokryje się ze znacznie zwiększoną liczbą osób przystępujących do egzaminu maturalnego w latach 2026–2028 (będzie to ok. 400 000–450 000 zdających w każdym roku będących absolwentami poszczególnych typów szkół w danym roku).

O rozdzielenie terminów przeprowadzania egzaminu maturalnego i egzaminu ósmoklasisty wnioskowała Centralna Komisja Egzaminacyjna, okręgowe komisje egzaminacyjne oraz Rada Dyrektorów Szkół Podstawowych i Liceów Ogólnokształcących powołana przez Ministra Edukacji.

Proponowane przesunięcie terminu przeprowadzenia egzaminu ósmoklasisty na kwiecień pozwoli równomiernie rozłożyć obciążenie zarówno szkół, jak i jednostek systemu egzaminacyjnego.

Należy też podkreślić, że przesunięcie terminu egzaminu ósmoklasisty na kwiecień nie powinno wpłynąć negatywnie na przygotowanie uczniów do egzaminu. Obecnie egzamin jest

przeprowadzany w pierwszej połowie maja, planuje się, że po przesunięciu na kwiecień będzie on przeprowadzany w drugiej połowie kwietnia (z wyjątkiem lat, w których w tym okresie będą przypadały święta Wielkiej Nocy). W 2019 r. egzamin ósmoklasisty był przeprowadzany od 15 do 17 kwietnia, przed świętami Wielkanocnymi przypadającymi na 18–22 kwietnia. Zatem, uwzględniając przerwę świąteczną oraz przerwę związaną z dniami wolnymi na początku maja, zmniejszenie ilości czasu na przygotowanie do egzaminu nie przekroczy ok. 10–15 dni. Należy zauważyć, że ilość materiału do opanowania – określona w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 996) – została zredukowana o ok. 20 % względem zakresu materiału określonego w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, z późn. zm.). Nie powinno zatem wystąpić zagrożenie niezrealizowania treści określonych w podstawie programowej dla poszczególnych przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty. W około dwumiesięcznym okresie dzielącym termin przeprowadzenia egzaminu ósmoklasisty (po zmianie) oraz termin zakończenia roku szkolnego, nauczyciele mogą m.in. powtarzać materiał, realizować dodatkowe treści nieobjęte podstawą programową, wynikające z zainteresowań uczniów, realizować projekty edukacyjne, itp. Po wdrożeniu nowej podstawy programowej w wyniku reformy, która ma się rozpocząć od września 2026 r., będzie to czas na realizację m.in. wymaganych doświadczeń edukacyjnych, które będą przewidziane w podstawie programowej dla każdego przedmiotu.

W związku z tym w art. 44zt pkt 1 lit. a i pkt 2 lit. b ustawy o systemie oświaty proponuje się zmianę polegającą na określeniu, że w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz w szkołach dla dorosłych, w których nauka kończy się w semestrze wiosennym, a także w szkołach dla dorosłych, w których nauka kończy się w semestrze jesiennym, egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany w kwietniu. Zmiana w tym zakresie wejdzie w życie od roku szkolnego 2026/2027.

W przypadku **egzaminu maturalnego** w projekcie ustawy proponuje się:

- 1) zmiany porządkujące związane z proponowaną w art. 3 pkt 21c ustawy o systemie oświaty zmianą definicji egzaminu maturalnego polegającą na zastąpieniu wyrazu „absolwentów” wyrazem „osób”. W związku z tym w rozdziale 3b ustawy o systemie oświaty w przepisach dotyczących egzaminu maturalnego proponuje się zastąpienie, użytego w różnej liczbie i różnym przypadku, wyrazu „absolwent” wyrazem „zdający” użytym w odpowiedniej liczbie i przypadku albo zastąpienie, użytego w różnej liczbie i różnym przypadku, wyrazu „absolwent” wyrazami „zdający będący absolwentem” użytymi w odpowiedniej liczbie i przypadku, jeżeli dana regulacja odnosi się do absolwenta konkretnej szkoły lub oddziału (z nauczaniem języka mniejszości narodowej, dwujęzycznego);
- 2) zmiany wynikowe będące konsekwencją zmiany definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego polegające na określeniu, że egzamin maturalny będzie przeprowadzany na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego;
- 3) rezygnację z przeprowadzania egzaminu maturalnego z języka łacińskiego. Egzamin maturalny z języka łacińskiego jako języka obcego w zakresie podstawowym w części pisemnej miał być przeprowadzany po raz pierwszy w 2027 r., w związku z wprowadzeniem do podstawy programowej kształcenia ogólnego możliwości wyboru języka łacińskiego zamiast drugiego języka obcego nowożytnego. Język łaciński nie jest językiem obcym nowożytnym i nie spełnia podstawowego wymogu kształcenia w zakresie języka obcego nowożytnego określonego w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z późn. zm.), tj. komunikacji w danym języku jako podstawowego celu kształcenia. Możliwość zdawania egzaminu maturalnego z języka łacińskiego polegałaby wyłącznie na przystąpieniu do części pisemnej egzaminu, podczas gdy zdający egzamin z języka obcego nowożytnego mają obowiązek przystąpić zarówno do części pisemnej, jak i części ustnej tego egzaminu.

W roku szkolnym 2024/2025 języka łacińskiego uczyło się w polskich szkołach ponadpodstawowych (we wszystkich klasach liceum ogólnokształcącego) ok. 5 600 uczniów. Zakładając, że zainteresowanie przystąpieniem do egzaminu maturalnego z języka łacińskiego byłoby zbliżone do zainteresowania przystąpieniem do egzaminu z języka niemieckiego (jako przedmiotu obowiązkowego) może okazać się, że bardzo mała

grupa absolwentów będzie chciała przystąpić do tego egzaminu, przy czym należy zauważyć, że:

- a) języka niemieckiego uczy się w ostatniej klasie liceum ogólnokształcącego oraz technikum ok. 250 000 osób,
- b) do egzaminu maturalnego z języka niemieckiego jako przedmiotu obowiązkowego przystąpiło w 2024 r. ok. 3 600 osób, co stanowi niespełna 1,5 % wszystkich uczących się języka niemieckiego w szkołach,
- c) zakładając, że liczba uczniów liceum ogólnokształcącego uczących się języka łacińskiego w każdej klasie jest zbliżona, to w klasie IV liceum ogólnokształcącego języka łacińskiego uczy się ok. 1 400 osób, czyli 1,5 % potencjalnych przystępujących do egzaminu maturalnego wyniosłoby ok. 20 osób.

Natomiast dodać należy, że egzamin maturalny można zdawać z przedmiotu język łaciński i kultura antyczna jako przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym. W 2024 r. do egzaminu maturalnego z tego przedmiotu przystąpiło 154 zdających.

Rezygnacja z przeprowadzania egzaminu maturalnego z języka łacińskiego, zastępującego egzamin z języka obcego nowożytnego w obowiązkowej części egzaminu maturalnego, powoduje konieczność odpowiednich zmian w przepisach ustawy o systemie oświaty, określających zasady przeprowadzania egzaminu maturalnego, tj. art. 44zzd ust. 2 i ust. 9 (zmiana w art. 3 pkt 39), art. 44zzh ust. 5 (zmiana w art. 3 pkt 44), art. 44zzn ust. 5, 5a i 5b (zmiana w art. 3 pkt 45 lit. b i c), art. 44zzp ust. 1 (zmiana w art. 3 pkt 40) i art. 44zzr ust. 7 (zmiana w art. 3 pkt 47);

- 4) zmiany dotyczące wglądu do sprawdzonych i ocenionych prac egzaminacyjnych oraz w zakresie weryfikacji sumy punktów uzyskanych na egzaminie maturalnym. Obecnie zdający egzamin ósmoklasisty lub egzamin maturalny ma 6 miesięcy od dnia wydania przez okręgową komisję egzaminacyjną odpowiednio zaświadczenia o szczegółowych wynikach egzaminu ósmoklasisty lub świadectwa dojrzałości na złożenie wniosku o wgląd do sprawdzonej i ocenionej pracy egzaminacyjnej. Proponuje się, aby okres ten skrócić do 3 miesięcy, tak aby możliwość składania wniosków o wgląd w przypadku terminu głównego egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego kończyła się około 10 października, a w przypadku terminu poprawkowego egzaminu maturalnego – około 10 grudnia. Proponowana zmiana jest szczególnie istotna w przypadku terminu głównego egzaminu maturalnego ze względu na rekrutację na studia, która – co do zasady – kończy się w połowie października. Doświadczenia lat ubiegłych pokazują, że zdecydowana większość wniosków o wgląd jest składana przez zdających w ciągu pierwszego miesiąca po przekazaniu zaświadczenia o szczegółowych wynikach egzaminu ósmoklasisty lub

świadczenia dojrzałości. Dla przykładu w 2023 r. do 15 sierpnia złożonych zostało 41 630 wniosków o wgląd. Do końca listopada 2023 r. (a więc uwzględniając również sesję poprawkową egzaminu maturalnego) liczba ta wzrosła do 46 276 wniosków, zatem różnica wyniosła 4 646 wniosków i dotyczyła przede wszystkim wniosków złożonych w odniesieniu do terminu poprawkowego egzaminu maturalnego. Skrócenie okresu wyznaczonego na złożenie wniosku o wgląd jest korzystne nie tylko dla zdających, którzy i tak w ok. 90 % składają wnioski o wgląd w ciągu pierwszego miesiąca po otrzymaniu dokumentu, ale również dla okręgowych komisji egzaminacyjnych, które zakończą przeprowadzanie wglądów wcześniej, co umożliwi pracownikom okręgowych komisji egzaminacyjnych pracę nad propozycjami zadań egzaminacyjnych oraz przeprowadzanie próbnego zastosowania zadań. Należy podkreślić, że proponowana zmiana w żaden sposób nie wpływa na inne uprawnienia zdających, tzn. możliwość złożenia wniosku o weryfikację sumy punktów lub złożenie odwołania od wyniku weryfikacji do Kolegium Arbitrażu Egzaminacyjnego, zwanego dalej „Kolegium”. Proponowana zmiana prowadzi do optymalizacji procesu składania wniosków o wgląd, a jej wprowadzenie jest tym bardziej zasadne, że wprowadzenie tożsamej zmiany w przypadku egzaminu zawodowego nie spotkało się z zastrzeżeniami strony społecznej podczas konsultacji projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, uchwalonej w dniu 21 listopada 2024 r. (Dz. U. poz. 1933). W przypadku egzaminu ósmoklasisty skrócenie okresu składania wniosków o wgląd jest tym bardziej zasadne, zważywszy na fakt, że decyzje o przyjęciu kandydatów do szkół ponadpodstawowych są podejmowane do końca sierpnia;

- 5) doprecyzowanie, że ocenie Kolegium są poddawane wyłącznie rozwiązania zadań, w których zdający tworzy własny tekst (tzw. zadań otwartych). Obecnie zdający egzamin maturalny ma prawo wnieść odwołanie od wyniku weryfikacji sumy punktów z części pisemnej tego egzaminu do Kolegium, za pośrednictwem dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej. W odwołaniu należy wskazać zadanie lub zadania, co do których zdający nie zgadza się z przyznaną liczbą punktów, wraz z uzasadnieniem, w którym wykazuje, że rozwiązanie tego zadania lub zadań egzaminacyjnych jest merytorycznie poprawne oraz spełnia warunki określone w poleceniu do danego zadania egzaminacyjnego, jak również instrukcji dla zdającego zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym. Od momentu wprowadzenia Kolegium jego ocenie są poddawane wyłącznie rozwiązania zadań otwartych, czyli zadań, w których zdający samodzielnie tworzą własny tekst stanowiący odpowiedź na postawione pytanie. Natomiast ocenie Kolegium nie podlegają rozwiązania zadań zamkniętych, w których zdający wybiera jedną odpowiedź spośród

zaproponowanych wariantów lub zdający uzupełnia zdanie lub krótki tekst z brakującymi elementami (np. wyrazami, wzorami), które nie są w żadnym zakresie wariantywne, a zatem sposób rozwiązania zadania w żaden sposób nie zależy od doboru właściwych słów, pojęć, sposobu wyrażenia myśli przez zdającego. Każdego roku jednak zdarzają się zdający, którzy przekazują do rozpatrzenia przez Kolegium ocenę zadania zamkniętego, co członkowie Kolegium każdorazowo odrzucają. Proponowana zmiana ma zapobiec ww. sytuacji;

- 6) zmianę terminu, od którego jest liczony czas przeznaczony na rozpatrzenie odwołania przekazanego do rozpatrzenia przez Kolegium. Obecnie termin ten wynosi 21 dni od dnia przekazania odwołania przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej do dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. W przypadku odwołań przekazanych w piątek po południu, rzeczywisty czas rozpatrzenia odwołania skraca się o sobotę, niedzielę i poniedziałek (jako dzień konieczny na weryfikację formalną), a następnie wtorek (jako dzień na pozyskanie zgody członka Kolegium na rozpatrzenie odwołania). Proponuje się, aby termin 21 dni na rozpatrzenie odwołania był liczony od dnia wyznaczenia przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej składu Kolegium. Natomiast skład Kolegium będzie wyznaczany przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w terminie do 7 dni od dnia otrzymania odwołania;
- 7) uzupełnienie przepisu, który umożliwi przekazywanie dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej rozstrzygnięcia Kolegium za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej (przede wszystkim z wykorzystaniem platformy Kolegium Arbitrażu Egzaminacyjnego, która służy do wewnętrznej komunikacji pomiędzy Centralną Komisją Egzaminacyjną a okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi). Obecnie po rozpatrzeniu odwołania złożonego przez zdającego Kolegium przekazuje dyrektorowi Centralnej Komisji Egzaminacyjnej rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem. Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej jest obowiązany niezwłocznie przekazać informację o rozstrzygnięciu i treść uzasadnienia dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej oraz absolwentowi, który wniósł odwołanie. Zaproponowane rozwiązanie pozwoli na maksymalnie szybkie przekazanie tych informacji do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Ponadto w rozdziale 3b ustawy o systemie oświaty proponuje się przepis stanowiący o niewyznaczaniu egzaminatora-weryfikatora do powtórnego sprawdzania prac egzaminacyjnych w przypadku prac egzaminacyjnych sprawdzanych z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych. Zgodnie z art. 44zuz ust. 2 ustawy o systemie oświaty prace egzaminacyjne zdających mogą być

sprawdzane z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych. Obecnie możliwość sprawdzenia prac egzaminacyjnych z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych, tzw. e-ocenianie, dotyczy wybranych egzaminów z języków obcych nowożytnych na egzaminie ósmoklasisty, jednak Centralna Komisja Egzaminacyjna pracuje nad rozszerzeniem wykorzystania tych narzędzi również do sprawdzania egzaminów z innych przedmiotów, np. matematyki na egzaminie ósmoklasisty. W przypadku sprawdzania prac egzaminacyjnych z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych nie wyznacza się egzaminatora-weryfikatora, ponieważ jego rolę pełnią zadania kontrolne. Są to zadania wcześniej oceniane przez ekspertów, które ocenia też egzaminator, nie wiedząc, że dane zadanie jest zadaniem kontrolnym (system informatyczny przekazuje egzaminatorowi zadanie kontrolne jako jedno z zadań w puli zadań do sprawdzenia). Dwukrotny błąd w ocenie tych zadań popełniony przez egzaminatora skutkuje koniecznością ponownego przejścia przez egzaminatora szkolenia zakończonego testem dopuszczającym. Dopiero po pozytywnej weryfikacji egzaminator może otrzymać kolejne zadania do oceny. Jest to więc forma weryfikacji poprawności sprawdzania prac egzaminacyjnych przez egzaminatorów w sytuacji, gdy prace egzaminacyjne zdających są sprawdzane z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych. Proponowana w tym zakresie zmiana polega na dodaniu w art. 44zzu ustawy o systemie oświaty przepisu stanowiącego, że w przypadku, gdy prace egzaminacyjne są sprawdzane przez egzaminatorów z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych, nie wyznacza się egzaminatora-weryfikatora do powtórnego sprawdzania tych prac.

W przypadku **egzaminu zawodowego** w projekcie ustawy proponuje się zmianę w art. 44zzzn ust. 9 ustawy o systemie oświaty dotyczącą sprawdzania prac egzaminacyjnych w części praktycznej egzaminu zawodowego.

Część praktyczną egzaminu zawodowego, której rezultatem końcowym jest dokumentacja, sprawdzają i oceniają egzaminatorzy wpisani do ewidencji egzaminatorów w zakresie przeprowadzania egzaminu zawodowego, wyznaczeni przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej. Egzaminatorzy z zakresu danej kwalifikacji tworzą zespół egzaminatorów. Dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej, spośród członków zespołu egzaminatorów, wyznacza przewodniczącego tego zespołu i egzaminatorów-weryfikatorów. Do zadań egzaminatora-weryfikatora należy sprawdzenie i ocena dokumentacji będącej rezultatem końcowym wykonania zadania lub zadań egzaminacyjnych wskazanej przez przewodniczącego zespołu egzaminatorów, poprzednio sprawdzonej i ocenionej przez egzaminatorów wchodzących w skład danego zespołu egzaminatorów, w celu zweryfikowania poprawności sprawdzenia i ocenienia tej dokumentacji przez tych egzaminatorów. Jednocześnie obowiązujące przepisy (art. 44zzzn ust. 9 ustawy o systemie oświaty) wskazują, że w przypadku różnicy między liczbą

punktów przyznaną przez egzaminatora a liczbą punktów przyznaną przez egzaminatora-weryfikatora o liczbie przyznanych punktów rozstrzyga przewodniczący zespołu egzaminatorów. Proponuje się zmianę art. 44zzzn ust. 9 ustawy o systemie oświaty polegającą na korekcie treści tego przepisu uwzględniającej specyfikę ocenienia rozwiązań zadań przez zdającego w części praktycznej egzaminu zawodowego, której rezultatem końcowym jest dokumentacja. W przypadku tego egzaminu egzaminatorzy nie przyznają punktów, lecz oceniają, czy zdający spełnił określone dla zadania kryteria, czy też tych kryteriów nie spełnił.

19. Zmiany w rozdziale 3c ustawy o systemie oświaty dotyczące systemów teleinformatycznych wykorzystywanych do przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego, egzaminu zawodowego i egzaminów eksternistycznych (SIOEO i SIOEZ)

1) Rozszerzenie zakresu danych przetwarzanych w Systemie Informatycznym Obsługującym Egzaminy Ogólnokształcące, zwanym dalej „SIOEO”, w zakresie egzaminu maturalnego
Egzamin maturalny jest przeprowadzany z wykorzystaniem SIOEO, o którym mowa w rozdziale 3c ustawy o systemie oświaty. Przepisy tego rozdziału precyzyjnie wskazują m.in. zakres przetwarzanych danych, zakres przekazywanych danych, terminy przechowywania poszczególnych danych. Obecnie przepisy art. 44zzzzd ustawy o systemie oświaty wymieniają przetwarzane dane dotyczące m.in. osób przystępujących do egzaminu maturalnego oraz egzaminatorów sprawdzających i oceniających prace egzaminacyjne z tego egzaminu. W tym katalogu brak jest natomiast informacji o przetwarzanych danych dotyczących operatorów pracowni informatycznej. Zgodnie z art. 9c ust. 9 pkt 1 ustawy o systemie oświaty egzamin maturalny przeprowadzają nauczyciele, egzaminatorzy, a w przypadku egzaminu maturalnego z informatyki w przeprowadzaniu egzaminu może również brać udział operator pracowni informatycznej. Dlatego konieczna jest zmiana art. 44zzzzd ustawy o systemie oświaty w zakresie danych, jakie będą przetwarzane w SIOEO w przypadku ww. operatorów oraz osób zobowiązanych do przekazania do SIOEO danych dotyczących operatorów pracowni informatycznej i osób upoważnionych do pobierania z SIOEO tych danych oraz określenie okresu przechowywania tych danych.

Proponuje się wprowadzenie w rozdziale 3c ustawy o systemie oświaty zmiany polegającej na dodaniu do zakresu danych przetwarzanych w SIOEO danych dotyczących operatorów pracowni informatycznej biorących udział w przeprowadzaniu egzaminu maturalnego z informatyki. Ponadto zostały dodane przepisy wskazujące osobę, która jest:

- odpowiedzialna za przekazanie danych dotyczących operatorów pracowni informatycznej do SIOEO – dyrektor szkoły, w której jest przeprowadzany egzamin maturalny,

- upoważniona do pozyskiwania tych danych z SIOEO – dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Zostały również dodane przepisy dotyczące okresu przechowywania tych danych w SIOEO – przez okres roku kalendarzowego, licząc od dnia 31 grudnia roku kalendarzowego, w którym zastała zawarta umowa z dyrektorem okręgowej komisji egzaminacyjnej.

2) Rozszerzenie zakresu danych przetwarzanych w Systemie Informatycznym Obsługującym Egzaminy Zawodowe, zwanym dalej „SIOEZ”, w zakresie egzaminu zawodowego i egzaminu eksternistycznego zawodowego

Egzamin zawodowy i egzamin eksternistyczny zawodowy są przeprowadzane z wykorzystaniem SIOEZ, o którym mowa w rozdziale 3c ustawy o systemie oświaty. Przepisy tego rozdziału precyzyjnie wskazują m.in. zakres przetwarzanych danych, zakres przekazywanych danych, terminy przechowywania poszczególnych danych. Obecnie przepis art. 44zzzz ustawy o systemie oświaty wymienia przetwarzane dane dotyczące osób przystępujących do egzaminu zawodowego i egzaminu eksternistycznego zawodowego oraz egzaminatorów sprawdzających i oceniających te egzaminy.

Biorąc pod uwagę, że w przeprowadzanie egzaminu zawodowego oraz egzaminu eksternistycznego zawodowego są zaangażowane różne osoby, których dane są potrzebne w celu przeprowadzenia tych egzaminów, a które obecnie nie są przetwarzane w SIOEZ, konieczne jest uzupełnienie przepisów rozdziału 3c, tak aby w SIOEZ możliwe było przetwarzanie danych – podobnie jak w przypadku egzaminu maturalnego – operatorów pracowni informatycznej, a dodatkowo również danych – występujących wyłącznie w przypadku egzaminu zawodowego – asystentów technicznych oraz pracodawców zatrudniających młodocianego pracownika, którzy ponieśli koszty przeprowadzenia egzaminu tego zdającego.

W związku z powyższym w projekcie proponuje się uzupełnienie art. 44zzzz ustawy o systemie oświaty o informacje dotyczące zakresu danych przetwarzanych w SIOEZ, dotyczących ww. osób, tj.:

- a) w przypadku asystentów technicznych i operatorów pracowni informatycznej – dane potrzebne do zawarcia umowy z asystentami technicznymi i operatorami pracowni informatycznej przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej, tj.:
- imię (imiona) i nazwisko,
 - datę urodzenia,
 - numer PESEL, a w przypadku braku numeru PESEL – serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość,

- dane kontaktowe: adres zamieszkania, adres do korespondencji, numer telefonu i – jeżeli operator albo asystent posiada – numer telefonu lub adres poczty elektronicznej,
- b) w przypadku pracodawców:
- nazwę pracodawcy,
 - numer identyfikacyjny REGON pracodawcy, a w przypadku brak numeru identyfikacyjnego REGON – numer identyfikacji podatkowej (NIP) pracodawcy,
 - dane kontaktowe pracodawcy: adres pracodawcy oraz adres do korespondencji, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej – jeżeli pracodawca posiada,
- c) w przypadku pracodawcy będącego osobą fizyczną:
- imię i nazwisko tej osoby,
 - numer PESEL pracodawcy,
 - dane kontaktowe pracodawcy: adres zamieszkania pracodawcy oraz adres do korespondencji, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej.

Jednocześnie w projekcie ustawy, zgodnie z przyjętymi wcześniej rozwiązaniami, dodano przepisy wskazujące:

- a) osoby, które są odpowiedzialne za przekazywane danych dotyczących operatorów pracowni informatycznej i asystentów technicznych do SIOEZ – dyrektor szkoły, placówki lub centrum, o których mowa w art. 2 pkt 4 ustawy – Prawo oświatowe, pracodawca lub podmiot prowadzący kwalifikacyjny kurs zawodowy, o którym mowa w art. 117 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe,
- b) osoby upoważnione do pozyskiwania danych dotyczących operatorów pracowni informatycznej i asystentów technicznych z SIOEZ – dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej,
- c) okres przechowywania w SIOEZ danych dotyczących operatorów pracowni informatycznej i asystentów technicznych – przez okres roku kalendarzowego, licząc od dnia 31 grudnia roku kalendarzowego, w którym zastała zawarta umowa z dyrektorem okręgowej komisji egzaminacyjnej,
- d) okres przechowywania w SIOEZ danych dotyczących pracodawców, o których mowa w art. 44zzzzz ust. 4 – przez okres 5 lat kalendarzowych, licząc od dnia ogłoszenia wyników danego egzaminu zawodowego określonego w komunikacie, o którym mowa w art. 9a ust. 2 pkt 10 lit. a tiret pierwsze.

- 3) Wskazanie jako danych przechowywanych w SIOEZ odpowiedzi udzielonych przez zdającego w części praktycznej egzaminu zawodowego oraz egzaminu eksternistycznego zawodowego, przeprowadzanej z wykorzystaniem SIOEZ

W projekcie ustawy proponuje się dodanie do przetwarzanych danych dotyczących egzaminu zawodowego również odpowiedzi udzielonych przez zdającego egzamin zawodowy w części praktycznej przeprowadzanej z wykorzystaniem SIOEZ (zmiana w art. 3 pkt 54 lit. a tiret drugie projektu ustawy oraz powiązane z nią zmiany w art. 3 pkt 57 lit. a i d).

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami art. 44zzzz ust. 1 pkt 1 lit. m–o (a w przypadku egzaminu eksternistycznego zawodowego na mocy tożsamego uprawnienia określonego w art. 44zzzz ust. 1 pkt 2) ustawy o systemie oświaty w SIOEZ są przetwarzane dane obejmujące:

- odpowiedzi wybrane przez zdającego w zadaniach egzaminacyjnych w części pisemnej egzaminu zawodowego oraz egzaminu eksternistycznego zawodowego (są to odpowiedzi do zadań zamkniętych wyboru wielokrotnego wskazane przez zdającego podczas części pisemnej ww. egzaminu),
- oznaczenia naniesione na kartę oceny zdającego w części praktycznej egzaminu zawodowego oraz egzaminu eksternistycznego zawodowego (są to oznaczenia naniesione na kartę oceny zdającego przez egzaminatora sprawdzającego i oceniającego rozwiązania zadań przez zdającego podczas części praktycznej ww. egzaminu),
- odwzorowanie cyfrowe pracy egzaminacyjnej zdającego lub elementów pracy egzaminacyjnej w części praktycznej egzaminu zawodowego oraz egzaminu eksternistycznego zawodowego, której rezultatem końcowym jest dokumentacja, z odpowiedziami zapisanymi przez zdającego – w przypadku wykorzystania narzędzi elektronicznych, o których mowa w art. 44zzzn ust. 1, do sprawdzania prac egzaminacyjnych zdających w części praktycznej egzaminu zawodowego (są to skany rozwiązań zadań zapisanych przez zdającego w standardowym, papierowym arkuszu egzaminacyjnym, a następnie zeskanowane i w takiej postaci oceniane przez egzaminatora).

W powyższym katalogu brakuje możliwości przetwarzania w SIOEZ danych, tj. odpowiedzi zdającego w przypadku, gdy część praktyczna egzaminu zawodowego lub egzaminu eksternistycznego zawodowego, której rezultatem końcowym jest dokumentacja, jest przeprowadzana z wykorzystaniem systemu informatycznego (SIOEZ), tzn. gdy zdający zapisuje odpowiedzi korzystając z komputera, rozwiązując przypisane mu zadania egzaminacyjne w systemie informatycznym. Ten sposób przeprowadzania części praktycznej egzaminu zawodowego oraz egzaminu eksternistycznego zawodowego, nad którym trwają obecnie prace w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, nie wymaga skanowania arkuszy egzaminacyjnych,

w których zdający zapisali rozwiązania. W omawianym rozwiązaniu zdający zapisuje rozwiązania zadań bezpośrednio w systemie informatycznym, podobnie jak ma to miejsce w przypadku części pisemnej egzaminu zawodowego oraz egzaminu eksternistycznego zawodowego. Wprowadzenie tej dodatkowej formy przetwarzanych danych wymaga równocześnie zmiany w zakresie uprawnień do pobierania tych danych oraz okresu ich przechowywania, co zaproponowano w zmianach w zakresie art. 44zzzzh ustawy (art. 3 pkt 57 lit. a i d).

4) Upoważnienie do dostępu do danych przetwarzanych w SIOEO i SIOEZ

Zgodnie z obowiązującymi przepisami zdający egzamin ósmoklasisty i egzamin maturalny mogą pozyskiwać z SIOEO dane ich dotyczące, a w przypadku egzaminu maturalnego zdający za pomocą SIOEO mogą składać deklaracje przystąpienia do tego egzaminu. Jednocześnie art. 44zzzzj ust. 4 ustawy o systemie oświaty określa, że warunkiem uzyskania dostępu do SIOEO jest zalogowanie się do tego systemu za pomocą danych dostępowych, obejmujących niepowtarzalny identyfikator użytkownika SIOEO (login) i hasło. Proponuje się rozszerzenie możliwości logowania do SIOEO również z wykorzystaniem bezpiecznych metod umożliwiających logowanie do serwisów rządowych oraz samorządowych, tj. przy użyciu środka identyfikacji elektronicznej wydanego w systemie identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej, o którym mowa w art. 21a ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1725).

Ponadto proponuje się zmianę w art. 44zzzzj ust. 5 ustawy o systemie oświaty, który w obecnym brzmieniu umożliwia przyznanie zdającemu dostępu do SIOEO dopiero po złożeniu deklaracji przystąpienia do egzaminu maturalnego. Konieczna jest korekta tego przepisu, tak aby zdający mógł uzyskać dane dostępowe do SIOEO przed złożeniem deklaracji przystąpienia do egzaminu maturalnego, co umożliwi mu złożenie deklaracji w postaci elektronicznej.

Dodatkowo konieczne jest uzupełnienie informacji, jakie ma obejmować wniosek o przyznanie dostępu do SIOEO lub SIOEZ, o którym mowa w art. 44zzzzj ust. 8 ustawy o systemie oświaty, o adres miejsca zamieszkania zdającego w celu weryfikacji przez okręgowe komisje egzaminacyjne, czy wniosek został złożony przez zdającego do właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej (właściwość określa się według miejsca zamieszkania zdającego) oraz o informację o ukończonej szkole (nazwa i adres) lub ukończonym kwalifikacyjnym kursie zawodowym w celu sprawdzenia, czy zdający posiada niezbędne dokumenty umożliwiające przystąpienie do egzaminu.

Ponadto proponuje się poszerzyć katalog osób, które zgodnie z art. 44zzzzj ust. 10 ustawy o systemie oświaty mają dostęp do SIOEO bez konieczności składania wniosku o przyznanie

dostępu do SIOEO, tj. o osoby, które składają wniosek o dopuszczenie do egzaminów eksternistycznych do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej. Analogiczne rozwiązanie proponuje się wprowadzić w przypadku dostępu do SIOEZ w stosunku do osób, które zamierzają przystąpić do egzaminu eksternistycznego zawodowego i które składają deklarację do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej.

5) W związku z uwagą przekazaną przez Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych do projektu ustawy wprowadzono także zmiany porządkujące w art. 44zzzzc, 44zzzzd, 44zzzze i 44zzzzf ustawy o systemie oświaty, polegające na wykreśleniu w przepisach wyrazów „gromadzi się” lub wyrazu „gromadzeniu” odnośnie do danych przetwarzanych w systemach teleinformatycznych SIOEO i SIOEZ, wykorzystywanych do przeprowadzania egzaminów. W piśmie z 31 lipca 2025 r. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych wskazał, że w myśl art. 4 pkt 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2016/679³⁾ w pojęciu „przetwarzanie”, jako pojęciu obejmującym najszerszy katalog operacji wykonywanych na danych osobowych, mieści się pojęcie „gromadzenia” danych osobowych.

20. Określenie katalogu i terminu przechowywania i przetwarzania danych osobowych w przepisach dotyczących przyznawania stypendiów motywacyjnych przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego; zmiany w art. 90l ustawy o systemie oświaty

Zgodnie z brzmieniem art. 90l ustawy o systemie oświaty osoby fizyczne i osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego mogą przyznać uczniom, ze środków własnych, stypendia za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe, na warunkach i w trybie określonych w ustalonym przez siebie regulaminie. Podmioty te mogą ubiegać się o zatwierdzenie tego regulaminu przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

W obecnym stanie prawnym nie są uregulowane w dostateczny sposób zasady przetwarzania danych osobowych uczniów w procesie przyznawania stypendiów za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe przez osoby fizyczne i osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego. Jedyne regulacje w tym zakresie stanowią regulaminy tworzone przez fundatorów stypendiów. Taki stan może stwarzać zbyt dużą swobodę decyzyjną dla fundatorów oraz niepewność po stronie szkół, które swoje działania na danych osobowych powinny wywodzić przede wszystkim z konkretnych przepisów prawa powszechnie obowiązującego. Przepisy prawa powinny wskazywać, kto, w jaki sposób i jak długo może przetwarzać poszczególne dane

³⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 4.05.2016, str. 1 ze zm.).

osobowe. To przepisy prawa, a nie regulaminy fundatorów, powinny określać stopień zaangażowania szkół w procesy przyznawania stypendiów.

W art. 90l ustawy o systemie oświaty proponuje się zatem dodanie przepisów, które zobligowałyby podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego, tworzące regulaminy przyznawania stypendiów motywacyjnych, aby stosowały się do zasad ochrony danych osobowych w zakresie przechowywania i przetwarzania danych uczniów, tj.: imię (imiona) i nazwisko, numer PESEL, a w przypadku braku numeru PESEL – data urodzenia, seria i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, adres zamieszkania i korespondencyjny, a w przypadku niepełnoletniego ucznia – adres zamieszkania i korespondencyjny rodziców ucznia, numer telefonu i adres poczty elektronicznej ucznia, jeżeli je posiada, a w przypadku ucznia niepełnoletniego – numer telefonu i adres poczty elektronicznej rodziców ucznia – jeżeli je posiadają, informacje o wynikach w nauce lub osiągnięciach sportowych ucznia – przez okres jednego roku od dnia zakończenia okresu, na jaki zostało przyznane stypendium.

21. Uchylenie upoważnienia dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do wydania rozporządzenia w sprawie zasad i warunków zatrudniania w szkołach i placówkach nauczycieli niebędących obywatelami polskimi; zmiana dotyczy **art. 95** ustawy o systemie oświaty

Na podstawie art. 95 ustawy o systemie oświaty zostało wydane rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 października 1992 r. w sprawie zasad i warunków zatrudniania w szkołach i placówkach nauczycieli niebędących obywatelami polskimi (Dz. U. poz. 432). Na mocy tego rozporządzenia nauczyciele niebędący obywatelami polskimi mogli być zatrudniani w szkołach przede wszystkim na stanowiskach nauczycieli języków obcych. Zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia zatrudnienie w szkole nauczyciela niebędącego obywatelem polskim wymaga zgody organu prowadzącego tę szkołę. W razie potrzeby wynikającej z organizacji nauczania w szkole, organ prowadzący może odstąpić od wymogów kwalifikacyjnych, określonych w przepisach o kwalifikacjach nauczycieli, w zakresie wykształcenia i przygotowania pedagogicznego.

Ww. rozporządzenie zostało wydane przed przystąpieniem Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej i w obecnym stanie jest niespójne z innymi przepisami dotyczącymi zatrudniania osób na stanowisku nauczyciela, w szczególności z art. 3 ust. 1 lit. a dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz. Urz. UE. L 255 str. 22, z późn. zm.). Zgodnie z ww. dyrektywą, w przypadku, gdy zawód nauczyciela jest regulowany w rodzimym państwie członkowskim, poświadczenie kompetencji lub dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji jest wydawany

przez właściwy organ państwa członkowskiego, wyznaczony zgodnie z przepisami ustawowymi, wykonawczymi lub administracyjnymi tego państwa członkowskiego. W Rzeczypospolitej Polskiej organem właściwym do uznawania kwalifikacji zawodowych nauczycieli jest Minister Edukacji. W przypadku kwalifikacji uzyskanych poza Unią Europejską, Norwegią, Islandią, Liechtensteinem i Konfederacją Szwajcarską zatrudnienie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej następuje zgodnie z przepisami krajowymi. Posiadacz kwalifikacji, który chce podjąć pracę w zawodzie regulowanym (także w zawodzie nauczyciela), powinien najpierw uzyskać uznanie zagranicznego dyplomu, aby następnie móc się ubiegać o zatrudnienie zgodnie z przepisami określającymi zasady wykonywania danego zawodu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Uznanie zagranicznego dyplomu jest możliwe na podstawie umowy międzynarodowej, a w przypadku jej braku – w drodze nostryfikacji.

Przy ocenie kwalifikacji do wykonywania zawodu nauczyciela w Rzeczypospolitej Polskiej uwzględnia się przepisy ustawy – Karta Nauczyciela oraz wydanego na jej podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. poz. 2102, z późn. zm.). Wskazane wyżej rozporządzenie precyzyjnie określa szczegółowe kwalifikacje i kompetencje wymagane od nauczycieli w odniesieniu do poszczególnych przedmiotów i typów szkół lub rodzajów placówek. W świetle przepisów ustawy – Karta Nauczyciela nauczyciele niebędący obywatelami polskimi, co do zasady, są zatrudniani na podstawie umowy o pracę. Jednocześnie, zgodnie z art. 10 ustawy – Karta Nauczyciela, na podstawie mianowania (po spełnieniu także innych wymagań), mogą być zatrudniani obywatele państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym.

Obowiązujące przepisy umożliwiają także zatrudnienie, gdy nauczyciel (w tym niebędący obywatelem polskim) nie posiada wymaganych kwalifikacji. Zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela w szczególnych przypadkach uzasadnionych potrzebami szkoły, z osobą rozpoczynającą pracę w szkole, legitymującą się wymaganym poziomem wykształcenia, lecz nieposiadającą przygotowania pedagogicznego, może być nawiązany stosunek pracy, o ile osoba ta zobowiąże się do uzyskania przygotowania pedagogicznego w trakcie pierwszego roku pracy w szkole. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 9 ustawy – Karta Nauczyciela w przypadku zaistnienia potrzeby wynikającej z organizacji nauczania lub zastępstwa nieobecnego nauczyciela, w tym w trakcie roku szkolnego, jeżeli nie ma możliwości zatrudnienia osoby posiadającej wymagane kwalifikacje, można za zgodą organu sprawującego nadzór pedagogiczny zatrudnić nauczyciela (w tym niebędącego obywatelem polskim), który nie posiada wymaganych kwalifikacji.

Niezależnie od powyższego, w uzasadnionych przypadkach, w przedszkolu lub szkole może być zatrudniona osoba niebędąca nauczycielem. Zgodę na zatrudnienie osoby posiadającej przygotowanie uznane przez dyrektora szkoły za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć od 2001 r. (na mocy art. 7 ustawy o systemie oświaty, a od dnia 1 września 2017 r. – na podstawie art. 15 ustawy – Prawo oświatowe) wydaje, co do zasady, kurator oświaty. W przypadku osoby niebędącej nauczycielem, zatrudnianej do prowadzenia zajęć z zakresu kształcenia zawodowego, zgodę na jej zatrudnienie wydaje organ prowadzący, a w przypadku szkoły artystycznej – minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Mając na uwadze powyższe, proponuje się uchylene art. 95 ustawy o systemie oświaty.

IV. Zmiany w ustawie o systemie informacji oświatowej

22. Umożliwienie uzyskania dostępu do bazy danych systemu informacji oświatowej, zwanego dalej „SIO”, osobom prawnym innym niż jednostki samorządu terytorialnego i osobom fizycznym będącym organami prowadzącymi szkoły lub placówki oświatowe; zmiany w **art. 3 ust. 1 i 3, art. 36, art. 47 ust. 1 i 3 i art. 70** ustawy o systemie informacji oświatowej

W obecnym stanie prawnym osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego i osoby fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły lub placówki oświatowe nie są podmiotami zobowiązanymi do przekazywania danych do bazy danych SIO i tym samym nie są objęte procedurą upoważniania i przyznawania danych dostępowych do bazy danych SIO. W celu umożliwienia tym podmiotom uzyskania dostępu do bazy danych SIO konieczne jest wprowadzenie szeregu zmian w ustawie o systemie informacji oświatowej.

W art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie informacji oświatowej proponuje się zmianę polegającą na dodaniu do innych jednostek wykonujących zadania z zakresu oświaty osób prawnych innych niż jednostki samorządu terytorialnego i osób fizycznych będących organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe. Ponadto, aby organy te zostały objęte definicją podmiotu zobowiązanego do przekazywania danych do bazy danych SIO, konieczna jest zmiana w art. 3 ust. 3 pkt 4 lit. a ustawy o systemie informacji oświatowej.

W art. 36 ust. 3 ustawy o systemie informacji oświatowej planuje się umożliwienie osobom prawnym innym niż jednostki samorządu terytorialnego i osobom fizycznym będącym organami prowadzącymi szkoły lub placówki oświatowe przekazywania do bazy danych SIO danych, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 11 lit. b oraz ust. 1a pkt 4 lit. b ustawy o systemie informacji oświatowej w zakresie danych adresowych i teleadresowych. Dane te powinny zostać przekazane do bazy danych SIO przez organ prowadzący w terminie 7 dni od dnia ich zmiany. Jednocześnie

w przypadku, gdy zmiana tych danych nie zostanie przekazana do bazy danych SIO przez organ prowadzący, pozostawia się obowiązek, zgodnie z którym organ prowadzący w terminie 7 dni od dnia zmiany informuje właściwą jednostkę samorządu terytorialnego o zmianie danych objętych Rejestrem Szkół i Placówek Oświatowych, zwanym dalej „RSPO”, w tym danych, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 11 lit. b oraz ust. 1a pkt 4 lit. b ustawy o systemie informacji oświatowej, aby to jednostka samorządu terytorialnego przekazała zmianę tych danych do RSPO. Przewiduje się, że dzięki takim zmianom dane te będą w większym stopniu kompletne i aktualne.

Ponadto osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego i osoby fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły lub placówki oświatowe, uzyskując dostęp do bazy danych SIO, otrzymają możliwość zalogowania się do Strefy Pracownika SIO, tj. uzyskają dostęp m.in. do raportów sporządzanych na podstawie danych wykazanych w bazie danych SIO przez prowadzone przez dany organ szkoły i placówki oświatowe.

W konsekwencji wyżej przedstawionych zmian w art. 3 i art. 36 ustawy o systemie informacji oświatowej osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego i osoby fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły lub placówki oświatowe staną się podmiotami zobowiązanymi do przekazywania danych do bazy danych SIO i będą mogły uzyskać dostęp do SIO zgodnie z procedurą upoważniania i przyznawania danych dostępowych do bazy danych SIO. W tym zakresie ulegną zmianie również przepisy rozdziału 5 ustawy o systemie informacji oświatowej, tj. art. 70 ust. 1 w odniesieniu do przyznawania danych dostępowych do bazy danych SIO. Ponadto w art. 70 ustawy o systemie informacji oświatowej proponuje się dodanie ust. 1a, zgodnie z którym kierownik podmiotu zobowiązanego do przekazywania danych do bazy danych SIO będący organem prowadzącym więcej niż jedną szkołę lub placówkę oświatową będzie składał wniosek o przyznanie danych dostępowych, o którym mowa w art. 71 ust. 1 tej ustawy, wyłącznie do jednego podmiotu właściwego do przyznawania danych dostępowych. Takie doprecyzowanie jest konieczne z uwagi na to, że jedna osoba prawna inna niż jednostka samorządu terytorialnego lub osoba fizyczna może prowadzić szkoły i placówki oświatowe, które mają siedziby zlokalizowane na terytorium różnych jednostek samorządu terytorialnego.

23. Rozszerzenie zakresu danych gromadzonych w bazie danych SIO; zmiana w art. 9 pkt 1 i art.

55 ust. 1 ustawy o systemie informacji oświatowej

Proponuje się zmianę w art. 9 ust. 1 ustawy o systemie informacji oświatowej, która polega na rozszerzeniu zakresu danych gromadzonych w bazie danych SIO o imię i nazwisko dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej. Takie dane są niezbędne okręgowym komisjom egzaminacyjnym do celów automatyzacji przygotowywanej przez te jednostki korespondencji. Konsekwentnie, aby taka dana mogła zostać pozyskana z bazy danych SIO przez okręgową

komisję egzaminacyjną, konieczne jest dodanie takiej informacji w art. 55 ustawy o systemie informacji oświatowej. W związku z tym art. 55 ust. 1 tej ustawy zostaje odpowiednio przeredagowany. Ponadto z uwagi na to, że dane gromadzone w RSPO, który jest częścią SIO, w większości są jawne, rezygnuje się z określenia w art. 55 ustawy o systemie informacji oświatowej, że okręgowe komisje egzaminacyjne, w związku z organizacją egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego i egzaminu zawodowego pozyskują dane, takie jak adresy miejsc innych niż szkoła, w których jest przeprowadzany egzamin ósmoklasisty i egzamin maturalny, oraz numer identyfikacyjny szkoły, o którym mowa w art. 9c ust. 2b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

V. Zmiany w ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji

24. W ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wprowadza się zmiany związane:

- a) z nowym brzmieniem art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe, w którym dotychczasowe brzmienie art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. e zostało przeniesione do art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. b tiret szóste – niezbędna jest korekta art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a oraz art. 15b ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, odnoszących się do art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe w brzmieniu dotychczasowym,
- b) z nadaniem Instytutowi Badań Edukacyjnych w Warszawie statusu państwowego instytutu badawczego i zmianą jego nazwy – korekty wymaga art. 51 ust. 1a pkt 2, art. 60 ust. 2, art. 82a i art. 89 ust. 2 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji.

VI. Zmiany w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe

25. Zmiana w art. 6 projektu ustawy, dotycząca art. 297 ust. 2 (w części wspólnej) ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, dotyczy egzaminu maturalnego w tzw. Formule 2015, tj. egzaminu maturalnego dla absolwentów starego ustroju szkolnego, tj. 3-letnich liceów ogólnokształcących, 4-letnich techników oraz branżowych szkół II stopnia, będących absolwentami dotychczasowego gimnazjum i branżowej szkoły I stopnia, który dla absolwentów tych szkół – w zależności od typu ukończonej szkoły – będzie przeprowadzany do roku szkolnego 2028/2029. Zmiana uwzględnia przepisy przejściowe

regulujące kwestie przeprowadzania egzaminu maturalnego w Formule 2015, przewidziane w ustawach ogłoszonych już po dniu wejścia w życie art. 297 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, w tym przepis przejściowy (art. 44) przewidziany w projektowanej ustawie.

VII. Zmiany w ustawie o finansowaniu zadań oświatowych

26. Przekazywanie dotacji niepublicznym szkołom artystycznym – zmiana **art. 42 (**dodanie ust.****

2a) ustawy o finansowaniu zadań oświatowych

Centrum Edukacji Artystycznej – specjalistyczna jednostka nadzoru, o której mowa w art. 53 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe, zgodnie z art. 41a ustawy o finansowaniu zadań oświatowych oblicza wysokość i przekazuje dotacje niepublicznym szkołom artystycznym, a także weryfikuje i przeprowadza kontrole prawidłowości pobrania i wykorzystania dotacji. Dyrektor Centrum Edukacji Artystycznej – specjalistycznej jednostki nadzoru wydaje również – jako organ pierwszej instancji – decyzje o zwrocie dotacji, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.). Mając na względzie zapewnienie wnikliwego i szybkiego działania w sytuacjach, w których organ dotujący powinien wstrzymać wypłatę dotacji, zasadne jest powierzenie zadań organu dotującego, określonych w art. 37 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, jednostce przekazującej dotacje i kontrolującej prawidłowość jej pobrania i wykorzystania, a także wskazanie dyrektora tej jednostki jako organu pierwszej instancji wydającego decyzje, o których mowa w art. 37 ust. 2 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych. Proponowana zmiana zapewni spójność obowiązujących rozwiązań, tj. dyrektor Centrum Edukacji Artystycznej – specjalistycznej jednostki nadzoru będzie mógł wstrzymać wypłatę dotacji, czyli będzie występował jako organ pierwszej instancji w tym zakresie.

W ustawie o finansowaniu zadań oświatowych proponuje się zatem wprowadzenie **w art. 42 nowego ust. 2a** jako regulacji wskazującej, że w przypadku niepublicznych szkół artystycznych specjalistyczna jednostka nadzoru będzie pełniła rolę zarówno organu dotującego te szkoły, jak i kontrolującego prawidłowość pobrania i wykorzystania dotacji, a także wstrzymującego wypłatę dotacji w przypadkach przewidzianych w ustawie.

27. Ustalenie limitów wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na zadanie wyposażenia publicznych oraz niepublicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne

i materiały ćwiczeniowe na kolejne 10 lat (2026–2035); zmiany w **art. 120 ust. 1** ustawy o finansowaniu zadań oświatowych

Obecnie w ustawie o finansowaniu zadań oświatowych (art. 120) są wskazane limity wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na zadanie dotyczące wyposażenia szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe do 2027 r. Konieczne jest zwiększenie limitów na lata 2026 i 2027 oraz ustalenie limitów na kolejne osiem lat.

Przy ustaleniu proponowanych nowych limitów na lata 2026–2035 uwzględniono konieczność podwyższenia o 20 % maksymalnych kwot dotacji celowej w związku ze wzrostem cen towarów i usług w ostatnich latach, co skutkuje wzrostem kosztów produkcji podręczników. Proponowana zmiana realizuje także obowiązek określony w art. 50 ust. 1c ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, zgodnie z którym Rada Ministrów przedstawia Sejmowi, na trzy lata przed upływem okresu, na który został ustalony limit, projekt zmiany ustawy określającej maksymalne limity wydatków jednostek sektora finansów publicznych, wyrażone kwotowo, na kolejnych 10 lat budżetowych wykonywania ustawy.

W związku z powyższym proponowana w art. 120 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych zmiana polega na ustanowieniu nowych maksymalnych limitów wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na zadanie wyposażenia publicznych oraz niepublicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe na kolejne 10 lat (2026–2035).

Pozostałe zmiany w ustawie o finansowaniu zadań oświatowych, ujęte w niniejszym projekcie ustawy, są zmianami wynikowymi (są wprowadzane w konsekwencji innych zmian w projekcie ustawy).

VIII. Zmiany w ustawie z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

28. Zmiana w art. 8 projektu ustawy, dotycząca art. 130 ust. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, dotyczy egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w tzw. Formule 2017, tj. egzaminu przeprowadzanego w oparciu o podstawę programową kształcenia w zawodach z 2017 r. Zmiana ma charakter porządkujący, tzn. uwzględnia przepisy przejściowe regulujące kwestie przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie przewidziane w ustawach ogłoszonych po dniu wejścia w życie art. 130 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r.

o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, w tym przepis przejściowy art. 47 przewidziany w projektowanej ustawie.

IX. Zmiany w ustawie z dnia 21 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

29. Zmiana w art. 9 projektu ustawy, dotycząca art. 8 ustawy z dnia 21 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, dotyczy egzaminu maturalnego przeprowadzanego w tzw. Formule 2023, tj. egzaminu maturalnego dla absolwentów szkół obecnego ustroju szkolnego, tzn. czteroletniego liceum ogólnokształcącego, pięcioletniego technikum i branżowej szkoły II stopnia, którzy ukończyli kształcenie w branżowej szkole I stopnia jako absolwenci ośmioletniej szkoły podstawowej, jak również absolwentów ponadpodstawowej szkoły średniej.

Reforma ustroju szkolnego wprowadzona ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające – Prawo oświatowe określiła m.in. nowe warunki uzyskania świadectwa dojrzałości. Zgodnie z przepisami wskazanej ustawy od roku szkolnego 2022/2023 absolwenci szkół ponadpodstawowych, aby otrzymać świadectwo dojrzałości, powinni otrzymać minimum 30 % punktów możliwych do uzyskania ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych oraz 30 % punktów z jednego wybranego przedmiotu dodatkowego.

Kolejnymi zmianami ustawy o systemie oświaty (ustawa z dnia 12 maja 2022 r. i ustawa z dnia 21 listopada 2024 r.) uregulowano kwestię odstąpienia (do roku szkolnego 2026/2027 włącznie) od konieczności spełnienia tych warunków przez absolwentów szkół ponadpodstawowych na egzaminie maturalnym w Formule 2023. Zgodnie z tymi zmianami absolwent szkoły ponadpodstawowej zdał egzamin maturalny i uzyskał świadectwo dojrzałości, jeżeli otrzymał z każdego przedmiotu obowiązkowego co najmniej 30 % punktów możliwych do uzyskania i przystąpił do egzaminu z co najmniej jednego przedmiotu dodatkowego.

Proponowana zmiana art. 8 ustawy z dnia 21 listopada 2024 r. ma charakter porządkowy i wprowadza graniczne lata szkolne – 2024/2025–2026/2027 (tj. do czasu wprowadzenia niniejszą ustawą reformy programowej kształcenia ogólnego), w których egzamin maturalny dla ww. absolwentów będzie przeprowadzany na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, a warunkiem zdania tego egzaminu będzie uzyskanie z każdego przedmiotu obowiązkowego co najmniej 30 % punktów możliwych do uzyskania oraz przystąpienie do przedmiotu dodatkowego w części pisemnej.

Przepisy epizodyczne, przejściowe i dostosowujące oraz przepis końcowy

Art. 10 i art. 11 projektu ustawy mają związek z dodawanym art. 44f w ustawie – Prawo oświatowe i zawierają regulacje dotyczące systemu teleinformatycznego wspierającego funkcjonowanie publicznych i niepublicznych młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

W **art. 12** projektu ustawy zaproponowano rozwiązania dotyczące prowadzenia eksperymentów pedagogicznych dotyczących dotychczasowej podstawy programowej kształcenia ogólnego, w tym wniosków o wyrażanie zgody na ich prowadzenie złożonych po dniu 1 września 2026 r., w którym rozpocznie się wdrażanie zmian programowych w kształceniu ogólnym. Norma przewiduje cztery sytuacje:

- 1) obecnie prowadzone eksperymenty – obowiązują do czasu zakończenia ich realizacji w szkołach;
- 2) wnioski złożone i nierozpatrzone – rozstrzyga się według dotychczasowych przepisów;
- 3) podstawa do wyrażenia zgody na eksperyment dla uczniów realizujących jeszcze obecną podstawę programową kształcenia ogólnego;
- 4) od kiedy mogą być nowe eksperymenty dla uczniów, którzy realizują nową podstawę programową kształcenia ogólnego.

W **art. 13–20** projektu ustawy określono lata szkolne, od których będzie obowiązywać nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, a także lata szkolne, do których będzie stosowana dotychczasowa podstawa programowa kształcenia ogólnego.

Planuje się, że nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, oraz nowe ramowe plany nauczania, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, a także nowe ramowe plany nauczania dla szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne będą wdrażane sukcesywnie, tj.:

- a) od 1 września 2026 r. w placówkach wychowania przedszkolnego,
- b) od 1 września 2026 r. w szkole podstawowej (klasy I i IV oraz klasy odpowiadające tym klasom szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej),
- c) od 1 września 2027 r. w szkołach ponadpodstawowych (klasa I liceum ogólnokształcącego, klasa odpowiadająca klasie I liceum ogólnokształcącego szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego, klasa I technikum, klasa I

branżowej szkoły I stopnia, szkoła policealna, szkoła specjalna przysposabiająca do pracy),
a od roku szkolnego 2030/2031 w branżowej szkole II stopnia.

Jednocześnie w pozostałych klasach poszczególnych typów szkół będą obowiązywać, do zakończenia rozpoczętego już cyklu kształcenia, dotychczasowe podstawy programowe kształcenia ogólnego oraz dotychczasowe ramowe plany nauczania, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 i 3 oraz ust. 1a ustawy – Prawo oświatowe, w dotychczasowym brzmieniu.

Tym samym w okresie przejściowym trwającym od roku szkolnego 2026/2027 do roku szkolnego 2031/2032 (w przypadku branżowej szkoły II stopnia) będą w stosunku do odpowiednich klas poszczególnych typów szkół stosowane odpowiednie przepisy, w szczególności ustawy – Prawo oświatowe oraz ustawy o systemie oświaty, w brzmieniu dotychczasowym, tj. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r. (projektowane wejście w życie zmian przewidzianych w niniejszym projekcie ustawy). Natomiast przepisy tych ustaw – w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą – będą mieć zastosowanie w stosunku do klas poszczególnych typów szkół, w których począwszy od 1 września 2026 r. lub od 1 września 2027 r. będzie stosowana nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego i nowe ramowe plany nauczania.

Zasada ta dotyczy w szczególności zaproponowanych w projekcie zmian w zakresie programów nauczania, eksperymentów pedagogicznych z zakresu kształcenia ogólnego, podręczników i egzaminów.

W konsekwencji egzamin ósmoklasisty, egzamin maturalny oraz egzaminy eksternistyczne, uwzględniające projektowaną nową podstawę programową kształcenia ogólnego i sprawdzające, w jakim stopniu uczeń lub zdający spełnia oczekiwane efekty uczenia się określone w tej podstawie, będą przeprowadzone po raz pierwszy w roku szkolnym 2030/2031. Jednocześnie w określonych w poniższych przepisach przejściowych latach szkolnych egzaminy te będą przeprowadzane w dalszym ciągu na podstawie wymagań określonych w dotychczasowej podstawie programowej kształcenia ogólnego, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym.

W związku z powyższym projekt ustawy zawiera szereg przepisów przejściowych odnoszących się do terminów obowiązywania zmienianych przepisów w dotychczasowym brzmieniu oraz w brzmieniu nadanym niniejszym projektem.

W **art. 21–26** projektu ustawy określono lata szkolne, począwszy od których będą obowiązywać w poszczególnych typach szkół, w tym w szkołach artystycznych, nowe ramowe plany nauczania, a także lata szkolne, do których będą stosowane dotychczasowe ramowe plany nauczania.

W **art. 27** projektu ustawy zaproponowano zasadę, że do uczniów, którzy będą realizować dotychczasową podstawę programową kształcenia ogólnego, będą mieć zastosowanie przepisy ustawy – Prawo oświatowe oraz ustawy o systemie oświaty, w brzmieniu dotychczasowym (o ile przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej).

W **art. 28** projektu ustawy zaproponowano przepis, w związku z dodawanym art. 60a w ustawie – Prawo oświatowe, w myśl którego platforma nadzoru pedagogicznego, o której mowa w art. 60 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym, staje się platformą nadzoru pedagogicznego, o której mowa w dodawanym art. 60a.

W **art. 29** projektu ustawy zaproponowano rozwiązania dotyczące kształcenia ustawicznego na kursie kompetencji ogólnych, o którym mowa w art. 117 ust. 1a pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe i wskazano, od kiedy dla poszczególnych typów szkół będą mogły odbywać się kursy z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w nowej podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz wskazano najdłuższy możliwy termin przeprowadzania tych kursów na podstawie dotychczasowej podstawy programowej kształcenia ogólnego.

W **art. 30** projektu ustawy wskazano, że do wniosków, o których mowa w art. 122 ust. 11 ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym, złożonych i nierozpatrzonych przed dniem 1 stycznia 2026 r. stosuje się przepisy dotychczasowe. Natomiast przepisy art. 122 ust. 11 pkt 2a i ust. 12 ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników w odniesieniu do wniosków, o których mowa w art. 122 ust. 11 ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, złożonych od dnia 1 stycznia 2026 r.

W **art. 31 i art. 32** projektu ustawy zawarto rozwiązania w zakresie odpowiednio wydawania opinii o specyficznych trudnościach w uczeniu się, o której mowa w art. 127 ust. 11 ustawy – Prawo oświatowe, oraz zezwolenia dotyczącego odstąpienia od realizacji niektórych treści nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych, o którym mowa w art. 128 ust. 6 pkt 1 tej ustawy. Normy te obejmują możliwe w tym zakresie sytuacje, tj.: obowiązywanie dotychczas wydanych opinii i zezwoleń, wnioski złożone i nierozpatrzone (rozstrzyga się według dotychczasowych przepisów), podstawę do wydawania opinii i zezwoleń dla uczniów realizujących jeszcze obecną podstawę programową kształcenia ogólnego oraz od kiedy będą mogły być wydawane opinie i zezwolenia dla uczniów, którzy będą realizować nową podstawę.

W **art. 33** projektu ustawy określono, że kadencja członków Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty powołanych na podstawie dotychczasowych przepisów ustawy – Karta Nauczyciela wygasa z dniem 1 stycznia 2026 r.

W **art. 34** projektu ustawy, w związku z tym, że od roku szkolnego 2030/2031 egzamin ósmoklasisty, egzamin maturalny i egzaminy eksternistyczne będą przeprowadzane na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej, o której mowa w art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, zaproponowano normę dotyczącą egzaminatorów wpisanych do ewidencji egzaminatorów, o której mowa w art. 9c ust. 2 pkt 7 ustawy o systemie oświaty. Wszyscy egzaminatorzy egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego oraz egzaminów eksternistycznych z zakresu kształcenia ogólnego, przeprowadzanych na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, zachowują uzyskane uprawnienia do sprawdzania i oceniania rozwiązań zadań egzaminacyjnych w zakresie ww. egzaminów przeprowadzanych na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej, o której mowa w art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b, c, e i g ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Czynności, które wykonują egzaminatorzy, nie zmieniają się wraz ze zmianą podstawy programowej stanowiącej bazę do tworzenia zadań egzaminacyjnych. Nie jest zatem konieczne obligowanie wszystkich egzaminatorów do uczestniczenia ponownie w kursie dla kandydatów na egzaminatorów oraz dokonywanie ponownego wpisu do ewidencji w przypadku wszystkich egzaminatorów, którzy są obecnie do tej ewidencji wpisani (jest to ponad 120 000 osób). Każdy egzaminator wpisany do ewidencji, który jest w danej sesji egzaminacyjnej wskazany przez dyrektora OKE do sprawdzania i oceniania prac egzaminacyjnych danego egzaminu z danego przedmiotu, jest zobowiązany do uczestniczenia w szkoleniu dotyczącym sprawdzania i oceniania rozwiązań zadań zawartych w danym arkuszu egzaminacyjnym. Stanowi to gwarancję właściwego przygotowania egzaminatorów do wykonywania powierzonych im zadań.

W **art. 35** projektu ustawy określono, od kiedy przeprowadza się egzaminy eksternistyczne z zakresu obowiązkowych zajęć edukacyjnych określonych w ramowym planie nauczania dla szkoły podstawowej dla dorosłych i liceum ogólnokształcącego dla dorosłych oraz do kiedy przeprowadza się egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla dorosłych i liceum ogólnokształcącego dla dorosłych. W przypadku liceum ogólnokształcącego dla dorosłych egzaminy eksternistyczne są przeprowadzane na podstawie oczekiwanych efektów

uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zakresu podstawowego.

Ponadto przewidziano przepisy określające, od kiedy przeprowadza się egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia i dla branżowej szkoły II stopnia oraz do kiedy przeprowadza się egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia i branżowej szkoły II stopnia.

Określenie ww. terminów jest konieczne, aby zapewnić osobom, które będą przystępowały do egzaminów eksternistycznych z zakresu kształcenia ogólnego, możliwość kontynuowania kształcenia na kolejnym etapie lub przystąpienia np. do egzaminu maturalnego.

Dla egzaminów eksternistycznych z zakresu kształcenia ogólnego przeprowadzanych na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego wskazano, że stosuje się w ich przypadku przepisy dotychczasowe.

Dodatkowo proponuje się uzupełnienie art. 10 ust. 5 ustawy o systemie oświaty, zawierającego upoważnienie dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do wydania rozporządzenia w sprawie egzaminów eksternistycznych.

W **art. 36** projektu ustawy uregulowano sytuacje w zakresie programów nauczania do zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego do dotychczasowej podstawy programowej kształcenia ogólnego (określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–h ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym). Przepisy obejmują następujące sytuacje: obowiązywanie dopuszczonych do użytku w szkole programów nauczania, podstawę do dopuszczenia programu nauczania dla uczniów realizujących jeszcze obecną podstawę oraz od kiedy mogą być dopuszczane programy nauczania uwzględniające nową podstawę.

W **art. 37** projektu ustawy zawarto regulacje przejściowe w związku ze zmianą w art. 22ab ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie oświaty dotyczącą podręczników do języka obcego nowożytnego i języka łacińskiego.

W **art. 38** projektu ustawy przewidziano przepisy przejściowe stanowiące o dopuszczaniu do użytku szkolnego podręczników uwzględniających dotychczasową oraz nową podstawę programową kształcenia ogólnego.

W związku z planowaną całościową zmianą podstawy programowej kształcenia ogólnego konieczne jest wskazanie, że dla podręczników uwzględniających tę podstawę minister właściwy do spraw oświaty i wychowania prowadzi odrębny wykaz. Do wykazu tego będą wpisywane także

podręczniki dopuszczone do użytku szkolnego do zajęć edukacyjnych z zakresu edukacji obywatelskiej i podręczniki dopuszczone do użytku szkolnego do zajęć edukacyjnych z zakresu edukacji zdrowotnej, uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–e i g ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym.

W okresie przejściowym będą dopuszczane do użytku szkolnego także podręczniki uwzględniające dotychczasową podstawę programową kształcenia ogólnego, które będą wpisywane do odpowiedniego (dotychczasowego) wykazu.

W projekcie ustawy ujęto także przepisy regulujące dopuszczanie podręczników do użytku szkolnego do poszczególnych klas i typów szkół w okresie przejściowym oraz rodzaje podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego (podręczniki do kształcenia specjalnego, do kształcenia uczniów w zakresie niezbędnym do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej oraz podręczniki dopuszczone do użytku szkolnego do zajęć edukacyjnych z zakresu edukacji obywatelskiej i z zakresu edukacji zdrowotnej, uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b–e i g ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym), które zachowują dopuszczenie do użytku szkolnego.

W projekcie ustawy określono, że w postępowaniach w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego podręczników uwzględniających dotychczasową podstawę programową kształcenia ogólnego będą miały zastosowanie dotychczasowe przepisy dotyczące warunków i trybu dopuszczania podręczników do użytku szkolnego, w tym dotychczasowe opłaty wnoszone wraz z wnioskiem o dopuszczenie podręcznika.

W **art. 39 i art. 40** projektu ustawy zaproponowano, że do uczniów, którzy będą realizować dotychczasową podstawę programową kształcenia ogólnego, będą mieć zastosowanie przepisy rozdziału 3a ustawy o systemie oświaty w brzmieniu dotychczasowym. Jest to rozwiązanie związane z tym, że zaproponowane w niniejszym projekcie ustawy zmiany w zakresie oceniania i klasyfikowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych są przede wszystkim konsekwencją projektowanej zmiany podstawy programowej kształcenia ogólnego, w której będą określone oczekiwane efekty uczenia się oraz wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych, do których muszą się odnosić odpowiednie przepisy w zakresie oceniania i klasyfikowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.

Jednocześnie proponuje się, aby do wszystkich uczniów (niezależnie od podstawy programowej, którą realizują) miały zastosowanie proponowane niniejszą ustawą zmiany w zakresie oceniania i klasyfikowania uczniów oddziałów przygotowania wojskowego i oddziałów o profilu

mundurowym, a także zmiany proponowane w art. 44d i art. 44t ustawy o systemie oświaty, dotyczące możliwości zwolnienia ucznia z zajęć obowiązkowych ze względu na nadmierne obciążenie z powodu uczęszczania w szkole na zajęcia edukacyjne z kilku języków. Te zmiany będą miały zatem zastosowanie od 1 września 2026 r. także w klasach realizujących dotychczasową podstawę programową kształcenia ogólnego.

W art. 40 projektu ustawy zaproponowano analogiczne rozwiązanie dla uczniów szkół artystycznych, przewidujące stosowanie przepisów rozdziału 3a ustawy o systemie oświaty, w brzmieniu dotychczasowym, z wyjątkami dotyczącymi stosowania również niektórych zmienianych przepisów.

Oba przepisy zobowiązują także szkoły do dostosowania (w terminie do dnia 1 października 2026 r.) statutow w zakresie szczegółowych warunków i sposobu oceniania wewnątrzszkolnego do zmian w tym zakresie wprowadzonych niniejszą ustawą.

Przepisy art. 41 i art. 42 projektu ustawy dotyczą egzaminu ósmoklasisty i określają lata szkolne, w których ten egzamin będzie przeprowadzany:

- 1) na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym – jest to rok szkolny 2029/2030 w przypadku szkół dla dzieci i młodzieży oraz rok szkolny 2030/2031 w przypadku szkół dla dorosłych;
- 2) na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy Prawo oświatowe, w brzmieniu nadanym projektowaną ustawą – jest to kolejny rok szkolny względem roku wskazanego powyżej w pkt 1, tj. 2030/2031 w przypadku szkół dla dzieci i młodzieży oraz rok szkolny 2031/2032 w przypadku szkół dla dorosłych.

Określenie tych terminów jest konieczne ze względu na planowaną zmianę podstawy programowej kształcenia ogólnego i jednoznaczne określenie, do kiedy egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany na podstawie przepisów obowiązujących obecnie, a od kiedy – na podstawie przepisów nowej podstawy programowej.

W art. 41 projektu ustawy określono również, że począwszy od roku szkolnego 2026/2027 do egzaminu ósmoklasisty stosuje się przepis zmieniany w projektowanej ustawie dotyczący terminu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w terminie głównym w kwietniu.

Przepisy art. 43 i art. 44 dotyczą egzaminu maturalnego i są przepisami merytorycznie tożsamymi względem przepisów dotyczących egzaminu ósmoklasisty, zawartych w art. 40 i art. 41. Art. 43 określa lata szkolne, w których egzamin maturalny będzie przeprowadzany dla

określonych grup absolwentów na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c i d ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym (tj. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2026 r.). Art. 44 określa rok szkolny, od którego zdający będą przystępować do egzaminu maturalnego przeprowadzanego na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c i d ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu nadanym projektowaną ustawą. Podobnie jak w przypadku przepisów dotyczących egzaminu ósmoklasisty, przepisy art. 43 i art. 44 mają na celu jednoznaczne określenie, kto i kiedy przystępuje do egzaminu maturalnego przygotowywanego w oparciu o daną podstawę programową.

W **art. 45 i art. 47** określono przede wszystkim, które przepisy rozdziału 3c ustawy o systemie oświaty, dotyczącego systemów informatycznych wykorzystywanych do przeprowadzania odpowiednio egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego i egzaminów eksternistycznych z zakresu kształcenia ogólnego (SIOEO) oraz egzaminu zawodowego i egzaminu eksternistycznego zawodowego (SIOEZ), dotyczą również ww. egzaminów przeprowadzanych na podstawie przepisów wcześniejszych niż określone w zmienianej ustawie. Wskazane w ww. artykułach przepisy obejmują przede wszystkim te przepisy art. 44zzzzd–44zzzzj ustawy o systemie oświaty, którym nadawane jest nowe brzmienie w projektowanej ustawie.

W **art. 46** wskazano, że do egzaminu maturalnego przeprowadzanego w oparciu o wymagania podstawy programowej z 2012 r. stosuje się również przepisy art. 44zzp ust. 1 ustawy o systemie oświaty, dające absolwentom szkół i oddziałów międzynarodowych z maturą IB (International Baccalaureate) możliwość przystąpienia do egzaminu maturalnego z wybranego przedmiotu lub przedmiotów, oraz przepisy art. 44zzz ust. 1, 8a, 14, 17 i 20 – zmieniane w projektowanej ustawie – określające m.in. okres, w jakim osoby, które przystępują do egzaminu maturalnego przeprowadzanego na podstawie wymagań podstawy programowej z 2012 r., mogą złożyć wniosek o wgląd do sprawdzonej i ocenionej pracy egzaminacyjnej (zrównujące ten okres z okresem przewidzianym dla absolwentów przystępujących do egzaminu maturalnego przeprowadzanego na podstawie wymagań podstawy programowej z 2024 r. oraz na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się od roku szkolnego 2030/2031).

W **art. 48** projektu ustawy określa się, że do postępowań w sprawie przyznania stypendiów za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe, o których mowa w art. 90l ustawy o systemie oświaty,

w brzmieniu dotychczasowym, wszczętych i niezakończonych przed dniem 1 września 2026 r., stosuje się przepisy art. 90l ustawy o systemie oświaty, w brzmieniu dotychczasowym.

W **art. 49** projektu ustawy wskazano, że przepisy ustawy o systemie informacji oświatowej stosuje się nadal w przypadku egzaminów: ósmoklasisty, maturalnego oraz eksternistycznych z zakresu kształcenia ogólnego, przeprowadzanych na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym. Egzaminy, o których mowa, będą przeprowadzane do odpowiednio:

- 1) roku szkolnego 2031/2032 – w przypadku egzaminu ósmoklasisty;
- 2) roku szkolnego 2036/2037 – w przypadku egzaminu maturalnego;
- 3) roku 2030 lub 2031 – w przypadku egzaminów eksternistycznych.

W związku z powyższym konieczne jest zachowanie możliwości przekazywania tych danych do SIO oraz przechowywania przekazanych danych w SIO bezterminowo.

W **art. 50** projektu ustawy przewidziano (do dnia 31 stycznia 2032 r.) możliwość gromadzenia w bazie danych SIO, w ramach danych, o których mowa w art. 14 pkt 5 ustawy o systemie informacji oświatowej, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, także danych dotyczących zajęć realizowanych w ramach godzin, o których mowa w art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. e ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym, których przeznaczenie określają przepisy wydane na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym.

W **art. 51** projektu ustawy przewidziano przepis przejściowy związany ze zmianą art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a oraz art. 15b ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wynikającą z konieczności dostosowania do nowego brzmienia art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe. Zgodnie z tym przepisem w latach szkolnych 2026/2027–2031/2032 wnioski, o których mowa w art. 14 i art. 15a ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, zawierają odpowiednio informacje także o:

- a) możliwości przygotowania do uzyskania kwalifikacji wolnorynkowej w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo oświatowe, w związku z art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. e ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym – w przypadku wniosku, o którym mowa w art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji,
- b) możliwości przygotowania do uzyskania kwalifikacji sektorowej w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo oświatowe,

w związku z art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. e ustawy – Prawo oświatowe, w brzmieniu dotychczasowym – w przypadku wniosku, o którym mowa w art. 15b ust. 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji.

W **art. 52** projektu ustawy, w celu zachowania dotychczasowych rozwiązań (w związku ze zmianami wprowadzonymi w art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe), przewidziano, że w latach szkolnych 2026/2027–2031/2032 do słuchacza branżowej szkoły II stopnia realizującego obowiązkowe zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia w zawodzie, o których mowa w przepisach w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, w brzmieniu dotychczasowym, w tym praktyczną naukę zawodu, w ramach kwalifikacyjnego kursu zawodowego, nie będą stosowane przepisy art. 31 ust. 1 i 1a oraz art. 31a ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych.

Art. 53 projektu ustawy odnosi się do zmiany zaproponowanej w art. 42 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych polegającej na określeniu, że w przypadku niepublicznych szkół artystycznych specjalistyczna jednostka nadzoru będzie pełniła rolę zarówno organu dotującego te szkoły, jak i kontrolującego prawidłowość pobrania i wykorzystania dotacji. Zmiana w tym zakresie nie będzie miała zastosowania do dotacji udzielonych do końca bieżącego roku kalendarzowego.

W **art. 54** projektu ustawy, w związku określeniem limitów dotacji celowej na lata 2026–2035, uwzględniając przewidywany termin wejścia w życie tej ustawy (ostatni kwartał 2025 r.), zaprojektowano przepis epizodyczny, na podstawie którego Rada Ministrów będzie mogła wydać do 30 stycznia 2026 r. rozporządzenie określające maksymalne kwoty dotacji celowej, o których mowa w art. 55 ust. 5 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych.

W **art. 55–57** projektu ustawy określa się, że dotychczas wydane przepisy wykonawcze (rozporządzenia) w sprawie:

- a) podstawy programowej kształcenia ogólnego (art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo oświatowe),
 - b) ramowych planów nauczania, w tym dla szkół artystycznych (art. 47 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 1a i 4a ustawy – Prawo oświatowe),
 - c) oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, w tym w szkołach artystycznych (art. 44zb i art. 44zq ustawy o systemie oświaty),
 - d) egzaminu ósmoklasisty oraz egzaminu maturalnego (art. 44zzza ustawy o systemie oświaty)
- zachowują swoją moc do czasu określonego w tych przepisach.

Przewidziano także, że minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a w zakresie szkół i placówek artystycznych – minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania będzie mógł również te przepisy zmieniać.

W **art. 58** proponuje się, aby ustawa weszła w życie z dniem 1 września 2026 r. z następującymi wyjątkami:

- 1) po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia wejdą w życie zmiany w zakresie:
 - a) art. 44f ustawy o systemie oświaty (system teleinformatyczny wspierający funkcjonowanie młodzieżowych ośrodków wychowawczych) oraz związane z tą zmianą art. 10 i art. 11 projektu ustawy,
 - b) art. 95 ustawy o systemie oświaty,
 - c) art. 54 projektu ustawy, przewidujący możliwość wydania przez Radę Ministrów do końca stycznia 2026 r. rozporządzenia określającego maksymalne kwoty dotacji celowej, o których mowa w art. 55 ust. 5 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych;
- 2) z dniem 1 stycznia 2026 r. wejdą w życie zmiany:
 - a) w przepisach ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty, ustawy o systemie informacji oświatowej oraz ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, w których zmieniana jest nazwa Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie (IBE-PIB),
 - b) w zakresie art. 51 ust. 1 pkt 12 i art. 110 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe (zmiany dotyczące rezygnacji z opiniowania przez kuratorów oświaty arkuszy organizacji szkół; na rok szkolny 2026/2027 arkusze te nie będą wymagały zaopiniowania przez kuratora oświaty),
 - c) w zakresie art. 122 ustawy – Prawo oświatowe (dofinansowanie kształcenia młodoletnich pracowników),
 - d) w zakresie art. 9i ustawy – Karta Nauczyciela (Kapitła do Spraw Profesorów Oświaty),
 - e) w zakresie art. 9c ust. 13, art. 22an i art. 22ao ustawy o systemie oświaty,
 - f) w zakresie art. 42 i art. 120 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych,
 - g) przepisy przejściowe związane ze zmianami, które wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2026 r. tj.: art. 30, art. 33, art. 38 i art. 53 projektu ustawy;
- 3) z dniem 1 czerwca 2026 r. wejdzie w życie zmiana w zakresie art. 113 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe;

- 4) z dniem 1 września 2028 r. wejdzie w życie zmiana w zakresie art. 44zzza ustawy o systemie oświaty (upoważnienie do wydania rozporządzenia w sprawie egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego) w związku z tym, że po raz pierwszy egzaminy te zostaną przeprowadzone w oparciu o zmienioną podstawę programową dopiero w roku szkolnym 2030/2031 oraz związany z tą zmianą przepis przejściowy zawarty w art. 57 projektu ustawy.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych wymagających notyfikacji w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Przedmiot projektowanej ustawy nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Odnosząc się do § 12 pkt 1 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283), należy stwierdzić, że projekt ustawy uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Nazwa projektu Ustawa o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Katarzyna Lubnauer – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Małgorzata Szybalska – dyrektor Departamentu Kształcenia Ogólnego Tel. (22) 34 74 107; email: malgorzata.szybalska@men.gov.pl	Data sporządzenia 2025-10-09 Źródło: Inicjatywa własna Nr w wykazie prac – UD220

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Celem projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw jest przede wszystkim modyfikacja przepisów, na podstawie których minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa podstawę programową wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Ministerstwo Edukacji Narodowej we współpracy z Instytutem Badań Edukacyjnych – Państwowym Instytutem Badawczym prowadzi prace nad wdrożeniem w szkołach kompleksowej reformy programowej w zakresie wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Założenia, kierunki i cele reformy zostały wypracowane w toku szerokich konsultacji społecznych i są przedstawione w dokumencie pt. „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji”¹⁾.

Kluczową przesłanką dla reformy programowej jest brak równowagi między wymiarami kształcenia (wiedza przedmiotowa / umiejętności / sprawczość). Polska szkoła skutecznie buduje wiedzę i umiejętności uczniów (przedmiotowe). Konieczne są natomiast zmiany, które pomogą wszystkim uczniom korzystać ze zdobytej wiedzy, a zatem kształcenie i rozwijanie umiejętności uczniów, w tym także umiejętności potrzebnych w codziennym życiu. Dlatego potrzebna jest m.in. zmiana sposobu opisu umiejętności w podstawie programowej, w której w miejsce treści nauczania – wymagań szczegółowych zostaną określone oczekiwane efekty uczenia się i wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych, które w sposób celowy wspierają realizację efektów uczenia się.

Wymaga to zmian w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043 i 1160) oraz w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881 i 1019).

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw obejmuje także propozycje innych zmian o charakterze uzupełniającym, porządkującym lub korygującym.

W konsekwencji powyższego projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw przewiduje zmiany m.in. w:

- 1) ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „upo”;
- 2) ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą – Karta Nauczyciela”;
- 3) ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zwanej dalej „uso”;
- 4) ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 152, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o systemie informacji oświatowej”;
- 5) ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 1606);
- 6) ustawie z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 754, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o finansowaniu zadań oświatowych”.

Projekt obejmuje również zmiany wynikowe w ustawach zmieniających, tj. w:

- 1) ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, z późn. zm.);
- 2) ustawie z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2245, z późn. zm.);
- 3) ustawie z dnia 21 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z poz. 1933).

¹⁾ <https://ibe.edu.pl/pl/profil-absolwenta-i-absolwentki>

I. Planowane zmiany w ustawie – Prawo oświatowe:

- 1) Zmiana definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz dodanie definicji ramowych planów nauczania

W związku z projektowanym nowym schematem podstawy programowej kształcenia ogólnego, w którym dotychczasowe określenie „treści nauczania – wymagania szczegółowe” zostanie zastąpione „oczekiwanymi efektami uczenia się i wymaganiami w zakresie doświadczeń edukacyjnych”, które w sposób celowy wspierają realizację efektów uczenia się), potrzebna jest zmiana definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego, określonej w art. 4 pkt 24 upo. Zgodnie z ustawą z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji pojęcie „efekty uczenia się” jest definiowane jako wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się. Określenie „efekty uczenia się” lepiej oddaje współczesne rozumienie procesu uczenia się, akcentując aktywną rolę i podmiotowość ucznia w tym procesie. Z kolei katalog wymaganych doświadczeń edukacyjnych określi sytuacje edukacyjne, w których powinien uczestniczyć każdy uczeń, a które w sposób celowy wspierają realizację efektów uczenia się oraz rozwój kompetencji przekrojowych i sprawczości.

W związku ze zmianą definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego w art. 4 upo proponuje się również dodanie definicji ramowych planów nauczania. Na konieczność określenia definicji ramowych planów nauczania zwracało także uwagę Rządowe Centrum Legislacji. Zmiana ma służyć lepszemu rozumieniu treści przepisów dotyczących ramowych planów nauczania dla publicznych szkół.

Planuje się, że nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla poszczególnych typów szkół będą wdrożone sukcesywnie, począwszy od 1 września 2026 r. w przypadku wychowania przedszkolnego i szkoły podstawowej (klasy I i IV), począwszy od 1 września 2027 r. w szkołach ponadpodstawowych (klasie I liceum ogólnokształcącego i technikum, klasie I branżowej szkoły I stopnia i szkole policealnej), a odpowiednio później również w branżowej szkole II stopnia. Jednocześnie w pozostałych klasach poszczególnych typów szkół będą obowiązywać, do zakończenia cyklu kształcenia, dotychczasowe podstawy programowe kształcenia ogólnego oraz dotychczasowe ramowe plany nauczania dla publicznych szkół, określone na podstawie dotychczasowego brzmienia upoważnień ustawowych określonych w art. 47 ust. 1 pkt 1 i 3 upo.

- 2) Zmiany w zakresie poziomów wykształcenia oraz rozszerzenie katalogu osób posiadających wykształcenie średnie branżowe

Art. 20 ust. 2 pkt 2 upo – w związku z proponowaną zmianą podstawy programowej kształcenia ogólnego – wymaga uzupełnienia w zakresie wprowadzenia do wyliczenia, polegającego na uwzględnieniu w tym wyliczeniu również egzaminów eksternistycznych, które będą przeprowadzane z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia.

Art. 20 ust. 3 pkt 2 upo określający, jakie osoby mają wykształcenie średnie branżowe, nie uwzględnia sytuacji osoby, która zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia po ukończeniu zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły zasadniczej lub innej szkoły równorzędnej albo zdaniu egzaminów eksternistycznych z zakresu zasadniczej szkoły zawodowej. Potrzebne jest uzupełnienie przepisów w tym zakresie, w konsekwencji czego osoby te będą miały możliwość przystąpienia do egzaminu maturalnego, tak jak absolwenci branżowej szkoły II stopnia.

- 3) Prowadzenie systemu teleinformatycznego umożliwiającego wspieranie funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych oraz koordynowanie nadzoru pedagogicznego nad tymi ośrodkami

W celu efektywnego wykorzystywania bazy publicznych i niepublicznych młodzieżowych ośrodków wychowawczych, będących placówkami systemu oświaty oraz koordynowania nadzoru pedagogicznego nad tymi ośrodkami konieczne jest wprowadzenie regulacji umożliwiającej wspieranie ich funkcjonowania w całym kraju. Osiągnięcie tego celu zapewni prowadzenie systemu teleinformatycznego, w którym będą zbierane i przetwarzane dane dotyczące działalności młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

- 4) Zmiana przepisów art. 47 ust. 1 pkt 1 i 3 oraz ust. 1a upo, upoważniających odpowiednio ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do wydania odpowiednio rozporządzenia w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego dla poszczególnych typów szkół oraz w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół i w sprawie ramowych planów nauczania dla poszczególnych typów szkół i placówek artystycznych

W związku ze zmianą definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego, a także określeniem definicji ramowych planów nauczania dla publicznych szkół konieczne są zmiany w art. 47 ust. 1 pkt 1 i 3 oraz ust. 1a upo, umożliwiające wydanie tych rozporządzeń z uwzględnieniem

nowego schematu podstawy programowej oraz odpowiednich zmian w ramowych planach nauczania dla publicznych szkół.

Dodatkowo upoważnienie ustawowe do określenia przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania podstawy programowej kształcenia ogólnego powinno uwzględniać możliwość określenia wyodrębnionych w ramach danych zajęć edukacyjnych modułów tematycznych lub fakultatywnych efektów uczenia się, a także fakultatywnych zajęć edukacyjnych. Brak takiej możliwości w obowiązujących przepisach utrudnia opracowanie podstawy programowej z uwzględnianiem interdyscyplinarnego charakteru wybranych zagadnień (takich, jak np. edukacja medialna) lub potrzeby określenia dodatkowych osiągnięć lub efektów uczenia się możliwych do realizacji w ramach wymiaru godzin danych zajęć edukacyjnych określonego w ramowych planach nauczania.

Projekt ustawy obejmuje też zmianę w zakresie art. 47 ust. 4 i 4a upo dotyczącą możliwości przedłużenia oraz skrócenia okresu nauki w szkole. Dzięki proponowanej zmianie minister właściwy do spraw oświaty i wychowania będzie mógł określić przypadki, w których uczniowi można przedłużyć lub skrócić okres nauki w szkole (zamiast dotychczasowego określenia „przedłużyć oraz skrócić okres nauki w szkole ...”). W stosunku do szkół artystycznych w proponowanej zmianie umożliwia się ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określenie jedynie przypadków, w których uczniowi można przedłużyć okres nauki w szkole artystycznej (zamiast dotychczasowego określenia „przedłużyć oraz skrócić okres nauki w szkole artystycznej ...”).

5) Zmiany w zakresie nadzoru pedagogicznego

a) Rezygnacja z obowiązku opiniowania przez kuratora oświaty arkuszy organizacji publicznych szkół i placówek Kurator oświaty, działając na podstawie art. 51 ust. 1 pkt 12 upo, opiniuje arkusze organizacji publicznych przedszkoli, szkół i placówek, przedstawione przez organy prowadzące publiczne przedszkola, szkoły i placówki przed ich zatwierdzeniem, w zakresie zgodności tych arkuszy z przepisami prawa.

Głównym zadaniem kuratora oświaty jest nadzór nad jakością kształcenia. Ograniczenie liczby zadań administracyjnych, takich jak opiniowanie arkuszy, pozwoli kuratorowi oświaty skupić się na działaniach bezpośrednio wpływających na poprawę jakości edukacji. Opiniowanie arkuszy w miesiącach kwiecień i maj jest nieefektywne, zwłaszcza w przypadku szkół ponadpodstawowych. Ostateczna organizacja pracy tych szkół zależy bowiem od wyników postępowania rekrutacyjnego (zmiany liczby uczniów w oddziale), co prowadzi do konieczności wprowadzania zmian we wrześniu, a nawet po dniu 30 września. W efekcie proces opiniowania musi być powtarzany, co generuje dodatkowe obciążenia administracyjne.

Dlatego proponuje się w art. 51 ust. 1 upo skreślenie pkt 12 dotyczącego zadania kuratorów oświaty w zakresie opiniowania arkuszy organizacji publicznych szkół i placówek w zakresie ich zgodności z przepisami prawa.

Po zmianach arkusze organizacji oraz ich aktualizacje będą zatwierdzane wyłącznie przez organ prowadzący, bez konieczności opiniowania przez kuratora oświaty. Zmianę w tym zakresie postulują również kuratorzy oświaty, którzy dostrzegli potrzebę usprawnienia procesu organizacji pracy szkół i placówek.

Nie oznacza to braku kontroli kuratora nad organizacją pracy szkoły. Przepisy upo zawierają mechanizmy prawne dające kuratorowi oświaty uprawnienia do egzekwowania przestrzegania przepisów prawa przez organ prowadzący szkołę. Do zadań kuratora oświaty należy m.in. nadzór nad szkołami w zakresie realizacji podstaw programowych i ramowych planów nauczania. Ponadto w przypadku stwierdzenia uchybień w pracy szkoły, które to uchybienia mogą być naprawione tylko przy udziale organu prowadzącego, kurator oświaty posiada kompetencje do wydawania organowi prowadzącemu szkołę zaleceń wynikających z czynności nadzoru. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny może także w drodze decyzji polecić organowi prowadzącemu usunięcie uchybień, jeżeli prowadzi on działalność z naruszeniem przepisów prawa oświatowego. Natomiast w przypadku, gdy jednostka samorządu terytorialnego nie usunie uchybień wynikłych z naruszenia przepisów ustawy, ustawodawca nałożył na organ sprawujący nadzór pedagogiczny obowiązek zawiadomienia o tym fakcie właściwego wojewody.

b) Doprecyzowanie kompetencji dyrektora specjalistycznej jednostki nadzoru – Centrum Edukacji Artystycznej (dalej „CEA”)

W dotychczasowej praktyce kompetencja ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do realizacji zadań organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572, późn. zm.) w stosunku do dyrektorów szkół i placówek nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w sprawach skreślania uczniów tych szkół i placówek z listy uczniów była wywodzona z art. 53 ust. 1 upo. Biorąc pod uwagę, że analogiczne zadania będące w kompetencji kuratora oświaty zostały określone jako zadania odrębne od zadań nadzoru pedagogicznego (odpowiednio art. 51 ust. 1 pkt 1 i 4 lit. b upo), uzasadnione jest podobne doprecyzowanie kompetencji dyrektora CEA.

c) Wprowadzenie możliwości tworzenia narzędzi nadzoru pedagogicznego przez kuratora oświaty oraz specjalistyczną jednostkę nadzoru, o której mowa w art. 53 ust. 1 upo

Upo nie przewiduje możliwości, aby podmiot inny niż minister właściwy do spraw oświaty i wychowania mógł opracowywać narzędzia nadzoru pedagogicznego. Proponuje się, aby kurator oświaty, jako organ sprawujący ten

nadzór, mógł tworzyć narzędzia nadzoru i zamieszczać je na elektronicznej platformie nadzoru pedagogicznego. W konsekwencji analogiczne rozwiązanie potrzebne jest także w przypadku specjalistycznej jednostki nadzoru nad publicznymi i niepublicznymi szkołami i placówkami artystycznymi.

d) Zmiana w art. 60 i dodanie art. 60a upo

Od 2021 r. ewaluacja została wykreślona z form nadzoru pedagogicznego. W obecnym stanie prawnym zasadne jest wykreślenie uczniów i rodziców jako osób mających dostęp do elektronicznej platformy nadzoru pedagogicznego, gdyż na platformie nadzoru pedagogicznego nie są już umieszczane ankiety do wypełnienia przez rodziców lub uczniów.

Ponadto, w związku z uwagą zgłoszoną w trakcie uzgodnień międzyresortowych przez Rządowe Centrum Legislacji, w projekcie ustawy wprowadzono regulacje dotyczące sposobu funkcjonowania platformy nadzoru pedagogicznego. W ocenie Rządowego Centrum Legislacji w upo brak jest przepisów materialnych związanych z zakresem danych gromadzonych na platformie oraz sposobem i zakresem dostępu do platformy.

- 6) Wprowadzenie do katalogu form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły nowej formy, tj. zajęć fakultatywnych oraz regulacja w zakresie dodatkowych zajęć edukacyjnych

Wśród określonych w art. 109 ust. 1 upo podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły brakuje zajęć, dla których minister właściwy do spraw oświaty i wychowania mógłby ustalić podstawę programową kształcenia ogólnego w przepisach wydawanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 upo, a które nie byłyby zajęciami obowiązkowymi dla wszystkich uczniów, tj. udział uczniów w tych zajęciach zależałby od zgody ich rodziców bądź pełnoletnich uczniów.

Stworzenie ram prawnych umożliwiających wprowadzenie do katalogu form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły nowej formy, tj. zajęć fakultatywnych, nie powoduje dodatkowych skutków finansowych i konieczności zwiększania potrzeb oświatowych.

Ponadto w art. 109 upo zaproponowano regulację dotyczącą zasad organizacji dodatkowych zajęć edukacyjnych, do których zalicza się zajęcia z języka obcego nowożytnego innego niż język obcy nowożytny nauczany w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęcia, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania. Regulacja w tym zakresie funkcjonuje obecnie w akcie wykonawczym (rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół), co nie jest prawidłowym rozwiązaniem legislacyjnym.

- 7) Rozszerzenie upoważnienia ustawowego dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do wydania rozporządzenia dotyczącego szczegółowej organizacji publicznych szkół i placówek, w zakresie trybu nadawania imienia zespołom szkół artystycznych

Zgodnie z art. 113 pkt 2 upo minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określa, w drodze rozporządzenia, m.in. tryb nadawania imienia szkole i placówce artystycznej. Ze względu na wieloletnią tradycję funkcjonowania szkół artystycznych istnieje potrzeba rozszerzenia tego upoważnienia o umożliwienie określenia także trybu nadawania imienia zespołom szkół.

- 8) Zmiana w zakresie dofinansowania kształcenia młodocianych pracowników w związku ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego (Dz. U. poz. 769), która weszła w życie z dniem 13 lipca 2025 r.

II. Planowane zmiany w ustawie – Karta Nauczyciela:

- 9) Zmiany dotyczące powoływania Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty oraz trybu jej pracy

Wieloletnia praktyka stosowania przepisów art. 9i ustawy – Karta Nauczyciela oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 września 2008 r. w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty (Dz. U. poz. 1017) wykazała niedoskonałości dotychczasowych rozwiązań wpływające niekorzystnie na zainteresowanie członkostwem w tej Kapitulce oraz na efektywność pracy Kapituły. W związku z powyższym konieczne jest wprowadzenie zmian w ustawie – Karta Nauczyciela, które wpłyną pozytywnie na organizację i działanie Kapituły oraz będą spełniać wymogi legislacyjne w zakresie podziału regulowanej materii między ustawę a rozporządzenie.

III. Planowane zmiany w ustawie o systemie oświaty:

- 10) Zmiany w definicji programu wychowania przedszkolnego i programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego

W związku z proponowaną w upo nową definicją podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego konieczne jest wprowadzenie odpowiednich zmian w art. 3 uso w zakresie definicji programu wychowania przedszkolnego i programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego.

11) Zmiana porządkująca w definicji egzaminu maturalnego oraz zmiana dostosowująca w definicji egzaminu ósmoklasisty

W art. 3 pkt 21c uso egzamin maturalny jest zdefiniowany jako egzamin przeprowadzany dla absolwentów posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, umożliwiający uzyskanie świadectwa dojrzałości. Możliwość przystąpienia do egzaminu maturalnego jest uzależniona od posiadania wykształcenia średniego lub wykształcenia średniego branżowego, lecz użyty w tej definicji wyraz „absolwent” wprowadza wątpliwości w kontekście osób, które nie są absolwentami branżowej szkoły II, a które uzyskały wykształcenie średnie branżowe po zdaniu egzaminów eksternistycznych. Zmiana w tym zakresie ma na celu wyeliminowanie istniejących na tym tle wątpliwości. W konsekwencji potrzebne są odpowiednie zmiany porządkujące również w przepisach rozdziału 3b uso.

Z kolei zmiana w definicji egzaminu ósmoklasisty (art. 3 pkt 21d uso) jest konieczna w związku z proponowaną zmianą definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego, w której wprowadza się określenie „oczekiwane efekty uczenia się” i ma charakter dostosowujący.

12) Doprecyzowanie przepisu dotyczącego egzaminatorów biorących udział w przeprowadzaniu egzaminu zawodowego w części praktycznej

Konieczna jest zmiana art. 9c ust. 13 uso polegająca na wskazaniu, że rozwiązanie przyjęte w tym przepisie dotyczy tylko egzaminatorów, którzy obserwują i oceniają część praktyczną egzaminu zawodowego, której rezultatem końcowym wykonania zadania jest wyrób lub usługa.

13) Zmiany w zakresie egzaminów eksternistycznych

Zmiany proponowane w art. 10 uso również mają charakter dostosowujący i są konsekwencją proponowanej zmiany definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego, która używa określenia „oczekiwane efekty uczenia się”. Skutkuje to koniecznością odpowiednich zmian w art. 10 ust. 2a i 3 uso, a także w art. 11b ust. 1 i 2 uso, które odnoszą się do dotychczasowych wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

14) Zmiany w zakresie warunków dopuszczania do użytku w przedszkolu i szkole odpowiednio programów wychowania przedszkolnego lub programów nauczania

Zmiany w art. 22a uso są konsekwencją proponowanej zmiany definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego oraz definicji programu wychowania przedszkolnego i programu nauczania i w tym zakresie mają charakter dostosowujący.

Ponadto w wymaganiach dotyczących ustalania szkolnego zestawu programów nauczania proponuje się zmianę polegającą na wprowadzeniu obowiązku korelowania treści nauczania z różnych przedmiotów dla ukazania zagadnienia, zjawiska lub problemu w sposób całościowy.

15) Zmiany w zakresie dopuszczania podręcznika do użytku szkolnego

W konsekwencji zmiany definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego konieczna jest zmiana art. 22ao ust. 3 uso określającego warunki, jakie musi spełnić podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego. Dodatkowo przewiduje się zmianę art. 22an ust. 4 uso, dotyczącą podwyższenia wysokości opłaty wnoszonej z wnioskiem o dopuszczenie podręcznika do użytku szkolnego przez podmiot posiadający autorskie prawa majątkowe do podręcznika lub inne prawa do korzystania z utworu będącego podręcznikiem, która obecnie wynosi od 800 zł do 6000 zł, na kwotę od 2800 zł do 14 000 zł.

Podmiot składający wniosek o dopuszczenie podręcznika do użytku szkolnego wnosi opłatę w wysokości od 800 zł do 6000 zł. W przypadku większości podręczników w postaci papierowej wysokość opłaty wynosi aktualnie 4800 zł, co przy podziale na 3 rzeczoznawców oznacza kwotę 1600 zł brutto. Taką kwotę wynagrodzenia (brutto) otrzymuje rzeczoznawca opiniujący podręcznik i jest to obecnie kwota zdecydowanie nieadekwatna do zakresu pracy i wagi pracy, jaka jest wymagana od rzeczoznawcy – eksperta (na podstawie opinii którego wydawana jest decyzja o dopuszczeniu bądź odmowie dopuszczenia podręcznika do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania). Jednocześnie planuje się także wprowadzić zmianę w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. poz. 2013), polegającą na zwiększeniu liczby wymaganych opinii rzeczoznawców (z 3 na 4), zatem konieczne będzie zapewnienie odpowiedniego wynagrodzenia dla 4 rzeczoznawców. Warto dodać, że podręczniki liczą co najmniej około 100 stron, a najwięcej nawet około 500 stron (np. do liceum ogólnokształcącego i technikum w przypadku rozszerzonego zakresu kształcenia). Ponadto ww. opłaty nie były zmieniane od 20 lat, a biorąc pod uwagę tylko wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w tym okresie wysokość tych opłat powinna być obecnie

dwukrotnie wyższa. Podwyższenie wysokości opłaty wnoszonej wraz z wnioskiem o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika zniweluje ww. problem nieadekwatności tej opłaty do celu, w jakim jest pobierana.

16) Zmiany w zakresie rozdziału 3a uso – ocenianie, klasyfikowanie i promowanie uczniów w szkołach publicznych

Zmiany w wybranych przepisach rozdziału 3a uso mają przede wszystkim charakter dostosowujący i wynikają z konieczności zastąpienia szeregu występujących w tych przepisach odniesień do terminologii wynikającej z dotychczasowej podstawy programowej kształcenia ogólnego. W związku z proponowaną zmianą definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego również przepisy tego rozdziału muszą uwzględniać nową terminologię i odnosić się do „oczekiwanych efektów uczenia się i wymaganych doświadczeń edukacyjnych”, które będą określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Dodatkowo w przepisach tego rozdziału zaproponowano:

- a) zmianę w zakresie oceniania i klasyfikowania uczniów w oddziałach przygotowania wojskowego oraz oddziałach o profilu mundurowym. Uczniowie uczący się w tych oddziałach realizują odpowiednio zajęcia z przygotowania wojskowego oraz zajęcia z przygotowania do podjęcia służby w Policji i Straży Granicznej na podstawie odpowiednich programów szkolenia opracowanych dla tych oddziałów²⁾. Zajęcia prowadzone w ramach tych szkoleń nie podlegają obecnie ocenianiu w rozumieniu przepisów rozdziału 3a uso. Z uwagi na dodatkowe obciążenie uczniów związane z udziałem w tych zajęciach oraz wymagania teoretyczne i praktyczne określone w programach szkoleń realizowanych w tych oddziałach, Ministerstwo Obrony Narodowej oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji postulują zmiany w przepisach, które umożliwią ustalenie ocen bieżących i ocen klasyfikacyjnych z tych zajęć. Zmiana w tym zakresie powinna skutkować zwiększeniem zaangażowania się uczniów w uczestnictwo w tych zajęciach oraz lepszymi efektami uczenia się osiąganymi w szkołach w ramach realizacji tych programów,
- b) zmiany będące konsekwencją zmiany zaproponowanej w art. 109 upo polegającej na uwzględnieniu wśród podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły także fakultatywnych zajęć edukacyjnych,
- c) zmiany w art. 44d oraz art. 44zi ust. 2 uso, które rozszerzają ustawowe przesłanki umożliwiające dyrektorowi szkoły zwolnienie ucznia z realizacji niektórych obowiązkowych zajęć edukacyjnych, w przypadkach określonych w przepisach wydanych na podstawie odpowiednio art. 44zb oraz art. 44zq. Do dotychczasowych przesłanek, takich jak: na stan zdrowia, specyficzne trudności w uczeniu się, niepełnosprawność, posiadane kwalifikacje, zrealizowanie danych obowiązkowych zajęć edukacyjnych na wcześniejszym etapie edukacyjnym, potrzebne jest dodanie przesłanki odnoszącej się do nadmiernego obciążenia ucznia z powodu uczęszczania w szkole na zajęcia edukacyjne z kilku języków, która umożliwi w szczególności zwolnienie ucznia z nauki drugiego języka obcego nowożytnego w sytuacji, gdy uczy się on w szkole również innych języków (np. języka mniejszości narodowej lub etnicznej i języka regionalnego). W przypadku art. 44d i art. 44t uso potrzebne jest także uwzględnienie przesłanki umiejętności zawodowych i doświadczenia zawodowego, biorąc pod uwagę, że uczniowie szkół prowadzących kształcenie zawodowe również podejmują pracę lub odbywają dodatkowe szkolenia i kursy,
- d) rozwiązanie dotyczące oceniania w przypadku zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określono treści nauczania i celów kształcenia w podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego,
- e) wykreślenie przeglądu plastycznego jako konkursu mającego wpływ na ocenę klasyfikacyjną uczniów szkół artystycznych. Proponowana zmiana ma charakter porządkujący i stanowi konsekwencję zmian dokonanych ustawą z dnia 19 listopada 2020 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 4). Mianowicie przepis art. 4 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 19 listopada 2020 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw przewidywał zmianę brzmienia art. 53 ust. 1b upo, m.in. polegającą na wykreśleniu przeglądu plastycznego jako formy badania jakości kształcenia artystycznego. Wobec powyższego przepis o uwzględnianiu wyniku przeglądu plastycznego w klasyfikacji ucznia szkoły artystycznej nie może być już zastosowany do żadnego ucznia,
- f) zmianę dotyczącą oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w szkołach artystycznych w przepisach, które odsyłają do art. 37 ust. 4 upo. Art. 37 ust. 4 upo stanowi o uzyskiwaniu rocznych ocen klasyfikacyjnych na podstawie rocznych egzaminów klasyfikacyjnych przez uczniów spełniających obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą. W tym przepisie nie wymienia się uczniów szkół artystycznych, gdyż uczniowie tych szkół realizują obowiązek szkolny lub obowiązek nauki wyłącznie na terenie szkoły. W związku z powyższym odpowiednie przepisy uso dotyczące oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w szkołach artystycznych wymagają zmiany przez skreślenie odesłania do art. 37 ust. 4 upo,
- g) uzupełnienie upoważnienia dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do określenia szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach artystycznych. W upoważnieniu ustawowym dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania

²⁾ Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 21 maja 2020 r. w sprawie szkolenia w oddziale przygotowania wojskowego (Dz. U. poz. 977) i rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 lutego 2025 r. w sprawie szkolenia w oddziale o profilu mundurowym (Dz. U. poz. 266).

zawartym w art. 44zb pkt 5 u.s. wskazano, że rozporządzenie ma określić „funkcje oceniania bieżącego ucznia, z uwzględnieniem konieczności przekazywania uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się”. Natomiast w przypadku upoważnienia ustawowego dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zawartego w art. 44zq u.s. brak jest analogicznego sformułowania. W celu zachowania symetryczności rozwiązań w powyższym zakresie proponuje się odpowiednio zmienić art. 44zq u.s.

17) Zmiany w zakresie rozdziału 3b u.s. – Egzamin ósmoklasisty, egzamin maturalny i egzamin zawodowy
Zmiany w wybranych przepisach rozdziału 3b u.s. również mają charakter dostosowujący i wynikają z konieczności zastąpienia występujących w tych przepisach odniesień do terminologii wynikającej z dotychczasowej podstawy programowej kształcenia ogólnego. W związku z proponowaną zmianą definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego również przepisy tego rozdziału muszą uwzględniać nową terminologię i odnosić się do oczekiwanych efektów ucznia się, na podstawie których będzie przeprowadzany egzamin ósmoklasisty i egzamin maturalny.

Dodatkowo w przepisach tego rozdziału zaproponowano:

- a) zmianę terminu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty. Obecnie egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany w terminie głównym w maju. Taki termin przeprowadzania tego egzaminu został ustalony na lata szkolne 2020/2021 i 2021/2022 w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 493, z późn. zm.), a następnie wprowadzony do ustawy o systemie oświaty ustawą z dnia 22 maja 2022 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1116). Przed rokiem szkolnym 2020/2021 egzamin ósmoklasisty był przeprowadzany w terminie głównym w kwietniu. Proponuje się powrót do przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w kwietniu. Wcześniejsze sprawdzenie prac egzaminacyjnych z egzaminu ósmoklasisty pozwoli ogłosić wyniki np. w połowie czerwca, dzięki czemu proces wglądów i weryfikacji sumy punktów będzie mógł zostać zakończony przed zakończeniem postępowania rekrutacyjnego do szkół ponadpodstawowych. Dodatkowo dzięki wcześniejszemu przeprowadzeniu egzaminu ósmoklasisty także zdający egzamin maturalny będą mogli wcześniej poznać swoje wyniki,
- b) rezygnację z przeprowadzania egzaminu maturalnego z języka łacińskiego. Egzamin maturalny z języka łacińskiego jako języka obcego w zakresie podstawowym w części pisemnej miał być przeprowadzony po raz pierwszy w 2027 r. Język łaciński nie jest językiem obcym nowożytnym i nie spełnia podstawowego wymogu kształcenia w zakresie języka obcego nowożytnego, tj. komunikacji w danym języku. Ponadto możliwość zdawania egzaminu maturalnego z języka łacińskiego polegałaby wyłącznie na przystąpieniu do części pisemnej egzaminu, podczas gdy zdający egzamin z języka obcego nowożytnego mają obowiązek przystąpić zarówno do części pisemnej, jak i części ustnej tego egzaminu,
- c) możliwość niewyznaczania egzaminatora-weryfikatora do powtórnego sprawdzania prac egzaminacyjnych w przypadku prac egzaminacyjnych sprawdzanych z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych. W przypadku sprawdzenia prac egzaminacyjnych z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych nie wyznacza się egzaminatora-weryfikatora, ponieważ jego rolę pełnią zadania kontrolne,
- d) zmiany dotyczące wglądów do sprawdzonych i ocenionych prac egzaminacyjnych oraz weryfikacji sumy punktów uzyskanych na egzaminie maturalnym. Obecnie zdający egzamin ósmoklasisty lub egzamin maturalny ma 6 miesięcy na złożenie wniosku o wgląd do sprawdzonej i ocenionej pracy egzaminacyjnej. Proponuje się, aby okres ten skrócić do 3 miesięcy, tak aby możliwość składania wniosków o wgląd w przypadku terminu głównego egzaminu maturalnego kończyła się około 10 października (rekrutacja na studia – co do zasady – kończy się w połowie października),
- e) doprecyzowanie, że ocenie Kolegium Arbitrażu Egzaminacyjnego są poddawane wyłącznie rozwiązania zadań, w których zdający tworzy własny tekst (tzw. zadań otwartych),
- f) zmianę terminu, od którego jest liczony czas przeznaczony na rozpatrzenie odwołania przekazanego do rozpatrzenia przez Kolegium Arbitrażu Egzaminacyjnego (21 dni od dnia wyznaczenia przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej składu Kolegium). Natomiast skład Kolegium będzie wyznaczany przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania od dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej,
- g) umożliwienie przekazywania dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej rozstrzygnięcia Kolegium za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej (z wykorzystaniem platformy Kolegium Arbitrażu Egzaminacyjnego),
- h) zmianę o charakterze korygującym w art. 44zzzn ust. 9 u.s. związaną z tym, że w czasie oceniania pracy zdającego podczas części praktycznej egzaminu zawodowego, której rezultatem końcowym wykonania zadania jest dokumentacja, egzaminatorzy nie przyznają punktów, lecz dokonują oceny dokumentacji będącej rezultatem końcowym wykonania zadania lub zadań egzaminacyjnych.

18) Zmiany w zakresie rozdziału 3c uso – Systemy teleinformatyczne wykorzystywane do przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego, egzaminu zawodowego i egzaminów eksternistycznych

W zakresie rozdziału 3c uso zaproponowane zostały następujące zmiany:

- a) rozszerzenie zakresu danych przetwarzanych w Systemie Informatycznym Obsługującym Egzaminy Ogólnokształcące, zwanym dalej „SIOEO”, w zakresie egzaminu maturalnego. Egzamin maturalny jest przeprowadzany z wykorzystaniem SIOEO. Obecnie przepisy art. 44zzzzd uso wymieniają przetwarzane dane dotyczące m.in. osób przystępujących do egzaminu maturalnego oraz egzaminatorów sprawdzających i oceniających prace egzaminacyjne z tego egzaminu. W tym katalogu brak jest natomiast przetwarzanych danych dotyczących operatorów pracowni informatycznej. Dlatego konieczna jest zmiana art. 44zzzzd uso w zakresie danych, jakie będą przetwarzane w SIOEO w przypadku operatorów pracowni informatycznej oraz osób zobowiązanych do przekazania do SIOEO danych dotyczących operatorów pracowni informatycznej i osób upoważnionych do pobierania z SIOEO tych danych oraz określenie okresu przechowywania tych danych,
- b) rozszerzenie zakresu danych przetwarzanych w Systemie Informatycznym Obsługującym Egzaminy Zawodowe, zwanym dalej „SIOEZ”, w zakresie egzaminu zawodowego i egzaminu eksternistycznego zawodowego. Egzamin zawodowy i egzamin eksternistyczny zawodowy są przeprowadzane z wykorzystaniem SIOEZ. Obecnie przepis art. 44zzzze uso wymienia przetwarzane dane dotyczące osób przystępujących do egzaminu zawodowego, egzaminu eksternistycznego zawodowego oraz egzaminatorów. Biorąc pod uwagę, że w przeprowadzanie egzaminu zawodowego są zaangażowane różne osoby, których dane są potrzebne w celu przeprowadzenia tego egzaminu, a które obecnie nie są przetwarzane w zakresie dotyczącym asystentów technicznych, operatorów pracowni informatycznej, członków zespołów nadzorujących i pracodawców zatrudniających młodocianego pracownika, którzy ponieśli koszty przeprowadzenia egzaminów, w projekcie proponuje się uzupełnienie art. 44zzzze uso o informacje dotyczące rodzaju danych przetwarzanych w SIOEZ dotyczących ww. osób, a także wskazanie osób zobowiązanych do przekazania tych danych do SIOEZ oraz okresu ich przechowywania,
- c) rozszerzenie możliwości logowania do SIOEO również z wykorzystaniem bezpiecznych metod umożliwiających logowanie do serwisów rządowych oraz samorządowych,
- d) zmianę w art. 44zzzzj ust. 5 uso, który w obecnym brzmieniu umożliwia przyznanie zdającemu dostępu do SIOEO dopiero po złożeniu deklaracji przystąpienia do egzaminu maturalnego. Konieczna jest korekta tego przepisu, tak aby zdający mógł uzyskać dane dostępowe do SIOEO przed złożeniem deklaracji przystąpienia do egzaminu maturalnego, co umożliwi mu złożenie deklaracji w postaci elektronicznej,
- e) uzupełnienie informacji, jakie ma obejmować wniosek o przyznanie dostępu do SIOEO lub SIOEZ, o którym mowa w art. 44zzzzj ust. 8 uso, o adres miejsca zamieszkania zdającego w celu weryfikacji przez okręgową komisję egzaminacyjną, czy wniosek został złożony do właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej (zgodnie z miejscem zamieszkania zdającego) oraz o informację o ukończonej szkole (nazwa i adres) lub ukończonym kwalifikacyjnym kursie zawodowym w celu sprawdzenia, czy zdający posiada niezbędne dokumenty umożliwiające przystąpienie do egzaminu,
- f) poszerzenie katalogu osób, które zgodnie z art. 44zzzzj ust. 10 uso mają dostęp do SIOEO bez konieczności składania wniosku o przyznanie dostępu do SIOEO, tj. o osoby, które składają wniosek o dopuszczenie do egzaminów eksternistycznych do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej.

19) Określenie katalogu danych osobowych oraz terminu ich przechowywania i przetwarzania w przepisach dotyczących przyznawania stypendiów motywacyjnych przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego (zwane dalej „j.s.t.”)

W obecnym stanie prawnym (art. 90l uso) nie są uregulowane w dostateczny sposób zasady przetwarzania danych osobowych uczniów w procesie przyznawania stypendiów za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe przez osoby fizyczne i osoby prawne inne niż j.s.t. Taki stan może stwarzać zbyt dużą swobodę decyzyjną dla fundatorów oraz niepewność po stronie szkół, które swoje działania na danych osobowych powinny wywodzić przede wszystkim z przepisów prawa powszechnie obowiązującego. Przepisy prawa powinny wskazywać, kto, w jaki sposób i jak długo może przetwarzać poszczególne dane osobowe. W art. 90l ustawy o systemie oświaty proponuje się zatem dodanie przepisu, który zobligowałby podmioty inne niż j.s.t., tworzące regulaminy przyznawania stypendiów motywacyjnych, aby stosowały się do zasad ochrony danych osobowych w zakresie przetwarzania danych osobowych ucznia. W projekcie określono przechowywanie i przetwarzanie określonych danych osobowych ucznia przez podmioty przyznające stypendia motywacyjne inne niż j.s.t. przez okres jednego roku od dnia zakończenia okresu, na jaki zostało przyznane stypendium.

20) Uchylenie upoważnienia dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do wydania rozporządzenia w sprawie zasad i warunków zatrudniania w szkołach i placówkach nauczycieli niebędących obywatelami polskimi

Na podstawie art. 95 uso zostało wydane rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 października 1992 r. w sprawie zasad i warunków zatrudniania w szkołach i placówkach nauczycieli niebędących obywatelami polskimi (Dz. U. poz. 432). Rozporządzenie to zostało wydane przed przystąpieniem Rzeczypospolitej Polskiej do Unii

Europejskiej i w obecnym stanie jest niespójne z innymi przepisami dotyczącymi zatrudniania osób na stanowisku nauczyciela, w szczególności z art. 3 ust. 1 lit. a dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz. Urz. UE. L 255 str. 22, z późn. zm.).

IV. Planowane zmiany w ustawie o systemie informacji oświatowej

- 21) Umożliwienie uzyskania dostępu do bazy danych systemu informacji oświatowej, zwanego dalej „SIO”, osobom prawnym innym niż j.s.t. i osobom fizycznym będącym organami prowadzącymi szkoły lub placówki oświatowe

W obecnym stanie prawnym osoby prawne inne niż j.s.t. i osoby fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły lub placówki oświatowe nie są podmiotami zobowiązanymi do przekazywania danych do bazy danych SIO i tym samym nie są objęte procedurą upoważniania i przyznawania danych dostępowych do bazy danych SIO. W celu umożliwienia tym podmiotom uzyskania dostępu do bazy danych SIO konieczne jest wprowadzenie szeregu zmian w ustawie o systemie informacji oświatowej.

- 22) Rozszerzenie zakresu danych gromadzonych w bazie danych SIO

Proponuje się rozszerzenie zakresu danych gromadzonych w bazie danych SIO o imię i nazwisko dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej. Konsekwentnie, aby taka dana mogła zostać pozyskana z bazy danych SIO przez okręgową komisję egzaminacyjną, konieczne jest dodanie takiej informacji w art. 55 ustawy o systemie informacji oświatowej.

V. Planowane zmiany w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji

- 23) W ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji potrzebne są zmiany dostosowujące:

- w zakresie art. 15 ust. 1 i art. 15b ust. 1 – w konsekwencji zmiany w zakresie art. 47 ust. 1 pkt 3 upo dotyczącego upoważnienia ustawowego do wydania rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół,
- w zakresie art. 51 ust. 1a pkt 2, art. 60 ust. 2, art. 82a i art. 89 ust. 2 – związane z nadaniem Instytutowi Badań Edukacyjnych w Warszawie statusu państwowego instytutu badawczego.

VI. Planowane zmiany w ustawie o finansowaniu zadań oświatowych:

- 24) Przekazywanie dotacji niepublicznym szkołom artystycznym

CEA, zgodnie z art. 41a ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, oblicza wysokość i przekazuje dotacje niepublicznym szkołom artystycznym, a także weryfikuje i przeprowadza kontrole prawidłowości pobrania i wykorzystania dotacji. Dyrektor CEA wydaje również – jako organ pierwszej instancji – decyzje o zwrocie dotacji, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.). Mając na względzie zapewnienie wnikliwego i szybkiego działania w sytuacjach, w których organ dotujący powinien wstrzymać wypłatę dotacji, zasadne wydaje się powierzenie zadań organu dotującego, określonych w art. 37 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, jednostce przekazującej dotację i kontrolującej prawidłowość jej pobrania i wykorzystania, a także wskazanie dyrektora tej jednostki jako organu pierwszej instancji wydającego decyzje, o których mowa w art. 37 ust. 2 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych.

- 25) Ustalenie limitów wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na zadanie wyposażenia publicznych oraz niepublicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe na kolejne 10 lat (2026–2035)

Obecnie w ustawie o finansowaniu zadań oświatowych (art. 120) są wskazane limity wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na zadanie dotyczące wyposażenia szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe do 2027 r. Konieczne jest zwiększenie limitów na lata 2026 i 2027 oraz ustalenie limitów na kolejne osiem lat. Przy ustaleniu proponowanych nowych limitów na lata 2026–2035 uwzględniono konieczność podwyższenia maksymalnych kwot dotacji celowej w związku ze wzrostem cen towarów i usług w ostatnich latach, co skutkuje wzrostem kosztów produkcji podręczników. Powyższa zmiana limitów realizuje także obowiązek określony w art. 50 ust. 1c ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji i oczekiwany efekt

Ad 1. W proponowanych definicjach podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego dotychczasowe określenie „treści nauczania – wymagania szczegółowe” zastępuje się określeniem „oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych”, które w sposób celowy wspierają realizację efektów uczenia się. Proponowane definicje podstawy programowej, tak jak dotychczasowa, obejmują również odpowiednio ogólne cele kształcenia, wychowania i opieki oraz zadania przedszkola/szkoły w tym zakresie, a także warunki i sposób realizacji podstawy programowej. Z kolei definicja ramowych planów nauczania odnosi się do

istoty tego dokumentu – jest to plan realizowanych w poszczególnych typach szkół zajęć edukacyjnych, a także wymiar godzin poszczególnych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 upo, oraz warunki i sposoby ich realizacji w szkole.

Zmiana definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego skutkuje koniecznością wprowadzenia w upo zmian w innych przepisach odnoszących się do tej podstawy, tj.: w art. 4 pkt 33 (definicja specyficznych trudności w uczeniu się), w art. 45 ust. 1 (eksperyment pedagogiczny z zakresu kształcenia ogólnego), w art. 127 ust. 11 (opinia o dostosowaniu wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się) i w art. 128 ust. 6 pkt 1 (zezwolenie na odstępianie od realizacji niektórych treści nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych w przypadku ucznia przebywającego w podmiocie leczniczym).

Ad 2. W art. 20 ust. 2 pkt 2 upo proponuje się zmianę polegającą na uzupełnieniu wprowadzenia do wyliczenia, polegającym na uwzględnieniu w tym wyliczeniu również egzaminów eksternistycznych, które – w związku z projektowaną zmianą podstawy programowej kształcenia ogólnego – będą przeprowadzane z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia. Z kolei w art. 20 ust. 3 pkt 2 upo proponuje się rozszerzenie katalogu osób posiadających wykształcenie średnie branżowe o osobę, która zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, albo zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu oczekiwanych efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia – po ukończeniu zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły zasadniczej lub innej szkoły równorzędnej, albo zdaniu egzaminów eksternistycznych z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej.

Ad 3. Proponuje się dodanie w upo art. 44f, który określa system teleinformatyczny umożliwiający wspieranie funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych, koordynowanie nadzoru pedagogicznego nad tymi ośrodkami oraz badanie warunków i działań w zakresie wychowania i resocjalizacji i sytuacji wychowanków.

Ad 4. Proponuje się zmianę treści przepisów art. 47 ust. 1 pkt 1 i 3 oraz ust. 1a upo, upoważniających odpowiednio ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do wydania odpowiednio rozporządzenia w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego dla poszczególnych typów szkół oraz w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół i w sprawie ramowych planów nauczania dla poszczególnych typów szkół i placówek artystycznych. Dodatkowo proponuje się w tym zakresie zmianę w przepisach ust. 4 i 4a.

Ad 5. W zakresie dotyczącym nadzoru pedagogicznego proponuje się:

- a) w art. 51 ust. 1 pkt 4lit. b upo zmianę o charakterze uzupełniającym,
- b) w art. 51 ust. 1 upo skreślenie pkt 12 dotyczącego zadania kuratorów oświaty w zakresie opiniowania arkuszy organizacji publicznych szkół i placówek w zakresie ich zgodności z przepisami. Konsekwencją tej zmiany jest także konieczność zmiany art. 110 ust. 3 upo i wskazanie, że arkusz organizacji szkoły i przedszkola zatwierdza organ prowadzący i przekazuje go organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny. Natomiast w stosunku do szkół artystycznych proponuje się pozostawić obecną regulację wymagającą zaopiniowania arkusza przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny. Zmiany w tym zakresie będą miały zastosowanie do opiniowania arkuszy na rok szkolny 2026/2027,
- c) uzupełnienie art. 51 upo przez dodanie ust. 1a, który daje możliwość kuratorowi oświaty realizacji zadania opracowywania narzędzi nadzoru pedagogicznego,
- d) uzupełnienie art. 53 upo przez dodanie ust. 1aa i 1ab, w których określa się odpowiednio, że dyrektor CEA wykonuje zadania organu wyższego stopnia w stosunku do dyrektorów szkół i placówek w sprawach skreślenia uczniów z listy uczniów oraz że specjalistyczna jednostka nadzoru może opracować i stosować narzędzia elektroniczne w celu realizacji zadań związanych ze sprawowaniem nadzoru pedagogicznego (propozycja analogiczna do zmiany w tym zakresie proponowanej w przypadku kuratora oświaty),
- e) zmianę art. 60 ust. 2 i 5 oraz ust. 10 upo w zakresie osób realizujących zadania z zakresu nadzoru pedagogicznego, które mają dostęp do elektronicznej platformy nadzoru pedagogicznego, a także dodanie art. 60a, w którym uregulowano zasady funkcjonowania platformy nadzoru pedagogicznego.

Ad 6. Proponuje się zmianę w art. 109 ust. 1 upo polegającą na dodaniu pkt 1a, w którym uwzględnia się dodatkową formę działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły, tj. zajęcia fakultatywne oraz rodzaje szkół, w których te zajęcia mogą być prowadzone. Dodatkowo w dodawanym ust. 2b określa się zasady udziału ucznia w zajęciach fakultatywnych.

Dla zajęć fakultatywnych minister właściwy do spraw oświaty i wychowania będzie mógł ustalić podstawę programową kształcenia ogólnego w przepisach wydawanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 upo. Zajęcia te nie

byłyby zajęciami obowiązkowymi dla wszystkich uczniów, tj. udział uczniów w tych zajęciach będzie zależał od zgody ich rodziców bądź pełnoletnich uczniów.

Ponadto w art. 109 upo zaproponowano regulację dotyczącą zasad organizacji dodatkowych zajęć edukacyjnych, odzwierciedlającą rozwiązania w tym zakresie określone obecnie w akcie wykonawczym (w rozporządzeniu w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół).

Ad 7. Proponuje się uzupełnienie art. 113 upo zawierającego upoważnienie dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do wydania rozporządzenia dotyczącego szczegółowej organizacji publicznych szkół i placówek, w zakresie trybu nadawania imienia zespołom szkół artystycznych.

Ad 8. Proponuje się w art. 122 ust. 8 i 11–13 wprowadzenie zmian mających charakter dostosowujący do zmian wprowadzonych ustawą z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego, która weszła w życie z dniem 13 lipca 2025 r.

Ad 9. W art. 9i ustawy – Karta Nauczyciela proponuje się dokonanie zmian polegających na przeniesieniu na poziom ustawy niektórych rozwiązań zawartych obecnie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 września 2008 r. w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty, dotyczących sposobu powoływania, odwoływania i trybu zgłaszania osób do składu Kapituły, określenia podmiotów zgłaszających kandydatów na członków Kapituły oraz podmiotu zapewniającego obsługę administracyjną i techniczną Kapituły. Ponadto proponuje się określenie w ustawie – Karta Nauczyciela liczby członków Kapituły (12 osób) i przypadków, w których członkostwo w Kapitulce wygasa. Jednocześnie proponuje się zrezygnować z kadencyjności członków Kapituły. W związku z przeniesieniem części materii na poziom ustawy została zaprojektowana również zmiana brzmienia upoważnienia ustawowego, zawartego w art. 9i ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela, do wydania rozporządzenia, w którym będzie regulowany tryb pracy Kapituły, kryteria dokonywania oceny dorobku zawodowego nauczyciela zgłoszonego do nadania tytułu honorowego profesora oświaty oraz sposób i tryb składania wniosków o nadanie tego tytułu. Zrezygnowano jednocześnie z konieczności wydania rozporządzenia w porozumieniu z właściwymi ministrami. Przewidziano również, że wygaśnięcie kadencji dotychczasowych członków Kapituły nastąpi z dniem 1 stycznia 2026 r.

Ad 10. Zmieniona definicja programu wychowania przedszkolnego i programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego (art. 3 pkt 13b i 13ba uso) obejmuje przewidziane w proponowanej definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego oczekiwane efekty uczenia się i wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych, a także odnosi się do potrzeby uwzględniania w szkolnych programach nauczania korelacji międzyprzedmiotowych (międzyprzedmiotowe efekty uczenia się).

Ad 11. W zawartej w art. 3 pkt 21c uso definicji egzaminu maturalnego proponuje się zmianę polegającą na zastąpieniu wyrazu „absolwentów” wyrazem „osób”. W konsekwencji konieczne są zmiany porządkujące w rozdziale 3b uso w zakresie dotyczącym egzaminu maturalnego. Z kolei w definicji egzaminu ósmoklasisty (art. 3 pkt 21d uso) wprowadza się zmianę określającą, że egzamin ten sprawdza, w jakim stopniu uczeń lub słuchacz spełnia oczekiwane efekty uczenia się określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Ad 12. Proponuje się doprecyzowanie art. 9c ust. 13 uso przez jednoznaczne wskazanie, że rozwiązanie przyjęte w tym przepisie dotyczy tylko egzaminatorów, którzy obserwują i oceniają część praktyczną egzaminu zawodowego, której rezultatem końcowym wykonania zadania jest wyrób lub usługa.

Ad 13. Proponuje się zmiany w art. 10 ust. 2a i 3 uso, a także w art. 11b ust. 1 i 2 uso, polegające na zastąpieniu w tych przepisach odniesień do wymagań określonych w dotychczasowej podstawie programowej kształcenia ogólnego odniesieniami do oczekiwanych efektów uczenia się, które będą określone w nowej podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Ad 14. W art. 22a uso, dotyczącym dopuszczania do użytku w szkole programów nauczania, proponuje się zmiany dostosowujące będące konsekwencją proponowanej zmiany definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz definicji programu wychowania przedszkolnego i programu nauczania.

Ad 15. W art. 22ao ust. 3 uso, który określa warunki, jakie musi spełnić podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego, proponuje się zmiany polegające na uzupełnieniu wymagania dotyczącego prezentacji w podręczniku usystematyzowanych treści nauczania o określenie, że treści te umożliwiają osiągnięcie celów nauczania i oczekiwanych efektów uczenia się oraz realizację wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych, określonych w

podstawie programowej kształcenia ogólnego. Ponadto w art. 22an ust. 4 uso proponuje się podwyżkę wysokości opłat z obecnej opłaty wynoszącej od 800 zł do 6000 zł na opłatę wynoszącą od 2800 zł do 14 000 zł.

Proponuje się, aby zmiany te weszły w życie z dniem 1 stycznia 2026 r. i miały zastosowanie do postępowań w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego podręczników uwzględniających nową podstawę programową kształcenia ogólnego.

Ad 16. Proponuje się zmiany w rozdziale 3a uso polegające na uwzględnieniu w odpowiednich przepisach tego rozdziału nowej terminologii wynikającej z proponowanej zmiany definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego (zastąpienie określenia „wymagania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego / wymagania edukacyjne” określeniem „oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego”), a ponadto inne zmiany polegające na:

- a) uwzględnieniu zajęć z przygotowania wojskowego oraz zajęć z przygotowania do podjęcia służby w Policji i Straży Granicznej wśród rodzajów zajęć, które podlegają ocenianiu i klasyfikowaniu. Proponuje się, aby uczniowie oddziałów przygotowania wojskowego oraz oddziałów o profilu mundurowym otrzymywali z tych zajęć oceny bieżące i klasyfikacyjne z tym, że roczna ocena klasyfikacyjna z tych zajęć nie będzie miała wpływu na promocję ucznia do klasy programowo wyższej lub na ukończenie szkoły (zmiany w tym zakresie wejdą w życie od roku szkolnego 2026/2027),
- b) uwzględnieniu w przepisach tego rozdziału fakultatywnych zajęć edukacyjnych, definiowanych w art. 109 upo, z których uczeń będzie oceniany i klasyfikowany, lecz roczna ocena klasyfikacyjna z tych zajęć nie będzie miała wpływu na promocję ucznia do klasy programowo wyższej lub na ukończenie szkoły,
- c) rozszerzeniu ustawowych przesłanek umożliwiających dyrektorowi szkoły zwolnienie ucznia z realizacji niektórych obowiązkowych zajęć edukacyjnych w przypadkach określonych w przepisach wydanych na podstawie odpowiednio art. 44zb oraz art. 44zq (zmiany w art. 44d, art. 44t oraz art. 44zi ust. 2 uso); do dotychczasowych przesłanek w art. 44d i art. 44zi ust. 2 dodaje się przesłankę „nadmierne obciążenie ucznia z powodu uczęszczania w szkole na zajęcia edukacyjne z kilku języków”; ponadto w art. 44d i art. 44t zaproponowano dodanie doświadczenia zawodowego oraz posiadanych umiejętności zawodowych do przesłanek zwolnienia ucznia z obowiązkowych zajęć edukacyjnych,
- d) dodaniu do art. 44zd uso nowego ust. 2a stanowiącego, że w przypadku zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określono treści nauczania i celów kształcenia w podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego, nie ocenia się osiągnięć edukacyjnych ucznia, a pozytywną ocenę uczeń otrzymuje na podstawie udziału w tych zajęciach. Zajęcia te podlegają wyłącznie klasyfikacji rocznej (a w artystycznych szkołach policealnych – semestralnej) oraz końcowej (zmiany w art. 44zda i art. 44ze uso). W ich zakresie nie przeprowadza się egzaminu klasyfikacyjnego i poprawkowego (zmiany w art. 44zia i art. 44zk uso), a w przypadku wniesienia zastrzeżeń do oceny klasyfikacyjnej z tych zajęć, ocenę tę ustala komisja powołana przez dyrektora szkoły artystycznej (zmiana w art. 44zla ust. 4 uso). Uczeń, który otrzyma ocenę negatywną z tych zajęć, odpowiednio jest promowany do klasy programowo wyższej (albo na semestr programowo wyższy – w przypadku artystycznej szkoły policealnej) albo kończy szkołę artystyczną, jeżeli zgodę na to wyrazi rada pedagogiczna (zmiany w art. 44zl i art. 44zm uso),
- e) skreśleniu w art. 44zh ust. 1 uso uprawnienia ucznia szkoły artystycznej będącego laureatem przeglądu plastycznego do otrzymania najwyższej pozytywnej rocznej oceny klasyfikacyjnej, a w artystycznej szkole policealnej – najwyższej pozytywnej semestralnej oceny klasyfikacyjnej,
- f) uzupełnieniu upoważnienia dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do wydania rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach artystycznych (art. 44zq uso), o następującą treść: „funkcje oceniania bieżącego ucznia, z uwzględnieniem konieczności przekazywania uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się” oraz o możliwość określenia więcej niż jednej skali i formy ocen ze względu na konieczność ustalenia sposobu oceniania zajęć, dla których nie określono treści nauczania i celów kształcenia w podstawie programowej zawodów kształcenia artystycznego.

Ad 17. Proponuje się zmiany w rozdziale 3b uso polegające na:

- a) uwzględnieniu w odpowiednich przepisach tego rozdziału nowej terminologii wynikającej z proponowanej zmiany definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego (zastąpienie określenia „wymagania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego” określeniem „oczekiwane efekty uczenia się określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego”),
- b) określeniu w art. 44zt uso, że egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany w kwietniu (termin główny),
- c) korekcie odpowiednich przepisów, które odnosiły się do przeprowadzania egzaminu maturalnego z języka łacińskiego,
- d) dodaniu w art. 44zzu uso przepisu stanowiącego, że egzaminatorów-weryfikatorów nie wyznacza się w przypadku, gdy prace egzaminacyjne są sprawdzane przez egzaminatorów z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych,

- e) wprowadzeniu w art. 44zzz u.s.o. zmian dotyczących wglądu do sprawdzonych i ocenionych prac egzaminacyjnych egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego przez wprowadzenie zmiany w ust. 1, polegającej na skróceniu okresu, w którym zdający może złożyć wniosek o wgląd do sprawdzonej i ocenionej pracy egzaminacyjnej, z 6 miesięcy do 3 miesięcy oraz zmiany porządkujące w zakresie Kolegium Arbitrażu Egzaminacyjnego,
- f) korekcie treści przepisu art. 44zzzn ust. 9 u.s.o. uwzględniającej specyfikę oceniania rozwiązań zadań przez zdającego w części praktycznej egzaminu zawodowego, której rezultatem końcowym jest dokumentacja.

Ad 18. Proponuje się zmiany w rozdziale 3c u.s.o. polegające na:

- a) dodaniu do zakresu danych gromadzonych i przetwarzanych w SIOEO danych dotyczących operatorów pracowni informatycznej. Ponadto zostaną dodane przepisy wskazujące osoby, które są odpowiedzialne za przekazywanie danych dotyczących operatorów pracowni informatycznej do bazy SIOEO, osoby upoważnione do pozyskiwania tych danych z SIOEO oraz okres przechowywania tych danych w SIOEO,
- b) dodaniu do zakresu danych gromadzonych i przetwarzanych w SIOEZ danych dotyczących asystentów technicznych, operatorów pracowni informatycznej, członków zespołów nadzorujących i pracodawców zatrudniających młodocianych pracowników. Ponadto dodane zostaną przepisy wskazujące osoby, które są odpowiedzialne za przekazywanie danych dotyczących ww. grup osób do SIOEZ, osoby upoważnione do pozyskiwania tych danych z SIOEZ oraz okres przechowywania tych danych w SIOEZ,
- c) umożliwieniu uzyskania dostępu do SIOEO również z wykorzystaniem środka identyfikacji elektronicznej wydanego w systemie identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej;
- d) uzyskaniu od dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej danych dostępowych do SIOEO przez absolwenta, który zamierza złożyć deklarację przystąpienia do egzaminu maturalnego w postaci elektronicznej,
- e) uzupełnieniu danych koniecznych do podania we wniosku o uzyskanie danych dostępowych do SIOEO lub SIOEZ o następujące dane wnioskującego: adres zamieszkania i informacja o ukończonej szkole (nazwa i adres) lub ukończonym kwalifikacyjnym kursie zawodowym, w przypadku zdającego, który zamierza złożyć deklarację przystąpienia do egzaminu dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej,
- f) umożliwieniu zdającemu przystępującemu do egzaminów eksternistycznych z zakresu kształcenia ogólnego dostępu do danych dostępowych przyznawanych przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej, bez obowiązku składania wniosku,
- g) zwolnieniu z obowiązku składania wniosku o przyznanie danych dostępowych do SIOEZ dla zdającego przystępującego do egzaminu zawodowego, jeżeli składa deklarację przystąpienia do tego egzaminu do dyrektora szkoły, do której uczęszcza lub której jest absolwentem.

Ad 19. W art. 90l u.s.o. proponuje się dodanie przepisów, które zobligowałyby podmioty inne niż j.s.t., tworzące regulaminy przyznawania stypendiów motywacyjnych, do stosowania się do zasad ochrony danych osobowych w zakresie przechowywania i przetwarzania określonych danych osobowych ucznia przez okres jednego roku od dnia zakończenia okresu, na jaki zostało przyznane stypendium.

Ad 20. Proponuje się uchylenie art. 95 u.s.o.

Ad 21. W art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie informacji oświatowej proponuje się zmianę polegającą na dodaniu do innych jednostek wykonujących zadania z zakresu oświaty osób prawnych innych niż j.s.t. i osób fizycznych będących organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe. Ponadto, aby organy te zostały objęte definicją podmiotu zobowiązanego do przekazywania danych do bazy danych SIO, konieczna jest zmiana w art. 3 ust. 3 pkt 4 lit. a ustawy o systemie informacji oświatowej.

W art. 36 w ust. 3 ustawy o systemie informacji oświatowej planuje się umożliwienie osobom prawnym innym niż j.s.t. i osobom fizycznym będącym organami prowadzącymi szkoły lub placówki oświatowe przekazywania do bazy danych SIO danych, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 11 lit. b oraz ust. 1a pkt 4 lit. b ustawy o systemie informacji oświatowej w zakresie danych adresowych i teleadresowych. Dane te powinny zostać przekazane do bazy danych SIO przez organ prowadzący w terminie 7 dni od dnia ich zmiany. Przewiduje się, że dzięki temu dane te będą w większym stopniu kompletne i aktualne.

Ponadto osoby prawne inne niż j.s.t. i osoby fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły lub placówki oświatowe, uzyskując dostęp do bazy danych SIO, otrzymają możliwość zalogowania się do Strefy Pracownika SIO, tj. uzyskają dostęp m.in. do raportów sporządzanych na podstawie danych wykazanych w bazie danych SIO przez prowadzone przez dany organ szkoły i placówki oświatowe.

W konsekwencji wyżej przedstawionych zmian w art. 3 i art. 36 ustawy o systemie informacji oświatowej osoby prawne inne niż j.s.t. i osoby fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły lub placówki oświatowe staną się podmiotami zobowiązanymi do przekazywania danych do bazy danych SIO i będą mogły uzyskać dostęp do SIO zgodnie z procedurą upoważniania i przyznawania danych dostępowych do bazy danych SIO. W tym zakresie ulegną zmianie również przepisy rozdziału 5 ustawy o systemie informacji oświatowej.

Ad. 22. Zmiana w art. 9 ust. 1 ustawy o systemie informacji oświatowej polega na rozszerzeniu zakresu danych gromadzonych w bazie danych SIO o imię i nazwisko dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej. Takie dane są niezbędne okręgowym komisjom egzaminacyjnym do celów automatyzacji przygotowywanej przez te jednostki korespondencji. Konsekwentnie, aby taka dana mogła zostać pozyskana z bazy danych SIO przez okręgową komisję egzaminacyjną, konieczne jest dodanie takiej informacji w art. 55 ustawy o systemie informacji oświatowej.

Ad. 23. Zmiana w art. 15 ust. 1 i art. 15b ust. 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji jest konsekwencją zmiany w zakresie art. 47 ust. 1 pkt 3 upo.

Ad. 26. W ustawie o finansowaniu zadań oświatowych (w art. 42) proponuje się wprowadzenie regulacji wskazującej, że w przypadku niepublicznych szkół artystycznych CEA będzie pełniło rolę zarówno organu dotującego te szkoły, jak i kontrolującego prawidłowość pobrania i wykorzystania dotacji, a także wstrzymującego wypłatę dotacji w przypadkach przewidzianych w ustawie.

Ad 27. W ustawie o finansowaniu zadań oświatowych proponuje się zmianę art. 120 ust. 1, polegającą na ustanowieniu nowych maksymalnych limitów wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na zadanie wyposażenia publicznych oraz niepublicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe na kolejne 10 lat (2026–2035).

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Organizacja systemów edukacyjnych, w tym ustalanie podstawy programowej, są w państwach UE regulowane przepisami prawa krajowego.

W większości krajów UE uczniowie szkół podstawowych mają zapewniony bezpłatny dostęp do podręczników. Sposób finansowania darmowych podręczników w krajach członkowskich OECD/UE jest zróżnicowany. W Niemczech część kosztów jest finansowana przez wspólnotę związaną z miejscem zamieszkania ucznia. W Słowacji zakup materiałów dydaktycznych jest w pełni finansowany z budżetu państwa, jedyne co szkoła musi zrobić, to zamówić odpowiednią liczbę danych typów podręczników, wypełniając formularz na wskazanej stronie internetowej. Nabyte tą drogą pomoce dydaktyczne stanowią własność danej placówki edukacyjnej i są jedynie wypożyczane uczniom na czas roku szkolnego. We Włoszech podręczniki dla uczniów szkół podstawowych są darmowe – finansowane przez władze lokalne. Natomiast materiały dydaktyczne dla uczniów na dalszych etapach kształcenia są nabywane we własnym zakresie. Dlatego też włoskie ministerstwo edukacji co roku ustala zakres cen podręczników, narzucając jednocześnie nieprzekraczalny limit wydatków na pełen zestaw książek. W Anglii, Walii, Irlandii Północnej podręczniki dla szkół publicznych, które są finansowane z budżetu państwa, pozostają własnością szkoły i są oddawane do użytku uczniom jedynie na czas roku szkolnego. W Czechach koszty nabycia podręczników zazwyczaj są pokrywane z budżetu państwa. Dzieci uczęszczające do klasy przygotowawczej oraz klasy I szkoły podstawowej dostają książki na własność, natomiast uczniowie starszych roczników są obowiązani oddać wypożyczone materiały najpóźniej do końca roku szkolnego.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Uczniowie	ok. 5,2 mln	Dane z systemu informacji oświatowej (SIO) według stanu na dzień 30 września 2024 r.	Reforma programowa w kształceniu ogólnym. Zwiększenie dostępności pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	ok. 1,5 mln		Reforma programowa wychowania przedszkolnego.
Uczniowie uczący się w 962 oddziałach przygotowania wojskowego	ok. 24 tys.		Uczniowie oddziałów przygotowania wojskowego oraz oddziałów o profilu mundurowym będą otrzymywać z zajęć z przygotowania wojskowego oraz zajęć z przygotowania do podjęcia służby w Policji i Straży Granicznej oceny bieżące i klasyfikacyjne, z tym, że roczna ocena klasyfikacyjna z tych zajęć nie będzie miała wpływu na promocję ucznia do następnej
Uczniowie uczący się w około 180 oddziałach o profilu mundurowym	ok. 4 tys.		

			klasy lub na ukończenie szkoły.
Nauczyciele	ok. 0,7 mln		Reforma programowa w kształceniu ogólnym oraz wychowaniu przedszkolnym.
Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe	22 029		Reforma programowa w kształceniu ogólnym. Zwiększenie dostępności pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
Placówki wychowania przedszkolnego	22 251		Reforma programowa wychowania przedszkolnego.
Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy	1	Dane własne Ministerstwa Edukacji Narodowej	Aktualizacja nazwy Instytutu w przepisach ustaw.
Centralna Komisja Egzaminacyjna i okręgowe komisje egzaminacyjne	9		Zmiany w zakresie egzaminów i systemów do ich obsługi (SIOEO i SIOEZ).
Ośrodek Rozwoju Edukacji	1		Prowadzenie systemu teleinformatycznego w celu wspierania funkcjonowania publicznych i niepublicznych młodzieżowych ośrodków wychowawczych.
Organy prowadzące szkoły i placówki – j.s.t.	2809	Dane z systemu informacji oświatowej (SIO) według stanu na dzień 30 września 2024 r.	Prawo zgłaszania kandydatów na członków Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty.
Organy prowadzące szkoły i placówki oświatowe inne niż j.s.t. lub minister	8216		Prawo zgłaszania kandydatów na członków Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty. Przyznanie dostępu do bazy danych SIO.
Organy sprawujące nadzór pedagogiczny	22	Dane własne Ministerstwa Edukacji Narodowej	Zmiana w zakresie opiniowania arkuszy organizacji szkół. Prawo zgłaszania członków Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty.
Związki zawodowe zrzeszające nauczycieli	16		Prawo zgłaszania kandydatów na członków Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty.
Organizacje pozarządowe, których statutową działalnością jest działalność oświatowa	Brak możliwości wskazania.	Nie istnieje centralny wykaz organizacji pozarządowych umożliwiający określenie ich liczby.	Prawo zgłaszania kandydatów na członków Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty.
Wydawcy podręczników szkolnych	39	Dane własne Ministerstwa Edukacji Narodowej	Przygotowanie nowych podręczników uwzględniających nową podstawę programową kształcenia ogólnego. Konieczność ponoszenia wyższych opłat z tytułu złożenia wniosku o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika. Wzrost przychodów wydawców podręczników dla

			szkoły podstawowej w związku ze zwiększeniem /ustanowieniem nowych maksymalnych limitów wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na zadanie wyposażenia publicznych oraz niepublicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe na kolejne 10 lat (2026-2035).
Rzeczoznawcy podręczników szkolnych	716		Wzrost wynagrodzenia z tytułu sporządzenia opinii o podręczniku.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy został skierowany do zaopiniowania przez reprezentatywne organizacje związkowe w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 440), reprezentatywne organizacje pracodawców w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 2025 r. poz. 423) i partnerów społecznych, tj. przez:

- 1) Chrześcijański Związek Zawodowy „Solidarność im. ks. J. Popiełuszki”;
- 2) Forum Związków Zawodowych;
- 3) Komisję Krajową Federacji Regionów i Komisji Zakładowych „Solidarność 80”;
- 4) Komisję Krajową NSZZ Solidarność;
- 5) Komisję Krajową NSZZ „Solidarność 80”;
- 6) Krajową Sekcję Nauki NSZZ „Solidarność”;
- 7) Krajową Sekcję Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”;
- 8) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”;
- 9) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 10) Sekcję Oświaty KNSZZ „Solidarność 80”;
- 11) Wolny Związek Zawodowy „Forum – Oświata”;
- 12) Wolny Związek Zawodowy „Sierpień 80” Komisję Krajową;
- 13) Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego;
- 14) Związek Zawodowy Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”;
- 15) Związek Zawodowy „Rada Poradnictwa”;
- 16) Alians Ewangeliczny RP;
- 17) Centrum Edukacji Obywatelskiej;
- 18) Federację Inicjatyw Oświatowych;
- 19) Federację Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT;
- 20) Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej;
- 21) Fundację Rozwoju Dzieci im. Komeńskiego;
- 22) Fundację Rozwoju Systemu Edukacji;
- 23) Koalicję na Rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły;
- 24) Komitet Nauk Pedagogicznych PAN;
- 25) Konferencję Dyrektorów Bibliotek Pedagogicznych;
- 26) Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
- 27) Konferencję Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych;
- 28) Konferencję Rektorów Zawodowych Szkół Polskich;
- 29) Krajową Izbę Gospodarki Cyfrowej;
- 30) Krajowe Forum Oświaty Niepublicznej;
- 31) Krajowe Porozumienie Rodziców i Rad Rodziców;
- 32) Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych;
- 33) Ogólnopolskie Forum Niepublicznych Szkół Wiejskich;
- 34) Ogólnopolskie Porozumienie Rad Rodziców;
- 35) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Dyrektorów Centrów Kształcenia Ustawicznego;
- 36) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty;
- 37) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Powiatowych i Gminnych Samorządowych Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli;
- 38) Polską Akademię Umiejętności;

- 39) Polską Izbę Firm Szkoleniowych;
- 40) Polską Izbę Książki;
- 41) Polską Radę Ekumeniczną;
- 42) Polski Związek Głuchych;
- 43) Polski Związek Logopedów;
- 44) Polski Związek Niewidomych;
- 45) Polskie Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół;
- 46) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną;
- 47) Polskie Towarzystwo Informatyczne;
- 48) Radę Dialogu z Młodym Pokoleniem;
- 49) Radę Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- 50) Radę Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk;
- 51) Radę Szkół Katolickich;
- 52) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski;
- 53) Społeczne Towarzystwo Oświatowe;
- 54) Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 55) Stowarzyszenie Dyrektorów Centrów Kształcenia Ustawicznego;
- 56) Stowarzyszenie Dyrektorów i Nauczycieli Centrów Edukacji Zawodowej;
- 57) Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół Średnich;
- 58) Stowarzyszenie Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności”;
- 59) Stowarzyszenie Oświatowców Polskich;
- 60) Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”;
- 61) Unię Metropolii Polskich;
- 62) Unię Miasteczek Polskich;
- 63) Unię Polskich Związków Sportowych;
- 64) Związek Gmin Wiejskich RP;
- 65) Związek Miast Polskich;
- 66) Związek Powiatów Polskich;
- 67) Związek Województw RP;
- 68) Konferencję Lewiatan;
- 69) Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej;
- 70) Związek Pracodawców Business Centre Club;
- 71) Związek Przedsiębiorców i Pracodawców;
- 72) Związek Rzemiosła Polskiego.

Projekt ustawy został również przesłany do Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców oraz Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Projekt ustawy został skierowany do zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, Komisję Wspólną Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych oraz Radę Dialogu Społecznego.

Projekt ustawy został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Edukacji, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677), oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Konsultacje publiczne i opiniowanie projektu ustawy odbyły się w okresie od dnia 30 czerwca 2025 r. do dnia 29 lipca 2025 r. Wyniki konsultacji publicznych i opiniowania zostały omówione w raporcie z konsultacji publicznych i opiniowania.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2025 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0 2025	1 2026	2 2027	3 2028	4 2029	5 2030	6 2031	7 2032	8 2033	9 2034	10 2035	Łącznie (2026– 2035)
Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem	–	118,0	89,0	469,0	587,0	617,0	448,0	548,0	573,0	408,0	497,0	4.354,0
budżet państwa	–	118,0	89,0	469,0	587,0	617,0	448,0	548,0	573,0	408,0	497,0	4.354,0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	–	-118,0	-89,0	-469,0	-587,0	-617,0	-448,0	-548,0	-573,0	-408,0	-497,0	-4.354,0
budżet państwa	–	-118,0	-89,0	-469,0	-587,0	-617,0	-448,0	-548,0	-573,0	-408,0	-497,0	-4.354,0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Źródła finansowania	Zmiany spowodują dodatkowe skutki finansowe dla sektora finansów publicznych, w tym budżetu państwa. 1) Źródłem finansowania kosztów związanych z dopuszczaniem do użytku szkolnego podręczników szkolnych jest budżet państwa w ramach części 30 – Oświata i wychowanie. Wydatki na ten cel w 2026 r. zostały zabezpieczone w ramach wyznaczonych limitów wydatków na 2026 r. dla części 30 – Oświata i wychowania. 2) Źródłem finansowania kosztów związanych z dotacją celową na zadanie zapewnienia uczniom szkoły podstawowej bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych jest budżet państwa – rezerwa celowa w poz. 26; kwoty wydatków na wymieniony cel, niezbędnych do ujęcia w ramach przedmiotowej rezerwy w latach 2026–2035, wskazano w dalszej części OSR. 3) Sfinansowanie rozwiązania w zakresie określenia minimalnego wymiaru godzin na realizację w roku szkolnym pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych odbędzie się w ramach obecnie naliczonych środków w kwotach potrzeb oświatowych dla j.s.t. W rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego w roku 2025 (Dz. U. poz. 1930), w ramach wag P₆₃ i P₆₄ w kwotach potrzeb oświatowych, są naliczone dodatkowe środki na pomoc psychologiczno-pedagogiczną: wagą P₆₃ dla uczniów szkół podstawowych w wysokości 1,57 mld zł, a wagą P₆₄ dla uczniów szkół ponadpodstawowych w wysokości 0,18 mld zł. Proponowana w tym zakresie zmiana, polegająca na określeniu minimalnego wymiaru tych godzin w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, nie będzie powodować dodatkowych skutków finansowych. 4) Zmiany proponowane w art. 109 ust. 1 upo polegające na dodaniu do katalogu zajęć – zajęć fakultatywnych, dla których minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może określić podstawę programową, mają charakter uzupełniający. Tym samym zmiana ta nie powoduje skutków finansowych dla budżetu państwa i konieczności zwiększenia potrzeb oświatowych w kolejnych latach.											
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	1) Wzrost opłaty wnoszonej z wnioskiem o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika Wydatki związane z realizacją zadań w zakresie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników są finansowane z budżetu państwa z części 30 – Oświata i wychowanie. Jednakże podmioty składające do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania wnioski o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika wnoszą opłatę, która stanowi dochód budżetu państwa. W ramach prowadzonych postępowań o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników są zawierane umowy z rzeczoznawcami do spraw podręczników szkolnych, wskazanymi do opiniowania poszczególnych podręczników. Zakłada się, że wydatki związane z realizacją umów zawartych z rzeczoznawcami do spraw podręczników nie będą przekraczać wysokości opłat wniesionych przez wydawców podręczników. Zgodnie z art. 22a w u.s.o minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki, jakie muszą spełniać podręczniki dopuszczone do użytku szkolnego, a także wysokość opłat wnoszonych w postępowaniu o dopuszczenie podręcznika do użytku szkolnego, uwzględniając możliwość różnicowania tych opłat w zależności od rodzaju i postaci podręcznika, zakresu kształcenia, rodzaju zajęć edukacyjnych oraz etapu edukacyjnego. Już obecnie w przypadku podręczników do wybranych zajęć (podręczniki do języków obcych nowożytnych, języków mniejszości narodowej lub etnicznej, języka regionalnego) łączna wysokość wynagrodzenia rzeczoznawców jest niższa niż kwota opłaty wniesionej wraz z wnioskiem o											

dopuszczenie tych podręczników do użytku szkolnego. Zmiana będzie zatem neutralna dla budżetu państwa.

Zakłada się, że:

- większość opłat wnoszonych przez wydawców z wnioskiem o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika w postaci papierowej będzie wynosić 11 200 zł, co oznacza kwotę brutto na 1 rzeczoznawcę w wysokości 2800 zł (obecnie jest to 1600 zł brutto);
- liczba składanych wniosków o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników będzie wynosić w kolejnych latach:
 - 2026 r. – 300 wniosków, wysokość wnoszonych opłat 3,4 mln zł,
 - 2027 r. – 300 wniosków, wysokość wnoszonych opłat 3,4 mln zł,
 - 2028 r. – 300 wniosków, wysokość wnoszonych opłat 3,4 mln zł,
 - 2029 r. – 250 wniosków, wysokość wnoszonych opłat 2,8 mln zł,
 - 2030 r. – 250 wniosków, wysokość wnoszonych opłat 2,8 mln zł,
 - 2031 r. i następne lata – 150 wniosków, wysokość wnoszonych opłat 1,7 mln zł.

Liczbę składanych wniosków oszacowano na podstawie liczby wniosków składanych podczas wdrażania zmienionych podstaw programowych kształcenia ogólnego w ramach poprzedniej reformy, tj. w latach 2017–2019 i następnych.

(ceny stałe z 2025 r.)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	Łącznie (0–10)
Dochody budżetu państwa	3,4	3,4	3,4	2,8	2,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	24,3
Wydatki budżetu państwa	3,4	3,4	3,4	2,8	2,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	24,3
Saldo ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

2) Nowe maksymalne limity wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na zadanie wyposażenia publicznych oraz niepublicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe

Zgodnie z art. 50 ust. 1c ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Rada Ministrów przedstawia Sejmowi, trzy lata przed upływem dziesięcioletniego okresu, projekt zmiany ustawy określającej maksymalne limity wydatków jednostek sektora finansów publicznych, wyrażone kwotowo, na kolejnych 10 lat budżetowych wykonywania ustawy.

Obecnie w art. 120 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych wskazano maksymalne limity wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na zadanie wyposażenia publicznych oraz niepublicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe do 2027 r. Wynoszą one:

w 2025 r. – 362 mln zł,

w 2026 r. – 475 mln zł,

w 2027 r. – 536 mln zł.

Obowiązujące obecnie limity wydatków do roku 2027 zostały wyliczone z uwzględnieniem kwot dotacji celowej, o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 maja 2023 r. w sprawie maksymalnych kwot dotacji celowej udzielanej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe (Dz. U. poz. 910). Zgodnie z § 1 rozporządzenia maksymalna kwota dotacji celowej obliczanej i przyznawanej na wyposażenie publicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w:

1) podręczniki do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, podręczniki do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego lub materiały edukacyjne wynosi 99 zł na ucznia – w przypadku klas I–III;

2) materiały ćwiczeniowe wynosi 55 zł na ucznia – w przypadku klas I–III;

3) podręczniki lub materiały edukacyjne wynosi:

a) 185 zł na ucznia – w przypadku klasy IV,

b) 238 zł na ucznia – w przypadku klas V i VI,

c) 330 zł na ucznia – w przypadku klas VII i VIII;

4) materiały ćwiczeniowe wynosi 27,50 zł na ucznia – w przypadku klas IV–VIII.

Dotacja na zakup podręczników/materiałów edukacyjnych dla wszystkich uczniów danej klasy ma powtarzalny charakter, jest udzielana co 3 lata (z zakupionych podręczników korzystają 3 kolejne roczniki uczniów danej klasy). Dotacja na zakup materiałów ćwiczeniowych jest udzielana corocznie. W przypadku podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych dla uczniów niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego (dotyczy uczniów: z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, niesłyszących,

słabosłyszących, z autyzmem, w tym zespołem Aspergera, słabowidzących, niewidomych) ww. kwoty dotacji są powiększane przez pomnożenie ich o wskaźniki, których wysokość została określona na podstawie art. 61 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2018 r. w sprawie wysokości wskaźników zwiększających kwoty dotacji celowej na wyposażenie szkół podstawowych w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych (Dz. U. poz. 611).

W szacowaniu nowej wysokości limitów na lata 2026–2035 uwzględniono poniższe czynniki:

- 1) prognozowaną liczbę uczniów szkoły podstawowej w kolejnych latach;
- 2) liczbę uczniów z Ukrainy uczących się w szkołach podstawowych w polskim systemie oświaty, dla których podręczniki można było do tej pory (tj. w latach 2023 oraz 2025) finansować z Funduszu Pomocy. Od roku 2026 liczbę uczniów ukraińskich należy ująć w ogólnej liczbie uczniów, dla których przeznaczono dotację celową na podręczniki. Dla wyliczeń przyjęto, że liczba ta nie zmieni się w stosunku do obecnej (ok. 107 tys. uczniów);
- 3) znaczny wzrost liczby uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, który w ostatnich latach jest dużo wyższy niż przewidywany jeszcze kilka lat temu. Zgodnie z danymi posiadanymi przez Ministerstwo Edukacji Narodowej liczba uczniów klasy I szkoły podstawowej posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w latach 2019–2025 wzrosła o 95 % (z 2,54 % do 4,96 %). Prognozowany jest jej dalszy wzrost, który w perspektywie 2035 r. może osiągnąć ok. 10 % populacji uczniów;
- 4) skumulowany wzrost wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych, który w latach 2015–2026 wyniósł 61,5 %. Analizowano także wskaźnik inflacji dla produkcji papieru i wyrobów z papieru – w latach 2015–2023 wyniósł on 34,0 % dla czasopism, gazet, książek oraz 37 % dla artykułów piśmiennych, kreślarskich, malarskich;
- 5) wskaźnik inflacji określony przez Ministra Finansów w „Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw”, zaktualizowanych w lipcu 2025 r., tj.:
 - dla roku 2026 – 3,0 %,
 - dla roku 2027 – 2,6 %,
 - dla roku 2028 – 2,5 %,
 - dla roku 2029 – 2,4 %,
 - od roku 2030 – 2,5 %;
- 6) 7 % rezerwę środków, która jest niezbędna ze względu na trudne do przewidzenia wahania liczby uczniów;
- 7) dotychczasowe podwyżki kwot dotacji – w latach 2021 i 2023 dwukrotnie podnoszono maksymalne kwoty dotacji podręcznikowej na ucznia: w 2021 r. o 20 % i w 2023 r. o 10 %;
- 8) ograniczenia dotyczące planowanych wydatków wynikające z nałożenia na Polskę procedury nadmiernego deficytu (na mocy Decyzji Rady Unii Europejskiej 2024/2133 z dnia 26 lipca 2024 r.).

W konsekwencji, uwzględniając skumulowany wzrost wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w latach 2015–2026 (61,5 %), po uwzględnieniu dotychczasowych podwyżek maksymalnych kwot dotacji podręcznikowej na ucznia (20 % i 10 %), proponuje się podwyższenie o 20 % maksymalnych kwot dotacji celowej udzielanej na wyposażenie szkół podstawowych oraz szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe, a tym samym zwiększenie istniejących limitów wydatków na lata 2026–2027 oraz zaprojektowanie limitów na lata kolejne, tj. 2028–2035.

Biorąc pod uwagę powyższe, w art. 120 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych dla lat 2026–2035 proponuje się w projekcie ustawy limity jak poniżej:

- 1) rok 2026 – jest: 475 mln zł, powinno być: 593 mln zł;
- 2) rok 2027 – jest: 536 mln zł, powinno być: 625 mln zł;
- 3) rok 2028 – 469 mln zł;
- 4) rok 2029 – 587 mln zł;
- 5) rok 2030 – 617 mln zł;
- 6) rok 2031 – 448 mln zł;
- 7) rok 2032 – 548 mln zł;
- 8) rok 2033 – 573 mln zł;
- 9) rok 2034 – 408 mln zł;
- 10) rok 2035 – 497 mln zł.

Poziom wydatków na zadanie wyposażenia publicznych oraz niepublicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły

podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe (w mln zł; ceny stałe)													
Rok	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	Łącznie 2026–2035	
Aktualne limity określone w art. 120 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych	362,0	475,0	536,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Proponowany poziom wydatków na zadanie wyposażenia publicznych oraz niepublicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe – do ujęcia w rezerwie celowej w poz. 26	-	593,0	625,0	469,0	587,0	617,0	448,0	548,0	573,0	408,0	497,0	5.365,0	
Zmiana wartości limitów: a) w latach 2026-2027 – w porównaniu do obecnych limitów b) w latach 2028-2035 – w porównaniu do roku poprzedniego	-	+118,0	+89,0	-156,0	+118,0	+30,0	-169,0	+100,0	+25,0	-165,0	+89,0	+79	

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2025 r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	3,4	3,4	3,4	2,8	2,8	1,7	24,3
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Dopuszczanie do użytku szkolnego podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego będzie następować stopniowo, w związku z sukcesywnym wprowadzaniem zmian programowych od roku szkolnego 2026/2027 do szkoły podstawowej (klasy I i IV) i od roku szkolnego 2027/2028 do klasy I szkół ponadpodstawowych, co oznacza, że wydawcy będą też stopniowo opracowywać nowe podręczniki dla kolejnych klas. Wydawnictwa edukacyjne nadal będą też mogły sprzedawać wydane podręczniki uwzględniające dotychczasową podstawę programową, ponieważ w przypadku uczniów klas uczących się według dotychczasowej podstawy programowej kształcenia ogólnego w szkołach będą stosowane podręczniki ją uwzględniające do zakończenia cyklu kształcenia zgodnie z przepisami przejściowymi określonymi w ustawie.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Zakłada się, że całościowa reforma kształcenia ogólnego, planowana do wdrożenia począwszy od roku szkolnego 2026/2027, będzie miała pozytywny wpływ na poziom kompetencji uczniów kończących poszczególne typy szkół. Źródłem danych do oceny tak rozumianych efektów wejścia ustawy w życie będą wyniki badań PISA, ICILS, PIRLS i TIMSS. Z kolei nauczyciele otrzymają więcej narzędzi wspomagających ich pracę przy zwiększonej swobodzie w doborze treści, metod i organizacji procesu nauczania. Pomogą w tym poradniki metodyczne, scenariusze lekcji, wskazówki i narzędzia oparte na aktualnej wiedzy naukowej. Dodatkowo w podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego, oprócz wymagań obligatoryjnych, będą również wymagania fakultatywne. Będzie więcej czasu na dobór i realizację dodatkowych treści.						
	osoby starsze oraz osoby niepełnosprawne	Poprzez zwiększenie limitów wydatków z budżetu państwa na zadanie wyposażenia szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe zapewniony zostanie nieprzerwany bezpłatny dostęp niepełnosprawnych uczniów szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej do podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych dostosowanych do potrzeb tych uczniów,						

		przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego. Nie wywiera wpływu na osoby starsze.
Niemierzalne		Nie dotyczy.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wpływ na sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw został oszacowany w odniesieniu do zakładanej ogólnej liczby wniosków o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników. Do wykonania obliczeń założono, że większość wniosków o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika dotyczyć będzie tak jak dotychczas podręczników w postaci papierowej, w przypadku których opłata wnoszona przez wydawcę z wnioskiem o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika wynosić będzie 11 200 zł.	
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu		
☐ nie dotyczy		
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy	
☒ zmniejszenie liczby dokumentów ☒ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy	
Komentarz: Projektowane zmiany w zakresie zadań realizowanych przez kuratorów oświaty będą miały pozytywny wpływ na zmianę obciążeń regulacyjnych i spowodują ograniczenie liczby zadań administracyjnych tych organów. Rezygnacja z opiniowania arkuszy organizacji publicznych przedszkoli, szkół i placówek w zakresie ich zgodności z przepisami prawa pozwoli kuratorom oświaty skupić się na działaniach celowych i bezpośrednio wpływających na poprawę jakości edukacji.		
9. Wpływ na rynek pracy		
Przewiduje się, że zmiany programowe w kształceniu ogólnym planowane do sukcesywnego wdrożenia w poszczególnych typach szkół od roku szkolnego 2026/2027, mające na celu dostosowanie treści edukacyjnych do wyzwań współczesnego świata, będą miały pozytywny wpływ na rynek pracy, z uwagi na to, że będą sprzyjać zdobywaniu i rozwijaniu przez uczniów nie tylko wiedzy, ale również kompetencji (umiejętności) oraz sprawczości (siły i motywacji do działania).		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	☒ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Rozwój cyfrowych usług dla edukacji (rozwój systemów SIOEO i SIOEZ wspierających przeprowadzanie egzaminów, system teleinformatyczny wspierający funkcjonowanie publicznych i niepublicznych młodzieżowych ośrodków wychowawczych).	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Wykonanie przepisów ustawy nastąpi po ich wejściu w życie. Proponuje się, aby ustawa weszła w życie z dniem 1 września 2026 r. W przypadku części zmian w projekcie zaproponowano także inne terminy wejścia w życie.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Efekty planowanych zmian programowych w kształceniu ogólnym będą mogły być badane dopiero w dłuższej perspektywie czasowej, która uwzględni przyszłe cykle edukacyjne. Mianowicie pierwszy egzamin ósmoklasisty i egzamin maturalny będą przeprowadzone w oparciu o nową podstawę programową kształcenia ogólnego w roku szkolnym 2030/2031. Efekty zmian będą również mogły być zmierzone dzięki udziałowi Polski w badaniach międzynarodowych (PISA, TIMSS).		

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)
Brak

Raport
z przeprowadzonych konsultacji publicznych i opiniowania projektu ustawy o zmianie
ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw

1. Omówienie wyników przeprowadzonych konsultacji publicznych i opiniowania

Projekt ww. ustawy został przekazany do zaopiniowania przez związki zawodowe w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 440) i partnerów społecznych, tj. przez:

- 1) Chrześcijański Związek Zawodowy „Solidarność im. ks. J. Popiełuszki”;
- 2) Forum Związków Zawodowych;
- 3) Komisja Krajowa Federacji Regionów i Komisji Zakładowych „Solidarność 80”;
- 4) Komisja Krajowa NSZZ Solidarność;
- 5) Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność 80”;
- 6) Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność”;
- 7) Krajowa Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”;
- 8) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”;
- 9) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 10) Sekcja Oświaty KNSZZ „Solidarność 80”;
- 11) Wolny Związek Zawodowy „Forum – Oświata”;
- 12) Wolny Związek Zawodowy „Sierpień 80” Komisja Krajowa;
- 13) Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego;
- 14) Związek Zawodowy Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”;
- 15) Związek Zawodowy „Rada Poradnictwa”;
- 16) Alians Ewangeliczny RP;
- 17) Centrum Edukacji Obywatelskiej;
- 18) Federacja Inicjatyw Oświatowych;
- 19) Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT;
- 20) Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej;
- 21) Fundacja Rozwoju Dzieci im. Komeńskiego;
- 22) Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji;
- 23) Koalicja na Rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły;
- 24) Komitet Nauk Pedagogicznych PAN;
- 25) Konferencja Dyrektorów Bibliotek Pedagogicznych;
- 26) Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
- 27) Konferencja Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych;
- 28) Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich;
- 29) Krajowa Izba Gospodarki Cyfrowej;
- 30) Krajowe Forum Oświaty Niepublicznej;
- 31) Krajowe Porozumienie Rodziców i Rad Rodziców;
- 32) Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych;
- 33) Ogólnopolskie Forum Niepublicznych Szkół Wiejskich;
- 34) Ogólnopolskie Porozumienie Rad Rodziców;
- 35) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Dyrektorów Centrów Kształcenia Ustawicznego;
- 36) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty;
- 37) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Powiatowych i Gminnych Samorządowych Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli;
- 38) Polska Akademia Umiejętności;
- 39) Polska Izba Firm Szkoleniowych;
- 40) Polska Izba Książki;

- 41) Polska Rada Ekumeniczna;
- 42) Polski Związek Głuchych;
- 43) Polski Związek Logopedów;
- 44) Polski Związek Niewidomych;
- 45) Polskie Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół;
- 46) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną;
- 47) Polskie Towarzystwo Informatyczne;
- 48) Rada Dialogu z Młodym Pokoleniem;
- 49) Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- 50) Rada Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk;
- 51) Rada Szkół Katolickich;
- 52) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski;
- 53) Społeczne Towarzystwo Oświatowe;
- 54) Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 55) Stowarzyszenie Dyrektorów Centrów Kształcenia Ustawicznego;
- 56) Stowarzyszenie Dyrektorów i Nauczycieli Centrów Edukacji Zawodowej;
- 57) Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół Średnich;
- 58) Stowarzyszenie Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności”;
- 59) Stowarzyszenie Oświatowców Polskich;
- 60) Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”;
- 61) Unia Metropolii Polskich;
- 62) Unia Miasteczek Polskich;
- 63) Unia Polskich Związków Sportowych;
- 64) Związek Gmin Wiejskich RP;
- 65) Związek Miast Polskich;
- 66) Związek Powiatów Polskich;
- 67) Związek Województw RP;
- 68) Konferencja Lewiatan;
- 69) Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej;
- 70) Związek Pracodawców Business Centre Club;
- 71) Związek Przedsiębiorców i Pracodawców;
- 72) Związek Rzemiosła Polskiego.

Projekt ustawy został również przesłany do Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców oraz Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych zaopiniował projekt ustawy w piśmie z 31 lipca 2025 r. Stanowisko wobec uwag zamieszczono w załączniku do raportu (uwagi zostały uwzględnione).

Projekt ustawy został skierowany do zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, Komisję Wspólną Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych oraz Radę Dialogu Społecznego.

W ramach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego uwagi zgłosiły: Związek Powiatów Polskich, Unia Metropolii Polskich, Związek Gmin Wiejskich RzP oraz Śląski Związek Gmin i Powiatów. Minister Edukacji przekazał swoje stanowisko wobec tych uwag. W dniu 27 sierpnia 2025 r. Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego pozytywnie zaopiniowała projekt ustawy.

Konsultacje publiczne i opiniowanie projektu ustawy odbyły się w okresie od dnia 30 czerwca 2025 r. do dnia 29 lipca 2025 r.

Opinie i uwagi do projektu ustawy przesłały następujące podmioty:

- 1) Inicjatywa obywatelska „Stop opłatom w e-dziennikach”
- 2) Koalicja na Rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły
- 3) Konferencja Rektorów Akademii Wychowania Fizycznego (KRAWF)
- 4) Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich
- 5) Podkarpackie Stowarzyszenie Wolni Jasło
- 6) Polska Izba Książki – Sekcja Wydawców Edukacyjnych
- 7) Polskie Stowarzyszenie na rzecz Ochrony Środowiska i Praw Człowieka
- 8) Pracodawcy RP
- 9) Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych
- 10) Ruch Ochrony Szkoły
- 11) Rzecznik Praw Dziecka
- 12) Stowarzyszenie Ambasadorów Dzieci i Młodzieży
- 13) Stowarzyszenie Instytut Myśli Pro-Life
- 14) Stowarzyszenie „Miłość i Odpowiedzialność”
- 15) Stowarzyszenie Pedagogów NATAN
- 16) Stowarzyszenie Rodzice Chronią Dzieci
- 17) Stowarzyszenie Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności”
- 18) Śląski Porządek
- 19) Wataha Głosu Obywatelskiego
- 20) Związek Nauczycielstwa Polskiego
- 21) Związek Rzemiosła Polskiego Prezes Zarządu.

Stanowisko Projektodawcy wobec uwag zgłoszonych przez ww. podmioty zamieszczono w **załączniku do raportu**.

Informację o braku uwag do projektu przekazali:

- 1) Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie”
- 2) Konferencja Rektorów Uczelni Kształcących Nauczycieli i Pedagogów „KRUPed” w ramach Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP)
- 3) Rada Główna Szkolnictwa Wyższego i Nauki.

Uwagi do projektu ustawy przesłało również kilka osób fizycznych. Dotyczyły one definicji i zmiany struktury podstawy programowej, zmiany terminu egzaminu ósmoklasisty oraz zmiany w procedurze zatwierdzania arkuszy organizacji pracy szkół. Stanowisko wobec tych uwag zamieszczono w **załączniku do raportu**. Część z przesłanych uwag zawierała także propozycje dodatkowych zmian, które nie są objęte projektowaną ustawą.

2. Przedstawienie wyników zasięgnięcia opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia projektu z właściwymi organami i instytucjami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym

Projekt ustawy nie wymagał zasięgnięcia opinii, konsultacji, uzgodnienia z właściwymi organami i instytucjami Unii Europejskiej.

3. Wskazanie podmiotów, które zgłosiły zainteresowanie pracami nad projektem w trybie przepisów o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa wraz ze wskazaniem kolejności dokonania zgłoszeń albo informację o ich braku.

Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem ustawy w trybie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677).

Załącznik do Raportu z konsultacji. Zestawienie uwag do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD 220)

Termin konsultacji i opiniowania: 27 czerwca – 29 lipca 2025 r.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Nr artykuły w ustawie, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi	Stanowisko do zgłoszonej uwagi
1.	Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie”	Informacja o braku uwag	W związku z przekazaniem do konsultacji społecznych projektu o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie” nie zgłasza uwag.	-
2.	Inicjatywa obywatelska „Stop opłatom w e-dziennikach”	Uwaga dotyczy różnic między zakresem zmian wskazanym we wniosku o wpis projektu ustawy do wykazu prac Rady Ministrów a projektem ustawy skierowanym do konsultacji	W imieniu inicjatywy obywatelskiej „Stop opłatom w e-dziennikach”, zrzeszającej uczniów i rodziców, w odpowiedzi na udostępnienie do konsultacji publicznych projektu ustawy nr UD220, pragniemy wyrazić nasze głębokie zaniepokojenie i stanowczy sprzeciw wobec pominięcia w projekcie kluczowych zapisów dotyczących stworzenia i wdrożenia bezpłatnego, Centralnego Dziennika Elektronicznego (CDE). Pragniemy przypomnieć, że w <u>informacji opublikowanej w kwietniu br. na stronach Kancelarii Prezesa Rady Ministrów</u> zapowiedziano „zmiany w zakresie usług cyfrowych dla edukacji w związku z planowanym uruchomieniem usługi bezpłatnego centralnego dziennika elektronicznego”. Złożona obietnica została przyjęta przez nas z ogromną nadzieją jako krok w stronę rozwiązania systemowych problemów, z jakimi od lat borykają się użytkownicy komercyjnych e-dzienników. Z tym większym zdumieniem i rozczarowaniem przyjęliśmy fakt, że w czerwcowej wersji projektu ustawy UD220 zapisy te zostały całkowicie pominięte. Obecny stan, w którym rynek e-dzienników jest zdominowany przez komercyjne podmioty, prowadzi do szeregu patologii, które zostały oficjalnie potwierdzone w raporcie Najwyższej Izby Kontroli (LKR.410.020.06.2016). NiK stwierdziła m.in., że pobieranie opłat za informowanie rodziców o postępach dziecka, także jeśli informacje te da się uzyskać inną drogą bez opłat, jest niezgodne z art. 5g ustawy o systemie oświaty, a dane osobowe uczniów i rodziców bywają przetwarzane w celach handlowych, co budzi poważne wątpliwości w kontekście RODO. Co więcej, obecny model prowadzi do pogłębiania nierówności społecznych i wykluczenia cyfrowego. Rodziny, których nie stać na dodatkowe opłaty lub które nie posiadają odpowiednich kompetencji cyfrowych, mają utrudniony dostęp do informacji o edukacji swoich dzieci. Jest to sprzeczne z zasadą równych szans w edukacji. Na negatywne aspekty obecnych e-dzienników, w tym ich szkodliwy wpływ na autonomię ucznia i relacje rodzinne, zwracała również uwagę Rzecznik Praw Dziecka w swoim wystąpieniu do MEN.	Wyjaśnienie Prace w tym zakresie trwają. Ze względu na potencjalny zakres zmian potrzebnych do wdrożenia tego rozwiązania, wymagający pogłębionych analiz, potrzebę konsultacji z innymi zainteresowanymi stronami oraz założony harmonogram prac nad projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD 220), uwzględnienie w przedmiotowym projekcie przepisów, związanych z planowanym uruchomieniem usługi bezpłatnego centralnego dziennika elektronicznego nie było możliwe. Minister Edukacji postanowił, że zmiany legislacyjne, umożliwiające wprowadzenie tej usługi, będą prowadzone w odrębnym projekcie. Jego konsultacje planowane są na IV kwartał 2025 r.

			Wycofanie się z projektu CDE jest niezrozumiałe, zwłaszcza w świetle pisma Ministerstwa Edukacji Narodowej (DK-WIP.072.1.2025.JE), w którym resort sam przyznał, że „rozpoczęły się prace koncepcyjne nad możliwością uruchomienia w przyszłości publicznej usługi dziennika elektronicznego”. Świadczy to o tym, że projekt jest w pełni wykonalny i był już na etapie przygotowawczym. W związku z powyższym, wnosimy o pilne dodanie do projektu ustawy UD220 zapisów, które: 1. Delegują na Ministra Edukacji obowiązek stworzenia, utrzymania i rozwoju otwartoźródłowego Centralnego Dziennika Elektronicznego. 2. Gwarantują, że korzystanie z CDE oraz wszystkich jego funkcjonalności, zarówno w wersji przeglądarkowej, poprzez API, jak i w dedykowanej aplikacji mobilnej będzie w pełni bezpłatne dla szkół, nauczycieli, uczniów i rodziców. 3. Określą CDE jako podstawowy system do prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania w szkołach publicznych. Wierzymy, że realizacja tej obietnicy jest kluczowa dla budowy nowoczesnego, sprawiedliwego i bezpiecznego systemu edukacji w Polsce. Jesteśmy gotowi do dalszego dialogu.	
3.	Koalicja na Rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły	Uwagi dotyczą: - oparcia zmian w ustawie na „zewnętrznych dokumentach w fazie opracowania” („Profil absolwenta”); - zmiany definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego, programu nauczania, - włączenia do ramowych planów nauczania minimalnego wymiaru godzin z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej,	UWAGI OGÓLNE 1. Oparcie projektu na zewnętrznych dokumentach w fazie opracowania W uzasadnieniu projektu nowelizacji wskazano, że celem ustawy jest przede wszystkim umożliwienie wdrożenia kompleksowej reformy programowej w zakresie wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego, opartej na dokumencie „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji.” Jednocześnie na str. 1 uzasadnienie projektu zawarto odesłanie do wersji roboczej tego dokumentu, przeznaczonej do konsultacji społecznych. Podobnie prace nad profilem absolwenta dla szkół ponadpodstawowych, jak wynika również z uzasadnienia projektu nowelizacji, nie zostały ukończone w przed przygotowaniem projektu ustawy. Zatem kluczowe dokumenty, na których ma się opierać nowelizacja ustaw oświatowych, której projekt został już zaprezentowany, nie zostały sfinalizowane na czas opracowania tego projektu. Widać tu zatem pewną niespójność pomiędzy sformułowanym celem nowelizacji - w postaci umożliwienia kompleksowej reformy opartej na profilu absolwenta (niezależnie od negatywnej oceny utylitarystycznego podejścia do roli szkoły przebijającego się z materiałów dotyczących profilu absolwenta publikowanych na stronie IBE oraz wątpliwości prawnych, o których mowa w kolejnym punkcie) - a faktem przygotowania projektu tej nowelizacji jeszcze w trakcie prac nad „profilem”. Przy tej okazji rodzą się pytania o rzeczywiste znaczenie konsultacji społecznych prowadzonych na	Wyjaśnienie Ad 1. Prace nad dokumentem pn. „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji. Etap I: przedszkola i szkoły podstawowe” zakończyły się w grudniu 2024 r. Natomiast „Profil absolwenta i absolwentki – dla szkół ponadpodstawowych (etap II) jest już na końcowym etapie prac i finalna wersja będzie dostępna we wrześniu br. W uzasadnieniu do projektu ustawy, w którym proponuje się przede wszystkim modyfikacje ram prawnych umożliwiającą zmianę sposobu opisu umiejętności w podstawie programowej („efekty uczenia się i doświadczenia edukacyjne” zamiast treści nauczania – wymagań szczegółowych”) wskazano na ten dokument ponieważ stanowi on przede wszystkim punkt odniesienia do prac nad nową podstawą programową kształcenia ogólnego. Profil absolwenta i absolwentki określa obszary rozwoju oraz kierunek, w którym dzieci i młodzież powinny być wspierane na każdym etapie edukacji – od przedszkola, przez szkołę podstawową, aż po szkołę ponadpodstawową. Jego realizacja obejmuje zarówno proces dydaktyczny, jak i działalność

		- zmiany w zakresie Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji	potrzeby opracowania „profilu absolwenta i absolwentki”. 2. Próba nadania zewnętrznemu opracowaniu pozycji nadrzędnej nad podstawą programową i programami nauczania (niezgodność z art. 2 i 7 Konstytucji) Dalece istotniejszym zarzutem pod adresem projektu ustawy jest samo odwołanie się w jego uzasadnieniu, do zewnętrznego dokumentu, niebędącego źródłem prawa powszechnie obowiązującego - „profilu absolwenta i absolwentki”, opracowanego przez grono osób nieposiadających żadnej legitymacji demokratycznej - jako „podstawy planowanych reform”. W praktyce skutek tego może być taki, że w razie wątpliwości co do poszczególnych sformułowań pojawiających się w tekście projektowanej	wychowawczą oraz opiekuńczą placówek oświatowych. Z perspektywy uczniów i ich rodziców Profil określa kluczowe kompetencje i umiejętności, które powinny być rozwijane w trakcie edukacji. W tym kontekście należy przede wszystkim podkreślić, że „Profil” został opracowany na podstawie wyników badań i dobrych praktyk z innych krajów <u>oraz szeroko konsultowany w środowisku edukacyjnym</u>. Dokument ten stanowi odpowiedź na zdiagnozowaną potrzebę zapewnienia spójności i celowości procesu edukacyjnego oraz określa obszary rozwoju oraz kierunek, w którym dzieci i młodzież powinny być wspierane na każdym etapie edukacji – od przedszkola, przez szkołę podstawową, aż po szkołę ponadpodstawową. Profil absolwenta: • definiuje kierunki kształcenia: wskazuje zasób wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych i osobistych, w które powinien być wyposażony uczeń na zakończenie danego etapu edukacyjnego • stanowi podstawę dla nowych podstaw programowych: prace nad nowymi podstawami programowymi, są podporządkowane celom określonym w profilu, co gwarantuje, że będą przyczyniać się do osiągnięcia spójnej wizji edukacji • buduje nową równowagę między wiedzą a kompetencjami i sprawczością: Kładzie nacisk na rozwój kompetencji fundamentalnych i przekrojowych. Celem jest rozwój ucznia jako osoby sprawczej, zdolnej do samodzielnego myślenia i uczenia się przez całe życie.. Ad 2. Taki zarzut należy uznać za nietrafiony i nieuzasadniony. Każda reforma powinna opierać się na wytyczonych, z udziałem ekspertów, celach i kierunkach zmian. <u>Założeń reformy nie tworzy się w procesie legislacyjnym</u>. W tym kontekście dokument jakim jest ww. Profil absolwenta i absolwentki”, należy traktować jako <u>dokument ekspercki</u>, który został przygotowany na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej, przez nadzorowany przez Ministra Edukacji Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy”. W systemie edukacji

		ustawy (a takich nie brakuje - jak choćby „doświadczenia edukacyjne”) wykładania poszczególnych jej zapisów będzie dokonywana właśnie w oparciu o postanowienia „profilu absolwenta i absolwentki”. Zmierza to do faktycznego nadania temu opracowaniu pozycji nadrzędnej nad podstawą programową i programami nauczania. Co więcej dokument ten może podlegać okresowej ewaluacji i zmianom, dokonywanym poza obowiązującymi procedurami legislacyjnymi i niekoniecznie z udziałem ekspertów z Polski. Rodzi to z jednej strony oczywiste wątpliwości co do zgodności projektowanej reformy z wyrażoną w art. 7 Konstytucji RP zasadą legalizmu, która oznacza, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Z drugiej strony niemniej poważne wątpliwości pojawiają się w zakresie zgodności projektu ustawy z zasadą demokratyzmu, będącą elementem zasady demokratycznego państwa prawnego wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP, oznaczającą obowiązek nasycenia wartościami demokratycznymi stanowionego prawa oraz „oparcie na rygorach demokracji całego procesu tworzenia, interpretowania i stosowania prawa”. Choć dokument ekspercki jakim jest „profil absolwenta i absolwentki” może stanowić wartościowe wsparcie w procesie legislacyjnym, kluczowe jest, aby istotne decyzje dotyczące kierunków polityki publicznej, zwłaszcza w tak fundamentalnej dziedzinie jak edukacja, były podejmowane przez organy posiadające demokratyczną legitymację. Jeżeli dokument stworzony przez osoby nieposiadające takiej legitymacji jest wprost wskazywany jako „podstawa planowanych reform”, to może to podważać „opieranie na rygorach demokracji całego procesu tworzenia prawa”. Zdefiniowanie kluczowych założeń reformy poza ścisłym procesem legislacyjnym, wpływa na poczucie zaufania, jeśli obywatele nie mieli pełnego wglądu w to, jak te fundamentalne decyzje są kształtowane i kto jest za nie odpowiedzialny. W tym miejscu zwrócić należy uwagę, że na stronie IBE wskazano, że w konsultacjach społecznych dotyczących profilu absolwenta i absolwentki etapu przedszkola i szkoły podstawowe wzięło udział zaledwie 2900 osób, co w kraju liczącym blisko 38 mln osób nie daje żadnej legitymacji demokratycznej. UWAGI SZCZEGÓŁOWE DO WYBRANYCH PROPOZYCJI ZMIAN Art. 4 PrOśw: dodanie pkt 23a i nowe brzmienie pkt 24 ustawy Rezygnacja z obowiązkowych treści nauczania w podstawie programowej rezygnacją z funkcji przekazu kulturowego i programu narodowego Niezwykle istotną zmianą w planowanej reformie jest przekształcenie	nie ma obecnie innej niż IBE-PIB instytucji eksperckiej, która byłaby przygotowana i właściwa do wspierania MEN w pracach nad wytyczaniem kierunków zmian w systemie oświaty. Nie można zgodzić się z twierdzeniem, że proponowane zmiany zmieniają filozofię podstawy. Obecna podstawa programowa kształcenia ogólnego obejmuje cele kształcenia i wymagania szczegółowe, i nowa podstawa nadal będzie obejmowała cele kształcenia, a wymagania szczegółowe zostaną podzielone na efekty uczenia się oraz doświadczenia edukacyjne. Należy zauważyć, że już od 2009 r. podstawa programowa jest formułowana językiem efektów kształcenia - tzn. obejmuje nie tylko wskazanie treści, ale także czasowniki operacyjne określające, co uczeń powinien potrafić na zakończenie procesu uczenia się. W nowej podstawie programowej w efektach uczenia się uwzględnione będą zarówno wiedza i umiejętności przedmiotowe, jak i kompetencje (fundamentalne i przekrojowe), które są konieczne do wykorzystywania tej wiedzy. Propozycja zmodyfikowanego sposobu opisu oczekiwanej wiedzy i umiejętności w nowej podstawie programowej nie degraduje znaczenie wiedzy. „Efekty uczenia się” (obecnie „wymagania szczegółowe”) mają być podporządkowane celom ogólnym, ale nie jest to nowość, tak samo jest w obecnej podstawie programowej (wiedza będzie elementem celów ogólnych we wszystkich przedmiotach). Proponowane zmiany nie przekształcają podstawy programowej w ogólny dokument kierunkowy. Przeciwnie, wymagany zakres wiedzy i umiejętności będzie sformułowany precyzyjnie, ponieważ jest jednocześnie podstawą przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty i maturalnego. Proponowane zmiany nie oznaczają rezygnacji z obligatoryjności wymagań / efektów uczenia się; zmiana umożliwia sformułowanie dodatkowych, fakultatywnych efektów uczenia się (oprócz efektów

			koncepcji podstawy programowej kształcenia ogólnego, którego następstwem będzie zmiana funkcji tego dokumentu w procesie edukacji, a idąc dalej - zmiana samego procesu edukacji. Aktualna podstawa programowa jest dokumentem zasadniczym dla określenia celów i zakresu kształcenia ogólnego na wszystkich poziomach edukacyjnych i we wszystkich rodzajach szkół w Polsce. Zawiera <u>„obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania, w tym umiejętności, które powinien posiadać uczeń po zakończeniu określonego etapu edukacyjnego”</u>. Dobór treści składa się na narodowy program nauczania. Zaproponowana nowa podstawa programowa pozbawiona jest wskazania na obligatoryjność w zakresie treści nauczania. Konstruują ją natomiast: <u>„zestaw celów nauczania”, „oczekiwane efekty uczenia się” oraz „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych”</u>. Powyższe zmienia charakter podstawy programowej z dokumentu zasadniczego (ściśłego) na kierunkowy (ogólny). Dokument niebudowany na zestawach treści nauczania zostaje pozbawiony funkcji przekazu kulturowego i programu narodowego. W praktyce w części szkół uczniowie będą uczyć się o postaciach i wydarzeniach ważnych z punktu zachowania i wzmacniania poczucia tożsamości narodowej, a w innych nie. Deklarowany w „profilu absolwenta” dla przedszkoli i szkół podstawowych cel edukacji w postaci „wzmacnia patriotyzmu” jawi się w tym kontekście jako pusta deklaracja mająca na celu uspokojenie części społeczeństwa przywiązanej do wartości narodowo-patriotycznych. Podporządkowanie edukacji utylitarnym efektem uczenia się Charakterystyczną cechą nowej konstrukcji podstawy programowej jest zatem pominięcie treści nauczania składających się na wiedzę i osiągnięcia ucznia. W uzasadnieniu projektu autorzy podali, że wiedza, obok umiejętności i kompetencji społecznych, jest składową oczekiwaną „efektów uczenia się”. Oznaczałoby to, podporządkowanie zestawu wiedzy założonym efektom kształcenia. Mając na uwadze główne założenia „profilu absolwenta i absolwentki” dla przedszkoli i szkół podstawowych, gdzie podaje się, że profil ten „stanowi punkt wyjścia, drogowskaz wskazujący kierunek całościowej i spójnej zmiany systemu edukacji w Polsce - w odpowiedzi na aktualne oraz przyszłe potrzeby kraju, świata, społeczeństwa i gospodarki”¹ - uzasadniony jest wniosek o utylitarnym podejściu do edukacji, w ramach wdrażanej reformy oświatowej. Podejście takie redukuje edukację do narzędzia funkcjonalnego użytku, zaniedbując proces wychowawczy i przekazywanie trwałych wartości oraz wiedzy, która nie zawsze jest od	obligatoryjnych, które będą stanowiły nadal zdecydowaną większość efektów).

		razu „praktyczna”, ale jest fundamentem postępu cywilizacyjnego i rozwoju człowieka jako osoby. Kolejny krok w kierunku wdrażania modelu „edukacji włączającej” Jak już wspomniano jako uzasadnienie zmian autorzy wskazali potrzebę wdrożenia „profilu absolwenta i absolwentki”, jak również wzorowanie się na przykładzie innych krajów. Nie jest to uzasadnienie pełne. Wprowadzane zmiany należy traktować jako planowe wdrażanie edukacji włączającej, w której uczniowie niepełnosprawni intelektualnie mają uczyć się razem z uczniami w normie rozwojowej. W następstwie braku możliwości kształcenia uczniów wszystkich uczniów o indywidualnych potrzebach edukacyjnych w jednorodnym zestawie treści programowych, wprowadzana jest zapowiadana wcześniej, skądinąd fikcyjna, tzw. „personalizacja nauczania” z zastosowaniem „uniwersalnego projektowania”. Proces nauczania jest odnoszony nie tyle do pożądanej wiedzy, co do uczniowskich postaw wobec propozycji programowych, co potwierdza m. in. odwołanie się do metod konstruktywistycznych. Na fakt, że nowelizacja jest istotnym krokiem w kierunku wdrażania modelu edukacji włączającej świadczy również ten fragment uzasadnienia projektu nowelizacji, w którym czytamy, że podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego ma być skonstruowana w sposób uwzględniający zróżnicowane potrzeby edukacyjne uczniów. Potwierdza to również odwołanie do profilu absolwenta, który eksponuje narzędzia włączające jak: ocena funkcjonalna i wspomniane już projektowanie uniwersalne. Ograniczenie autonomii nauczycieli W proponowanej nowej definicji podstawy programowej, zarówno wychowania przedszkolnego jaki kształcenia ogólnego, pojawia się termin „doświadczenia edukacyjne”. Termin ten nie został zdefiniowany na poziomie ustawowym (w tym definicja ta nie znalazła się w projekcie nowelizacji). Dopiero w uzasadnieniu projektu wskazano, że doświadczenia edukacyjne to sytuacje edukacyjne, w których powinien uczestniczyć każdy uczeń, a które w sposób celowy wspierają realizację efektów uczenia się oraz rozwój kompetencji przekrojowych i sprawczości. Podstawa programowa ma z kolei określić, jakie doświadczenia edukacyjne są konieczne dla realizacji celów kształcenia w poszczególnych przedmiotach na poszczególnych etapach edukacji. Z powyższego wynika, że doświadczenia edukacyjne (sytuacje) mają być obligatoryjne - w odróżnieniu od treści nauczania. Do jakich „doświadczeń edukacyjnych” zostaną zobowiązani uczniowie - zależy będzie od ministra edukacji, który jednoosobowo ma regulować tę materię w drodze rozporządzenia określającego podstawę programową. Powyższe prowadzi do naruszenia zasady autonomii nauczycieli zapisanej	Tak jak dotychczas, dla uczniów dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, będzie określona odrębna podstawa programowa. Wyjaśnienie Definiowanie na poziomie ustawy „doświadczeń edukacyjnych” nie wydaje się być potrzebne. Doświadczenia edukacyjne zostały ujęte w proponowanej definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego przede wszystkim dla podkreślenia znaczenia w procesie uczenia się bezpośredniego zdobywania wiedzy i umiejętności poprzez działanie, eksperymentowanie i rozwiązywanie problemów. Zakłada się, że lista doświadczeń edukacyjnych w ramach danego przedmiotu lub etapu edukacyjnego będzie opisywać <u>tylko najbardziej istotne doświadczenia w trakcie nauczania danego przedmiotu</u>. W świetle powyższego nie można podzielić opinii, że ustalenie w podstawie programowej wymagań w zakresie doświadczeń edukacyjnych w jakikolwiek

		w art. 12 ust. 2 Karty Nauczyciela, zgodnie z którym: „Nauczyciel w realizacji programu nauczania ma prawo do swobody stosowania takich metod nauczania i wychowania, jakie uważa za najwłaściwsze spośród uznanych przez współczesne nauki pedagogiczne, oraz do wyboru spośród zatwierdzonych do użytku szkolnego podręczników i innych pomocy naukowych”. Doświadczenia (sytuacje) edukacyjne, w których będzie musiał uczestniczyć uczeń, a które mają być odgórnie narzucone przez ministra edukacji, uznać należy za wchodzące w zakres metod nauczania, co do których nauczyciel, zgodnie z Kartą Nauczyciela, powinien zachować swobodę wyboru. Jako niezgodne z art. 12 ust. 2 Karty Nauczyciela jawi się również przyznanie, w projektowanym art. 47 ust. 3a ustawy - Prawo oświatowe, ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania możliwości określenia w drodze rozporządzenia wyodrębnionych, w ramach danych zajęć edukacyjnych, modułów tematycznych. W przepisie tym nie wskazano, aby miały mieć one charakter fakultatywny. Nowe brzemienne art. 47 ust. 1 pkt 3 PrOśw (zmiana charakteru szkoły w kierunku „pobytowej placówki psychologiczno-pedagogicznej”) Artykuł stanowi delegację dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia, w drodze rozporządzenia, ramowych planów nauczania, gdzie dodano określenie „minimalnego wymiaru godzin z zakresu pomocy psychologiczno- pedagogicznej”. Niepokój wzbudza włączenie do ramowych planów nauczania minimalnego wymiaru godzin z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Oznacza to traktowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej analogicznie jak zajęć edukacyjnych. W zestawieniu ze wskazywanym w „profilu absolwenta i absolwentki” dla przedszkoli i szkół podstawowych jednym z głównych założeń planowanej reformy - „wspieraniem dobrostanu” uczniów - oraz z rezygnacją ze wskazania obowiązkowych treści nauczania w podstawie programowej, można dojść do wniosku, że szkoła z placówki oświatowej stanie się czymś w rodzaju wspierającej „dobrostan” ucznia, pobytowej placówki psychologiczno-pedagogicznej. Ponadto projektowany art. 47 ust. 1 pkt 1 zawiera odwołanie się do „zapewnienia wysokiej jakości kształcenia i opieki”, które to wyrażenie stanowi w dokumentach ONZ synonim edukacji opartej na ideologii inkluzji. Również ten zapis potwierdza wprowadzenie edukacji włączającej do ustawy - Prawo oświatowe. Dodanie w art. 47 PrOśw ust. 3a i 3b (błędna koncepcja interdyscyplinarnych modułów tematycznych) W ramach dodanych ustępów 3a i 3b, minister otrzymuje dodatkowe	sposób narusza autonomię nauczyciela. Każdy nauczyciel realizuje wybrany przez siebie i dopuszczony do użytku w szkole przez dyrektora szkoły program nauczania, którego opracowanie pozostaje w sferze autonomii nauczyciela. Wyjaśnienie Zajęcia prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej są jedną z podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły (art. 109 ust. 1 pkt 5 UPO). Pomoc psychologiczno-pedagogiczna, zgodnie z przepisami realizowana jest również w trakcie bieżącej pracy nauczycieli, co oznacza, że udzielać jej mają wszyscy nauczyciele w trakcie na co dzień realizowanych obowiązków, również w trakcie zajęć z danych przedmiotów. Jednym z najważniejszych celów pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest wspieranie uczniów w realizacji podstaw programowych poprzez m.in. rozwijanie kompetencji niezbędnych w efektywnym uczeniu się, identyfikowaniu i likwidowaniu barier w uczeniu się poprzez dobór odpowiednich metod nauczania, podręczników i materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych. Proponowana zmiana ma na celu doprowadzenie do sytuacji, w której dyrektor szkoły, planując rok szkolny, uwzględni w ramowym planie nauczania godziny na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów zgodnie z rozpoznanymi w tym zakresie potrzebami. Celem jest zapewnienie puli godzin do elastycznej dyspozycji dyrektora szkoły na zapewnienie pomocy uczniom, zgodnie z potrzebami jakie pojawiają się w trakcie roku szkolnego, bez konieczności oczekiwania na

			upoważnienia ustawowe: • „może <u>określić wyodrębnione w ramach danych zajęć edukacyjnych moduły tematyczne, fakultatywne efekty uczenia się lub fakultatywne zajęcia edukacyjne, uwzględniając interdyscyplinarny charakter wybranych zagadnień lub potrzebę określenia dodatkowych osiągnięć lub efektów uczenia się możliwych do realizacji w ramach wymiaru godzin danych zajęć edukacyjnych określonego w ramowych planach nauczania.</u>” • „może <u>określić tygodniowy wymiar godzin fakultatywnych zajęć edukacyjnych,</u> w przypadku określenia podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie tych zajęć w przepisach wydanych na podstawie art. 4 ust.1 pkt 1 i ust. 3a” Zajęcia o charakterze interdyscyplinarnym i modułowym nie sprawdziły się w doświadczeniach innych krajów. Obniżały radykalnie poziom nauczania. Nie sprawdziły się też w Polsce. Gdy zostały wprowadzone na poziom licealny w wyniku reformy minister K. Hall (2009-2012), ich efektem były protesty i głodówki w obronie historii. Zostały wycofane w 2017 r. Niniejsza propozycja, poprzez wprowadzanie interdyscyplinarnych modułów tematycznych powiela błędy. Potwierdzeniem tego są liczne opinie krytyczne sformułowane na etapie opracowywania "profilu absolwenta" jesienią 2024 r. Przykłady: • W imieniu Polskiego Towarzystwa Geograficznego zabrała głos przewodnicząca prof. Urszula Myga-Piątek: <i>Przypominamy, że koncepcja przedmiotu „przyroda” była już wprowadzona w VI-letniej szkole podstawowej i spowodowała ogromne deficyty wiedzy i umiejętności wśród uczniów gimnazjów.</i> • W imieniu Komitetu Nauk Geograficznych PAN - przewodniczący prof. Zbigniew Zwoliński: <i>Przyjęcie takiego rozwiązania spowoduje, że uczniowie zostaną pozbawieni profesjonalnego kształcenia z geografii, biologii, chemii i fizyki. Każdy z tych przedmiotów obejmuje specjalistyczną wiedzę oraz umiejętności jej stosowania w działaniu praktycznym, które są obecnie filarami dla rozwoju cywilizacyjnego...</i> • W imieniu Konferencji Kierowników Jednostek Geograficznych - przewodniczący prof. Paweł Churski: <i>Planowana zmiana dotknie dzieci, których wiedza i umiejętności będą zawężone i spłycone.</i> • W imieniu Międzynarodowej Unii Geograficznej - Prof. Marek Więckowski: <i>Brak wiedzy geograficznej w szkole podstawowej doprowadzi do braku zrozumienia świata, zależności,</i>	specjalistyczną diagnozę w poradni. Jest to wsparcie dyrektora szkoły w realizacji jego aktualnych obowiązków w zakresie zapewnienia warunków uzyskiwania jak najwyższych osiągnięć edukacyjnych przez wszystkich uczniów, m.in. poprzez zapewnianie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Wyjaśnienie Konieczność wprowadzenia modułów tematycznych wynika z tego, że pewne zjawiska mają charakter interdyscyplinarny i powinny być przez uczniów poznawane kompleksowo, z różnych perspektyw. Perspektywa jednego przedmiotu nie jest tutaj wystarczająca. Tak jest np. jeśli chodzi o bezpieczeństwo, którego elementy powinny znajdować się w edukacji wczesnoszkolnej, zajęciach praktyczno-technicznych i edukacji dla bezpieczeństwa. Moduły to zestawy efektów uczenia się w różnych przedmiotach, ich wyodrębnienie i nazwanie pozwala na zauważenie i wykorzystanie korelacji międzyprzedmiotowych, uniknięcie powtarzania tych samych treści a zamiast tego pogłębianie posiadanej już wiedzy.

		<i>uwarunkowań i konsekwencji działań człowieka.</i> ² Skuteczność nauczania wymaga maksymalnego uporządkowania przekazywanej wiedzy. Z pewnością lepszym rozwiązaniem jest tu sprawdzone już transponowanie akademickich kierunków naukowych na tradycyjne przedmioty szkolne. Stosowanie projektów interdyscyplinarnych ma sens dopiero po opanowaniu przez uczniów wiedzy kierunkowej, a nie zamiast niej. Dodanie w art. 109 PrOśw ust. 2b (domyślna zgoda rodziców na zajęcia fakultatywne) Zgodnie z projektowanym art. 109 ust 2b: „Uczeń nie bierze udziału w fakultatywnych zajęciach edukacyjnych, jeżeli zgłosi dyrektorowi szkoły, a w przypadku ucznia niepełnoletniego - jego rodzice, rezygnację z udziału w tych zajęciach.” Przyjęta została konstrukcja domniemanej zgody, podczas gdy zgoda powinna być warunkiem uczestnictwa w zajęciach nieobowiązkowych. Rodzice (lub pełnoletni uczniowie) powinni być poinformowani o istnieniu i charakterze tych zajęć, aby móc podjąć decyzję o udziale ucznia w zajęciach. Tymczasem, przy przyjęciu konstrukcji domniemanej zgody nie przewidziano nawet obowiązku zorganizowania spotkania informacyjnego przed przystąpieniem do realizacji zajęć, jak ma to miejsce w przypadku dotychczasowych zajęć wychowania do życia w rodzinie czy zastępujących je zajęć edukacji zdrowotnej. W związku z powyższym część rodziców, na skutek niedoinformowania, może nawet nie mieć świadomości, że ich dzieci zostały „automatycznie” zapisane na zajęcia fakultatywne, z treścią których mogliby się oni nie zgadzać. Taka sytuacja prowadzić będzie do naruszenia art. 48 oraz art. 53 ust. 3 Konstytucji RP wyrażających zasadę pierwszeństwa wychowawczego rodziców oraz przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dotyczących władzy rodzicielskiej - szczególnie, gdy zajęcia fakultatywne obejmować będą treści wchodzące w obszar wychowania. Dodanie w art. 3 ustawy o systemie oświaty pkt 13ba („międzyprzedmiotowe efekty kształcenia” w programach nauczania) Wprowadzona zostaje nowa definicja programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, odpowiadająca nowej strukturze podstawy programowej i kładąca nacisk na potrzebę uwzględniania „między przedmiotowych efektów uczenia się”. Definicja jest zredagowana w sposób skomplikowany, nieprzejrzysty. Na jej podstawie łatwo będzie podważać prawidłowość konstruowania	Uwaga częściowo uwzględniona Przy projektowaniu tej zmiany wzorowano się na rozwiązaniach prawnych oraz utrwalonej praktyce związanej z organizacją przez szkoły zajęć nieobowiązkowych stosownej dotychczas w przypadku takich zajęć jak wychowania do życia w rodzinie, a od nowego roku szkolnego w przypadku zajęć edukacja zdrowotna. W przypadku uwzględniania w podstawie programowej innych niż ww. zajęć fakultatywnych warunki ich organizacji takie jak np. obowiązek zorganizowania spotkania informacyjnego przed przystąpieniem do realizacji zajęć, zostaną określone w rozporządzeniu w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół. W tym zakresie uzupełniono projektowane brzmienie art. 47 ust. 3b. Ponadto należy zauważyć, że zgodnie z art. 98 ust. 2 ustawy Prawo oświatowe, statut szkoły musi zawierać organizację i formy współdziałania szkoły z rodzicami w zakresie nauczania, wychowania, opieki i profilaktyki. Oznacza to, że szkoła/dyrektor przekażą informację o takich zajęciach prowadzonych w szkole – w ustalony w danej szkole sposób. Uwaga nieuwzględniona Obecna definicja (art. 3 pkt 13b uso), ujmująca łącznie program wychowania przedszkolnego i program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, została w projekcie ustawy rozdzielona (pkt 13b i 13ba) i jedynie dostosowana do projektowanej nowej struktury podstawy programowej. Zatem tak jak dotychczas, program nauczania to po prostu opis sposobu realizacji podstawy programowej – z uwzględnieniem jej nowej struktury.

			nowotworzonych programów nauczania. W opisie programu nauczania, tak jak w postawie programowej kształcenia ogólnego, nie ma odwołań do treści nauczania (treści nauczania pozostawiono jedynie w kształceniu zawodowym). Można zatem założyć, że realizacja celów nauczania i efektów nauczania w kształceniu ogólnym może być prowadzona w oparciu o dowolny zakres treści, np. spoza doświadczeń polskich. Nowe brzmienie ust. 3 pkt 1 i 2 w art. 22ao ustawy o systemie oświaty (odniesienie do treści nauczania w opisie zawartości podręczników) Odniesienie do treści nauczania odnajdujemy w opisie zawartości podręczników, przy czym treści te mają umożliwiać osiągnięcie celów nauczania i oczekiwanych efektów uczenia się oraz realizację wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych, określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Zapis potwierdza podrzędną rolę treści nauczania wobec założonych celów i efektów uczenia się. Nowe brzmienie art. 44b ust. 3 ustawy o systemie oświaty (potencjalne zagrożenie dla edukacji domowej) Wprowadzane zostają zamiany w zakresie kryteriów oceniania. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polegać ma na „rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności” m. in. w stosunku do „wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania”. Jeżeli nowy termin „doświadczenia edukacyjne” będzie wiązał się z dodatkowymi aktywnościami ucznia w grupie klasowej w ramach „sytuacji edukacyjnych”, „w których powinien uczestniczyć każdy uczeń”- rodzic będzie to będzie naturalne trudności dla uczniów w edukacji domowej i zaprzeczenie jednej z głównych idei realizowania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą. Dodanie w art. 94b ustawy o systemie oświaty ust. 1b (rozszerzenie uprawnień Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji) Zmiana dotyczy rozszerzenia uprawnień ministra odośnie zlecenia Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (fundacja Skarbu Państwa) realizacji zadań w zakresie oświaty i wychowania. Aktualnie uprawnienia te dotyczą: • zadań w ramach programów Unii Europejskiej dotyczących kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu, • w przypadku wprowadzenia na obszarze kraju albo jego części stanu nadzwyczajnego zadań w zakresie oświaty i wychowania	Mając na uwadze powyższe nie podzielamy opinii, że zaproponowany w projekcie opis programu nauczania może być podstawą do podważania prawidłowości konstruowania nowotworzonych programów nauczania. Wyjaśnienie odnoszące się do uwag dotyczących „podrzędnej roli treści nauczania” – zamieszczono wyżej. Wyjaśnienie Uczniowie realizujący obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą realizują podstawę programową, która obowiązuje na danym etapie edukacyjnym. Podstawa programowa kształcenia ogólnego będzie określać wymagane doświadczenia edukacyjne dla danych zajęć edukacyjnych. Należy również zauważyć, że zgodnie z art. 37 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe uczeń w tzw. edukacji domowej uzyskuje roczne oceny klasyfikacyjne na podstawie rocznych egzaminów klasyfikacyjnych z <u>zakresu części podstawy programowej obowiązującej</u> na danym etapie edukacyjnym, uzgodnionej na dany rok szkolny z dyrektorem szkoły. Informacja W projekcie zrezygnowano ze zmiany w zakresie art. 94b ustawy o systemie oświaty.

			dotyczących kształcenia i opieki nad dziećmi i młodzieżą. Na realizację tych zadań fundacja otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Niniejszy projekt zakłada rozszerzenie uprawnień fundacji przez uzupełnienie ich o zapis: 1b. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może zlecić fundacji, o której mowa w ust. 1, realizację zadań w zakresie oświaty i wychowania. Na realizację tych zadań fundacja, o której mowa w ust. 1, otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.”. Projektowane rozszerzenie wzbudza wątpliwości z powodu braku zarysowanych granic uprawnień Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, która w skrajnym przypadku może przejąć pełnię zadań ministerstwa. Projektowane rozszerzenie budzi także obawy brakiem społecznej kontroli nad działaniami fundacji, w szczególności na kluczowym styku krajowej polityki oświatowej z polityką UE. FRSE jest bowiem emanacją tej polityki poprzez dysponowanie olbrzymimi środkami finansowymi przeznaczonymi na unijne projekty edukacyjne. Powyższa propozycja jawi się jako istotny krok w kierunku oddania suwerenności polskiej oświaty w ręce projektodawców idei i metod nauczania poza Polski, w szczególności instytucji Unii Europejskiej. PODSUMOWANIE Przedstawiony projekt nowelizacji ustaw oświatowych budzi poważne zastrzeżenia co do zgodności z konstytucyjnymi zasadami demokratycznego państwa prawnego oraz stwarza zagrożenia dla suwerenności Polski w dziedzinie edukacji. Fundamentalnym problemem jest oparcie reformy na zewnętrznym dokumencie - „Profilu absolwenta i absolwentki” - opracowanym przez osoby pozbawione demokratycznej legitymacji, co narusza zasady legalizmu i demokratyzmu wyrażone w art. 2 i 7 Konstytucji RP. Dokument ten, podlegający zmianom poza procedurami legislacyjnymi, faktycznie uzyskuje pozycję nadrzędną nad podstawą programową. Rezygnacja z obowiązkowych treści nauczania godzi w narodowy charakter polskiego systemu edukacji oraz uniemożliwia jednolite, powszechne budowanie i wzmacnianie u młodych Polaków patriotyzmu i poczucia tożsamości narodowej. W praktyce część uczniów może nie mieć okazji poznania w szkole postaci i wydarzeń kluczowych dla polskiej tożsamości, a deklarowany w profilu absolwenta cel „wzmacniania patriotyzmu” staje się pustą deklaracją. Projektowane rozszerzenie uprawnień Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, mogącej przejąć istotną część zadań Ministerstwa Edukacji Narodowej przy braku społecznej kontroli, stanowi kolejny krok w kierunku oddania suwerenności polskiej	

			oświaty w ręce projektodawców spoza Polski. FRSE, dysponująca olbrzymimi środkami na unijne projekty edukacyjne, łatwo może stać się narzędziem implementacji obcych, zewnętrznych koncepcji edukacyjnych. Obecne w projekcie nowelizacji, opartym na „profilu absolwenta i absolwentki”, utylitarne podejście do edukacji, podporządkowujące oświatę doraźnym potrzebom gospodarczym, zaniedbuje fundamentalną rolę szkoły w przekazywaniu trwałych wartości i wiedzy, która nie zawsze jest od razu „praktyczna”, ale jest fundamentem postępu cywilizacyjnego i rozwoju człowieka jako osoby. Konstrukcja domyślnej zgody na zajęcia fakultatywne, może prowadzić do naruszenia praw rodzicielskich i przekazywania uczniom treści niezgodnych z przekonaniami rodziców. Z kolei wprowadzenie obligatoryjnych „doświadczeń edukacyjnych” w sposób istotny narusza autonomię nauczycielską, zaś uwzględnienie ich w ramach kryteriów oceniania może zagrażać edukacji domowej. Niepokoją plany dalszego, systematycznego wdrażania modelu edukacji włączającej, którego skutkiem będzie obniżenie poziomu nauczania oraz stopniowe wygaszanie szkół specjalnych, co będzie ze szkodą zarówno dla uczniów w normie rozwojowej jak i dla uczniów niepełnosprawnych, szczególnie intelektualnie. Jednoczesne włączenie do ramowych planów nauczania minimalnego wymiaru godzin pomocy psychologiczno-pedagogicznej wraz z akcentowaniem wspierania „dobrostanu” uczniów świadczy o przekształcaniu szkoły z placówki oświatowej w rodzaj pobytovej placówki psychologiczno-pedagogicznej. W świetle powyższych argumentów oraz licznych wątpliwości natury formalnej i merytorycznej, należy zdecydowanie sprzeciwić się planowanej rewolucji w polskiej edukacji.	
4.	Konferencja Rektorów Uczelni Kształcących Nauczycieli i Pedagogów „KRUPed” w ramach Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP)	Informacja o braku uwag	W odpowiedzi na przekazanie przez Ministra Edukacji projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw, której celem jest przede wszystkim umożliwienie wdrożenia w szkołach kompleksowej reformy programowej w zakresie wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół informujemy, że nie zgłaszamy uwag do żadnej z zaproponowanych zmian.	-
5.	Konferencja Rektorów Akademii Wychowania Fizycznego (KRAWF)	Uwaga do zmian w art. 28 ust. 2 uPO	Opinia KRAWF: proponowana rezygnacja z określania w art. 28 ustawy – Prawo oświatowe minimalnego tygodniowego wymiaru godzin wychowania fizycznego nie jest zasadna. Ujęcie tego zapisu w akcie rangi ustawowej stanowi wyraz szczególnej rangi przypisywanej wychowaniu fizycznemu w systemie kształcenia ogólnego. Przedmiot wychowanie fizyczne pełni unikalną rolę w realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań szkoły w zakresie troski o zdrowie fizyczne i psychiczne uczniów oraz kształtowania postaw prozdrowotnych.	Uwaga nieuwzględniona Proponowana zmiana w art. 28 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe ma wyłącznie charakter systematyzujący i porządkujący i w żaden sposób nie wpłynie na „marginalizację przedmiotu wychowania fizyczne”. Ustawa – Prawo oświatowe ustanawia ogólne ramy prawne i określa fundamentalne zasady funkcjonowania systemu oświaty,

			Wychowanie fizyczne jako jedyne obowiązkowe zajęcia edukacyjne bezpośrednio ukierunkowane na rozwój sprawności fizycznej, profilaktykę zdrowotną i wspieranie dobrostanu uczniów, powinno zachować gwarancje ustawowe dotyczące minimalnego wymiaru realizacji godzin. Przeniesienie tej regulacji wyłącznie do aktów wykonawczych niesie ryzyko stopniowej marginalizacji przedmiotu wychowanie fizyczne, szczególnie w kontekście konkurencyjnych wymagań programowych i organizacyjnych w szkołach. KRAWF rekomenduje utrzymanie obecnego brzmienia art. 28 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe jako rozwiązanie spójne z celami polityki oświatowej państwa oraz	natomiast rozporządzenia wykonawcze Ministra Edukacji uszczegóławiają te przepisy, doprecyzowując ich treść i wprowadzając szczegółowe regulacje. Obecnie w ustawie - Prawo oświatowe nie określa się wymiaru żadnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych, poza zajęciami wychowania fizycznego. Równocześnie, zgodnie z art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy – Prawo oświatowe, wymiar godzin poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych, w tym również wymiar godzin wychowania fizycznego, określa minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w przepisach dotyczących ramowych planów nauczania dla publicznych szkół. W obecnym stanie prawnym wymiar godzin ww. zajęć jest więc określony w obu aktach prawnych. W związku z powyższym, w celu zachowania spójności legislacyjnej oraz ujednolicenia sposobu określania wymiaru godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych, nauczanych w szkołach, zasadna jest rezygnacja z określania w ustawie wymiaru godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego. Wymiar godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego będzie określony, tak jak w przypadku wszystkich innych obowiązkowych zajęć edukacyjnych - w akcie wykonawczym do ustawy, tj. w rozporządzeniu Ministra Edukacji w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół.
6.	Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich	Opinia pozytywna do większości zmian zaproponowanych w projekcie ustawy; opinia negatywna do: - zmiany dot. arkuszy organizacji szkół; – dodania zajęć fakultatywnych do	OPINIA Zmiany w ustawie - Prawo oświatowe <i>1. dot. zmiany definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego oraz dodania definicji ramowych planów nauczania.</i> Proponowane zmiany w ustawie - Prawo oświatowe zasługują na pozytywną ocenę z punktu widzenia nowoczesnego podejścia do edukacji oraz dostosowania systemu kształcenia do aktualnych wyzwań społecznych i cywilizacyjnych. Modyfikacja definicji podstawy programowej stanowi istotny krok w stronę systemu edukacyjnego skoncentrowanego na efektach uczenia się, a nie wyłącznie na przekazywaniu treści nauczania. Zastąpienie dotychczasowego sformułowania „treści nauczania - wymagania szczegółowe” pojęciem „oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń	-

		katalogu form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkół edukacyjnych” ma głębokie uzasadnienie merytoryczne. Odzwierciedla ono przejście od tradycyjnego modelu transmisyjnego do konstruktywistycznego i kognitywistycznego rozumienia procesu uczenia się, w którym uczeń staje się podmiotem edukacji, a nie jedynie odbiorcą wiedzy. Takie podejście zbliża polski system do standardów obowiązujących w rozwiniętych systemach edukacyjnych, w których efekty uczenia się obejmują wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Szczególnie istotne jest ujęcie w nowej definicji doświadczeń edukacyjnych jako elementu koniecznego dla realizacji celów kształcenia. Wskazuje to na potrzebę tworzenia środowiska edukacyjnego, w którym uczniowie będą mieli możliwość samodzielnego działania, podejmowania decyzji i rozwijania sprawczości - kompetencji kluczowych we współczesnym świecie. Wprowadzenie definicji ramowych planów nauczania również należy uznać za zmianę pozytywną i porządkującą. Dotychczasowe przepisy odnosiły się do ramowych planów nauczania bez precyzyjnego ich zdefiniowania, co prowadziło do niejednoznaczności interpretacyjnych. Zaproponowana definicja uwzględnia zarówno organizacyjny wymiar planowania procesu kształcenia, jak i aspekt elastyczności w realizacji zajęć edukacyjnych, co może przyczynić się do skuteczniejszego wdrażania reformy. Zmiany w przepisach powiązanych - m.in. art. 45 ust. 1, art. 127 ust. 11 czy art. 128 ust. 6 - mają charakter dostosowujący i wynikają logicznie z redefinicji podstawy programowej. Ich wprowadzenie zapewnia spójność systemową i zapobiega rozbieżnościom interpretacyjnym w kontekście nowego podejścia do kształcenia ogólnego. Reasumując, projektowane zmiany: modernizują pojęcie podstawy programowej, kładąc nacisk na efekty uczenia się, sprawczość ucznia i doświadczenia edukacyjne; zwiększają przejrzystość przepisów, wprowadzając jasne definicje dotąd nieprecyzyjnie opisanych pojęć; wspierają systemowe wdrażanie reformy edukacyjnej w oparciu o dokument „Profil absolwenta i absolwentki”. W świetle powyższego, zmiany proponowane w art. 4 oraz powiązanych przepisach ustawy - Prawo oświatowe należy ocenić pozytywnie jako zgodne z założeniami nowoczesnej i zrównoważonej polityki oświatowej. <i>2. zmiany w art. 20 ust. 2 i 3 ustawy - Prawo oświatowe</i> Projektowane zmiany w zakresie art. 20 ust. 2 i 3 ustawy - Prawo oświatowe należy ocenić pozytywnie, ponieważ poszerzają i porządkują definicję wykształcenia średniego branżowego, a także dostosowują przepisy do nowej koncepcji podstawy programowej opartej na efektach uczenia się. <i>Uzupełnienie art. 20 ust. 2 pkt 2</i> Włączenie do katalogu egzaminów zewnętrznych egzaminów	

			eksternistycznych przeprowadzanych według nowych podstaw programowych (opartych na efektach uczenia się) jest konieczne i racjonalne. Pozwala na zachowanie spójności legislacyjnej i zapewnia ciągłość rozwiązań prawnych w kontekście zmieniającego się podejścia do kształcenia ogólnego. Egzaminy eksternistyczne są istotnym narzędziem umożliwiającym osobom dorosłym i osobom z alternatywnymi ścieżkami edukacyjnymi uzyskanie formalnych kwalifikacji. Ich uwzględnienie w przepisach to wyraz włączenia i elastyczności systemu edukacyjnego. <i>Rozszerzenie katalogu osób posiadających wykształcenie średnie branżowe (art. 20 ust. 3 pkt 2)</i> Rozszerzenie katalogu o osoby, które spełniają wymogi zarówno w zakresie kwalifikacji zawodowych (kursy, świadectwa, dyplomy), jak i ogólnokształcących efektów uczenia się, eliminuje luki prawne oraz uwzględnia realne ścieżki edukacyjne uczniów i dorosłych. Zmiana ta przywraca sprawiedliwość edukacyjną wobec osób, które ukończyły zasadnicze szkoły zawodowe i uzupełniły wykształcenie ogólne w trybie eksternistycznym. To również wzmacnia funkcję kształcenia ustawicznego, ponieważ uznaje różnorodne formy zdobywania wiedzy i kwalifikacji, niezależnie od trybu, w jakim zostały one osiągnięte. Taki kierunek legislacyjny wspiera ideę elastycznego, otwartego i nowoczesnego systemu kwalifikacji. <i>Dostęp do egzaminu maturalnego</i> Dzięki ujednoliceniu warunków formalnych, omawiane zmiany zapewniają równość szans edukacyjnych - osoby posiadające średnie wykształcenie branżowe (również uzyskane ścieżką eksternistyczną) zyskują prawo do przystąpienia do egzaminu maturalnego. To rozwiązanie jest spójne z zasadą konstytucyjnego prawa do nauki i stanowi element integracji edukacyjnej. Reasumując, zmiany w art. 20 ust. 2 i 3 ustawy - Prawo oświatowe: uwzględniają nowe podstawy programowe oparte na efektach uczenia się, doprecyzowują i rozszerzają definicję wykształcenia średniego branżowego, uznają alternatywne ścieżki edukacyjne i kształcenie ustawiczne, wzmacniają dostępność do egzaminu maturalnego dla osób z doświadczeniem zawodowym i edukacją uzupełnianą eksternistycznie. W związku z powyższym, proponowane zmiany należy ocenić jako uzasadnione, potrzebne i korzystne dla jakości oraz inkluzyjności systemu oświaty w Polsce. <i>3. zmiany w art. 28 ust. 2 ustawy - Prawo oświatowe</i> Projektowana zmiana polegająca na rezygnacji z określania w ustawie wymiaru godzin wychowania fizycznego i przekazaniu tej kwestii wyłącznie do regulacji rozporządzenia jest zasadna i logiczna z punktu widzenia spójności systemu prawa oświatowego. Dotychczasowe rozwiązanie, w którym tylko dla zajęć wychowania fizycznego określano w ustawie sztywny wymiar godzin, było niekonsekwentne legislacyjnie.	

			Wszystkie inne obowiązkowe zajęcia edukacyjne mają swój wymiar ustalany w drodze rozporządzenia. Utrzymywanie wyjątkowego statusu dla wychowania fizycznego w tym zakresie nie znajduje merytorycznego ani formalnego uzasadnienia. Usunięcie wymiaru godzin WF z ustawy pozwoli na sprawniejsze dostosowywanie ramowych planów nauczania do bieżących potrzeb i realiów bez konieczności nowelizowania ustawy - co jest procesem długotrwałym i formalnie złożonym. Tym samym zmiana ta usprawnia zarządzanie systemem oświaty i umożliwia bardziej dynamiczne reagowanie np. na potrzeby zdrowotne uczniów, zmiany demograficzne czy kierunki polityki zdrowotnej i edukacyjnej państwa. Zmiana nie oznacza marginalizacji przedmiotu wychowania fizycznego, ponieważ jego wymiar nadal będzie ściśle określany w przepisach wykonawczych (rozporządzenie o ramowych planach nauczania). W ten sposób zachowany zostanie odpowiedni standard ilościowy zajęć, a jednocześnie struktura przepisów stanie się bardziej przejrzysta i systematyczna. Zgodnie z uzasadnieniem, zmiana ma charakter czysto systematyzujący - nie wprowadza żadnej faktycznej zmiany w wymiarze zajęć WF, lecz jedynie usuwa niepotrzebne powtórzenie w przepisach. Takie działania legislacyjne są istotne dla przejrzystości i jednoznaczności prawa, co ma duże znaczenie w edukacji, gdzie przepisy muszą być jasne dla dyrektorów, nauczycieli i organów prowadzących szkoły. Reasumując, zmiana w art. 28 ust. 2 ustawy - Prawo oświatowe: porządkuje i systematyzuje przepisy, eliminując wyjątek legislacyjny, ujednolica sposób określania wymiaru godzin dla wszystkich przedmiotów, umożliwia większą elastyczność w planowaniu ramowych planów nauczania, nie zmniejsza rangi wychowania fizycznego, lecz pozostawia ją w kompetencji ministra edukacji. W związku z powyższym, proponowaną zmianę należy ocenić jako racjonalną, spójną i korzystną z punktu widzenia klarowności oraz sprawności systemu oświatowego. <i>4. dodanie art. 44f ustawy - Prawo oświatowe</i> Projektowana zmiana polegająca na dodaniu art. 44f do ustawy - Prawo oświatowe, wprowadzającego regulację dotyczącą systemu teleinformatycznego wspierającego funkcjonowanie młodzieżowych ośrodków wychowawczych (MOW), zasługuje na pozytywną ocenę. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze pełnią kluczową rolę w procesie wychowania i resocjalizacji nieletnich. Jednak skuteczność tych placówek zależy w dużej mierze od sprawnej koordynacji działań międzyresortowych, aktualnej wiedzy o dostępności miejsc, ofercie edukacyjnej i specjalistycznym wsparciu, możliwości szybkiego reagowania na sytuacje kryzysowe. System teleinformatyczny odpowiada na te potrzeby, umożliwiając bieżące gromadzenie i analizę danych oraz sprawniejsze zarządzanie procesem kierowania i nadzoru. Dzięki dostępowi do danych w czasie	

			rzeczywistym komisja do spraw kierowania nieletnich do MOW będzie mogła lepiej dopasowywać miejsce do profilu i potrzeb danego wychowanka. Umożliwi to również bardziej zindywidualizowany i skuteczny proces resocjalizacji, a także przyczyni się do lepszego wykorzystania potencjału placówek. System będzie służył również organom sprawującym nadzór pedagogiczny nad MOW, umożliwiając analizę działalności placówek, identyfikację problemów systemowych, ocenę jakości działań wychowawczych i resocjalizacyjnych. To z kolei pozwoli bardziej świadomie kształtować politykę edukacyjną i wychowawczą państwa w tym zakresie. Odwołanie się do wcześniejszych doświadczeń Ośrodka Rozwoju Edukacji (2004-2022) jako wzoru dla tworzonego systemu świadczy o kontynuacji dobrych praktyk oraz minimalizacji ryzyka przy wdrażaniu nowego narzędzia. Wyznaczenie ORE jako operatora systemu jest racjonalne - instytucja ta posiada zarówno kompetencje merytoryczne, jak i techniczne. Projekt przewiduje jasno zdefiniowany katalog danych oraz grupy upoważnionych użytkowników, co pozwoli na zapewnienie odpowiedzialności za korzystanie z systemu, przestrzeganie zasad ochrony danych osobowych i ograniczenia przetwarzania danych do niezbędnego minimum. Reasumując, dodanie art. 44f do ustawy - Prawo oświatowe: wzmacnia funkcjonalność i efektywność MOW, poprawia jakość nadzoru pedagogicznego i zarządzania zasobami ośrodków, umożliwia szybsze, bardziej trafne kierowanie nieletnich, zwiększa przejrzystość i spójność działań organów administracji publicznej, bazuje na sprawdzonych rozwiązaniach technologicznych i organizacyjnych. W związku z powyższym, proponowana zmiana jest uzasadniona, potrzebna i korzystna z punktu widzenia funkcjonowania systemu oświaty i polityki resocjalizacyjnej państwa.	
			<i>5. zmiany w art. 47 ustawy - Prawo oświatowe</i> Projektowane zmiany w art. 47 ustawy - <i>Prawo oświatowe</i>, dotyczące upoważnień dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, należy ocenić pozytywnie. Zmiany w art. 47 ust. 1 pkt 1 i 3 umożliwiają wydanie rozporządzeń dostosowanych do nowo przyjętej definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego, podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz ramowych planów nauczania dla publicznych szkół. Umożliwienie wprowadzenia modułów tematycznych, fakultatywnych efektów uczenia się i zajęć edukacyjnych (nowy ust. 3a) odpowiada aktualnym trendom edukacyjnym - w tym indywidualizacji procesu nauczania, realizacji zagadnień interdyscyplinarnych oraz elastycznego dopasowania treści kształcenia do potrzeb uczniów i	

			zmieniającej się rzeczywistości społecznej. <i>Wzmocnienie roli pomocy psychologiczno-pedagogicznej</i> Projekt przewiduje możliwość określenia przez ministra minimalnego wymiaru godzin pomocy psychologiczno-pedagogicznej (ust. 3b), co jest istotnym krokiem w kierunku zapewnienia realnego dostępu uczniów do wsparcia, które obecnie bywa ograniczone lub nierównomiernie realizowane, usystematyzowania i zabezpieczenia tej formy pomocy w planach nauczania, a nie pozostawiania jej wyłącznie do decyzji wewnętrznych szkół lub samorządów. <i>Zwiększenie elastyczności w szkolnictwie artystycznym</i> Zmiany w art. 47 ust. 1a, 4a i dodanie ust. 4b umożliwiają wprowadzenie zajęć fakultatywnych do ramowych planów nauczania szkół artystycznych, wraz z określeniem ich tygodniowego wymiaru godzin, zróżnicowanie podejścia do długości okresu nauki, zarówno poprzez przedłużenie, jak i skrócenie - co jest szczególnie istotne z uwagi na specyfikę i obciążenie uczniów w szkolnictwie artystycznym. Dotychczasowe rozwiązania nie dawały wystarczającej elastyczności w regulowaniu toku nauki - nowelizacja wprowadza możliwość dostosowania przepisów do indywidualnych przypadków uczniów, bez konieczności każdorazowych zmian legislacyjnych. <i>Spójność i kompleksowość przepisów</i> Projektowana nowelizacja zapewnia spójność pomiędzy definicjami programów nauczania a przepisami wykonawczymi, sprawne delegowanie uprawnień ministrom właściwym do tworzenia elastycznych i dostosowanych do rzeczywistości regulacji. <u>Reasumując, zmiany w art. 47 ustawy - Prawo oświatowe: odpowiadają na potrzeby systemu edukacji w zakresie elastyczności programowej i dostosowania planów nauczania, wzmacniają realne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w szkołach, uwzględniają specyfikę i potrzeby szkolnictwa artystycznego, podnoszą jakość, skuteczność i indywidualizację kształcenia, są zgodne z zasadami techniki legislacyjnej i zachowują systemową spójność. W związku z powyższym, proponowana zmiana zasługuje na pełne poparcie.</u> OPINIA NEGATYWNA do propozycji zmiany art. 51 ust. 1 pkt 12 ustawy - Prawo oświatowe (dot. arkuszy organizacji szkół) Zdecydowanie sprzeciwiam się proponowanej zmianie polegającej na uchyleniu obowiązku opiniowania przez kuratora oświaty arkuszy organizacyjnych publicznych szkół i placówek. Zadanie to - choć formalnie administracyjne - pełni kluczową funkcję kontrolną i zapobiega systemowym nieprawidłowościom w zakresie organizacji pracy szkół, w tym zgodności z przepisami dotyczącymi m.in. kwalifikacji nauczycieli,	Uwaga nieuwzględniona Obecnie - na podstawie art. 51 ust. 1 pkt 12 ustawy – Prawo oświatowe kurator oświaty opiniuje arkusze organizacji publicznych przedszkoli, szkół i placówek w zakresie ich zgodności z przepisami, przedstawiane przed zatwierdzeniem arkuszy przez organy prowadzące szkoły i placówki.

			liczby i struktury oddziałów, wymiaru i rodzaju realizowanych zajęć, zatrudnienia specjalistów i zapewnienia uczniom dostępu do pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Główne argumenty <u>przeciw rezygnacji z opiniowania</u>: 1. Opiniowanie nie jest zbędną biurokracją - to pierwszy i często jedyny etap prewencyjny, który pozwala wychwycić nieprawidłowości zanim zostaną wdrożone w praktyce i zaszkodzą uczniom. 2. Organ prowadzący (np. jednostka samorządu terytorialnego) jest stroną zainteresowaną finansowo, co może prowadzić do celowego ograniczania etatów czy zajęć, a tym samym narażania na szwank prawa uczniów do pełnej realizacji podstawy programowej i odpowiedniego wsparcia. 3. Propozycja, by kurator mógł zareagować dopiero po stwierdzeniu nieprawidłowości w wyniku nadzoru, oznacza opóźnioną i znacznie mniej skuteczną interwencję, często dopiero w trakcie roku szkolnego, co utrudnia lub uniemożliwia skorygowanie uchybień bez szkody dla uczniów. 4. Argument, że arkusze są nieaktualne na etapie opiniowania (wiosną), nie uzasadnia likwidacji kontroli, lecz przemawia za jej usprawnieniem, np. poprzez dwustopniowy lub warunkowy tryb opiniowania (wstępna opinia + uzupełnienie po rekrutacji). 5. Kuratorzy oświaty powinni zachować wpływ na strukturę organizacyjną szkół, zwłaszcza w kontekście narastających problemów z zapewnieniem specjalistów, nauczycieli wspomagających, czy minimalnych standardów zajęć. 6. Zróżnicowanie podejścia do szkół artystycznych i pozostałych publicznych szkół jest niespójne i nieuzasadnione - to właśnie w szkołach ogólnodostępnych uczą się uczniowie ze specjalnymi potrzebami, wymagający systemowego wsparcia, którego dostępność zależy m.in. od zatwierdzenia arkusza. <u>Obowiązek opiniowania arkuszy organizacyjnych przez kuratora oświaty powinien zostać bezwzględnie utrzymany. Proponowana zmiana ogranicza przejrzystość, osłabia kontrolę nad prawidłowością działania szkół oraz zmniejsza ochronę praw ucznia do jakościowego i dostępnego kształcenia.</u> Opinia pozytywna <i>do propozycji zmian art. 51 ust. 1 pkt 4 lit. b i art. 53 ustawy - Prawo oświatowe</i> (dotyczących kompetencji dyrektora specjalistycznej jednostki nadzoru - Centrum Edukacji Artystycznej) Popieram proponowane doprecyzowanie kompetencji dyrektora Centrum Edukacji Artystycznej jako organu wyższego stopnia w sprawach skreślania uczniów z listy uczniów w szkołach i placówkach artystycznych. Aktualne przepisy nie w pełni odzwierciedlają istniejące praktyki, co może rodzić niejasności w zakresie odpowiedzialności i uprawnień. Doprecyzowanie ułatwi efektywne i transparentne	Opinia wyrażana przez kuratora oświaty dotyczy zakresu, który podlega ocenie tego organu w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego. W projekcie ustawy zaproponowano rezygnację z opiniowania (projektu) arkusza przed jego zatwierdzeniem. Konsekwencją tej zmiany jest wskazanie w art. 110 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe, że arkusz organizacji szkoły i przedszkola zatwierdza organ prowadzący i przekazuje go organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny. Kurator oświaty nie będzie wyrażał opinii w sprawie arkusza przed jego zatwierdzeniem z powodów, które zostały wskazane w uzasadnieniu do projektu ustawy, ale będzie sprawował kontrolę następczą. W przypadku stwierdzenia, że przekazany do kuratora – zgodnie z art. 110 ust. 3 ustawy - arkusz jest niezgodny z przepisami, wszczynane będą czynności nadzoru pedagogicznego. Przepisy ustawy – Prawo oświatowe oraz rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego wskazują środki za pomocą których organ nadzoru pedagogicznego może skutecznie oddziaływać na podmioty nadzorowane. Kurator oświaty może ingerować w działalność szkoły w zakresie podlegającym nadzorowi pedagogicznemu, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości zastosować odpowiednie środki prawne, określone w <i>ustawie – Prawo oświatowe</i>, tj.: – wydać zalecenia wynikające z przeprowadzonych czynności wraz z terminem ich realizacji (art. 55 ust. 7); – polecić, w drodze decyzji, usunięcie uchybień w wyznaczonym terminie – jeżeli szkoła prowadzi swoją działalność z naruszeniem przepisów <i>ustawy - Prawo oświatowe</i> lub <i>ustawy o systemie oświaty</i> albo rozporządzeń wydanych na ich podstawie (art. 56 ust. 1).

			wykonywanie zadań przez CEA. Analogiczne zadania kuratorów w szkołach ogólnodostępnych zostały wyodrębnione spośród zadań nadzoru pedagogicznego, więc podobne rozwiązanie w odniesieniu do CEA jest logiczne i ujednolica system nadzoru. Przekazanie dyrektorowi CEA kompetencji do działania jako organowi wyższego stopnia w tych sprawach przyspieszy procesy administracyjne i poprawi obsługę szkół artystycznych. Możliwość stosowania narzędzi elektronicznych w nadzorze pedagogicznym przez CEA jest ważnym krokiem w kierunku cyfryzacji i usprawnienia procesów administracyjnych. <u>Zmiany zwiększą przejrzystość i skuteczność funkcjonowania nadzoru pedagogicznego nad szkołami artystycznymi oraz pozwolą na lepsze dostosowanie systemu do potrzeb tych placówek. Proponowane rozwiązania są uzasadnione i powinny zostać wprowadzone.</u> Opinia pozytywna - <i>wprowadzenie możliwości tworzenia narzędzi nadzoru pedagogicznego przez kuratora oświaty i ich zamieszczania na platformie nadzoru pedagogicznego</i> Zmiana ta jest zasadna i potrzebna. Obecny model, gdzie tylko minister właściwy do spraw oświaty może opracowywać narzędzia nadzoru pedagogicznego, ogranicza elastyczność i możliwość dostosowania narzędzi do lokalnych potrzeb. Dając kuratorom oświaty możliwość tworzenia własnych narzędzi oraz ich publikowania na elektronicznej platformie, wzmacniana jest sprawność i skuteczność nadzoru pedagogicznego. Pozwoli to na szybsze reagowanie na specyfikę placówek i lepsze dopasowanie narzędzi kontroli do rzeczywistych potrzeb szkół i przedszkoli. <i>Zmiana w zakresie dostępu do elektronicznej platformy nadzoru pedagogicznego</i> Propozycja wykreślenia uczniów i rodziców z kręgu osób mających dostęp do platformy jest zgodna z aktualnym stanem prawnym, gdzie ewaluacja jako forma nadzoru została wykreślona. Ograniczenie dostępu do platformy do upoważnionych osób - nauczycieli, przedstawicieli organów prowadzących i osób realizujących zadania nadzoru pedagogicznego - usprawni zarządzanie danymi oraz zachowa odpowiedni poziom bezpieczeństwa i poufności informacji. To praktyczne i logiczne rozwiązanie. OPINIA NEGATYWNA dotycząca wprowadzenia zajęć fakultatywnych do katalogu form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły (zmiana w art. 109 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe) Choć proponowana zmiana zmierza do rozszerzenia oferty edukacyjnej szkół, jej obecny kształt budzi istotne wątpliwości zarówno na gruncie legislacyjnym, jak i praktycznym. Główne zastrzeżenia i ryzyka: 1. Projekt nie precyzuje, w jaki sposób szkoły mają organizować zajęcia	Uwaga nieuwzględniona Projektowany nowy ust. 3b w art. 47 ustawy – Prawo oświatowe wskazuje, iż w przypadku ustalenia przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania podstawy programowej zajęć fakultatywnych (nieobowiązkowych dla uczniów), warunki i sposób ich organizacji w szkołach zostaną określone w

			fakultatywne - nie określono zasad dotyczących finansowania, zapewnienia kadry dydaktycznej, pomocy naukowych czy infrastruktury. Wprowadzenie nowej formy działalności dydaktycznej bez jasnych mechanizmów realizacji może prowadzić do chaosu organizacyjnego i nierównomiernego wdrażania tej instytucji. 2. Fakultatywność z definicji opiera się na dobrowolnym uczestnictwie, jednak w praktyce może prowadzić do wykluczenia uczniów z mniej uprzywilejowanych środowisk, którzy nie będą mogli skorzystać z dodatkowych zajęć z powodu barier logistycznych, finansowych lub rodzinnych. Brakuje rozwiązań kompensacyjnych minimalizujących te nierówności. 3. Ustawodawca wprowadza nową kategorię zajęć, nie precyzując ich relacji do już istniejących „zajęć dodatkowych”. Może to skutkować dezorientacją po stronie organów prowadzących szkoły, dyrektorów i nauczycieli oraz trudnościami w interpretacji przepisów, zwłaszcza w zakresie np. drugiego języka obcego czy zajęć rozwijających kompetencje kluczowe. 4. Choć zajęcia fakultatywne mają być dobrowolne, w rzeczywistości mogą stać się formą „ukrytego obowiązku” - szkoły, starając się uatrakcyjnić ofertę, mogą wywierać presję na uczniów lub wiązać uczestnictwo w zajęciach z oceną. W efekcie uczniowie mogą być przeciążeni kolejnymi aktywnościami edukacyjnymi poza podstawowym planem nauczania. <u>Proponowana regulacja w obecnym brzmieniu jest przedwczesna. Wprowadzenie nowej formy zajęć dydaktyczno-wychowawczych powinno być poprzedzone rzetelną analizą skutków społecznych i organizacyjnych oraz opracowaniem spójnych mechanizmów ich wdrażania. W obecnym kształcie zmiana może rodzić więcej problemów niż realnych korzyści, dlatego nie znajduje uzasadnienia dla poparcia jej w proponowanej formie.</u> Opinia pozytywna <i>dotycząca rozszerzenia upoważnienia ustawowego dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (zmiana w art. 113 pkt 2 ustawy - Prawo oświatowe)</i> Proponowane rozszerzenie upoważnienia ustawowego jest zasadne i wynika z potrzeby dostosowania ram prawnych do praktyki funkcjonowania szkół artystycznych, w których zespoły szkół stanowią istotną formę organizacyjną. Obecne przepisy upoważniają ministra do określania trybu nadawania imienia szkołom i placówkom artystycznym, jednak brak wyraźnego odniesienia do zespołów szkół powoduje potencjalne trudności interpretacyjne i praktyczne. Rozszerzenie upoważnienia o tryb nadawania imienia zespołom szkół	rozporządzeniu w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół. Podkreślamy, że projektowane przepisy zostały tak skonstruowane, że minister może, ale nie musi ustalić podstawy programowej takich zajęć. Jest to zatem wyłącznie opcja.

			artystycznych pozwoli na ujednolicenie i usystematyzowanie procedur w tym zakresie, zapewni jasność prawną zarówno dla organów prowadzących, jak i społeczności szkolnych, umożliwi ministerstwu odpowiednie reagowanie na specyfikę i tradycję zespołów szkół artystycznych. Propozycja nie zmienia zasad nadawania imion ani uprawnień organów, a jedynie precyzuje i rozszerza zakres upoważnienia ustawowego do określenia trybu tego procesu. Opinia pozytywna <i>dotycząca zmiany warunków uzyskania dofinansowania kształcenia młodocianych pracowników (zmiany w art. 122 ust. 11 i 12 ustawy - Prawo oświatowe)</i> Proponowane zmiany mają na celu uszczelnienie procedury ubiegania się o dofinansowanie kształcenia młodocianych pracowników, poprzez wprowadzenie obowiązku dołączenia do wniosku potwierdzenia wniesienia opłaty za egzamin zawodowy lub dokumentu potwierdzającego jej pokrycie przez okręgową komisję egzaminacyjną, umożliwienie okręgowym komisjom egzaminacyjnym wydawania zaświadczeń potwierdzających zdanie egzaminu zawodowego, co jest potrzebne w sytuacjach, gdy pracodawca nie dysponuje kopią dyplomu, certyfikatu lub świadectwa. Zalety zmian: ułatwiają egzekwowanie obowiązku poniesienia kosztów egzaminu zawodowego przez pracodawców; zapewniają prawne umocowanie dla działań okręgowych komisji egzaminacyjnych związanych z potwierdzaniem zdania egzaminu; zwiększają przejrzystość i rzetelność w procesie weryfikacji wniosków o dofinansowanie; wzmacniają odpowiedzialność pracodawców, co może ograniczyć nadużycia i nieprawidłowości w rozliczeniach dofinansowań. Uwagi i wątpliwości: konieczne będzie zapewnienie odpowiednich procedur administracyjnych w okręgowych komisjach egzaminacyjnych, aby nie wydłużać czasu rozpatrywania wniosków i zaświadczeń; warto zwrócić uwagę na dostępność i łatwość uzyskania dokumentów potwierdzających wniesienie opłaty, aby nie stwarzać nadmiernych formalności dla pracodawców; w przypadku braku uregulowań dotyczących sankcji za niedopełnienie obowiązku dołączenia wymaganych dokumentów, można rozważyć doprecyzowanie skutków proceduralnych (np. brak rozpatrzenia wniosku). <u>Propozycja zmian jest celowa i wskazana, przyczynia się do usprawnienia i uszczelnienia systemu dofinansowania kształcenia młodocianych pracowników. Rekomenduje się jej przyjęcie z ewentualnym uwzględnieniem dodatkowych wytycznych co do procedur administracyjnych w komisjach egzaminacyjnych.</u> Pozytywna opinia <i>dotycząca zmian w art. 9i ustawy - Karta Nauczyciela</i> Proponowane zmiany w art. 9i ustawy - Karta Nauczyciela dotyczące Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty są zasadne i pozytywnie wpłyną na efektywność funkcjonowania tego organu. Po pierwsze, przeniesienie	

			kluczowych regulacji dotyczących powoływania, odwoływania oraz zgłaszania kandydatów do składu Kapituły na poziom ustawy zwiększy stabilność i transparentność działania Kapituły, co jest korzystne z punktu widzenia prawidłowej legislacji. Po drugie, określenie liczby członków Kapituły na 12 osób oraz rezygnacja z ograniczenia do jednej kadencji pozytywnie wpłynie na zwiększenie zainteresowania członkostwem oraz umożliwi ciągłość i rozwój kompetencji wśród jej członków. Po trzecie, zniesienie wymogu kworum na poziomie 2/3 obecności oraz umożliwienie prowadzenia prac Kapituły w trybie zdalnym to praktyczne rozwiązania, które poprawią sprawność i efektywność jej działania, zwłaszcza biorąc pod uwagę wyzwania organizacyjne i czasowe. Wreszcie, uproszczenie trybu wydawania rozporządzenia, bez konieczności porozumienia z innymi ministrami, ułatwi i przyspieszy wdrażanie potrzebnych regulacji dotyczących trybu pracy Kapituły oraz kryteriów oceny dorobku zawodowego. <u>Podsumowując, proponowane zmiany zwiększą efektywność, przejrzystość i elastyczność funkcjonowania Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty, co pozytywnie wpłynie na realizację jej zadań i podniesie prestiż tego honorowego tytułu.</u> <i>Opinia pozytywna dotycząca zmian w ustawie o systemie oświaty</i> Proponowane zmiany w definicjach zawartych w art. 3 ustawy o systemie oświaty należy ocenić pozytywnie. Stanowią one celową i uzasadnioną aktualizację przepisów, dostosowującą regulacje prawne do nowej koncepcji podstaw programowych oraz współczesnych potrzeb systemu edukacji. Zmodyfikowane definicje programu wychowania przedszkolnego i programu nauczania do zajęć edukacyjnych w zakresie kształcenia ogólnego uwzględniają kluczowe elementy nowego podejścia dydaktycznego, takie jak oczekiwane efekty uczenia się, wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych oraz istotne korelacje międzyprzedmiotowe. Taka konstrukcja programowa sprzyja integracji treści nauczania, pozwala uczniom lepiej rozumieć otaczający świat w sposób całościowy, a nauczycielom umożliwia projektowanie bardziej spójnych i efektywnych procesów dydaktycznych. Dodatkowo, przykłady korelacji międzyprzedmiotowych dostępne na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej stanowią wartościowe narzędzie wspierające nauczycieli w codziennej pracy. Z kolei zmiany w definicjach egzaminu ósmoklasisty oraz egzaminu maturalnego precyzują zakres i cel tych egzaminów, co istotnie ogranicza ryzyko wątpliwości interpretacyjnych i usprawnia ich praktyczną realizację. Szczególnie ważne jest doprecyzowanie zasad przystępowania do egzaminu maturalnego przez osoby, które wcześniej zdały egzaminy eksternistyczne - zapewnia to przejrzystość i równość dostępu do egzaminów dla wszystkich uprawnionych. <u>Podsumowując, omawiane zmiany przyczyniają się do zwiększenia</u>	

			<u>przejrzystości i spójności przepisów, wspierając rozwój jakościowy systemu edukacji i jego adekwatność względem zmieniających się wyzwań. W związku z powyższym zasługują na pozytywną ocenę.</u> Opinia pozytywna - proponowane doprecyzowanie art. 9c ust. 13 ustawy o systemie oświaty jest uzasadnione i korzystne dla przejrzystości przepisów dotyczących organizacji egzaminu zawodowego, w szczególności części praktycznej. Wyraźne określenie, że zwolnienie od pracy dotyczy jedynie egzaminatorów bezpośrednio obserwujących i oceniających wykonanie praktycznego zadania egzaminacyjnego (wyrób lub usługa), eliminuje wątpliwości interpretacyjne dotyczące zakresu osób uprawnionych do takiego zwolnienia. Jednocześnie przepis nie obejmuje wszystkich egzaminatorów zaangażowanych w ocenę, np. tych oceniających dokumentację, co pozwala na lepsze zarządzanie zasobami kadrowymi podczas przeprowadzania egzaminu. Taka precyzja przyczyni się do sprawniejszej organizacji egzaminów zawodowych i zapewni uczciwe oraz efektywne wykorzystanie czasu pracy nauczycieli-egzaminatorów, z zachowaniem ich prawa do wynagrodzenia. <u>Podsumowując, zmiana ta poprawia jasność i funkcjonalność regulacji dotyczącej egzaminatorów, co jest korzystne zarówno dla organów przeprowadzających egzaminy, jak i dla samych nauczycieli.</u> Opinia pozytywna - proponowane zmiany w art. 22a ustawy o systemie oświaty stanowią logiczne i niezbędne dostosowanie przepisów dotyczących warunków dopuszczania do użytku programów wychowania przedszkolnego oraz programów nauczania w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych i szkołach. Zmiany te wynikają z aktualizacji definicji podstaw programowych wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego oraz powiązanych definicji programów nauczania, co pozwala na zachowanie spójności systemu prawnego i edukacyjnego. Dostosowanie przepisów do nowej definicji umożliwia właściwe wdrożenie nowych standardów edukacyjnych i sprzyja lepszej organizacji procesu dydaktycznego na etapie wychowania przedszkolnego i edukacji ogólnej. W konsekwencji zmiany te pozytywnie wpływają na jakość i jednolitość programów edukacyjnych stosowanych w jednostkach systemu oświaty. Opinia pozytywna - proponowane zmiany w art. 22ao ust. 3 oraz art. 22an ustawy o systemie oświaty, dotyczące warunków dopuszczania podręczników do użytku szkolnego oraz wysokości opłaty za ich dopuszczenie, są w pełni uzasadnione i konieczne. Przede wszystkim dostosowanie definicji podręcznika do zmienionej podstawy programowej kształcenia ogólnego zapewni spójność przepisów oraz skuteczność procesu dopuszczania podręczników. Podwyższenie opłat, powiązanych z minimalnym wynagrodzeniem za pracę, jest niezbędne ze względu na wieloletnią stagnację dotychczasowych stawek, które obecnie nie odpowiadają nakładowi pracy i znaczeniu opinii rzeczoznawców.	

			Zwiększenie liczby opiniujących z 3 do 4 ekspertów dodatkowo uzasadnia konieczność podniesienia wynagrodzeń, co przyczyni się do podniesienia jakości oceny podręczników. Wprowadzenie opłaty relatywnej do minimalnego wynagrodzenia zapewni elastyczność oraz adekwatność do zmieniających się warunków ekonomicznych, co jest korzystne dla wszystkich stron procesu. Zmiany te przyczynią się do poprawy jakości podręczników dopuszczanych do szkół oraz usprawnią system ich oceny. Opinia pozytywna - proponowane zmiany w art. 10 oraz art. 11b ustawy o systemie oświaty, dotyczące egzaminów eksternistycznych, są logiczną i konieczną konsekwencją nowej definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego opartej na efektach uczenia się. Dostosowanie zakresu egzaminów eksternistycznych do oczekiwanych efektów uczenia się, określonych w nowej podstawie programowej, zapewnia spójność i aktualność procesu egzaminacyjnego, co jest szczególnie ważne dla osób dorosłych korzystających z możliwości zdawania tych egzaminów. Zmiany umożliwiają także jednoznaczne określenie warunków uzyskania dyplomu zawodowego przez osoby powyżej 18. roku życia, uwzględniając zarówno certyfikat kwalifikacji zawodowych, jak i zdanie egzaminów eksternistycznych z zakresu nowej podstawy programowej. To podnosi przejrzystość wymagań oraz ułatwia realizację ścieżki edukacyjnej w systemie kształcenia branżowego. Wprowadzone poprawki ustawowe harmonizują obowiązujące przepisy z aktualizowaną podstawą programową, co jest niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania systemu egzaminów eksternistycznych oraz wsparcia osób dorosłych w procesie kształcenia. Opinia pozytywna - proponowane zmiany w rozdziale 3a ustawy o systemie oświaty, dotyczące zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych, są istotnym krokiem w kierunku aktualizacji i dostosowania systemu oceniania do nowej koncepcji podstawy programowej kształcenia ogólnego. Rozszerzenie katalogu zajęć edukacyjnych podlegających ocenianiu i klasyfikowaniu o fakultatywne zajęcia edukacyjne, z jednoczesnym wyłączeniem wpływu ocen z tych zajęć na promocję ucznia, wprowadza większą elastyczność i pozwala uczniom rozwijać dodatkowe kompetencje bez obaw o negatywne skutki w procesie klasyfikacji. Zmiana w zakresie odniesienia oceniania osiągnięć edukacyjnych do „oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych” w nowej podstawie programowej jest ważnym usprawnieniem, które pozwala na bardziej precyzyjne i nowoczesne podejście do ewaluacji efektów kształcenia. Dodatkowo zachowanie odniesienia oceniania w kształceniu zawodowym do wymagań edukacyjnych określonych w podstawie programowej kształcenia zawodowego gwarantuje ciągłość i spójność systemu oceniania w obszarze szkolnictwa zawodowego. Wprowadzone	

			zmiany zwiększają klarowność przepisów i wspierają nauczycieli oraz uczniów w realizacji celów edukacyjnych w nowoczesnym systemie oświaty. Opinia pozytywna - proponowane zmiany dotyczące oceniania i klasyfikowania uczniów w oddziałach przygotowania wojskowego oraz oddziałach o profilu mundurowym stanowią ważny i uzasadniony krok w kierunku zwiększenia motywacji uczniów oraz podniesienia jakości realizowanych zajęć. Wprowadzenie ocen bieżących i klasyfikacyjnych z zajęć przygotowania wojskowego oraz zajęć przygotowania do podjęcia służby w Policji i Straży Granicznej, przy jednoczesnym wyłączeniu wpływu rocznej oceny klasyfikacyjnej na promocję ucznia, jest rozwiązaniem wyważonym, które pozwala na rzetelną ewaluację zaangażowania i efektów kształcenia, bez narażania uczniów na negatywne konsekwencje formalne. Realizacja tej zmiany od roku szkolnego 2026/2027 daje szkołom i nauczycielom czas na przygotowanie odpowiednich narzędzi oceniania i dostosowanie organizacyjne, co powinno skutkować wzrostem efektywności kształcenia w tych specyficznych profilach. Dodatkowo, proponowane rozszerzenie przesłanek umożliwiających dyrektorowi szkoły zwolnienie ucznia z realizacji niektórych obowiązkowych zajęć edukacyjnych z powodu realizacji innych zajęć edukacyjnych wprowadza potrzebną elastyczność w organizacji procesu edukacyjnego. Jest to szczególnie istotne w kontekście wielojęzyczności i potrzeb uczniów uczących się języków mniejszości narodowych, etnicznych lub regionalnych. Zmiany te odpowiadają na realne potrzeby środowiska szkolnego oraz wpisują się w aktualne kierunki polityki oświatowej, wspierając indywidualizację procesu kształcenia i motywację uczniów. Opinia pozytywna do zmian w rozdziale 3a ustawy o systemie oświaty w zakresie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w szkołach artystycznych. Proponowane zmiany w przepisach dotyczących oceniania obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określono treści nauczania i celów kształcenia w podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego, stanowią ważną i potrzebną regulację, która w sposób klarowny porządkuje dotychczasowe praktyki oraz rozwiązuje zgłaszane problemy legislacyjne i organizacyjne. Uregulowanie obowiązku klasyfikowania tych zajęć oraz wprowadzenie oceny opartej na udziale w zajęciach (z wyłączeniem ocen bieżących z osiągnięć edukacyjnych) jest adekwatnym rozwiązaniem, uwzględniającym specyfikę tych form zajęć, które mają charakter wspomagający i są realizowane nieregularnie w ciągu roku szkolnego. Jednocześnie wprowadzenie oceny dwustopniowej (zrealizowano / nie zrealizowano) zamiast tradycyjnej skali ocen pozwala uniknąć niespójności i nieadekwatnych wymagań wobec uczniów. Wyłączenie możliwości przeprowadzania egzaminów poprawkowych z	

			tych zajęć jest logicznym następstwem przyjętych założeń oraz realiów ich realizacji, natomiast zagwarantowanie uczniom i ich rodzicom prawa do zgłaszania zastrzeżeń co do ustalonej oceny klasyfikacyjnej oraz powołanie komisji rozpatrującej te zastrzeżenia zwiększa transparentność i sprawiedliwość procesu oceniania. Wprowadzenie możliwości promocji uczniów mimo uzyskania negatywnej oceny z tych specyficznych zajęć, za zgodą rady pedagogicznej, zabezpiecza interes edukacyjny uczniów i zapobiega sytuacjom nadmiernego obciążenia formalnego wynikającego z charakteru tych zajęć. Opinia pozytywna do proponowanych zmian w ustawie o systemie oświaty dotyczących szkół artystycznych. Proponowane wykreślenie odwołania do art. 37 ust. 4 ustawy - Prawo oświatowe w przepisach dotyczących oceniania w szkołach artystycznych jest uzasadnione, gdyż uczniowie tych szkół realizują obowiązek szkolny na terenie szkoły, a nie poza nią. Usunięcie tego zbędnego odwołania eliminuje niejasności i niespójności w przepisach oraz dostosowuje je do realiów funkcjonowania szkół artystycznych. Zmiana ta jest konsekwencją nowelizacji ustawy - Karta Nauczyciela, która wykluczyła przegląd plastyczny z form badania jakości kształcenia artystycznego. Wykreślenie uprawnienia ucznia będącego laureatem tego przeglądu do otrzymania najwyższej oceny klasyfikacyjnej porządkuje przepisy i eliminuje sprzeczność wynikającą z wcześniejszych regulacji. Proponowane uzupełnienie upoważnienia ustawowego ministra właściwego do spraw kultury o zapis dotyczący funkcji oceniania bieżącego ucznia oraz przekazywania informacji o osiągnięciach edukacyjnych jest istotne dla zapewnienia spójności przepisów. Zwiększy to klarowność regulacji i ułatwi wydawanie aktów wykonawczych, które lepiej odpowiadają specyfice szkół artystycznych. Opinia pozytywna - z zadowoleniem przyjmuję proponowane zmiany w rozdziale 3b ustawy o systemie oświaty dotyczące egzaminu ósmoklasisty. Zmiana polegająca na przeprowadzaniu egzaminu ósmoklasisty na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się określonych w nowej podstawie programowej kształcenia ogólnego jest krokiem zgodnym z kierunkiem rozwoju edukacji i pozwala na rzetelne i adekwatne sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności uczniów. Propozycja powrotu do wcześniejszego terminu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w kwietniu jest zasadna i korzystna z punktu widzenia organizacji procesu egzaminacyjnego. Rozdzielenie terminów egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego pozwoli na lepsze rozłożenie obciążenia dla szkół i komisji egzaminacyjnych, co jest szczególnie istotne w obliczu prognozowanego wzrostu liczby zdających. Przesunięcie terminu umożliwi wcześniejsze sprawdzenie i ogłoszenie wyników egzaminu ósmoklasisty, co z kolei pozwoli na terminowe przeprowadzenie wglądów i ewentualną korektę wyników przed rekrutacją do szkół	

			ponadpodstawowych. Dodatkowo, redukcja zakresu materiału egzaminacyjnego oraz możliwość realizacji dodatkowych zajęć i projektów po egzaminie sprzyjają lepszemu przygotowaniu uczniów. Zmiana terminu została pozytywnie zaopiniowana i poparta przez Centralną Komisję Egzaminacyjną, okręgowe komisje egzaminacyjne oraz rady dyrektorów szkół, co podkreśla jej praktyczne uzasadnienie i poparcie środowiska edukacyjnego. <u>Mając na uwadze powyższe, rekomenduję przyjęcie proponowanych zmian jako korzystnych dla efektywności i jakości systemu egzaminacyjnego oraz dla wsparcia uczniów i nauczycieli w procesie edukacyjnym.</u> Opinia pozytywna dotycząca proponowanych zmian w egzaminie maturalnym. Z pełnym poparciem odnajduję w projekcie ustawy proponowane zmiany dotyczące egzaminu maturalnego, które wprowadzają zarówno porządkowanie terminologii, jak i usprawnienia proceduralne oraz dostosowanie egzaminu do aktualnych wymogów edukacyjnych. Propozycja zastąpienia słowa „absolwent” terminem „zdający” lub „zdający będący absolwentem” w zależności od kontekstu, wprowadza klarowność i jednoznaczność zapisów prawnych. Takie uporządkowanie terminologiczne zwiększa przejrzystość przepisów oraz ich praktyczne zastosowanie. Przeprowadzanie egzaminu maturalnego na podstawie oczekiwanych efektów uczenia się zgodnych z aktualną podstawą programową kształcenia ogólnego jest naturalnym i oczekiwanym krokiem, który pozwoli na adekwatne ocenianie wiedzy i umiejętności zdających. Decyzja o wycofaniu języka łacińskiego z listy języków obcych nowożytnych w części obowiązkowej egzaminu maturalnego jest uzasadniona zarówno merytorycznie, jak i praktycznie. Uwzględnienie, że język łaciński nie spełnia wymagań komunikacyjnych języka obcego nowożytnego, a także niskie zainteresowanie zdawaniem egzaminu z tego języka w zakresie obowiązkowym, czyni tę zmianę celową i usprawnia organizację egzaminu. Jednocześnie pozostawienie możliwości zdawania języka łacińskiego jako przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym zachowuje możliwość rozwijania wiedzy z tego obszaru. Skrócenie terminu na składanie wniosków o wgląd do ocenionych prac egzaminacyjnych do 3 miesięcy stanowi korzystne usprawnienie procesu, umożliwiające szybsze zakończenie procedur i lepsze przygotowanie komisji do kolejnych egzaminów. Jest to szczególnie istotne ze względu na harmonogram rekrutacji na studia. Ponadto doprecyzowanie zakresu zadań podlegających ocenie Kolegium Arbitrażu Egzaminacyjnego oraz zmiana zasad liczenia terminu na rozpatrzenie odwołań poprawiają efektywność i przejrzystość postępowań. Wprowadzenie możliwości przekazywania rozstrzygnięć Kolegium za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, w tym platformy	

			Kolegium Arbitrażu Egzaminacyjnego, to krok w stronę cyfryzacji i usprawnienia komunikacji między organami egzaminacyjnymi, co przyczyni się do sprawniejszego przepływu informacji. Wyrażam pozytywną opinię na temat zaproponowanych zmian w rozdziale 3b ustawy o systemie oświaty dotyczących procedur sprawdzania prac egzaminacyjnych z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych oraz weryfikacji dokumentacji w części praktycznej egzaminu zawodowego. Propozycja niewyznaczania egzaminatora-weryfikatora do powtórnego sprawdzania prac egzaminacyjnych ocenianych elektronicznie jest uzasadniona i nowoczesna. System e-oceniania, wyposażony w mechanizmy kontroli i weryfikacji oceny egzaminatorów, zapewnia wysoki poziom rzetelności i obiektywizmu w ocenianiu. Eliminacja powtórnego sprawdzania przez egzaminatora- weryfikatora pozwoli na usprawnienie procesu oceniania, zmniejszenie obciążenia kadry egzaminacyjnej oraz szybsze udostępnianie wyników zdającym, przy jednoczesnym zachowaniu wysokich standardów jakości oceny. Również proponowana zmiana w części praktycznej egzaminu zawodowego, polegająca na dostosowaniu przepisów do specyfiki oceniania dokumentacji, jest krokiem w stronę większej precyzji i adekwatności regulacji. Wskazanie, że w tej części egzaminu nie przyznaje się punktów, lecz ocenia spełnienie określonych kryteriów, poprawia klarowność i praktyczność przepisów, co sprzyja bardziej obiektywnej i jednoznacznej ocenie prac zdających. <u>Podsumowując, zmiany te wpisują się w potrzebę modernizacji i cyfryzacji systemu egzaminacyjnego, zwiększają efektywność pracy komisji egzaminacyjnych, a także sprzyjają transparentności i wiarygodności procesu oceniania. Ich wprowadzenie będzie korzystne zarówno dla zdających, jak i dla organów odpowiedzialnych za przeprowadzanie egzaminów.</u> Wyrażam pozytywną opinię na temat proponowanych zmian w rozdziale 3c ustawy o systemie oświaty dotyczących systemów teleinformatycznych wykorzystywanych do przeprowadzania egzaminów ósmoklasisty, maturalnego, zawodowego oraz egzaminów eksternistycznych. Rozszerzenie zakresu danych gromadzonych i przetwarzanych w Systemie Informatycznym Obsługującym Egzaminy Ogólnokształcące (SIOEO) oraz w Systemie Informatycznym Obsługującym Egzaminy Zawodowe (SIOEZ) jest krokiem niezbędnym dla skutecznego i bezpiecznego zarządzania procesem egzaminacyjnym, zwłaszcza w kontekście rosnącej roli cyfryzacji i wykorzystania narzędzi elektronicznych. Dodanie do katalogu danych dotyczących operatorów pracowni informatycznych, asystentów technicznych oraz pracodawców pozwala na lepszą kontrolę, organizację i przejrzystość przeprowadzania egzaminów. Wyrażne określenie odpowiedzialności za przekazywanie danych oraz uprawnień do ich pozyskiwania gwarantuje prawidłowość i bezpieczeństwo procesu	

			przetwarzania danych osobowych. Wprowadzenie możliwości gromadzenia i przetwarzania odpowiedzi zdających w części praktycznej egzaminów zawodowych i eksternistycznych, które są przeprowadzane z wykorzystaniem systemów informatycznych, umożliwia pełne wykorzystanie potencjału cyfrowych narzędzi, usprawnia przebieg egzaminów oraz pozwala na bardziej efektywną analizę wyników. Proponowane zmiany są zgodne z kierunkiem modernizacji systemu oświaty i dostosowują przepisy do aktualnych technologii oraz praktyk egzaminacyjnych. Wprowadzenie ich przyczyni się do podniesienia jakości i efektywności przeprowadzania egzaminów oraz zapewni lepsze zabezpieczenie danych i transparentność działań. Wyrażam pozytywną opinię na temat proponowanych zmian dotyczących upoważnienia do dostępu do danych gromadzonych w Systemie Informatycznym Obsługującym Egzaminy Ogólnokształcące (SIOEO) oraz w Systemie Informatycznym Obsługującym Egzaminy Zawodowe (SIOEZ). Rozszerzenie możliwości logowania do SIOEO o bezpieczne metody elektronicznej identyfikacji, zgodne z systemem identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej, to rozwiązanie zwiększające komfort i bezpieczeństwo użytkowników systemu. Umożliwienie zdającym uzyskania dostępu do danych przed złożeniem deklaracji przystąpienia do egzaminu maturalnego znacząco usprawni cały proces rejestracji i obsługi egzaminacyjnej, zwiększając jego dostępność i wygodę. Uzupełnienie wniosku o przyznanie dostępu do systemów o adres miejsca zamieszkania i informacje o ukończonej szkole lub kursie zawodowym pozwoli na skuteczniejszą weryfikację oraz zapewni lepszą organizację i bezpieczeństwo procesu egzaminacyjnego. Poszerzenie katalogu osób uprawnionych do dostępu do SIOEO i SIOEZ bez konieczności składania dodatkowego wniosku o przyznanie dostępu, o osoby składające wnioski o dopuszczenie do egzaminów eksternistycznych, jest logicznym i praktycznym rozwiązaniem ułatwiającym obsługę egzaminów oraz eliminującym niepotrzebne formalności. <u>Podsumowując, proponowane zmiany wpisują się w kierunek cyfryzacji i uproszczenia procedur egzaminacyjnych, przy jednoczesnym zachowaniu wysokich standardów bezpieczeństwa danych i weryfikacji tożsamości użytkowników.</u> Wyrażam pozytywną opinię na temat proponowanych zmian w art. 90l ustawy o systemie oświaty, które dotyczą uregulowania zasad przetwarzania danych osobowych uczniów w procesie przyznawania stypendiów motywacyjnych przez osoby fizyczne i osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego. Wprowadzenie przepisów jasno określających obowiązki fundatorów w zakresie ochrony danych osobowych, w tym wskazanie katalogu danych uczniów podlegających	

			przetwarzaniu oraz zasad ich przetwarzania, przyczynia się do zwiększenia bezpieczeństwa i transparentności tego procesu. Uregulowanie tych kwestii na poziomie powszechnie obowiązującego prawa eliminuje niepewność i nadmierną swobodę decyzyjną wynikającą z dotychczasowego oparcia na regulaminach fundatorów. Ponadto, takie rozwiązanie wzmacnia ochronę danych osobowych uczniów oraz ułatwia szkołom realizację ich obowiązków w tym zakresie, zapewniając jednolite standardy postępowania i minimalizując ryzyko naruszeń przepisów o ochronie danych osobowych. Proponowana zmiana stanowi krok w kierunku uporządkowania i profesjonalizacji procedur przyznawania stypendiów motywacyjnych, a także wpisuje się w wymogi RODO oraz krajowych regulacji dotyczących ochrony danych osobowych. Wyrażam pozytywną opinię na temat proponowanych zmian w art. 94b ustawy o systemie oświaty, które przewidują rozszerzenie kompetencji ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w zakresie zlecania Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji realizacji zadań z zakresu oświaty i wychowania. Zmiana ta umożliwi bardziej elastyczne i efektywne wykorzystanie potencjału Fundacji w realizacji różnorodnych zadań, wykraczających poza obecnie ograniczony katalog związany z programami Unii Europejskiej. Dzięki temu Fundacja będzie mogła wspierać ministerstwo w realizacji szerszego zakresu inicjatyw i projektów oświatowych, co przyczyni się do poprawy jakości i efektywności działań w obszarze edukacji i wychowania. Ponadto, uregulowanie kwestii finansowania realizowanych zadań poprzez dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem będzie minister właściwy do spraw rozwoju i wychowania, zapewni klarowność i przejrzystość mechanizmów finansowych związanych z wykonywaniem powierzonych Fundacji obowiązków. Proponowane zmiany wpisują się w cele wspierania rozwoju systemu edukacji oraz zwiększenia współpracy między instytucjami odpowiedzialnymi za oświatę i wychowanie. Opinia pozytywna dotycząca uchylecia art. 95 ustawy o systemie oświaty Proponowane uchylenie art. 95 ustawy o systemie oświaty, który upoważnia ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do wydania rozporządzenia w sprawie zasad i warunków zatrudniania nauczycieli niebędących obywatelami polskimi, jest uzasadnione i wskazane. Dotychczasowe rozporządzenie z 1992 roku nie uwzględnia aktualnych regulacji prawnych wynikających z członkostwa Polski w Unii Europejskiej oraz innych obowiązujących przepisów krajowych i unijnych dotyczących uznawania kwalifikacji zawodowych nauczycieli. Aktualny system zatrudniania nauczycieli niebędących obywatelami polskimi opiera się na precyzyjnych regulacjach zawartych w ustawie - Karta Nauczyciela oraz nowoczesnych aktach wykonawczych, które w sposób jasny i spójny określają zasady zatrudniania, uznawania kwalifikacji, a także warunki pracy i wymagania wobec nauczycieli. Uchylenie tego przepisu usunie	

			niespójności prawne oraz pozwoli na pełne stosowanie obecnie obowiązujących przepisów dotyczących kwalifikacji i zatrudniania nauczycieli. Ponadto proponowane rozwiązanie zachowa elastyczność umożliwiającą zatrudnienie nauczycieli spoza Polski zgodnie z zasadami wynikającymi z prawa krajowego oraz unijnego, z poszanowaniem kompetencji ministra edukacji oraz organów prowadzących szkoły. W świetle powyższego, postulowane uchylene art. 95 przyczyni się do uporządkowania i unowocześnienia systemu prawnego dotyczącego zatrudniania nauczycieli niebędących obywatelami polskimi, eliminując jednocześnie sprzeczności i nieaktualne regulacje. Po zapoznaniu się z propozycją zmian w ustawie o systemie informacji oświatowej (SIO) oraz ustawach powiązanych, wyrażam pozytywną opinię dotyczącą ich zakresu, celu i przewidywanych skutków. Projektowane modyfikacje zmierzają do zwiększenia funkcjonalności, spójności i przejrzystości systemu informacji oświatowej, a także odpowiadają na rosnące potrzeby podmiotów prowadzących działalność edukacyjną. Zmiana polegająca na objęciu obowiązkiem przekazywania danych do SIO również osób prawnych innych niż jednostki samorządu terytorialnego oraz osób fizycznych prowadzących szkoły i placówki jest zasadna. Wprowadzenie obowiązku raportowania danych adresowych i teleadresowych oraz umożliwienie tym podmiotom dostępu do Strefy Pracownika SIO zwiększy kompletność i aktualność bazy danych SIO, poprawi zarządzanie i nadzór nad szkołami niepublicznymi, ułatwi organom nadzorującym prowadzenie analiz i działań wspierających rozwój edukacji, sprzyja równości w traktowaniu podmiotów prowadzących placówki edukacyjne, niezależnie od ich formy organizacyjno-prawnej. Szczególnie pozytywnie należy ocenić uproszczenie procedur dostępowych dla organów prowadzących większą liczbę placówek — to rozwiązanie administracyjnie racjonalne. Dodanie danych osobowych dyrektorów okręgowych komisji egzaminacyjnych oraz rozszerzenie uprawnień tych komisji w zakresie korzystania z danych SIO jest uzasadnione i praktyczne. Wpłynie to na automatyzację działań komisji egzaminacyjnych, sprawniejszą organizację i przeprowadzanie egzaminów (maturalnych, ósmoklasisty, zawodowych), ograniczenie zbędnej biurokracji i ułatwienie pozyskiwania danych, które i tak są jawne (np. w RSPO). Zmiany dostosowujące przepisy do nowego brzmienia ustaw oraz aktualnej nazwy Instytutu Badań Edukacyjnych (jako Państwowego Instytutu Badawczego) są technicznie poprawne i konieczne dla zapewnienia spójności przepisów. Dzięki temu przepisy będą czytelne, a system ZSK - prawidłowo funkcjonujący. Wprowadzenie porządkujących przepisów przejściowych dla egzaminów	

			w różnych formułach zapewnia przejrzystość i stabilność regulacyjną dla uczniów, szkół i komisji egzaminacyjnych, umożliwia płynne przejście między starymi a nowymi rozwiązaniami programowymi, wpisuje się w racjonalne podejście legislacyjne, eliminujące rozbieżności interpretacyjne.	
7.	Podkarpackie Stowarzyszenie Wolni Jasło	Opinia negatywna w zakresie: - definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego; - oparcia reformy programowej o dokument „Profil absolwenta”; - rozszerzenia kompetencji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (zmiana w zakresie art. 94b ustawy o systemie oświaty)	1. Zmiany w podstawie programowej (art. 4 pkt 23a i 24 ustawy - Prawo oświatowe) Projektowane przepisy wprowadzają fundamentalną zmianę w filozofii podstawy programowej kształcenia ogólnego. Obecna podstawa, będąca kluczowym dokumentem określającym cele i treści nauczania dla wszystkich typów szkół w Polsce, opiera się na „obowiązkowych zestawach celów kształcenia i treści nauczania”, które razem tworzą narodowy program nauczania. Proponowana reforma odchodzi od tej koncepcji, eliminując obligatoryjność treści. Nowa struktura ma opierać się na „zestawie celów nauczania”, „oczekiwanych efektach uczenia się” oraz niejasno zdefiniowanych „wymaganiach w zakresie doświadczeń edukacyjnych”. Co istotne, z nowej konstrukcji znika konkretny kanon treści nauczania, które stanowią fundament wiedzy ucznia. W uzasadnieniu projektu wiedza zostaje zdegradowana do jednego z elementów „efektów uczenia się”, co w praktyce oznacza jej całkowite podporządkowanie z góry narzuconym, ogólnym celom. Taka zmiana przekształca podstawę programową ze ścisłego dokumentu merytorycznego w ogólny dokument kierunkowy. Pozbawiając ją rdzenia w postaci konkretnych treści nauczania, odbiera się jej fundamentalną funkcję nośnika dziedzictwa kulturowego i spoiwa programu narodowego. W związku z powyższym, opiniujemy tę zmianę NEGATYWNIE. 2. Naruszenie hierarchii źródeł prawa W uzasadnieniu projektu czytamy, że jego nadrzędnym celem jest wdrożenie reformy programowej opartej na dokumencie „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji.”. Dokument ten, będący wciąż na etapie konsultacji i nieposiadający statusu sfinalizowanego aktu, ma stać się de facto źródłem celów nauczania dla reformy. Taka procedura budzi poważne zastrzeżenia prawne. „Profil absolwenta” nie jest i nie będzie aktem prawnym rangi ustawowej czy nawet rozporządzenia. Nadawanie mu statusu dokumentu nadrzędnego wobec podstawy programowej, a co za tym idzie – wobec samej ustawy, stanowi niedopuszczalne odwrócenie hierarchii aktów prawnych. Dokument o charakterze roboczym i bez mocy prawnej nie może determinować treści i kierunku zmian w ustawie. Powyższą propozycję oceniamy zdecydowanie NEGATYWNIE. 3. Rozszerzenie kompetencji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (Art. 94b ust. 1, 1a i 1b ustawy o systemie oświaty)	Stanowisko analogiczne jak przedstawione wyżej w odpowiedzi na uwagi Koalicji na rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły.

			Projekt zakłada rozszerzenie uprawnień ministra właściwego ds. oświaty i wychowania do zlecania zadań państwowej Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE). Dotychczasowe uprawnienia były precyzyjnie ograniczone do obsługi programów unijnych oraz działań w sytuacjach nadzwyczajnych. Nowelizacja poprzez dodanie zapisu: „Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może zlecić fundacji [...] realizację zadań w zakresie oświaty i wychowania”, wprowadza nieograniczoną możliwość delegowania na Fundację dowolnych zadań resortu. Taki zapis jest niepokojący, ponieważ nie określa żadnych ram dla nowych kompetencji FRSE, co teoretycznie pozwala na przejęcie przez nią kluczowych zadań ministerstwa. Rodzi to uzasadnione obawy o brak publicznej i społecznej kontroli nad działaniami tej instytucji, zwłaszcza w strategicznym obszarze, gdzie krajowa polityka edukacyjna spotyka się z polityką Unii Europejskiej. Przedstawiony zapis opiniujemy NEGATYWNIE.																
8.	Polska Izba Książki – Sekcja Wydawców Edukacyjnych	Opinia dot. limitów wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na zapewnienie uczniom szkół podstawowych dostępu do bezpłatnych podręczników i materiałów (zmiana w zakresie art. 12 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych)	Dziękuję za podjęcie tematu rewaloryzacji kwot dotacji na podręczniki, materiały edukacyjne oraz materiały ćwiczeniowe. Jednak zaproponowana podwyżka jest zdecydowanie niewystraszająca i zdecydowanie nie rekompensuje wzrost kosztów. W OSR przyjęto: - Niepoprawny wskaźnik inflacji od 2015 r. do 2026 r - zamiast 49,84% powinno być 64% (szczegóły poniżej) - Dotychczasowe podwyżki - zamiast 30% powinno być 10% (szczegóły poniżej) - Ponadto kalkulując limity kwot dotacji na kolejne lata nie uwzględniono inflacji w latach przyszłych (szczegóły poniżej). Uwzględniając skumulowany wzrost wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w latach 2015-2026 (ok. 64%), po uwzględnieniu dotychczasowych podwyżek maksymalnych kwot dotacji podręcznikowej na ucznia (10%) należy przyjąć 54% współczynnik rewaloryzacji kwot dotacji na podręczniki, materiały edukacyjne oraz materiały ćwiczeniowe. <u>Inflacja od 2015 r. do 2026 r.</u> W OSR do projektu ustawy podano, że „Skumulowany wzrost wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych, który w latach 2015-2024 wyniósł 49,84%”. Zgodnie z danymi GUS, wskaźnik ten wyniósł w tym czasie wyniósł jednak 51,2%. Poniżej wyliczenia: <table border="1"> <thead> <tr> <th>Rok</th><th>CPI</th><th>Zmiana r/r</th><th>%</th><th>Zmiana skumulowana od 2015</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2015</td><td>99,1</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>2016</td><td>99,4</td><td>-0,6%</td><td></td><td>-0,6%</td></tr> </tbody> </table>	Rok	CPI	Zmiana r/r	%	Zmiana skumulowana od 2015	2015	99,1				2016	99,4	-0,6%		-0,6%	Uwaga dotycząca skumulowanego wzrostu wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w latach 2015-2026 – uwzględniona. Biorąc pod uwagę najnowsze <i>Wytyczne Ministra Finansów dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw</i> – z lipca 2025 r. skumulowany wzrost ww. wskaźnika kształtuje się na poziomie 61,5%. Uwaga dotycząca dotychczasowych podwyżek maksymalnych kwot dotacji podręcznikowej na ucznia – nie uwzględniona. Zaznaczyć należy, że od roku 2021 podniesienie maksymalnych kwot dotacji celowej nastąpiło dwa razy – w 2021 o 20% i w 2023 r. o 10%. Postulat podniesienia maksymalnych kwot dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe o 54 % nie może być spełniony z uwagi na nałożoną na Polskę, na mocy decyzji Rady Unii Europejskiej 2024/2133 z dnia 26 lipca 2024 r., procedurę nadmiernego deficytu, na co zwraca uwagę również Minister Finansów w uwagach do projektu ustawy (pismo z 14 lipca 2025 r.). Stąd, w projekcie ustawy skierowanym do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji publicznych, w propozycji limitów na lata 2026-2035, uwzględniono
Rok	CPI	Zmiana r/r	%	Zmiana skumulowana od 2015															
2015	99,1																		
2016	99,4	-0,6%		-0,6%															

			<table><tr><td>2017</td><td>102</td><td>2,0%</td><td>1,4%</td></tr><tr><td>2018</td><td>101,6</td><td>1,6%</td><td>3,0%</td></tr><tr><td>2019</td><td>102,3</td><td>2,3%</td><td>5,4%</td></tr><tr><td>2020</td><td>103,4</td><td>3,4%</td><td>9,0%</td></tr><tr><td>2021</td><td>105,1</td><td>5,1%</td><td>14,5%</td></tr><tr><td>2022</td><td>114,4</td><td>14,4%</td><td>31,0%</td></tr><tr><td>2023</td><td>111,4</td><td>11,4%</td><td>45,9%</td></tr><tr><td>2024</td><td>103,6</td><td>3,6%</td><td>51,2%</td></tr></table> Podany w OSR wskaźnik jest obliczony wykorzystując inflację z roku 2015 (-0,9%), a zatem podaje zmianę cen w stosunku do 2014 r, a nie 2015 r.. <table><tr><td></td><td></td><td>Zmiana %</td><td>Zmiana skumulowana od</td></tr><tr><td>Rok</td><td>CPI</td><td>r/r</td><td>2015 wg OSR</td></tr><tr><td>2015</td><td>99,1</td><td>-0,9%</td><td>-0,90%</td></tr><tr><td>2016</td><td>99,4</td><td>-0,6%</td><td>-1,49%</td></tr><tr><td>2017</td><td>102</td><td>2,0%</td><td>0,48%</td></tr><tr><td>2018</td><td>101,6</td><td>1,6%</td><td>2,08%</td></tr><tr><td>2019</td><td>102,3</td><td>2,3%</td><td>4,43%</td></tr><tr><td>2020</td><td>103,4</td><td>3,4%</td><td>7,98%</td></tr><tr><td>2021</td><td>105,1</td><td>5,1%</td><td>13,49%</td></tr><tr><td>2022</td><td>114,4</td><td>14,4%</td><td>29,83%</td></tr><tr><td>2023</td><td>111,4</td><td>11,4%</td><td>44,63%</td></tr><tr><td>2024</td><td>103,6</td><td>3,6%</td><td>49,84%</td></tr></table> CPI dla roku 2025 to zmiana cen w roku 2015 w stosunku do 2014, a zatem nie powinien być używany. Co najwyżej można przyjąć, że metodyka zastosowana w OSR ma na celu przyjęcie jak największej liczby wskaźników opublikowanych przez GUS (zamiast prognozowanych) kosztem ich adekwatności do analizowanego okresu. W takim jednak przypadku obliczając skumulowaną inflację od 2015 r. do 2026 r. (a więc roku, dla którego określa się zmianę dotacji) niezbędne jest użycie również inflacji na 2025 r. (w tym przypadku prognozowanej przez MF w aktualizacji maj 2025 r.) w wysokości 4,5%, co daje skumulowaną inflację od 2015 r. (do 2026 r.) w wysokości 56,6%. Bardziej jednak poprawne jest użycie inflacji z lat 2016-2024 oraz prognozowanej inflacji przez MF dla lat 2025 i 2026. Wtedy obliczenia	2017	102	2,0%	1,4%	2018	101,6	1,6%	3,0%	2019	102,3	2,3%	5,4%	2020	103,4	3,4%	9,0%	2021	105,1	5,1%	14,5%	2022	114,4	14,4%	31,0%	2023	111,4	11,4%	45,9%	2024	103,6	3,6%	51,2%			Zmiana %	Zmiana skumulowana od	Rok	CPI	r/r	2015 wg OSR	2015	99,1	-0,9%	-0,90%	2016	99,4	-0,6%	-1,49%	2017	102	2,0%	0,48%	2018	101,6	1,6%	2,08%	2019	102,3	2,3%	4,43%	2020	103,4	3,4%	7,98%	2021	105,1	5,1%	13,49%	2022	114,4	14,4%	29,83%	2023	111,4	11,4%	44,63%	2024	103,6	3,6%	49,84%	podwyższenie o 20% maksymalnych kwot dotacji celowej udzielanej na wyposażenie szkół podstawowych w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe.
2017	102	2,0%	1,4%																																																																																	
2018	101,6	1,6%	3,0%																																																																																	
2019	102,3	2,3%	5,4%																																																																																	
2020	103,4	3,4%	9,0%																																																																																	
2021	105,1	5,1%	14,5%																																																																																	
2022	114,4	14,4%	31,0%																																																																																	
2023	111,4	11,4%	45,9%																																																																																	
2024	103,6	3,6%	51,2%																																																																																	
		Zmiana %	Zmiana skumulowana od																																																																																	
Rok	CPI	r/r	2015 wg OSR																																																																																	
2015	99,1	-0,9%	-0,90%																																																																																	
2016	99,4	-0,6%	-1,49%																																																																																	
2017	102	2,0%	0,48%																																																																																	
2018	101,6	1,6%	2,08%																																																																																	
2019	102,3	2,3%	4,43%																																																																																	
2020	103,4	3,4%	7,98%																																																																																	
2021	105,1	5,1%	13,49%																																																																																	
2022	114,4	14,4%	29,83%																																																																																	
2023	111,4	11,4%	44,63%																																																																																	
2024	103,6	3,6%	49,84%																																																																																	

pokażą adekwatnie zmianę cen od 2015 r. do 2026 r. Wynosi ona 64%.
Poniżej wyliczenia:

Rok	CPI	Zmiana % r/r	Zmiana skumulowana od 2015
2015	99,1		
2016	99,4	-0,6%	-0,6%
2017	102	2,0%	1,4%
2018	101,6	1,6%	3,0%
2019	102,3	2,3%	5,4%
2020	103,4	3,4%	9,0%
2021	105,1	5,1%	14,5%
2022	114,4	14,4%	31,0%
2023	111,4	11,4%	45,9%
2024	103,6	3,6%	51,2%
2025	104,5	0,045	58,0%
2026	103,8	0,038	64,0%

Inflacja w latach przyszłych.

W OSR podaje się prognozowaną inflację dla lat 2026 - 2028. Jest jednak ona podana zgodnie z nieobowiązującymi już wytycznymi MF z października 2024 r. i wymaga aktualizacji.

Niezależnie od powyższego, inflacja dla lat 2026-2028 nie jest nigdzie wykorzystana w obliczeniach. Podane w OSR kwoty dotacji w żaden sposób nie uwzględniają inflacji, która została wskazana w OSR. W poszczególnych latach kwoty dotacji podzielone odpowiednio przez liczbę uczniów są identyczne, co dowodzi, że nie uwzględniono przyszłej inflacji.

Dotychczasowe podwyżki.

W OSR "Dotychczasowe podwyżki kwot dotacji - w latach 2021 i 2023 dwukrotnie podnoszono maksymalne kwoty dotacji podręcznikowej na ucznia: w 2021 r. o 20% i w 2023 r. o 10%.". Chciałabym zwrócić uwagę, że podwyżka 20% (2021 rok) wiązała się koniecznością przygotowania Cyfrowych Odzwierciedleń Podręczników. Nie pokryła w całości szacowanych i rzeczywistych kosztów wydawców związanych z ich przygotowaniem, utrzymaniem i integracją z platformą zpe.gov.pl. 20% podwyżki dotyczyło tylko podręczników, nie zostały nią objęte materiały ćwiczeniowe, a przecież inflacja byłaby taka sama dla podręczników i materiałów ćwiczeniowych. To w sposób jednoznaczny pokazuje ówczesne intencje. Innymi słowy należy przyjąć zgodnie z rzeczywistością, że dotychczas była jedna inflacyjna podwyżka dotacji w

			wysokości 10%. Podsumowując, mając powyższe na uwadze, wnosimy o uwzględnienie 54% współczynnika rewaloryzacji kwot dotacji na podręczniki, materiały edukacyjne oraz materiały ćwiczeniowe oraz uwzględnienie prognozowanych współczynników inflacji w kalkulacji limitów na kolejne lata.	
9.	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Ochrony Środowiska i Praw Człowieka	Opinia negatywna w zakresie: - definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego; - oparcia reformy programowej o dokument „Profil absolwenta”; - rozszerzenia kompetencji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (zmiana w zakresie art. 94b ustawy o systemie oświaty)	1. Art. 4 pkt 23a i 24 ustawy - Prawo oświatowe Zaproponowana została zasadnicza zmiana koncepcji podstawy programowej kształcenia ogólnego. Aktualna podstawa programowa jest dokumentem zasadniczym dla określenia celów i zakresu kształcenia ogólnego na wszystkich poziomach edukacyjnych i we wszystkich rodzajach szkół w Polsce. Zawiera „obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania”. Dobór treści składa się na narodowy program nauczania. Zaproponowana nowa podstawa programowa pozbawiona jest wskazania na obligatoryjność. Konstruuja ją: „zestaw celów nauczania”, „oczekiwane efekty uczenia się”, oraz „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych” (ostatnie określenie jest niejasne, niezdefiniowane). Charakterystyczną cechą nowej konstrukcji podstawy programowej jest pominięcie treści nauczania, składających się na wiedzę i osiągnięcia ucznia. W uzasadnieniu projektu autorzy podali, że wiedza, obok umiejętności i kompetencji społecznych, jest składową oczekiwanych „efektów uczenia się”, co oznacza podporządkowanie zestawu wiedzy założonym efektom kształcenia. Wymienione w projekcie składowe podstawy programowej: „zestaw celów nauczania”, „oczekiwane efekty uczenia się” oraz „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych” zmieniają charakter podstawy programowej z dokumentu zasadniczego (ściśłego) na kierunkowy (ogólny). Dokument niebudowany na zestawach treści nauczania zostaje pozbawiony funkcji przekazu kulturowego i programu narodowego. Zmianę powyższą opiniujemy NEGATYWNIE. 2. Zaburzenie hierarchii aktów prawnych W uzasadnieniu projektu czytamy, że ma on na celu „przede wszystkim umożliwienie wdrożenia w szkołach kompleksowej reformy programowej w zakresie wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, opartej na dokumencie pt. „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji.”2) . Dokument ten ma być wykorzystany jako dokument kierunkowy planowanych reform. Sprawia to, że „Profil absolwenta”, jako źródło celów nauczania staje się dokumentem nadrzędnym nad podstawą programową. Budzi to wątpliwości natury prawnej, ponieważ „Profil absolwenta” jest dopiero na etapie konsultacji i nie jest żadnym	Stanowisko analogiczne jak przedstawione wyżej w odpowiedzi na uwagi Koalicji na rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły.

			ukończonym, z opiniowanym dokumentem. Poza tym nie ma on natury prawnej, takiej jak rozporządzenia czy ustawy i nie jest z pewnością aktem prawnym wyższej rangi. Nie może zatem podrzędny wobec ustawy dokument stanowić dokumentu kierunkowego, usytuowanego ponadustawą. Zdecydowanie opiniujemy to NEGATYWNIE. 3. Art. 94b ust. 1, 1a i 1b ustawy o systemie oświaty Zmiana dotyczy rozszerzenia uprawnień ministra odnośnie zlecenia Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (fundacja Skarbu Państwa) realizacji zadań w zakresie oświaty i wychowania. Aktualnie uprawnienia te dotyczą: ☐ zadań w ramach programów Unii Europejskiej dotyczących kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu, ☐ w przypadku wprowadzenia na obszarze kraju albo jego części stanu nadzwyczajnego zadań w zakresie oświaty i wychowania dotyczących kształcenia i opieki nad dziećmi i młodzieżą. Na realizację tych zadań fundacja otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Niniejszy projekt zakłada rozszerzenie uprawnień fundacji przez uzupełnienie ich o zapis: „1b. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może zlecić fundacji, o której mowa w ust. 1, realizację zadań w zakresie oświaty i wychowania. Na realizację tych zadań fundacja, o której mowa w ust. 1, otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.”. Projektowane rozszerzenie wzbudza wątpliwości brakiem zarysowanych granic uprawnień Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, którą w skrajnym przypadku przejąć może pełnię zadań ministerstwa. Projektowane rozszerzenie kompetencji wzbudza obawy w perspektywie braku społecznej kontroli nad działaniami spółki, w szczególności na kluczowym styku krajowej polityki oświatowej z polityką UE. Opiniujemy zapis ten NEGATYWNIE.	
10.	Pracodawcy RP		w związku z trwającymi konsultacjami publicznymi ws. projektu ustawy o zmianie ustawy Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD 220), Pracodawcy RP przedstawiają uwagi do przedmiotowego projektu. 1. Wsparcie dla kadry Na wstępie chcielibyśmy podkreślić wagę odpowiedniego przygotowania kadry na zapowiadane przemiany w sektorze oświaty. Zmiany tej natury wymagają szczególnie uważnego zaprojektowania samego procesu ich wdrażania. Doceniamy otwartość w zakresie prowadzonych prac i powołanie rady ds. reformy. Zaznaczamy jednocześnie, że realizacja opisanych działań powinna odbywać się z uwzględnieniem działań	Uwaga nie wymaga zajęcia stanowiska.

		opisanych na stronie projektu: https://reforma26.men.gov.pl/nauczyciel-nauczycielka/. <i>Ustawa prawo oświatowe, art. 4 Zmiana definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz dodanie definicji ramowych planów nauczania-„treści nauczania - wymagania szczegółowe” zostanie zastąpione „oczekiwanymi efektami uczenia się i wymaganiami w zakresie doświadczeń edukacyjnych”.</i> Minimalny wymiar godzin z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej Sygnalizujemy, że określenie wartości minimalnej wymiaru godzin z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej może okazać się rozwiązaniem ryzykownym. Praktyka pokazuje, że umocowane w aktach prawnych minimalne wymogi stają się standardem. Efektem czego, w tym przypadku, może być brak indywidualizacji liczby godzin, tj. nie dostosowywanie ich do faktycznych potrzeb dzieci/uczniów. <i>Ustawa prawo oświatowe, art. 47 ust.1 pkt 3 lit a tiret trzecie - minimalny wymiar godzin z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, [...].</i> Tydzień Projektowy Jakkolwiek rozumiemy samą ideę rozwijania kluczowych umiejętności przyszłości przez pracę nad konkretnym zagadnieniem w grupie, to dostrzegamy także ryzyko we wskazywaniu konkretnej metody aktywizującej - spośród szeregu możliwych i realizowanych w	Jak pokazują dane w SIO, rokrocznie coraz więcej uczniów korzysta z różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Brak realizacji tych potrzeb zwiększa ryzyko niskich osiągnięć, a w przypadku uczniów szczególnie uzdolnionych - uniemożliwia rozwój ich talentów. Dyrektor szkoły, planując rok szkolny, powinien uwzględnić w ramowym planie nauczania godziny na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów zgodnie z rozpoznanymi w tym zakresie potrzebami. Rozpoznanie tych potrzeb przede wszystkim jest prowadzone w szkole – we współpracy nauczycieli przedmiotu i nauczycieli specjalistów. Potrzeby w tym zakresie wynikają także z zaleceń zawartych w opiniach i orzeczeniach uczniów wydanych przez poradnie. Szacowanie liczby godzin powinno opierać się na wynikach analizy efektywności pomocy udzielanej w poprzednim roku oraz przewidywać pulę godzin na potrzeby, które mogą zostać rozpoznane w roku szkolnym – przepisy określają jedynie minimalny wymiar godzin. Zapewniana odpowiednio do potrzeb uczniów pomoc p-p wspiera ich osiągnięcia szkolne, a dzięki projektowanym zmianom stanie się bardziej dostępna, gdyż będzie uruchamiana wcześniej (natychmiast po rozpoznaniu takiej potrzeby w ramach zaplanowanej puli godzin). Realizacja w grupach różnego rodzaju projektów edukacyjnych jest jedną z najszerszej rekomendowanych aktywizujących metod pracy z uczniami, dzięki której młodzi ludzie nabywają w praktyce różnego rodzaju umiejętności bardzo

			szkołach/przedszkolach. W skrajnym przypadku może to skutkować ograniczeniem autonomii szkoły i samodzielności w zakresie doboru narzędzi służących organizacji i realizacji zadań statutowych. <i>Ustawa prawo oświatowe, art. 47 ust.1 pkt 3 lit a tiret siódme - warunki i sposób realizacji zajęć edukacyjnych oraz tygodnia projektowego organizowanego w każdym roku szkolnym w celu umożliwienia realizacji przez uczniów grupowych i międzyprzedmiotowych projektów edukacyjnych.</i> 2. Opiniowanie arkuszy organizacyjnych W świetle planowanego uchylecia regulacji odnoszących się do opiniowania arkuszy organizacyjnych przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny, przepis dot. konieczności przekazywania zatwierdzonych arkuszy oceniamy jako nadmiarową biurokrację. <i>Ustawa prawo oświatowe, w art. 51: uchyla się pkt 12, opiniowanie arkuszy organizacyjnych; art. 110: 3. Arkusz organizacji: 1) szkoły i przedszkola zatwierdza organ prowadzący, który przekazuje go organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny.</i> 3. Program wychowania przedszkolnego i program nauczania O ile rozumiemy intencje dostosowania rzeczywistości szkolnej do aktualnych wyzwań i dorosłego życia, to zaproponowane brzmienie przepisów budzi nasze obawy w zw. jego możliwymi trudnościami interpretacyjnymi. Ponownie podkreślamy wagę skrupulatności we wdrażaniu zmian - tak aby wszyscy nauczyciele odnaleźli się w nowej rzeczywistości. 4. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia Zgadza się, że system oceniania, jako kluczowy element w szkolnej rzeczywistości, wymaga zmian ukierunkowanych na wdrażanie kultury feedbacku i pracy mentoringowej z informacją zwrotną. Jednocześnie	przydatne, a nawet konieczne dla sprawnego funkcjonowania we współczesnym świecie. Już obecna podstawa programowa, w części warunki i sposób realizacji wskazuje na konieczność realizacji projektów edukacyjnych niemal w przypadku wszystkich zajęć edukacyjnych. Rozwiązanie, które przewiduje obowiązek realizacji w szkołach tygodnia projektowanego, należy zatem postrzegać raczej jako dalsze wzmocnienie w praktyce szkolnej aktywizujących metod nauczania, opartych na metodzie projektowej. Uwaga nieuwzględniona. W ocenie MEN przy rezygnacji z obowiązku opiniowania arkuszy przez kuratora oświaty zasadne jest jednak pozostawienie obowiązku przekazywania arkusza do kuratora, który – w razie potrzeby – będzie mógł podjąć działania w trybie kontroli następczej. Nie jest to zatem nadmiarowa biurokracja lecz prosta czynność polegająca na przekazaniu arkusza. Obecna definicja (art. 3 pkt 13b uso), ujmująca łącznie program wychowania przedszkolnego i program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, została w projekcie ustawy rozdzielona (pkt 13b i 13ba) i dostosowana jedynie do projektowanej nowej struktury podstawy programowej. Zatem tak jak dotychczas, program nauczania to po prostu opis sposobu realizacji podstawy programowej – z uwzględnieniem jej nowej struktury. Mając na uwadze powyższe nie podzielamy opinii, że zaproponowany w projekcie opis programu nauczania może być podstawą do podważania prawidłowości konstruowania nowotworzonych programów nauczania. Uwaga nie uwzględniona Różnica między obecnym brzmieniem w ustawie o systemie oświaty art. 44b ust. 3 w pkt 1 i 2, a proponowanym w projektowanej zmianie tej ustawy

			ponownie podkreślamy, że rewolucyjny charakter proponowanych zmian wymaga wysokiej uważności co do sposobu formułowania nowego brzmienia przepisów. Powinny być one jednoznaczne i czytelne dla wszystkich uczestników systemu - obecne niestety nie w pełni realizują ten postulat. Sygnalizujemy również, aby zapewnić w procesie zmiany szerokie wsparcie dla nauczycieli. <i>Ustawa o systemie oświaty, art. 44b ust. 3 otrzymuje brzmienie: „3. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do: 1) oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub efektów kształcenia i kryteriów ich weryfikacji określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego oraz treści nauczania wynikających z realizowanego w szkole programu nauczania zawodu; 2) oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych lub treści nauczania wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania - w przypadku dodatkowych zajęć edukacyjnych;</i> 5. Formułowanie przez nauczycieli oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego O ile pozytywnie oceniamy idee formułowanie przez nauczycieli oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dot. doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, to zauważamy jednak, że z brzmienia przepisów wynika, iż ustawodawca wymagać ma określania powyższych kwestii indywidualnie dla każdego ucznia. Uważamy, że tego typu indywidualizacja może napotkać na praktyczne przeszkody wynikające z obowiązującego modelu pracy nauczyciela, tj. z oddziałem 25 uczniów o zróżnicowanych potrzebach i możliwościach edukacyjnych - a nie indywidualnej relacji mentor-uczeń. <i>Ustawa o systemie oświaty, art. w ust. 6: pkt 1 otrzymuje brzmienie: „1) formułowanie przez nauczycieli oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub wymagań edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego, niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych / rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, fakultatywnych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3;”;</i>	(UD220) polega jedynie na zastąpieniu określenia „wymagań” określeniem „oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych”, które wynikają z brzmienia definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego. Wyjaśnienie W projekcie ustawy nie ma zapisów, które sugerowałyby konieczność formułowania przez nauczycieli oczekiwanych efektów uczenia się indywidualnie dla każdego ucznia. Proponowane zmiany w brzmieniu art. 44b ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie oświaty, w stosunku do obecnego brzmienia tego przepisu, polegają na zastąpieniu określenia „wymagań edukacyjnych” na określenie „oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego”. Jest to spójne z brzmieniem definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego, wprowadzanej w niniejszy projekt ustawy. Oczywiście oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych określone przez nauczyciela, tak jak obecnie wymagania edukacyjne, nie są formułowane indywidualnie dla każdego ucznia oddzielnie. Nauczyciele określają oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych wynikające z realizowanego przez siebie programu nauczania, opracowanego dla danego oddziału

			6. Uchylenie art. 95 ustawy o systemie oświaty Sytuacja na rynku pracy nauczycieli jest trudna i do czasu wdrożenia zmian służących jej poprawie, takich jak np. projekt powiązania pensji nauczycieli ze średnim wynagrodzeniem, uchylenie art. 95 dodatkowo pogorszy obecny stan rzeczy. <i>Ustawa o systemie oświaty, art. 95. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, zasady i warunki zatrudniania w szkołach i placówkach publicznych nauczycieli niebędących obywatelami polskimi.</i> <i>Pragniemy zgłosić następujące uwagi i postulaty uzupełniające wobec przedstawionego przez Pracodawców RP stanowiska:</i>	klasowego (art. 44b ust. 8 pkt 1 ustawy o systemie oświaty). Uwaga nieuwzględniona Zasady i warunki zatrudniania w szkołach i placówkach publicznych nauczycieli niebędących obywatelami polskimi są określone w przepisach prawa. Do osób niebędących obywatelami polskimi stosuje się takie same zasady i warunki zatrudniania na stanowisku nauczyciela jak wobec obywateli polskich. W myśl art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2024 r., poz. 986) stanowisko nauczyciela może zajmować osoba, która posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończyła zakład kształcenia nauczycieli i podejmuje pracę na stanowisku, do którego są to wystarczające kwalifikacje. W przypadku, gdy osoba niebędąca obywatelem polskim (a także osoba będąca obywatelem polskim) nabyła kwalifikacje do wykonywania zawodu nauczyciela poza granicami RP powinna najpierw uznać zagraniczny dyplom, aby następnie móc się ubiegać o zatrudnienie zgodnie z przepisami określającymi zasady wykonywania danego zawodu w Polsce. Uznawanie zagranicznych dyplomów i potwierdzenie posiadania wykształcenia wyższego jest regulowane przepisami art. 326 oraz art. 327 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r. poz. 1571, ze zm.) oraz rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą oraz potwierdzania ukończenia studiów na określonym poziomie (Dz.U. poz. 1881). Ukończenie studiów poza granicami RP nie jest tożsame z uzyskaniem kwalifikacji zawodowych do wykonywania zawodu nauczyciela w RP. Posiadania wykształcenia wyższego na określonym poziomie studiów nie jest jednoznaczne z posiadaniem polskiego tytułu zawodowego (magister, licencjat, inżynier i inne).

			7. Pominięcie rozwoju kompetencji technicznych i orientacji zawodowej W projekcie brakuje propozycji rozwoju zajęć technicznych już od najniższych klas oraz mechanizmów identyfikowania predyspozycji zawodowych na etapie szkoły podstawowej. W dobie niedoboru fachowców oraz rosnącego zjawiska "nadmiernego wykształcenia" (osoby wykonujące prace poniżej poziomu wykształcenia), niezbędne jest silniejsze powiązanie edukacji z realiami rynku pracy. Reforma edukacji nie rozwiąże problemów kadrowych bez wzmocnienia doradztwa zawodowego, kształcenia praktycznego i mechanizmów monitorowania losów absolwentów. 8. Zbyt ogólne zapisy dotyczące jakości kształcenia Choć projekt ustawy opiera się na dokumencie „Profil absolwenta i absolwentki” i zakłada przejście na język efektów uczenia się, to w praktyce mogą one pozostać niezrozumiałe lub niewystarczająco	Uznanie uzyskanego za granicą dyplomu ukończenia studiów wyższych i tytułu zawodowego za równoważny z polskim odpowiednikiem jest możliwe na podstawie umowy międzynarodowej, a w przypadku jej braku – w drodze nostryfikacji. Powyższe przepisy mają niedyskryminujący charakter, są uzasadnione i zgodne z zasadami proporcjonalności, o których mowa w przepisach rozdziału 6a ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 334, z późn. zm.). Jak wskazano w uzasadnieniu do projektowanej zmiany przepisu art. 95 ustawy – Prawo oświatowe polegającej na uchyleniu upoważnienia Ministra Edukacji do wydania rozporządzenia (regulującego zasady i warunki zatrudniania obcokrajowców) rozporządzenie to były wydane przed przystąpieniem Rzeczypospolitej Polskiej do UE. Przepisy tego rozporządzenia są niezasadne i nie są spójne z obowiązującymi ww. przepisami i przepisami art. 3 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.Urz.U.E.L 255 str. 22, ze zm.). W pracach nad przygotowaniem nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego, która będzie określona w akcie wykonawczym do ustawy – Prawo oświatowe (rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego), w istotnym zakresie będzie uwzględniona konieczność rozwoju kompetencji technicznych, już w klasach IV-VI szkoły podstawowej w ramach projektowanych zajęć praktyczno-technicznych. Zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego są przewidziane w ramowych planach nauczania już w klasach VII-VIII szkoły podstawowej. Należy wyjaśnić, że projekt ustawy obejmuje jedynie nowe lub zmodyfikowane definicje podstawy programowej i programów nauczania, które z istoty muszą mieć ogólny charakter. Natomiast opis

			zróżnicowane w odniesieniu do realnych możliwości uczniów. Tak ogólne ramy mogą skutkować przeciążeniem nauczycieli i brakiem precyzyjnych wytycznych do prowadzenia zajęć w sposób różnicujący, indywidualizujący i rozwojowy. Wnioski końcowe Popieramy dążenia do modernizacji edukacji, jednak skuteczność proponowanych reform wymaga: • wprowadzenia diagnozy predyspozycji zawodowych na etapie szkoły podstawowej; • silniejszego nacisku na rozwój kształcenia technicznego i branżowego; • zapewnienia praktycznych narzędzi wspierających nauczycieli w pracy zróżnicowanej; • monitorowania losów absolwentów i odpowiedzialności instytucji kształcenia za ich przygotowanie do rynku pracy (na wzór japoński); • przejrzystości i dostępności dokumentacji projektowej dla opinii publicznej.	warunków i sposobu realizacji poszczególnych zajęć nie jest materia nadającą się do określenia w akcie prawnym rangi ustawy. Tego rodzaju regulacje mogą być (i są) określone w akcie wykonawczym do ustawy, tj. w rozporządzeniu ministra właściwego ds. oświaty i wychowania w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego (w części pn. Warunki i sposób realizacji). Zgodnie z proponowaną nową definicją podstawy programowej kształcenia ogólnego, ta sekcja będzie również w przygotowywanej nowej podstawie programowej kształcenia ogólnego.
11.	Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych	Do: - art. 44f - art. 44zzzzd, 44zzzze - art. 90l	W odpowiedzi na pismo z 26 czerwca 2025 r., znak: DKO-DKO.400.1.2025.MS (data wpływu do Urzędu Ochrony Danych Osobowych 30 czerwca 2025 r.), działając na podstawie art. 57 ust. 1 lit. c) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2016/679³, powoływanego dalej z zastosowaniem skrótu „rozporządzenie 2016/679”, oraz art. 51 ustawy o ochronie danych osobowych⁴, uprzejmie informuję, że do przedstawionego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220), powoływanego dalej z zastosowaniem skrótu „projekt UD220”, Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych jako organ nadzorczy zgłasza następujące uwagi. I - Względ na zasadę przejrzystości [art. 5 ust. 1 lit. a) rozporządzenia 2016/6793] przemawia - w opinii organu właściwego w sprawie ochrony danych osobowych - przeciwko unormowaniu zaproponowanemu w art. 44f ust. 4 zdanie drugie ustawy - Prawo oświatowe⁵, dodawanym przez art. 1 pkt 6 projektu UD220. O ile bowiem dopuszczalne jest⁶ (choć nie zawsze konieczne) rozwiązanie przyjęte w art. 44f ust. 4 zdanie pierwsze ustawy - Prawo oświatowe⁷, dodawanym przez art. 1 pkt 6 projektu UD220, polegające na bezpośrednim wskazaniu w akcie prawnym	Uwagi uwzględnione

			administradora danych osobowych przetwarzanych w nowo tworzonego systemie teleinformatycznym wspierającym funkcjonowanie publicznych i niepublicznych młodzieżowych ośrodków wychowawczych⁸, to nie może zyskać akceptacji organu nadzorczego wprowadzenie do ustawy - Prawo oświatowe pojęcia administratora ww. systemu. W pierwszej kolejności zauważyć należy, iż pojęcie administratora systemu nie występuje w siatce pojęć przewidzianej w rozporządzeniu 2016/679. Po drugie - także nowelizowana przez projekt UD220 ustawa - Prawo oświatowe nie zawiera katalogu zadań, które ma realizować administrator systemu, o którym mowa w - opiniowanym - art. 44f ust. 4 zdanie drugie ustawy - Prawo oświatowe, dodawanym przez art. 1 pkt 6 projektu UD220, a nawet nie określa ogólnego celu wprowadzenia do systemu prawa tego pojęcia. Tym samym - ustanowiona w art. 44f ust. 4 zdanie drugie ustawy - Prawo oświatowe, dodawanym przez art. 1 pkt 6 projektu UD220 - instytucja prawna administratora systemu teleinformatycznego wspierającego funkcjonowanie publicznych i niepublicznych młodzieżowych ośrodków wychowawczych jawi się jako sztuczna i nie tylko nie przyczynia się do polepszenia procesu przetwarzania danych osobowych w tym systemie, ale skutkować może konfliktami kompetencyjnymi między administratorem⁹ a podmiotem, który ma pełnić rolę tego administratora systemu¹⁰. Ponieważ konflikty takie mogłyby wpłynąć na przejrzystość procesu przetwarzania danych osobowych w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 44f ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe, dodawanym przez art. 1 pkt 6 projektu UD220, najlepszym sposobem ich uniknięcia - zdaniem organu właściwego w sprawie ochrony danych osobowych - jest odstąpienie przez projektodawcę od unormowania zaproponowanego w art. 44f ust. 4 zdanie drugie ustawy - Prawo oświatowe, dodawanym przez art. 1 pkt 6 projektu UD220, o co organ ten wnosi. II - W art. 44f ust. 10 in principio ustawy - Prawo oświatowe, dodawanym przez art. 1 pkt 6 projektu UD220, projektodawca w odniesieniu do systemu teleinformatycznego opisanego w pkt I niniejszego pisma posłużył się sformułowaniem: „W bazie danych systemu teleinformatycznego [...] są gromadzone i przetwarzane [...] dane [...]”. Zauważyć należy, iż w myśl art. 4 pkt 2 rozporządzenia	

⁸ Ten nowo tworzony system teleinformatyczny ma także zapewnić efektywne wykorzystanie bazy młodzieżowych ośrodków wychowawczych oraz koordynowanie nadzoru pedagogicznego nad tymi ośrodkami - art. 44f ust. 1 in principio ustawy - Prawo oświatowe, dodawany przez art. 1 pkt 6 projektu UD220.

⁹ Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania - art. 44f ust. 4 zdanie pierwsze ustawy - Prawo oświatowe, dodawany przez art. 1 pkt 6 projektu UD220.

¹⁰ Publiczna placówka doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym -

art. 44f ust. 4 zdanie drugie ustawy - Prawo oświatowe, dodawany przez art. 1 pkt 6 projektu UD220, w zw. z (nienowelizowanym) art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b ustawy - Prawo oświatowe

			2016/679¹¹ w pojęciu przetwarzania jako pojęciu obejmującym najszerszy katalog operacji wykonywanych na danych osobowych mieści się pojęcie gromadzenia danych osobowych. Skoro zatem projektodawca w - opiniowanym - art. 44f ust. 10 - Prawo oświatowe, dodawanym przez art. 1 pkt 6 projektu UD220, użył pojęcia przetwarzania (danych osobowych) w bazie danych systemu teleinformatycznego wspierającego funkcjonowanie publicznych i niepublicznych młodzieżowych ośrodków wychowawczych, to umieszczanie w tym samym przepisie informacji o gromadzeniu tych danych jest zbędne. Dlatego organ nadzorczy wnosi o wykreślenie z art. 44f ust. 10 in principio ustawy - Prawo oświatowe, dodawanego przez art. 1 pkt 6 projektu UD220, słowa „gromadzone”. III - Podobne uwagi organ właściwy w sprawie ochrony danych osobowych zgłasza wobec: art. 44zzzzd ust. 3 ustawy o systemie oświaty¹², dodawanego przez art. 3 pkt 50 lit. b projektu UD220, dotyczącego przetwarzania w Systemie Informatycznym Obsługującym Egzaminy Ogólnokształcące¹³ danych o operatorach pracowni informatycznej¹⁴, art. 44zzzze ust. 3 ustawy o systemie oświaty, dodawanego przez art. 3 pkt 51 lit. b projektu UD220, dotyczącego przetwarzania w SIOE danych o asystentach technicznych¹⁵ oraz art. 44zzzze ust. 4 ustawy o systemie oświaty, dodawanego przez art. 3 pkt 51 lit. b projektu UD220, dotyczącego przetwarzania w SIOE danych o pracodawcach, którzy pokrywają koszty przeprowadzenia egzaminu zawodowego młodocianego pracownika zatrudnionego w celu przygotowania zawodowego. Organ nadzorczy wnosi o wykreślenie we wszystkich przywołanych wyżej przepisach sformułowania „gromadzi się” i - na wzór uregulowania zamieszczonego w art. 44f ust. 10 in principio ustawy - Prawo oświatowe, dodawanego przez art. 1 pkt 6 projektu UD220 - użycie sformułowania „są przetwarzane”. IV - Za zbędny i wadliwy organ nadzorczy uznaje art. 90l ust. 3 ustawy o systemie oświaty, dodawany przez art. 3 pkt 57 projektu UD220. Zgodnie z art. 99 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia 2016/679 i art.	

¹¹ Stosownie do dyspozycji art. 4 pkt 2 rozporządzenia 2016/679: „[...] »przetwarzanie« oznacza operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, taką jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie [...]”.

¹² Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881).

¹³ System Informatyczny Obsługujący Egzaminy Ogólnokształcące (SIOE) wprowadza (nienowelizowany) art. 44zzzza pkt 1 ustawy o systemie oświaty.

¹⁴ Pojęcie operatora pracowni informatycznej zostało wyjaśnione w (nienowelizowanych) art. 44zzsa i art. 44zzzib ustawy o systemie oświaty.

¹⁵ Pojęcie asystenta technicznego zostało wyjaśnione w (nienowelizowanym) art. 44zzzia ustawy o systemie oświaty.

			288 zdanie trzecie Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej¹⁶ przepisy rozporządzenia 2016/679 wiążą w całości i są bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich, a więc na podmiotach przyznających ze środków własnych uczniom stypendia za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe obowiązek przestrzegania zasad dotyczących przetwarzania danych osobowych (w tym zasad ochrony tych danych) ciąży z mocy prawa, bez potrzeby zamieszczania w tej kwestii jakichkolwiek dodatkowych deklaracji w ustawie o systemie oświaty. Co za tym idzie art. 90l ust. 3 ustawy o systemie oświaty, dodawany przez art. 3 pkt 57 projektu UD220, powinien zostać usunięty z opiniowanego projektu. V - W związku z uwagami zgłoszonymi w pkt II i III niniejszego pisma organ właściwy w sprawie ochrony danych osobowych dodatkowo sygnalizuje projektodawcy, że błąd polegający na zamieszczeniu w jednym przepisie sformułowań o gromadzeniu i przetwarzaniu danych osobowych znajduje się także w nienowelizowanych w projekcie UD220: art. 44e ust. 9 in principio ustawy - Prawo oświatowe, art. 44zzzzc ustawy o systemie oświaty, art. 44zzzzd ustawy o systemie oświaty, art. 44zzzze ustawy o systemie oświaty, art. 44zzzzf ust.1-5 ustawy o systemie oświaty.	
12.	Rada Główna Szkolnictwa Wyższego i Nauki	Informacja o braku uwag	Odpowiadając na pismo z 26 czerwca 2025 r. o sygnaturze nr DKO-DKO.400.1.2025.MS uprzejmie informuję, że Rady Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie zgłasza uwag do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw.	-
13.	Ruch Ochrony Szkoły	Uwaga o charakterze ogólnym Opinia negatywna w zakresie: - definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego; - oparcia reformy programowej o	Uwaga ogólna Tak fundamentalnych zmian prawa oświatowego, będących podwaliną dalszej reformy oświaty na wszystkich poziomach kształcenia, nie należy wprowadzać w ciągu jednego roku, bez szerokich ogólnonarodowych społecznych konsultacji. Powinny się one odbyć w trybie powszechnie nagłośnionym i transparentnie z udziałem wszystkich podmiotów życia publicznego jak np. kancelaria Prezydenta, ogólnopolskie organizacje społeczne itp., a nie tak jak obecnie - jedynie z udziałem podmiotów wymienionych na liście w ramach konsultacji publicznych, i to w okresie wakacyjnym, czyli praktycznie z wykluczeniem najbardziej zainteresowanych stron – nauczycieli, pracowników administracji oświatowej i rodziców dzieci w wieku szkolnym. Ma to znamiona dyskryminacji szerokich grup społecznych.	Zmiany zaproponowane w projekcie ustawy należy postrzegać przede wszystkim jako zmiany formalno-prawne (modyfikacja ram prawnych) w zakresie sposobu opisu umiejętności w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Projekt ustawy, zgodnie z wymaganiami prawnymi, był poddany pełnym (trwającym wymagane 30 dni) konsultacjom publicznym w toku których wszystkie zainteresowane strony mogły wyrazić swoje uwagi i opinie. W kontekście tej uwagi istotne jest podkreślenie, że prace nad założeniami i koncepcją reformy, są prowadzone od kwietnia 2024 r. Na zlecenie MEN prowadzi jest Instytut Badan Edukacyjnych –

¹⁶ Dz. U. z 2004 r. poz. 864/2 ze zm.

	dokument „Profil absolwenta”; - rozszerzenia kompetencji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (zmiana w zakresie art. 94b ustawy o systemie oświaty)	<u>Procedowanie w tym trybie oceniamy negatywnie.</u> Uwagi szczegółowe Art. 4 pkt 23a i 24 ustawy - Prawo oświatowe Zaproponowana została zasadnicza zmiana koncepcji podstawy programowej kształcenia ogólnego. Aktualna podstawa programowa jest dokumentem zasadniczym dla określenia celów i zakresu kształcenia ogólnego na wszystkich poziomach edukacyjnych i we wszystkich rodzajach szkół w Polsce. Zawiera „<u>obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania</u>”. Dobór treści składa się na narodowy program nauczania. Zaproponowana nowa podstawa programowa pozbawiona jest wskazania na obligatoryjność. Konstruuje ją: „<u>zestaw celów nauczania</u>”, „<u>oczekiwane efekty uczenia się</u>”, oraz „<u>wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych</u>” (ostatnie określenie jest niejasne, niezdefiniowane). Charakterystyczną cechą nowej konstrukcji podstawy programowej jest pominięcie treści nauczania, składających się na wiedzę i osiągnięcia ucznia. W uzasadnieniu projektu autorzy podali, że wiedza, obok umiejętności i kompetencji społecznych, jest składową oczekiwaną „efektów uczenia się”, co oznacza podporządkowanie zestawu wiedzy założonym efektom kształcenia.	Państwowy Instytut Badawczy (nadzorowi przez MEN). IBE-BIP prowadzi prace w pełnej partycypacji społecznej, umożliwiającej każdemu zainteresowanemu udział w tych pracach różnych formach. IBE PIB przy projektowaniu propozycji zmian korzysta z międzynarodowych i krajowych wyników badań, wiedzy i doświadczenia ekspertów własnych, zagranicznych, a także przedstawicieli środowisk edukacyjnych, nauczycielskich i akademickich z całej Polski. Proponowane zmiany są konsultowane społecznie i oceniane przez Radę ds. monitorowania wdrażania reformy oświaty, w skład której wchodzi aktywni nauczyciele, dyrektorzy szkół i edukatorzy, przedstawiciele środowiska akademickiego oraz stowarzyszeń i fundacji. Proces przygotowywania zmian jest zatem w pełni transparentny i dostępny dla wszystkich zainteresowanych. Pełna informacja jest dostępna na stronach: https://reforma26.men.gov.pl/ https://ibe.edu.pl/pl/zmiany-w-szkolach-konsultacje W pozostałym zakresie - stanowisko analogiczne jak przedstawione wyżej w odpowiedzi na uwagi Koalicji na rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły.

			Wymienione w projekcie składowe podstawy programowej: „zestaw celów nauczania”, „oczekiwane efekty uczenia się” oraz „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych” zmieniają charakter podstawy programowej z dokumentu zasadniczego (ściśłego) na kierunkowy (ogólny). Dokument niebudowany na zestawach treści nauczania zostaje pozbawiony funkcji przekazu kulturowego i programu narodowego. Niepokój budzi także zapowiadana i wynikająca z tych zmian gruntowna zmiana zasad oceniania i egzaminowania 8-klasistów oraz maturzystów. <u>Zmianę powyższą opiniujemy negatywnie.</u> Zaburzenie hierarchii aktów prawnych W uzasadnieniu projektu czytamy, że ma on na celu „przede wszystkim umożliwienie wdrożenia w szkołach kompleksowej reformy programowej w zakresie wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, opartej na dokumencie pt. „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji.”¹⁷⁾. Dokument ten ma być wykorzystany jako dokument kierunkowy planowanych reform. Sprawia to, że „Profil absolwenta”, jako źródło celów nauczania staje się dokumentem nadrzędnym nad podstawą programową. Budzi to wątpliwości natury prawnej, ponieważ „Profil absolwenta” jest dopiero na etapie konsultacji [w części dotyczącej szkół ponadpodstawowych} i nie jest żadnym ukończonym, zopiniowanym dokumentem; nosi nazwę Raportu, podpisanego przez grono specjalistów skupionych wokół Instytutu Badań Edukacyjnych. Tak więc Profil nie ma natury prawnej, takiej jak rozporządzenia czy ustawy i nie jest z pewnością aktem prawnym wyższej rangi. Nie może zatem podrzędny wobec ustawy dokument, o nazwie Raportu, stanowić dokumentu kierunkowego, usytuowanego ponad ustawą. Dodatkowo niepokój budzą zawarte w Profilu odniesienia do narzędzi znanych z edukacji włączającej, jak projektowanie uniwersalne i ocena funkcjonalna, mające charakter relatywizowania procesu przekazywania wiedzy i unikania jednoznaczności podczas sprawdzania efektów pracy ucznia. <u>Zdecydowanie opiniujemy to NEGATYWNIE.</u> Art. 94b ust. 1, 1a i 1b ustawy o systemie oświaty Zmiana dotyczy rozszerzenia uprawnień ministra odnośnie zlecenia Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (fundacja Skarbu Państwa) realizacji zadań w zakresie oświaty i wychowania. Niniejszy projekt zakłada rozszerzenie uprawnień fundacji przez uzupełnienie ich o zapis:	

¹⁷⁾ <https://ibe.edu.pl/pl/profil-absolwenta-i-absolwentki>

			„1b. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może zlecić fundacji, o której mowa w ust. 1, realizację zadań w zakresie oświaty i wychowania. Na realizację tych zadań fundacja, o której mowa w ust. 1, otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.”. Projektowane rozszerzenie wzbudza wątpliwości brakiem zarysowanych granic uprawnień Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, którą w skrajnym przypadku przejąć może pełnię zadań ministerstwa. Projektowane rozszerzenie kompetencji wzbudza obawy w perspektywie braku społecznej kontroli nad działaniami spółki, w szczególności na kluczowym styku krajowej polityki oświatowej z polityką UE, z której pobiera środki FRSE. <u>Opiniujemy zapis ten negatywnie.</u>	
14.	Rzecznik Praw Dziecka	Informacja o braku uwag oraz prośba o odniesienie się do pisma inicjatywy obywatelskiej „Stop opłatom w e-dziennikach”	W związku z przekazaniem do opiniowania projektem ustawy o zmianie ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw uprzejmie informuję, że Rzecznik Praw Dziecka nie wnosi do przedmiotowego projektu uwag. Rzecznik Praw Dziecka pragnie jednak wskazać na stanowisko inicjatywy obywatelskiej „Stop opłatom w e-dziennikach”, który zwrócił uwagę na niepokojącą zmianę w treści projektu. Głos ten wyraża zaniepokojenie nad usunięciem z projektu przepisów dotyczących stworzenia i wdrożenia Centralnego Dziennika Elektronicznego, jako publicznej usługi. W ocenie postulujących, odstępienie od zawarcia w projekcie tej regulacji utrwalac będzie dominującą pozycję komercyjnych dostawców dzienników elektronicznych i prowadzić do nierówności w dostępie do nich (np. w zakresie konieczności ponoszenia opłat za dostęp do aplikacji mobilnych). Jednocześnie zwracam się z uprzejmą prośbą o odniesienie się do przedstawionego postulatu i poinformowanie Rzecznika Praw Dziecka o zajętych przez Panią Minister stanowisku.	Wyjaśnienie Prace w tym zakresie trwają. Ze względu na potencjalny zakres zmian potrzebnych do wdrożenia tego rozwiązania, wymagający pogłębionych analiz, potrzebę konsultacji z innymi zainteresowanymi stronami oraz założony harmonogram prac nad projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD 220), uwzględnienie w przedmiotowym projekcie przepisów, związanych z planowanym uruchomieniem usługi bezpłatnego centralnego dziennika elektronicznego nie było możliwe. Minister Edukacji postanowił, że zmiany legislacyjne, umożliwiające wprowadzenie tej usługi, będą prowadzone w odrębnym projekcie. Jego konsultacje planowane są na IV kwartał 2025 r.
15.	Stowarzyszenie Ambasadorów Dzieci i Młodzieży	Opinia negatywna w zakresie: - definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego; - oparcia reformy programowej o dokument „Profil absolwenta”;	Art. 4 pkt 23a i 24 ustawy - Prawo oświatowe Zaproponowana została przez nową władzę w MENie zasadnicza zmiana koncepcji podstawy programowej kształcenia ogólnego, która doprowadzi do upadku polskiej oświaty. Aktualna podstawa programowa jest dokumentem zasadniczym, powstała na podstawie ustawy o oświacie i określa cele, zakres kształcenia ogólnego na wszystkich poziomach edukacyjnych i we wszystkich rodzajach szkół w Polsce. Zawiera „obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania”. Dobór treści składa się na narodowy program nauczania. Podstawa programowa, jak nazwa wskazuje, powstała po to, aby dobór wiedzy, umiejętności i kompetencji oraz podstawowych treści był dostępny dla	Stanowisko analogiczne jak przedstawione wyżej w odpowiedzi na uwagi Koalicji na rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły.

		- rozszerzenia kompetencji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (zmiana w zakresie art. 94b ustawy o systemie oświaty)	wszystkich polskich dzieci i młodzieży oraz podstawą do tworzenia programów nauczania na wszystkich etapach kształcenia. Zaproponowana nowa podstawa programowa pozbawiona jest wskazania na obligatoryjność. Zawiera: „zestaw celów nauczania”, „oczekiwane efekty uczenia się”, oraz „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych” (o jakie doświadczenia chodzi?, brak tego pojęcia w podstawach naukowej dydaktyki). Charakterystyczną cechą nowej konstrukcji podstawy programowej jest pominięcie treści nauczania, składających się na wiedzę i osiągnięcia ucznia. W uzasadnieniu projektu autorzy podali, że wiedza, obok umiejętności i kompetencji społecznych, jest składową oczekiwaną „efektów uczenia się”, co oznacza podporządkowanie zestawu wiedzy założonym efektom kształcenia, co może prowadzić do manipulacji w zakresie wartości, światopoglądu, moralności. Wymienione w projekcie składowe podstawy programowej: „zestaw celów nauczania”, „oczekiwane efekty uczenia się” oraz „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych” zmieniają charakter podstawy programowej z dokumentu zasadniczego (ściśłego) na kierunkowy (ogólny). Dokument niebudowany na zestawach treści nauczania zostaje pozbawiony funkcji przekazu kulturowego i programu narodowego. <u>Nie zgadzamy się na proponowane zmiany i opiniujemy NEGATYWNIE.</u> 2. Zaburzenie hierarchii aktów prawnych W uzasadnieniu projektu czytamy, że ma on na celu „przede wszystkim umożliwienie wdrożenia w szkołach kompleksowej reformy programowej w zakresie wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, <u>opartej na dokumencie pt. „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji.”</u> Dokument ten ma być wykorzystany jako dokument kierunkowy planowanych reform. Sprawia to, że „Profil absolwenta”, jako źródło celów nauczania staje się dokumentem nadrzędnym nad podstawą programową. To jest sprzeczne z ustawą o oświacie, która wskazuje, że podstawa programowa opracowana ma być na ustawie o oświacie i jak nazwa wskazuje, jest podstawą dla twórców programów nauczania, a programy nauczania są podstawą do tworzenia przez nauczycieli planów nauczania. Proponowany „Profil absolwenta” jest dopiero na etapie konsultacji i nie jest żadnym ukończonym, zaopiniowanym dokumentem. Poza tym nie ma on natury prawnej, takiej jak rozporządzenia czy ustawy i nie jest z pewnością aktem prawnym wyższej rangi. Nie może zatem podrzędny wobec ustawy dokument stanowić dokumentu kierunkowego, usytuowanego ponad ustawą. <u>Nie zgadzamy się na Profil absolwenta, o czym pisaliśmy w admonicji do IBE. Zdecydowanie opiniujemy to NEGATYWNIE.</u>	

			3. Art. 94b ust. 1, 1a i 1b ustawy o systemie oświaty Proponowana zmiana dotyczy rozszerzenia uprawnień ministra odnośnie zlecenia Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (fundacja Skarbu Państwa) realizacji zadań w zakresie oświaty i wychowania. Aktualnie uprawnienia te dotyczą: • zadań w ramach programów Unii Europejskiej dotyczących kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu, • w przypadku wprowadzenia na obszarze kraju albo jego części stanu nadzwyczajnego zadań w zakresie oświaty i wychowania dotyczących kształcenia i opieki nad dziećmi i młodzieżą. Na realizację tych zadań fundacja otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Niniejszy projekt zakłada rozszerzenie uprawnień fundacji przez uzupełnienie ich o zapis: „1b. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może zlecić fundacji, o której mowa w ust. 1, realizację zadań w zakresie oświaty i wychowania. Na realizację tych zadań fundacja, o której mowa w ust. 1, otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.”. Projektowane rozszerzenie wzbudza wątpliwości brakiem zarysowanych granic uprawnień Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, którą w skrajnym przypadku przejąć może pełnię zadań ministerstwa. Projektowane rozszerzenie kompetencji wzbudza obawy w perspektywie braku społecznej kontroli nad działaniami spółki, w szczególności na kluczowym styku krajowej polityki oświatowej z polityką UE. Nie zgadzamy się na wchodzenie do szkół żadnych fundacji, nie znając ich zakresu działań edukacyjnych. W Polsce istnieją ośrodki doskonalenia nauczycieli i one powinny otrzymywać wskazane pieniądze oraz być objęte kontrolą MENu. Nie zgadzamy się na tę propozycję i opiniujemy zapis ten NEGATYWNIE. Ponadto, nie zgadzamy się na krótkie terminy konsultacji społecznych w okresie wakacji, ferii, na brak szacunku dla obywateli, dzieci, rodziców, nauczycieli. Nie zgadzamy się na rewolucję w oświacie, bowiem podniesienie poziomu nauczania można dokonać przy dobrej woli w ciągu kilku tygodni. Nie zgadzamy się na ideologiczną edukację włączającą jako sztandarowy projekt edukacyjny, który równość przedkłada nad rozwój osobowy ucznia, a szkołę polską, którą trzeba ratować, zmienia się w ośrodek opiekuńczo-terapeutyczny. Nie ma zgody na niszczenie polskich dzieci i młodzieży, ich talentów, osobowości, morale.	

16.	Stowarzyszenie Instytut Myśli Pro-Life	Opinia negatywna w zakresie: - definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego; - oparcia reformy programowej o dokument „Profil absolwenta”; - rozszerzenia kompetencji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (zmiana w zakresie art. 94b ustawy o systemie oświaty)	1. Zaburzenie hierarchii aktów prawnych Zdecydowanie negatywnie opiniujemy zamieszczenie legislacyjne, jakie zostaje wprowadzone poprzez umożliwienie wdrożenia w szkołach kompleksowej reformy programowej w zakresie wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, <u>opartej na dokumencie pt. „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji.”¹⁸⁾</u>. Jest to nieukończony dokument będący w konsultacjach, który nie może zostać aktem prawnym wyższej rangi. Nie ma on natury prawnej, takiej jak rozporządzenia czy ustawy i nie może stanowić dokumentu kierunkowego, usytuowanego przed ustawą. 2. Art. 4 pkt 23a i 24 ustawy - Prawo oświatowe Opiniujemy negatywnie również poniższą zmianę. Wymienione w projekcie składowe podstawy programowej: „zestaw celów nauczania”, „oczekiwane efekty uczenia się” oraz „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych” zmieniają charakter podstawy programowej z dokumentu zasadniczego (ściśłego) na kierunkowy (ogólny). Dokument niebudowany na zestawach treści nauczania zostaje pozbawiony funkcji przekazu kulturowego i programu narodowego. Zaproponowana została zasadnicza zmiana koncepcji podstawy programowej kształcenia ogólnego. Aktualna podstawa programowa jest dokumentem zasadniczym dla określenia celów i zakresu kształcenia ogólnego na wszystkich poziomach edukacyjnych i we wszystkich rodzajach szkół w Polsce. Zawiera „<u>obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania</u>”. Dobór treści składa się na narodowy program nauczania. Zaproponowana nowa podstawa programowa pozbawiona jest wskazania na obligatoryjność. Konstruują ją: „zestaw celów nauczania”, „<u>oczekiwane efekty uczenia się</u>”, oraz „<u>wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych</u>” (ostatnie określenie jest niejasne, niezdefiniowane). Charakterystyczną cechą nowej konstrukcji podstawy programowej jest pominięcie treści nauczania, składających się na wiedzę i osiągnięcia ucznia. W uzasadnieniu projektu autorzy podali, że wiedza, obok umiejętności i kompetencji społecznych, jest składową oczekiwaną „efektów uczenia się”, co oznacza podporządkowanie zestawu wiedzy założonym efektom kształcenia. 3. Art. 94b ust. 1, 1a i 1b ustawy o systemie oświaty Zmiana dotyczy rozszerzenia uprawnień ministra odnośnie zlecenia Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (fundacja Skarbu Państwa) realizacji zadań w zakresie oświaty i wychowania. Aktualnie uprawnienia te dotyczą: • zadań w ramach programów Unii Europejskiej dotyczących	Stanowisko analogiczne jak przedstawione wyżej w odpowiedzi na uwagi Koalicji na rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły.

			kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu, • w przypadku wprowadzenia na obszarze kraju albo jego części stanu nadzwyczajnego zadań w zakresie oświaty i wychowania dotyczących kształcenia i opieki nad dziećmi i młodzieżą. Na realizację tych zadań fundacja otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Niniejszy projekt zakłada rozszerzenie uprawnień fundacji przez uzupełnienie ich o zapis: „1b. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może zlecić fundacji, o której mowa w ust. 1, realizację zadań w zakresie oświaty i wychowania. Na realizację tych zadań fundacja, o której mowa w ust. 1, otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.”. Projektowane rozszerzenie wzbudza wątpliwości brakiem zarysowanych granic uprawnień Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, którą w skrajnym przypadku przejąć może pełnię zadań ministerstwa. Projektowane rozszerzenie kompetencji wzbudza obawy w perspektywie braku społecznej kontroli nad działaniami spółki, w szczególności na kluczowym styku krajowej polityki oświatowej z polityką UE. Ten zapis również opiniujemy negatywnie	

17.	Stowarzyszenie „Miłość i Odpowiedzialność”	Opinia negatywna w zakresie: - definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego; - oparcia reformy programowej o dokument „Profil absolwenta”; - rozszerzenia kompetencji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (zmiana w zakresie art. 94b ustawy o systemie oświaty)	1. W uzasadnieniu projektu nowelizacji czytamy, że wdrażanie w szkołach kompleksowej reformy programowej w zakresie wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, oparte ma być na dokumencie pt. <i>„Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji.”</i>² Jego zapisy mają być odniesieniem kierunkowym planowanych reform. Sprawia to, że „Profil absolwenta”, jako źródło celów nauczania, staje się dokumentem nadrzędnym nad podstawą programową. Budzi to wątpliwości natury prawnej, ponieważ „Profil absolwenta” jest dopiero na etapie konsultacji i nie jest żadnym ukończonym, zaopiniowanym dokumentem. Poza tym nie ma on natury prawnej, takiej jak rozporządzenia czy ustawy i nie jest z pewnością aktem prawnym wyższej rangi. Nie może zatem podrzędny, wobec ustawy, dokument stanowić dokumentu kierunkowego, usytuowanego ponad ustawą. Z uwagi na zaburzenia hierarchii aktów prawnych zdecydowanie opiniujemy to NEGATYWNIE. 2. W art. 4 pkt 23a i 24 ustawy - Prawo oświatowe zaproponowana została zasadnicza zmiana koncepcji podstawy programowej kształcenia ogólnego. Aktualna podstawa programowa jest dokumentem zasadniczym dla określenia celów i zakresu kształcenia ogólnego na wszystkich poziomach edukacyjnych i we wszystkich rodzajach szkół w Polsce. Zawiera „obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania”. Dobór treści składa się na narodowy program nauczania. Zaproponowana nowa podstawa programowa pozbawiona jest wskazania na obligatoryjność. Konstruuje ją: „zestaw celów nauczania”, „oczekiwane efekty uczenia się”, oraz „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych” (ostatnie określenie jest niejasne, niezdefiniowane). Charakterystyczną cechą nowej konstrukcji podstawy programowej jest pominięcie treści nauczania, składających się na wiedzę i osiągnięcia ucznia. W uzasadnieniu projektu autorzy podali, że wiedza, obok umiejętności i kompetencji społecznych, jest składową oczekiwanych „efektów uczenia się”, co oznacza podporządkowanie zestawu wiedzy założonym efektom kształcenia. Dokument niebudowany na zestawach treści nauczania zostaje pozbawiony funkcji przekazu kulturowego i programu narodowego. Wymienione w projekcie składowe podstawy programowej: „zestaw celów nauczania”, „oczekiwane efekty uczenia się” oraz „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych” zmieniają charakter podstawy programowej z dokumentu zasadniczego na kierunkowy. Zaproponowaną zmianę opiniujemy NEGATYWNIE.	Stanowisko analogiczne jak przedstawione wyżej w odpowiedzi na uwagi Koalicji na rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły.

			3. Zmiana Art. 94b ust. 1, 1a i 1b ustawy o systemie oświaty dotyczy rozszerzenia uprawnień ministra odnośnie zlecenia Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (Fundacja Skarbu Państwa) realizacji zadań w zakresie oświaty i wychowania. Projektowane rozszerzenie kompetencji wzbudza obawy w perspektywie braku społecznej kontroli nad działaniami spółki, w szczególności na kluczowym styku krajowej polityki oświatowej z polityką UE. Wątpliwości wzbudza brak zarysowanych granic uprawnień Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, która w skrajnym przypadku przejąć może pełnię zadań ministerstwa. Opiniujemy zapis ten NEGATYWNIE.	
18.	Stowarzyszenie Pedagogów NATAN	Opinia negatywna w zakresie: - definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego; - oparcia reformy programowej o dokument „Profil absolwenta”; - rozszerzenia kompetencji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (zmiana w zakresie art. 94b ustawy o systemie oświaty)	Art. 4 pkt 23a i 24 ustawy - Prawo oświatowe Zaproponowana nowa podstawa programowa pozbawiona jest wskazania na jej obligatoryjność. Nie ma w niej zapisu o „obowiązkowym zestawie celów kształcenia i treści nauczania”. Charakterystyczną cechą nowej konstrukcji podstawy programowej jest marginalizacja treści nauczania. W uzasadnieniu projektu autorzy podali, że wiedza, obok umiejętności i kompetencji społecznych, jest składową oczekiwaną „efektów uczenia się”, co oznacza podporządkowanie zestawu wiedzy założonym efektom kształcenia. Zmianę tę oceniamy NEGATYWNIE. Zaburzenie hierarchii aktów prawnych W uzasadnieniu projektu czytamy, że ma on na celu „przede wszystkim umożliwienie wdrożenia w szkołach kompleksowej reformy programowej w zakresie wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, opartej na dokumencie pt. „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji.”¹⁹. Dokument ten ma być wykorzystany jako dokument kierunkowy planowanych reform. Sprawia to, że „Profil absolwenta”, jako źródło celów nauczania staje się dokumentem nadrzędnym nad podstawą programową. „Profil absolwenta” jest dopiero na etapie konsultacji i nie jest ukończonym dokumentem. Poza tym nie ma on natury prawnej, takiej jak rozporządzenia czy ustawy i nie jest z pewnością aktem prawnym wyższej rangi. Nie może zatem podrzędny wobec ustawy dokument stanowić dokumentu kierunkowego, usytuowanego ponad ustawą. Zmianę tę oceniamy NEGATYWNIE. Art. 94b ust. 1, 1a i 1b ustawy o systemie oświaty Zmiana dotyczy rozszerzenia uprawnień ministra odnośnie do zlecenia Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (fundacja Skarbu Państwa) realizacji zadań w zakresie oświaty i wychowania. Aktualnie uprawnienia	Stanowisko analogiczne jak przedstawione wyżej w odpowiedzi na uwagi Koalicji na rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły.

¹⁹ <https://ibe.edu.pl/pl/profil-absolwenta-i-absolwentki>

			te dotyczą: • zadań w ramach programów Unii Europejskiej dotyczących kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu, • w przypadku wprowadzenia na obszarze kraju albo jego części stanu nadzwyczajnego zadań w zakresie oświaty i wychowania dotyczących kształcenia i opieki nad dziećmi i młodzieżą. Na realizację tych zadań fundacja otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Niniejszy projekt zakłada rozszerzenie uprawnień fundacji przez uzupełnienie ich o zapis: <i>„1b. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może zlecić fundacji, o której mowa w ust. 1, realizację zadań w zakresie oświaty i wychowania. Na realizację tych zadań fundacja, o której mowa w ust. 1, otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.”.</i> Projektowane rozszerzenie wzbudza wątpliwości brakiem zarysowanych granic uprawnień Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, którą w skrajnym przypadku przejąć może pełnię zadań ministerstwa. Projektowane rozszerzenie kompetencji wzbudza obawy w perspektywie braku społecznej kontroli nad działaniami spółki, w szczególności na kluczowym styku krajowej polityki oświatowej z polityką UE. Zapis ten oceniamy NEGATYWNIE.	
19.	Stowarzyszenie Rodzice Chronią Dzieci	Opinia negatywna w zakresie: - zmiany definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego; - oparcia reformy programowej o dokument „Profil absolwenta”; - rozszerzenia kompetencji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (zmiana w zakresie art. 94b ustawy o systemie oświaty)	Przedmiotem opinii są trzy kluczowe komponenty projektu, budzące wątpliwości konstytucyjne, systemowe oraz instytucjonalne”. Art. 4 pkt 23a i 24 - zmiana definicji podstawy programowej Opinia: NEGATYWNA Projekt przewiduje zasadniczą zmianę konstrukcji podstawy programowej kształcenia ogólnego - odchodzi się od dotychczasowego modelu, który opierał się na „celach kształcenia i treściach nauczania”, na rzecz koncepcji opartej o: • „zestaw celów nauczania”, • „oczekiwane efekty uczenia się”, • „wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych”. Zmiana ta osłabia normatywny i jednoznaczny charakter podstawy programowej. W jej miejsce wprowadza się dokument o charakterze miękkim, kierunkowym, trudnym do interpretacyjnego uchwycenia, co: • utrudnia nadzór pedagogiczny i kontrolę jakości kształcenia, • rozmywa standardy egzaminacyjne (brak jednoznacznych treści = brak stabilnych podstaw dla egzaminów zewnętrznych), • pozbawia szkołę funkcji kulturowej i spajającej - treści programowe były dotąd narzędziem kształtowania wspólnego dziedzictwa edukacyjnego, elementem tożsamości państwowej.	Stanowisko analogiczne jak przedstawione wyżej w odpowiedzi na uwagi Koalicji na rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły.

			Dodatkowo: - Pojęcie „doświadczenia edukacyjne” jest nieostre, nieumocowane w systemie prawnym, nieprzydatne jako mierzalne kryterium oceny dydaktycznej. - Zamiana treści nauczania na efekty uczenia się pozbawia nauczyciela jasno zdefiniowanego pola działania, przesuwając odpowiedzialność z programu na nauczyciela, co w połączeniu z brakiem jednoznacznych wytycznych może prowadzić do chaosu programowego. Uzasadnienie systemowe: Dotychczasowa konstrukcja podstawy programowej zapewniała: - zgodność z rozporządzeniem MEN określającym ramowe plany nauczania (art. 47 ustawy - Prawo oświatowe), - integralność między edukacją ogólną, egzaminami, treściami podręczników i szkolnictwem wyższym. Nowa konstrukcja osłabia tę spójność, czyniąc z podstawy dokument intencjonalny, a nie normatywny. Nowa definicja rezygnuje z pojęcia <i>treści nauczania</i> jako obowiązkowego składnika podstawy programowej, co może zostać uznane za niezgodne z konstytucyjną zasadą dostępu do nauki (art. 70 Konstytucji RP) i równości obywateli wobec prawa (art. 32 Konstytucji RP), jeżeli skutkuje różnicowaniem standardu kształcenia w zależności od interpretacji „efektów uczenia się”. Orzecznictwo TK: - W wyroku z 7 września 2004 r. (sygn. K 14/03), TK wskazał, że: „Podstawowy zakres treści nauczania powinien być ustalany w sposób publiczny, jednoznaczny i dostępny, a nie pozostawiony do dowolności interpretacyjnej administracji edukacyjnej”. Brak wyraźnych treści programowych może podważać równość w dostępie do rzetelnej edukacji. Doktryna: M. Pyter, <i>Prawo oświatowe. Komentarz</i>, Legalis 2023, s. 198: „Podstawa programowa jako akt wykonawczy powinna zawierać jednoznaczne i mierzalne cele oraz treści nauczania, aby zapewnić zgodność systemu egzaminacyjnego, podręczników i nadzoru pedagogicznego”. Hierarchia aktów prawnych - „Profil absolwenta” jako dokument nadrzędny Opinia: NEGATYWNA W uzasadnieniu projektu stwierdzono wprost, że nowa konstrukcja podstawy programowej oparta będzie na dokumencie pt. „<i>Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji</i>”, opracowanym przez IBE-PIB.	

			Dokument ten: - nie posiada rangi aktu normatywnego (nie jest ustawą, rozporządzeniem ani uchwałą Rady Ministrów), - nie został uchwalony w żadnym trybie legislacyjnym, - jest dokumentem czysto koncepcyjnym, bez przepisów wykonawczych, konsultacyjnych lub walidacyjnych. Z punktu widzenia zasad praworządności (art. 7 Konstytucji RP): - organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, - akty podustawowe muszą mieć wyraźne podstawy prawne. Odwoływanie się do „Profilu absolwenta” jako dokumentu nadrzędnego wobec przyszłej podstawy programowej - i de facto pełniącego funkcję jej fundamentu - jest działaniem pozaustawowym i narusza zasady hierarchii aktów prawnych. Ponadto dokument ten nie przeszedł procesu walidacji środowiskowej, a jego wykorzystanie jako punktu odniesienia dla projektowania aktów prawnych tworzy precedens niekontrolowanego wpływu dokumentów eksperckich na system oświaty. Projekt ustawy przyznaje dokumentowi „<i>Profil absolwenta i absolwentki</i>” status de facto nadrzędnego dokumentu strategicznego, mimo że nie ma on charakteru aktu normatywnego. Orzecznictwo TK: - TK w wyroku z 19 maja 2008 r. (sygn. K 35/05) podkreślił: „Niedopuszczalne jest, aby dokumenty programowe lub koncepcyjne o charakterze pozaprawnym wiązały organy administracji publicznej w sposób analogiczny do aktu normatywnego, jeśli nie wynikają z nich obowiązki wprost w ustawie lub rozporządzeniu”. - W wyroku z 12 stycznia 2000 r. (sygn. P 11/98), TK przypomniał: „W państwie prawa niedopuszczalne jest, aby obowiązki obywateli lub zasady działania organów władzy były konstruowane na podstawie aktów pozanormatywnych”. Doktryna: E. Łętowska, <i>Normy prawne a akty pozanormatywne</i>, „Państwo i Prawo” 2001/1, s. 4: „Wykładnia systemowa wymaga, aby dokumenty kierunkowe nie były podstawą kształtowania prawa, jeśli nie przeszły procedury legislacyjnej i nie podlegają kontroli konstytucyjnej”. Art. 94b ust. 1-1b ustawy o systemie oświaty - rozszerzenie zadań Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE) Opinia: NEGATYWNA Projekt zakłada, że minister edukacji będzie mógł zlecać FRSE wszelkie	

			zadania w zakresie oświaty i wychowania, bez jakichkolwiek ograniczeń przedmiotowych, zakresowych ani proceduralnych. Taki przepis: • narusza zasadę proporcjonalności i przejrzystości działania administracji, • tworzy przestrzeń dla niekontrolowanego outsourcingu zadań publicznych bez wymogu konkursu czy opiniowania, • przenosi kompetencje państwowe na fundację, która nie podlega kontroli parlamentarnej ani społecznej. Wątpliwości konstytucyjne i systemowe: • Fundacja FRSE, mimo że jest fundacją Skarbu Państwa, nie jest organem administracji rządowej. • Nie ma obowiązku publikowania decyzji, nie podlega ustawie o dostępie do informacji publicznej w zakresie powierzonych zadań prywatnych. • Brak określenia rodzaju zadań, limitu środków, procedury zlecenia ani obowiązku sprawozdawczości narusza zasadę legalizmu i jawności działania władz publicznych (art. 51 i art. 61 Konstytucji RP). Ryzyko faktycznego podporządkowania systemu oświaty mechanizmom projektowym UE, realizowanym przez jeden zewnętrzny podmiot z pominięciem Sejmu, samorządów czy związków zawodowych. Rozszerzenie kompetencji ministra oświaty do powierzania zadań fundacji FRSE bez ograniczenia zakresu, procedury, warunków przekazania oraz form nadzoru, stanowi przekroczenie granic delegacji ustawowej i może naruszać zasadę demokratycznej kontroli nad wykonywaniem zadań publicznych. Orzecznictwo TK: • W wyroku z 26 listopada 2003 r. (sygn. K 37/02), TK orzekł: „Przeniesienie kompetencji władzy publicznej na podmioty pozapaństwowe może mieć miejsce wyłącznie przy zachowaniu mechanizmów kontroli, przejrzystości i jawności”. • W wyroku z 15 stycznia 2009 r. (sygn. K 45/07): „Ustawodawca nie może pozostawiać zbyt szerokiej swobody organowi wykonawczemu co do określenia, komu i na jakich zasadach powierza realizację zadań publicznych”. Doktryna: • J. Zimmermann, <i>Prawo administracyjne</i>, Warszawa 2021, s. 315: „Zlecenie zadań publicznych podmiotowi niepublicznemu powinno być ograniczone ustawowo i musi podlegać pełnej sprawozdawczości oraz jawności, niezależnie od tego, czy jest to fundacja Skarbu	

			Państwa”. UZASADNIENIE PRAWNOUSTROJOWE do opinii w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (nr UD220) Projektowane zmiany ustawowe należy ocenić nie tylko przez pryzmat zgodności z ustawami zwykłymi, ale również w kontekście konstytucyjnych zasad ustroju Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności: 1. Zasada demokratycznego państwa prawa (art. 2 Konstytucji RP) Art. 2 Konstytucji stanowi, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Wynikają z tego kluczowe dyrektywy: • Zasada legalizmu - organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa (także art. 7 Konstytucji), • Zasada pewności prawa - normy prawne powinny być jasne, przewidywalne i zrozumiałe, • Zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego prawa - prawo nie może być arbitralne, dowolnie zmienne ani nieczytelne. Projekt UD220 narusza te zasady poprzez: • odejście od jednoznacznej i mierzalnej podstawy programowej (brak „treści nauczania”), • odwoływanie się do dokumentu „Profil absolwenta”, który nie ma statusu aktu prawnego ani nie został ustanowiony w trybie wymaganym przez Konstytucję, • przyznanie ministrowi kompetencji do przekazywania zadań publicznych fundacji FRSE bez ustawowego określenia ich zakresu, celu, czasu trwania, trybu realizacji i nadzoru, co podważa przejrzystość i legalność działania organów publicznych. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 14 czerwca 2000 r. (sygn. P 3/00): „Demokratyczne państwo prawa wymaga, aby stanowione normy były precyzyjne i nie stwarzały nadmiernej swobody interpretacyjnej, która prowadziłaby do arbitralności”. 2. Zasada wyłączności ustawy w zakresie kształtowania praw i obowiązków obywateli (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) Konstytucja wymaga, aby ograniczenia praw i wolności obywateli (w tym prawa do nauki - art. 70 Konstytucji) mogły być wprowadzane wyłącznie w drodze ustawy, a nie przez akty pozanormatywne (takie jak dokument strategiczny IBE). Tymczasem projekt:	

			• uzależnia strukturę podstawy programowej od dokumentu eksperckiego, który nie został ani zatwierdzony przez parlament, ani włączony do systemu prawa, • pozwala na nieczytelne definiowanie obowiązków szkół i nauczycieli, co narusza zasadę lex certa (jasności i określoności normy prawnej). 3. Zasada decentralizacji i jawności sprawowania władzy publicznej (art. 15 i art. 61 Konstytucji RP) Przekazanie nieokreślonego zakresu zadań z obszaru polityki oświatowej Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji: • pomija samorządy, związki zawodowe i obywateli, ograniczając partycypację w stanowieniu i realizacji polityki edukacyjnej, • narusza zasadę jawności, ponieważ fundacja nie podlega obowiązkowi publikacji decyzji w takim zakresie jak organy publiczne. W wyroku z 20 marca 2006 r. (sygn. K 17/05), Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że: „Zadania publiczne nie mogą być przekazywane podmiotom niepublicznym w sposób nieograniczony, jeżeli nie towarzyszą temu normy gwarantujące jawność i kontrolę społeczną”. Wnioski ustrojowe Z punktu widzenia prawnoustrojowego projekt ustawy nr UD220: • rozmywa granice między aktem prawnym a dokumentem kierunkowym, • narusza zasadę wyłączności ustawy w regulacji sfery praw i obowiązków obywateli, • tworzy przestrzeń dla arbitralności w procesie realizacji polityki edukacyjnej, • pozbawia społeczeństwo narzędzi kontroli nad delegowanymi zadaniami publicznymi. Dlatego proponowane zmiany nie powinny być procedowane w obecnym kształcie jako sprzeczne z fundamentami konstytucyjnego ładu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej. PODSUMOWANIE I WNIOSKI KOŃCOWE w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220) Przedłożony projekt ustawy narusza fundamentalne zasady konstytucyjnego porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności: • zasadę legalizmu i stanowienia prawa wyłącznie w granicach upoważnienia ustawowego (art. 7 Konstytucji RP), • zasadę hierarchii i przejrzystości aktów prawnych (orz. TK K 35/05, P 11/98),	

			- wymóg jednoznaczności, przewidywalności i dostępności norm prawa edukacyjnego (orz. TK K 14/03), - zasadę jawności i społecznej kontroli nad wykonywaniem zadań publicznych (orz. TK K 37/02, K 45/07). Projekt zawiera ponadto poważne wady strukturalne i ustrojowe, w tym: - odejście od normatywnego charakteru podstawy programowej na rzecz dokumentu kierunkowego bez mocy prawnej („Profil absolwenta”), - rozmycie odpowiedzialności za politykę edukacyjną poprzez przekazanie kompetencji państwowych fundacji niebędącej organem administracji rządowej (FRSE), - ryzyko przejęcia funkcji tworzenia programu nauczania przez podmioty pozaustawowe, bez demokratycznej kontroli i udziału opinii publicznej, - trwałe osłabienie spójności systemu kształcenia, egzaminowania i nadzoru pedagogicznego. W związku z powyższym, projekt należy ocenić negatywnie w całości jako: - niespójny z zasadami dobrej legislacji, - sprzeczny z konstytucyjnymi gwarancjami przejrzystości, równości i legalizmu, - systemowo szkodliwy dla jakości, stabilności i wspólnotowego charakteru edukacji publicznej w Polsce. Rekomenduje się: - Odrzucenie projektu w obecnym brzmieniu jako niespełniającego konstytucyjnych standardów. - Jeżeli projekt miałby być procedowany dalej - to wyłącznie po spełnieniu poniższych warunków minimalnych: - o wykreślenie dokumentu „Profil absolwenta” jako źródła reformy o charakterze normatywnym, - o usunięcie przepisu przyznającego Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji otwarte i nieograniczone kompetencje w zakresie realizacji zadań oświatowych, - o przywrócenie do podstawy programowej jednoznacznie określonych treści nauczania, jako elementu gwarantującego edukację publiczną jako dobro wspólne, a nie projektową.	
20.	Stowarzyszenie Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności”	Opinia negatywna w zakresie:	Przed wszystkim budzi nasz sprzeciw fakt, że dokument, który nie jest żadnym aktem prawnym, czyli „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji” ²⁰⁾ zgodnie z zapisami podanymi w Uzasadnieniu	Stanowisko analogiczne jak przedstawione wyżej w odpowiedzi na uwagi Koalicji na rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły.

²⁰ <https://ibe.edu.pl/profilabsolwenta/2828-profil-absolwenta-i-absolwentki-wersja-uwzgledniajaca-glosy-w-konsultacjach>

		- zmiany definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego; - oparcia reformy programowej o dokument „Profil absolwenta”; - rozszerzenia kompetencji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (zmiana w zakresie art. 94b ustawy o systemie oświaty)	projektu stanowić ma „dokument kierunkowy jako podstawa planowanych reform”. Ma on być dokumentem kierunkowym dla Ustawy Prawo oświatowe, a więc stanowić dokument nadrzędny dla niego, choć nie jest zapisany w żadnych aktach prawnych wyższego rzędu niż Ustawa, której ma stanowić dokument kierunkowy. Jest to w sposób oczywisty nie tylko sprzeczne z polskim porządkiem prawnym, który nadaje hierarchię aktom prawa, ale również ze zwykłą logiką. Nie zgadzamy się na wprowadzanie takiego chaosu do polskiej edukacji. Żądamy, aby wyznaczniki kluczowych przemian w polskiej szkole nie zależały od kilku ekspertów czy jednego resortu. Edukacja jest obszarem strategicznym dla Rzeczypospolitej Polskiej i dlatego kierunki jej przemian powinny nie tylko być szeroko konsultowane, ale również zatwierdzane przez reprezentację polskich obywateli. Uczynienie „Profilu absolwenta” „dokumentem kierunkowym”, nadrzędnym dla Prawa oświatowego opiniujemy zdecydowanie NEGATYWNIE. Art. 4 pkt 23a i 24 ustawy - Prawo oświatowe Zaproponowana została zasadnicza zmiana koncepcji podstawy programowej kształcenia ogólnego. Aktualna podstawa programowa jest dokumentem zasadniczym dla określenia celów i zakresu kształcenia ogólnego na wszystkich poziomach edukacyjnych i we wszystkich rodzajach szkół w Polsce. Zawiera „<u>obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania</u>”. Dobór treści składa się na narodowy program nauczania. W zaproponowanym projekcie podstawa programowa ma zawierać: „<u>zestaw celów nauczania</u>”, „<u>oczekiwane efekty uczenia się</u>”, oraz „<u>wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych</u>”. Zwraca uwagę fakt, że <u>zniknęły z niej „treści nauczania”</u>. Jako nauczyciele-praktycy, pracujący z uczniami przy tablicy opiniujemy tę zmianę zdecydowanie NEGATYWNIE. Z doświadczenia wiemy, że uczniowie potrzebują konkretów, jasnych zestawów nauczanych treści. Daje im to poczucie bezpieczeństwa i sprawczości (a to jedna z kompetencji pożądaných w nowej reformie). Oczywiście nie chodzi o to, by nauka w szkole sprowadzała się do wiedzy encyklopedycznej, każdy nauczyciel wie, że ważne jest ćwiczenie określonych umiejętności, analizy, syntezy, wnioskowania, logicznego, a także kreatywnego myślenia, a także umiejętności specyficznych dla danego przedmiotu. Jednak wszystkie te umiejętności kształtujemy na bazie konkretnego materiału, konkretnych treści nauczania, które stanowią podstawę i punkt odniesienia. Kiedy - jak jest zamyśle omawianego projektu - zrezygnujemy z obligatoryjnej wiedzy, zniknie punkt oparcia,	

			konieczny do porządkowania rzeczywistości. Bez konkretnych zagadnień z dziedziny matematyki czy fizyki, ale także każdego innego przedmiotu nie da się przekazać wiedzy na wyższym poziomie ani umiejętności bardziej skomplikowanych. Pozbawienie uczniów zestawu obligatoryjnych treści sprawi, że wepchnie się ich w przestrzeń pełną chaosu i iluzji posiadania jakiejś bliżej nieokreślonej, niesprawdzalnej, nieporównywalnej niby-wiedzy. Brak obligatoryjnych treści nauczania spowoduje również pozbawienie młodego pokolenia doświadczenia wspólnoty narodowej, odetnie je od korzeni. Trudno wyobrazić sobie Polaka, który nie zna „Bogurodzicy” czy „Pana Tadeusza” albo „Lalki” czy też dat takich jak 966, 1410, 1795, 1918 - żeby podać kilka zupełnie przykładowych faktów historycznych, które są przecież treściami nauczania. A zatem podstawa programowa nie będzie realizować zobowiązania wynikającego z Konstytucji RP, w Preambule której czytamy: że <i>„wdzięczni naszym przodkom za ich pracę, za walkę o niepodległość okupioną ogromnymi ofiarami, za kulturę zakorzenioną w chrześcijańskim dziedzictwie Narodu i ogólnoludzkich wartościach, nawiązując do naj lepszych tradycji Pierwszej i Drugiej Rzeczypospolitej, zobowiązani [jesteśmy], by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku”</i>. Również we wstępie Prawa oświatowego znajduje się wyraźny zapis, że <u>kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego</u>. Zrezygnowanie z obligatoryjnych treści zawartych w podstawie programowej, które stanowią kanon przekazu kulturowego i narodowego, uniemożliwi zatem realizację zobowiązania wobec przyszłych pokoleń zawartego w Konstytucji RP oraz zapisów Prawa oświatowego, które stanowią o funkcji szkoły i jej celach. Z powyższego wynika, że pozbawienie podstawy programowej treści nauczania należy zaopiniować NEGATYWNIE. Zauważyć również należy, że omawianym projekcie pojawił się nowy termin: „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych”, który jednak nigdzie w ustawie ani jej nowelizacji nie został zdefiniowany. Sprawia to tym bardziej, że podstawa programowa w zamyśle autorów nowelizacji przestaje być konkretnym i wiarygodnym dokumentem. Dopiero w uzasadnieniu projektu wskazano, że doświadczenia edukacyjne to sytuacje edukacyjne, w których powinien uczestniczyć każdy uczeń, a które w sposób celowy wspierają realizację efektów uczenia się oraz rozwój kompetencji przekrojowych i sprawczości. Podstawa programowa ma z kolei określić, jakie doświadczenia edukacyjne są konieczne dla realizacji celów kształcenia w poszczególnych przedmiotach na poszczególnych etapach edukacji. Oznacza to, że bliżej niezdefiniowane w ustawie doświadczenia edukacyjne (sytuacje) mają być obligatoryjne, a treści nauczania - nie. Do jakich „doświadczeń edukacyjnych” zostaną	

			zobowiązani uczniowie - zależeć będzie od ministra edukacji, który jednoosobowo ma regulować tę materię w drodze rozporządzenia określającego podstawę programową. Doprowadzi to do absurdałnej sytuacji, w której młody człowiek nie będzie musiał znać podstawowych dzieł literatury polskiej, ale będzie musiał uczestniczyć w jakichś - bliżej nieokreślonych - doświadczeniach edukacyjnych. Takie przesunięcie akcentów obnaża zamysł odejścia od klasycznego, opartego na podstawowej wiedzy modelu edukacji, na rzecz szkoły wolnej od wysiłku, wymagań, jasnych zasad i ram, co uważamy za wysoce szkodliwe dla dzieci i młodzieży. <u>Powyższe może prowadzić do naruszenia swobody autonomii nauczycieli zapisanej w art. 12 ust. 2 Karty Nauczyciela</u>, zgodnie z którym: „Nauczyciel w realizacji programu nauczania ma prawo do swobody stosowania takich metod nauczania i wychowania, jakie uważa za najwłaściwsze spośród uznanych przez współczesne nauki pedagogiczne, oraz do wyboru spośród zatwierdzonych do użytku szkolnego podręczników i innych pomocy naukowych”. Doświadczenia (sytuacje) edukacyjne, w których będzie musiał uczestniczyć uczeń, a które mają być odgórnie narzucone przez ministra edukacji, uznać należy za wchodzące w zakres metod nauczania, co do których nauczyciel, zgodnie z Kartą Nauczyciela, powinien zachować swobodę wyboru. W związku z powyższym zmianę tę opiniujemy NEGATYWNIE. Art. 94b ust. 1, 1a i 1b ustawy o systemie oświaty Zmiana dotyczy <u>rozszerzenia uprawnień ministra odnośnie zlecenia Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji</u> (fundacja Skarbu Państwa) realizacji zadań w zakresie oświaty i wychowania. Aktualnie uprawnienia te dotyczą: • zadań w ramach programów Unii Europejskiej dotyczących kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu, • w przypadku wprowadzenia na obszarze kraju albo jego części stanu nadzwyczajnego zadań w zakresie oświaty i wychowania dotyczących kształcenia i opieki nad dziećmi i młodzieżą. Na realizację tych zadań fundacja otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Niniejszy projekt zakłada rozszerzenie uprawnień fundacji przez uzupełnienie ich o zapis: „1b. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może zlecić fundacji, o której mowa w ust. 1, realizację zadań w zakresie oświaty i wychowania. Na realizację tych zadań fundacja, o której mowa w ust. 1, otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania”.	

			Projektowane rozszerzenie wzbudza wątpliwości brakiem zarysowanych granic uprawnień Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji. Zwrócić należy uwagę, że wspomniana fundacja w żaden sposób nie podlega kontroli społecznej, tymczasem staje się - zgodnie z proponowanym zapisem - głównym dystrybutorem dużych nakładów finansowych przekazywanych zarówno z budżetu państwa, jak i z UE na polską oświatę. Jest to szczególnie niebezpieczne na kluczowym styku krajowej polityki oświatowej z polityką UE. <u>Opiniujemy zapis ten NEGATYWNIE.</u> Art. 47 ust. 3a i 3b ustawy - Prawo oświatowe W ramach dodanych ustępów 3a i 3b, minister otrzymuje dodatkowe upoważnienia ustawowe: • „może określić wyodrębnione w ramach danych zajęć edukacyjnych moduły tematyczne, fakultatywne efekty uczenia się lub fakultatywne zajęcia edukacyjne, uwzględniając interdyscyplinarny charakter wybranych zagadnień lub potrzebę określenia dodatkowych osiągnięć lub efektów uczenia się możliwych do realizacji w ramach wymiaru godzin danych zajęć edukacyjnych określonego w ramowych planach nauczania.” • „może określić tygodniowy wymiar godzin fakultatywnych zajęć edukacyjnych, w przypadku określenia podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie tych zajęć w przepisach wydanych na podstawie art. 4 ust.1 pkt 1 i ust. 3a” Zajęcia o charakterze interdyscyplinarnym i modułowym nie sprawdziły się w doświadczeniach innych krajów. Obniżały radykalnie poziom nauczania. Nie sprawdziły się też w Polsce, gdy zostały wprowadzone na poziom licealny w wyniku reformy minister K. Hall (2009-2012) skutkowały protestami oraz głodówkami w obronie historii. Zostały wycofane w ramach tzw. dobrej zmiany (2017). Niniejsza propozycja, poprzez wprowadzanie interdyscyplinarnych modułów tematycznych powieli błędy. Z praktyki nauczycielskiej wiemy, że narzucanie takich modułowych interdyscyplinarnych rozwiązań wprowadza jedynie zamęt, napięcie, uniemożliwia realizację przedmiotowych zagadnień i często oceniane jest jako zwykła strata czasu. Doskonale wiemy, że skuteczność nauczania wymaga maksymalnego uporządkowania przekazywanej wiedzy, a stosowanie projektów interdyscyplinarnych ma sens dopiero po opanowaniu przez uczniów wiedzy kierunkowej, a nie zamiast niej. <u>Zmianę powyższą opiniujemy NEGATYWNIE.</u> Art. 47 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy - Prawo oświatowe Artykuł stanowi delegację dla ministra do: 1) określenia, w drodze rozporządzenia, podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego z uwzględnieniem nowego schematu podstawy programowej	

			(rezygnacji z treści nauczania na rzecz „oczekiwanych osiągnięć dzieci lub efektów uczenia się uczniów oraz doświadczeń edukacyjnych, odpowiednich do danego etapu edukacyjnego i typu szkoły”); 2) określenia, w drodze rozporządzenia, ramowych planów nauczania, gdzie dodano: • określenie „minimalnego wymiaru godzin z zakresu pomocy psychologiczno- pedagogicznej” oraz • określenie warunków i sposobów realizacji „tygodnia projektowego organizowanego w każdym roku szkolnym w celu umożliwienia realizacji przez uczniów grupowych i międzyprzedmiotowych projektów edukacyjnych”. Niepokój wzbudza włączenie do ramowych planów nauczania minimalnego wymiaru godzin z zakresu pomocy psychologiczno- pedagogicznej, co sugeruje traktowanie pomocy psychologiczno- pedagogicznej jak zajęć edukacyjnych oraz odgórne narzucanie wymiaru godzin takiej pomocy. <u>Pomoc psychologiczna nie powinna być uzależniana od narzuconych wymiarów godzin, ale od realnych potrzeb.</u> Dyrektor placówki powinien mieć tu swobodę w ustalaniu wymiaru zatrudnienia specjalistów zajmujących się pomocą psychologiczną. Projekty pojawiły się już w gimnazjach i rozwiązanie to w większości przypadków nie zdało egzaminu jako narzędzie wymuszone i sztucznie wprowadzone. <u>Uważamy, że powinien być zapis umożliwiający, ale nie narzucający wprowadzenie takiego tygodnia projektowego czy w ogóle pracowania formą projektu</u>	
21.	Śląski Porządek	Opinia negatywna w zakresie: - zmiany definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego; - oparcia reformy programowej o dokument „Profil absolwenta”; - rozszerzenia kompetencji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (zmiana w zakresie art. 94b ustawy o systemie oświaty)	Art. 4 pkt 23a i 24 ustawy - Prawo oświatowe Zaproponowana została zasadnicza zmiana koncepcji podstawy programowej kształcenia ogólnego. Aktualna podstawa programowa jest dokumentem zasadniczym dla określenia celów i zakresu kształcenia ogólnego na wszystkich poziomach edukacyjnych i we wszystkich rodzajach szkół w Polsce. Zawiera „<u>obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania</u>”. Dobór treści składa się na narodowy program nauczania. Zaproponowana nowa podstawa programowa pozbawiona jest wskazania na obligatoryjność. Konstruują ją: „<u>zestaw celów nauczania</u>”, „<u>oczekiwane efekty uczenia się</u>”, oraz „<u>wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych</u>” (ostatnie określenie jest niejasne, niezdefiniowane). Charakterystyczną cechą nowej konstrukcji podstawy programowej jest pominięcie treści nauczania, składających się na wiedzę i osiągnięcia ucznia. W uzasadnieniu projektu autorzy podali, że wiedza, obok umiejętności i kompetencji społecznych, jest składową oczekiwaną „efektów uczenia się”, co oznacza podporządkowanie zestawu wiedzy założonym efektom kształcenia.	Stanowisko analogiczne jak przedstawione wyżej w odpowiedzi na uwagi Koalicji na rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły.

			Wymienione w projekcie składowe podstawy programowej: „zestaw celów nauczania”, „oczekiwane efekty uczenia się” oraz „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych” zmieniają charakter podstawy programowej z dokumentu zasadniczego (ściśłego) na kierunkowy (ogólny). Dokument niebudowany na zestawach treści nauczania zostaje pozbawiony funkcji przekazu kulturowego i programu narodowego. <u>Zmianę powyższą opiniujemy NEGATYWNIE.</u> Zaburzenie hierarchii aktów prawnych W uzasadnieniu projektu czytamy, że ma on na celu „przede wszystkim umożliwienie wdrożenia w szkołach kompleksowej reformy programowej w zakresie wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, opartej na dokumencie pt. „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji.”²¹⁾. Dokument ten ma być wykorzystany jako dokument kierunkowy planowanych reform. Sprawia to, że „Profil absolwenta”, jako źródło celów nauczania staje się dokumentem nadrzędnym nad podstawą programową. Budzi to wątpliwości natury prawnej, ponieważ „Profil absolwenta” jest dopiero na etapie konsultacji i nie jest żadnym ukończonym, zopiniowanym dokumentem. Poza tym nie ma on natury prawnej, takiej jak rozporządzenia czy ustawy i nie jest z pewnością aktem prawnym wyższej rangi. Nie może zatem podrzędny wobec ustawy dokument stanowić dokumentu kierunkowego, usytuowanego ponad ustawą. <u>Zdecydowanie opiniujemy to NEGATYWNIE.</u> Art. 94b ust. 1, 1a i 1b ustawy o systemie oświaty Zmiana dotyczy rozszerzenia uprawnień ministra odnośnie zlecenia Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (fundacja Skarbu Państwa) realizacji zadań w zakresie oświaty i wychowania. Aktualnie uprawnienia te dotyczą: • zadań w ramach programów Unii Europejskiej dotyczących kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu, • w przypadku wprowadzenia na obszarze kraju albo jego części stanu nadzwyczajnego zadań w zakresie oświaty i wychowania dotyczących kształcenia i opieki nad dziećmi i młodzieżą. Na realizację tych zadań fundacja otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Niniejszy projekt zakłada rozszerzenie uprawnień fundacji przez uzupełnienie ich o zapis: „1b. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może zlecić fundacji, o której mowa w ust. 1, realizację zadań w zakresie oświaty	

²¹⁾ <https://ibe.edu.pl/pl/profil-absolwenta-i-absolwentki>

			i wychowania. Na realizację tych zadań fundacja, o której mowa w ust. 1, otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.”. Projektowane rozszerzenie wzbudza wątpliwości brakiem zarysowanych granic uprawnień Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, którą w skrajnym przypadku przejąć może pełnię zadań ministerstwa. Projektowane rozszerzenie kompetencji wzbudza obawy w perspektywie braku społecznej kontroli nad działaniami spółki, w szczególności na kluczowym styku krajowej polityki oświatowej z polityką UE. <u>Opiniujemy zapis ten NEGATYWNIE.</u>	
22.	Wataha Głosu Obywatelskiego	Opinia negatywna w zakresie: - definicji podstawy programowej kształcenia ogólnego; - oparcia reformy programowej o dokument „Profil absolwenta”; - rozszerzenia kompetencji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (zmiana w zakresie art. 94b ustawy o systemie oświaty)	Brak treści nauczania -Art. 4 pkt 23a i 24 ustawy - Prawo oświatowe Aktualna podstawa programowa jest dokumentem zasadniczym dla określenia celów i zakresu kształcenia ogólnego na wszystkich poziomach edukacyjnych i we wszystkich rodzajach szkół. Zawiera ona „<u>obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania</u>”. Dobór treści składa się na narodowy program nauczania. Natomiast zaproponowana nowa podstawa programowa składa się z : • „<u>zestaw celów nauczania</u>”, • „<u>oczekiwane efekty uczenia się</u>”, • „<u>wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych</u>” Negatywną cechą nowej konstrukcji podstawy programowej jest pominięcie treści nauczania, składających się na wiedzę i osiągnięcia ucznia. W uzasadnieniu projektu czytamy, że wiedza, obok umiejętności i kompetencji społecznych, jest składową oczekiwanym „efektów uczenia się”, co oznacza podporządkowanie zestawu wiedzy założonym efektom kształcenia. Wymienione w projekcie : „zestaw celów nauczania”, „oczekiwane efekty uczenia się” oraz „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych” zmieniają charakter podstawy programowej z dokumentu zasadniczego (ścisłego) na kierunkowy (ogólny). Dokument bez treści nauczania zostaje pozbawiony funkcji przekazu kulturowego i programu narodowego. Dodatkowo termin „wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych” jest niedoprecyzowany co doprowadzi do różnic interpretacyjnych i ogólnego chaosu w realizacji zadań edukacyjnych. <u>Zmianę powyższą opiniujemy NEGATYWNIE.</u> Brak obligatoryjności Zamiast dotychczasowych zapisów: „obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania, w tym umiejętności”, pojawiają się dość enigmatyczne wymagania: „zestaw celów nauczania”, „oczekiwane efekty uczenia się”, oraz „wymagania w zakresie doświadczeń IProjekt dostępny pod adresem: https://legislacja.gov.pl/projekt/12399356 [dostęp: 26.07.2025]. edukacyjnych” . Może to się przyczynić do przekazywania różnych treści	Stanowisko analogiczne jak przedstawione wyżej w odpowiedzi na uwagi Koalicji na rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły.

			w zależności od kompetencji i indywidualnych przekonań nauczycieli. <u>Zdecydowanie opiniujemy to NEGATYWNIE.</u> Oparcie podstawy programowej na niedokończonym dokumencie: „Profil absolwenta” „Profil absolwenta” przedstawiony jest jako źródło celów nauczania i staje się dokumentem nadrzędnym nad podstawą programową. Obecnie jest on dopiero na etapie konsultacji i nie jest żadnym ukończonym ani zopiniowanym dokumentem. Nie zawiera go ani ustawa ani rozporządzenie czyli w sensie prawnym - nie może stanowić dokumentu kierunkowego, usytuowanego ponad ustawą^ <u>Zdecydowanie opiniujemy to NEGATYWNIE.</u> Brak ograniczeń w przekazanych kompetencjach Zgodnie z Art. 94b ust. 1, 1a i 1b ustawy o systemie oświaty minister może zlecić Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (fundacja Skarbu Państwa) realizację zadań w zakresie oświaty i wychowania. Aktualnie uprawnienia te dotyczą: - zadań w ramach programów Unii Europejskiej dotyczących kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu, - w przypadku wprowadzenia na obszarze kraju albo jego części stanu nadzwyczajnego zadań w zakresie oświaty i wychowania dotyczących kształcenia i opieki nad dziećmi i młodzieżą. Natomiast w projekcie czytamy : „1b. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może zlecić fundacji, o której mowa w ust. 1, realizację zadań w zakresie oświaty i wychowania. Na realizację tych zadań fundacja, o której mowa w ust. 1, otrzymuje dotację celową z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.” Brak ograniczeń w sferze uprawnień fundacji stanowi zagrożenie, że w skrajnym przypadku przejmie ona większość lub całość kompetencji ministerstwa. Dodatkowo taka struktura prowadzi do braku społecznej kontroli nad działaniem fundacji , co jest niezgodne z art .61 Konstytucji RP. <u>Opiniujemy zapis ten NEGATYWNIE.</u>	
23.	Związek Nauczycielstwa Polskiego	Opinia pozytywna z zastrzeżeniami dot.: - określenia „uczeń niepełnosprawny” - zmian w zakresie kompetencji kuratora oświaty	Zaproponowane zmiany i rozwiązania uznajemy za korzystne, częściowo porządkujące i opiniujemy pozytywnie. Zgłaszamy jednak uwagi i zastrzeżenia co do nazewnictwa. Proponujemy konsekwentnie (w art. 47 pkt 3 a); b)....) zmienić w projekcie ustawy frazę uczeń niepełnosprawny na uczeń z niepełnosprawnością. W wypadku określenia „ uczeń niepełnosprawny" nie dość, że wyrażenie zamyka takie osoby w ich jednej cesze, to na dodatek stygmatyzuje je.	MEN uznaje za zasadną propozycję ZNP, jednak z uwagi na zakres prac legislacyjnych, które byłyby konieczne do jej uwzględnienia, nie jest możliwe

		odnośnie obowiązku opiniowania arkuszy organizacyjnych publicznych przedszkoli, szkół i placówek	Wyrażenia „ uczeń z niepełnosprawnością” czy „uczeń z niepełnosprawnościami” unikają tego zamknięcia, na dodatek robią to bez deficytu semantycznego. Użycie tej frazy stawia osobę (w tym przypadku ucznia) na pierwszym miejscu, podkreślając, że niepełnosprawność jest cechą, a nie tożsamością. Wyrażenie "uczeń z niepełnosprawnością" jest bardziej inkluzywne i sugeruje, że dziecko to przede wszystkim dziecko, a nie tylko zbiór cech związanych z niepełnosprawnością. Ponadto zdaniem Związku Nauczycielstwa Polskiego niezasadna jest zmiana art. 51 ust. 1 pkt 12 i art. 110 ust. 3²² ustawy z dnia 14.12.2016 r. Prawo oświatowe (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 737 ze zm.)²³ w zakresie uchylecia kompetencji kuratora oświaty odnośnie obowiązku opiniowania arkuszy organizacyjnych publicznych przedszkoli, szkół i placówek - w zakresie ich zgodności z przepisami prawa. Arkusz organizacyjny pośrednio stanowi podstawę do nawiązania stosunków pracy i ich rozwiązywania. Pośrednio, ponieważ arkusz organizacyjny stanowi podstawę do ustalenia planu finansowego szkoły, a ten zabezpiecza nienaruszenie dyscypliny finansowej szkoły w przypadku nawiązania stosunku pracy - a więc konieczności wypłaty wynagrodzenia. Zgodnie z treścią § 17 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28.02.2019 r. <i>sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli</i> (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 2736 ze zm.)²⁴, arkusz organizacji szkoły określa m.in. imiona i nazwiska, stopnie awansu zawodowego i kwalifikacje poszczególnych nauczycieli oraz liczbę godzin prowadzonych przez nich zajęć. Jak wynika z uzasadnienia wyroku WSA w Warszawie z 13.03.2019 r., VIII SA/Wa 564/18 (LEX nr 2656102) potrzeby kadrowe w jednostkach systemu oświaty są znane i oceniane dopiero <u>po zatwierdzeniu</u> projektów arkuszy organizacyjnych poszczególnych placówek oświatowych. Arkusz ten jest podstawowym dokumentem planistycznym szkoły, w której określa się szczegółową organizację nauczania, wychowania i opieki. Zdaniem WSA dopiero zatwierdzenie arkusza organizacyjnego daje podstawę do ustalania oferty edukacyjnej dla uczniów a także ustalenia stanu zatrudnienia kadry pedagogicznej oraz sporządzenia planu finansowego dla tej placówki. Zatem zdaniem WSA szkoła może zatrudnić nauczycieli dopiero po wykazaniu wakatów w arkuszu organizacyjnym i zatwierdzeniu arkusza organizacyjnego. W związku z tym kompetencja kuratora oświaty do dokonania oceny projektu arkusza organizacyjnego pod względem zgodności z prawem, a więc także w	uwzględnienie tego postulatu w projektowanej nowelizacji ustawy. Zmiana nazewnictwa postulowana jest od wielu lat przez środowiska osób z niepełnosprawnościami. Wprowadzenie postulowanej zmiany w przepisach ustawy - Prawo oświatowe będzie wymagało także nowelizacji w innych przepisach oświatowych np. w ustawie o systemie oświaty, ustawie o finansowaniu zadań oświatowych, a następnie w rozporządzeniach wydanych na podstawie tych ustaw. Wprowadzenie nowej terminologii powinny także dotyczyć innych przepisów, w szczególności Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku i ratyfikowana przez Polskę ustawą z dnia 15 czerwca 2012 r., Karty Praw Osób Niepełnosprawnych przyjętej Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r., czy innych aktach prawa krajowego, pozostających we właściwości np. ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, takich jak ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Uwaga nieuwzględniona Projektowana zmiana polegająca na uchyleniu art. 51 ust. 1 pkt 12 oraz art. 110 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe nie prowadzi do pozbawienia kuratora oświaty realnych narzędzi nadzoru nad legalnością działalności szkoły, w tym w zakresie zatrudnienia nauczycieli zgodnie z kwalifikacjami określonymi w Karcie Nauczyciela. Obecnie - na podstawie art. 51 ust. 1 pkt 12 ustawy – Prawo oświatowe kurator oświaty opiniuje arkusze organizacji publicznych przedszkoli, szkół i placówek w zakresie ich zgodności z przepisami, przedstawiane

²² Art. 1 pkt 9 lit. a, art. 1 pkt 13 lit. c projektu ustawy o *zmianie ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw*

²³ Dalej - u.p.o.

²⁴ Dalej - r.o.p.s.p.

			zakresie zasad zatrudniania nauczycieli określonych w Karcie Nauczyciela - jest zdaniem ZNP kompetencją szczególnie kluczową, zwłaszcza obecnie, gdy organy prowadzące powróciły do polityki „optymalizacji” zatrudnienia nauczycieli w prowadzonych przez siebie szkołach, nie zawsze zgodnej z prawem. Nie można więc zgodzić się z argumentacją zawartą w uzasadnieniu projektu, jakoby podstawowym zadaniem kuratora oświaty był tylko nadzór nad jakością kształcenia i nadzór nad szkołami w zakresie realizacji podstaw programowych i ramowych planów nauczania. Wykonywanie ww. zadania jest ściśle związane z prawidłowością zatrudnienia nauczycieli w szkole, a więc zatrudnienia zgodnie z kwalifikacjami czy posiadanym stopniem awansu zawodowego. Z punktu widzenia nadzoru prawnego szczególnie istotny jest sposób przydzielania nauczycielom godzin zajęć dydaktycznych, godzin ponadwymiarowych, łączenia stanowisk, etc., który determinuje m.in. rodzaj zatrudnienia nauczyciela i wymiar jego pracy. To z kolei przekłada się bezpośrednio na jakość wykonywania podstawowych funkcji szkoły, które podlegają nadzorowi kuratora. Dlatego nie można zgodzić się z argumentacją zawartą w treści uzasadnienia projektu nowelizacji, że kurator nadal będzie miał prawo wydawania zaleceń w zakresie arkuszy organizacyjnych w trybie art. 56 ust. 1 u.p.o. Zgodnie bowiem z treścią art. 56 ust 1 u.p.o. jeżeli szkoła lub placówka albo organ prowadzący prowadzi działalność z naruszeniem przepisów niniejszej ustawy lub ustawy o systemie oświaty albo rozporządzeń wydanych na ich podstawie, organ sprawujący nadzór pedagogiczny może polecić, w drodze decyzji, usunięcie uchybień w wyznaczonym terminie. Nadzór prawny ma być więc sprawowany w ramach kryterium naruszenia przepisów u.p.o., jeżeli więc zostanie uchylona kompetencja ustawowa z art. 51 ust. 1 pkt 12 i art. 110 ust. 3 u.p.o., to zniknie także ustawowe kryterium kontroli. W tym zakresie przytoczona argumentacja jest funkcjonalnie nielogiczna. Na koniec należy zauważyć, że jeżeli problemem prawnym jest niemożność opiniowania treści arkuszy organizacyjnych zmienianych we wrześniu i później, którą w uzasadnieniu podnosi autor nowelizacji, to zdaniem ZNP należy po prostu wprowadzić taki obowiązek do ustawy, aby uzupełnić zakres kompetencji kuratora oświaty. Pozbawianie kuratora oświaty dotychczasowych kompetencji nie jest prawidłowym sposobem na rozwiązanie ww. problemu.	przed zatwierdzeniem arkuszy przez organy prowadzące szkoły i placówki. Opinia wyrażana przez kuratora oświaty dotyczy zakresu, który podlega ocenie tego organu w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego. W projekcie ustawy zaproponowano rezygnację z opiniowania (projektu) arkusza przed jego zatwierdzeniem. Konsekwencją tej zmiany jest wskazanie w art. 110 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe, że arkusz organizacji szkoły i przedszkola zatwierdza organ prowadzący i przekazuje go organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny. Kurator oświaty nie będzie wyrażał opinii w sprawie arkusza przed jego zatwierdzeniem z powodów, które zostały wskazane w uzasadnieniu do projektu ustawy, ale będzie sprawował kontrolę następczą. W przypadku stwierdzenia, że przekazany do kuratora – zgodnie z art. 110 ust. 3 ustawy - arkusz jest niezgodny z przepisami, wszczynane będą czynności nadzoru pedagogicznego. Przepisy ustawy – Prawo oświatowe oraz rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego wskazują środki za pomocą których organ nadzoru pedagogicznego może skutecznie oddziaływać na podmioty nadzorowane. Kurator oświaty może ingerować w działalność szkoły w zakresie podlegającym nadzorowi pedagogicznemu, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości zastosować odpowiednie środki prawne, określone w <i>ustawie – Prawo oświatowe</i>, tj.: – wydać zalecenia wynikające z przeprowadzonych czynności wraz z terminem ich realizacji (art. 55 ust. 7); – polecić, w drodze decyzji, usunięcie uchybień w wyznaczonym terminie – jeżeli szkoła prowadzi swoją działalność z naruszeniem przepisów <i>ustawy - Prawo oświatowe</i> lub <i>ustawy o systemie oświaty</i> albo rozporządzeń wydanych na ich podstawie (art. 56 ust. 1).

24.	Związek Rzemiosła Polskiego Prezes Zarządu	Opinia neutralna z propozycjami zmian w zakresie: - art. 122 uPO, - art. 47 ust. 1 pkt 3 upo, - art. 117 i 134 upo (poza zakresem projektu) - do zmian proponowanych w ustawie o systemie informacji oświatowej	Analiza uwag i propozycji zmian do projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw dotyczy głównie obszaru określonego w art. 122 tejże ustawy, zgodnie z którym pracodawcom, którzy zawarli z młodocianymi pracownikami umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego wypłacane jest dofinansowanie. Zmiany w zakresie art. 122 ust. 3 Prawa oświatowego wprowadzone przez Ustawę deregulacyjną (Dz.U. 2025 poz. 769) w poniższym brzmieniu: „3. Kwota dofinansowania, o której mowa w ust. 2 pkt 1 i 2, obejmuje za okres kształcenia wynoszący 36 miesięcy, potwierdzony świadectwem pracy lub zaświadczeniem potwierdzającym okres zatrudnienia, i za przystąpienie do egzaminu zawodowego lub czeladniczego - 100% wysokości kwoty dofinansowania, przy czym jeżeli okres kształcenia jest krótszy niż 36 miesięcy, kwotę dofinansowania wypłaca się proporcjonalnie do okresu kształcenia.”. Warto ponownie poddać analizie wartość kwot bazowych określonych w art. 122 ust. 2 Prawa oświatowego. Zasadnym byłoby skorelowanie obecnego wynagrodzenia godzinowego dającego wynik na poziomie 3,60 zł z powszechnie obowiązującą minimalną stawką godzinową w 2025 roku wynoszącą 30,50 zł. Jeżeli wartość 10.824 zł w podziale na zaangażowanie czasowe pracodawcy szkolącego w systemie dualnym młodocianego daje stawkę godzinową na poziomie 3,60, to łączne wynagrodzenie powinno wzrosnąć proporcjonalnie do kwoty 91.703 zł. Należy wskazać, że bardzo niepożądanym zjawiskiem jest, gdy dofinansowanie do doszkalania młodocianego przewidziane w art. 122 Prawa oświatowego w podziale na godzinowy zakres zaangażowania pracodawcy jest poniżej minimalnej stawki godzinowej. Oznacza to bowiem, że przedmiotowe dofinansowanie nie tylko nie ma cechy rekompensującej zaangażowanie pracodawcy w doszkalanie, ale również narusza minimalne gwarancje przewidziane powszechnymi przepisami. Proponowana kwota powinna dotyczyć zarówno nauki zawodu, jak i nauki zawodu prowadzonej w zawodach wskazanych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w prognozie, o której mowa w art. 46b ust. 1 Prawa oświatowego (art. 122 ust. 2 pkt 1 i 2 Prawa oświatowego).kalających młodocianych pracowników. Na marginesie należy podkreślić na pewną niezgodność związaną z uchwaloną zmianą wynikającą z Ustawy deregulacyjnej. Otóż ustawa ta stworzyła jeden zbiorczy ust. 3 wskazujący na 100% dofinansowania, łącząc de facto 2 wcześniejsze punkty zawarte w pierwotnym ustępie. Niestety ustawodawca dokonując tej punktowej zmiany pominął zmianę art. 122 ust. 8 pkt 2 Prawa oświatowego, który odwołuje się do dofinansowania „w wysokości, o której mowa w ust. 3 pkt 1”, mimo że takiej jednostki redakcyjnej już nie ma. W związku z powyższym, rekomenduje się zmiany w treści art. 122 ust. 3 Prawa oświatowego pod kątem występującej niezgodności pomiędzy ust.	Uwaga dotycząca błędnego odwołania w art. 122 ust. 8 pkt 2 do ust. 3 pkt 1 – uwaga uwzględniona. Uwaga dotycząca podniesienia kwot dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników – uwaga nieuwzględniona. Ustawą z dnia 21 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1933), podniesione zostały kwoty dofinansowania pracodawcom kosztów kształcenia młodocianych pracowników, które w przypadku nauki zawodu wynoszą do 10 824 zł, a w przypadku nauki zawodu prowadzonej w zawodach wskazanych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w prognozie zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego kwota dofinansowania - do 13 394 zł. W przypadku przyuczenia do wykonywania określonej pracy kwota dofinansowania wynosi do 340 zł za każdy pełny miesiąc kształcenia. Jednocześnie ww. ustawą określony został nowy mechanizm waloryzacyjny kwot dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników, który gwarantuje pracodawcom sukcesywne podnoszenie kwot dofinansowania. Prognozuje się, że w 2026 r. kwoty te zostaną zwaloryzowane. Uwaga dotycząca usunięcia postanowień o pomocy de minimis w art. 122 ust. 11 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe – proponowane zmiany wykraczają poza zakres zmian przewidzianych w niniejszym projekcie ustawy. Możliwość usunięcia przepisów wskazujących, że dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników wymaga pogłębionej analizy przepisów w tym zakresie oraz ustaleń z Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który na mocy art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej jest organem monitorującym pomoc publiczną w Polsce.

		3, a ust. 8 pkt 2, który odwołuje się do pkt 1 w art. 122 ust. 3, który na podstawie Ustawy deregulacyjnej zniknie z Prawa oświatowego. Należy również rozważyć propozycję usunięcia postanowień o pomocy de minimis w art. 122 ust. 11 pkt 3 Prawa Oświatowego. Przepis art. 122 Prawa oświatowego uznaje dofinansowanie udzielane podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą w rozumieniu art. 2 pkt 17 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, jako pomoc de minimis lub pomoc de minimis w rolnictwie (ust. 16). Dlatego też wniosek pracodawcy o dofinansowanie wymaga przedstawienia wszystkich zaświadczeń o pomocy de minimis i pomocy de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie (art. 122 ust. 11 pkt 3 Prawa oświatowego). Niestety charakter dofinansowania przewidziany w art. 122 Prawa oświatowego nie ma cech „pomocy publicznej” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, albowiem wsparcie to nie zakłóca konkurencji ani nie faworyzuje przedsiębiorcy jako uczestnika rynku. Wynika to z faktu, że: • dofinansowanie dotyczy kształcenia młodocianych pracowników - realizacji zadania oświatowego państwa w zakresie kształcenia zawodowego, • pracodawca nie świadczy usług komercyjnych, lecz realizuje funkcję szkoleniową (kształcenie dualne), której beneficjentem jest uczeń/młodociany, nie zaś sam pracodawca, • dofinansowanie jest formą rekompensaty kosztów realizacji zadania publicznego, nie zaś wsparciem działalności gospodarczej, tym samym nie ma charakteru selektywnego wsparcia rynkowego. Co więcej dofinansowanie nie stanowi wsparcia działalności gospodarczej, ponieważ służy finansowaniu procesu edukacyjnego ucznia, a pracodawca nie osiąga zysku w tym procesie. Celem dofinansowania nie jest bowiem wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorcy, lecz zwiększenie dostępności i jakości szkolnictwa zawodowego (wymiar systemowy). Trybunał Sprawiedliwości UE w sprawach C-280/00 Altmark i C-622/16 Scuola Elementare Maria Montessori podkreślił, że rekompensata kosztów realizacji usług świadczonych w interesie publicznym nie stanowi pomocy publicznej, jeżeli spełnia określone warunki: a) jasno określone zobowiązania z zakresu świadczenia usług publicznych. b) przejrzyste kryteria obliczania rekompensaty. c) brak nadkompensaty (wzbogacenia) d) porównanie kosztów do kosztów efektywnego podmiotu świadczącego taką usługę. Biorąc pod uwagę powyższe, wymaganie od przedsiębiorców, w szczególności mikro i małych podmiotów przedstawiania zaświadczeń o	Niezależnie od powyższego, zgodnie z procedowanym obecnie przez Senat RP rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy 1472) w art. 6 pkt 4 tej ustawy uzupełniono zapisy w art. 122 ust. 11 pkt 3 ustawy – Prawo oświatowe, o możliwość składania przez przedsiębiorców oprócz zaświadczeń o pomocy de minimis, również oświadczeń o wielkości otrzymanej pomocy de minimis, albo oświadczeń o nieotrzymaniu takiej pomocy. Uwaga dotycząca uporządkowania zapisów art. 122 ust. 12 i 13 ustawy – Prawo oświatowe, w związku z wprowadzoną ustawą z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego zmianą w art. 122 ust. 3 ww. ustawy – uwaga uwzględniona. Zmiana art. 122 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe, dotycząca wypłaty 100% kwoty dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników za sam fakt przystąpienia młodocianego pracownika do egzaminu zawodowego lub egzaminu czeladniczego wprowadzona została w wyniku zgłoszenia poprawki poselskiej ustawą z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego (Dz.U. z 2025 r. poz. 769). Zmiana ta nie była konsultowana z resortem edukacji, a w naszej opinii spowodowała nieścisłości w zakresie funkcjonowania przepisów związanych z przedmiotowym dofinansowaniem. Niemniej jednak, w celu uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych, dokonano dostosowania art. 122 ustawy – Prawo oświatowe do wprowadzonych ww. ustawą deregulacyjną zmian w powyższym zakresie. Uzasadnienie zostało również stosownie uzupełnione.

			uzyskanej pomocy de minimis może być barierą, zniechęcająca do doszkalania młodocianych i występowania o dofinansowanie. Ponadto dofinansowanie kosztów kształcenia specjalnego czy funkcjonowania szkół niepublicznych jest finansowane z budżetu, a nie jest uznawane za pomoc publiczną. <u>Zatem art. 122 Prawa oświatowego nie powinien być utożsamiany z pomocą de minimis, i jako biurokratycznie nadmiarowy, powinien być ograniczony o zapisy dotyczące tejże pomocy.</u> W przypadku jednak niemożliwości usunięcia postanowień o pomocy de minimis w art. 122 ust. 11 pkt 3 Prawa Oświatowego, chociażby z tego względu, że zgłębienie zagadnienia o całkowitym wyłączeniu mechanizmu dofinansowania z pomocy de minimis może wymagać więcej czasu, należałoby pilnie zająć się zmianą brzmienia art. 122 ust 11 pkt 3 w kontekście uzupełnienia zapisów o możliwość złożenia oświadczenia o uzyskanej pomocy de minimis. Zgodnie z art. 37 ust. 1, 2 i 7 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, podmiot ubiegający się o pomoc de minimis jest zobowiązany do przedstawienia podmiotowi udzielającemu pomocy, wraz z wnioskiem o udzielenie pomocy wszystkich zaświadczeń o pomocy de minimis oraz pomocy de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie, jakie otrzymał w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o udzielenie pomocy, albo oświadczenia o wielkości tej pomocy otrzymanej w tym okresie, albo oświadczenia o nieotrzymaniu takiej pomocy w tym okresie oraz informacje niezbędne do udzielenia pomocy de minimis (...).Zapis pomijający oświadczenia rodzi duże problemy natury prawnej i powoduje szereg wątpliwości interpretacyjnych przez jednostki samorządu terytorialnego, skutkujące negatywnymi konsekwencjami dla przedsiębiorców z tego tytułu, m.in. koniecznością dostarczania oryginałów, których często nie posiadają, czy potwierdzania zgodności z oryginałem u notariusza. Jest to zwłaszcza szczególne utrudnienie dla przedsiębiorców, którzy w ostatnich trzech latach szkolili po kilku, kilkunastu młodocianych lub ubiegają się o dofinansowanie w kilku różnych urzędach. Wskazuje się również na pilną potrzebę uporządkowania zapisów art. 122 ust. 12 i 13 ustawy Prawo Oświatowe w kontekście wykazu załączników, do zmian jakie wprowadziła ustawa deregulacyjna, której konsekwencją jest możliwość uzyskania 100% dofinansowania bez względu na wynik egzaminu. Obecne zapisy odnoszą się do sytuacji, gdy młodociany pracownik zdał lub nie zdał egzaminu, natomiast ustawa deregulacyjna (art. 23) uchyliła rozróżnienie w kwocie otrzymanego dofinansowania w zależności od wyniku egzaminu. Inne propozycje doskonalenia Rekomenduje się zmianę art. 47 ustawy Prawo Oświatowe i przepisów	

Wyjaśnienie

			wykonawczych dotyczących ramowych planów nauczania, tak aby umożliwić uczniom szkół branżowych I stopnia realizację przedmiotu „Biznes i zarządzanie” na drugim i trzecim roku nauki, tak aby przystępując do egzaminu czeladniczego byli lepiej przygotowani do egzaminu z tej tematyki. Zdecydowanie lepiej byłoby również, aby przedmiot ten był realizowany na trzecim roku nauki zamiast na pierwszym, tak żeby uczniowie mieli w pamięci wiedzę niedawno zdobytą. Idealnym rozwiązaniem byłoby zwiększenie liczby godzin na zajęcia w tym temacie. <u>Zmianie powinien również ulec art. 117 ustawy Prawo Oświatowe. Artykuł ten daje delegację dla właściwego ministra do wydania szczegółowych przepisów w zakresie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, które odnoszą się również do doksztalcenia na turnusach uczniów realizujących praktyczną naukę zawodu w formie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego u pracodawcy. Minister właściwy ds. oświaty wydał stosowne przepisy zawarte w Rozporządzeniu z 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U. 2023 poz. 2175). Wymienione rozporządzenie, regulując zasady kształcenia na turnusach doksztalcenia teoretycznego, wprowadza w § 17 możliwość w przypadkach losowych zorganizowania w ramach turnusu konsultacje indywidualne w wymiarze co najmniej 55 godzin. Słowa kluczowe w tym przypadku tj. „przypadki losowe” pozostają poza jakąkolwiek interpretacją i właściwi dyrektorzy nie do końca wiedzą jak ten zapis stosować. Dlatego warto rozszerzyć pojęcie i zastąpić słowo „losowych” na „uzasadnionych”. Ponadto w „przypadkach losowych”, a często są to np. złamania, problemy związane z okresem popołogowym, stany lękowe, depresyjne, uczestnik turnusu i tak musi odbyć 55 godzin zajęć stacjonarnych, co w wymienionych przypadkach jest to wręcz niemożliwe. Prawdopodobnie intencją ustawodawcy było umożliwienie w takich przypadkach ukończenie turnusu, więc należałoby wprowadzić dalsze udogodnienia np. możliwość realizacji turnusów w formie konsultacji metodą zdalną lub hybrydową.</u> Organizacje rzemiosła wielokrotnie zgłaszały powyższą potrzebę. Zauważa się poważny problem związany z terminami organizacji turnusów doksztalcających w ramach kształcenia zawodowego. Częsta praktyka zakłada organizację kursów w okresach największego natężenia prac w danym zawodzie, co skutkuje poważnymi trudnościami zarówno dla pracodawców, jak i dla uczniów. Ponad zdarza się również, że młodociani w III klasie są kierowani na turnusy pod koniec II semestru, co koliduje z terminami egzaminów czeladniczych, które są wyznaczane niekiedy w trakcie lub po realizacji turnusu. Organizatorzy turnusów nie biorą pod uwagę harmonogramu realizacji egzaminów czeladniczych i czasu na wcześniejsze przyswojenie wiedzy przez młodocianego. Przykładowo,	Proponowane rozwiązanie nie wymaga zmiany treści upoważnienia ustawowego. Lata nauki, w których odbywa się nauczanie poszczególnych zajęć edukacyjnych (w tym BiZ) określa się w akcie wykonawczym (tutaj rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół). Stanowisko wobec uwagi Postulowane zmiany w zakresie art. 117 i art. 134 ustawy – Prawo oświatowe wykraczają poza zakres zmian przewidzianych w niniejszym projekcie ustawy. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw obejmuje zmiany wskazane we wniosku Ministra Edukacji o wprowadzenie projektu dokumentu rządowego do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów. Zgodnie z decyzją Zespołu ds. Programowania Prac Rządu z 14.04.2025 r. do Wykazu prac Rady Ministrów został włączony projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych <i>ustaw</i> (UD220, <u>Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw - Kancelaria Prezesa Rady Ministrów - Portal Gov.pl</u>). Niezależnie od powyższego, w odniesieniu do propozycji zmiany art. 117 ustawy – Prawo oświatowe, w zakresie umożliwienia realizacji turnusu doksztalcenia teoretycznego młodocianych pracowników z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w przypadkach losowych i zawodach unikatowych, стоимy na stanowisku, że kształcenie w formie dziennej wydaje się być optymalnym rozwiązaniem z punktu widzenia procesu kształcenia, dającym uczniom nie tylko bezpośredni kontakt z nauczycielem prowadzącym zajęcia, a tym samym lepsze przyswojenie wiedzy, ale przede wszystkim solidny fundament w postaci przygotowania teoretycznego zawodowego, które powinno być podbudową do realizacji zajęć praktycznych w określonym zawodzie.

		turnusy dla zawodów takich jak kucharz, cukiernik czy fryzjer często planowane są w okresach przedświątecznych, kiedy w tych branżach występuje wzmożone zapotrzebowanie na pracę. Z kolei w przypadku zawodów budowlanych - takich jak murarz, tynkarz, elektryk, monter instalacji sanitarnych - kursy odbywają się w szczycie sezonu budowlanego, a nie, jak byłoby to racjonalne, w okresie jesienno-zimowym, gdy aktywność zawodowa w tych branżach jest ograniczona. Ponadto pojawia się problem dotyczący lokalizacji organizacji kursów. Dotyczy to szczególnie zawodów mniej popularnych, takich jak kelner, mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych, operator maszyn do obróbki metali czy drewna. Sytuacja związana z dojazdem do odległych miejscowości celem zrealizowania kursu generuje wysokie koszty związane z transportem, zakwaterowaniem i wyżywieniem, a także stanowi znaczne obciążenie organizacyjne dla ucznia i jego rodziny. Nie jest to regulowane bezpośrednio w ustawie ale należy rozważyć dostosowanie terminów organizacji turnusów do kształcących do specyfiki zawodów - tak, aby nie kolidowały one z kluczowymi okresami aktywności zawodowej w danej branży. Potrzeba również stworzenia warunków do realizacji kursów w formule online - jako alternatywy dla uczniów, którzy z różnych przyczyn nie mogą uczestniczyć w turnusach wyjazdowych, m.in. uczniów w okresie ciąży, po przebytych chorobach wymagających rehabilitacji, czy też z problemami psychofizycznymi uniemożliwiającymi wyjazd z miejsca zamieszkania oraz dla młodocianych realizujących kształcenie w zawodach rzadkich i unikatowych. Tego typu rozwiązania nie tylko odciążąby pracodawców i rodziców, ale również umożliwiłyby szerszy i bardziej sprawiedliwy dostęp do kształcenia zawodowego, zwłaszcza w mniej licznych zawodach. O postulowane rozwiązania apelują również rodzice uczniów, którzy w licznych przypadkach zgłaszają potrzebę możliwości realizacji zajęć teoretycznych w trybie zdalnym. <u>W związku z powyższym proponuje się w art. 117 ust. 3 wykreślenie ostatniego zdania:</u> <i>„3. Turnus kształcenia młodocianych pracowników może być prowadzony wyłącznie w formie dziennej.”</i> lub uzupełnienie ostatniego zdania o: <i>„lub w uzasadnionych przypadkach losowych i zawodach rzadkich lub unikatowych w formule on-line”.</i> Powinna również na poziomie ustawy Prawo Oświatowe zostać rozstrzygnięta kwestia przeprowadzania dwukrotnie badań lekarskich przed rozpoczęciem nauki w szkole branżowej I stopnia i rozpoczęciem nauki zawodu u pracodawcy. Regulacja dotycząca art. 134 ust pkt. 2 Ustawy Prawo oświatowe nakłada obowiązek poddania kandydata do szkoły branżowej badaniom lekarskim	W odniesieniu do uwagi dotyczącej kwestii przeprowadzania dwukrotnie badań lekarskich przed rozpoczęciem nauki w branżowej szkole I stopnia i rozpoczęciem przygotowania zawodowego młodocianego pracownika u pracodawcy należy

		medycyny pracy, które skutkuje wydaniem orzeczenia o braku przeciwwskazań do podjęcia praktycznej nauki w zawodzie. Jednocześnie z przepisów Kodeksu Pracy wprost wynika, że pracodawca musi ucznia realizującego praktyczną naukę zawodu w formie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego poddać takiej samej procedurze, a zaświadczenie przechowywać w aktach. Wobec powyższego kandydat do szkoły-młodociany pracownik powinien dwa razy uzyskać takie samo orzeczenie, na które kierują go szkoła i pracodawca. Jednocześnie należy pamiętać, że warunkiem przyjęcia do szkoły w tym przypadku jest i tak umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego, a nie złożenie dokumentów o przyjęcie do szkoły. Procedura przyjęta w art. 134 ustawy Prawo Oświatowe zatem jest uzasadniona w przypadku szkół kształcących uczniów na warsztatach szkolnych lub na podstawie umowy cywilnoprawnej między szkołą i pracodawcą, nie zaś jak to ma miejsce w przypadku młodocianych pracowników. Celowe zatem wydaje się wyłączenie spod art. 134 ustawy Prawo Oświatowe sprawę badań wstępnych młodocianych, którzy na mocy Kodeksu Pracy mogliby przeprowadzać podczas jednej wizyty u lekarza medycyny pracy badania kończące się wydaniem stosownego zaświadczenia/orzeczenia o braku przeciwwskazań do nauki zawodu w szkole i zatrudnienia w oparciu o umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego u pracodawcy. Projekt niniejszej ustawy przewiduje także zmiany w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej, zgodnie z którą izby rzemieślnicze jako „inne jednostki wykonujące zadania z zakresu oświaty” (określone w art. 3 ust. 1 pkt 2 lit. j) przekazują na podstawie art. 25 dane dziedziczne ucznia, dotyczące uzyskania tytułu czeladnika w związku z egzaminem na tytuł czeladnika przeprowadzanym przez izby rzemieślnicze. Czas na przekazywanie tych danych zgodnie z art. 30 tejże ustawy wynosi 7 dni od dnia, w którym nastąpiła zmiana w stanie faktycznym. W przypadku izb rzemieślniczych termin ten liczony jest od dnia ogłoszenia wyniku egzaminu czeladniczego tj. 31 sierpnia. Z praktyki ostatnich lat wynika, że wprowadzenie danych w tym czasie do systemu jest bardzo trudne do realizacji (niemal niewykonalne) z powodu braku dostępu do systemu w pierwszych dniach września ze względu na prowadzone prace konserwacyjne przez operatora systemu, jak również z uwagi na jego przeciążanie dużą liczbą użytkowników. Rekomenduje się zmianę art. 47 ustawy Prawo Oświatowe i przepisów wykonawczych dotyczących ramowych planów nauczania, tak aby	wskazać, że w tym przypadku zastosowanie będą miały przepisy określone w art. 130 ust. 7a ustawy – Prawo oświatowe, zgodnie z którymi do klasy I publicznej branżowej szkoły I stopnia młodocianych pracowników przyjmuje się na podstawie świadectwa ukończenia szkoły podstawowej i umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego odbywanego w formie nauki zawodu. Ze względu na fakt, że zgodnie z art. 201 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy²⁵, młodociany podlega wstępnym badaniom lekarskim przed przyjęciem do pracy oraz badaniom okresowym i kontrolnym w czasie zatrudnienia, w art. 130 ust. 7a ustawy – Prawo oświatowe nie wskazano obowiązku przedstawienia zaświadczenia lekarskiego zawierającego orzeczenie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia praktycznej nauki zawodu, o którym mowa w art. 134 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe. Stanowisko wobec uwagi W odniesieniu do uwag dotyczących terminu przekazywania do bazy danych systemu informacji oświatowej (SIO) przez izby rzemieślnicze danych, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 152, z późn. zm.), tj. danych o uzyskaniu przez ucznia tytułu czeladnika, z określeniem zawodu, w którym ten tytuł został uzyskany, wyjaśniamy, że siedmiodniowy termin na przekazanie tych danych wynika z faktu, iż dane te mają istotny charakter i powinny zostać przekazane w możliwie jak najkrótszym czasie od dnia ogłoszenia wyniku egzaminu czeladniczego. W ustawie z dnia 25 lipca 2025 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2025 r. poz. 1160) została dodana

²⁵ Dz.U. z 2025 r. poz. 277

			umożliwić uczniom szkół branżowych I stopnia realizację przedmiotu „Biznes i zarządzanie” na drugim i trzecim roku nauki, tak aby przystępując do egzaminu czeladniczego byli lepiej przygotowani do egzaminu z tej tematyki. Zdecydowanie lepiej byłoby również, aby przedmiot ten był realizowany na trzecim roku nauki zamiast na pierwszym, tak żeby uczniowie mieli w pamięci wiedzę niedawno zdobytą. Idealnym rozwiązaniem byłoby zwiększenie liczby godzin na zajęcia w tym temacie. Z uwagi na konieczność poprawy funkcjonowania Systemu Informacji Oświatowej (SIO), w projekcie ustawy warto rozważyć zmianę art. 30 polegającą na dodaniu możliwości przekazywania do SIO przez szkoły i placówki oświatowe danych dotyczących przypisania ucznia do oddziału, do którego ten uczeń będzie uczęszczał, już w okresie ferii letnich poprzedzających ten rok szkolny i w kolejnym roku szkolnym. Zapewnienie wprowadzania danych przed dniem 1 września przez część podmiotów oraz po 30 dniach od zmiany znacząco odciąży system i poprawi komfort pracy. Jednocześnie postulujemy umożliwienie izbom rzemieślniczym wprowadzanie danych o uzyskaniu kwalifikacji czeladnika w ciągu 30 dni od ogłoszenia wyniku egzaminu czeladniczego, tj. 31 sierpnia. Rozwiązanie takie ułatwi prace izbom rzemieślniczym i ograniczy kumulację zadań w pierwszych dniach roku szkolnego. Wprowadzenie nowych przepisów dąży przede wszystkim do stworzenia szkoły przyjaznej i wymagającej, dzięki której każdy uczeń zdobędzie wiedzę (rozumienie świata), kompetencje (zdolność działania) oraz sprawczość (siłę i motywację do działania). Jak podkreśla Ministerstwo Edukacji Narodowej, zmiany mają dostosować edukację do współczesnych wyzwań i zapewniać rozwój systemów informatycznych wspierających nadzór nad szkołami i ośrodkami wychowawczymi. Niemniej przepisy nowej ustawy powinny również zakładać usprawnienia dotyczące sensu stricto kształcenia zawodowego, służące rozwijaniu i wzmocnianiu współpracy pracodawców z podmiotami prowadzącymi edukację formalną i/lub pozaformalną, w tym służące angażowaniu nauczycieli praktycznej nauki zawodu w realizację treści programowych z zakresu doradztwa zawodowego. Oprócz tego projekt ustawy powinien przewidywać na kolejnych etapach nowelizacji wzmocnienie roli pracodawców szkolących uczniów poprzez zrównanie ich uprawnień z uprawnieniami nauczycieli w szkołach - w odniesieniu do stażu pracy, dodatków za wysługę lat (w tym dodatków do emerytury). Z perspektywy pracodawców, poza regulacją dotyczącą zapewnienia 100%	możliwość przekazania do bazy danych SIO przez szkoły i placówki oświatowe danych w zakresie przypisania ucznia do oddziału, do którego ten uczeń będzie uczęszczał w kolejnym roku szkolnym, w okresie ferii letnich poprzedzających ten rok szkolny. Celem tej zmiany jest usprawnienie funkcjonowania SIO, w tym poprawa jakości pracy w systemie na początku każdego roku szkolnego, kiedy najwięcej użytkowników SIO jest zalogowanych jednocześnie w systemie i jest przekazywana duża ilość danych do bazy danych SIO. Z uwagi na konieczność dostosowania systemu do gromadzenia danych na kolejny rok szkolny, na przełomie lat szkolnych występuje przerwa techniczna w funkcjonowaniu SIO. Corocznie podejmowane są wszelkie starania, aby możliwość przekazywania danych do bazy danych SIO na nowy rok szkolny została udostępniona użytkownikom SIO jak najszybciej. Ponadto, należy podkreślić, że siedmiodniowy termin na przekazanie danych do bazy danych SIO należy liczyć od dnia udostępnienia faktycznej możliwości przekazania danych do systemu. W związku z wyżej przedstawionymi kwestiami, nie planuje się, aby został zmieniony termin przekazywania do bazy danych SIO danych, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej.

			dofinansowania kosztów wyszkolenia uczniów w ustawie Prawa oświatowego, nie pojawiły się dotąd żadne rozwiązania, które można by uznać za istotne lub korzystne dla nich. Pracodawcy oczekują, by byli traktowani na równi z innymi podmiotami w systemie edukacji. W szczególności warto dążyć do tego, aby w projektowanych zmianach w prawie oświatowym zapisy dotyczące kształcenia dualnego w rzemiośle, roli izb i cechów w procesie kształcenia oraz rola pracodawców - rzemieślników szkolących, zatrudniających młodocianych pracowników - zostały spójnie, konsekwentnie i rzetelnie ujęte.	

Lp.	Osoba fizyczna / podmiot zgłaszający uwagę	Nr artykuły w ustawie, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi	Stanowisko do zgłoszonej uwagi
1.	Komentarz do projektu Ustawa o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw <u>z systemu legislacja.rcl.gov.pl</u>	Art. 47 ust. 1 pkt 1 i pkt 3 upo Art. 60 ust. 10 upo	Treść komentarza: W projektowanym brzmieniu art. 47 ust. 1 pkt 1, ustawy zmienianej art. 1 pkt 8 lit. a, użyto sformułowań typu "uwzględniając potrzebę zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, wychowania i opieki". Powyższe jest ogólnikowe i nie wnosi konkretnych wytycznych na poziomie ustawy. Delegowanie tak szerokiego zakresu do rozporządzeń wykonawczych może prowadzić do niejasności i braku spójności w ich interpretacji. Proponuję rozważyć wprowadzenie na poziomie ustawy bardziej precyzyjnych kryteriów lub celów, które powinny być brane pod uwagę przy tworzeniu podstaw programowych, ograniczając jednocześnie nadmierną delegację do aktów niższego rzędu. Ponadto koncepcja wprowadzająca tydzień projektowy jest innowacyjna i pożądana, jednak projekt ustawy nie precyzuje jego szczegółowej organizacji, celów edukacyjnych ani metod oceny osiągnięć uczniów w ramach tych projektów. Może to prowadzić do niespójności w realizacji w różnych szkołach. W przepisach wykonawczych do ustawy (np. w rozporządzeniu w sprawie ramowych planów nauczania) sugeruję wprowadzić precyzyjne wytyczne dotyczące organizacji tygodnia projektowego, jego celów, formy realizacji (np. liczba godzin, zasady współpracy międzyprzedmiotowej) oraz kryteriów oceniania projektów edukacyjnych. Można też rozważyć zwiększenie ilości tygodni projektowych do minimum jednego na semestr albo ustalić ich inne ilości dla klas maturalnych. Projektowany art. 60 ust. 10, ustawy zmienianej art. 1 pkt 11 lit. b, ustalono zbyt długą listą ministrów, z którymi ma być uzgadnianie rozporządzenie dotyczące szczegółowych warunków i trybu nadzoru pedagogicznego, może znacząco spowolnić proces legislacyjny i utrudnić osiągnięcie konsensusu. Każdy resort ma swoje priorytety, co może prowadzić do przewlekłych negocjacji. Uszczuplenie katalogu ministrów,	Z uwagi na specyfikę dokumentu jakim jest podstawa programowa kształcenia ogólnego dotychczasowe rozwiązanie upoważniające jej określenie w drodze rozporządzenia wydaje się optymalne. Również w przypadku tygodnia projektowego warunki i sposób jego organizacji w szkołach są materią specyficzną, do uregulowania w akcie wykonawczym (tj. w rozporządzeniu w sprawie ramowych planów nauczania). Uwaga dotycząca skrócenia katalogu ministrów, z którymi projekt rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków i trybu sprawowania nadzoru pedagogicznego (projektowany art. 60 ust. 10 ustawy – Prawo oświatowe) ma być uzgadniany, jest co do zasady trafna pod względem legislacyjnym, jednak jej uwzględnienie nie jest możliwe w ramach obecnie projektowanej zmiany, z przyczyn systemowych i konstytucyjnych.

			z którymi wymagane jest uzgodnienie projektu rozporządzenia, do tych, których zakres działania jest bezpośrednio i w fundamentalny sposób związany z nadzorem pedagogicznym w szkołach albo delegowanie całego rozporządzenia Radzie Ministrów, byłoby szybszym i skuteczniejszym rozwiązaniem. -----	
2.	Komentarz do projektu Ustawa o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw z systemu legislacja.rcl.gov.pl	Art. 47 ust. 1 pkt 1 i pkt 3 upo;	Treść komentarza: Projektowane brzmienie art. 47 ust.1 pkt 1 - część wspólna wyliczenia służyć przewiduje określanie podstawy programowej "uwzględniając potrzebę zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, wychowania i opieki odpowiednio dzieciom i uczniom, właściwy dobór odpowiednio celów kształcenia, wychowania i opieki, oczekiwanych osiągnięć dzieci lub efektów uczenia się uczniów oraz doświadczeń edukacyjnych, odpowiednich do danego etapu edukacyjnego i typu szkoły" jednak moim zdaniem należy (w osobnej jednostce redakcyjnej) zaznaczyć, że takie rozporządzenie jest współtworzone z co najmniej: 1) Dyrektorami szkół, których podstawa programowa dotyczy; 2) Specjalistami z zakresu edukacji oraz osobami, które wyróżniają się wiedzą w przedmiocie; 3) Stowarzyszeniami i Fundacjami, których realizują działania związane z oświatą, edukacją i wychowaniem.	Akty wykonawcze –rozporządzenia w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego zawsze są tworzone z udziałem ekspertów w danej dziedzinie, nauczycieli, metodyków, pracowników naukowych. Następnie projekt dokumentu (rozporządzenia) jest kierowany przez MEN do konsultacji publicznych i uzgodnień, i jest publicznie dostępny (m.in. na stronie RCL zgodnie z procedurą legislacyjną). Każdy zainteresowany podmiot ma zatem możliwość przesłania opinii/uwag do podstawy programowej, a tym samym może mieć wpływ na jej finalny kształt.
3.	Uwaga przesłana drogą elektroniczną	Propozycje zmian wykraczają poza zakres zmian przewidzianych w projekcie (UD220)	Proponuje się następujące poprawki w wyżej wymienionym projekcie: - wprowadzenie zmiany w art. 44b i 44c ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r. poz. 750 z późn. zm.), zwana dalej „uso”, uniemożliwiającą ustalanie uczniom ocen śródrocznych, rocznych i końcowych tylko na podstawie średniej (arytmetycznej lub ważonej) ocen bieżących; - wart. 44e uso - ust. 7 nadać następujące brzmienie: „7. Czas i miejsce wglądu dokumentacji, o której mowa w ust. 4 i 5, ustala się w uzgodnieniu z uczniem lub jego rodzicami.”, - po ust. 7 dodać ust.7a w brzmieniu: 7a. Podczas dokonywania wglądu, o którym mowa w ust. 4 i 5, uczeń albo jego rodzice, mogą sporządzać notatki i wykonywać fotografie dokumentacji, o której mowa w ust. 4 i 5.”; - wprowadzenie zmian w zakresie oceny zachowania ucznia, przede wszystkim zlikwidowanie możliwości stosowania przez szkoły punktowego systemu oceny zachowania ucznia - wprowadzenie zmian w art. 22a i 22ab, które umożliwiłyby realizację	Propozycje zmian wykraczają poza zakres objęty projektowaną regulacją.

		więcej niż jednego podręcznika (programu nauczania) do danych zajęć dla uczniów danej klasy - w przypadku większej liczby oddziałów klasy, tj. 3. UZASADNIENIE Ad 1. Uczeń powinien być oceniany w sposób dostosowany do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych, edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych. Każdy uczeń jest indywidualną jednostką o różnych zdolnościach, zainteresowania, ale też zmagającym się z różnymi problemami. Wystawianie oceny na podstawie średniej, nie uwzględnia indywidualnych zdolności i predyspozycji ucznia. Ocenianie w taki sposób nie jest spójne z aktualnym stanem wiedzy z zakresu pedagogiki i psychologii dzieci i młodzieży. Ocenianie w tak „sztywny” sposób nie jest sprawiedliwe ani dostosowane do ucznia i jego potrzeb. Ustalenie przedziałów na poszczególne oceny śródroczne, roczne i końcowe uniemożliwia postawienie uczniowi oceny wyższej, nawet w przypadku, gdy brakuje mu 0,01 pkt. Nauczyciel, ustalając ocenę na podstawie średniej, nie uwzględnia całościowo możliwości i zdolności ucznia. Oceny bieżące nie muszą być w pełni odzwierciedleniem rzeczywistej wiedzy i umiejętności ucznia. Zmiana ta byłaby wpisująca się w cele nadchodzącej reformy oświaty. Notabene uważam za niesprawiedliwe nie usunięcie poprzednie oceny-w przypadku poprawiania przez ucznia ocen bieżących. Proszę MEN o zajęcie stanowiska w tej sprawie. Ad 2. Zmiana ta zwiększyłaby zakres praw ucznia. Nie każda szkoła umożliwia robienie notatek lub fotografii prac ucznia, przez co uczeń nie ma możliwości skonsultowania się z innym nauczycielem (np. korepetytorem) i zweryfikowania czy praca została oceniona poprawnie. Zwiększyłoby to możliwość uczniów i rodziców do swobodnego dostępu do informacji o postępach w nauce. Ad 3. Ocenianie zachowania ucznia powinno być kwestią bardzo indywidualną - powinno brać się pod uwagę wszystkie czynniki mające wpływ na zachowanie ucznia. Punktowy system oceniania, stosowany w wielu szkołach, jest niesprawiedliwy, nie uwzględnia indywidualnych potrzeb, możliwości ucznia, sytuacji krytycznych, które mogą wpływać na jego zachowanie. Uczeń to osoba dojrzewająca zmagająca się z różnymi sytuacjami/stanami mającymi wpływ na jego zachowanie. System oceniania w dzisiejszych szkołach jest bardzo pryncypialny i według mnie wymaga zmian. Ad 4. Zmiana umożliwiłaby nauczycielom wybór więcej niż jednego podręcznika na przykład w przypadku, gdy w szkole znajdują się oddziały IVA, IVB, IVC, IVD itp. Zwiększyłoby to autonomię nauczycieli, o której mowa w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986 z późn. zm.).	
	Uwaga przesłana drogą elektroniczną	Dzień dobry, jestem nauczycielem języka polskiego i wychowawcą z 27-letnim stażem i doświadczeniem w pracy w szkole podstawowej i	Propozycja utrzymania terminu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w maju nie została

			gimnazjum. Jestem zaangażowana w swoją pracę, traktuję swój zawód priorytetowo. Piszę, by w imieniu własnym, koleżanek z pracy i uczniów (z którymi wiele rozmawiam) zaapelować do Pani minister i współpracowników, aby nie przenosić egzaminu ósmoklasisty na kwiecień. Oto argumenty: 1. Egzamin w maju daje więcej czasu na powtórzenie materiału- nawet 2 tygodnie mają znaczenie. 2. Więcej czasu na realizację podstawy programowej. 3. Czas po egzaminie uczniowie traktują często z dużym luzem, ciężiej zmobilizować ich do rzetelnej nauki, stąd najlepiej, by był jak najkrótszy.	uwzględniona. W uzasadnieniu do projektu zmiany ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw przedstawiono argumentację za powrotem do terminu kwietniowego przeprowadzania tego egzaminu. Natomiast bardzo istotne jest odpowiednie zaplanowanie realizacji programu nauczania dla danego przedmiotu, przygotowanego przez nauczyciela. Wiedząc o tym, że egzamin ósmoklasisty jest pod koniec kwietnia, nauczyciele będą mogli projektować realizację programu w odpowiedni sposób, planując m.in. powtórki, lekcje rozszerzające materiał, przed jak i po egzaminie, – tak jak to było przez prawie 20 lat w sprawdzianie i egzaminie gimnazjalnym.
	Uwaga przesłana drogą elektroniczną		Szanowni Państwo, jestem nauczycielem matematyki w szkołach średnich i chciałbym zgłosić uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw z dnia 27 czerwca 2025 roku. W projekcie tym proponuje się powrót (od roku szkolnego 2026/2027) do kwietniowego terminu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty. Uważam, że jest to bardzo szkodliwe rozwiązanie, co postaram się uzasadnić poniżej. Obecna podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie matematyki w szkole podstawowej określa (w warunkach i sposobie realizacji), że dział XV dla klas VII-VIII może być realizowany po egzaminie ósmoklasisty i w związku z tym nie wchodzi w zakres tego egzaminu. Ja oraz inni nauczyciele liceów ogólnokształcących zauważamy, że większość uczniów nie spotkała się w szkole podstawowej z pojęciami zawartymi w tym dziale, a przynajmniej nie posiada związanych z nimi umiejętności (nie znają pojęcia lub własności symetralnej odcinka i dwusiecznej kąta, problem sprawia im symetria środkowa). Zjawisko było to jeszcze bardziej nasilone w latach, gdy egzamin ósmoklasisty sprawdzał ograniczony z przyczyn pandemicznych materiał - spotkaliśmy się np. z twierdzeniami, że w szkole podstawowej wielu uczniów nie omawiało okręgów i ich naprawdę podstawowych własności (cięciwa, średnica, długość okręgu), ponieważ nie było tego na egzaminie. Jest to oczywiście niezgodne z obowiązkiem realizacji programu nauczania zawierającego wszystkie wymagania szczegółowe z podstawy programowej, jednak niestety powszechne. Problem ten pokazuje, że podstawa programowa w zakresie nieobjętym egzaminem ósmoklasisty pozostaje w praktyce w sferze deklaracji, jednak	Propozycja utrzymania terminu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w maju nie została uwzględniona. W uzasadnieniu do projektu zmiany ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw przedstawiono argumentację za powrotem do terminu kwietniowego przeprowadzania tego egzaminu.

		nie przenosi się na rzeczywiste umiejętności uczniów. Niezależnie od kształtu nowej podstawy, przesunięcie egzaminu na kwiecień jeszcze bardziej ograniczy materiał omawiany przed egzaminem, co może skutkować problemami z odnalezieniem się ucznia w liceum, szczególnie, jeśli wybierze poziom rozszerzony nauczania matematyki. Według słów wielu nauczycieli szkół podstawowych po egzaminie wielu uczniów odpuszcza sobie naukę czy wręcz frekwencję na zajęciach szkolnych, często za zgodą swoich rodziców. Matematyka jest przedmiotem sprawiającym trudności dużej grupie uczniów, a jednocześnie niezbędnym w nauce wielu innych dziedzin. Umiejętność rozumowania, modelowania oraz posługiwania się konceptami matematycznymi według OECD (2024, Mathematics for Life and Work: A Comparative Perspective on Mathematics to Inform Upper Secondary Reform in England) wpływa m.in. na umiejętność podejmowania decyzji, umiejętności finansowe, zatrudnienie i zarobki oraz zmniejszenie wykluczenia ekonomicznego, a nawet zdrowotnego. W ostatnim badaniu PISA wykazano też silną korelację między <i>mathematical literacy</i> a kreatywnym myśleniem. Umiejętności matematyczne zostały też uznane za fundamentalne w Profilu Absolwenta, będącym sercem planowanej reformy oświaty. W związku z powyższym proszę, aby Ministra Edukacji rozważyła powtórnie kwestię przeniesienia egzaminu na kwiecień. Wspomniane w uzasadnieniu projektu ustawy trudności organizacyjne wydają się być łatwiejszymi do przezwyciężenia niż konsekwencje obniżenia poziomu umiejętności matematycznych, spowodowanego zmniejszeniem zakresu materiału oraz ogólnego rozluźnienia poegzaminacyjnego.	
Uwaga przesłana drogą elektroniczną		Odnosząc się do planowanych zmian związanych z prawem oświatowym zwracam uwagę, że rezygnacja z obowiązku opiniowania przez kuratora oświaty arkuszy organizacji publicznych szkół i placówek doprowadzi do powszechnego lekceważenia potrzeb i praw uczniów w szkołach. Oczywiście jest, że organy prowadzące szukając oszczędności będą dążyły do tworzenia jak największych klas, niezależnie od powszechnie znanych zaleceń dydaktycznych i metodycznych, opinii i orzeczeń uczniów czy możliwości lokalowych szkół. Pracując od 15 lat w szkole wielokrotnie obserwowałam tego typu zakusy, które powstrzymywała tylko konieczność liczenia się z opinią kuratorium oświaty. Mam nadzieję, że Ministerstwo Edukacji, stojąc na straży dobra uczniów i ich prawa do wykształcenia, a nie tylko kształcenia, odrzuci ten bardzo szkodliwy zapis.	Projektowana zmiana polegająca na uchyleniu art. 51 ust. 1 pkt 12 oraz art. 110 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe nie prowadzi do pozbawienia kuratora oświaty realnych narzędzi nadzoru nad legalnością działalności szkoły, w tym w zakresie zatrudnienia nauczycieli zgodnie z kwalifikacjami określonymi w Karcie Nauczyciela. Wręcz przeciwnie – celem zmiany jest uporządkowanie kompetencji kuratora w ramach obowiązujących przepisów i przyporządkowanie ich do konstytucyjnie i ustawowo przypisanej mu roli organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a nie organu zatwierdzającego decyzje finansowo-organizacyjne organu prowadzącego.

				Obowiązek opiniowania arkuszy organizacyjnych przez kuratora oświaty został wprowadzony dopiero nowelizacją ustawy – Prawo oświatowe ustawą z dnia 27 października 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 2203). Przed tą datą kuratorzy oświaty nie posiadali ustawowej kompetencji do opiniowania arkuszy, a mimo to nadzór pedagogiczny był sprawowany skutecznie, zgodnie z obowiązującym wówczas rozporządzeniem w sprawie nadzoru pedagogicznego. Powrót do modelu sprzed 2017 r. nie oznacza zatem osłabienia nadzoru, lecz usunięcie nieproporcjonalnego i nieczytelnego mechanizmu nadzoru, który wkraczał w kompetencje organu prowadzącego szkołę, a jednocześnie obciążał kuratoria oświaty zadaniami nieadekwatnymi do ich funkcji ustawowej. Należy zauważyć, że art. 55 ust. 1i2 ustawy – Prawo oświatowe jednoznacznie stanowi, że nadzór pedagogiczny obejmuje ocenę stanu i warunków realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych szkoły, w tym zatrudnianie nauczycieli posiadających odpowiednie kwalifikacje. Z kolei zgodnie z art. 56 ust. 1 tej ustawy, kurator oświaty – jeżeli stwierdzi, że szkoła lub organ prowadzący działa z naruszeniem przepisów prawa – może wydać decyzję administracyjną nakazującą usunięcie uchybień. Wbrew twierdzeniu ZNP, usunięcie kompetencji opiniodawczej nie pozbawia kuratora prawa do interwencji – przeciwnie, wzmacnia znaczenie faktycznej kontroli w oparciu o przepisy prawa, a nie tylko opinii niewiążącej. W świetle rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego, kurator oświaty prowadzi nadzór pedagogiczny z wykorzystaniem takich form, jak kontrola i wspomaganie. Kontrola dotyczy może m.in. realizacji podstaw programowych, zatrudniania nauczycieli z kwalifikacjami, prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania itp. Zatem twierdzenie, jakoby wraz z uchYLENIEM kompetencji opiniodawczej zniknęło ustawowe kryterium kontroli, jest niezasadne i sprzeczne z obowiązującym stanem prawnym.

				Arkusze organizacji szkoły/przedszkola jest dokumentem sporządzanym przez dyrektora na potrzeby organizacji roku szkolnego i zatwierdzanym przez organ prowadzący szkołę. To organ prowadzący szkołę – a nie kurator oświaty – ponosi pełną odpowiedzialność za zatrudnienie nauczyciela nieposiadającego kwalifikacji, w tym skutki finansowe związane z naruszeniem przepisów. Kurator oświaty nie zatwierdza planu finansowego szkoły ani nie zatrudnia nauczycieli – jego rola sprowadza się do oceny zgodności z przepisami prawa, co może być skutecznie realizowane w ramach nadzoru pedagogicznego. Zgodnie z intencją projektodawcy, nadzór kuratora nie może być fikcyjnie przenoszony na etap zatwierdzania arkusza przez organ prowadzący – skuteczniejsze są działania podejmowane już po rozpoczęciu roku szkolnego, gdy możliwa jest weryfikacja faktycznych danych, np. poprzez kontrole planowe i doraźne. Twierdzenie, jakoby brak opinii kuratora oznaczał przyzwolenie na łamanie prawa, jest nietrafne, ponieważ kontrola z art. 56 u.p.o. umożliwia wydanie wiążącej decyzji administracyjnej, czego nie zapewniała dotychczasowa opinia kuratora.
	Komentarz do projektu Ustawa o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw <u>z systemu legislacja.rcl.gov.pl</u>		Treść komentarza: Największy niepokój budzą: - zmiana struktury podstaw programowych, - w podstawach programowych wyparcie wiedzy [treści] na rzecz obligatoryjności doświadczeń edukacyjnych: pozbawienie treści, wiedzy, a skupienie się na efektach nauczania, na umiejętnościach --> co implikuje indywidualizację nauczania na takim poziomie, że nie będzie żadnych wspólnych treści, wszystko będzie zależeć wyłącznie od nauczyciela, - bezprawne - w naszym przekonaniu - odwołanie się do profilu absolwenta, który ma być podstawowym dokumentem dla podstaw programowych, a nie jest żadnym oficjalnym zatwierdzonym dokumentem - jest niższy rangą od ustawy, rozporządzenia, nie jest żadnym dokumentem w rozumieniu prawnym, nie jest prawnie zopiniowany, nie jest wpisany do żadnego projektu ustawy, jest odwołanie do niego w uzasadnieniu nowelizacji.	Obecna podstawa programowa kształcenia ogólnego obejmuje cele kształcenia i wymagania szczegółowe, i nowa podstawa nadal będzie obejmowała cele kształcenia, a wymagania szczegółowe zostaną podzielone na efekty uczenia się oraz doświadczenia edukacyjne. Należy zauważyć, że już od 2009 r. podstawa programowa jest formułowana językiem efektów kształcenia - tzn. obejmuje nie tylko wskazanie treści, ale także czasowniki operacyjne określające, co uczeń powinien potrafić na zakończenie procesu uczenia się. W nowej podstawie programowej w efektach uczenia się uwzględnione będą zarówno wiedza i umiejętności przedmiotowe, jak i kompetencje (fundamentalne i przekrojowe), które są konieczne do wykorzystywania tej wiedzy.

				Propozycja zmodyfikowanego sposobu opisu oczekiwanej wiedzy i umiejętności w nowej podstawie programowej nie degraduje znaczenie wiedzy. „Efekty uczenia się” (obecnie „wymagania szczegółowe”) mają być podporządkowane celom ogólnym, ale nie jest to nowość, tak samo jest w obecnej podstawie programowej (wiedza będzie elementem celów ogólnych we wszystkich przedmiotach). Proponowane zmiany nie przekształcają podstawy programowej w ogólny dokument kierunkowy. Przeciwnie, wymagany zakres wiedzy i umiejętności będzie sformułowany precyzyjnie, ponieważ jest jednocześnie podstawą przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty i maturalnego.
	Komentarz do projektu Ustawa o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw z systemu legislacja.rcl.gov.pl		Treść komentarza: Autorzy zmiany prawa oświatowego chyba nie chcą zbyt pokazać o co naprawdę chodzi. Sprawa jest zawiła i nie wiemy jak w praktyce to będzie wyglądać! To co wiemy na dziś : zmienia się wszystko. Na pierwszy plan wyłaniają się cele podstawowe połączone z profilem absolwenta! Do tej pory tego nie przewidywano. Celem zmiany jak rozumiem jest absorbcja wszystkiego co znajduje się w profilu absolwenta. Ale co najważniejsze : nie ma treści! I nie ma treści w podstawie programowej! Istotne tu będą Same cele! bez treści! Treści będą dowolne , dobierane przez nauczyciela, tylko że będzie musiał wskazywać które z celów realizuje poprzez dane treści jakie wprowadza. Nie będzie zagwarantowanych treści narodowych i patriotycznych! Zróźnicowanie form i treści i połączenie przedmiotów spowoduje że brak fachowej terminologii w zakresach tych przedmiotów sprawi że tematy będą omawiane bardzo płyto i przypadkowo. to będzie chaos! Dzieci nie poznają jednakowej terminologii bo ta ma być podana uznaniowo, a przez co chaotycznie. Mówi się że kompetencje przekrojowe będą miały dać dziecku zrozumienie świata. Ale jest to złudne bo podstawowa wiedza będzie pominięta lub przypadkowa więc rozumienie świata nie będzie możliwe! -----	Jak wyżej
	Uwaga przesłana drogą elektroniczną	Propozycje wykraczają poza zakres zmian	Szanowna Pani Minister, zwracam się do Pani w związku z konsultacjami społecznymi w sprawie Projektu Ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw druk z wykazu numer UD220.	Propozycje wykraczają poza zakres zmian objętych projektem ud220; pismo przekazane do rozpatrzenia w odrębnym trybie

		objętych projektem UD220	Mając na względzie Pani troskę o społeczność szkolną pragnę zgłosić moje propozycje zmian do wyżej wymienionego Projektu Ustawy. Oto lista moich propozycji: 1 zmiana: W Art. 3. W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r. poz. 750, 854, 1473 i 1933 oraz z 2025 r. poz. 620 i 622) wprowadza się następujące zmiany: 37) w art. 44zzd: a) ust. 2 otrzymuje brzmienie: „2. Egzamin maturalny obejmuje następujące przedmioty obowiązkowe: 1) w części ustnej: a) język polski, b) język obcy nowożytny, c) język mniejszości narodowej – dla zdających będących absolwentami szkół lub oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej; 2) w części pisemnej a) język polski, b) język obcy nowożytny, c) język mniejszości narodowej – dla zdających będących absolwentami szkół lub oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej.”, W przypadku nie uwzględnienia wyżej wymienionej zmiany w wyżej wymienionym artykule ustawy proponuję zmienić art.44zzh Ustawy o Systemie Oświaty: Art.44zzh 1. Laureat i finalista olimpiady przedmiotowej wymienionej w wykazie, o którym mowa w art. 44zzzw oraz osoba ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, są zwolnieni z egzaminu maturalnego z danego przedmiotu. 6. Zwolnienie laureata lub finalisty olimpiady przedmiotowej oraz osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi z egzaminu maturalnego z: 7) Przedmiotu matematyki zwanego dalej jako przedmiot nieobowiązkowy dla osób ze specjalnymi potrzebami dokonuje się za pomocą wydania orzeczenia dla osoby ze specjalnymi potrzebami przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną zwaną dalej Poradnią. A w przypadku nie przyjęcia powyższych zmian proponuję zmiany ustawy z 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.) polegające na dodaniu do art. 69 ust. 2a w następującym brzmieniu: „Art. 69.2a. Osoba o specjalnych potrzebach edukacyjnych może być przyjęta na studia pierwszego stopnia lub jednolite studia magisterskie, jeśli posiada wykształcenie średnie w rozumieniu art. 20 ust. 4 ustawy z	

			dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r., poz. 60 z późn. zm.).” Uzasadnienie zmian: Zmiany są konieczne ze względu na potrzeby uczniów i odzwierciedla to ilość osób podpisanych pod petycją o sygnaturze BKSP_155-X-445/25 w sprawie Zniesienia obowiązkowej matury z matematyki. Na dzień 2025-07-09 petycję podpisały 23 224 osoby co wyraźnie pokazuje że system edukacyjny potrzebuje zmian co jasno przyznała Sejmowa Komisja Petycji kierując ją do dalszych prac w Parlamencie. Słusznie w mojej ocenie autorka petycji P. Anna Drożdż wskazała we wyżej wymienionej petycji „Uważam, że system maturalny winien być zmieniony. Język polski i język obcy bez zmian. A następnie dodatkowy przedmiot pisemny do wyboru z całego katalogu (matematyka, fizyka, chemia, geografia, biologia, historia czy inne) i oczywiście rozszerzenie lub inny wybór. Niemniej z wyłączeniem matematyki, gdyż najwięcej uczniów oblewa właśnie ten przedmiot.” Bo nawet ja jako osoba solidna która jest Laureatem Wojewódzkiego Konkursu o Prawie nie mogę iść dalej w mojej drodze życiowej którą jest mój wymarzony kierunek Prawo lub Administracja. Podobna Petycja wpłynęła też do Wysokiego Senatu dnia 06.03.2025 gdzie została wniesiona przez Fundację „Dobre Państwo” słusznie autor wyżej wymienionej petycji w mojej ocenie piszę o przykładach ułatwień w uzyskaniu matury w innych Europejskich Państwach „Wielka Brytania stanowi przykład systemu, gdzie uczniowie na etapie odpowiednika polskiej matury zdają egzaminy z zaledwie 3—4 wybranych przedmiotów (A-levels), typowo powiązanych z planowanym kierunkiem studiów. Oznacza to, że uczeń nieuczelniony matematycznie może po 16. roku życia zrezygnować z nauki matematyki i nie zdawać z niej egzaminu końcowego, koncentrując się np. na przedmiotach humanistycznych lub artystycznych. Warto nadmienić też iż że np. we Finlandii już od 2003 r. fińskie prawo nakłada na licea (gymnasium) obowiązek organizowania indywidualnego wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Badania Lisy Vesterinen (2022) nad fińskimi maturzystami z dysleksją pokazują, że choć trudności ujawniają się u nich wyraźnie wraz ze wzrostem wymagań na poziomie szkoły średniej, to systematyczne wsparcie (specjalni pedagodzy, dostosowania w egzaminie maturalnym) pozwala im uzyskać Świadectwo dojrzałości na równi z innymi. Uczniowie dyslektyczni w Finlandii składają szczegółowe raporty diagnostyczne do krajowej komisji egzaminacyjnej, by zapewnić sobie odpowiednie udogodnienia i równe traktowanie na maturze. Ponadto należy nadmienić iż najważniejszy organ kontroli w naszym kraju czyli Najwyższa Izba Kontroli w raporcie z 2019 r. zarekomendowała czasowe zawieszenie obowiązkowej matury z matematyki do momentu poprawy efektywności nauczania tego przedmiotu w szkołach. NIK	

			argumentowała to słabymi wynikami i dużym odsetkiem porażek maturalnych z matematyki szczególnie w technikach. Nadmienię również że sprawa jest poważna z powodu dużego zainteresowania społecznego i złożonych kolejnych petycji przez Fundację „Dobre Państwo” do Pana Prezydenta RP Andrzeja Dudy.	
	Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Uczących się Języka Białoruskiego AB-BA z siedzibą w Białymstoku	Propozycje wykraczają poza zakres zmian objętych projektem UD220	Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Uczących się Języka Białoruskiego AB-BA z siedzibą w Białymstoku zgłasza uwagi do projektu zmian ustawy Prawo oświatowe oraz ustawy o systemie oświaty. Projekt ten zupełnie pomija uwagi i zalecenia Rzecznika Praw Obywatelskich wyartykułowane w wystąpieniu z dnia 02.09.2024 r. kierowanym do Minister Edukacji Narodowej (znak XI.816.7.2023.JK). W wystąpieniu tym Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o podjęcie zmian w prawie oświatowym, a także podniósł możliwą niekonstytucyjność obecnych rozwiązań prawnych i brak zagwarantowania mniejszościom narodowym prawa do organizacji nauki ich języka w odrębnych szkołach publicznych. Dlatego też postuluje się o wprowadzenie w przedmiotowym projekcie także zmian postulowanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Postulowane zmiany dotyczą: 1. Zdefiniowania występującego w art. 88 ust. 3 Prawa oświatowego pojęcia szkoły dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym. 2. Objęcia obowiązkowym nauczaniem języka mniejszości narodowej (odpowiednio etnicznej, języka regionalnego) wszystkich uczniów takiej szkoły. 3. Wprowadzenia do systemu edukacji odrębnego rodzaju szkoły dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym. 4. Określenia zasad utworzenia szkoły dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym przez jednostkę samorządu terytorialnego. 5. Umożliwienia uczestniczenia w nauce języka mniejszości narodowej w ww. szkole także osobom nie posiadającym obywatelstwa polskiego.	Propozycje wykraczają poza zakres zmian objętych projektem ud220; pismo przekazane do rozpatrzenia w odrębnym trybie
	Uwaga przesłana drogą elektroniczną		Szanowni Państwo, postanowiłam zabrać głos w związku z proponowaną zmianą terminu przeprowadzenia egzaminu ósmoklasisty. Powrót do terminu kwietniowego jest bardzo złym pomysłem szczególnie w perspektywie egzaminu z języka polskiego! Każdy nauczyciel tego przedmiotu apelowałby raczej o przesunięcie terminu egzaminu na czerwiec!	Propozycja utrzymania terminu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w maju nie została uwzględniona. W uzasadnieniu do projektu zmiany ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw przedstawiono argumentację za powrotem do

		Podaję powody: 1) Podstawa programowa z języka polskiego w szkole podstawowej jest bardzo obszerna. Nie dokonało się jej faktyczne zredukowanie o 20%. Wręcz przeciwnie – od ubiegłego roku szkolnego uczniowie przygotowują się do egzaminu na podstawie rozszerzonej podstawy programowej, która powróciła i zastąpiła wymagania egzaminacyjne opracowane po pandemii. Oznacza to, że wróciły np. dodatkowe zagadnienia z gramatyki (fonetyka) oraz dodatkowe lektury. Ponadto, uczniowie mają dobrze znać treść 5 lektur z klas IV-VI (zgoda, w tym roku szkolnym nie będzie sprawdzana ich szczegółowa znajomość, ale w przyszłym – już tak!). 2) Lista obowiązkowych lektur w klasach VII-VIII ich jest tak duża, że nie ma wystarczająco dużo czasu na powtarzanie pozostałych treści i rzetelne przygotowanie uczniów do egzaminu. Przypomnę też, że mówimy o tak trudnych i wymagających utworach jak „Balladyna”, „Quo vadis” czy „Pan Tadeusz”. 3) Warto również pamiętać, że w ciągu zaledwie 5 lat szkoły podstawowej uczniowie muszą znakomicie opanować gramatykę języka polskiego, zagadnienia literaturoznawcze, muszą być ekspertami w dziedzinie ortografii i interpunkcji, powinni również wyśmienicie znać treść lektur obowiązkowych. Tylko nauczyciele uczący w szkole podstawowej wiedzą, jak niewiele można zrobić z dziećmi w klasie IV i V! Jeszcze gorzej odbieram argumentację uzasadniającą przesunięcie egzaminu na kwiecień. Przywoływanie w tym kontekście niezadowolenia egzaminatorów oraz harmonogramu pracy liceów podczas wakacji jest niepoważne. Jestem egzaminatorem, pracuję w komisjach od 6 lat i nie mam nic przeciwko temu, by sprawdzać egzamin na początku czy pod koniec czerwca. Wręcz przeciwnie - jest to rozwiązanie lepsze, bo ma miejsce po najtrudniejszym okresie pracy szkolnej, gdy ocenianie całoroczne dobiega końca. Dysponuję zatem czasem właśnie wtedy, a nie na początku maja. Największy problem przesunięcia terminu egzaminu z maja na kwiecień dotyczy jednak możliwości dobrego przygotowania uczniów do ich pierwszego (tak ważnego!) egzaminu. Wycięcie całego miesiąca przeznaczonego na powtarzanie treści jest fatalne! Proponowanie powyższej zmiany przekonuje mnie, że pomysłodawcy naprawdę nie mają świadomości, jak wiele treści i materiału uczniowie muszą przyswoić na lekcjach języka polskiego w szkole podstawowej. Egzamin ósmoklasisty w kwietniu? Absolutnie nie! Najlepszy termin egzaminu – czerwiec, po wystawieniu ocen. Kompromisem może być utrzymanie – w ostateczności – terminu późnomajowego.	terminu kwietniowego przeprowadzania tego egzaminu.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA EDUKACJI¹⁾

z dnia

w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty

Na podstawie art. 9i ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986 i 1871 oraz z 2025 r. poz. 620, 1019, 1160, 1188, 1189 i ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) tryb pracy Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty, zwanej dalej „Kapitułą”;
- 2) kryteria dokonywania oceny dorobku zawodowego nauczyciela zgłoszonego do nadania tytułu honorowego profesora oświaty;
- 3) sposób i tryb składania wniosków o nadanie nauczycielowi tytułu honorowego profesora oświaty.

§ 2. 1. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, zwany dalej „ministrem”, wyznacza przewodniczącego Kapituły i zastępcę przewodniczącego Kapituły, spośród członków Kapituły.

2. Przewodniczący Kapituły kieruje pracami Kapituły, w szczególności:

- 1) zwołuje i prowadzi posiedzenia Kapituły;
- 2) ustala termin, formę i miejsce posiedzenia oraz porządek obrad;
- 3) rozstrzyga kwestie sporne powstałe w toku prac Kapituły.

3. W przypadku nieobecności przewodniczącego Kapituły zastępuje go zastępca przewodniczącego Kapituły.

§ 3. Posiedzenia Kapituły mogą odbywać się przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej zapewniających w szczególności:

- 1) transmisję obrad posiedzenia w czasie rzeczywistym;

¹⁾ Minister Edukacji kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji (Dz. U. poz. 2717).

- 2) wielostronną komunikację w czasie rzeczywistym umożliwiającą uczestnikom posiedzenia wypowiadanie się w jego toku;
- 3) możliwość głosowania.

§ 4. Organy sprawujące nadzór pedagogiczny, w terminie do dnia 31 marca każdego roku, składają do Kapituły wnioski o nadanie tytułu honorowego profesora oświaty wraz z uzasadnieniem zawierającym opis dorobku zawodowego kandydatów. Wniosek wraz z uzasadnieniem obejmuje nie więcej niż 4 strony w formacie A4.

§ 5. Kapituła ocenia dorobek zawodowy kandydata do tytułu honorowego profesora oświaty, biorąc pod uwagę:

- 1) jakość pracy prowadzonej z uczniami, w tym:
 - a) osiągnięcia dydaktyczne lub wychowawcze w pracy z uczniami, w tym osiągnięcia w pracy z uczniami niepełnosprawnymi lub z uczniami niedostosowanymi społecznie albo z uczniami zagrożonymi niedostosowaniem społecznym,
 - b) wyniki uczniów uzyskane z egzaminów przeprowadzanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne,
 - c) osiągnięcia uczniów uzyskane w konkursach, turniejach i olimpiadach;
- 2) pozytywne oddziaływanie na nauczycieli, w tym:
 - a) stwarzanie swoją postawą wzorca nauczyciela i wychowawcy,
 - b) dzielenie się z innymi nauczycielami wiedzą i doświadczeniem zawodowym,
 - c) pełnienie funkcji doradczych lub eksperckich w systemie oświaty, systemie pomocy społecznej lub systemie wspierania i resocjalizacji nieletnich;
- 3) wysoki poziom kultury pedagogicznej kandydata, w tym:
 - a) umiejętność prowadzenia dialogu z uczniami, rodzicami i nauczycielami,
 - b) umiejętność stawiania wymagań motywujących uczniów do pracy nad własnym rozwojem;
- 4) opracowanie własnego programu wychowania przedszkolnego lub programu nauczania;
- 5) uznany dorobek zawodowy potwierdzony Medalem Komisji Edukacji Narodowej, nagrodami ministra, kuratora oświaty, organów sprawujących nadzór pedagogiczny lub organów prowadzących przedszkola, szkoły i placówki;
- 6) znaczący udział w przygotowaniu zawodowym nauczycieli, nauczycieli początkujących odbywających przygotowanie do zawodu lub studentów odbywających praktyki;
- 7) publikacje dotyczące oświaty i wychowania oraz problematyki edukacyjnej.

§ 6. 1. Kapituła, w terminie do dnia 1 lipca każdego roku, przedstawia ministrowi, w formie uchwały, wnioski o nadanie tytułu honorowego profesora oświaty wybrane spośród wniosków złożonych do Kapituły.

2. Uchwała, o której mowa w ust. 1, jest podejmowana w głosowaniu jawnym bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej 1/2 członków Kapituły.

3. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos przewodniczącego Kapituły.

§ 7. 1. Z przebiegu posiedzenia Kapituły sporządza się protokół zawierający w szczególności:

- 1) datę i miejsce posiedzenia Kapituły;
- 2) imiona i nazwiska członków Kapituły obecnych na posiedzeniu;
- 3) porządek obrad posiedzenia;
- 4) rozstrzygnięcia podjęte na posiedzeniu Kapituły wraz z ich uzasadnieniem;
- 5) podpis przewodniczącego Kapituły.

2. Dokumentacja prac Kapituły jest przechowywana przez urząd obsługujący ministra.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.²⁾.

MINISTER EDUKACJI

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 września 2008 r. w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty (Dz. U. poz. 1017), które traci moc z dniem 31 grudnia 2025 r., na podstawie art. 2 pkt 2 ustawy z dnia o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 9i ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą – Karta Nauczyciela”. Projektowane rozporządzenie zastąpi obecnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 września 2008 r. w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty (Dz. U. poz. 1017).

Konieczność wydania nowego rozporządzenia wynika ze zmiany upoważnienia ustawowego zawartego w art. 9i ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela, dokonanej na podstawie art. 2 pkt 2 ustawy z dnia ... r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

Zgodnie z tym przepisem minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, tryb pracy Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty oraz kryteria dokonywania oceny dorobku zawodowego nauczyciela zgłoszonego do nadania tytułu honorowego profesora oświaty, sposób i tryb składania wniosków o nadanie tego tytułu, o których mowa w art. 9i ust. 1 i 2 ustawy – Karta Nauczyciela, uwzględniając niezawisłość Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty w rozpatrywaniu wniosków oraz dokonanie wszechstronnej oceny dorobku zawodowego nauczyciela, a także sprawność i efektywność prac Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty.

W projektowanym rozporządzeniu przewidziano sposób powoływania i kompetencje przewodniczącego Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty, zwanej dalej „Kapitułą”, i jego zastępcy. Zrezygnowano z wybierania przewodniczącego i jego zastępcy przez członków Kapituły, przewidując ich wyznaczenie przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania spośród członków Kapituły (§ 2 ust. 1 projektowanego rozporządzenia). Takie rozwiązanie pozwoli precyzyjnie określić, który członek kieruje pracami Kapituły, w tym przewodniczy pierwszemu posiedzeniu Kapituły w nowym składzie. Ponadto w § 2 ust. 3 projektowanego rozporządzenia doprecyzowano, że zastępca przewodniczącego Kapituły zastępuje przewodniczącego Kapituły jedynie w przypadku jego nieobecności. Dotychczasowe rozporządzenie określało bowiem, że pracami Kapituły kieruje przewodniczący lub jego zastępca, nie wskazując jednak, w których przypadkach kierowanie przejmuje zastępca

przewodniczącego Kapituły. Nadto w § 2 ust. 2 projektowanego rozporządzenia przewidziano określenie kompetencji przewodniczącego, do którego obowiązków będzie należało kierowanie pracami Kapituły, obejmujących w szczególności zwoływanie i prowadzenie posiedzenia Kapituły, ustalenie terminu, formy i miejsca posiedzenia, a także porządku obrad oraz rozstrzyganie kwestii spornych powstałych w toku prac Kapituły.

Projektowane rozporządzenie wprowadza możliwość organizowania posiedzeń Kapituły w trybie zdalnym, przy czym musi zostać wówczas zapewniona transmisja obrad posiedzenia w czasie rzeczywistym, podczas której członkowie mogą się swobodnie komunikować i mieć możliwość głosowania. Wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej w pracy wielu organów kolegialnych stanowi obecnie powszechną praktykę, pozwalając nie tylko ograniczyć koszty związane z odbywaniem spotkań stacjonarnych, ale również czas, który członkowie Kapituły muszą poświęcić na dojazd do miejsca stacjonarnego posiedzenia (§ 3 projektowanego rozporządzenia). Dotychczasowe rozporządzenie nie przewidywało takiej możliwości.

W § 4 projektowanego rozporządzenia zasadniczo powielono obowiązujące rozwiązanie w zakresie sposobu i trybu składania wniosków o nadanie nauczycielowi tytułu honorowego profesora oświaty. Wnioski do Kapituły będą składane przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny w terminie do 31 marca każdego roku. Doprecyzowano jednak, że wniosek razem z uzasadnieniem zawierającym opis dorobku zawodowego kandydata obejmuje nie więcej niż 4 strony w formacie A4. W ocenie projektodawcy proponowana zmiana powinna przyczynić się do uwzględniania w opisie jedynie najważniejszych informacji o kandydacie i jego osiągnięciach, tym samym ujednolicając składane wnioski pod względem formalnym i obiektywizując ilość danych będących podstawą oceny kandydatów przez Kapitułę (§ 4 projektu rozporządzenia).

W stosunku do obecnie obowiązującego rozporządzenia co do zasady utrzymano dotychczasowe regulacje w zakresie kryteriów dokonywania oceny dorobku zawodowego nauczyciela zgłoszonego do nadania tytułu honorowego profesora oświaty (§ 5 projektowanego rozporządzenia). W kryteriach wskazano na elementy, takie jak jakość pracy bezpośrednio z uczniami oraz wpływ kandydata na swoje środowisko zawodowe, np. przez stwarzanie swoją postawą wzorca, przez różne formy dzielenia się z innymi nauczycielami swoją wiedzą i doświadczeniem zawodowym. Kryterium oceny dorobku są też np. szczególne zasługi

kandydata oraz jego wysoka kultura pedagogiczna, rozumiana jako wybitna umiejętność prowadzenia dialogu w połączeniu ze stawianiem wymagań motywujących uczniów do pracy nad własnym rozwojem. Zrezygnowano jednak z kryterium oceny wysokiego poziomu kultury języka kandydata, biorąc pod uwagę, że Kapituła nie przeprowadza bezpośrednich rozmów z kandydatami, a swoją ocenę formułuje na podstawie analizy pisemnego wniosku wraz z uzasadnieniem. Ponadto przepis § 5 pkt 1 lit. b projektowanego rozporządzenia dostosowano do obowiązującego systemu egzaminów zewnętrznych, w którym nie przewiduje się już przeprowadzania sprawdzianu w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej oraz egzaminu gimnazjalnego przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w gimnazjum. Warto dodać, że obecnie w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej przeprowadza się egzamin ósmoklasisty. Kryteria oceny dorobku w zakresie uwzględnianych przez Kapitułę wyników uczniów kandydata obejmują wyniki uzyskane z przeprowadzonych przez okręgowe komisje egzaminacyjne zarówno dotychczasowych, jak i obecnych egzaminów zewnętrznych.

Nadto w projekcie podtrzymano dotychczasowy termin dla Kapituły do przedstawienia ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania wniosków o nadanie tytułu honorowego profesora oświaty, tj. nie później niż do dnia 1 lipca każdego roku. Zmieniono jednak przepis w zakresie *quorum* wymaganego do podjęcia uchwały wskazującej przedstawianych kandydatów. Obowiązujące przepisy wymagają obecności co najmniej 2/3 członków Kapituły, co z uwagi na losowe przypadki nieobecności członków uniemożliwiało niekiedy podjęcie uchwały. Projektowane rozwiązanie przewiduje, że uchwała będzie skutecznie podjęta, jeżeli obecna podczas głosowania będzie co najmniej połowa składu członków Kapituły. Zmiana powinna przyczynić się do bardziej efektywnej pracy Kapituły. W projekcie wprowadzono również zasadę, że w przypadku równej liczby głosów rozstrzygający będzie głos przewodniczącego Kapituły, co – z uwagi na parzystą liczbę jej członków – może mieć miejsce. Pozostawiono przy tym wymóg, aby głosowanie odbywało się w sposób jawny (§ 6 projektu rozporządzenia).

Projekt rozporządzenia określa nadto obowiązek sporządzenia protokołu z posiedzenia Kapituły i jego niezbędne elementy. W tym zakresie projekt w zasadzie powiela obowiązujące przepisy (§ 7 projektu rozporządzenia).

Zrezygnowano także z możliwości tworzenia zespołów roboczych, powoływanych spośród członków Kapituły, uregulowanej w § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej

z dnia 4 września 2008 r. w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty, gdyż, jak pokazuje praktyka, ta forma organizacji pracy nie była wykorzystywana w pracach Kapituły.

Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 2026 r. (§ 8 projektu rozporządzenia).

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych wymagających notyfikacji w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie podlegał ocenie w zakresie oceny skutków regulacji w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408).

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Odnosząc się do § 12 pkt 1 w związku z § 132 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) należy stwierdzić, że projekt rozporządzenia uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.

Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty Ministerstwo wiodące: Ministerstwo Edukacji Narodowej Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Katarzyna Lubnauer, Sekretarz Stanu Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Jan Chojnacki, radca w Departamencie Kształcenia Ogólnego, tel. (22) 34 74 981; e-mail: jan.chojnacki@men.gov.pl	Data sporządzenia 9 października 2025 r. Źródło: Upoważnienie ustawowe – art. 9i ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986, z późn. zm.) Nr w Wykazie prac legislacyjnych Ministra Edukacji –

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Wydanie nowego rozporządzenia jest konieczne ze względu na nowe brzmienie upoważnienia zawartego w art. 9i ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, zwanej dalej „ustawą – Karta Nauczyciela”, które zostało zmienione na podstawie art. 2 pkt 2 ustawy z dnia ... r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 9i ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela, zgodnie z którym minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, tryb pracy Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty oraz kryteria dokonywania oceny dorobku zawodowego nauczyciela zgłoszonego do nadania tytułu honorowego profesora oświaty, sposób i tryb składania wniosków o nadanie tego tytułu, o których mowa w art. 9i ust. 1 i 2 ustawy – Karta Nauczyciela, uwzględniając niezawisłość Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty w rozpatrywaniu wniosków oraz dokonanie wszechstronnej oceny dorobku zawodowego nauczyciela, a także sprawność i efektywność prac Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty.

Projekt rozporządzenia zastąpi obecnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 września 2008 r. w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty (Dz. U. poz. 1017).

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

W projekcie rozporządzenia co do zasady utrzymuje się rozwiązania obowiązujące w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 września 2008 r. w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty, jednak bez uwzględniania materii, która została przeniesiona do ustawy – Karta Nauczyciela. W stosunku do przepisów dotychczasowego rozporządzenia proponuje się następujące zmiany:

- 1) wprowadzenie możliwości prowadzenia tzw. zdalnych posiedzeń przez Kapitułę;
- 2) doprecyzowanie kompetencji przewodniczącego Kapituły;
- 3) ograniczenie ilości informacji przedstawianych we wniosku składanym do Kapituły;
- 4) zmianę *quorum* wymaganego do skutecznego podjęcia uchwały przez Kapitułę.

Projekt zawiera również dostosowanie przepisów rozporządzenia do obowiązujących przepisów oświatowych w zakresie egzaminów zewnętrznych przeprowadzanych w systemie oświaty, których wyniki uzyskiwane przez uczniów kandydata są jednym z kryteriów dokonywania oceny dorobku zawodowego kandydata do nadania tytułu honorowego profesora oświaty.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Każdy kraj przyjmuje własne rozwiązania w tym zakresie.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
liczba nauczycieli dyplomowanych: 1) ogółem 2) w tym posiadający co najmniej 20-letni okres pracy w zawodzie nauczyciela, w tym co najmniej 10-letni okres pracy jako nauczyciel dyplomowany	364 421 osób; 226 095 osób	dane systemu informacji oświatowej według stanu na dzień 30.09.2024 r.	Podleganie ocenie przez Kapitułę do Spraw Profesorów Oświaty w przypadku złożenia przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny, w tym kuratora oświaty, wniosku o nadanie tytułu honorowego profesora oświaty.
organy sprawujące nadzór pedagogiczny	16 kuratorów oświaty; 8 ministrów będących organami		Realizowanie uprawnienia wynikającego z ustawy – Karta Nauczyciela do składania wniosku o nadanie tytułu honorowego profesora oświaty do Kapituły do Spraw

	sprawującymi nadzór pedagogiczny		Profesorów Oświaty.

Profesorów Oświaty.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt rozporządzenia zostanie skierowany do zaopiniowania przez reprezentatywne organizacje związkowe w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 440) oraz reprezentatywne organizacje pracodawców w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 2025 r. poz. 423) i partnerów społecznych, tj. przez:

- 1) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”;
- 2) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 3) Forum Związków Zawodowych;
- 4) Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego;
- 5) Związek Zawodowy Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”;
- 6) Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) Związek Przedsiębiorców i Pracodawców;
- 8) Konfederację Lewiatan;
- 9) Związek Rzemiosła Polskiego;
- 10) Związek Pracodawców Business Centre Club;
- 11) Federację Przedsiębiorców Polskich;
- 12) Polskie Towarzystwo Gospodarcze;
- 13) Federację Inicjatyw Oświatowych;
- 14) Fundację Rzecznik Praw Rodziców;
- 15) Fundację „Rodzice Szkole”;
- 16) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty;
- 17) Alians Ewangeliczny w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 18) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski;
- 19) Polską Radę Ekumeniczną;
- 20) Związek Zawodowy „Rada Poradnictwa”;
- 21) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intellektualną;
- 22) Polski Związek Głuchych – Zarząd Główny;
- 23) Polski Związek Niewidomych – Zarząd Główny;
- 24) Fundację SYNAPSIS.

Projekt rozporządzenia zostanie również przekazany do zaopiniowania przez Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka.

Projekt rozporządzenia zostanie również przekazany do zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, Komisję Wspólną Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych oraz Radę Dialogu Społecznego.

Projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Edukacji zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Wyniki konsultacji publicznych i opiniowania zostaną omówione w raporcie z konsultacji publicznych i opiniowania.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

[illegible]

Saldo ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Źródła finansowania	Wejście w życie rozporządzenia nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, w tym dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.											
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Brak.											
7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe												
Skutki												
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)				
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0				
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0				
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0				
	osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze	0	0	0	0	0	0	0				
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	–										
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	–										
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	–										
	osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze	–										
Niemierzalne	–	–										
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe. Nie będzie miało również wpływu na sytuację osób niepełnosprawnych i osób starszych.											
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu												
☒ nie dotyczy												
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).					☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy							
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:					☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:							
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.					☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy							
Komentarz: Brak.												
9. Wpływ na rynek pracy												
Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na rynek pracy.												
10. Wpływ na pozostałe obszary												
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe				☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:				☐ informatyzacja ☐ zdrowie				

Omówienie wpływu	Brak wpływu.
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego	
Wykonanie przepisów rozporządzenia nastąpi po jego wejściu w życie. Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.	
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?	
Ze względu na charakter regulacji nie przewiduje się przeprowadzenia ewaluacji efektów projektu.	
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)	
Brak.	

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO¹⁾

z dnia

**w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach
artystycznych**

Na podstawie art. 44zq ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881, 1019 i ...) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1.

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki i sposób oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach artystycznych, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2017 r. w sprawie typów szkół artystycznych publicznych i niepublicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2547).

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa:

- 1) bez bliższego określenia o:
 - a) szkole muzycznej – należy przez to rozumieć ogólnokształcącą szkołę muzyczną I stopnia, szkołę muzyczną I stopnia, ogólnokształcącą szkołę muzyczną II stopnia i szkołę muzyczną II stopnia,
 - b) szkole baletowej – należy przez to rozumieć ogólnokształcącą szkołę baletową i szkołę sztuki tańca,
 - c) szkole policealnej – należy przez to rozumieć szkołę policealną plastyczną i szkołę policealną muzyczną;
- 2) o ustawie – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- 3) o przedmiocie głównym – należy przez to rozumieć następujące obowiązkowe zajęcia edukacyjne artystyczne:

¹⁾ Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego kieruje działem administracji rządowej – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2025 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. U. poz. 996).

- a) w ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia:
 - w klasach I–VI – instrument główny,
 - w klasach VII i VIII – instrument główny albo rytmikę,
 - b) w szkole muzycznej I stopnia – instrument główny,
 - c) w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia:
 - w specjalnościach fortepianmistrzostwo, instrumentalistyka, instrumentalistyka jazzowa i teoria muzyki – specjalizację,
 - w specjalności lutnictwo – lutnictwo,
 - w specjalności rytmika – rytmikę,
 - w specjalnościach wokalistyka i wokalistyka jazzowa – śpiew,
 - d) w szkole muzycznej II stopnia:
 - w specjalnościach fortepianmistrzostwo, instrumentalistyka, instrumentalistyka jazzowa i teoria muzyki – specjalizację,
 - w specjalności rytmika – rytmikę,
 - w specjalnościach wokalistyka i wokalistyka jazzowa – śpiew,
 - e) w liceum sztuk plastycznych i w policealnej szkole plastycznej – specjalizację artystyczną,
 - f) w szkole baletowej – taniec klasyczny,
 - g) w szkole sztuki cyrkowej – sztukę cyrkową,
 - h) w policealnej szkole muzycznej:
 - w specjalności wokalnno-aktorskiej – śpiew,
 - w specjalności wokalnno-baletowej – śpiew i taniec;
- 4) o zajęciach edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy – należy przez to rozumieć następujące obowiązkowe zajęcia edukacyjne artystyczne:
- a) w szkole muzycznej – pracę z akompaniatorem,
 - b) w szkole baletowej – repertuar i praktyki sceniczne.

Rozdział 2.

Ocenianie, klasyfikowanie i promowanie uczniów

§ 3. Wymagania edukacyjne, o których mowa w art. 44zd ust. 6 pkt 1 ustawy, a w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne i kształcenie artystyczne – także oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, o których mowa w art. 44zd ust. 6 pkt 1a ustawy – dostosowuje się do

indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia:

- 1) posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – na podstawie tego orzeczenia oraz ustaleń zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym, o którym mowa w art. 127 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...), zwanej dalej „ustawą – Prawo oświatowe”;
- 2) posiadającego orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania – na podstawie tego orzeczenia;
- 3) posiadającego opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się lub inną opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, wskazującą na potrzebę takiego dostosowania – na podstawie tej opinii;
- 4) nieposiadającego orzeczenia lub opinii wymienionych w pkt 1–3, który jest objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole artystycznej – na podstawie rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia, dokonanego przez nauczycieli i specjalistów, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe;
- 5) posiadającego opinię lekarza o ograniczonych możliwościach wykonywania przez ucznia określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego – na podstawie tej opinii.

§ 4. 1. Opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się może być wydana uczniowi szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne i kształcenie artystyczne nie wcześniej niż po ukończeniu klasy, której zakres nauczania odpowiada klasie III szkoły podstawowej, i nie później niż do ukończenia klasy, której zakres nauczania odpowiada klasie VIII szkoły podstawowej.

2. Na wniosek nauczyciela lub specjalisty wykonującego w szkole artystycznej zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzących zajęcia z uczniem w szkole artystycznej, i po uzyskaniu zgody rodziców albo pełnoletniego ucznia lub na wniosek rodziców albo pełnoletniego ucznia opinia, o której mowa w ust. 1, może być wydana także uczniowi szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego. Wniosek wraz z uzasadnieniem składa się do dyrektora szkoły artystycznej. Dyrektor szkoły artystycznej, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej,

przekazuje wniosek wraz z uzasadnieniem oraz opinią rady pedagogicznej do poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, oraz informuje o tym rodziców albo pełnoletniego ucznia.

3. Opinia, o której mowa w ust. 1, może być wydana uczniowi szkoły artystycznej realizującej wyłącznie kształcenie artystyczne nie wcześniej niż w czasie, w którym jednocześnie uczęszcza on do klasy IV szkoły podstawowej, i nie później niż w czasie, w którym jednocześnie uczęszcza do klasy VIII szkoły podstawowej.

4. Na wniosek nauczyciela lub specjalisty wykonującego w szkole artystycznej zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzących zajęcia z uczniem w szkole artystycznej, i po uzyskaniu zgody rodziców albo pełnoletniego ucznia lub na wniosek rodziców albo pełnoletniego ucznia opinia, o której mowa w ust. 1, może być wydana także uczniowi szkoły artystycznej realizującej wyłącznie kształcenie artystyczne, który jednocześnie uczęszcza do szkoły ponadpodstawowej. Wniosek wraz z uzasadnieniem składa się do dyrektora szkoły artystycznej. Dyrektor szkoły artystycznej, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, przekazuje wniosek wraz z uzasadnieniem oraz opinią rady pedagogicznej do poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, oraz informuje o tym rodziców albo pełnoletniego ucznia.

§ 5. 1. Dyrektor szkoły artystycznej zwalnia ucznia ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia, ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia lub liceum sztuk plastycznych z wykonywania określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego, na podstawie opinii o ograniczonych możliwościach wykonywania przez ucznia tych ćwiczeń, wydanej przez lekarza, na czas określony w tej opinii.

2. Dyrektor:

- 1) ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia, ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia lub liceum sztuk plastycznych zwalnia ucznia z realizacji z realizacji wychowania fizycznego,
- 2) ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia, ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia, liceum sztuk plastycznych lub ogólnokształcącej szkoły baletowej zwalnia ucznia z realizacji informatyki,
- 3) ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia, ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia lub ogólnokształcącej szkoły baletowej zwalnia ucznia z realizacji plastyki,
- 4) liceum sztuk plastycznych zwalnia ucznia z realizacji muzyki,
- 5) szkoły muzycznej zwalnia ucznia z realizacji chóru

– na podstawie opinii o ograniczonych możliwościach uczestniczenia ucznia w tych zajęciach, wydanej przez lekarza, na czas określony w tej opinii.

3. Jeżeli okres zwolnienia ucznia z realizacji obowiązkowych zajęć edukacyjnych, o którym mowa w ust. 2, uniemożliwia ustalenie śródrocznej lub rocznej, a w przypadku szkoły policealnej – semestralnej oceny klasyfikacyjnej, w dokumentacji przebiegu nauczania zamiast oceny klasyfikacyjnej wpisuje się „zwolniony” albo „zwolniona”.

§ 6. 1. Dyrektor szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne i kształcenie artystyczne zwalnia ucznia z uszkodzeniem słuchu, z głęboką dysleksją rozwojową, z afazją, z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, z nauki drugiego języka obcego nowożytnego albo języka łacińskiego do końca danego etapu edukacyjnego na wniosek rodziców albo pełnoletniego ucznia oraz na podstawie:

- 1) opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, albo
- 2) orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego

– z których wynika potrzeba zwolnienia z nauki tego języka.

2. W przypadku zwolnienia ucznia z nauki drugiego języka obcego nowożytnego albo języka łacińskiego w dokumentacji przebiegu nauczania zamiast oceny klasyfikacyjnej wpisuje się „zwolniony” albo „zwolniona”.

§ 7. 1. Z zastrzeżeniem ust. 2, roczne, a w szkole policealnej – semestralne, oraz końcowe oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych, z wyjątkiem zajęć edukacyjnych ogólnokształcących w klasach, których zakres nauczania odpowiada klasom I–III szkoły podstawowej, ustala się w stopniach według następującej skali:

- 1) stopień celujący – 6;
- 2) stopień bardzo dobry – 5;
- 3) stopień dobry – 4;
- 4) stopień dostateczny – 3;
- 5) stopień dopuszczający – 2;
- 6) stopień niedostateczny – 1.

2. Roczne, a w szkole policealnej – semestralne, oraz końcowe oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy, ustala się według następującej skali:

- 1) zrealizowano;
- 2) nie zrealizowano.

3. Pozytywnymi ocenami klasyfikacyjnymi są oceny, które umożliwiają otrzymanie promocji zgodnie z § 19.

4. Negatywnymi ocenami klasyfikacyjnymi są oceny, które nie umożliwiają otrzymania promocji zgodnie z § 19.

§ 8. 1. Ocenianie bieżące z zajęć edukacyjnych ma na celu monitorowanie pracy ucznia oraz przekazywanie uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych, pomagających w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć.

2. W ramach oceniania bieżącego z:

1) zajęć edukacyjnych ogólnokształcących w:

a) ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia w klasach realizujących kształcenie ogólne w zakresie klas I–III szkoły podstawowej nauczyciel nie zadaje uczniowi:

- pisemnych prac domowych, z wyjątkiem ćwiczeń usprawniających motorykę małą,
- praktyczno-technicznych prac domowych
- do wykonania w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych,

b) ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia i ogólnokształcącej szkole baletowej w klasach realizujących kształcenie ogólne w zakresie klas IV–VIII szkoły podstawowej nauczyciel może zadać uczniowi pisemną lub praktyczno-techniczną pracę domową do wykonania w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych;

2) z zajęć edukacyjnych artystycznych w:

a) ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia w klasach I–III i szkole muzycznej I stopnia o sześcioletnim cyklu kształcenia w klasach I–III nauczyciel nie zadaje uczniowi pisemnych i praktyczno-technicznych prac domowych do wykonania w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych,

b) ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia w klasach IV–VIII, szkole muzycznej I stopnia o sześcioletnim cyklu kształcenia w klasach IV–VI, szkole muzycznej I stopnia o czteroletnim cyklu kształcenia i szkole baletowej w klasach I–V nauczyciel może zadać uczniowi pisemną lub praktyczno-techniczną pracę domową do wykonania w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych.

3. Pisemne lub praktyczno-techniczne prace domowe, o których mowa w ust. 2 pkt 1 lit. b albo w ust. 2 pkt 2 lit. b, nie są obowiązkowe dla ucznia i nie ustala się z nich oceny.

4. Przepisów:

- 1) ust. 2 pkt 2 lit. a nie stosuje się do zajęć edukacyjnych artystycznych przedmiotu głównego oraz chóru, orkiestry lub zespołu instrumentalnego;
- 2) ust. 3 nie stosuje się do zajęć edukacyjnych artystycznych:
 - a) przedmiotu głównego,
 - b) fortepianu dodatkowego, kształcenia słuchu oraz chóru, orkiestry lub zespołu instrumentalnego w ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia i szkole muzycznej I stopnia,
 - c) fortepianu dla rytmiki i improwizacji fortepianowej w ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia,
 - d) tańca współczesnego, tańca ludowego i charakterystycznego, tańca dawnego i partnerowania w klasach I–V szkoły baletowej.

5. Ćwiczenia usprawniające motorykę małą, o których mowa w ust. 2 pkt 1 lit. a tiret pierwsze, są obowiązkowe dla ucznia i nauczyciel może ustalić z nich ocenę.

6. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. b albo w ust. 2 pkt 2 lit. b, nauczyciel sprawdza wykonaną przez ucznia pisemną lub praktyczno-techniczną pracę domową i przekazuje mu informację, o której mowa w ust. 1.

§ 9. Śródroczna i roczna opisowa ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych ogólnokształcących, o której mowa w art. 44zga ust. 1 pkt 2 i ust. 4 ustawy, uwzględnia poziom i postępy w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań, o których mowa w art. 44zd ust. 3 pkt 2 ustawy, oraz wskazuje potrzeby rozwojowe i edukacyjne ucznia związane z przewyżnianiem trudności w nauce lub rozwijaniem uzdolnień.

§ 10. 1. Przy ustalaniu oceny z:

- 1) plastyki, techniki i wychowania fizycznego – w ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia,
- 2) plastyki i wychowania fizycznego – w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia,
- 3) muzyki i wychowania fizycznego – w liceum sztuk plastycznych,
- 4) plastyki i techniki – w ogólnokształcącej szkole baletowej

– należy przede wszystkim brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć, a w przypadku wychowania fizycznego – także systematyczność udziału ucznia w zajęciach oraz aktywność ucznia w działaniach podejmowanych przez odpowiednio ogólnokształcącą szkołę muzyczną I

stopnia, ogólnokształcącą szkołę muzyczną II stopnia albo liceum sztuk plastycznych na rzecz kultury fizycznej.

2. W przypadku gdy w odpowiednio ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia, ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia albo liceum sztuk plastycznych zajęcia wychowania fizycznego realizowane w formie do wyboru przez ucznia są prowadzone przez innego nauczyciela niż nauczyciel prowadzący zajęcia wychowania fizycznego w formie klasowo-lekcyjnej, śródroczną i roczną ocenę klasyfikacyjną z zajęć wychowania fizycznego ustala nauczyciel prowadzący te zajęcia w formie klasowo-lekcyjnej po uwzględnieniu opinii nauczyciela prowadzącego zajęcia wychowania fizycznego w formie do wyboru przez ucznia.

§ 11. W przypadku wprowadzenia w tygodniowym rozkładzie zajęć zestawienia zajęć edukacyjnych w blok przedmiotowy odrębnie ustala się oceny z poszczególnych zajęć edukacyjnych wchodzących w skład tego bloku.

§ 12. W przypadku nieklasyfikowania ucznia z zajęć edukacyjnych w dokumentacji przebiegu nauczania zamiast oceny klasyfikacyjnej wpisuje się „nieklasyfikowany” albo „nieklasyfikowana”.

§ 13. 1. Roczna i końcowa ocena klasyfikacyjna zachowania uwzględnia następujące podstawowe obszary:

- 1) wywiązywanie się z obowiązków ucznia;
- 2) postępowanie zgodne z dobrem społeczności szkolnej;
- 3) dbałość o honor i tradycje szkoły artystycznej;
- 4) dbałość o piękno mowy ojczystej;
- 5) dbałość o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych osób;
- 6) godne, kulturalne zachowanie się w szkole artystycznej i poza nią;
- 7) okazywanie szacunku innym osobom.

2. Począwszy od klasy, której zakres nauczania odpowiada klasie IV szkoły podstawowej, roczną i końcową ocenę klasyfikacyjną zachowania ustala się według następującej skali:

- 1) wzorowe;
- 2) bardzo dobre;
- 3) dobre;
- 4) poprawne;
- 5) nieodpowiednie;
- 6) naganne.

3. Przy ustalaniu oceny klasyfikacyjnej zachowania ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia lub inne dysfunkcje rozwojowe, należy uwzględnić wpływ stwierdzonych zaburzeń lub dysfunkcji na jego zachowanie, na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania lub opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej.

§ 14. 1. Uczeń otrzymuje roczną ocenę klasyfikacyjną z przedmiotu głównego w trybie egzaminu promocyjnego w:

- 1) ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia i szkole muzycznej I stopnia, z wyjątkiem ucznia klasy I tych szkół;
- 2) ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia i szkole muzycznej II stopnia – w specjalnościach instrumentalistyka, instrumentalistyka jazzowa, wokalistyka, wokalistyka jazzowa i rytmika, z wyjątkiem ucznia:
 - a) klasy IV ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia i szkoły muzycznej II stopnia o czteroletnim cyklu kształcenia,
 - b) klasy VI szkoły muzycznej II stopnia o sześcioletnim cyklu kształcenia;
- 3) szkole baletowej, z wyjątkiem ucznia klasy IX tej szkoły.

2. Uczeń ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia i szkoły muzycznej I stopnia otrzymuje końcową ocenę klasyfikacyjną z przedmiotu głównego w trybie egzaminu końcowego.

§ 15. 1. Egzamin promocyjny i egzamin końcowy przeprowadza komisja, w której skład wchodzi:

- 1) dyrektor szkoły artystycznej albo nauczyciel zajmujący w szkole artystycznej inne stanowisko kierownicze – jako przewodniczący komisji;
- 2) nauczyciel prowadzący z uczniem dane zajęcia edukacyjne;
- 3) nauczyciel lub nauczyciele tych samych lub pokrewnych zajęć edukacyjnych.

2. Egzamin promocyjny i egzamin końcowy przeprowadza się w formie praktycznej.

3. Ocenę z egzaminu promocyjnego i egzaminu końcowego ustala się w stopniach według skali, o której mowa w § 7 ust. 1, na podstawie liczby punktów uzyskanych przez ucznia z egzaminu według następującej skali:

- 1) stopień określony w § 7 ust. 1 pkt 1 – 25 punktów;
- 2) stopień określony w § 7 ust. 1 pkt 2 – od 21 do 24 punktów;
- 3) stopień określony w § 7 ust. 1 pkt 3 – od 16 do 20 punktów;

- 4) stopień określony w § 7 ust. 1 pkt 4 – od 13 do 15 punktów;
- 5) stopień określony w § 7 ust. 1 pkt 5 – 11 i 12 punktów;
- 6) stopień określony w § 7 ust. 1 pkt 6 – od 0 do 10 punktów.

4. Ocenę z egzaminu promocyjnego i egzaminu końcowego proponuje i uzasadnia nauczyciel prowadzący z uczniem dane zajęcia edukacyjne. Każda z osób wchodzących w skład komisji ocenia ucznia, przyznając punkty według skali, o której mowa w ust. 3. Liczbę punktów uzyskaną przez ucznia z egzaminu ustala się jako średnią arytmetyczną punktów przyznanych przez poszczególne osoby wchodzące w skład komisji i zaokrągla do pełnych punktów w ten sposób, że ułamkowe części punktów wynoszące mniej niż 0,5 punktu pomija się, a ułamkowe części punktów wynoszące 0,5 punktu i więcej podwyższa się do pełnych punktów.

5. Z egzaminu promocyjnego i egzaminu końcowego sporządza się protokół zawierający:

- 1) nazwę zajęć edukacyjnych, z których był przeprowadzony egzamin;
- 2) imiona i nazwiska osób wchodzących w skład komisji;
- 3) termin egzaminu;
- 4) imię i nazwisko ucznia;
- 5) zadania egzaminacyjne lub program artystyczny wykonany podczas egzaminu;
- 6) ustaloną odpowiednio roczną ocenę klasyfikacyjną lub końcową ocenę klasyfikacyjną wraz z liczbą punktów uzyskanych przez ucznia z egzaminu.

6. Protokół podpisują osoby wchodzące w skład komisji. Protokół stanowi załącznik do arkusza ocen ucznia.

§ 16. 1. Egzamin klasyfikacyjny, o którym mowa w art. 44za ust. 2 i 3 ustawy oraz w art. 115 ust. 3 i art. 164 ust. 3 i 4 ustawy – Prawo oświatowe, zwany dalej „egzaminem klasyfikacyjnym”:

- 1) z zajęć edukacyjnych ogólnokształcących – przeprowadza się w formie pisemnej i ustnej;
- 2) z zajęć edukacyjnych artystycznych – przeprowadza się w formie: pisemnej, ustnej, praktycznej lub mieszanej, ustalonej przez dyrektora szkoły artystycznej.

2. Egzamin klasyfikacyjny z:

- 1) informatyki, plastyki, techniki i wychowania fizycznego – w ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia,
- 2) informatyki, plastyki i wychowania fizycznego – w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia,
- 3) informatyki, muzyki i wychowania fizycznego – w liceum sztuk plastycznych,

4) informatyki, plastyki i techniki – w ogólnokształcącej szkole baletowej – ma przede wszystkim formę zadań praktycznych.

3. W przypadku egzaminu klasyfikacyjnego z zajęć edukacyjnych artystycznych, z których ocenę ustala się w trybie egzaminu promocyjnego lub egzaminu końcowego, stosuje się odpowiednio przepisy § 15 ust. 2–6.

4. Egzamin klasyfikacyjny, o którym mowa w art. 44za ust. 2 i 3 ustawy oraz w art. 115 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe, przeprowadza komisja, w której skład wchodzi:

- 1) dyrektor szkoły artystycznej albo nauczyciel zajmujący w szkole artystycznej inne stanowisko kierownicze – jako przewodniczący komisji;
- 2) nauczyciel prowadzący z uczniem dane zajęcia edukacyjne;
- 3) nauczyciel lub nauczyciele tych samych lub pokrewnych zajęć edukacyjnych.

5. Egzamin klasyfikacyjny, o którym mowa w art. 164 ust. 3 i 4 ustawy – Prawo oświatowe, przeprowadza komisja, w której skład wchodzi:

- 1) dyrektor szkoły artystycznej albo nauczyciel zajmujący w szkole artystycznej inne stanowisko kierownicze – jako przewodniczący komisji;
- 2) nauczyciel danych zajęć edukacyjnych;
- 3) nauczyciel lub nauczyciele tych samych lub pokrewnych zajęć edukacyjnych.

6. W przypadku gdy nie jest możliwe powołanie nauczyciela danego języka obcego nowożytnego albo języka łacińskiego w skład komisji przeprowadzającej egzamin klasyfikacyjny, o którym mowa w art. 164 ust. 3 i 4 ustawy – Prawo oświatowe, dla ucznia, który kontynuuje we własnym zakresie naukę języka obcego nowożytnego albo języka łacińskiego jako przedmiotu obowiązkowego lub uczęszcza do oddziału w innej szkole na zajęcia z języka obcego nowożytnego albo języka łacińskiego, dyrektor szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne i kształcenie artystyczne powołuje w skład komisji nauczyciela danego języka obcego nowożytnego albo języka łacińskiego zatrudnionego w innej szkole, w porozumieniu z dyrektorem tej szkoły.

7. Przewodniczący komisji uzgadnia z uczniem, o którym mowa w art. 164 ust. 3 i 4 ustawy – Prawo oświatowe, oraz jego rodzicami liczbę zajęć edukacyjnych, z których uczeń może przystąpić do egzaminów klasyfikacyjnych w ciągu jednego dnia.

8. Z egzaminu klasyfikacyjnego sporządza się protokół zawierający:

- 1) nazwę zajęć edukacyjnych, z których był przeprowadzony egzamin;
- 2) imiona i nazwiska osób wchodzących w skład komisji;
- 3) termin egzaminu;

- 4) imię i nazwisko ucznia;
- 5) zadania egzaminacyjne lub program artystyczny wykonany podczas egzaminu;
- 6) ustaloną ocenę klasyfikacyjną.

9. Protokół podpisują osoby wchodzące w skład komisji. Do protokołu dołącza się pisemne prace ucznia. Protokół stanowi załącznik do arkusza ocen ucznia.

§ 17. 1. Egzamin poprawkowy z:

- 1) zajęć edukacyjnych ogólnokształcących – przeprowadza się w formie pisemnej i ustnej;
- 2) zajęć edukacyjnych artystycznych – przeprowadza się w formie: pisemnej, ustnej, praktycznej lub mieszanej, ustalonej przez dyrektora szkoły artystycznej.

2. Egzamin poprawkowy z:

- 1) informatyki, plastyki, techniki i wychowania fizycznego – w ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia,
- 2) informatyki, plastyki i wychowania fizycznego – w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia,
- 3) informatyki, muzyki i wychowania fizycznego – w liceum sztuk plastycznych,
- 4) informatyki, plastyki i techniki – w ogólnokształcącej szkole baletowej

– ma przede wszystkim formę zadań praktycznych.

3. Egzamin poprawkowy przeprowadza się nie później niż w ostatnim tygodniu ferii letnich, a w szkole artystycznej, w której zajęcia dydaktyczno-wychowawcze kończą się w styczniu – po zakończeniu tych zajęć, nie później jednak niż do końca lutego. W szkole policealnej egzamin poprawkowy przeprowadza się po zakończeniu danego semestru, nie później jednak niż do dnia poprzedzającego rozpoczęcie kolejnego semestru. Termin egzaminu poprawkowego wyznacza dyrektor szkoły artystycznej do dnia zakończenia rocznych zajęć dydaktyczno-wychowawczych, a w przypadku szkoły policealnej – do dnia zakończenia semestralnych zajęć dydaktyczno-wychowawczych.

4. Egzamin poprawkowy przeprowadza komisja, w której skład wchodzi:

- 1) dyrektor szkoły artystycznej albo nauczyciel zajmujący w szkole artystycznej inne stanowisko kierownicze – jako przewodniczący komisji;
- 2) nauczyciel prowadzący z uczniem dane zajęcia edukacyjne;
- 3) nauczyciel lub nauczyciele tych samych lub pokrewnych zajęć edukacyjnych.

5. Dyrektor szkoły artystycznej może zwolnić nauczyciela, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, z udziału w pracy komisji na jego prośbę lub w innych uzasadnionych przypadkach. W takim przypadku dyrektor szkoły artystycznej powołuje w skład komisji innego nauczyciela tych

samych zajęć edukacyjnych, z tym że powołanie nauczyciela zatrudnionego w innej szkole następuje w porozumieniu z dyrektorem tej szkoły.

6. Z egzaminu poprawkowego sporządza się protokół zawierający:

- 1) nazwę zajęć edukacyjnych, z których był przeprowadzony egzamin;
- 2) imiona i nazwiska osób wchodzących w skład komisji;
- 3) termin egzaminu;
- 4) imię i nazwisko ucznia;
- 5) zadania egzaminacyjne lub program artystyczny wykonany podczas egzaminu;
- 6) ustaloną ocenę klasyfikacyjną.

7. Protokół podpisują osoby wchodzące w skład komisji. Do protokołu dołącza się pisemne prace ucznia. Protokół stanowi załącznik do arkusza ocen ucznia.

§ 18. 1. Sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia, o którym mowa w art. 44zla ust. 4 pkt 1 ustawy o systemie oświaty, zwany dalej „sprawdzianem wiadomości i umiejętności ucznia”, z zajęć edukacyjnych ogólnokształcących przeprowadza się w formie pisemnej i ustnej.

2. Sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia z:

- 1) informatyki, plastyki, techniki i wychowania fizycznego – w ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia,
 - 2) informatyki, plastyki i wychowania fizycznego – w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia,
 - 3) informatyki, muzyki i wychowania fizycznego – w liceum sztuk plastycznych,
 - 4) informatyki, plastyki i techniki – w ogólnokształcącej szkole baletowej
- ma przede wszystkim formę zadań praktycznych.

3. Sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia z zajęć edukacyjnych artystycznych przeprowadza się w formie: pisemnej, ustnej, praktycznej lub mieszanej, ustalonej przez dyrektora szkoły artystycznej. Do sprawdzianu wiadomości i umiejętności ucznia z zajęć edukacyjnych artystycznych, z których ocenę ustala się w trybie egzaminu promocyjnego lub egzaminu końcowego, stosuje się przepisy § 15 ust. 2–6.

4. Sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia przeprowadza się nie później niż w terminie 5 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżeń, o których mowa w art. 44zla ust. 1 i 2 ustawy o systemie oświaty. Termin sprawdzianu uzgadnia się z rodzicami albo pełnoletnim uczniem.

5. Do składu komisji, o której mowa w art. 44zla ust. 4 pkt 1 ustawy o systemie oświaty, stosuje się odpowiednio przepis § 17 ust. 4.

6. Dyrektor szkoły artystycznej może zwolnić nauczyciela, o którym mowa w § 17 ust. 4 pkt 2, z udziału w pracy komisji na jego prośbę lub w innych uzasadnionych przypadkach. W takim przypadku dyrektor szkoły artystycznej powołuje w skład komisji innego nauczyciela tych samych zajęć edukacyjnych, z tym że powołanie nauczyciela zatrudnionego w innej szkole następuje w porozumieniu z dyrektorem tej szkoły.

7. W skład komisji, o której mowa w art. 44zla ust. 4 pkt 2 ustawy o systemie oświaty, wchodzi:

- 1) dyrektor szkoły artystycznej albo nauczyciel zajmujący w szkole artystycznej inne stanowisko kierownicze – jako przewodniczący komisji;
- 2) wychowawca klasy;
- 3) wskazany przez dyrektora szkoły artystycznej nauczyciel prowadzący zajęcia edukacyjne w danej klasie;
- 4) pedagog, jeżeli jest zatrudniony w szkole artystycznej;
- 5) psycholog, jeżeli jest zatrudniony w szkole artystycznej;
- 6) przedstawiciel samorządu uczniowskiego;
- 7) przedstawiciel rady rodziców.

8. Komisja, o której mowa w art. 44zla ust. 4 pkt 2 ustawy o systemie oświaty, ustala roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania w terminie 5 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżeń, o których mowa w art. 44zla ust. 1 ustawy o systemie oświaty. Ocena jest ustalana w drodze głosowania zwykłą większością głosów. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego komisji.

9. Ze sprawdzianu wiadomości i umiejętności ucznia sporządza się protokół zawierający:

- 1) nazwę zajęć edukacyjnych, z których był przeprowadzony sprawdzian;
- 2) imiona i nazwiska osób wchodzących w skład komisji, o której mowa w art. 44zla ust. 4 pkt 1 ustawy o systemie oświaty;
- 3) termin sprawdzianu;
- 4) imię i nazwisko ucznia;
- 5) zadania sprawdzające lub program artystyczny wykonany podczas sprawdzianu;
- 6) ustaloną ocenę klasyfikacyjną.

10. Do protokołu, o którym mowa w ust. 9, dołącza się pisemne prace ucznia.

11. Z posiedzenia komisji, o której mowa w art. 44zla ust. 4 pkt 2 ustawy o systemie oświaty, sporządza się protokół zawierający:

- 1) imiona i nazwiska osób wchodzących w skład komisji;

- 2) termin posiedzenia komisji;
- 3) imię i nazwisko ucznia;
- 4) wynik głosowania;
- 5) ustaloną ocenę klasyfikacyjną zachowania wraz z uzasadnieniem tej oceny.

12. Protokoły, o których mowa w ust. 9 i 11, podpisują osoby wchodzące w skład komisji. Protokoły stanowią załączniki do arkusza ocen ucznia.

§ 19. 1. Uczeń otrzymuje promocję do klasy programowo wyższej, a w przypadku szkoły policealnej – na semestr programowo wyższy, jeżeli otrzymał:

- 1) z obowiązkowych zajęć edukacyjnych, z wyjątkiem zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy – oceny określone w § 7 ust. 1 pkt 1–5, z zastrzeżeniem ust. 2;
- 2) z obowiązkowych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy – ocenę określoną w § 7 ust. 2 pkt 1.

2. Uczeń otrzymuje promocję do klasy programowo wyższej, a w przypadku szkoły policealnej plastycznej – na semestr programowo wyższy, jeżeli otrzymał roczne oceny klasyfikacyjne określone w § 7 ust. 1 pkt 1–4 z przedmiotu głównego oraz z następujących zajęć edukacyjnych:

- 1) w ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia i szkole muzycznej I stopnia – kształcenie słuchu;
- 2) w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia:
 - a) w specjalnościach fortepianmistrzostwo, instrumentalistyka, instrumentalistyka jazzowa, lutnictwo, teoria muzyki, wokalistyka i wokalistyka jazzowa – kształcenie słuchu,
 - b) w specjalności rytmika – improwizacja fortepianowa i kształcenie słuchu;
- 3) w szkole muzycznej II stopnia:
 - a) w specjalnościach fortepianmistrzostwo, instrumentalistyka, instrumentalistyka jazzowa, teoria muzyki, wokalistyka i wokalistyka jazzowa – kształcenie słuchu,
 - b) w specjalności rytmika – improwizacja fortepianowa i kształcenie słuchu;
- 4) w liceum sztuk plastycznych i szkole policealnej plastycznej – rysunek i malarstwo.

§ 20. 1. Począwszy od klasy, której zakres nauczania odpowiada klasie IV szkoły podstawowej, uczeń szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne i kształcenie artystyczne otrzymuje promocję do klasy programowo wyższej z wyróżnieniem, jeżeli w wyniku klasyfikacji rocznej uzyskał z obowiązkowych zajęć edukacyjnych ocenianych

według skali określonej w § 7 ust. 1 średnią ocen co najmniej 4,75, ocenę określoną w § 7 ust. 1 pkt 1 albo 2 z przedmiotu głównego, oceny pozytywne z zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2 ustawy oraz ocenę zachowania określoną w § 13 ust. 2 pkt 1 albo 2.

2. Uczniowi, który uczęszczał na dodatkowe zajęcia edukacyjne, do średniej ocen, o której mowa w ust. 1, wlicza się także roczne oceny klasyfikacyjne uzyskane z tych zajęć.

3. Uczeń szkoły artystycznej realizującej wyłącznie kształcenie artystyczne otrzymuje promocję odpowiednio do klasy programowo wyższej albo na semestr programowo wyższy z wyróżnieniem, jeżeli w wyniku klasyfikacji odpowiednio rocznej albo semestralnej uzyskał z zajęć edukacyjnych ocenianych według skali określonej w § 7 ust. 1 średnią ocen co najmniej 4,75, ocenę określoną w § 7 ust. 1 pkt 1 albo 2 z przedmiotu głównego oraz oceny pozytywne z zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2 ustawy.

4. Przepisu ust. 3 nie stosuje się do ucznia klas I–III szkoły muzycznej I stopnia o sześcioletnim cyklu kształcenia.

5. W przypadku ucznia szkoły artystycznej spełniającego warunki otrzymania promocji odpowiednio do klasy programowo wyższej albo na semestr programowo wyższy określone w ust. 1 i 2 albo ust. 3 z wyjątkiem otrzymania oceny pozytywnej z zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy, uczeń ten otrzymuje promocję odpowiednio do klasy programowo wyższej lub na semestr programowo wyższy z wyróżnieniem, jeżeli rada pedagogiczna wyrazi zgodę, o której mowa w art. 44zl ust. 4 ustawy.

§ 21. 1. Uczeń szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne i kształcenie artystyczne kończy szkołę artystyczną z wyróżnieniem, jeżeli w wyniku klasyfikacji końcowej uzyskał z obowiązkowych zajęć edukacyjnych ocenianych według skali określonej w § 7 ust. 1 średnią ocen co najmniej 4,75, ocenę określoną w § 7 ust. 1 pkt 1 albo 2 z przedmiotu głównego, oceny pozytywne z zajęć, o których mowa w art. 44zd ust. 2 ustawy oraz ocenę zachowania określoną w § 13 ust. 2 pkt 1 albo 2. W szkole artystycznej, w której jest przeprowadzany egzamin dyplomowy, do średniej ocen wlicza się także oceny uzyskane z egzaminu dyplomowego w części teoretycznej i w części praktycznej.

2. Uczniowi, który uczęszczał na dodatkowe zajęcia edukacyjne, do średniej ocen, o której mowa w ust. 1, wlicza się także końcowe oceny klasyfikacyjne uzyskane z tych zajęć.

3. Uczeń szkoły artystycznej realizującej wyłącznie kształcenie artystyczne kończy szkołę artystyczną z wyróżnieniem, jeżeli w wyniku klasyfikacji końcowej uzyskał z zajęć edukacyjnych ocenianych według skali określonej w § 7 ust. 1 średnią ocen co najmniej 4,75, ocenę określoną w § 7 ust. 1 pkt 1 albo 2 z przedmiotu głównego oraz oceny pozytywne z zajęć,

o których mowa w art. 44zd ust. 2 ustawy. W szkole artystycznej, w której jest przeprowadzany egzamin dyplomowy, do średniej ocen wlicza się także oceny uzyskane z egzaminu dyplomowego w części teoretycznej i w części praktycznej.

4. W przypadku ucznia szkoły artystycznej spełniającego warunki ukończenia szkoły artystycznej z wyróżnieniem, określone w ust. 1 i 2 albo ust. 3 z wyjątkiem otrzymania oceny pozytywnej z zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy, uczeń ten kończy szkołę artystyczną z wyróżnieniem, jeżeli rada pedagogiczna wyrazi zgodę, o której mowa w art. 44zm ust. 2a ustawy.

§ 22. 1. Rada pedagogiczna, po poinformowaniu przez dyrektora szkoły rodziców albo pełnoletniego ucznia, z własnej inicjatywy lub na wniosek rodziców albo pełnoletniego ucznia, może wyrazić zgodę na powtarzanie przez ucznia, o którym mowa w art. 44zk ust. 8 ustawy, klasy, a w przypadku ucznia szkoły policealnej – semestru.

2. Wniosek wraz z uzasadnieniem składa się nie później niż na 7 dni przed dniem zakończenia rocznych zajęć dydaktyczno-wychowawczych, a w przypadku szkoły policealnej – przed dniem zakończenia semestralnych zajęć dydaktyczno-wychowawczych.

3. Rada pedagogiczna podejmuje uchwałę w sprawie, o której mowa w ust. 1, nie później niż w dniu zakończenia rocznych zajęć dydaktyczno-wychowawczych, a w przypadku szkoły policealnej – nie później niż w dniu zakończenia semestralnych zajęć dydaktyczno-wychowawczych.

4. Dyrektor szkoły artystycznej niezwłocznie informuje rodziców albo pełnoletniego ucznia o wyrażeniu przez radę pedagogiczną zgody na powtarzanie przez ucznia odpowiednio klasy lub semestru albo niewyrażeniu takiej zgody wraz z podaniem przyczyny.

§ 23. 1. W przypadku, o którym mowa w art. 44zk ust. 10 ustawy, rada pedagogiczna, na wniosek rodziców albo pełnoletniego ucznia, może wyrazić zgodę na realizowanie przez ucznia obowiązkowych zajęć edukacyjnych, określonych dla danej klasy w tygodniowym rozkładzie zajęć, w ciągu dwóch kolejnych lat w łącznym wymiarze godzin nieprzekraczającym wymiaru godzin przewidzianego dla tej klasy.

2. Wniosek wraz z uzasadnieniem składa się nie później niż do dnia 15 maja roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, którego dotyczy wniosek.

3. W uzasadnionych przypadkach dyrektor szkoły artystycznej może przyjąć wniosek w terminie późniejszym.

4. Rada pedagogiczna rozpatruje wniosek nie później niż do dnia 15 października danego roku szkolnego.

5. Dyrektor szkoły artystycznej niezwłocznie informuje rodziców albo pełnoletniego ucznia o wyrażeniu przez radę pedagogiczną zgody na realizowanie przez ucznia obowiązkowych zajęć edukacyjnych w ciągu dwóch kolejnych lat albo niewyrażeniu takiej zgody wraz z podaniem przyczyny.

6. W przypadku wyrażenia zgody na realizowanie obowiązkowych zajęć edukacyjnych w ciągu dwóch kolejnych lat, uczeń nie jest klasyfikowany w pierwszym roku realizacji tych zajęć.

Rozdział 3.

Egzamin dyplomowy

§ 24. 1. W ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia i szkole muzycznej II stopnia egzamin dyplomowy obejmuje:

1) część praktyczną:

a) dla specjalności fortepianmistrzostwo:

- w specjalizacji budowa i renowacja fortepianów – polegającą na prezentacji na podstawie własnego lub innego projektu:
 - – wykonanego przez ucznia zespołu lub podzespołu fortepianu albo modelu zespołu lub podzespołu fortepianu albo
 - – poddanego renowacji przez ucznia fortepianu albo zespołu fortepianu, albo podzespołu fortepianu,
- w specjalizacji strojenie i korekta fortepianów – polegającą na wykonaniu zadań z zakresu objętego podstawą programową przedmiotu głównego, umożliwiających ocenę poziomu przygotowania zawodowego,

b) dla specjalności instrumentalistyka, instrumentalistyka jazzowa, wokalistyka i wokalistyka jazzowa – polegającą na wykonaniu recitalu dyplomowego w zakresie przedmiotu głównego, którego program umożliwia ocenę poziomu przygotowania zawodowego; dopuszcza się możliwość podziału recitalu na dwie części wykonywane w różnych terminach,

c) dla specjalności rytmika – polegającą na:

- prezentacji zagadnień muzycznych z zakresu przedmiotu głównego,
- wykonaniu interpretacji ruchowej utworu muzycznego,

- realizacji improwizacji fortepianowej,
- d) dla specjalności teoria muzyki:
 - w specjalizacji podstawy kompozycji – polegającą na prezentacji w postaci papierowej lub elektronicznej zapisu partyturowego kompozycji przygotowanych przez ucznia w dwuletnim okresie nauczania; w przypadku kompozycji z udziałem środków elektroakustycznych dokonuje się prezentacji dźwiękowej tej kompozycji, przy czym jeżeli szkoła artystyczna nie dysponuje wyposażeniem niezbędnym do prezentacji dźwiękowej, uczeń zapewnia możliwość tej prezentacji,
 - w specjalizacji podstawy dyrygowania – polegającą na przedstawieniu pracy dyrygenckiej z udziałem pianisty akompaniatora albo orkiestry, chóru, zespołu instrumentalnego, zespołu kameralnego lub zespołu wokalnego,
 - w specjalizacji podstawy muzykologii – polegającą na przedstawieniu przygotowanej przez ucznia pisemnej pracy z zakresu przedmiotu głównego i jej obronie w formie ustnej;
- 2) część teoretyczną z jednych spośród następujących zajęć:
 - a) kształcenie słuchu,
 - b) harmonia,
 - c) historia muzyki,
 - d) historia jazzu z literaturą,
 - e) formy muzyczne.

2. W ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia w specjalności lutnictwo egzamin dyplomowy obejmuje:

- 1) część praktyczną polegającą na prezentacji instrumentu muzycznego zbudowanego przez ucznia na podstawie własnego lub innego projektu;
- 2) część teoretyczną, o której mowa w ust. 1 pkt 2.

3. Część praktyczna, o której mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b, jest dostępna dla publiczności.

4. Przewodniczący państwowej komisji egzaminacyjnej, o której mowa w art. 44zn ust. 5 ustawy, zwanej dalej „komisją dyplomową”, może dopuścić udział publiczności w części praktycznej, o której mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a i c oraz lit. d tiret drugie albo w ust. 2 pkt 1.

5. Część teoretyczną z zajęć, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. d, przeprowadza się w szkole, o której mowa w ust. 1, prowadzącej specjalność instrumentalistyka jazzowa lub wokalistyka jazzowa.

§ 25. 1. W liceum sztuk plastycznych i szkole policealnej plastycznej egzamin dyplomowy obejmuje:

- 1) część praktyczną polegającą na prezentacji:
 - a) przygotowanej przez ucznia pracy z zakresu przedmiotu głównego, z uwzględnieniem inspiracji, etapów realizacji, zakresu pracy, formy i funkcji, techniki i technologii oraz oryginalnego charakteru pracy,
 - b) pracy z zakresu rysunku, malarstwa lub rzeźby;
- 2) część teoretyczną z historii sztuki.

2. Przewodniczący komisji dyplomowej może dopuścić udział publiczności w części praktycznej, o której mowa w ust. 1 pkt 1.

§ 26. 1. W szkole baletowej egzamin dyplomowy obejmuje:

- 1) część praktyczną polegającą na wykonaniu:
 - a) prezentacji zagadnień technicznych i układu choreograficznego z zakresu techniki tańca klasycznego,
 - b) prezentacji zagadnień technicznych i układu choreograficznego z zakresu techniki:
 - tańca współczesnego lub
 - tańca charakterystycznego;
- 2) część teoretyczną z historii tańca.

2. Przewodniczący komisji dyplomowej może dopuścić udział publiczności w części praktycznej, o której mowa w ust. 1 pkt 1.

§ 27. 1. W szkole sztuki cyrkowej egzamin dyplomowy obejmuje:

- 1) część praktyczną polegającą na wykonaniu pokazu dyplomowego z zakresu przedmiotu głównego;
- 2) część teoretyczną z historii cyrku.

2. Przewodniczący komisji dyplomowej może dopuścić udział publiczności w części praktycznej, o której mowa w ust. 1 pkt 1.

§ 28. 1. W szkole policealnej muzycznej egzamin dyplomowy obejmuje:

- 1) część praktyczną polegającą na wykonaniu recitalu dyplomowego, pokazu dyplomowego albo prezentacji pracy dyplomowej z dziedziny odpowiedniej specjalności, których zakres umożliwia ocenę poziomu przygotowania zawodowego;
- 2) część teoretyczną z wybranych zagadnień z historii dziedziny.

2. Przewodniczący komisji dyplomowej może dopuścić udział publiczności w części praktycznej, o której mowa w ust. 1 pkt 1.

§ 29. 1. Egzamin dyplomowy w części teoretycznej przeprowadza się w formie ustnej.

2. Dyrektor ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia lub szkoły muzycznej II stopnia może zdecydować o przeprowadzeniu egzaminu dyplomowego w części teoretycznej z zajęć, o których mowa w § 24 ust. 1 pkt 2 lit. a, b lub e, w formie pisemnej albo mieszanej.

§ 30. 1. Nauczyciele poszczególnych zajęć edukacyjnych objętych egzaminem dyplomowym, nie później niż na 5 miesięcy przed terminem egzaminu dyplomowego, informują uczniów klas programowo najwyższych o zakresie obowiązujących treści nauczania, stanowiących podstawę przygotowywania zadań egzaminacyjnych.

2. W szkole policealnej nauczyciele przekazują uczniom informacje, o których mowa w ust. 1, przed zakończeniem semestru poprzedzającego semestr, w którym uczniowie mają przystąpić do egzaminu dyplomowego.

§ 31. Uczeń klasy programowo najwyższej ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia lub szkoły muzycznej II stopnia, a w przypadku ucznia niepełnoletniego – rodzic ucznia, nie później niż na 3 miesiące przed terminem egzaminu dyplomowego w części teoretycznej, informuje dyrektora szkoły, pisemnie w postaci papierowej, o zajęciach zdawanych w części teoretycznej egzaminu dyplomowego, o których mowa w § 24 ust. 1 pkt 2 albo ust. 2 pkt 2. Informację tę dołącza się do arkusza ocen ucznia.

§ 32. 1. W skład komisji dyplomowej wchodzi:

- 1) przewodniczący komisji;
- 2) dyrektor lub wicedyrektor szkoły artystycznej, jeżeli nie jest przewodniczącym komisji;
- 3) nauczyciele prowadzący z uczniami zajęcia edukacyjne objęte egzaminem dyplomowym;
- 4) nauczyciel lub nauczyciele tych samych lub pokrewnych zajęć edukacyjnych.

2. Jeżeli przewodniczący komisji dyplomowej, z powodu choroby lub innych ważnych przyczyn, nie może wykonywać zadań, dyrektor specjalistycznej jednostki nadzoru, o której mowa w art. 53 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe, powołuje w skład komisji innego nauczyciela pełniącego funkcję kierowniczą w danej szkole artystycznej jako przewodniczącego komisji.

§ 33. 1. Poszczególne części egzaminu dyplomowego przeprowadzają zespoły egzaminacyjne powołane przez przewodniczącego komisji dyplomowej spośród osób wchodzących w skład tej komisji.

2. W skład zespołu egzaminacyjnego wchodzi co najmniej 3 osoby, w tym nauczyciel prowadzący z uczniem dane zajęcia edukacyjne.

3. Przewodniczący komisji dyplomowej powołuje zespoły egzaminacyjne oraz wyznacza przewodniczących tych zespołów nie później niż na 14 dni przed terminem egzaminu dyplomowego.

§ 34. 1. Obserwatorami egzaminu dyplomowego mogą być przedstawiciele ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz specjalistycznej jednostki nadzoru, o której mowa w art. 53 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1, nie uczestniczą w przeprowadzaniu egzaminu dyplomowego ani w ustalaniu jego wyników.

§ 35. 1. Przewodniczący komisji dyplomowej wyznacza nauczyciela zajęć edukacyjnych objętych egzaminem dyplomowym, wchodzącego w skład zespołu egzaminacyjnego, lub zespół egzaminacyjny do przygotowania zadań egzaminacyjnych do części teoretycznej egzaminu dyplomowego.

2. Zadania egzaminacyjne uwzględniają podstawę programową kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w zakresie danych zajęć edukacyjnych.

3. W przypadku części teoretycznej egzaminu dyplomowego z zajęć, o których mowa w § 24 ust. 1 pkt 2 lit. c i d, jedno z zadań egzaminacyjnych zawiera przykład dźwiękowy. W przypadku części teoretycznej egzaminu dyplomowego z zajęć, o których mowa w § 24 ust. 1 pkt 2 lit. a, b i e, każde z zadań egzaminacyjnych może zawierać przykład dźwiękowy.

4. Nauczyciel lub zespół egzaminacyjny przygotowujący zadania egzaminacyjne łączy je w zestawy, tak aby zestaw zadań egzaminacyjnych pozwalał na ocenę wiedzy i umiejętności ucznia.

5. Zestawy zadań egzaminacyjnych zatwierdza przewodniczący komisji dyplomowej, opatrując je podpisem oraz podłużną pieczęcią szkoły artystycznej.

6. Zestawy zadań egzaminacyjnych przechowuje się w sposób zapewniający ich ochronę przed nieuprawnionym ujawnieniem.

§ 36. 1. Egzamin dyplomowy w części teoretycznej:

- 1) w formie ustnej, z wyjątkiem egzaminu z zajęć, o których mowa w § 24 ust. 1 pkt 2 lit. a, albo
- 2) w formie mieszanej z zajęć, o których mowa w § 24 ust. 1 pkt 2 lit. a, b i e

– trwa nie dłużej niż 60 minut, z których 20 minut uczeń otrzymuje na przygotowanie odpowiedzi.

2. Egzamin dyplomowy w części teoretycznej z zajęć, o których mowa w § 24 ust. 1 pkt 2 lit. a, w formie ustnej, trwa nie dłużej niż 30 minut, z których 10 minut uczeń otrzymuje na przygotowanie odpowiedzi.

3. Egzamin dyplomowy w części teoretycznej z zajęć, o których mowa w § 24 ust. 1 pkt 2 lit. a, b i e, w formie pisemnej, trwa nie dłużej niż 60 minut.

4. Uczeń losuje jeden zestaw zadań egzaminacyjnych. Zamiana wylosowanego zestawu zadań egzaminacyjnych na inny jest niedozwolona.

5. Po wylosowaniu zestawu zadań egzaminacyjnych uczeń nie opuszcza sali przed zakończeniem egzaminu. W uzasadnionych przypadkach przewodniczący zespołu egzaminacyjnego może zezwolić uczniowi na opuszczenie sali, po zapewnieniu warunków wykluczających możliwość kontaktowania się ucznia z innymi osobami, z wyjątkiem osób udzielających pomocy medycznej. Opuszczenie sali przed zakończeniem egzaminu w innych przypadkach jest równoznaczne z odstąpieniem od egzaminu dyplomowego.

§ 37. 1. Egzamin dyplomowy ocenia się w stopniach według skali, o której mowa w § 7 ust. 1, ustalając odrębne oceny w części praktycznej i części teoretycznej.

2. W przypadku części praktycznej egzaminu dyplomowego, o której mowa w § 24 ust. 1 pkt 1 lit. b i c oraz § 26 ust. 1 pkt 1, stosuje się odpowiednio przepis § 15 ust. 3.

§ 38. W przypadku części praktycznej egzaminu dyplomowego, o której mowa w:

- 1) § 24 ust. 1 pkt 1 lit. c, ustala się odrębne oceny dla:
 - a) prezentacji realizacji zagadnień muzycznych z zakresu przedmiotu głównego,
 - b) wykonania interpretacji ruchowej utworu muzycznego,
 - c) realizacji improwizacji fortepianowej;
- 2) § 25 ust. 1 pkt 1, ustala się odrębne oceny dla pracy z zakresu przedmiotu głównego oraz dla pracy z zakresu rysunku, malarstwa lub rzeźby, przy czym dla każdej z prac ustala się jedną ocenę, w przypadku gdy składa się na nią kilka części;
- 3) § 26 ust. 1 pkt 1, ustala się odrębne oceny dla wykonania prezentacji zagadnień technicznych i układu choreograficznego z zakresu techniki tańca klasycznego oraz prezentacji zagadnień technicznych i układu choreograficznego z zakresu techniki tańca współczesnego lub prezentacji zagadnień technicznych i układu choreograficznego z zakresu techniki tańca charakterystycznego;

- 4) § 27 ust. 1 pkt 1 i § 28 ust. 1 pkt 1, ustala się jedną ocenę części praktycznej, w przypadku gdy składa się na nią kilka części lub pokazów.

§ 39. 1. Ocenę części praktycznej i części teoretycznej egzaminu dyplomowego ustala zespół egzaminacyjny.

2. Ocenę proponuje i uzasadnia nauczyciel prowadzący z uczniem dane zajęcia edukacyjne. W przypadku nieobecności nauczyciela prowadzącego z uczniem dane zajęcia edukacyjne ocenę proponuje i uzasadnia inny nauczyciel wchodzący w skład zespołu egzaminacyjnego, wskazany przez przewodniczącego zespołu.

3. Ocenę ustala się jako średnią arytmetyczną ocen proponowanych przez osoby wchodzące w skład zespołu egzaminacyjnego i zaokrągla do pełnych stopni w ten sposób, że ułamkowe części stopni wynoszące mniej niż 0,5 stopnia pomija się, a ułamkowe części stopni wynoszące 0,5 stopnia i więcej podwyższa się do pełnych stopni.

4. W przypadku części praktycznej egzaminu dyplomowego, o której mowa w § 24 ust. 1 pkt 1 lit. b i c oraz § 26 ust. 1 pkt 1, każda z osób wchodzących w skład zespołu egzaminacyjnego ocenia ucznia, przyznając punkty według skali, o której mowa w § 15 ust. 3. Liczbę punktów uzyskaną przez ucznia ustala się jako średnią arytmetyczną punktów przyznanych przez poszczególne osoby wchodzące w skład zespołu egzaminacyjnego i zaokrągla do pełnych punktów w ten sposób, że ułamkowe części punktów wynoszące mniej niż 0,5 punktu pomija się, a ułamkowe części punktów wynoszące 0,5 punktu i więcej podwyższa się do pełnych punktów.

5. Ocena ustalona z części praktycznej oraz części teoretycznej egzaminu dyplomowego przez zespół egzaminacyjny jest ostateczna.

§ 40. Uczeń zdał egzamin dyplomowy, jeżeli otrzymał:

- 1) w części praktycznej – ocenę określoną w § 7 ust. 1 pkt 1–4, a w przypadku części praktycznej, o której mowa w:
 - a) § 24 ust. 1 pkt 1 lit. c – oceny określone w § 7 ust. 1 pkt 1–4 z:
 - prezentacji realizacji zagadnień muzycznych z zakresu przedmiotu głównego,
 - wykonania interpretacji ruchowej utworu muzycznego,
 - realizacji improwizacji fortepianowej,
 - b) § 25 ust. 1 pkt 1 – oceny określone w § 7 ust. 1 pkt 1–4 z pracy z zakresu przedmiotu głównego oraz z pracy z zakresu rysunku, malarstwa lub rzeźby,

- c) § 26 ust. 1 pkt 1 – oceny określone w § 7 ust. 1 pkt 1–4 z wykonania prezentacji zagadnień technicznych i układu choreograficznego z zakresu techniki tańca klasycznego oraz prezentacji zagadnień technicznych i układu choreograficznego z zakresu techniki tańca współczesnego lub prezentacji zagadnień technicznych i układu choreograficznego z zakresu techniki tańca charakterystycznego;
- 2) w części teoretycznej – ocenę określoną w § 7 ust. 1 pkt 1–5.

§ 41. 1. Dla każdego ucznia sporządza się protokół z egzaminu dyplomowego zawierający:

- 1) nazwę zajęć edukacyjnych, z których był przeprowadzony egzamin;
- 2) imiona i nazwiska osób wchodzących w skład komisji dyplomowej oraz poszczególnych zespołów egzaminacyjnych;
- 3) terminy przeprowadzenia poszczególnych części egzaminu;
- 4) imię i nazwisko ucznia;
- 5) zadania egzaminacyjne oraz opis realizacji części praktycznej egzaminu;
- 6) oceny uzyskane z części praktycznej i części teoretycznej egzaminu, a w przypadku części praktycznej, o której mowa w § 24 ust. 1 pkt 1 lit. b i c oraz § 26 ust. 1 pkt 1 – wraz z uzyskaną przez ucznia liczbą punktów.

2. Protokół podpisują osoby wchodzące w skład komisji dyplomowej. Do protokołu dołącza się pisemne prace ucznia. Protokół stanowi załącznik do arkusza ocen ucznia.

Rozdział 4.

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 42. Opinie poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych, o specyficznych trudnościach w uczeniu się wydane przed dniem wejścia w życie rozporządzenia zachowują ważność i mogą być podstawą dostosowania wymagań edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 6 pkt 1 ustawy, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia szkoły artystycznej.

§ 43. 1. Opinie o ograniczonych możliwościach wykonywania przez ucznia określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego wydane przed dniem wejścia w życie rozporządzenia zachowują ważność i mogą być podstawą zwolnienia ucznia szkoły artystycznej z realizacji tych ćwiczeń, na czas określony w tych opiniach.

2. Opinie o braku możliwości uczestniczenia ucznia w zajęciach wychowania fizycznego i informatyki wydane przed dniem wejścia w życie rozporządzenia zachowują ważność i mogą

być podstawą zwolnienia ucznia szkoły artystycznej z realizacji tych zajęć, na czas określony w tych opiniach.

§ 44. W roku szkolnym 2026/2027 uczeń ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia specjalności instrumentalistyka, instrumentalistyka jazzowa, rytmika, wokalistyka i wokalistyka jazzowa otrzymuje roczną ocenę klasyfikacyjną z przedmiotu głównego w trybie egzaminu promocyjnego, z wyjątkiem ucznia klasy IV tej szkoły oraz klasy VI dotychczasowej ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia o sześcioletnim cyklu kształcenia, prowadzonej w tej szkole.

§ 45. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2026 r.

**MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

**w porozumieniu
MINISTER EDUKACJI**

U Z A S A D N I E N I E

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach artystycznych jest wydawane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 44zq ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881, 1019 i ...), zgodnie z którym minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i sposób oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach artystycznych, w tym:

1) przypadki, w których dostosowuje się wymagania edukacyjne, o których mowa w art. 44zd ust. 6 pkt 1 ustawy, oraz oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 6 pkt 1a ustawy, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów, oraz podstawę tego dostosowania, z uwzględnieniem konieczności właściwego zapewnienia procesu kształcenia uczniów;

2) rodzaje obowiązkowych zajęć edukacyjnych, z których realizacji uczeń może być zwolniony, przypadki, w których to zwolnienie może nastąpić, rodzaje dokumentów będących podstawą zwolnienia oraz tryb i okres zwolnienia, uwzględniając indywidualne możliwości psychofizyczne ucznia, specyfikę danych zajęć edukacyjnych oraz celowość realizacji przez ucznia niektórych oczekiwanych efektów uczenia się albo treści nauczania;

3) skale i formy ocen z zajęć edukacyjnych, ze wskazaniem, które z ocen według tych skal uznaje się za oceny pozytywne, a które za negatywne, oraz skalę rocznej i końcowej oceny klasyfikacyjnej zachowania, z uwzględnieniem obszarów, które bierze się pod uwagę przy ocenianiu zachowania oraz konieczności zapewnienia jednolitego systemu oceniania ucznia;

4) funkcje oceniania bieżącego ucznia, z uwzględnieniem konieczności przekazywania uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się;

5) zajęcia edukacyjne artystyczne, z których uczeń otrzymuje ocenę w trybie egzaminu promocyjnego lub końcowego;

6) tryb i formę przeprowadzania egzaminu klasyfikacyjnego, poprawkowego, promocyjnego i końcowego z zajęć edukacyjnych artystycznych oraz skład komisji

egzaminacyjnych, z uwzględnieniem konieczności zapewnienia prawidłowości przeprowadzania tych egzaminów oraz udokumentowania ich przebiegu;

7) tryb i formę przeprowadzania sprawdzianu wiadomości i umiejętności ucznia, o którym mowa w art. 44zla ust. 4 pkt 1 ustawy, oraz ustalania rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania, o której mowa w art. 44zla ust. 4 pkt 2 ustawy, skład komisji, o których mowa w art. 44zla ust. 4 ustawy, z uwzględnieniem konieczności zapewnienia prawidłowości przeprowadzenia tego sprawdzianu lub prawidłowości ustalenia rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania oraz odpowiedniego udokumentowania pracy komisji;

8) warunki promocji ucznia do klasy programowo wyższej lub ukończenia szkoły artystycznej z wyróżnieniem, z uwzględnieniem rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych, które wlicza się do średniej ocen, a w przypadku szkoły artystycznej realizującej także kształcenie ogólne - oceny zachowania;

9) tryb i zakres przeprowadzania egzaminu dyplomowego, a także skład komisji egzaminacyjnej, z uwzględnieniem konieczności zapewnienia prawidłowego przeprowadzenia tego egzaminu oraz udokumentowania jego przebiegu;

10) warunki i tryb wyrażania przez radę pedagogiczną zgody na powtarzanie przez ucznia klasy lub realizowanie obowiązkowych zajęć edukacyjnych określonych w szkolnym planie nauczania danej klasy w ciągu dwóch kolejnych lat.

W związku ze zmianą przepisu upoważniającego, wprowadzoną ustawą z dnia ... 2025 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...), zwaną dalej „ustawą zmieniającą”, istnieje konieczność wydania nowego rozporządzenia na podstawie powyższego upoważnienia.

Projektowane rozporządzenie w większości powtarza regulacje zawarte w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 sierpnia 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach artystycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1595 oraz z 2025 r. poz. 808) zwanym dalej „rozporządzeniem z dnia 28 sierpnia 2019 r.”.

Nowe regulacje dotyczą zdefiniowanych w ustawie zmieniającej obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania. Są one opisane w nowowprowadzonym przepisie art. 44zd ust. 2a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Pojęcie to sankcjonuje ugruntowaną praktykę w zakresie zajęć

pracy z akompaniorem w szkołach muzycznych oraz praktyk scenicznych i repertuaru w szkołach baletowych, które to zajęcia są niezbędne dla prawidłowego rozwoju ucznia w określonym zawodzie szkolnictwa artystycznego, jednakże z uwagi na zróżnicowaną częstość potrzeby ich organizowania nie mogły podlegać ocenianiu w sposób identyczny, jak pozostałe obowiązkowe zajęcia edukacyjne artystyczne. Wyodrębnienie dla nich nowej kategorii zajęć pozwala na precyzyjne i zgodne z ogółem oświatowego systemu prawnego ich prowadzenie, klasyfikowanie, ocenianie i uwzględnianie w promocji ucznia.

Poniżej zostają omówione zmiany względem brzmienia rozporządzenia z dnia 28 sierpnia 2019 r.

W § 2 projektowanego rozporządzenia w nowym pkt 4 określa się, które zajęcia edukacyjne artystyczne są zajęciami obowiązkowymi, dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania. Są to: praca z akompaniorem w szkołach muzycznych oraz repertuar i praktyki sceniczne w szkołach baletowych. W nowym pkt 2 dla potrzeb konstrukcji rozporządzenia do słowniczka terminów dodaje się ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty jako „ustawę”.

W § 3 projektowanego rozporządzenia, w związku ze zmianą brzmienia art. 44zd ust. 6 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, koryguje się zdanie wprowadzające w zakresie dostosowań procesu kształcenia ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania, lub opinię o specyficznych trudnościach w uczeniu się, w tym wykonywania określonych ćwiczeń na zajęciach wychowania fizycznego, względnie rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia, dokonanego przez nauczycieli i specjalistów, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe. Określa się zatem, że w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia dostosowuje się oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczących doświadczeń edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego.

W § 5 projektowanego rozporządzenia określa się precyzyjnie, których typów szkół artystycznych dotyczy zwolnienie ucznia z realizacji określonych zajęć albo określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego, komasując odnoszące się do tej samej materii dotychczasowe ust. 2 i 3 w jeden ust. 2.

W § 7 projektowanego rozporządzenia, zgodnie z brzmieniem art. 44zq pkt 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, nadanym ustawą zmieniającą, definiuje się obie skale ocen klasyfikacyjnych, zarówno zajęć edukacyjnych, dla których nie określono celów kształcenia i efektów nauczania, jak i dla pozostałych zajęć edukacyjnych. Skala dla zajęć posiadających cele kształcenia i efekty nauczania, określona w ust. 1, pozostaje bez zmian i obejmuje stopnie od 1 (niedostateczny) do 6 (celujący). Dla zajęć, dla których nie określono celów kształcenia i efektów nauczania, określa się w ust. 2 skalę zawierającą dwie oceny: „zrealizowano” – gdy uczeń brał udział w tych zajęciach, oraz „nie zrealizowano” – gdy uczeń w tych zajęciach nie brał udziału. Określenie, które oceny uznaje się za pozytywne, a które za negatywne, zawierają ust. 3 i 4.

W § 10, § 16 ust. 2, § 17 ust. 2 i § 18 ust. 2 projektowanego rozporządzenia, podobnie jak w § 5, dookreśla się, do których typów szkół artystycznych odnoszą się przedmiotowe regulacje.

W § 14 w ust. 1 w pkt 1 w lit. a projektowanego rozporządzenia dostosowuje się brzmienie do wprowadzenia czteroletniego cyklu kształcenia w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia, określając, że uczeń IV klasy tej szkoły nie przystępuje do egzaminu promocyjnego. Jest to klasa programowo najwyższa i jej uczeń może przystąpić do egzaminu dyplomowego.

W § 15 ust. 3, § 19, § 20 ust. 1 i 3, § 21 ust. 1 i 3 i § 40 (odpowiednik § 38 rozporządzenia z dnia 28 sierpnia 2019 r.) projektowanego rozporządzenia zastępuje się słowne określenia stopni precyzyjnymi odesłaniami do skali, o której mowa w § 7 ust. 1 i do poszczególnych punktów tego przepisu. Dotychczasowe sformułowania (np. „co najmniej ocena dopuszczająca”) polegają na potocznym rozumieniu gradacji skali ocen, które – jakkolwiek stosowane w codziennej praktyce – nie powinno być podstawą regulacji prawnej.

W § 20 w ust. 1 i § 21 w ust. 1 projektowanego rozporządzenia (nowe przepisy) uzależnia się możliwość otrzymania promocji do klasy programowo wyższej z wyróżnieniem albo ukończenia szkoły artystycznej z wyróżnieniem od uzyskania pozytywnej oceny z zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Są to zajęcia obowiązkowe, zatem uzyskanie wyróżnienia w zakresie promocji albo ukończenia szkoły artystycznej powinno odzwierciedlać także udział ucznia w tych zajęciach. Jednakże wprowadzane ustawą zmieniającą do ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty przepisy odpowiednio art. 44zl ust. 4 i art. 44zm ust. 2a umożliwiają promocję albo

ukończenie szkoły artystycznej uczniowi, który otrzymał ocenę negatywną z tych zajęć, ponieważ np. w danym roku szkolnym nie zaistniała potrzeba organizacji takich zajęć dla tego ucznia. Powyższe nie powinno stanowić przeszkody w uzyskaniu wyróżnienia przez ucznia, zatem wprowadza się w projektowanym rozporządzeniu nowe przepisy § 20 ust. 5 i § 21 ust 4, które umożliwiają uzyskanie odpowiednich wyróżnień przez uczniów w przypadku wyrażenia przez radę pedagogiczną szkoły artystycznej zgody na odpowiednio promowanie ucznia lub ukończenie przez niego szkoły artystycznej pomimo negatywnej oceny z zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

W przepisach rozdziału 3 projektowanego rozporządzenia, dotyczącego egzaminu dyplomowego, poza aktualizacją numeracji paragrafów, dokonuje się w § 24 zamiany kolejności specjalności, dla których definiuje się przebieg egzaminu dyplomowego w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia i szkole muzycznej II stopnia na identyczną, jak w aktach prawnych wykonawczych dotyczących podstawy programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego oraz ramowych planów nauczania dla szkół artystycznych. Ponadto wydziela się opis egzaminu dyplomowego dla specjalności lutnictwo do odrębnego ust. 2 (ze zmianą numeracji kolejnych ustępów), ponieważ specjalność ta jest prowadzona wyłącznie w ogólnokształcących szkołach muzycznych II stopnia.

W rozdziale 4 projektowanego rozporządzenia, zawierającym przepisy przejściowe i końcowe, wprowadza się w § 44 regulację temporalną, która obejmuje uczniów klas dotychczasowej ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia o sześcioletnim cyklu kształcenia prowadzonych w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia. W roku szkolnym 2026/2027 będą to wyłącznie uczniowie klasy VI, którzy powinni zostać, jak uczniowie klasy programowo najwyższej, wyłączeni spod obowiązku przystępowania do egzaminu promocyjnego, o czym stanowi wzmiankowany przepis § 44.

Pozostałe przepisy rozporządzenia z dnia 28 sierpnia 2019 r. pozostają niezmienione.

Projekt rozporządzenia, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248 oraz z 2024 r. poz. 1535) oraz z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408), zostanie udostępniony na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny”.

W trybie § 32 ust. 2 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów projekt rozporządzenia zostanie przedłożony koordynatorowi OSR w celu przedstawienia stanowiska.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projektowane rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Odnosząc się do § 12 pkt 1 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) należy stwierdzić, że rozporządzenie uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.

Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach artystycznych Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – wiodące Ministerstwo Edukacji Narodowej - współpracujące Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pan Sławomir Rogowski, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Pani Agnieszka Hejduk-Domańska, Dyrektor Departamentu Szkolnictwa Artystycznego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ahejduk@kultura.gov.pl	Data sporządzenia 07.10.2025 r. Źródło: Decyzja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, na podstawie art. 44zq ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881, 1019 i ...) Nr w Wykazie prac legislacyjnych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotyczącym projektów rozporządzeń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego –

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Wykonanie nowego upoważnienia ustawowego zawartego w art. 44zq ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, w tym w ramach nowych regulacji uwzględnienie organizacji w szkołach artystycznych zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania – określenie, jakie to zajęcia w poszczególnych typach szkół artystycznych, zasad ich oceniania oraz ich wpływu na promowanie ucznia szkoły artystycznej z wyróżnieniem i ukończenie przez niego szkoły artystycznej z wyróżnieniem.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Rozporządzenie określi szczegółowe zasady i sposób oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów publicznych szkół artystycznych, w tym w ramach nowych regulacji:

- określi, które zajęcia są uznane za obowiązkowe zajęcia artystyczne, dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania: praca z akompaniатorem w szkołach muzycznych oraz repertuar i praktyki sceniczne w szkołach baletowych,
- ustali skalę ocen z tych zajęć: „zrealizowano” – ocenia pozytywna / „nie zrealizowano” – ocena negatywna,
- ustali wymóg oceny pozytywnej z zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania, do promowania oraz do ukończenia szkoły artystycznej, w tym z wyróżnieniem,
- określi, że w razie wyrażenia przez radę pedagogiczną zgody na promowanie ucznia szkoły artystycznej do klasy programowo wyższej lub na ukończenie przez ucznia szkoły artystycznej pomimo oceny negatywnej z zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania, uczeń ten może odpowiednio być promowany lub ukończyć szkołę artystyczną z wyróżnieniem, jeżeli spełni pozostałe wymagane po temu warunki.

Rozporządzenie zawiera ponadto w porównaniu z rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 sierpnia 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach artystycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1595 oraz z 2025 r. poz. 808) niewielkie zmiany porządkujące.

Efektem będzie dostosowanie stanu prawnego do przepisów ustawy z dnia 2025 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2025 r. poz. ...).

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Problem stanowi domenę prawa krajowego.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Szkoły artystyczne publiczne oraz niepubliczne o uprawnieniach publicznej szkoły artystycznej	735 szkół	RSPO – stan na dzień 03.10.2025 r.	Ocenianie, klasyfikowanie i promowanie uczniów szkół artystycznych według przepisów wprowadzonych projektowanym rozporządzeniem.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt zostanie skierowany do zaopiniowania przez następujące podmioty i partnerów społecznych:

- 1) Radę do Spraw Szkolnictwa Artystycznego;
- 2) Polską Radę Muzyczną;

- 3) Społeczne Towarzystwo Oświatowe;
- 4) Stowarzyszenie Szkół Artystycznych PRO ARTE;
- 5) Konferencję Rektorów Uczelni Artystycznych;
- 6) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski;
- 7) Polską Radę Ekumeniczną;
- 8) Alians Ewangeliczny w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 9) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 10) Sekcję Krajową Oświaty i Wychowania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”;
- 11) Sekcję Krajową Pracowników Szkół Artystycznych Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”;
- 12) Federację Związków Zawodowych Pracowników Kultury i Sztuki;
- 13) Związek Nauczycielstwa Polskiego;
- 14) Związek Zawodowy „Kontra”;
- 15) Wolny Związek Zawodowy „Forum-Oświata”;
- 16) Forum Związków Zawodowych.

Projekt rozporządzenia zostanie także przekazany do Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Projekt rozporządzenia, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248 oraz z 2024 r. poz. 1535) oraz z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806) zostanie udostępniony na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny”. Projekt rozporządzenia, zgodnie z § 32 ust. 2 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, zostanie skierowany do koordynatora Oceny Skutków Regulacji w celu dokonania oceny. Wyniki oceny zostaną przedstawione po jej dokonaniu.

Wyniki konsultacji publicznych i opiniowania zostaną omówione po ich zakończeniu w raporcie z konsultacji publicznych i opiniowania.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródła finansowania	Nie dotyczy.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Rozporządzenie nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, w tym budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki							
Czas w latach od wejścia w życie zmian	0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0

W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z r.)	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Nie wywiera wpływu.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Nie wywiera wpływu.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Nie wywiera wpływu.						
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń		Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców, oraz na obywateli i gospodarstwa domowe, a także na sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.						
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
☒ nie dotyczy								
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).				☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy				
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.				☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy				
Komentarz: brak.								
9. Wpływ na rynek pracy								
Projektowane zmiany nie będą oddziaływać na rynek pracy.								
10. Wpływ na pozostałe obszary								
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe			☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:			☐ informatyzacja ☐ zdrowie		
Omówienie wpływu		Brak wpływu.						
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego								
Planuje się wejście w życie rozporządzenia z dniem 1 września 2026 r.								
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?								
Nie przewiduje się przeprowadzenia ewaluacji.								
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)								
Brak.								

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA EDUKACJI¹⁾

z dnia

w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się podstawę programową:

- 1) wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego, stanowiącą załącznik nr 1 do rozporządzenia;
- 2) kształcenia ogólnego dla publicznych szkół, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe:
 - a) szkoły podstawowej, stanowiącej załącznik nr 2 do rozporządzenia,
 - b) szkoły podstawowej – dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiącą załącznik nr 3 do rozporządzenia.

§ 2. Podstawę programową wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego, określoną w załączniku nr 1 do rozporządzenia, stosuje się także do prowadzenia wychowania przedszkolnego w ośrodkach umożliwiających dzieciom z niepełnosprawnością intelektualną z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2026 r.

MINISTER EDUKACJI

¹⁾ Minister Edukacji kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji (Dz. U. poz. 2717).

Załączniki do rozporządzenia
Ministra Edukacji z dnia ... (Dz.
U. poz. ...)

Załącznik nr 1

**PODSTAWA PROGRAMOWA WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO DLA
PRZEDSZKOLI, ODDZIAŁÓW PRZEDSZKOLNYCH W SZKOŁACH
PODSTAWOWYCH ORAZ INNYCH FORM WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO**

Cele wychowania przedszkolnego

Nadrzędnym celem wychowania przedszkolnego jest wspieranie wszechstronnego rozwoju dzieci w sferze poznawczej, społecznej, emocjonalnej, etycznej i fizycznej oraz wsparcie ich w pełnej realizacji potencjału – zarówno jako jednostek, jak i członków społecznej i demokratycznej wspólnoty. Wychowanie przedszkolne kształtuje postawy oparte na dbałości o dobro wspólne, szacunku do innych, pielęgnowaniu tradycji i kultury narodowej oraz rozwija poczucie odpowiedzialności i postawy patriotyczne.

Celem wychowania przedszkolnego jest zapewnienie każdemu dziecku warunków do:

- 1) rozwijania ciekawości i zainteresowań, budowania wiedzy potrzebnej do rozumienia i poznawania współczesnego świata;
- 2) rozwijania kompetencji językowych, matematycznych i cyfrowych, umożliwiających skuteczne funkcjonowanie w różnych sytuacjach życia codziennego;
- 3) rozwijania kompetencji ruchowych i postawy troski o własne zdrowie i bezpieczeństwo;
- 4) rozwijania kompetencji poznawczych, społecznych i osobistych oraz wzmacniania swojej samodzielności i wytrwałości;
- 5) budowanie sprawczości oraz podejmowania inicjatyw z korzyścią dla siebie i wspólnego dobra;
- 6) Poznawania świata różnorodnych wartości, rozwijania empatii i przygotowania się do dokonywania odpowiedzialnych wyborów etycznych.

Działalność wychowawcza przedszkola jest oparta na wartościach: wolności, odpowiedzialności, wspólnocie, szacunku, prawdzie, dobru, pięknie, sprawiedliwości, solidarności. Ważnym elementem tej działalności jest również kształtowanie postaw patriotycznych oraz troski o dobro ojczyzny.

Działalność wychowawcza przedszkola jest określona przez zestaw programów wychowania przedszkolnego.

Kompetencje

1. Kompetencje fundamentalne.

Kompetencje fundamentalne stanowią podstawę procesu rozwoju i edukacji. Ich zdobywanie i doskonalenie stanowi warunek konieczny funkcjonowania w różnych sytuacjach życiowych oraz dalszej nauki, w tym budowania wiedzy oraz rozwijania kompetencji przekrojowych i sprawczości.

Do kompetencji fundamentalnych należą:

- 1) kompetencje językowe – zdolność skutecznego komunikowania i porozumiewania się; obejmują umiejętność rozumienia wypowiedzi ustnej i czytanego tekstu literackiego i nieliterackiego, analizowania i przetwarzania informacji, formułowania własnej wypowiedzi w sposób zrozumiały dla odbiorcy i dostosowany do sytuacji;
- 2) kompetencje matematyczne – zdolność do rozumowania matematycznego oraz wykorzystywania pojęć i narzędzi matematyki w praktyce; obejmują rozumienie pojęć matematycznych, dokonywanie obliczeń i szacunków;
- 3) kompetencje cyfrowe – zdolność bezpiecznego i krytycznego korzystania z technologii cyfrowych w celu uczenia się, poszukiwania informacji i komunikowania się;
- 4) kompetencje ruchowe – zdolność świadomego wykorzystywania i rozwijania własnego potencjału ruchowego jako podstawy aktywnego i zdrowego stylu życia; obejmują umiejętność planowania i podejmowania aktywności fizycznej oraz kształtowania zdrowych nawyków w codziennym funkcjonowaniu.

Rozwijanie kompetencji fundamentalnych jest zadaniem wszystkich nauczycieli. To proces ciągły, prowadzony od przedszkola do szkoły ponadpodstawowej.

2. Kompetencje przekrojowe

Kompetencje przekrojowe to zdolności do efektywnego działania w różnych sytuacjach w przedszkolu i poza nim, także w życiu społecznym, poprzez zastosowanie w praktyce wiedzy, umiejętności i postaw rozwijanych w przedszkolu. Dzieci w naturalny sposób rozwijają swoje kompetencje przekrojowe w trakcie zabawy oraz w sytuacjach edukacyjnych tworzonych przez nauczyciela.

Kompetencje przekrojowe przekładają się na osiągnięcia dzieci kończących wychowanie

przedszkolne. Stwarzanie dzieciom warunków do rozwoju ich kompetencji przekrojowych jest wspólnym zadaniem wszystkich nauczycieli.

Do kompetencji poznawczych należą:

- 1) rozwiązywanie problemów – zdolność poszukiwania i realizacji pomysłów, które umożliwią osiągnięcie zamierzonego celu; obejmuje analizę problemu, identyfikowanie rozwiązań i ich ocenę oraz zastosowanie wybranego rozwiązania;
- 2) krytyczne myślenie – zdolność oceny informacji w celu wyciągania racjonalnych wniosków, odróżniania prawdy od fałszu i unikania błędów poznawczych; obejmuje gromadzenie, analizę i syntezę informacji, wnioskowanie i wykorzystywanie informacji oraz rozpoznawanie manipulacji;
- 3) kreatywne myślenie – zdolność tworzenia nieszablonowych i wartościowych pomysłów; obejmuje rozwijanie własnej ciekawości, myślenie abstrakcyjne, kreowanie nowych rozwiązań i ich udoskonalanie oraz wytrwałość twórczą.

Do kompetencji społecznych należą:

- 1) współpraca – zdolność do działania w grupie, która opiera się na wzajemnym szacunku, podziale ról i wspólnym osiągnięciu celów; obejmuje budowanie relacji, efektywną komunikację, przyjmowanie roli dostosowanej do sytuacji, wspólne podejmowanie decyzji i harmonizowanie współpracy;
- 2) dbanie o innych – zdolność do empatycznego dostrzegania, nazywania i wspierania realizacji potrzeb innych osób i zbiorowości; obejmuje rozpoznawanie i nazywanie potrzeb innych, reagowanie na nie w sposób otwarty i życzliwy, budowanie relacji i dbanie o nie, podejmowanie działań na rzecz dobra wspólnego i dbanie o otoczenie.

Do kompetencji osobistych należą:

- 1) kierowanie sobą – zdolność mówienia o sobie, podejmowania działań mających na celu samodoskonalenie, realizację aspiracji, systematyczne poszerzanie wiedzy i umiejętności; obejmuje rozwój i uczenie się, rozwijanie samodzielności i wytrwałości, podejmowanie autorefleksji i wyciąganie wniosków oraz wzmacnianie własnej motywacji;
- 2) dbanie o siebie – zdolność rozpoznawania i zaspokajania własnych potrzeb fizycznych, emocjonalnych i psychicznych, z poszanowaniem woli i perspektyw innych; obejmuje

troskę o zdrowie i dobre samopoczucie, rozpoznawanie, nazywanie i wyrażanie emocji, radzenie sobie ze stresem i wyznaczanie bezpiecznych granic w relacjach z innymi.

3. Sprawczość

Sprawczość to podejmowanie działań mających pozytywny wpływ na osobę, która je podejmuje i innych (otoczenie) oraz branie za te działania odpowiedzialności.

Sprawczość obejmuje aktywność dziecka w codziennych czynnościach, zabawie i procesie uczenia się.

Ze sprawczością silnie powiązane są:

- 1) poczucie przynależności do wspólnoty – przekonanie jednostki, że jest częścią grupy, która ją akceptuje, potrzebuje jej i docenia ją oraz do której ta osoba może wnieść twórczy wkład;
- 2) nastawienie na rozwój – przekonanie, że zdolności podlegają zmianom i mogą się rozwijać dzięki zaangażowaniu, wysiłkowi i wytrwałości;
- 3) przekonanie o własnej skuteczności – przekonanie o swojej zdolności do wykonywania określonych zadań i osiągania celów, także w niekorzystnych okolicznościach;
- 4) samoregulacja – zdolność przekładania myśli na działania zmierzające do realizacji określonych celów i świadomego kierowania swoją aktywnością.

Rozwijanie sprawczości jest zadaniem wszystkich nauczycieli. To proces ciągły, prowadzony od przedszkola do szkoły ponadpodstawowej.

Dzieci w przedszkolu rozwijają swoją sprawczość m.in. przez:

- 1) podejmowanie inicjatywy i decyzji w sprawach związanych z własną aktywnością, głównie zabawową;
- 2) udział w podejmowaniu decyzji dotyczących grupy przedszkolnej;
- 3) wykorzystywanie wiedzy i umiejętności do rozwiązywania codziennych problemów;
- 4) samodzielne lub zespołowe prowadzenie obserwacji, badań, eksperymentów i doświadczeń;
- 5) prezentowanie własnej wiedzy i umiejętności oraz efektów swojej pracy;
- 6) dzielenie się wiedzą i umiejętnościami, w tym wzajemne inspirowanie i uczenie się;
- 7) zaangażowanie w realizację indywidualnych lub grupowych projektów edukacyjnych;
- 8) refleksję o własnych działaniach oraz przyjmowanie i udzielanie informacji zwrotnej;

- 9) samodzielne pogłębianie wiedzy i umiejętności oraz rozwijanie zainteresowań;
- 10) zaangażowanie w inicjatywy na rzecz dobra wspólnego i pomoc dla innych.

Zadania przedszkola

1. Wspieranie wielokierunkowej aktywności dziecka poprzez organizację warunków sprzyjających nabywaniu doświadczeń w każdym obszarze jego rozwoju.
2. Tworzenie warunków umożliwiających każdemu dziecku swobodny rozwój, zabawę i odpoczynek w poczuciu bezpieczeństwa.
3. Wspieranie aktywności dziecka podnoszących poziom jego integracji sensorycznej i umiejętności korzystania z rozwijających się procesów poznawczych.
4. Zapewnienie warunków do budowania wspólnoty, w której każde dziecko czuje się akceptowane, rozumiane i potrzebne, a różnorodność traktowana jest jako wartość społeczna i edukacyjna.
5. Wspieranie samodzielnej dziecięcej eksploracji świata, dobór treści adekwatnych do indywidualnych potrzeb i zainteresowań każdego dziecka, jego możliwości percepcyjnych, wyobrażeń i rozumowania.
6. Wzmacnianie poczucia wartości, indywidualności, oryginalności dziecka oraz potrzeby budowania relacji i działania z innymi i dla innych.
7. Tworzenie sytuacji sprzyjających rozwojowi nawyków i zachowań dziecka prowadzących do samodzielności, dbania o zdrowie, sprawność ruchową i bezpieczeństwo.
8. Przygotowanie dziecka do rozpoznawania, nazywania i rozumienia emocji i uczuć własnych i innych ludzi.
9. Tworzenie sytuacji edukacyjnych budujących wrażliwość dziecka, w tym wrażliwość estetyczną, w odniesieniu do wielu sfer aktywności człowieka: mowy, zachowania, ruchu, muzyki, tańca, śpiewu, teatru, plastyki.
10. Tworzenie warunków pozwalających na bezpieczną, samodzielną eksplorację otaczającej dziecko przyrody, stymulujących rozwój wrażliwości i umożliwiających poznawanie wartości i norm odnoszących się do środowiska przyrodniczego, adekwatnych do etapu rozwoju dziecka.
11. Tworzenie warunków umożliwiających bezpieczne, samodzielne eksplorowanie elementów techniki w otoczeniu, a także zapewnienie materiałów konstrukcyjnych i

narzędzi do swobodnego i planowanego konstruowania i majsterkowania oraz prezentowania wytworów swojej pracy.

12. Współdziałanie z rodzicami, różnymi środowiskami, organizacjami i instytucjami, uznanymi przez rodziców za źródło istotnych wartości, na rzecz tworzenia warunków umożliwiających rozwój tożsamości dziecka.
13. Kreowanie sytuacji prowadzących do poznania przez dziecko wartości i norm społecznych, których źródłem są rodzina, grupa w przedszkolu, inne dorosłe osoby, w tym osoby starsze, oraz rozwijanie umiejętności podejmowania decyzji opartych na wartościach.
14. Systematyczne wspieranie rozwoju procesów uczenia się dziecka, prowadzące do osiągnięcia przez nie gotowości do podjęcia nauki w szkole.
15. Organizowanie zajęć umożliwiających dziecku poznawanie kultury i języka mniejszości narodowej lub etnicznej, lub języka regionalnego – kaszubskiego, zgodnie z potrzebami.
16. Tworzenie sytuacji edukacyjnych sprzyjających budowaniu zainteresowania dziecka językiem obcym nowożytnym, chęci poznawania innych kultur.

Przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym nie dotyczy:

- 1) dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawności sprzężone, jeżeli jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym;
- 2) dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na inne niż wymienione w pkt 1 rodzaje niepełnosprawności, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...), oraz jeżeli z indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego wynika brak możliwości realizacji przygotowania do posługiwania się językiem obcym nowożytnym ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dziecka.

Sposoby organizowania środowisk edukacyjnych

Realizacja celów wychowania przedszkolnego wymaga stosowania sposobów organizowania środowisk edukacyjnych, do których należą:

- 1) wszechstronny rozwój – doświadczenie przedszkolne powinno wspierać wszechstronny rozwój każdego dziecka w sferze poznawczej, społecznej, emocjonalnej, etycznej i fizycznej;
- 2) aktywność poznawcza – dzieci są podmiotami procesu uczenia się. Ich udział w jego planowaniu, aktywność poznawcza i zaangażowanie, w tym uczenie się w działaniu z innymi, są kluczowymi czynnikami sprzyjającymi uczeniu się;
- 3) dobrostan – przedszkole dąży do zapewnienia dobrostanu wszystkim dzieciom i traktuje go jako warunek skutecznego uczenia się i harmonijnego rozwoju;
- 4) przestrzeń edukacyjna – nauczyciele w przemyślany sposób wraz z dziećmi i rodzicami kształtują przestrzeń przedszkola, tak by sprzyjała uczeniu się oraz dobrostanowi dzieci. Wykorzystują także otoczenie przedszkola jako miejsce działań edukacyjnych;
- 5) edukacja włączająca – przedszkole uwzględnia zróżnicowane potrzeby rozwojowe dzieci, zapewnia indywidualizację procesu kształcenia i wychowania oraz umożliwia monitorowanie i systematyczne wsparcie ich rozwoju, z uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego w edukacji oraz racjonalnych usprawnień, wspierając pełne uczestnictwo każdego dziecka w życiu grupy przedszkolnej i tworząc warunki do rozwoju na miarę jego możliwości;
- 6) metody nauczania – proces uczenia się i nauczania wymaga stosowania zróżnicowanych metod nauczania, form i środków o udowodnionej skuteczności, dostosowanych do celów edukacyjnych oraz potrzeb dzieci. Dobór metod zgodnie z aktualną wiedzą to obszar autonomii, eksploracji i innowacji nauczycieli;
- 7) wykorzystanie wiedzy – przedszkole stwarza dzieciom warunki pozwalające na praktyczne wykorzystywanie zdobywanej wiedzy i kompetencji oraz stosowanie ich poza przedszkolem;
- 8) wspólnota – przedszkole wykorzystuje społeczny charakter uczenia się. Proces wychowawczy w przedszkolu zakłada budowanie wspólnoty uczącej się i wspólnoty społecznej poprzez równoważenie celów indywidualnych i dobra wspólnego;
- 9) rodzina – w procesie wychowawczym istotna jest spójność oddziaływań przedszkola i środowiska rodzinnego osiągnięta dzięki partnerskiej współpracy. Rodzina współuczestniczy w edukacji dzieci, a przedszkole kształtuje ten proces profesjonalnie i zapewnia niezbędną pomoc rodzinie w jej działaniach wychowawczych oraz opiekuńczych;

- 10) interdyscyplinarność i relacje ze światem zewnętrznym – proces uczenia się przyjmuje także charakter interdyscyplinarny i zachowuje ścisły związek ze środowiskiem zewnętrznym jako naturalnym kontekstem budowania wiedzy, kompetencji i sprawczości dzieci oraz ich wykorzystania.

Oczekiwane osiągnięcia dziecka na koniec wychowania przedszkolnego

1. Obszar społeczny: budowanie relacji, działanie z innymi i dla innych. Dziecko:
 - 1) udziela informacji o sobie i swoich rodzicach, w tym podaje swoje imię i nazwisko, adres zamieszkania, wie, komu może takich informacji udzielać;
 - 2) bierze udział w aktywnościach zaproponowanych przez innych, zgłasza własne pomysły, jest otwarte na współdziałanie;
 - 3) uzgadnia zasady dzielenia się zabawkami lub materiałami w trakcie podejmowanych aktywności;
 - 4) bierze udział w podejmowaniu decyzji w grupie, akceptuje wspólnie podjęte decyzje, nawet jeśli nie są zgodne z jego oczekiwaniami;
 - 5) stosuje zwroty grzecznościowe;
 - 6) przestrzega zasad zachowania się w grupie i w miejscach publicznych;
 - 7) mówi o emocjach, które ludzie mogą przeżywać w różnych sytuacjach życia codziennego;
 - 8) szanuje wszystkie dzieci, ich różne upodobania i potrzeby, podaje przykłady wypowiedzi i zachowań, które mogłyby być dla kogoś krzywdzące;
 - 9) szuka rozwiązań w sytuacjach spornych, rozwiązuje proste konflikty z pomocą dorosłych lub innych dzieci;
 - 10) pomaga innym w wykonaniu zadania, gdy jest to potrzebne, udziela wskazówek;
 - 11) wspiera inne dzieci w pokonywaniu smutku, bezradności i poszukiwaniu rozwiązań problemu;
 - 12) dostrzega różnorodność i znaczenie funkcji pełnionych przez ludzi w społeczeństwie, przyjmuje je w zabawie, np. w sklep;
 - 13) charakteryzuje pracę osób wykonujących różne zawody i zdaje sobie sprawę, że dzięki pracy osiąga się dochód;
 - 14) wyjaśnia, do czego służą pieniądze, ma świadomość, że ludzie dysponują ograniczoną ilością pieniędzy oraz że po wydaniu pieniędzy na zakup towaru lub usługi nie można ich już wydać na coś innego;

- 15) wyjaśnia, na czym polega oszczędzanie oraz dlaczego warto oszczędzać;
 - 16) odczuwa i wyjaśnia swoją przynależność do grup społecznych, w których na co dzień funkcjonuje: rodziny, grupy przedszkolnej, społeczności lokalnej i narodowej;
 - 17) wymienia nazwę swojego kraju i jego stolicy, rozpoznaje symbole narodowe – godło, flagę, hymn, orientuje się, że Polska jest jednym z krajów Unii Europejskiej;
 - 18) wskazuje funkcje różnych instytucji społecznych, np. rodziny, przedszkola;
 - 19) kultywuje tradycje lokalne, regionalne i narodowe;
 - 20) charakteryzuje wybrane elementy dziedzictwa kulturowego swojego regionu.
2. Obszar osobisty: poznanie siebie, kierowanie sobą, wybieranie dobra. Dziecko:
- 1) podejmuje różne aktywności, by realizować swoje pomysły, tworzyć i odkrywać, co sprawia mu radość;
 - 2) odkrywa swoje zainteresowania i nazywa swoje mocne strony;
 - 3) układa i uzasadnia swój plan działań prowadzących do zakładanego rezultatu;
 - 4) przewiduje i nazywa konsekwencje swoich decyzji i działań;
 - 5) organizuje i porządkuje miejsce swojej pracy;
 - 6) dąży do ukończenia zadania mimo trudności, wykazując wytrwałość, zaangażowanie i otwartość na informację zwrotną i wskazówki innych;
 - 7) wyraża satysfakcję z zadania wykonanego samodzielnie lub w grupie, docenia swój wysiłek;
 - 8) wykazuje postawę akceptacji tego, że popełnianie błędów jest czymś naturalnym w procesie uczenia się i stanowi okazję do zdobywania nowych umiejętności;
 - 9) rozpoznaje i nazywa swoje emocje związane z różnymi sytuacjami, aktualnymi i z przeszłości;
 - 10) odróżnia potrzeby od pragnień (zachcianek), nazywa swoje potrzeby i proponuje sposób ich zaspokojenia, wyraża sprzeciw w sytuacjach niepewności, zagrożenia, braku komfortu;
 - 11) ma przekonanie, że nauczyciel lub inne dzieci mogą stanowić wsparcie w trudnych sytuacjach, w razie potrzeby prosi o pomoc;
 - 12) stosuje znane mu sposoby radzenia sobie ze stresem.
3. Obszar językowy: komunikowanie się ze światem. Dziecko:

- 1) uczestniczy w rozmowie, słuchając innych osób i wypowiadając się w sposób zrozumiały dla innych osób, przedstawia i próbuje uzasadnić swoją opinię;
- 2) w wypowiedziach posługuje się zdaniami, zwraca uwagę na poprawność gramatyczną i artykulacyjną lub używa komunikacji wspomagającej i alternatywnej;
- 3) słucha wypowiedzi innych osób oraz tekstów czytanych, takich jak opowiadania, wiersze, baśnie, legendy, mówi o swoich ulubionych książkach;
- 4) rozpoznaje możliwe źródła informacji, korzysta z zachęt do samodzielnego poszukiwania odpowiedzi na nurtujące pytania;
- 5) obdarza uwagę dzieci i dorosłych, aby rozumieć to, co mówią i czego oczekują, dopytuje, gdy nie jest czegoś pewne;
- 6) analizuje zdobyte informacje i dostrzega te, które są dla niego niewiarygodne lub się wykluczają;
- 7) podejmuje próby oceny zgodności uzyskiwanych informacji z własnymi obserwacjami i doświadczeniami;
- 8) odtwarza i przekształca treść bajek i opowieści, tworzy własne historie;
- 9) dzieli się swoimi wyobrażeniami, skojarzeniami i pomysłami typu „co by było, gdyby”;
- 10) eksperymentuje z językiem, tworzy rymowanki i nowe słowa;
- 11) zapamiętuje i recytuje wierszyki, inne krótkie teksty;
- 12) opowiada treść obrazków i historyjek obrazkowych, mówi o swoich przeżyciach, obserwacjach, ważnych zdarzeniach;
- 13) odczytuje sens informacji podanych w formie symboli i znaków, tworzy własne symbole, by wyrazić za ich pomocą określoną informację;
- 14) dokonuje syntezy i analizy głoskowej wyrazów, wypowiada prawidłowo głoski;
- 15) kreśli linie i kształty zawierające elementy graficzne obecne w literach: łuki, pętelki, fale, owale, zygzaki;
- 16) podejmuje próby pisania liter, wyrazów i krótkich komunikatów w wybrany przez siebie sposób;
- 17) czyta proste wyrazy, krótkie teksty, w tym uzupełnione obrazkiem;
- 18) nazywa wybrane obiekty z najbliższego otoczenia w języku obcym nowożytnym;
- 19) reaguje na proste polecenia w języku obcym nowożytnym;
- 20) uczestniczy w prostej sytuacji komunikacyjnej w języku obcym nowożytnym;
- 21) powtarza wierszyki, śpiewa piosenki w języku obcym nowożytnym.

4. Obszar matematyczny: odkrywanie matematyki wokół siebie. Dziecko:

- 1) opisuje sytuacje problemowe bliskie swojemu doświadczeniu, rozpoznaje ich przyczyny;
- 2) poszukuje najlepszych rozwiązań problemu, w razie potrzeby radzi się innych, porównuje wyniki różnych działań, identyfikuje rozwiązania, które sprawdzają się najlepiej;
- 3) stosuje wybrane rozwiązanie i ocenia jego skuteczność;
- 4) charakteryzuje obiekty wokół siebie, porównuje je ze sobą pod względem wielkości i liczby;
- 5) klasyfikuje obiekty według co najmniej dwóch cech jednocześnie;
- 6) liczy w możliwym dla siebie zakresie;
- 7) wyznacza wynik dodawania i odejmowania, pomagając sobie liczeniem na palcach lub na innych zbiorach zastępczych;
- 8) waży i mierzy różne przedmioty, ustala wartość pomiaru, stosując własne i powszechnie przyjęte narzędzia i jednostki miar;
- 9) odczytuje zapis cyfrowy liczb, które obserwuje w najbliższym otoczeniu, np. w kalendarzu, na budynkach, znakach drogowych, ceny w sklepach;
- 10) przedstawia wartości liczbowe na różne sposoby graficzne;
- 11) określa kierunki i relacje przestrzenne między obiektami;
- 12) posługuje się pojęciami dotyczącymi następstwa czasu – np. wczoraj, dzisiaj, jutro, rano, wieczorem; nazwami pór roku, nazwami dni tygodnia i miesięcy;
- 13) rozpoznaje figury geometryczne płaskie i przestrzenne: koło, trójkąt, kwadrat, prostokąt, niektóre bryły;
- 14) analizuje i tworzy szeregi i powtarzalne wzory, odnajduje symetrię w budowie obiektów przyrodniczych;
- 15) rozpoznaje monety, banknoty, wykonuje proste obliczenia.

5. Obszar przyrodniczy: odkrywanie przyrody i dbanie o nią. Dziecko:

- 1) rozpoznaje i nazywa rośliny i zwierzęta, elementy przyrody nieożywionej z najbliższego otoczenia;
- 2) analizuje i bada elementy najbliższego otoczenia, wyciąga wnioski z obserwacji, opisuje zmiany zachodzące w otoczeniu i wymienia niektóre zależności występujące

w przyrodzie, takie jak wzrost roślin, cykle dnia i nocy, pory roku oraz zjawiska pogodowe;

- 3) zadaje pytania o interesujące je zagadnienia, pyta o przyczyny i cele zaobserwowanych zjawisk i podejmowanych działań, formułuje przypuszczalne wyjaśnienia, sprawdza ich trafność;
 - 4) dokumentuje zaobserwowane obiekty, zjawiska oraz procesy zachodzące w przyrodzie;
 - 5) wyraża troskę o rośliny i zwierzęta, objaśnia zasady odpowiedzialnej opieki nad zwierzętami domowymi;
 - 6) wskazuje na planie, mapie lub globusie znane mu miejsca;
 - 7) opisuje Ziemię jako kulę, która razem z innymi planetami krąży wokół Słońca;
 - 8) korzysta z narzędzi ogrodniczych przy pielęgnacji roślin ozdobnych i użytkowych;
 - 9) objaśnia znaczenie istnienia różnorodnych gatunków roślin i zwierząt;
 - 10) rozpoznaje zwierzęta i rośliny z różnych ekosystemów i stref klimatycznych;
 - 11) segreguje odpady, mając świadomość pozytywnych skutków dla przyrody i gospodarki;
 - 12) stosuje zasady rozsądnego korzystania z zasobów naturalnych.
6. Obszar techniczny: poznawanie techniki przez działanie. Dziecko:
- 1) ustala właściwości różnych materiałów;
 - 2) wymienia etapy budowania obiektów powstających w najbliższym otoczeniu, rozróżnia materiały, z których powstają budynki;
 - 3) tworzy budowle płaskie i przestrzenne z wykorzystaniem różnorodnych materiałów konstrukcyjnych, w tym naturalnych i z odzysku, narzędzi i spoiw; analizuje efekty własnych działań, szuka możliwych ulepszeń;
 - 4) buduje maszyny proste – kołowrót, równię pochyłą – i wyjaśnia ich zastosowanie w urządzeniach codziennego użytku;
 - 5) buduje obwody elektryczne z użyciem żarówki, brzęczyka i silnika;
 - 6) wskazuje przykłady urządzeń zasilanych energią z różnych źródeł;
 - 7) przestrzega zasad bezpiecznego korzystania z urządzeń elektrycznych i narzędzi;
 - 8) podaje przykłady maszyn i urządzeń, które ułatwiają ludziom życie;
 - 9) opisuje różne środki transportu i infrastrukturę, której potrzebują.

7. Obszar cyfrowy: przygotowanie do bezpiecznego funkcjonowania w społeczeństwie cyfrowym. Dziecko:
- 1) korzysta z instrukcji do wykonania zadania, tworzy własne instrukcje;
 - 2) rozpoznaje urządzenia cyfrowe, które pomagają mu zdobyć odpowiedź na interesujące je pytania lub udokumentować odkrycia i działania;
 - 3) wskazuje podstawowe zasady higieny cyfrowej, uzasadnia ich znaczenie;
 - 4) wskazuje zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu, w tym wynikające z udostępniania informacji o sobie i swoich bliskich;
 - 5) określa pozytywny i negatywny wpływ mediów na życie codzienne, rozpoznaje reklamy i ma świadomość, czemu one służą.
8. Obszar artystyczny: odbieranie i tworzenie sztuki. Dziecko:
- 1) poszukuje nowych form ekspresji, tworzyw i technik wyrazu artystycznego do przedstawienia świata i swoich przeżyć, wyraża własne pomysły;
 - 2) łączy poznane elementy – przedmioty, obrazy, kształty, słowa, dźwięki, wzorce, symbole – w nowe układy, w nieoczywisty sposób;
 - 3) wyraża swoje opinie o dziełach sztuki;
 - 4) słucha muzyki, śpiewa, tańczy, tworzy melodie i improwizacje ruchowe, muzykuje – indywidualnie i w grupie;
 - 5) rozpoznaje wybrane instrumenty muzyczne, tworzy własne z różnych materiałów i gra na nich;
 - 6) wciela się w różne role podczas spontanicznych i organizowanych działań teatralnych;
 - 7) zauważa różnice w dynamice, tempie, barwie i wysokości dźwięków, określa nastrój muzyki;
 - 8) wyjaśnia pojęcia określające różne sposoby wyrazu artystycznego – w muzyce, sztukach wizualnych, teatrze.
9. Obszar ruchowy: rozwijanie się w ruchu, dbanie o zdrowie i bezpieczeństwo. Dziecko:
- 1) podejmuje indywidualnie i w grupie różne codzienne aktywności ruchowe w trosce o zdrowy rozwój;
 - 2) uczestniczy w grach terenowych, zabawach ze współzawodnictwem indywidualnym i zespołowym;

- 3) orientuje się w schemacie własnego ciała, rozpoznaje swoje zmysły;
- 4) podczas ruchu wykorzystuje koordynację różnych grup mięśniowych, równowagę, siłę, zręczność, zwinność, szybkość, skoczność, wytrzymałość;
- 5) swobodnie używa różnych przedmiotów, najpierw dużych, stopniowo coraz mniejszych, wymagających większej precyzji;
- 6) stosuje prawidłowy chwyt i sposób trzymania narzędzia pisarskiego, kontroluje siłę nacisku ręki na podłoże;
- 7) samodzielnie wykonuje czynności samoobsługowe;
- 8) wyjaśnia, na czym polega zdrowy styl życia, stara się przestrzegać reguł z nim związanych, np. dba o prawidłową postawę ciała;
- 9) rozpoznaje sytuacje, w których zagrożone są jego bezpieczeństwo lub autonomia;
- 10) zgłasza potrzebę odpoczynku, objawy złego samopoczucia, odczuwane dolegliwości, poszukuje dla siebie bezpiecznych i przyjaznych przestrzeni;
- 11) w czasie aktywności ruchowych przestrzega zasad bezpieczeństwa, na terenie przedszkola i poza nim.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Dziecko:

- 1) co najmniej raz w każdym roku jest odbiorcą sztuki, słucha koncertu, ogląda przedstawienie teatralne, odwiedza muzeum czy teatr;
- 2) w każdym roku prowadzi i ilustruje obserwacje przyrody;
- 3) pracując w grupie, w każdym roku wysiewa i uprawia warzywa, zioła lub kwiaty;
- 4) pracując w grupie, w każdym roku przygotowuje wspólne wyjście i bierze w nim udział;
- 5) pracując w grupie, w każdym roku odgrywa uzgodnioną z innymi dziećmi rolę w przygotowaniu i realizacji występu lub spotkania społeczności lokalnej, np. z okazji dnia babci i dziadka, na obchodach święta narodowego, na pikniku rodzinnym;
- 6) w każdym roku uczestniczy w wydarzeniu promującym zdrowy styl życia, np. w przedszkolnych zawodach sportowych;
- 7) pracując w grupie, w każdym roku prezentuje innym swoją wiedzę lub efekty wspólnych działań, np. w formie plakatu, wystawy, kroniki;

- 8) przynajmniej raz w trakcie edukacji przedszkolnej przez minimum 10 kolejnych dni tworzy z wykorzystaniem różnych materiałów, w tym z odzysku, własne zabawki w miejsce zabawek tradycyjnych;
- 9) pracując w grupie, przynajmniej raz w trakcie edukacji przedszkolnej przygotowuje makietę wybranej przestrzeni, np. najbliższej okolicy, miasta przyszłości;
- 10) pracując w grupie, planuje i podejmuje działanie na rzecz innych, np. młodszych dzieci, osób starszych.
- 11) przynajmniej raz w trakcie edukacji przedszkolnej planuje i robi w grupie zakupy w sklepie.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego

Przedszkole zapewnia warunki do zdobywania i doskonalenia umiejętności niezbędnych do:

- 1) bycia częścią wspólnoty, współpracy i dbania o innych. W przedszkolu dzieci kształtują swoją tożsamość, odkrywają i coraz lepiej rozumieją swoją przynależność do różnych grup społecznych, w tym rodziny, grupy przedszkolnej, społeczności lokalnej i narodowej. Nawiązują relacje z rówieśnikami, poznają się, podejmują pierwsze próby wspólnego wykonywania zadań – w parze lub większym zespole, uczą się razem podejmować decyzje, a także postępować w zgodzie z przyjętymi zasadami oraz z szacunkiem dla siebie nawzajem. Zaczynają również rozumieć, że wspólnie odpowiadają nie tylko za przestrzeń, w której razem przebywają. Wspólnie dbają też o to, żeby wszystkie dzieci czuły się w przedszkolu dobrze i bezpiecznie;
- 2) kierowania sobą i dbania o siebie. W przedszkolu dzieci poznają swoje zainteresowania, mocne strony, aktywności dające im radość i satysfakcję. Oswajają się też z niepowodzeniami – uczą się traktować je jako naturalne elementy procesu zdobywania nowych umiejętności. W przedszkolu dzieci dowiadują się, w jaki sposób dbać o swoje dobre samopoczucie, jak i z czyją pomocą radzić sobie w trudnych dla nich sytuacjach. Przygotowują się także do podejmowania decyzji zgodnych z przyjętym systemem wartości;
- 3) skutecznego komunikowania się z rówieśnikami i osobami dorosłymi, z uwzględnieniem różnorodnych sposobów komunikacji. Dzieci w przedszkolu uczą się, jak formułować komunikaty w sposób zrozumiały dla innych i dostosowany do sytuacji, w jaki sposób wyrażać swoje opinie i dzielić się spostrzeżeniami. Poszerzają swój zasób słownictwa. Doskonają umiejętność rozumienia wypowiedzi ustnych i czytanego im tekstu. Małe

dzieci kształtują też swoje nawyki czytelnicze. Sięgają po książki, żeby zaspokoić swoją ciekawość poznawczą. Dzieci od początku pobytu w przedszkolu przygotowują się do nauki czytania i pisania. Uczą się rozpoznawać za pomocą słuchu strukturę wyrazu – od sylab poprzez pośrednie części, aż do głosek. Poznają litery drukowane, a osiągnąwszy gotowość, zaczynają czytać wyrazy, zdania i teksty oraz pisać. Rozwijają umiejętność analizowania kształtów graficznych oraz analizowania i odtwarzania ruchów ręki niezbędnych do pisania;

- 4) uaktywnienia myślenia matematycznego oraz wykorzystywania pojęć matematycznych w praktyce. Dzieci w wieku przedszkolnym odkrywają, że obiekty otaczającego świata są policzalne, klasyfikowalne i mierzalne. Uczą się poprzez doświadczanie i operowanie konkretnymi przedmiotami. W ten sposób poznają reguły i budują pojęcia matematyczne, uczą się szacować, liczyć, odmierzać, porównywać ze sobą, a z czasem także dodawać i odejmować;
- 5) odkrywania przyrody i kształtowania postawy troski o nią. Spacerzy i pobyt na powietrzu to okazja do rozwijania świadomości, że istnieje nierozzerwalna więź między człowiekiem i przyrodą. W przedszkolu dzieci kształtują nawyki dbania o przyrodę i odpowiedzialnego korzystania z zasobów naturalnych. Poprzez stały kontakt z przyrodą dzieci rozwijają również wiele umiejętności, które są kluczowe w ich dalszej nauce. Do badania i obserwacji przyrody dzieci mogą wykorzystywać pomoce takie jak lupa, mikroskop czy atlas. Dzięki temu stają się uważnymi badaczami. Uczą się formułować pytania i poszukują na nie odpowiedzi, swoje wnioski opierają na dowodach;
- 6) poznawania świata techniki, w tym urządzeń, maszyn i zawodów. Dzieci chętnie majsterkują i budują z różnych materiałów, ale potrzebują zasad i wskazówek, jak tworzyć trwałe konstrukcje i bezpiecznie posługiwać się narzędziami. Dzieci są też ciekawe pracy różnych osób, maszyn i urządzeń, które obserwują w codziennym życiu. Potrzebują wiedzy, jak działa świat techniki oraz umiejętności konstruowania modeli maszyn i urządzeń;
- 7) przygotowania się do funkcjonowania w społeczeństwie cyfrowym. Małe dzieci nie są świadome zagrożeń, jakie niesie ze sobą korzystanie z nowych technologii, w tym z Internetu. Dlatego w przygotowaniu dzieci do bezpiecznego funkcjonowania w społeczeństwie cyfrowym aktywny udział muszą brać rodzice. Ważne, by mieli oni jak najszerszą wiedzę na temat bezpiecznego wykorzystywania nowych technologii do

uczenia się, zdobywania informacji i komunikowania się oraz wspólnie z nauczycielami pomagali dzieciom kształtować nawyki higieny cyfrowej;

- 8) impresji i ekspresji sztuki. Dziecko w wieku przedszkolnym naturalnie wyraża siebie poprzez różne formy artystyczne – rysunek, taniec, śpiew, opowieści, teatrzyk czy konstruowanie z materiałów. Sztuka staje się dla niego nie tylko sposobem ekspresji emocji i myśli, ale też narzędziem poznawania świata i budowania tożsamości. Dziecko potrzebuje wsparcia w odkrywaniu własnego języka twórczego i rozwijaniu wrażliwości estetycznej, a także czasu, przestrzeni i narzędzi do samodzielnego tworzenia – bez oceniania, z szacunkiem dla jego stylu i tempa. Równie ważne jest budowanie umiejętności odbioru sztuki – dostrzegania piękna w otoczeniu, reagowania na obrazy, dźwięki i opowieści, a także rozumienia emocji zawartych w dziełach innych;
- 9) świadomego wykorzystywania i rozwijania własnego potencjału ruchowego jako podstawy aktywnego i zdrowego stylu życia. W przedszkolu dzieci zyskują świadomość i poczucie swojego ciała, wzmacniają jego wytrzymałość i ogólną sprawność ruchową, ćwiczą precyzję ruchów palców i dłoni, rozwijają koordynację wzrokowo-ruchową, doskonalą swoje zmysły. Dzieci zdobywają także wiedzę o tym, co jest dobre (np. prawidłowa postawa ciała), a co złe dla ich zdrowia i kondycji fizycznej (np. długotrwałe oglądanie telewizji). Będąc w ruchu, szczególnie na powietrzu, mogą wzmocnić nie tylko swoją odporność, ale także otwartość na nowe wyzwania. Uczą się także, jak ważna jest troska o bezpieczeństwo i wzajemne przestrzeganie ustalonych zasad. Istotne jest, żeby dzieci w przedszkolu brały udział w rozmaitych aktywnościach muzyczno-ruchowych i ruchowo-sensorycznych.

Codzienna zabawa swobodna dzieci to nieodzowny warunek ich rozwoju i realizacji programu wychowania przedszkolnego. Swobodna zabawa to okazja np. do wspólnego działania, zgłaszania pomysłów i rozmowy o nich, rozwiązywania problemów, dzielenia się zainteresowaniami, doświadczeniami i wiedzą, uzgadniania zasad i przestrzegania ich. W zabawie dzieci mogą wcielać się w różne role, rozpoznawać i wyrażać emocje, odkrywać właściwości zjawisk i przedmiotów, nadawać im nowe zastosowanie.

W codziennych aktywnościach dzieci w przedszkolu obecne są wszystkie obszary wychowania przedszkolnego: społeczny, osobisty, językowy, matematyczny, przyrodniczy, techniczny, cyfrowy, artystyczny, ruchowy. Program wychowania przedszkolnego jest realizowany w każdym momencie pobytu dziecka w przedszkolu, np. podczas czynności porządkowych, posiłków, spaceru.

Pobyty dzieci w przedszkolu opiera się na rytmie dnia, czyli systematycznie powtarzających się czynnościach i aktywnościach. Daje to dzieciom poczucie bezpieczeństwa i kontroli – co jest szczególnie ważne dla dzieci ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi. W naturalny sposób sprzyja też włączaniu dzieci w podejmowanie obowiązków, pozwala kształtować samodzielność, zaradność i odpowiedzialność.

Warunkiem realizacji celów wychowania przedszkolnego są właściwe relacje między dzieckiem i nauczycielem. Nauczyciel obserwuje dzieci, zachęca je do rozmowy i uważnie ich słucha, rozpoznaje potrzeby i odpowiada na nie, organizuje przestrzeń, która jest inspirująca i zachęca do podejmowania różnych aktywności.

Dzieci najlepiej uczą się przez osobiste działanie i zaangażowanie, gdy korzystają ze swoich zmysłów, mogą np. dotykać, manipulować, porównywać i przekształcać. Wszelkie pomoce drukowane mają charakter uzupełniający, umożliwiają utrwalenie wiedzy i umiejętności dzieci. Organizacja zajęć na powietrzu powinna być elementem codziennej pracy z dzieckiem w każdej grupie wiekowej. Dzieci co najmniej raz w tygodniu powinny przebywać poza budynkiem przedszkola dłużej niż 1 godzinę. Daje to możliwość dłuższego spaceru lub zabaw połączonych z badaniem okolicznej przyrody i działaniem w niej. Obowiązek ten nie dotyczy jedynie dni, w których występują alerty Rządowego Centrum Bezpieczeństwa lub szczególnie nieprzyjające warunki atmosferyczne.

Wszechstronny rozwój dzieci jest wspólną odpowiedzialnością rodziców i nauczycieli. Nauczyciele i rodzice mają ustalony system informowania się o aktywnościach i potrzebach dziecka. Nauczyciele informują rodziców o procesach i postępach rozwojowych dzieci, omawiają z nimi wyniki swoich obserwacji i ustalają zakres potrzebnego wsparcia dziecka. Nauczyciele zachęcają rodziców, żeby brali aktywny udział w procesie rozwoju umiejętności dzieci.

Nauczyciele obserwują dzieci w możliwie różnorodnych sytuacjach i zapisują najważniejsze spostrzeżenia o zachowaniu i rozwoju dziecka. Przekazują spostrzeżenia rodzinie. W najstarszej grupie diagnozują gotowość dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej.

Dzieci w wieku przedszkolnym funkcjonują w dynamicznym, szybko zmieniającym się otoczeniu. Coraz częściej narażone są na informacje i udział w sytuacjach, których nie rozumieją lub które budzą w nich niepokój. Codzienne spotkania z nauczycielem to okazja do nadawania sensu tym doświadczeniom. Rolą nauczyciela jest stwarzanie sytuacji edukacyjnych, które pomagają dzieciom lepiej rozumieć świat.

Szczegółnej uwagi wymaga problem dostępu dzieci do urządzeń cyfrowych i informacji przekazywanych przez media. Należy uważać, żeby dzieci ani w przedszkolu, ani poza nim same nie miały dostępu do treści w Internecie. Wspólną odpowiedzialnością rodziców i nauczycieli jest troska o kształtowanie nawyków higieny cyfrowej.

Aranżacja przestrzeni powinna uwzględniać bariery architektoniczne i sensoryczne oraz zapewniać możliwość swobodnego korzystania z przestrzeni i materiałów przez dzieci z niepełnosprawnościami.

Organizacja przestrzeni w przedszkolu ma umożliwiać dzieciom podejmowanie codziennych czynności związanych z troską o otoczenie i własne potrzeby. Dzieci powinny mieć możliwość m.in. nakrywania do stołu, samodzielnego nakładania posiłków, sprzątania po posiłkach, porządkowania sali po skończonej zabawie oraz przygotowania się do wyjścia na zewnątrz.

Wskazane jest organizowanie z dziećmi stałych i czasowych stref w budynku przedszkola i poza nim pozwalających na podejmowanie różnorodnych aktywności. Jako stałe proponuje się strefy umożliwiające rozwijanie:

- 1) czytelnictwa – strefa czytania w sali przedszkolnej powinna być przytulnym i spokojnym miejscem, dostosowanym do potrzeb wszystkich dzieci. W strefie czytania warto m.in. uwzględnić książki w różnych formatach (np. z dużą czcionką, obrazkowe, dotykowe), opowiadania dla dzieci (także w języku obcym nowożytnym);
- 2) budowania i konstruowania – strefa do tego przeznaczona powinna być dostosowana do potrzeb wszystkich dzieci, zapewniać dostęp do klocków, materiałów i narzędzi do majsterkowania, miejsca pozwalającego na bezpieczną pracę. Warto także przewidzieć przestrzeń wystawienniczą do ekspozycji wykonanych konstrukcji. Nauczyciel ustala zasady bezpiecznego korzystania z narzędzi – np. nożyczek, zszywacza, dziurkacza, śrubokrętu, papieru ściernego – i dba o ich przestrzeganie;
- 3) działań artystycznych – strefa pozwalająca na różnorodną działalność artystyczną powinna być dopasowana do potrzeb i preferencji dzieci. Dzieci powinny mieć swobodny dostęp np. do instrumentów muzycznych, w tym perkusyjnych, strojów i rekwizytów do odgrywania ról, materiałów papierniczych, naturalnych, recyklingowych. Warto także przewidzieć przestrzeń wystawienniczą do ekspozycji wykonanych prac;
- 4) umiejętności odpoczywania – ważnym elementem organizacji przestrzeni w przedszkolu są kąciaki wyciszenia, dostępne dla wszystkich dzieci, a szczególnie pomocne dla dzieci

wymagających wsparcia w zakresie regulacji emocji i przetwarzania bodźców sensorycznych. Takie miejsca powinny być wyposażone w elementy sprzyjające wyciszeniu i komfortowi sensorycznemu, np. w słuchawki wyciszające, miękkie siedziska lub pufy, przytulanki obciążeniowe, lampki o ciepłym świetle, zabawki sensoryczne i antystresowe, np. gniotki, panele dotykowe;

- 5) odkrywanie świata nauki i przyrody – przedszkole zapewnia dostęp do strefy pozwalającej odkrywać zjawiska i procesy zachodzące w przyrodzie, podejmować samodzielne działania i obserwacje, prowadzić eksperymenty. Każde dziecko powinno mieć możliwość korzystania z tej strefy bez nieuzasadnionych ograniczeń czasowych.

W ciągu dnia odpowiedni czas powinno się przeznaczać na celebrowanie posiłków – spokojne ich spożywanie połączone z nauką posługiwania się łyżką, nożem i widelcem. Ważne jest także zapewnienie dzieciom możliwości komponowania dania na talerzu i stworzenie takiej atmosfery, by dzieci nie czuły się pod presją, że muszą zjeść wszystko i w szybkim tempie.

Nauka języka obcego nowożytnego w przedszkolu odbywa się poprzez zabawę i jest zintegrowana ze wszystkimi obszarami funkcjonowania dziecka. Codzienne sytuacje edukacyjne i zabawowe oraz czynności dnia sprzyjają oswajaniu dzieci z językiem obcym nowożytnym. Proste zwroty używane w codziennej komunikacji, piosenki i rymowanki, odpowiadające różnorodnym czynnościom i sytuacjom w przedszkolu, ułatwią żywą naukę języka obcego, budowanie prostych dialogów i rozumienie prostych poleceń.

Dziecko w przedszkolu osłuchuje się z językiem mniejszości narodowej lub etnicznej, reaguje na znane słowa, zwroty oraz proste polecenia wypowiedziane w tym języku. W naturalny sposób używa wyrażen związanych z zabawą i codziennymi czynnościami, powtarza rymowanki, proste wierszyki, śpiewa piosenki i uczestniczy w zabawach językowych. Bierze udział w zabawach i wydarzeniach związanych z kulturą swojej społeczności oraz tworzy prace plastyczne inspirowane jej historią i tradycją.

**PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO DLA SZKOŁY
PODSTAWOWEJ**

Ogólne cele kształcenia i wychowania oraz zadania szkoły podstawowej

Nadrzędnym celem edukacji w szkole podstawowej jest wspieranie wszechstronnego rozwoju uczniów w sferze poznawczej, społecznej, emocjonalnej, etycznej i fizycznej oraz wsparcie ich w pełnej realizacji potencjału – zarówno jako jednostek, jak i członków społecznej i demokratycznej wspólnoty. Edukacja kształtuje postawy oparte na dbałości o dobro wspólne, szacunku do innych, pielęgnowaniu tradycji i kultury narodowej oraz rozwija poczucie odpowiedzialności i postawy patriotyczne.

Kształcenie ogólne w szkole podstawowej ma na celu:

- 1) rozwijanie kompetencji fundamentalnych: językowych, matematycznych, cyfrowych i ruchowych, niezbędnych do skutecznego i zdrowego funkcjonowania w różnych sytuacjach życiowych oraz do dalszej nauki;
- 2) budowanie przez uczniów wiedzy pozwalającej rozumieć otaczający ich świat i poznawać go w toku nauki na kolejnych etapach edukacji;
- 3) rozwijanie kompetencji przekrojowych: poznawczych, społecznych i osobistych, pozwalających uczniom działać w szkole i poza nią, z korzyścią dla siebie i wspólnego dobra;
- 4) budowanie sprawczości uczniów w procesie uczenia się i realizacji zamierzonych celów, w tym branie odpowiedzialności za własne działania i ich wpływ na siebie, innych ludzi i świat;
- 5) wprowadzanie uczniów – we współpracy z rodzicami – w świat wartości i przygotowywanie ich do dokonywania odpowiedzialnych wyborów etycznych w trosce o siebie, wspólnotę i ojczyznę;
- 6) rozwijanie aspiracji i ciekawości uczniów, budowanie ich nastawienia na rozwój i wzmacnianie motywacji do dalszej nauki.

Działalność dydaktyczna i wychowawcza szkoły opiera się na następujących wartościach: wolność i odpowiedzialność, wspólnota i szacunek, prawda, dobro i piękno, sprawiedliwość i solidarność. Ważnym elementem tej działalności jest również kształtowanie postaw patriotycznych oraz troski o dobro ojczyzny.

Kluczowe jest wspieranie uczniów w podejmowaniu decyzji, wyrażaniu własnych potrzeb i opinii oraz w dokonywaniu wyborów dostosowanych do ich możliwości.

Działalność dydaktyczna i wychowawcza szkoły jest określona przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania,
- 2) program wychowawczo-profilaktyczny szkoły.

Kompetencje

1. Kompetencje fundamentalne

Kompetencje fundamentalne stanowią podstawę procesu rozwoju i edukacji. Ich opanowanie i doskonalenie stanowi warunek konieczny skutecznego i zdrowego funkcjonowania w sytuacjach życiowych oraz dalszej nauki, w tym zdobywania wiedzy i umiejętności przedmiotowych oraz rozwijania kompetencji przekrojowych i sprawczości.

Do kompetencji fundamentalnych należą:

- 1) kompetencje językowe – zdolność skutecznego komunikowania się i porozumiewania w mowie i piśmie; obejmują umiejętność rozumienia wypowiedzi ustnej i czytanego tekstu literackiego i nieliterackiego, analizowania i przetwarzania informacji, formułowania własnej wypowiedzi ustnej i pisemnej w sposób zrozumiały dla odbiorcy i dostosowany do sytuacji;
- 2) kompetencje matematyczne – zdolność do rozumowania matematycznego oraz wykorzystywania pojęć i narzędzi matematyki w różnych obszarach działalności, w tym także w sytuacjach praktycznych; obejmują znajomość i rozumienie pojęć, procedur i idei matematycznych oraz dokonywanie obliczeń i szacunków, rozumienie i przetwarzanie informacji podawanych w formie danych, procentów czy wykresów oraz umiejętność stosowania matematyki w różnych sytuacjach życiowych;
- 3) kompetencje cyfrowe – zdolność skutecznego, krytycznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii cyfrowych w celu uczenia się i sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie, zdolność stosowania metod informatycznych przy tworzeniu rozwiązań

w różnych dziedzinach (w tym myślenie komputacyjne) oraz pozyskiwania i analizowania informacji w środowisku cyfrowym;

- 4) kompetencje ruchowe – zdolność do świadomego wykorzystywania i rozwijania własnego potencjału ruchowego jako podstawy aktywnego i zdrowego stylu życia; obejmują umiejętność planowania, podejmowania, monitorowania i oceniania aktywności fizycznej oraz kształtowania zdrowych nawyków w codziennym funkcjonowaniu.

Rozwijanie kompetencji fundamentalnych jest zadaniem wszystkich nauczycieli. To proces ciągły, prowadzony na wszystkich etapach kształcenia – od przedszkola do szkoły ponadpodstawowej – i realizowany na wszystkich przedmiotach oraz międzyprzedmiotowo.

Rozwijanie kompetencji matematycznych i językowych powinno być prowadzone zgodnie z zasadą osiągania biegłości (ang. mastery learning). Kluczowym elementem tej koncepcji jest indywidualizacja procesu nauczania poprzez dostosowanie tempa i metod do potrzeb konkretnego ucznia oraz bieżące monitorowanie postępów. Decyzja o przejściu do kolejnego kroku w rozwijaniu kompetencji językowych i matematycznych powinna zawsze opierać się na pewności, że uczeń opanował prostsze umiejętności na wystarczającym poziomie i jest gotowy do dalszego rozwoju.

Minimalnym poziomem osiągnięć w zakresie kompetencji matematycznych i językowych dla wszystkich uczniów jest poziom wstępny. Nieosiągnięcie tego poziomu znacząco utrudnia dalszą naukę w szkole ponadpodstawowej oraz skuteczne funkcjonowanie w różnych sytuacjach życia codziennego ucznia. Za docelowy poziom rozwoju kompetencji fundamentalnych dla większości uczniów uznaje się poziom oczekiwany. Uczniowie, którzy szybko nabywają kompetencje językowe i matematyczne na poziomie wstępnym, powinni otrzymywać dodatkowe zadania wymagające głębszej i bardziej złożonej analizy. Natomiast uczniom, którzy nie rozwinęli kompetencji językowych i matematycznych na poziomie wstępnym, należy zapewnić takie wsparcie, które umożliwi im osiągnięcie tego poziomu.

Poniższe tabele opisują poziomy podstawowe i poziomy oczekiwane kompetencji językowych oraz matematycznych. Efekty uczenia się kompetencji fundamentalnych na poziomie oczekiwanym należy czytać łącznie z przedmiotowymi efektami uczenia się – od absolwentów oczekuje się osiągnięcia jednych i drugich.

Opis efektów uczenia się odnoszących się do wiedzy, umiejętności oraz kompetencji zdobywanych przez ucznia jest zgodny z odpowiednimi poziomami Polskiej Ramy Kwalifikacji¹⁾.

¹⁾ Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2024 r. poz.1606)

KOMPETENCJE JĘZYKOWE		
Kompetencje:	Poziom wstępny. Uczeń:	Poziom oczekiwany. Uczeń:
1. Odbiór wypowiedzi (czytanie / słuchanie).	1) samodzielnie czyta dostosowane do swojego wieku teksty (użytkowe, informacyjne, fabularne, popularnonaukowe), o umiarkowanej złożoności językowej i tematycznej, udostępniane za pomocą różnych środków przekazu; 2) znajduje w tekście różne informacje (ogólne i szczegółowe), odróżnia fakty od opinii, porównuje opinie z różnych źródeł na ten sam temat, dostrzega związki przyczynowo-skutkowe i czasowe, rozpoznaje wieloznaczność wyrazów z podstawowego zasobu leksykalnego; 3) rozpoznaje, że celem tekstu jest przekonanie do czegoś lub przekazanie informacji; 4) odczytuje sens tekstu, odnosząc go do sytuacji wykraczających poza swoje bezpośrednie doświadczenie.	1) samodzielnie czyta różnorodne teksty o urozmaiconej składni i z poszerzonym zasobem leksykalnym, również te wykraczające poza dotychczasowe doświadczenia odbiorcze; 2) analizuje tekst, znajduje informacje ukryte, porównuje treści zawarte w tekstach powiązanych ze sobą tematycznie, odróżnia w tekście informacje ważne od mniej istotnych, rozpoznaje wypowiedzi o charakterze niejednoznacznym (np. ironia, aluzja, gra słowna); 3) rozpoznaje i porównuje stanowiska i postawy nadawców różnych komunikatów; 4) odczytuje sens tekstu z wykorzystaniem wiedzy pozatekstowej, odnosząc go do kontekstu kulturowego i społecznego poznanego w szkole.

2) Tworzenie wypowiedzi (pisanie/ mówienie).	1) samodzielnie tworzy komunikatywne wypowiedzi (ustne i pisemne) pozwalające na realizację zamierzonego celu wypowiedzi, prezentuje swoje stanowisko i uzasadnia je, podając proste argumenty; 2) rozmawia na tematy związane z zagadnieniami omawianymi w szkole, także wykraczające poza bezpośrednie doświadczenie, odnosi się do wypowiedzi rozmówców; 3) świadomie stosuje proste środki językowe.	1) samodzielnie tworzy rozbudowane, spójne wypowiedzi (ustne i pisemne), z jasnym przekazem, zgodne z wymaganiami gatunku, podejmuje polemikę lub wzmacnia stanowisko innych osób, podaje argumenty, w logiczny sposób uzasadnia swoje stanowisko; 2) swobodnie prowadzi dialog na różnorodne tematy (również abstrakcyjne), umiejętnie inicjuje, podtrzymuje i kończy rozmowę; 3) świadomie stosuje środki retoryczne dla wzmocnienia siły perswazji lub ekspresji wypowiedzi.
3) Sprawność językowa.	1) stosuje w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych podstawowe zasady poprawności językowej, a popełniane przez niego błędy nie wpływają na rozumienie wypowiedzi, na ogół stosuje zasady ortograficzne i interpunkcyjne w zakresie reguł poznanych na zajęciach w szkole; 2) posługuje się słownictwem umożliwiającym swobodną komunikację w różnorodnych	1) stosuje w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych zasady poprawności językowej, posługuje się różnorodnymi strukturami gramatycznymi, pisze poprawnie ortograficznie (również w zakresie pisowni ustalonej i wyjątków) i interpunkcyjnie; 2) posługuje się bogatym słownictwem (w tym idiomami

	kontekstach życiowych i edukacyjnych; 3) rozpoznaje najważniejsze konteksty komunikacyjne (np. relacje między rozmówcami, cel komunikacji) i dostosowuje do nich sposób wypowiedzania się w mowie i piśmie.	i terminologią przedmiotową poznana w szkole); 3) rozpoznaje różnorodne konteksty komunikacyjne (np. okoliczności, kontekst społeczno-kulturowy poznany w szkole) i dostosowuje do nich sposób wypowiedzania się w mowie i piśmie.

KOMPETENCJE MATEMATYCZNE		
Kompetencje:	Poziom wstępny	Poziom oczekiwany
1) Używanie narzędzi matematycznych.	1) wykonuje proste obliczenia i rozwiązuje typowe zadania; 2) wykazuje podstawowe rozumienie własności działań na liczbach; 3) oblicza pola podstawowych figur płaskich i objętości podstawowych brył; 4) korzysta z prostych wzorów i procedur.	1) wykonuje złożone obliczenia i potrafi je uprościć, korzystając z własności działań; 2) stosuje własności figur geometrycznych do obliczania pól i objętości; 3) rozumie i interpretuje zależności między wielkościami opisywanymi regułą lub wzorem, potrafi modyfikować wzór.
2) Korzystanie z informacji.	1) zbiera i interpretuje istotne informacje liczbowe z jednego lub dwóch źródeł; 2) wykorzystuje dane, które są podane w tekście, tabelach lub w formie graficznej, wybiera odpowiednie informacje, wyciąga z nich proste wnioski.	1) zestawia informacje podane w kilku źródłach i w różnej formie i wyciąga wnioski z tego zestawienia.
3) Rozwiązywanie zadań.	1) za pomocą narzędzi matematycznych tworzy strategię rozwiązania prostego zadania, także osadzonego w kontekstach życia codziennego; 2) wykazuje podstawowe rozumienie związków między kilkoma informacjami i korzysta z nich podczas rozwiązywania zadania.	1) buduje dobrze zaplanowane, także kilkietapowe strategie wiodące do rozwiązania problemu; 2) wykorzystuje narzędzia i modele matematyczne do opisu i interpretacji zagadnień z różnych dziedzin oraz rozumie, jakie są ograniczenia używanych modeli.

4) Rozumowanie i argumentacja.	opisuje sposób swojego rozumowania i podaje przynajmniej jeden matematyczny argument uzasadniający jego poprawność.	prowadzi kilkietapowe rozumowania i przedstawia argumenty uzasadniające ich poprawność, odwołując się przy tym do wiedzy matematycznej.

2. Kompetencje przekrojowe

Kompetencje przekrojowe to zdolności do efektywnego działania w różnych sytuacjach w szkole i poza nią, także w życiu społecznym, poprzez zastosowanie w praktyce wiedzy, umiejętności i postaw rozwijanych w szkole.

Kompetencje przekrojowe przekładają się na efekty uczenia się określone dla poszczególnych przedmiotów oraz cele i obszary działalności wychowawczej szkoły.

Rozwijanie kompetencji przekrojowych uczniów jest wspólnym zadaniem wszystkich nauczycieli. Odbywa się na wszystkich przedmiotach oraz międzyprzedmiotowo.

Specyfika przedmiotu wyznacza sposób rozwijania kompetencji przekrojowych w czasie zajęć i dlatego zostały one uwzględnione bezpośrednio w przedmiotowych efektach uczenia się lub pośrednio w doświadczeniach edukacyjnych dla danego przedmiotu oraz warunkach realizacji przedmiotu.

Do kompetencji poznawczych należą:

- 1) rozwiązywanie problemów – zdolność poszukiwania i realizacji pomysłów, które umożliwią osiągnięcie zamierzonego celu; obejmuje analizę problemu, identyfikowanie rozwiązań i ich ocenę oraz zastosowanie wybranego rozwiązania;
- 2) krytyczne myślenie – zdolność oceny informacji w celu wyciągania racjonalnych wniosków, unikania błędów poznawczych, manipulacji i uprzedzeń; obejmuje gromadzenie, analizę i syntezę informacji, wnioskowanie i wykorzystywanie informacji oraz rozpoznawanie manipulacji;
- 3) kreatywne myślenie – zdolność tworzenia nieszablonowych i wartościowych pomysłów; obejmuje rozwijanie własnej ciekawości, myślenie abstrakcyjne, kreowanie pomysłów i ich udoskonalanie oraz wytrwałość twórczą.

Do kompetencji społecznych należą:

- 1) współpraca – zdolność do działania w grupie, która opiera się na wzajemnym szacunku, konstruktywnym podziale ról i wspólnym osiągnięciu celów; obejmuje budowanie relacji wokół celów, efektywną komunikację, przyjmowanie roli dostosowanej do sytuacji, wspólne podejmowanie decyzji oraz harmonizowanie współpracy;
- 2) dbanie o innych – zdolność do empatycznego dostrzegania, nazywania i wspierania realizacji potrzeb innych osób i zbiorowości; obejmuje rozpoznawanie i nazywanie potrzeb innych, reagowanie na nie w sposób otwarty i życzliwy, budowanie relacji i dbanie o nie, podejmowanie działań na rzecz dobra wspólnego oraz dbanie o otoczenie.

Do kompetencji osobistych należą:

- 1) kierowanie sobą – zdolność świadomego podejmowania działań mających na celu samodoskonalenie, realizację aspiracji, systematyczne poszerzanie wiedzy i umiejętności; obejmuje rozwój i uczenie się, rozwijanie samodzielności i wytrwałości, podejmowanie autorefleksji i wyciąganie wniosków oraz wzmacnianie własnej motywacji;
- 2) dbanie o siebie – zdolność rozpoznawania i zaspokajania własnych potrzeb fizycznych, emocjonalnych i psychicznych, z poszanowaniem woli i perspektyw innych; obejmuje troskę o zdrowie i dobre samopoczucie, rozpoznawanie, nazywanie i wyrażanie emocji, radzenie sobie ze stresem oraz wyznaczanie bezpiecznych granic w relacjach z innymi.

3. Sprawczość

Sprawczość to podejmowanie działań mających pozytywny wpływ na osobę, która je podejmuje i innych (otoczenie) oraz branie za te działania odpowiedzialności.

Sprawczość jest warunkiem przejścia od zdolności do faktycznej aktywności poprzez autonomiczne formułowanie celów i podejmowanie działań konstruktywnie wpływających na jednostkę i jej otoczenie. Sprawczość obejmuje także aktywność ucznia w procesie uczenia się.

Ze sprawczością silnie powiązane są:

- 1) poczucie przynależności do wspólnoty – przekonanie jednostki, że jest częścią grupy, która ją akceptuje, potrzebuje jej i docenia ją oraz do której ta osoba może wnieść twórczy wkład;
- 2) nastawienie na rozwój – przekonanie, że zdolności podlegają zmianom i mogą się rozwijać dzięki zaangażowaniu, wysiłkowi i wytrwałości;

- 3) przekonanie o własnej skuteczności – przekonanie o swojej zdolności do wykonywania określonych zadań i osiągnięcia celów, także w niekorzystnych okolicznościach;
- 4) samoregulacja – zdolność przekładania myśli na działania zmierzające do realizacji określonych celów i świadomego kierowania swoją aktywnością.

Rozwijanie sprawczości jest zadaniem wszystkich nauczycieli. Szczególną rolę odgrywa tu nauczyciel-wychowawca.

Rozwijanie sprawczości jest częścią działalności dydaktycznej – na wszystkich przedmiotach i międzyprzedmiotowo – oraz działalności wychowawczej szkoły.

W nauczaniu przedmiotowym sprawczość uczniów rozwija się poprzez doświadczenia edukacyjne oraz dzięki prowadzeniu zajęć w sposób określony w warunkach realizacji przedmiotu.

Główne formy rozwijania sprawczości w nauczaniu przedmiotowym to:

- 1) przejmowanie odpowiedzialności za proces uczenia się i podejmowanie decyzji w sprawach związanych z uczeniem się;
- 2) wykorzystywanie wiedzy zdobytej w szkole do rozwiązywania codziennych problemów poza szkołą;
- 3) samodzielne lub zespołowe prowadzenie obserwacji i doświadczeń;
- 4) prezentowanie własnej wiedzy i umiejętności oraz efektów swojej pracy;
- 5) dzielenie się wiedzą i umiejętnościami, w tym wzajemne nauczanie;
- 6) zaangażowanie w realizację indywidualnych lub grupowych projektów edukacyjnych;
- 7) samoocena oraz przyjmowanie i udzielanie informacji zwrotnej;
- 8) samodzielne pogłębianie wiedzy i umiejętności;
- 9) rozwijanie zainteresowań powiązanych z nauczaniem przedmiotowym.

Rozwijanie sprawczości uczniów w obszarze działalności wychowawczej odbywa się w szczególności poprzez umożliwianie uczniom następujących form zaangażowania:

- 1) pracy z indywidualnymi celami rozwojowymi;
- 2) aktywności w samorządzie uczniowskim (w klasie i szkole) lub radzie szkoły;
- 3) wolontariatu i innych form zaangażowania na rzecz dobra wspólnego;
- 4) rozwijania własnych pasji i zainteresowań pozaszkolnych;
- 5) dostrzegania i (samodzielnego lub wspólnego z innymi) rozwiązywania problemów w klasie lub szkole;

- 6) uczestnictwa w procesach konsultacyjnych lub podejmowaniu decyzji dotyczących klasy lub szkoły.

Oczekiwane efekty uczenia się

Oczekiwane efekty uczenia się w zakresie kompetencji przekrojowych są uwzględniane przez nauczycieli w planowaniu działań dydaktycznych (przedmiotowych i międzyprzedmiotowych) oraz przez szkołę w tworzeniu i realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego:

1. Rozwiązywanie problemów:

- 1) w zakresie analizy problemu uczeń:
 - a) rozpoznaje i definiuje problem,
 - b) analizuje problem z wielu perspektyw i wykorzystuje wiedzę z różnych dziedzin,
 - c) stosuje narzędzia wspomagające proces myślenia, m.in. schematy przyczynowo – skutkowe, diagramy relacji;
- 2) w zakresie identyfikowania rozwiązań i ich oceny uczeń:
 - a) identyfikuje różne możliwe rozwiązania problemu,
 - b) dokonuje analizy możliwych rozwiązań ze względu na: zgodność z zakładanym celem, dostępność zasobów potrzebnych do ich zastosowania, potencjalne długoterminowe skutki dla różnych osób,
 - c) decyduje o wyborze rozwiązania, uwzględniając wnioski z analizy i wybrane wcześniej kryteria;
- 3) w zakresie zastosowania wybranego rozwiązania uczeń:
 - a) planuje i organizuje działania prowadzące do realizacji wybranego rozwiązania,
 - b) wdraża wybrane rozwiązanie, monitoruje postępy i w razie potrzeby koryguje działania,
 - c) dokonuje ewaluacji wybranego rozwiązania.

2. Krytyczne myślenie:

- 1) w zakresie gromadzenia, analizy i syntezy informacji uczeń:
 - a) w różnych źródłach wyszukuje informacje wyrażone wprost i pośrednio,
 - b) analizuje informacje (w tym odróżnia dane istotne od mniej ważnych) i syntetyzuje je (łącząc elementy w uporządkowaną całość), rozpoznaje powiązania pomiędzy informacjami,
 - c) dostrzega braki informacji oraz sprzeczności i wady w zbiorach danych;

- 2) w zakresie wnioskowania i wykorzystywania informacji uczeń:
 - a) formułuje pytania i hipotezy,
 - b) na podstawie zgromadzonych informacji formułuje i porządkuje wnioski w odpowiedzi na pytania i hipotezy,
 - c) buduje różnorodną argumentację wspierającą przyjęte stanowisko i weryfikuje ją pod wpływem krytyki,
 - d) rozwija krytycyzm wobec dotychczasowych przekonań i poglądów, w tym dostrzega ograniczenia własnej wiedzy;
- 3) w zakresie rozpoznawania manipulacji uczeń:
 - a) krytycznie analizuje źródła informacji, odnosząc się do różnych kryteriów,
 - b) rozpoznaje perswazyjny charakter komunikatu, identyfikuje poglądy, stanowisko, rolę i interes jego nadawcy,
 - c) ocenia wiarygodność źródeł informacji, weryfikuje argumenty wspierające prezentowane poglądy,
 - d) rozpoznaje przykłady manipulacji i reaguje na nie w sposób krytyczny i konstruktywny.
3. Kreatywne myślenie:
 - 1) w zakresie rozwijania własnej ciekawości uczeń:
 - a) uważnie obserwuje rzeczywistość, formułuje nieoczywiste pytania i dociekliwie szuka na nie odpowiedzi,
 - b) rozwija zainteresowania poprzez pracę nad konkretnymi zagadnieniami i projektami;
 - 2) w zakresie myślenia abstrakcyjnego uczeń:
 - a) posługuje się pojęciami abstrakcyjnymi, np. w wypowiedziach pisemnych, dyskusjach,
 - b) analizuje złożone problemy i formułuje abstrakcyjne rozwiązania,
 - c) tworzy modele wyjaśniające skomplikowane zjawiska;
 - 3) w zakresie kreowania pomysłów uczeń:
 - a) tworzy różnorodne pomysły,
 - b) testuje swoje pomysły, tworzy prototypy;
 - 4) w zakresie udoskonalania pomysłów uczeń:
 - a) w procesie twórczym korzysta z istniejących pomysłów, proponując nowe i rozwijając istniejące,

- b) modyfikuje pomysły, korzystając z informacji zwrotnej;
- 5) w zakresie wytrwałości twórczej uczeń:
 - a) utrzymuje zaangażowanie w realizację założonego celu, także w niesprzyjających okolicznościach;
 - b) radzi sobie z porażkami, które traktuje jako etapy w procesie samorozwoju.
- 4. Współpraca:
 - 1) w zakresie budowania relacji wokół celów uczeń:
 - a) angażuje się we współpracę, wspierając definiowanie i realizację jej celu,
 - b) bierze odpowiedzialność za własny wkład i wynik pracy grupy,
 - c) wspiera działania członków grupy i pozwala innym wesprzeć swoje działania;
 - 2) w zakresie efektywnej komunikacji uczeń:
 - a) dostosowuje swoje komunikaty do potrzeb odbiorców, precyzyjnie wyraża swoje myśli w mowie i w piśmie,
 - b) stosuje techniki aktywnego słuchania,
 - c) buduje atmosferę sprzyjającą komunikacji w grupie;
 - 3) w zakresie przyjmowania roli dostosowanej do sytuacji uczeń:
 - a) dopasowuje swój sposób działania do dynamiki grupy i celu wspólnego działania,
 - b) proponuje zmiany ról, gdy sytuacja tego wymaga;
 - 4) w zakresie wspólnego podejmowania decyzji uczeń:
 - a) proponuje adekwatne do sytuacji kryteria i metody podejmowania decyzji w grupie,
 - b) stosuje wybrane metody podejmowania decyzji w grupie;
 - 5) w zakresie harmonizowania współpracy uczeń:
 - a) stosuje wybrane metody rozwiązywania konfliktów w grupie, np. mediacje,
 - b) podejmuje działania, które poprawiają współpracę, np. sprzyjają włączeniu wszystkich, eliminują źródła potencjalnych konfliktów.
- 5. Dbanie o innych:
 - 1) w zakresie rozpoznawania i nazywania potrzeb innych uczniów:
 - a) rozpoznaje i nazywa emocje oraz kryjące się za nimi potrzeby innych osób,
 - b) zauważa odmienne perspektywy innych osób, rozumie, z czego wynikają i jak wpływają na relacje;
 - 2) w zakresie reagowania w sposób wspierający i troskliwy uczeń:

- a) reaguje na potrzeby innych osób i grup,
 - b) dostosowuje sposób pomagania do typu relacji (przyjacielskich, klasowych, rodzinnych i w szerszych kręgach społecznych).
- 3) w zakresie budowania relacji i dbania o nie uczniów:
- a) buduje trwałe relacje i przyjaźnie, podejmuje działania, które sprzyjają rozwojowi relacji koleżeńskich, przyjacielskich i rodzinnych,
 - b) zachowuje się z szacunkiem do innych osób w różnych sytuacjach społecznych;
- 4) w zakresie podejmowania działań na rzecz dobra wspólnego uczniów:
- a) rozumie swój wpływ na sytuację innych osób i współodpowiedzialność za dobro wspólne,
 - b) identyfikuje, czym jest dobro wspólne w różnych sytuacjach i jakie działania można podjąć na jego rzecz,
 - c) angażuje się w działania na rzecz dobra wspólnego i zaprasza do tego zaangażowania innych;
- 5) w zakresie dbania o otoczenie uczniów:
- a) rozumie przyczyny i skutki oddziaływania ludzi na środowisko naturalne,
 - b) identyfikuje i podejmuje działania, które ograniczają negatywny wpływ człowieka na środowisko naturalne;
6. Kierowanie sobą:
- 1) w zakresie rozwoju i uczenia się uczniów:
- a) definiuje własne cele w zakresie rozwoju i uczenia się, dobiera skuteczne metody ich realizacji,
 - b) planuje swój rozwój i uczenie się, uwzględniając własne preferencje, modyfikuje plan, jeśli okaże się to konieczne,
 - c) wykorzystuje wskazówki innych osób w planowaniu rozwoju i nauki;
- 2) w zakresie rozwijania samodzielności i wytrwałości uczniów:
- a) samodzielnie rozwija zainteresowania i szuka do tego okazji,
 - b) wytrwale realizuje długoterminowe przedsięwzięcia, przezwyciężając pojawiające się trudności;
- 3) w zakresie autorefleksji i wyciągania wniosków uczniów:
- a) rozważa możliwe skutki własnych decyzji,
 - b) dokonuje samooceny, np. ocenia efektywność własnej pracy, postępy w nauce,

- c) wykorzystuje wnioski z analizy własnych postępów i zasobów w planowaniu przyszłości;
- 4) w zakresie wzmacniania motywacji uczeń:
 - a) przyjmuje informację zwrotną od innych osób, zajmuje wobec niej stanowisko,
 - b) korzysta z informacji zwrotnej otrzymywanej od innych,
 - c) samodzielnie poszukuje informacji zwrotnej.
- 7. Dbanie o siebie:
 - 1) w zakresie troski o zdrowie i dobre samopoczucie uczeń:
 - a) identyfikuje czynniki, które pozytywnie lub negatywnie wpływają na zdrowie i dobre samopoczucie,
 - b) podejmuje świadome wybory zmniejszające ryzyka zdrowotne,
 - c) rozwija nawyki dbania o siebie w codziennym życiu;
 - 2) w zakresie rozpoznawania, nazywania i wyrażania emocji uczeń:
 - a) rozpoznaje i nazywa różnorodne emocje, których doświadcza,
 - b) dostosowuje ekspresję emocji do kontekstu społecznego i norm kulturowych,
 - c) reguluje własne emocje i zachowania w sytuacjach życia codziennego,
 - d) aktywnie poszukuje pomocy zarówno instrumentalnej, jak i emocjonalnej;
 - 3) w zakresie radzenia sobie ze stresem uczeń stosuje różnorodne strategie radzenia sobie ze stresem, w tym poszukuje wsparcia innych osób;
 - 4) w zakresie wyznaczania bezpiecznych granic w relacjach z innymi uczeń:
 - a) definiuje własne potrzeby i granice w relacjach z innymi osobami,
 - b) broni swoich praw oraz granic w relacjach z innymi osobami w sposób dostosowany do kontekstu społecznego i norm kulturowych,
 - c) identyfikuje sytuacje, w których jest poddawany wpływom i naciskom innych osób i potrafi im się oprzeć.

Działalność wychowawcza szkoły

Działalność wychowawcza szkoły skupia się na wprowadzeniu ucznia w świat wartości, rozwijaniu sprawczości oraz kompetencji osobistych i społecznych. Jej ważnym elementem jest również kształtowanie postaw patriotycznych, poszanowania tradycji oraz troski o dobro ojczyzny. Przejawia się w codziennych działaniach nauczycieli oraz innych pracowników szkoły. Widać ją w codziennych aktywnościach uczniów, interakcjach z rodzicami oraz w etosie szkoły – jej normach i regułach, relacjach, podejściu do uczenia i oceniania oraz stylu

zarządzania oddziałem klasowym i szkołą.

Wychowanie szkolne uwzględnia w równym stopniu podmiotowość ucznia, jego potrzeby i dobrostan oraz odpowiedzialność za wspólnotę, której uczeń jest częścią, i troskę o jej dobro. Treści i działania wychowawcze realizowane w ramach programu wychowawczo-profilaktycznego powinny być zróżnicowane, adekwatne do celów edukacyjnych i oparte na aktualnej wiedzy.

Cele i zadania szkoły w zakresie działalności wychowawczej są opisane w programie wychowawczo-profilaktycznym, uwzględniającym podstawę programową kształcenia ogólnego oraz specyficzne cele danej szkoły, wynikające z diagnozy potrzeb uczniów. Ich realizacja jest zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela, w szczególności wychowawcy. Działania wychowawcze obejmują całą społeczność szkolną. Są prowadzone w czasie zajęć lekcyjnych, jak i poza nimi. Podlegają ewaluacji i są modyfikowane, by w pełni realizować szkolne cele wychowawcze i odpowiadać na potrzeby uczniów.

Wychowanie do wartości

Wartości są fundamentem procesu wychowania. Szkoła wychowuje do wolności i odpowiedzialności, wspólnoty i szacunku, prawdy, dobra i piękna, sprawiedliwości i solidarności. Ważnym elementem tej działalności jest także kształtowanie patriotyzmu, poszanowania tradycji oraz troski o dobro ojczyzny.

Wychowanie do wartości odbywa się poprzez codzienne szkolne doświadczenia: na lekcjach, przerwach, zajęciach pozalekcyjnych, wycieczkach, szkolnych wydarzeniach i uroczystościach oraz w kontakcie nauczyciela z uczniem. Uczniowie rozpoznają wartości w swoim życiu i nauce, dokonują wyborów i przejawiają zachowania z nimi zgodne. Wychowanie do wartości wymaga:

- 1) odwoływania się do nich w treściach nauczania na różnych przedmiotach oraz w doświadczeniach uczniów;
- 2) stosowania metod nauczania i oceniania, które są z nimi spójne;
- 3) tworzenia doświadczeń, które zakładają: podmiotowość i autonomię, równość i włączenie, działanie i współdziałanie;
- 4) umożliwienia uczniom wyrażania swojego zdania, opinii, współtworzenia rzeczywistości szkolnej;
- 5) budowania kultury refleksji i dialogu, w atmosferze poszanowania dla tradycji.

Ważnym wymiarem wychowania do wartości jest kształtowanie postaw patriotycznych – rozumianych jako troska o dobro ojczyzny, poszanowanie jej historii, tradycji i kultury oraz gotowość do działania na rzecz wspólnoty narodowej. Szkoła inspiruje uczniów do poznawania dziedzictwa swojego kraju, budowania więzi z lokalną i narodową wspólnotą, odczuwania dumy z bycia Polakiem.

Wychowanie do sprawczości

Działania wychowawcze szkoły wzmacniają sprawczość uczniów, o ile kształtują postawy proaktywne oraz pokazują, że indywidualny i zbiorowy głos ma znaczenie. Oto najważniejsze sposoby rozwijania sprawczości:

- 1) rozwijaniu samoregulacji sprzyja: indywidualizacja podejścia do uczniów, nauczanie oparte na doświadczeniu i działaniu, wiązanie nauki z potrzebami uczniów oraz wyzwaniami świata;
- 2) rozwijanie przekonania o własnej skuteczności odbywa się poprzez: wspieranie uczniów w wyznaczaniu celów edukacyjnych i ich osiąganiu, wzmacnianie ich odpowiedzialności i decyzyjności w nauce i codziennym życiu klasy i szkoły;
- 3) rozwijanie nastawienia na rozwój wymaga: kształtowania nastawienia „jeszcze nie umiem, ale dalej się uczę”, kultury prób i błędów, kultury wsparcia i współpracy, a nie rywalizacji;
- 4) rozwijanie poczucia przynależności do wspólnoty odbywa się w szczególności przez: wzmacnianie i celebrowanie więzi, tradycji i szkolnych rytuałów, docenianie różnorodności, budowanie relacji opartych na zaufaniu, a nie kontroli.

Wychowanie rozwijające kompetencje społeczne i osobiste

Działania wychowawcze mają szczególne znaczenie dla rozwoju kompetencji społecznych. Służą temu takie formy, jak wspólna praca na lekcji, projekty i akcje społeczne, wolontariat, a także działania samorządu uczniowskiego, w tym udział w podejmowaniu decyzji dotyczących życia klasy i szkoły oraz współorganizowanie aktywności i wydarzeń szkolnych i lokalnych. Proces wychowania wspiera także rozwój kompetencji osobistych, w tym kierowania sobą i dbania o siebie. Szczególnie istotne w tym kontekście jest podmiotowe traktowanie ucznia, wzmacnianie poczucia, że jego dobrostan i potrzeby są brane pod uwagę oraz że może liczyć na wsparcie, gdy przejmuje odpowiedzialność za własną naukę i aktywność społeczną. Aby to umożliwić, nauczyciele tworzą warunki do pracy i refleksji nad postępami, trudnościami i

sposobami ich przewyciężenia.

Obszary działalności wychowawczej szkoły

Działalność wychowawcza szkoły obejmuje szeroki zakres działań na rzecz wsparcia uczniów w wymiarze zarówno indywidualnym, jak i grupowym, prowadzonych zawsze z poszanowaniem praw ucznia. W wymiarze indywidualnym uczniowie są wspierani przez nauczycieli i wychowawców w rozwijaniu swoich kompetencji i wprowadzaniu w życie osobistych celów. W wymiarze grupowym nauczyciele podejmują działania, które budują więź i wspólnotę klasową i szkolną.

Istotnym elementem procesu wychowawczego jest monitorowanie postępów uczniów przez wszystkich nauczycieli. Regularne informowanie o postępach oraz docenianie wysiłku uczniów sprzyja ich dalszemu rozwojowi. Monitorowanie postępów uczniów obejmuje także autorefleksję oraz informację zwrotną ze strony nauczycieli i rówieśników.

Nauczyciele i wychowawcy dostosowują zakres wsparcia do indywidualnych potrzeb uczniów, uwzględniając ich wiek i etap rozwoju, a stopień zaangażowania dorosłych oraz sposób realizacji działań jest dostosowany do możliwości rozwojowych uczniów.

Zajęcia z wychowawcą

Zadaniem szkoły jest przygotowywanie uczniów do stopniowego przejmowania odpowiedzialności za swój własny rozwój. Podczas zajęć z wychowawcą (przynajmniej raz w roku) uczeń formułuje ważne dla siebie cele rozwojowe, związane z kompetencjami osobistymi i społecznymi oraz sprawczością. Nauczyciel-wychowawca pomaga uczniowi w ich określeniu i zaplanowaniu ich realizacji w czasie zajęć oraz poza nimi.

W szkole podstawowej uczniowie potrzebują większej pomocy ze strony nauczyciela w planowaniu własnego rozwoju, wskazywaniu celów oraz ich realizacji. Proces ten wymaga współpracy ze środowiskiem domowym. Szkoła stopniowo przygotowuje uczniów do samodzielnego kierowania własnym rozwojem, tak by na kolejnych etapach edukacji przejmowali coraz większą odpowiedzialność za swoje postępy, ucząc się planowania, podejmowania decyzji i działań oraz refleksji.

Zajęcia z wychowawcą są istotnym elementem realizacji wychowawczej funkcji szkoły. Podczas zajęć uczniowie nabywają umiejętność budowania społeczności opartych na zasadach harmonijnego współżycia, uczą się podejmowania refleksji o swoich doświadczeniach szkolnych, a także jak wykorzystywać narzędzia wspierające ich w planowaniu i realizacji

własnego rozwoju. Poznają pozytywne wzorce funkcjonowania, by je stosować i rozpoznawać oraz kontrolować zachowania niepożądane. W czasie zajęć wychowawca wspiera uczniów w budowaniu relacji rówieśniczych opartych na zaufaniu, współpracy i wzajemnej trosce, a także w dbaniu o dobrą atmosferę w klasie.

Zakres zagadnień i sposoby działania wychowawców różnią się w zależności od wieku uczniów, ich potrzeb i umiejętności. Na wszystkich etapach powinny one obejmować takie zagadnienia, jak:

- 1) tworzenie dobrych relacji w różnych społecznościach i przyjmowanych rolach;
- 2) budowanie własnego światopoglądu, wewnętrznego systemu wartości i sądów etycznych;
- 3) rozwiązywanie konfliktów i zapobieganie sytuacjom konfliktowym;
- 4) rozpoznawanie zachowań ryzykownych i wykorzystywanie strategii ich unikania;
- 5) podejmowanie refleksji na temat własnej roli w różnych wspólnotach;
- 6) kształtowanie społecznych i rozwijanie uważności na potrzeby różnych osób i grup;
- 7) kształtowanie kompetencji osobistych i rozwijanie własnej sprawczości;
- 8) bezpieczne zachowanie się w sytuacjach zagrożeń czasu pokoju i wojny;
- 9) kształtowanie odpowiedzialności za swoje działania, grupę, klasę, szkołę, lokalną wspólnotę i ojczyznę;
- 10) podejmowanie pogłębionej refleksji o sobie jako człowieku uczącym się;
- 11) planowanie własnego rozwoju rozumianego jako proces trwający przez całe życie.

Sposoby organizowania środowisk edukacyjnych

Realizacja ogólnych celów kształcenia i wychowania oraz efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w szkole podstawowej wymaga stosowania opisanych poniżej sposobów organizowania środowisk edukacyjnych, do których należą:

- 1) wszechstronny rozwój – doświadczenie szkolne powinno wspierać wszechstronny rozwój każdego dziecka w sferze poznawczej, społecznej, emocjonalnej, etycznej i fizycznej;
- 2) aktywność poznawcza – dzieci i młodzież są podmiotami procesu uczenia się. Ich udział w jego planowaniu, aktywność poznawcza i zaangażowanie, w tym uczenie się w działaniu i aktywność w interakcjach społecznych, są kluczowymi czynnikami sprzyjającymi uczeniu się i nauczaniu;
- 3) wychowanie – wychowanie jest obok kształcenia równoprawnym elementem funkcjonowania szkoły i zadaniem wszystkich nauczycieli, szczególnie w zakresie

wprowadzania w świat wartości, rozwijania kompetencji społecznych i osobistych oraz sprawczości;

- 4) dobrostan – szkoła dąży do zapewnienia dobrostanu wszystkich dzieci i młodzieży i traktuje go jako warunek skutecznego uczenia się i harmonijnego rozwoju;
- 5) przestrzeń edukacyjna – nauczyciele w przemyślany sposób kształtują przestrzeń klasy i szkoły, tak by sprzyjała uczeniu się oraz dobrostanowi uczniów. Wykorzystują także otoczenie szkoły jako miejsce działań edukacyjnych;
- 6) edukacja włączająca – szkoła uwzględnia zróżnicowane potrzeby rozwojowe i edukacyjne uczniów, zapewnia indywidualizację procesu kształcenia oraz umożliwia monitorowanie i systematyczne wsparcie ich rozwoju, z uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego w edukacji oraz racjonalnych usprawnień;
- 7) metody nauczania – proces uczenia się i nauczania wymaga stosowania zróżnicowanych metod nauczania, form i środków o udowodnionej skuteczności, dostosowanych do celów edukacyjnych oraz potrzeb osób uczących się. Dobór metod, w zgodzie z aktualną wiedzą, to obszar autonomii, eksploracji i innowacji nauczycieli;
- 8) wykorzystanie wiedzy – szkoła stwarza uczniom warunki pozwalające na praktyczne wykorzystanie zdobywanej wiedzy i kompetencji oraz zastosowanie ich poza szkołą;
- 9) wspólnota – szkoła wykorzystuje społeczny charakter uczenia się. Proces edukacyjny zakłada budowanie wspólnoty uczącej się i wspólnoty społecznej poprzez równoważenie celów indywidualnych i dobra wspólnego;
- 10) rodzina – w procesie edukacyjnym istotna jest spójność oddziaływań szkoły i środowiska rodzinnego osiągnięta dzięki partnerskiej współpracy. Rodzina współuczestniczy w edukacji dzieci, a szkoła kształtuje ten proces profesjonalnie i zapewnia niezbędną pomoc rodzinie w jej działaniach wychowawczych oraz opiekuńczych;
- 11) interdyscyplinarność i relacje ze światem zewnętrznym – proces uczenia się ma także charakter interdyscyplinarny i zachowuje ścisły związek ze środowiskiem zewnętrznym jako naturalnym kontekstem budowania wiedzy, kompetencji i sprawczości uczniów oraz ich wykorzystania.

Kształcenie w szkole podstawowej jest podzielone na trzy etapy edukacyjne:

1. I etap edukacyjny: klasy I–III szkoły podstawowej – edukacja wczesnoszkolna
2. II etap edukacyjny: klasy IV–VI szkoły podstawowej
3. III etap edukacyjny: klasy VII–VIII szkoły podstawowej

Edukacja wczesnoszkolna jest prowadzona w postaci kształcenia zintegrowanego, na drugim i trzecim etapie edukacja odbywa się w ramach wskazanych poniżej przedmiotów.

W ramach II etapu edukacyjnego realizowane są przedmioty:

- 1) język polski;
- 2) język obcy nowożytny;
- 3) muzyka;
- 4) plastyka;
- 5) historia;
- 6) edukacja obywatelska;
- 7) przyroda;
- 8) matematyka;
- 9) informatyka;
- 10) zajęcia praktyczno-techniczne;
- 11) wychowanie fizyczne;
- 12) edukacja zdrowotna²⁾;
- 13) etyka;
- 14) język mniejszości narodowej lub etnicznej³⁾;
- 15) język regionalny – język kaszubski³⁾.

W ramach III etapu edukacyjnego realizowane są przedmioty:

- 1) język polski;
- 2) język obcy nowożytny;
- 3) drugi język obcy nowożytny;
- 4) muzyka;
- 5) plastyka;

²⁾ Sposób nauczania przedmiotu edukacja zdrowotna określają przepisy wydane na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. z 2022 r. poz. 1575).

³⁾ Przedmiot język mniejszości narodowej lub etnicznej oraz przedmiot język regionalny – język kaszubski są realizowane w szkołach (oddziałach) z nauczaniem języka mniejszości narodowych lub etnicznych oraz języka regionalnego – języka kaszubskiego, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881).

- 6) historia;
- 7) edukacja obywatelska;
- 8) geografia;
- 9) biologia;
- 10) chemia;
- 11) fizyka;
- 12) matematyka;
- 13) informatyka;
- 14) wychowanie fizyczne;
- 15) edukacja dla bezpieczeństwa;
- 16) edukacja zdrowotna⁴⁾;
- 17) etyka;
- 18) język mniejszości narodowej lub etnicznej⁵⁾;
- 19) język regionalny – język kaszubski⁵⁾.

I ETAP EDUKACYJNY (KLASY I–III) – EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA

Cele nauczania edukacji wczesnoszkolnej

1. Zdobywanie wiedzy i umiejętności umożliwiających aktywne poznawanie i budowanie podstaw rozumienia świata.
2. Rozwijanie krytycznego myślenia i refleksji nad własnym działaniem.
3. Rozwijanie samodzielności, kreatywności i wytrwałości w myśleniu, ekspresji i działaniu.
4. Rozwijanie kompetencji komunikacyjnych i kompetencji społecznych na bazie szacunku i zaufania do innych.
5. Rozwijanie poczucia własnej wartości i motywacji do osiągania sukcesów edukacyjnych zgodnie z indywidualnymi predyspozycjami.

⁴⁾ Sposób nauczania przedmiotu edukacja zdrowotna określają przepisy wydane na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. z 2022 r. poz. 1575).

⁵⁾ Przedmiot język mniejszości narodowej lub etnicznej oraz przedmiot język regionalny – język kaszubski są realizowane w szkołach (oddziałach) z nauczaniem języka mniejszości narodowych lub etnicznych oraz języka regionalnego – języka kaszubskiego, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881).

6. Rozwijanie poczucia przynależności do wspólnoty lokalnej i narodowej oraz dumy z jej tradycji, kultury i historii.
7. Rozwijanie empatii i szacunku dla istot żywych oraz odpowiedzialności za środowisko przyrodnicze.
8. Rozwijanie kompetencji dbania o siebie, w tym o zdrowie fizyczne i psychiczne oraz bezpieczeństwo własne i innych.

Specyfika i struktura edukacji wczesnoszkolnej

Edukacja wczesnoszkolna wspiera wszechstronny rozwój dzieci. Zdobywają one wiedzę i umiejętności oraz rozwijają postawy za pośrednictwem różnorodnych działań i doświadczeń, eksperymentowania i badania świata zarówno samodzielnie, jak i we współpracy. Edukacja wczesnoszkolna ma charakter zintegrowany, skoncentrowany wokół kompetencji fundamentalnych – językowych, matematycznych, cyfrowych i ruchowych – i kompetencji przekrojowych – rozwiązywania problemów, myślenia krytycznego i kreatywnego, współpracy, dbania o innych, kierowania sobą i dbania o siebie. Dzieci zdobywają i wykorzystują wiedzę i umiejętności z różnych dziedzin w sytuacjach życia codziennego. Zróżnicowane działania i doświadczenia są pogłębiane, rozszerzane i systematyzowane w szkole. Dzieci uczą się elastycznie nimi posługiwać, łącząc obserwacje, fakty, koncepcje i idee w spójny system, m.in. poprzez aktywne uczestnictwo w zintegrowanych doświadczeniach edukacyjnych tworzących odpowiedni kontekst rozwoju intelektualnego, emocjonalnego i moralnego dziecka.

W strukturze podstawy programowej zawiera się 8 zintegrowanych obszarów, które służą w największym stopniu rozwijaniu niżej wymienionych kompetencji:

- 1) edukacja językowa (obejmująca edukację polonistyczną, edukację w zakresie języka obcego nowożytnego, języka mniejszości narodowej lub etnicznej oraz języka regionalnego – języka kaszubskiego) – w zakresie wszystkich nauczanych języków podzielona jest na trzy obszary kompetencji: komunikacja, świadomość językowa, odkrywanie i używanie języka. Komunikacja obejmuje: komunikację ustną, tj. bezpośrednią rozmowę grupową, dialog, rozmowę telefoniczną i online, a także komunikację pisemną, tj. bezpośrednią korespondencję tradycyjną i cyfrową. Świadomość językowa obejmuje wiedzę o języku mówionym i pisanym. Odkrywanie i używanie języka obejmuje odbiór i tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych poza

kontekstem bezpośredniej komunikacji. W każdym z obszarów cele edukacyjne są realizowane w tych samych formach praktykowania języka: mówienie i słuchanie, odbiór czytanych wypowiedzi, tworzenie wypowiedzi pisemnych;

- 2) edukacja matematyczna – wspiera rozwój myślenia pozwalającego na doświadczanie, rozumienie, opisywanie świata w aspekcie ilościowym i przestrzennym. Poprzez eksperymenty i doświadczenia matematyczne w interakcjach społecznych, w sytuacjach życia codziennego dzieci odkrywają własności matematyczne, dostrzegają regularności, rozwiązują problemy, wykorzystując różne strategie, a także komunikują rozwiązania, przedstawiając i uzasadniając swój sposób rozumowania. Aktywnie uczestniczą w procesie matematyzacji zdobywanych doświadczeń, konstruując i rozwijając język matematyczny w naturalnych sytuacjach. Korzystają z uważnego i dostosowanego do ich potrzeb wsparcia nauczyciela;
- 3) edukacja przyrodnicza – stwarza dziecku warunki do odkrywania i badania środowiska naturalnego oraz do rozumienia zachodzących w nim relacji i zależności. Wprowadza uczniów w podstawy myślenia naukowego opartego na empirycznych dowodach i podejściu badawczym. Jej fundamentem jest nauka poprzez działanie, doświadczanie i eksperymentowanie. Dzięki temu przygotowuje dzieci do samodzielnego, odpowiedzialnego i aktywnego funkcjonowania w relacji z przyrodą. Wspiera rozumienie pozytywnych i negatywnych skutków oddziaływania człowieka na środowisko;
- 4) edukacja społeczna – umożliwia poznanie siebie, rozwijanie samoświadomości i budowanie poczucia własnej wartości. Daje przestrzeń do wyrażania emocji i radzenia sobie z wyzwaniami codzienności. Uczy szacunku do siebie i innych oraz świadomego uczestnictwa w grupie. Wspiera rozwijanie kompetencji współpracy i odpowiedzialności w relacjach z innymi. Kształtuje wrażliwość społeczną, ucząc dostrzegania potrzeb innych i reagowania na nie z empatią. Przygotowuje do życia w zróżnicowanym świecie, promując otwartość i szacunek w kontekście wielokulturowości. Edukacja ta stymuluje również aktywizację społeczną, zachęcając uczniów do podejmowania inicjatyw i działania na rzecz dobra wspólnego, kształtuje postawy obywatelskie;
- 5) edukacja artystyczna (obejmująca plastykę, muzykę i działania artystyczne) – umożliwia korzystanie z różnorodnych form ekspresji, dzięki którym dzieci mogą wyrażać swoje doświadczenia i interakcje ze światem. Sztuka staje się dla dziecka dodatkowym językiem, pozwalającym na komunikowanie złożonych doświadczeń i myśli, których często nie da się wyrazić słowami. Twórczość artystyczna stwarza bezpieczne ramy do

eksplorowania i oswajania wewnętrznego świata emocji, a także rozwija wrażliwość na odbiór dzieł kultury. Angażując się w działania plastyczne, muzyczne czy teatralne, dzieci ćwiczą nie tylko wyobraźnię, ale także kluczowe zdolności poznawcze, takie jak kreatywne podejście do wyzwań i umiejętność rozwiązywania problemów. Kontakt ze sztuką to również źródło autentycznej radości i poczucia sprawczości. Wspólne projekty artystyczne wzmacniają umiejętności pracy w grupie i w zakresie komunikacji;

- 6) edukacja techniczna i informatyczna – umożliwia zdobywanie praktycznych umiejętności oraz kompetencji cyfrowych, niezbędnych we współczesnym świecie. Poprzez zajęcia z techniki dzieci uczą się, jak wykorzystywać narzędzia i materiały, planować i realizować proste projekty, poznają także zasady działania urządzeń obecnych w ich otoczeniu. Edukacja informatyczna wprowadza w świat przetwarzania informacji, uczy świadomego korzystania z komputera i Internetu oraz rozwija logiczne i algorytmiczne myślenie. Edukacja w obu obszarach kształtuje umiejętność twórczego i odpowiedzialnego korzystania z technologii, przygotowując ucznia do funkcjonowania w społeczeństwie cyfrowym oraz dalszego kształcenia w obszarze nauk ścisłych i technicznych;
- 7) wychowanie fizyczne – sprzyja rozwijaniu kompetencji ruchowych, w tym świadomych postaw prozdrowotnych, szczególnie w zakresie aktywności ruchowej. Zachęca uczniów do podejmowania różnorodnych form aktywności – ćwiczeń fizycznych, zabaw i gier z wykorzystaniem dostępnych przyborów i sprzętu sportowego, z zachowaniem zasad bezpieczeństwa. Wspiera rozwój sprawności fizycznej oraz motywuje do systematycznego dbania o zdrowie;
- 8) etyka – przenika i integruje wszystkie wymienione wcześniej obszary edukacji. Koncentruje się na zachęcaniu uczniów do podejmowania refleksji moralnej w drodze rozmowy, samodzielnej interpretacji i dyskusji, na podstawie doświadczeń i tekstów kultury, norm, postaw i działań etycznych. Wspiera i podejmuje odpowiedzialne i wartościowe etycznie działania w relacji ze sobą, innymi oraz środowiskiem naturalnym i społecznym. Dlatego efekty uczenia się z zakresu etyki zostały wpisane w poszczególne obszary edukacji. Ostatnia część opisu efektów uczenia się dotyczy nieobowiązkowych zajęć z przedmiotu etyka.

W edukacji wczesnoszkolnej wydzielono moduły: ekonomiczno-finansowy, kultura oraz bezpieczeństwo i obrona.

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Edukacja językowa – polonistyczna:

1) komunikacja – język mówiony. Uczeń:

- a) rozumie komunikaty werbalne i niewerbalne w komunikacji bezpośredniej i adekwatnie na nie reaguje,
- b) wypowiada się w komunikacji bezpośredniej w sposób sensowny i spójny, zrozumiały dla odbiorcy, uwzględniając normy etyki i zasady etykiety językowej,
- c) używa języka w komunikacji bezpośredniej w sposób dostosowany do sytuacji i intencji komunikacyjnej, dostrzegając znaczenie komunikacji w budowaniu relacji z innymi,
- d) przyjmuje rolę słuchacza lub mówcy; angażuje się w rozmowę, wykazując empatię i wchodząc w interakcję z rozmówcą,
- e) informuje rozmówców o faktach oraz własnych emocjach i potrzebach, dążąc do precyzji i zgodności z rzeczywistością,
- f) wyraża w komunikacji bezpośredniej własne opinie, oceny i preferencje, wykazując szacunek dla przekonań rozmówców,
- g) zadaje pytania dostosowane do kontekstu rozmowy lub wypowiedzi innych osób, w tym otrzymanych poleceń i instrukcji, pogłębiając zrozumienie wypowiedzi rozmówców,
- h) aktywnie uczestniczy w rozmowie grupowej: słucha innych, zabiera głos i wypowiada się zgodnie z przyjętymi zasadami komunikacji w grupie,
- i) wykorzystuje język mówiony jako narzędzie wspólnego działania, dzielenia się pomysłami i prezentowania rezultatów pracy indywidualnej i grupowej,
- j) pomaga innym w zrozumieniu informacji w komunikacji bezpośredniej, wspiera porozumienie się w grupie;

2) komunikacja – odbiór czytanych wypowiedzi. Uczeń:

- a) rozumie czytane teksty tradycyjne i cyfrowe w komunikacji bezpośredniej, w tym list i e-mail, oraz teksty użytkowe, w tym zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, podziękowanie,
- b) określa intencje nadawcy przeczytanej wypowiedzi w komunikacji bezpośredniej,

- c) wykorzystuje przeczytane teksty literackie i nieliterackie oraz inne teksty kultury do rozmowy i wspólnego działania – moduł kultura;
- 3) komunikacja – tworzenie wypowiedzi pisemnych. Uczeń:
 - a) tworzy krótkie, spójne i sensowne teksty tradycyjne i cyfrowe w pisemnej komunikacji bezpośredniej, dostosowane do sytuacji i intencji komunikacyjnej, w tym list i e-mail, oraz teksty użytkowe, w tym zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, podziękowanie,
 - b) wykorzystuje słowo pisane do budowania relacji i współpracy z innymi;
- 4) świadomość językowa, w tym wiedza o języku – język mówiony. Uczeń:
 - a) rozpoznaje i wyróżnia w wypowiedzianych słowach dźwięki: głoski, w tym spółgłoski i samogłoski, sylaby, rymy,
 - b) stosuje adekwatne do sytuacji elementy języka mówionego: pauzy, intonację, tempo i siłę głosu,
 - c) używa w wypowiedziach mówionych odpowiednich form fleksyjnych rzeczowników, przymiotników, liczebników i czasowników w celu poprawnego wypowiadania się w mowie,
 - d) stosuje słownictwo dostosowane do wyrażanych w języku mówionym treści, uwzględniając zróżnicowane środki leksykalne, takie jak synonimy, antonimy i idiomy;
- 5) świadomość językowa, w tym wiedza o języku – odbiór czytanych wypowiedzi. Uczeń:
 - a) wykorzystuje podstawową wiedzę na temat słowotwórczej budowy wyrazów, w tym przyrostków i przedrostków, w celu odkrywania znaczenia poznawanych słów,
 - b) rozwija zasób słownictwa, w tym synonimów, antonimów, homonimów, idiomów, aby rozumieć czytane teksty literackie i nieliterackie dotyczące różnych obszarów wiedzy o świecie – moduł kultura,
 - c) analizuje i porównuje strukturę wypowiedzi w tekstach; wyróżnia wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące oraz wypowiedzenia wykrzyknikowe i rozumie ich funkcje;
- 6) świadomość językowa, w tym wiedza o języku – tworzenie wypowiedzi pisemnych. Uczeń:

- a) czytelnie i poprawnie pisze odręcznie, w tym odróżnia wielkie i małe litery; rozmieszcza właściwie tekst ciągły w linii i na stronie,
 - b) stosuje poprawnie znaki interpunkcyjne na końcu zdania i przecinki przy wyliczaniu,
 - c) zapisuje wyrazy o wysokiej frekwencji, w tym podstawowe skróty, poprawnie pod względem ortograficznym, wykorzystując wiedzę z zakresu fleksji i słowotwórstwa,
 - d) używa w wypowiedziach pisemnych odpowiednich form fleksyjnych rzeczowników, przymiotników, liczebników i czasowników,
 - e) korzysta z zasobu słownictwa odpowiedniego do wyrażania w wypowiedziach pisemnych zamierzonych treści, w tym synonimów, antonimów i idiomów,
 - f) poprawnie i sensownie formułuje w wypowiedziach pisemnych wypowiedzenia o różnej długości i intencji komunikacyjnej, aby dostosować je do celu wypowiedzi, odbiorcy i określonej formy gatunkowej,
 - g) tworzy kilkuzdaniową, spójną i sensowną wypowiedź pisemną, wykorzystując zdobytą wiedzę o języku;
- 7) odkrywanie i używanie języka. Język mówiony. Uczeń:
- a) analizuje i interpretuje wypowiedzi usłyszane w codziennych sytuacjach i w mediach, a także utwory wielomodalne, takie jak audiobook, słuchowisko, film – moduł kultura,
 - b) podejmuje działania według usłyszanej instrukcji,
 - c) tworzy wypowiedzi mówione o różnych funkcjach: informacyjnej, ekspresyjnej, perswazyjnej,
 - d) recytuje wiersze oraz wygłasza z pamięci krótkie teksty prozatorskie – moduł kultura;
- 8) odkrywanie i używanie języka. Odbiór czytanych wypowiedzi. Uczeń:
- a) stosuje technikę cichego czytania tekstów należących do różnych gatunków;
 - b) czyta na głos proste teksty drukowane i pisane, prawidłowo akcentując wyrazy i uwzględniając w intonacji sens wypowiedzi oraz znaki interpunkcyjne;
 - c) podejmuje działania lub realizuje projekt, działając według przeczytanej instrukcji;
 - d) odczytuje z tekstów informacje, opinie i argumenty podane wprost oraz wymagające wnioskowania;

- e) analizuje czytane teksty, wskazując w nich cechy gatunków, takich jak baśń, legenda, opowiadanie, wiersz, pamiętnik, wypowiedź argumentacyjna, notatka, instrukcja, zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, podziękowanie;
 - f) bada konstrukcję tekstu, wyróżniając w nim takie elementy, jak dialog, opis, narracja;
 - g) rozpoznaje i porządkuje zdarzenia w utworze fabularnym, identyfikuje ich wpływ na bohaterów, odróżnia postacie główne od drugoplanowych i wskazuje ich cechy – moduł kultura;
 - h) odróżnia elementy świata fikcyjnego od rzeczywistości oraz w świecie fikcji elementy realistyczne od fantastycznych – moduł kultura;
 - i) ocenia postępowanie bohaterów tekstu kultury i uzasadnia swoją ocenę;
 - j) odczytuje znaczenia dosłowne i niedosłowne tekstu, w tym tekstu zawierającego środki stylistyczne, takie jak metafora, epitet, porównanie, rytm, rymy; określa nastrój utworu – moduł kultura;
 - k) przedstawia propozycję odczytania utworu literackiego i innego tekstu kultury – moduł kultura;
 - l) wyszukuje w tekstach literackich fragmenty według niego najpiękniejsze, najważniejsze, trudne do zrozumienia – moduł kultura;
 - ł) czyta i charakteryzuje teksty, których lektura dostarcza mu przyjemności – moduł kultura;
 - m) korzysta z tradycyjnych materiałów źródłowych i narzędzi cyfrowych w celu samodzielnego pogłębiania wiedzy, w tym odkrywania znaczeń nieznanych słów; selekcjonuje dane adekwatnie do celu podjętych działań;
- 9) odkrywanie i używanie języka. Tworzenie wypowiedzi pisemnych. Uczeń:
- a) tworzy sensowne i spójne wypowiedzi pisemne w formach gatunkowych, takich jak opowiadanie, w tym z użyciem opisu, wypowiedź argumentacyjna, opinia, pamiętnik, wiersz, notatka, instrukcja,
 - b) stosuje we własnych wypowiedziach pisemnych zróżnicowane środki językowe, w tym metaforę, epitet, porównanie, powtórzenie, synonimy, antonimy, idiomy,
 - c) rozwija własny styl wypowiedzi pisemnych, nadając im indywidualny charakter,
 - d) eksperymentuje, bawi się słowem, tworząc własne wiersze, zagadki, rymowanki, opowiadania,

- e) ocenia i redaguje swoje wypowiedzi pisemne z dbałością o kompozycję, poprawność językową i formę graficzną, wykorzystując otrzymaną informację zwrotną,
- f) sprawdza pisownię używanych słów z wykorzystaniem tradycyjnych i cyfrowych materiałów źródłowych.

2. Edukacja językowa w języku obcym nowożytnym:

1) komunikacja. Uczeń:

- a) rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie i powoli,
- b) reaguje werbalnie lub niewerbalnie na bardzo proste polecenia,
- c) odpowiada na bardzo proste pytania, w tym pytania dotyczące danych osobowych, takich jak imię i nazwisko, adres, numer telefonu rodzica,
- d) zadaje bardzo proste pytania dotyczące bliskich sobie tematów i spraw,
- e) tworzy według wzoru bardzo proste i krótkie wypowiedzi w bezpośredniej komunikacji ustnej na znany temat, np. przedstawia siebie i innych; opisuje siebie i ludzi, których zna, miejsce, w którym mieszka, swoje zainteresowania i preferencje; nazywa emocje; nazywa i opisuje osoby i obiekty z otoczenia oraz podstawowe czynności,
- f) formułuje bardzo proste prośby i reaguje na podobne prośby innych,
- g) uczestniczy w codziennych sytuacjach komunikacyjnych, używając bardzo prostych zwrotów grzecznościowych, w tym formuł powitalnych i pożegnalnych, zwrotów: proszę, przepraszam, dziękuję,
- h) w trakcie lekcji języka obcego lub w grupie wielojęzycznej pomaga innym w zrozumieniu informacji, wyjaśnia bardzo proste pojęcia i zadania własnymi słowami lub gestami, wspiera porozumienie się w grupie,
- i) aktywnie uczestniczy w rozmowie grupowej: słucha innych, zabiera głos i wypowiada się zgodnie z przyjętymi zasadami komunikacji w grupie,
- j) wykorzystuje przeczytane teksty oraz inne teksty kultury do rozmowy i wspólnego działania,
- k) tworzy krótkie i bardzo proste teksty tradycyjne i cyfrowe według poznanych schematów w pisemnej komunikacji bezpośredniej,
- l) tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne w celu budowania relacji i współpracy z innymi;

- 2) świadomość językowa, w tym wiedza o języku. Uczeń:
- a) rozpoznaje i nazywa litery alfabetu;
 - b) rozwija zasób słownictwa związanego z życiem codziennym i zainteresowaniami w obszarach, takich jak:
 - ja, informacje o mnie, np. imię, nazwisko, miejsce zamieszkania, wiek, hobby, cechy wyglądu i charakteru,
 - rodzina, przyjaciele,
 - miejsce zamieszkania, okolica i miejscowość,
 - dom, pomieszczenia, meble, sprzęty użytku codziennego,
 - artykuły spożywcze, posiłki i potrawy,
 - szkoła, sala lekcyjna, przybory szkolne,
 - zwierzęta i rośliny,
 - czas, kalendarz, pory roku, miesiące, dni tygodnia,
 - popularne zawody,
 - zakupy, sklep, centrum handlowe,
 - plan dnia, codzienne czynności,
 - zabawy i zabawki,
 - zainteresowania, sport, wakacje,
 - święta i tradycje,
 - samopoczucie, emocje,
 - teksty kultury – np. filmy, piosenki, gry – i ich bohaterowie;
 - c) poprawnie zapisuje najczęściej używane wyrażenia i wyrazy związane z życiem codziennym i zainteresowaniami, w tym liczby i daty, własne imię i nazwisko, narodowość/obywatelstwo, adres, datę urodzenia;
- 3) odkrywanie i używanie języka. Uczeń:
- a) tworzy bardzo proste wypowiedzi ustne, aby przekazać informacje oraz wyrazić uczucia i emocje,
 - b) odtwarza z pamięci w całości lub we fragmentach bardzo proste i krótkie teksty: wierszyki, rymowanki, piosenki – samodzielnie lub w grupie,
 - c) wykonuje polecenie lub realizuje zadanie według przeczytanej bardzo prostej instrukcji,

- d) rozumie wysłuchane i przeczytane nazwy, słowa i bardzo proste zdania, w tym także nagrania audio i wideo, korzystając dodatkowo z ilustracji, rekwizytów, mimiki, gestów,
 - e) zapisuje z pamięci i ze słuchu znane wyrazy, zwroty oraz bardzo proste zdania,
 - f) tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne według wcześniej poznanych schematów, w tym informacje o sobie i innych, opisy osób i rzeczy oraz teksty użytkowe: życzenia, podziękowania, pozdrowienia; wypełnia bardzo prosty formularz z danymi osobowymi,
 - g) korzysta z tradycyjnych materiałów źródłowych lub narzędzi cyfrowych do samodzielnego pogłębiania wiedzy, w tym odkrywania znaczeń nieznanymi słów i sprawdzania pisowni;
- 4) wielojęzyczność i międzykulturowość – moduł kultura. Uczeń:
- a) wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, trzeba się tych języków nauczyć,
 - b) rozpoznaje w swoim otoczeniu elementy różnych kultur, np. tradycji świątecznych, potraw, zabaw, i porównuje je ze sobą w języku polskim,
 - c) wyjaśnia znaczenie lub podaje odpowiednik w języku polskim bardzo prostych słów lub zwrotów z języka obcego i odwrotnie,
 - d) przedstawia w języku polskim ogólny sens bardzo prostego tekstu wysłuchanego lub przeczytanego w języku obcym.

3. Edukacja językowa w języku mniejszości narodowej lub etnicznej:

- 1) komunikacja. Uczeń:
- a) rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, kierowane bezpośrednio do niego, wypowiedziane wyraźnie i powoli,
 - b) reaguje werbalnie lub niewerbalnie na proste polecenia i komunikaty stosowane w codziennych sytuacjach,
 - c) udziela krótkich odpowiedzi na proste pytania dotyczące własnej osoby, rodziny, miejsca zamieszkania i codziennych czynności,
 - d) formułuje proste pytania związane z bliskimi mu tematami – np. życie domowe, szkoła, zabawa,
 - e) przedstawia siebie i innych, opisuje osoby, miejsca, przedmioty, czynności oraz nazywa emocje i potrzeby w codziennych sytuacjach komunikacyjnych,

- f) zwraca się do innych z prostymi prośbami i reaguje na podobne prośby od innych,
 - g) posługuje się podstawowymi formułami grzecznościowymi w sytuacjach codziennych,
 - h) uczestniczy aktywnie w rozmowie grupowej, stosując zasady komunikacji i szanując wypowiedzi innych,
 - i) korzysta z prostych tekstów kultury – np. bajek, piosenek, wierszy – jako inspiracji do rozmowy, wspólnej zabawy i działania,
 - j) tworzy krótkie wypowiedzi pisemne, posługując się znanym słownictwem i schematami – zarówno tradycyjnie, jak i cyfrowo,
 - k) tworzy bardzo proste teksty użytkowe służące podtrzymywaniu relacji i współpracy, np. życzenia, zaproszenia, pozdrowienia;
- 2) świadomość językowa, w tym wiedza o języku. Uczeń:
- a) rozpoznaje i nazywa litery alfabetu,
 - b) rozwija zasób słownictwa dotyczącego codziennego życia i kultury, w obszarach, takich jak:
 - rodzina, przyjaciele, sąsiedzi;
 - miejsce zamieszkania, dom, wieś lub miasto, środowisko lokalne;
 - jedzenie, potrawy tradycyjne;
 - szkoła, klasa, przedmioty szkolne;
 - przyroda, zwierzęta;
 - czas wolny, zabawy, święta;
 - zawody, życie codzienne społeczności lokalnej;
 - tradycje, zwyczaje, folklor, elementy dziedzictwa kultura;
 - bohaterowie lokalnych legend, opowiadań i tekstów kultury;
 - c) poprawnie zapisuje najczęściej używane wyrażenia i wyrazy,
 - d) stosuje podstawowe zasady ortografii i interpunkcji charakterystyczne dla danego języka,
 - e) dostrzega podobieństwa i różnice między językiem mniejszości narodowej a językiem polskim;
- 3) odkrywanie i używanie języka. Uczeń:
- a) formułuje bardzo proste wypowiedzi ustne, aby przekazać informacje, wyrazić uczucia i okazać emocje,

- b) recytuje lub śpiewa znane krótkie teksty – wiersze, piosenki, rymowanki,
 - c) wykonuje polecenia zgodnie z bardzo prostą instrukcją w języku mniejszości,
 - d) rozumie proste komunikaty i wypowiedzi, wspierając się ilustracjami, gestami, mimiką,
 - e) zapisuje proste wyrazy, zwroty i zdania usłyszane lub zapamiętane,
 - f) tworzy bardzo proste teksty użytkowe – życzenia, kartki okolicznościowe, zaproszenia; wypełnia formularze z podstawowymi danymi,
 - g) korzysta z materiałów edukacyjnych i zasobów cyfrowych do poznawania języka i jego kontekstu kulturowego – moduł kultura;
- 4) kultura i tożsamość. Uczeń:
- a) rozpoznaje symbole, stroje, potrawy i tradycje charakterystyczne dla swojej mniejszości narodowej lub etnicznej – moduł kultura,
 - b) opowiada o sobie i swojej rodzinie w kontekście przynależności kulturowej i językowej – moduł kultura,
 - c) uczestniczy w wydarzeniach szkolnych i lokalnych związanych z kulturą mniejszości – moduł kultura,
 - d) tworzy prace plastyczne, teksty i wypowiedzi inspirowane historią i tradycją swojej społeczności – moduł kultura,
 - e) wyraża szacunek dla języka i dziedzictwa kulturowego swojej mniejszości – moduł kultura.

4. Edukacja językowa w języku regionalnym – języku kaszubskim:

- 1) komunikacja. Uczeń:
- a) pokonuje bariery ograniczające chęć wypowiadania się,
 - b) rozumie komunikaty werbalne i niewerbalne oraz adekwatnie na nie reaguje,
 - c) sygnalizuje podstawowe potrzeby, emocje i uczucia,
 - d) zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów,
 - e) wykorzystuje przeczytane teksty literackie i nieliterackie oraz inne teksty kultury do rozmowy i wspólnego działania,
 - f) tworzy krótkie i proste teksty tradycyjne i cyfrowe według schematów w pisemnej komunikacji bezpośredniej,
 - g) wykorzystuje słowo pisane do budowania relacji i współpracy z innymi;
- 2) świadomość językowa, w tym wiedza o języku. Uczeń:

- a) rozpoznaje i nazywa litery alfabetu,
 - b) pisze czytelnie, szczególną wagę przykładu do kształtu kaszubskich liter; stosuje odpowiednie znaki diakrytyczne,
 - c) rozpoznaje dźwięki: głoski, w tym spółgłoski i samogłoski, sylaby, rymy w wypowiedzianych słowach,
 - d) korzysta z zasobu słownictwa odpowiedniego do wyrażania zamierzonych treści, gromadzonego systematycznie w obrębie obszarów tematycznych, takich jak:
 - rodzina, przyjaciele,
 - miejsce zamieszkania – dom, miejscowość, region,
 - szkoła,
 - popularne zawody,
 - plan dnia,
 - zabawy, sport,
 - czas,
 - jedzenie,
 - sklep,
 - czas wolny i wakacje,
 - święta i tradycje,
 - samopoczucie,
 - przyroda,
 - świat baśni i wyobraźni,
 - e) używa rzeczowników, przymiotników i liczebników w odpowiedniej osobie i liczbie,
 - f) używa czasowników w odpowiedniej osobie, liczbie i czasie,
 - g) stosuje w pisowni podstawowe zasady ortografii kaszubskiej;
- 3) odkrywanie i używanie języka. Uczeń:
- a) analizuje i interpretuje znaczenie wypowiedzi usłyszanych w codziennych sytuacjach,
 - b) podejmuje działania według usłyszanej instrukcji,
 - c) kategoryzuje poznane słownictwo i stosuje je w codziennych sytuacjach,
 - d) recytuje wiersze, rymowanki, wygłasza z pamięci krótkie teksty prozatorskie, odgrywa dialogi, śpiewa piosenki – samodzielnie lub w grupie – moduł kultura,

- e) eksperymentuje, bawi się słowem, tworząc własne wiersze, zagadki, rymowanki,
 - f) czyta na głos proste teksty drukowane i pisane, prawidłowo akcentując wyrazy i uwzględniając charakterystyczne znaki diakrytyczne,
 - g) stosuje technikę cichego czytania prostych tekstów w języku kaszubskim,
 - h) rozumie sens krótkich opowiadań, bajek i historyjek oraz prostych piosenek i wierszyków, szczególnie gdy są wspierane obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami, dodatkowymi dźwiękami – moduł kultura,
 - i) przekazuje w języku polskim treść tekstów czytanych w języku kaszubskim,
 - j) tworzy proste zdania według poznanych schematów,
 - k) tworzy indywidualnie lub zespołowo proste teksty użytkowe, takie jak krótkie wiadomości w komunikacji cyfrowej, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, plakat,
 - l) projektuje historyjkę obrazkową z krótkimi dialogami bohaterów,
 - ł) korzysta z odpowiednich materiałów źródłowych i narzędzi cyfrowych do samodzielnego pogłębiania wiedzy, w tym odkrywania znaczeń nieznanymi słów oraz sprawdzania ich pisowni;
- 4) kultura i tożsamość. Uczeń:
- a) kształtuje swoją tożsamość kaszubską w oparciu o kulturę i tradycje swojej rodziny i najbliższej okolicy – moduł kultura,
 - b) poznaje kulturę, historię, geografę, przyrodę i społeczność kaszubską w środowisku szkolnym i pozaszkolnym, w ramach wycieczek i warsztatów – moduł kultura,
 - c) uczestniczy w wydarzeniach szkolnych i lokalnych związanych z kulturą kaszubską – moduł kultura,
 - d) wyraża szacunek dla języka i dziedzictwa kulturowego Kaszubów – moduł kultura.

5. Edukacja matematyczna:

- 1) liczby. Uczeń:
 - a) odczytuje, zapisuje, porównuje i porządkuje liczby naturalne w zakresie co najmniej do 10 000,
 - b) rozumie, że wartość liczby zależy od liczby cyfr oraz ich położenia w jej zapisie,
 - c) rozumie pojęcia: liczba parzysta, liczba nieparzysta,

- d) dolicza do podanej liczby naturalnej i odlicza od podanej liczby naturalnej, po jeden, po dwa, po trzy itp. także z przekroczeniem liczby 0 w stronę liczb ujemnych,
 - e) posługuje się modelami osi liczbowej np. linijką, centymetrem krawieckim, skalą na termometrze, rysunkiem przy porównywaniu liczb i budowaniu intuicji pojęć „mniejsze o”, „większe o” w kontekstach praktycznych,
 - f) dodaje liczby naturalne dwucyfrowe i trzycyfrowe w pamięci lub stosując zapisy wyników częściowych,
 - g) odejmuje od siebie liczby naturalne dwucyfrowe w przykładach, których wynik jest liczbą naturalną, w pamięci lub stosując zapisy wyników częściowych,
 - h) mnoży i dzieli liczby naturalne w zakresie tabliczki mnożenia; mnoży liczby dwucyfrowe przez 2, 3, 5, 10; posługuje się tabliczką mnożenia; interpretuje dzielenie jako mieszczzenie i podział,
 - i) dzieli liczby naturalne dwucyfrowe przez 2, 3, 5, 10 w przykładach, gdy wynik jest liczbą naturalną,
 - j) tworzy i stosuje własne strategie obliczeń,
 - k) odkrywa prawidłowości w dodawaniu, odejmowaniu, mnożeniu i dzieleniu liczb,
 - l) znajduje brakującą liczbę w równości „z okienkiem” typu: $7 + \square = 19$, $\square + 8 = 21$, $9 + 17 = \square$, także w przypadku odejmowania, mnożenia i dzielenia,
 - ł) posługuje się znakami +, -, $\times$, :, <, >, =,
 - m) odczytuje i zapisuje w kontekstach praktycznych liczby rzymskie w zakresie co najmniej do XII,
 - n) sprawdza poprawność obliczeń, wykorzystując związki między dodawaniem i odejmowaniem oraz mnożeniem i dzieleniem,
 - o) odczytuje i zapisuje wybrane ułamki o liczniku 1 ($\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{8}$); w prostych przypadkach interpretuje część danej całości za pomocą ułamka;
- 2) miary. Uczeń:
- a) mierzy, zapisuje i odczytuje wyniki pomiaru: czasu, długości, masy, pojemności,
 - b) mierzy, zapisuje i odczytuje wyniki pomiaru: temperatury, uwzględniając odczyty dodatnie i ujemne; oblicza różnice temperatur, w tym te związane ze wzrostem i spadkiem temperatury przechodzącym przez 0°C ,

- c) posługuje się w codziennych sytuacjach jednostkami: kilometr, metr, centymetr, milimetr, kilogram, dekagram, gram, godzina, minuta, sekunda, litr, mililitr, złoty, grosz – moduł ekonomiczno-finansowy,
 - d) zamienia w kontekstach praktycznych jednostki długości: centymetry na milimetry, metry na centymetry oraz kilometry na metry, a w prostych rachunkowo przypadkach także odwrotnie,
 - e) zamienia w kontekstach praktycznych jednostki masy: kilogramy na dekagramy oraz kilogramy na gramy, a w prostych rachunkowo przypadkach także odwrotnie,
 - f) zamienia w kontekstach praktycznych jednostki czasu: godziny na minuty oraz minuty na sekundy,
 - g) wykonuje w kontekstach praktycznych obliczenia pieniężne, m.in związane z budżetem domowym, zakupami, oszczędzaniem; odczytuje zapis dziesiętny cen towarów – moduł ekonomiczno-finansowy,
 - h) posługuje się wyrażeniami dwumianowanymi i w prostych przypadkach zamienia je na wielkości opisane jednym mianem,
 - i) porównuje długość przedmiotów, odległość, pojemność, wartość i czas trwania wybranych czynności, szacuje te wielkości oraz sprawdza wynik oszacowania;
- 3) figury. Uczeń:
- a) rozpoznaje w swoim otoczeniu i opisuje przedmioty w kształcie prostopadłościanu, sześcianu, kuli, walca,
 - b) rozpoznaje w swoim otoczeniu i opisuje trójkąty, czworokąty, w tym prostokąty z uwzględnieniem kwadratów, oraz koła; rysuje je na sieci kwadratowej, także używając przyborów matematycznych,
 - c) klasyfikuje różne kształty i wyjaśnia wybór kryteriów klasyfikacji,
 - d) oblicza obwody trójkątów, prostokątów, w tym kwadratów,
 - e) bada różne formy i kształty, np. ornamenty i wzory z kultury regionalnej i sztuki w poszukiwaniu osi symetrii – moduł kultura,
 - f) orientuje się w schemacie własnego ciała, wyprowadza kierunki od siebie i od innych osób, ustala i opisuje relacje między obiektami, w przestrzeni i na kartce,
 - g) rozpoznaje w kontekstach praktycznych linie równoległe i prostopadłe; posługuje się pojęciami: pion, poziom, skos; korzysta z sieci kwadratowej;
- 4) dane. Uczeń:

- a) odczytuje i interpretuje dane przedstawione za pomocą prostych tabel i diagramów słupkowych – moduł ekonomiczno-finansowy,
 - b) wyszukuje i porównuje informacje z różnych źródeł, w kontekstach praktycznych,
 - c) analizuje zdobyte informacje i wskazuje te, które budzą jego wątpliwość;
 - d) prezentuje informacje w wybrany sposób, np. za pomocą diagramu, tabeli, także wykorzystując technologie cyfrowe;
- 5) myślenie matematyczne. Uczeń:
- a) czyta i rozumie proste teksty zawierające treści zmatematyzowane, np. rozkłady jazdy, kalendarz, cenniki, przepisy, instrukcje itp. – moduł ekonomiczno-finansowy,
 - b) tworzy dogodny dla siebie sposób rozwiązania zadania, także nietypowego, wykorzystując: rysunek, piktogramy, liczmany, symbole itp.,
 - c) rozwiązuje zadania tekstowe, tworząc własne strategie, wyjaśnia innym zastosowany sposób rozwiązania,
 - d) weryfikuje rozwiązania uzyskane przez siebie i innych i rozmawia o nich,
 - e) korzysta z umiejętności strategicznego myślenia, także podczas gier planszowych, kościanych, karcianych,
 - f) dostrzega, kontynuuje i opisuje rytmy i regularności przedstawione w różny sposób,
 - g) wykorzystuje umiejętności matematyczne w codziennych sytuacjach, w tym sytuacji zakupowych czy związanych z zarządzaniem kieszonkowym czy oszczędzaniem – moduł ekonomiczno-finansowy.

6. Edukacja przyrodnicza:

- 1) procesy życiowe i bioróżnorodność. Uczeń:
- a) bada znaczenie kluczowych procesów życiowych dla prawidłowego funkcjonowania organizmów żywych, w tym człowieka,
 - b) rozróżnia główne narządy wewnętrzne i zewnętrzne organizmu człowieka na schemacie lub modelu i projektuje na podstawie obserwacji i doświadczeń sposoby wspierania ich działania, w tym przez ruch, zdrową dietę, higienę,

- c) rozróżnia podstawowe potrzeby organizmów żywych, w tym człowieka, oraz opisuje zależności między nimi i formułuje wnioski na podstawie własnych analiz,
 - d) obserwuje i dokumentuje zmiany zachodzące w ciele człowieka w cyklu życia,
 - e) obserwuje w terenie i rozpoznaje podstawowe gatunki zwierząt i roślin żyjących w najbliższym środowisku oraz wyjaśnia ich znaczenie dla bioróżnorodności i konieczność ich ochrony,
 - f) na podstawie własnych obserwacji terenowych podaje przykłady sposobów, w jakie rośliny i zwierzęta przystosowują się do różnych warunków środowiskowych,
 - g) wyjaśnia na podstawie badań, że życie i rozwój roślin zależy od czynników, takich jak: energia słoneczna, gleba, woda, powietrze,
 - h) wykazuje w działaniu poczucie odpowiedzialności za przyrodę, szacunek dla wszystkich form życia;
- 2) procesy fizyczne w codzienności dziecka. Uczeń:
- a) obserwuje w terenie i bada działanie różnych sił oraz ich wpływ na ruch i zachowanie przedmiotów,
 - b) bada właściwości światła, np. tworzy cienie, bada odbicie światła od lśniących powierzchni i rozszczepienie światła, rozpoznaje naturalne i sztuczne źródła światła, prezentuje wyniki swoich badań,
 - c) obserwuje źródła ciepła, analizuje różne sposoby wykorzystania ciepła w codziennym życiu i prezentuje wyniki swoich badań,
 - d) wyjaśnia rolę Słońca jako głównego źródła energii na Ziemi i Układu Słonecznego, korzystając z różnych źródeł informacji i własnych obserwacji,
 - e) rozróżnia dźwięki w otoczeniu, eksperymentuje z wytwarzaniem dźwięku i bada jego przemieszczanie się w różnych mediach – np. powietrze, woda, ciała stałe; podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu dźwięków na ludzi i zwierzęta,
 - f) zachowuje zasady bezpieczeństwa swojego i innych podczas działań badawczych;
- 3) materiały i ich właściwości. Uczeń:
- a) klasyfikuje materiały, testując ich właściwości, i podaje sposoby ich wykorzystania w codziennym życiu,

- b) rozpoznaje na podstawie wyników własnych badań materiały występujące w trzech stanach skupienia – stałe, ciekłe, gazowe,
 - c) bada wpływ wybranych czynników – np. temperatura, siła, zanieczyszczenie – na zmiany zachodzące w materiałach,
 - d) przejawia zachowania ukazujące racjonalne korzystanie z materiałów i minimalizujące negatywny wpływ na przyrodę, w tym ograniczające zachowania konsumpcyjne – moduł ekonomiczno-finansowy;
- 4) edukacja klimatyczno – środowiskowa. Uczeń:
- a) na podstawie własnych badań terenowych identyfikuje zależności między elementami przyrody ożywionej i nieożywionej – np. roślinami, zwierzętami, warunkami pogodowymi,
 - b) opisuje podstawowe zjawiska związane ze zmianą klimatu, korzystając z wyników własnych działań badawczych,
 - c) prezentuje wyniki własnych badań, wskazując przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko,
 - d) wyjaśnia konieczność oszczędzania zasobów Ziemi w codziennym życiu i proponuje własne pomysły takich działań poparte eksperymentami lub obserwacjami – moduł ekonomiczno-finansowy,
 - e) analizuje przykłady działań na rzecz klimatu i lokalnego środowiska naturalnego i w miarę możliwości włącza się w nie,
 - f) prowadzi badania przyrodnicze w taki sposób, aby nie szkodzić obserwowanym obiektom i uwzględniać ich dobro i potrzeby.

7. Edukacja społeczna:

- 1) kompetencje osobiste. Uczeń:
- a) rozpoznaje i nazywa swoje mocne strony, rozwija świadomość swoich osiągnięć; wykorzystuje je w działaniu,
 - b) wskazuje obszary, w których szczególnie pragnie się rozwijać, a także przykładowe sposoby dbania o rozwój w tych obszarach,
 - c) podejmuje próby samooceny, próbuje wprowadzić zmiany,
 - d) rozpoznaje i nazywa swoje potrzeby i emocje, komunikuje je innym i zwraca się o pomoc do odpowiednich osób w razie potrzeby,
 - e) stosuje poznane strategie regulacji emocji adekwatnie do sytuacji,

- f) stosuje poznane strategie radzenia sobie ze stresem i porażką oraz potrafi prosić o wsparcie,
 - g) asertywnie reaguje w sytuacjach przekraczania swoich granic, wyrażając własne potrzeby i emocje z poszanowaniem siebie i innych,
 - h) rozpoznaje negatywne zachowania ze strony innych związane z namawianiem do niebezpiecznych zachowań, przekraczaniem granic lub łamaniem zasad i reaguje na nie,
 - i) rozpoznaje wpływ innych osób, a także mediów i reklamy na swoje decyzje dotyczące wydatków – moduł ekonomiczno-finansowy,
 - j) rozważa problem z różnych perspektyw, wskazuje jego przyczyny i podejmuje decyzje dotyczące sposobu jego rozwiązania,
 - k) ustala priorytety działań, układa plan wykonania zadań, w tym szkolnych lub z życia codziennego; realizuje i doprowadza do końca podjęte działania, ocenia ich skuteczność,
 - l) dokonuje wyboru sposobu realizacji zadania,
 - ł) docenia przydatność z informacji zwrotnej, korzysta z niej,
 - m) pracuje wytrwale nawet w obliczu wyzwań lub trudności,
 - n) uczestniczy w aktywnościach związanych z osobistymi zainteresowaniami,
 - o) stosuje podstawowe zasady dotyczące zdrowego trybu życia, w tym zbilansowanej diety i aktywności ruchowej,
 - p) uświadamia sobie wpływ swoich decyzji na zdrowie;
- 2) kompetencje społeczne. Uczeń:
- a) okazuje szacunek dla wszystkich ludzi bez względu na ich narodowość, obywatelstwo, przynależność kulturową, wyznanie, kolor skóry, pozycję społeczną itp.,
 - b) nawiązuje i podtrzymuje relacje społeczne w najbliższym otoczeniu,
 - c) inicjuje i podtrzymuje współpracę w grupie; współtworzy, negocjuje i stosuje zasady działania w grupie,
 - d) zgłasza własne pomysły podczas podejmowania decyzji w grupie, przestrzega uzgodnień,
 - e) rozpoznaje emocje innych i reaguje na nie w adekwatny sposób,
 - f) zwraca uwagę na potrzeby innych członków grupy, oferuje pomoc osobie, która jest w potrzebie, nawet jeśli wymaga to od niego wysiłku,

- g) podejmuje próby samodzielnego rozwiązywania konfliktów, stosując elementy mediacji rówieśniczej,
 - h) rozpoznaje przejawy przemocy wobec siebie i innych, w tym zastraszanie, dręczenie, cyberprzemoc, i przeciwstawia się im samodzielnie lub prosząc o pomoc osoby z najbliższego otoczenia,
 - i) odgrywa odpowiedzialnie role społeczne, rozumie, że pełniąc różne role, można przyczynić się do osiągnięcia wspólnego celu,
 - j) planuje i realizuje we współpracy z innymi działania w klasie i środowisku lokalnym, realizując inicjatywy, współpracując z rówieśnikami i dorosłymi oraz rozwijając postawę obywatelską i odpowiedzialność za wspólne dobro;
3. edukacja obywatelska. Uczeń:
- a) przedstawia na podstawie własnych obserwacji terenowych i różnych źródeł podstawowe elementy lokalnego krajobrazu oraz zagospodarowania przestrzeni i opisuje ich wartość przyrodniczą i kulturową – moduł kultura,
 - b) określa główne kierunki geograficzne na mapie, wskazuje na niej swoje miejsce zamieszkania i region oraz odczytuje z niej cechy charakterystyczne krajobrazu,
 - c) korzysta z map i ilustracji, by wyjaśnić podstawowe pojęcia geograficzne, takie jak: kontynent, ocean, morze, wyspa, kraj, granica; podaje przykłady z własnego otoczenia,
 - d) rozpoznaje Polskę na mapie Europy i świata oraz wskazuje jej stolicę, główne miasta, rzeki i pasma górskie; wskazuje kraje sąsiadujące z Polską,
 - e) prezentuje wybrane wydarzenia, obiekty, miejsca i postaci z lokalnej, polskiej oraz europejskiej historii i teraźniejszości oraz wyjaśnia ich znaczenie – moduł kultura,
 - f) prezentuje w różnych formach informacje o Polakach, którzy są przykładami postaw wartościowych etycznie, w tym dobra, odwagi, mądrości i patriotyzmu – moduł kultura,
 - g) charakteryzuje patrona swojej szkoły oraz wskazuje aktualnego prezydenta, premiera i marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej,
 - h) rozróżnia i opisuje symbole państwowe Polski: flagę, godło, hymn oraz flagę i hymn Unii Europejskiej; zachowuje się z szacunkiem podczas śpiewania lub słuchania hymnu oraz wciągania flagi na maszt,

- i) wskazuje wybrane święta państwowe, rozpoznaje lokalne zwyczaje, tradycyjne elementy kultury i języka oraz w miarę możliwości zachowuje je, uczestnicząc w życiu społecznym – moduł kultura,
- j) wyjaśnia znaczenie praw i obowiązków dziecka, podstawowych praw człowieka oraz podstawowych praw i obowiązków obywatela, dostrzega ich obecność lub brak w codziennym życiu oraz opisuje konsekwencje niewypełniania praw i obowiązków,
- k) analizuje podstawowe różnice między życiem ludzi w przeszłości a życiem teraźniejszym, korzystając z doświadczeń rodzinnych i innych źródeł,
- l) odróżnia polskie banknoty i monety od banknotów i monet innych państw oraz wie, że waluty można wymieniać – moduł ekonomiczno-finansowy,
- ł) nazywa różne formy i źródła dochodu w rodzinie i zauważa różnice w dochodach ludzi – moduł ekonomiczno-finansowy,
- m) tworzy listę zakupów, jest przygotowany do podejmowania prostych decyzji zakupowych uwzględniających dostępne środki oraz korzyści wynikające z oszczędzania – moduł ekonomiczno-finansowy,
- n) wyjaśnia cel przechowywania pieniędzy w banku – moduł ekonomiczno-finansowy.

8. Edukacja artystyczna – plastyka, muzyka i działania artystyczne:

- 1) percepcja i interpretacja dzieł plastycznych. Uczeń:
 - a) rozpoznaje podstawowe środki wyrazu plastycznego w oglądanych dziełach, w tym barwę, linię, kształt, fakturę,
 - b) nazywa emocje wywoływane przez dzieło sztuki – moduł kultura,
 - c) porównuje dzieła sztuki, uwzględniając różne kryteria, w tym barwy, nastrój – moduł kultura,
 - d) opisuje wybrane dzieła sztuki, w tym obrazy, rzeźby, ilustracje, filmy, fotografie – moduł kultura,
 - e) interpretuje znaczenie wybranych symboli lub elementów obecnych w dziele sztuki – moduł kultura;
- 2) twórcze działania plastyczne. Uczeń:
 - a) stosuje podstawowe środki wyrazu plastycznego w działaniach twórczych, w tym kontrast barw, rytm, linie, proporcje,

- b) tworzy własne kompozycje plastyczne inspirowane motywem lub wzorem,
 - c) stosuje podstawowe techniki plastyczne, w tym rysunek, malarstwo, grafikę, rzeźbę, kolaż, a także dobiera odpowiednie narzędzia i materiały do ich realizacji,
 - d) planuje etapy tworzenia pracy plastycznej,
 - e) tworzy kompozycje plastyczne inspirowane różnymi doświadczeniami, emocjami, kontaktem ze sztuką i przyrodą,
 - f) wykonuje fotografie przyrodnicze, portretowe lub inscenizowane oraz proste animacje,
 - g) rozmawia o rezultatach pracy twórczej własnej i zespołowej;
- 3) percepcja i interpretacja muzyki. Uczeń:
- a) słucha, także aktywnie, utworów muzyki klasycznej, rozrywkowej i tradycyjnej z różnych kultur i epok – moduł kultura,
 - b) określa tempo, dynamikę, nastrój utworów w różnorodny sposób,
 - c) reaguje ruchem na zmiany tempa, dynamiki, nastroju czy wysokości dźwięku w utworze,
 - d) rozpoznaje utwory wykonywane solo i zespołowo: chóralnie lub instrumentalnie,
 - e) rozpoznaje w piosence zwrotkę i refren, w utworze muzycznym budowę AB, ABA,
 - f) identyfikuje i różnicuje dźwięki, rytmy i melodie w zabawach i grach słuchowych,
 - g) rozpoznaje wybrane instrumenty muzyczne, nazywa je i przyporządkowuje do wysłuchanych fragmentów muzyki oraz ilustracji;
- 4) aktywności muzyczne: śpiew, ruch i gra na instrumentach. Uczeń:
- a) śpiewa piosenki dziecięce, ludowe i okolicznościowe, hymn państwowy i wybrane pieśni patriotyczne – moduł kultura,
 - b) uczestniczy w zabawach głosowych, ćwiczeniach emisyjnych,
 - c) gra na instrumentach melodycznych i niemelodycznych zgodnie z prostym zapisem graficznym – nutowym i beznutowym,
 - d) odtwarza proste układy taneczne do piosenek dziecięcych, w tym z użyciem rekwizytów, oraz uczestniczy w zabawach muzyczno-ruchowych i tańcach integracyjnych,

- e) wykonuje podstawowe kroki wybranych tańców narodowych lub ludowych – moduł kultura,
 - f) odczytuje, używając tataizacji, innych sylab rytmicznych lub gestodźwięków, proste schematy rytmiczne z różnych zapisów,
 - g) współpracuje z innymi podczas wspólnego, zespołowego muzykowania;
- 5) twórcze działania muzyczne. Uczeń:
- a) twórczo wykorzystuje dźwięk, ruch i rytm do wyrażania emocji, nastrojów i pomysłów,
 - b) wykorzystuje przedmioty codziennego użytku do zabaw muzycznych,
 - c) wykonuje improwizacje, w tym instrumentalne i ruchowe, projektuje rytmy na instrumentach perkusyjnych, odgrywa dialogi muzyczne w parach i zespołowo,
 - d) tworzy ruchowe improwizacje do muzyki instrumentalnej lub wokalne, w tym taniec swobodny, układ gestów zgodnych z rytmem,
 - e) tworzy i wykonuje proste akompaniamenty do wybranych utworów muzycznych z użyciem dostępnych instrumentów lub rekwizytów;
- 6) inne działania artystyczne. Uczeń:
- a) demonstruje wybrane emocje i stany poprzez ekspresję artystyczną, w tym głosową, muzyczną i ruchową, oraz opowiada o własnych przeżyciach artystycznych,
 - b) kreuje postacie sceniczne, nadając im charakter poprzez improwizację teatralną,
 - c) interpretuje wybrane teksty kultury, w tym muzyczne i wizualne, i przekłada je na własny język artystyczny – moduł kultura,
 - d) tworzy scenki dramatyczne inspirowane literaturą dziecięcą i wydarzeniami z życia codziennego,
 - e) stosuje środki wyrazu artystycznego, w tym ruch, głos, rytm, przestrzeń, rekwizyt, instrument; posługuje się elementami scenografii i kostiumu w działaniach teatralnych,
 - f) podejmuje we współpracy z innymi działania artystyczne, uwzględniając różne formy komunikacji.

9. Edukacja techniczna i informatyczna:

- 1) bezpieczeństwo i higiena. Uczeń:

- a) wskazuje sytuacje niebezpieczne i sposoby reagowania, w tym wymienia podstawowe numery alarmowe, telefon zaufania i szkolne procedury bezpieczeństwa, z których może skorzystać w miarę swoich możliwości – moduł bezpieczeństwo i obrona,
 - b) potrafi wezwać pomoc, w tym przekazać informacje o zdarzeniu i swoje dane – moduł bezpieczeństwo i obrona,
 - c) stosuje podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia – moduł bezpieczeństwo i obrona,
 - d) reaguje na instrukcje oraz komunikaty wizualne i dźwiękowe w trakcie wyjść i wycieczek oraz zajęć w bezpośrednim otoczeniu szkoły, także podczas próbnych ewakuacji – moduł bezpieczeństwo i obrona,
 - e) przygotowuje miejsce pracy i zachowuje w nim porządek, przestrzegając zasad bezpieczeństwa, w tym higieny cyfrowej oraz ergonomii określonych w regulaminie pracowni lub klasy – moduł bezpieczeństwo i obrona,
 - f) używa odpowiednich materiałów i posługuje się w sposób bezpieczny prostymi narzędziami, w tym młotkiem, śrubokrętem, igłą, nożyczkami, oraz prostymi urządzeniami technicznymi i cyfrowymi – moduł bezpieczeństwo i obrona,
 - g) stosuje zasady ochrony prywatności i bezpieczeństwa w codziennym i cyfrowym świecie, rozpoznaje i odpowiednio reaguje na sytuacje ryzykowne, dbając o wizerunek i dane osobowe – moduł bezpieczeństwo i obrona,
 - h) współpracuje w grupie, w tym online, z poszanowaniem zasad komunikacji i etykiety lub netykiety,
 - i) podejmuje samodzielne próby ustalenia przydatności i weryfikowania poprawności informacji uzyskanych z różnych źródeł, w tym generowanych przez sztuczną inteligencję;
- 2) projektowanie i tworzenie. Uczeń:
- a) planuje i wykonuje własne projekty, w tym projekty zagospodarowania swojego otoczenia i lokalnej przestrzeni, wykonując szkice i notatki oraz określając algorytmy w formie słownej, graficznej, a także z wykorzystaniem aplikacji do programowania blokowego,
 - b) wykonuje przedmioty użytkowe, dekoracyjne i modele techniczne; montuje wybrane urządzenia i przedmioty, wykorzystując oszczędnie dostępne materiały oraz poznane technologie,

- c) wykonuje i edytuje proste materiały cyfrowe, wykorzystując przeglądarkę internetową, podstawowe programy, w tym aplikacje tekstowe, graficzne, filmowe, programowanie blokowe oraz narzędzia oparte na sztucznej inteligencji,
- d) redaguje prostą instrukcję lub wskazówki dotyczące wykorzystania dostępnych narzędzi i urządzeń, w tym cyfrowych,
- e) wykorzystuje zasoby cyfrowe w sposób etyczny, zgodny z prawem autorskim oraz zasadami korzystania z materiałów online,
- f) analizuje wpływ stosowanych materiałów i technik na środowisko i zdrowie, w tym rozpoznaje materiały szkodliwe i bezpieczne,
- g) poszukuje alternatywnych zastosowań materiałów, narzędzi technicznych i rozwiązań algorytmicznych,
- h) prezentuje efekty pracy własnej, w parze lub grupie na forum klasy, wykorzystując dostępne urządzenia i formy,
- i) zauważa i nazywa pozytywne aspekty swojej pracy i pracy innych, ocenia efekty działań, formułując i wykorzystując konstruktywną informację zwrotną,
- j) kończy rozpoczętą pracę i potrafi opowiedzieć o jej przebiegu oraz rezultacie ustnie lub pisemnie, także z wykorzystaniem technologii cyfrowych,
- k) wykorzystuje narzędzia i technologie do rozwiązywania problemów i realizacji prac z innych obszarów przedmiotowych.

9. Wychowanie fizyczne:

- 1) aktywność fizyczna i bezpieczeństwo. Uczeń:
 - a) podejmuje działania na rzecz utrzymania zdrowia, takie jak: dbanie o higienę ciała, wybór stroju sportowego odpowiedniego do miejsca zajęć i pogody, zdrowa dieta,
 - b) wymienia przykłady aktywności fizycznej możliwej do wykonania w domu, w szkole i na świeżym powietrzu,
 - c) podejmuje aktywność fizyczną w celu utrzymania zdrowia i zapobiegania wadom postawy, wykonuje systematycznie ćwiczenia fizyczne,
 - d) wykonuje rozgrzewkę i wyjaśnia jej cel,
 - e) przestrzega zasad zabaw i gier ruchowych oraz zespołowych,

- f) stosuje zasady bezpiecznego poruszania się pieszo, na rowerze, hulajnodze i rolkach; zna główne znaki drogowe – moduł bezpieczeństwo i obrona,
 - g) stosuje zasady bezpieczeństwa w czasie aktywności plenerowych, w tym nad wodą, w lesie i w górach – moduł bezpieczeństwo i obrona;
- 2) sprawność fizyczna. Uczeń:
- a) chodzi, maszeruje, biega ze zmianą kierunku i tempa, zachowując rytm i koordynację,
 - b) skacze, podskakuje i przeskakuje – obunóż, jedenonóż, w miejscu i w ruchu, przez przeszkody, w dal z miejsca i z rozbiegu, przez skakankę lub gumę,
 - c) wspina się na niskich wysokościach,
 - d) czołga się w różnych kierunkach i pod przeszkodami,
 - e) rzuca jednorącz małymi przyborami do celu nieruchomego i ruchomego,
 - f) podaje przybory oburącz sprzed klatki piersiowej i znad głowy, w miejscu i w ruchu, a także chwytą je w miejscu i w ruchu,
 - g) uderza piłkę nogą w miejscu i w ruchu, do partnera lub celu, z różną siłą i w różnych kierunkach,
 - h) odbija piłkę oburącz lub jednorącz w górę oraz w kierunku partnera,
 - i) wykonuje podstawowe ćwiczenia techniczne z piłką lub innym przyborem charakterystycznym dla gier zespołowych: kozłuje w miejscu i w ruchu, podaje i chwytą, odbija, uderza, prowadzi, rzuca, uderza do celu,
 - j) toczy, podnosi i przenosi przybory,
 - k) utrzymuje równowagę w pozycjach statycznych i dynamicznych, z przyborem i bez,
 - l) wykonuje rotacje ciała wokół osi pionowej i poziomej, w tym obroty w miejscu i w ruchu, przewroty w przód z przysiadu podpartego,
 - ł) przenosi ciężar ciała z jednej strony na drugą,
 - m) utrzymuje prawidłową postawę w różnych pozycjach,
 - n) wykonuje ćwiczenia rytmiczne przy muzyce,
 - o) uczestniczy w zabawach i grach ruchowych oraz grach zespołowych,
 - p) korzysta z dostępnego sprzętu sportowego, zachowując zasady bezpieczeństwa,
 - r) współpracuje z innymi przy planowaniu i realizacji zabaw ruchowych,
 - s) przestrzega zasad *fair play* w zabawach i grach ruchowych oraz grach zespołowych.

9. Etyka:

1) ja i etyka. Uczeń:

- a) odróżnia ocenę etyczną, w tym dobre i złe działania, postawy, cele, od innych ocen, w tym: estetycznej – piękne i brzydkie wytwory kultury; praktycznej – użyteczne i nieużyteczne przedmioty, działania; poznawczej – prawdziwe i fałszywe sądy,
- b) formułuje proste oceny etyczne w odniesieniu do codziennych doświadczeń oraz poznanych tekstów kultury i uzasadnia je w dyskusji – moduł kultura,
- c) posługuje się nazwami postaw etycznie wartościowych, takimi jak: sprawiedliwość, szacunek, życzliwość, uczciwość, odpowiedzialność, odwaga, solidarność, troska, przyjaźń, miłość; wskazuje przykłady działań będących ich przejawem,
- d) odróżnia działania, postawy i cele etycznie wartościowe od nieetycznych – moduł kultura,
- e) na podstawie codziennych doświadczeń i poznanych tekstów kultury formułuje normy moralne, w tym obowiązki moralne, wynikające z tych doświadczeń i tekstów – moduł kultura;

2) ja i moje życie. Uczeń:

- a) ocenia pod względem etycznym własne postawy, cele i działania oraz określa konsekwencje tych działań dla siebie i innych,
- b) wskazuje i podejmuje działania będące przejawem szacunku dla siebie i troski o samego siebie,
- c) wskazuje przykłady swoich praw i obowiązków – dziecka, ucznia, człowieka – i korzysta z nich we własnym codziennym doświadczeniu;

3) ja wśród ludzi. Uczeń:

- a) ocenia pod względem etycznym postawy innych osób, ich cele i działania oraz określa konsekwencje tych działań dla siebie i pozostałych członków społeczności,
- b) wskazuje postawy etycznie wartościowe wobec innych, w tym szacunek, życzliwość, solidarność, troskę, odpowiedzialność, oraz podejmuje działania będące ich przejawem, zwłaszcza wobec słabszych, wykluczanych, należących do mniejszości,

- c) wskazuje i ocenia pod względem etycznym normy moralne ustanawiane przez grupy i wspólnoty, do których należy, w tym także nieformalne grupy rówieśnicze,
 - d) wskazuje postawy służące współpracy, zaufaniu, integracji w grupie i wspólnocie i podejmuje działanie będące ich przejawem,
 - e) przeciwstawia się w sposób etycznie wartościowy działaniom agresywnym wobec siebie i innych.
- 4) ja i przyroda. Uczeń:
- a) ocenia pod względem etycznym postawy, cele i działania wobec przyrody oraz określa konsekwencje tych działań dla środowiska,
 - b) wskazuje i podejmuje działania będące przejawem odpowiedzialności za środowisko i troski o przyrodę, w tym zwłaszcza o zwierzęta,
 - c) wskazuje przykłady zachowań zwierząt jako istot czujących,
 - d) przeciwstawia się w sposób etycznie wartościowy działaniom szkodliwym dla środowiska i krzywdzącym zwierzęta.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Uczeń:

- 1) przynajmniej raz w roku wybiera książkę do indywidualnej lektury i prezentuje ją;
- 2) w grupie, przynajmniej raz w roku wybiera lekturę do omówienia podczas lekcji;
- 3) w grupie realizuje zadanie, w którym językiem komunikacji jest nauczany w klasie język obcy nowożytny – np. wymiana listów, kartek z równoległą klasą ze szkoły za granicą, spotkanie z native speakerem itp.;
- 4) przynajmniej cztery razy w roku uczestniczy w rozgrywkach klasowych lub szkolnych z wykorzystaniem gier planszowych, kościanych lub karcianych, które są dobrane pod kątem rozwijania logicznego i strategicznego myślenia. Bierze udział w wyborze gier, przygotowuje i notuje wyniki rozgrywek w zaplanowany przez siebie sposób, po zakończeniu gry analizuje zastosowane strategie;
- 5) w grupie, zakłada i prowadzi uprawę roślin, np. kwietnej łąki z roślinami miododajnymi, ogródka ziołowego, ogródka warzywnego;
- 6) uczestniczy w przygotowaniu i realizacji wydarzenia artystycznego prezentowanego poza klasą;

- 7) przynajmniej raz w roku tworzy własny instrument, lalkę, maskę lub scenografię, wykorzystując je w działaniach artystycznych;
- 8) przynajmniej raz w roku bierze udział w wydarzeniu kulturalnym – np. w zwiedzaniu muzeum, koncercie, spektaklu – na żywo lub online;
- 9) pracując w grupach, realizuje pod opieką nauczyciela przynajmniej jeden projekt edukacyjny z każdego z poniższych obszarów:
 - a) przedsiębiorczość – np. sklepik, kiermasz charytatywny, pieniądze i bank,
 - b) tożsamość i społeczność lokalna lub regionalna – np. dziedzictwo lokalne, tradycje i zwyczaje, gwary, atrakcyjność regionu,
 - c) ochrona środowiska, ekologia, klimat – np. bioróżnorodność, oszczędzanie zasobów, recykling, odpowiedzialne zakupy,
 - d) zagospodarowanie przestrzeni – np. projektowanie przestrzeni osiedla, parku, placu zabaw – z uwzględnieniem uwarunkowań estetycznych, przyrodniczych, w tym ochrony przyrody, i potrzeb społecznych,
 - e) konstrukcja prostych maszyn technicznych – np. proste maszyny z przekładniami zębatymi i dźwigniami, maszyny przepływowe, pochylnie,
 - f) modelowanie – np. tworzenie modelu urządzenia lub układu elementów, który umożliwia obserwację siły grawitacji, oporu, tarcia, siły napędowej, naprężającej, rozciągającej, elektromotorycznej lub innych sił,
 - g) programowanie – np. sekwencja ruchów robota po trasie, programowanie urządzenia, przesuwanie przedmiotów po macie, budowanie wieży z kubków, algorytm opisujący kroki działania,
 - h) problemy społeczne – rozwiązanie problemu, który uczniowie zaobserwowali w klasie, szkole lub okolicy, np. opieka nad zwierzętami, aktywności na rzecz lokalnej społeczności,
 - i) zdrowie – np. odżywianie, ruch, zdrowe nawyki, monitorowanie zdrowia.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej

Edukacja wczesnoszkolna to ważny etap zdobywania przez dzieci doświadczeń związanych z rolą ucznia, nawiązywania relacji w zróżnicowanym społecznym i kulturowo środowisku szkolnym. Wiedza i umiejętności dzieci są różnorodne, co jest naturalną cechą rozwojową, zatem realizacja podstawy programowej wiąże się z koniecznością dostosowania procesu uczenia się do indywidualnych potrzeb i tempa rozwoju każdego dziecka.

Zadaniem szkoły i nauczyciela jest zapewnienie:

- 1) aktywności uczniów, które umożliwiają współpracę i uczenie się w relacjach społecznych, w tym w projektach badawczych, dyskusjach, rozwiązywaniu zadań problemowych, zabawach i grach dydaktycznych, a także działaniach twórczych;
- 2) sytuacji edukacyjnych sprzyjających uczeniu się przez poszukiwanie, odkrywanie, dociekanie, eksperymentowanie, sprawdzanie informacji, wnioskowanie, z wykorzystaniem różnych form komunikacji i aktywności w kontekście życia codziennego;
- 3) możliwości korzystania z zasobów lokalnego środowiska, pozwalających na uczenie się poprzez doświadczenia i obserwacje prowadzone w środowisku naturalnym i społecznym;
- 4) organizacji zajęć poza salą lekcyjną, np. w pracowniach tematycznych, w bibliotece, w bezpośrednim otoczeniu szkoły – w ogrodzie szkolnym, na boisku – a także dalszym, np. w parku, lesie, na łące oraz w centrach edukacyjnych;
- 5) bezpiecznej, estetycznej przestrzeni edukacyjnej, sprzyjającej różnorodnym aktywnościom i wszechstronnemu rozwojowi uczniów, umożliwiającej pracę w parach, w grupach, w kręgu oraz indywidualnie, wyposażonej w lekkie i mobilne meble, łatwe do modyfikowania układu sali w zależności od typu aktywności dydaktycznej;
- 6) różnorodnych łatwo dostępnych pomocy i materiałów dydaktycznych, tradycyjnych i cyfrowych, które wykraczają poza tradycyjny podręcznik i zeszyt ćwiczeń, obejmując także te wspierające integrację różnych dziedzin wiedzy w praktycznym kontekście, jak edukacja finansowa czy architektoniczna, dostosowanych do potrzeb uczniów, wspierających motywację do uczenia się;
- 7) warunków do rozwijania samodzielności uczniów, w tym podejmowania decyzji dotyczących planowania dnia, wyznaczania zadań do realizacji w krótkich odcinkach czasu i refleksji na temat uzyskanego efektu;
- 8) warunków do wspierania sprawczości i wpływu na najbliższe otoczenie;
- 9) współpracy w grupie w procesie uczenia się, elementów tutoringu koleżeńkiego, dzielenia się wiedzą i umiejętnościami w procesie poznawania i działania;
- 10) monitorowania i dokumentowania rozwoju kompetencji uczniów, rozpoznawania indywidualnych potrzeb oraz określania efektywności stosowanych metod wsparcia

rozwoju i planowania kolejnych działań pedagogicznych z uwzględnieniem zgromadzonych informacji;

- 11) prezentowania efektów różnych prac uczniowskich, rozwiązań zadań, myślenia wizualnego oraz przebiegu procesu uczenia się, w tym na tablicach, planszach, w przestrzeniach ekspozycyjnych;
- 12) elastycznej czasowo organizacji pracy dydaktycznej z uwzględnieniem zróżnicowanego tempa pracy uczniów, przerw na odpoczynek i ruch oraz czasu na swobodną eksplorację tematów wzbudzających zainteresowanie uczniów;
- 13) wsparcia uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych, poprzez odpowiednie pomoce, modyfikację otoczenia, dostosowanie form komunikacji, czasu, miejsca i metod edukacji, w tym urządzeń wspomagających, jak lupy, pętle indukcyjne, komunikatory do komunikacji wspomagającej i alternatywnej, oprogramowanie specjalistyczne.

Edukacja wczesnoszkolna ma charakter zintegrowany, koncentrujący się na rozwijaniu kompetencji fundamentalnych uczniów, m.in. komunikacji i posługiwania się językiem, oraz przekrojowych – społecznych i osobistych czy poznawczych. Oznacza to integrowanie zdobywanych kompetencji z różnych obszarów edukacji podczas rozwiązywania problemów, poszukiwania odpowiedzi na pytania, wykorzystywania ich w nowych sytuacjach.

Podstawowym założeniem edukacji językowej we wszystkich nauczanych językach jest dowartościowanie kompetencji komunikacyjnych jako fundamentu funkcjonowania w społeczeństwie oraz procesów uczenia się. W szczególności oznacza to rozszerzenie kształcenia umiejętności związanych z mówieniem i słuchaniem oraz uczestnictwem w rozmowie na obszary wszystkich edukacji przedmiotowych oraz takie kształtowanie doświadczeń edukacyjnych, które umożliwią rozwijanie wskazanych wyżej kompetencji w naturalnych sytuacjach komunikacyjnych, np. poprzez uczenie się kooperacyjne czy tworzenie tekstów kierowanych do rzeczywistych adresatów.

Istotnym warunkiem realizacji celów nauczania w zakresie edukacji polonistycznej jest zmiana sposobu nauczania czytania: od podejścia lingwistycznego, które koncentruje się na technicznym aspekcie czytania, czyli prawidłowym rozpoznawaniu znaków graficznych i ich przekładzie na elementy brzmieniowe, do podejścia opartego na rozumieniu czytanego tekstu. Jego podstawą jest rozwijanie motywacji wewnętrznej do czytania oraz doskonalenie

umiejętności analizy i interpretacji tekstu, a efektem – korzystanie przez uczniów z umiejętności czytania do samodzielnego zdobywania informacji oraz dla przyjemności wynikającej z przeżycia literackiego. Decyzja doboru lektur należy do nauczycieli i jest uwarunkowana specyfiką danej szkoły, oddziału, uczniów i lokalnego środowiska. Nauczyciel, znając potrzeby i możliwości swoich uczniów oraz ich zainteresowania, umiejętności językowe i sprawność czytelniczą, wybiera utwory oraz stwarza uczniom możliwość rozszerzenia zestawu lektur o ich własne propozycje. W ciągu roku szkolnego uczniowie powinni przeczytać w całości nie mniej niż 4 pozycje książkowe.

W nauczaniu pisania od początku edukacji szkolnej powinno dominować podejście rozwojowe, w którym nauczyciel zachęca uczniów do kreślenia znaków i tworzenia wypowiedzi pisanych bez obawy o poprawność i charakter pisma, wykorzystując naturalne zainteresowanie dzieci językiem pisany oraz jego funkcją w przekazywaniu i utrwalaniu informacji, a także kreowaniu własnych wypowiedzi. Uczniowie, pisząc swoje teksty do adresatów innych niż nauczyciel, mogą używać – zwłaszcza w pierwszym okresie nauki – rysunków, piktogramów i pojedynczych wyrazów. Podejście rozwojowe do nauczania pisania opiera się na zrozumieniu przez dziecko funkcji różnych elementów pisma. Nauczyciel, obserwując uczniów, zdobywa informacje, w jaki sposób dzieci nabywają umiejętność pisania, co umożliwia mu podejmowanie decyzji o tym, kiedy i jak należy interweniować, aby rozwinąć kreatywność i umiejętność konstruowania poprawnych wypowiedzi u każdego ucznia.

W zakresie języka obcego nowożytnego po klasie III uczeń powinien osiągnąć poziom biegłości językowej A1 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Nauczyciel uczący języka obcego nowożytnego, języka mniejszości narodowej lub etnicznej oraz języka regionalnego – kaszubskiego – w klasach I–III powinien zapoznać się z efektami uczenia się we wszystkich obszarach wskazanych w podstawie, w tym przede wszystkim z efektami w obszarze edukacji polonistycznej, które obejmują kompetencje niezbędne także w komunikacji w innych językach.

W trakcie uczenia się matematyki uczniowie powinni mieć stałą możliwość korzystania z liczmanów, klocków, patyczków, palców oraz innych konkretnych przedmiotów umożliwiających budowanie modeli sytuacji matematycznych, wspomagających obliczenia, rozumienie pojęć, rozumowania matematyczne oraz intuicje geometryczne. Umiejętności rachunkowe i rozumowanie należy rozwijać u uczniów od samego początku edukacji, nie

czekając, aż będą oni umieli czytać i pisać, bez ograniczania zakresu używanych przez nich liczb. Nauczyciel może przedstawiać zadania ustnie, a o ich rozwiązaniach uczniowie mogą dyskutować z kolegami i z nauczycielem, bez konieczności przedstawienia rozwiązania zapisem. Rozmawianie o liczeniu i o rozumowaniach powinno być jedną z podstawowych metod pracy na pierwszym etapie edukacyjnym. Ważne jest budowanie u uczniów przekonania, że mają prawo popełniać błędy. Warto, aby błąd popełniony przez ucznia był powodem do rozwijającej rozmowy o sposobach rozumowania. Nauczyciel powinien analizować i odczytywać tok myślenia ucznia także wtedy, gdy ostateczna odpowiedź nie jest poprawna.

Należy uwzględnić zróżnicowane potrzeby edukacyjne uczniów – także tych, którzy wymagają więcej czasu i wsparcia w przechodzeniu od manipulacji do myślenia abstrakcyjnego. Uczniowie powinni być też zachęceni do przedstawiania danych i rozwiązań zadań za pomocą rysunków, schematów i diagramów. Wspólna praca nad zadaniami – w grupach, parach – sprzyja rozwojowi myślenia i argumentowania. Ważne jest zachowanie równowagi między ćwiczeniem podstawowych umiejętności rachunkowych – np. sprawnego dodawania, odejmowania, porównywania – czy typowych zadań tekstowych a stwarzaniem okazji do rozwiązywania zadań nietypowych, wymagających poszukiwania sposobu rozwiązania i tworzenia własnych strategii. Zaleca się integrowanie treści edukacji matematycznej z grami, zabawami oraz zadaniami związanymi z edukacją finansową – w tym zabawy w sklep, planowanie zakupów, tworzenie planu finansowania wycieczki – i architektoniczną – w tym konstruowanie budowli z klocków, projektowanie układów przestrzennych. Takie działania nie tylko rozwijają kompetencje matematyczne, ale także wzmacniają motywację do uczenia się matematyki i jej stosowania w codziennym życiu.

Edukacja przyrodnicza obejmuje nie tylko poznawanie przyrody, ale także rozwijanie postaw proekologicznych. Kluczowe znaczenie ma tu uczenie się poprzez bezpośredni kontakt z otoczeniem – w naturalnym środowisku. W związku z tym ważne jest, by dzieci jak najwięcej czasu spędzały poza salą lekcyjną, w bezpośrednim otoczeniu szkoły, wykorzystując jego edukacyjny potencjał. Specyfika edukacji przyrodniczej wyraża się także w tym, że wprowadza ona dziecko w podstawy myślenia i działania naukowego. Dzieci powinny mieć zatem jak najwięcej okazji do dociekania, prowadzenia obserwacji, eksperymentów, eksploracji, które pozwalają im budować rozumienie zależności, jakie występują w ekosystemach i między nimi oraz między ludźmi, przyrodą i miejscem, w którym żyją. Ponadto należy wspierać uczniów i

angażować ich w promowanie odpowiedzialnego stylu życia oraz zachęcać do udziału w decyzjach i działaniach na rzecz środowiska, co pozwoli im rozwinąć postawę troski o środowisko naturalne. Edukacja przyrodnicza wymaga dostępu uczniów do różnorodnych środków dydaktycznych umożliwiających prowadzenia działalności badawczej, jak lupy, mikroskopy, podstawowe szkło laboratoryjne, mapy, globusy, kompasy, termometry, wagi i inne.

Edukacja społeczna obejmująca rozwijanie kompetencji osobistych i społecznych oraz edukację obywatelską powinna odbywać się w atmosferze bezpieczeństwa, zaufania i szacunku. Istotne jest stworzenie przestrzeni edukacyjnej, która pozwala uczniom na doświadczanie, współdziałanie, refleksję, dialog oraz rozwijanie samoświadomości i odpowiedzialności za siebie i innych, a także umożliwienie uczniom partycypacji w działaniach społecznych i obywatelskich podejmowanych na terenie szkoły oraz poza nią. Nauczyciel organizuje sytuacje dydaktyczne sprzyjające rozwojowi emocjonalnemu i społecznemu uczniów z wykorzystaniem metod aktywizujących, w tym dramy, storytellingu, debaty, kręgów komunikacyjnych, projektów. Uczniowie możliwie często powinni pracować w parach i większych zespołach. Kluczowe jest wdrażanie dzieci do wyrażania opinii, stawiania pytań, dokonywania wyborów oraz podejmowania decyzji w bezpiecznym i wspierającym środowisku. Ważnym elementem jest włączanie strategii edukacyjnych służących rozpoznawaniu i nazywaniu emocji, trenowaniu uważności, regulowaniu napięcia oraz wspieraniu dzieci w sytuacjach społecznych, w tym konfliktowych. Nauczyciel modeluje postawy oparte na empatii, otwartości i szacunku, również poprzez własny przykład. Szkoła zapewnia przestrzeń sprzyjającą pracy zespołowej, rozmowie i wspólnym działaniom – np. strefy do pracy w grupach, miejsce do odpoczynku i wyciszenia; możliwość korzystania z materiałów dydaktycznych wspomagających rozwój kompetencji osobistych i społecznych oraz edukacji obywatelskiej – np. plansze do komunikacji, scenariusze sytuacyjne, mapa, globus; czas w planie dnia umożliwiający realizację zajęć w formie cyklicznych spotkań klasowych, rozmów, projektów społecznych oraz aktywności integracyjnych; współpracę z rodzicami, nauczycielami innych edukacji, pedagogiem szkolnym, psychologiem i wychowawcami świetlicy – tak, aby działania na rzecz rozwoju osobistego i społecznego uczniów były spójne i systemowe.

Edukacja artystyczna odgrywa istotną rolę w całościowym rozwoju dziecka, wspierając jego

wrażliwość estetyczną, ekspresję emocji i kreatywność, dlatego powinna odbywać się w atmosferze radości tworzenia, poczucia bezpieczeństwa oraz wzajemnego szacunku. Nauczyciel stosuje zróżnicowane metody pracy, angażujące zmysły, emocje i ruch dziecka, oparte na naturalnej ciekawości, zabawie, eksperymentowaniu i współdziałaniu. Szczególnie ważne jest wspieranie samodzielności dzieci w podejmowaniu decyzji twórczych i refleksji nad efektami własnej aktywności. Proces jest w tym wypadku równie ważny jak ostateczne efekty pracy. Edukacja artystyczna powinna być elastyczna, uwzględniać indywidualne potrzeby dzieci i wspierać ich rozwój społeczny, kulturowy i emocjonalny, także poprzez kontakt ze sztuką i kulturą w różnorodnych formach. Ewaluacja polega na rozmowie i swobodnej interpretacji efektów pracy twórczej z respektowaniem opinii ich autorów. Szkoła zapewnia odpowiednią przestrzeń i wyposażenie – materiały plastyczne, instrumenty muzyczne, rekwizyty teatralne – umożliwiające swobodną ekspresję indywidualną i zespołową.

Zajęcia z edukacji technicznej i informatycznej powinny być prowadzone w sposób praktyczny, funkcjonalny i dostosowany do możliwości percepcyjnych i motorycznych uczniów. Istotne jest, aby uczniowie mieli możliwość działania – samodzielnego lub zespołowego – w ramach konkretnych zadań i problemów do rozwiązania. Nauczyciel organizuje pracę uczniów tak, aby umożliwić im wykonywanie prostych czynności technicznych, w tym składanie, łączenie, planowanie, konstruowanie przedmiotów użytkowych, a także korzystanie z urządzeń cyfrowych w sposób bezpieczny i świadomy. Ważne jest wykorzystywanie prostych narzędzi, materiałów oraz sprzętu komputerowego i oprogramowania edukacyjnego. W procesie nauczania ważne jest stopniowe wprowadzanie uczniów w świat technologii i informatyki z uwzględnieniem podstawowych pojęć, zasad działania urządzeń oraz możliwości ich zastosowania w życiu codziennym. Zadania powinny wspierać rozwój logicznego myślenia, orientacji przestrzennej, planowania działań oraz rozumienia relacji przyczynowo-skutkowych. Organizacja zajęć technicznych i informatycznych ma sprzyjać nie tylko pracy indywidualnej, ale także rozwijaniu współpracy w parach i grupach.

Wychowanie fizyczne opiera się na zaspokojeniu jednej z podstawowych potrzeb dzieci, jaką jest ruch. Dla zapewnienia zdrowego rozwoju zajęcia ruchowe odbywają się każdego dnia jako element edukacji zintegrowanej. Ważną funkcję pełnią w niej zabawy ruchowe i gry zespołowe oraz ćwiczenia kształtujące nawyki utrzymania prawidłowej postawy ciała w różnych

pozycjach. Tak często, jak to możliwe, zajęcia ruchowe są realizowane w plenerze, np. w ogrodzie lub na boisku szkolnym. Wskazane jest również, aby co najmniej jedna godzina zajęć wychowania fizycznego w tygodniu odbywała się w sali gimnastycznej z dostępem do wszelkich środków i sprzętów sportowych.

W ramach zajęć wychowania fizycznego realizuje się treści nauczania związane z diagnozowaniem i interpretowaniem rozwoju fizycznego i sprawności fizycznej uczniów. W każdym roku szkolnym w okresie od lutego do kwietnia nauczyciel przeprowadza odpowiednie testy sprawnościowe, które obejmują:

- 1) bieg wahadłowy 10 razy po 5 metrów – służący pomiarowi zdolności szybkościowo-siłowo-koordynacyjnych;
- 2) 20-metrowy wytrzymałościowy bieg wahadłowy wykonywany według Europejskiego Testu Sprawności Fizycznej – Eurofit opracowanego przez Radę Europy – służący pomiarowi zdolności wytrzymałościowych w biegu;
- 3) podpór leżąc przodem na przedramionach (deska) – służący pomiarowi zdolności siłowo-wytrzymałościowych całego ciała;
- 4) skok w dal z miejsca – służący pomiarowi skoczności i siły.

Zwraca się uwagę na rozróżnienie pojęć diagnozowania i oceniania. Pomiary sprawności fizycznej powinny być wykorzystywane wyłącznie do wskazania mocnych i słabych stron sprawności fizycznej ucznia w celu planowania dalszego jej rozwoju.

Podczas zajęć z etyki uczniowie uczestniczą w dociekaniach filozoficznych – dialogu prowadzonym w grupie złożonej z uczniów i nauczyciela. Punktem wyjścia takiego dialogu są pytania samodzielnie formułowane przez uczestników w oparciu o literaturę piękną i teksty filozoficzne z różnych kultur, filmy, prace plastyczne i różnego typu ćwiczenia inspirujące do myślenia.

Szkoła i nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej podejmują działania wspierające zaangażowanie rodziców i społeczności lokalnej w proces edukacyjny, co sprzyja wzmocnieniu poczucia przynależności uczniów do wspólnoty, ich partycypacji w działaniach społecznych oraz tworzeniu spójnego, bezpiecznego i wspierającego środowiska rozwojowego. W szczególności zaleca się:

- 1) systematyczne budowanie partnerskich relacji z rodzicami, opartych na wzajemnym zaufaniu, szacunku i otwartości;

- 2) tworzenie przestrzeni do regularnej i merytorycznej komunikacji z rodzicami na temat rozwoju, potrzeb i sukcesów dziecka, a także programu pracy szkoły, form i metod kształcenia i wychowania;
- 3) uwzględnianie perspektywy i wiedzy rodziców o dziecku przy planowaniu i dostosowywaniu procesu dydaktyczno-wychowawczego, szczególnie w przypadku dzieci o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych.

II ETAP EDUKACYJNY (KLASY IV–VI) i

III ETAP EDUKACYJNY (KLASY VII i VIII)

JĘZYK POLSKI

Cele nauczania

1. Etyczne, kreatywne i skuteczne komunikowanie się w mowie i piśmie w różnych sytuacjach i formach gatunkowych, także w środowisku cyfrowym.
2. Interpretowanie różnorodnych utworów z uwzględnieniem kluczowych pojęć i istotnych kontekstów, w tym kulturowego, historycznego i filozoficznego.
3. Rozumienie i analizowanie tekstów nieliterackich, w tym publicystycznych, użytkowych, popularnonaukowych i medialnych.
4. Świadome i krytyczne korzystanie z przekazów medialnych.
5. Rozwijanie zainteresowań lekturowych i kształtowanie pozytywnych nawyków czytelniczych.
6. Rozwijanie świadomości językowej oraz poprawne i adekwatne do sytuacji posługiwanie się zasobami językowymi.
7. Rozwijanie sprawczości poprzez działania twórcze i aktywne, odpowiedzialne uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym.
8. Autorefleksja i budowanie tożsamości osobistej i wspólnotowej, w odniesieniu do kultury lokalnej, narodowej, europejskiej i światowej, z uwzględnieniem wpływu człowieka na środowisko i klimat.

Specyfika i struktura przedmiotu

Edukacja polonistyczna odgrywa kluczową rolę w procesie poznawania i rozumienia

rzeczywistości oraz budowania tożsamości i relacji społecznych. W obliczu przemian współczesnego świata przedmiot ten stanowi pomost między tradycyjną kulturą pisma a nowymi formami przekazów audialnych i audiowizualnych.

Lekcje języka polskiego w szkole podstawowej służą przede wszystkim przygotowaniu do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym. Realizują to poprzez rozwijanie niezbędnych kompetencji fundamentalnych (językowych i cyfrowych) i przekrojowych, a także sprawczości uczniów.

Kluczowe w nauczaniu przedmiotu są interdyscyplinarność i otwarcie na wykorzystanie różnorodnych kontekstów w interpretacji wypowiedzi. Edukacja polonistyczna obejmuje także edukację medialną, filmową i teatralną. Wiąże się to z rozwijaniem krytycznego odbioru przekazów i odpowiedzialnym korzystaniem z technologii cyfrowych. Pozwala to na przygotowanie do funkcjonowania w świecie łączącym tradycyjne i nowoczesne formy komunikacji.

Opisane w podstawie programowej efekty uczenia się integrują odniesienia do doświadczeń uczniów z wiedzą dziedzinową. Zapewniają także ciągłość i systematyczność procesu edukacyjnego. Nauczyciele języka polskiego powinni kłaść nacisk na rozwijanie podstawowych umiejętności – mówienia, pisania, słuchania i czytania – oraz na praktyczne wykorzystywanie wiedzy przedmiotowej.

Efekty uczenia się zostały podzielone na 7 obszarów odpowiadających najważniejszym umiejętnościom kształconym na lekcjach języka polskiego:

- 1) komunikację,
- 2) odbiór,
- 3) świadomość językową,
- 4) tworzenie wypowiedzi,
- 5) autorefleksję i tworzenie tożsamości,
- 6) elementy edukacji medialnej,
- 7) praktyki lekturowe.

W ramach przedmiotu realizowane są także moduły: kulturowy, medialny, filozoficzny.

Efekty uczenia się odzwierciedlają w miarę możliwości najwyższy poziom taksonomiczny danej umiejętności, bez szczegółowego wyszczególniania czynności składowych. Wiedza i

umiejętności kształcone są na kolejnych etapach edukacyjnych, tym samym kumulując się, i łączą się z systematycznym rozwijaniem samodzielności w uczeniu się. Efekty uczenia się zostały opisane tak, aby odpowiadały na potrzeby uczniów na różnych etapach edukacji. W klasach IV–VI poprzez praktykę komunikacyjną i doświadczenia czytelnicze budowane są fundamenty edukacji polonistycznej. Uczniowie poznają różnorodne teksty dostosowane do ich możliwości, co wspiera rozwój ich zainteresowań czytelniczych. W klasach VII–VIII wzrasta poziom złożoności pracy z tekstami i przekazami medialnymi przy jednoczesnym wprowadzaniu elementów wiedzy teoretycznej. Tam, gdzie to konieczne, uczniowie posługują się stosownymi terminami. Na tym etapie zapoznają się także z tekstami literackimi wskazanymi w podstawie programowej jako obowiązkowe. Zaproponowana lista tytułów obejmuje wybrane dzieła klasyki polskiej, umożliwiając uczniom zaznajomienie się z różnymi zjawiskami literackimi istotnymi dla kultury polskiej. W procesie dydaktycznym ważne jest także zapewnienie nauczycielom i uczniom swobody w doborze tekstów poza lekturami obowiązkowymi oraz wystarczającego czasu na ich pogłębioną analizę. Takie podejście sprzyja rozwijaniu kreatywności, samodzielności myślenia i sprawczości. Jednocześnie umożliwia dostosowanie procesu uczenia się do indywidualnych potrzeb i zainteresowań uczniów.

Oczekiwane efekty uczenia się

Klasy IV–VI

1. Komunikacja.

Pytanie wiodące: Jak mogę komunikować się w sposób skuteczny, etyczny i budujący dobre relacje z innymi ludźmi w różnych sytuacjach życiowych?

Uczeń:

- 1) tworzy wypowiedź w mowie i piśmie w sposób pozwalający wyrazić myśl zgodnie z własną intencją;
- 2) słucha rozmówcy w sposób uważny i zaangażowany;
- 3) dostosowuje wypowiedź do sytuacji i odbiorcy;
- 4) wyraża swoje potrzeby, emocje i uczucia w sposób zrozumiały, adekwatny do sytuacji i akceptowany społecznie;
- 5) stosuje zasady grzeczności językowej;
- 6) wyraża i uzasadnia swoje stanowisko w rozmowie – moduł filozoficzny;
- 7) rozpoznaje komunikaty niewerbalne;

- 8) przedstawia się, mówi o swoich doświadczeniach i zainteresowaniach;
- 9) wykorzystuje pojęcia: komunikacja, nadawca, odbiorca, intencja wypowiedzi, komunikat niewerbalny, grzeczność językowa.

2. Odbiór tekstów kultury.

Pytanie wiodące: Jak i za pomocą jakich zabiegów wypowiedzi i zjawiska kultury oddziałują na mnie?

Uczeń:

- 1) przedstawia uzasadnioną propozycję odczytania tekstów należących do różnych sztuk, w tym literatury, filmu, teatru, komiksu, muzyki, sztuk plastycznych, audialnych i audiowizualnych – moduł kultura;
- 2) określa i porównuje perspektywy i intencje nadawców, tematykę i problematykę wypowiedzi jako różnych sposobów wyrażania postaw, intencji, emocji i myśli;
- 3) określa i odnosi do rzeczywistych sytuacji wrażenia, jakie wywołują w nim wypowiedzi oraz zabiegi służące wywołaniu reakcji odbiorcy, w tym rozśmieszenia, wzruszenia, przestraszenia;
- 4) określa elementy świata przedstawionego i specyfikę fikcyjnych tekstów literackich, w tym realistycznych i fantastycznych, jako różnych sposobów wyrażania myśli i emocji;
- 5) porównuje i ocenia postępowanie bohaterów, w tym w odniesieniu do własnych doświadczeń;
- 6) rozpoznaje różne środki językowe i zabiegi artystyczne oraz określa ich oddziaływanie na wyobraźnię, przekonania, emocje i zmysły;
- 7) interpretuje głosowo wybrane teksty;
- 8) wykorzystuje pojęcia: tekst, tekst kultury, argument, fikcja, utwór realistyczny, utwór fantastyczny, mit, baśń, legenda, przypowieść, powieść, opowiadanie, świat przedstawiony, narrator, bohater, fabuła, podmiot mówiący, epitet, porównanie, wyliczenie, powtórzenie, metafora/przenośnia, wyraz dźwiękonaśladowczy, rymy.

3. Świadomość języka.

Pytanie wiodące: Jak porozumiewać się skutecznie, poprawnie i etycznie, świadomie wykorzystując wiedzę o języku i zasoby językowe?

Uczeń:

- 1) rozpoznaje w wypowiedziach odmienne i nieodmienne części mowy, przypisuje im właściwe kategorie gramatyczne, stosuje poprawne formy wyrazów odmiennych w wypowiedziach ustnych i pisemnych;
- 2) analizuje nacechowanie emocjonalne i stylistyczne wyrazów i związków wyrazowych w zdaniu;
- 3) bada różnice i zależności między częściami mowy a częściami zdania;
- 4) buduje zdania poprawne pod względem logicznym i gramatycznym w mowie i piśmie, określa zależności między wyrazami w zdaniu, identyfikuje funkcje głównych części zdania oraz ich określeń;
- 5) wyjaśnia znaczenie wyrazów w kontekście, korzystając ze słowników i innych źródeł informacji;
- 6) wzbogaca słownictwo, stosuje w swoich wypowiedziach różne elementy leksykalne, np. wyrazy neutralne i wartościujące, wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, związki frazeologiczne;
- 7) wyjaśnia różnice między znaczeniem dosłownym a przenośnym wyrazów i związków wyrazowych;
- 8) stosuje zasady pisowni, także z wykorzystaniem wiedzy o odmianie i wymowie wyrazów;
- 9) stosuje znaki interpunkcyjne w różnych typach wypowiedzi z wykorzystaniem wiedzy o składni;
- 10) wykorzystuje pojęcia: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, spójnik, przyimek, liczba, osoba, rodzaj, przypadek, czas, tryb, stopniowanie, podmiot, orzeczenie, wypowiedzenie (oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe), równoważnik zdania, zdanie, zdanie pojedyncze, zdanie złożone, synonim, antonim, związek frazeologiczny, głoska dźwięczna/bezdźwięczna, ustna/nosowa, samogłoska, spółgłoska, sylaba, kropka, przecinek, znak zapytania, wykrzyknik, cudzysłów, nawias, dwukropek.

4. Tworzenie wypowiedzi.

Pytanie wiodące: Jak za pomocą różnych form wypowiedzi i środków wyrazu mogę przekazać swoje myśli, emocje i opinie różnym odbiorcom w różnych sytuacjach?

Uczeń:

- 1) tworzy notatki w różnych formach, syntetycznie ujmujące najważniejsze informacje z różnych źródeł, w tym z lekcji i podręcznika;
- 2) przekształca cudze teksty, w tym formułuje pytania do tekstu i sporządza jego plan odtwórczy;
- 3) komponuje krótsze i dłuższe wypowiedzi o charakterze użytkowym, takie jak sprawozdanie i inne wypowiedzi relacjonujące, korespondencja tradycyjna i elektroniczna, samodzielnie przygotowana prezentacja multimedialna;
- 4) tworzy różnorodne wypowiedzi argumentacyjne na tematy poruszane na zajęciach, formułuje i uzasadnia swoją opinię;
- 5) opisuje przedmiot, krajobraz, sytuację, przeżycia; charakteryzuje postać, także w dłuższych wypowiedziach o charakterze twórczym;
- 6) podejmuje różne działania o charakterze twórczym z wykorzystaniem języka i różnych form literackich, w tym lirycznych i narracyjnych, takich jak opowiadania o zróżnicowanej kompozycji, fabule, kreacji świata przedstawionego, oraz form dziennikarskich;
- 7) posługuje się kompozycją i układem graficznym adekwatnymi do formy i charakteru wypowiedzi;
- 8) wykorzystuje pojęcia: opinia, opis, charakterystyka, opowiadanie, list tradycyjny i elektroniczny, sprawozdanie, akapit, wstęp, rozwinięcie, zakończenie.

5. Rozwijanie umiejętności autorefleksji i tworzenie tożsamości.

Pytanie wiodące: Jak wartości, które wyznaję, i role, które odgrywam w różnych wspólnotach, kształtują moją tożsamość i odpowiedzialność za otaczający mnie świat?

Uczeń:

- 1) opisuje istotne dla siebie wartości i prezentuje stanowisko wobec uniwersalnych wartości – moduł filozoficzny;
- 2) omawia różne aspekty doświadczenia wspólnotowego, w tym dotyczące ich wartości w odniesieniu do różnych wspólnot, takich jak rodzina, społeczność szkolna, lokalna, narodu – moduł filozoficzny;
- 3) określa role, jakie odgrywa w różnych wspólnotach, w tym w rodzinie, szkole, grupie rówieśniczej, kraju itd. – moduł filozoficzny;
- 4) omawia i ocenia swoje zaangażowanie w procesie uczenia się;
- 5) rozpoznaje i nazywa emocje własne i innych.

6. Elementy edukacji medialnej.

Pytanie wiodące: Jak mogę skutecznie, krytycznie i z dbałością o higienę psychiczną poruszać się w świecie przekazów medialnych i wzmacniać podmiotowość informacyjno-komunikacyjną?

Uczeń:

- 1) aktywnie wyszukuje potrzebne informacje w różnorodnych źródłach – moduł medialny;
- 2) odróżnia informacje o faktach od opinii – moduł medialny;
- 3) korzysta z różnorodnych źródeł informacji do poszerzania własnej wiedzy i rozwijania zainteresowań – moduł medialny;
- 4) rozpoznaje, w jaki sposób przekazy, w tym reklamy, wpływają na zachowania i kluczowe życiowe decyzje – moduł medialny;
- 5) stosuje zasady higieny cyfrowej i opisuje zagrożenia wynikające z korzystania z Internetu, w tym uzależnienia od ekranów, telefonów, gier, komputerów i konsekwencje przeładowania informacyjnego – moduł medialny.

7. Praktyki lekturowe.

Pytanie wiodące: W jaki sposób teksty i nawyki lekturowe mogą pomóc mi zrozumieć siebie i świat?

Uczeń:

- 1) wybiera teksty zgodnie z preferencjami i zainteresowaniami, uzasadnia swój wybór;
- 2) planuje proces czytania;
- 3) dzieli się pierwszymi wrażeniami z przeczytanego tekstu;
- 4) czyta w każdym roku szkolnym nie mniej niż 4 dłuższe teksty literackie dla dzieci i młodzieży:
 - a) wybrane wspólnie przez nauczyciela i uczniów,
 - b) wśród których znajdują się teksty poruszające zagadnienia bliskie doświadczeniom uczniów, takie jak: dom, rodzina, relacje rówieśnicze, przyjaźń, emocje, relacje człowieka i natury, różnorodność, wspólnotowość;
- 5) zapoznaje się z wybranymi fragmentami Biblii, w tym opisem stworzenia świata oraz przypowieściami o miłosiernym Samarytaninie i o synu marnotrawnym; wybranymi mitami greckimi, w tym: o stworzeniu świata, o Syzyfie, o Dedalu i Ikarze, o

Demeter i Korze; baśniami i legendami ważnymi dla kultury światowej, europejskiej, narodowej i regionalnej;

- 6) czyta krótsze teksty literackie, w tym:
 - a) utwory narracyjne,
 - b) utwory liryczne,
 - c) utwory o charakterze patriotycznym, w tym *Mazurek Dąbrowskiego* Józefa Wybickiego i *Rota* Marii Konopnickiej;
- 7) zapoznaje się z tekstami kultury należącymi do różnych sztuk, w tym filmu, teatru, malarstwa, rzeźby, muzyki, komiksu.

Klasy VII i VIII

1. Komunikacja.

Pytanie wiodące: Jak mogę komunikować się w sposób skuteczny, etyczny i budujący dobre relacje z innymi ludźmi w różnych sytuacjach życiowych?

Uczeń:

- 1) komunikuje się w sposób asertywny, z uważnością na innych rozmówców;
- 2) aktywnie słucha, parafrazuje wypowiedzi innych oraz zadaje pytania pogłębiające rozmowę i podtrzymujące kontakt – moduł medialny;
- 3) uczestniczy w dyskusji i debacie z poszanowaniem perspektywy i przekonań innych uczestników, przekonuje do swoich racji – moduł medialny;
- 4) udziela informacji zwrotnej i przyjmuje ją w różnych sytuacjach komunikacyjnych – moduł medialny;
- 5) rozpoznaje przejawy agresji, dyskryminacji i manipulacji w języku oraz przeciwstawia się im – moduł medialny;
- 6) wykorzystuje pojęcia: parafrazowanie, dyskusja, debata, informacja zwrotna, asertywność, agresja językowa, manipulacja, dyskryminacja, perswazja – moduł medialny.

2. Odbiór tekstów kultury.

Pytanie wiodące: Jak i za pomocą jakich zabiegów wypowiedzi i zjawiska kultury oddziałują na mnie?

Uczeń:

- 1) interpretuje teksty należące do różnych sztuk, w tym literatury, filmu, teatru, komiksu, sztuk plastycznych, audialnych i audiowizualnych, z wykorzystaniem różnorodnych kontekstów – moduł kultura;
- 2) omawia różnice między utworami epickimi, lirycznymi i dramatycznymi, w tym jako różnymi sposobami wyrażania myśli, emocji i oddziaływania na odbiorców;
- 3) określa różne perspektywy narratora i sposoby prowadzenia narracji, w tym narratora pierwszo- i trzecioosobowego, wszechwiedzącego, oraz opisuje ich wpływ na odbiorcę;
- 4) rozpoznaje sposób prowadzenia argumentacji i kompozycję wypowiedzi jako formy porządkowania i wyrażania myśli oraz oddziaływania na odbiorców;
- 5) wyszukuje, selekcjonuje, syntetyzuje i krytycznie ocenia informacje i opinie zawarte w wypowiedziach;
- 6) porównuje teksty pod względem kryteriów zaproponowanych przez siebie i nauczyciela, w tym porównuje stanowiska i argumenty;
- 7) wykorzystuje pojęcia: epika, liryka, dramat, tren, fraszka, bajka, argumentacja, kompozycja, tytuł, podtytuł, motto, nowela, punkt kulminacyjny, alegoria, kontrast, symbol, pytanie retoryczne, informacja, opinia.

3. Świadomość językowa.

Pytanie wiodące: Jak porozumiewać się skutecznie, poprawnie i etycznie, świadomie wykorzystując wiedzę o języku i zasoby językowe?

Uczeń:

- 1) tworzy rodzinę wyrazów i bada relacje między jej elementami, wykorzystuje wiedzę ze słowotwórstwa do bogacenia słownictwa;
- 2) stosuje w swoich wypowiedziach czasowniki w różnych aspektach, trybach i stronach oraz określa ich funkcje w tekście; stosuje w swoich wypowiedziach różne rodzaje podmiotów, orzeczeń, przydawek, dopełnień i okoliczników w celu składniowego urozmaicenia wypowiedzi;
- 3) określa relacje między zdaniami składowymi w zdaniu złożonym;
- 4) rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe oraz stosuje je w swoich wypowiedziach;
- 5) wykorzystuje mowę zależną i niezależną w swoich wypowiedziach;

- 6) dobiera różnorodne środki językowe adekwatnie do intencji, stylu i formy wypowiedzi;
- 7) stosuje reguły interpunkcyjne w zdaniach złożonych i wielokrotnie złożonych, wykorzystuje interpunkcję jako narzędzie organizacji tekstu i podkreślania intencji wypowiedzi;
- 8) dokonuje korekty własnych wypowiedzi pod względem poprawności językowej i skuteczności komunikacyjnej;
- 9) wykorzystuje pojęcia: formant, wyraz podstawowy, wyraz pochodny, rodzina wyrazów, aspekt, strona czasownika, przydawka, dopełnienie, okolicznik, zdanie złożone współrzędnie, zdanie złożone podrzędnie, imiesłów przymiotnikowy/przysłówkowy, imiesłowny równoważnik zdania, mowa zależna, mowa niezależna, przysłowie, archaizm, neologizm, termin naukowy, wyraz potoczny, wulgaryzm.

4. Tworzenie wypowiedzi.

Pytanie wiodące: Jak za pomocą różnych form wypowiedzi i środków wyrazu mogę przekazać swoje myśli, emocje i opinie różnym odbiorcom w różnych sytuacjach?

Uczeń:

- 1) przekształca cudze teksty, w tym: streszcza, parafrazuje;
- 2) opisuje dzieło sztuki, np. obraz, grafikę, rzeźbę, fotografię, utwór muzyczny, z wykorzystaniem elementów interpretacji – moduł kultura;
- 3) tworzy dłuższe wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne, w tym rozprawkę, list otwarty i przemówienie;
- 4) formułuje stanowisko, wspiera je argumentami i przykładami;
- 5) tworzy wypowiedzi nieoficjalne i oficjalne o charakterze użytkowym, służące realizacji różnych celów, w tym prośby i zapytania, także w formie korespondencji elektronicznej;
- 6) dostosowuje tworzone przez siebie wypowiedzi do sytuacji, słuchaczy i celu wypowiedzi, wykorzystuje wiedzę o języku, zasadach kompozycji i retoryce;
- 7) wykorzystuje pojęcia: apostrofa, pytanie retoryczne, argument, kontrargument, wywód, teza, hipoteza, stanowisko, rozprawka, przemówienie, streszczenie, przykład.

5. Rozwijanie umiejętności autorefleksji i tworzenie tożsamości.

Pytanie wiodące: Jak wartości, które wyznaję, i role, które odgrywam w różnych wspólnotach, kształtują moją tożsamość i odpowiedzialność za otaczający mnie świat?

Uczeń:

- 1) podejmuje refleksję o roli dziejów kultury i historii w rozumieniu współczesności;
- 2) omawia znaczenie symboli, języka i literatury w budowaniu tożsamości narodowej – moduł kultura;
- 3) wyraża refleksję o charakterze filozoficznym inspirowaną tekstami – moduł filozoficzny;
- 4) wyraża refleksję nad relacjami między człowiekiem a naturą w kontekście odpowiedzialności za Ziemię i na jej podstawie kształtuje swoje postawy życiowe;
- 5) określa znaczenie własnej twórczości i uczestnictwa w kulturze w budowaniu odporności psychicznej – moduł kultura;
- 6) wykorzystuje pojęcia: relacje, wartości uniwersalne, wspólnota, rodzina, społeczność szkolna, społeczność lokalna, naród, tożsamość narodowa, tożsamość osobista, współpraca w grupie, autorefleksja, odporność psychiczna – moduł filozoficzny.

6. Elementy edukacji medialnej.

Pytanie wiodące: Jak mogę skutecznie, krytycznie i z dbałością o higienę psychiczną poruszać się w świecie przekazów medialnych i wzmacniać podmiotowość informacyjno-komunikacyjną?

Uczeń:

- 1) rozpoznaje czynniki wpływające na dostępność, wiarygodność i bezstronność przekazów oraz na ich odbiór, rozpoznaje fałsz i dezinformację – moduł medialny;
- 2) odnajduje różne treści w mediach i w Internecie, ocenia ich wartość i uzasadnia swoją ocenę – moduł medialny;
- 3) uzyskuje informacje za pomocą narzędzi opartych na sztucznej inteligencji i weryfikuje je w innych źródłach – moduł medialny;
- 4) stosuje zasady etycznego wykorzystania treści medialnych – moduł medialny;
- 5) wykorzystuje pojęcia: analiza krytyczna, bańka informacyjna, błędy poznawcze, higiena cyfrowa, krytyczne myślenie, profilowanie treści, przekaz informacyjny,

przekaz medialny, przeładowanie informacyjne, fałszywe informacje, dezinformacja
– moduł medialny.

7. Praktyki lekturowe.

Pytanie wiodące: W jaki sposób teksty i nawyki lekturowe mogą pomóc mi zrozumieć siebie i świata?

Uczeń:

- 1) czyta obowiązkowo następujące teksty z klasyki literatury polskiej:
 - a) Jan Kochanowski, *Tren VII, VIII*, wybrane fraszki,
 - b) Ignacy Krasicki, wybrane bajki,
 - c) Adam Mickiewicz, *Dziady, część II, Reduta Ordona, Śmierć pułkownika, Pan Tadeusz – Inwokacja*, wybrana ballada,
 - d) Juliusz Słowacki, *Balladyna*,
 - e) wybrana nowela Bolesława Prusa lub Henryka Sienkiewicza,
 - f) Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*,
 - g) wybrane opowiadanie lub jednoaktówka Sławomira Mrożka,
 - h) wybrane opowiadanie Idy Fink;
- 2) czyta w każdym roku szkolnym nie mniej niż 4 dłuższe utwory literackie, w tym:
 - a) teksty obowiązkowe wskazane powyżej;
 - b) wybrane wspólnie przez nauczyciela i uczniów:
 - teksty epickie reprezentujące różne sposoby prowadzenia narracji,
 - utwory należące do literatury gatunkowej, np. fantasy, science fiction, kryminalne, przygodowe, obyczajowe,
 - c) teksty z kanonu literatury światowej;
- 3) zapoznaje się ze zróżnicowanymi tematycznie i gatunkowo tekstami, w tym:
 - a) wybranymi utworami poetyckimi Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Julii Hartwig, Zbigniewa Herberta, Marii Konopnickiej, Urszuli Koziół, Bolesława Leśmiana, Czesława Miłosza, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Agnieszki Osieckiej, Haliny Poświatowskiej, Tadeusza Różewicza, Juliusza Słowackiego, Wisławy Szymborskiej, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego,

- b) wypowiedziami i przekazami medialnymi: relacjonującymi, np. wiadomość prasowa, reportaż, sprawozdanie; wyrażającymi stanowisko, np. felieton, przemówienie; popularnonaukowymi i filozoficznymi – moduł filozoficzny,
- c) podejmującymi refleksję nad relacjami między człowiekiem a naturą.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Klasy IV–VI

Uczeń:

- 1) w grupie, tworzy i prezentuje krótki spektakl, np. przedstawienie teatralne, film, teledysk, słuchowisko lub podcast na podstawie wybranej baśni, legendy, mitu lub innego tekstu literackiego, samodzielnie adaptując treść i wybierając formę artystyczną;
- 2) raz w roku szkolnym uczestniczy w spektaklu teatralnym, np. w teatrze tradycyjnym, muzycznym, lalek lub w innym wydarzeniu kulturalnym, jak koncert lub wystawa na żywo lub online;
- 3) samodzielnie lub w grupie realizuje projekt twórczy związany z przeczytaną lekturą, np. przygotowuje konkurs lub grę fabularną opartą na fabule dzieła, tworzy nowe okładki lub obwoluty korelujące z treścią, opracowuje komiks na podstawie tekstu, odgrywa scenki lub przygotowuje improwizacje na podstawie lektury;
- 4) w grupie projektuje i realizuje projekt czytelniczy, mający na celu rozwijanie zainteresowania literaturą oraz promujący kulturę czytelnictwa.

Klasy VII i VIII

Uczeń:

- 1) w grupie, tworzy i prezentuje krótki spektakl, np. przedstawienie teatralne, film, teledysk, słuchowisko lub podcast na podstawie samodzielnie napisanego, oryginalnego scenariusza;
- 2) raz w roku szkolnym uczestniczy w spektaklu teatralnym, np. w teatrze tradycyjnym, muzycznym, lalek lub w innym wydarzeniu kulturalnym, jak koncert lub wystawa na żywo lub online;
- 3) uczestniczy w zorganizowanej dyskusji lub debacie, np. oksfordzkiej, „za i przeciw”, sokratejskiej, panelowej, na temat związany z przeczytaną lekturą;

- 4) raz w roku szkolnym samodzielnie przygotowuje i przedstawia przegląd prasy, mediów i innych źródeł na zadany temat.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej języka polskiego

Klasy IV–VIII szkoły podstawowej to kluczowy okres rozwojowy, w którym młodzi ludzie kształtują poczucie sprawczości i uczą się samodzielnego i krytycznego myślenia, szczególnie wobec przekazów medialnych. To jednocześnie czas budowania dobrostanu psychicznego uczniów poprzez wspieranie formowania się ich tożsamości indywidualnej i zbiorowej oraz wzmacnianie odporności psychicznej w obliczu wyzwań rozwojowych. Nauczyciel powinien rozumieć i odpowiadać na dynamikę rozwojową charakterystyczną dla tego etapu, uwzględniając fakt, że uczniowie przechodzą intensywne procesy: poznawania świata i kształtowania postaw wobec niego, odkrywania kultury i jej wytworów, doskonalenia umiejętności komunikowania się z innymi oraz rozwoju myślenia od konkretnego ku abstrakcyjnemu. Odpowiedzialność nauczyciela polega na stworzeniu środowiska edukacyjnego, które nie tylko respektuje te naturalne procesy rozwojowe, ale także aktywnie je wspiera, dostosowując metody nauczania, formy współpracy i oczekiwania do indywidualnych potrzeb i możliwości każdego ucznia, co powinno realizować się we wskazanych poniżej obszarach.

1. Tworzenie wspierającego środowiska uczenia się:

- 1) wykorzystanie zasad projektowania uniwersalnego dla edukacji, w tym dostosowanie metod i form pracy do potrzeb uczniów;
- 2) rozwijanie i respektowanie podmiotowości i sprawczości uczniów, włączanie uczniów w podejmowanie decyzji, np. wybór lektury;
- 3) stwarzanie sytuacji edukacyjnych umożliwiających działania zespołowe i współpracę, w tym stosowanie pracy projektowej;
- 4) praca z informacją zwrotną w procesie uczenia.

2. Metody i formy pracy:

- 1) korzystanie z różnych metod i form pracy;
- 2) nacisk na praktykę oraz kształtowanie umiejętności i nawyków;
- 3) wykorzystywanie doświadczeń uczniów do budowania sytuacji dydaktycznych i poszerzania wiedzy;

- 4) stałe ćwiczenie umiejętności komunikacyjnych w formie wypowiedzi ustnych, aktywnego słuchania, udziału w dyskusji;
 - 5) funkcjonalne rozwijanie świadomości językowej dla efektywnej komunikacji, tworzenie warunków do odkrywania języka przez obserwację;
 - 6) dobór tekstów różnorodnych tematycznie i gatunkowo oraz zróżnicowanie form kontaktu z tekstem, takich jak e-booki, audiobooki, zasoby cyfrowe;
 - 7) w zakresie nauki o języku: ograniczenie zakresu kategorii gramatycznych do niezbędnych, wykorzystanie perspektywy komunikologicznej, opartej na analizie intencji i funkcji wypowiedzi;
 - 8) wyjaśnianie funkcji zabiegów artystycznych i retorycznych poprzez wprowadzanie elementów teorii literatury;
 - 9) budowanie i doskonalenie warsztatu pisarskiego.
3. Aktywność społeczna i lokalna:
- 1) stymulowanie aktywności skupionej na wspólnocie lokalnej;
 - 2) organizowanie debat, projektów, petycji dotyczących problemów lokalnych;
 - 3) wykorzystanie narzędzi polonistycznych do promowania inicjatyw uczniowskich;
 - 4) wykorzystanie nowoczesnych narzędzi, w tym AI.

Szkoła powinna wspierać nauczycieli w realizacji tych założeń, zapewniając odpowiednie warunki, w tym:

- 1) dostępu do księgozbioru z uwzględnieniem zarówno współczesnych utworów literatury dziecięcej i młodzieżowej, dostosowanych do potrzeb i zainteresowań uczniów, jak i listy lektur obowiązkowych i proponowanych dla klas VII–VIII;
- 2) sprzętu elektronicznego oraz dostępu do Internetu i różnorodnych narzędzi cyfrowych, w tym platform edukacyjnych i portali informacyjnych, wspierających realizację efektów kształcenia z zakresu edukacji medialnej;
- 3) promowanie czytelnictwa poprzez tworzenie kącików czytelniczych w klasach lub we wspólnej przestrzeni szkolnej;
- 4) organizowanie spotkań z lokalnymi twórcami kultury lub dziennikarzami.

Przykładowe teksty do omówienia w klasach IV–VIII w ramach działu VII (Praktyki lekturowe)

1. Teksty narracyjne i dramatyczne, np.:

- 1) Adam Bahdaj, *Do przerwy 0:1* lub inna powieść;
- 2) Justyna Bednarek, *Dom numer 5*;
- 3) Paweł Beręsewicz, *Wszystkie lajki Marczuka, Szeptane* lub inna powieść;
- 4) Miron Białoszewski, *Pamiętnik z powstania warszawskiego* (fragmenty);
- 5) Karol Olgierd Borchardt, *Znaczy Kapitan*;
- 6) Frances Hodgson Burnett, *Tajemniczy ogród* lub inna powieść;
- 7) Lewis Carroll, *Alicja w Krainie Czarów*;
- 8) Marine Carteron, wybrana powieść z serii *Podpalacze książek*;
- 9) Joanna Chmielewska, *Nawiedzony dom, Zwyczajne życie*;
- 10) Agatha Christie, wybrana powieść kryminalna;
- 11) Carlo Collodi, *Pinokio*;
- 12) Sarah Crossan, *Kasienka, My dwie, my trzy, my cztery, Tippi i ja, Kończy się czas*;
- 13) Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*;
- 14) Lloyd Cassel Douglas, *Wielki Rybak*;
- 15) Jacek Dukaj, *Wroniec*;
- 16) Aleksander Dumas, *Trzej muszkieterowie*;
- 17) Michael Ende, *Momo, Niekończąca się historia*;
- 18) John Flanagan, wybrana powieść z cyklu *Zwiadowcy*;
- 19) Aleksander Fredro, *Zemsta, Śluby panieńskie*;
- 20) Olaf Fritsche, *Skarb Troi*;
- 21) Ernest Hemingway, *Stary człowiek i morze*;
- 22) Roksana Jędrzejewska-Wróbel, *Stan splątania*;
- 23) Grzegorz Kasdepke, wybrana powieść;
- 24) Jacqueline Kelly, *Ewolucja według Calpurnii Tate*;
- 25) Emilia Kiereś, *Rzeka*;
- 26) Joseph Rudyard Kipling, *Księga dżungli*;
- 27) Nancy H. Kleinbaum, *Stowarzyszenie umarłych poetów*;
- 28) Janusz Korczak, *Król Maciuś Pierwszy, Bankructwo małego Dżeka*;
- 29) Rafał Kosik, *Felix, Net i Nika* oraz *Gang Niewidzialnych Ludzi*;
- 30) Barbara Kosmowska, *Pozłacana rybka*;
- 31) Zofia Kossak-Szczucka, *Topsy i Lupus*, wybrane opowiadanie z tomu *Bursztyny*;
- 32) Marcin Koziół, *Skrzynia Władcy Piorunów*;

- 33) Alice Kuipers, *Najgorsza rzecz, jaką zrobiła, Życie na drzwiach lodówki. Powieść w notatkach*;
- 34) Selma Lagerlöf, *Cudowna podróż*;
- 35) Ursula K. Le Guin, *Czarnoksiężnik z Archipelagu*;
- 36) Stanisław Lem, *Cyberiada, Bajki robotów*;
- 37) Bolesław Leśmian, *Klechdy sezamowe*;
- 38) Clive Staples Lewis, wybrana powieść z cyklu *Opowieści z Narnii*;
- 39) Astrid Lindgren, *Bracia Lwie Serce, Ronja, córka zbójnika*;
- 40) Kornel Makuszyński, wybrana powieść;
- 41) Andrzej Maleszka, wybrana powieść z cyklu *Magiczne drzewo*;
- 42) Alan Aleksander Milne, *Kubuś Puchatek*;
- 43) Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni (Chłopcy z ulicy Pawła)*;
- 44) Lucy Maud Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza (Anne z Zielonych Szczytów)*;
- 45) Brandon Mull, *Wojna cukierkowa, Baśniobór*;
- 46) Małgorzata Musierowicz, wybrana powieść z cyklu *Jeźycjada*;
- 47) Edmund Niziurski, *Sposób na Alcybiadesa*;
- 48) Ewa Nowak, *Pajaczek na rowerze*;
- 49) Longin Jan Okoń, *Tecumseh*;
- 50) George Orwell, *Folwark zwierzęcy*;
- 51) Ferdynand Antoni Ossendowski, *Słoń Birara*;
- 52) Raquel Jaramillo Palacio, *Cudowny chłopak*;
- 53) Katherine Paterson, *Most do Terabithii*;
- 54) Sara Pennypacker, *Pax*;
- 55) Jacek Podsiadło, *Czerwona kartka dla Sprężyny*;
- 56) Rick Riordan, wybrana powieść z cyklu *Percy Jackson i bogowie olimpijscy*;
- 57) J.K. Rowling, wybrana powieść o Harrym Potterze;
- 58) Katarzyna Ryrych, *Król, Wyspa mojej siostry, Lato na Rodos*;
- 59) Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Księżę*;
- 60) Éric-Emmanuel Schmitt, *Oskar i pani Róża*;
- 61) William Shakespeare, *Romeo i Julia, Sen nocy letniej*;
- 62) Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy, W pustyni i w puszczy, Quo vadis*;
- 63) Linn Skåber, *Młodość. Wyznania nastolatków*;
- 64) Nancy Springer, wybrana powieść z cyklu *Enola Holmes*;

- 65) Erin Stewart, *Blizny jak skrzydła*;
- 66) Marcin Szczygielski, *Teatr Niewidzialnych Dzieci, Arka Czasu, czyli wielka ucieczka Rafała od kiedyś przez wtedy do teraz i wstecz*;
- 67) Alfred Szklarski, wybrana powieść o Tomku Wilmowskim;
- 68) Dorota Terakowska, *Tam, gdzie spadają anioły, Córka czarownic*;
- 69) John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*;
- 70) Mark Twain, *Przygody Tomka Sawyera*;
- 71) Katarzyna Wasilkowska, *Już, już!*;
- 72) Danuta Wawiłow, Natalia Usenko, *Wierzbowa 13. Opowieści z Wierzbowej 13*;
- 73) Louis de Wohl, *Posłaniec króla*;
- 74) Karol Wojtyła, wybrany utwór;
- 75) Markus Zusak, *Złodziejka książek*;
- 76) Stefan Żeromski, *Szyfrowe prace, Siłaczka*.

2. Antologie i wybory tekstów, np.:

- 1) *Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach*, autorzy: Paweł Beręsewicz, Wojciech Cesarz, Barbara Kosmowska, Andrzej Maleszka, Katarzyna Ryrych, Katarzyna Terechowicz;
- 2) *Nazywam się...* (np. Mikołaj Kopernik, Fryderyk Chopin, Maria Skłodowska-Curie, Jan Paweł II i inni);
- 3) *Wszystkie kolory świata*, autorzy zebrani (Michał Rusinek i inni);
- 4) wiersze poetów dawnych i współczesnych niewymienionych w podstawie programowej;
- 5) zbiory mitologii światowej, np. słowiańskiej, skandynawskiej, staroegipskiej.

3. Teksty publicystyczne, popularnonaukowe, filozoficzne, biograficzne, literatura faktu, np.:

- 1) Francesco D'Adamo, *Iqbal*;
- 2) Jacek Dąbała, wybrany tekst ze zbioru *Media ćwiczą rozum. Vademecum rozsądku dla obywateli, polityków i dziennikarzy*;
- 3) Anna Dziewit-Meller, *Damy, dziewczuchy, dziewczyny. Historia w spódnicy*;
- 4) Umberto Eco, wybrany felieton ze zbiorów *Zapiski na pudełku od zapalek*;
- 5) Arkady Fiedler, *Dywizjon 303*;

- 6) Rachel Firth, Minna Lacey, Jordan Akpojaro, *Filozofia dla początkujących*;
- 7) André Frossard, *Nie lękajcie się! Rozmowy z Janem Pawłem II*;
- 8) Natalia Goncarz, *Mietek na wojnie*;
- 9) Magdalena Grzebałkowska, *Wojenka. O dzieciach, które dorosły bez ostrzeżenia* (wybrany reportaż);
- 10) Boguś Janiszewski, wybrana pozycja z serii *To, o czym dorośli ci nie mówią* lub *Wyzwania*;
- 11) Leszek Kołakowski, *Mini-wykłady o maxi-sprawach, 13 bajek z królestwa Lailonii dla dużych i małych* (wybrany fragment);
- 12) Simona Kossak, *Serce i pazur. Opowieści o uczuciach zwierząt*;
- 13) Anna Kowalczyk, *Brakująca połowa dziejów. Krótka historia kobiet na ziemiach polskich*;
- 14) Karolina Lanckorońska, *Wspomnienia wojenne 22 IX 1939–5 IV 1945* (fragmenty);
- 15) Anna Mieszkowska, *Dzieci Ireny Sendlerowej*;
- 16) Nela Mała Reporterka, wybrany utwór;
- 17) Lidia Ostałowska, *Bezprizorni*;
- 18) Marie Pavlenko, *A kiedy zniknie pustynia*;
- 19) Łukasz Pilip, *Podwórko bez trzepaka. Reportaże z dzieciństwa* (wybrany reportaż);
- 20) Michel Piquemal, *Bajki filozoficzne*;
- 21) Magdalena Rigamonti, *Niewygodni. Mówią prawdę o wojnie* (wywiad z Adą Willenberg lub inny);
- 22) Michał Rusinek, *Szalik. O Wisławie Szymborskiej dla dzieci*;
- 23) Maria Strzelecka, *Simona*;
- 24) Justyna Suchecka, *Young power. 30 historii o tym, jak młodzi zmieniają świat*;
- 25) Zbigniew Urbanyi, *Na szlaku kliprów i windjammerów* (fragmenty);
- 26) Melchior Wańkowicz, *Bitwa o Monte Cassino, Ziele na kraterze*;
- 27) Urszula Zajączkowska, *Patyki, badyle*.

JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY

Cele nauczania

1. Posługiwanie się środkami językowymi: leksykalnymi, gramatycznymi, fonetycznymi i ortograficznymi.

2. Rozumienie wypowiedzi ustnych i pisemnych.
3. Tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych.
4. Uczestniczenie w rozmowie i reagowanie w sytuacjach życia codziennego, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie.
5. Przekształcanie przekazu w ramach tego samego języka oraz między językami, a także z formy ustnej, pisemnej lub wizualnej na inną formę.
6. Posługiwanie się strategiami i technikami uczenia się języka obcego nowożytnego.
7. Rozwijanie otwartości na różnorodność kulturową.

Specyfika i struktura przedmiotu

Podstawa programowa w zakresie przedmiotu język obcy nowożytny jest wspólna dla wszystkich języków obcych nowożytnych i w szkole podstawowej obejmuje dwa etapy edukacyjne II etap (klasy IV–VI) i III etap (klasy VII i VIII).

Na II etapie edukacyjnym każdy uczeń obowiązkowo uczy się jednego języka obcego nowożytnego, natomiast na III etapie edukacyjnym, od klasy VII – dwóch języków obcych nowożytnych. Dodatkowo od klasy VII szkoły podstawowej przewidziano możliwość nauczania jednego z dwóch obowiązkowych języków obcych nowożytnych w zwiększonej liczbie godzin w oddziałach dwujęzycznych.

Nadrzędnym celem kształcenia w zakresie języka obcego nowożytnego w szkole podstawowej jest skuteczne porozumiewanie się, w szczególności w mowie, przy czym w przypadku języka obcego nowożytnego nauczanego jako drugi dotyczy to najbardziej typowych sytuacji życia codziennego. Osiągnięcie tak zarysowanego celu jest możliwe przede wszystkim dzięki zorientowaniu kształcenia w zakresie języka obcego nowożytnego na wykorzystanie tego języka w kontekstach praktycznych, m.in. poprzez aranżowanie na lekcjach sytuacji komunikacyjnych bliskich doświadczeniom uczniów oraz adekwatnych do ich wieku.

Uczniowie rozwijają umiejętność rozumienia innych, wyrażania swoich myśli i reagowania na wypowiedzi sformułowane w języku obcym, co stwarza im możliwość ekspresji własnej, pogłębia rozumienie świata, a także konfrontuje z różnorodnością językową i kulturową.

Lekcje języka obcego nowożytnego nauczanego jako pierwszy i drugi powinny również przyczynić się do rozwijania przez uczniów umiejętności uczenia się języków obcych w

zakresie technik oraz strategii odpowiednio dobranych do własnych preferencji oraz celu danego działania językowego, co przygotowuje ich do wdrożenia idei uczenia się przez całe życie.

Podstawa programowa w zakresie przedmiotu język obcy nowożytny zawiera kilka wariantów, które zostały oznaczone symbolami: A1, A1+, A2, B1. Ze względu na specyfikę danego języka, wynikającą m.in. ze stopnia skomplikowania systemu gramatycznego lub reguł dotyczących zachowania grzeczności językowej, w podstawie programowej przyjęto ostrożne założenia w odniesieniu do oczekiwanego od ucznia na koniec danego etapu edukacyjnego poziomu biegłości językowej, określonego w Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego. W przypadku języka obcego nowożytnego nauczanego jako pierwszy jest to poziom A1+ na zakończenie II etapu edukacyjnego (VI klasa szkoły podstawowej) oraz poziom A2 na zakończenie III etapu edukacyjnego (VIII klasa szkoły podstawowej). W przypadku języka obcego nowożytnego nauczanego jako drugi jest to poziom A1 na zakończenie III etapu edukacyjnego (VIII klasa szkoły podstawowej).

Każdy nauczyciel – zarówno pierwszego, jak i drugiego języka obcego – uwzględniając możliwości i kompetencje językowe uczniów, może podjąć decyzję o realizacji podstawy programowej w wariantcie wyższym niż wyżej wskazany, lecz nie może realizować podstawy w wariantcie niższym niż wyżej wskazany. W tabeli nr 1 przedstawiono opcje realizacji podstawy programowej dla pierwszego oraz drugiego języka obcego nowożytnego na II i III etapie edukacyjnym. W tabeli nr 2 przedstawiono opcje realizacji podstawy programowej dla pierwszego oraz drugiego języka obcego nowożytnego na III etapie edukacyjnym w oddziałach dwujęzycznych.

Tabela nr 1. Opcje realizacji podstawy programowej dla pierwszego oraz drugiego języka obcego nowożytnego na II i III etapie edukacyjnym.

Etap edukacyjny	Pierwszy język obcy nowożytny		Drugi język obcy nowożytny
	Opcja I	Opcja II	
II etap edukacyjny	A1+ ^{*)}	A2	–

^{*)} Najniższy wariant podstawy programowej przewidziany do realizacji na danym etapie edukacyjnym.

III etap edukacyjny	A2 ^{*)}	B1	A1 ^{*)}

Tabela nr 2. Opcje realizacji podstawy programowej dla pierwszego oraz drugiego języka obcego nowożytnego na III etapie edukacyjnym w oddziałach dwujęzycznych.

Wariant podstawy programowej realizowanej w zakresie języka obcego nowożytnego nauczanego jako pierwszy lub drugi	Wariant podstawy programowej realizowanej w oddziale dwujęzycznym
A1	A1+
A2	A2 oraz wybrane efekty podstawy programowej w wariancie B1
B1	B1 oraz wybrane zakresy leksykalne i teksty (czytane, słuchane, tworzone) w zakresie przedmiotów nauczanych dwujęzycznie

W każdym wariancie podstawy programowej kształcenia w zakresie języka obcego nowożytnego założono do realizacji 7 celów, które są jednakowe dla wszystkich języków obcych nauczanych w szkołach podstawowych. Efekty uczenia się, których liczba i złożoność rośnie adekwatnie do realizowanego wariantu: A1, A1+, A2, B1, realizują wprost założone cele.

W nauczaniu języka obcego nowożytnego obowiązują zasady spiralności, czyli cyklicznego powracania do wcześniej omawianych zagadnień, i kumulatywności, czyli nadbudowywania wiadomości i umiejętności przy każdym powrocie do zagadnienia wcześniej omawianego.

Oczekiwane efekty uczenia się: wariant A1

1. Uczeń posługuje się elementarnym zasobem środków leksykalnych i fonetycznych oraz minimalnym zasobem środków gramatycznych i ortograficznych niezbędnych do realizacji oczekiwanych efektów uczenia się w zakresie tematów:
 - 1) człowiek: dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania;

- 2) miejsce zamieszkania: dom, pomieszczenia i wyposażenie domu, obowiązki domowe;
 - 3) edukacja: szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, zajęcia pozalekcyjne;
 - 4) praca: zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy;
 - 5) życie prywatne: rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, przedmioty codziennego użytku, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego;
 - 6) żywienie: artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne;
 - 7) zakupy i usługi: rodzaje sklepów, towary i ich cechy, odzież, sprzedawanie i kupowanie;
 - 8) podróżowanie i turystyka: środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa;
 - 9) sport: dyscypliny sportu, obiekty sportowe, uprawianie sportu;
 - 10) zdrowie: części ciała, samopoczucie, choroby, ich objawy;
 - 11) świat przyrody: pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz.
2. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje, artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka:
- 1) reaguje na polecenia;
 - 2) rozumie wypowiedź lub jej fragment na poziomie ogólnym: określa główną myśl, intencje nadawcy/autora, kontekst, np. formę, czas, miejsce, sytuację, uczestników;
 - 3) rozumie wypowiedź lub jej fragment na poziomie szczegółowym: znajduje w niej określone informacje.
3. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi pisemne, np. e-maile, SMS-y, napisy, ulotki, etykiety, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, posty, teksty narracyjne:
- 1) rozumie tekst lub jego fragment na poziomie ogólnym: określa główną myśl, intencje autora, kontekst wypowiedzi, np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, czas, miejsce, sytuację;
 - 2) rozumie tekst lub jego fragment na poziomie szczegółowym: znajduje w nim określone informacje.

4. Uczeń tworzy bardzo krótkie i proste wypowiedzi ustne, zachowując zasady grzeczności językowej:
 - 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z teraźniejszości;
 - 3) opowiada o czynnościach i doświadczeniach z przeszłości z użyciem kilkunastu wybranych czasowników, np. być, mieć, iść, robić, brać, widzieć, kupować, jeść, pić, grać, dawać, dostawać;
 - 4) przedstawia intencje i plany na przyszłość;
 - 5) opisuje upodobania;
 - 6) wyraża swoje opinie;
 - 7) wyraża uczucia i emocje.

5. Uczeń, posługując się właściwym dla danego języka obcego alfabetem lub sposobem zapisu, tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne, np. wiadomość, post, e-mail, historyjkę, z zachowaniem zasad grzeczności językowej oraz, jeśli to konieczne, zasad konstruowania tekstów danego rodzaju:
 - 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z teraźniejszości;
 - 3) opowiada o czynnościach z przeszłości z użyciem kilkunastu wybranych czasowników, np. być, mieć, iść, robić, brać, widzieć, kupować, jeść, pić, grać, dawać, dostawać;
 - 4) przedstawia intencje i plany na przyszłość;
 - 5) opisuje upodobania;
 - 6) wyraża swoje opinie;
 - 7) wyraża uczucia i emocje.

6. Uczeń reaguje ustnie w najbardziej typowych sytuacjach życia codziennego w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, zachowując zasady grzeczności językowej:
 - 1) przedstawia siebie i inne osoby;
 - 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę, a w przypadku trudności w jej przebiegu prosi np. o

wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź;

- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
 - 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
 - 5) wyraża swoje upodobania i intencje, pyta o upodobania i intencje innych osób;
 - 6) składa życzenia i odpowiada na nie;
 - 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
 - 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje;
 - 9) prosi o radę i udziela rady;
 - 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
 - 12) wyraża prośbę oraz zgodę na spełnienie prośby lub odmowę spełnienia prośby;
 - 13) wyraża uczucia i emocje, np. radość, smutek, złość;
 - 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.
7. Uczeń, posługując się właściwym dla danego języka obcego alfabetem lub sposobem zapisu, tworzy – w reakcji na najbardziej typowe sytuacje życia codziennego – bardzo prosty tekst pisany, np. wiadomość, formularz, post, e-mail, komentarz, wpis na czacie lub forum, w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, z zachowaniem zasad grzeczności językowej:
- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
 - 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, np. na czacie; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, sprecyzowanie);
 - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, np. wypełnia formularz;
 - 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
 - 5) wyraża swoje upodobania i intencje, pyta o upodobania i intencje innych osób;
 - 6) składa życzenia i odpowiada na nie;
 - 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
 - 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje;
 - 9) prosi o radę i udziela rady;

- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
 - 12) wyraża prośbę oraz zgodę na spełnienie prośby lub odmowę spełnienia prośby;
 - 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, złość);
 - 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.
8. Uczeń przetwarza bardzo prosty tekst ustnie lub pisemnie:
- 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub języku polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
 - 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim;
 - 3) pracując w parze lub w grupie, uzgadnia znaczenie przeczytanego lub wysłuchanego tekstu;
 - 4) pracując w parze lub w grupie, współtworzy wypowiedź pisemną lub ustną;
 - 5) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
 - 6) przekazuje w języku polskim informacje zawarte w obcojęzycznych materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach).
9. Uczeń posługuje się strategiami i technikami uczenia się języka obcego nowożytnego, w tym z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych, adekwatnymi do realizowanego zadania oraz zgodnymi z jego indywidualnymi preferencjami:
- 1) posiada świadomość językową, np. podobieństw i różnic między językami;
 - 2) wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem, np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym;
 - 3) współdziała w parze lub w grupie w celu doskonalenia własnych umiejętności językowych lub pomocy innym uczniom w rozwijaniu ich umiejętności językowych;
 - 4) korzysta z różnych źródeł informacji w języku obcym nowożytnym, również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych;

- 5) stosuje strategie komunikacyjne, np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów, oraz strategie kompensacyjne w przypadku braków leksykalnych, np. upraszczanie wypowiedzi, zastępowanie wyrazu innym, opisywanie, wykorzystywanie środków niewerbalnych;
 - 6) dokonuje samooceny własnej pracy oraz własnych postępów w nauce języka obcego nowożytnego;
 - 7) wykorzystuje informację zwrotną, w tym o popełnionym błędzie, jako wskazówkę dotyczącą zakresu wiedzy lub umiejętności, które wymagają doskonalenia lub rozwijania.
10. Uczeń rozwija wiedzę, umiejętności oraz postawy, w tym rozumienie własnej tożsamości kulturowej, niezbędne do efektywnego funkcjonowania w wielokulturowym świecie:
- 1) wykorzystuje wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, do realizacji pozostałych efektów uczenia się;
 - 2) dostrzega podobieństwa i różnice między kulturą własną, kulturą kraju ojczystego a kulturą społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, uwzględniając kontekst lokalny, europejski i globalny;
 - 3) przejawia wrażliwość międzykulturową;
 - 4) odróżnia stereotypy od faktów dotyczących kultury własnej, kultury kraju ojczystego oraz kultury społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym;
 - 5) wykazuje ciekawość poznawczą oraz otwartość wobec innych kultur.

Oczekiwane efekty uczenia się: wariant A1+

1. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych: leksykalnych, gramatycznych, fonetycznych i ortograficznych, niezbędnych do realizacji oczekiwanych efektów uczenia się w zakresie tematów:
 - 1) człowiek: dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania;
 - 2) miejsce zamieszkania: dom, pomieszczenia i wyposażenie domu, obowiązki domowe;
 - 3) edukacja: szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne;

- 4) praca: zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy;
 - 5) życie prywatne: rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, przedmioty codziennego użytku, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości;
 - 6) żywienie: artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, nawyki żywieniowe, lokale gastronomiczne;
 - 7) zakupy i usługi: rodzaje sklepów, towary i ich cechy, odzież, sprzedawanie i kupowanie;
 - 8) podróżowanie i turystyka: środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie;
 - 9) kultura: uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje;
 - 10) sport: dyscypliny sportu, obiekty sportowe, uprawianie sportu;
 - 11) zdrowie: części ciała, tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy;
 - 12) świat przyrody: pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz.
2. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje, artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka:
- 1) reaguje na polecenia;
 - 2) rozumie wypowiedź lub jej fragment na poziomie ogólnym: określa główną myśl, intencje nadawcy/autora, kontekst, np. formę, czas, miejsce, sytuację, uczestników;
 - 3) rozumie wypowiedź lub jej fragment na poziomie szczegółowym: znajduje w niej określone informacje.
3. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne, np. e-maile, SMS-y, napisy, ulotki, etykiety, jadłospisy, ogłoszenia, newsy, rozkłady jazdy, instrukcje, historyjki obrazkowe z tekstem, wywiady, posty, teksty narracyjne i literackie:
- 1) rozumie tekst lub jego fragment na poziomie ogólnym: określa główną myśl, intencje autora, kontekst wypowiedzi, np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, formalny i nieformalny styl tekstu, czas, miejsce, sytuację;
 - 2) rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu;
 - 3) rozumie tekst lub jego fragment na poziomie szczegółowym: znajduje w nim określone informacje.

4. Uczeń tworzy bardzo krótkie i proste wypowiedzi ustne, zachowując zasady grzeczności językowej:
 - 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) przedstawia intencje i plany na przyszłość;
 - 5) opisuje upodobania;
 - 6) wyraża swoje opinie;
 - 7) wyraża uczucia i emocje;
 - 8) udziela wskazówek i instrukcji.

5. Uczeń, posługując się właściwym dla danego języka obcego alfabetem lub sposobem zapisu, tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne, np. wiadomość, post, e-mail, historyjkę, z zachowaniem zasad grzeczności językowej oraz, jeśli to konieczne, zasad konstruowania tekstów danego rodzaju:
 - 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) przedstawia intencje i plany na przyszłość;
 - 5) opisuje upodobania;
 - 6) wyraża swoje opinie;
 - 7) wyraża uczucia i emocje;
 - 8) udziela wskazówek i instrukcji.

6. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach życia codziennego, w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, zachowując zasady grzeczności językowej:
 - 1) przedstawia siebie i inne osoby;
 - 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę, a w przypadku trudności w jej przebiegu prosi np. o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź;

- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
 - 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
 - 5) wyraża swoje upodobania i intencje, pyta o upodobania i intencje innych osób;
 - 6) składa życzenia i odpowiada na nie;
 - 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
 - 8) proponuje, zachęca, przyjmuje i odrzuca propozycje;
 - 9) prosi o radę i udziela rady;
 - 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
 - 12) wyraża prośbę oraz zgodę na spełnienie prośby lub odmowę spełnienia prośby;
 - 13) wyraża uczucia i emocje, np. radość, smutek, złość;
 - 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.
7. Uczeń, posługując się właściwym dla danego języka obcego alfabetem lub sposobem zapisu, tworzy – w reakcji na najbardziej typowe sytuacje życia codziennego – bardzo prosty tekst pisany, np. wiadomość, formularz, post, e-mail, komentarz, wpis na czacie lub forum, w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, z zachowaniem zasad grzeczności językowej:
- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
 - 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, np. na czacie; podtrzymuje rozmowę, a w przypadku trudności w jej przebiegu prosi np. o wyjaśnienie, sprecyzowanie;
 - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, np. wypełnia formularz;
 - 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
 - 5) wyraża swoje upodobania i intencje, pyta o upodobania i intencje innych osób;
 - 6) składa życzenia i odpowiada na nie;
 - 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
 - 8) proponuje, zachęca, przyjmuje i odrzuca propozycje;
 - 9) prosi o radę i udziela rady;
 - 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;

- 12) wyraża prośbę oraz zgodę na spełnienie prośby lub odmowę spełnienia prośby;
 - 13) wyraża uczucia i emocje, np. radość, smutek, złość;
 - 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.
8. Uczeń przetwarza bardzo prosty tekst ustnie lub pisemnie:
- 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub języku polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
 - 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim;
 - 3) pracując w parze lub w grupie, uzgadnia znaczenie przeczytanego lub wysłuchanego tekstu;
 - 4) pracując w parze lub w grupie, współtworzy wypowiedź pisemną lub ustną;
 - 5) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
 - 6) przekazuje w języku polskim informacje zawarte w obcojęzycznych materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
 - 7) przedstawia publicznie w języku obcym wcześniej przygotowany materiał, np. prezentację, film.
9. Uczeń posługuje się strategiami i technikami uczenia się języka obcego nowożytnego, w tym z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych, adekwatnymi do realizowanego zadania oraz zgodnymi z jego indywidualnymi preferencjami:
- 1) posiada świadomość językową, np. podobieństw i różnic między językami;
 - 2) wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem, np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym;
 - 3) współdziała w parze lub w grupie w celu doskonalenia własnych umiejętności językowych lub pomocy innym uczniom w rozwijaniu ich umiejętności językowych;
 - 4) korzysta z różnych źródeł informacji w języku obcym nowożytnym, również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych;

- 5) stosuje strategie komunikacyjne, np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów, oraz strategie kompensacyjne w przypadku braków leksykalnych, np. upraszczanie wypowiedzi, zastępowanie wyrazu innym, opisywanie, wykorzystywanie środków niewerbalnych;
 - 6) dokonuje samooceny własnej pracy oraz własnych postępów w nauce języka obcego nowożytnego;
 - 7) wykorzystuje informację zwrotną, w tym o popełnionym błędzie, jako wskazówkę dotyczącą zakresu wiedzy lub umiejętności, które wymagają doskonalenia lub rozwijania.
10. Uczeń rozwija wiedzę, umiejętności oraz postawy, w tym rozumienie własnej tożsamości kulturowej, niezbędne do efektywnego funkcjonowania w wielokulturowym świecie:
- 1) wykorzystuje wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, do realizacji pozostałych efektów uczenia się;
 - 2) dostrzega podobieństwa i różnice między kulturą własną, kulturą kraju ojczystego a kulturą społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, uwzględniając kontekst lokalny, europejski i globalny;
 - 3) przejawia wrażliwość międzykulturową;
 - 4) odróżnia stereotypy od faktów dotyczących kultury własnej, kultury kraju ojczystego oraz kultury społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym.

Oczekiwane efekty uczenia się: wariant A2

1. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych: leksykalnych, gramatycznych, fonetycznych i ortograficznych, niezbędnych do realizacji oczekiwanych efektów uczenia się w zakresie tematów:
 - 1) człowiek: dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania;
 - 2) miejsce zamieszkania: dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, obowiązki domowe, przeprowadzka;
 - 3) edukacja: szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się (w tym uczenie się przez całe życie), przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne;

- 4) praca: zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy, wybór zawodu;
 - 5) życie prywatne: rodzina, znajomi i przyjaciele, relacje międzyludzkie, czynności życia codziennego, przedmioty codziennego użytku, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości;
 - 6) żywienie: artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, nawyki żywieniowe, lokale gastronomiczne;
 - 7) zakupy i usługi: rodzaje sklepów, towary i ich cechy, odzież, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, promocja i reklama, korzystanie z usług;
 - 8) podróżowanie i turystyka: środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie;
 - 9) kultura: dziedziny kultury, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje;
 - 10) sport: dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu;
 - 11) zdrowie: części ciała, tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie;
 - 12) postęp technologiczny: wynalazki, media, korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych;
 - 13) świat przyrody: pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego;
 - 14) społeczeństwo: problemy współczesnego świata.
2. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne, np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje, informacje/newsy czytane, prezentacje, artykułowane wyrażnie, przede wszystkim w standardowej odmianie języka:
- 1) reaguje na polecenia;
 - 2) rozumie wypowiedź lub jej fragment na poziomie ogólnym: określa główną myśl, intencje nadawcy/autora, kontekst, np. formę, czas, miejsce, sytuację, uczestników;
 - 3) rozumie wypowiedź lub jej fragment na poziomie szczegółowym: znajduje w niej określone informacje;
 - 4) wyciąga wnioski wynikające z informacji zawartych w wypowiedzi.

3. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne, np. e-maile, SMS-y, napisy, ulotki, etykiety, jadłospisy, ogłoszenia, newsy, rozkłady jazdy, instrukcje, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, wywiady, posty, teksty narracyjne i literackie:
 - 1) rozumie tekst lub jego fragment na poziomie ogólnym: określa główną myśl, intencje autora, kontekst wypowiedzi, np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, formalny i nieformalny styl tekstu, czas, miejsce, sytuację;
 - 2) rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu;
 - 3) rozumie tekst lub jego fragment na poziomie szczegółowym: znajduje w nim określone informacje;
 - 4) wyciąga wnioski wynikające z informacji zawartych w tekście.
4. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne, zachowując zasady grzeczności językowej:
 - 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
 - 5) opisuje upodobania;
 - 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;
 - 7) wyraża uczucia i emocje;
 - 8) udziela wskazówek i instrukcji.
5. Uczeń, posługując się właściwym dla danego języka obcego alfabetem lub sposobem zapisu, tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne, np. wiadomość, post, e-mail, historyjkę, z zachowaniem zasad grzeczności językowej oraz, jeśli to konieczne, zasad konstruowania tekstów danego rodzaju:
 - 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
 - 5) opisuje upodobania;

- 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;
 - 7) wyraża uczucia i emocje;
 - 8) udziela wskazówek i instrukcji.
6. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach życia codziennego, w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, zachowując zasady grzeczności językowej:
- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
 - 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę, a w przypadku trudności w jej przebiegu prosi np. o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź;
 - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
 - 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
 - 5) wyraża i uzasadnia swoje upodobania, preferencje, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, preferencje, intencje i pragnienia innych osób;
 - 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
 - 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
 - 8) proponuje, zachęca, przyjmuje i odrzuca propozycje, prowadzi proste negocjacje;
 - 9) prosi o radę i udziela rady;
 - 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
 - 12) wyraża prośbę oraz zgodę na spełnienie prośby lub odmowę spełnienia prośby;
 - 13) wyraża uczucia i emocje, np. radość, smutek, niezadowolenie, złość, zdziwienie, nadzieję, obawę, współczucie;
 - 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.
7. Uczeń, posługując się właściwym dla danego języka obcego alfabetem lub sposobem zapisu, tworzy – w reakcji na najbardziej typowe sytuacje życia codziennego – prosty tekst pisany, np. wiadomość, formularz, post, e-mail, komentarz, wpis na czacie lub forum, w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, z zachowaniem zasad grzeczności językowej:
- 1) przedstawia siebie i inne osoby;

- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, np. na czacie; podtrzymuje rozmowę, a w przypadku trudności w jej przebiegu prosi np. o wyjaśnienie, sprecyzowanie;
 - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, np. wypełnia formularz lub ankietę;
 - 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
 - 5) wyraża i uzasadnia swoje upodobania, preferencje, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, preferencje, intencje i pragnienia innych osób;
 - 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
 - 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
 - 8) proponuje, zachęca, przyjmuje i odrzuca propozycje, prowadzi proste negocjacje;
 - 9) prosi o radę i udziela rady;
 - 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
 - 12) wyraża prośbę oraz zgodę na spełnienie prośby lub odmowę spełnienia prośby;
 - 13) wyraża uczucia i emocje, np. radość, smutek, niezadowolenie, złość, zdziwienie, nadzieję, obawę, współczucie;
 - 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.
8. Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie:
- 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub języku polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
 - 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim;
 - 3) pracując w parze lub w grupie, uzgadnia znaczenie przeczytanego lub wysłuchanego tekstu;
 - 4) pracując w parze lub w grupie, współtworzy wypowiedź pisemną lub ustną;
 - 5) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
 - 6) przekazuje w języku polskim informacje zawarte w obcojęzycznych materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);

- 7) tworzy krótką notatkę jako tekst zwarty lub w punktach na podstawie wysłuchanego lub przeczytanego tekstu;
 - 8) przedstawia publicznie w języku obcym wcześniej przygotowany materiał, np. prezentację, film.
9. Uczeń posługuje się strategiami i technikami uczenia się języka obcego nowożytnego, w tym z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych, adekwatnymi do realizowanego zadania oraz zgodnymi z jego indywidualnymi preferencjami:
- 1) posiada świadomość językową, np. podobieństw i różnic między językami;
 - 2) wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem, np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym;
 - 3) współdziała w parze lub w grupie w celu doskonalenia własnych umiejętności językowych lub pomocy innym uczniom w rozwijaniu ich umiejętności językowych;
 - 4) korzysta z różnych źródeł informacji w języku obcym nowożytnym, również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych;
 - 5) stosuje strategie komunikacyjne, np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów, oraz strategie kompensacyjne w przypadku braków leksykalnych, np. upraszczanie wypowiedzi, zastępowanie wyrazu innym, opisywanie, wykorzystywanie środków niewerbalnych;
 - 6) dokonuje samooceny własnej pracy oraz własnych postępów w nauce języka obcego nowożytnego;
 - 7) wykorzystuje informację zwrotną, w tym o popełnionym błędzie, jako wskazówkę dotyczącą zakresu wiedzy lub umiejętności, które wymagają doskonalenia lub rozwijania.
10. Uczeń rozwija wiedzę, umiejętności oraz postawy, w tym rozumienie własnej tożsamości kulturowej, niezbędne do efektywnego funkcjonowania w wielokulturowym świecie:
- 1) wykorzystuje wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, do realizacji pozostałych efektów uczenia się;

- 2) dostrzega podobieństwa i różnice między kulturą własną, kulturą kraju ojczystego a kulturą społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, uwzględniając kontekst lokalny, europejski i globalny;
- 3) przejawia wrażliwość międzykulturową;
- 4) odróżnia stereotypy od faktów dotyczących kultury własnej, kultury kraju ojczystego oraz kultury społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym.

Oczekiwane efekty uczenia się: wariant B1

1. Uczeń posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych: leksykalnych, gramatycznych, fonetycznych i ortograficznych, niezbędnych do realizacji oczekiwanych efektów uczenia się w zakresie tematów:
 - 1) człowiek: dane personalne, okresy życia, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania;
 - 2) miejsce zamieszkania: dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, obowiązki domowe, przeprowadzka;
 - 3) edukacja: szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się (w tym uczenie się przez całe życie), przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne;
 - 4) praca: zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy, wybór zawodu, poszukiwanie pracy;
 - 5) życie prywatne: rodzina, znajomi i przyjaciele, relacje międzyludzkie, czynności życia codziennego, przedmioty codziennego użytku, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy;
 - 6) żywienie: artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, nawyki żywieniowe (w tym diety), lokale gastronomiczne;
 - 7) zakupy i usługi: rodzaje sklepów, towary i ich cechy, odzież, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, promocja i reklama, korzystanie z usług, reklamacja;
 - 8) podróżowanie i turystyka: środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie, awarie i wypadki w podróży, ruch uliczny;
 - 9) kultura: dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje;
 - 10) sport: dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu, pozytywne i negatywne skutki uprawiania sportu;

- 11) zdrowie: części ciała, tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, niepełnosprawność;
 - 12) postęp technologiczny: wynalazki, media, korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych, szanse i zagrożenia związane z postępem technologicznym;
 - 13) świat przyrody: pogoda, pory roku, klimat, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe;
 - 14) społeczeństwo: wydarzenia i zjawiska społeczne, problemy współczesnego świata.
2. Uczeń rozumie wypowiedzi ustne o średnim stopniu trudności, np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje, informacje/newsy czytane, podcasty, relacje, wywiady, prezentacje, artykułowane wyraźnie w standardowej i niestandardowej odmianie języka:
- 1) reaguje na polecenia;
 - 2) rozumie wypowiedź lub jej fragment na poziomie ogólnym: określa główną myśl, intencje nadawcy/autora, kontekst, np. formę, czas, miejsce, sytuację, uczestników;
 - 3) rozumie wypowiedź lub jej fragment na poziomie szczegółowym: znajduje w niej określone informacje;
 - 4) wyciąga wnioski wynikające z informacji zawartych w wypowiedzi.
3. Uczeń rozumie wypowiedzi o średnim stopniu trudności, np. e-maile, SMS-y, napisy, ulotki, etykiety, jadłospisy, ogłoszenia, newsy, rozkłady jazdy, instrukcje, komiksy, artykuły, recenzje, wywiady, posty, teksty narracyjne i literackie:
- 1) rozumie tekst lub jego fragment na poziomie ogólnym: określa główną myśl, intencje autora, kontekst wypowiedzi, np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, formalny i nieformalny styl tekstu, czas, miejsce, sytuację;
 - 2) rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu;
 - 3) rozumie tekst lub jego fragment na poziomie szczegółowym: znajduje w nim określone informacje;
 - 4) wyciąga wnioski wynikające z informacji zawartych w tekście;
 - 5) odróżnia informacje o faktach od opinii.
4. Uczeń tworzy proste, spójne i logiczne, w miarę płynne wypowiedzi ustne, zachowując zasady grzeczności językowej:

- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
 - 5) opisuje upodobania;
 - 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie i poglądy, przedstawia i ustosunkowuje się do opinii i poglądów innych osób;
 - 7) wyraża i opisuje uczucia i emocje;
 - 8) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań;
 - 9) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z teraźniejszości i przyszłości;
 - 10) udziela wskazówek i instrukcji.
5. Uczeń, posługując się właściwym dla danego języka obcego alfabetem lub sposobem zapisu, tworzy proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne, np. wiadomość, post, e-mail, historyjkę, z zachowaniem zasad grzeczności językowej oraz, jeśli to konieczne, zasad konstruowania tekstów danego rodzaju:
- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
 - 5) opisuje upodobania;
 - 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie i poglądy, przedstawia i ustosunkowuje się do opinii i poglądów innych osób;
 - 7) wyraża i opisuje uczucia i emocje;
 - 8) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań;
 - 9) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z teraźniejszości i przyszłości;
 - 10) udziela wskazówek i instrukcji.

6. Uczeń reaguje ustnie w typowych, również w miarę złożonych sytuacjach, w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, zachowując zasady grzeczności językowej:
- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
 - 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę, a w przypadku trudności w jej przebiegu prosi np. o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź;
 - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
 - 4) wyraża swoje opinie i uzasadnia je, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób, wyraża wątpliwość;
 - 5) wyraża i uzasadnia swoje upodobania, preferencje, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, preferencje, intencje i pragnienia innych osób;
 - 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
 - 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
 - 8) proponuje, zachęca, przyjmuje i odrzuca propozycje, prowadzi proste negocjacje;
 - 9) prosi o radę i udziela rady;
 - 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
 - 12) wyraża prośbę oraz zgodę na spełnienie prośby lub odmowę spełnienia prośby;
 - 13) wyraża uczucia i emocje, np. radość, smutek, niezadowolenie, złość, zdziwienie, nadzieję, obawę, współczucie;
 - 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.
7. Uczeń, posługując się właściwym dla danego języka obcego alfabetem lub sposobem zapisu, tworzy – w reakcji na najbardziej typowe sytuacje życia codziennego – prosty tekst pisany, np. wiadomość, formularz, post, e-mail, komentarz, wpis na czacie lub forum, w typowych, również w miarę złożonych sytuacjach, w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, z zachowaniem zasad grzeczności językowej:
- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
 - 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę, np. podczas na czacie; podtrzymuje rozmowę, a w przypadku trudności w jej przebiegu prosi np. o wyjaśnienie, sprecyzowanie;

- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia, np. wypełnia formularz lub ankietę;
 - 4) wyraża swoje opinie i uzasadnia je, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób, wyraża wątpliwość;
 - 5) wyraża i uzasadnia swoje upodobania, preferencje, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, preferencje, intencje i pragnienia innych osób;
 - 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
 - 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
 - 8) proponuje, zachęca, przyjmuje i odrzuca propozycje, prowadzi proste negocjacje;
 - 9) prosi o radę i udziela rady;
 - 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
 - 12) wyraża prośbę oraz zgodę na spełnienie prośby lub odmowę spełnienia prośby;
 - 13) wyraża uczucia i emocje, np. radość, smutek, niezadowolenie, złość, zdziwienie, nadzieję, obawę, współczucie;
 - 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.
8. Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie:
- 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub języku polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
 - 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim;
 - 3) pracując w parze lub w grupie, współtworzy wypowiedź pisemną lub ustną;
 - 4) pracując w parze lub w grupie, uzgadnia znaczenie przeczytanego lub wysłuchanego tekstu;
 - 5) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
 - 6) przekazuje w języku polskim informacje zawarte w obcojęzycznych materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
 - 7) tworzy krótką notatkę – jako tekst zwarty lub w punktach – na podstawie wysłuchanego lub przeczytanego tekstu;

- 8) przedstawia publicznie w języku obcym wcześniej przygotowany materiał, np. prezentację, film.
9. Uczeń posługuje się strategiami i technikami uczenia się języka obcego nowożytnego, w tym z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych, adekwatnymi do realizowanego zadania oraz zgodnymi z jego indywidualnymi preferencjami:
 - 1) posiada świadomość językową, np. podobieństw i różnic między językami;
 - 2) wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem, np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym;
 - 3) współdziała w parze lub w grupie w celu doskonalenia własnych umiejętności językowych lub pomocy innym uczniom w rozwijaniu ich umiejętności językowych;
 - 4) korzysta z różnych źródeł informacji w języku obcym nowożytnym, również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych;
 - 5) stosuje strategie komunikacyjne, np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów, oraz strategie kompensacyjne w przypadku braków leksykalnych, np. upraszczanie wypowiedzi, zastępowanie wyrazu innym, opisywanie, wykorzystywanie środków niewerbalnych;
 - 6) dokonuje samooceny własnej pracy oraz własnych postępów w nauce języka obcego nowożytnego;
 - 7) wykorzystuje informację zwrotną, w tym o popełnionym błędzie, jako wskazówkę dotyczącą zakresu wiedzy lub umiejętności, które wymagają doskonalenia lub rozwijania.
10. Uczeń rozwija wiedzę, umiejętności oraz postawy, w tym rozumienie własnej tożsamości kulturowej, niezbędne do efektywnego funkcjonowania w wielokulturowym świecie:
 - 1) wykorzystuje wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, do realizacji pozostałych efektów uczenia się;
 - 2) dostrzega podobieństwa i różnice między kulturą własną, kulturą kraju ojczystego a kulturą społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, uwzględniając kontekst lokalny, europejski i globalny;
 - 3) przejawia wrażliwość międzykulturową;

- 4) odróżnia stereotypy od faktów dotyczących kultury własnej, kultury kraju ojczystego oraz kultury społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym.

Podstawa programowa języka obcego nowożytnego dla oddziałów dwujęzycznych

Na III etapie edukacyjnym uczeń może realizować podstawę programową języka obcego nowożytnego również w rozszerzonym wymiarze godzin w oddziale dwujęzycznym.

W takim wypadku nauczyciel prowadzi proces dydaktyczny w taki sposób, aby uczniowie osiągnęli efekty uczenia się określone w poniższej tabeli:

Tabela nr 3. Wariant podstawy programowej realizowanej w oddziale dwujęzycznym.

Wariant podstawy programowej realizowanej w zakresie języka obcego nowożytnego nauczanego jako pierwszy lub drugi	Wariant podstawy programowej realizowanej w oddziale dwujęzycznym
A1	A1+
A2	A2 oraz wybrane efekty podstawy programowej w wariancie B1
B1	B1 oraz wybrane zakresy leksykalne i teksty (czytane, słuchane, tworzone) w zakresie przedmiotów nauczanych dwujęzycznie

W przypadku oddziałów, w których będą rozszerzane efekty uczenia się podstawy programowej A1, nauczyciel prowadzi proces dydaktyczny w taki sposób, aby uczniowie osiągnęli efekty uczenia się określone w podstawie A1+.

Podczas dodatkowych godzin uczeń rozwija znajomość środków językowych oraz doskonali umiejętności językowe, a w przypadku przedmiotów nauczanych dwujęzycznie – rozwija je także w odniesieniu do treści tych przedmiotów.

W zakresie efektów uczenia się opisanych w punkcie 10.1) rozszerza się go o podstawową wiedzę dotyczącą m.in. literatury, historii, geografii kraju nauczanego języka.

W przypadku oddziałów, w których będą rozszerzane efekty uczenia się podstawy programowej

A2, nauczyciel prowadzi proces dydaktyczny w taki sposób, aby uczniowie osiągalili efekty uczenia się określone w podstawie A2 oraz wybrane efekty podstawy programowej w wariantcie B1, adekwatnie do możliwości grupy.

Podczas dodatkowych godzin uczeń rozwija znajomość środków językowych oraz doskonali umiejętności językowe, a w przypadku przedmiotów nauczanych dwujęzycznie – rozwija je także w odniesieniu do treści tych przedmiotów.

W zakresie efektów uczenia się opisanych w punkcie 10.1) rozszerza się go o podstawową wiedzę dotyczącą m.in. literatury, historii, geografii kraju nauczanego języka.

W przypadku oddziałów, w których będą rozszerzane efekty uczenia się podstawy programowej B1, nauczyciel prowadzi proces dydaktyczny w taki sposób, aby uczniowie osiągalili efekty uczenia się określone w podstawie B1, a podczas dodatkowych godzin rozwijali znajomość środków językowych oraz doskonalili umiejętności językowe.

W przypadku przedmiotów nauczanych dwujęzycznie uczeń rozwija znajomość środków językowych oraz doskonali umiejętności językowe także w odniesieniu do treści tych przedmiotów.

W zakresie efektów uczenia się opisanych w punkcie 10.1) rozszerza się go o podstawową wiedzę dotyczącą m.in. literatury, historii, geografii kraju nauczanego języka.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Uczeń w ramach przedmiotu realizuje w każdym roku nauki przynajmniej jedno wybrane z klasą i nauczycielem doświadczenie.

Klasy IV–VI

Uczeń:

- 1) samodzielnie lub w grupie przygotowuje materiał do uczenia się języka obcego, np. fiszki autokorektywne, słowniczek obrazkowy, i przekazuje go do wykorzystania przez inne osoby;
- 2) samodzielnie lub w grupie przygotowuje i prezentuje w języku obcym krótką formę artystyczną, np. skecz, reklamę, krótki film, piosenkę, przedstawienie, podcast, vlog;

- 3) samodzielnie lub w grupie realizuje projekt twórczy pozwalający na doskonalenie umiejętności kreatywnego pisania, np. prowadzi dziennik, gazetkę, blog w języku obcym;
- 4) samodzielnie lub w grupie obserwuje i dokumentuje obecność języka obcego w swoim otoczeniu oraz prezentuje wyniki tych obserwacji;
- 5) rozmawia z rodzimym użytkownikiem języka lub użytkownikiem języka obcego nieznającym języka polskiego;
- 6) uczestniczy w wydarzeniu związanym z kulturą obszaru nauczanego języka, np. przedstawieniu, projekcji filmu, show, wystawie, spotkaniu ze znaną osobą, spacerze (w tym wirtualnym) w galerii sztuki.

Klasy VII i VIII

Uczeń:

- 1) przygotowuje materiał do uczenia się języka obcego, np. fiszki autokorektywne, słowniczek obrazkowy, i przekazuje go do wykorzystania przez inne osoby;
- 2) pracując w grupie, przygotowuje i przeprowadza z udziałem koleżanek i kolegów złożoną zabawę lub grę (w tym terenową) utrwalającą wybrany aspekt języka obcego lub dotyczącą kultury obszaru językowego nauczanego języka;
- 3) samodzielnie lub w grupie, przygotowuje i prezentuje w języku obcym krótką formę artystyczną, np. skecz, reklamę, krótki film, piosenkę, przedstawienie, podcast, vlog;
- 4) samodzielnie lub w grupie, realizuje projekt twórczy pozwalający na doskonalenie umiejętności kreatywnego pisania, np. prowadzi dziennik/gazetkę/blog w języku obcym, tworzy broszurę na temat kraju nauczanego języka obcego;
- 5) samodzielnie lub w grupie obserwuje i dokumentuje obecność języka obcego w swoim otoczeniu oraz prezentuje wyniki tych obserwacji w formie ustalonej z nauczycielem;
- 6) rozmawia z rodzimym użytkownikiem języka lub użytkownikiem języka obcego nieznającym języka polskiego;
- 7) uczestniczy w wydarzeniu związanym z kulturą obszaru nauczanego języka, np. przedstawieniu, projekcji filmu, show, wystawie, spotkaniu ze znaną osobą, spacerze (w tym wirtualnym) w galerii sztuki;
- 8) pracując w grupie, planuje wyjazd do kraju nauczanego języka w ramach określonego budżetu i prezentuje wyniki pracy w formie ustalonej z nauczycielem;

- 9) pracując w grupie, przygotowuje i przeprowadza wydarzenie promujące nauczany język obcy lub kulturę danego obszaru językowego, np. konkurs językowy, konkurs piosenki obcojęzycznej;
- 10) pracując w grupie, przygotowuje i uczestniczy w debacie na określony temat prowadzonej w nauczonym języku obcym.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej języka obcego nowożytnego

Nadrzędnym celem kształcenia językowego jest skuteczne porozumiewanie się w języku obcym nowożytnym – zarówno w mowie, jak i w piśmie – jednak u podstaw działań językowych w klasie powinna leżeć komunikacja w formie ustnej, obejmująca słuchanie, mówienie oraz reagowanie i przetwarzanie.

Rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego nowożytnego to proces długotrwały, naznaczony nierównomiernym rozwojem w zakresie poszczególnych umiejętności, zależny od warunków, w których odbywa się to kształcenie. Zadaniem szkoły jest zapewnienie takich warunków, w których godziny przeznaczone na kształcenie językowe zostaną wykorzystane w sposób optymalny.

Kształcenie w zakresie języka obcego nowożytnego nauczanego jako pierwszy oraz jako drugi powinno przebiegać w atmosferze bezpieczeństwa i zaufania, w mało licznych grupach (maksymalnie 15-osobowych) o zbliżonym poziomie językowym. Szczególnie istotne w procesie kształcenia językowego jest wzbudzanie i utrzymywanie motywacji, m.in. przez:

- 1) stosowanie metody małych kroków, polegającej na dzieleniu złożonych zagadnień na mniejsze części, których opanowanie daje uczniom satysfakcję i poczucie sukcesu;
- 2) przekazywanie wartościowej i budującej informacji zwrotnej;
- 3) ocenianie służące wzmocnieniu postawy nastawionej na rozwój, wspierające ucznia w nabywaniu umiejętności językowych, z akceptującym podejściem do błędów językowych niezakłócających komunikacji;
- 4) tworzenie i wykorzystywanie takich zadań językowych, które będą stanowiły ilustrację przydatności języka obcego nowożytnego do realizacji własnych celów komunikacyjnych uczniów, spójnych z potrzebami poznawczymi, emocjonalnymi i społecznymi uczniów, oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu przez uczniów własnych zainteresowań oraz pasji.

W kształceniu językowym ważną rolę odgrywa również:

- 1) ekspozycja na język obcy w trakcie lekcji, używanie języka obcego nowożytnego nie tylko jako treści swoistej dla przedmiotu nauczania, ale również jako języka komunikacji podczas zajęć w różnych rodzajach interakcji, zarówno nauczyciel–uczeń, jak i uczeń–uczeń;
- 2) stosowanie różnorodnych, adekwatnych do stawianych celów, form, metod i technik pracy, w tym ćwiczeń bazujących na pracy w parach lub grupach, które dają możliwość rozwijania m.in. umiejętności współpracy;
- 3) monitorowanie przez uczniów własnych postępów i refleksja nad uczeniem się;
- 4) świadomość długotrwałości procesu opanowywania umiejętności językowych;
- 5) wykorzystywanie autentycznych materiałów źródłowych – tekstów, zdjęć, filmów, nagrań audio, w tym nagrań prezentujących różnorodne warianty danego języka obcego nowożytnego, zarówno rodzimych, jak i nierodzimych użytkowników języka, również z użyciem narzędzi związanych z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi;
- 6) zachęcanie uczniów do podejmowania samodzielnych aktywności, m.in. w ramach realizowania kolejnych doświadczeń edukacyjnych, pracy z wykorzystaniem filmów, zasobów Internetu, książek, np. uproszczonych lektur, komunikatorów i mediów społecznościowych w odpowiednim zakresie i stosownie do wieku uczniów, służących doskonaleniu własnych umiejętności językowych, których efektem będzie stopniowo rozwijana autonomia;
- 7) uświadamianie uczniom różnorodności technik służących uczeniu się oraz zachęcanie uczniów do szukania podobieństw między językami w zakresie słownictwa, gramatyki oraz organizacji tekstu, przy jednoczesnym zwracaniu uwagi na różnice międzyjęzykowe, co umożliwi uczniom stworzenie zestawu tzw. strategii wielojęzycznych;
- 8) wykorzystywanie zajęć z języka obcego nowożytnego do rozwijania wrażliwości międzykulturowej oraz kształtowania postawy ciekawości, szacunku i otwartości wobec innych kultur;
- 9) podejmowanie przez szkołę działań nakierowanych na organizowanie wydarzeń związanych z językami obcymi nowożytnymi, np. konkursów, wystaw, seansów filmowych, spotkań czytelniczych, dni języków obcych nowożytnych, zajęć teatralnych, udziału w programach europejskich typu eTwinning, umożliwiających uczniom kontakt z rodzimymi użytkownikami języka oraz innymi użytkownikami języka docelowego;

- 10) prowadzenie zajęć z języka obcego nowożytnego w sali umożliwiającej różnorodne interakcje uczniów, wyposażonej w pomoce wizualne, słowniki, odtwarzacz płyt CD/plików dźwiękowych, komputer ze stałym łączem internetowym oraz stoliki sprzyjające pracy w grupie i wzajemnej komunikacji.

Ponadto kształcenie w zakresie języka obcego nowożytnego nauczanego jako drugi zakłada skupienie się na środkach językowych, głównie leksykalnych – zarówno pojedynczych słowach, jak i całych frazach – co umożliwi uczniom komunikację w elementarnym zakresie. Na lekcjach języka obcego nowożytnego nauczanego jako drugi uczniowie korzystają z doświadczeń zdobytych w trakcie nauki języka obcego nowożytnego nauczanego jako pierwszy. Wykorzystują poznane strategie kompensacyjne oraz różne techniki i strategie uczenia się, w tym polegające na identyfikowaniu podobieństw i różnic między językami.

MUZYKA

Cele nauczania

1. Rozwijanie indywidualnej i zespołowej ekspresji muzycznej poprzez różnorodne formy aktywności.
2. Rozumienie funkcji muzyki i jej języka oraz wykorzystanie tej wiedzy przy odbiorze, wykonywaniu i tworzeniu muzyki.
3. Świadomy odbiór muzyki uwzględniający znajomość kontekstu kulturowego, historycznego i społecznego.
4. Inicjowanie i realizowanie indywidualnych oraz zespołowych działań muzycznych w szkole i środowisku lokalnym.
5. Wykorzystywanie nowych technologii do zapisu, tworzenia, przetwarzania i odbioru muzyki.
6. Rozumienie powiązań muzyki z innymi dziedzinami nauki i sztuki.
7. Rozwijanie własnych zainteresowań muzycznych i kształtowanie tożsamości kulturowej, w tym lokalnej i regionalnej.
8. Rozwijanie wrażliwości muzycznej oraz doświadczanie oddziaływania muzyki na dobrostan i pewność siebie.

Specyfika i struktura przedmiotu

Przedmiot muzyka w szkole podstawowej stanowi przestrzeń działania, ekspresji i twórczej obecności uczniów w kulturze. Nauczanie opiera się na podstawowych formach aktywności: śpiewie, grze na instrumentach, ruchu z muzyką, słuchaniu i tworzeniu muzyki. Dzięki uczestnictwu w tych działaniach uczniowie rozwijają kompetencję współpracy i umiejętność wyrażania siebie, uczą się uważności, refleksyjności, odpowiedzialności oraz funkcjonowania w różnych sytuacjach społecznych i kontekstach kulturowych. Muzyka w tym ujęciu wspiera nie tylko rozwój artystyczny, lecz także wszechstronny rozwój ucznia.

Uczenie się muzyki opiera się na aktywnym działaniu: wykonywaniu, słuchaniu, interpretowaniu i rozumieniu muzyki poprzez jej doświadczanie. Celem nie jest jedynie poznanie pojęć i terminów, ale przede wszystkim ich stosowanie w kontekście działania, współpracy i twórczego myślenia. Edukacja muzyczna tworzy sytuacje, w których uczniowie mają możliwość podejmowania inicjatywy, wspólnego tworzenia i przeżywania muzyki na co dzień. W centrum procesu dydaktycznego znajduje się uczeń jako osoba sprawcza, kreatywna, refleksyjna i współdziałająca.

Nauczanie muzyki uwzględnia rozwijanie kompetencji cyfrowych – zarówno w tworzeniu, jak i odbiorze muzyki. Uczniowie uczą się bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii oraz wykorzystują media do dokumentowania, edytowania i udostępniania swoich działań muzycznych.

Struktura efektów uczenia się przedmiotu muzyka opiera się na czterech powiązanych ze sobą działach, które odpowiadają różnym aspektom funkcjonowania muzyki w życiu ucznia:

1. Uczeń jako twórca i wykonawca – dział obejmuje formy aktywności muzycznej: śpiew, grę na instrumentach, ruch z muzyką i działania twórcze. Kładzie nacisk na rozwijanie ekspresji indywidualnej i zespołowej oraz stosowanie wiedzy muzycznej w praktyce wykonawczej.
2. Uczeń jako słuchacz – dział skupia się na kształtowaniu postawy aktywnego i refleksyjnego odbiorcy. Obejmuje działania związane z percepcją muzyki, rozpoznawaniem jej cech, stylów, gatunków i funkcji oraz wyrażaniem osobistej interpretacji za pomocą różnorodnych środków wyrazu.
3. Uczeń jako uczestnik kultury – dział dotyczy budowania więzi z kulturą lokalną, narodową i światową. Umożliwia uczniom odkrywanie muzycznego dziedzictwa, wyrażanie siebie w kontekście wspólnotowym i podejmowanie działań muzycznych w przestrzeni społecznej.

4. Uczeń w relacji ze sobą i z innymi – dział akcentuje wpływ muzyki na emocje, relacje i samopoczucie. Rozwija samoświadomość, współpracę, komunikację, samoocenę i postawę szacunku dla innych, przyczyniając się do dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego ucznia.

W przedmiocie wyodrębniono moduł kultura, na który składają się efekty uczenia się dotyczące uczestnictwa w kulturze i związanych z nim działań twórczych i wykonawczych.

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Uczeń jako twórca i wykonawca:

- 1) interpretuje muzykę i wyraża emocje poprzez śpiew, grę na instrumentach, ruch i taniec, słuchanie oraz tworzenie;
- 2) wykonuje zróżnicowane utwory, m.in. z repertuaru tradycyjnego, ludowego, patriotycznego, popularnego, klasycznego, a także realizuje własne propozycje repertuarowe – moduł kultura;
- 3) śpiewa i recytuje, solo lub w zespole, unisono lub wielogłosowo, z zachowaniem naturalnej postawy ciała i emisji głosu;
- 4) indywidualnie lub zespołowo wykonuje utwory, ćwiczenia i akompaniamenty na instrumentach melodycznych i niemelodycznych, dbając o jak najlepszy sposób gry, brzmienie i wyraz artystyczny;
- 5) porusza się do muzyki w sposób zgodny z jej charakterem i reaguje na sygnały muzyczne podczas zabaw i innych działań muzyczno-ruchowych;
- 6) tańczy indywidualnie lub zespołowo; stosuje podstawowe kroki i figury minimum trzech tańców narodowych – krakowiaka, kujawiaka i poloneza – i minimum dwóch spośród tańców ludowych, towarzyskich lub współczesnych;
- 7) indywidualnie lub w grupie realizuje układy ruchowe, uzgadnia ich przebieg z innymi; inspirowane się dostępnymi przykładami, twórczo je przekształca i wykorzystuje własne pomysły;
- 8) improwizuje i tworzy krótkie formy muzyczne głosem, ruchem i na instrumentach, swobodnie lub według określonych zasad; testuje własne pomysły i modyfikuje je w oparciu o informację zwrotną;
- 9) identyfikuje w otoczeniu różnorodne brzmienia oraz źródła dźwięku; wykorzystuje je do realizacji zadań muzycznych, w tym zadań z użyciem nowych technologii;

- 10) tworzy ilustracje dźwiękowe, inscenizacje i akompaniamenty, wykorzystując ruch, gestodźwięki, głos, przedmioty codziennego użytku, instrumenty lub aplikacje i programy komputerowe;
- 11) odgrywa wybrane role w zespole muzycznym (np. dyrygent, chórzysta, członek zespołu, solista i inne); planuje i uzgadnia z innymi przebieg, interpretację i prezentację zadania muzycznego;
- 12) wyjaśnia pojęcia związane z podstawowymi elementami muzyki, np. rytm, melodia, metrum, tempo, dynamika; wykorzystuje tę wiedzę w działaniu, tworząc własne interpretacje;
- 13) koduje i dekoduje muzykę, wykorzystując notację muzyczną lub dowolne inne symbole; podczas działań korzysta z narzędzi analogowych i cyfrowych;
- 14) rejestruje i przetwarza dźwięki oraz udostępnia nagrania, szanując prawa autorskie i wykonawcze;
- 15) wykorzystuje narzędzia cyfrowe do działań twórczych i współpracy w zespole.

2. Uczeń jako słuchacz:

- 1) zachowuje się zgodnie z zasadami obowiązującymi w danym kontekście kulturowym podczas uczestnictwa w różnorodnych wydarzeniach muzycznych – moduł kultura;
- 2) słuchając muzyki, interpretuje ją za pomocą wybranych środków wyrazu i narzędzi, m.in. ruchu, słowa, gestodźwięków, instrumentów, rekwizytów, narzędzi cyfrowych, działań plastycznych i literackich;
- 3) rozpoznaje instrumenty muzyczne, grupuje je ze względu na sposób wydobycia dźwięku i identyfikuje ich brzmienie w słuchanych utworach;
- 4) dzieli się swoimi doświadczeniami jako słuchacz, wypowiada się na ich temat, używając wybranych pojęć związanych z głosami ludzkimi i technikami wokalnymi, formami (np. piosenka, pieśń, kanon, koncert, symfonia), gatunkami i stylami muzycznymi (np. opera, balet, musical, muzyka filmowa, tradycyjna, pop, rock, hip-hop), rodzajami zespołów wykonawczych (muzyka wokalna, instrumentalna, wokarno-instrumentalna, solo, w zespole, w chórze, w orkiestrze i inne) – moduł kultura;

- 5) wykorzystuje pojęcia dotyczące teatru muzycznego: scenografia, charakteryzacja, libretto, akt, scena, uwertura, aria; podaje przykłady utworów scenicznych i określa ich gatunek – moduł kultura;
 - 6) określa funkcje słuchanej muzyki (np. rozrywkowa, religijna, obrzędowa, sygnalizacyjna) zgodne z jej charakterem i kontekstem – moduł kultura
 - 7) analizuje charakter i przebieg zróżnicowanych stylistycznie utworów; odnajduje cechy charakterystyczne i wypowiada się na ich temat, stosuje przy tym podstawowe pojęcia dotyczące elementów muzyki – moduł kultura;
 - 8) opisuje w słuchanych utworach treści niezwiązane z muzyką (np. fabuła, ilustracyjność, emocjonalność, wartości i powiązania z innymi dziedzinami nauki i sztuki); formułuje nieoczywiste pytania i dociekliwie szuka na nie odpowiedzi – moduł kultura;
 - 9) wyjaśnia, jaką rolę odgrywa muzyka w mediach, reklamie, filmie, grach komputerowych; podaje lub tworzy przykłady jej zastosowania i oddziaływania na odbiorcę – moduł kultura.
3. Uczeń jako uczestnik kultury:
- 1) określa i uzasadnia swoje preferencje muzyczne, poszukuje informacji o wybranych przez siebie twórcach i wykonawcach oraz prezentuje je innym – moduł kultura;
 - 2) dokumentuje i prezentuje elementy dziedzictwa muzycznego swojej rodziny, szkoły lub społeczności, wykorzystuje dowolne formy ekspresji i dowolną technologię – moduł kultura;
 - 3) wskazuje przykłady wykorzystywania muzyki w działaniach społecznych i sam lub we współpracy z innymi wykorzystuje muzykę w sprawie istotnej dla niego lub społeczności – moduł kultura;
 - 4) rozpoznaje melodię i słowa hymnu państwowego i wykonuje go z zachowaniem należytej postawy; wyjaśnia okoliczności jego powstania i wykonywania – moduł kultura;
 - 5) wykonuje wybrane pieśni patriotyczne i na podstawie samodzielnie wyszukanych informacji wyjaśnia ich kontekst historyczny; formułuje opinię na temat ich roli dawniej i obecnie oraz wskazuje utwory współczesne o podobnej funkcji – moduł kultura;

- 6) omawia cechy polskiej muzyki tradycyjnej i wskazuje je w utworach z różnych okresów historycznych, w tym współczesności; stosuje wybrane pojęcia związane z folklorem, wyszukuje samodzielnie informacje na temat tradycji własnego regionu – moduł kultura;
 - 7) rozpoznaje w słuchanych lub oglądanych utworach polskie tańce narodowe; wskazuje ich charakterystyczne cechy i kontekst kulturowy – moduł kultura;
 - 8) rozpoznaje wybrane utwory Fryderyka Chopina i innych kompozytorów polskich; formułuje opinię na temat znaczenia ich twórczości dla polskiej i światowej kultury dawniej i współcześnie – moduł kultura;
 - 9) formułuje opinię na temat działalności artystycznej Ignacego Jana Paderewskiego, wyjaśnia jej znaczenie dla odzyskania przez Polskę niepodległości i porównuje z przykładami działalności współczesnych artystów zaangażowanych społecznie – moduł kultura;
 - 10) rozpoznaje i wykonuje hymn Unii Europejskiej, wyjaśnia historyczny i literacki kontekst jego powstania i wykonywania;
 - 11) samodzielnie wyszukuje informacje na temat tradycji muzycznych przynajmniej dwóch innych kultur, w tym jednej pozaeuropejskiej, porównuje je z polskimi tradycjami muzycznymi i formułuje na ich temat opinię, szanując różnorodność tych tradycji – moduł kultura;
 - 12) rozpoznaje po jednym utworze muzycznym z sześciu różnych okresów historycznych: średniowiecza, renesansu, baroku, klasycyzmu, romantyzmu i muzyki XX–XXI wieku; identyfikuje kompozytora, określa zespół wykonawczy i inne cechy charakterystyczne utworu – moduł kultura.
4. Uczeń w relacji ze sobą i innymi:
- 1) ocenia wpływ muzyki na własne samopoczucie i emocje, stosuje muzykę jako narzędzie wspierające jego dobrostan;
 - 2) wyjaśnia i stosuje zasady higieny głosu podczas recytacji i śpiewu;
 - 3) wyjaśnia i stosuje zasady higieny słuchu w codziennym życiu podczas słuchania i wykonywania muzyki;
 - 4) porusza się ze świadomością własnego ciała oraz jego położenia i ruchu w przestrzeni;

- 5) dokonuje samooceny wykonania zadania muzycznego, wyciąga wnioski, planuje i w miarę możliwości wdraża zmiany;
- 6) przyjmuje informację zwrotną na temat wykonania zadania muzycznego i udziela jej z poszanowaniem uczuć i potrzeb innych;
- 7) określa bezpieczne dla siebie granice w relacjach z innymi i zachowuje je podczas zabaw ruchowych, tańca i gry na instrumentach;
- 8) proponuje utwory do słuchania i wspólnego wykonywania; porównuje własne upodobania z gustami innych osób i, z poszanowaniem odmienności, formułuje opinię na ich temat lub rozmawia o nich;
- 9) proponuje zabawy i działania integracyjne z wykorzystaniem muzyki, współpracuje z innymi podczas ich przebiegu i dba o dobrą atmosferę w grupie.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Doświadczenia edukacyjne obligatoryjne. Uczeń:

- 1) co najmniej raz w roku uczestniczy w wydarzeniu z muzyką na żywo (koncert, spektakl muzyczny, audycja muzyczna lub inne);
- 2) w grupie, raz w roku współtworzy wydarzenie artystyczne, np. koncert, spektakl, występ, dla społeczności klasowej, szkolnej lub lokalnej – analizuje potrzeby odbiorców, planuje działania, uczestniczy w procesie twórczym, dzieli role, angażuje się w działania wykonawcze i organizacyjne, prezentuje efekty publiczności.

Doświadczenia edukacyjne fakultatywne – do wyboru minimum dwa w ciągu całego etapu edukacyjnego. Uczeń::

- 1) pracując w grupie, realizuje projekt łączący muzykę z innymi dziedzinami nauki i sztuki, np. festiwal nauki, film, teledysk, podcast, grę terenową, prezentację multimedialną;
- 2) samodzielnie lub w grupie tworzy utwór z wykorzystaniem: głosów, instrumentów lub narzędzi cyfrowych, także przy wsparciu sztucznej inteligencji;
- 3) bierze udział – na żywo lub online – w zwiedzaniu instytucji kultury albo spotkaniu z muzykiem, kompozytorem, artystą ludowym lub przedstawicielem innego zawodu muzycznego;
- 4) samodzielnie lub w grupie realizuje badanie dotyczące zainteresowań muzycznych innych osób lub wpływu muzyki na życie społeczne (rodziny, szkoły, społeczności), prezentują jego wyniki;

- 5) projektuje własną playlistę utworów muzycznych, prezentuje ją, opisując kryteria doboru i poddaje pod dyskusję, formułuje także opinię o playlistach innych uczniów;
- 6) projektuje własną mapę wydarzeń muzycznych, prezentuje ją, opisuje kryteria doboru i poddaje pod dyskusję, formułuje także opinię o mapach innych uczniów;
- 7) bada właściwości materiałów, buduje z nich prosty instrument i wykorzystuje go w ćwiczeniach twórczych.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej muzyki

Skuteczna realizacja podstawy programowej z przedmiotu muzyka zależy od nauczyciela, jego kompetencji dydaktycznych, kreatywności, a także umiejętności takich jak śpiew i gra na instrumencie. Są one warunkiem budowania pozytywnej relacji z uczniami, w której nauczyciel odgrywa rolę przewodnika, inspiratora i organizatora doświadczeń muzycznych uczniów. Jego zadaniem jest uwrażliwienie uczniów na piękno muzyki, jej obecność w życiu codziennym, kulturze i historii, rozwijanie umiejętności muzycznych, ale przede wszystkim kształtowanie postawy aktywnego i świadomego odbiorcy oraz twórcy kultury. Nauczyciel muzyki wspiera indywidualne potrzeby uczniów, ich ekspresję twórczą, samodzielność i refleksyjność. Dąży do aktywnego włączania wszystkich uczniów w działania muzyczne, które rozwijają ich kompetencje poznawcze, społeczne (współpraca, dbanie o innych), osobiste (dbanie o siebie, w tym wyrażanie emocji) i poczucie sprawczości (nastawienie na rozwój i samorealizacja). Pomaga to w budowaniu przekonania, że zdolności podlegają zmianom i mogą się rozwijać dzięki zaangażowaniu, wysiłkowi i wytrwałości. Kultura pracy na lekcji koncentruje się na procesie uczenia się, w tym aktywności samego ucznia i jego emocjonalnym zaangażowaniu w działania muzyczne. W nauczaniu muzyki sam proces jest ważniejszy niż efekt końcowy i precyzja wykonania. Dzięki temu edukacja muzyczna jest dostępna dla wszystkich uczniów, niezależnie od ich poziomu zdolności, umiejętności i wcześniejszych doświadczeń muzycznych.

Fundamentem zajęć muzycznych są działania praktyczne: śpiew, gra na instrumentach, ruch przy muzyce, słuchanie i tworzenie. Nauczyciel stwarza warunki do uczestnictwa w aktywnościach indywidualnych i zespołowych. Wiedza o muzyce i rozumienie jej funkcji rozwijane są podczas działań muzycznych i tym działaniom podporządkowane.

Efektywność nauczania muzyki zależy od zapewnienia optymalnych warunków organizacyjnych, w tym odpowiedniej liczby uczniów uczestniczących w aktywnościach

muzycznych, dostosowanej do warunków lokalowych, akustycznych i dostępnego instrumentarium. Umożliwia to indywidualne podejście do ucznia, monitorowanie jego postępów, zapewnienie bezpieczeństwa podczas zadań muzyczno-ruchowych oraz troskę o higienę głosu i słuchu. Zapewnia również warunki do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

W realizacji celów edukacji muzycznej pomocne może być uzupełnienie zajęć obowiązkowych o różnorodne formy dodatkowe. Inicjatywy takie jak chór, zespoły wokalne, instrumentalne, wokально-instrumentalne czy taneczne, a także inne formy aktywności muzycznej, np. klub melomana, warsztaty muzyczne, szkolne radio czy studio nagrań, mogą tworzyć przestrzeń sprzyjającą twórczej ekspresji uczniów. Ich obecność w środowisku szkolnym wspiera rozwój pasji, budowanie relacji i pogłębianie kompetencji muzycznych.

Edukacja muzyczna wymaga świadomie zaplanowanych różnorodnych doświadczeń edukacyjnych. Doświadczenia te mogą być organizowane przez szkołę we współpracy z instytucjami kultury, artystami, rodzicami, a także uczniami, dzięki czemu tworzy się wspólne środowisko kulturalne.

Realizacja założeń podstawy programowej wymaga odpowiednio przygotowanej przestrzeni, sprzyjającej praktycznemu i twórczemu działaniu uczniów. Wyposażenie pracowni muzycznej powinno obejmować:

- 1) różnorodne instrumenty do dyspozycji nauczyciela i uczniów, w liczbie pozwalającej na udział całej grupy w działaniach zespołowych;
- 2) sprzęt do odtwarzania, nagrywania i przetwarzania dźwięku, np. komputer z dostępem do Internetu i oprogramowaniem muzycznym;
- 3) ekran multimedialny z tablicą z pięciolinia;
- 4) zasoby biblioteczne, np. nuty, śpiewniki, fonoteka, filmoteka, dostęp do platform streamingowych audio i audio-wideo.

Do prowadzenia zajęć muzyki oprócz pracowni muzycznej wykorzystywane są także inne przestrzenie szkolne i pozaszkolne, w szczególności plener i miejsca publiczne, sprzyjające improwizacji, ruchowi przy muzyce i prezentacji twórczości uczniów.

PLASTYKA

Cele nauczania

1. Rozwijanie kreatywności, własnych zainteresowań, twórczej wyobraźni i sprawczości poprzez swobodną ekspresję twórczą.
2. Doświadczenie procesu twórczego w różnych formach i technikach.
3. Kształtowanie tożsamości kulturowej poprzez uczestnictwo w kulturze.
4. Rozumienie funkcji sztuk plastycznych, kształtowanie postawy odbiorcy, uczestnika i twórcy kultury.
5. Inicjowanie i realizowanie indywidualnych i zespołowych działań plastycznych.
6. Rozwijanie umiejętności łączenia sztuk plastycznych z różnymi dziedzinami wiedzy i twórczości.
7. Interpretowanie dzieł z uwzględnieniem najważniejszych pojęć dotyczących sztuki, rozpoznawanie wybranych artystów i dzieł w kontekście czasów, w których powstały.
8. Doświadczenie oddziaływania sztuki na dobrostan i samopoznanie, odnajdywanie radości tworzenia.

Specyfika i struktura przedmiotu

Przedmiot plastyka w klasach IV–VII ma na celu rozwijanie naturalnej potrzeby ekspresji twórczej uczniów, kształtowanie ich wrażliwości estetycznej oraz przygotowanie do świadomego i pełnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym. Zajęcia nastawione są przede wszystkim na rozwijanie kompetencji przekrojowych: kreatywnego myślenia, krytycznego myślenia, dbania o siebie, kierowania sobą, a także na rozwijanie sprawczości: samoregulacji i przekonania o własnej skuteczności.

Nauczanie oparte jest na działaniu, doświadczeniu i eksperymentowaniu z różnorodnymi technikami, mediami i środkami wyrazu artystycznego. Szczególny nacisk położony jest na proces twórczy oraz zaangażowanie ucznia, a nie wyłącznie na efekt końcowy.

Istotnym elementem zajęć jest poszerzanie obszaru plastyki o nowe media i współczesne środki artystyczne oraz rozwijanie kompetencji cyfrowych, co pozwala uczniowi lepiej odnaleźć się w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości wizualnej. W czasie lekcji uczniowie poznają zarówno tradycyjne formy wypowiedzi artystycznej, jak i nowoczesne technologie oraz sposoby komunikacji wizualnej.

Ważnym elementem nauczania plastyki jest pozostawienie dużej autonomii nauczycielowi, który może samodzielnie dobierać tematy zajęć, zagadnienia do potrzeb, możliwości i zainteresowań klasy. Takie podejście nie tylko wspiera motywację do nauki uczniów, lecz także sprzyja integrowaniu treści poruszanych w czasie lekcji plastyki z innymi przedmiotami szkolnymi, w szczególności z językiem polskim, historią, muzyką i informatyką.

Struktura przedmiotu obejmuje działy:

1. Własna aktywność twórcza – tworzę, wyrażam, interpretuję.
2. Techniki plastyczne – rozpoznaję, dobieram, stosuję.
3. Sztuka jako komunikat – rozumiem, interpretuję, dyskutuję.
4. Sztuka w życiu codziennym – poszukuję, dostrzegam, uczestniczę.

W każdym dziale nauczyciel wybiera do realizacji z klasą przynajmniej jeden fakultatywny efekt uczenia się.

W podstawie programowej plastyki wyodrębniono moduł kultura. W module tym znajdują się efekty pojawiające się w przedmiotach: język polski, historia, plastyka i muzyka, które przygotowują uczniów do samodzielnego uczestnictwa w kulturze wysokiej i rozumienia znaczenia kultury w utrzymywaniu dobrostanu.

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Własna aktywność twórcza – tworzę, wyrażam, interpretuję.

Pytanie wiodące: Po co tworzę sztukę?

Uczeń:

- 1) wyraża własne uczucia, wyobrażenia i pomysły poprzez swobodną ekspresję twórczą;
- 2) stosuje dowolnie wybrane środki wyrazu, takie jak linia, plama, kolor, walor, faktura, kompozycja, kształt; posługuje się nimi dla wyrażania treści, nastroju czy emocji;
- 3) eksperymentuje z kolorami podstawowymi, pochodnymi, czystymi, złamanymi, dopełniającymi, ciepłymi, zimnymi i innymi, a zdobyte doświadczenia stosuje w swoich pracach;
- 4) planuje pracę plastyczną od koncepcji do wykonania, dobierając odpowiednie medium i technikę;
- 5) maluje, rysuje, rzeźbi z obserwacji i z wyobraźni;

- 6) wypowiada się na ważny dla niego temat społeczny poprzez działanie artystyczne – moduł kultura;
- 7) rozpoznaje podstawowe rodzaje sztuk performatywnych i podejmuje działanie twórcze w wybranej formie – moduł kultura;
- 8) improwizuje krótkie scenki teatralne w parach i grupach, przyjmując pomysły innych i twórczo je rozwijając;
- 9) opowiada o sobie i swojej społeczności za pomocą wybranego zespołowego działania teatralnego z użyciem elementów oprawy plastycznej, np. rekwizytów, kostiumów, masek – moduł kultura;
- 10) modeluje bryły i reliefy, konstruuje proste formy przestrzenne z zastosowaniem różnych materiałów;
- 11) wykorzystuje w fotografii wybrany rodzaj światła: miękkie/twarde, rozproszone/punktowe, na wysokim kluczu/na niskim kluczu, padające z różnych kierunków, ciepłe/zimne – do uzyskania określonego charakteru zdjęcia;
- 12) inspirowane sztuką ludową oraz kulturą różnych regionów Polski i świata, tworząc prace plastyczne – moduł kultura;
- 13) realizuje własne działania twórcze inspirowane sztuką współczesną;
- 14) rozpoznaje znaczenie aktywności twórczych dla swojego dobrostanu i samopoczucia;
- 15) podejmuje próby integracji sztuk, tworząc prace z pogranicza plastyki i innych dziedzin np. video-art, street art, land art, komiks 3D, design artystyczny, interaktywne plakaty;
- 17) tworzy indywidualnie, w parach lub w grupie pracę plastyczną inspirowaną obrazem, muzyką, literaturą, filmem lub spektaklem teatralnym.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) opisuje warstwę wizualną wybranego spektaklu teatralnego i projektuje związaną z nim dowolną formę grafiki użytkowej, np. plakat teatralny, program teatralny, zaproszenie – moduł kultura;
- 2) konstruuje lalki teatralne, np. lalki cieniowe, pacynki, kukielki, i tworzy scenkę z ich użyciem według własnego pomysłu;
- 3) opowiada interesującą go historię, tworząc krótką formę filmową lub animację – moduł kultura;

- 4) prezentuje ważne dla siebie treści za pomocą materiałów audiowizualnych;
- 5) tworzy reportaż fotograficzny, wykorzystując różne rodzaje planów: detal, zbliżenie, półzbliżenie, pełny, ogólny;
- 6) tworzy pracę site-specific związaną z wybraną przestrzenią w szkole lub jej otoczeniu.

2. Techniki plastyczne – rozpoznaję, dobieram, stosuję.

Pytanie wiodące: Jakimi technikami mogę się posługiwać, by poprzez sztukę wyrażać swoje myśli i uczucia?

Uczeń:

- 1) rozpoznaje podstawowe techniki plastyczne i wykorzystuje je do tworzenia własnych prac plastycznych;
- 2) dobiera narzędzia i materiały do wybranej techniki plastycznej;
- 3) łączy różne techniki plastyczne w celu uzyskania zamierzonych efektów wizualnych.
- 4) eksperymentuje z materiałami i technikami w poszukiwaniu własnego sposobu wypowiedzi plastycznej;
- 5) rozwija swoje zainteresowania poprzez tworzenie prac plastycznych z zastosowaniem technik tradycyjnych i technologii cyfrowych;
- 6) tworzy pracę na zaproponowany przez nauczyciela temat w wybranej technice plastycznej oraz medium, np. malarskim, graficznym, rysunkowym, nowych mediów, łączonym, fotograficznym, performatywnym.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) eksperymentuje z kolażem cyfrowym i grafiką 3D, tworząc autorskie realizacje plastyczne;
- 2) stosuje techniki mieszane w celu uzyskania oryginalnych efektów wizualnych oraz wyrażenia indywidualnych przemyśleń i uczuć;
- 3) dokumentuje i prezentuje proces twórczy swojej pracy plastycznej lub pracy innego ucznia, wykorzystując dostępne narzędzia cyfrowe, np. fotografię, aplikacje graficzne, nagrania audio/wideo.

3. Sztuka jako komunikat – rozumiem, interpretuję, dyskutuję.

Pytanie wiodące: Jak mogę rozumieć sztukę i o niej opowiadać?

Uczeń:

- 1) rozpoznaje dzieła architektury i sztuk plastycznych należące do dziedzictwa kulturowego Polski, Europy i świata – moduł kultura;
- 2) porównuje dzieła sztuki z różnych okresów historycznych, takich jak prehistoria, starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność, oraz wskazuje, jak sztuka odpowiada na potrzeby i charakter swojej epoki – moduł kultura;
- 3) określa rolę środków plastycznych w mediach, reklamie, filmie, grach komputerowych oraz omawia przykłady ich zastosowania i oddziaływania na odbiorcę – moduł kultura;
- 4) wyszukuje potrzebne informacje o sztuce, korzystając z różnorodnych źródeł, w tym z narzędzi opartych na sztucznej inteligencji, oraz weryfikuje te informacje;
- 5) opisuje obraz lub inne dzieło sztuki z wykorzystaniem pojęć języka plastycznego, takich jak linia, barwa, gama barwna, plama, kształt, kontur, światłocien, kompozycja, perspektywa, walor, bryła, faktura – moduł kultura;
- 6) interpretuje dzieła sztuki współczesnej i podejmuje dyskusję na temat różnych interpretacji tych dzieł – moduł kultura;
- 7) opisuje wrażenia estetyczne wywołane odbiorem dzieła sztuki, podejmuje dyskusję na ich temat – moduł kultura;
- 8) opowiada i dzieli się z innymi uczniami swoimi doświadczeniami i wrażeniami jako twórca prac plastycznych – moduł kultura;
- 9) udziela konstruktywnej informacji zwrotnej dotyczącej prac plastycznych i ją przyjmuje oraz decyduje o jej wykorzystaniu;
- 10) wyjaśnia najważniejsze zasady prawa autorskiego w odniesieniu do wytworów sztuki, stosuje te zasady w sytuacjach życia codziennego, także w świecie cyfrowym.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wyjaśnia, czym jest inspiracja, oryginał, kopia, reprodukcja i falsyfikat, wykorzystuje te pojęcia w rozmowach na temat bieżących lub historycznych wydarzeń dotyczących sztuki – moduł kultura.

4. Sztuka w życiu codziennym – poszukuję, dostrzegam, uczestniczę.

Pytanie wiodące: W jaki sposób sztuka wpływa na otoczenie i jakość codziennego życia?

Uczeń:

- 1) projektuje różne formy grafiki użytkowej, np. plakat, zaproszenie, afisz, kartka świąteczna, logo, na potrzeby własne i najbliższego środowiska;
- 2) rozpoznaje dziedziny sztuki użytkowej, takie jak wzornictwo przemysłowe, ceramika, meblarstwo, elementy małej architektury, grafika i projektowanie, w tym grafika komputerowa i ocenia wybrane obiekty sztuki użytkowej pod względem estetycznym i funkcjonalnym – moduł kultura;
- 3) projektuje w zespole wybrany obiekt sztuki użytkowej, np. nakrycie głowy, okulary, element zastawy stołowej, mebel, tworzy jego przestrzenny prototyp i modyfikuje go w oparciu o informację zwrotną;
- 4) charakteryzuje i ocenia estetykę otoczenia: architekturę, małą architekturę i architekturę krajobrazu w przestrzeni publicznej, formułuje i uzasadnia swoją opinię oraz podejmuje dyskusję na ten temat – moduł kultura;
- 5) opisuje swoje wrażenia z lokalnego wydarzenia kulturalnego, w którym brał udział, i formułuje jego ocenę – moduł kultura;
- 6) rozpoznaje zależności pomiędzy elementami wizualnymi w przyrodzie i architekturze oraz wykorzystuje je podczas tworzenia pracy plastycznej;
- 7) rozpoznaje w kulturze popularnej źródła inspiracji sztuką dawną i współczesną – moduł kultura;
- 8) projektuje budowlę przyszłości wkomponowaną w otoczenie;
- 9) dostrzega obecność sztuki i elementów plastycznych w otaczającej go przestrzeni i codziennym życiu, np. w architekturze, przedmiotach codziennego użytku, wystroju wnętrz, reklamie, modzie, dzieli się swoimi spostrzeżeniami i dyskutuje na ten temat – moduł kultura;
- 10) eksperymentuje z cyfrową obróbką zdjęć w wybranym programie graficznym.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wykonuje w grupie makietę budowli lub założenia urbanistycznego;
- 2) rozwija swoją uważność, uczestnicząc w fotograficznym spacerze, podczas którego wykonuje zdjęcia tego, co go zainteresowało, i rozmawia o swoim wyborze;
- 3) dostrzega przejawy manipulacji wizualnej w reklamie, filmie, fotografii – w tym, jak są tworzone, wybierane i zestawiane ze sobą treści;
- 4) projektuje w dowolnym programie komputerowym w przestrzeni kolorów RGB wybraną formę grafiki użytkowej;

- 5) projektuje i drukuje zaprojektowaną w przestrzeni kolorów CMYK wybraną formę grafiki użytkowej.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Uczeń:

- 1) przynajmniej dwa razy w cyklu kształcenia odwiedza z klasą wystawę sztuki. Wymienia się refleksjami, w jaki sposób dzieła na niego oddziałują oraz dzięki jakim użytym środkom ekspresji artyści osiągnęli zaobserwowane efekty wizualne;
- 2) pracując w grupie, realizuje projekt artystyczny, angażuje się w działania twórcze, wykonawcze i organizacyjne;
- 3) przynajmniej raz w roku tworzy w plenerze, decyduje przy tym o formie pracy, technice i zastosowanych środkach wyrazu;
- 4) w grupie zwiedza on-line galerię lub muzeum i poznaje prezentowane tam dzieła sztuki, na tej podstawie tworzy własną galerię sztuki;
- 5) przynajmniej dwa razy w cyklu kształcenia uczestniczy w spotkaniu na żywo lub on-line z artystą lub kuratorem wystawy, słucha podcastu lub ogląda film o artyście; wymienia się refleksjami i dyskutuje o inspiracjach, procesie twórczym i przesłaniu sztuki;
- 6) indywidualnie, w parach lub w grupie tworzy wielkoformatową pracę plastyczną;
- 7) w grupie organizuje wystawę swoich prac, przygotowuje wernisaż z obudową promocyjną wystawy;
- 8) pracując w grupie, wypowiada się na ważny dla grupy temat w krótkiej formie teatralnej, korzystając z języka i narzędzi pedagogiki teatru;
- 9) projektuje przestrzeń, np. swój pokój, mieszkanie, klasę szkolną, wybraną przestrzeń na zewnątrz, z uwzględnieniem kryteriów estetycznych i funkcjonalnych;
- 10) tworzy wypowiedź artystyczną na wybrany temat inspirowaną street artem, np. plakat, mural w wersji papierowej, projekt szablonu lub kolaż cyfrowy.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej plastyki

Podstawową formą pracy w czasie lekcji są zadania praktyczne: malowanie, rysowanie, konstruowanie, fotografowanie, działania teatralne i tworzenie za pomocą nowych mediów. Wiedza o sztuce i technikach plastycznych jest nabywana głównie w toku działań twórczych. Jeden temat może być realizowany podczas jednej lub kilku godzin lekcyjnych, a czas wykonywania zadań dostosowany jest do indywidualnych predyspozycji uczniów.

Nauczyciel jest przewodnikiem i inspiratorem. Znając specyfikę grupy oraz potrzeby i możliwości uczniów, dostosowuje do nich formy i metody pracy, a także temat, liczbę godzin lekcyjnych i przestrzeń zajęć. Inspiruje i motywuje uczniów do pracy, zachęca ich do własnej ekspresji, jest dla nich przewodnikiem w świecie sztuki. Wspiera ich samodzielność i refleksyjność, zachęca także do wspólnych poszukiwań i pokazuje różne możliwości, nie narzucając gotowych rozwiązań.

Lekcje plastyki są okazją do prowadzenia dialogu i wspólnych poszukiwań twórczych. Uczniowie uczą się udzielania sobie konstruktywnej i wspierającej informacji zwrotnej. Dyskusje powinny być prowadzone w oparciu o wolność wypowiedzi, przy jednoczesnym zachowaniu szacunku do drugiego człowieka.

Ważne jest podkreślanie, że w sztuce istnieje wiele prawidłowych rozwiązań, a różnorodność postaw i sposobów podejścia do tematów stanowi wartość i zasób grupy. Istotną częścią lekcji plastyki jest także tworzenie wspólnych projektów artystycznych, co sprzyja budowaniu poczucia przynależności do wspólnoty.

W trakcie zajęć realizowane są tematy, których celem jest powstanie dzieła, oraz zadania o charakterze eksperymentalnym. Eksperymentowanie pozwala uczniom na odkrywanie radości tworzenia i poszukiwanie własnych rozwiązań, co sprzyja rozwojowi kreatywności. Na lekcjach plastyki proces twórczy jest równie ważny jak efekt końcowy. Uczniowie uczą się, że popełnianie błędów jest naturalnym elementem rozwoju i pomaga głębiej zrozumieć temat. Ocenianie prac ma przede wszystkim charakter motywujący – pokazuje mocne strony, wskazuje obszary do dalszej pracy i wzmacnia poczucie wartości i sprawczości uczniów.

Szkoła powinna zapewnić dobrze oświetloną, przestronną pracownię, przeznaczoną do lekcji plastyki. Niezbędne jest mocne oświetlenie naturalne i sztuczne oraz możliwość całkowitego zaciemnienia sali. Pracownia powinna umożliwiać swobodną aranżację przestrzeni, aby uczniowie mogli tworzyć przy stołach, na sztalugach lub na podłodze. Stoły powinny być wykonane z materiałów odpornych na zarysowania i mieć możliwość dowolnego ustawienia. Wyposażenie pracowni powinno obejmować obszerne zlewy, szafki na materiały plastyczne i prace, suszarkę do prac, regał z półkami na prace większych formatów oraz miejsce do prezentacji dzieł i materiałów. Niezbędne są także: rzutnik, komputer z oprogramowaniem do grafiki rastrowej, wektorowej, montażu wideo i animacji, zestaw pojemników z gliną oraz 2–3

lampy do kierunkowego oświetlenia. Nauczyciel plastyki powinien mieć możliwość korzystania z pracowni informatycznej w czasie zajęć.

Podczas większości lekcji uczniowie mają możliwość wyboru tematu pracy, co pozwala im odkrywać własne zainteresowania i budować poczucie sprawczości. Daje to nauczycielowi okazję do lepszego poznania swoich uczniów.

Uczniowie korzystają zarówno z tradycyjnych technik plastycznych, jak i nowych mediów oraz sztuk performatywnych. Mogą łączyć różne media, eksperymentować ze środkami wyrazu i poszukiwać własnych sposobów realizacji tematów.

Ważnym elementem edukacji artystycznej są działania poza murami szkoły, umożliwiające uczniom kontakt z różnymi formami sztuki i kultury. W miarę możliwości organizowane są wycieczki do galerii, muzeów, teatrów, parków, na wydarzenia kulturalne oraz spaceru uwrażliwiające na otoczenie i plenery w okolicach szkoły.

Zwiedzanie zabytków, muzeów i galerii może być również realizowane on-line. Ważne miejsce w procesie dydaktycznym zajmują także rozmowy z artystami i odwiedzanie ich pracowni.

W realizacji zajęć plastycznych szczególne znaczenie ma wzmocnienie postawy nastawionej na rozwój i budowanie przekonania o własnej sprawczości. Niezależnie od indywidualnych przekonań uczniów o posiadanych zdolnościach plastycznych lub ich braku, ważne jest stwarzanie takich działań i doświadczeń edukacyjnych, w których uczniowie dostrzegają, że wysiłek, zaangażowanie i wytrwałość w realizacji zadań artystycznych prowadzą do stopniowej poprawy umiejętności i osiągania coraz lepszych efektów. Dzięki temu lekcje plastyki stają się przestrzenią rozwijania poczucia sprawczości, odwagi twórczej i samodzielnego podejmowania decyzji w procesie tworzenia.

HISTORIA

Cele nauczania

1. Budowanie tożsamości i poczucia przynależności do wspólnot, szczególnie narodowej i państwowej, opartych na przeszłości i pamięci o niej.
2. Rozwijanie gotowości do prezentowania i uzasadniania własnych poglądów i przekonań dotyczących przeszłości, przy jednoczesnej akceptacji istnienia różnych punktów widzenia oraz podejmowaniu próby ich zrozumienia i poszukiwania kompromisu.

3. Odczytywanie intencji stojących za działaniami grup i jednostek w przeszłości oraz formułowanie ocen tych działań z uwzględnieniem różnych systemów wartości.
4. Zainteresowanie historią i jej poznawaniem jako praktyką pogłębiania własnej wiedzy i rozumienia oraz dochodzenia do prawdy.
5. Analizowanie i interpretacja źródeł i przekazów historycznych oraz tworzenie narracji przy wykorzystaniu wiedzy historycznej.
6. Rozumienie związków przestrzenno-czasowych i przyczynowo – skutkowych pomiędzy zdarzeniami przeszłymi oraz wpływu historii na współczesny świat i najbliższe otoczenie.
7. Znajomość i rozumienie wybranych wiadomości o przeszłości (dat, postaci, procesów historycznych, terminów i wydarzeń i zjawisk), potrzebnych do wytworzenia poczucia przynależności do wspólnot, szczególnie narodowej i państwowej, oraz wykorzystywania ich do rozwijania umiejętności historycznych.

Specyfika i struktura przedmiotu

Cykl edukacyjny zaplanowano w taki sposób, aby rozpoczynał się od tematyki wprowadzającej w specyfikę przedmiotu i rozbudzającej zainteresowanie przeszłością w pierwszych miesiącach nauki w klasie IV (następnie wraca się do tych wątków w kolejnych klasach). W dalszych miesiącach nauki w klasie IV i w kolejnych klasach koncepcja obejmuje chronologiczno-problemowy kurs od starożytności po współczesność, z dominującą rolą historii narodu i państwa polskiego.

W podstawie programowej efekty uczenia się są zgrupowane wokół 50 kluczowych zagadnień. Pozwoli to na głębsze zrozumienie prezentowanych zagadnień i kształcenie różnorodnych umiejętności, a także pozostawi przestrzeń do autonomicznych działań nauczyciela.

Ramy chronologiczne obejmują: w klasach IV–VI okres od pradziejów do przełomu XIX/XX w., w klasach VII i VIII okres od przełomu XIX/XX do co najmniej 2004 r.

W podstawie programowej uwzględnione są efekty, które dotyczą: historii regionalnej i lokalnej; krytycznej analizy i interpretacji różnorodnych źródeł wiedzy, w tym różnych gatunków źródeł historycznych; projektów uczniowskich (tzw. doświadczeń edukacyjnych) związanych z indywidualnymi zainteresowaniami uczniów.

W ramach przedmiotu realizowane są moduł filozoficzny i moduł kultura.

Oczekiwane efekty uczenia się

Klasy IV–VI

1. Refleksja nad historią jako nauką. Uczeń:
 - 1) przedstawia różne znaczenia terminu historia, używając pojęć: przeszłość, nauka o przeszłości, opowieść;
 - 2) wyjaśnia przydatność znajomości historii dla życia ludzi we współczesności;
 - 3) wskazuje podobieństwa i różnice między historią a fikcją literacką i dziejami legendarnymi – moduł kultura;
 - 4) wyjaśnia, na czym polega praca historyka i skąd czerpiemy wiedzę o przeszłości, używając pojęć: źródło historyczne i wiarygodność źródła;
 - 5) podaje przykłady źródeł historycznych – moduł kultura;
 - 6) podejmuje próby zdobycia informacji o przeszłości, korzystając ze źródeł historycznych.

2. Elementy historii rodzinnej, lokalnej i regionalnej. Uczeń:
 - 1) zbiera informacje na temat swojej rodziny oraz pamiątki rodzinne i opowiada o nich – moduł kultura;
 - 2) analizując mapę, wymienia regiony Polski oraz wskazuje swój region zamieszkania;
 - 3) przedstawia historię swojej okolicy, wymienia postacie szczególnie dla niej zasłużone i identyfikuje formy ich upamiętnienia – moduł kultura;
 - 4) wskazuje wybrane zabytki historyczne w swoim regionie, wyjaśnia ich znaczenie i konieczność ich ochrony – moduł kultura;
 - 5) przedstawia legendy związane ze swoją okolicą i wskazuje w nich elementy poświadczone historycznie i fikcyjne.

3. Wspólnota państwowa. Uczeń:
 - 1) identyfikuje symbole państwowe: barwy, godło, hymn państwowy oraz wyjaśnia ich znaczenie dla wspólnoty narodowej i państwowej;
 - 2) wyjaśnia znaczenie świąt państwowych dla budowania wspólnoty i podaje przykłady świąt;
 - 3) wyjaśnia znaczenie obrzędów, tradycji i zwyczajów regionalnych dla budowania wspólnoty i wskazuje ich odmienność w różnych częściach Polski.

4. Czas i miejsce wydarzeń historycznych. Uczeń:

- 1) posługuje się pojęciami związanymi z chronologią: data, nasza era, przed naszą erą, rok, stulecie, tysiąclecie, wiek oraz stosuje zasady określania wieku wydarzeń przed naszą erą i naszej ery;
- 2) oblicza upływ czasu między wydarzeniami historycznymi;
- 3) porządkuje chronologicznie wydarzenia z wykorzystaniem osi czasu;
- 4) wyjaśnia, czym jest mapa historyczna, i odczytuje z niej informacje, posługując się legendą.

5. Od jaskiń do miast – początki cywilizacji. Uczeń:

- 1) przedstawia proces rewolucji neolitycznej, używając pojęć: koczowniczy i osiadły tryb życia, Żyzny Półksiężyc, i wyjaśnia wpływ warunków środowiskowych na proces zmian;
- 2) przedstawia życie w starożytnym Egipcie, używając pojęć: faraon, hieroglify, piramidy, politeizm, życie pozagrobowe;
- 3) wyszukuje przykłady osiągnięć starożytnej cywilizacji egipskiej, które przetrwały do naszych czasów i wyjaśnia ich wpływ na współczesną Europę – moduł kultura;
- 4) wyjaśnia rolę pisma dla powstania cywilizacji oraz ocenia jego znaczenie w życiu współczesnego człowieka – moduł kultura.

6. Dziedzictwo starożytnej Grecji. Uczeń:

- 1) opisuje społeczeństwo ateńskiej polis w czasach Peryklesa, używając pojęć: agora, Akropol, demokracja, miasto-państwo, obywatele;
- 2) analizując mapę historyczną, wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na funkcjonowanie społeczeństwa oraz wskazuje na mapie współczesnego świata zasięg cywilizacji greckiej;
- 3) przedstawia osiągnięcia cywilizacji greckiej, używając pojęć: demokracja, filozofia, igrzyska olimpijskie, mitologia, sztuka, teatr, i wyjaśnia jej wpływ na współczesną Europę – moduł filozoficzny, moduł kultura.

7. Dziedzictwo starożytnego Rzymu. Uczeń:

- 1) opisuje społeczeństwo starożytnego Rzymu w czasach Juliusza Cezara, używając pojęć: imperium, niewolnicy, obywatele;

- 2) analizując mapę historyczną, wskazuje położenie Rzymu i największy zasięg imperium rzymskiego, a także wskazuje na mapie współczesnego świata zasięg cywilizacji rzymskiej;
 - 3) przedstawia osiągnięcia cywilizacji rzymskiej, używając pojęć: akwedukt, amfiteatr, cesarstwo, łacina, łuk triumfalny, prawo rzymskie, republika, i wyjaśnia jej wpływ na współczesną Europę – moduł kultura.
8. Narodziny chrześcijaństwa. Uczeń:
- 1) przedstawia założenia religii chrześcijańskiej, używając pojęć: dekalog, Mesjasz, monoteizm, i wyjaśnia związek chrześcijaństwa z judaizmem – moduł kultura;
 - 2) ustala wiek powstania religii chrześcijańskiej i uznania jej za religię panującą w Rzymie oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
 - 3) analizując mapę historyczną, wskazuje miejsce narodzin i kierunki rozprzestrzenienia się chrześcijaństwa w imperium rzymskim;
 - 4) wyjaśnia powody przyjmowania chrześcijaństwa przez członków różnych grup społecznych w imperium rzymskim i wyjaśnia wpływ chrześcijaństwa na współczesną Europę.
9. Średniowieczna Europa. Uczeń:
- 1) przedstawia przemiany wspólnot społecznych w średniowieczu, używając pojęć: chrześcijaństwo, monarchia, plemię, samorząd, senior, stan, wasal;
 - 2) analizując mapy historyczne Europy, porównuje zasięg chrześcijaństwa między wczesnym i późnym średniowieczem;
 - 3) analizując źródła, na wybranych przykładach porównuje warunki życia codziennego mieszkańców wsi, miast, zamków i klasztorów;
 - 4) przedstawia osiągnięcia średniowiecznej Europy, używając pojęć: sztuka gotycka, sztuka romańska, uniwersytet, i wyjaśnia ich wpływ na współczesną Europę – moduł kultura.
10. Od plemienia do królestwa – narodziny Polski. Uczeń:
- 1) przedstawia państwo Mieszka I, używając pojęć: drużyna, gród, książę, plemię, oraz uwzględniając postać Dobrawy;

- 2) podaje daty: chrztu Mieszka I i koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 3) analizując mapę historyczną, przedstawia rozwój terytorialny państwa pierwszych Piastów;
- 4) opisuje różne metody poznawania przeszłości wykorzystywane do badań nad okresem wczesnopiastowskim.

11. Ziemie polskie w okresie rozbicia dzielnicowego. Uczeń:

- 1) przedstawia przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego, używając pojęć: pryncypat, testament Bolesława Krzywoustego, zasada senioratu;
- 2) wyjaśnia przyczyny sprowadzenia Zakonu Krzyżackiego do Polski i przedstawia jego skutki;
- 3) przedstawia przemiany społeczno-gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego i wyjaśnia ich wpływ na losy własnego lub wybranego regionu;
- 4) wskazuje zabytki sztuki romańskiej i gotyckiej w Polsce, w tym we własnym lub wybranym regionie, oraz formułuje i uzasadnia opinię na temat konieczności ich ochrony – moduł kultura.

12. Zjednoczone królestwo – Polska ostatnich Piastów. Uczeń:

- 1) porównuje dokonania Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego, używając pojęć: Akademia Krakowska, koronacja, monarchia stanowa, sojusz polityczny;
- 2) podaje daty: koronacji królewskiej Władysława Łokietka i wygaśnięcia dynastii Piastów na tronie Polski oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 3) analizując mapę historyczną, przedstawia zmiany terytorialne państwa ostatnich Piastów.

13. Początki państwa polsko-litewskiego i relacje z Krzyżakami. Uczeń:

- 1) przedstawia przebieg sporu polsko-krzyżackiego oraz przyczyny i następstwa unii polsko-litewskiej, używając pojęć: chrystianizacja, unia personalna;
- 2) podaje datę bitwy pod Grunwaldem i porządkuje chronologicznie: umowę w Krewie i II pokój toruński oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 3) analizując mapę historyczną, przedstawia zasięg państwa polsko-litewskiego oraz zmiany granic na mocy I i II pokoju toruńskiego;

- 4) wyjaśnia wpływ rządów Jadwigi i Władysława Jagiełły na przemiany kulturowe w Królestwie Polskim i Wielkim Księstwie Litewskim – moduł kultura;
- 5) analizując teksty kultury, przedstawia Zawiszę Czarnego jako ideał rycerza średniowiecznego, formułuje i uzasadnia opinię na temat aktualności etosu rycerskiego i poddaje ją pod dyskusję – moduł kultura.

14. Ku nowej epoce. Uczeń:

- 1) przedstawia i ocenia przyczyny i skutki wypraw odkrywczych z perspektywy Europejczyków i ludów pozaeuropejskich, używając pojęć: handel międzykontynentalny, kolonizacja, niewolnictwo, Nowy Świat, Stary Świat, wyprawy dalekomorskie, rozwój techniki morskiej;
- 2) przedstawia przemiany światopoglądowe w epoce renesansu, używając pojęć: humanizm, reformacja, renesans – moduł kultura;
- 3) podaje datę uznawaną za moment odkrycia Ameryki przez Krzysztofa Kolumba oraz porządkuje chronologicznie: wystąpienie Marcina Lutra, wynalezienie druku przez Jana Gutenberga i wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 4) analizując mapy historyczne, porównuje obraz świata Europejczyków z połowy XV i połowy XVI w.

15. Złoty wiek państwa polsko-litewskiego. Uczeń:

- 1) przedstawia działalność gospodarczą polskiej szlachty w XV–XVI w., używając pojęć: folwark, pańszczyzna, spichlerz, spław rzeczny, i ocenia jej wpływ na położenie mieszczan i chłopów;
- 2) przedstawia proces rozwoju uprawnień stanu szlacheckiego w XIV–XVI w., używając pojęć: demokracja szlachecka, pospolite ruszenie, przywilej, sejm walny;
- 3) porządkuje chronologicznie: hołd pruski, uchwalenie konstytucji *Nihil novi* i wygaśnięcie dynastii Jagiellonów oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 4) analizując mapę historyczną, przedstawia przemiany religijne i gospodarcze w XVI w. w państwie polsko-litewskim, w tym we własnym lub wybranym regionie;
- 5) ocenia zasadność określenia „złoty wiek” dla państwa polsko-litewskiego w XVI w. z perspektywy różnych grup mieszkańców – moduł kultura;
- 6) wskazuje zabytki sztuki renesansowej w państwie polsko-litewskim, w tym we własnym lub wybranym regionie, formułuje i uzasadnia opinię na temat konieczności

ich ochrony oraz przedstawia rozwój kultury i nauki, uwzględniając postacie: Mikołaja Gomółki, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika i Mikołaja Reja – moduł kultura, moduł filozoficzny.

16. Początki Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Uczeń:

- 1) przedstawia przyczyny i skutki zawiazania unii lubelskiej, używając pojęć: Korona Królestwa Polskiego, Rzeczpospolita Obojga Narodów, unia realna, Wielkie Księstwo Litewskie;
- 2) przedstawia zasady wyboru króla w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, używając pojęcia: wolna elekcja;
- 3) porządkuje chronologicznie: unię lubelską i pierwszą wolną elekcję oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 4) przedstawia okoliczności powstania aktu konfederacji warszawskiej i artykułów henrykowskich oraz wyjaśnia znaczenie tych dokumentów;
- 5) analizując mapę historyczną, przedstawia stosunki wyznaniowe i etniczne w Rzeczypospolitej Obojga Narodów oraz jej położenie geopolityczne.

17. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w. Uczeń:

- 1) przedstawia przyczyny konfliktów z udziałem Rzeczypospolitej w XVII w., używając pojęć: dymitriady, odsiecz wiedeńska, potop szwedzki i powstanie Bohdana Chmielnickiego;
- 2) analizując mapę historyczną, przedstawia obszary działań militarnych i straty terytorialne Rzeczypospolitej na rzecz sąsiadów oraz ocenia wpływ tych działań na własny lub wybrany region;
- 3) wyjaśnia wpływ wojen z XVII w. oraz przemian klimatycznych tego okresu na system polityczny Rzeczypospolitej, jej gospodarkę, społeczeństwo i kulturę;
- 4) wskazuje zabytki sztuki barokowej w Polsce, w tym we własnym lub wybranym regionie, formułuje i uzasadnia opinię na temat konieczności ich ochrony oraz przedstawia kulturę sarmacką, używając pojęć: dwór, kontusz, portret trumienny – moduł kultura.

18. Blaski i cienie demokracji szlacheckiej. Uczeń:

- 1) przedstawia różnice pomiędzy pozycją społeczno-polityczną szlachty i magnaterii oraz ocenia korzyści i zagrożenia związane z funkcjonowaniem zasad wolnej elekcji i *liberum veto*;
- 2) porządkuje chronologicznie okresy rządów na tronie Rzeczypospolitej dynastii Jagiellonów, Wazów i Sasów;
- 3) wskazuje podobieństwa i różnice między ustrojem Rzeczypospolitej a francuską monarchią absolutną i angielską monarchią parlamentarną oraz ocenia walory i mankamenty tych ustrojów z perspektywy władców i różnych grup społecznych;
- 4) analizując mapę historyczną, przedstawia zmianę położenia geopolitycznego Rzeczypospolitej między XVII a XVIII w. i losy własnego lub wybranego regionu w tym okresie;
- 5) analizując źródła, na wybranych przykładach przedstawia warunki życia codziennego i obyczaje różnych warstw społecznych Rzeczypospolitej w XVIII w.
– moduł kultura.

19. Idee oświecenia i próby ich realizacji. Uczeń:

- 1) przedstawia idee epoki oświecenia z użyciem pojęć: filozofia, trójpodział władzy, umowa społeczna, wiek rozumu – moduł filozoficzny;
- 2) porównuje przyczyny i skutki amerykańskiej wojny o niepodległość i rewolucji francuskiej oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń dla zmiany stosunków społeczno-politycznych na świecie;
- 3) porównuje realizację idei oświeceniowych w Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Królestwie Prus, używając pojęć: absolutyzm oświecony, Komisja Edukacji Narodowej, militaryzm, Szkoła Rycerska – moduł kultura;
- 4) przedstawia rozwój kultury i nauki w Rzeczypospolitej okresie oświecenia, uwzględniając postacie: Izabeli Czartoryskiej, Hugona Kołłątaja, Jana i Jędrzeja Śniadeckich – moduł kultura, moduł filozoficzny.

20. Próby ocalenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Uczeń:

- 1) przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja i jej obalenia, używając pojęć: czarna procesja, konfederacja targowicka, Sejm Wielki;
- 2) podaje daty: I rozbiór Rzeczypospolitej i uchwalenia Konstytucji 3 maja, porządkuje chronologicznie: I i II rozbiór Rzeczypospolitej, uchwalenie Konstytucji

3 maja i zawiązanie konfederacji targowickiej oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;

- 3) analizując mapę historyczną, przedstawia zasięg I i II rozbioru Rzeczypospolitej, w tym losy własnej lub wybranej miejscowości;
- 4) analizując źródła, przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone w Konstytucji 3 maja oraz porównuje realizację postulatów oświeceniowych w konstytucjach: amerykańskiej z 1787 r., polskiej z 1791 r. i francuskiej z 1791 r.;
- 5) ocenia, w jaki sposób Konstytucja 3 maja mogła wpłynąć na zmianę sytuacji różnych grup społecznych w Rzeczypospolitej, i wyjaśnia powody świętowania rocznicy tego wydarzenia wspólnie;
- 6) podejmuje próbę oceny trafności posługiwania się terminem „targowica” w wybranych współczesnych tekstach lub wystąpieniach w przestrzeni publicznej.

21. Powstanie kościuszkowskie i upadek Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Uczeń:

- 1) wyjaśnia specyfikę i skutki powstania kościuszkowskiego, używając pojęć: insurekcja, kosynierzy, naczelnik powstania, rzeź Pragi, wieszanie zdrajców oraz uwzględniając postać Tadeusza Kościuszki;
- 2) podaje daty: wybuchu powstania kościuszkowskiego i III rozbioru Rzeczypospolitej oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 3) analizując mapę historyczną, przedstawia zasięg powstania kościuszkowskiego, III rozbioru Rzeczypospolitej oraz losy własnej lub wybranej miejscowości w okresie rozbiorów Rzeczypospolitej;
- 4) analizując źródła, przedstawia program społeczny insurekcji kościuszkowskiej i podejmuje próbę oceny jego atrakcyjności dla różnych grup społecznych;
- 5) analizując źródła, na wybranych przykładach ocenia postawy różnych grup społecznych wobec powstania kościuszkowskiego;
- 6) analizując teksty kultury, ocenia znaczenie powstania kościuszkowskiego w polskiej pamięci historycznej.

22. Świat w XIX w. Uczeń:

- 1) przedstawia przemiany polityczno-społeczno-gospodarcze w Stanach Zjednoczonych, używając pojęć: migracje, niewolnictwo, podbój Dzikiego Zachodu;

- 2) przedstawia przyczyny i skutki ekspansji kolonialnej w II połowie XIX w. dla ludności w koloniach i dla Europejczyków, używając pojęć: imperium, kolonia;
- 3) analizując mapy historyczne, przedstawia zasięg usamodzielniania się terytoriów w Ameryce Południowej oraz zasięg kolonizacji w Afryce i Azji w XIX w.;
- 4) analizując źródła, na wybranych przykładach przedstawia postawy Europejczyków i Amerykanów wobec ludności rdzennej terenów kolonizowanych w XIX w. w Afryce, Azji i Amerykach, podejmuje próby ich oceny z perspektywy własnego i ówczesnego systemu wartości oraz prowadzi dyskusję na ten temat.

23. Europa w I połowie XIX w. Uczeń:

- 1) przedstawia wpływ epoki napoleońskiej na losy Europy, używając pojęć: cesarz Francuzów, Kodeks Napoleona, kongres wiedeński, legitymizm, restauracja, Święte Przymierze;
- 2) podaje datę zakończenia kongresu wiedeńskiego i wyjaśnia znaczenie tego wydarzenia;
- 3) analizując mapy historyczne, porównuje podziały polityczne w Europie napoleońskiej i Europie pokongresowej;
- 4) przedstawia przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej, używając pojęć: degradacja środowiska, maszyna parowa, proletariatus, uprzemysłowienie, urbanizacja;
- 5) analizując źródła, na wybranych przykładach wskazuje wpływ wynalazków z I połowy XIX w. na życie codzienne różnych warstw społeczeństwa, opisuje budzone przez nie nadzieje i obawy, formułuje opinię i podejmuje dyskusję o wpływie technologii na życie ludzi w przeszłości i obecnie.

24. Europa w II połowie XIX w. Uczeń:

- 1) przedstawia specyfikę Wiosny Ludów, używając pojęć: hasła niepodległościowe, hasła zjednoczeniowe, liberalizacja, uwłaszczenie;
- 2) porządkuje chronologicznie: wybuch Wiosny Ludów i zakończenie procesów zjednoczeniowych Niemiec i Włoch oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 3) analizując mapy historyczne, porównuje rozwój terytorialny Niemiec i Włoch do 1914 r.

25. Społeczeństwo Europy w II połowie XIX w. Uczeń:

- 1) przedstawia przemiany w życiu społecznym w II połowie XIX w., używając pojęć: demokratyzacja, emancypacja kobiet, filozofia pozytywizmu, higiena, postęp naukowo-techniczny, powszechność nauczania, urbanizacja, oraz identyfikuje wpływ wybranych procesów na współczesność – moduł filozoficzny;
- 2) określa wybrane różnice w programach partii konserwatywnych, liberalnych, ludowych, narodowych i socjalistycznych w II połowie XIX w.;
- 3) wyjaśnia wpływ rozwoju edukacji, prasy i instytucji kultury w II połowie XIX w. na kształtowanie tożsamości i postaw, formułuje opinię na ten temat i poddaje ją pod dyskusję – moduł kultura;
- 4) analizując źródła, ocenia przemiany w życiu codziennym różnych grup ludności, zmiany w wyglądzie i funkcjach przestrzeni miejskiej w II połowie XIX w. oraz identyfikuje przykłady tych zmian widoczne współcześnie – moduł kultura.

26. Legiony Polskie i Księstwo Warszawskie. Uczeń:

- 1) przedstawia losy Legionów Polskich i Księstwa Warszawskiego, używając pojęć: Legiony Polskie, wojny napoleońskie oraz uwzględniając postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Poniatowskiego, Józefa Wybickiego;
- 2) podaje datę utworzenia Księstwa Warszawskiego i wyjaśnia znaczenie tego wydarzenia;
- 3) analizując mapę historyczną, przedstawia rozwój terytorialny Księstwa Warszawskiego, w tym losy własnej lub wybranej miejscowości;
- 4) analizując źródła, wskazuje odwołania historyczne obecne w *Mazurku Dąbrowskiego* i wyjaśnia wpływ tekstu na budowanie wspólnoty narodowej i państwowej – moduł kultura.

27. Ziemie dawnej Rzeczypospolitej po kongresie wiedeńskim. Uczeń:

- 1) analizując mapę historyczną, przedstawia zmiany terytorialne wprowadzone na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej w wyniku postanowień kongresu wiedeńskiego, w tym przynależność państwową własnej lub wybranej miejscowości;
- 2) analizując teksty kultury, na wybranych przykładach porównuje sytuację gospodarczą, kulturalną i społeczną w zaborach, politykę zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej oraz postawy mieszkańców wobec polityki zaborców – moduł kultura.

28. Powstanie listopadowe i Wielka Emigracja. Uczeń:

- 1) przedstawia specyfikę i skutki powstania listopadowego, używając pojęć: detronizacja, łamanie konstytucji, noc listopadowa, represje oraz uwzględniając postacie: Józefa Chłopickiego, Emilii Plater;
- 2) podaje datę wybuchu powstania listopadowego i wyjaśnia znaczenie tego wydarzenia.
- 3) analizując mapę historyczną, przedstawia zasięg działań wojennych podczas powstania listopadowego, w tym losy własnej lub wybranej miejscowości;
- 4) analizując źródła, na wybranych przykładach przedstawia różne postawy wobec powstania listopadowego, podejmuje próbę ich oceny z perspektywy własnego i ówczesnego systemu wartości oraz formułuje opinię i podejmuje dyskusję na ten temat;
- 5) wyjaśnia znaczenie terminu Wielka Emigracja oraz wskazuje jej polityczną i kulturową rolę, uwzględniając postacie: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego – moduł filozoficzny, moduł kultura;
- 6) analizując teksty kultury, ocenia znaczenie powstania listopadowego w polskiej pamięci historycznej – moduł kultura.

29. Powstanie styczniowe. Uczeń:

- 1) przedstawia specyfikę i skutki powstania styczniowego, używając pojęć: branka, rusyfikacja, Sybir, uwłaszczenie, wojna partyzancka oraz uwzględniając postać Romualda Traugutta;
- 2) podaje datę wybuchu powstania styczniowego i wyjaśnia znaczenie tego wydarzenia;
- 3) analizując mapę historyczną, przedstawia zasięg działań wojennych w czasie powstania styczniowego, w tym losy własnej lub wybranej miejscowości;
- 4) analizując źródła, na wybranych przykładach przedstawia różne postawy wobec powstania styczniowego, podejmuje próbę ich oceny z perspektywy własnego i ówczesnego systemu wartości oraz formułuje opinię i podejmuje dyskusję na ten temat;
- 5) przedstawia politykę represji po powstaniu styczniowym, ocenia jej wpływ na społeczeństwo i podejmuje dyskusję na ten temat.

30 Ziemie polskie w II połowie XIX w. Uczeń:

- 1) przedstawia zróżnicowanie rozwoju społeczno-gospodarczego ziem polskich w II połowie XIX w., używając pojęć: nędza galicyjska, industrializacja, pozycja kobiet, praca organiczna, uwłaszczenie chłopów;
- 2) ocenia wpływ industrializacji ziem polskich w II połowie XIX w. na życie codzienne różnych grup mieszkańców oraz środowisko naturalne;
- 3) analizując źródła, na wybranych przykładach porównuje koncepcje zmian politycznych i społeczno-gospodarczych, głoszone w programach ruchów społeczno-politycznych w II połowie XIX w.;
- 4) analizując teksty kultury, na wybranych przykładach przedstawia rolę kobiet w procesie kształtowania polskiej świadomości narodowej;
- 5) analizując teksty kultury, na wybranych przykładach porównuje sytuację gospodarczą, kulturalną i społeczną ziem polskich, politykę władz wobec mieszkańców ziem polskich i postawy mieszkańców wobec polityki władz w II połowie XIX w. oraz identyfikuje możliwe współczesne konsekwencje tych zjawisk – moduł kultura;
- 6) wyjaśnia wpływ braku własnego państwa na działalność kulturalno-naukową, uwzględniając dokonania Marii Curie-Skłodowskiej, Ignacego Łukasiewicza oraz twórczość Marii Konopnickiej, Jana Matejki i Henryka Sienkiewicza – moduł filozoficzny, moduł kultura.

Klasy VII i VIII

1. I wojna światowa, jej charakter i następstwa. Uczeń:

- 1) przedstawia sytuację polityczną w II połowie XIX w., używając pojęć: imperia kolonialne, kocioł bałkański, trójprzymierze, trójporozumienie, wyścig zbrojeń;
- 2) wyjaśnia specyfikę i skutki I wojny światowej, używając pojęć: front wschodni i zachodni, gospodarka wojenna, okopy, wojna manewrowa, wojna pozycyjna, wojna totalna i wyjaśnia znaczenie terminu Wielka Wojna;
- 3) podaje daty wybuchu i zakończenia I wojny światowej i wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 4) analizując mapy historyczne, przedstawia zasięg działań wojennych w czasie I wojny światowej;

- 5) wyjaśnia wpływ rewolucji rosyjskich na przebieg I wojny światowej oraz na późniejsze losy Europy;
 - 6) analizując źródła, na wybranych przykładach przedstawia przemiany społeczno-gospodarcze wywołane przez I wojnę światową, używając pojęć: gospodarka wojenna, praca kobiet, styl życia, trauma wojenna, kombatanci/weterani;
 - 7) analizując teksty kultury, porównuje obraz I wojny światowej w pamięci wybranych narodów i polityce historycznej wybranych państw.
2. Sprawa polska i losy Polaków w czasie I wojny światowej. Uczeń:
- 1) przedstawia losy ziem polskich i ich mieszkańców podczas I wojny światowej, używając pojęć: akt 5 listopada, Legiony, okupacja, Rada Regencyjna;
 - 2) analizując mapę historyczną i źródła, przedstawia losy własnej lub wybranej miejscowości w okresie I wojny światowej;
 - 3) porównuje koncepcje niepodległościowe Romana Dmowskiego i Józefa Piłsudskiego oraz wyjaśnia szanse i zagrożenia wynikające z ich realizacji dla formującego się państwa polskiego;
 - 4) analizując źródła, przedstawia zmiany stosunku państw zaborczych i aliantów do sprawy polskiej w czasie I wojny światowej;
 - 5) analizując teksty kultury, przedstawia formy i wyjaśnia powody aktywności militarno-dyplomatycznej Polaków po obu stronach konfliktu.
3. Europa w okresie międzywojennym. Uczeń:
- 1) przedstawia zmiany warunków życia codziennego w Europie w okresie międzywojennym, używając pojęć: emancypacja i kultura masowa – moduł kultura;
 - 2) przedstawia narodziny systemów totalitarnych, używając pojęć: faszyzm, ideologizacja, indoktrynacja, komunizm, kryzys gospodarczy, nazizm;
 - 3) analizując mapy historyczne, przedstawia zmiany polityczne i terytorialne w Europie po I wojnie światowej;
 - 4) analizując źródła, na wybranych przykładach przedstawia metody i wyjaśnia cele aparatu propagandy w państwach totalitarnych w okresie międzywojennym;
 - 5) analizując teksty kultury, wyjaśnia postawy różnych grup społecznych wobec zmian zachodzących w państwach totalitarnych w okresie międzywojennym, podejmuje

próby oceny tych postaw z perspektywy własnego systemu wartości i uczestniczy w dyskusji w tej sprawie;

- 6) ocenia trafność posługiwania się terminami „faszyzm”, „komunizm” i „nazizm” w wybranych współczesnych tekstach lub wystąpieniach w przestrzeni publicznej.

4. Narodziny Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:

- 1) przedstawia proces formowania przez Polskę państwowości po I wojnie światowej, używając pojęć: konferencja paryska, naczelnik państwa oraz uwzględniając postacie: Jerzego Bitschana, Ignacego Daszyńskiego, Romana Dmowskiego, Józefa Hallera, Wojciecha Korfanteo, Ignacego Jana Paderewskiego, Józefa Piłsudskiego, Wincentego Witosa;
- 2) podaje datę uznawaną za symboliczny początek odrodzonej Rzeczypospolitej, porządkuje chronologicznie: III powstanie śląskie, „bunt Żeligowskiego”, powstanie wielkopolskie, wojnę polsko-bolszewicką oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 3) analizując mapę historyczną, przedstawia proces kształtowania granic Polski w latach 1918–1922; używając pojęć: konflikt polsko-czechosłowacki, konflikt polsko-litewski, konflikt polsko-ukraiński, plebiscyty, powstania śląskie, powstanie wielkopolskie, wojna polsko-bolszewicka, wyjaśnia wpływ tych wydarzeń na współczesne relacje Polski z sąsiadami;
- 4) analizując wybrane teksty historiograficzne, ocenia znaczenie działań militarnych i dyplomatycznych dla odrodzenia państwa polskiego.

5. II Rzeczpospolita Polska w okresie rządów parlamentarnych. Uczeń:

- 1) przedstawia kształtowanie się ustroju społeczno-politycznego i gospodarki Polski do 1926 r., używając pojęć: demokracja, konstytucja marcowa, mniejszości narodowe, prawa kobiet, reforma walutowa;
- 2) podaje datę uchwalenia konstytucji marcowej i wyjaśnia znaczenie tego aktu prawnego;
- 3) analizując źródła, przedstawia zasady ustrojowe zawarte w konstytucji marcowej, używając pojęć: prawa obywatelskie, prezydent, Sejm, Senat, trójpodział władzy;
- 4) przedstawia zmiany warunków życia codziennego w II Rzeczypospolitej w okresie międzywojennym, z uwzględnieniem własnej lub wybranej miejscowości – moduł kultura;

- 5) analizując źródła, na wybranych przykładach ocenia trafność używania terminu „rządy parlamentarne” i zasadność zarzutów o niestabilności politycznej państwa w okresie 1918–1926 oraz podejmuje dyskusję na ten temat;
 - 6) analizując teksty kultury, wyjaśnia szanse i zagrożenia oraz identyfikuje osiągnięcia procesu integracji państwa polskiego do 1926 r. w zakresie gospodarczym, kulturalnym, narodowym i społecznym – moduł kultura.
6. Rzeczpospolita pod rządami sanacji. Uczeń:
- 1) przedstawia realia polityczne II Rzeczypospolitej po 1926 r., używając pojęć: konstytucja kwietniowa, przewrót majowy, rządy autorytarne, sanacja;
 - 2) podaje daty: przewrotu majowego i uchwalenia konstytucji kwietniowej oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
 - 3) wyjaśnia założenia polityki gospodarczej i kulturalnej sanacji, uwzględniając postać Eugeniusza Kwiatkowskiego, i przedstawia przykłady jej realizacji, w tym we własnym lub wybranym regionie;
 - 4) analizując źródła, na wybranych przykładach przedstawia postawy różnych grup społecznych wobec rządów sanacji;
 - 5) analizując teksty kultury, na wybranych przykładach przedstawia zmiany położenia kobiet z różnych grup społecznych i ich formy aktywności w życiu społecznym, gospodarczym i kulturalnym w II Rzeczypospolitej – moduł kultura;
 - 6) przedstawia rozwój kultury i nauki w II Rzeczypospolitej oraz wpływ Polaków na rozwój kultury i nauki światowej, uwzględniając postacie: Stefana Banacha, Jana Czochralskiego, Jana Kiepury, Tamary Łempickiej, Poli Negri i Alfreda Tarskiego – moduł filozoficzny, moduł kultura;
 - 7) ocenia trafność posługiwania się terminem „autorytaryzm” w wybranych współczesnych tekstach lub wystąpieniach w przestrzeni publicznej.
7. Europa na drodze do II wojny światowej. Uczeń:
- 1) przedstawia sytuację międzynarodową w Europie lat 30. XX w., używając pojęć: Anschluss Austrii, appeasement, rozbiór Czechosłowacji, wojna domowa w Hiszpanii;
 - 2) analizując źródła, przedstawia relacje niemiecko-radzieckie/sowieckie i wyjaśnia przyczyny oraz warunki sojuszu obu państw z 1939 r.;

- 3) analizując teksty kultury, wskazuje różnice w postrzeganiu sytuacji międzynarodowej w Europie u schyłku lat 30. XX w., z perspektywy mieszkańców wybranych państw.
8. Wojna obronna Rzeczypospolitej 1939 r. Uczeń:
- 1) przedstawia specyfikę działań wojennych z 1939 r., używając terminów: obrona Grodna, obrona Poczty Polskiej w Gdańsku, obrona Westerplatte, bitwa nad Bzurą;
 - 2) podaje daty agresji Niemiec oraz Związku Radzieckiego/Sowieckiego na Polskę i wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
 - 3) analizując teksty kultury, na wybranych przykładach przedstawia losy ludności cywilnej i różne postawy wobec wybuchu wojny, z uwzględnieniem własnego lub wybranego regionu;
 - 4) przedstawia przykłady zachowań mieszkańców Polski, które można określić mianem heroicznych, i uzasadnia ich znaczenie dla pamięci państwa i narodu polskiego.
9. II wojna światowa i jej charakter. Uczeń:
- 1) przedstawia specyfikę II wojny światowej, używając pojęć: bomba atomowa, Holocaust/Zagłada, kapitulacja, koalicja antyhitlerowska/alianci, ludobójstwo, obozy koncentracyjne, okupacja, państwa Osi, Wielka Trójka, wojna totalna;
 - 2) podaje daty wybuchu i zakończenia II wojny światowej w Europie oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
 - 3) analizując mapę historyczną, przedstawia zasięg działań wojennych w trakcie II wojny światowej;
 - 4) analizując źródła, porównuje warunki życia różnych grup społecznych w wybranych krajach, które znajdowały się pod okupacją, w czasie II wojny światowej;
 - 5) analizując teksty kultury, porównuje obraz II wojny światowej w pamięci wybranych narodów i polityce historycznej wybranych państw – moduł kultura.
10. Ziemie polskie pod okupacją. Uczeń:
- 1) przedstawia realia okupowanych ziem polskich w czasie II wojny światowej, używając terminów: Armia Krajowa, Generalne Gubernatorstwo, mały sabotaż, Polskie Państwo Podziemne, Szare Szeregi, powstanie warszawskie, rzeź wołyńska,

zbrodnia katyńska oraz uwzględniając postacie: Jana Bytnara, ks. Maksymiliana Kolbe, Elżbiety Zahorskiej;

- 2) przedstawia zagładę Żydów dokonaną przez nazistowskie Niemcy i ocenia postawy polskiego społeczeństwa wobec Holocaustu, używając pojęć: getto, obóz zagłady, powstanie w getcie warszawskim, szmalcownik, Żegota oraz uwzględniając postacie: Witolda Pileckiego i Ireny Sendlerowej;
- 3) podaje datę wybuchu powstania warszawskiego i wyjaśnia jego znaczenie;
- 4) analizując mapę historyczną, przedstawia podział administracyjny ziem polskich przez okupantów oraz przynależność własnej lub wybranej miejscowości podczas II wojny światowej;
- 5) porównuje działania okupantów niemieckiego i radzieckiego/sowieckiego podczas II wojny światowej wobec mieszkańców ziem polskich;
- 6) analizując teksty kultury, na wybranych przykładach porównuje warunki życia codziennego podczas okupacji różnych grup społecznych w czasie II wojny światowej i różne postawy wobec działań okupantów – moduł kultura;
- 7) analizując wybrane teksty historiograficzne na temat powstania warszawskiego, formułuje opinię na jego temat oraz podejmuje dyskusję na ten temat.

11. Sprawa polska w czasie II wojny światowej. Uczeń:

- 1) przedstawia działalność rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie/emigracji, używając pojęć: armia Andersa, rząd emigracyjny, układ Sikorski–Majski oraz uwzględniając postacie: Władysława Sikorskiego i Stanisława Mikołajczyka;
- 2) przedstawia działania władz Związku Radzieckiego/Sowieckiego zmierzające do przejęcia kontroli nad Polską, używając pojęć: Manifest Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego i armia Berlinga;
- 3) porządkuje chronologicznie: powstanie PKWN, powstanie rządu polskiego na uchodźstwie/emigracji, zawarcie układu Sikorski–Majski, konferencja Wielkiej Trójki w Jałcie;
- 4) analizując mapę historyczną, przedstawia zasięg działania polskich formacji wojskowych podczas II wojny światowej;
- 5) analizując źródła, przedstawia zmianę postaw aliantów wobec sprawy polskiej podczas II wojny światowej;

- 6) analizując teksty kultury, na wybranych przykładach wyjaśnia wkład Polaków w pokonanie Niemiec w II wojnie światowej, uwzględnia przy tym działania formacji zbrojnych, pomocniczej służby kobiet, wywiadu i naukowców.

12. Dwubiegunowy świat w II połowie XX w. Uczeń:

- 1) przedstawia realia okresu zimnowojennego, używając terminów: konflikt arabsko – izraelski, Organizacja Narodów Zjednoczonych, Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO), Układ Warszawski, wojna w Korei, wyścig zbrojeń, zimna wojna, żelazna kurtyna;
- 2) porządkuje chronologicznie: powstanie NATO, powstanie ONZ, powstanie Układu Warszawskiego, wojnę w Korei i wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 3) analizując mapę historyczną, przedstawia zasięg bloków militarnych NATO i Układu Warszawskiego w momencie ich utworzenia oraz wskazuje rejony konfliktów zimnowojennych;
- 4) wyjaśnia przyczyny ukształtowania się ładu dwubiegunowego i jego wpływ na sytuację międzynarodową w latach 1945–1989 i współcześnie;
- 5) analizując źródła, na wybranych przykładach przedstawia zimnowojenną rywalizację na polach nauki, sportu i kultury – moduł kultura;
- 6) analizując teksty kultury dotyczące wybranego konfliktu okresu zimnej wojny, ocenia wiarygodność przekazu i identyfikuje punkt widzenia autorów – moduł kultura.

13. Europa Zachodnia w II połowie XX w. Uczeń:

- 1) przedstawia specyfikę przeobrażeń w Europie Zachodniej po 1945 r., używając terminów: integracja, kontrkultury młodzieżowe, kultura masowa, plan Marshalla, postęp technologiczny, prawa człowieka, ruchy feministyczne, upadek imperiów kolonialnych, zmiany obyczajowe, i identyfikuje współczesne przejawy wybranych procesów;
- 2) analizując źródła, na wybranych przykładach przedstawia przemiany społeczne i kulturowe z perspektywy różnych grup społecznych i mieszkańców wybranych krajów Europy Zachodniej po II wojnie światowej – moduł kultura;
- 3) analizując teksty kultury, przedstawia zmiany warunków życia codziennego w Europie Zachodniej po II wojnie światowej – moduł kultura.

14. „Kraje Demokracji Ludowej”. Uczeń:

- 1) przedstawia specyfikę funkcjonowania państw podporządkowanych Związkowi Radzieckiemu/Sowieckiemu, używając terminów: doktryna Breżniewa, mur berliński, powstanie węgierskie, praska wiosna, Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej;
- 2) porządkuje chronologicznie: budowę muru berlińskiego, powstanie węgierskie, praską wiosnę i wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 3) analizując teksty kultury, przedstawia życie codzienne w wybranych krajach bloku wschodniego i porównuje je z życiem w zachodniej części kontynentu – moduł kultura.
- 4) wyjaśnia znaczenie terminu „Kraje Demokracji Ludowej” i jego propagandowy charakter.

15. Jesień Narodów w Europie. Uczeń:

- 1) przedstawia realia Jesieni Narodów w Europie, używając pojęć: aksamitna rewolucja, Okrągły Stół, pieriestrojka, podział Czechosłowacji, rozpad Związku Radzieckiego/Sowieckiego, upadek muru berlińskiego, zjednoczenie Niemiec;
- 2) porządkuje chronologicznie: aksamitną rewolucję, obrady Okrągłego Stołu, pieriestrojkę, podział Czechosłowacji, rozpad Związku Radzieckiego/Sowieckiego, upadek muru berlińskiego, zjednoczenie Niemiec i wyjaśnia związki przyczynowo – skutkowe między tymi wydarzeniami;
- 3) analizując źródła, na wybranych przykładach przedstawia specyfikę Jesieni Narodów i wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń dla Europy Środkowo-Wschodniej pod koniec XX w. i obecnie.

16. Narodziny Polski „ludowej” (1944–1956). Uczeń:

- 1) przedstawia zmiany terytorialne i ludnościowe w powojennej Polsce, używając pojęć: akcja „Wisła”, państwo narodowe, przesiedlenia, szabrownicy, Ziemie Zachodnie i Północne/tzw. ziemie odzyskane;
- 2) przedstawia realia życia w powojennej Polsce, używając pojęć: cenzura, degradacja środowiska, deklaszacja i awans społeczny, gospodarka centralnie sterowana, industrializacja, kolektywizacja, konstytucja PRL, kult jednostki, likwidacja

analfabetyzmu, nacjonalizacja, pozycja kobiet, pozycja osób z niepełnosprawnościami, reforma rolna, represje, socrealizm, system monopartyjny, żołnierze niezłomni oraz uwzględniając postać Danuty Siedzikówny „Inki”;

- 3) analizując źródła, na wybranych przykładach przedstawia różne postawy obywateli wobec rządzących w okresie do 1956 r., podejmuje próby ich oceny, formułuje opinię i poddaje ją pod dyskusję;
- 4) analizując teksty kultury, wyjaśnia wpływ powojennej migracji ludności na tworzenie się społeczeństwa Polski, w tym we własnym regionie.

17. Polska Rzeczpospolita Ludowa w latach 1956–1979. Uczeń:

- 1) przedstawia sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną w PRL w latach 1956–1979, używając terminów: „Czerwiec ’76”, „Grudzień ’70”, „Marzec ’68”, obchody milenijne, opozycja demokratyczna, „Październik ’56”, propaganda sukcesu oraz uwzględniając postacie: Zbigniewa Godlewskiego, Jacka Kuronia, Jana Olszewskiego, Karola Wojtyły/Jana Pawła II, Stefana Wyszyńskiego – moduł filozoficzny;
- 2) przedstawia podobieństwa i różnice między charakterem wydarzeń w październiku 1956 r., marcu 1968 r., grudniu 1970 r. i czerwcu 1976 r.;
- 3) analizując źródła, wyjaśnia wpływ Kościoła katolickiego na funkcjonowanie środowisk opozycyjnych wobec rządzących i przedstawia przykłady antykościelnych działań władz w latach 1956–1979;
- 4) analizując teksty kultury, przedstawia życie codzienne w Polsce latach 1956–1979, uwzględniając role społeczne kobiet i mężczyzn – moduł kultura;
- 5) analizując źródła, porównuje faktyczne i prezentowane przez władze partyjno-państwowe przyczyny wybuchu społecznego niezadowolenia;
- 6) identyfikuje i opisuje w swoim regionie miejsca pamięci związane z wydarzeniami z lat 1956–1979 oraz formułuje i uzasadnia opinię na temat konieczności ich ochrony – moduł kultura.

18. Kryzys i zmierzch PRL (1980–1988). Uczeń:

- 1) przedstawia sytuację w PRL w latach 80. XX w., używając terminów: kryzys gospodarki, „karnawał »Solidarności«”, porozumienia sierpniowe, stan wojenny,

strajki oraz uwzględniając postacie: Jerzego Popiełuszki, Anny Walentynowicz, Lecha Wałęsy;

- 2) podaje datę wprowadzenia stanu wojennego i wyjaśnia znaczenie tego wydarzenia;
- 3) analizując źródła, przedstawia przejawy oporu społecznego wobec władzy komunistycznej w Polsce w latach 1980–1988, w tym w swoim regionie;
- 4) analizując teksty kultury, przedstawia życie codzienne w Polsce w latach 1980–1988, uwzględniając role społeczne kobiet i mężczyzn – moduł kultura;
- 5) analizując wybrane teksty historiograficzne nt. wprowadzenia stanu wojennego, formułuje opinię na jego temat i poddaje dyskusję na ten temat;
- 6) identyfikuje w swoim regionie i opisuje miejsca pamięci związane z wydarzeniami z lat 1980–1988 oraz formułuje i uzasadnia opinię na temat konieczności ich ochrony – moduł kultura.

19. Narodziny i rozwój III Rzeczypospolitej. Uczeń:

- 1) przedstawia sytuację w III Rzeczypospolitej, używając terminów: boom edukacyjny, lustracja, obrady Okrągłego Stołu, plan Balcerowicza, pluralizm polityczny, „powódź tysiąclecia 1997”, prywatyzacja, samorząd, transformacja systemowa, wybory czerwcowe oraz uwzględniając postać Tadeusza Mazowieckiego;
- 2) wyjaśnia znaczenie dekomunizacji, m.in. nazewnictwa w przestrzeni publicznej oraz zmian nazwy i godła państwa;
- 3) analizując źródła, na wybranych przykładach przedstawia wpływ transformacji systemowej na własny region oraz różne grupy społeczne;
- 4) analizując teksty kultury, porównuje pamięci o przemianach po 1989 r. – moduł kultura;
- 5) przedstawia rozwój kultury i nauki w III Rzeczypospolitej oraz wpływ Polaków na rozwój kultury i nauki światowej, uwzględniając postacie: Czesława Miłosza, Krzysztofa Pendereckiego, Józefa Rotblata, Wisławy Szymborskiej, Olgi Tokarczuk – moduł kultura;
- 6) analizując wybrane teksty historiograficzne dotyczące przemian społeczno-gospodarczo-ustrojowych w Polsce po 1989 r., formułuje i uzasadnia własną opinię oraz podejmuje dyskusję na ten temat.

20. Miejsce Polski w Europie i świecie współczesnym. Uczeń:

- 1) przedstawia specyfikę współczesnego świata, używając terminów: globalizacja, migracje, NATO, rewolucja naukowo-techniczna, Unia Europejska, zmiana klimatu;
- 2) podaje daty: przystąpienia Polski do NATO i wstąpienia Polski do Unii Europejskiej oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;
- 3) analizując mapy historyczne, przedstawia zmiany zasięgu NATO oraz Unii Europejskiej.
- 4) wskazuje przejawy globalizacji w swoim otoczeniu i ocenia to zjawisko z perspektywy różnych grup społecznych i mieszkańców wybranych krajów;
- 5) analizując źródła, na wybranych przykładach ukazuje korzyści i wyzwania wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej i NATO, formułuje własną opinię na temat bilansu członkostwa w tych organizacjach i podejmuje dyskusję na jej temat.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Doświadczenia edukacyjne są podzielone na indywidualne i grupowe. Nauczyciel wraz z uczniami wybiera co najmniej jedno doświadczenie edukacyjne do realizacji w każdym roku nauki.

Klasy IV–VI

Doświadczenia indywidualne. Uczeń:

- 1) angażuje się w organizację obchodów upamiętniających ważną rocznicę lub święto państwowe w wybrany przez siebie sposób;
- 2) gromadzi informacje na temat wybranej postaci historycznej z aktualnie omawianego okresu historycznego, dokonuje analizy jej działalności, formułuje własną ocenę i przedstawia ją w formie ustalonej z nauczycielem;
- 3) poszukuje informacji i śladów materialnych dotyczących zabytku lub wydarzenia z historii lokalnej, a następnie przedstawia wyniki swoich badań w formie ustalonej z nauczycielem.

Doświadczenia grupowe. Uczniowie:

- 1) w grupie grają w grę historyczną, a następnie oceniają ją pod kątem zgodności ukazanego świata i wydarzeń z realiami historycznymi, po czym przedstawiają wnioski w formie ustalonej z nauczycielem;

- 2) w grupie przygotowują i przeprowadzają debatę symulacyjną (inscenizowaną), wcielając się w wybrane postacie historyczne;
- 3) w grupie wybierają element tradycji regionalnej lub lokalnej (np. obrzęd, zwyczaj, potrawę), analizują jego historię, prezentują w sposób ustalony z nauczycielem jego genezę i znaczenie we współczesnym życiu lokalnej społeczności.

Klasy VII i VIII

Doświadczenia indywidualne. Uczeń:

- 1) analizuje wybrany tekst kultury (np. grę historyczną, film albo serial fabularny, komiks, mural, piosenkę), oceniając wiarygodność informacji i zgodność faktografii z realiami epoki, i przedstawia wnioski w formie ustalonej z nauczycielem;
- 2) planuje i przeprowadza wywiad ze świadkiem historii na ustalony z nauczycielem temat, dokumentuje go i relacjonuje najważniejsze ustalenia w formie ustalonej z nauczycielem;
- 3) znajduje relacje uczestników wybranego wydarzenia z przeszłości, porównuje je i prezentuje wyniki analizy postrzegania tego samego wydarzenia w ustalonej z nauczycielem formie.

Doświadczenia grupowe. Uczniowie w grupie:

- 1) identyfikują lokalne miejsce pamięci, a następnie planują i realizują działania związane z opieką nad nim oraz podtrzymywaniem pamięci o nim wśród lokalnej społeczności.
- 2) planują wycieczkę historyczną, projektują jej cel i przygotowują program obejmujący odwiedzane zabytki i instytucje kultury, a następnie biorą w niej udział i oceniają jej rezultaty w formie ustalonej z nauczycielem;
- 3) przygotowują debatę dotyczącą wpływu wydarzeń historycznych na życie współczesne i biorą w niej udział, a następnie przedstawiają wnioski w formie ustalonej z nauczycielem;
- 4) przygotowują wystąpienie na temat tzw. historii alternatywnej wybranego wydarzenia historycznego, a następnie w formie ustalonej z nauczycielem przedstawiają możliwy przebieg zdarzeń, uzasadniają przyjęte założenia i poddają pod dyskusję jego realność;
- 5) tworzą tekst kultury (np. film, komiks, piosenkę, podcast, słuchowisko) przedstawiający przykłady dezinformacji dotyczące wydarzeń historycznych, a następnie prezentują go w formie ustalonej z nauczycielem;
- 6) wybierają święto państwowe lub lokalne albo rocznicę ważnego wydarzenia, planują sposób jego celebrowania w szkole, przygotowują materiały do realizacji

przedsięwzięcia, biorą aktywny udział w obchodach, a następnie dzielą się swoimi doświadczeniami i refleksjami z udziału w uroczystości w formie ustalonej z nauczycielem.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej historii

Zgodnie z celami ogólnymi nauczanie historii w szkole podstawowej ma służyć wzmocnianiu więzi uczniów ze wspólnotą narodową i państwową oraz najbliższym otoczeniem – regionem i miejscowością, rozwijaniu kompetencji przekrojowych oraz budowaniu i doskonaleniu wiedzy i umiejętności przedmiotowych. Istotnym postulatem jest także budzenie zainteresowania uczniów historią i kształtowanie świadomości, że poznawanie przeszłości opiera się na określonych, sprawdzonych metodach naukowych.

W dążeniu do osiągnięcia tych celów kluczowe wydaje się ograniczenie metod podających na rzecz metod aktywizujących. Szczególnie ważne staje się położenie nacisku na samodzielną, a więc prowadzoną rzeczywiście przez uczniów, analizę źródeł: tekstów, map, ikonografii, materiałów statystycznych i współczesnych tekstów kultury, m.in. filmów, powieści, komiksów, gier. W działaniach tych szczególnie istotne są: zasada samodzielności (czyli ograniczonej zależności ucznia od nauczyciela), zasada stopniowania trudności (przystępności) i zasada poznania bezpośredniego (zakładająca, że jedną z najważniejszych metod dociekania prawdy o przeszłości pozostaje badanie źródeł).

Praca ze źródłami ma na celu rozwijanie umiejętności przedmiotowych i komunikacyjnych. Uczniowie powinni umieć nie tylko analizować źródła, lecz także o nich rozmawiać – wyrażać własne opinie i oceny, spierać się o trafność poglądów i próbować dochodzić w sporach do kompromisu. Dla realizacji tego postulatu istotne jest właściwe wyposażenie pracowni historycznej – w zbiory tekstów źródłowych, atlasy, mapy ściennie, sprzęt elektroniczny, dostęp do Internetu i cyfrowych narzędzi dydaktycznych. Kluczowe jest zapewnienie w klasie takiej atmosfery, która będzie sprzyjać zadawaniu pytań i prowadzeniu otwartego dialogu.

Zarówno cele ogólne, jak i efekty uczenia się kładą nacisk na historię lokalną i regionalną. Jej pełniejsza znajomość nie ma być celem samym w sobie, ale narzędziem prowadzącym do wzmocnienia poczucia więzi uczniów z ich najbliższym otoczeniem. Realizacji tej idei sprzyjać powinny wycieczki historyczne o zróżnicowanym charakterze. Warto znaleźć czas nie tylko na

wizyty w określonych muzeach czy placówkach edukacyjnych, lecz także na krótkie lokalne wędrowki, które pozwolą uczniom poznać okoliczne pomniki, zabytki architektury czy innego rodzaju miejsca pamięci i dostrzec ich związki z treściami omawianymi w klasie.

Nowym elementem podstawy programowej są doświadczenia edukacyjne. Ich realizacja ma sprzyjać m.in. wzmacnianiu sprawczości uczniów. Uwzględniając ten cel, warto zapewnić uczniom możliwie dużą swobodę w wyborze zarówno samych doświadczeń, jak i metod ich realizacji. Pożądane jest również takie prowadzenie doświadczeń edukacyjnych, aby uczniowie czuli ich wagę – mogli przedstawić wyniki swoich działań na forum klasy, poddać je pod jej ocenę i czuli, że ich praca stanowi celowy element procesu dydaktycznego.

EDUKACJA OBYWATELSKA

Cele nauczania

1. Rozumienie istotnych zjawisk społecznych, ekonomicznych, politycznych oraz swojego wpływu na te zjawiska.
2. Rozumienie podstawowych zasad demokracji, wartości demokratycznych i praw człowieka oraz doświadczanie w praktyce działania mechanizmów demokratycznych.
3. Krytyczne analizowanie przekazów (w tym medialnych) na tematy społeczne, ekonomiczne i polityczne oraz ich odpowiedzialne wykorzystywanie.
4. Formułowanie opinii i argumentowanie na temat wybranych zjawisk społecznych na podstawie wiarygodnych informacji oraz dyskutowanie na ich temat, z szacunkiem do innych osób.
5. Identyfikowanie problemów społecznych, wyszukiwanie dla nich rozwiązań i angażowanie się w ich rozwiązywanie z troską o dobro wspólne, o innych, o siebie oraz o środowisko.
6. Wykazywanie troski o siebie i innych, w tym obrona swoich praw i praw innych osób, jeśli są zagrożone lub naruszone.

Specyfika i struktura przedmiotu

Istotą przedmiotu edukacja obywatelska jest rozwijanie podstaw dla świadomego i odpowiedzialnego zaangażowania obywatelskiego uczniów, ze szczególnym naciskiem na budowanie poczucia przynależności do różnych wspólnot i poczucia wpływu na ich kształt.

Nauczanie przedmiotu wzmacnia postawy patriotyczne młodych ludzi oparte na poczuciu tożsamości i dumie z przynależności do wspólnoty, trosce o małą i dużą ojczyznę, poczuciu odpowiedzialności za jej kształt.

Przedmiot jest elementem wprowadzania uczniów w świat wartości określonych w podstawie programowej: wolności i odpowiedzialności, wspólnoty i szacunku, prawdy, dobra i piękna, sprawiedliwości i solidarności. Przedmiot wzmacnia także działania podejmowane przez szkołę w realizacji jej funkcji wychowawczej.

Efekty uczenia się podzielono na trzy działy (Najbliższe otoczenie, Państwo oraz Europa i świat) odpowiadające typom wspólnot, których członkiem jest uczeń począwszy od rodziny, grupy rówieśniczej, klasy, szkoły, społeczności lokalnej i regionalnej przez wspólnotę narodową, aż po wspólnotę europejską i ogólnoludzką.

Proces uczenia się i nauczania edukacji obywatelskiej w każdym z działów obejmuje trzy równoważne procesy: zdobywanie wiedzy i umiejętności opisanych w efektach uczenia się, grupowe doświadczenia demokratyczne oraz indywidualne działania obywatelskie. Uzupełnieniem tego procesu są międzyprzedmiotowe projekty edukacyjne.

Zajęcia edukacji obywatelskiej są okazją do rozwijania szeregu kompetencji przekrojowych, w szczególności krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów, współpracy oraz dbania o innych. Stanowią też ważny element rozwijania sprawczości uczniów, szczególnie poczucia przynależności do wspólnoty, przekonania o własnej skuteczności oraz samoregulacji.

Proces uczenia się i nauczania edukacji obywatelskiej prowadzi uczniów do zdobycia następujących umiejętności obywatelskich:

- 1) wyszukiwanie i weryfikowanie wiarygodności informacji na tematy społeczne, ekonomiczne i polityczne;
- 2) formułowanie własnego zdania na podstawie danych, wartości i potrzeb oraz jego wyrażanie i argumentowanie;
- 3) prowadzenie z szacunkiem dialogu z osobami, które reprezentują inne stanowiska, opinie lub wartości;
- 4) podejmowanie decyzji grupowych w sposób demokratyczny;
- 5) rozpoznawanie potrzeb innych ludzi lub grup społecznych i reagowanie na nie;

- 6) podejmowanie działań na rzecz rozwiązania wybranych problemów społecznych i ekonomicznych (identyfikowanie problemów, proponowanie rozwiązań i podejmowanie działań nakierowanych na ich rozwiązanie);
- 7) ochrona własnych praw i praw innych osób w sytuacji ich zagrożenia lub naruszenia.

W podstawie programowej edukacji obywatelskiej wyodrębniono moduł ekonomiczno-finansowy oraz medialny.

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Najbliższe otoczenie. Uczeń:

- 1) identyfikuje najważniejsze potrzeby społeczne człowieka i grupy społeczne, do których należy oraz analizuje role, jakie w nich pełni, dyskutuje na temat możliwych konfliktów między tymi rolami i sposobów reagowania na te konflikty;
- 2) wyjaśnia społeczne funkcje rodziny oraz zróżnicowanie jej form; opisuje, jak potrzeby człowieka, w szczególności dzieci, są zaspokajane w rodzinach; potrafi szukać wsparcia w sytuacjach trudnych w rodzinie;
- 3) wyjaśnia, czym jest budżet domowy, opisuje źródła dochodów i typowe wydatki w gospodarstwie domowym, wyjaśnia wpływ własnych wyborów konsumenckich na finanse rodziny, dyskutuje na temat odpowiedzialnych decyzji zakupowych – moduł ekonomiczno-finansowy;
- 4) wyjaśnia ideę samorządności, w tym zasadę przedstawicielstwa, identyfikuje możliwości wpływania przez uczniów na decyzje dotyczące szkoły, formułuje propozycje działań, które może podjąć samorząd, w miarę możliwości angażuje się w te działania;
- 5) wyjaśnia znaczenie postawy szacunku i empatii w relacjach społecznych, identyfikuje grupy społeczne potrzebujące wsparcia oraz ich potrzeby, formułuje opinię i dyskutuje o działaniach je wspierających;
- 6) wyjaśnia, czym jest gmina, powiat i województwo, identyfikuje organy przedstawicielskie i wykonawcze gminy oraz młodzieżową radę, rozpoznaje instytucje publiczne działające na terenie gminy oraz identyfikuje ich funkcje;
- 7) opisuje przykłady angażowania się obywateli w rozwiązywanie lokalnych problemów poprzez działanie w organizacjach społecznych i grupach nieformalnych

oraz wyjaśnia sposoby wpływania obywateli na władze publiczne; w miarę możliwości angażuje się w wybrane inicjatywy;

- 8) rozpoznaje przejawy różnorodności, w tym etnicznej i narodowościowej, wyjaśnia negatywne konsekwencje stereotypów i uprzedzeń, identyfikuje przykłady dyskryminacji, proponuje sposoby przeciwdziałania zachowaniom dyskryminującym i reaguje na przejawy nietolerancji i dyskryminacji;
- 9) opisuje wybrane wyzwania stojące przed społecznością lokalną, z uwzględnieniem wyzwań istotnych dla młodego pokolenia; formułuje propozycje ich rozwiązań oraz identyfikuje instytucje, które mogą podjąć działania w tym zakresie; w miarę możliwości angażuje się w nie;
- 10) podaje przykłady podstawowych praw konsumenta oraz jego obowiązków, potrafi z nich korzystać w sytuacjach życia codziennego – moduł ekonomiczno-finansowy.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) na przykładzie własnej gminy identyfikuje najważniejsze źródła jej przychodów oraz najważniejsze wydatki, rozpoznaje konsekwencje decyzji dotyczących wydatków gminy dla swojego otoczenia – moduł ekonomiczno-finansowy;
- 2) identyfikuje organy władz powiatu i województwa, porównuje ich główne kompetencje oraz wyszukuje przykłady ich działań na rzecz mieszkańców, formułuje opinię i dyskutuje o wybranych działaniach lub inwestycjach.

2. Państwo. Uczeń:

- 1) wyjaśnia pojęcia państwa i narodu oraz różnice między obywatelstwem a narodowością, identyfikuje różne formy rządów, wyjaśnia, do czego państwo jest potrzebne obywatelom i opisuje związek między dostarczaniem przez państwo różnych usług publicznych a funkcjonowaniem swoim i swojej rodziny;
- 2) identyfikuje najważniejsze organy władzy ustawodawczej, wykonawczej oraz sądowniczej w Polsce, wymienia najważniejszą funkcję każdego z nich, wskazuje, które pochodzą z wyborów powszechnych oraz wyjaśnia znaczenie zasady trójpodziału władzy dla obywatela;
- 3) identyfikuje źródła prawa opisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i wyjaśnia praktyczne znaczenie ich hierarchii; na przykładach z różnych gałęzi prawa

- wyjaśnia znaczenie prawa i konsekwencje przekraczania norm prawnych oraz opisuje sposoby dochodzenia swoich praw;
- 4) opisuje różne typy demokracji i wyjaśnia na przykładzie Polski znaczenie demokracji dla ochrony własnych praw i wolności oraz funkcjonowania wspólnoty obywatelskiej, formułuje opinię i dyskutuje na temat dobra wspólnego;
 - 5) formułuje własną definicję dobrego obywatela i patriotyzmu, identyfikuje przykłady zaangażowania obywatelskiego, formułuje opinię i dyskutuje na temat praw i obowiązków obywatela;
 - 6) identyfikuje najważniejsze opisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasady demokracji i wyjaśnia ich znaczenie dla funkcjonowania państwa oraz życia obywateli, wyjaśnia znaczenie wyborów w państwie demokratycznym oraz zasady wyborów w Polsce, dyskutuje o znaczeniu frekwencji wyborczej;
 - 7) wyjaśnia istotę i sposoby ochrony praw i wolności człowieka, w tym praw dziecka, podaje przykłady i opisuje ich znaczenie; identyfikuje przykłady nierówności wobec prawa, formułuje w ich sprawie opinię i poddaje ją dyskusji;
 - 8) identyfikuje wybrane współczesne zagrożenia dla demokracji, podaje przykłady ich negatywnych konsekwencji dla życia publicznego, wyjaśnia skutki polaryzacji społecznej, proponuje działania i sposoby rozmowy, które niwelują polaryzację;
 - 9) wyjaśnia, czym jest polityka i jakie ma znaczenie pluralizm polityczny, dyskutuje o wybranej kwestii spornej w polityce; rozpoznaje partie polityczne reprezentowane w parlamencie;
 - 10) porównuje przekazy z mediów tradycyjnych i społecznościowych dotyczące wybranego zagadnienia, rozróżnia fakty i opinie, identyfikuje przykłady manipulacji i fałszywe informacje i prostuje je lub zgłasza odpowiednim osobom lub instytucjom – moduł medialny.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) porównuje modele państwa opiekuńczego i minimalnego z uwzględnieniem uwarunkowań budżetowych i podatkowych oraz konsekwencji dla życia obywateli, formułuje opinię w tej sprawie i dyskutuje o niej – moduł ekonomiczno-finansowy;
- 2) wyjaśnia, na czym polega prawo do sądu i identyfikuje własne prawa w postępowaniu sądowym, wyszukuje informacje na temat pomocy prawnej.

3. Europa i świat. Uczeń:

- 1) wyjaśnia podobieństwa i różnice interesów politycznych i gospodarczych Polski i państw regionu Europy Środkowej;
- 2) na przykładach wyjaśnia bilans członkostwa Polski w Unii Europejskiej, identyfikuje przykłady wykorzystania czterech swobód rynku wewnętrznego i wykorzystuje wiedzę na ich temat do zaplanowania podróży lub nauki;
- 3) wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na suwerenność i bezpieczeństwo państwa i jak wzmacnia je współpraca w obszarze północnoatlantyckim, wyszukuje przykłady zaangażowania NATO w zapewnienie bezpieczeństwa w regionie Europy Środkowej;
- 4) identyfikuje przejawy gospodarczych współzależności globalnych, opisuje ich konsekwencje dla lokalnej społeczności i mieszkańców innych państw, wskazuje działania mogące mieć pozytywny wpływ na te zależności w duchu świadomej konsumpcji lub patriotyzmu gospodarczego, w miarę możliwości podejmuje takie działania – moduł ekonomiczno-finansowy;
- 5) wyszukuje informacje o przykładach współpracy międzynarodowej w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu i ograniczania ich negatywnych konsekwencji, w tym o inicjatywach społeczeństwa obywatelskiego, formułuje opinię i dyskutuje o możliwościach własnego zaangażowania w te działania.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wyszukuje informacje o wybranych działaniach systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych w obszarze walki z ubóstwem oraz działań na rzecz pokoju i bezpieczeństwa, formułuje opinie o korzyściach współpracy międzynarodowej w tych obszarach;
- 2) analizuje przyczyny i skutki wybranego konfliktu międzynarodowego, samodzielnie wyszukuje informacje na ten temat oraz je weryfikuje – moduł medialny.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Doświadczenia edukacyjne w edukacji obywatelskiej podzielone są na grupowe oraz indywidualne. W każdym z trzech działów uczeń uczestniczy w co najmniej jednym grupowym doświadczeniu edukacyjnym oraz w co najmniej jednym doświadczeniu indywidualnym. Doświadczenia grupowe wybiera wspólnie cała klasa w porozumieniu z nauczycielem.

Doświadczenia indywidualne wybiera samodzielnie uczeń.

1. Najbliższe otoczenie.

Doświadczenia grupowe. Uczniowie:

- 1) podejmują decyzję dotyczącą funkcjonowania ich klasy lub biorą aktywny udział w podjęciu istotnej dla uczniów decyzji dotyczącej życia szkolnego;
- 2) przeprowadzają szkolne konsultacje dotyczące rozwiązania wybranego problemu społecznego, analizują ich wyniki i przedstawiają wnioski odpowiednim organom;
- 3) podejmują działanie, które odpowiada na konkretne potrzeby lub problemy społeczności szkolnej, w tym identyfikują problem, proponują działania, uzyskują zgodę na ich wprowadzenie i realizują je;
- 4) analizują wybrany akt prawa wewnątrzszkolnego, określają jego konsekwencje dla uczniów, formułują propozycje zmian, argumentują na ich rzecz i przedstawiają propozycje zmian właściwym organom szkolnym.

Doświadczenia indywidualne. Uczeń:

- 1) oferuje wybranemu rówieśnikowi cykliczne wsparcie w postaci pomocy w nauce, mediacji, tutoringu lub w innej formie ustalonej z nauczycielem;
- 2) identyfikuje grupę nieformalną, organizację społeczną lub instytucję publiczną działającą na rzecz społeczności lokalnej i angażuje się jako wolontariusz we wsparcie jej działań;
- 3) formułuje i składa wnioski o udostępnienie informacji publicznej w sprawie dotyczącej społeczności lokalnej;
- 4) kandyduje w wyborach przedstawicieli samorządu uczniowskiego, formułuje swój program i prowadzi kampanię wyborczą lub prowadzi kampanię wyborczą na rzecz innego kandydata.

2. Państwo.

Doświadczenia grupowe. Uczniowie:

- 1) biorą udział w obserwacji rozprawy sądowej lub jej symulacji;
- 2) biorą udział w debacie dotyczącej wybranego problemu, przygotowują stanowiska oparte na sprawdzonych informacjach, prezentują je i podejmują polemikę;

- 3) biorą udział w symulacji procesu tworzenia prawa, określają problem, wyszukują i weryfikują informacje na ten temat, proponują rozwiązania i przechodzą przez kolejne etapy formułowania i uzgadniania treści regulacji;
- 4) biorą udział w spotkaniu z wybieralnym przedstawicielem władz publicznych, w czasie którego zadają pytania o kompetencje organu reprezentowanego przez uczestnika spotkania i jego wpływ na życie obywateli.

Doświadczenia indywidualne. Uczeń:

- 1) angażuje się w organizację pozaszkolnych obchodów rocznicowych lub innej uroczystości patriotycznej;
- 2) analizuje wyniki badania opinii publicznej na wybrany temat, przeprowadza sondę, porównuje uzyskane odpowiedzi z wynikami badania, wyciąga wnioski i prezentuje je klasie;
- 3) publikuje uargumentowaną opinię w wybranej sprawie publicznej, którą uważa za istotną.

3. Europa i świat.

Doświadczenia grupowe. Uczniowie:

- 1) przygotowują i prowadzą szkolną kampanię informacyjną na temat wybranego problemu globalnego wskazując indywidualne i zbiorowe działania, które mogą prowadzić do ograniczenia jego negatywnych skutków;
- 2) biorą udział w debacie na wybrany temat dotyczący współpracy międzynarodowej (przygotowują stanowiska oparte na sprawdzonych informacjach, prezentują je i podejmują polemikę);
- 3) uczestniczą w symulacji obrad organizacji międzynarodowej lub negocjacji międzynarodowych dotyczących wybranego problemu międzynarodowego;
- 4) organizują spotkanie z przedstawicielem instytucji działającej na rzecz rozwiązania wybranego problemu międzynarodowego na temat jego przyczyn i konsekwencji oraz możliwych form zaangażowania zwykłych obywateli w jego rozwiązanie.

Doświadczenia indywidualne. Uczeń:

- 1) wyszukuje w Internecie fałszywe informacje o wybranym zjawisku międzynarodowym, weryfikuje je i prezentuje wyniki swojej analizy;

- 2) zdobywa informacje o działaniach organizacji lub instytucji działającej na rzecz rozwiązania wybranego problemu międzynarodowego i proponuje, jak może wesprzeć jej działania, w miarę możliwości angażuje się w nie;
- 3) tworzy i publikuje list otwarty lub petycję w ważnej dla niego sprawie dotyczącej tematyki międzynarodowej, w której odwołuje się do sprawdzonych danych i argumentuje na rzecz proponowanego rozwiązania;
- 4) przeprowadza wywiad z osobą zaangażowaną w działania na rzecz rozwiązania wybranego problemu międzynarodowego, prezentuje jego wyniki.

Ponadto uczniowie poznają różne sposoby podejmowania decyzji w sposób demokratyczny poprzez dokonanie wyboru jednego z fakultatywnych efektów uczenia się w każdym z działów przedmiotu.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej edukacji obywatelskiej

Przedmiot edukacja obywatelska jest elementem szerszych oddziaływań dydaktycznych i wychowawczych, których celem jest rozwój postaw obywatelskich i patriotycznych w szkole i powinien być z nimi skorelowany. Do tych oddziaływań zaliczyć należy m.in. samorządność klasową i szkolną, działalność w ramach wolontariatu, edukację na temat praw i obowiązków uczniów i inne elementy działań szkoły określone w programie wychowawczo-profilaktycznym.

Proces uczenia się i nauczania edukacji obywatelskiej opiera się na założeniu, że szkoła jest najważniejszą instytucją publiczną, z którą młody człowiek ma bieżący kontakt i charakter relacji ze szkołą oraz ogólne doświadczenie szkolne będzie w przyszłości rzutowało na jego stosunek do innych instytucji publicznych. Jakość samorządności uczniowskiej wpływa na późniejszy stosunek do samorządu lokalnego, relacje z dyrekcją kształtują zaufanie do przedstawicieli władz publicznych, a możliwość realnego wpływu na życie szkoły buduje sprawczość i przekonanie o skuteczności działań obywatelskich w dorosłym życiu.

Nauczanie edukacji obywatelskiej, w tym omawianie złożonych procesów i abstrakcyjnych pojęć powinno być, gdy jest to możliwe, oparte na doświadczeniach samego ucznia lub jego rodziny (np. omawianie praw człowieka), ilustrowane przykładami, które są mu najbliższe (np. konsekwencje członkostwa w UE) i przekładane na życie jednostki (np. wpływ zasad

demokratycznych na funkcjonowanie zwykłych obywateli).

Szczególne znaczenie dla realizacji celów edukacji obywatelskiej mają grupowe oraz indywidualne doświadczenia edukacyjne. Ich zdobywanie pozwala uczniom na wykorzystanie wiedzy, nabywanie umiejętności obywatelskich, rozwijanie kompetencji przekrojowych oraz doświadczanie obywatelskiej sprawczości.

Zaproponowane doświadczenia grupowe gwarantują uczniowi możliwość doświadczenia sposobów działania mechanizmów demokratycznych, w tym sposobów grupowego oddziaływania obywateli na sferę publiczną. Zaproponowane doświadczenia indywidualne gwarantują uczniom możliwość zdobycia pierwszych, adekwatnych do ich wieku, doświadczeń indywidualnego działania na rzecz dobra wspólnego, na rzecz innych lub w obronie własnych praw.

Praktyczny charakter przedmiotu edukacja obywatelska wymaga od nauczyciela stosowania w pracy z klasą metod aktywizujących. Jest to konieczne, aby zwiększyć zaangażowanie uczniów w proces uczenia się oraz umożliwić realizację określonych dla przedmiotu celów kształcenia. W edukacji obywatelskiej metody podawcze powinny być stosowane jako uzupełniające.

Z uwagi na specyfikę celów kształcenia w nauczaniu przedmiotu edukacja obywatelska najlepiej sprawdzą się następujące metody i formy pracy: praca w grupach, burza mózgów, metaplan, dyskusja, różne formy debat, metoda studiów przypadku, symulacja, odgrywanie ról i drama. Ponadto efekty uczenia się edukacji obywatelskiej realizowane są także dzięki edukacyjnym projektom międzyprzedmiotowym.

W nauczaniu przedmiotu edukacja obywatelska powinien znaleźć się również czas na:

- 1) wizyty w instytucjach publicznych (np. urzędach gmin, miast i powiatów, sądach, domach kultury);
- 2) spotkania z przedstawicielami władz publicznych;
- 3) kontakty z organizacjami społecznymi (lokalnymi, ogólnopolskimi, międzynarodowymi);
- 4) spotkania z postaciami ważnymi dla lokalnej społeczności, w tym kombatanami lub innymi świadkami historii.

Przedmiot zakłada omawianie podczas zajęć tematów związanych z bieżącymi zagadnieniami społeczno-politycznymi, w tym także tematów dzielących Polaków i budzących w polskim

społeczeństwie kontrowersje. Szkoła powinna być bowiem miejscem, w którym uczniowie dowiadują się, co łączy i co dzieli polskie społeczeństwo, a także miejscem, w którym uczą się weryfikować informacje na te tematy, poznają różnorodne stanowiska, starają się wyrobić sobie własną opinię, uzasadniają ją, z szacunkiem dla innych ją prezentują i podejmują dialog z osobami, których poglądy mogą być odmienne.

Osiągnięcie opisanego powyżej efektu wymaga od nauczyciela zachowania neutralności światopoglądowej i politycznej szczególnie w sprawach, co do których istnieją w polskim społeczeństwie różnice poglądów. Celem zajęć nie może być przekonanie uczniów do konkretnej opinii. Tym bardziej nie ma w czasie zajęć miejsca na agitację polityczną jakiegokolwiek formacji. Co do zasady nauczanie edukacji obywatelskiej ma więc charakter nieperswazyjny. Wyjątkiem są zasady i wartości wyznaczone przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, uznawane za aksjologiczny fundament wspólnoty obywatelskiej, do których przyjęcia i internalizacji przedmiot edukacja obywatelska powinien zachęcać. Na nich powinny opierać się postawy patriotyczne rozwijane na zajęciach.

Edukacja obywatelska ma charakter interdyscyplinarny, wymaga wykorzystania wiedzy i umiejętności zdobywanych przez uczniów na innych przedmiotach, w szczególności języku polskim, historii i geografii. Jednocześnie edukacja obywatelska buduje także fundament dla edukacji dla bezpieczeństwa.

PRZYRODA

Cele nauczania

1. Operowanie podstawową wiedzą przyrodniczą, w tym wyszukiwanie, przetwarzanie, tworzenie i prezentowanie informacji przyrodniczych.
2. Konstruowanie wiedzy przyrodniczej na podstawie procesu dociekania naukowego, zadawania pytań, rozwiązywania problemów i wnioskowania.
3. Świadome i odpowiedzialne kształtowanie własnego wpływu na środowisko przyrodnicze, w tym klimat.
4. Rozumienie podstaw funkcjonowania ciała człowieka i dbania o zdrowie.
5. Rozbudzanie ciekawości poznawczej i budowanie emocjonalnej więzi z przyrodą w bezpośrednim kontakcie ze środowiskiem.

6. Poznawanie i rozumienie zależności między nieożywionymi i ożywionymi składnikami przyrody, w tym między składnikami środowiska a działalnością człowieka.

Specyfika i struktura przedmiotu

Przyroda w klasach IV–VI szkoły podstawowej jest przedmiotem o charakterze interdyscyplinarnym, łączącym w całość elementy: biologii, geografii, chemii, fizyki.

W strukturze przedmiotu wydzielono 6 działów:

1. Spotkania z przyrodą.
2. W terenie i najbliższym otoczeniu.
3. Materia i jej przemiany w przyrodzie.
4. Organizmy i ekosystemy.
5. Planeta Ziemia.
6. Człowiek w środowisku.

Efekty uczenia się działu Spotkania z przyrodą realizowane są przekrojowo przez trzy lata. Proces uczenia się i nauczania przyrody, w każdym z działów, obejmuje zdobywanie wiedzy i umiejętności, opisanych w efektach uczenia się, oraz realizację przyrodniczych doświadczeń edukacyjnych. Uzupełnieniem tego procesu jest realizacja międzyprzedmiotowych projektów edukacyjnych, wykonywanych w ramach tygodnia projektowego.

Wśród wyróżników przedmiotu należy wymienić:

- 1) prowadzenie obserwacji i eksperymentów przyrodniczych,
- 2) empiryczne poznawanie przyrody podczas zajęć terenowych,
- 3) integrację treści z zakresu nauki, technologii, inżynierii i matematyki.

Zajęcia przyrody są okazją do rozwijania szeregu kompetencji przekrojowych, w szczególności: krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów oraz dbania o siebie i innych. W podstawie programowej przedmiotu wyodrębniono moduł klimatyczny, który obejmuje treści edukacji klimatyczno-środowiskowej.

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Spotkania z przyrodą. Uczeń:

- 1) organizuje miejsce pracy sprzyjające koncentracji i samodzielnemu uczeniu się, rozpoznaje czynniki wspierające lub zakłócające efektywną naukę (np. sen, stres, hałas, wielozadaniowość) oraz stosuje strategie poprawy koncentracji;
 - 2) stosuje strategie skutecznego uczenia się (np. powtórki, mnemotechniki, testowanie, fiszki, notowanie), sporządza notatki, wykorzystując różne formy (np. linearną, graficzną, mapę myśli) oraz czyta ze zrozumieniem i interpretuje teksty przyrodnicze;
 - 3) wykorzystuje narzędzia cyfrowe i analogowe do obserwacji i badań przyrodniczych (np. lornetkę, lupę, kompas, taśmę mierniczą, aparat fotograficzny, mikroskop, termometr, wagę, naczynia do odmierzania określonej objętości), korzysta z map i planów (w formie cyfrowej i analogowej);
 - 4) zdobywa wiedzę przyrodniczą w oparciu o dociekanie naukowe: formułuje pytania badawcze, stawia hipotezy, planuje i przeprowadza badania, prowadzi obserwacje, dokumentuje i prezentuje wyniki, wnioskuje i rozwija zagadnienia, podkreśla ważność badań naukowych oraz stosuje argumentację z nich wynikającą;
 - 5) bada działanie zmysłów człowieka uwzględniając ich ograniczenia, omawia ich znaczenie w poznawaniu przyrody oraz wyjaśnia rolę mózgu w przetwarzaniu i interpretacji bodźców, uczeniu się i podejmowaniu decyzji;
 - 6) stosuje zasady bezpieczeństwa podczas pracy badawczej (w tym z substancjami i mieszaninami, sprzętem i urządzeniami cyfrowymi), wyszukuje informacje w kartach charakterystyk substancji i mieszanin oraz innych źródłach informacji przyrodniczych;
 - 7) zdobywa wiedzę przyrodniczą poprzez udział w zajęciach terenowych – korzysta z odpowiednich narzędzi oraz instrukcji, prowadzi dokumentację terenową, orientuje się w przestrzeni, stosuje zasady bezpieczeństwa;
 - 8) analizuje informacje przyrodnicze – odróżnia fakty od opinii, ocenia wiarygodność źródeł, rodzaj przedstawionych dowodów oraz charakter przekazu – moduł klimatyczny.
2. W terenie i najbliższym otoczeniu. Uczeń:
- 1) opisuje krajobraz najbliższej okolicy, rozpoznaje składniki przyrody ożywionej i nieożywionej oraz elementy antropogeniczne i omawia zależności między nimi, w tym wpływ na zachowanie równowagi w ekosystemie;

- 2) rozpoznaje rośliny w najbliższej okolicy na podstawie cech budowy zewnętrznej, przyporządkowuje je do roślin zarodnikowych lub nasiennych oraz na tej podstawie wnioskuje o bioróżnorodności flory w okolicy;
- 3) rozpoznaje zwierzęta lądowe najbliższej okolicy, zgodnie z cechami zewnętrznymi oraz po śladach ich bytowania, przyporządkowuje je do bezkręgowców lub kręgowców oraz na tej podstawie wnioskuje o bioróżnorodności fauny w okolicy;
- 4) rozpoznaje w terenie grzyby kapeluszowe, opisuje prawidłowy sposób zbierania grzybów, analizuje ich budowę, uwzględniając rolę grzybni, porównuje je z innymi formami grzybów oraz omawia znaczenie grzybów w przyrodzie;
- 5) rozpoznaje przykłady trujących roślin, grzybów i jadowitych zwierząt występujących w Polsce, wyjaśnia, dlaczego należy zachować ostrożność w kontakcie z nieznanymi roślinami i grzybami oraz unikać ich spożywania;
- 6) rozpoznaje skały w najbliższej okolicy, bada właściwości (barwę, spójność, twardość, odporność na działanie wody) i opisuje ich cechy oraz porównuje je z innymi skałami występującymi w Polsce (granitem, wapieniem, węglem, lessem, piaskiem, torfem i gliną);
- 7) charakteryzuje glebę w najbliższej okolicy, porównuje jej właściwości z ziemią ogrodową oraz bada i ocenia jej przydatność do uprawy roślin;
- 8) identyfikuje formy ochrony przyrody w swoim otoczeniu oraz analizuje i prezentuje walory przyrodnicze, które podlegają ochronie;
- 9) bada i porównuje właściwości (stan skupienia, barwę, rozpuszczalność w wodzie, zapach, palność) powietrza i jego wybranych składników – tlenu i dwutlenku węgla oraz wyszukuje, przetwarza, tworzy i prezentuje informacje o składzie powietrza;
- 10) bada i ocenia jakość powietrza w najbliższej okolicy, wyjaśnia jego wpływ na zdrowie człowieka oraz omawia zależność między zanieczyszczeniem powietrza a zmianą klimatu, korzystając z różnych źródeł informacji – moduł klimatyczny;
- 11) rozpoznaje organizmy żyjące w wodzie na podstawie analizy makroskopowej i mikroskopowej próbek wody z najbliższej okolicy;
- 12) wyjaśnia, do czego rośliny wykorzystują światło, dyskutuje o znaczeniu fotosyntezy dla życia na Ziemi, analizuje, w jakim celu w organizmach zachodzi proces oddychania komórkowego.

3. Materia i jej przemiany w przyrodzie. Uczeń:

- 1) odczytuje z układu okresowego pierwiastków chemicznych symbole i nazwy, określa rodzaj pierwiastka (metal lub niemetal), odróżnia pierwiastek chemiczny (substancję prostą) od związku chemicznego (substancji złożonej);
- 2) bada i opisuje właściwości stanów skupienia materii (kształt i ściśliwość) i łączy je z drobinowym modelem budowy materii;
- 3) wymienia stany skupienia wody, przemiany pomiędzy nimi, przeprowadza oraz omawia obserwacje i eksperymenty dotyczące tych przemian;
- 4) bada i określa właściwości (stan skupienia, barwę, mętność, zapach, twardość) wody, wyznacza jej temperaturę wrzenia i topnienia oraz porównuje stan skupienia opadów i osadów atmosferycznych;
- 5) wyjaśnia wpływ zmian temperatury i stanu skupienia wody na organizmy – uszkodzenie komórek, przemarzanie, nadmierne parowanie wody z powierzchni ciała, usychanie roślin oraz omawia rolę pokrywy śnieżnej w ochronie gleby i organizmów przed mrozem;
- 6) bada rozpuszczanie się substancji i produktów stosowanych na co dzień w wodzie, dzieli je na rozpuszczalne i nierozpuszczalne oraz analizuje wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania się substancji stałych w wodzie;
- 7) porównuje właściwości (stan skupienia, barwę, połysk, przewodnictwo elektryczne i cieplne) wybranych metali i niemetalu na podstawie obserwacji, badań i innych źródeł informacji;
- 8) omawia różnice między metalem a stopem metalu, bada wpływ różnych czynników na korozję stali, proponuje sposoby zabezpieczenia metali i ich stopów przed korozją;
- 9) sporządza mieszaniny z substancji i produktów stosowanych na co dzień, odróżnia mieszaniny jednorodne od niejednorodnych, przeprowadza rozdzielanie mieszanin na składniki stosując odpowiednie metody;
- 10) określa odczyn wodnego roztworu (kwasowy, zasadowy, obojętny) na podstawie pomiarów pH, stosuje skalę pH jako miarę kwasowości lub zasadowości;
- 11) wyjaśnia pojęcie gęstości substancji na podstawie modelu, omawia zależność gęstości substancji od temperatury i stanu skupienia na podstawie drobinowego modelu budowy materii, ze szczególnym uwzględnieniem wody i jej znaczenia w przyrodzie;

- 12) bada i omawia przepływ ciepła pomiędzy stykającymi się ciałami o różnej temperaturze, bada i klasyfikuje materiały pod kątem ich przewodnictwa cieplnego oraz omawia znaczenie izolacji cieplnej w przyrodzie i życiu codziennym;
- 13) bada i omawia przykłady przemian endotermicznych oraz egzotermicznych, analizuje zmiany temperatury zachodzące podczas spalania węgla, dyskutuje o wpływie wydobywania i spalania węgla na środowisko przyrodnicze – moduł klimatyczny;
- 14) bada rozszerzalność cieplną ciał stałych, cieczy i gazów oraz opisuje jej praktyczne zastosowania w życiu codziennym i inżynierii;
- 15) bada i porównuje zjawisko napięcia powierzchniowego różnych cieczy, wyjaśnia rolę detergentów w życiu codziennym i ich wpływ na środowisko – moduł klimatyczny.

4. Organizmy i ekosystemy. Uczeń:

- 1) obserwuje i analizuje przykłady znanych mu organizmów, określa cechy żywego organizmu oraz porządkuje poziomy organizacji życia – od komórki do zespołów organizmów;
- 2) analizuje cechy budowy organizmów umożliwiające im życie na lądzie oraz porównuje sposoby poruszania się zwierząt lądowych na podstawie obserwacji i innych źródeł informacji;
- 3) analizuje wspólne cechy organizmów zdolnych do lotu, bada i opisuje zależność oporu powietrza od różnych czynników, wymienia przykłady zwiększania i zmniejszania oporu powietrza w przyrodzie;
- 4) wyszukuje, przetwarza, tworzy i prezentuje informacje na temat przyczyn powstawania alergii wziewnych u człowieka oraz omawia sposoby przemieszczania się alergenów;
- 5) analizuje budowę zewnętrzną rośliny na podstawie obserwacji, wyróżnia liście, łodygę, korzenie, kwiat w podziale na okwiat, słupek, pręciki oraz nasiona i owoce, omawiając ich funkcje i znaczenie w życiu rośliny;
- 6) dzieli wody powierzchniowe na płynące i stojące, omawia cechy środowiska wodnego oraz przystosowania w budowie roślin i zwierząt do życia w wodzie na podstawie bezpośrednich obserwacji w terenie;

- 7) bada tonięcie i pływanie ciał w wodzie, łącząc je z pojęciem gęstości, wiąże je z codziennymi zastosowaniami oraz przystosowaniem organizmów do życia w wodzie, demonstruje wpływ zmiany kształtu ciała na jego zdolność do pływania;
- 8) porównuje funkcjonowanie organizmów stałocieplnych i zmiennocieplnych w różnych temperaturach, rozpoznaje objawy udaru cieplnego i odwodnienia u człowieka, omawia sposoby przeciwdziałania tym stanom;
- 9) charakteryzuje strategie przetrwania zwierząt zimą (np. hibernację, migrację, gromadzenie zapasów) i zasady ich odpowiedzialnego dokarmiania, korzystając z różnych źródeł informacji;
- 10) analizuje cykle życiowe zwierząt, wymienia przykłady organizmów z przeobrażeniem i bez przeobrażenia, porównuje budowę jaj u wybranych zwierząt oraz wyjaśnia, czym różnią się jaja w zależności od środowisk, w których się rozwijają;
- 11) opisuje dobowy rytm życia organizmów, w tym człowieka, rozróżnia zwierzęta aktywne podczas dnia i w nocy oraz wyjaśnia znaczenie regularnego snu i czuwania dla zdrowia i dobrego samopoczucia człowieka;
- 12) rozpoznaje ekosystemy w swoim otoczeniu dzieląc je na naturalne i sztuczne, analizuje miejsce człowieka w ekosystemie oraz omawia wpływ wybranych organizmów inwazyjnych na rodzime gatunki i równowagę w ekosystemie;
- 13) rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla ekosystemu łąki, omawia znaczenie łąk dla przyrody oraz wpływ człowieka na ich funkcjonowanie, porównuje kwiaty traw z kwiatami z okwiatem i wyjaśnia, dlaczego kwiaty traw nie wabią owadów – moduł klimatyczny;
- 14) rozpoznaje w lesie charakterystyczne gatunki roślin i zwierząt, określa typ lasu oraz omawia jego funkcje i wpływ działalności człowieka na jego funkcjonowanie na podstawie obserwacji, badań i innych źródeł informacji – moduł klimatyczny;
- 15) wyjaśnia, na podstawie badań, jak wybrane czynniki środowiska i zanieczyszczenia wpływają na wzrost i rozwój roślin – moduł klimatyczny;
- 16) rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla polskich gór, omawia ich przystosowania do życia na dużych wysokościach oraz wymienia działania podejmowane na rzecz ich ochrony;

- 17) prowadzi obserwacje i omawia funkcję rzeki i doliny jako korytarza ekologicznego, umożliwiającego przepływ wody, przemieszczanie się roślin i zwierząt oraz łączenie różnych ekosystemów – moduł klimatyczny;
- 18) charakteryzuje Morze Bałtyckie, rozpoznaje typowe dla niego organizmy, wyjaśnia przyczyny niskiego zasolenia oraz dyskutuje o zasadach zrównoważonego rybołówstwa, korzystając z różnych źródeł informacji – moduł klimatyczny;
- 19) rozróżnia spotykane w przyrodzie roztwory właściwe, koloidy i zawiesiny na podstawie przeprowadzonych eksperymentów oraz sporządza koloidy i zawiesiny;
- 20) wykonuje proste obliczenia związane z pojęciami: masa substancji, masa rozpuszczalnika, masa roztworu, stężenie procentowe (procent masowy) – wynoszące: 1 %, 10 %, 25 %, 50 % lub 100 % oraz sporządza roztwór wodny o określonym stężeniu procentowym z użyciem substancji stałej;
- 21) analizuje ewolucyjne przystosowania organizmów do życia w różnych ekosystemach;
- 22) odróżnia organizmy samożywne od cudzożywnych, przyporządkowuje je do odpowiednich poziomów w sieciach troficznych oraz omawia przystosowania organizmów do pełnienia określonych funkcji w ekosystemie;
- 23) analizuje pozytywne i negatywne znaczenie bakterii dla przyrody i organizmu człowieka oraz wyszukuje i prezentuje informacje na temat wykorzystania bakterii w przemyśle spożywczym.

5. Planeta Ziemia. Uczeń:

- 1) wyszukuje, przetwarza, tworzy i prezentuje informacje na temat planet oraz innych ciał niebieskich w Układzie Słonecznym, omawia budowę Układu Słonecznego na podstawie modelu;
- 2) bada i omawia zjawisko rozchodzenia się światła, jego wpływ na tworzenie cienia oraz odbicie światła od powierzchni;
- 3) demonstruje na modelu i omawia powstawanie faz Księżyca oraz zjawiska zaćmienia Słońca i Księżyca, łącząc je ze wzajemnym położeniem Ziemi, Księżyca i Słońca;
- 4) demonstruje przy pomocy globusa ruch obrotowy i obiegowy Ziemi oraz omawia ich konsekwencje, korzystając z różnych źródeł informacji;
- 5) bada i rozróżnia materiały magnetyczne, demonstruje oddziaływania magnetyczne, omawia zasadę działania kompasu i zjawisko ziemskiego magnetyzmu;

- 6) dokonuje pomiaru masy ciał, demonstruje działanie siły grawitacji ziemskiej i bada jej zależność od masy ciała;
- 7) wskazuje kontynenty i oceany na globusie i mapie, wyznacza bieguny, równik, południk zerowy i 180° , zwrotniki i koła podbiegunowe oraz określa położenie Polski względem nich za pomocą kierunków geograficznych;
- 8) analizuje mapy ilustrujące zmiany położenia lądów i wyjaśnia, jak na terenie Polski powstały sól, węgiel, torf i wapnienie;
- 9) wyszukuje i prezentuje informacje o atmosferze ziemskiej, omawia jej budowę oraz przyporządkowuje kolejnym warstwom charakterystyczne zjawiska i obiekty;
- 10) omawia rolę efektu cieplarnianego w utrzymaniu temperatury odpowiedniej do rozwoju życia na Ziemi, proponuje zmiany stylu życia i codziennych nawyków, które pozwalają ograniczyć emisję gazów cieplarnianych oraz wielkość śladu węglowego – moduł klimatyczny;
- 11) bada i opisuje konwekcję w cieczech i gazach, wyjaśniając jej rolę w zjawiskach atmosferycznych oraz systemach grzewczych;
- 12) bada ciśnienie wywierane przez ciała stałe oraz opisuje jego wpływ na odkształcanie przedmiotów i wytrzymałość konstrukcji, omawia jakościowo zmianę ciśnienia atmosferycznego w zależności od wysokości nad poziomem morza oraz wpływ ciśnienia na temperaturę wrzenia wody;
- 13) dokonuje pomiaru wybranych składników pogody, z wykorzystaniem odpowiednich przyrządów i stosując odpowiednie jednostki;
- 14) odczytuje z mapy aktualne dane pogodowe (temperatura, ciśnienie, opady, prędkość i kierunek wiatru) i na ich podstawie omawia panujące warunki atmosferyczne;
- 15) demonstruje zjawisko elektryzowania ciał poprzez tarcie i indukcję, wyjaśnia je na podstawie wzajemnych oddziaływań ładunków elektrycznych, omawia powstawanie chmury burzowej i wyładowania atmosferycznego;
- 16) przewiduje możliwość wystąpienia burzy na podstawie obserwacji nieba oraz, korzystając z narzędzi cyfrowych, omawia zasady bezpiecznego zachowania się podczas jej trwania;
- 17) omawia przyczyny i czynniki sprzyjające powstawaniu smogu oraz proponuje działania ograniczające ryzyko jego wystąpienia – moduł klimatyczny;
- 18) lokalizuje na mapie granice płyt litosfery i kierunki ich przemieszczania (Islandia, Wielkie Rowy Afrykańskie, Japonia, Himalaje), wyszukuje i prezentuje informacje

- o sposobach monitorowania aktywności wulkanicznej i sejsmicznej oraz omawia sposoby przystosowania mieszkańców do życia w takich warunkach;
- 19) wyszukuje i prezentuje informacje o geoparku jako obszarze łączącym ochronę dziedzictwa geologicznego z promocją przyrody i kultury oraz wspierającym rozwój lokalnej społeczności, na przykładzie Krainy Wygasłych Wulkanów;
 - 20) lokalizuje na mapie strefy krajobrazowe świata, charakteryzuje ich środowisko przyrodnicze, opisuje cechy przystosowawcze występujących w nich roślin i zwierząt oraz omawia zmiany spowodowane działalnością człowieka, korzystając z różnych źródeł informacji;
 - 21) rozróżnia główne formy ukształtowania terenu i wskazuje na mapie wybrane przykłady nizin, wyżyn i gór w Polsce;
 - 22) odczytuje wysokość bezwzględną różnych punktów na mapie, oblicza wysokość względną oraz odczytuje ze skali, ile razy został pomniejszony obraz;
 - 23) odczytuje z mapy krainy geograficzne Polski, określa ich położenie i opisuje krajobraz, korzystając z różnych źródeł informacji;
 - 24) wyjaśnia, dlaczego lądolód, który znajdował się na terenie Polski nazywany jest skandynawskim, wskazuje na mapie jego maksymalny zasięg, wnioskuje o jego wpływie na współczesną rzeźbę terenu;
 - 25) bada i opisuje zależność siły tarcia od różnych czynników, wymienia przykłady zmniejszania i zwiększania siły tarcia w przyrodzie;
 - 26) rozpoznaje wybrane formy krasu powierzchniowego i podziemnego oraz wyjaśnia sposób ich powstawania, korzystając z różnych źródeł informacji;
 - 27) omawia genezę powstania jeziora w okolicy lub regionie oraz ocenia rolę rzek i jezior w życiu lokalnej społeczności;
 - 28) analizuje dane dotyczące zasobów wodnych, identyfikuje obszary nadwyżki i niedoboru wody w Polsce oraz dyskutuje o możliwych działaniach ograniczających negatywne skutki susz i powodzi – moduł klimatyczny;
 - 29) opisuje krajobraz dna oceanicznego oraz omawia przystosowania organizmów do życia w głębinach, korzystając z różnych źródeł informacji;
 - 30) omawia, w jaki sposób fale morskie kształtują wybrzeże niskie i wysokie (abrazja, transport, akumulacja) oraz rozpoznaje konstrukcje chroniące linię brzegową;
 - 31) analizuje schemat obiegu wody w przyrodzie i wyjaśnia, jak zmiana klimatu oraz działalność człowieka wpływają na bilans wodny tego obiegu – moduł klimatyczny;

- 32) analizuje dane z wykresów klimatycznych różnych stref krajobrazowych świata, porównuje klimatogramy strefy śródziemnomorskiej i pasa pobrzeży w Polsce oraz wyjaśnia wpływ klimatu na atrakcyjność turystyczną.

6. Człowiek w środowisku. Uczeń:

- 1) analizuje organizm człowieka jako system współpracujących układów, opisuje fazy rozwoju człowieka w porządku chronologicznym oraz identyfikuje u siebie oznaki dojrzewania;
- 2) wymienia podstawowe składniki pokarmowe, przykłady produktów, w których się znajdują i omawia ich rolę w organizmie człowieka oraz analizuje informacje zawarte na etykietach żywności (wartość energetyczna, zawartość cukrów, tłuszczu, białka, soli), wykazując związek między składem produktów, nawykami żywieniowymi a zdrowiem człowieka;
- 3) porównuje i omawia różne diety pod kątem ich składu i wpływu na zdrowie, uwzględniając potrzebę dostosowania ich do indywidualnych uwarunkowań (nietolerancje pokarmowe, diety eliminacyjne);
- 4) analizuje czynniki wpływające na jakość żywności dla człowieka (stopień przetworzenia, sposób produkcji, zawartość substancji szkodliwych i innych dodatków) oraz związek między jakością żywności a zdrowiem człowieka;
- 5) analizuje uproszczoną budowę oka, omawia funkcje źrenicy, soczewki i siatkówki, wyjaśnia rolę okularów, w tym z filtrem UV oraz soczewek kontaktowych, stosuje zasady dbania o wzrok;
- 6) demonstruje i omawia cechy obrazów powstających przy użyciu zwierciadeł płaskich, wklęsłych i wypukłych oraz soczewek skupiających i rozpraszających, omawia zastosowania zwierciadeł i soczewek w życiu codziennym;
- 7) omawia zagrożenia dla zdrowia człowieka wynikające z obecności w środowisku drobnoustrojów chorobotwórczych i pasożytów, wyjaśnia sposoby ich rozprzestrzeniania się oraz prezentuje zasady profilaktyki chorób wywoływanych przez drobnoustroje i pasożyty;
- 8) omawia działanie szczepionek i ich znaczenie w zapobieganiu chorobom zakaźnym oraz wyszukuje i prezentuje informacje o wkładzie polskich naukowców w badania nad szczepionkami;

- 9) omawia, czym jest uzależnienie, wymienia zachowania i substancje, od których można się uzależnić oraz dyskutuje o ich skutkach zdrowotnych i wpływie na relacje z innymi;
- 10) omawia sposoby wykorzystania powierzchni ziemi pod uprawy roślin i chów zwierząt, opisuje pole uprawne jako monokulturę oraz rozpoznaje główne rośliny uprawiane w Polsce;
- 11) lokalizuje i opisuje na mapie położenie kraju pochodzenia wybranych produktów spożywczych, wykorzystując informacje zawarte na opakowaniach;
- 12) wyszukuje i analizuje dane dotyczące struktury polskiego eksportu i importu, prezentuje je w formie graficznej oraz wymienia główne grupy towarowe i kierunki wymiany handlowej;
- 13) opisuje krajobraz miasta i porównuje go z krajobrazem wsi, omawia warunki życia w mieście oraz działania sprzyjające polepszeniu jakości życia mieszkańców z uwzględnieniem błękitno-zielonej infrastruktury – moduł klimatyczny;
- 14) rozpoznaje zmiany w krajobrazie, porównując zdjęcia satelitarne z różnych okresów oraz dyskutuje o wpływie działalności człowieka na krajobraz i środowisko przyrodnicze – moduł klimatyczny;
- 15) omawia wpływ zmiany klimatu na funkcjonowanie ekosystemów oraz utratę bioróżnorodności – moduł klimatyczny;
- 16) porównuje cechy wybranych (celulozowych, szklanych, metalowych) tworzyw sztucznych stosowanych w życiu codziennym oraz omawia ich wpływ na środowisko, korzystając z różnych źródeł informacji – moduł klimatyczny;
- 17) porównuje wykorzystanie energii elektrycznej w Polsce i innych krajach europejskich, prezentuje propozycje ograniczenia jej zużycia oraz dyskutuje o roli odnawialnych źródeł energii w realizacji zasad zrównoważonego rozwoju – moduł klimatyczny;
- 18) analizuje i prezentuje dane na temat głównych kierunków podróży wakacyjnych, na ich podstawie omawia wybrane przyrodnicze i pozaprzyrodnicze walory turystyczne.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Uczeń w cyklu kształcenia przyrody, samodzielnie lub w grupie, prowadzi obserwacje:

- 1) roślin, zwierząt, grzybów, śladów bytowania zwierząt w najbliższej okolicy, w ekosystemach lądowych i wodnych oraz w glebie w każdym roku nauki przez ustalony z nauczycielem okres i prezentuje ich wyniki w sposób ustalony z nauczycielem;
- 2) za pomocą lupy elementów przyrody ożywionej i nieożywionej w każdym roku nauki, podsumowuje je i prezentuje wnioski w formie ustalonej z nauczycielem;
- 3) samodzielnie wykonanych preparatów z wykorzystaniem mikroskopu optycznego w każdym roku nauki;
- 4) mikroskopową wody pozyskanej w najbliższej okolicy, raz w cyklu kształcenia;
- 5) jednokomórkowego organizmu (np. pantofelka, eugleny, ameby, wirczyka, trąbika) w różnych warunkach, formułuje wnioski na podstawie analizy zebranych obserwacji.

Uczeń w cyklu kształcenia przyrody, samodzielnie lub w grupie uczestniczy w zajęciach terenowych lub wykonuje działania w terenie:

- 1) uczestniczy w wyprawie terenowej do wybranego obszaru przyrodniczego w swojej okolicy, podczas której wykonuje obserwacje i dokumentację zmian środowiska, wnioski z wyprawy prezentuje w formie ustalonej z nauczycielem;
- 2) posługuje się planem, mapą (w tym cyfrową) i kompasem w celu zaplanowania trasy i przejścia wyznaczonej drogi;
- 3) korzysta z kluczy lub atlasów do rozpoznawania: chmur, skał, wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów podczas zajęć terenowych;
- 4) pobiera w terenie próbkę gleby, określa jej barwę i zawartość próchnicy, bada uziarnienie, odczyn, obecność organizmów żywych, podsumowuje badanie i prezentuje jego wyniki w formie ustalonej z nauczycielem;
- 5) uczestniczy w sadzeniu drzew lub innych roślin w każdym roku nauki.

Uczeń w cyklu kształcenia przyrody, samodzielnie lub w grupie, przeprowadza eksperymenty lub badania:

- 1) demonstruje powstawanie wybranych zjawisk atmosferycznych, np. wiatru lub chmury;
- 2) bada właściwości różnych próbek wody (stan skupienia, barwę, mętność, zapach, twardość);
- 3) bada wpływ mieszania, stopnia rozdrobnienia i temperatury na szybkość rozpuszczania substancji stałych w wodzie;

- 4) sporządza mieszaniny jednorodne i niejednorodne oraz rozdziela je na składniki poprzez: sączenie, odparowanie, krystalizację, dekantację i sedymentację, sposoby mechaniczne;
- 5) bada zachowanie się wiązki światła skierowanej na roztwór właściwy, koloid i zawiesinę;
- 6) bada właściwości powietrza oraz jego składników – tlenu i dwutlenku węgla (np. barwę, zapach i palność);
- 7) porównuje głębokość śladu pozostawionego przez ciało stałe (np. pudełko od zapalek wypełnione obciążeniem i pudełko puste) w materiale sypkim (np. drobnym piasku, mące, cukrze pudrze) w zależności od siły nacisku i wielkości pola powierzchni styku pomiędzy ciałem a materiałem sypkim, łącząc obserwowane zjawisko z pojęciem ciśnienia;
- 8) przygotowuje roztwór do wykonania baniek mydlanych i porównuje cechy baniek otrzymanych z różnych przygotowanych roztworów;
- 9) bada zależność siły tarcia od chropowatości powierzchni styku pomiędzy ciałem a podłożem (np. pokrytym gumą, papierem ściernym, wykładziną podłogową, cienką warstwą wody) oraz od siły nacisku ciała na podłoże;
- 10) bada zależność oporu powietrza działającego na ciało (np. kartkę, balon) w zależności od rozmiaru i kształtu ciała;
- 11) bada właściwości metali (stan skupienia, barwę, połysk, przewodnictwo cieplne, przewodnictwo elektryczne) będących składnikami produktów stosowanych na co dzień, np.: folii aluminiowej, drutu miedzianego, gwoźdźcia stalowego;
- 12) bada właściwości niemetalu (stan skupienia, barwę, połysk, przewodnictwo cieplne, przewodnictwo elektryczne) będącego składnikiem produktów stosowanych na co dzień, np. węgla drzewnego lub grafitu;
- 13) bada wpływ powietrza, soli kuchennej i wody na powstawanie rdzy oraz bada sposoby ochrony stalowych przedmiotów przed korozją;
- 14) bada zmiany temperatury w trakcie różnych procesów, np. działania tabletką musującą na wodę lub krystalizacji wybranych soli będących składnikami ogrzewaczy do rąk;
- 15) bada pH wybranych produktów, np.: octu, soku z cytryny, płynu do mycia naczyń, mydła w płynie, płynu do dezynfekcji, zmywacza do paznokci, bezbarwnego napoju gazowanego z zastosowaniem wskaźników kwasowo-zasadowych, np. pochodzenia naturalnego;
- 16) przeprowadza eksperyment dotyczący transportu wody w roślinie;
- 17) mierzy i porównuje temperaturę swojego ciała przed i po wysiłku fizycznym;
- 18) bada wpływ światła na przebieg procesu fotosyntezy;

- 19) przeprowadza eksperyment polegający na rozdzielaniu barwników fotosyntetycznych w liściach;
- 20) wykrywa obecność dwutlenku węgla w powietrzu wydychanym przez człowieka i powstałego w wyniku rozkładu cukru przez drożdże;
- 21) bada zachowanie się wobec wody różnych opakowań i tworzyw, np. papieru, tektury, poliestru, polietylenu, folii aluminiowej, bawełny;
- 22) bada szybkość kiełkowania nasion i wzrostu roślin w różnych warunkach;
- 23) bada wpływ różnego rodzaju zanieczyszczeń gleby na wzrost i rozwój roślin.

Uczeń w cyklu kształcenia przyrody, samodzielnie lub w grupie, wykonuje inne działania:

- 1) korzysta z gotowego lub buduje i omawia model prezentujący wybrane zjawisko, proces lub strukturę (np. budowę atmosfery, budowę Układu Słonecznego, działanie spadochronu, powstawanie faz Księżyca oraz zjawisk zaćmienia Słońca i Księżyca, obieg wody w przyrodzie);
- 2) wyszukuje, analizuje i prezentuje informacje o źródle i parametrach wody kranowej w miejscu zamieszkania, uzasadnia, ocenia, czy woda z kranu jest zdatna do picia i uzasadnia swoją ocenę;
- 3) identyfikuje w najbliższym otoczeniu miejsce o szczególnych walorach przyrodniczych, które powinno podlegać ochronie oraz zbiera o nim informacje, analizuje i podsumowuje badania oraz prezentuje wyniki w formie ustalonej z nauczycielem;
- 4) korzysta ze źródeł internetowych w celu pozyskania aktualnych danych środowiskowych, np. informacji pogodowej, stanu wody w rzece, stanu zanieczyszczenia powietrza, informacji o największych wybuchach wulkanów w przeszłości i współcześnie w każdym roku nauki i prezentuje wnioski w formie ustalonej z nauczycielem;
- 5) prowadzi dziennik obserwacji przyrody w każdej porze roku, przez okres ustalony z nauczycielem, raz w cyklu kształcenia, wyciąga wnioski z obserwacji i prezentuje je w formie ustalonej z nauczycielem;
- 6) prowadzi kalendarz obserwacji pogody w każdej porze roku, przez okres ustalony z nauczycielem, raz w cyklu kształcenia, wyciąga wnioski z obserwacji i prezentuje je w formie ustalonej z nauczycielem.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej przyrody

Przedmiot przyroda należy realizować z wykorzystaniem metod, które angażują ucznia w

proces konstruowania wiedzy i stwarzają sytuacje dydaktyczne umożliwiające działania praktyczne opierające się na eksperymentowaniu, obserwacjach w terenie lub w pracowni przyrodniczej, prowadzeniu badań na podstawie naukowych dociekań (stawianie pytań badawczych i hipotez, planowanie i przeprowadzanie eksperymentów oraz obserwacji, zapisywanie i analiza notatek, wyciąganie wniosków i ich prezentacja) oraz uwzględniające tutoring rówieśniczy.

Niezbędne jest zachowanie bezpośredniego kontaktu z przyrodą poprzez zapewnienie uczniom możliwości odbywania zajęć w terenie, ze szczególnym uwzględnieniem najbliższej okolicy. Prowadzenie badań powinno odbywać się zarówno w sali lekcyjnej, jak i poza budynkiem szkoły.

Konieczne jest blokowanie lekcji przedmiotu przyroda, w każdym roku nauki minimum raz dwie godziny łącznie, co umożliwi uczniom realizację ważnych i czasochłonnych zadań, szczególnie tych wymagających pracy w grupie. Rolą szkoły jest zapewnienie uczniom dostępu na lekcjach przyrody do materiałów i narzędzi cyfrowych, umożliwiając wyszukiwanie, przetwarzanie, tworzenie i prezentowanie informacji przyrodniczych w różnej formie: tradycyjnej i cyfrowej.

Obowiązkiem szkoły jest zapewnienie niezbędnych narzędzi cyfrowych i analogowych, które umożliwiają realizację efektów kształcenia przyrody, w szczególności: lornetek, lup, kompasów, taśm mierniczych, mikroskopów, termometrów, wag, naczyń do odmierzania określonej objętości, globusów, planów i map oraz innych, wynikających z przyjętego w szkole programu nauczania. Warto umożliwić uczniom korzystanie ze sprzętu i szkła laboratoryjnego; jeśli nie będzie to możliwe, należy tak projektować eksperymenty, żeby ich przebieg opierał się na wykorzystaniu sprzętu i szkła znanych z powszechnego użycia.

Przy każdej z wykorzystywanych metod i form pracy należy zachować zasady bezpieczeństwa i higieny. Podczas przeprowadzania eksperymentów niezbędne jest podjęcie wszelkich starań, aby doprowadzić do zminimalizowania ilości używanych odczynników.

Nauczyciel powinien podejmować współpracę z instytucjami publicznymi i prywatnymi, oraz organizacjami społecznymi zajmującymi się przyrodą, ochroną środowiska oraz zdrowiem

człowieka.

Proces nauczania i uczenia się musi opierać się na ważności badań naukowych oraz sile argumentacji i wiedzy naukowej. Przyroda ma charakter interdyscyplinarny, wymaga wykorzystania wiedzy i umiejętności zdobytych przez uczniów już na etapie edukacji wczesnoszkolnej. Jednocześnie stanowi ona fundament dla rozpoczynających się od VII klasy poszczególnych przedmiotów przyrodniczych: biologii, chemii, geografii i fizyki.

GEOGRAFIA

Cele nauczania

1. Korzystanie z różnych źródeł informacji, w tym map, aplikacji GIS, fotografii, zwłaszcza zdjęć lotniczych/satelitarnych, rysunków, wykresów, diagramów, danych statystycznych, tekstów źródłowych, wraz z ocenianiem ich przydatności oraz stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych do pozyskiwania, przetwarzania, wizualizacji i analizy danych.
2. Wykorzystywanie wiedzy i umiejętności geograficznych do rozwiązywania problemów z życia codziennego oraz analizy zjawisk zachodzących w otoczeniu.
3. Rozumienie i wyjaśnianie przyczyn przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego zróżnicowania Polski i świata.
4. Identyfikowanie relacji oraz współzależności między elementami środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego zachodzących w skalach lokalnej, regionalnej i globalnej.
5. Rozumienie i wyjaśnianie prawidłowości dotyczących zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym.
6. Rozpoznawanie i ocenianie efektów działalności człowieka w środowisku geograficznym oraz poszukiwanie rozwiązań redukujących ich niepożądane skutki, ze szczególnym uwzględnieniem zmian klimatycznych.
7. Rozbudzanie ciekawości świata, wrażliwości i uważności na piękno krajobrazu oraz umiejętności subiektywnej oceny znaczenia środowiska geograficznego, skutkujących postawą odpowiedzialności za przestrzeń otaczającą ucznia.

Specyfika i struktura przedmiotu

Geografia jest przedmiotem interdyscyplinarnym, kształtującym ciekawość świata i poczucie

odpowiedzialności za zmiany zachodzące w środowisku przyrodniczym i społeczno-gospodarczym. Prowadzi uczniów do poznania, zrozumienia i wyjaśniania złożoności środowiska geograficznego, dzięki czemu wyposaża ich w kompetencje umożliwiające racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska. Zapewniając uczniom optymalne warunki do stawiania dociekających pytań: „dlaczego?” i „w jaki sposób”, sprzyja rozwojowi krytycznego myślenia oraz podejmowania przez nich sprawczych działań w środowisku geograficznym. Dotyczy to zwłaszcza reagowania na sytuacje kryzysowe związane ze stanem środowiska, jakością życia, sytuacją społeczno-gospodarczą i geopolityczną, poprzez działania partycypacyjne, podejmowane w imię wartości: prawdy, dobra i piękna. Geografia w szkole podstawowej buduje nie tylko wiedzę o świecie, ale także postawy obywatelskie, dzięki czemu przygotowuje uczniów do aktywnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Geografia zapewnia uczniom głębokie zrozumienie środowiska przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego w ujęciu relacyjnym oraz czyni ich gotowymi do podejmowania działań wynikających z wyzwań o charakterze lokalnym, regionalnym i globalnym. Ważnym wyróżnikiem przedmiotu są zajęcia terenowe, realizowane w najbliższej okolicy, które sprzyjają kształtowaniu u uczniów uważności, wrażliwości i odpowiedzialności.

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Moja mała ojczyzna – zagospodarowanie przestrzeni i działalność człowieka. Uczeń:
 - 1) określa obszar utożsamiany z „małą ojczyzną” – symboliczną przestrzenią w wymiarze lokalnym – oraz podejmuje dyskusję nad stanem środowiska geograficznego w najbliższej okolicy, w której proponuje działania sprzyjające rozważnemu korzystaniu z jego zasobów, realizowane zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego – moduł klimatyczny;
 - 2) obserwuje w terenie cechy miejscowości zamieszkania, identyfikuje dominanty krajobrazowe w swojej okolicy i proponuje działania służące zachowaniu oraz promowaniu ich walorów;
 - 3) charakteryzuje położenie swojego regionu, wskazując główne cechy jego środowiska geograficznego oraz identyfikując zależności między elementami przyrodniczymi a działalnością człowieka;
 - 4) wyszukuje przykłady ładu i chaosu przestrzennego w swoim miejscu zamieszkania – wsi, mieście, dzielnicy miasta – oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

- 5) projektuje takie zagospodarowanie fragmentu znanej mu przestrzeni, które uwzględnia zachowanie w niej ładu, harmonii i bierze pod uwagę zarówno potrzeby mieszkańców, jak i dbałość o stan środowiska.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) analizuje zagospodarowanie przestrzenne i kierunki rozwoju przestrzennego swojego miejsca zamieszkania – wsi, miasta, dzielnicy miasta – uwzględniając troskę o stan środowiska geograficznego, dobrostan mieszkańców i potrzebę rozwoju gospodarczego oraz formułuje propozycje działań lub rozwiązań sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi tego obszaru – moduł klimatyczny;
- 2) podejmuje dyskusję na temat roli geografów w planowaniu i realizowaniu działań związanych z racjonalnym zagospodarowaniem przestrzennym, zapobieganiem niepożądanym zjawiskom oraz ochroną środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, a także proponuje własne pomysły dla takich działań w odniesieniu do swojej okolicy.

2. Polska na styku różnych granic – konsekwencje położenia. Uczeń:

- 1) opisuje przebieg granic Polski, rozróżniając odcinki wykorzystujące bariery naturalne i wytyczone geometrycznie oraz ocenia konsekwencje położenia kraju w Europie Środkowo-Wschodniej;
- 2) wyjaśnia różnice między czasem słonecznym, strefowym i urzędowym oraz konsekwencje stosowania jednolitego czasu urzędowego w Polsce i innych krajach Europy – zwłaszcza dla funkcjonowania społeczeństwa i gospodarki;
- 3) dowodzi przejściowości klimatu Polski, analizując dane klimatyczne dla wybranych stacji meteorologicznych;
- 4) analizuje przyczyny zróżnicowania rzeźby terenu Polski i wyjaśnia jego wpływ na krajobraz, sieć wodną oraz osadnictwo i działalność gospodarczą.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wyszukuje przykłady lokalnej współpracy transgranicznej Polski w ramach struktur Unii Europejskiej, analizując jej efekty;

- 2) formułuje argumenty w dyskusji nad wpływem przebiegu granicy zewnętrznej Unii Europejskiej i NATO na bezpieczeństwo Polski w aktualnych uwarunkowaniach geopolitycznych.

3. Przemiany gospodarcze w Polsce na tle Europy. Uczeń:

- 1) wyjaśnia znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju kraju i porównuje je z innymi krajami Europy – moduł finansowy;
- 2) analizuje wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rolnictwo w Polsce i jego przemiany w XXI w.;
- 3) analizuje, z wykorzystaniem map tematycznych, przestrzenne zróżnicowanie głównych upraw i chowu zwierząt w Polsce;
- 4) charakteryzuje zmiany w strukturze przemysłu w Polsce i podaje przykłady jego unowocześniania – moduł finansowy;
- 5) omawia znaczenie różnych źródeł energii i wyzwania związane z transformacją energetyczną, w tym szanse i wyzwania związane z rozwojem energetyki jądrowej w Polsce – moduł klimatyczny;
- 6) na wybranych przykładach wyjaśnia znaczenie poszczególnych działów usług w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski – moduł finansowy;
- 7) charakteryzuje walory turystyczne Polski i znaczenie usług turystycznych w rozwoju społeczno-gospodarczym wybranych regionów, a także zagrożenie dla środowiska geograficznego z tym związane.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) na przykładach wyjaśnia wpływ integracji Polski z Unią Europejską na funkcjonowanie sektorów rolnictwa, przemysłu i usług – moduł finansowy;
- 2) wyjaśnia znaczenie przemysłu i usług zaawansowanych technologii w rozwoju gospodarczym Polski i Europy na przykładach wybranych przedsiębiorstw – moduł finansowy.

4. Transformacje społeczne i ich oblicza. Uczeń:

- 1) analizuje dynamikę liczby ludności i przemiany struktur demograficznych Polski, formułuje hipotezy dotyczące przyczyn i czynników je kształtujących oraz dyskutuje o skutkach tych zmian;

- 2) analizując dane statystyczne, dostrzega transformacje struktury narodowościowo-etnicznej i wyznaniowej Polski, wyjaśnia ich przyczyny oraz szuka przykładów tych procesów w swoim najbliższym otoczeniu lub regionie;
- 3) charakteryzuje przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce, wyjaśnia jego przyczyny i skutki, zwracając szczególną uwagę na obszary wyludniające się oraz te, w których dynamicznie rośnie koncentracja ludności;
- 4) na wybranych przykładach polskich miast omawia przemiany ich funkcji oraz struktury przestrzennej, wskazując atuty i słabsze strony życia w mieście;
- 5) identyfikuje zmiany na rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem struktur zatrudnienia i nowych zawodów, wynikające z uwarunkowań gospodarczych, technologicznych i demograficznych – moduł finansowy;
- 6) charakteryzuje ewolucję przyczyn, rodzajów oraz skutków migracji w Polsce, zauważa ich przykłady w swoim otoczeniu, przyjmując postawę szacunku i otwartości wobec osób odmiennych kulturowo;
- 7) na wybranych przykładach charakteryzuje przyczyny wykluczenia transportowego i cyfrowego, dostrzegając jego niepożądane skutki dla jakości życia, zwłaszcza dzieci i młodzieży, kobiet oraz osób starszych w zakresie dostępu do edukacji, pracy, służby zdrowia i uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) przewiduje konsekwencje zachodzących transformacji społecznych – w tym senioralizacji, depopulacji, zmian na rynku pracy, wykluczenia transportowego i cyfrowego dla rozwoju gospodarczego i jakości życia – oraz proponuje działania im zapobiegające w skali lokalnej i krajowej – moduł finansowy;
- 2) wyszukuje informacje na temat skali i kierunków migracji do lub z Polski w XXI wieku i dyskutuje na temat indywidualnych konsekwencji tego procesu dla ucznia, prezentując swoje stanowisko wobec analizowanego problemu.

5. Nieoczywistości geografii Polski. Uczeń:

- 1) wyjaśnia, dlaczego Polska, choć uważana za kraj asejsmiczny, doświadcza trzęsień ziemi;
- 2) argumentuje, dlaczego mimo dostępu do morza i rozwiniętej sieci rzecznej na wielu obszarach Polski występuje problem z dostępem do zasobów wodnych oraz

proponuje rozwiązania mające na celu poprawę stanu gospodarki wodnej w Polsce – moduł klimatyczny;

- 3) korzystając z danych, wyjaśnia paradoks, że powietrze w miejscowościach uzdrowiskowych jest w okresie zimowym często bardziej zanieczyszczone niż w innych miejscowościach w kraju – moduł klimatyczny;
- 4) na podstawie analizy danych i dostępnych źródeł porównuje rzeczywisty stan rolnictwa i sytuacji rolników w Polsce z własnym wyobrażeniem na ten temat;
- 5) wyszukuje i charakteryzuje przykłady miast przemysłowych, które przeszły proces restrukturyzacji i stały się centrami prężnie rozwijających się usług;
- 6) identyfikuje czynniki, z powodu których Polska z kraju emigracyjnego staje się krajem imigracyjnym oraz wyjaśnia wpływ tego zjawiska na społeczeństwo i gospodarkę – moduł finansowy;
- 7) podczas dyskusji formułuje argumenty przekonujące osoby sceptycznie nastawione do turystyki krajowej o tym, że Polska jest krajem o wysokiej atrakcyjności turystycznej.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wyjaśnia, dlaczego sprowadzamy z zagranicy towary rolne i przemysłowe, chociaż są one produkowane w Polsce, a równocześnie kupowane u nas przez inne kraje – moduł finansowy;
- 2) formułuje argumenty podważające przekonanie, że ochrona środowiska powstrzymuje rozwój społeczno-gospodarczy – moduł klimatyczny.

6. Morze Bałtyckie i gospodarka morska Polski. Uczeń:

- 1) wyjaśnia konsekwencje przyrodnicze i gospodarcze śródlądowego położenia Morza Bałtyckiego;
- 2) identyfikuje źródła zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego, uzasadnia potrzebę współpracy państw nadbałtyckich w celu redukcji skutków tych zanieczyszczeń i racjonalnego gospodarowania jego zasobami;
- 3) omawia gospodarcze wykorzystanie Morza Bałtyckiego i walorów jego wybrzeża oraz wyjaśnia, w jaki sposób dostęp do morza wpływa na bezpieczeństwo Polski – moduł finansowy;
- 4) wyjaśnia znaczenie transportu morskiego dla gospodarki Polski – moduł finansowy.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) charakteryzuje walory turystyczne polskiego wybrzeża Morza Bałtyckiego;
- 2) omawia problem zanieczyszczenia polskich plaż i wód przybrzeżnych.

7. Geozagrożenia i globalne zmiany środowiskowe. Uczeń:

- 1) korzystając z map, aplikacji GIS i innych źródeł informacji geograficznych, wskazuje potencjalne obszary geozagrożeń hydrometeorologicznych oraz geologicznych w Polsce i na świecie – moduł klimatyczny;
- 2) wyjaśnia przyczyny zmiany klimatu oraz ocenia jej skutki w skali lokalnej i globalnej – moduł klimatyczny;
- 3) wyjaśnia przyczyny wybranych geozagrożeń oraz proponuje sposoby mitygowania i adaptowania się społeczeństwa do życia w obliczu zmiany klimatu i klęsk żywiołowych – moduł klimatyczny;
- 4) ocenia wpływ wzrastającej częstotliwości i wydłużania się okresów suszy i upałów na zasoby wodne, bioróżnorodność oraz gospodarkę w regionie śródziemnomorskim – moduł klimatyczny;
- 5) dyskutuje na temat globalnych zmian środowiskowych, w tym zwłaszcza pustoszczenia, deforestacji, zaniku pokrywy lodowej, podnoszenia się poziomu oceanów w wybranych regionach świata na środowisko geograficzne, przewidując konsekwencje przyrodnicze, społeczne i gospodarcze tych zjawisk – moduł klimatyczny;
- 6) identyfikuje i ocenia ryzyko występowania wybranych geozagrożeń w miejscu zamieszkania lub planowanej podróży i potrafi wykorzystać wiedzę geograficzną w tym zakresie do podejmowania działań w sytuacji kryzysowej – moduł klimatyczny.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) omawia wpływ wzrostu częstotliwości ekstremalnych opadów, zmiany pokrywy śnieżnej i zaniku lodowców na poziom i jakość wody w rzekach Europy, żeglugę śródlądową oraz produkcję energii wodnej – moduł klimatyczny;
- 2) wyjaśnia, w jaki sposób georóżnorodność wpływa na zachowanie lub wzrost bioróżnorodności – moduł klimatyczny.

8. Problemy demograficzne, społeczne i geopolityczne na świecie. Uczeń:

- 1) wyjaśnia przyczyny i skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności na świecie oraz podaje przykłady regionów o dużym przeludnieniu i wyludniających się;
- 2) omawia przyczyny i skutki migracji ze szczególnym uwzględnieniem migracji ekonomicznych, politycznych i klimatycznych – moduł klimatyczny;
- 3) analizuje problemy i wyzwania związane z rozwojem miast i charakteryzuje warunki życia ludności w różnych dzielnicach największych metropolii świata;
- 4) omawia nierówności w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego państw świata i proponuje rozwiązania wspierające społeczeństwa krajów o niższym poziomie rozwoju w przeciwdziałaniu problemom społecznym, w tym niedożywieniu, chorobom i trudnemu dostępowi do edukacji – moduł finansowy;
- 5) wyjaśnia, w jaki sposób dostęp do usług wpływa na jakość życia mieszkańców miast oraz dyskutuje, dlaczego istotne jest dostosowanie przestrzeni miejskiej do potrzeb różnych grup społecznych;
- 6) wskazuje na mapie świata kraje toczące spory terytorialne oraz identyfikuje czynniki decydujące o przyczynach konfliktów zbrojnych – moduł klimatyczny;
- 7) wyszukuje przykłady różnych przekazów medialnych dotyczących aktualnych konfliktów na świecie i argumentuje, jak wpływają one na sposób ich postrzegania przez odbiorców – moduł medialny;
- 8) dyskutuje nad rolą Organizacji Narodów Zjednoczonych i NATO w zapobieganiu i rozwiązywaniu konfliktów zbrojnych na świecie.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) analizuje współczesny konflikt zbrojny w Ukrainie, wskazując cele polityczne Rosji i reakcję międzynarodowej społeczności, w tym krajów NATO i Unii Europejskiej;
- 2) dyskutuje na temat wpływu interesów wielkich mocarstw na utrzymywanie się konfliktu izraelsko-arabskiego oraz jego konsekwencji dla bezpieczeństwa światowego, zwracając uwagę na działania podejmowane w celu jego rozwiązania lub ograniczenia.

9. Błaski i cienie turystyki na świecie. Uczeń:

- 1) omawia czynniki wpływające na rozwój turystyki w wybranych regionach świata, charakteryzuje cele podejmowania podróży turystycznych oraz określa własne preferencje dotyczące miejsc wypoczynku i sposobów podróżowania;
- 2) analizuje dane dotyczące wielkości i struktury ruchu turystycznego oraz infrastruktury turystycznej w miejscach cieszących się największym zainteresowaniem turystów na świecie i wyjaśnia, co decyduje o ich popularności;
- 3) wyjaśnia na przykładach ze świata, w jaki sposób turystyka wpływa na lokalny i regionalny rozwój społeczno-gospodarczy oraz dlaczego może stanowić zagrożenie dla środowiska geograficznego i miejscowych społeczności;
- 4) dyskutuje nad korzyściami i kosztami wynikającymi z masowego ruchu turystycznego, uwzględniając zasady zrównoważonej turystyki i odnosząc się do możliwości ich stosowania podczas podróży – moduł klimatyczny;
- 5) dyskutuje nad tym, dlaczego część ludzi preferuje turystykę typu 3S (sun – sea – sand), a część wybiera turystykę typu 3E (entertainment – excitement – education).

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) na podstawie danych statystycznych weryfikuje hipotezę o wpływie infrastruktury turystycznej na korzyści ekonomiczne oraz ocenia gospodarcze, społeczno-kulturowe i krajobrazowe skutki wybranych inwestycji – moduł finansowy;
- 2) opisuje atrakcyjność turystyczną dowolnego kraju, uwzględniając jego walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów UNESCO.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Uczeń – w cyklu kształcenia geografii, samodzielnie lub w grupie, realizuje trzy wybrane z poniższych doświadczeń edukacyjnych:

- 1) przeprowadza badanie potrzeb wybranej grupy społecznej w zakresie poprawy jakości jej życia oraz proponuje działania odpowiadające na te potrzeby i możliwe do zrealizowania np. w ramach budżetu obywatelskiego swojej miejscowości;
- 2) sprawdza pochodzenie wybranych produktów żywnościowych oraz proponuje rozwiązania zmierzające do obniżenia obciążenia środowiska geograficznego ich produkcją i transportem;

- 3) przeprowadza analizę wpływu produkcji energii w regionie zamieszkania na środowisko geograficzne, uwzględniając wykorzystywane lokalnie źródła energii;
- 4) przygotowuje i przeprowadza szkolną kampanię informacyjną dotyczącą wybranego geozagrożenia;
- 5) przygotowuje i przeprowadza w terenie wywiad z lokalnym przedsiębiorcą lub rolnikiem na temat działalności gospodarczej lub rolniczej w okolicy miejsca zamieszkania lub szkoły, prezentuje wyniki swoich badań na forum klasy w formie ustalonej z nauczycielem, wskazując związek tej działalności z warunkami geograficznymi;
- 6) planuje wycieczkę w najbliższej okolicy lub regionie, uwzględniając w niej miejsca związane z dziedzictwem kulturowym, w miarę możliwości przeprowadza ją;
- 7) planuje i przeprowadza działania edukacyjne związane z wybranym zagadnieniem demograficznym lub społecznym w swoim otoczeniu;
- 8) na podstawie analizy dostępnych danych meteorologicznych prezentuje w dowolnej formie wpływ globalnej zmiany klimatu na środowisko geograficzne własnego regionu;
- 9) z wykorzystaniem różnych aplikacji, przygotowuje plan podróży międzykontynentalnej, w której uwzględni odwiedzenie co najmniej jednego obiektu z listy światowego dziedzictwa kulturowego i dziedzictwa naturalnego UNESCO.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej geografii

Istotą edukacji geograficznej w szkole podstawowej jest poznanie przez ucznia zróżnicowania środowiska przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego Polski oraz świata, prowadzące do rozumienia procesów i zjawisk w nich zachodzących, a także wyjaśniania ich przyczyn i skutków. Geografia powinna sprzyjać dostrzeganiu istniejących powiązań i zależności w różnych skalach przestrzennych. Takie relacyjne ujęcie pomaga w rozwijaniu myślenia przyczynowo-skutkowego i odkrywaniu współzależności, a tym samym rozwija umiejętności myślenia geograficznego – całościowego i syntetyzującego. W ten sposób geografia przyczynia się do przygotowania świadomych obywateli, gotowych do podejmowania działań wynikających z wyzwań o charakterze lokalnym, regionalnym i globalnym. Z uwagi na główne założenia lekcje geografii mają ogniskować się na kształtowaniu myślenia geograficznego, charakteryzującego się wnikliwym analizowaniem danych, wartościowaniem oraz wyciąganiem wniosków prowadzącym do formułowania prognoz i ocen.

W świetle przyjętych założeń efekty uczenia się zestawiono w dziewięciu działach. Zarówno

sekwencja działań, jak i kolejność efektów uczenia się w każdym z nich mają przemyślaną kolejność, wynikającą z kryteriów filozoficznych, psychologicznych i dydaktycznych, stawianych doborowi i układowi treści. Kolejność realizacji działań zależy od decyzji nauczyciela, z wyjątkiem działu Moja mała ojczyzna – zagospodarowanie przestrzeni i działalność człowieka, od którego należy rozpocząć edukację geograficzną w szkole podstawowej.

Dobór i układ efektów uczenia się w podstawie programowej geografii w szkole podstawowej ma charakter problemowo-kompleksowy. Sprzyja on całościowemu poznaniu bieżących, ważkich problemów współczesnego świata, pod względem przyrodniczym, społeczno-demograficznym, ekonomicznym i kulturowym, co skutkuje postawą zaangażowania się uczniów w działania we własnym regionie i kraju. Kluczowym warunkiem dla optymalnego wykorzystania potencjału dydaktycznego układu problemowo-kompleksowego w edukacji geograficznej w szkole podstawowej jest, aby na każdej lekcji nauczyciel dążył do:

- 1) prezentowania faktów i uogólnień w ujęciu przyczynowo-skutkowym, relacyjnym i przestrzennym;
- 2) akcentowania procesów i zjawisk dostrzegalnych i aktualnie występujących;
- 3) egemplifikowania wybranych problemów przykładami budzącymi powszechne zainteresowanie społeczne w skali lokalnej, regionalnej i globalnej;
- 4) aktualizowania prezentowanej wiedzy, tj. poszukiwania i wykorzystania w pracy na lekcji najnowszych danych statystycznych, zebranych z wiarygodnych źródeł, oraz zwracanie uczniom uwagi na sposób ich pozyskiwania.

Bardzo ważne jest autorskie podejście nauczycieli do realizacji celów edukacji geograficznej, wyrażające się nie tylko w doborze metod, form i środków do realizacji zajęć, ale i treści kształcenia. Dlatego w każdym dziale zaproponowano po dwa efekty fakultatywne. Nauczyciel każdorazowo wybiera jeden z nich, kierując się predyspozycjami, zainteresowaniami, potrzebami edukacyjnymi zespołu klasowego oraz warunkami lokalnego środowiska geograficznego, w którym funkcjonuje szkoła.

Charakter i zakres efektów uczenia się determinuje konieczność indywidualnego i twórczego podejścia przez nauczyciela do doboru treści oraz korzystania ze zróżnicowanych metod i form pracy. Zaleca się przede wszystkim stosowanie różnych dyskusji, debat, projektów edukacyjnych, gier dydaktycznych, metody problemowej, metody design thinking i

storytellingu, które tworzą dogodne warunki do rozwijania u uczniów krytycznego myślenia i kreatywnego rozwiązywania problemów. Do przeprowadzenia zajęć warto wykorzystywać strategię kształcenia wyprzedzającego. Często praktykowaną formą organizacji zajęć powinna być praca w grupach. Sprzyja ona rozwijaniu kompetencji społecznych, zwłaszcza współpracy, dbania o innych, komunikacji, zapewnia uczniom poczucie sprawczości.

Niezbędnymi środkami dydaktycznymi na lekcjach geografii są atlasy, mapy ogólnogeograficzne i tematyczne w formie papierowej lub cyfrowej, zdjęcia lotnicze i satelitarne, rysunki, fotografie, wykresy, diagramy, dane statystyczne i tekstowe materiały źródłowe. Są one podstawowymi źródłami wiarygodnej i rzetelnej informacji geograficznej oraz wytworami pracy geografów wykorzystywanymi przez ludzi zarówno w codziennym życiu, jak i w gospodarowaniu przestrzenią.

Do zrealizowania efektów uczenia się konieczne jest umożliwienie przeprowadzenia części zajęć geograficznych w pracowni komputerowej. W nauczaniu geografii do pozyskiwania, przetwarzania, wizualizacji i analizy danych istotne jest bowiem stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz geograficznych systemów informacyjnych (GIS).

Ze względu na specyfikę geografii konieczna jest realizacja części efektów uczenia się w terenie, zwłaszcza w najbliższym otoczeniu szkoły. Zajęcia powinny być poprzedzone przypomnieniem tych umiejętności, które uczniowie zdobyli w trakcie edukacji przyrodniczej. Obserwacje i badania terenowe są obligatoryjne. Do przeprowadzenia lekcji w terenie, za zgodą nauczyciela, wskazane jest korzystanie z odpowiednich aplikacji na urządzenia mobilne. Ponadto nauczyciele geografii, planując zajęcia terenowe, powinni korzystać z zasobów i oferty różnych instytucji edukacyjnych i kulturalnych, np. muzeów, parków krajobrazowych i narodowych, uczelni wyższych, lokalnych punktów informacji turystycznej i urzędów statystycznych. Dodatkowo, z uwagi na interdyscyplinarny charakter geografii, w trakcie wyjść oraz wycieczek szkolnych warto akcentować zagadnienia dotyczące środowiska geograficznego.

Osiągnięcie celów ogólnych geografii wymaga zrealizowania doświadczeń edukacyjnych. Dlatego też zaproponowano pulę dziewięciu doświadczeń, z których nauczyciel, w porozumieniu z uczniami, wybiera i realizuje przynajmniej trzy, uzależniając ich wybór od potrzeb uczniów i specyfiki szkoły. Udział uczniów w podejmowaniu decyzji dotyczącej wyboru doświadczenia edukacyjnego kreuje warunki do doskonalenia przez uczniów umiejętności wyrażania własnych poglądów i ich argumentowania.

BIOLOGIA

Cele nauczania

1. Rozumienie i opisywanie z wykorzystaniem języka przedmiotu: podstaw funkcjonowania organizmów, przebiegu procesów życiowych i ewolucyjnych, zależności zachodzących w przyrodzie i środowisku.
2. Stosowanie podejścia naukowego w badaniu zjawisk i rozwiązywaniu problemów biologicznych.
3. Krytyczne myślenie w analizie procesów biologicznych, badaniu i dociekanii, rozwiązywaniu problemów, ocenianiu informacji i wiarygodności ich źródeł.
4. Wykorzystanie różnorodnych źródeł i metod pozyskiwania informacji, odczytywanie, analizowanie, interpretowanie i przetwarzanie informacji tekstowych, graficznych, liczbowych.
5. Wykorzystanie wiedzy w podejmowaniu decyzji oraz w działaniach dotyczących zdrowia, stylu życia i relacji człowieka ze środowiskiem przyrodniczym.

Specyfika i struktura przedmiotu

Nauka biologii realizowana jest w klasach VII i VIII szkoły podstawowej na podbudowie wiedzy i umiejętności ucznia, które rozwijał na wcześniejszych etapach edukacyjnych.

Treści kształcenia zostały podzielone na XII działów, bez ich ścisłego przyporządkowania do klasy VII i VIII. Nauczyciel może rozłożyć ich realizację z uczniami w najkorzystniejszy sposób dla danej klasy.

Działy tematyczne odpowiadają głównym obszarom wiedzy biologicznej, zorganizowane są wokół wielkich idei biologicznych oraz odzwierciedlają problemy ważne z perspektywy ucznia i zachowania dobrostanu osobistego, społecznego i środowiskowego. Ich realizacja podporządkowana jest osiągnięciu celów ogólnych podstawy programowej i realizacji założeń profilu absolwenta. Układ treści umożliwia powracanie do poszczególnych zagadnień w szerszym lub głębszym ujęciu, a także na wyższym etapie edukacyjnym.

Wyodrębnione zostały następujące działy tematyczne:

1. Biolog badaczem życia.
2. Od komórki do organizmu człowieka.
3. Materia i energia w organizmie człowieka.
4. Kontakt ze środowiskiem, integrowanie i koordynowanie funkcji życiowych.

5. Homeostaza.
6. Rozmnażanie.
7. Człowiek w zdrowiu i w chorobie.
8. Dziedziczność, zmienność i ewolucja.
9. Różnorodność biologiczna.
10. Ochrona przyrodniczego dziedzictwa Ziemi.
11. Ekologia.
12. Biologia jutra.

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Biolog badaczem życia.

Pytanie wiodące: Jak nauka pomaga w poszukiwaniu rozwiązań problemów nurtujących człowieka?

Uczeń:

- 1) posługuje się podstawowymi pojęciami stosowanymi w nauce: metoda naukowa, eksperyment, obserwacja, hipoteza, zmienna, dowód, teoria, twierdzenie, model;
- 2) planuje i przeprowadza obserwacje i eksperymenty zgodnie z procedurą badawczą, w tym: formułuje problemy badawcze i pytania badawcze, stawia hipotezy, określa próby badawcze i kontrolne, analizuje i prezentuje wyniki w formie tekstowej, graficznej, liczbowej oraz wnioskuje na podstawie wyników; wyjaśnia znaczenie rzetelności badawczej: powtarzalności badań, dokładności pomiarów, dokumentowania wyników;
- 3) przedstawia argumenty za znaczeniem i potrzebą aktualizowania wiedzy w codziennym życiu na temat współczesnych problemów: zmiany klimatu, ochrony środowiska i różnorodności biologicznej.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) ocenia znaczenie badań naukowych pozwalających rozwiązać problemy współczesnego świata: opanowanie epidemii chorób zakaźnych, zmianę klimatu i ochronę różnorodności biologicznej;
- 2) wyjaśnia związek badań wybitnych naukowców: Antoniego Van Leeuwenhoeka, Carla von Linnaeusa, Louisa Pasteura, Gregora Mendla, Charlesa Darwina i Alfreda Russela Wallace'a z wielkimi ideami biologicznymi i z rozwojem mikrobiologii, systematyki, genetyki i ewolucjonizmu;

- 3) analizuje źródła informacji medialnych o treściach biologicznych, rozpoznaje informacje niepełne i nieobiektywne, rozpoznaje przykłady manipulacji informacją.

2. Od komórki do organizmu człowieka.

Pytanie wiodące: Jak zróżnicowanie i specjalizacja komórek umożliwiają efektywne funkcjonowanie organizmu jako całości?

Uczeń:

- 1) przedstawia założenia teorii komórkowej, przeprowadza pod mikroskopem optycznym obserwacje komórek zwierzęcych, rozpoznaje podstawowe elementy budowy: błonę komórkową, jądro komórkowe, cytozol, podaje funkcje zaobserwowanych elementów;
- 2) rozpoznaje pod mikroskopem optycznym podstawowe tkanki zwierzęce: nabłonkową, mięśniową, kostną, chrzęstną, tłuszczową, krew i nerwową; opisuje kształt i ułożenie komórek w tkance, przedstawia związek budowy tkanek z pełnionymi funkcjami, wskazuje przykłady miejsc występowania wymienionych tkanek w organizmie człowieka;
- 3) rozpoznaje narządy człowieka: mózg, serce, naczynia krwionośne, płuca, żołądek, wątrobę, trzustkę, nerki, pęcherz moczowy oraz podaje funkcje tych narządów;
- 4) opisuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka i wnioskuje o jego funkcjonalnej całości.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wyjaśnia znaczenie komórek macierzystych dla wzrostu i regeneracji organizmu, wskazuje miejsca występowania komórek macierzystych w organizmie człowieka;
- 2) opisuje komórki somatyczne i rozrodcze, przedstawia ich budowę i funkcje w organizmie.

3. Materia i energia w organizmie człowieka.

Pytanie wiodące: W jaki sposób organizm człowieka pozyskuje i wykorzystuje materię i energię potrzebną do życia?

Uczeń:

- 1) przedstawia drogę treści pokarmowej w przewodzie pokarmowym, wyjaśnia udział narządów układu pokarmowego w trawieniu i wchłanianiu produktów trawienia;

- 2) przedstawia drogę tlenu, dwutlenku węgla i substancji odżywczych w organizmie, wyjaśnia udział narządów układu oddechowego i narządów układu krwionośnego w transporcie substratów i produktów oddychania wewnątrzkomórkowego, podaje miejsce uwolnienia energii w procesie oddychania wewnątrzkomórkowego; przedstawia sposób wykorzystania energii w organizmie człowieka;
- 3) bada wpływ aktywności fizycznej na częstość oddechów i na tętno, uzasadnia, dlaczego praca układów oddechowego i krwionośnego musi być skoordynowana oraz podaje skutki zaburzeń tej współpracy dla organizmu;
- 4) przedstawia budowę i funkcje biernej i czynnej części układu ruchu, wyjaśnia współdziałanie elementów układu ruchu oraz ocenia wpływ aktywności fizycznej na prawidłowe funkcjonowanie układu ruchu.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) analizuje informacje na temat składników pokarmu: węglowodanów, białek, tłuszczów, wody, składników mineralnych: sodu, wapnia, magnezu, żelaza i witamin: A, D, B12, C i kwasu foliowego, wyjaśnia, dlaczego wymienione składniki są niezbędne dla organizmu oraz wyjaśnia rolę błonnika w funkcjonowaniu układu pokarmowego;
 - 2) omawia rolę mikroorganizmów jelitowych w prawidłowym funkcjonowaniu układu pokarmowego, w tym w wytwarzaniu witaminy K i witamin z grupy B;
 - 3) bada obecność składników mineralnych w kości, wyjaśnia wpływ składników mineralnych na właściwości kości; wyjaśnia, na czym polega oraz jak długo trwa wzrost i rozwój kości u człowieka, proponuje, co może zrobić, aby jego kości rozwijały się prawidłowo;
 - 4) wyjaśnia związek pomiędzy pracą mięśni a uwalnianiem energii w postaci ciepła i regulacją temperatury ciała;
 - 5) wyjaśnia, w jaki sposób weryfikować wiarygodność treści na temat odżywiania zamieszczonych w mediach, argumentuje zasadność takiej weryfikacji.
4. Kontakt ze środowiskiem, integrowanie i koordynowanie funkcji życiowych.
- Pytanie wiodące: Jak organizm człowieka odbiera bodźce ze środowiska, integruje i kontroluje funkcje życiowe?

Uczeń:

- 1) rozpoznaje elementy i podaje funkcje ośrodkowego układu nerwowego: mózgu, pnia mózgu, mózdzka, rdzenia kręgowego oraz obwodowego układu nerwowego;
- 2) opisuje odruchy bezwarunkowe i warunkowe, omawia znaczenie odruchów dla organizmu;
- 3) omawia rolę zmysłów w kontakcie ze środowiskiem, rozpoznaje elementy budowy oka biorące udział w powstawaniu obrazu, przedstawia sposób powstawania wrażeń wzrokowych oraz rozpoznaje elementy budowy ucha i opisuje sposób powstawania wrażeń słuchowych;
- 4) planuje i przeprowadza eksperyment, który umożliwia ocenę roli zmysłu wzroku w utrzymywaniu równowagi w stanie na jednej nodze; planuje i przeprowadza eksperyment, który bada współdziałanie zmysłów smaku i węchu, analizuje wyniki przeprowadzonych eksperymentów oraz wymienia sytuacje życiowe, w których dochodzi do współpracy zmysłów.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wyjaśnia wpływ światła i ekspozycji na urządzenia elektroniczne na rytm dobowy i sen człowieka;
- 2) rozpoznaje fizjologiczne reakcje organizmu w sytuacji pobudzenia i relaksacji oraz wykazuje związek reakcji pobudzenia i relaksacji organizmu z działaniem autonomicznego układu nerwowego.

5. Homeostaza.

Pytanie wiodące: Jak organizm człowieka zachowuje równowagę wewnętrzną?

Uczeń:

- 1) wyjaśnia pojęcie homeostazy i opisuje udział skóry w utrzymaniu homeostazy; rozpoznaje elementy budowy skóry i wyjaśnia związek budowy skóry z pełnionymi przez nią funkcjami: ochronną, zmysłową, termoregulacyjną, wydzielniczą, wydalniczą;
- 2) bada zagęszczenie receptorów dotyku w różnych obszarach kończyny górnej i omawia praktyczne znaczenie rozpoznanych zależności;
- 3) wyjaśnia znaczenie wydalania dla zachowania równowagi wewnętrznej organizmu i zdrowia; lokalizuje narządy biorące udział w wydalaniu, wyjaśnia związek budowy

tych narządów z pełnioną funkcją i wymienia substancje wydalone z organizmu człowieka;

- 4) podaje miejsce wydzielania i funkcje: tyroksyny, insuliny, glukagonu, adrenaliny oraz omawia zintegrowane działanie układu krwionośnego i układu dokrewnego w utrzymaniu homeostazy;
- 5) wyjaśnia antagonistyczne działanie insuliny i glukagonu w utrzymaniu prawidłowego stężenia glukozy we krwi;
- 6) analizuje współdziałanie skóry i układów: ruchu, pokarmowego, krwionośnego, oddechowego w utrzymaniu względnie stałej temperatury ciała oraz współdziałanie skóry i układów: pokarmowego, krwionośnego, oddechowego, hormonalnego i wydalniczego w regulowaniu zawartości wody w organizmie.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) formułuje wnioski o następstwach fizjologicznych stosowania środków ograniczających pocenie się;
- 2) wyjaśnia, jak zmiana stylu życia może zatrzymać lub spowolnić rozwój cukrzycy typu 2;
- 3) bada i interpretuje zmiany tętna i poziomu tlenu we krwi w zależności od aktywności fizycznej oraz wyjaśnia ich znaczenie dla funkcjonowania organizmu.

6. Rozmnażanie.

Pytanie wiodące: W jaki sposób organizm realizuje funkcję rozrodczą?

Uczeń:

- 1) rozpoznaje i przedstawia funkcje żeńskich i męskich narządów rozrodczych, wyjaśnia wpływ hormonów płciowych: estrogeny, progesteronu i testosteronu na zmiany w budowie i funkcjonowaniu organizmu;
- 2) opisuje fazy cyklu miesięczkowego kobiety; wymienia czynniki wpływające na przebieg cyklu miesięczkowego;
- 3) przedstawia rolę gamet w procesie zapłodnienia, omawia wpływ czynników wewnętrznych i zewnętrznych na przebieg ciąży.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) opisuje przebieg dojrzewania fizycznego, psychicznego i społecznego dziewcząt i chłopców;
- 2) przedstawia zasady profilaktyki zdrowotnej kobiety w ciąży, uzasadnia konieczność wykonywania badań kontrolnych w czasie ciąży;
- 3) przedstawia zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową.

7. Człowiek w zdrowiu i w chorobie.

Pytanie wiodące: Dlaczego zdrowie jest wartością i jak rozwijać odpowiedzialność za zdrowie własne i innych osób?

Uczeń:

- 1) interpretuje definicję zdrowia Światowej Organizacji Zdrowia, przedstawia czynniki wpływające na zdrowie, analizuje swój wpływ na zdrowie własne i innych osób;
- 2) podaje przykłady czynników chorobotwórczych, opisuje drogi zakażenia czynnikami chorobotwórczymi: kropelkową, pokarmową, kontaktową, przez krew, wektorową, podaje przykłady chorób przenoszonych każdą z podanych dróg;
- 3) wyjaśnia znaczenie profilaktyki schorzeń narządów i układów narządów dla utrzymania zdrowia osobistego i społecznego;
- 4) wyjaśnia przyczyny i objawy wybranych zaburzeń odżywiania: bulimii, anoreksji, ortoreksji; opisuje ich wpływ na organizm człowieka oraz przedstawia sposoby udzielania wsparcia osobom dotkniętym tymi zaburzeniami;
- 5) wyjaśnia zagrożenia związane z chorobami epidemicznymi (COVID-19, grypa) dla zdrowia publicznego oraz opisuje sposoby zmniejszania ryzyka zachorowania, takie jak szczepienia i izolacja.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) interpretuje zawartość cukru i składników mineralnych w: wodach mineralnych, wodach źródlanych, słodkich napojach gazowanych i napojach owocowych, ocenia swoje nawyki żywieniowe, identyfikuje ewentualne błędy i wyjaśnia ich skutki zdrowotne;
- 2) przedstawia znaczenie wiedzy na temat: otyłości, cukrzycy typu 2, alergii, nadciśnienia tętniczego, depresji i zaburzeń lękowych występujących u dzieci i młodzieży w dokonywaniu osobistych wyborów związanych ze stylem życia;

- 3) wyjaśnia znaczenie różnych sposobów radzenia sobie w sytuacjach stresowych oraz rolę grup wsparcia i pomocy specjalistycznej;
- 4) opisuje nieswoiste i swoiste mechanizmy odporności organizmu, porównuje działanie szczepionki i surowicy oraz przedstawia rolę szczepień w budowaniu odporności indywidualnej i populacyjnej;
- 5) omawia zasady higieny osobistej związanej ze zmianami w okresie dojrzewania;
- 6) wyjaśnia, dlaczego należy chronić skórę przed promieniowaniem UV i przedstawia sposoby dbania o skórę;
- 7) interpretuje dane źródłowe dotyczące zachorowalności na choroby nowotworowe i wyjaśnia znaczenie wczesnej diagnostyki chorób nowotworowych;
- 8) omawia negatywny wpływ na zdrowie substancji psychoaktywnych: alkoholu, nikotyny, w tym w e-papierosach, narkotyków, dopalaczy i kofeiny.

8. Dziedziczność, zmienność i ewolucja.

Pytanie wiodące: Jak dziedziczenie, zmienność i dobór naturalny przyczyniają się do różnorodności organizmów?

Uczeń:

- 1) stosuje I prawo Mendla do zapisywania i analizy krzyżówek jednogennych oraz mechanizmu dziedziczenia płci u człowieka, posługuje się podstawowymi pojęciami: gen, allel, allel dominujący i allel recesywny, chromosom, genotyp, fenotyp, homozygota, heterozygota w przedstawianiu podstaw dziedziczenia cech i zmienności organizmów;
- 2) przedstawia rolę DNA w komórkach wszystkich organizmów oraz omawia znaczenie mutacji w zmienności organizmów;
- 3) rozróżnia zmienność środowiskową i genetyczną mutacyjną oraz na przykładach wyjaśnia ich wpływ na różnorodność organizmów;
- 4) przedstawia znaczenie procesu ewolucji w kształtowaniu różnorodności biologicznej, podaje przykłady dowodów ewolucji, wyjaśnia, na czym polega dobór naturalny i podaje przykłady wpływu doboru naturalnego na różnorodność gatunkową.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wyjaśnia związek mutacji genetycznych z występowaniem chorób dziedzicznych: hemofilii i mukowiscydozy, analizuje rolę poradnictwa genetycznego w podejmowaniu decyzji zdrowotnych przez osoby obciążone rodzinnym ryzykiem chorób genetycznych lub planujące potomstwo;
- 2) obserwuje przykłady zmienności roślin tego samego gatunku zajmujących siedliska różniące się przynajmniej jednym z czynników abiotycznych: nasłonecznieniem, ekspozycją na wiatr, rodzajem gleby, dostępnością wody, analizuje wartość przystosowawczą zaobserwowanych przejawów zmienności morfologicznej;
- 3) wyjaśnia, na czym polega dobór sztuczny, podaje jego przykłady, przedstawia różnice między doбором naturalnym a sztucznym;
- 4) identyfikuje przyczyny obserwowanego obecnie szybkiego tempa wymierania gatunków, przewiduje konsekwencje utraty różnorodności biologicznej.

9. Różnorodność biologiczna.

Pytanie wiodące: Co świadczy o jedności organizmów w bogactwie ich różnorodności?

Uczeń:

- 1) rozpoznaje komórki: bakterii, grzybów, roślin i zwierząt, porównuje ich budowę i na tej podstawie wnioskuje o jedności i różnorodności budowy organizmów;
- 2) przedstawia podstawowe czynności życiowe charakterystyczne dla wszystkich organizmów; odróżnia organizmy samożywne od cudzożywnych, przedstawia substraty i produkty procesu fotosyntezy oraz określa znaczenie procesu fotosyntezy dla życia na Ziemi;
- 3) przeprowadza obserwacje makroskopowe i na tej podstawie porównuje budowę morfologiczną roślin nagonasiennych i okrytonasiennych; podaje znaczenie roślin nasiennych w środowisku przyrodniczym;
- 4) przeprowadza obserwacje makroskopowe cech morfologicznych bezkręgowców: pierścienic, skorupiaków, owadów, pajęczaków, ślimaków i małży i na tej podstawie rozpoznaje przedstawicieli danych grup;
- 5) przeprowadza obserwacje makroskopowe cech morfologicznych kręgowców: ryb, płazów, gadów, ptaków, ssaków i na tej podstawie rozpoznaje przedstawicieli danych grup, klasyfikuje na kręgowce zmienno- i stałocieplne.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) przeprowadza obserwacje tkanek zwierzęcych i preparatów świeżych tkanek roślinnych; wykazuje jedność i różnorodność w budowie i czynnościach życiowych komórki roślinnej i zwierzęcej;
- 2) wyjaśnia, dlaczego nazwy gatunkowe są dwuimienne, ocenia znaczenie stosowania jednolitego nazewnictwa gatunków;
- 3) rozpoznaje mchy i paprocie, opisuje znaczenie tych roślin w środowisku przyrodniczym;
- 4) przedstawia przystosowania tasiemca nieuzbrojonego i glisty ludzkiej do pasożytniczego trybu życia; omawia profilaktykę zakażeń wymienionymi pasożytami;
- 5) przedstawia podobieństwo budowy i funkcji życiowych człowieka do innych zwierząt, omawia swoiste cechy człowieka.

10. Ochrona przyrodniczego dziedzictwa Ziemi.

Pytanie wiodące: Dlaczego różnorodność biologiczna jest wartością, jakie ma znaczenie, co jej zagraża i jak ją chronić?

Uczeń:

- 1) omawia wybrane formy ochrony przyrody w Polsce: park narodowy, rezerwat przyrody, pomnik przyrody, ochrona gatunkowa; identyfikuje w najbliższej okolicy obiekty i obszary chronione oraz uzasadnia konieczność stosowania różnych form ochrony ze względu na wartość przyrodniczą, ekonomiczną i społeczną;
- 2) wymienia sposoby czynnej ochrony przyrody na wybranym przykładzie: korytarzy ekologicznych, budek lęgowych, utrzymania siedlisk organizmów chronionych, uzasadnia potrzebę prowadzenia zabiegów ochronnych;
- 3) formułuje opinię na temat problemu odpowiedzialności człowieka wobec innych organizmów żyjących na Ziemi oraz konsekwencji działań lub zaniechań człowieka wobec przyrody;
- 4) oblicza swój ślad węglowy i ślad wodny, analizuje zebrane dane i formułuje wnioski oraz proponuje działania, które wpływają na ograniczenie śladu węglowego i śladu wodnego.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wyjaśnia zagrożenia wynikające z zanieczyszczenia środowiska plastikiem i proponuje działania zmniejszające zużycie plastiku;
- 2) wyjaśnia znaczenie działań człowieka dla zmian klimatu i współodpowiedzialność za klimat;
- 3) wyjaśnia różnice pomiędzy gatunkiem zawleczonym a inwazyjnym, analizuje prawdopodobne skutki rozprzestrzeniania się w ekosystemie gatunków zawleczonych i inwazyjnych oraz proponuje sposoby zapobiegania tym skutkom;
- 4) przedstawia w dyskusji argumenty o przyczynach i skutkach ekonomicznych i środowiskowych powodzi błyskawicznych, proponuje sposoby łagodzenia tych skutków.

11. Ekologia.

Pytanie wiodące: Jakie zależności występują między organizmami oraz między organizmami a środowiskiem i jakie ma to znaczenie dla ekosystemów?

Uczeń:

- 1) opisuje antagonistyczne oddziaływania między organizmami: roślinożerność, pasożytnictwo, drapieżnictwo, konkurencja; przedstawia oddziaływania nieantagonistyczne: mutualizm, komensalizm; podaje przykłady wymienionych oddziaływań; posługuje się pojęciami: gatunek, populacja, biocenoza, biotop, ekosystem;
- 2) wyjaśnia podstawowe cechy populacji: liczebność, rozmieszczenie, struktura płciowa i wiekowa, rozrodczość, śmiertelność oraz formułuje wnioski dotyczące jej stanu i prognozuje zmiany w przyszłości;
- 3) wyjaśnia rolę producentów, konsumentów i destrucentów w obiegu materii i przepływie energii przez ekosystem.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wyjaśnia wpływ eliminacji gatunku na przeżywalność innego gatunku pozostającego z nim w zależności ekologicznej, przewiduje konsekwencje eliminacji gatunku dla danego ekosystemu;
- 2) wyjaśnia wpływ zmian wartości wybranego czynnika abiotycznego na populacje gatunków o różnym zakresie tolerancji wobec tego czynnika, wyjaśnia znaczenie gatunków wskaźnikowych w ocenie stanu środowiska;

- 3) wyjaśnia zależności pokarmowe w ekosystemach wodnych i lądowych oraz projektuje i przedstawia fragmenty sieci troficznych ilustrujących te zależności.

12. Biologia jutra.

Pytanie wiodące: Jakie szanse i zagrożenia wiążą się z rozwojem nauk biologicznych?

Uczeń:

- 1) wymienia interdyscyplinarne dziedziny wiedzy powstałe w powiązaniu z biologią: bioinformatykę, biotechnologię, inżynierię biomedyczną; opisuje przełomowe odkrycia i związane z nimi potencjalne zagrożenia; przedstawia przykłady rozwiązań stosowanych w medycynie, przemyśle, rolnictwie, ochronie środowiska i klimatu;
- 2) opisuje najważniejsze osiągnięcia transplantologii i ich znaczenie dla medycyny i zdrowia człowieka, wyjaśnia znaczenie krwiodawstwa i transplantacji narządów dla ratowania życia;
- 3) opisuje znaczenie badań nad komórkami macierzystymi w leczeniu takich schorzeń, jak: choroba Parkinsona, urazy rdzenia kręgowego, cukrzyca i choroby serca.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z zastosowania sztucznej inteligencji w naukach biologicznych i w medycynie, w tym w obrazowaniu medycznym;
- 2) omawia innowacyjne metody przetwarzania odpadów, w tym wykorzystanie mikroorganizmów i nowych technologii recyklingu w kontekście ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju;
- 3) wyjaśnia, w jaki sposób budowa i funkcjonowanie organizmów stanowią inspirację dla rozwiązań technologicznych, podaje kilka przykładów zastosowania takich rozwiązań w życiu codziennym i technice oraz wymienia korzyści wynikające z tych zastosowań.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Uczeń:

- 1) realizuje indywidualny lub zespołowy projekt na wybrany przez siebie temat w jednym z poniższych obszarów:
 - a) jakości powietrza, stanu wód lub degradacji środowiska w najbliższej okolicy,

- b) ochrony zdrowia własnego lub innych osób,
 - c) zachowania różnorodności biologicznej albo racjonalnego wykorzystania zasobów oraz prezentuje jego rezultaty i ocenia realizację;
- 2) bierze udział w debacie, dyskusji, symulacji lub odgrywaniu ról prezentujących stanowiska przedstawicieli różnych grup społecznych na temat wpływu człowieka na świat przyrody, przedstawia fakty, proponuje rozwiązania naprawcze i przedstawia je na forum;
 - 3) indywidualnie lub w zespole planuje i przeprowadza długoterminową obserwację lub eksperyment biologiczny, w tym: obserwuje zjawisko lub proces, określa problem badawczy, stawia i weryfikuje hipotezę, formułuje wnioski oraz je interpretuje. Prezentuje wyniki obserwacji w formie ustalonej z nauczycielem;
 - 4) przynajmniej raz bierze udział w spacerze badawczym po najbliższej okolicy ukierunkowanym na obiekty błękitno-zielonej infrastruktury, analizuje wartość tych obiektów dla środowiska i klimatu, proponuje działania, które mogą pozytywnie wpłynąć na stan badanego terenu;
 - 5) przeprowadza tygodniową obserwację własnej aktywności przed ekranem telefonu, komputera i innych urządzeń telekomunikacyjnych, identyfikuje momenty nadmiernego używania urządzeń cyfrowych, opracowuje i wdraża plan działań służących ograniczeniu czasu ekranowego; swoje wnioski prezentuje w formie ustalonej z nauczycielem.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej biologii

Integracja i korelacja treści.

Organizacja treści podstawy programowej wokół wielkich idei biologicznych wymaga częstego ujmowania ich całościowo, z przywoływaniem i wykorzystaniem wiedzy ucznia z innych dziedzin. Budowanie świadomości ucznia, jak wiedza z różnych dziedzin ułatwia zrozumienie zjawisk i procesów zachodzących w przyrodzie, jest kluczowa w kształceniu umiejętności uwzględniania różnych perspektyw, w analizowaniu i rozwiązywaniu problemów, z którymi uczeń spotyka się w edukacji i w codziennym życiu.

Uczenie się w działaniu.

Biologia jest nauką badawczą, dlatego uczeń powinien budować swoją wiedzę na podstawach naukowych, z wykorzystaniem metod poznania naukowego opartych na logicznym myśleniu,

analizie, syntezie i uogólnianiu. W dydaktyce biologii niezbędne jest wykorzystanie dociekania, obserwacji, eksperymentowania i modelowania, które sprawiają, że uczeń bada organizmy, procesy i zjawiska, a w rezultacie samodzielnie dochodzi do wiedzy, uczy się przetwarzania informacji i wnioskowania opartego na faktach. Nauczyciel powinien zaangażować każdego ucznia w samodzielne planowanie obserwacji i eksperymentów przyrodniczych z zastosowaniem metody naukowej, przygotowanie potrzebnych materiałów, dyskusje dotyczące uzyskanych wyników. Ma to duże znaczenie dla rozwijania umiejętności badawczych, opracowywania metodologii i wnioskowania na poziomie dostępnym w szkole podstawowej.

Realizacja działu I. Biolog badaczem życia.

Podstawa programowa wyznacza metodę naukową jako kluczowe narzędzie w badaniu zjawisk biologicznych oraz podkreśla przekrojowy charakter metody naukowej. Celowe obserwacje mikroskopowe i makroskopowe, eksperymenty i doświadczenia edukacyjne oraz analiza tekstów źródłowych zostały zaplanowane do realizacji w toku dwuletniego etapu edukacyjnego, w klasie VII i VIII. Zatem treści pierwszego działu nie należy przeprowadzać jednorazowo na początku roku szkolnego, lecz realizować je przekrojowo. Do nauczyciela należy decyzja, w jaki sposób wprowadzi schemat metody naukowej do rozwiązania problemu badawczego postawionego w danym dziale i w celu repetycji umiejętności uczniów, prowadzącej do utrwalania nawyku uczenia się poprzez badanie i dociekanie. Cykliczna realizacja tego działu pomoże uczniom znaleźć odpowiedź na pytanie: Jak nauka pomaga w poszukiwaniu rozwiązań problemów nurtujących człowieka w wymiarach osobistym i społecznym?

Ciągłość i trwałość uczenia się.

Spiralna konstrukcja podstawy programowej wymaga, by tematy i umiejętności podejmowane były wielokrotnie, a każdy powrót do nich rozszerzał wcześniejsze wiadomości, uwzględniał nowe aspekty, nowe lub trudniejsze zastosowania wiedzy, co przyczynia się do trwałych, znaczących powiązań między nimi. Trwałości wiedzy sprzyja szczególnie jej prezentowanie przez ucznia. Dlatego nauczyciel powinien często stwarzać uczniom przestrzeń do przedstawiania treści biologicznych w sposób konkretny i przystępny, z wykorzystaniem przykładów z życia codziennego i świata przyrody.

Zadaniem nauczyciela jest również świadome nawiązywanie do wiedzy i umiejętności uczniów

nabytych w trakcie edukacji przyrodniczej w klasach IV–VI, aby umożliwić uczniom łączenie nowych treści z już znanymi oraz budowanie poczucia ciągłości i sensu uczenia się.

Świadomość uczenia się. Autorefleksja ucznia i informacja zwrotna.

Niezbędne jest stworzenie w klasie warunków do namysłu ucznia nad tym, czego nauczył się podczas lekcji biologii oraz jak może wykorzystać zdobytą wiedzę i umiejętności. Włączenie strategii metapoznawczych jest konieczne, aby proces uczenia się i dynamika postępów były widoczne dla ucznia i ułatwiły mu planowanie nauki.

Monitorowanie, utrwalanie, sprawdzanie i ocenianie osiągnięć.

Bardzo istotne jest bieżące, systematyczne monitorowanie osiągnięć uczniów poprzez przywoływanie wiedzy i utrwalanie umiejętności z lekcji na lekcję. Nauczyciel ma autonomię w planowaniu i realizacji powtórzeń oraz częstotliwości przeprowadzania sprawdzianów i oceniania sumującego. W zależności od potrzeb i możliwości uczniów, nauczyciel może łączyć treści realizowanych działów w celu powtórzenia, podsumowania i oceny osiągnięć uczniów. Realizacja każdego z działów nie musi być zakończona sprawdzianem wiedzy i umiejętności uczniów.

Praca indywidualna i uczenie się we współpracy.

Uczeń musi mieć możliwość pracy indywidualnej i zespołowej nad rozwiązywaniem różnorodnych problemów, które mogą być wyzwaniem intelektualnym i dotyczyć rzeczywistych działań, zastosowań, sytuacji z życia codziennego. Dlatego nauczyciel powinien prowadzić projekty edukacyjne, organizować różne formy nauczania rówieśniczego, wspólne badania, dzielenie się wiedzą i doświadczeniem. Konieczne jest też organizowanie w klasie dyskusji i debat, które wymagają od ucznia dostrzegania różnych perspektyw, zajmowania stanowiska w sprawie, formułowania argumentów i ich przedstawiania.

Autonomia nauczyciela.

Nauczyciel ma autonomię w wykorzystaniu metod pracy z uczniami, o ile są one zgodne z aktualną wiedzą naukową, ale powinien wykorzystywać różne metody i dostosować je do potrzeb uczniów. Obowiązkowa jest realizacja projektu edukacyjnego, spaceru badawczego, debaty i długoterminowych obserwacji lub eksperymentów.

Wykaz eksperymentów, obserwacji i aktywności o charakterze praktycznym.

Nauczyciel planuje z uczniami i przeprowadza obligatoryjnie:

- 1) obserwacje pod mikroskopem optycznym komórek zwierzęcych, rozpoznawanie podstawowych elementów budowy: błony komórkowej, jądra komórkowego, cytozolu;
- 2) obserwacje pod mikroskopem optycznym tkanek zwierzęcych: nabłonkowej, mięśniowej, kostnej, chrzęstnej, tłuszczowej, krwi i nerwowej;
- 3) badanie wpływu aktywności fizycznej na częstość oddechów i na tętno;
- 4) planowanie i przeprowadzenie eksperymentu, który umożliwia ocenę roli zmysłu wzroku w utrzymywaniu równowagi w stanie na jednej nodze;
- 5) planowanie i przeprowadzenie eksperymentu, który bada współdziałanie zmysłów smaku i węchu;
- 6) badanie zagęszczenia receptorów dotyku w różnych obszarach kończyny górnej;
- 7) obserwacje i porównywanie budowy morfologicznej roślin nagonasiennych i okrytonasiennych;
- 8) obliczanie własnego śladu węglowego i śladu wodnego, proponowanie działań, które wpływają na ograniczenie śladu węglowego i śladu wodnego.

Nauczyciel planuje z uczniami i przeprowadza fakultatywnie:

- 1) badanie obecności składników mineralnych w kości;
- 2) pomiar zawartości tlenu we krwi pulsoksymetrem i pomiar tętna przed rozpoczęciem i po zakończeniu aktywności fizycznej;
- 3) obserwację przykładów zmienności roślin tego samego gatunku zajmujących siedliska różniące się przynajmniej jednym z czynników abiotycznych: nasłonecznieniem, ekspozycją na wiatr, rodzajem gleby, dostępnością wody; analizę wartości przystosowawczej zaobserwowanych przejawów zmienności morfologicznej;
- 4) obserwacje tkanek zwierzęcych i preparatów świeżych tkanek roślinnych;
- 5) projektowanie modelu fragmentu sieci troficznej w środowisku wodnym na przykładzie ekosystemu oceanu i w środowisku lądowym na przykładzie ekosystemu lasu.

Realizacja fakultatywnych efektów uczenia się.

Nauczyciel zobowiązany jest do zrealizowania z uczniami co najmniej jednego efektu fakultatywnego w każdym dziale, niezależnie od liczby efektów fakultatywnych określonych w danym dziale.

Zajęcia terenowe. Wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych i przestrzeni wokół

szkoły jako środowiska uczenia się.

Nauczyciel zobowiązany jest do przeprowadzania zajęć terenowych przede wszystkim w najbliższej okolicy i wykorzystania w edukacji lokalnych zasobów przyrodniczych, np. zrealizowania lekcji w pobliskim parku, lesie, nad rzeką, stawem, na łące, na polu, w ogrodzie, w najbliższym otoczeniu szkoły. Projektowanie i organizacja zajęć terenowych muszą odbywać się zgodnie z koncepcją edukacji opartej na podejściu siedliskowym. Zajęcia w terenie należy wykorzystywać do obserwacji cech morfologicznych roślin: paproci, mchów, nagonasiennych i okrytonasiennych oraz do obserwacji cech morfologicznych bezkręgowców i kręgowców, a także do identyfikowania miejsc i obiektów cennych pod względem przyrodniczym, do projektowania rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury oraz do włączenia uczniów w działania na rzecz środowiska i klimatu. Uczeń musi być zapoznany z zasadami bezpieczeństwa i korzystania z narzędzi badawczych oraz wyposażony w odpowiedni sprzęt i materiały niezbędne do wykonania, a także dokumentowania zadań w terenie. Ze względu na charakter zajęć terenowych i przyjęty cel czas jednej lekcji może nie być wystarczający do przeprowadzenia niektórych zadań. Wówczas niezbędne będzie wsparcie organizacyjne dyrektora szkoły.

Wyposażenie pracowni.

Pracownia biologiczna musi być przestrzenią wspierającą prowadzenie obserwacji i eksperymentów, a także rozwijanie umiejętności współpracy i korzystania z nowoczesnych technologii. Ważne jest, aby uczniowie mieli dostęp do narzędzi i materiałów umożliwiających realizację treści całej podstawy programowej. Wymagane wyposażenie obejmuje: mikroskopy, w tym szczególnie przydatne mikroskopy stereoskopowe/binokulary do obserwacji przyżyciowych organizmów oraz struktur trójwymiarowych, lornetki, lupy, szkło laboratoryjne, szkiełka mikroskopowe, trwałe preparaty mikroskopowe tkanek roślinnych i zwierzęcych, modele anatomiczne, narzędzia dostosowane do badanych ekosystemów, np. podbieraki do odłowu organizmów wodnych, pojemniki do przyżyciowego oglądania bezkręgowców, pęsety, siatka entomologiczna. Konieczny jest dostęp do urządzeń cyfrowych, np.: tablicy multimedialnej lub monitora, komputera lub tabletów dla nauczyciela i uczniów, połączenie z Internetem.

CHEMIA

Cele nauczania

1. Operowanie podstawową wiedzą chemiczną, w tym wyszukiwanie, przetwarzanie, tworzenie i prezentowanie informacji z uwzględnieniem obliczeń matematycznych.
2. Konstruowanie wiedzy chemicznej na podstawie procesu dociekania naukowego, zadawania pytań, stawiania hipotez i ich weryfikowania, rozwiązywania problemów i wnioskowania.
3. Doskonalenie umiejętności wykonywania podstawowych czynności laboratoryjnych, przeprowadzania oraz dokumentowania doświadczeń i eksperymentów chemicznych.
4. Dostrzeganie obecności i rozumienie roli chemii w życiu codziennym oraz w rozwoju społecznym.
5. Rozwijanie zainteresowań naukami przyrodniczymi, ze szczególnym uwzględnieniem chemii, oraz przygotowanie do dalszego kształcenia w tej dziedzinie.
6. Świadome i odpowiedzialne kształtowanie własnego wpływu na środowisko przyrodnicze, w tym klimat.

Specyfika i struktura przedmiotu

Rola chemii jako nauki w budowaniu współczesnego świata jest niepodważalna, a funkcjonowanie człowieka w XXI wieku bazuje na produktach szeroko pojętego przemysłu chemicznego. Jednocześnie stajemy przed wyzwaniem związanym ze zmianą klimatu, której przyczyną jest m.in. nierozsądna gospodarka surowcami chemicznymi. Nabycie podstawowej wiedzy z chemii jest niezbędne do świadomego i odpowiedzialnego życia, uwzględniającego również troskę o naszą planetę i los przyszłych pokoleń. Stąd też nauczanie chemii pojawia się jako element kształcenia obowiązkowego w szkole podstawowej.

Struktura przedmiotu obejmuje siedem działów ułożonych progresywnie (od zagadnień ogólnych po bardziej złożone) oraz propozycję czterech doświadczeń edukacyjnych.

Wspomniane działy to:

1. Rozwój chemii i jej rola we współczesnym świecie – zarys historii chemii i roli tej nauki we współczesnym świecie oraz dowiedzenie się, czym jest wiedza naukowa i jak ją odróżniać od pseudonauki.

2. Laboratorium jako miejsce pracy – nauka bezpiecznego i świadomego korzystania z podstawowego sprzętu laboratoryjnego, planowania i przeprowadzania doświadczeń/eksperymentów oraz analizowania ich wyników.
3. Budowa materii – podstawy budowy atomu, pojęcie pierwiastka chemicznego i związku chemicznego, układ okresowy pierwiastków jako narzędzie porządkowania wiedzy chemicznej.
4. Roztwory wodne – przygotowywanie wodnych roztworów o określonym stężeniu i przeprowadzanie związków z tym obliczeń.
5. Reakcje chemiczne – zasady zapisywania i bilansowania równań reakcji, rodzaje reakcji oraz czynniki wpływające na ich przebieg.
6. Paliwa – paliwa kopalne, produkty destylacji ropy naftowej oraz ich zastosowania. Wpływ zanieczyszczeń powietrza na środowisko. Alkany oraz alternatywne źródła energii, takie jak alkohole i wodór.
7. Kwasy, wodorotlenki, sole – poznanie kwasów, wodorotlenków, soli w kontekście ich zastosowań.

Do wyróżników przedmiotu należy:

- 1) opisywanie przemian na trzech poziomach: submikroskopowym, makroskopowym i symbolicznym;
- 2) zdobywanie wiedzy poprzez eksperyment i doświadczenie;
- 3) położenie nacisku na samodzielne konstruowanie wiedzy przez ucznia;
- 4) uwzględnienie treści edukacji klimatyczno-środowiskowej (modułu klimatycznego).

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Rozwój chemii i jej rola we współczesnym świecie. Uczeń:
 - 1) wyszukuje, przetwarza i prezentuje informacje na temat etapów historycznego rozwoju chemii oraz wskazuje, jak rozwój chemii wpływa na postęp cywilizacyjny;
 - 2) wyszukuje, przetwarza i prezentuje informacje na temat kluczowych odkryć chemicznych, które miały fundamentalny wpływ na rozwój nauki (np. eksperymentalne obalenie teorii czterech żywiołów przez Roberta Boyle’a);
 - 3) omawia, czym zajmuje się chemia jako nauka; omawia zastosowania chemii w życiu codziennym (np. w medycynie, rolnictwie, energetyce, przemyśle, ochronie

środowiska) oraz omawia pozytywny i negatywny wpływ chemii na życie człowieka – moduł klimatyczny;

- 4) analizuje krytycznie informacje o tematyce chemicznej, odróżniając fakty od opinii, ocenia wiarygodność źródła, zwraca uwagę na kwalifikacje autora, rodzaj przedstawionych dowodów oraz ton i styl przekazu.

2. Laboratorium jako miejsce pracy. Uczeń:

- 1) wymienia i stosuje zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni chemicznej; analizuje informacje zawarte w kartach charakterystyki i rozpoznaje piktogramy wskazujące rodzaj zagrożenia, umieszczone na opakowaniach odczynników chemicznych i produktów życia codziennego; jest gotowy właściwie zareagować na zagrożenie, które wystąpiło w trakcie pracy laboratoryjnej;
- 2) rozpoznaje szkło i sprzęt laboratoryjny oraz opisuje zastosowania: probówki, zlewki, kolby stożkowej, kolby kulistej, cylindra miarowego, pipety, lejka, bibuły filtracyjnej, szkiełka zegarkowego, bagietki, szalki Petriego, krystalizatora, rozdzielacza, parownicy, moździerza, statywu na probówki, statywu laboratoryjnego, palnika laboratoryjnego, trójnogu z siatką, łyżeczki do spalań, szczypic, łapy do probówek, wagi laboratoryjnej, termometru, szpatułki, korka;
- 3) opisuje doświadczenie, wyodrębniając elementy takie jak: tytuł, sprzęt i odczynniki, opis słowny lub schemat, obserwacje lub pomiary, wnioski z równaniami reakcji i uogólnienia; w przypadku eksperymentu dodatkowo wyróżnia: pytanie badawcze lub hipotezę, zmienną niezależną (przyczynę) i zmienną zależną (skutek);
- 4) analizuje instrukcję przeprowadzenia doświadczenia; dobiera sprzęt, szkło i odczynniki; tworzy instrukcję laboratoryjną uwzględniającą cel, potrzebny sprzęt, procedurę;
- 5) przeprowadza doświadczenia zgodnie z instrukcją; formułuje wnioski na podstawie obserwacji; tworzy raport zawierający opisy, tabele, wykresy i analizę wyników z uwzględnieniem poprawnej terminologii chemicznej.

3. Budowa materii. Uczeń:

- 1) opisuje atom jako układ elektrycznie obojętny składający się z jądra atomowego, w którego skład wchodzi protony i neutrony, oraz z chmury elektronowej;

- 2) przypisuje cząstkom subatomowym (protonowi, elektronowi, neutronowi) ich ładunek;
- 3) klasyfikuje drobinę na podstawie jej ładunku oraz budowy jako atom lub jon (kation, anion);
- 4) ustala liczbę protonów i neutronów na podstawie zapisu ${}^A_ZE$ – ustala relacje między dwoma jądrami atomowymi (tego samego pierwiastka chemicznego, dwóch różnych pierwiastków chemicznych, izotopów);
- 5) wskazuje różnice między reakcją jądrową a reakcją chemiczną; wyszukuje, przetwarza i prezentuje informacje na temat reakcji jądrowych oraz ich występowania w przyrodzie i wykorzystania przez człowieka;
- 6) posługuje się układem okresowym pierwiastków chemicznych jako podstawowym źródłem informacji o pierwiastkach chemicznych, wskazuje uporządkowanie atomów względem wzrastającej liczby atomowej w układzie okresowym pierwiastków chemicznych, wskazuje grupy i okresy w układzie okresowym pierwiastków chemicznych;
- 7) opisuje cząsteczkę jako elektrycznie obojętny zespół połączonych ze sobą w odpowiedniej kolejności atomów, wymienia nazwy pierwiastków chemicznych, których atomy budują cząsteczkę o podanym wzorze i określa ich wzajemny stosunek liczbowy;
- 8) buduje i analizuje modele prostych cząsteczek, analizuje budowę kryształów molekularnych jako układów zawierających ułożone w sposób regularny cząsteczki;
- 9) analizuje budowę kryształu związku jonowego (np. NaCl) jako zespołu odpowiednio ułożonych kationów i anionów;
- 10) pisze wzór sumaryczny związku jonowego na podstawie wzorów jonów, które go tworzą, oraz wymienia jony tworzące dwupierwiastkowy związek jonowy na podstawie jego wzoru sumarycznego;
- 11) opisuje wartościowość pierwiastka chemicznego jako liczbę połączeń danego atomu z innymi atomami w cząsteczce lub wiąże pojęcie wartościowości z ładunkiem jonu prostego;
- 12) przypisuje wartościowość dla pierwiastków grup: 1 – I, 2 – II, 13 – III i 17 – I oraz dla węgla – II, IV, tlenu – II, azotu – III, V, fosforu – V i siarki – II, IV, VI; na podstawie podanych wartościowości pierwiastków ustala wzór sumaryczny dwupierwiastkowego związku; znając wartościowość wodoru oraz tlenu, ustala

wartościowości innych pierwiastków w prostych związkach chemicznych na podstawie wzoru (np. Na_2O , Al_2O_3 , CO_2) lub modelu cząsteczki albo wzoru strukturalnego (np. HNO_3 , H_2SO_4 , CH_3COOH);

- 13) rysuje wzory strukturalne na podstawie znajomości wartościowości pierwiastków w danej cząsteczce: H_2 , N_2 , O_2 , Cl_2 , NH_3 , H_2O , HCl , CO , CO_2 , SO_2 , H_2SO_4 , HNO_3 , H_2CO_3 , H_3PO_4 , CH_4 , C_2H_6 , C_3H_8 , C_4H_{10} , CH_3OH , $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$, CH_3COOH .

4. Roztwory wodne. Uczeń:

- 1) wykonuje obliczenia związane z przygotowaniem, rozcieńczaniem lub zatężaniem roztworu poprzez zmianę masy substancji rozpuszczonej lub rozpuszczalnika oraz sporządza wodny roztwór o określonym stężeniu procentowym z wykorzystaniem sprzętu i szkła laboratoryjnego;
- 2) tworzy i omawia model drobinowy: powstawania wodnego roztworu (cukru lub etanolu) i jego rozcieńczenia;
- 3) określa rozpuszczalność substancji stałej w wodzie za pomocą doświadczenia, w którym przeprowadza pomiary masy przed i po odparowaniu rozpuszczalnika z roztworu nasyconego lub przed dodaniem nadmiaru substancji stałej do roztworu i po odsączeniu nierozpuszczonej pozostałości; porównuje wyniki przeprowadzonego doświadczenia z danymi literaturowymi; identyfikuje możliwe źródła błędów i proponuje zmiany w postępowaniu, które mogą zwiększyć zgodność z oczekiwanym wynikiem;
- 4) sporządza wykres zależności rozpuszczalności substancji w wodzie od temperatury na podstawie danych liczbowych oraz odczytuje rozpuszczalność z wykresu lub tabeli i na tej podstawie określa typ roztworu (nasycony, nienasycony) o podanym składzie;
- 5) oblicza stężenie procentowe roztworu nasyconego na podstawie danych o rozpuszczalności oraz oblicza rozpuszczalność na podstawie stężenia procentowego roztworu nasyconego; oblicza masę substancji i masę rozpuszczalnika w danej porcji roztworu nasyconego na podstawie rozpuszczalności.

5. Reakcje chemiczne. Uczeń:

- 1) pisze słownie schemat reakcji chemicznej, posługuje się nazwami substratów i produktów;

- 2) pisze równania reakcji chemicznych w formie cząsteczkowej; ustala współczynniki stechiometryczne;
 - 3) odczytuje przebieg reakcji chemicznej z udziałem związków o budowie cząsteczkowej –wymienia nazwy drobin, z jakich zbudowane są substraty i produkty, oraz wskazuje ich wzajemne stosunki liczbowe; wskazuje substraty, produkty i katalizator;
 - 4) buduje modele cząsteczek substratów oraz produktów i za ich pomocą ilustruje równanie reakcji chemicznej;
 - 5) przeprowadza i omawia doświadczenie ilustrujące prawo zachowania masy oraz prawo stałości składu związku chemicznego;
 - 6) wykonuje obliczenia związane z masami substratów i produktów: oblicza masę jednego z substratów na podstawie masy drugiego substratu i masy produktów, oblicza skład procentowy związku, na podstawie stosunku masowego lub składu procentowego związku oblicza masę wybranego pierwiastka wchodzącego w jego skład;
 - 7) bada i omawia szybkość reakcji chemicznej z wykorzystaniem pomiaru czasu, w jakim następuje zmiana barwy roztworu, zanik substancji stałej lub wydzielenie określonej objętości gazu;
 - 8) analizuje wyniki pomiarów i porównuje szybkość reakcji w zależności od czynników, takich jak: temperatura, stężenie substratów, stopień rozdrobnienia substratów oraz obecność katalizatora; formułuje wnioski i przewiduje, jak zmiana jednego z wymienionych czynników wpływa na szybkość reakcji chemicznej.
6. Paliwa. Uczeń:
- 1) wymienia paliwa kopalne (węgiel kopalny, ropa naftowa, gaz ziemny) i omawia ich pochodzenie oraz znaczenie jako źródeł energii; opisuje destylację jako metodę rozdziału mieszanin; bada i opisuje właściwości fizyczne ropy naftowej (stan skupienia, barwa, rozpuszczalność w wodzie, gęstość względem wody) oraz właściwości chemiczne (palność, zapach); wymienia produkty destylacji ropy naftowej: gaz rafineryjny, benzyny, nafty i oleje napędowe, opisuje ich właściwości fizyczne i chemiczne wymienione wcześniej oraz wskazuje ich zastosowania;
 - 2) opisuje negatywne konsekwencje dla klimatu, środowiska i zdrowia człowieka wynikające ze spalania paliw kopalnych; argumentuje potrzebę poszukiwania

- alternatywnych źródeł energii; wyjaśnia różnicę między odnawialnymi i nieodnawialnymi źródłami energii – moduł klimatyczny;
- 3) przeprowadza i omawia doświadczenia spalania siarki i węgla oraz pisze równania reakcji powstawania SO_2 i powstawania CO i CO_2 z pierwiastków w zależności od różnego dostępu tlenu;
 - 4) omawia sposób, w jaki spalanie paliw kopalnych prowadzi do emisji tlenków: CO , CO_2 i SO_2 oraz zanieczyszczeń pyłowych; uzasadnia potrzebę stosowania katalizatorów w pojazdach z silnikami spalinowymi i w elektrowniach węglowych oraz opisuje ich rolę w ograniczaniu zanieczyszczeń powietrza – moduł klimatyczny;
 - 5) rysuje wzory strukturalne oraz buduje modele cząsteczek alkanów o łańcuchach prostych do czterech atomów węgla w cząsteczce i podaje ich nazwy systematyczne;
 - 6) pisze równania reakcji spalania całkowitego i niecałkowitego: metanu, etanu, propanu i butanu z użyciem wzorów sumarycznych; przeprowadza i omawia reakcje spalania wybranego węglowodoru przy różnym dostępie tlenu oraz identyfikuje produkty tych reakcji;
 - 7) rysuje wzory strukturalne, buduje modele cząsteczek oraz podaje nazwy systematyczne alkoholi: metanolu i etanolu;
 - 8) bada i porównuje palność alkoholi, pisze równania reakcji spalania całkowitego i niecałkowitego metanolu i etanolu z użyciem wzorów sumarycznych;
 - 9) wyszukuje i prezentuje informacje o zastosowaniach metanolu i etanolu jako biopaliw i ich wpływie na środowisko i klimat – moduł klimatyczny;
 - 10) bada i opisuje wpływ etanolu na materiał biologiczny (np. białko jaja kurzego, wątróbkę); charakteryzuje metanol jako substancję silnie toksyczną, wymienia negatywne konsekwencje spożywania etanolu;
 - 11) wyjaśnia wzajemne zależności zamiany energii mechanicznej, elektrycznej i chemicznej na przykładzie: działania elektrowni węglowej, elektrowni atomowej, farm fotowoltaicznych lub wiatrowych oraz elektrolizy wody;
 - 12) przeprowadza i omawia doświadczenie, którego celem jest otrzymanie wodoru i zbadanie jego właściwości fizycznych (stanu skupienia, barwy, rozpuszczalności w wodzie, gęstości względem powietrza) oraz właściwości chemicznych (zapachu, palności); pisze równania reakcji: rozkładu wody pod wpływem prądu elektrycznego i spalania wodoru;

- 13) wyszukuje, porządkuje i prezentuje informacje na temat otrzymywania i magazynowania wodoru oraz wymienienia zalety i wady stosowania wodoru jako nośnika energii – moduł klimatyczny.

7. Kwasy, wodorotlenki, sole. Uczeń:

- 1) pisze wzory sumaryczne kwasów: HNO_3 , H_2SO_4 , H_2CO_3 , H_3PO_4 , CH_3COOH i $\text{HCl}_{(\text{aq})}$ na podstawie nazwy oraz podaje nazwę na podstawie wzoru sumarycznego; buduje modele cząsteczek kwasów tlenowych: HNO_3 , H_2SO_4 , H_2CO_3 , H_3PO_4 , CH_3COOH oraz chlorowodoru, z którego powstaje kwas chlorowodorowy (solny);
- 2) opisuje wodorotlenki jako związki o budowie jonowej składające się z kationów metalu i anionów wodorotlenkowych, pisze wzory sumaryczne wodorotlenków na podstawie nazwy oraz podaje nazwę na podstawie wzoru sumarycznego;
- 3) opisuje zasady jako wodne roztwory wodorotlenków metali 1 i 2 grupy układu okresowego pierwiastków chemicznych;
- 4) wyjaśnia, z czego wynika kwasowy i zasadowy odczyn wodnego roztworu, pisze równania dysocjacji elektrolitycznej dla kwasów (jednoetapowo) i zasad;
- 5) przeprowadza i omawia doświadczenie, którego celem jest określenie lub potwierdzenie odczynu wodnego roztworu wybranych substancji i produktów dostępnych na co dzień; bada pH wodnego roztworu za pomocą uniwersalnego papierka wskaźnikowego oraz wskaźników kwasowo-zasadowych, porównuje ich barwę w roztworze z barwną skalą, interpretuje wyniki pomiarów i wyciąga wnioski;
- 6) wyszukuje, przetwarza i prezentuje informacje o zastosowaniach kwasów: HNO_3 , H_2SO_4 , H_2CO_3 , H_3PO_4 , CH_3COOH , $\text{HCl}_{(\text{aq})}$ i wodorotlenków: NaOH , $\text{Ca}(\text{OH})_2$ i $\text{Mg}(\text{OH})_2$;
- 7) opisuje sole jako związki o budowie jonowej składające się z kationów metali oraz anionów reszt kwasowych, pisze wzory sumaryczne soli na podstawie nazwy oraz podaje nazwę na podstawie wzoru sumarycznego;
- 8) bada i omawia przebieg reakcji zubożniania; pisze równania reakcji kwasów HNO_3 , H_2SO_4 , H_3PO_4 , CH_3COOH oraz $\text{HCl}_{(\text{aq})}$ z wodorotlenkami w formie cząsteczkowej;
- 9) wyszukuje, porządkuje i prezentuje informacje o zastosowaniach soli: NaCl , CaCl_2 , KNO_3 , CaSO_4 , MgSO_4 , Na_2CO_3 , CaCO_3 , Na_3PO_4 , $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Uczeń:

- 1) samodzielnie, w czasie ustalonym z nauczycielem, prowadzi dziennik laboratoryjny, w którym dokumentuje doświadczenia przeprowadzane w trakcie lekcji;
- 2) uczestniczy w wydarzeniu popularyzującym naukę, stacjonarnie lub online, podczas którego zdobywa wiedzę na temat praktycznych zastosowań chemii;
- 3) stacjonarnie lub zdalnie odbywa wizytę w laboratorium chemicznym (np. w lokalnej oczyszczalni ścieków, stacji uzdatniania wody, zakładzie przetwórstwa spożywczego), poznaje charakterystykę i codzienność pracy chemika;
- 4) pracując w grupie, przygotowuje i przeprowadza debatę na temat obecności chemii w życiu codziennym, wpływu odkryć i osiągnięć chemii na zdrowie, jakość życia, stan środowiska lub zmianę klimatu.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej chemii

Chemia to przedmiot o charakterze eksperymentalnym, którego realizacja powinna opierać się na metodach aktywizujących, w szczególności na: nauczaniu opartym na dociekaniu naukowym, rozwiązywaniu problemów, modelowaniu, wykorzystaniu technologii cyfrowych oraz świadomej obserwacji otaczającego świata. Głównym celem nauczania chemii jest budowanie samodzielności poznawczej uczniów, umiejętności planowania i przeprowadzania doświadczeń oraz eksperymentów, rozwijania umiejętności rozumowania naukowego i krytycznej analizy informacji.

Nauczyciel powinien pełnić funkcję mentora i przewodnika. Jego zadaniem nie powinno być wyłącznie przekazywanie gotowej wiedzy, lecz tworzenie warunków do samodzielnej pracy uczniów.

Ważnym aspektem jest powiązanie chemii z innymi przedmiotami przyrodniczymi i matematyką. Interdyscyplinarność przedmiotu, jakim jest chemia, umożliwia realizację projektów międzyprzedmiotowych, pokazujących praktyczne zastosowania nauk przyrodniczych oraz ich wpływ na codzienne życie.

Nauczanie chemii powinno w sposób systematyczny wspierać rozwój kompetencji fundamentalnych oraz przekrojowych, a także rozwijać sprawczość uczniów.

Kompetencje matematyczne rozwijane są poprzez rozwiązywanie zadań związanych z obliczeniami chemicznymi (np. stężeniami roztworów, ilościami reagentów), przeliczanie jednostek, analizowanie wyników pomiarów, a także przedstawianie danych w formie tabel i

wykresów. Efektem uczenia się jest umiejętność wykorzystania narzędzi matematycznych do opisu i interpretacji zjawisk chemicznych. Kompetencje cyfrowe są kształtowane przez samodzielne wyszukiwanie informacji chemicznych z wiarygodnych źródeł, prowadzenie dokumentacji badań w formie cyfrowej (np. w edytorach tekstu, arkuszach kalkulacyjnych), korzystanie z symulacji komputerowych i aplikacji edukacyjnych. Kompetencje językowe są rozwijane np. poprzez opisywanie przebiegu doświadczeń, precyzyjne formułowanie obserwacji i wniosków, analizę i interpretowanie tekstów naukowych oraz tworzenie krótkich opracowań i prezentacji. Uczeń nabywa umiejętność posługiwania się poprawnym językiem chemicznym, co przekłada się na zrozumienie oraz komunikowanie treści naukowych. Kompetencje poznawcze, w tym krytyczne myślenie i związane z nim myślenie logiczne czy przyczynowo-skutkowe, są rozwijane przez stawianie pytań badawczych, formułowanie hipotez, analizę danych i wyciąganie wniosków. Kompetencje społeczne są kształtowane poprzez pracę zespołową przy realizacji doświadczeń chemicznych i projektów edukacyjnych, dzielenie się zadaniami, wspólne podejmowanie decyzji i komunikację w grupie. Efektem uczenia się jest rozwijanie postawy odpowiedzialności, współpracy i gotowości do konstruktywnego rozwiązywania konfliktów i zmiany swojego zdania w obliczu gromadzenia nowych informacji.

Obowiązkiem szkoły jest zapewnienie uczniom dostępu do odpowiedniej infrastruktury: pracowni wyposażonej w niezbędny sprzęt, szkło laboratoryjne, bieżącą wodę oraz odczynniki chemiczne. Kluczowe jest również zapewnienie możliwości wyszukiwania, przetwarzania, tworzenia i prezentowania informacji zarówno w formie tradycyjnej, jak i cyfrowej.

FIZYKA

Cele nauczania

1. Rozwijanie ciekawości poznawczej wobec zjawisk fizycznych, ich przebiegu i przyczyn oraz znaczenia w życiu codziennym, technice i środowisku.
2. Odkrywanie praw fizyki w procesie dociekania naukowego, indywidualnie i w grupie.
3. Poszukiwanie i weryfikowanie informacji, dyskutowanie pomysłów, argumentowanie własnego stanowiska oraz współpraca w dążeniu do rozwiązania problemu fizycznego.
4. Posługiwanie się wiedzą fizyczną oraz ilościowymi, jakościowymi i graficznymi metodami do opisu, przewidywania i wyjaśniania zjawisk fizycznych.
5. Analizowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem metod fizyki.

6. Rozumienie miejsca człowieka we Wszechświecie i na Ziemi w odniesieniu do przyrody oraz wytworów cywilizacji.

Specyfika i struktura przedmiotu

Fizyka w szkole podstawowej koncentruje się na doświadczalnym poznawaniu i opisywaniu zjawisk przyrodniczych oraz zapoznawaniu z podstawowymi pojęciami fizycznymi. Kluczowe jest rozwijanie umiejętności badawczych uczniów poprzez obserwacje, doświadczenia, formułowanie pytań i hipotez oraz dyskusję wyników. Nacisk kładziony jest na jakościowe rozumienie zjawisk, wsparte ich demonstracją oraz pomiarami, analizą zależności między wielkościami, zapisem tych zależności za pomocą symboli i obliczeniami. Ważnym elementem jest dostrzeganie zjawisk fizycznych w codziennym życiu, technice i środowisku oraz rozwijanie umiejętności pracy zespołowej i komunikacji.

Struktura treści nauczania opiera się na następujących pięciu działach:

1. Dociekanie naukowe – jak badamy świat?
2. Fale, dźwięk i światło.
3. Siły, ruch i energia.
4. Prąd elektryczny.
5. Ziemia i Wszechświat.

Dział pierwszy to wprowadzenie do metod fizyki realizowane przez pierwsze pół roku szkolnego w klasie VII, a poznane w tym dziale podejście powinno być wykorzystywane i rozwijane w kolejnych działach. Pozostałe działy są realizowane w dowolnej kolejności.

W podstawie programowej fizyki wyodrębniono moduł klimatyczny.

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Dociekanie naukowe – jak badamy świat? Uczeń:
 - 1) formułuje hipotezy i pytania badawcze na podstawie obserwacji zjawisk;
 - 2) planuje i przeprowadza – indywidualnie i w grupie – wybrane przez nauczyciela doświadczenia i obserwacje, używając podstawowych przyrządów pomiarowych (np. linijka, stoper, siłomierz, termometr, miernik uniwersalny);
 - 3) przedstawia dane, pochodzące z własnych badań oraz innych źródeł, w formie tabel, wykresów lub schematów;

- 4) analizuje dane przedstawione w formie tabel, wykresów lub schematów, wyznacza na ich podstawie zmianę wielkości fizycznej i tempo jej zmiany;
- 5) wskazuje potencjalne źródła niedokładności pomiarów;
- 6) sporządza notatkę z przebiegu doświadczenia i obserwacji;
- 7) wyciąga wnioski z przeprowadzonych badań, dyskutuje z innymi uczniami i nauczycielem o wynikach doświadczeń i obserwacji;
- 8) omawia wybrane przez siebie zjawisko, przedstawia hipotezy dotyczące jego przyczyn i przebiegu.

2. Fale, dźwięk i światło. Uczeń:

- 1) demonstruje i opisuje powstawanie oraz rozchodzenie się fali mechanicznej, analogicznie opisuje dźwięk jako rozchodzące się drgania ośrodka;
- 2) analizuje i stosuje w obliczeniach związki między okresem i częstotliwością oraz między długością fali, jej prędkością, okresem i częstotliwością;
- 3) demonstruje i wyjaśnia związek między wysokością dźwięku i częstotliwością fali dźwiękowej;
- 4) opisuje i demonstruje prostoliniowe rozchodzenie się światła oraz powstawanie cienia i półcienia; na podstawie obserwacji części oświetlonej i cienia wnioskuje, gdzie znajduje się źródło światła; wyjaśnia, że przedmioty są widoczne dzięki światłu docierającemu do oka;
- 5) odkrywa doświadczalnie prawo odbicia i stosuje je do rozwiązywania problemów;
- 6) bada doświadczalnie różnicę między odbiciem od powierzchni gładkiej i chropowatej;
- 7) demonstruje oraz wyjaśnia, rysując bieg promieni, działanie lustra oraz *camery obscury*;
- 8) bada doświadczalnie załamanie światła i jakościowo stosuje prawo załamania do rozwiązywania problemów;
- 9) bada doświadczalnie skupianie i rozpraszanie promieni oraz tworzenie obrazu przez soczewki.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wyjaśnia jakościowo związek między barwą światła a częstotliwością fali świetlnej;

- 2) wyjaśnia, że światło widzialne jest jednym z rodzajów fal elektromagnetycznych; podaje przykłady zastosowania fal elektromagnetycznych i zjawisk, w których występują;
- 3) opisuje zjawiska związane z dźwiękiem i światłem występujące w narządach zmysłów różnych organizmów.

3. Siły, ruch i energia. Uczeń:

- 1) obserwuje i opisuje skutki działania sił: ciężkości, nacisku, oporu, tarcia, wyporu, elektrycznych i magnetycznych; nazywa te siły;
- 2) wyznacza dla sił o tym samym kierunku siłę wypadkową oraz stosuje warunek równowagi sił;
- 3) mierzy wartość siły za pomocą siłomierza;
- 4) stosuje w obliczeniach związek między wartością siły ciężkości (ciężarem), masą i przyspieszeniem grawitacyjnym (w N/kg);
- 5) odkrywa doświadczalnie prawo Archimedesesa i stosuje je do rozwiązywania problemów;
- 6) demonstruje I i III zasadę dynamiki i stosuje je do opisu zjawisk;
- 7) analizuje i stosuje do rozwiązywania problemów związki: między prędkością, drogą i czasem dla ruchu jednostajnego oraz między przyspieszeniem, zmianą prędkości i czasem dla ruchu jednostajnie zmiennego prostoliniowego;
- 8) demonstruje II zasadę dynamiki, formułuje ją ilościowo i stosuje w obliczeniach dla ruchu jednostajnie zmiennego prostoliniowego;
- 9) demonstruje wykonanie pracy przez siłę oraz wykorzystuje w prostych obliczeniach związki między pracą, wartością stałej siły i drogą, gdy siła działa w tę samą stronę, w którą porusza się ciało;
- 10) podaje przykłady różnych form energii (kinetycznej, potencjalnej grawitacji, potencjalnej sprężystości, cieplnej, fal, elektrycznej) i opisuje jakościowo ich przemiany w zjawiskach codziennych i urządzeniach technicznych;
- 11) opisuje jakościowo zasadę zachowania energii na przykładach;
- 12) demonstruje, analizuje oraz stosuje w obliczeniach zasadę dźwigni.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) analizuje spadek swobodny jako przykład ruchu jednostajnie zmiennego;

- 2) stosuje w obliczeniach związek między ciśnieniem, wartością siły nacisku i polem powierzchni;
- 3) stosuje pojęcie ciśnienia do opisu zjawisk w przyrodzie i technice;
- 4) demonstruje istnienie ciśnienia atmosferycznego;
- 5) oblicza energię kinetyczną ciała i zmianę jego energii potencjalnej grawitacji;
- 6) opisuje moc jako tempo wykonywania pracy lub przekazywania energii; stosuje w obliczeniach związek między mocą, pracą (energiją) i czasem.

4. Prąd elektryczny. Uczeń:

- 1) opisuje przepływ prądu elektrycznego w przewodzie elektrycznym;
- 2) buduje obwody elektryczne, obserwuje i omawia skutki przepływu prądu w tych obwodach;
- 3) mierzy napięcie elektryczne i natężenie prądu miernikiem uniwersalnym; rysuje schematy obwodów elektrycznych, uwzględniając mierniki;
- 4) omawia zasady bezpiecznego i efektywnego korzystania z domowej sieci elektrycznej;
- 5) posługuje się próbnikiem napięcia.

Fakultatywny efekt uczenia się:

Uczeń bada doświadczalnie zależność natężenia prądu od napięcia dla co najmniej dwóch odbiorników spośród trzech następujących: opornik, żarówka, dioda.

5. Ziemia i Wszechświat. Uczeń:

- 1) opisuje wybrane metody poznawania Kosmosu;
- 2) wyjaśnia możliwość ruchu po orbicie kołowej pod wpływem siły grawitacji, odwołując się do demonstracji z ciałem poruszającym się po okręgu oraz omawiając doświadczenie myślowe – działło Newtona;
- 3) wymienia podstawowe cechy układu planetarnego i galaktyki; wskazuje, że Układ Słoneczny jest jednym z wielu układów planetarnych, a Galaktyka – jedną z wielu galaktyk;
- 4) demonstruje na modelu i wyjaśnia metodę tranzytu;
- 5) opisuje jakościowo bilans energetyczny planety w Układzie Słonecznym oraz skutki jego niezrównoważenia, posługując się pojęciami promieniowania słonecznego, promieniowania planety, średniej temperatury planety – moduł klimatyczny;

6) demonstruje na modelu i opisuje, na czym polega rozszerzanie się Wszechświata.

Fakultatywny efekt uczenia się:

Uczeń wyjaśnia, na czym polega stan nieważkości.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Uczeń:

- 1) samodzielnie lub w grupie przeprowadza badanie, w ramach którego wybiera problem badawczy, stawia pytania i hipotezy, dobiera narzędzia, realizuje badanie, analizuje wyniki i formułuje wnioski;
- 2) wykonuje co najmniej jedno z poniższych doświadczeń edukacyjnych. Uczeń:
 - a) samodzielnie lub w grupie przygotowuje i prezentuje w formie ustalonej z nauczycielem doświadczenie pokazowe,
 - b) samodzielnie lub w grupie rozwiązuje w formie projektu interdyscyplinarny problem związany z zastosowaniem fizyki w codziennym życiu,
 - c) samodzielnie lub w grupie przygotowuje model fizyczny urządzenia lub zjawiska i prezentuje go w formie ustalonej z nauczycielem,
 - d) prowadzi proste obserwacje astronomiczne nocnego nieba (np. identyfikuje gwiazdozbiory, planety) z użyciem tradycyjnych lub cyfrowych map nieba i prezentuje wyniki obserwacji w formie ustalonej z nauczycielem,
 - e) bierze aktywny udział w debacie na temat związany z fizyką, nauką, techniką i technologią oraz ich wpływem na społeczeństwo i środowisko (przykładowe tezy: Fizyka nie przydaje się w życiu; Ludzie skolonizują Marsa),
 - f) podczas spaceru z nauczycielem i pod jego nadzorem zapoznaje się z elementami rzeczywistej instalacji elektrycznej, dyskutuje o ich roli, sposobie działania oraz zasadach bezpieczeństwa z nauczycielem i innymi uczniami, a następnie poszukuje informacji i zapoznaje się z nimi, aby zweryfikować swoje obserwacje i odpowiedzieć na pytania pojawiające się w trakcie dyskusji.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej fizyki

Podstawą nauczania fizyki jest włączenie ucznia w proces odkrywania przyrody przy wykorzystaniu:

- 1) obserwacji i doświadczeń;

- 2) dociekania naukowego;
- 3) operacyjnego zapoznania się z podstawowymi pojęciami fizycznymi;
- 4) rozwiązywania problemów, w tym zadań obliczeniowych i jakościowych;
- 5) dyskusji i pracy w grupach;
- 6) wykonywania modeli urządzeń i modelowania zjawisk fizycznych;
- 7) technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Podczas realizacji każdego działu nauczyciel zachęca uczniów do stawiania hipotez oraz proponowania sposobów ich sprawdzenia, opowiadania o tym, co zaciekało uczniów (np. zjawisko, informacja, urządzenie). Ważna jest dbałość o utrzymanie otwartości dyskusji, by w pełni zademonstrować skuteczność rozumowania naukowego. Zaproponowanie przez ucznia lub nauczyciela oraz rozważenie i sprawdzenie ryzykownej hipotezy (np. Metalowe przedmioty spadają szybciej niż niemetalowe) zapewnia pełniejsze doświadczenie poznawcze i prowadzi do lepszego zrozumienia metody naukowej niż podanie od razu poprawnego wyjaśnienia.

W dziale pierwszym Dociekanie naukowe – jak badamy świat? nauczyciel, uwzględniając zainteresowania i możliwości uczniów, wybiera samodzielnie doświadczenia. Mogą one dotyczyć różnych zagadnień fizycznych – nawet takich, które nie zostały uwzględnione w pozostałych działach (np. ruch wahadła, stygnięcie cieczy, prędkość przepływu, tempo rozładowania akumulatora). W dziale tym uczniowie zapoznają się także ze sposobami gromadzenia, przedstawiania i analizowania danych. Dane te powinny pochodzić z badań uczniów oraz z dodatkowych źródeł wskazanych przez nauczyciela. Nauczyciel wprowadza nowe pojęcia fizyczne, gdy jest to potrzebne do zrozumienia danego zagadnienia. Jeśli to tylko możliwe, podstawą dociekań powinny być zjawiska znane uczniom z codziennych doświadczeń.

Może się zdarzyć, że uczniowie powrócą do tematów, które były omawiane na innych lekcjach (np. przyrody), a także że nauczyciel wraz z uczniami powróci do niektórych zagadnień omawianych w pierwszym dziale podczas realizowania kolejnych. W obu przypadkach ponowne skupienie się na zagadnieniu – w nowym kontekście i na innym etapie uczenia się – pozwoli na jego pełniejsze zrozumienie.

Ważne jest opanowanie przez uczniów posługiwania się daną wielkością fizyczną, a nie umiejętność odtworzenia jej definicji. Lepiej, by uczniowie po wykonaniu doświadczenia dopytywali, czym jest napięcie elektryczne, niż by czuli presję uczenia się na pamięć podręcznikowego wyjaśnienia. W myśl tej zasady wzory fizyczne powinny pojawiać się jako

zwięzłe przedstawienie zrozumianego wcześniej pojęcia lub prawa. Wartości wielkości mianowanych uczeń powinien wyrażać wraz z jednostką.

W opisie efektów uczenia się przysłówki jakościowo oznaczają, że uczeń wyjaśnia, stosuje lub opisuje coś bez potrzeby odwoływania się do konkretnych wartości liczbowych (ilości) i wzorów, ale potrafi wskazać istotne relacje między wielkościami. Fraza uczeń demonstruje oznacza, że uczeń, wykorzystując przedmioty, przeprowadza demonstrację (pokaz), podczas której dane zjawisko lub prawo może przedstawić jakościowo lub ilościowo; istotne jest, by uczeń posłużył się konkretem do wyjaśnienia abstraktu. Na przykład uczeń proszony o zademonstrowanie II zasady dynamiki może popchnąć piłkę lekką i piłkę ciężką oraz wyjaśnić obserwowane skutki i różnice między nimi, posługując się pojęciami siły, przyspieszenia i masy.

Nauczyciel – uwzględniając możliwości oraz zainteresowania swoje i uczniów – proponuje przekrojowe spojrzenie na wybrane wielkie idee fizyki. Ukazuje historyczną ewolucję np. wiedzy o ruchu, mechaniki nieba, poglądów na naturę światła od czasów najdawniejszych aż do współczesnych odkryć i teorii naukowych. Przedstawia znaczenie fizyki zarówno dla techniki, jak i dla rozwoju intelektualnego ludzkości oraz szeroko pojętej kultury. Uświadamia w ten sposób uczniom, że nauka to proces społeczny – dynamiczny, otwarty na korekty i pogłębianie rozumienia zjawisk.

Trudność wykonywania obliczeń nie powinna odwracać uwagi ucznia od istoty zagadnień fizycznych. Z tego względu uczeń powinien móc korzystać z kalkulatora, a dane liczbowe – choć realistyczne – powinny być przystępne dla ucznia. Dlatego np. przy realizacji efektu uczenia się analizuje i stosuje w obliczeniach związki między okresem i częstotliwością oraz między długością fali, jej prędkością, okresem i częstotliwością wartości powinny dotyczyć fal na sznurze, na wodzie, fal dźwiękowych, a nie świetlnych.

Dział Ziemia i Wszechświat daje uczniowi podstawy do rozumienia świata w makroskali. Przy okazji uczeń poznaje sposoby badania układów, których nie można dotknąć ani łatwo na nie wpływać. Zamiast doświadczeń uczeń w tym dziale przeprowadza na modelach demonstracje, które obrazują poznawane zagadnienia. Do ich dodatkowego zilustrowania można wykorzystać symulacje, zdjęcia i filmy.

Nauczyciel – na podstawie oceny dostępnego czasu, umiejętności uczniów i ich zainteresowania danym zagadnieniem – wybiera i realizuje w ciągu roku co najmniej jeden fakultatywny efekt uczenia się spośród wszystkich zaproponowanych.

Na lekcji oraz podczas weryfikacji efektów uczenia się uczeń może korzystać z samodzielnie przygotowanej karty wzorów i wielkości fizycznych wraz z jednostkami oraz z wykazu wymaganych przez nauczyciela przedrostków.

Szkoła poza standardowym wyposażeniem sali lekcyjnej zapewnia: pracownię fizyczną umożliwiającą bezpieczne i wygodne prowadzenie doświadczeń przez grupy uczniów, kalkulator dla każdego ucznia na czas zajęć, dostęp do bieżącej wody (zlew), możliwość zaciemnienia sali, miejsce do bezpiecznego i wygodnego przechowywania sprzętu i materiałów, wyposażenie do przeprowadzania doświadczeń, zwłaszcza przewidzianych w działach poświęconych mechanice, optyce, elektryczności w liczbie umożliwiającej pracę w grupach co najwyżej czteroosobowych, dostęp do komputera z Internetem i z urządzeniem do wyświetlania obrazu w dużym formacie.

Nauczyciel ma zapewnioną pomoc przy przygotowaniu doświadczeń lub ma tak zaplanowane dyżury, by nie przypadły na przerwy przed ani po lekcjach fizyki.

MATEMATYKA

Cele nauczania

Klasy IV–VI

1. Korzystanie z narzędzi matematycznych – rozumienie i używanie pojęć oraz własności matematycznych także w nowej sytuacji; dostrzeganie związków między własnościami oraz różnic i podobieństw między obiektami matematycznymi.
2. Wykonywanie obliczeń w pamięci lub z zastosowaniem różnych form zapisu; stosowanie w obliczeniach nie tylko wyuczonych procedur, ale także własnych strategii obliczeń; analizowanie błędów i rozumienie przyczyn ich powstania.
3. Odczytywanie i krytyczne interpretowanie podanych informacji oraz przetwarzanie formy ich prezentacji w celu ułatwienia interpretacji danych.
4. Dostrzeganie matematyki w zagadnieniach z różnych dziedzin i budowanie przekonania o własnej skuteczności w stosowaniu metod matematycznych; formułowanie opisu matematycznego prostych sytuacji, w szczególności w życiu codziennym.
5. Rozwiązywanie problemów matematycznych samodzielnie i we współpracy z innymi, poszukiwanie rozwiązań wykraczających poza zwykłe zastosowania znanych schematów.

6. Kształtowanie potrzeby uzasadniania faktów matematycznych; formułowanie zrozumiałych argumentów uzasadniających poprawność prostych rozumowań; weryfikowanie argumentów podawanych przez innych.

Klasy VII i VIII

1. Korzystanie z narzędzi matematycznych – rozumienie i używanie pojęć oraz własności matematycznych także w nowej sytuacji; dostrzeganie związków między własnościami oraz różnic i podobieństw między obiektami matematycznymi.
2. Wykonywanie obliczeń arytmetycznych i algebraicznych; dążenie do optymalnego sposobu rachowania; używanie kalkulatora lub aplikacji obliczeniowych, gdy jest to uzasadnione złożonością rachunku lub celem zadania.
3. Wyciąganie wniosków z informacji podanych za pomocą tekstu, tabel, diagramów, wykresów itp.; używanie pojęć, narzędzi i argumentów matematycznych do krytycznego interpretowania danych, w tym do rozpoznawania nieuprawnionych wniosków.
4. Stosowanie adekwatnych narzędzi matematycznych do opisu, analizy i rozwiązywania problemów z różnych dziedzin, w tym z życia codziennego.
5. Budowanie kilkietapowych strategii rozwiązania problemu matematycznego; dostrzeganie poprawnych rozwiązań problemu; analizowanie rozwiązania w celu sprawdzenia jego poprawności lub uproszczenia sposobu rozumowania.
6. Prowadzenie rozumowań i uzasadnianie ich poprawności, formułowanie wniosków wynikających z przesłanek; dobieranie argumentów poprzez podawanie przykładów i kontrprzykładów; weryfikowanie rozumowań podanych przez innych.

Specyfika i struktura przedmiotu

Na obu poziomach edukacyjnych w opisie efektów uczenia się wyróżniono kilka działów tematycznych. Oprócz nich wyodrębniono dział Myślenie matematyczne. Ma on inny charakter niż pozostałe działy. Spina wszystkie działy tematyczne takimi efektami uczenia się, których osiągnięcie jest niezbędne do samodzielnego posługiwania się matematyką. Efekty w nim opisane osiągane są przy uczeniu się każdego z działów tematycznych, ale też pogłębiają rozumienie każdego tematu. Efekty w dziale Myślenie matematyczne obejmują kognitywistyczne umiejętności rozwiązywania zadań, umiejętności komunikowania swojego sposobu myślenia oraz umiejętności argumentacji i uzasadniania własności matematycznych.

Klasy IV–VI

Liczby	Miara	Algebra	Figury	Dane
Myślenie matematyczne				

Klasy VII i VIII

Liczby	Algebra	Figury	Dane i zdarzenia losowe
Myślenie matematyczne			

W podstawie programowej matematyki wyodrębniono moduł ekonomiczno-finansowy.

Oczekiwane efekty uczenia się

Klasy IV–VI

1. Liczby. Uczeń:

- 1) stosuje dziesiętkowy system zapisu liczb naturalnych, w tym porównuje i zaokrągla liczby naturalne oraz interpretuje je na osi liczbowej;
- 2) odczytuje i zapisuje liczby naturalne w systemie rzymskim w zakresie od 1 do 3000;
- 3) rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 3, 4, 5, 9, 10;
- 4) zna pojęcie liczby pierwszej i rozpoznaje liczbę złożoną, gdy jest ona jednocyfrowa lub dwucyfrowa, a także gdy na istnienie dzielnika wskazuje cecha podzielności;
- 5) rozkłada liczby jedno- lub dwucyfrowe na czynniki pierwsze;
- 6) znajduje wspólne dzielniki i wspólne wielokrotności dwóch liczb jedno- lub dwucyfrowych, w tym największy wspólny dzielnik i najmniejszą wspólną wielokrotność;
- 7) posługuje się dzielnikami i wielokrotnościami liczb w obliczeniach i rozumowaniach;
- 8) określa liczebność zbioru liczb z pewnego niewielkiego zakresu, opisanego pewnymi warunkami;
- 9) dodaje i odejmuje liczby naturalne w pamięci lub z zapisem obliczeń pośrednich;

- 10) mnoży i dzieli liczbę naturalną przez liczbę jednocyfrową, dwucyfrową lub trzycyfrową w pamięci lub z zapisem obliczeń pośrednich;
- 11) interpretuje dzielenie liczb naturalnych jako podział oraz jako mieszczenie;
- 12) wykonuje działania na liczbach naturalnych, stosując wygodne dla siebie strategie ułatwiające obliczenia, w tym własności przemienności i łączności dodawania i mnożenia oraz rozdzielność mnożenia i dzielenia względem dodawania i odejmowania;
- 13) wykonuje dzielenie z resztą liczb naturalnych i korzysta z własności reszt;
- 14) porównuje różnicowo i ilorazowo liczby naturalne;
- 15) oblicza potęgi liczb naturalnych o wykładnikach całkowitych dodatnich, wśród liczb dwucyfrowych rozpoznaje kwadraty i sześciany;
- 16) posługuje się liczbami całkowitymi także w sytuacjach wynikających z życia codziennego, porównuje liczby całkowite, interpretuje je na osi liczbowej oraz wykonuje na nich proste rachunki pamięciowe;
- 17) przedstawia część danej całości za pomocą ułamka oraz interpretuje ułamek właściwy jako część danej całości;
- 18) interpretuje ułamek jako iloraz liczb naturalnych;
- 19) skraca i rozszerza ułamki zwykłe, sprowadza ułamki do wspólnego mianownika;
- 20) przedstawia ułamek niewłaściwy w postaci liczby mieszanej, a liczbę mieszaną w postaci ułamka niewłaściwego;
- 21) zaznacza ułamki zwykłe i dziesiętne na osi liczbowej oraz odczytuje ułamki zwykłe i dziesiętne zaznaczone na osi liczbowej;
- 22) zapisuje ułamki dziesiętne skończone w postaci ułamków zwykłych;
- 23) zamienia ułamki zwykłe o mianownikach będących dzielnikami liczb 10, 100, 1000 itd. na ułamki dziesiętne;
- 24) zapisuje ułamki zwykłe, których mianowniki nie są dzielnikami liczb 10, 100, 1000 itd., w postaci rozwinięcia dziesiętnego nieskończonego w przypadkach niewymagających skomplikowanych rachunków;
- 25) zaokrągla ułamki dziesiętne;
- 26) porównuje ułamki (zwykłe i dziesiętne);
- 27) dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli ułamki zwykłe o mianownikach jedno- i dwucyfrowych;

- 28) wykonuje obliczenia na ułamkach dziesiętnych w pamięci lub z zapisem obliczeń pośrednich w zakresie:
 - a) dodaje, odejmuje i mnoży ułamki dziesiętne w przypadkach, gdy ułamki mają co najwyżej trzy cyfry po przecinku,
 - b) dzieli ułamki dziesiętne w przypadkach dających się sprowadzić do dzielenia przez liczbę naturalną co najwyżej trzycyfrową;
- 29) oblicza potęgi o wykładnikach całkowitych dodatnich ułamków zwykłych i dziesiętnych, także za pomocą kalkulatora;
- 30) porównuje różnicowo ułamki;
- 31) oblicza ułamek danej wielkości;
- 32) wykonuje nieskomplikowane rachunki, w których występują liczby wymierne;
- 33) interpretuje 100% danej wielkości jako całość, 50% – jako połowę, 25% – jako jedną czwartą, 10% – jako jedną dziesiątą, 1% – jako jedną setną część tej wielkości;
- 34) oblicza procent danej wielkości w przypadkach osadzonych w kontekście praktycznym;
- 35) oblicza cenę jednostkową i koszt zakupu kilku sztuk towaru; porównuje opłacalność różnych opcji zakupu, np. rabat, promocja, zakup w pakiecie – moduł ekonomiczno-finansowy;
- 36) stosuje reguły dotyczące kolejności wykonywania działań;
- 37) szacuje wyniki działań;
- 38) używa kalkulatora w zadaniach, w których obliczenia są złożone, a ich wykonywanie nie jest głównym celem zadania, na przykład w problemach opartych na rzeczywistych danych.

2. Miara. Uczeń:

- 1) mierzy odcinki z dokładnością do 1mm i szacuje ich długości w sytuacjach praktycznych;
- 2) posługuje się jednostkami długości: milimetr, centymetr, decymetr, metr i kilometr, w sytuacjach praktycznych przelicza te jednostki z jednej na drugą;
- 3) mierzy kąty mniejsze niż 180 stopni z dokładnością do jednego stopnia oraz rysuje dowolne kąty, gdy ich miara podana jest w pełnych stopniach;
- 4) stosuje jednostki pola: mm^2 , cm^2 , dm^2 , m^2 , km^2 , ar, hektar;
- 5) stosuje jednostki objętości i pojemności: cm^3 , dm^3 , m^3 , mililitr, litr;

- 6) przelicza jednostki pola i jednostki objętości w kontekstach praktycznych;
- 7) stosuje, w tym przelicza, jednostki masy w kontekstach praktycznych: gram, dekagram, kilogram, tona;
- 8) wykonuje proste obliczenia kalendarzowe w dniach, tygodniach, miesiącach, latach;
- 9) wykonuje proste obliczenia zegarowe w godzinach, minutach i sekundach;
- 10) zamienia wyrażenia dwumianowane na ułamki dziesiętne, a ułamki dziesiętne na wyrażenia dwumianowane;
- 11) oblicza rzeczywistą długość odcinka, gdy dana jest jego długość w skali oraz oblicza długość odcinka w skali, gdy dana jest jego rzeczywista długość;
- 12) w kontekście praktycznym oblicza: drogę przy danej prędkości i czasie, prędkość przy danej drodze i czasie, czas przy danej drodze i prędkości oraz stosuje jednostki prędkości km/h oraz m/s;
- 13) wykonuje obliczenia pieniężne związane z codziennymi wydatkami, budżetem, oszczędzaniem, wymianą walut i porównywaniem cen; interpretuje dokumenty z jednostkami miar i cenami – moduł ekonomiczno-finansowy
- 14) stosuje proste aplikacje i narzędzia cyfrowe do rozwiązywania problemów związanych z pomiarami i przeliczaniem jednostek.

3. Algebra. Uczeń:

- 1) opisuje wielkości oraz zależności między wielkościami za pomocą wyrażeń algebraicznych na podstawie informacji osadzonych w kontekście praktycznym;
- 2) oblicza wartości prostych wyrażeń algebraicznych w sytuacjach niewymagających skomplikowanych rachunków oraz porównuje, analizuje i interpretuje otrzymane wyniki;
- 3) korzysta z nieskomplikowanych wzorów, w których występują oznaczenia literowe;
- 4) układa równania na podstawie informacji podanych w zadaniu;
- 5) rozwiązuje proste równania pierwszego stopnia z jedną niewiadomą występującą po jednej stronie równania.

4. Figury. Uczeń:

- 1) rozpoznaje i nazywa figury: punkt, prosta, półprosta, odcinek;
- 2) rozpoznaje, nazywa i rysuje kąty; rozróżnia kąt ostry, prosty, rozwarty, półpełny, pełny, wklęsły i wypukły; wskazuje wierzchołek i ramiona kąta;

- 3) rozpoznaje oraz rysuje proste i odcinki prostopadłe i równoległe, także na kartce w kratkę;
- 4) rozpoznaje kąty przyległe, wierzchołkowe, odpowiadające i naprzemianległe oraz stosuje ich własności;
- 5) rozpoznaje, nazywa i rysuje wielokąty; wskazuje ich wierzchołki i kąty wewnętrzne, boki, przekątne;
- 6) rozpoznaje, nazywa i rysuje koło i okrąg; wskazuje ich środek, promień, średnicę, cięciwę, rysuje cięciwę koła i okręgu a także (przy danym środku) promień i średnicę;
- 7) rozpoznaje, nazywa, rysuje trójkąt ostrokątny, prostokątny i rozwartokątny oraz różnoboczny, równoramienny i równoboczny;
- 8) stosuje twierdzenia o sumie miar kątów w trójkącie i sumie miar kątów w czworokącie;
- 9) wskazuje ramiona trójkąta równoramiennego, korzysta z równości kątów przy podstawie trójkąta równoramiennego oraz z równości jego ramion;
- 10) konstruuje trójkąt o podanych bokach; ustala możliwość zbudowania trójkąta o danych długościach boków;
- 11) rozpoznaje, nazywa, rysuje kwadrat, prostokąt, romb, równoległobok, trapez, w tym trapez równoramienny i prostokątny oraz stosuje ich własności;
- 12) rozpoznaje i rysuje figury osiowosymetryczne, wskazuje i rysuje ich osie symetrii;
- 13) rozpoznaje i rysuje wysokości w trójkącie, równoległoboku, trapezie;
- 14) oblicza pole trójkąta, kwadratu, prostokąta, rombu, równoległoboku, trapezu oraz pola figur, które można z nich zbudować;
- 15) oblicza obwód wielokąta o podanych długościach boków;
- 16) zaznacza w układzie współrzędnych punkty o podanych współrzędnych całkowitych oraz odczytuje współrzędne zaznaczonych punktów kratowych;
- 17) oblicza odległość między punktami w układzie współrzędnych, których pierwsze lub drugie współrzędne są takie same;
- 18) rozpoznaje ostrosłup, graniastosłup, w tym prostopadłościan i sześcian; rozpoznaje walec, stożek i kulę;
- 19) wskazuje wierzchołki, krawędzie, ściany boczne i podstawy graniastosłupów i ostrosłupów;

- 20) rozpoznaje i rysuje siatkę graniastosłupa prostego, ostrosłupa prawidłowego czworokątnego lub trójkątnego; wykonuje model graniastosłupa prostego i ostrosłupa z podanej lub samodzielnie stworzonej siatki;
- 21) oblicza pole powierzchni prostopadłościanu;
- 22) oblicza objętość prostopadłościanu o podanych długościach jego krawędzi i objętość bryły zbudowanej z kilku prostopadłościanów.

5. Dane. Uczeń:

- 1) interpretuje dane przedstawione w tekście oraz za pomocą tabel, diagramów i wykresów wykonanych za pomocą linii ciągłej, w tym porównuje ceny, koszty i wydatki przedstawione w tabelach, na wykresach lub paragonach – moduł ekonomiczno-finansowy;
- 2) przeprowadza proste badania statystyczne: zbiera dane, zapisuje je w uporządkowanej formie i przedstawia wnioski wynikające z zebranych informacji;
- 3) oblicza średnią arytmetyczną przy opisie zjawisk z życia codziennego;
- 4) interpretuje dane dotyczące wydatków, oblicza ich średnią wartość oraz formułuje wnioski dotyczące opłacalności różnych rozwiązań – moduł ekonomiczno-finansowy.

6. Myślenie matematyczne. Uczeń:

- 1) stosuje ogólne metody rozwiązywania problemów matematycznych, w tym:
 - a) zapisuje związki między danymi w zadaniu, np. za pomocą rysunku, diagramu lub innego skrótowego sposobu przedstawiania danych,
 - b) tworzy strategię rozwiązania problemu poprzez dzielenie rozwiązania na etapy,
 - c) ocenia sensowność rozwiązania, np. poprzez szacowanie, sprawdzanie wszystkich warunków zadania, ocenianie rzędu wielkości otrzymanego wyniku;
- 2) wyjaśnia swój sposób myślenia przy rozwiązywaniu problemu matematycznego, w tym:
 - a) opowiada o swoim sposobie rozwiązania zadania,
 - b) podaje argumenty uzasadniające kolejne kroki rozwiązania;
- 3) prowadzi rozumowania matematyczne, w tym:
 - a) podaje przykłady obiektów matematycznych spełniających dane warunki oraz obiektów ich niespełniających,

- b) stosuje metodę prób i poprawek,
- c) rozważa wszystkie przypadki,
- d) używa rozumowania proporcjonalnego, także jako metody ułatwiającej mnożenie i dzielenie.

Klasy VII i VIII

1. Liczby. Uczeń:

- 1) prowadzi obliczenia i rozumowania, w których korzysta z zapisu procentowego, w tym oblicza:
 - a) jakim procentem jednej liczby jest druga liczba,
 - b) podany procent danej liczby,
 - c) liczbę na podstawie danego jej procentu;
- 2) stosuje obliczenia procentowe do rozwiązywania problemów w kontekście praktycznym, w tym finansowym, takie jak obliczanie: cen po lub przed ich podwyżkami albo obniżkami, odsetek dla rocznej lokaty, kosztów kredytu, wysokości podatków – moduł ekonomiczno-finansowy;
- 3) oblicza potęgi liczb wymiernych o wykładnikach naturalnych;
- 4) zamienia potęgi o wykładniku całkowitym ujemnym na odpowiednie potęgi o wykładnikach naturalnych;
- 5) stosuje własności działań na potęgach o podstawach naturalnych i wykładnikach całkowitych, w tym:
 - a) mnoży i dzieli potęgi o takich samych podstawach,
 - b) mnoży i dzieli potęgi o takich samych wykładnikach,
 - c) podnosi potęgę do potęgi;
- 6) zapisuje liczby w notacji wykładniczej i porównuje liczby zapisane w ten sposób;
- 7) oblicza wartości pierwiastków kwadratowych i sześciennych z liczb, które są odpowiednio kwadratami lub sześcianami liczb wymiernych, a przybliżone wartości pierwiastków z innych liczb oblicza za pomocą kalkulatora;
- 8) szacuje wartość prostego wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki;
- 9) stosuje własności działań na pierwiastkach dla pierwiastków kwadratowych i sześciennych, w tym:
 - a) oblicza pierwiastki z iloczynu i ilorazu dwóch liczb,
 - b) mnoży i dzieli pierwiastki tego samego stopnia,

- c) wyłącza liczbę przed znak pierwiastka i włącza liczbę pod znak pierwiastka;
- 10) rozpoznaje zależności wprost proporcjonalne, stosuje je do wyznaczania wartości jednej wielkości na podstawie drugiej oraz wykorzystuje podział proporcjonalny na dwie lub trzy części w kontekście praktycznym;
- 11) stosuje regułę mnożenia do zliczania par elementów w sytuacjach wymagających dwukrotnego wyboru;
- 12) używa kalkulatora i aplikacji komputerowych do wykonywania obliczeń przy rozwiązywaniu problemów osadzonych w kontekście praktycznym.

2. Algebra. Uczeń:

- 1) tworzy wyrażenia algebraiczne, także wyrażenia dwóch zmiennych, opisujące związki między wielkościami przedstawionymi w zadaniu oraz używa ich do rozwiązywania zadań, w tym osadzonych w kontekście praktycznym;
- 2) oblicza wartość liczbową wyrażenia algebraicznego będącego sumą co najwyżej trzech jednomianów dla podanych całkowitych wartości zmiennych;
- 3) porządkuje jednomiany i redukuje wyrazy podobne w sumach algebraicznych;
- 4) dodaje i odejmuje sumy algebraiczne składające się z kilku jednomianów o współczynnikach całkowitych;
- 5) mnoży jednomian przez sumę algebraiczną co najwyżej trzech jednomianów o współczynnikach całkowitych;
- 6) wyłącza poza nawias jednomian z sumy algebraicznej złożonej z dwóch jednomianów o współczynnikach całkowitych;
- 7) mnoży przez siebie dwa dwumiany o współczynnikach całkowitych;
- 8) przekształca proste wzory, aby wyznaczyć zadaną wielkość we wzorach geometrycznych i fizycznych;
- 9) sprawdza, czy dana liczba całkowita jest rozwiązaniem równania (stopnia pierwszego, drugiego lub trzeciego) z jedną niewiadomą;
- 10) sprawdza, czy dana liczba wymierna jest rozwiązaniem równania stopnia pierwszego;
- 11) rozwiązuje równania pierwszego stopnia, a także równania, które dają się w prosty sposób sprowadzić do równania pierwszego stopnia;

- 12) rozwiązuje zadania tekstowe za pomocą równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą lub dwóch równań pierwszego stopnia z dwiema niewiadomymi, które dają się w prosty sposób sprowadzić do jednego równania pierwszego stopnia.

3. Figury. Uczeń:

- 1) rozpoznaje na rysunku i rysuje symetralną odcinka oraz dwusieczną kąta, posługuje się ich własnościami;
- 2) rozpoznaje i rysuje figury osiowosymetryczne i środkowosymetryczne, wskazuje ich osie symetrii i środek symetrii;
- 3) oblicza miarę kąta wewnętrznego wielokąta foremnego;
- 4) dostrzega trójkąty prostokątne w różnych sytuacjach geometrycznych; stosuje twierdzenie Pitagorasa;
- 5) korzysta z własności trójkątów prostokątnych szczególnych to jest trójkątów prostokątnych o kątach ostrych 30 i 60 stopni oraz trójkątów prostokątnych równoramiennych;
- 6) stosuje cechy przystawiania trójkątów;
- 7) oblicza długość okręgu i pole koła;
- 8) dzieli wielokąty na części lub dostrzega figury jako części innej figury w celu obliczania, porównywania lub szacowania pól oraz dostrzegania innych zależności;
- 9) rozwiązuje problemy dotyczące rzeczywistych obiektów, które dają się przedstawić za pomocą modelu geometrycznego, również w sytuacji wymagającej koniecznych uproszczeń;
- 10) rysuje w układzie współrzędnych wielokąty o wierzchołkach w punktach kratowych;
- 11) oblicza pola i obwody trójkątów i czworokątów o wierzchołkach w punktach kratowych z wykorzystaniem informacji dających się odczytać z położenia tych figur w układzie współrzędnych;
- 12) rozpoznaje graniastosłupy proste i prawidłowe oraz ostrosłupy prawidłowe;
- 13) wskazuje wysokości ścian bocznych i wysokość ostrosłupa;
- 14) oblicza pola powierzchni i objętości graniastosłupów prostych oraz ostrosłupów prawidłowych.

4. Dane i zdarzenia losowe. Uczeń:

- 1) pozyskuje i selekcjonuje dane z różnych źródeł, porządkuje je i ocenia ich wiarygodność;
 - 2) dobiera sposób przedstawienia danych ułatwiający ich analizę, posługuje się przy tym odpowiednimi aplikacjami komputerowymi;
 - 3) interpretuje zależność między dwiema wielkościami opisaną za pomocą wykresu funkcyjnego, np. zmianę pewnej wielkości w czasie, w tym: przebyta droga, wysokość wynagrodzeń, koszty życia, inflacja – moduł ekonomiczno-finansowy;
 - 4) stosuje średnią arytmetyczną i medianę w kontekście praktycznym do porównania zestawów danych, w tym danych finansowych – moduł ekonomiczno-finansowy;
 - 5) krytycznie interpretuje dane, w tym dane finansowe, wyciąga z nich wnioski i uzasadnia je, odwołując się do własności zestawu danych;
 - 6) przeprowadza proste doświadczenia losowe polegające np. na jednokrotnym lub dwukrotnym rzucie monetą lub kostką do gry oraz na losowaniu kuli spośród zestawu kul, analizuje doświadczenia losowe i określa, jakie jest prawdopodobieństwo rozważanych zdarzeń.
5. Myślenie matematyczne. Uczeń:
- 1) stosuje ogólne metody rozwiązywania problemów matematycznych, w tym:
 - a) zapisuje związki między danymi występującymi w zadaniu w sposób ułatwiający analizę problemu,
 - b) analizuje swoje rozwiązanie problemu i – jeśli to możliwe – upraszcza rozwiązanie,
 - c) stawia dodatkowe pytania wynikające z otrzymanego rozwiązania,
 - d) dostrzega podobieństwa między metodami rozwiązywania różnych problemów matematycznych;
 - 2) wyjaśnia swój sposób myślenia przy rozwiązywaniu problemu matematycznego poprzez:
 - a) podawanie argumentów matematycznych uzasadniających kolejne kroki rozumowania,
 - b) budowanie uzasadnienia odwołującego się tylko do niezbędnych argumentów,
 - c) formułowanie wniosków wynikających z rozumowania;
 - 3) prowadzi rozumowania matematyczne, wykazując przy tym umiejętność:
 - a) odróżniania własności od własności odwrotnej,

- b) stosowania nieskomplikowanych, jednokrokových rozumowań nie wprost,
- c) uogólniania zaobserwowanych przypadków szczególnych,
- d) uzasadniania, np. przez podanie kontrprzykładu, że dana własność nie zachodzi.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Klasy IV–VI

1. Uczeń samodzielnie lub w grupie opracowuje zestaw danych liczbowych związanych z aktualnym zagadnieniem społecznym lub środowiskowym, oblicza średnie arytmetyczne, interpretuje dane i przedstawia wnioski.
2. Uczniowie w grupie przygotowują symulację kosztów wybranego przedsięwzięcia, np. remontu, klasowej wycieczki. Zbierają oferty cenowe, tworzą budżet, analizują opłacalność różnych wariantów, przedstawiają i uzasadniają propozycję najlepszego rozwiązania.
3. Uczniowie w grupie na podstawie własnych pomiarów wybranych przez siebie pomieszczeń lub fragmentów terenu, sporządzają ich plan w wybranej skali albo jego przestrzenny model – rzeczywisty lub w aplikacji cyfrowej.
4. W toku realizacji efektów uczenia się każdego z działów uczeń samodzielnie lub w grupie rozwiązuje interdyscyplinarny problem z życia codziennego, który wymaga zastosowania wiedzy i umiejętności matematycznych z tego działu oraz dotychczasowego toku nauki. Problem definiuje sam lub z pomocą nauczyciela, prezentuje wyniki swojej pracy.

KLASY VII i VIII

1. Uczeń podejmuje próbę opisu i analizy wybranego elementu architektury lub innego dzieła sztuki, wykorzystując język matematyki, dokonując obliczeń pozwalających na opis obiektu i analizę jego właściwości. Prezentuje wyniki swojej pracy.
2. Uczniowie pracując w grupie, zbierają informacje na temat wybranego typu produktu lub usługi finansowej oferowanej przez różne podmioty. Wykorzystują obliczenia matematyczne oraz narzędzia cyfrowe do porównania tych produktów lub usług, wyciągają wnioski i prezentują je.
3. Uczniowie pracując w grupie, analizują nieskomplikowaną grę strategiczną. Opisują możliwe strategie, sprawdzają, czy gra ma strategię wygrywającą. Opisują w języku matematycznym, która decyzja ruchu w grze daje większe szanse wygranej.

4. Uczeń samodzielnie lub w grupie bada wpływ sposobu przedstawiania danych na ich interpretację, wyszukując lub samodzielnie przygotowując kilka różnych wykresów lub diagramów ilustrujących ten sam zestaw danych oraz formułuje wnioski na temat możliwej manipulacji wizualnej i jej konsekwencji.
5. W toku realizacji efektów uczenia się każdego z działów uczeń samodzielnie lub w grupie rozwiązuje interdyscyplinarny problem z życia codziennego, który wymaga zastosowania wiedzy i umiejętności matematycznych z tego działu oraz dotychczasowego toku nauki. Problem definiuje sam lub z pomocą nauczyciela, prezentuje wyniki swojej pracy.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej matematyki

Nauczanie matematyki w szkole podstawowej opiera się na zasadzie spiralności, co oznacza, że nowe treści są wprowadzane w sposób stopniowy, z wykorzystaniem wcześniej opanowanych pojęć, własności i umiejętności. Uczniowie wielokrotnie powracają do znanych zagadnień, za każdym razem poszerzając kontekst, osiągając wyższy poziom ogólności, większą precyzję językową oraz głębsze rozumienie, wzbogacone o nowe powiązania między treściami matematycznymi. Oznacza to, że efekty uczenia się zwykle nie zamykają się w ciągu kilku kolejnych lekcji, a czasem nawet w ramach jednego roku nauczania. Uczeń powraca do nich wielokrotnie nie tylko po to, by je sobie przypomnieć i utrwalić, ale także po to, by szerzej poznać dany temat, pogłębić jego rozumienie i powiązać z innymi poznawanymi zagadnieniami.

Proces poznawania matematyki opiera się na dwóch rodzajach rozumienia: instrumentalnym i relacyjnym. Rozumienie instrumentalne skupia się na poprawnym używaniu poznawanych narzędzi matematycznych, procedur i algorytmów. Podejście relacyjne nastawione jest na rozumienie związków między pojęciami i własnościami oraz na umiejętność uzasadnienia poprawności i skuteczności podejmowanych działań. Jest podstawą głębszego rozumienia pojęć i metod oraz trwałości nabytych umiejętności. W uczeniu się matematyki oba te aspekty są niezbędne i o oba należy dbać w ramach każdego tematu i na każdym etapie nauczania. Oznacza to, że z umiejętnościami związanymi z rozumieniem pojęć, własności i sposobu działania narzędzi matematycznych nie należy czekać do czasu, aż uczniowie opanują używanie podstawowych narzędzi matematycznych. Efekty uczenia się należy czytać, mając na uwadze te dwa rodzaje rozumienia. Na przykład efekt uczenia się [Uczeń] „odlicza długość okręgu i pole koła” oznacza, że uczeń nie tylko potrafi mechanicznie stosować odpowiedni

wzór, ale też rozumie związki, które ten wzór opisuje. Uczeń potrafi więc nie tylko obliczyć pole koła przy danym jego promieniu lub średnicy, ale też odwrotnie – potrafi obliczyć promień koła, gdy zna jego pole. Tak samo należy rozumieć podobne zapisy także innych efektów uczenia się

Matematyka jest przedmiotem, którego ważną cechą jest możliwość samodzielnego przekonania się o prawdziwości przedstawianych tez i skuteczności poznawanych metod. Każdy uczeń może sprawdzić swoje hipotezy i przekonać innych o słuszności swoich wniosków za pomocą własnych argumentów. Kształtowanie umiejętności rozumowania i argumentacji jest celem, o którego osiągnięcie dbać trzeba od samego początku edukacji szkolnej. Oznacza to, że rozumowanie i argumentacja powinny pojawiać się równolegle z nabywaniem przez uczniów umiejętności narzędziowych. Umiejętność argumentowania wymaga od ucznia umiejętności opisywania swojego sposobu myślenia. Także tę umiejętność należy stopniowo rozwijać od najmłodszych klas poprzez dobieranie odpowiednich do tego metod i technik nauczania.

Matematyka dostarcza języka i metod, które pozwalają lepiej zrozumieć nie tylko sytuacje ze świata otaczającego ucznia, ale też wiele zagadnień, z którymi uczeń spotka się w innych dziedzinach wiedzy jeszcze w trakcie nauki szkolnej. W nauczaniu matematyki należy więc możliwie często odwoływać się do takich przykładów oraz do stosowania metod i argumentacji matematycznej, które dotyczą rzeczywistych obiektów i znanych uczniowi zjawisk, a nie tylko abstrakcyjnych pojęć.

Niemal wszystkie pojęcia i własności matematyczne pojawiające się w szkole podstawowej powinny być wprowadzone zgodnie z zasadą: od konkretnego (modelu fizycznego), przez zapis ikoniczny do abstrakcji. Pojęcia te zwykle nie są definiowane tak precyzyjnie, jak w matematyce wyższej. Najczęściej zostają one ukształtowane w wyniku dłuższego procesu. Celem takiego nauczania jest zbudowanie abstrakcyjnych pojęć i własności matematycznych w sposób, który umożliwia uczniowi posługiwanie się nimi oraz ich głębsze rozumienie, a nie jedynie zapamiętanie. Nauka matematyki w szkole podstawowej opiera się zatem głównie na pracy z konkretem, budowaniu intuicji liczbowej i geometrycznej oraz kształtowaniu umiejętności praktycznego stosowania pojęć matematycznych. Istotne jest stosowanie licznych przykładów, modeli i sytuacji problemowych bez wprowadzania nadmiernego formalizmu oraz bez przedwczesnego wprowadzania abstrakcyjnych ujęć, zanim uczniowie będą na nie gotowi. Poważną przeszkodą w rozwijaniu umiejętności matematycznych jest u ucznia lęk przed matematyką – stan, dla którego zarówno przyczyną, jak i skutkiem bywa brak poczucia

sukcesu. Pokonaniu tego lęku służą m.in. rozmaite metody pracy z błędem pozwalające zmienić destrukcyjne przekonanie „błąd to porażka” na zasadę „błąd to okazja do zrozumienia i rozwoju”. Przełamaniu lęku przed matematyką służą też: modelowanie pojęć na konkretnych obiektach i przykładach ze świata otaczającego ucznia, budowanie umiejętności opisywania przez ucznia jego sposobu myślenia oraz zachęcanie do przedstawiania własnego sposobu rozwiązania problemu.

Stosowane metody nauczania powinny także pobudzać kreatywność uczniów w rozwiązywaniu problemów matematycznych i uczyć ich umiejętności stawiania pytań (także sobie) zmierzających do rozumienia omawianych zagadnień.

Matematyka szkolna daje możliwość kształtowania umiejętności odczytywania, analizowania i interpretowania danych, w szczególności danych statystycznych. Umiejętności te pozwalają weryfikować informacje i wykrywać manipulacje oparte na nierzetelnym posługiwaniu się danymi. Pomagają również zapobiegać podejmowaniu niekorzystnych decyzji, w tym finansowych.

Umiejętność wykonywania obliczeń w pamięci lub ze wsparciem zapisu obliczeń pośrednich jest ważnym elementem wykształcenia matematycznego. W zapisach efektów uczenia się nie pojawiło się sformułowanie „algorytmy działań pisemnych”. Aby np. osiągnąć efekt dla klas IV–VI opisany w punkcie I.9 („[Uczeń] dodaje i odejmuje liczby naturalne w pamięci lub z zapisem obliczeń pośrednich”), uczeń może znać tradycyjny algorytm pisemnego dodawania lub odejmowania, ale nie musi. Może opisaną tu umiejętność osiągnąć używając algorytmu innego niż tradycyjny, albo nawet w ogóle nie posługiwać się algorytmem. Podobnie jest z algorytmami pisemnego mnożenia i dzielenia.

Obliczenia pamięciowe, w tym szacowanie wyników, bardzo przydają się w życiu codziennym. Samodzielne wykonywanie obliczeń kształtuje intuicję liczbową oraz umiejętność rozumienia wielkości liczbowych i ich wzajemnych zależności.

Nadmierne eksponowanie skomplikowanych rachunków prowadzi jednak do przeciążenia uczniów rachunkami, w tym do zaniedbania kształtowania wyobraźni ucznia i jego umiejętności rozumowania. Z tego powodu w zapisach efektów uczenia się wprowadzono liczne ograniczenia stopnia złożoności ćwiczeń w rachunkach arytmetycznych i algebraicznych. Ćwiczenia takie mają dać uczniowi okazję do zrozumienia zasad

obowiązujących przy danym typie rachunków i do nabycia biegłości w obliczeniach na niezbyt skomplikowanych przykładach. Te umiejętności wystarczą, by rozwiązać dowolny problem wymagający obliczeń z ewentualnym wsparciem kalkulatora lub aplikacji komputerowej.

Kalkulatora należy jednak używać oszczędnie, zwłaszcza w klasach IV–VI, i tylko w sytuacjach, gdy kształtowanie umiejętności prowadzenia obliczeń nie jest głównym celem zadania. W klasach VII–VIII kalkulatory i aplikacje komputerowe są używane w szerszym zakresie, zwłaszcza w przypadku problemów związanych z kontekstem praktycznym i analizą danych.

W klasach IV–VI wyobrażenia geometryczna rozwija się bardzo szybko. Wskazane jest wspieranie w tym ucznia przez dobieranie odpowiednich modeli i rekwizytów oraz skłanianie go do manipulowania tymi przedmiotami. Dotyczy to zarówno geometrii płaskiej, jak i przestrzennej. Obliczanie objętości bryły powstałej po sklejeniu lub wycięciu prostopadłościanów, albo objętości bryły, którą trzeba podzielić lub dopełnić do prostopadłościanu, w znakomity sposób rozwija wyobraźnię. Warto też poświęcić czas na to, by uczeń umiał rysować czytelne dla siebie szkice brył.

Wskazane jest, aby znaczna część zadań dotyczyła danych rzeczywistych wraz z podaniem ich weryfikowalnego źródła. W szczególności zbieranie danych należy łączyć z intuicyjną analizą ich poprawności: uczeń powinien zauważyć, i nie bać się zwrócić uwagi, jeśli dane prowadzą do jawnie nieprawdziwych wniosków.

W klasach VII–VIII pojawia się pojęcie prawdopodobieństwa. Wprowadzamy tutaj przede wszystkim intuicje związane ze zjawiskami losowymi, a obliczanie prawdopodobieństwa ograniczone jest do nieskomplikowanych rachunkowo przykładów, w których wystarczą metody zliczania znane uczniowi z innych działów.

Moduł ekonomiczno-finansowy stanowi integralną część nauczania matematyki w klasach IV–VIII. Jego celem jest rozwijanie nie tylko umiejętności rachunkowych, ale także świadomości finansowej uczniów poprzez wprowadzanie konkretnych zagadnień ekonomicznych.

W klasach IV–VI uczniowie powinni poznawać podstawowe pojęcia finansowe: wartość pieniądza, cena, koszt, budżet, oszczędzanie, rabat, opłacalność. Praca powinna opierać się na przykładach bliskich uczniowi – takich jak zakupy, planowanie wycieczki czy zarządzanie kieszonkowym – z wykorzystaniem tabel, wykresów, symulacji oraz materiałów codziennego użytku, jak np. paragony, ulotki. Działania matematyczne powinny być powiązane z analizą

sytuacji finansowych.

W klasach VII–VIII uczniowie powinni analizować bardziej złożone zagadnienia, m.in. kredyty, raty, oprocentowanie, inflację, budżet domowy, średnie i mediany zarobków. Należy wykorzystywać dane rzeczywiste oraz narzędzia wspierające analizę, np. wykresy, kalkulatory, arkusze kalkulacyjne. Istotne jest rozwijanie umiejętności porównywania ofert, planowania wydatków i oceny opłacalności.

Moduł ekonomiczno-finansowy powinien obejmować nie tylko wykonywanie obliczeń w kontekście finansowym, ale także systematyczne wprowadzanie treści ekonomicznych, z którymi uczeń ma się zapoznać, zrozumieć je i stosować w praktyce.

Treści matematyczne powinny być w miarę możliwości osadzone w kontekstach realnych i aktualnych – także tych związanych ze środowiskiem i klimatem. Zaleca się wykorzystywanie danych liczbowych i statystycznych odnoszących się do zagadnień takich jak: zmiana klimatu, zużycie energii, emisja CO₂, ślad węglowy, zasoby wodne, ochrona bioróżnorodności czy gospodarowanie przestrzenią miejską. Wskazane jest stosowanie zadań opartych na danych rzeczywistych (np. liczba parków narodowych, powierzchnia wysychających jezior, porównanie emisji dla różnych środków transportu) oraz kształtowanie umiejętności ich interpretacji, przeliczania i przedstawiania graficznego. Edukacja matematyczna powinna wspierać rozwój postawy odpowiedzialności za środowisko, uczyć rozumienia danych środowiskowych oraz krytycznej analizy informacji dotyczących klimatu.

INFORMATYKA

Cele nauczania

1. Analizowanie, formułowanie i rozwiązywanie sytuacji problemowych z wykorzystaniem logicznego, abstrakcyjnego i komputacyjnego myślenia oraz z zastosowaniem różnych sposobów reprezentowania informacji.
2. Programowanie rozwiązań sytuacji problemowych z różnych dziedzin w środowiskach programistycznych.
3. Rozwiązywanie problemów oraz tworzenie, analizowanie, przetwarzanie i udostępnianie informacji w postaci tekstu, danych liczbowych, grafiki i multimediiów z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych wspomaganych sztuczną inteligencją.

4. Rozwijanie umiejętności bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii cyfrowych i narzędzi opartych na sztucznej inteligencji, z uwzględnieniem ich ograniczeń oraz wpływu na człowieka i środowisko.
5. Rozwijanie umiejętności krytycznej oceny informacji oraz kształtowanie kompetencji społecznych w środowisku cyfrowym, w tym komunikacji i współpracy, a także kształtowanie postaw związanych z ochroną danych osobowych oraz przestrzeganiem zasad etycznych i prawnych.

Specyfika i struktura przedmiotu

Informatyka to przedmiot ogólnokształcący, który rozwija praktyczne umiejętności uczniów oraz wspiera ich w świadomym, sprawczym oraz odpowiedzialnym funkcjonowaniu w świecie technologii cyfrowych. Kształcenie informatyczne sprzyja twórczemu myśleniu, rozwija kompetencje współpracy i komunikacji oraz uczy korzystania z narzędzi cyfrowych w sposób etyczny i zrównoważony. Wszystkie te aspekty składają się na dobrze ugruntowane kompetencje cyfrowe.

Nauczanie informatyki opiera się na następujących filarach:

- 1) spiralna struktura nauczania jako fundament metodyczny – umożliwia systematyczne pogłębianie wiedzy i umiejętności w coraz bardziej złożonych sytuacjach i kontekstach problemowych;
- 2) myślenie komputacyjne jako kluczowa kompetencja w podejściu do rozwiązywania problemów – wykorzystywana do formułowania i rozwiązywania problemów z różnych dziedzin, z zastosowaniem m.in. abstrakcyjnego i algorytmicznego myślenia;
- 3) kompetencje społeczne i odpowiedzialne korzystanie z technologii jako podstawa świadomego i bezpiecznego funkcjonowania w cyfrowej rzeczywistości – obejmuje współpracę i umiejętność komunikacji, tworzenie i krytyczny odbiór treści medialnych, a także kształtowanie etycznej i odpowiedzialnej postawy w środowisku cyfrowym, uwzględniającej m.in. ochronę danych osobowych i przestrzeganie zasad cyberbezpieczeństwa;
- 4) rozwijanie sprawczości – wspiera indywidualne i zespołowe podejście do rozwiązywania problemów z wykorzystaniem technologii, co sprzyja budowaniu podmiotowości ucznia oraz wzmacnianiu jego przekonania o własnej skuteczności i wpływie na otoczenie;

- 5) refleksja nad wpływem technologii – rozwija świadomość konsekwencji społecznych i środowiskowych wynikających z rozwoju technologii oraz kształtuje postawy odpowiedzialności cyfrowej i obywatelskiej.

Informatyka w szkole wyróżnia się:

- 1) rozwijaniem umiejętności rozwiązywania problemów z różnych dziedzin z wykorzystaniem myślenia komputacyjnego i technologii cyfrowych, przy zachowaniu elastyczności tematycznej i metodycznej, sprzyjającej integracji z innymi przedmiotami;
- 2) łączeniem wiedzy informatycznej i działań praktycznych z poznawaniem zasad funkcjonowania technologii;
- 3) stosowaniem metod problemowych i projektowych, które rozwijają kreatywność i kompetencje społeczne;
- 4) uwzględnieniem dynamicznego rozwoju technologii cyfrowych, w tym robotyki, analizy danych oraz sztucznej inteligencji.

Treści nauczania są zgrupowane wokół pięciu celów ogólnych, z których każdy rozwijany jest w postaci wykazu podstawowych efektów uczenia się. Uczniowie stopniowo rozwijają swoją wiedzę i umiejętności poprzez działania w coraz bardziej złożonych sytuacjach problemowych oraz w kontekście codziennego wykorzystania technologii.

Dopełnieniem efektów uczenia się są doświadczenia edukacyjne – zaplanowane, oryginalne działania dydaktyczne angażujące uczniów w twórczy, badawczy i refleksyjny proces. Ich realizacja pozwala wykorzystywać technologię jako narzędzie działania, analizy i współpracy, rozwijając zarazem kompetencje przekrojowe i poczucie sprawczości. Szczególne znaczenie mają zadania oparte na programowaniu i myśleniu komputacyjnym, jak również działania wzmacniające edukację medialną, klimatyczno-środowiskową, obywatelską oraz zagadnienia dotyczące cyberbezpieczeństwa. W przedmiocie wyróżniony został moduł medialny.

Oczekiwane efekty uczenia się

Klasy IV–VI

1. Analizowanie, formułowanie i rozwiązywanie sytuacji problemowych z wykorzystaniem logicznego, abstrakcyjnego i komputacyjnego myślenia oraz z zastosowaniem różnych sposobów reprezentowania informacji. Uczeń:

- 1) ustawia w kolejności liniowej różne obiekty, takie jak: liczby, teksty, obrazki, z uwzględnieniem ich cech i relacji między nimi;
 - 2) rozwiązuje sytuacje problemowe ze swojego otoczenia, stosując podejście komputacyjne;
 - 3) znajduje w kolekcji obiektów lub w zbiorach informacji elementy o podanych własnościach;
 - 4) planuje zachowanie robota, fizycznego lub na ekranie, zmierzające do osiągnięcia przez niego określonego celu.
2. Programowanie rozwiązań sytuacji problemowych z różnych dziedzin w środowiskach programistycznych. Uczeń:
- 1) projektuje, tworzy i zapisuje w wybranym środowisku programistycznym pomysły historyjek i rozwiązania problemów, w tym proste algorytmy z wykorzystaniem poleceń sekwencyjnych, warunkowych i iteracyjnych;
 - 2) tworzy i uruchamia program w wybranym środowisku programistycznym i porównuje jego działanie z przyjętymi założeniami lub testuje na wybranych danych, poprawia zauważone błędy;
 - 3) uzasadnia swój sposób rozwiązania problemu, objaśnia działanie wybranych instrukcji w programie;
 - 4) programuje robota, fizycznego lub na ekranie, lub tylko nim steruje w celu wykonania określonego zadania.
3. Rozwiązywanie problemów oraz tworzenie, analizowanie, przetwarzanie i udostępnianie informacji w postaci tekstu, danych liczbowych, grafiki i multimediiów z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych wspomaganych sztuczną inteligencją. Uczeń:
- 1) tworzy ilustracje w edytorze grafiki, łączy je w spójne kompozycje;
 - 2) wykonuje w arkuszu kalkulacyjnym proste obliczenia i analizę danych dla zadań z różnych przedmiotów i uzupełnia je odpowiednimi wykresami, a następnie formułuje wnioski;
 - 3) opracowuje proste dokumenty tekstowe rozbudowane o ilustracje, np. opisy zrealizowanych projektów, okolicznościowe kartki czy plakaty, i stosuje w nich elementy formatowania odpowiednie do treści, w tym wyliczenia i tabele;
 - 4) planuje i tworzy prezentacje na różne tematy i dla różnych odbiorców;

- 5) przygotowuje materiały multimedialne, łącząc tekst, obraz i proste animacje, także wspomagające naukę innych dziedzin i przedmiotów szkolnych;
 - 6) tworzy treści z wykorzystaniem prostych narzędzi sztucznej inteligencji, w tym obrazy, multimedia i teksty;
 - 7) zapisuje efekty swojej pracy lokalnie oraz w środowisku chmurowym.
4. Rozwijanie umiejętności bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii cyfrowych i narzędzi opartych na sztucznej inteligencji, z uwzględnieniem ich ograniczeń oraz wpływu na człowieka i środowisko. Uczeń:
- 1) korzysta w sposób celowy i bezpieczny z urządzeń cyfrowych, w tym z zestawu komputerowego;
 - 2) wyjaśnia funkcjonowanie sieci komputerowej w kontekście komunikacji i dostępu do informacji;
 - 3) rozpoznaje podejrzane treści online i podejmuje podstawowe działania obronne;
 - 4) trenuje prosty model sztucznej inteligencji i obserwuje, jak dane wpływają na jego wyniki;
 - 5) omawia wpływ technologii na środowisko oraz stosuje zasady oszczędzania energii.
5. Rozwijanie umiejętności krytycznej oceny informacji oraz kształtowanie kompetencji społecznych w środowisku cyfrowym, w tym komunikacji i współpracy, a także kształtowanie postaw związanych z ochroną danych osobowych oraz przestrzeganiem zasad etycznych i prawnych. Uczeń:
- 1) korzysta z narzędzi cyfrowych do współpracy i tworzenia dokumentów;
 - 2) komunikuje się w sieci zgodnie z zasadami netykiety;
 - 3) przestrzega zasad bezpiecznego i higienicznego korzystania z technologii i mediów cyfrowych;
 - 4) ocenia konsekwencje różnych zagrożeń cyfrowych oraz wskazuje sposoby reagowania na nie i możliwości uzyskania wsparcia;
 - 5) chroni dane osobowe, stosując hasła i podstawowe ustawienia prywatności;
 - 6) respektuje prawa autorskie, podaje źródła wykorzystanych materiałów;
 - 7) przestrzega zasad licencji na oprogramowanie, z którego korzysta.

1. Analizowanie, formułowanie i rozwiązywanie sytuacji problemowych z wykorzystaniem logicznego, abstrakcyjnego i komputacyjnego myślenia oraz z zastosowaniem sposobów reprezentowania informacji. Uczeń:
 - 1) formułuje problem w postaci specyfikacji przez określenie danych i wyników oraz zależności między nimi;
 - 2) rozwiązuje problem, przechodząc przez kolejne etapy podejścia komputacyjnego, i posługuje się różnymi sposobami przedstawiania rozwiązania;
 - 3) objaśnia oraz stosuje podstawowe algorytmy na liczbach naturalnych: badanie podzielności liczb, rozkład liczby na czynniki pierwsze, algorytm Euklidesa;
 - 4) stosuje podstawowe algorytmy do wyszukiwania, zliczania i porządkowania danych, w tym wyszukiwanie w ciągu uporządkowanym i nieuporządkowanym oraz porządkowanie przez wybór lub metodą bąbelkową;
 - 5) przedstawia sposoby reprezentowania w komputerze wartości logicznych, liczb naturalnych (system binarny), znaków (kody ASCII).
2. Programowanie rozwiązań sytuacji problemowych z różnych dziedzin w środowiskach programistycznych. Uczeń:
 - 1) projektuje i programuje rozwiązania, zgodnie z etapami procesu rozwiązywania problemów;
 - 2) stosuje w programach instrukcje wejścia/wyjścia, zmienne, wyrażenia arytmetyczne i logiczne, instrukcje warunkowe, instrukcje iteracyjne;
 - 3) analizuje poprawność działania programu, w tym zgodność ze specyfikacją problemu, i poprawia ewentualne błędy;
 - 4) implementuje w postaci programów wybrane algorytmy na liczbach naturalnych do wyszukiwania, zliczania i porządkowania danych.
3. Rozwiązywanie problemów oraz tworzenie, analizowanie, przetwarzanie i udostępnianie informacji w postaci tekstu, danych liczbowych, grafiki i multimedialnych z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych wspomaganych sztuczną inteligencją. Uczeń:
 - 1) projektuje publikacje graficzne z wykorzystaniem narzędzi do edycji grafiki rastrowej i wektorowej, dbając o czytelność oraz spójność wizualną przekazu;
 - 2) analizuje dane z różnych dziedzin z użyciem arkusza kalkulacyjnego, stosując formuły i różne rodzaje adresowania, porządkuje i filtruje dane, uzupełnia obliczenia

odpowiednimi wykresami, a następnie interpretuje wyniki, dostrzega zależności i formułuje wnioski;

- 3) tworzy i edytuje złożone dokumenty tekstowe z tabelami, grafiką i fragmentami innych dokumentów, odpowiednio je formatuje, dostosowując do celu oraz odbiorcy;
 - 4) tworzy prezentacje multimedialne i materiały cyfrowe z wykorzystaniem różnych sposobów reprezentowania informacji i za pomocą różnych narzędzi edytorskich;
 - 5) wykorzystuje narzędzia sztucznej inteligencji do wspomagania tworzenia treści, edytuje je i ocenia ich trafność oraz zgodność ze specyfikacją problemu;
 - 6) tworzy i wypełnia szablon dokumentu elektronicznego (także online), wprowadzając wymagane informacje i zachowując jego strukturę;
 - 7) dobiera formę cyfrowej wypowiedzi (dokument, prezentacja, film, raport) odpowiednio do treści i sytuacji komunikacyjnej;
 - 8) opracowuje prostą stronę internetową zawierającą tekst, obrazy i hiperłącza.
4. Rozwijanie umiejętności bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii cyfrowych i narzędzi opartych na sztucznej inteligencji, z uwzględnieniem ich ograniczeń oraz wpływu na człowieka i środowisko. Uczeń:
- 1) opisuje budowę i funkcje podstawowych podzespołów komputera i urządzeń cyfrowych;
 - 2) przedstawia schemat budowy i funkcjonowania sieci lokalnych i Internetu;
 - 3) trenuje model uczenia maszynowego, analizuje jego działanie oraz modyfikuje dane, aby poprawić precyzję i wiarygodność wyników;
 - 4) stosuje odpowiedzialne praktyki korzystania z technologii uwzględniając jej wpływ na środowisko i społeczeństwo oraz wyjaśnia, czym jest ślad węglowy, i omawia sposoby jego ograniczania.
5. Rozwijanie umiejętności krytycznej oceny informacji oraz kształtowanie kompetencji społecznych w środowisku cyfrowym, w tym komunikacji i współpracy, a także kształtowanie postaw związanych z ochroną danych osobowych oraz przestrzeganiem zasad etycznych i prawnych. Uczeń:
- 1) chroni hasła, używa menedżera haseł oraz świadomie zarządza informacjami o sobie udostępnianymi w Internecie;

- 2) rozróżnia licencje, zna i stosuje prawo autorskie, korzysta legalnie z zasobów cyfrowych;
- 3) rozpoznaje próby wyłudzenia danych i stosuje działania zapobiegawcze;
- 4) rozpoznaje manipulacje w środowisku cyfrowym oraz ocenia ich skutki etyczne, społeczne i prawne;
- 5) próbuje odróżnić treści tworzone przez człowieka od generowanych ze wsparciem sztucznej inteligencji oraz porównuje ich styl, jakość i wartość poznawczą.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Klasy IV–VI

Uczniowie:

- 1) pracując w grupie, wykorzystują wybrane narzędzie programistyczne do stworzenia prostego programu komputerowego odpowiadającego na zauważoną potrzebę (np. quiz, gra). Program może dotyczyć problemu wynikającego z tematyki zajęć szkolnych. W procesie tworzenia uczniowie sprawdzają poprawność działania programu, zbierają uwagi, dokonują poprawek, a ostateczny projekt prezentują w formie ustalonej z nauczycielem;
- 2) korzystając z prostych narzędzi cyfrowych, projektują i realizują w zespołach mini kampanię informacyjną na wybrany temat związany z bezpieczeństwem cyfrowym, wpływem technologii na środowisko lub dezinformacją w mediach cyfrowych. Gotowy przekaz kierują do wybranych odbiorców, wykorzystując dostępne kanały komunikacji;
- 3) pracując w grupie, tworzą klasowy kodeks bezpiecznego i etycznego użytkowania technologii, w tym urządzeń cyfrowych. Formułują zasady, uzgadniają je i wdrażają, ustalając również sposób ich przestrzegania. Po określonym czasie oceniają jego skuteczność i wprowadzają niezbędne poprawki.

Klasy VII i VIII

Uczniowie:

- 1) pracując w grupie, projektują i tworzą interaktywną symulację lub grę edukacyjną na wybrany temat (np. model układu słonecznego lub prostą grę logiczną). Planują algorytmy sterujące zachowaniem obiektów i wdrażają je za pomocą poznanych konstrukcji programistycznych. Gotowy projekt testują, dokumentują kluczowe

fragmenty kodu, a następnie prezentują efekty pracy przed klasą, opowiadając o zastosowanych rozwiązaniach i napotkanych trudnościach;

- 2) pracując w grupie, realizują interdyscyplinarny projekt zakładający wykorzystanie technologii w działaniach na rzecz dobra wspólnego. Projekt ma charakter badawczy lub społeczny. Działanie ma zdefiniowany cel, harmonogram i podział zadań. Projekt zostaje zrealizowany, podsumowany i zaprezentowany;
- 3) indywidualnie lub w grupie analizują komunikaty medialne na wybrany temat, uzgodniony wcześniej z nauczycielem. Poszukują w Internecie przekazów różnorodnych pod względem treści i formy (z mediów tradycyjnych i społecznościowych), oceniają ich wiarygodność i identyfikuje próby manipulacji. Wnioski z analizy przedstawiają w formie ustalonej z nauczycielem.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej informatyki

Szkoła zapewnia warunki sprzyjające bezpiecznemu i odpowiedzialnemu korzystaniu z technologii cyfrowych oraz aktywnemu i praktycznemu uczeniu się informatyki. Każdy uczeń ma do dyspozycji stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu i odpowiednim oprogramowaniem, obejmującym m.in. edytory tekstu i grafiki, arkusze kalkulacyjne, środowiska programistyczne, narzędzia multimedialne oraz kreatory stron internetowych.

W procesie nauczania wykorzystywane są nowoczesne narzędzia edukacyjne, takie jak: urządzenia cyfrowe, roboty edukacyjne, zestawy mikrokontrolerów czy platformy chmurowe. Sale przeznaczone do zajęć z informatyki są przystosowane do pracy indywidualnej i zespołowej, sprzyjają realizacji projektów oraz stwarzają warunki do prezentacji efektów pracy uczniów.

Nauczanie informatyki opiera się na metodach wspierających sprawczość ucznia i jego aktywne zaangażowanie w proces uczenia się. Szczególnie rekomendowane są:

- 1) różnicowanie metod i zadań dydaktycznych, dostosowane ich do potrzeb, możliwości i stylów uczenia się uczniów;
- 2) praca oparta na pytaniach i zadaniach otwartych, rozwijająca ciekawość poznawczą i krytyczne myślenie;
- 3) nauczanie przez działanie i eksplorację, oparte na samodzielnym poszukiwaniu rozwiązań i doświadczaniu skutków własnych decyzji;

- 4) podejście problemowe i projektowe, łączące teorię z praktyką oraz sprzyjające pracy zespołowej.

Ważne jest, by uczniowie mieli możliwość samodzielnego planowania, testowania i oceny własnych rozwiązań, zarówno w pracy indywidualnej, jak i zespołowej. Nauczyciel dobiera metody, elastycznie dostosowując je do potrzeb i możliwości uczniów.

Programowanie na lekcji informatyki jest działaniem wspierającym rozwój myślenia komputacyjnego, a także kreatywności i umiejętności rozwiązywania problemów. Realizuje się je zgodnie ze spiralną strukturą nauczania: od prostych działań w środowiskach blokowych i graficznych, po bardziej złożone projekty w środowiskach tekstowych.

Wybór rodzaju środowiska programistycznego należy do nauczyciela i powinien być dostosowany do etapu edukacyjnego, wcześniejszych doświadczeń uczniów, dostępnych zasobów technicznych oraz innych istotnych uwarunkowań organizacyjnych.

Niezależnie od wybranego środowiska kluczowe jest osiągnięcie założonych efektów uczenia się, w tym rozwijanie myślenia komputacyjnego, umiejętności projektowania rozwiązań oraz testowania ich poprawności. Proces ten powinien angażować uczniów w analizę problemu, planowanie algorytmu, implementację oraz ocenę działania zaprojektowanego rozwiązania.

Sztuczna inteligencja zmienia sposób, w jaki uczniowie i nauczyciele korzystają z informacji. Ważniejsze od umiejętności wyszukiwania staje się krytyczne myślenie, ocena wiarygodności treści oraz świadome ich wykorzystanie. W tym kontekście kluczowe stają się takie umiejętności, jak: formułowanie trafnych zapytań, analiza treści generowanych przez systemy cyfrowe oraz refleksja nad ich zastosowaniem i konsekwencjami. Nawet jeśli w przyszłości znaczenie tego pojęcia się zmieni, jego obecność w podstawie programowej pozwala uczniom nie tylko wykorzystywać narzędzia AI, ale przede wszystkim:

- 1) rozumieć zasady ich działania, w tym podstawowe mechanizmy uczenia maszynowego,
- 2) rozpoznawać ich ograniczenia,
- 3) podejmować świadome decyzje dotyczące ich stosowania.

Nauczyciel pełni funkcję przewodnika i organizatora procesu uczenia się, wspierając uczniów w samodzielnym dochodzeniu do wiedzy, formułowaniu problemów i projektowaniu rozwiązań z użyciem technologii cyfrowych. Motywuje do zadawania pytań, krytycznego myślenia i analizy informacji, wspiera współpracę uczniów oraz łączenie treści

informatycznych z innymi obszarami edukacji.

Treści i metody nauczania dostosowywane są elastycznie do dynamicznych zmian w dziedzinie technologii cyfrowych oraz aktualnych trendów społeczno-gospodarczych. Istotne jest łączenie teorii z praktyką oraz wykorzystywanie wiedzy i narzędzi cyfrowych w zadaniach bliskich doświadczeniom uczniów. Takie podejście zwiększa użyteczność nauki, wspiera motywację do działania i rozwój kompetencji przyszłości.

W nauczaniu informatyki nauczyciel uwzględnia także rozwój narzędzi opartych na sztucznej inteligencji, prowadząc uczniów ku świadomemu, odpowiedzialnemu i kreatywnemu korzystaniu z technologii cyfrowych.

ZAJĘCIA PRAKTYCZNO – TECHNICZNE

Cele nauczania

1. Rozpoznanie swojej roli w środowisku technicznym oraz identyfikowanie własnych potrzeb, predyspozycji i uzdolnień technicznych.
2. Tworzenie i przedstawianie koncepcji różnych rozwiązań technicznych w formie rysunku odręcznego lub komputerowego, z uwzględnieniem ich funkcjonalności, bezpieczeństwa i wpływu na środowisko oraz – w miarę nabywania umiejętności – ergonomii, ekonomii i zasad projektowania uniwersalnego.
3. Praktyczna ocena konstrukcji wytworów technicznych już istniejących lub zbudowanych przez siebie poprzez prawidłowy dobór materiałów na podstawie znajomości ich właściwości, funkcji i formy elementów składowych, metod ich łączenia.
4. Planowanie i organizacja działań indywidualnych i zespołowych podczas realizacji projektów technicznych, z uwzględnieniem kolejności czynności oraz podziału zadań.
5. Opanowanie i doskonalenie umiejętności obróbki różnorodnych materiałów przy pomocy narzędzi poprzez realizację projektów technicznych.
6. Opanowanie elementarnych umiejętności bezpiecznego i zgodnego z przeznaczeniem użytkowania urządzeń, narzędzi i innych wytworów technicznych oraz ich regulacji, konserwacji, rozpoznawania usterek, a także naprawy.
7. Rozwijanie świadomości technicznej opartej na działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju zgodnego z kryteriami: „przemyśl, odrzuć, ogranicz, ponownie użyj, poddaj recyklingowi, napraw”.

8. Przygotowanie do odpowiedzialnego i bezpiecznego uczestnictwa w ruchu drogowym, z uwzględnieniem obsługi i konserwacji roweru, w tym przygotowanie do egzaminu na kartę rowerową.

Specyfika i struktura przedmiotu

W podstawie programowej zajęć praktyczno-technicznych użyto pojęć według podanego poniżej rozumienia definicyjnego:

- 1) środowisko techniczne – otoczenie, w którym uczeń uczy się wykonywać różne prace techniczne i rozwija swoje umiejętności praktyczne. Obejmuje ono zarówno środowisko szkolne, jak i pozaszkolne. W szkole są to przede wszystkim pracownia techniczna lub inne miejsca zajęć, w których znajdują się narzędzia, materiały, odpowiednio przygotowane stanowiska pracy oraz pomoce dydaktyczne. Uczniowie uczą się tam planowania i wykonywania zadań technicznych, posługiwania się narzędziami oraz bezpiecznej i zorganizowanej pracy zgodnie z zasadami BHP. Poza szkołą środowiskiem technicznym może być dom rodzinny, ogród, warsztat, kuchnia, garaż – każde miejsce, w którym uczeń uczestniczy w codziennych czynnościach związanych z gotowaniem, sprzątaniem, majsterkowaniem, drobnymi naprawami czy pracami ogrodowymi. Środowisko to obejmuje także koła zainteresowań, zajęcia pozalekcyjne, projekty, konkursy oraz korzystanie z mediów cyfrowych w celu samodzielnego zdobywania wiedzy i rozwijania pasji technicznych. Specyficznym elementem środowiska technicznego jest ruch drogowy, a w szczególności droga dom – szkoła – dom oraz inne trasy aktywności samodzielnej, w grupie lub pod opieką dorosłych;
- 2) narzędzia – przybory, sprzęty i urządzenia, które umożliwiają uczniom wykonywanie zadań praktycznych, takich jak obróbka materiałów, drobne naprawy, prace konstrukcyjne i gospodarcze. Narzędzia są wykorzystywane zarówno w szkole – podczas zajęć praktyczno-technicznych, jak i poza nią – w domu, warsztacie, kuchni czy ogrodzie. Przy ich użyciu uczniowie uczą się planowania i organizacji pracy, samodzielnego wykonywania prostych czynności technicznych oraz bezpiecznego posługiwania się sprzętem w codziennym życiu. W zależności od przeznaczenia i sposobu działania narzędzia dzielą się na:
 - a) narzędzia do obróbki ręcznej, np. nożyczki, noże do tapet lub prac kuchennych, piły ręczne, młotki, wkrętaki, obcęgi, pilniki, igły, obieraczki do warzyw – działające wyłącznie za pomocą siły rąk;

- b) narzędzia pomiarowe, np. przymiary, kątowniki, suwmiarki;
 - c) narzędzia do obróbki mechanicznej – np. wiertarki ręczne, imadła, wyciskarki do owoców – których mechanizm również napędzany jest siłą rąk, ale umożliwia łatwiejszą pracę;
 - d) elektronarzędzia, np. wiertarki i wkrętarki elektryczne, lutownice, szlifierki, maszyny do szycia, roboty kuchenne – zasilane prądem i bezwzględnie wymagające podczas używania nadzoru osoby dorosłej, zgodnie z zasadami bezpieczeństwa;
- 3) materiały – różnorodne substancje i przedmioty, które uczniowie mogą wykorzystać do tworzenia prac technicznych, wykonywania modeli, majsterkowania lub budowania prostych konstrukcji. Posiadają one określone właściwości (np. twardość, elastyczność, wytrzymałość), które wpływają na ich zastosowanie. Uczniowie uczą się rozpoznawać właściwości materiałów, dobierać je odpowiednio do rodzaju zadania oraz bezpiecznie i efektywnie stosować w praktyce. W zależności od zastosowania materiały dzielimy na:
- a) konstrukcyjne – do budowania i tworzenia różnych wytworów, np. materiały papiernicze, drewno i materiały drewnopochodne, materiały metalowe, materiały modelarskie, tworzywa sztuczne (w tym elementy z recyklingu), materiały pomocnicze – klej, taśmy zszywki, farby;
 - b) żywieniowe – produkty spożywcze używane podczas zajęć kulinarnych, np. warzywa, owoce, zboża;
 - c) włókiennicze – to takie, z których powstają tkaniny, dzianiny, ubrania, sznurki czy włóczki; najczęściej spotykane materiały włókiennicze to np. bawełna, len, wełna, polyester, a także różnego rodzaju materiały dodatkowe wykorzystywane w pracach krawieckich i dekoracyjnych (w tym materiały odblaskowe);
 - d) komponenty elektrotechniczne i elektroniczne – używane w prostych układach elektrycznych i elektronicznych, np. przewody, izolatory, rezystory, diody, przełączniki, żarówki, silniczki.
- 4) zadanie techniczne – praktyczne działanie ucznia, polegające na indywidualnym lub zespołowym wykonaniu przedmiotu, modelu lub prostego urządzenia (wytworu technicznego). W ramach zadania uczeń formułuje założenia projektowe, przygotowuje szkic lub rysunek techniczny, dobiera odpowiednie materiały i narzędzia, planuje kolejne etapy działania, a następnie realizuje swój pomysł i ocenia efekt końcowy. W szkole podstawowej zadania techniczne mają charakter:

- a) konstrukcyjny – polegają na zaprojektowaniu i wykonaniu prostych (np. stojaka na książki) lub bardziej skomplikowanych konstrukcji z ruchomymi elementami (np. wiatraka, pojazdu kołowego);
 - b) użytkowy – polegają na wykonaniu przedmiotów codziennego użytku (np. organizera na biurko, pojemnika na drobiazgi), elementów dekoracyjnych (np. ozdobnego pudełka, serwetki);
 - c) elektryczny lub elektroniczny – polegają na wykonaniu przedmiotów wyposażonych w proste obwody elektryczne (np. lampki, sygnalizatora, latarki), z wykorzystaniem rozwiązań elektrycznych i elektronicznych;
 - d) ekologiczny lub prospołeczny – polegają na wykonaniu przedmiotów z materiałów pochodzących z recyklingu (np. portfela lub torby ze starych dżinsów), z myślą o ich ponownym wykorzystaniu, ograniczeniu wpływu na środowisko w czasie użytkowania oraz podejmowaniu działań sprzyjających dobrostanowi środowiska;
- 5) wytwór techniczny – efekt realizacji zadania technicznego. Może to być prosty model, konstrukcja, ozdoba, element użytkowy, potrawa, pomoc dydaktyczna, projekt graficzny lub cyfrowy oraz inne rozwiązania techniczne.
- 6) założenia projektowe to zbiór zasad, wymagań i ograniczeń, które stanowią punkt wyjścia do opracowania i wykonania wytworu technicznego. Obejmują one m.in. celowość i funkcjonalność, prostotę i wykonalność, bezpieczeństwo, ekonomiczność, estetykę, ergonomię, innowacyjność, walory użytkowe, wpływ na środowisko, uniwersalność rozwiązania oraz aspekty społeczne i zdrowotne. Kryteria oceny jakości wytworu technicznego to zestaw mierzalnych i obserwowalnych wymagań, według których ocenia się poprawność wykonania i wartość użytkową wykonanego wyrobu: zgodność z założeniami projektowymi, dokładność i staranność wykonania, trwałość i solidność konstrukcji, estetykę wykończenia, bezpieczeństwo użytkowania oraz racjonalne wykorzystanie materiałów.

Założenia merytoryczne i dydaktyczne zajęć praktyczno-technicznych łączą ściśle poznanie z działaniem praktycznym ucznia i obejmują:

- 1) doświadczalne poznanie cyklu życia wytworu technicznego z podziałem na etapy: rozpoznanie potrzeby stworzenia wytworu, zaprojektowanie, skonstruowanie, wykonanie, użytkowanie oraz utylizację bądź recykling. Uczniowie zdobywają doświadczenie poprzez działania praktyczne, ucząc się planowania, tworzenia i oceny

- produktów technicznych. Uczą się także, jak określać wpływ techniki na środowisko, klimat i zdrowie ludzi oraz poznają podstawowe zasady oceny cyklu życia wytworu technicznego. W ten sposób uczniowie mają okazję rozwijać tzw. zielone kompetencje;
- 2) wykorzystanie w praktyce wiedzy zdobytej na innych przedmiotach. Pozwala to uczniom rozwijać umiejętności łączenia informacji z różnych dziedzin;
 - 3) edukację przedzawodową, ułatwiającą uczniom rozpoznanie własnych predyspozycji technicznych, co umożliwia świadomy wybór dalszej ścieżki edukacyjnej i zawodowej;
 - 4) kształtowanie i rozwijanie umiejętności potrzebnych uczniom w życiu codziennym, jak np. bezpieczne uczestniczenie w ruchu drogowym połączone z szacunkiem wobec innych jego uczestników, a także praktyczna i bezpieczna obsługa urządzeń oraz wykonywanie regulacji, konserwacji i drobnych napraw. Uczy to odpowiedzialności, samodzielności oraz praktycznego rozwiązywania problemów technicznych;
 - 5) rozwijanie kompetencji kluczowych, takich jak: rozwiązywanie problemów technicznych spotykanych w codziennym życiu (gospodarstwie domowym), kreatywność, współpraca w zespole, planowanie działań oraz odpowiedzialność za środowisko i bezpieczeństwo własne i innych.

Struktura treści nauczania przedmiotu zajęcia praktyczno-techniczne została uporządkowana w ośmiu głównych działach, które uwzględniają obszary praktycznego zastosowania wiedzy technicznej w życiu codziennym ucznia. Taki układ zapewnia systematyczny rozwój kompetencji technicznych, myślenia projektowego i odpowiedzialności za środowisko, a także umożliwia integrację wiedzy z różnych dziedzin. Działy te powinny być realizowane spiralnie w trakcie kolejnych doświadczeń edukacyjnych, pogłębiając zakres treści i stopień trudności w poszczególnych klasach:

- 1) Uczeń w środowisku technicznym – uczniowie poznają swoje miejsce w środowisku technicznym przez podejmowane działania praktyczne (wysiłek własny), zrozumienie zasad bezpiecznej pracy, identyfikację zainteresowań i predyspozycji technicznych oraz ocenę jakości rozwiązań technicznych zastosowanych w urządzeniach codziennego użytku.
- 2) Koncepcje rozwiązań technicznych – uczniowie wykonują projekty techniczne od formułowania założeń i tworzenia szkiców, po ich prezentację i argumentację uzasadniającą przyjęte rozwiązania. W ten sposób rozwijane są w praktyce umiejętności

twórczego myślenia, projektowania funkcjonalnych i estetycznych rozwiązań oraz przewidywania skutków ich wdrożenia.

- 3) Ocena rozwiązań technicznych – uczniowie zdobywają wiedzę o materiałach i ich właściwościach, na podstawie obserwacji i analizy istniejących rozwiązań technicznych samodzielnie tworzą i badają modele wytworów, uwzględniając wieloaspektowe założenia projektowe.
- 4) Planowanie pracy wytwórczej – uczniowie planują i organizują działania praktyczno-wytwórcze – uczą się czytać rysunki techniczne, dobierać materiały i narzędzia, planować kolejność działań oraz współpracować w zespole.
- 5) Wykonywanie wytworów technicznych – uczniowie uczą się praktycznych działań – opanowują umiejętności organizacji stanowiska pracy i obróbki materiałów oraz prezentacji efektów i oceny wykonanego wytworu.
- 6) Eksploatacja, regulacja i konserwacja narzędzi i urządzeń – treści obejmują bezpieczne i celowe użytkowanie narzędzi i urządzeń, ich regulację i konserwację, diagnozowanie usterek oraz podejmowanie działań naprawczych.
- 7) Zrównoważony rozwój środowiska technicznego – uczniowie poznają zasady zrównoważonego rozwoju i cyklu życia produktu, uczą się oszczędzania zasobów, ponownego wykorzystania materiałów oraz odpowiedzialnego postępowania z odpadami.
- 8) Wychowanie komunikacyjne – obejmuje przygotowanie ucznia do bezpiecznego poruszania się w ruchu drogowym, znajomość zasad ruchu drogowego i znaków drogowych dotyczących pieszych i rowerzystów oraz budowy, eksploatacji i konserwacji roweru.

W ramach przedmiotu realizowane są liczne treści z zakresu modułów tematycznych, takich jak: moduł bezpieczeństwa, ekonomiczno-finansowy, klimatyczny, medialny, które akcentują określone aspekty wychowawcze, środowiskowe i społeczne. Struktura przedmiotu sprzyja elastycznej organizacji pracy dydaktycznej, umożliwia różnicowanie zadań pod względem trudności i rozwija zarówno kompetencje praktyczne, jak i sprawczość uczniów.

Najważniejszym wyróżnikiem zajęć praktyczno-technicznych jest to, że stanowią one unikalną przestrzeń w edukacji szkolnej, w której uczniowie nabywają realne umiejętności techniczne, rozwijają kreatywność i uczą się działania poprzez praktykę. Cechą szczególną zajęć jest integracja wiedzy z różnych dziedzin w działaniu praktycznym, co pozwala uczniom lepiej

rozumieć otaczający świat i przygotowuje ich do codziennego życia. Kluczowe wyróżniki szczegółowe przedmiotu to:

- 1) praktyczność i użyteczność działań – uczniowie wykonują konkretne zadania techniczne z zastosowaniem narzędzi, materiałów i urządzeń obecnych w ich codziennym otoczeniu (szkoła, dom, środowisko lokalne), ucząc się poprzez działanie i rozwijając umiejętności praktyczne, m.in. funkcjonowanie w ruchu drogowym;
- 2) rozwijanie sprawczości – przedmiot wspiera samodzielność ucznia, buduje poczucie wpływu na otoczenie, uczy podejmowania decyzji, planowania działań i oceny ich efektów;
- 3) projektowy charakter pracy – uczniowie pracują metodą projektu, planując i realizując wytwory techniczne (indywidualnie i zespołowo), co rozwija odpowiedzialność, kreatywność i kompetencje współpracy;
- 4) bezpieczeństwo jako umiejętność techniczna – obejmuje opanowanie zasad bezpiecznego posługiwania się narzędziami i urządzeniami oraz funkcjonowania w środowisku technicznym, w tym w ruchu drogowym, rozpoznawania zagrożeń oraz stosowania środków ochrony osobistej. Jest integralnym elementem wszystkich działań technicznych;
- 5) kształtowanie i rozwijanie postaw proekologicznych i odpowiedzialności za środowisko – przedmiot wprowadza uczniów w ideę zrównoważonego rozwoju, recyklingu i odpowiedzialnej konsumpcji, m.in. poprzez analizę cyklu życia wytworu technicznego;
- 6) wspieranie edukacji przedzawodowej – uczniowie poznają swoje predyspozycje techniczne i rozwijają praktyczne umiejętności, które mogą mieć znaczenie przy wyborze dalszej ścieżki edukacyjnej lub zawodowej;
- 7) przygotowanie do dorosłości – zajęcia uczą radzenia sobie z codziennymi wyzwaniami życia, od obsługi urządzeń domowych, przez planowanie wydatków i drobne naprawy, po odpowiedzialne gospodarowanie zasobami. Wprowadzają uczniów w świat obowiązków domowych, uczą zaradności, zarządzania czasem i działania ekonomicznego. Dają poczucie: „potrafię coś wymyślić, zaplanować, wykonać i zmodyfikować”;
- 8) elastyczność i różnorodność treści – nauczyciel może dostosowywać tematykę projektów do lokalnych zasobów, tradycji technicznych i zainteresowań uczniów, a także do dostępnych warunków szkolnych;

- 9) silna korelacja międzyprzedmiotowa – przedmiot integruje wiedzę i umiejętności głównie z przyrody, matematyki, informatyki, edukacji dla bezpieczeństwa, edukacji zdrowotnej, plastyki, języka polskiego i doradztwa zawodowego.

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Środowisko techniczne. Uczeń:

- 1) stosuje podczas wykonywania zadań technicznych zasady bezpieczeństwa pracy indywidualnej i zespołowej, wynikające z regulaminu pracowni technicznej i powszechnie stosowanych znaków informacji – moduł bezpieczeństwo;
- 2) posługuje się zgodną z zasadami języka polskiego terminologią techniczną, dotyczącą urządzeń wykorzystywanych w domu, szkole i najbliższym otoczeniu oraz analizuje rzeczywiste potrzeby i problemy, które dzięki nim są rozwiązywane;
- 3) rozpoznaje i opisuje własne zainteresowania, predyspozycje oraz umiejętności techniczne podczas wykonywania działań praktycznych i projektowych, wskazując obszary, które chciałby rozwijać w kontekście dalszego kształcenia;
- 4) samodzielnie lub w zespole dokonuje oceny wykonanych wytworów technicznych na podstawie ustalonych kryteriów, przy wykorzystaniu dostępnych źródeł informacji, analizując ich wpływ na środowisko i koszty realizacji – moduł ekonomiczno-finansowy i moduł klimatyczny.

2. Koncepcje rozwiązań technicznych. Uczeń:

- 1) rozpoznaje i opisuje proste problemy techniczne z życia codziennego, w tym związane z bezpiecznym uczestnictwem w ruchu drogowym;
- 2) określa podstawowe wymagania wobec planowanego rozwiązania: funkcjonalność, wygoda, bezpieczeństwo, wybrane parametry, wpływ na środowisko i przewiduje koszty – moduł ekonomiczno-finansowy i moduł klimatyczny;
- 3) tworzy propozycje rozwiązań technicznych w formie opisów, prostych szkiców lub prototypów-modeli;
- 4) omawia opracowane koncepcje rozwiązań, wybiera najbardziej odpowiednią, uzasadnia swój wybór oraz czerpie inspiracje z pomysłów innych – moduł medialny.

3. Ocena rozwiązań technicznych. Uczeń:

- 1) rozpoznaje i porównuje wybrane materiały i surowce (papiernicze, tekstylne, żywnościowe, drzewne, tworzywa sztuczne i metale) oraz uzasadnia ich zastosowanie na podstawie właściwości i funkcji w konkretnych wytworach technicznych – prowadzi analizę materiałową jako etap oceny;
 - 2) testuje w praktyce zmiany konstrukcyjne i materiałowe w wytworach technicznych zgodnie z pomysłami i założeniami projektowymi, doskonaląc wybrane kryteria projektowe – prowadzi ocenę poprzez modyfikację;
 - 3) wykonuje indywidualnie lub zespołowo modyfikacje projektowe, wykorzystując wiedzę o materiałach, ich obróbce i łączeniu oraz wpływie na środowisko – ulepszenie z oceną wpływu – moduł klimatyczny;
 - 4) ocenia jakość wytworów technicznych zgodnie z przyjętymi kryteriami – ocena bezpośrednia po ulepszeniu – moduł ekonomiczno-finansowy i moduł klimatyczny.
4. Planowanie pracy wytwórczej. Uczeń:
- 1) czyta rysunek techniczny, ustala liczbę, kształt i wymiary elementów składowych, dobiera materiały i narzędzia, szacuje koszty wykonania na podstawie analizy projektu technicznego – moduł ekonomiczno-finansowy;
 - 2) planuje swoją pracę, tworząc harmonogram czynności;
 - 3) ustala zasady współpracy i komunikacji obowiązujące w zespole podczas realizacji projektu technicznego.
5. Wykonywanie wytworów technicznych. Uczeń:
- 1) dobiera narzędzia i materiały do wykonania wytworu technicznego zgodnie z wymaganiami technologicznymi;
 - 2) organizuje stanowisko pracy do określonej obróbki i porządkuje je po zakończeniu realizacji zadania technicznego;
 - 3) przenosi wymiary ze szkicu lub rysunku technicznego na obrabiany materiał;
 - 4) wykonuje czynności technologiczne wynikające z realizacji zadania, stosując narzędzia zgodnie z ich przeznaczeniem oraz przestrzegając zasad bezpieczeństwa i higieny pracy – moduł bezpieczeństwo;
 - 5) współpracuje z innymi uczniami podczas realizacji zadania;
 - 6) porównuje efekt swojej pracy z założeniami, analizuje błędy i wprowadza poprawki w celu doskonalenia wykonanego wytworu technicznego;

- 7) prezentuje wykonany wytwór techniczny, omawia zastosowane materiały i narzędzia, napotkane trudności, zdobyte umiejętności oraz możliwe usprawnienia, w tym dotyczące obniżenia kosztów – moduł ekonomiczno-finansowy i moduł medialny.
6. Eksploatacja, regulacja i konserwacja narzędzi i urządzeń. Uczeń:
- 1) korzysta z narzędzi i urządzeń przestrzegając ogólnych zasad bezpieczeństwa – moduł bezpieczeństwo;
 - 2) reguluje urządzenia techniczne zgodnie z instrukcjami obsługi oraz dostosowuje ich parametry do konkretnych warunków pracy – moduł bezpieczeństwo;
 - 3) wykonuje podstawowe czynności konserwacyjne w celu zapewnienia trwałości i niezawodności narzędzi i urządzeń – moduł bezpieczeństwo;
 - 4) rozpoznaje oznaki niesprawności narzędzi i urządzeń, wykonuje proste działania diagnostyczne i wyjaśnia wpływ ich stanu technicznego na bezpieczeństwo i efektywność pracy – moduł bezpieczeństwo;
 - 5) analizuje wpływ regularnej konserwacji urządzeń na ich żywotność i ograniczenie kosztów napraw lub zakupu nowych – moduł ekonomiczno-finansowy.
7. Zrównoważony rozwój środowiska technicznego. Uczeń:
- 1) tworzy wytwory techniczne, stosując podstawowe zasady ograniczania ilości odpadów według reguły: „przemyśl, odrzuć, ogranicz, ponownie użyj, poddaj recyklingowi, napraw” oraz uzasadnia znaczenie tych działań w ochronie środowiska – moduł ekonomiczno-finansowy i moduł klimatyczny;
 - 2) analizuje cykl życia wytworu technicznego, uwzględniając koszty środowiskowe i finansowe na każdym etapie – moduł ekonomiczno-finansowy i moduł klimatyczny;
 - 3) wykorzystuje ponownie materiały i naprawia proste urządzenia, stosując zasady racjonalnego gospodarowania energią i zasobami, segreguje odpady, wyjaśnia wpływ tych działań na środowisko i oszczędności w gospodarstwie domowym – moduł ekonomiczno-finansowy i moduł klimatyczny.
8. Bezpieczne i odpowiedzialne uczestnictwo w ruchu drogowym. Uczeń:

- 1) interpretuje zasady ruchu drogowego podczas poruszania się pieszo, rowerem lub hulajnogą oraz rozpoznaje i właściwie reaguje na znaki i sygnały drogowe w różnych sytuacjach komunikacyjnych – moduł bezpieczeństwo;
- 2) charakteryzuje etyczne aspekty uczestniczenia w ruchu drogowym, w tym szanuje innych uczestników ruchu drogowego i promuje zachowania sprzyjające bezpieczeństwu – moduł bezpieczeństwo;
- 3) wyjaśnia warunki dopuszczenia do uczestnictwa w ruchu drogowym kierującego rowerem, hulajnogą elektryczną lub urządzeniem transportu osobistego, uwzględniając przepisy prawa i wymagania bezpieczeństwa – moduł bezpieczeństwo;
- 4) podejmuje decyzje dotyczące pierwszeństwa przejazdu na skrzyżowaniach, kierując się przepisami i zasadami bezpiecznego uczestnictwa w ruchu drogowym – moduł bezpieczeństwo;
- 5) wyjaśnia sposób zachowania się w miejscu wypadku drogowego, potrafi udzielić pierwszej pomocy oraz potrafi przekazać odpowiednim służbom informacje o wypadku – moduł bezpieczeństwo;
- 6) omawia budowę roweru i wyjaśnia zasady działania jego poszczególnych układów w kontekście bezpieczeństwa i eksploatacji – moduł bezpieczeństwo;
- 7) opisuje obowiązkowe i zalecane wyposażenie roweru zgodne z obowiązującymi przepisami Prawa o ruchu drogowym – moduł bezpieczeństwo;
- 8) omawia zasady eksploatacji i konserwacji roweru oraz kontroluje i reguluje elementy roweru wpływające na bezpieczeństwo jazdy – moduł bezpieczeństwo;
- 9) porównuje koszty zakupu, eksploatacji i konserwacji roweru z innymi środkami transportu oraz analizuje korzyści finansowe i zdrowotne wynikające z codziennego korzystania z roweru – moduł ekonomiczno-finansowy;
- 10) charakteryzuje zagrożenia wynikające z niewłaściwego zachowania w ruchu drogowym, w tym wpływ prędkości, alkoholu, środków odurzających i korzystania z telefonu podczas jazdy – moduł bezpieczeństwo;
- 11) przygotowuje się do egzaminu na kartę rowerową (fakultatywnie) – moduł bezpieczeństwo.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

1. Uczniowie, pracując indywidualnie w grupie, realizują w całym cyklu kształcenia co najmniej jedno zadanie techniczne z każdej kategorii:
 - 1) konstrukcyjne – uczniowie wykonują prostą konstrukcję, np. stojak na książki lub bardziej skomplikowane konstrukcje z elementami ruchomymi, np. wiatrak, pojazd kołowy;
 - 2) użytkowe – uczniowie wykonują przedmiot codziennego użytku, np. organizer na biurko, pojemnik na drobiazgi, poduszkę;
 - 3) elektryczne lub elektroniczne – uczniowie wykonują przedmiot wyposażony w proste obwody elektryczne, np. lampkę, sygnalizator, latarkę, model robota sprząającego;
 - 4) ekologiczne – uczniowie wykonują przedmiot z dodatkiem materiałów z recyklingu, z myślą o ich ponownym wykorzystaniu oraz ograniczeniu wpływu na środowisko w czasie użytkowania, np. portfel lub torbę na zakupy ze starych dzinsów.
2. Uczeń samodzielnie lub w grupie planuje i przeprowadza modyfikację wytworu technicznego w wybranym aspekcie – konstrukcyjnym, materiałowym lub technologicznym – z zastosowaniem zasad projektowania, planowania działań technicznych oraz oceny wpływu wprowadzonych zmian na funkcjonalność, estetykę i środowisko. Efekty pracy podsumowuje i prezentuje w formie uzgodnionej z nauczycielem.
3. Uczniowie, pracując w grupie, realizują projekt przeglądu i konserwacji sprzętu w pracowni technicznej. Działanie obejmuje inwentaryzację i diagnozę stanu wyposażenia, a kończy podsumowaniem i prezentacją efektów pracy.
4. Uczniowie biorą udział w wycieczce („na żywo” lub online), która łączy naukę z praktyką i doświadczeniem technicznym, w tym pozwala zapoznać się z zawodami technicznymi, zasadami inżynierii lub technologii.
5. Uczeń samodzielnie lub w grupie przeprowadza przegląd techniczny roweru szkolnego lub przyprowadzonego przez uczniów. Przegląd obejmuje sprawdzenie wyposażenia obowiązkowego wynikającego z przepisów prawa oraz stanu i działania podstawowych układów roweru. W miarę możliwości uczniowie wykonują niezbędne naprawy i regulacje.
6. Uczniowie raz w roku identyfikują w swoim najbliższym otoczeniu problem, który może zostać rozwiązany przez praktyczne działania techniczne (np. niedomykające się drzwi,

brak poręczy dla osób starszych lub ciekący kran). Dla wybranego problemu przygotowują alternatywne koncepcje rozwiązania. Wskazują scenariusz, który byliby w stanie zrealizować. W miarę możliwości wprowadzają w życie to rozwiązanie.

7. Uczniowie, pracując w grupie, przygotowują zajęcia dotyczące bezpiecznego poruszania się w ruchu drogowym dla dzieci przedszkolnych i uczniów klas I–III. Doświadczenie realizowane jest w klasie V lub VI.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej zajęć praktyczno-technicznych

Realizacja zajęć praktyczno-technicznych w szkole podstawowej wymaga zapewnienia bezpiecznych, inspirujących warunków pracy nauczyciela z uczniami w dobrze wyposażonych pracowniach. Celem tych zajęć jest umożliwienie każdemu uczniowi aktywnego udziału w rozwijaniu praktycznych umiejętności technicznych, opartych na kreatywności i odpowiedzialności.

Wiodącą metodą nauczania jest metoda projektu, pozwalająca uczniom na planowanie, wykonanie i prezentowanie wytworów technicznych. Proces obejmuje analizę problemu, planowanie, realizację oraz refleksję nad wynikami, rozwijając tym samym: samodzielność, odpowiedzialność, współpracę i bezpieczne posługiwanie się narzędziami.

Wspomagająco stosuje się inne metody, takie jak: kierowanie nabywaniem umiejętności praktycznych, instruktaż, pokaz, pogadankę, dyskusję, kierowaną obserwację oraz formy ewaluacji uczniowskiej (np. prezentacja projektu). Nauczyciel pełni wtedy rolę mentora – wspiera i ukierunkowuje pracę ucznia, jednak nie podaje gotowych rozwiązań. Ocenie podlega przede wszystkim proces i jakość uczenia się.

Organizacja pracy ucznia powinna być elastyczna – indywidualna, w parach, grupach lub zespołach. Projekty powinny być zróżnicowane pod względem złożoności:

- 1) poziom podstawowy – proste projekty na podstawie rozwiązań prezentowanych przez nauczyciela;
- 2) poziom średni – projekty wymagające samodzielnego myślenia technicznego;
- 3) poziom zaawansowany – projekty wykorzystujące wiedzę techniczną do rozwiązywania złożonych problemów.

Podstawowe zasady zachowania bezpieczeństwa i organizacji pracy w czasie zajęć są

następujące:

- 1) każde zajęcia rozpoczyna się przypomnieniem zasad BHP i omówieniem ich celu;
- 2) uczniowie pracują na przygotowanych stanowiskach, z przydzielonymi narzędziami i środkami ochrony;
- 3) narzędzia muszą być w dobrym stanie i właściwie przechowywane;
- 4) zabronione jest samowolne uruchamianie maszyn, używanie uszkodzonego sprzętu czy zachowania zagrażające bezpieczeństwu;
- 5) po zajęciach stanowisko należy uporządkować, narzędzia oczyścić i odłożyć, a odpady posegregować.

Zajęcia praktyczno-techniczne powinny być realizowane w stałej pracowni szkolnej, dostosowanej do liczby uczniów (min. 50–60 m² dla 30 osób), dobrze oświetlonej, wentylowanej, z ergonomicznymi stanowiskami (jedno stanowisko może być przeznaczone do pracy dla dwóch uczniów), z dostępem do prądu, bieżącej wody i odpływu do kanalizacji.

Podstawowe wyposażenie do prowadzenia zajęć obejmuje: stoły z imadłami, skrzynki narzędziowe (zawierające linijki, kątowniki, piły, pilniki, wkrętaki, szczypce, młotki, nożyki, nożyczki, mierniki, szydła), środki ochrony (okulary, rękawice, fartuchy), akcesoria porządkowe, sprzęt dodatkowy (wiertarki stołowe, pistolety do kleju, maszyny do szycia – używane pod nadzorem nauczyciela).

Podstawowe wyposażenie zapewniające bezpieczeństwo w czasie zajęć obejmuje: apteczkę, gaśnicę, odpowiednie wyłączniki bezpieczeństwa, instrukcje BHP. Uczniowie powinni mieć opanowane podstawy udzielania pierwszej pomocy.

W ramach wychowania komunikacyjnego zaleca się wyposażenie pracowni w rowery, kaski, kamizelki odblaskowe, modele znaków drogowych. Zajęcia dotyczące bezpieczeństwa ruchu drogowego powinny być prowadzone w pracowni szkolnej, szkolnym terenie sportowo-rekreacyjnym w miejscach wytypowanych jako bezpieczne, np. w miasteczkach ruchu drogowego. Zajęcia te mogą być realizowane jednocześnie z innymi, jako cel ich pośredni.

WYCHOWANIE FIZYCZNE

Cele nauczania

1. Rozwijanie sprawności fizycznej oraz umiejętności świadomej i dokładnej kontroli ruchu podczas wykonywania zadań ruchowych.
2. Utrwalanie nawyków zdrowego stylu życia oraz samodzielne zarządzanie swoją aktywnością fizyczną i zdrowiem.
3. Rozwijanie odpowiedzialności podczas gier rekreacyjnych i zespołowych, w duchu zasad *fair play* oraz postawy szacunku wobec środowiska naturalnego.
4. Stosowanie zasad bezpieczeństwa podczas aktywności fizycznych w różnych warunkach i sytuacjach.
5. Rozwijanie zainteresowania różnorodnymi formami aktywności fizycznej jako elementu zdrowego stylu życia i zachęcania do podejmowania aktywności fizycznej przez całe życie.
6. Doskonalenie umiejętności współpracy w zespole i budowanie relacji społecznych przez aktywność fizyczną.
7. Rozwijanie świadomości swojego ciała, postępów fizycznych i wpływu aktywności fizycznej na zdrowie i samopoczucie.

Specyfika i struktura przedmiotu

Podstawa programowa w zakresie przedmiotu wychowanie fizyczne dla uczniów klas IV–VI obejmuje osiem działów, a dla klas VII i VIII dziewięć działów, które odzwierciedlają kluczowe obszary rozwoju fizycznego oraz społecznego na tym etapie edukacyjnym. Każdy dział uwzględnia zarówno kształtowanie sprawności fizycznej, jak i rozwijanie umiejętności współpracy, świadomego planowania aktywności fizycznej oraz troski o zdrowie własne i innych.

W dziale dotyczącym kompetencji społecznych, który jest tożsamy dla klas IV–VIII, podkreśla się uniwersalne zasady i kompetencje społeczne stanowiące fundament kultury fizycznej. Wychowanie fizyczne na etapie klas IV–VIII uwzględnia indywidualną hierarchię wartości każdego ucznia, wspiera jego rozwój emocjonalny oraz kształtuje postawę zdrowego stylu życia.

Efekty uczenia się odnoszą się do konkretnych obszarów wiedzy i praktycznych umiejętności, takich jak ćwiczenia ogólnorozwojowe, gry zespołowe, lekkoatletyka, taniec, bezpieczeństwo podczas aktywności fizycznej. Obejmują one:

- 1) znajomość przepisów i zasad bezpieczeństwa, w tym zasady zachowania na obszarach zielonych, w tym obszarach chronionych;
- 2) naukę i doskonalenie techniki ruchu (np. w biegach, grach zespołowych);
- 3) rozwijanie świadomości swojego ciała i zmian zachodzących w sprawności fizycznej (monitorowanie sprawności fizycznej);
- 4) kształtowanie pozytywnych postaw społecznych (współpraca, rozwiązywanie konfliktów, akceptacja różnorodności w grupie);
- 5) umiejętność planowania i oceny własnej aktywności fizycznej (korzystanie z przyborów, narzędzi pomiarowych, aplikacji mobilnych).

Tylko spójna i równoległa realizacja efektów uczenia się w różnych działach pozwala osiągnąć cele kształcenia określone dla przedmiotu wychowanie fizyczne w klasach IV–VIII.

Ważnym założeniem jest wzbudzanie i utrwalanie w uczniach motywacji do samodzielnej, systematycznej aktywności fizycznej – również poza szkołą, tak aby potrafili oni korzystać z ruchu jako naturalnej drogi do utrzymania dobrego zdrowia fizycznego, psychicznego i społecznego. W niektórych działach można wprowadzić wymagania fakultatywne (do wyboru przez nauczyciela), dostosowane do lokalnych warunków szkoły, potrzeb i zainteresowań uczniów oraz ich poziomu zaawansowania.

Na zajęciach wychowania fizycznego nauczyciele podkreślają postępy indywidualne i grupowe, wspierają uczniów w odkrywaniu własnych uzdolnień i rozwijaniu pewności siebie. Docenianie wysiłku, konstruktywna informacja zwrotna oraz wzmacnianie pozytywnych emocji związanych z ruchem sprzyjają zarówno poprawie sprawności fizycznej, jak i budowaniu dojrzałych, zdrowych relacji z rówieśnikami.

Każdy efekt uczenia się integruje treści nauczania z praktycznymi umiejętnościami – od podstawowej wiedzy, np. zasad pracy z tętnem czy techniki wykonywania ćwiczeń, po rozwój koordynacji ruchowej, umiejętność planowania indywidualnych programów treningowych oraz skutecznego współdziałania w grupie.

Prezentowany układ treści nauczania pozwala na dostosowanie metod i form pracy do potrzeb danej klasy. Najważniejszym celem jest przygotowanie uczniów klas IV–VIII do świadomego, aktywnego uczestnictwa w kulturze fizycznej oraz umiejętnego wykorzystania nabytych

kompetencji w życiu codziennym, w taki sposób, aby ruch i sport były nie tylko źródłem zdrowia, ale i radości, pewności siebie oraz budowania relacji z innymi.

Oczekiwane efekty uczenia się

Klasa IV

1. Ćwiczenia ogólnorozwojowe.

Pytanie wiodące: Jak prawidłowo wykonać ćwiczenia rozwijające różne zdolności motoryczne i wspomagające utrzymanie prawidłowej postawy ciała?

Uczeń:

- 1) wykonuje co najmniej cztery wybrane ćwiczenia zwinnościowo-akrobatyczne;
- 2) wykonuje ćwiczenia wzmacniające mięśnie brzucha i poprawiające ruchomość kręgosłupa;
- 3) dobiera i wykonuje co najmniej jedno ćwiczenie kształtujące zdolność motoryczną;
- 4) wykonuje ćwiczenia wspomagające utrzymywanie prawidłowej postawy ciała;
- 5) wykonuje co najmniej dwa ćwiczenia poprawiające równowagę i koordynację wzrokowo-ruchową.

2. Gry zespołowe i rekreacyjne.

Pytanie wiodące: Jakie gry zespołowe, mini-gry i zabawy ruchowe można realizować na lekcjach wychowania fizycznego oraz jak ich wybór może odpowiadać umiejętnościom i zainteresowaniom uczniów?

Uczeń:

- 1) potrafi wykonać oraz stosować w grach uproszczonych, mini-grach i zabawach podstawowe elementy techniczne charakterystyczne dla gier zespołowych, takich jak:
 - a) w przypadku koszykówki – przyjmowanie postawy koszykarskiej, kozłowanie, podania i rzuty do kosza,
 - b) w przypadku piłki nożnej – prowadzenie piłki, podania i strzały do bramki,
 - c) w przypadku piłki ręcznej – kozłowanie, podania i rzuty,
 - d) w przypadku siatkówki – przyjmowanie postawy siatkarskiej, odbicia piłki i gra w rzucankę siatkarską;

- 2) uczestniczy w dwóch grach zespołowych i mini-grach, innych niż wymienione w pkt 1, wybranych zgodnie z preferencjami uczniów, tradycją szkoły i środowiska lokalnego oraz warunkami organizacyjnymi szkoły;
- 3) uczestniczy w wybranej zabawie lub grze ruchowej.

3. Lekkoatletyka.

Pytanie wiodące: Dlaczego opanowanie podstawowych umiejętności lekkoatletycznych – biegania, skakania i rzucania – jest istotne dla rozwoju fizycznego?

Uczeń:

- 1) wykonuje bieg i chód z zachowaniem poprawnej techniki;
- 2) uczestniczy w grach i zabawach sztafetowych;
- 3) wykonuje pchnięcie i rzut lekkim przyborem z miejsca i wolnego biegu; uczestniczy w grach i zabawach rzutnych;
- 4) wykonuje bieg krótki ze startu wysokiego; uczestniczy w grach i zabawach szybkościowych;
- 5) wykonuje skok w dal z miejsca; uczestniczy w grach i zabawach skocznościowych;
- 6) wykonuje marszobiegi; uczestniczy w grach i zabawach wytrzymałościowych w sali i terenie.

4. Taniec.

Pytanie wiodące: Jak można wykorzystać własną ekspresję ruchową do stworzenia układu tanecznego przy muzyce?

Uczeń wykonuje dowolny układ taneczny przy muzyce w oparciu o własną ekspresję ruchową.

5. Relaksacja i odprężenie.

Pytanie wiodące: W jaki sposób ćwiczenia oddechowe i rozciągające mogą wspierać regenerację organizmu i poprawiać samopoczucie po wysiłku fizycznym?

Uczeń wykonuje ćwiczenia oddechowe i rozciągające poprawiające samopoczucie oraz wspierające regenerację po wysiłku fizycznym.

6. Monitorowanie aktywności i sprawności fizycznej

Pytanie wiodące: Czym charakteryzują się poszczególne zdolności motoryczne, jakie są cechy prawidłowej postawy ciała oraz dlaczego warto mierzyć i interpretować tętno przed i po wysiłku fizycznym?

Uczeń:

- 1) rozpoznaje zdolności motoryczne człowieka;
- 2) wymienia cechy prawidłowej postawy ciała;
- 3) mierzy tętno przed i po wysiłku przy użyciu narzędzi pomiarowych, a z pomocą nauczyciela interpretuje wyniki.

7. Bezpieczeństwo w aktywności fizycznej.

Pytanie wiodące: W jaki sposób znajomość zasad bezpieczeństwa oraz umiejętność korzystanie z dostępnych urządzeń i przyborów pomagają nam chronić siebie i innych w trakcie aktywności fizycznej (np. w sali gimnastycznej, na boisku, nad wodą i w górach)?

Uczeń:

- 1) omawia regulamin sali gimnastycznej i boiska szkolnego;
- 2) opisuje zasady bezpiecznego poruszania się po boisku;
- 3) wymienia osoby, do których należy zwrócić się o pomoc w sytuacji wystąpienia urazu ciała;
- 4) respektuje zasady bezpiecznego zachowania podczas zajęć ruchowych;
- 5) wybiera bezpieczne miejsce do zabaw i gier ruchowych;
- 6) dobiera odpowiedni strój sportowy i obuwie dostosowane do rodzaju aktywności fizycznej oraz warunków atmosferycznych;
- 7) posługuje się przyborami zgodnie z ich przeznaczeniem;
- 8) wykonuje elementy samoasekuracji umożliwiające bezpieczne upadanie;
- 9) omawia zasady bezpiecznego zachowania nad wodą i w górach w różnych porach roku, oraz zasady zachowania na terenach zielonych tak, aby kształtować postawy szacunku wobec środowiska naturalnego.

8. Kompetencje społeczne.

Pytanie wiodące: Jak aktywność fizyczna i sport pomagają budować relacje, rozwijać współpracę oraz kształtować szacunek, empatię i poczucie własnej wartości?

Uczeń:

- 1) rozumie znaczenie idei olimpizmu oraz wynikającej z niej zasady *fair play*;

- 2) uczestniczy w rywalizacji sportowej jako zawodnik, przestrzegając zasad *fair play*;
- 3) okazuje szacunek wobec przeciwnika, sędziego i współuczestników przez przestrzeganie zasad obowiązujących w grach i zabawach ruchowych;
- 4) współdziała w grupie, wiedząc, że sukces drużyny zależy od zaangażowania wszystkich uczestników;
- 5) komunikuje się efektywnie w grupie i buduje relacje przez gry zespołowe i ćwiczenia w parach;
- 6) pełni funkcję organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych;
- 7) wyjaśnia zasady kulturalnego kibicowania;
- 8) wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;
- 9) traktuje problem jako motywację do działania, a nie barierę nie do pokonania;
- 10) przez doświadczenia, takie jak wygrana czy przegrana, nazywa i rozumie emocje towarzyszące rywalizacji sportowej, co przekłada się na codzienne funkcjonowanie społeczne;
- 11) współpracuje w grupie, szanując poglądy i wysiłki innych uczniów, wykazując asertywność i empatię;
- 12) motywuje innych uczniów do uczestniczenia w aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych;
- 13) przeciwdziała wykluczeniu uczniów mniej sprawnych fizycznie i promuje wzajemne wsparcie;
- 14) rozwiązuje nieporozumienia w sposób bezkonfliktowy zarówno w trakcie rywalizacji, jak i sytuacjach pozasportowych;
- 15) wzmacnia poczucie własnej wartości;
- 16) buduje pozytywny obraz siebie przez współpracę i wsparcie grupy.

Klasy V i VI

1. Ćwiczenia ogólnorozwojowe.

Pytanie wiodące: Jakie ćwiczenia pomagają wzmacniać mięśnie posturalne, poprawiać gibkość i koordynację, a także kształtować prawidłową postawę ciała?

Uczeń:

- 1) wykonuje co najmniej cztery wybrane ćwiczenie zwinnościowo-akrobatyczne;

- 2) wykonuje statyczne i dynamiczne ćwiczenia wzmacniające mięśnie posturalne oraz ćwiczenia giętkościowe – indywidualnie i z partnerem;
- 3) wykonuje ćwiczenia rozwijające zdolności koordynacyjne –indywidualnie i z partnerem;
- 4) wykonuje ćwiczenia kształtujące nawyk prawidłowej postawy ciała w pozycji stojącej, siedzącej i leżącej oraz w trakcie wykonywania różnych codziennych czynności;
- 5) wskazuje grupy mięśniowe odpowiedzialne za prawidłową postawę ciała;
- 6) omawia znaczenie rozgrzewki i opisuje jej zasady, a także przeprowadza jej część.

2. Gry zespołowe i rekreacyjne.

Pytanie wiodące: W jaki sposób znajomość zasad i uczestnictwo w grach zespołowych pomaga rozwijać sprawność fizyczną oraz uczyć współpracy i odpowiedzialności w zespole?

Uczeń:

- 1) omawia i stosuje przepisy wybranych gier sportowych i rekreacyjnych, w tym posługuje się nazewnictwem specyficznym dla poszczególnych gier zespołowych;
- 2) potrafi w:
 - a) koszykówce – poruszać się po boisku, kozłować i podawać piłkę oraz rzucać do kosza,
 - b) piłce nożnej – poruszać się po boisku, prowadzić piłkę, podawać i strzelać do bramki,
 - c) piłce ręcznej – poruszać się po boisku, kozłować piłkę, podawać piłkę i rzucać do bramki,
 - d) siatkówce – przyjmować postawę siatkarską, odbijać piłkę, rozgrywać i wykonywać zagrywkę oraz uczestniczyć w rzucance siatkarskiej;
- 3) uczestniczy w co najmniej dwóch grach zespołowych innych niż wymienione w pkt 2, wybranych zgodnie z preferencjami uczniów,tradycją szkoły i środowiska lokalnego oraz warunkami organizacyjnymi szkoły;
- 4) uczestniczy w mini-grach oraz grach szkolnych i uproszczonych;
- 5) organizuje w gronie rówieśników co najmniej jedną grę sportową lub rekreacyjną.

3. Lekkoatletyka.

Pytanie wiodące: W jaki sposób biegi, skoki i rzuty w lekkoatletyce rozwijają sprawność fizyczną?

Uczeń:

- 1) uczestniczy w grach i zabawach szybkościowych, rozwijających czas reakcji i wybieg startowy (prędkość biegu);
- 2) wykonuje bieg krótki ze startu niskiego;
- 3) wykonuje bieg przez przeszkody;
- 4) wykonuje pchnięcie i rzut zamachowy piłką z miejsca i krótkiego rozbiegu;
- 5) wybiera i pokonuje trasę marszobiegu lub biegu terenowego;
- 6) wykonuje przekazanie pałeczki w miejscu i lekkim biegu;
- 7) wykonuje skok w dal jednonóż z krótkiego rozbiegu.

4. Taniec.

Pytanie wiodące: Jak nauka prostych kroków i figur tanecznych w tańcach tradycyjnych i nowoczesnych pomaga rozwijać koordynację ruchową?

Uczeń wykonuje proste kroki i figury tańców tradycyjnych i nowoczesnych.

5. Relaksacja i odprężenie.

Pytanie wiodące: W jaki sposób ćwiczenia oddechowe i rozciągające wpływają na relaksację organizmu?

Uczeń:

- 1) wykonuje ćwiczenia oddechowe i rozciągające o charakterze relaksacyjnym;
- 2) omawia korzyści płynące z podejmowania aktywności fizycznej na świeżym powietrzu, ze szczególnym uwzględnieniem jej wpływu na redukcję stresu i poprawę samopoczucia.

6. Monitorowanie aktywności i sprawności fizycznej .

Pytanie wiodące: W jaki sposób testy sprawności fizycznej i analiza wyników pomagają lepiej poznać własne możliwości fizyczne?

Uczeń wykonuje testy sprawności fizycznej, pozwalające ocenić szybkość, wytrzymałość tlenową, siłę i gibkość, a z pomocą nauczyciela interpretuje wyniki.

7. Bezpieczeństwo w aktywności fizycznej.

Pytanie wiodące: W jaki sposób znajomość zasad bezpieczeństwa, odpowiedzialne korzystanie ze sprzętu sportowego i umiejętność reagowania na zagrożenia (w tym kontuzje) pozwalają czerpać radość z aktywności fizycznej i chronić się w różnych warunkach (np. nad wodą i w górach)?

Uczeń:

- 1) przygotowuje się właściwie do wybranej formy aktywności fizycznej, uwzględniając miejsce jej realizacji, odpowiedni strój sportowy i rozgrzewkę;
- 2) wyjaśnia, dlaczego należy przestrzegać ustalonych reguł w trakcie rywalizacji;
- 3) omawia, jak postępować przy najczęstszych kontuzjach, związanych z podejmowaniem aktywności fizycznej;
- 4) korzysta bezpiecznie ze sprzętu i urządzeń sportowych;
- 5) wykonuje elementy samoasekuracji w różnych formach aktywności fizycznej, uwzględniając własne bezpieczeństwo;
- 6) omawia i stosuje zasady bezpiecznego zachowania nad wodą, w górach i na terenach zielonych, w różnych porach roku, oraz wyjaśnia, jak jego postawa i działania mogą wpływać na bezpieczeństwo własne, innych oraz stan środowiska naturalnego.

8. Kompetencje społeczne.

Pytanie wiodące: Jak aktywność fizyczna i sport pomagają budować relacje, rozwijać współpracę oraz kształtować szacunek, empatię i poczucie własnej wartości?

Uczeń:

- 1) rozumie znaczenie idei olimpizmu oraz wynikającej z niej zasady fair play;
- 2) uczestniczy w rywalizacji sportowej jako zawodnik, przestrzegając zasad fair play;
- 3) okazuje szacunek wobec przeciwnika, sędziego i współuczestników gry przez przestrzeganie przepisów gier zespołowych poznanych podczas zajęć;
- 4) współdziała w grupie, wiedząc, że sukces drużyny zależy od zaangażowania wszystkich uczestników;
- 5) komunikuje się efektywnie w grupie i buduje relacje przez gry zespołowe i ćwiczenia w parach;
- 6) pełni funkcję organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych;
- 7) wyjaśnia zasady kulturalnego kibicowania;
- 8) wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;

- 9) traktuje problem jako motywację do działania, a nie barierę nie do pokonania;
- 10) przez doświadczenia, takie jak wygrana czy przegrana, nazywa i rozumie emocje towarzyszące rywalizacji sportowej, co przekłada się na codzienne funkcjonowanie społeczne;
- 11) współpracuje w grupie, szanując poglądy i wysiłki innych uczniów, wykazując asertywność i empatię;
- 12) motywuje innych uczniów do uczestniczenia w aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych;
- 13) przeciwdziała wykluczeniu uczniów mniej sprawnych fizycznie i promuje wzajemne wsparcie;
- 14) rozwiązuje nieporozumienia w sposób bezkonfliktowy zarówno w trakcie rywalizacji, jak i sytuacjach pozasportowych;
- 15) wzmacnia poczucie własnej wartości;
- 16) buduje pozytywny obraz siebie przez współpracę i wsparcie grupy.

Klasy VII i VIII

1. Ćwiczenia ogólnorozwojowe.

Pytanie wiodące: Jakie ćwiczenia ogólnorozwojowe i formy aktywności fizycznej można wykonać, aby rozwijać siłę, zwinność i koordynację, oraz w jaki sposób technologia może wspierać ich realizację i ocenę?

Uczeń:

- 1) wykonuje wybrane cztery ćwiczenia zwinnościowo-akrobatyczne;
- 2) wykonuje elementy treningu funkcjonalnego, wzmacniającego gorset mięśniowy;
- 3) omawia i stosuje co najmniej dwa wybrane rodzaje treningu wzmacniającego (np. trening HIIT, trening tabata, trening obwodowy);
- 4) wskazuje możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii do oceny dziennej aktywności fizycznej;
- 5) wykonuje co najmniej jedną nowoczesną formę aktywności fizycznej (np. *pilates*, *zumba*, *nordic walking*);
- 6) przeprowadza rozgrzewkę dostosowaną do rodzaju aktywności;
- 7) wykonuje ergonomiczne podnoszenie i przenoszenie przedmiotów o różnej wielkości i różnym ciężarze;

- 8) omawia znaczenie aktywności fizycznej na świeżym powietrzu dla zdrowia fizycznego i psychicznego, regeneracji organizmu oraz ogólnego samopoczucia, a także wyjaśnia jej rolę w profilaktyce zdrowotnej.

2. Gry zespołowe i rekreacyjne.

Pytanie wiodące: Jak rozwijanie umiejętności technicznych i organizacyjnych w różnych grach zespołowych pomaga poprawiać nie tylko sprawność fizyczną, ale również uczyć odpowiedzialności, współpracy i zasad *fair play* w codziennym życiu?

Uczeń:

- 1) wykonuje i stosuje elementy techniczne w koszykówce, piłce nożnej, piłce ręcznej i siatkówce;
- 2) przyjmuje pozycję w ataku i obronie, zgodnie z zasadami gier zespołowych, o których mowa w pkt 1;
- 3) uczestniczy w co najmniej dwóch grach zespołowych innych niż wymienione w pkt 1, wybranych zgodnie z preferencjami uczniów, tradycją szkoły i środowiska lokalnego oraz warunkami organizacyjnymi szkoły;
- 4) uczestniczy w grach szkolnych i uproszczonych, pełniąc funkcję zawodnika i sędziego;
- 5) planuje szkolne rozgrywki według systemu pucharowego i „każdy z każdym”.

3. Lekkoatletyka.

Pytanie wiodące: W jaki sposób doskonalenie różnych form biegu, rzutu i skoku w lekkoatletyce przekłada się na ogólną sprawność fizyczną?

Uczeń:

- 1) wykonuje ćwiczenia sprinterskie oraz bieg krótki ze startu niskiego, osiągając maksymalną prędkość;
- 2) wykonuje ćwiczenia kształtujące prawidłowy rytm biegu i odpowiednią dynamikę biegu, na różnych dystansach;
- 3) wykonuje rzut zamachowy piłką z rozbiegu z zaznaczeniem kroku skrzyżnego i pozycji wyrzutnej;
- 4) wykonuje przekazanie pałeczki w biegu sztafetowym;
- 5) wybiera i pokonuje trasę marszobiegu lub biegu terenowego z elementami orientacji w terenie;

6) wykonuje skok w dal z rozbiegu z odbicia ze strefy lub belki.

4. Taniec.

Pytanie wiodące: Jak opracować i wykonać układ taneczny – indywidualnie, w parze lub zespole – w wybranym stylu tanecznym?

Uczeń opracowuje i wykonuje indywidualnie, w parze lub zespole dowolny układ tańca tradycyjnego lub nowoczesnego.

5. Relaksacja i odprężenie.

Pytanie wiodące: Jak właściwie wykonać rozciąganie i ćwiczenia oddechowe, aby wspierać zachowanie równowagi fizycznej i psychicznej?

Uczeń stosuje techniki relaksacyjne i ćwiczenia wyciszające, takie jak rozciąganie i ćwiczenia oddechowe w celu regeneracji oraz zapewnienia dobrostanu psychicznego.

6. Monitorowanie aktywności i sprawności fizycznej.

Pytanie wiodące: W jaki sposób znajomość testów sprawności fizycznej oraz korzystanie z nowoczesnych technologii może pomóc w monitorowaniu aktywności fizycznej i lepszym poznaniu własnej sprawności fizycznej?

Uczeń:

- 1) wymienia testy sprawności fizycznej i wykorzystuje nowoczesne technologie sprawności fizycznej
- 2) korzysta z dostępnych urządzeń pomiarowych do sprawdzenia poziomu sprawności fizycznej (np. aplikacji mobilnych, opasek na rękę, sport testerów);
- 3) mierzy własną dzienną aktywność fizyczną.

7. Sprawność fizyczna w służbach mundurowych i innych zawodach (dział fakultatywny – decyzję o jego zrealizowaniu oraz zakresie, w jakim będzie zrealizowany, podejmuje nauczyciel na podstawie oceny dostępnego czasu, umiejętności uczniów i ich zainteresowania danymi zagadnieniami).

Pytanie wiodące: Jakie podstawowe testy sprawności fizycznej są stosowane w trakcie rekrutacji do służb mundurowych oraz w jakich innych zawodach wymagana jest wysoka sprawność fizyczna?

Uczeń:

- 1) poznaje próby sprawnościowe wchodzące w skład testów sprawności fizycznej stosowanych w trakcie rekrutacji do służb mundurowych i potrafi wyjaśnić, dlaczego są one istotne w pracy w tych służbach; wymienia przykłady innych aktywności zawodowych, w których wymagana jest wysoka sprawność fizyczna (np. zawodowy sportowiec, ratownik Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, trener personalny, górnik);
- 2) wykonuje w podstawowym zakresie wybrane próby sprawnościowe (np. biegi średnie i długie, uginanie ramion w podporze przodem, podciąganie się na drążku) z uwzględnieniem własnych możliwości i zasad bezpieczeństwa.

8. Bezpieczeństwo w aktywności fizycznej.

Pytanie wiodące: Jakie działania i nawyki pozwalają bezpiecznie uczestniczyć w aktywności fizycznej, chronić siebie i innych przed urazami oraz świadomie reagować w sytuacjach zagrożenia?

Uczeń:

- 1) omawia sposoby zapobiegania najczęstszym urazom i wypadkom w czasie zajęć ruchowych;
- 2) stosuje zasady samoasekuracji i asekuracji w aktywnościach fizycznych wymagających współpracy i odpowiedzialności za bezpieczeństwo innych;
- 3) planuje aktywność fizyczną nad wodą, w górach i terenie zielonym, z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa i ochrony środowiska oraz promuje postawy odpowiedzialnego zachowania wśród rówieśników.

9. Kompetencje społeczne.

Pytanie wiodące: Jak aktywność fizyczna i sport pomagają budować relacje, rozwijać współpracę oraz kształtować szacunek, empatię i poczucie własnej wartości?

Uczeń:

- 1) rozumie znaczenie idei olimpizmu oraz wynikającej z niej zasady *fair play*;
- 2) uczestniczy w rywalizacji sportowej jako zawodnik, przestrzegając zasad *fair play*;
- 3) okazuje szacunek wobec przeciwnika, sędziego i współuczestników gry przez przestrzeganie przepisów gier zespołowych obowiązujących w szkolnych rozgrywkach;

- 4) współdziała w grupie, wiedząc, że sukces drużyny zależy od zaangażowania wszystkich uczestników;
- 5) komunikuje się efektywnie w grupie i buduje relacje przez gry zespołowe i ćwiczenia w parach;
- 6) pełni funkcję organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych;
- 7) wyjaśnia zasady kulturalnego kibicowania;
- 8) wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;
- 9) traktuje problem jako motywację do działania, a nie barierę nie do pokonania;
- 10) przez doświadczenia, takie jak wygrana czy przegrana, nazywa i rozumie emocje towarzyszące rywalizacji sportowej, co przekłada się na codzienne funkcjonowanie społeczne;
- 11) współpracuje w grupie, szanując poglądy i wysiłki innych uczniów, wykazując asertywność i empatię;
- 12) motywuje innych uczniów do uczestniczenia w aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych;
- 13) przeciwdziała wykluczeniu uczniów mniej sprawnych fizycznie i promuje wzajemne wsparcie;
- 14) rozwiązuje nieporozumienia w sposób bezkonfliktowy zarówno w trakcie rywalizacji, jak i sytuacjach pozasportowych;
- 15) wzmacnia poczucie własnej wartości;
- 16) buduje pozytywny obraz siebie przez współpracę i wsparcie grupy.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Doświadczenia edukacyjne w ramach wychowania fizycznego mogą być realizowane w formie:

- 1) realizacji projektów związanych z aktywnością fizyczną, tj. uczeń przynajmniej raz w każdym roku szkolnym współorganizuje wydarzenie, takie jak mini-dzień sportu, turniej międzyklasowy, spotkanie ze sportowcem, zawody szkolne, kampanię promującą ideę olimpizmu lub zdrowy styl życia; w ramach tego doświadczenia uczeń uczy się planowania, organizowania i realizowania wybranych elementów wydarzenia, uwzględniając potrzeby i zainteresowania grupy;

- 2) samodzielnego zaplanowania i przeprowadzenia ćwiczeń, tj. uczeń przynajmniej dwa razy w każdym roku szkolnym przygotowuje i prowadzi samodzielnie krótką rozgrzewkę, zestaw ćwiczeń lub dowolną grę dla swojej klasy lub grupy rówieśniczej; w ramach tego doświadczenia uczeń uczy się planowania aktywności fizycznej, dostosowywania ćwiczeń do potrzeb uczestników i udzielania informacji zwrotnej;
- 3) dokumentowania własnej aktywności fizycznej, tj. uczeń prowadzi dzienniczek treningowy, w którym dokumentuje swoje codzienne formy aktywności fizycznej, analizuje ich wpływ na zdrowie i samopoczucie oraz wyznacza cele dotyczące poprawy kondycji fizycznej; w ramach tego doświadczenia uczeń uczy się samodzielnego monitorowania swojego rozwoju oraz świadomego planowania aktywności fizycznej;
- 4) podejmowania działań na rzecz promocji aktywności fizycznej, tj. uczeń współorganizuje działania promujące aktywność fizyczną w społeczności szkolnej lub lokalnej, takie jak wycieczki rowerowe, spacerory integracyjne, akcje charytatywne związane z aktywnością fizyczną, kampanie informacyjne na temat zdrowego stylu życia czy spotkania z osobami lub instytucjami działającymi lokalnie na rzecz zdrowia, aktywności fizycznej lub sportu; w ramach tego doświadczenia uczeń rozwija kompetencje społeczne, organizacyjne i komunikacyjne;
- 5) uczestnictwa w wydarzeniu sportowym i rekreacyjnym, tj. uczeń przynajmniej raz w każdym roku szkolnym aktywnie bierze udział w wydarzeniu sportowym o charakterze lokalnym lub ogólnopolskim (np. w zawodach międzyszkolnych, biegach miejskich, innym wydarzeniu promującym aktywność fizyczną lub turnieju sportowym); w ramach tego doświadczenia uczeń uczy się współzawodnictwa w duchu zasad *fair play*, buduje poczucie przynależności do społeczności sportowej oraz rozwija umiejętność radzenia sobie z emocjami.

Powyższe doświadczenia edukacyjne mają na celu:

- 1) kształtowanie samodzielności i sprawczości uczniów poprzez planowanie, realizację i refleksję nad własną aktywnością fizyczną oraz współudział w życiu sportowym szkoły;
- 2) rozwój kompetencji społecznych i organizacyjnych, takich jak współpraca, komunikacja, odpowiedzialność oraz zdolność podejmowania inicjatywy w grupie rówieśniczej i społeczności lokalnej;
- 3) wzmacnianie motywacji wewnętrznej do podejmowania regularnej aktywności fizycznej i kształtowanie świadomych postaw prozdrowotnych.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej wychowania fizycznego

Przedmiot wychowanie fizyczne wymaga zapewnienia odpowiednich warunków realizacji, które wspierają wszechstronny rozwój uczniów oraz umożliwiają efektywne nabywanie wiedzy i umiejętności ruchowych. Kluczowe znaczenie mają metody nauczania i infrastruktura dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów.

Zajęcia wychowania fizycznego dla uczniów klas IV–VIII szkół podstawowych są realizowane w formie:

- 1) zajęć klasowo-lekcyjnych;
- 2) zajęć do wyboru przez uczniów: zajęć sportowych, zajęć rekreacyjno-zdrowotnych, zajęć tanecznych lub aktywnej turystyki.

Szkoła powinna organizować i realizować lekcje wychowania fizycznego w sposób, który najbardziej odpowiada jej możliwościom, dostępnej infrastrukturze, kompetencjom kadry nauczycielskiej, a także potrzebom uczniów.

Wychowanie fizyczne w klasach IV–VIII powinno być integralną częścią działań promujących zdrowy styl życia w całej szkole. Rola dyrektora szkoły, nauczycieli innych przedmiotów oraz rodziców jest kluczowa w tworzeniu warunków sprzyjających aktywności fizycznej. Tworzenie przestrzeni do ćwiczeń, uczestnictwo w wydarzeniach sportowych oraz wzmacnianie postaw prozdrowotnych w programach wychowawczych wspiera osiągnięcie celów kształcenia i rozwój uczniów.

Szkoła wspiera także zaangażowanie uczniów w działalność sportową, w tym np. udział w rozgrywkach międzyszkolnych, jako element rozwijania pasji i aktywności uczniów.

Szkoła promuje ruch jako integralną część codziennego życia. Przez aktywne dojazdy, przerwy i nauczanie szkoła tworzy środowisko wspierające zdrowie, dobrostan i lepsze wyniki edukacyjne uczniów.

Szkoła zapewnia dostęp do odpowiednich przestrzeni do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego (np. sali gimnastycznej, boiska szkolnego, przestrzeni rekreacyjnych) oraz pomocy dydaktycznych (np. sprzętu sportowego, przyborów gimnastycznych).

Zaleca się, aby zajęcia jak najczęściej odbywały się na świeżym powietrzu, niezależnie od pory roku, oraz aby w ich realizacji wykorzystywano również zewnętrzne obiekty sportowe (np. pływalnie, lodowiska, hale sportowe).

Zajęcia powinny obejmować różnorodne formy aktywności fizycznej, dostosowane do wieku,

zainteresowań, stanu zdrowia i poziomu sprawności fizycznej uczniów, aby każdy mógł znaleźć formę aktywności odpowiednią dla siebie.

Zaleca się rozszerzenie zestawu gier zespołowych i rekreacyjnych wymienionych w wymaganiach szczegółowych na podstawie diagnozy sprawności fizycznej, analizy potrzeb i preferencji uczniów, z uwzględnieniem tradycji szkoły, środowiska lokalnego oraz możliwości organizacyjnych szkoły.

W nauczaniu wychowania fizycznego stosowane są aktywizujące metody pracy, które angażują uczniów i sprzyjają ich wszechstronnemu rozwojowi. Należą do nich: gry i zabawy ruchowe, projekty edukacyjne (np. organizacja lub udział w wydarzeniach sportowych i kampaniach prozdrowotnych), rywalizacja w duchu zasad *fair play* (np. zdobywanie odznak za aktywność, współpracę i postępy), wirtualne wyzwania (np. zbieranie kroków, wirtualne wyścigi), zajęcia na świeżym powietrzu (np. biegi terenowe, gry zespołowe), samodzielne wyzwania ruchowe, a także zajęcia z wykorzystaniem muzyki.

W ramach zajęć wychowania fizycznego realizuje się treści nauczania związane z diagnozowaniem i interpretowaniem rozwoju fizycznego i sprawności fizycznej uczniów. Testy sprawnościowe, o których mowa w art. 28 ust. 2a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043 i 1160) są przeprowadzane w okresie od lutego do kwietnia. Testy sprawnościowe obejmują:

- 1) bieg wahadłowy 10 razy po 5 metrów – służący pomiarowi zdolności szybkościowo-siłowo-koordynacyjnych;
- 2) 20-metrowy wytrzymałościowy bieg wahadłowy wykonywany według Europejskiego Testu Sprawności Fizycznej – Eurofit opracowanego przez Radę Europy – służący pomiarowi zdolności wytrzymałościowych w biegu;
- 3) podpór leżąc przodem na przedramionach (deska) – służący pomiarowi zdolności siłowo-wytrzymałościowych całego ciała;
- 4) skok w dal z miejsca – służący pomiarowi skoczności i siły.

Zwraca się uwagę na rozróżnienie pojęć diagnozowanie i ocenianie. Pomiary sprawności fizycznej nie mogą być kryterium oceny z przedmiotu wychowanie fizyczne, lecz powinny być wykorzystywane do wskazania mocnych i słabych stron sprawności fizycznej ucznia w celu planowania dalszego jej rozwoju.

Wyniki testów sprawnościowych mogą być wykorzystywane wyłącznie do planowania ćwiczeń i aktywności fizycznych pomagających w rozwoju sprawności fizycznej. Nie mogą natomiast wpływać na oceny z wychowania fizycznego.

W procesie kształcenia nauczyciel stosuje zróżnicowane metody i formy pracy, dostosowane do możliwości psychofizycznych uczniów. Uwzględnia ich potrzeby, potencjał oraz ewentualne ograniczenia. Wykorzystuje indywidualizację w planowaniu i prowadzeniu zajęć, tworząc przy tym środowisko współpracy i wzajemnego wsparcia. Dbą o ciągłość i progresję kształcenia, systematycznie rozwijając umiejętności uczniów nabyte na wcześniejszych etapach edukacyjnych.

Bezpieczeństwo uczniów stanowi integralny element organizacji zajęć. Nauczyciel zapewnia warunki sprzyjające bezpiecznemu wykonywaniu ćwiczeń, zwracając szczególną uwagę na właściwe korzystanie z przyborów sportowych oraz stosowanie zasad asekuracji i samoasekuracji. Nauczyciel podejmuje współpracę z rodzicami, lokalnymi klubami sportowymi oraz instytucjami promującymi zdrowy styl życia, wspierając rozwój aktywności fizycznej uczniów zarówno w szkole, jak i poza nią.

EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA

Cele nauczania

1. Rozumienie i krytyczna ocena podstaw bezpieczeństwa państwa.
2. Rozumienie i krytyczna ocena uwarunkowań bezpieczeństwa ludzi.
3. Rozwijanie umiejętności działania w sytuacjach zagrożeń oraz zapobiegania im.
4. Rozwijanie umiejętności udzielania pierwszej pomocy osobom poszkodowanym.
5. Rozwijanie gotowości do dbania o innych i otoczenie oraz podejmowania działań na rzecz dobra wspólnego w kontekście bezpieczeństwa.
6. Budowanie i wzmacnianie postaw proobronnych, czyli gotowości do obrony kraju, zarówno w wymiarze militarnym, jak i cywilnym.

Specyfika i struktura przedmiotu

Przedmiot edukacja dla bezpieczeństwa kształtuje odporność społeczną poprzez rozwijanie świadomości w zakresie bezpieczeństwa państwa i obywateli, przygotowanie do reagowania w sytuacjach zagrożenia i zapobiegania im oraz znajomość struktur odpowiedzialnych za

obronność państwa.

Przedmiot wzmacnia postawy proobronne poprzez budowanie gotowości do przetrwania w przypadku wystąpienia zagrożeń nadzwyczajnych.

Nauczanie przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa wprowadza uczniów w świat wartości określonych w podstawie programowej, takich jak: wolność i odpowiedzialność, wspólnota i szacunek, sprawiedliwość i solidarność. Wzmacnia także działania podejmowane przez szkołę w realizacji jej funkcji wychowawczej.

Efekty uczenia się w ramach przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa zostały podzielone na trzy działy tematyczne:

1. Bezpieczeństwo i ochrona ludności przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń.
2. Podstawy pierwszej pomocy.
3. Kształtowanie postaw proobronnych.

Proces nauczania i uczenia się edukacji dla bezpieczeństwa w każdym z trzech działów tematycznych obejmuje dwa równoważne elementy: opanowanie wiedzy i umiejętności opisanych w efektach uczenia się oraz realizację doświadczeń edukacyjnych. Elementy te wzajemnie się uzupełniają, co pozwala optymalizować osiągnięcie celów kształcenia. Wsparciem tego procesu jest współpraca z instytucjami otoczenia społecznego szkoły.

W każdym z trzech działów tematycznych uzupełnieniem obligatoryjnych efektów uczenia się są efekty fakultatywne. W każdym dziale nauczyciel wybiera do realizacji z klasą przynajmniej jeden fakultatywny efekt uczenia się.

Zajęcia edukacji dla bezpieczeństwa są okazją do rozwijania szeregu kompetencji przekrojowych, w szczególności rozwiązywania problemów, współpracy, kierowania sobą oraz dbania o innych. Stanowią też ważny element rozwijania sprawczości uczniów, szczególnie poczucia przekonania o własnej skuteczności i umiejętności samoregulacji.

Proces nauczania i uczenia się prowadzi uczniów do zdobycia następujących umiejętności:

- 1) podejmowania działań w sytuacjach zagrożeń oraz zapobiegania im;
- 2) udzielania pierwszej pomocy osobom poszkodowanym;
- 3) dbania o innych i otoczenie w zakresie bezpieczeństwa;
- 4) przetrwania w przypadku wystąpienia zagrożeń nadzwyczajnych.

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Bezpieczeństwo i ochrona ludności przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń.

Pytanie wiodące: Czym jest bezpieczeństwo państwa i ludzi oraz jak pozostać bezpiecznym?

Uczeń:

- 1) wyjaśnia, od jakich czynników zależy bezpieczeństwo Polski, ocenia aktualną sytuację bezpieczeństwa kraju oraz identyfikuje działania obywateli i władz państwa, które mogą wzmacniać bezpieczeństwo Polski;
- 2) rozpoznaje komunikaty alarmowe i ostrzegawcze, w szczególności alerty Rządowego Centrum Bezpieczeństwa i Regionalnego Systemu Ostrzegania, sygnały dźwiękowe i stosuje się do nich w sytuacji wystąpienia zagrożenia oraz weryfikuje informacje o zagrożeniach w wiarygodnych źródłach;
- 3) wyjaśnia zasady ewakuacji w sytuacjach zagrożenia i przygotowuje się do nich;
- 4) wyjaśnia rolę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, służb ratowniczych i innych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo;
- 5) identyfikuje nadzwyczajne zagrożenia, w szczególności: klęski żywiołowe, pożar, powódź, awarie, wypadki komunikacyjne, katastrofy, epidemie, działania terrorystyczne, dezinformację, cyberzagrożenia, a także wyjaśnia najważniejsze zasady zachowania w przypadku wystąpienia wybranych spośród nich.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) posługuje się gaśnicą lub innym podręcznym sprzętem gaśniczym;
- 2) ocenia bezpieczeństwo wybranych miejsc, zwłaszcza domu, przestrzeni publicznej i cyfrowej;
- 3) opisuje działania informacyjne kierowane do społeczności lokalnej w sytuacjach kryzysowych i potrafi podjąć je w sytuacji zagrożenia;
- 4) charakteryzuje wybrane organizacje społeczne działające na rzecz bezpieczeństwa i w miarę możliwości wspiera je.

2. Podstawy pierwszej pomocy.

Pytanie wiodące: Jak udzielać pierwszej pomocy?

Uczeń:

- 1) uzasadnia konieczność udzielania pierwszej pomocy i wyjaśnia obowiązki świadka zdarzenia;
- 2) potrafi zastosować zasady bezpiecznego postępowania przy udzielaniu pierwszej pomocy;
- 3) potrafi udzielić pierwszej pomocy osobie poszkodowanej, zwłaszcza w przypadku urazów kostno-stawowych kończyn i krwawień kończyn, tonięcia, oparzeń i zadławienia, w tym z użyciem aplikacji mobilnych wspierających udzielanie pierwszej pomocy;
- 4) potrafi wezwać pomoc w sytuacjach zagrożenia;
- 5) wyjaśnia zasady postępowania z osobą przytomną, nieprzytomną oddychającą i nieoddychającą oraz potrafi podjąć odpowiednie działania ratunkowe z zastosowaniem algorytmu pierwszej pomocy;
- 6) wykonuje podstawowe czynności resuscytacyjne z wykorzystaniem fantomów i defibrylatora zewnętrznego AED oraz wyszukuje lokalizacje defibrylatorów AED w przestrzeni publicznej za pomocą aplikacji mobilnych;
- 7) opisuje konieczną zawartość apteczki pierwszej pomocy;
- 8) dobiera środki opatrunkowe odpowiednio do rodzaju urazu oraz proponuje zastępcze środki opatrunkowe.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wykonuje na fantomach dziecka i niemowlęcia rękoczyn ratunkowy w przypadku zadławienia;
- 2) przedstawia zasady pierwszej pomocy w przypadkach nagłego zachorowania i zagrożenia życia, w szczególności: wstrząsu, udaru, cukrzycy, wstrząsu mózgu, porażenia prądem, epilepsji, zatrucia, ukąszenia i użądlenia;
- 3) demonstruje techniki i zasady podnoszenia oraz ewakuacji poszkodowanych;
- 4) opisuje sposoby radzenia sobie ze stresem i lękiem w sytuacji zagrożenia i potrafi je zastosować;
- 5) wyjaśnia zasady pierwszej pomocy w sytuacji użycia broni konwencjonalnej.

3. Kształtowanie postaw proobronnych.

Pytanie wiodące: Jak przetrwać w przypadku wystąpienia zagrożeń nadzwyczajnych?

Uczeń:

- 1) dokonuje prostych pomiarów drogi marszu oraz pomiarów przybliżonych odległości od przedmiotów terenowych;
- 2) orientuje się w terenie przy pomocy charakterystycznych obiektów i mapy;
- 3) wyjaśnia i potrafi zastosować zasady działania związane z koniecznością przetrwania w warunkach terenowych w sytuacji zagrożenia, uwzględniając ograniczenia ludzkiego organizmu;
- 4) wyjaśnia zasady działania związane z koniecznością przetrwania w terenie zurbanizowanym w sytuacji masowych zniszczeń, braku dostaw energii elektrycznej, braku ogrzewania, braku kanalizacji oraz dostępu do wody;
- 5) zna podstawowe zasady zachowania w sytuacji wzięcia zakładnika i reagowania w przypadku napastnika oraz potrafi zastosować zasadę „uciekaj, schowaj się, walcz” w konkretnym scenariuszu.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wyznacza azymut z pomocą kompasu i maszeruje w terenie, utrzymując wyznaczony kierunek;
- 2) wyznacza kierunki stron świata przy pomocy ciał niebieskich, zegarka i kompasu;
- 3) wykonuje szkic drogi marszu i plan sytuacyjny;
- 4) wybiera miejsce i planuje wyposażenie schronienia lub miejsca przetrwania w warunkach kryzysowych.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Uczniowie:

- 1) podejmują działania w symulowanych sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń, w tym: uczestniczą w ewakuacji szkoły lub budynku użyteczności publicznej, opracowują klasowe plany zachowania się w przypadku wybranych zagrożeń, biorą udział w ćwiczeniach rozpoznawania sygnałów alarmowych i reagowania na komunikaty ostrzegawcze;
- 2) analizują minimum dwa rzeczywiste przypadki nadzwyczajnych zagrożeń, w tym jeden będący efektem działania człowieka i jeden przykład katastrofy naturalnej, oraz proponują strategię działania w tych sytuacjach;
- 3) biorą udział w warsztatach z udzielania pierwszej pomocy, w czasie których ćwiczą: wzywanie pomocy, stosowanie środków ochrony, w tym bezpieczne zdejmowanie

- rękawiczek z imitacją krwi, układanie poszkodowanego w pozycji bezpiecznej, wykonywanie resuscytacji krążeniowo-oddechowej, w tym z użyciem defibrylatora AED, zachowanie w sytuacji wstrząsu anafilaktycznego i kardiogennego, omdlenia i napadu padaczki, tamowanie różnych rodzajów krwotoków, wykonywanie temblaka, bandażowanie i unieruchamianie kończyn przy różnych urazach, udzielanie pierwszej pomocy i ewakuacji poszkodowanych w symulacji wypadku w ruchu lądowym;
- 4) pracując w grupie, wykonują obliczenia podczas marszu, mierząc czas i odległości (w metrach, krokach, parokrokach), szacują dystans do obiektów terenowych i porównują mapę z otaczającym ją terenem, identyfikując charakterystyczne punkty i obiekty, aby określić swoje położenie;
 - 5) kompletują „plecak przetrwania” (dobierając wyposażenie do przewidywanych warunków terenowych, własnych potrzeb oraz możliwości), porównując propozycje z innymi, omawiają je na forum klasy;
 - 6) pracując w grupie, wykonują różnymi sposobami proste urządzenia do pozyskiwania wody pitnej w terenie.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej edukacji dla bezpieczeństwa

Przedmiot edukacja dla bezpieczeństwa ma charakter praktyczny i powinien być realizowany z wykorzystaniem metod aktywizujących, opartych na ćwiczeniach praktycznych, pracy zespołowej, działaniach terenowych oraz symulacjach realistycznych sytuacji zagrożeń. Kluczowe jest stworzenie uczniom bezpiecznych warunków do aktywnego uczestnictwa w zajęciach – zarówno w szkole, jak i poza jej budynkiem.

Realizacja celów kształcenia wymaga wyposażenia pracowni w: fantomy, ćwiczebne defibrylatory AED, środki opatrunkowe, kompasy, apteczki szkoleniowe, mapy oraz inny sprzęt potrzebny do prowadzenia symulacji i zajęć terenowych.

Obowiązkowym elementem realizacji przedmiotu są warsztaty z pierwszej pomocy i zajęcia terenowe, które powinny być planowane z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa oraz dostosowane do warunków lokalnych.

Nauczyciel powinien podejmować współpracę z instytucjami ratowniczymi, służbami mundurowymi, organizacjami społecznymi oraz jednostkami samorządu terytorialnego, które działają na rzecz bezpieczeństwa (m.in. Wojskiem Polskim, Policją, Państwową i Ochotniczą

Strażą Pożarną, Wodnym Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym, Górskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym, Polskim Czerwonym Krzyżem, organizacjami proobronnymi oraz Ministerstwem Obrony Narodowej).

Przedmiot wspiera rozwój kompetencji przekrojowych i sprawczości uczniów – poprzez umożliwienie im działania, podejmowania decyzji, współpracy w zespole oraz refleksji nad skutkami własnych wyborów. Formy pracy powinny promować samodzielność, odpowiedzialność i praktyczne wykorzystanie wiedzy. Edukacja dla bezpieczeństwa powinna być także skorelowana z innymi działaniami szkoły w obszarze wychowania i profilaktyki oraz – tam, gdzie to możliwe – z projektami edukacyjnymi o charakterze interdyscyplinarnym.

EDUKACJA ZDROWOTNA

Cele nauczania

1. Podejmowanie działań wspierających zdrowie we wszystkich jego wymiarach (tj. fizycznym, psychicznym, społecznym, seksualnym i środowiskowym) na wszystkich etapach życia.
2. Rozumienie i akceptacja przemian oraz procesów zachodzących w ludzkim ciele na wszystkich etapach życia.
3. Odpowiedzialne pełnienie ról społecznych i budowanie relacji opartych na wartości zdrowia, godności, szacunku i tolerancji na wszystkich etapach życia.
4. Monitorowanie własnego stanu zdrowia we wszystkich jego wymiarach na wszystkich etapach życia.
5. Rozumienie czynników wpływających na zdrowie we wszystkich jego wymiarach (tj. fizycznym, psychicznym, społecznym, seksualnym i środowiskowym).

Specyfika i struktura przedmiotu

Przedmiot edukacja zdrowotna ma charakter interdyscyplinarny, integrując elementy nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk społecznych, humanistycznych, przyrodniczych i ścisłych, jak również uniwersalnych wartości i postaw. Koncentruje się na rozwoju świadomości i wspieraniu wyborów uczniów pod kątem dbałości o zdrowie swoje i innych.

Przedmiot kształtuje postawy oraz wyposaża uczniów w wiedzę i umiejętności umożliwiające świadome dbanie o zdrowie fizyczne, psychiczne, społeczne, seksualne oraz środowiskowe.

Zajęcia rozwijają odpowiedzialność za zdrowie własne i innych oraz promują zachowania prozdrowotne, z uwzględnieniem aktualnych wyzwań zdrowotnych i społecznych. Myśl przewodnia edukacji zdrowotnej to: zdrowie jest zasobem indywidualnym i społecznym, kluczowym dla jakości życia i funkcjonowania człowieka w każdym wieku.

Efekty uczenia się obejmują szerokie spektrum zagadnień zdrowotnych, podzielonych na powiązane ze sobą obszary tematyczne. Przedmiot składa się z 10 działów. Są to: zdrowie fizyczne, aktywność fizyczna, odżywianie, zdrowie psychiczne, zdrowie społeczne, dojrzewanie, zdrowie seksualne, zdrowie środowiskowe, Internet i profilaktyka uzależnień. Całość dopełnia dział: wartości i postawy, pełniący funkcję nadrzędną wobec wszystkich pozostałych, stanowiąc fundament do rozwoju postaw prozdrowotnych, empatii, odpowiedzialności i godności człowieka.

Wartości i postawy są obecne we wszystkich aspektach funkcjonowania indywidualnego i społecznego człowieka, również w odniesieniu do obszaru zdrowia – zarówno przy podejmowaniu decyzji żywieniowych, jak i w relacjach społecznych, w zachowaniu w Internecie, podczas aktywności fizycznej czy korzystania z opieki zdrowotnej. Kształtowanie postaw prozdrowotnych pomoże uczniom rozumieć znaczenie zdrowia i traktować je jako wspólną wartość, o którą należy się troszczyć w odniesieniu do siebie i innych.

Określone dla edukacji zdrowotnej efekty uczenia się oraz zaprojektowane doświadczenia edukacyjne rozwijają u uczniów kompetencje fundamentalne: językowe, matematyczne i cyfrowe. Uczeń rozwija kompetencje przekrojowe takie jak: krytyczne myślenie, kreatywne myślenie, kierowanie sobą, dbanie o siebie, dbanie o innych, kierowanie sobą, rozwiązywanie problemów czy współpraca w grupie; sprawczość, w tym: przekonanie o własnej skuteczności, samoregulacja, samorealizacja czy poczucie przynależności do wspólnoty.

W podstawie programowej edukacji zdrowotnej wyodrębniono moduł klimatyczny.

Oczekiwane efekty uczenia się

Klasy IV–VI

1. Wartości i postawy.

Pytanie wiodące: Dlaczego zdrowie jest wartością oraz jak rozwijać odpowiedzialność za zdrowie własne i innych osób?

Uczeń:

- 1) traktuje zdrowie jako wartość na różnych etapach życia człowieka i klasyfikuje je w osobistej hierarchii wartości;
- 2) traktuje zdrowie jako zasób człowieka, o który należy się troszczyć i który należy rozwijać – w wymiarze indywidualnym, społecznym i środowiskowym;
- 3) rozumie, na czym polega postawa troski i odpowiedzialności za własne zdrowie;
- 4) okazuje szacunek sobie i rozwija poczucie własnej wartości; okazuje szacunek i empatię w relacjach międzyludzkich i jest gotów przyjąć perspektywę drugiego człowieka oraz troszczyć się o świat przyrody, dostrzegając perspektywę przyszłych pokoleń – moduł klimatyczny;
- 5) prezentuje postawę optymizmu życiowego, który sprzyja zdrowiu i harmonii z otaczającym środowiskiem – moduł klimatyczny.

2. Zdrowie fizyczne.

Pytanie wiodące: Jak kształtować postawy i umiejętności w zakresie dbania o zdrowie oraz systematycznego monitorowania zdrowia fizycznego i stosowania podstawowej profilaktyki zdrowotnej?

Uczeń:

- 1) omawia pojęcie zdrowia i zdrowego stylu życia; wymienia wiarygodne i rzetelne źródła informacji o zdrowiu i zdrowym stylu życia;
- 2) wykonuje czynności higieniczne (takie jak: mycie zębów, mycie rąk, mycie twarzy, mycie ciała, mycie włosów), dba o czystość bielizny i odzieży; korzysta z podstawowych środków higienicznych i pielęgnacyjnych; omawia znaczenie higieny osobistej dla utrzymania zdrowia;
- 3) wyjaśnia, czym jest nadwaga i otyłość oraz omawia, na czym polega ich profilaktyka;
- 4) wyjaśnia, czym są badania profilaktyczne i badania przesiewowe oraz w jakich grupach i kiedy powinny być wykonywane; omawia pojęcie grupy ryzyka;
- 5) wymienia objawy, które mogą świadczyć o chorobie, w tym: zmiany skórne, bóle brzucha, klatki piersiowej, głowy, wymioty, krew w stolcu;
- 6) mierzy temperaturę ciała przy użyciu różnych termometrów; wyjaśnia, czym jest gorączka, kiedy jest groźna, a kiedy nie trzeba jej obniżać;
- 7) wyjaśnia, czym są szczepienia; wyjaśnia, dlaczego warto się szczepić;

- 8) wymienia zasady przygotowania się do wizyty lekarskiej, w tym do wizyty stomatologicznej, oraz zasady higieny osobistej; przygotowuje odpowiedzi na pytania standardowo zadawane przez lekarza;
- 9) postępuje w stanach zagrożenia życia i zdrowia zgodnie z zasadami udzielania pierwszej pomocy; wymienia sytuacje, w których należy wezwać zespół ratownictwa medycznego (karetkę pogotowia).

3. Aktywność fizyczna.

Pytanie wiodące: Jak systematycznie podejmować pozaszkolną aktywność fizyczną oraz świadomie ograniczać sedentarny styl życia (bezczynność ruchową) w kontekście dbałości o zdrowie, ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki otyłości?

Uczeń:

- 1) systematycznie uczestniczy w różnorodnych formach aktywności fizycznej, szczególnie na świeżym powietrzu; dobiera strój do panujących warunków atmosferycznych; stosuje zasady bezpieczeństwa podczas aktywności fizycznej; wymienia korzyści zdrowotne wynikające z aktywności fizycznej, w tym w profilaktyce nadwagi i otyłości;
- 2) promuje aktywność fizyczną w grupach rówieśniczych i rodzinie; dąży do zalecanego poziomu aktywności fizycznej (np. wspomagając się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi);
- 3) znajduje miejsca, obiekty i wydarzenia w najbliższej okolicy, które można wykorzystać do podejmowania aktywności fizycznej w sposób bezpieczny i zgodny z jego zainteresowaniami;
- 4) ogranicza czas spędzany w pozycji siedzącej lub leżącej w ciągu dnia przez aktywne przerwy (np. ćwiczenia rozciągające, ćwiczenia oporowe, ćwiczenia oddechowe, ćwiczenia wzroku); wymienia negatywne skutki zdrowotne wynikające z prowadzenia sedentarnego stylu życia (bezczynności ruchowej);
- 5) systematycznie wykonuje ćwiczenia relaksacyjne, w tym ćwiczenia oddechowe; rozumie znaczenie ćwiczeń fizycznych dla obniżenia stresu;
- 6) przyjmuje prawidłową pozycję ciała podczas codziennych aktywności; regularnie wykonuje ćwiczenia ukierunkowane na kształtowanie prawidłowej postawy;
- 7) praktykuje techniki relaksacji przed zaśnięciem i stosuje zasady higieny snu; wyjaśnia znaczenie snu dla zdrowia fizycznego i psychicznego; określa zalecaną

długość snu dla osób w jego wieku; opisuje kluczowe czynniki wpływające na jakość snu, ze szczególnym uwzględnieniem negatywnego wpływu korzystania z urządzeń elektronicznych przed zaśnięciem.

4. Odżywianie.

Pytanie wiodące: Jak zdrowo się odżywiać, aby wspierać swój rozwój fizyczny ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki nieprawidłowej masy ciała?

Uczeń:

- 1) stosuje się do zaleceń zgodnych z talerzem zdrowego żywienia, ze szczególnym uwzględnieniem regularnego spożywania posiłków, w tym dużej ilości warzyw i owoców; dostosowuje wielkość porcji do swoich potrzeb; unika żywności niekorzystnej dla zdrowia (np. fast foodów, słodczy);
- 2) stosuje zasady zdrowego nawadniania; unika słodzonych napojów;
- 3) samodzielnie przygotowuje proste, zdrowe posiłki oraz zdrowe przekąski; wybiera produkty bogate w podstawowe składniki odżywcze;
- 4) uprawia rośliny jadalne w celu przygotowania zdrowych posiłków; wskazuje produkty pochodzenia roślinnego korzystne dla zdrowia;
- 5) rozpoznaje oznakowania na etykietach produktów spożywczych, w tym informacje o wartości odżywczej i alergenach, a także wyjaśnia ich znaczenie oraz zastosowanie w wyborze produktów; korzysta z wiarygodnych aplikacji mobilnych do analizy składu produktów;
- 6) ocenia świeżość produktów spożywczych; rozpoznaje oznaki psucia się żywności; stosuje podstawowe metody przechowywania żywności; szacuje zapotrzebowanie na produkty spożywcze, aby unikać ich marnotrawienia.

5. Zdrowie psychiczne.

Pytanie wiodące: Jak dbać o dobrostan psychiczny i emocjonalny, w tym poczucie własnej wartości i skuteczności?

Uczeń:

- 1) omawia pojęcie zdrowia psychicznego, czynniki je chroniące oraz te, które zwiększają ryzyko występowania zaburzeń psychicznych;

- 2) rozpoznaje i nazywa emocje u siebie i innych osób; omawia i stosuje konstruktywne sposoby radzenia sobie z emocjami, m.in. techniki uważności; omawia zasady pierwszej pomocy emocjonalnej;
- 3) omawia pojęcie stresu; wyjaśnia wpływ stresu na ciało, myśli, emocje, zdolności poznawcze; stosuje konstruktywne sposoby radzenia sobie ze stresem;
- 4) omawia pojęcie pozytywnej samooceny i pozytywnego obrazu siebie, a także wymienia sposoby ich budowania w swoim życiu;
- 5) omawia pojęcie postawy asertywnej; adekwatnie do sytuacji korzysta z asertywności; odróżnia, czym jest postawa asertywna, a czym agresywna i uległa;
- 6) omawia pojęcie przemocy; wymienia przykłady zachowań przemocowych, w tym przemoc fizyczną, psychiczną, rówieśniczą i cyberprzemoc; omawia sposoby reagowania na przemoc i wskazuje miejsca, w których można szukać pomocy, będąc osobą doświadczającą przemocy lub jej świadkiem;
- 7) omawia pojęcie zachowań autoagresywnych; wymienia konsekwencje zdrowotne związane z zachowaniami autoagresywnymi; wskazuje miejsca, w których można szukać pomocy;
- 8) omawia zagadnienie komunikacji werbalnej i niewerbalnej oraz ich znaczenie w relacjach interpersonalnych, w tym rówieśniczych, rodzinnych i innych; rozwija umiejętności komunikacyjne;
- 9) wskazuje miejsca uzyskania pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży, w tym telefony zaufania; omawia sytuacje wymagające reakcji osób dorosłych;
- 10) omawia potrzeby osób z zaburzeniami neurorozwojowymi, w tym z zaburzeniem ze spektrum autyzmu, ADHD, rozwojowymi zaburzeniami uczenia się, zaburzeniem rozwoju intelektualnego, oraz potrzeby osób z niepełnosprawnościami fizycznymi.

6. Zdrowie społeczne.

Pytanie wiodące: Jak budować relacje interpersonalne oparte na otwartości, zaufaniu i podmiotowości w otoczeniu rodzinnym, szkolnym, rówieśniczym i lokalnym?

Uczeń:

- 1) wyjaśnia pojęcia: koleżeństwo, przyjaźń, zauroczenie, zakochanie, miłość, a także rozpoznaje niewłaściwe zachowania w tych relacjach;

- 2) wymienia i omawia funkcje rodziny; opisuje przejawy jej prawidłowego funkcjonowania; omawia wartość rodziny w życiu osobistym człowieka;
- 3) omawia czynniki wpływające na atmosferę w rodzinie, zna prawa i obowiązki dziecka oraz rodziców;
- 4) omawia sposoby dbania o więzi rodzinne (relacje z matką, ojcem, rodzeństwem, dziadkami i dalszą rodziną);
- 5) opisuje zmiany mogące występować w rodzinach, w tym separację, rozwód, wejście rodziców w nowe związki, adopcję, rodzicielstwo zastępcze, pojawienie się rodzeństwa, chorobę i śmierć, a także wymienia sposoby radzenia sobie w takich sytuacjach.

7. Dojrzewanie.

Pytanie wiodące: Jak akceptować przemiany okresu dojrzewania oraz radzić sobie z jego wyzwaniami i kształtować pozytywny obraz własnego ciała?

Uczeń:

- 1) opisuje fizyczne, psychiczne, emocjonalne oraz społeczne zmiany występujące w okresie dojrzewania; omawia zmiany zachodzące w mózgu podczas dojrzewania oraz wpływ tych zmian na zachowanie nastolatków; wyjaśnia różnice między dojrzewaniem fizycznym a dojrzałością psychiczną;
- 2) identyfikuje zmiany dotyczące dojrzewania należące do normy medycznej, w tym różne tempo wzrostu, zmianę sylwetki, ginekomastię, nocne polucje, mutację, wzmożone pocenie się, zmianę zapachu, mimowolne erekcje, owłosienie, wzrost piersi, pojawienie się miesiączki, trądzik, a także odbiegające od normy medycznej, w tym przedwczesne lub opóźnione dojrzewanie, stulejkę, nieprawidłową wydzielinę z pochwy, nieprawidłowości związane z miesiączkowaniem;
- 3) wymienia i stosuje zasady higieny osobistej związanej ze zmianami okresu dojrzewania, higieny skóry twarzy, higieny całego ciała, w tym narządów płciowych; wymienia zasady użycia podpasek i tamponów;
- 4) omawia etapy cyklu miesięczkowego i jego wpływ na codzienne funkcjonowanie i samopoczucie.

8. Zdrowie seksualne

Pytanie wiodące: Jak kształtować pozytywną postawę wobec seksualności człowieka wraz z respektowaniem autonomii cielesnej swojej i innych osób?

Uczeń:

- 1) charakteryzuje pojęcia: zdrowie seksualne, seksualność i omawia ich rolę w życiu człowieka;
- 2) omawia budowę i podstawowe funkcje narządów płciowych wewnętrznych i zewnętrznych;
- 3) wyjaśnia proces zapłodnienia; wymienia najważniejsze fakty dotyczące przebiegu ciąży, porodu oraz opieki nad noworodkiem;
- 4) omawia zagadnienie autonomii cielesnej oraz to, w jaki sposób asertywnie o nią dbać; wymienia rodzaje zachowań dorosłego lub rówieśnika, które są przekroczeniem granic intymnych; wyszukuje przepisy prawne dotyczące ochrony seksualności osób poniżej 15 roku życia, w tym art. 200 i art. 202 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 17, 1228, 1907 i 1965); omawia możliwości uzyskania pomocy w sytuacji zagrożenia;
- 5) wymienia stereotypy płciowe oraz wyjaśnia ich wpływ na funkcjonowanie człowieka.

9. Zdrowie środowiskowe.

Pytanie wiodące: Jak środowisko naturalne i jego zanieczyszczenia wpływają na zdrowie publiczne i indywidualne?

Uczeń:

- 1) omawia wpływ jakości środowiska naturalnego na zdrowie człowieka, w tym zanieczyszczenia powietrza i wód, zmniejszenie ilości terenów zielonych, zmiany klimatu; wyjaśnia, jak wzrost średniej globalnej temperatury wpływa na zdrowie i warunki życia człowieka – moduł klimatyczny;
- 2) sprawdza aktualny stan zanieczyszczenia powietrza przy użyciu technologii informacyjno-komunikacyjnych (np. specjalistycznych aplikacji mobilnych) oraz podaje przykłady ograniczania jego poziomu w swoim otoczeniu – moduł klimatyczny;
- 3) wyjaśnia, dlaczego kontakt z naturą jest istotny dla zdrowia; wyjaśnia, czym jest odpowiedzialność za zwierzęta domowe, jak również za dziką przyrodę i ekosystemy – moduł klimatyczny;

- 4) sprawdza natężenie hałasu przy użyciu technologii informacyjno-komunikacyjnych (np. specjalistycznych aplikacji mobilnych) oraz podaje przykłady ograniczania jego poziomu w swoim otoczeniu; wyjaśnia zasady profilaktyki niedosłuchu;
- 5) podejmuje działania proekologiczne, aby poprawić stan środowiska naturalnego i własne zdrowie – moduł klimatyczny.

10. Internet i profilaktyka uzależnień.

Pytanie wiodące: Co należy wiedzieć na temat bezpiecznego korzystania z Internetu i zagrożeń związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych?

Uczeń:

- 1) przestrzega zasad higieny cyfrowej; omawia definicje zjawiska: niebieskiego światła, szyi SMS-owej, krótkowzroczności w kontekście nadużywania urządzeń ekranowych; omawia różnice między relacjami międzyludzkimi bez użycia oraz z użyciem technologii i urządzeń elektronicznych;
- 2) omawia zagrożenia wynikające z niewłaściwego używania technologii informacyjno-komunikacyjnych, w tym cyberprzemoc, hejt, mowę nienawiści, kreowanie cyberrzeczywistości, zjawisko patostreamingu, uzależnienie od Internetu i gier komputerowych oraz niebezpieczne kontakty w sieci, m.in. uwodzenie w sieci (grooming); omawia korzyści i zagrożenia związane ze sztuczną inteligencją oraz wirtualną rzeczywistością (VR).
- 3) omawia korzyści wynikające z przestrzegania „domowych zasad ekranowych”.
- 4) mawia zagrożenia związane z zażywaniem substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu, wyrobów tytoniowych, napojów energetyzujących.
- 5) omawia sposoby reagowania w sytuacjach występowania zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu i zażywaniem substancji psychoaktywnych, w tym ze spożywaniem alkoholu, używaniem wyrobów tytoniowych, spożywaniem napojów energetyzujących, a także wymienia sposoby uzyskania pomocy specjalistycznej w tym zakresie.
- 6) formułuje argumenty dotyczące korzyści wynikających z niezazywania substancji psychoaktywnych, w tym niespożywania alkoholu, nieużywania wyrobów tytoniowych, niespożywania napojów energetyzujących.

1. Wartości i postawy.

Pytanie wiodące: Jak kształtować postawy i wartości związane z godnością, szacunkiem oraz prospołecznym podejściem do zdrowia i troską o środowisko naturalne?

Uczeń:

- 1) rozumie, że godność człowieka stanowi fundamentalną wartość na wszystkich etapach jego życia;
- 2) potrafi w imię godności i ludzkiego szacunku akceptować człowieka bez względu na jego indywidualne cechy, choroby, niepełnosprawności;
- 3) rozumie, że zdrowie stanowi wartość nadrzędną w różnych kręgach kulturowych;
- 4) dba o poczucie własnej sprawczości w odniesieniu do zdrowia własnego i innych osób oraz stanu środowiska naturalnego i klimatu – moduł klimatyczny;
- 5) przyjmuje postawę prospołeczną w odniesieniu do zdrowia innych osób; rozumie ideę zachowań prozdrowotnych w kontekście zdrowia publicznego, w tym donacji krwi, szczepień ochronnych, badań profilaktycznych oraz unikania zażywania substancji psychoaktywnych; rozumie, na czym polega kultura wolontariatu i ma świadomość, że służy ona dobru innych osób, w tym działaniom na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

2. Zdrowie fizyczne.

Pytanie wiodące: Jak zapobiegać najczęstszym chorobom cywilizacyjnym i zakaźnym oraz jak budować empatyczną postawę wobec osób z chorobami przewlekłymi i niepełnosprawnościami?

Uczeń:

- 1) omawia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie; wyjaśnia, w jaki sposób sam może wpływać na zdrowie;
- 2) wyjaśnia, czym są choroby zakaźne, jakie są drogi ich przenoszenia, w tym droga kropelkowa, płciowa, przez krew, przez kontakt, a także wyjaśnia, jak można ograniczyć ryzyko zakażenia; opisuje objawy najczęstszych chorób zakaźnych oraz wymienia, które z nich mogą być groźne; wymienia objawy sepsy; wyjaśnia, czym są antybiotyki, czym jest antybiotykoodporność i zagrożenia z niej wynikające;
- 3) stosuje zasady epidemiologicznej profilaktyki; wyjaśnia, czym są epidemie i pandemie oraz jak do nich dochodzi;

- 4) wyjaśnia znaczenie szczepień w przeszłości i obecnie; rozróżnia szczepienia obowiązkowe i zalecane; omawia, czym są ruchy antyszczepionkowe, czym jest dezinformacja o szczepieniach i jak ją rozpoznać;
- 5) opisuje podstawowe mierniki zdrowia fizycznego oraz ich wartości referencyjne dla swojego wieku, w tym wskaźnik masy ciała (BMI), ciśnienie tętnicze krwi, tętno, stężenie glukozy we krwi, profil lipidowy; za pomocą aparatu automatycznego mierzy tętno oraz ciśnienie tętnicze krwi w spoczynku i po wysiłku fizycznym, a także wyjaśnia znaczenie monitorowania tych parametrów przez całe życie;
- 6) identyfikuje przeszkody społeczne, techniczne i architektoniczne w życiu osób z niepełnosprawnością oraz podaje przykłady rozwiązań pozwalających na tworzenie przestrzeni przyjaznej osobom z niepełnosprawnością.

Fakultatywne efekty uczenia się:

- 1) wymienia choroby przenoszone przez zwierzęta na ludzi oraz sposoby ochrony przed nimi; opisuje, jak usunąć kleszcza;
- 2) omawia najczęstsze choroby przewlekłe i cywilizacyjne (np. otyłość, nadciśnienie tętnicze, różne typy cukrzycy, zaburzenia lipidowe, choroby nerek, choroby wątroby, choroby serca, alergie, nowotwory, zaburzenia psychiczne, choroby otępienne); opisuje wyzwania osób żyjących z chorobami przewlekłymi; prezentuje postawę opartą na zrozumieniu problemów stojących przed osobami chorymi przewlekle.

3. Aktywność fizyczna.

Pytanie wiodące: Jak promować aktywny styl życia, zastępować bezruch ruchem, korzystać z aktywnego transportu oraz podejmować aktywność fizyczną, aby zapobiegać chorobom?

Uczeń:

- 1) promuje aktywność fizyczną, inicjując, organizując i uczestnicząc w różnorodnych wydarzeniach, projektach i wyzwaniach, które zachęcają do aktywności fizycznej; angażuje społeczność szkolną i lokalną do wykonywania regularnych ćwiczeń; wyjaśnia korzyści zdrowotne wynikające z aktywności fizycznej w kontekście profilaktyki chorób;

- 2) planuje i monitoruje własną 24-godzinną aktywność, w tym aktywność fizyczną, wypoczynek i sen, także z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- 3) regularnie wykonuje ćwiczenia, które wspierają prawidłową postawę ciała oraz zapobiegają bólom pleców i dysfunkcjom mięśni dna miednicy;
- 4) zastępuje bezruch ruchem w codziennych czynnościach (np. wybiera schody zamiast windy) oraz systematycznie korzysta z aktywnego transportu (np. chodzenie pieszo, jazda na rowerze); uzasadnia znaczenie aktywnego stylu życia dla zdrowia fizycznego, psychicznego oraz środowiska naturalnego;
- 5) korzysta z różnych metod hartowania organizmu; wymienia różne metody i korzyści zdrowotne hartowania organizmu.

Fakultatywne efekty uczenia się:

- 1) formułuje argumenty na temat korzyści zdrowotnych wynikających z aktywności fizycznej w kontekście profilaktyki wybranych chorób niezakaźnych (np. otyłości, chorób sercowo-naczyniowych, cukrzycy typu 2, zaburzeń metabolicznych, niepłodności, zwyrodnienia stawów i osteoporozy, depresji i innych zaburzeń psychicznych); wyjaśnia krótko- oraz długoterminowe konsekwencje zdrowotne wynikające z braku aktywności fizycznej;
- 2) formułuje argumenty na temat motywów uczestnictwa w aktywności fizycznej, a także omawia bariery i sposoby ich pokonywania; omawia znaczenie aktywności fizycznej dla rozwoju psychospołecznego.

4. Odżywianie.

Pytanie wiodące: Jak samodzielnie planować i komponować zbilansowane posiłki oraz przeciwdziałać niezdrowym zachowaniom żywieniowym?

Uczeń:

- 1) samodzielnie planuje i komponuje zbilansowane posiłki zgodnie z zaleceniami talerza zdrowego żywienia, w tym z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych (np. wiarygodnych aplikacji mobilnych, programów komputerowych);
- 2) przygotowuje napój izotoniczny oraz posiłki przedwysiłkowe i powysiłkowe;

- 3) wymienia konsekwencje zdrowotne wynikające z niewłaściwego odżywiania (np. nadwagę, otyłość, insulinooporność, cukrzycę typu 2, choroby układu krążenia); omawia znaczenie diety w kontekście chorób autoimmunologicznych (np. celiakię, cukrzycę typu 1, Hashimoto) i alergii pokarmowych;
- 4) opisuje negatywne skutki stosowania nieprawidłowych diet, nadużywania suplementów, spożywania napojów energetyzujących oraz stosowania środków dopingujących.

5. Zdrowie psychiczne.

Pytanie wiodące: Jakie są uwarunkowania zdrowia psychicznego i emocjonalnego oraz czynników je chroniących?

Uczeń:

- 1) omawia zależność między emocjami, myślami a objawami fizycznymi i zachowaniem;
- 2) analizuje swoje zachowanie, uczucia i potrzeby w różnych sytuacjach pod kątem budowania poczucia własnej wartości;
- 3) dba o pozytywny obraz własnego ciała; analizuje, jaki wpływ na obraz ciała mają m.in. Internet oraz media społecznościowe;
- 4) stosuje zasady pierwszej pomocy emocjonalnej wobec osób ze swojego otoczenia.

Fakultatywne efekty uczenia się:

- 1) identyfikuje czynniki indywidualne i środowiskowe mające wpływ na własny dobrostan i stosuje adekwatne techniki radzenia sobie z trudnościami;
- 2) omawia potrzeby osób z zaburzeniami psychicznymi występującymi najczęściej w okresie dojrzewania, w tym z zaburzeniami depresyjnymi, lękowymi, psychotycznymi, odżywiania (bulimią, anoreksją), dysmorfofobią.

6. Zdrowie społeczne.

Pytanie wiodące: Jak rozwijać relacje interpersonalne oparte na otwartości, zaufaniu i podmiotowości w otoczeniu rodzinnym, szkolnym, rówieśniczym i lokalnym?

Uczeń:

- 1) opisuje oznaki zakochania; odróżnia zakochanie od popędu seksualnego oraz od miłości, a także miłość młodzieńczą od miłości dojrzałej;

- 2) nawiązuje i utrzymuje relacje, dbając o swoje potrzeby, jednocześnie szanując potrzeby innych osób; rozumie swoją rolę w budowaniu pozytywnej atmosfery w rodzinie;
- 3) rozpoznaje manipulację w najbliższym otoczeniu oraz asertywnie na nią reaguje;
- 4) omawia sposoby rozwiązywania problemów i konfliktów, w tym alternatywne metody rozwiązywania sporów, w szczególności mediacje.

6. Dojrzewanie.

Pytanie wiodące: Jak w okresie dojrzewania troszczyć się o swoje ciało?

Uczeń:

- 1) omawia cele rozwojowe i wyzwania etapu dojrzewania oraz kolejnych etapów życia człowieka, w tym menopauzy, andropauzy, starości;
- 2) omawia czynniki wpływające na prawidłowy rozwój płciowy; monitoruje stan swojego ciała oraz identyfikuje możliwe nieprawidłowości i urazy układu moczowo-płciowego, w tym endometriozę, adenomiozę, zespół policystycznych jajników, nietrzymanie moczu, skręt jądra, złamanie prącia, wnetrostwo, spodziectwo, załupek;
- 3) charakteryzuje dostępne na rynku produkty menstruacyjne; wyjaśnia zjawisko ubóstwa menstruacyjnego i sposoby przeciwdziałania mu.

8. Zdrowie seksualne.

Pytanie wiodące: Jakie znaczenie ma seksualność w życiu człowieka między innymi w kontekście rozumienia i respektowania autonomii cielesnej własnej oraz innych osób?

Uczeń:

- 1) wyjaśnia pozytywne znaczenie ludzkiej seksualności; omawia pojęcie popędu seksualnego i jego zmian w okresie dojrzewania; wymienia powody podjęcia aktywności seksualnej oraz konsekwencje z nią związane; rozumie rolę odpowiedzialności w odniesieniu do seksualności w życiu człowieka;
- 2) omawia pojęcie orientacji psychoseksualnej i kierunki jej rozwoju; wyjaśnia pojęcia związane z tożsamością płciową;
- 3) omawia kryteria świadomej zgody; identyfikuje elementy seksualizacji oraz presji związanej z podjęciem aktywności seksualnej obecne w mediach społecznościowych, środkach masowego przekazu, kulturze młodzieżowej oraz we

własnym otoczeniu, a także wymienia sposoby przeciwdziałania im i radzenia sobie z nimi; omawia elementy dojrzałego, świadomego i odpowiedzialnego przygotowania się do inicjacji seksualnej; wymienia konsekwencje przedwczesnej inicjacji seksualnej;

- 4) charakteryzuje metody antykoncepcji (mechaniczne, hormonalne, chemiczne, naturalne);
- 5) rozróżnia formy przemocy seksualnej, w tym molestowania seksualnego, a także omawia sposoby reagowania, gdy sam jej doświadcza lub gdy doświadczają jej inni; identyfikuje miejsca, w których można uzyskać pomoc.

Fakultatywne efekty uczenia się:

- 1) wymienia infekcje i choroby przenoszone drogą płciową, w tym kiłę, rzeżączkę, chłamydiozę, zakażenie wirusem HPV, HBV, HCV, HIV i HSV; wymienia uniwersalne zasady profilaktyki infekcji i chorób przenoszonych drogą płciową; rozpoznaje objawy wymagające interwencji lekarskiej;
- 2) wymienia specjalności zawodowe zajmujące się tematem seksualności człowieka i zdrowia reprodukcyjnego (ginekologię, urologię, andrologię, seksuologię, dermatologię i wenerologię, proktologię, endokrynologię, położnictwo, fizjoterapię uroginekologiczną, farmację).

9. Zdrowie środowiskowe.

Pytanie wiodące: Jak rozpoznać i ocenić poziom zagrożeń zdrowotnych związanych z degradacją środowiska naturalnego oraz zmianą klimatu i jakie działania mogą pomóc w minimalizowaniu tych zagrożeń dla zdrowia człowieka?

Uczeń:

- 1) opisuje, jak zmiany klimatu i degradacja środowiska naturalnego wpływają na zdrowie indywidualne i publiczne, wymienia choroby, które mogą być ich wynikiem, w tym zaburzenia psychiczne, choroby układu oddechowego, układu sercowo-naczyniowego, choroby skóry, a także wskazuje negatywne następstwa ekstremalnych zjawisk pogodowych dla zdrowia – moduł klimatyczny;
- 2) wyjaśnia, jak utrata bioróżnorodności wpływa na zdrowie indywidualne i zdrowie publiczne – moduł klimatyczny;

- 3) realizuje działania na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego; uczestniczy w działaniach promujących zdrowie środowiskowe – moduł klimatyczny.

10. Internet i profilaktyka uzależnień.

Pytanie wiodące: Jak identyfikować zachowania ryzykowne u siebie i innych osób w zakresie szkodliwego korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych, zażywania substancji psychoaktywnych oraz występowania uzależnień behawioralnych?

Uczeń:

- 1) opisuje specyfikę cyfrowych relacji i zachowań; wymienia konsekwencje nadmiernego dzielenia się informacjami osobistymi w Internecie oraz konsekwencje odbioru niewłaściwych treści, takich jak patostreaming, internetowe wyzwania (challenge);
- 2) analizuje własną aktywność w Internecie pod kątem potencjalnych zagrożeń (np. cyberprzemocy, hejtu i mowy nienawiści, sekstingu, korzystania z pornografii, uzależnienia od mediów społecznościowych i gier komputerowych);
- 3) wymienia konsekwencje zdrowotne i psychospołeczne zażywania substancji psychoaktywnych (np. spożywania alkoholu, używania wyrobów tytoniowych, zażywania narkotyków, nowych substancji psychoaktywnych, leków przyjmowanych w celach innych niż wskazania medyczne, niezgodnie z zaleceniami lekarza i potrzebami zdrowotnymi) oraz korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych w szkodliwy dla siebie oraz najbliższego otoczenia sposób;
- 4) wykorzystuje sposoby chroniące przed szkodliwym korzystaniem z technologii informacyjno-komunikacyjnych i przed zażywaniem substancji psychoaktywnych (np. spożywaniem alkoholu, używaniem wyrobów tytoniowych, zażywaniem narkotyków, nowych substancji psychoaktywnych, leków przyjmowanych w celach innych niż wskazania medyczne, niezgodnie z zaleceniami lekarza i potrzebami zdrowotnymi), a także stosuje postawę asertywną i nie ulega presji otoczenia.

Fakultatywne efekty uczenia się:

- 1) formułuje argumenty zachęcające do unikania ryzykownych zachowań wpływających na rozwój uzależnień;

- 2) realizuje działania promujące higienę cyfrową i styl życia wolny od ryzykownych zachowań we współpracy ze środowiskiem rówieśniczym, rodzinnym, szkolnym i lokalnym.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Uczeń realizuje w każdym roku szkolnym przynajmniej 2 doświadczenia edukacyjne wybrane samodzielnie lub z nauczycielem.

Klasy IV–VI

Uczniowie:

- 1) w grupie przygotowują plany pozaszkolnych aktywności fizycznych. W trakcie roku szkolnego, pod kierunkiem nauczyciela realizują przygotowane plany, a następnie podsumowują ten proces;
- 2) samodzielnie wyszukują przepisu zdrowego posiłku, wybierają produkty, przygotowują posiłek. Analizują go pod kątem wartości odżywczych i prezentują jego wyniki w formie ustalonej z nauczycielem;
- 3) przez ustalony z nauczycielem czas prowadzą dziennik, w którym dokonują pozytywnej autorefleksji – zapisują lub w inny sposób przedstawiają swoje osiągnięcia i powody do dumy;
- 4) w grupie przygotowują i wykonują przedstawienie na temat związany z przyjmowaniem i pełnieniem różnych ról społecznych;
- 5) przez ustalony z nauczycielem czas prowadzą dziennik, w którym zapisują swoje obserwacje i refleksje na temat zmian zachodzących w nim w okresie dojrzewania;
- 6) pracując w grupie tworzą prace z wykorzystaniem różnych środków wyrazu (np. komiks, plakat opowiadanie) na temat stawiania granic;
- 7) samodzielnie lub w grupie tworzą mapę swojej okolicy, zaznaczając miejsca, które sprzyjają budowaniu zdrowych nawyków (np. parki, skwery, ścieżki rowerowe) oraz miejsca, w których przebywanie może szkodzić zdrowiu (np. ruchliwe ulice, miejsca bez zieleni);
- 8) przez czas ustalony z nauczycielem prowadzą ewidencję czasu aktywności w Internecie, podsumowują ten proces i tworzą listę własnych sposobów na ograniczenie czasu spędzanego w sieci.

Klasy VII i VIII

Uczniowie:

- 1) przygotowują i biorą udział w debacie na wybrany temat dotyczący zdrowia;
- 2) przez ustalony z nauczycielem czas monitorują spożywane posiłki, ich kaloryczność oraz zawartość składników odżywczych. Dokonują podsumowania i formułują wnioski o wpływie tej diety na własne zdrowie i samopoczucie;
- 3) samodzielnie lub w grupie wyszukują dostępnych stacjonarnie lub przez Internet miejsc, które oferują nastolatkom wsparcie w sytuacjach trudności;
- 4) indywidualnie lub w grupie przygotowują i prowadzą prostą kampanię informacyjną dotyczącą wyzwań zdrowotnych okresu dojrzewania;
- 5) samodzielnie lub w grupie krytycznie analizują wybrane wspólnie z nauczycielem przekazy medialne pod kątem obecności seksualizacji i presji seksualnej i formułują wnioski na temat ich szkodliwości. Wyniki analizy prezentują w formie ustalonej z nauczycielem;
- 6) w grupie przygotowują i przeprowadzają zajęcia dotyczące wybranego aspektu zdrowia dla młodszych klas;
- 7) przeprowadzają wywiad z osobą zajmującą się profilaktyką uzależnień lub innym ekspertem zajmującym się zdrowiem. Utrwalają wywiad w wybranej formie i prezentują wnioski z rozmowy w formie ustalonej z nauczycielem.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej edukacji zdrowotnej

Ze względu na cele edukacji zdrowotnej przedmiot powinien mieć charakter praktyczny oraz wykorzystywać nowoczesne, aktywizujące metody nauczania. Do realizacji edukacji zdrowotnej rekomendowane jest wykorzystanie aktywnych form pracy z dziećmi i młodzieżą pozwalających na pogłębienie tematu, pracę warsztatową czy podzielenie się własnymi przemyśleniami.

Realizacja celów przedmiotu powinna być wspierana korzystaniem z nowoczesnych technologii (np. wiarygodnych aplikacji mobilnych). Pomocna może być współpraca z nauczycielami innych przedmiotów, takich jak przyroda, wychowanie fizyczne, biologia, ale także język polski czy informatyka w kontekście poruszanych treści czy wspólnie planowanych doświadczeń edukacyjnych.

Z uwagi na specyfikę celów kształcenia w nauczaniu edukacji zdrowotnej najlepiej sprawdzą się następujące metody i techniki pracy: praca w grupach, burza mózgów, metaplan, dyskusja, różne formy debat, metoda studiów przypadku i drama.

ETYKA

Cele nauczania

1. Podejmowanie refleksji moralnej.
2. Rozwijanie wrażliwości aksjologicznej i interioryzacja wartości.
3. Rozwijanie postawy dialogicznej.
4. Rozwijanie sprawczości i odpowiedzialności moralnej.
5. Rozwijanie postaw szacunku i troski o dobro własne, innych oraz przyrody.
6. Rozwijanie kompetencji poznawczych i językowych ważnych w refleksji moralnej.

Specyfika i struktura przedmiotu

Edukacja etyczna w szkole odgrywa istotną rolę w procesie wspierania ucznia w integralnie pojętym rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju moralnego. Lekcje etyki służą przede wszystkim rozwijaniu postaw, kompetencji i sprawczości uczniów, kluczowych dla harmonijnego funkcjonowania w społeczeństwie i dbania o własny dobrostan.

Odmienne rozumienia przedmiotu etyki, a także jej dyskusyjny status jako wiedzy przekładają się na wyjątkowo szeroki zakres jej zagadnień. Dlatego, formułując efekty uczenia się, zdecydowano się na istotne ograniczenie treści o charakterze akademickim i położenie nacisku na ideę dialogiczności. Fundamentem podstawy jest przekonanie, że lekcje etyki powinny stwarzać możliwość uczenia się przez doświadczenia, spośród których kluczową rolę odgrywa dialog prowadzony z innymi. Taka formuła ma szczególne znaczenie dla rozwoju pożądanых sprawności intelektualnych i moralnych.

Etyka w klasach IV–VIII jest przedmiotem nieobowiązkowym. Biorąc pod uwagę komplikacje związane ze zmienną liczbą uczniów w grupach i koniecznością łączenia klas, podstawę programową zaprojektowano w taki sposób, by poszczególne efekty uczenia się można było realizować w różnych konfiguracjach i na różnych etapach kształcenia. Umożliwia to nauczycielowi uwzględnienie specyfiki i potrzeb grupy przy planowaniu i realizacji lekcji.

Efekty uczenia się zebrano w ośmiu działach, spośród których pierwszy pełni funkcję narzędziową i propedeutyczną w stosunku do pozostałych. Treści umieszczone w dalszych

częściach podstawy programowej koncentrują się na różnorodnych relacjach: z samym sobą, z innymi, ze wspólnotą, z wiedzą, ze światem cyfrowym, z przyrodą i ze sferą sacrum. Kolejność działów i poszczególnych efektów nie wymusza realizacji podstawy w określonej kolejności. W każdym dziale, w którym uwzględnia się efekty fakultatywne, nauczyciel jest zobowiązany zrealizować co najmniej jeden taki efekt. Takie samo rozwiązanie dotyczy fakultatywnych doświadczeń edukacyjnych – wymagana jest realizacja co najmniej jednego spośród wszystkich zaproponowanych.

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Człowiek w świecie dobra i zła – przyborek etyki.

Pytanie wiodące: Jak myśleć i rozmawiać o dobru i złu?

Uczeń:

- 1) charakteryzuje etykę jako naukę o moralności i jako sztukę dobrego życia, a także wyjaśnia różnice między moralnością, prawem stanowionym, obyczajowością i religią;
- 2) rozważa różne odpowiedzi na podstawowe pytanie etyczne: „Jak należy żyć?”;
- 3) dyskutuje o roli etyki w życiu człowieka oraz relacjach między moralnością, szczęściem i sensem życia;
- 4) stosuje do opisu i analizy zagadnień moralnych następujące terminy: doświadczenie moralne, sprawczość moralna, dylemat moralny, konflikt moralny, wina moralna, działanie, podmiot działania, adresat działania, decyzja, intencja, skutek, motywacja;
- 5) charakteryzuje i stosuje w dyskusji następujące pojęcia dotyczące wartości i postaw: dobro moralne, roztropność, sprawiedliwość, umiarkowanie, odwaga, miłość, szczęście, szacunek, troska, solidarność, odpowiedzialność, wolność, godność, prawda, piękno, życie, zdrowie, wiedza;
- 6) analizuje i ocenia działania lub postawy, stosując różne kryteria moralnego wartościowania, m.in. „złotą regułę”, zasadę niekrzywdzenia i zasadę użyteczności, oraz następujące terminy: działanie nakazane, działanie zakazane, działanie dozwolone, zasada moralna, obowiązek moralny, cnota moralna, wada moralna, charakter moralny;
- 7) w ramach prowadzonej przez siebie refleksji moralnej korzysta z podstawowych modeli etycznych: deontologicznego, konsekwencjalistycznego, aretologicznego, bez konieczności posługiwania się tymi terminami;

- 8) przy opisie doświadczeń moralnych posługuje się nazwami uczuć i emocji;
- 9) rozpoznaje i analizuje problemy moralne, w tym konflikty i dylematy moralne, oraz proponuje sposoby ich rozwiązania;
- 10) dyskutuje na temat związku między rozwojem moralnym człowieka a dojrzałością intelektualną i emocjonalną;
- 11) charakteryzuje postawę dialogiczności i podaje przykłady zachowań będących i niebędących jej wyrazem;
- 12) stosuje reguły efektywnej komunikacji: regułę akceptacji rozmówcy, regułę aktywnego i życzliwego słuchania, regułę odpowiedzialności za wypowiedzane słowa, wyrażającą się w wypowiedzaniu twierdzeń istotnych, wiarygodnych i sformułowanych w zrozumiały sposób;
- 13) stosuje w codziennym życiu zasady komunikacji bez przemocy;
- 14) podczas tworzenia wypowiedzi stosuje umiejętności logiczno-językowe, takie jak: wyjaśnianie terminów, formułowanie pytań, uzasadnianie przekonań, w tym argumentowanie.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) rozpoznaje i rozważa problematykę moralną w wybranych tekstach kultury, a także ocenia decyzje, działania i postawy postaci w nich występujących;
- 2) wykorzystuje podstawowe metody tworzenia argumentów i ocenia argumenty pod kątem poprawności i mocy perswazyjnej;
- 3) charakteryzuje wybrane błędy poznawcze i logiczno-językowe i rozpoznaje je w wypowiedziach dotyczących zagadnień etycznych;
- 4) charakteryzuje dwa modele rozwoju moralnego: L. Kohlberga i C. Gilligana, oraz wykorzystuje je w analizie przekonań i działań, w tym swoich własnych;
- 5) rozważa spór między relatywizmem a obiektywizmem etycznym i zajmuje w tym sporze stanowisko;
- 6) charakteryzuje zjawisko amoralizmu, podaje przykłady zachowań amoralnych i wskazuje sposoby zapobiegania im;
- 7) wykorzystuje pojęcia i twierdzenia charakterystyczne dla wybranych stanowisk etycznych, w szczególności: Sokratesa, Arystotelesa, Tomasza z Akwinu, I. Kanta, J.S. Milla i T. Kotarbińskiego, do analizowania i oceniania przykładowych problemów moralnych;

8) tworzy pisemną wypowiedź argumentacyjną dotyczącą zagadnień etycznych.

2. Człowiek w relacji do siebie.

Pytanie wiodące: Jak kształtować własną tożsamość i dbać o swój dobrostan?

Uczeń:

- 1) charakteryzuje różne wymiary tożsamości człowieka jako niepowtarzalnej osoby, w tym wymiar moralny;
- 2) rozważa zagadnienie godności jako źródła należnego człowiekowi szacunku i przysługujących mu praw;
- 3) odróżnia zachowania będące i niebędące wyrazem szacunku i troski wobec siebie;
- 4) dyskutuje o roli odpowiedzialności za siebie i podaje przykłady zachowań będących i niebędących jej wyrazem;
- 5) odróżnia zachowania asertywne od agresywnych i uległych i wyjaśnia ich związek z dbaniem o siebie;
- 6) wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na własną autonomię i sprawczość;
- 7) wyjaśnia, czym jest sumienie i jaką pełni funkcję w życiu moralnym człowieka oraz kształtuje je poprzez analizę i ocenę własnych działań lub zamierzeń;
- 8) rozważa pytania: „Kim jestem?”, „Czego potrzebuję?”, „Czego pragnę?”, „Co jest dla mnie ważne?”, „Czym się kieruję w moim postępowaniu?”;
- 9) rozważa swoje mocne i słabe strony oraz podaje przykłady działań na rzecz własnego rozwoju;
- 10) na podstawie własnego doświadczenia podaje przykłady moralnie akceptowalnych celów i środków do ich osiągnięcia.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) dyskutuje na temat sokratejskiego hasła „Poznaj samego siebie” i rozważa związek między samopoznaniem a troską o siebie;
- 2) dyskutuje na temat wybranych starożytnych koncepcji szczęścia, np.: sokratejskiej, platońskiej, arystotelesowskiej, cyrenejskiej, cynickiej, epikurejskiej i stoickiej;
- 3) rozważa, czy należy zaspokajać wszystkie swoje pragnienia;
- 4) dyskutuje o odwadze, brawurze i tchórzostwie oraz podaje przykłady odnośnych zachowań;

- 5) dyskutuje na wybrane tematy związane z dobrostanem, np.: samotności, nudy, samorealizacji, dbania o zdrowie i życie, samoakceptacji, wybaczenia sobie.

3. Człowiek w relacji z innymi.

Pytanie wiodące: Jak budować i pielęgnować relację z drugim człowiekiem?

Uczeń:

- 1) wyjaśnia, dlaczego szacunek jest podstawą relacji dialogicznej;
- 2) rozważa pojęcie wolności, jej znaczenie i granice w relacjach z innymi;
- 3) dyskutuje o roli i wpływie emocji i uczuć na kształtowanie relacji z drugim człowiekiem;
- 4) analizuje czynniki, które odgrywają istotną rolę w tworzeniu udanych relacji międzyludzkich;
- 5) dyskutuje o znaczeniu bliskich relacji, w tym koleżeństwa, przyjaźni i miłości;
- 6) rozważa rolę dialogu i kompromisu w tworzeniu relacji z drugim człowiekiem;
- 7) dyskutuje o formach przemocy w relacjach i sposobach przeciwdziałania jej oraz reaguje na dostrzeżone przejawy przemocy;
- 8) dyskutuje o różnych rodzajach kłamstwa i ich wpływie na relacje;
- 9) dyskutuje o roli autorytetu w życiu człowieka;
- 10) na podstawie codziennych doświadczeń dyskutuje o roli błędów i wybaczeniu w relacjach z innymi.

4. Człowiek w relacji do wspólnoty.

Pytanie wiodące: Jak budować wspólnotę i w niej funkcjonować?

Uczeń:

- 1) wyjaśnia, co to znaczy, że człowiek jest istotą społeczną, oraz charakteryzuje podstawowe wspólnoty, do których należy: rodzinę, klasę, szkołę, państwo;
- 2) odróżnia działania sprawiedliwe od niesprawiedliwych, uzasadnia swoją ocenę i podaje przykłady odnośnych działań na podstawie codziennego doświadczenia;
- 3) odróżnia postawy prowspólnotowe, takie jak solidarność i sprzeciw wobec zła, od antywspólnotowych, np. oportunistów;
- 4) dyskutuje o roli zaufania w relacjach społecznych;
- 5) podaje przykłady zachowań będących i niebędących wyrazem odpowiedzialności i troski o dobro wspólne, a także podejmuje działania prowspólnotowe;

- 6) rozważa problematykę tolerancji, podaje przykłady zachowań dyskryminacyjnych i proponuje sposoby przeciwdziałania im;
- 7) wyjaśnia, czym jest wielokulturowość i dyskutuje na temat jej roli w życiu społecznym;
- 8) rozważa, czym jest patriotyzm, podaje współczesne przykłady zachowań patriotycznych i dyskutuje, co to znaczy być dobrym obywatelem;
- 9) rozważa ideę praw człowieka, a także na podstawie własnego doświadczenia wskazuje aspekty życia społecznego, dla których prawa te są istotne;
- 10) dyskutuje o znaczeniu bezinteresownego działania na rzecz innych, podaje przykłady działań wolontariackich i ich roli w aktywnym budowaniu wspólnoty.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) wyjaśnia zasadę sprawiedliwości sformułowaną przez J. Rawlsa i stosuje ją do oceny relacji pomiędzy jednostkami a wspólnotą;
- 2) rozważa zagadnienie kar i nagród oraz psychologiczne, społeczne i moralne skutki ich stosowania w kontekście wychowania;
- 3) rozważa skutki postaw egoizmu, egotyzmu, egocentryzmu dla jakości wspólnoty;
- 4) wyjaśnia spór między zwolennikami indywidualizmu i kolektywizmu oraz rozważa argumenty zwolenników tych stanowisk w kontekście pytania o dobre życie;
- 5) wskazuje przejawy nierówności społecznych w otaczającym świecie i podejmuje refleksję nad ich moralnym znaczeniem.

5. Człowiek w relacji do wiedzy.

Pytanie wiodące: Jakie znaczenie ma wiedza w dobrym życiu?

Uczeń:

- 1) wyjaśnia różnice między wiedzą a informacją;
- 2) wyjaśnia, na czym polega wartość wiedzy rozpatrywanej jako środek do celu i jako cel sam w sobie;
- 3) formułuje wypowiedzi na temat swoich zainteresowań, ulubionych przedmiotów szkolnych, a także talentów i predyspozycji;
- 4) na przykładach z doświadczeń codziennych wskazuje warunki, w jakich błąd odgrywa pozytywną rolę w procesie zdobywania wiedzy;

- 5) formułuje ocenę moralną rozpowszechnionych zjawisk związanych z kształceniem w szkole, w szczególności ściągania i plagiatu;
- 6) odróżnia informacje wiarygodne od niewiarygodnych i wskazuje racje dokonanego odróżnienia;
- 7) odróżnia poznanie naukowe od pozanaukowego, np. poznania zdroworozsądkowego;
- 8) odróżnia wypowiedzi o charakterze manipulacyjnym od perswazyjnych wypowiedzi argumentacyjnych;
- 9) rozpoznaje przykładowe działania o charakterze dezinformacji, w tym dezinformacji cyfrowej, oraz formułuje i uzasadnia jej moralną ocenę;
- 10) wymienia podstawowe sposoby weryfikacji informacji, takie jak odwołanie do wiarygodnych źródeł drukowanych i cyfrowych.

6. Człowiek w relacji do świata cyfrowego.

Pytanie wiodące: Jak odpowiedzialnie funkcjonować w świecie cyfrowym?

Uczeń:

- 1) wyjaśnia, dlaczego zachowania w świecie cyfrowym są przedmiotem ocen moralnych;
- 2) rozważa sposoby ochrony osób niepełnoletnich w świecie cyfrowym i podaje przykłady treści cyfrowych problematycznych moralnie;
- 3) rozpoznaje i ocenia zachowania przemocowe w przestrzeni cyfrowej, takie jak obrażanie, powielanie fałszywych informacji na czyjś temat, wykluczanie z cyfrowej społeczności, a także proponuje sposoby radzenia sobie z nimi;
- 4) podaje przykłady negatywnego wpływu korzystania z technologii cyfrowych na własny dobrostan psychiczny;
- 5) wymienia przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystania w procesie kształcenia technologii cyfrowych, w tym generatywnej sztucznej inteligencji;
- 6) stosuje zasadę ograniczonego zaufania wobec treści dostępnych w Internecie;
- 7) dyskutuje na temat standardów moralnych w społecznościach internetowych, np. w mediach społecznościowych;
- 8) dyskutuje na temat korzyści i zagrożeń związanych z rozwojem sztucznej inteligencji.

7. Człowiek w relacji do przyrody.

Pytanie wiodące: Jaka powinna być relacja człowieka z przyrodą?

Uczeń:

- 1) na podstawie codziennego doświadczenia wyjaśnia, dlaczego należy dbać o przyrodę i brać odpowiedzialność za ingerencję w jej funkcjonowanie oraz troszczyć się o nią;
- 2) rozpoznaje i wyjaśnia, na czym polegają najważniejsze zagrożenia dla przyrody stwarzane przez człowieka, w szczególności kryzys klimatyczny i kryzys bioróżnorodności;
- 3) podaje przykłady działań indywidualnych i systemowych zmierzających do ograniczenia marnowania zasobów naturalnych i żywności;
- 4) dyskutuje o moralnie dopuszczalnych, nakazanych i zakazanych działaniach wobec przyrody;
- 5) na podstawie codziennego doświadczenia rozważa, w czym wyraża się troska o dobrostan zwierząt, a także dyskutuje na temat praw zwierząt;
- 6) rozważa koncepcję zrównoważonego rozwoju i dyskutuje o idei odpowiedzialności za przyszłe pokolenia;
- 7) dyskutuje na temat wybranych form aktywizmu ekologicznego i proponuje działania, w które sam byłby skłonny się zaangażować.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) rozważa problem szowinizmu gatunkowego;
- 2) ocenia moralnie skutki chowu przemysłowego, rolnictwa ekstensywnego i intensywnego dla przyrody, dobrostanu zwierząt i ludzi;
- 3) rozważa moralne i pozamoralne argumenty na rzecz wegetarianizmu i weganizmu.

8. Człowiek wobec *sacrum*.

Pytanie wiodące: Jaką rolę w życiu człowieka odgrywa sfera *sacrum*?

Uczeń:

- 1) wyjaśnia, czym jest sfera *sacrum* i dyskutuje na temat związku *sacrum* z moralnością indywidualną lub społeczną;
- 2) odróżnia moralność religijną od laickiej i etykę od teologii moralnej;
- 3) charakteryzuje różne stanowiska filozoficzne dotyczące *sacrum*: teizm, ateizm, panteizm, deizm, sceptycyzm i agnostycyzm;

- 4) wyjaśnia, dlaczego nie należy dyskryminować innych ludzi ze względu na ich przekonania dotyczące sfery *sacrum* oraz okazuje szacunek poprzez otwartość i uważność na potrzeby i przekonania religijne;
- 5) dyskutuje na temat moralnych i pozamoralnych aspektów świętowania.

Fakultatywne efekty uczenia się. Uczeń:

- 1) omawia symbole religijne wielkich religii: judaizmu, hinduizmu, buddyzmu, chrześcijaństwa, islamu, oraz charakteryzuje komponenty moralne tych religii;
- 2) rozważa tezę o świętości ludzkiego życia;
- 3) omawia wartości obecne w różnych kulturach i tradycjach religijnych, a także rozważa znaczenie tych wartości dla kształtowania postaw i relacji w grupie;
- 4) dyskutuje na temat negatywnych przejawów praktykowania religijności, np. fanatyzmu religijnego.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Uczeń realizuje przynajmniej jedno doświadczenie edukacyjne w każdym roku nauki. W pełnym cyklu kształcenia w klasach IV–VIII uczeń powinien realizować wszystkie obligatoryjne doświadczenia edukacyjne i przynajmniej jedno doświadczenie fakultatywne.

Obligatoryjne. Uczniowie:

- 1) dwukrotnie w roku nauki biorą udział w dociekaniach filozoficznych – dialogu prowadzonym w grupie złożonej z uczniów i nauczyciela. Punktem wyjścia dialogu są pytania samodzielnie formułowane przez uczestników w oparciu o literaturę piękną, teksty filozoficzne i mądrościowe z różnych kultur, filmy, prace plastyczne i różnego typu ćwiczenia inspirujące do myślenia;
- 2) samodzielnie przygotowują i wygłaszają mowę argumentacyjną. Mowa jest wypowiedzią autorską: uczeń dzieli się w niej tym, co sam sądzi na dany temat, prezentuje swoje własne stanowisko i formułuje argumenty na rzecz bronionej tezy;
- 3) indywidualnie lub w grupie angażują się w wybraną formę ekspresji artystycznej, będącej wizualizacją refleksji etycznej – np. przedstawienie teatralne, opowiadanie twórcze, scenariusz filmowy, reportaż fotograficzny, film, praca plastyczna wykonana w dowolnej technice;

- 4) uczestniczą w zorganizowanej debacie, np. oksfordzkiej, „za i przeciw”, sokratejskiej, panelowej, na wybrany wspólnie temat związany z etyką.

Fakultatywne. Uczeń:

- 1) pracując w grupie, angażuje się w działanie wolontariackie. Po zakończeniu wolontariatu uczniowie dyskutują o swoich doświadczeniach i wnioskach;
- 2) pracując w grupie, przygotowuje scenkę dramatyczną, prezentującą rozwiązanie problemu etycznego znanego z codziennego doświadczenia;
- 3) pracując w zespole klasowym, opracowuje regulamin lub zbiór dobrych praktyk obowiązujących w internetowej grupie klasowej;
- 4) pracując w zespole klasowym, wybiera święto związane z zagadnieniem moralnym i przygotowują sposób jego upamiętnienia lub celebracji.
- 5) pracując w grupie, przygotowuje i wygłasza prezentację lub prowadzi dla klas młodszych lekcję dotyczącą problemu związanego z etyką w codziennych sytuacjach;
- 6) przez ustalony z nauczycielem czas prowadzi zapis osobistych refleksji moralnych;
- 7) indywidualnie lub w grupie przygotowuje i przedstawia prezentację o problematyce moralnej z wybranego dzieła kultury.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej etyki

Warunkami niezbędnymi do realizacji przedmiotu w sposób zgodny z efektami uczenia się jest możliwość rozmieszczenia uczniów w sposób zachęcający do dialogu, w okręgu lub podkowie. W tym celu niezbędne jest pomieszczenie lekcyjne, które można swobodnie przearanżować na potrzeby zajęć. Ponadto konieczne jest wyposażenie pomieszczenia lekcyjnego w odpowiedni sprzęt: rzutnik lub tablicę interaktywną i komputer.

W związku ze specyfiką przedmiotu, a zwłaszcza jego nieobowiązkowym charakterem i wynikającą z tego zmienną liczebnością i niestałym składem grupy, realizacja podstawy wymaga spiralnej struktury zajęć. Celem tej struktury jest powtarzanie treści nauczania na wszystkich etapach kształcenia, ale w sposób coraz bardziej wszechstronny, z zastosowaniem różnych procedur myślowych, przy pomocy języka, którym uczeń posługuje się na danym etapie rozwoju poznawczego. Struktura ta pozwala zrealizować wymagania programowe niezależnie od przepływu uczniów w cyklu kształcenia. Specyfika przedmiotu zachęca także do realizowania poszczególnych efektów uczenia się w dowolnej kolejności, dopasowanej do

liczebności i specyfiki grupy, a także do zainteresowań samych uczniów. Mimo określonej struktury podstawa ma stwarzać zachętę, by w ramach kolejnych lekcji sięgać do zagadnień z różnych działów, dowolnie łącząc tematy i efekty uczenia się. Ważne jest, by treści z pierwszego działu, Człowiek w świecie dobra i zła – przybory etyki, mimo ich narzędziowego i propedeutycznego charakteru były wprowadzane stopniowo, jako kontekst dla zajęć, a nie ich główny przedmiot.

Podstawą nauczania przedmiotu jest dialog w jego różnych formach, w szczególności dialog intelektualny, a metodami opartymi na dialogowaniu są dociekania filozoficzne i studium przypadku. Ważne, by zachęcać do wypowiedzi wszystkich uczniów, dbając przy tym o stosowanie reguł efektywnej komunikacji. Istotne jest, by nauczyciel własną postawą modelował pożądane postawy u uczniów. W procesie tym kluczową rolę odgrywa budowanie relacji opartych na zaufaniu, wzajemnym szacunku i empatii.

Realizacja podstawy wymaga rezygnacji z metody wykładu i weryfikowania wiedzy stricte akademickiej. Odejście od takiego sposobu prowadzenia zajęć przejawia się w użyciu odpowiednich czasowników operacyjnych, za pomocą których sformułowano efekty kształcenia. Ze względu na rozwój kompetencji należy zrezygnować z narzucania definicji na rzecz ich wspólnego wypracowywania. Niewskazane jest kształcenie oparte na zapamiętywaniu terminów.

JĘZYK MNIEJSZOŚCI NARODOWEJ LUB ETNICZNEJ

Cele nauczania

1. Efektywne komunikowanie się w języku mniejszości.
2. Rozumienie historii i kultury danej mniejszości.
3. Wprowadzenie w świat wartości takich jak tolerancja, akceptacja, szacunek.
4. Rozwijanie krytycznego myślenia poprzez analizę i interpretację tekstów literackich i kulturowych danej mniejszości.
5. Wykorzystanie języka mniejszości w rozwijaniu kreatywności.
6. Aktywne uczestnictwo w życiu szkolnym i lokalnym z wykorzystaniem języka mniejszości.

7. Przygotowanie do funkcjonowania w środowisku zróżnicowanym kulturowo i językowo.

Specyfika i struktura przedmiotu

Przedmiot język mniejszości narodowej lub etnicznej ma na celu umożliwienie uczniom nauki i osiągnięcie biegłości w komunikacji w języku mniejszości, której są przedstawicielami lub w której środowisku żyją. Przedmiot ten wspiera rozwój kompetencji językowych uczniów, pozwalając na naukę w obszarze mówienia, pisanie, czytania i słuchania, z naciskiem na kulturowe, społeczne i historyczne aspekty języka. Uczniowie uczą się rozumieć i wyrażać siebie w języku mniejszości, co ma na celu wzmacnianie ich tożsamości oraz przynależności do danej grupy, a także rozwijanie szacunku do innych kultur, tradycji i obyczajów.

Podstawa programowa uwzględnia zróżnicowane poziomy biegłości językowej uczniów, umożliwiając indywidualne podejście, co pozwala na naukę języka zarówno uczniom, którzy mają kontakt z tym językiem w domu, jak i tym, którzy dopiero zaczynają swoją przygodę z nim. Efekty uczenia się obejmują naukę słownictwa, gramatyki, ale również zagadnienia związane z kulturą, literaturą, historią i tradycjami danej mniejszości. Zapoznanie się z literaturą i innymi współczesnymi tekstami kultury w języku mniejszości ma na celu rozwój umiejętności analitycznych i twórczych uczniów.

Zajęcia z języka mniejszości narodowej lub etnicznej powinny być dostosowane do zróżnicowanego poziomu uczniów – zarówno początkujących, jak i zaawansowanych. Wymagają stosowania aktywnych metod, takich jak projekty, debaty, gry językowe, które rozwijają praktyczne umiejętności komunikacyjne i wspierają zaangażowanie. Ważnym elementem jest wykorzystywanie narzędzi cyfrowych w nauce języka. Istotą nauczania jest kontakt z językiem w realnych sytuacjach. Spotkania z przedstawicielami wspólnoty, udział w wydarzeniach kulturalnych czy wycieczki edukacyjne pozwalają na autentyczne zanurzenie w języku i kulturze. Język staje się wtedy nie tylko środkiem porozumiewania się, ale i nośnikiem tożsamości. Treści nauczania mogą być spójnie powiązane z innymi przedmiotami szkolnymi, takimi jak język polski, historia, geografia, plastyka, muzyka czy wychowanie fizyczne. Dzięki temu uczniowie dostrzegają, że język mniejszości znajduje zastosowanie w wielu kontekstach życia szkolnego i społecznego. Jest także żywym mostem łączącym pokolenia, przekazującym wartości, doświadczenia i pamięć zbiorową. Nauka języka mniejszości służy nie tylko edukacji, lecz również ochronie dziedzictwa i wzmacnianiu więzi kulturowych w zmieniającym się

społeczeństwie.

Struktura treści nauczania języka mniejszości narodowej lub etnicznej opiera się na zintegrowanym rozwoju kompetencji językowych i społecznych uczniów, z uwzględnieniem kompetencji cyfrowych, środowiska i tożsamości. Treści nauczania zostały pogrupowane w działy tematyczne, które odnoszą się do różnych sfer życia codziennego i aktywności uczniów – ich środowiska rodzinnego, szkolnego, lokalnego i kulturowego. Istotne znaczenie mają wartości uniwersalne, przenikające wszystkie obszary nauczania.

Rozwój biegłości językowej został podzielony na dwa etapy edukacyjne, odpowiadające poziomom zaawansowania znajomości języka uczniów oraz ich rosnącym potrzebom komunikacyjnym i poznawczym.

Na drugim etapie kształcenia, odpowiadającym poziomowi podstawowemu, uczniowie koncentrują się na opanowaniu elementarnego słownictwa i prostych struktur gramatycznych, pozwalających na funkcjonowanie w typowych sytuacjach życia codziennego. Uczniowie uczą się rozumieć krótkie i proste teksty pisane, wypowiedzi ustne, formułować podstawowe komunikaty, opisywać osoby, miejsca i czynności, a także zadawać i odpowiadać na proste pytania. Szczególny nacisk kładzie się na rozwijanie umiejętności praktycznego wykorzystania języka w życiu codziennym, z uwzględnieniem różnic kulturowych i społecznych.

Na etapie trzecim, odpowiadającym poziomowi zaawansowanemu, zakres kompetencji językowych jest stopniowo rozszerzany, zarówno pod względem treści, jak i form gramatycznych. Uczniowie doskonalą umiejętność swobodnego i adekwatnego posługiwania się językiem w różnych kontekstach komunikacyjnych, zarówno prywatnych, jak i publicznych. Uczą się rozumieć i analizować złożone teksty literackie i publicystyczne oraz wypowiadać się w sposób spójny, logiczny i stylistycznie dostosowany do sytuacji. Rozwijają także umiejętność argumentowania własnych opinii, prowadzenia dyskusji i tworzenia wypowiedzi pisemnych o zróżnicowanej strukturze i tematyce. Istotnym elementem na tym etapie jest również poszerzanie wiedzy o kulturze mniejszości narodowej, jej tradycjach, historii i współczesnych realiach.

Język mniejszości narodowej lub etnicznej wiąże się z dwujęzycznością i dwukulturowością

ucznia, który równocześnie funkcjonuje w przestrzeni językowej i kulturowej zarówno mniejszości, jak i większości. Przedmiot ten ma wymiar osobisty, wspiera ciągłość międzypokoleniowego dzielenia się wartościami i tradycjami, ponieważ odnosi się do języka przodków. Jest narzędziem ochrony i przekazu dziedzictwa kulturowego, co wzmacnia więź z własnymi korzeniami.

Oczekiwane efekty uczenia się

Klasy IV–VI

1. Ja i moja rodzina. Uczeń:

- 1) przedstawia siebie i członków swojej rodziny;
- 2) tworzy proste wypowiedzi o swojej rodzinie, opisując relacje między jej członkami;
- 3) konstruuje krótkie dialogi dotyczące rodziny;
- 4) opowiada z pomocą nauczyciela o tradycjach rodzinnych w kontekście kultury mniejszości.

2. W moim domu. Uczeń:

- 1) rozpoznaje elementarne słownictwo i proste wypowiedzi dotyczące domu, pomieszczeń i codziennych zwyczajów;
- 2) opisuje w kilku zdaniach wygląd i funkcje pomieszczeń oraz codzienne czynności domowe;
- 3) tworzy proste wypowiedzi na temat wyposażenia domu, wykorzystując podstawowe struktury językowe.

3. Mój dzień. Uczeń:

- 1) rozpoznaje proste wypowiedzi dotyczące codziennych aktywności, porządku dnia i organizacji czasu;
- 2) opisuje w kilku zdaniach swój plan dnia i obowiązki, stosując podstawowe słownictwo i konstrukcje językowe;
- 3) wyszukuje informacje o czasie i czynnościach, w tekstach takich jak plan lekcji czy opis dnia;
- 4) konstruuje proste wypowiedzi o codziennych wydarzeniach, zachowując ogólną kolejność zdarzeń.

4. Czas wolny i hobby. Uczeń:

- 1) rozpoznaje proste wypowiedzi o sposobach spędzania czasu wolnego i zainteresowaniach;
- 2) opisuje w kilku zdaniach swoje hobby i popularne formy spędzania wolnego czasu w grupie rówieśniczej;
- 3) tworzy proste wypowiedzi pisemne, uwzględniając kontekst kulturowy i językowy;
- 4) wyszukuje ogólne informacje o sposobach spędzania wolnego czasu w prostych tekstach kulturowych.

5. W szkole. Uczeń:

- 1) opowiada o planie lekcji i zajęciach pozalekcyjnych w szkole;
- 2) opisuje w kilku zdaniach pomieszczenia szkolne i ich funkcje;
- 3) przedstawia szkołę jako zintegrowane środowisko uczniów, nauczycieli i rodziców;
- 4) formułuje krótkie wypowiedzi o szkole i relacjach z rówieśnikami.

6. Człowiek – istota biologiczna i społeczna. Uczeń:

- 1) wskazuje elementy różnorodności społecznej i kulturowej;
- 2) rozróżnia potrzeby człowieka niezbędne do życia i zdrowia oraz potrzeby wynikające z relacji i funkcjonowania społecznego;
- 3) konstruuje krótkie wypowiedzi na temat relacji międzyludzkich;
- 4) identyfikuje podstawowe emocje i odpowiednio nimi zarządza.

7. Moja miejscowość. Uczeń:

- 1) opisuje w kilku zdaniach swoją miejscowość;
- 2) rozpoznaje i nazywa podstawowe symbole lokalne związane z zamieszkiwanym regionem;
- 3) konstruuje z pomocą nauczyciela wypowiedzi na temat swojej miejscowości lub okolicy;
- 4) pozyskuje podstawowe informacje na temat swojej miejscowości.

8. Zwiedzam, więc jestem. Uczeń:

- 1) nazywa z pomocą nauczyciela środki transportu;
- 2) opisuje w kilku prostych zdaniach miejsca i zabytki związane z kulturą mniejszości;

- 3) pozyskuje podstawowe informacje na temat zabytków z różnych tekstów kultury;
 - 4) tworzy krótkie wypowiedzi na temat wycieczek szkolnych i wyjść grupowych.
9. Środowisko i natura. Uczeń:
- 1) opisuje w kilku zdaniach świat zwierząt i roślin;
 - 2) tworzy krótkie wypowiedzi na temat krajobrazu swojego regionu;
 - 3) wskazuje zagrożenia związane z niszczeniem środowiska naturalnego;
 - 4) przedstawia szkodliwe dla przyrody skutki działalności człowieka.
10. Pory roku i pogoda. Uczeń:
- 1) nazywa z pomocą nauczyciela zjawiska pogodowe i atmosferyczne;
 - 2) wymienia charakterystyczne cechy pór roku;
 - 3) opisuje w kilku zdaniach klimat swojego regionu;
 - 4) tworzy krótkie wypowiedzi na temat ulubionej pory roku.
11. Święta i zwyczaje. Uczeń:
- 1) wymienia z pomocą nauczyciela najważniejsze święta celebrowane przez mniejszość, do której należy;
 - 2) opisuje w kilku zdaniach tradycyjne potrawy, dekoracje i obrzędy;
 - 3) tworzy proste wypowiedzi na temat wybranych świąt i przygotowań do nich;
 - 4) wskazuje w tekstach elementy tradycji i symboliki świątecznej.
12. W świecie bajek i opowieści. Uczeń:
- 1) czyta teksty poprawnie pod względem interpunkcji, intonacji i wymowy;
 - 2) analizuje z pomocą nauczyciela teksty literackie i kulturowe;
 - 3) określa czas i miejsce akcji;
 - 4) odpowiada na proste pytania dotyczące tekstu czytanego lub słuchanego;
 - 5) pisze krótki plan wydarzeń lub krótkie streszczenie tekstu.
13. Z książką, pędzlem i mikrofonem. Uczeń:
- 1) wymienia głównych przedstawicieli artystów danej mniejszości z różnych dziedzin sztuki;

- 2) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach – np. encyklopediach, słownikach i Internecie;
 - 3) identyfikuje i klasyfikuje teksty kultury – np. rzeźba, kino, teksty literackie;
 - 4) tworzy krótką wypowiedź na temat wybranego tekstu kultury.
14. Różnorodność kulturowa i mniejszości narodowe. Uczeń:
- 1) wymienia podstawowe pojęcia związane z różnorodnością kulturową i tożsamością;
 - 2) przedstawia najważniejsze wydarzenia historyczne i kulturalne danej mniejszości;
 - 3) nazywa i wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez swoją mniejszość;
 - 4) rozpoznaje podstawowe zjawiska warunkujące równość i różnorodność społeczną.
15. Zakupy i jedzenie. Uczeń:
- 1) wymienia kilka tradycyjnych potraw danej mniejszości;
 - 2) formułuje krótkie wypowiedzi związane z posiłkami i zakupami;
 - 3) tworzy podstawową listę zakupów;
 - 4) konstruuje proste dialogi na temat składania zamówienia w restauracji lub kawiarni.
16. Zdrowie. Uczeń:
- 1) nazywa z pomocą nauczyciela instytucje wspierające zdrowie i bezpieczeństwo;
 - 2) wymienia podstawowe zasady pierwszej pomocy przedmedycznej;
 - 3) konstruuje krótkie wypowiedzi na temat zdrowia;
 - 4) opisuje z pomocą nauczyciela podstawowe zasady zdrowego stylu życia;
 - 5) tworzy krótkie teksty informacyjne dotyczące zdrowia.
17. Sport i aktywność fizyczna. Uczeń:
- 1) wymienia podstawowe dyscypliny sportowe;
 - 2) omawia w prosty sposób wybraną dyscyplinę sportową;
 - 3) formułuje krótkie wypowiedzi związane z aktywnością fizyczną;
 - 4) opisuje w kilku zdaniach znanego sportowca.
18. Kim chcę być? Zawody i przyszłość. Uczeń:
- 1) wymienia popularne zawody;

- 2) opisuje w kilku zdaniach zawody, w tym tradycyjne, wykonywane w danej mniejszości;
- 3) konstruuje krótkie wypowiedzi na temat wymarzonego zawodu;
- 4) omawia z pomocą nauczyciela teksty literackie i kulturowe o zawodach.

19. Klikam, piszę, rozmawiam. Uczeń:

- 1) wymienia podstawowe pojęcia związane z technologiami informacyjnymi;
- 2) konstruuje krótkie dialogi na temat najnowszych technologii;
- 3) formułuje proste wypowiedzi na podstawie informacji wyszukanych w Internecie;
- 4) korzysta z wybranych zasobów internetowych do nauki języka mniejszości;
- 5) wskazuje korzyści i zagrożenia związane z wykorzystaniem technologii informacyjnych.

Klasy VII i VIII

1. Ja i moja rodzina. Uczeń:

- 1) tworzy dłuższe wypowiedzi o swojej rodzinie, opisując relacje między jej członkami;
- 2) wyjaśnia znaczenie rodziny w życiu człowieka;
- 3) konstruuje rozbudowane dialogi dotyczące rodziny;
- 4) opowiada samodzielnie o tradycjach rodzinnych w kontekście kultury mniejszości.

2. W moim domu. Uczeń:

- 1) interpretuje złożone wypowiedzi oraz szczegółowo opisuje funkcje pomieszczeń i codzienne czynności w kontekście kultury danej mniejszości;
- 2) analizuje samodzielnie teksty tematyczne, odszukując w nich istotne informacje;
- 3) porównuje zwyczaje rodzinne, odwołując się do tekstów literackich, kultury i własnych doświadczeń.

3. Mój dzień. Uczeń:

- 1) opisuje swój plan dnia i obowiązki, stosując rozbudowane słownictwo i konstrukcje językowe;
- 2) interpretuje samodzielnie wypowiedzi na temat codziennych czynności i rytmu dnia, rozumiejąc szczegóły i zależności czasowe;

- 3) porównuje w sposób szczegółowy swój dzień z planem dnia innej osoby lub bohatera tekstu, samodzielnie wskazując podobieństwa i różnice, z odniesieniem do kontekstu kulturowego.
4. Czas wolny i hobby. Uczeń:
 - 1) formułuje rozbudowane wypowiedzi – np. opowiadania, opisy, notatki – z uwzględnieniem kontekstu kulturowego i językowego;
 - 2) interpretuje złożone wypowiedzi o hobby, preferencjach i czasie wolnym;
 - 3) porównuje szczegółowo własne zainteresowania z aktywnościami innych osób lub bohaterów tekstów, wskazując różnice i podobieństwa.
5. W szkole. Uczeń:
 - 1) charakteryzuje szkołę pod względem struktury, funkcjonowania i wyposażenia;
 - 2) tworzy rozbudowane wypowiedzi na temat ulubionych przedmiotów szkolnych;
 - 3) uzasadnia znaczenie szkoły i społeczności szkolnej w życiu jednostki;
 - 4) porównuje tradycje szkolne danej mniejszości i innych szkół.
6. Człowiek – istota biologiczna i społeczna. Uczeń:
 - 1) charakteryzuje szczegółowo różnorodność społeczną i kulturową;
 - 2) analizuje wpływ otoczenia na kształtowanie osobowości i tożsamości człowieka;
 - 3) uzasadnia wpływ człowieka na środowisko;
 - 4) porównuje wygląd zewnętrzny, cechy charakteru i osobowości rówieśników, wykorzystując rozbudowane słownictwo.
7. Moja miejscowość. Uczeń:
 - 1) określa położenie i warunki geograficzne swojej miejscowości i okolicy;
 - 2) pozyskuje z różnych źródeł szczegółowe informacje na temat swojej miejscowości;
 - 3) opisuje szczegółowo swoją drogę do szkoły;
 - 4) konstruuje samodzielnie wypowiedzi na temat swojej miejscowości lub okolicy.
8. Zwiedzam, więc jestem. Uczeń:
 - 1) konstruuje rozbudowane dialogi na temat zabytków i atrakcji turystycznych;

- 2) wykorzystuje informacje z różnych źródeł na temat środków transportu podczas planowania podróży;
 - 3) uzasadnia znaczenie zabytków i miejsc pamięci w budowaniu tożsamości narodowej lub etnicznej;
 - 4) porównuje różne regiony Polski i świata pod względem atrakcyjności turystycznej.
9. Środowisko i natura. Uczeń:
- 1) interpretuje znaczenie przyrody w literaturze i kulturze danej mniejszości;
 - 2) tworzy rozbudowane wypowiedzi na temat zmian klimatycznych;
 - 3) analizuje zależności między człowiekiem a przyrodą;
 - 4) argumentuje swoje stanowisko w dyskusji dotyczącej środowiska i ekologii.
10. Pory roku i pogoda. Uczeń:
- 1) tworzy rozbudowane wypowiedzi na temat pór roku;
 - 2) konstruuje dłuższe dialogi na temat pór roku i pogody;
 - 3) opisuje szczegółowo klimat swojego regionu;
 - 4) uzasadnia wpływ zjawisk pogodowych na życie codzienne.
11. Święta i zwyczaje. Uczeń:
- 1) tworzy złożone wypowiedzi na temat świąt i przygotowań do nich;
 - 2) opisuje samodzielnie kontekst historyczny wybranych świąt;
 - 3) wyjaśnia rolę świąt w kształtowaniu tożsamości narodowej lub etnicznej;
 - 4) porównuje zwyczaje świąteczne z różnych społeczności.
12. W świecie bajek i opowieści. Uczeń:
- 1) pisze szczegółowy plan wydarzeń lub rozbudowane streszczenie tekstu;
 - 2) tworzy własne opowieści, wykorzystując rozbudowane słownictwo i konstrukcje językowe;
 - 3) identyfikuje samodzielnie w tekście elementy kultury narodowej lub etnicznej;
 - 4) analizuje i interpretuje teksty literackie i kulturowe.
13. Z książką, pędzlem i mikrofonem. Uczeń:
- 1) charakteryzuje najważniejszych przedstawicieli artystów danej mniejszości;

- 2) uzasadnia potrzebę uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych mniejszości;
- 3) tworzy rozbudowaną wypowiedź na temat wybranego tekstu kultury;
- 4) interpretuje wybrane teksty kultury – np. obraz, sztuka teatralna, teksty literackie.

14. Różnorodność kulturowa i mniejszości narodowe. Uczeń:

- 1) charakteryzuje szczegółowo daną mniejszość;
- 2) identyfikuje i interpretuje elementy kultury danej mniejszości;
- 3) uzasadnia w sposób rozbudowany znaczenie dialogu międzykulturowego dla życia społecznego;
- 4) analizuje szczegółowo podobieństwa i różnice kultury polskiej i danej mniejszości;
- 5) ocenia rolę integracji społecznej w budowaniu porozumienia międzykulturowego.

15. Zakupy i jedzenie. Uczeń:

- 1) tworzy szczegółową listę zakupów, uwzględniając miary i wagi produktów;
- 2) konstruuje rozbudowane dialogi na temat składania zamówienia w restauracji lub kawiarni;
- 3) opisuje szczegółowo zasady zachowania przy stole;
- 4) argumentuje swoje zdanie na temat zasad zdrowego odżywiania;
- 5) uzasadnia swoje stanowisko dotyczące konsumpcyjnego stylu życia.

16. Zdrowie. Uczeń:

- 1) omawia szczegółowo zasady pierwszej pomocy przedmedycznej;
- 2) konstruuje rozbudowane dialogi związane z opieką zdrowotną;
- 3) opisuje zasady zdrowego stylu życia, promując je w społeczności szkolnej;
- 4) konstruuje samodzielnie wypowiedzi na temat higieny, zdrowia i samopoczucia.

17. Sport i aktywność fizyczna. Uczeń:

- 1) formułuje samodzielnie wypowiedzi związane z aktywnością fizyczną;
- 2) charakteryzuje samodzielnie sylwetki znanych sportowców;
- 3) argumentuje pozytywny wpływ sportu na życie człowieka;
- 4) uzasadnia wpływ mediów na popularność sportu, wykorzystując rozbudowane słownictwo i konstrukcje językowe;

- 5) porównuje szczegółowo tradycje sportowe i formy aktywności fizycznej popularne w różnych krajach.

18. Kim chcę być? Zawody i przyszłość. Uczeń:

- 1) opisuje krok po kroku swoją przyszłość zawodową;
- 2) tworzy list motywacyjny lub CV;
- 3) omawia szczegółowo teksty literackie i kulturowe o zawodach;
- 4) porównuje zawody pod względem wymagań i umiejętności;
- 5) uzasadnia swój wybór zawodu w przyszłości pod kątem posiadanych umiejętności.

19. Klikam, piszę, rozmawiam. Uczeń:

- 1) wymienia szczegółowe pojęcia związane z technologiami informacyjnymi i mediami;
- 2) konstruuje rozbudowane dialogi na temat najnowszych technologii;
- 3) omawia szczegółowo korzyści i zagrożenia związane z wykorzystaniem technologii informacyjnych;
- 4) uzasadnia wybór dostępnych form komunikacji w sieci.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Klasy IV–VI

Uczeń:

- 1) pracując w grupie, planuje i przeprowadza projekt społeczny, którego celem jest promocja języka i kultury mniejszości narodowej lub etnicznej;
- 2) przynajmniej raz w roku bierze udział w wydarzeniu związanym z językiem lub dziedzictwem kulturowym języka mniejszości narodowej lub etnicznej;
- 3) przynajmniej raz w roku szkolnym w grupie wybiera lekturę w języku mniejszości narodowej lub etnicznej do omówienia podczas lekcji, a następnie indywidualnie lub w grupie tworzy pracę inspirowaną jej treścią.

Klasy VII i VIII

Uczeń:

- 1) pracując w grupie, przygotowuje i realizuje wydarzenie kulturalne lub artystyczne w języku mniejszości narodowej lub etnicznej;

- 2) przynajmniej raz w roku szkolnym przygotowuje twórczą interpretację lektury w języku mniejszości narodowej lub etnicznej w wybranej formie.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej języka mniejszości narodowej lub etnicznej

Nauczanie języka mniejszości narodowej lub etnicznej powinno łączyć rozwój językowy uczniów z ich kulturą, historią i tożsamością. Kluczowe jest, aby język był używany w naturalnych sytuacjach – jako narzędzie codziennej komunikacji i wyrażania siebie. Uczniowie powinni mieć możliwość swobodnego mówienia i pisanie, tworzenia własnych wypowiedzi i prezentowania tematów związanych z ich doświadczeniem. Ważne jest stosowanie aktywnych metod pracy – projektów, inscenizacji, działań grupowych i pracy z tekstami kultury – które angażują i rozwijają samodzielność uczniów. Zajęcia powinny być dostosowane do zróżnicowanego poziomu znajomości języka – zarówno uczniów dwujęzycznych, jak i tych uczących się języka mniejszości jako drugiego. Przedmiot pełni funkcję nie tylko edukacyjną, lecz także społeczną – wzmacnia więzi ze wspólnotą i poczucie przynależności. Dlatego istotna jest współpraca ze środowiskiem lokalnym i rodzinami uczniów. Język mniejszości traktowany jest jako element dziedzictwa i sposób budowania tożsamości, a szkoła jako przestrzeń wspierająca ten proces. Elastyczne podejście do nauczania, dostosowane do lokalnych warunków i potrzeb uczniów, pozwala uczynić ten przedmiot żywym, autentycznym i osadzonym w codzienności.

Szkoła powinna zapewnić odpowiednie warunki organizacyjne i materiałowe oraz wspierać nauczycieli w prowadzeniu zajęć w sposób zaangażowany i zgodny z charakterem mniejszości, którą reprezentują uczniowie.

JĘZYK REGIONALNY – JĘZYK KASZUBSKI

Cele nauczania

1. Rozumienie wypowiedzi ustnych i pisemnych.
2. Tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych.
3. Odbiór i interpretacja dzieł literackich oraz innych tekstów kultury.

4. Poznawanie dziedzictwa kulturowego Kaszubów z uwzględnieniem historii, geografii i przyrody.
5. Uczestniczenie w kulturze regionu.
6. Kształtowanie postawy szacunku i odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe regionu.

Specyfika i struktura przedmiotu

Edukacja w zakresie języka kaszubskiego w szkole podstawowej rozwija przede wszystkim kompetencje fundamentalne uczniów – językowe – oraz kompetencje przekrojowe. Ich rozwój przebiega jednocześnie w dwóch dopełniających się obszarach: nauki języka kaszubskiego – konwersacja, odbiór tekstów i tworzenie wypowiedzi – oraz wiedzy o języku i kulturze kaszubskiej rozumianej jako dziedzictwo materialne i niematerialne Kaszubów. Istotnym składnikiem tego nauczania jest budowanie sprawczości uczniów, w tym branie odpowiedzialności za własne działania oraz ich wpływ na siebie, innych ludzi i świat.

Efektem edukacji w zakresie języka kaszubskiego jest przygotowanie ucznia do udziału w życiu wspólnoty lokalnej, regionalnej, narodowej i wielokulturowej. Proces uczenia się ma charakter interdyscyplinarny i ma ścisły związek ze środowiskiem zewnętrznym, które w najbliższym kontakcie stanowi rodzina, a w szerszej perspektywie wspólnota społeczna – regionalna, krajowa, europejska, globalna.

Efekty uczenia osiągnęte na języku kaszubskim pozostają w związku z modułami tematycznymi i znajdują dopełnienie w korelacjach międzyprzedmiotowych.

Na drugim i trzecim etapie edukacyjnym wyróżniono następujące działy:

1. Słuchanie wypowiedzi w języku kaszubskim.
2. Czytanie w języku kaszubskim.
3. Tworzenie wypowiedzi ustnych w języku kaszubskim.
4. Tworzenie wypowiedzi pisemnych w języku kaszubskim.
5. Przetwarzanie wypowiedzi ustnych i pisemnych.
6. Rozwijanie zasobu słownictwa w języku kaszubskim.
7. Rozwijanie umiejętności gramatycznych.
8. Odbiór i interpretacja dzieł literackich i innych tekstów kultury.
9. Poznawanie dziedzictwa kulturowego Kaszubów z uwzględnieniem historii, geografii i

przyrody.

Rozwijanie poczucia przynależności do wspólnoty, w tym kaszubskiej, odbywa się w szczególności poprzez wzmacnianie i celebrowanie więzi, tradycji, świąt i uroczystości kaszubskich, udział w różnorodnych wydarzeniach związanych z promowaniem języka i kultury kaszubskiej oraz docenienie różnorodności środowiska, w którym uczeń funkcjonuje. Realizacja nauki języka kaszubskiego odbywa się poprzez zanurzenie ucznia w kulturze.

Dopełnieniem podstawy programowej jest lista lektur, która zawiera wykaz tekstów polecanych do przeczytania przez uczniów w całości lub we fragmentach.

W przypadku niektórych autorów podano konkretny tytuł wiersza lub prozy z większego zbioru, np. legendę czy opowiadanie. Utwory wskazane na liście lektur dla każdego etapu edukacyjnego są dostosowane do wieku ucznia, odnoszą się do grupy rówieśniczej, a także służą kształtowaniu poczucia tożsamości i przynależności regionalnej, co wiąże się z wartościami. Zakorzenienie w regionie pozwala odnaleźć uczniowi swoje miejsce w świecie.

Oczekiwane efekty uczenia się

Klasy IV–VI

1. Słuchanie wypowiedzi w języku kaszubskim. Uczeń:
 - 1) reaguje na polecenia i uwagi;
 - 2) rozpoznaje ogólny sens wypowiedzi informacyjnej i fabularnej;
 - 3) wyodrębnia ważne informacje zawarte w tekstach użytkowych: zaproszeniu, ogłoszeniu, życzeniach, prostej instrukcji.
2. Czytanie w języku kaszubskim. Uczeń:
 - 1) czyta na głos krótkie teksty literackie;
 - 2) omawia z pomocą nauczyciela treść tekstów czytanych po cichu;
 - 3) znajduje w tekście określone informacje;
 - 4) rozpoznaje kompozycję tekstów literackich pisanych prozą i wierszem.
3. Tworzenie wypowiedzi ustnych w języku kaszubskim. Uczeń:

- 1) poprawnie wymawia samogłoski labializowane i miękkie spółgłoski sz, ż, cz, dż, stosuje intonację językową;
 - 2) prowadzi dialog z zachowaniem zasad etykiety grzecznościowej: zadaje pytania, stosuje wykrzyknienia;
 - 3) opowiada usłyszaną lub przeczytaną bajkę, legendę, historyjkę;
 - 4) opowiada o doświadczeniach własnych i innych osób;
 - 5) opisuje postaci, przedmioty i miejsca.
4. Tworzenie wypowiedzi pisemnych w języku kaszubskim. Uczeń:
- 1) stosuje odpowiednie znaki diakrytyczne, pisząc tekst w języku kaszubskim;
 - 2) stosuje elementarne zasady ortografii kaszubskiej;
 - 3) zapisuje krótkie zdania z pamięci i ze słuchu;
 - 4) przepisuje i przekształca wypowiedź ze zmianą form gramatycznych w kategorii liczby, czasu, osoby i rodzaju;
 - 5) tworzy teksty użytkowe: zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, prostą instrukcję, list prywatny;
 - 6) pisze samodzielnie opowiadanie w narracji pierwszoosobowej i trzecioosobowej związane z doświadczeniem życiowym;
 - 7) pisze krótki opis postaci, miejsca, przedmiotu;
 - 8) wzbogaca strukturę składniową wypowiedzi o przydawki i okoliczniki.
5. Przetwarzanie wypowiedzi ustnych i pisemnych. Uczeń:
- 1) nazywa w języku kaszubskim przedstawione w materiałach wizualnych i audiowizualnych obiekty, czynności;
 - 2) formułuje w języku polskim główną myśl tekstu po kaszubsku;
 - 3) formułuje w języku kaszubskim główną myśl tekstu po polsku;
 - 4) tworzy przekład intersemiotyczny;
 - 5) dostosowuje styl wypowiedzi do różnych grup odbiorców.
6. Rozwijanie zasobu słownictwa w języku kaszubskim. Uczeń:
- 1) rozwija słownictwo i związki składniowe w powiązaniu z tematyką tekstów słuchanych i czytanych w zakresie: życie rodzinne ucznia, życie szkolne ucznia,

życie osobiste człowieka, życie w środowisku społecznym i przyrodniczym, życie ludzi w Polsce i na świecie;

- 2) rozpoznaje znaczenie wyrazu w kontekście sytuacyjnym;
- 3) nazywa obiekty z otoczenia i czynności wykonywane oraz ilustrowane za pomocą obrazów, filmów;
- 4) opisuje przedmioty, osoby i miejsca z użyciem wyrazów określających;
- 5) rozpoznaje w wypowiedzi popularne zwroty grzecznościowe i związki frazeologiczne oraz przypisuje im znaczenie;
- 6) korzysta w sytuacji lekcyjnej ze słownika ortograficznego i słowników tematycznych języka kaszubskiego.

7. Rozwijanie umiejętności gramatycznych. Uczeń:

- 1) rozpoznaje i wyjaśnia strukturę zdania ze względu na cel wypowiedzi;
- 2) identyfikuje wykonawcę czynności, o której orzeka czasownik w zdaniu pojedynczym;
- 3) rozróżnia związki składniowe w zdaniu pojedynczym, zadaje pytanie do wybranych składników zdania;
- 4) formułuje zasady pisowni na podstawie obserwacji odpowiednio zestawionych przykładów językowych;
- 5) rozpoznaje zdanie złożone i opisuje zależność między zdaniami składowymi;
- 6) stosuje poprawne formy fleksyjne rzeczowników, przymiotników i czasowników w zdaniu;
- 7) stosuje formy zaimków osobowych i dzierżawczych w liczbie pojedynczej i mnogiej;
- 8) przekształca zdania pojedyncze w złożone z użyciem adekwatnych spójników: *i, ale, leno, abò, czej, bò, dlòte, chtěrny*.

8. Odbiór i interpretacja dzieł literackich i innych tekstów kultury. Uczeń:

- 1) czyta utwory literackie i inne teksty kultury;
- 2) rozpoznaje i charakteryzuje gatunki literackie omawiane na zajęciach i przypisuje do nich konkretne utwory;
- 3) identyfikuje wypowiedź jako tekst literacki, informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- 4) wymienia elementy świata przedstawionego w prozie i obrazy poetyckie w wierszu;

- 5) charakteryzuje narratora i podmiot liryczny;
 - 6) omawia problematykę i sens utworu;
 - 7) ocenia postawy i zachowania bohaterów w kontekście uniwersalnych wartości;
 - 8) rozpoznaje i nazywa użyte w wierszu środki stylistyczne, takie jak epitet, porównanie, metafora, a także wyjaśnia ich funkcję w budowaniu sensu wypowiedzi;
 - 9) rozpoznaje powiedzenia i przysłowia kaszubskie oraz objaśnia ich znaczenie;
 - 10) recytuje wybrane kaszubskie utwory w całości lub we fragmentach;
 - 11) rozwija wrażliwość estetyczną, etyczną i kulturową.
9. Poznawanie dziedzictwa kulturowego Kaszubów z uwzględnieniem historii, geografii i przyrody. Uczeń:
- 1) opisuje historię, geografie i przyrodę najbliższej okolicy i wybranych miejsc na Kaszubach;
 - 2) identyfikuje wybrane wydarzenia z historii Kaszubów;
 - 3) omawia życie i działalność wybranych postaci zapisanych w dziejach Kaszubów;
 - 4) wskazuje walory historyczne, geograficzne i przyrodnicze swojej okolicy i innych miejsc w kontekście czytanych tekstów i wyjazdów;
 - 5) określa położenie wybranych miejscowości i obiektów fizjograficznych na Kaszubach i odnajduje je na mapie;
 - 6) charakteryzuje wybrane obrzędy i tradycje kaszubskie;
 - 7) rozpoznaje wybrane postaci z demonologii kaszubskiej;
 - 8) odtwarza wybrane tańce, pieśni i zabawy kaszubskie;
 - 9) okazuje postawę szacunku wobec dziedzictwa kulturowego Kaszubów.

Klasy VII i VIII

1. Słuchanie wypowiedzi w języku kaszubskim. Uczeń:
 - 1) wykonuje polecenia;
 - 2) rozpoznaje temat i problematykę wypowiedzi;
 - 3) wyodrębnia ważne informacje zawarte w tekstach użytkowych: instrukcji, reklamie, relacji udostępnianych za pomocą różnych środków przekazu;
 - 4) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na styl wypowiedzi.
2. Czytanie w języku kaszubskim. Uczeń:

- 1) czyta na głos różne rodzaje tekstów, dostosowuje sposób prezentacji do odbiorców;
 - 2) omawia treść tekstów czytanych po cichu;
 - 3) znajduje w tekście określone informacje, odróżnia fakty od opinii;
 - 4) rozpoznaje kompozycję krótkich tekstów popularnonaukowych.
3. Tworzenie wypowiedzi ustnych w języku kaszubskim. Uczeń:
- 1) wypowiada się poprawnie i starannie, zachowując odpowiedni akcent i intonację;
 - 2) prowadzi konwersację: udziela informacji, prosi o pozwolenie, odmawia, wyjaśnia swoje stanowisko, umiejętnie inicjuje i kończy rozmowę, stosuje różne strategie podtrzymania rozmowy;
 - 3) rozmawia o tekście literackim, publicystycznym lub popularnonaukowym, wysłuchanej audycji czy wywiadzie, stosując adekwatne środki językowe;
 - 4) wyraża swoje stanowisko w rozmowie i dyskusji;
 - 5) prezentuje publicznie wcześniej przygotowany tekst.
4. Tworzenie wypowiedzi pisemnych w języku kaszubskim. Uczeń:
- 1) pisze z użyciem kaszubskich znaków na urządzeniach elektronicznych;
 - 2) stosuje zasady ortografii kaszubskiej z wykorzystaniem wiedzy o budowie i odmianie wyrazu;
 - 3) stosuje zasady związane z pisownią wielką literą, pisownią łączną i rozłączną rzeczowników, czasowników i przymiotników;
 - 4) pisze teksty z pamięci i ze słuchu;
 - 5) stosuje poprawne formy wyrazów odmiennych w samodzielnej wypowiedzi pisemnej;
 - 6) tworzy notatkę z lekcji lub eksploracji terenowej;
 - 7) pisze samodzielnie opowiadanie w narracji pierwszoosobowej i trzecioosobowej związane z doświadczeniem życiowym i lekturą szkolną;
 - 8) redaguje opis postaci, miejsca i przedmiotu, w tym dzieła sztuki: rzeźby, obrazu, pomnika;
 - 9) rozwija struktury składniowe wypowiedzi: informację rozszerza określeniami wyrażonymi przymiotnikiem, rzeczownikiem, liczebnikiem i zaimkiem, przysłówkiem i wyrażeniem przymkowym.

5. Przetwarzanie wypowiedzi ustnych i pisemnych. Uczeń:
 - 1) przekazuje w języku kaszubskim informacje przedstawione w materiałach wizualnych i audiowizualnych;
 - 2) formułuje w języku polskim treść tekstu po kaszubsku;
 - 3) formułuje w języku kaszubskim treść tekstu po polsku;
 - 4) przekazuje w języku kaszubskim informacje sformułowane w języku polskim;
 - 5) przekazuje w języku polskim informacje sformułowane w języku kaszubskim;
 - 6) dostosowuje styl i formę wypowiedzi do różnych grup odbiorców.

6. Rozwijanie zasobu słownictwa w języku kaszubskim. Uczeń:
 - 1) rozwija słownictwo i związki składniowe w powiązaniu z tematyką tekstów w zakresie: życie rodzinne ucznia, życie szkolne ucznia, życie osobiste człowieka, życie w środowisku społecznym i przyrodniczym, życie ludzi w Polsce i na świecie, udostępnianych za pomocą różnych środków przekazu;
 - 2) rozpoznaje znaczenie wyrazu w kontekście sytuacyjnym i zdaniowym oraz poprzez dedukowanie znaczenia z obserwacji budowy słowotwórczej wyrazu;
 - 3) uzupełnia informację o wykonywanej czynności z użyciem przysłówków i wyrażeń przyimkowych;
 - 4) rozpoznaje popularne związki frazeologiczne w tekstach słuchanych i czytanych;
 - 5) wykorzystuje różne strategie kompensacyjne: parafrazę, użycie wyrazów, wyrażeń i zwrotów bliskoznacznych;
 - 6) stosuje popularne związki frazeologiczne w swoich wypowiedziach ustnych;
 - 7) korzysta samodzielnie ze słowników.

7. Rozwijanie umiejętności gramatycznych. Uczeń:
 - 1) rozróżnia i wyjaśnia struktury gramatyczne w zdaniu pojedynczym i złożonym;
 - 2) wyjaśnia funkcje wyrazów w zdaniu pojedynczym;
 - 3) charakteryzuje formy fleksyjne rzeczownika, przymiotnika, liczebnika i czasownika;
 - 4) formułuje zasady odmiany wyrazów przez liczby, przypadki i rodzaje na podstawie obserwacji odpowiednio zestawionych przykładów językowych;
 - 5) analizuje znaczenie słowotwórcze wyrazów;
 - 6) wyjaśnia zapis wyrazów, odwołując się do ich wymowy, budowy słowotwórczej, historii i ogólnie przyjętego zwyczaju;

- 7) odmienia rzeczowniki, przymiotniki, czasowniki, liczebniki główne i porządkowe;
 - 8) używa zaimków osobowych i dzierżawczych w odpowiednich formach;
 - 9) rozwija struktury składniowe w zdaniu złożonym podrzędnie i współrzędnie.
8. Odbiór i interpretacja dzieł literackich i innych tekstów kultury. Uczeń:
- 1) rozpoznaje gatunki dziennikarskie omawiane na zajęciach i przypisuje do nich konkretne utwory;
 - 2) odczytuje sens dosłowny i metaforyczny utworu;
 - 3) interpretuje utwór w kontekście innych tekstów kultury;
 - 4) rozpoznaje kontekst historyczny i kulturowy dzieła;
 - 5) wskazuje w analizowanym utworze symbol, apostrofę, puentę;
 - 6) rozpoznaje komizm i określa jego rodzaje i funkcje;
 - 7) omawia dzieła sztuki: obrazy, grafiki, rzeźby, fotografie;
 - 8) formułuje własne sądy o dziełach literackich;
 - 9) formułuje własne opinie o filmach, koncertach, spektaklach, programach telewizyjnych i radiowych, podcastach;
 - 10) dyskutuje na temat przeczytanego utworu literackiego, tekstu kultury, używając argumentów w obronie swojego stanowiska.
9. Poznawanie dziedzictwa kulturowego Kaszubów z uwzględnieniem historii, geografii i przyrody. Uczeń:
- 1) opisuje historię, geografie i przyrodę Kaszub;
 - 2) charakteryzuje wydarzenia z historii Kaszubów;
 - 3) omawia życie i działalność wybranych przedstawicieli ruchu kaszubsko-pomorskiego;
 - 4) wskazuje atrakcje turystyczne Kaszub i Pomorza;
 - 5) wyjaśnia symbolikę i znaczenie wybranych obrzędów i tradycji kaszubskich;
 - 6) okazuje postawę szacunku wobec dziedzictwa kulturowego Pomorza oraz mniejszości narodowych i etnicznych.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

Klasy IV–VI

Uczeń:

- 1) samodzielnie lub w grupie przynajmniej raz w roku odwiedza wybrane muzeum kaszubskie lub inne miejsce ważne dla historii i kultury kaszubskiej i realizuje projekt edukacyjny z nią związany;
- 2) przynajmniej raz w roku uczestniczy w wydarzeniu związanym z językiem lub dziedzictwem kulturowym Kaszubów;
- 3) samodzielnie lub w grupie przynajmniej raz na danym etapie edukacyjnym przygotowuje wydarzenie artystyczne w języku kaszubskim związane z dziedzictwem kulturowym Kaszubów.

Lista lektur

- 1) Roman Drzeżdżon, *Mariolka i ji przigòdë* – wybrane fragmenty;
- 2) Leon Heyke, *Swiat kaszëbsczi*;
- 3) Jan Karnowski, *Jô bë leno chcôł...*;
- 4) Aleksander Majkowski, *Żëcé i przigòdë Remùsa* – rozdział III i inne wybrane fragmenty;
- 5) Janusz Mamelski, *Pisarze żëją. Żéńdzenié z kaszëbską lëteraturą* – opowiadanie o Ceynowie i Derdowskim i inne wybrane fragmenty;
- 6) Janusz Mamelski, *Mack* – wybrane fragmenty;
- 7) Jan Piepka, *Mòje stronë*;
- 8) Danuta Stanulewicz, *Balbina z IV B* – wybrane fragmenty;
- 9) Bernard Sychta, *Kaszëba bëł mój tatë*;
- 10) Wybrane bajki, legendy i podania kaszubskie ze zbiorów: Jerzy Samp, *Zakłëta stegna / Zaklătô stegna*; Bożena Ugowska, *W krainie baśni i bajek kaszubskich / W krójnje kaszëbsczich brawadów*;
- 11) Wybrana twórczość innych współczesnych pisarzy kaszubskich.

KLASY VII–VIII

Uczeń:

- 1) samodzielnie lub w grupie przynajmniej raz w roku odwiedza wybrane muzeum kaszubskie lub inne miejsce ważne dla historii i kultury kaszubskiej i realizuje projekt edukacyjny z nią związany;
- 2) przynajmniej raz w roku uczestniczy w wydarzeniu związanym z językiem lub dziedzictwem kulturowym Kaszubów;

- 3) przynajmniej raz na danym etapie edukacyjnym przeprowadza rozmowę z przedstawicielem społeczności kaszubskiej, dokumentuje ją i prezentuje w sposób ustalony z nauczycielem.

Lista lektur

- 1) Hieronim Derdowski, *Ò panu Czôrlińszcim, co do Pùcka pò sécë jachôl* – fragmenty pt. *Czôrlińszci jedze do Pùcka pò sécë i długò nie wrôcò* i pt. *Czôrlińszci spòtikò sã w òliwsczim kòscele z bracyškã Léonã, chtëren mù pòkazuje pòrtretë kaszubsczych ksążãt*;
- 2) Jan Drzeżdżon, *Twarz Smętka* – fragment rozdziału pt. *Kòżdi na tim swiece nosy w sercu swòje Pùstczy* i inny wybrany fragment;
- 3) Stanisław Janke, *Bënë i bùtën* – fragmenty rozdziału I;
- 4) Roman Kucharski, *Jón Natrzecy, Szczęniã Swiãców* – fragment;
- 5) Aleksander Majkowski, *Žëcé i przigòdë Remùsa* – fragmenty rozdziału XIV i XXII;
- 6) Dariusz Majkowski, *Pòd òkã Jastrë* – rozdział I i III oraz inny wybrany fragment;
- 7) Wybór wierszy: Leon Heyke, Jan Karnowski, Aleksander Labuda, Franciszek Sędzicki, Jan Trepczyk;
- 8) wybrana twórczość innych współczesnych pisarzy kaszubskich;
- 9) wybrane fragmenty dramatu;
- 10) wybrany felieton;
- 11) wybrane słuchowisko, przedstawienie teatralne lub film.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej języka regionalnego – języka kaszubskiego

Nauka języka kaszubskiego w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych odbywa się w klasie i poza szkołą. Jej integralną częścią są wycieczki do miejsc związanych z kulturą i historią kaszubską, takich jak muzea czy wystawy, a także udział w wydarzeniach kulturalnych, wyjazdy związane z poznawaniem środowiska geograficznego i przyrodniczego Kaszub, warsztaty, spotkania z ciekawymi ludźmi czy projekty edukacyjne. Celem tych form aktywności jest uczestnictwo ucznia w życiu społecznym regionu i kształtowanie postawy szacunku i odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe regionu. Uczniowie doskonalą kompetencje językowe, przekrojowe i sprawczość, a także wchodzą w świat wartości.

W procesie nauczania ważne jest uczenie się z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych i zasobów

edukacyjnych dostępnych w Internecie. Nauczyciel motywuje uczniów i stwarza warunki do aktywności kulturowej i angażowania się w życie społeczne.

Aby zapewnić skuteczność planowanych działań, niezbędny jest dostęp do obowiązujących lektur, słowników, map, czasopism i gier edukacyjnych oraz materiałów i pomocy dydaktycznych. Zadaniem szkoły jest zapewnienie optymalnych warunków pozwalających na osiągnięcie przez uczniów wskazanych w podstawie programowej efektów uczenia się i zrealizowanie doświadczeń edukacyjnych, w tym umożliwienie realizacji zajęć z języka kaszubskiego w instytucjach związanych z językiem i kulturą kaszubską.

Lekcje języka kaszubskiego koncentrują się na treściach istotnych dla uczniów i jednocześnie stwarzają im możliwość aktywnego posługiwania się językiem, czyli wyrażania siebie. Zorientowanie na treść oznacza, że uczniowie na lekcjach języka zdobywają wiedzę o świecie. Działanie językowe wymaga skutecznej komunikacji, co ma zapewnić rozwijanie – w ścisłym połączeniu – czterech sprawności językowych: słuchania, mówienia, czytania i pisania. Tym sprawnościom podporządkowane jest uczenie się słownictwa, gramatyki, ortografii i wymowy.

Językiem stosowanym podczas lekcji jest język kaszubski. Nauczyciel, odpowiednio do zaawansowania grupy uczniów, wyjaśnia zadania, formułuje polecenia i reaguje w języku kaszubskim na sytuacje w klasie. Język kaszubski jako język lekcyjny jest elementem autentycznej komunikacji, wspiera umiejętność rozumienia ze słuchu i opanowanie struktur językowych. Zadania językowe obejmujące słuchanie, mówienie, czytanie i pisanie dotyczą treści powiązanych ze światem uczniów, kulturą codzienną oraz tradycją i historią Kaszub i Kaszubów. Treści związane z życiem codziennym są prezentowane poprzez dialogi, idiomy, ilustracje, teksty użytkowe. Literatura wskazana na liście lektur udostępnia uczniom fundamentalną zbiorową wiedzę Kaszubów i o Kaszubach.

Na lekcjach języka kaszubskiego ważne jest stworzenie warunków do pokazania, że to, czego się uczeń nauczył, ma dla niego sens i związek ze światem, w którym żyje. W tym względzie kluczową rolę – po przyswojeniu materiału – ma wykorzystanie nabytej wiedzy i umiejętności językowych w nowych kontekstach.

Do efektywnego wykonywania zadań uczniowie potrzebują wiedzy, jak można uzyskać dostęp

do nieznanych słów, jak się uczyć i jak pracować z tekstami. Dlatego nauczyciel wdraża uczniów do stosowania różnych sposobów uczenia się języka kaszubskiego.

Treści kształcenia językowego i kulturowego są prezentowane w spiralnej progresji, są powtarzane i rozszerzane w różnych kontekstach i formach, aby zapewnić uczniom nowe możliwości działań językowych. Różnorodne konteksty uczenia się zapewniają w szczególnym stopniu zadania i projekty realizowane poza terenem szkoły.

Nauczyciel języka kaszubskiego ma dość często do czynienia z niejednorodnymi pod względem językowym grupami, co wymaga dostosowania form pracy. Indywidualne różnice wynikają m.in. z odmiennych doświadczeń uczniów w zakresie intensywności kontaktu z kulturą i językiem kaszubskim. Możliwości zróżnicowania zadań stwarzają: praca w grupie, w parach, projekty, otwarte formy lekcji, wybór materiałów dydaktycznych, dostosowanie poleceń i pomocy wizualnych.

Do realizacji efektów uczenia się stosowane są odpowiednie do celów metody i techniki pracy na lekcjach wynikające z podejścia zadaniowego i dydaktyki postkomunikacyjnej. Duży nacisk kładzie się na interakcję, uczenie się poprzez odkrywanie oraz gry i zabawy językowe.

Znajomość języka kaszubskiego mierzy się przede wszystkim tym, jak dobrze uczeń rozumie ten język i jak dobrze się w nim komunikuje.

**PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO W SZKOLE
PODSTAWOWEJ DLA UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W
STOPNIU UMIARKOWANYM LUB ZNACZNYM**

Ogólne cele kształcenia i wychowania

Nadrzędnym celem edukacji szkolnej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym jest wspieranie ich wszechstronnego rozwoju w sferze poznawczej, społecznej, emocjonalnej, etycznej i fizycznej, a także wsparcie ich w pełnym wykorzystaniu i rozwoju indywidualnego potencjału zarówno jako jednostek, jak i członków społecznej i demokratycznej wspólnoty. Edukacja kształtuje postawy oparte na dbałości o dobro wspólne, szacunku do innych, pielęgnowaniu tradycji i kultury narodowej oraz rozwija poczucie odpowiedzialności i postawy patriotyczne.

Kształcenie ogólne w szkole podstawowej ma na celu:

- 1) rozwijanie kompetencji fundamentalnych: językowych, matematycznych, cyfrowych i ruchowych, niezbędnych do skutecznego i zdrowego funkcjonowania w różnych sytuacjach życiowych oraz do dalszej nauki;
- 2) budowanie przez uczniów wiedzy pozwalającej rozumieć otaczający ich świat i poznawać go w toku nauki na kolejnych etapach edukacji;
- 3) rozwijanie kompetencji przekrojowych: poznawczych, społecznych i osobistych, pozwalających uczniom działać w szkole i poza nią, z korzyścią dla siebie i wspólnego dobra;
- 4) budowanie sprawczości uczniów w procesie uczenia się i realizacji zamierzonych celów, w tym branie odpowiedzialności za własne działania i ich wpływ na siebie, innych ludzi i świat;
- 5) wprowadzanie uczniów – we współpracy z rodzicami – w świat wartości i przygotowywanie ich do pełnienia ról społecznych, dokonywania odpowiedzialnych wyborów etycznych w trosce o siebie i wspólnotę;
- 6) rozwijanie aspiracji i ciekawości uczniów, kształtowanie ich nastawienia na rozwój i wzmacnianie motywacji do dalszej nauki.

Działalność dydaktyczna i wychowawcza szkoły oparta jest na następujących wartościach: wolność i odpowiedzialność, wspólnota i szacunek, prawda, dobro i piękno, sprawiedliwość, solidarność. Kluczowe jest wspieranie uczniów w podejmowaniu decyzji, wyrażaniu własnych potrzeb i opinii oraz w dokonywaniu wyborów dostosowanych do ich możliwości.

Działalność dydaktyczna i wychowawcza szkoły określona jest przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania,
- 2) program wychowawczo-profilaktyczny szkoły.

Opis efektów uczenia się odnoszących się do wiedzy, umiejętności oraz kompetencji zdobywanych przez uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym jest zgodny z odpowiednimi poziomami Polskiej Ramy Kwalifikacji¹⁾.

Kompetencje

1. Kompetencje fundamentalne

Kompetencje fundamentalne stanowią podstawę procesu rozwoju i edukacji. Ich opanowanie i doskonalenie jest warunkiem koniecznym do skutecznego i zdrowego funkcjonowania w sytuacjach życiowych oraz dalszej nauki, w tym zdobywania wiedzy i umiejętności oraz rozwijania kompetencji przekrojowych i sprawczości.

Do kompetencji fundamentalnych należą:

- 1) kompetencje językowe – zdolność skutecznego porozumiewania się w mowie i piśmie, a także z wykorzystaniem komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC) oraz w polskim języku migowym (PJM). Obejmują umiejętność rozumienia wypowiedzi ustnej i słuchanego lub czytanego tekstu literackiego i nieliterackiego, analizowania i przetwarzania informacji, formułowania własnej wypowiedzi w sposób zrozumiały dla odbiorcy i dostosowany do sytuacji;
- 2) kompetencje matematyczne – zdolność do rozumowania matematycznego oraz wykorzystywania pojęć i narzędzi matematyki w sytuacjach praktycznych. Obejmują znajomość i rozumienie pojęć, tworzenie strategii matematycznych oraz dokonywanie obliczeń w różnych sytuacjach życiowych;

¹⁾ Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2024 r. poz.1606).

- 3) kompetencje cyfrowe – zdolność skutecznego, krytycznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii cyfrowych, w tym pozyskiwania i analizowania informacji w środowisku cyfrowym, w celu uczenia się i sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie;
- 4) kompetencje ruchowe – zdolność do świadomego wykorzystywania i rozwijania własnego potencjału ruchowego jako podstawy aktywnego i zdrowego stylu życia. Obejmują umiejętność planowania i podejmowania aktywności fizycznej oraz kształtowanie zdrowych nawyków w codziennym funkcjonowaniu.

Rozwijanie kompetencji fundamentalnych jest zadaniem wszystkich nauczycieli. To proces ciągły, prowadzony na wszystkich etapach kształcenia: od przedszkola do szkoły ponadpodstawowej i realizowany na wszystkich zajęciach.

2. Kompetencje przekrojowe

Kompetencje przekrojowe to zdolności do efektywnego działania w różnych sytuacjach w szkole i poza nią, także w życiu społecznym, poprzez zastosowanie w praktyce wiedzy, umiejętności i postaw rozwijanych w szkole.

Kompetencje przekrojowe przekładają się na efekty uczenia się określone dla poszczególnych zajęć oraz cele działalności wychowawczej szkoły.

Rozwijanie kompetencji przekrojowych uczniów jest wspólnym zadaniem wszystkich nauczycieli. Odbywa się w ramach wszystkich zajęć.

Kompetencje poznawcze:

- 1) rozwiązywanie problemów – zdolność poszukiwania i realizacji pomysłów, które umożliwią osiągnięcie zamierzonego celu. Obejmuje analizę problemu, identyfikowanie rozwiązań i ich ocenę oraz zastosowanie wybranego rozwiązania;
- 2) krytyczne myślenie – zdolność oceny informacji w celu wyciągania racjonalnych wniosków, unikania błędów poznawczych, manipulacji i uprzedzeń. Obejmuje gromadzenie, analizę i syntezę informacji, wnioskowanie i wykorzystywanie informacji oraz rozpoznawanie manipulacji;
- 3) kreatywne myślenie – zdolność tworzenia nieszablonowych i wartościowych pomysłów. Obejmuje rozwijanie własnej ciekawości, kreowanie pomysłów i ich udoskonalanie oraz wytrwałość twórczą.

Kompetencje społeczne:

- 1) współpraca – zdolność do działania w grupie, która opiera się na wzajemnym szacunku, konstruktywnym podziale ról i wspólnym osiąganiu celów. Obejmuje budowanie relacji wokół celów, efektywną komunikację, przyjmowanie roli dostosowanej do sytuacji, wspólne podejmowanie decyzji oraz harmonizowanie współpracy;
- 2) dbanie o innych – zdolność do empatycznego dostrzegania, nazywania i wspierania realizacji potrzeb innych osób i zbiorowości. Obejmuje rozpoznawanie i nazywanie potrzeb innych osób, reagowanie na nie w sposób otwarty i życzliwy, budowanie relacji i dbanie o nie, podejmowanie działań na rzecz dobra wspólnego oraz dbanie o otoczenie.

Kompetencje osobiste:

- 1) kierowanie sobą – zdolność mówienia we własnym imieniu o swoich sprawach, świadomego podejmowania działań mających na celu samodoskonalenie, realizację aspiracji, systematyczne poszerzanie wiedzy i umiejętności. Obejmuje rozwój i uczenie się, rozwijanie samodzielności i wytrwałości, podejmowanie autorefleksji i wyciąganie wniosków oraz wzmacnianie własnej motywacji;
- 2) dbanie o siebie – zdolność rozpoznawania, wyrażania i zaspokajania własnych potrzeb fizycznych, emocjonalnych i psychicznych, z poszanowaniem woli i perspektyw innych. Obejmuje troskę o zdrowie i dobre samopoczucie, rozpoznawanie, nazywanie i wyrażanie emocji, radzenie sobie ze stresem oraz wyznaczanie bezpiecznych granic w relacjach z innymi.

Efekty uczenia się w zakresie kompetencji przekrojowych są uwzględniane przez nauczycieli w planowaniu wszystkich zajęć realizowanych z uczniami oraz przez szkołę w tworzeniu i realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego.

3. Sprawczość

Sprawczość to podejmowanie działań, które mają wpływ na osobę je podejmującą i innych (otoczenie), oraz branie za te działania odpowiedzialności. Sprawczość jest warunkiem przejścia od zdolności do faktycznej aktywności poprzez autonomiczne formułowanie celów i podejmowanie działań konstruktywnie wpływających na jednostkę i jej otoczenie. Sprawczość obejmuje także aktywność ucznia w procesie uczenia się dostosowaną do jego indywidualnych możliwości.

Ze sprawczością silnie powiązane są:

- 1) poczucie przynależności do wspólnoty – przekonanie jednostki, że jest częścią grupy, która ją akceptuje, potrzebuje i docenia oraz do której ta osoba może wnieść twórczy wkład;
- 2) nastawienie na rozwój – przekonanie, że zdolności podlegają zmianom i mogą się rozwijać dzięki zaangażowaniu, wysiłkowi i wytrwałości;
- 3) przekonanie o własnej skuteczności – przekonanie o swojej zdolności do wykonywania określonych zadań i osiągnięcia celów, także w niekorzystnych okolicznościach;
- 4) samoregulacja – zdolność przekładania myśli na działania zmierzające do realizacji określonych celów i świadomego kierowania swoją aktywnością.

Główne formy rozwijania sprawczości w nauczaniu to:

- 1) przejmowanie współodpowiedzialności za proces uczenia się, współdecydowanie w sprawach związanych z uczeniem się;
- 2) wykorzystywanie wiedzy zdobytej w szkole do rozwiązywania codziennych problemów poza szkołą;
- 3) samodzielne, ze wsparciem lub zespołowe prowadzenie obserwacji i prostych eksperymentów;
- 4) prezentowanie własnej wiedzy i umiejętności oraz efektów swojej pracy;
- 5) dzielenie się wiedzą i umiejętnościami, w tym wzajemne nauczanie;
- 6) zaangażowanie w realizację indywidualnych lub grupowych projektów edukacyjnych,
- 7) samoocena oraz przyjmowanie i udzielanie informacji zwrotnej;
- 8) samodzielne lub ze wsparciem pogłębianie wiedzy i umiejętności;
- 9) rozwijanie zainteresowań powiązanych z nauczanymi treściami.

Rozwijanie sprawczości uczniów w obszarze działalności wychowawczej odbywa się w szczególności poprzez umożliwianie uczniom następujących form zaangażowania:

- 1) pracy z indywidualnymi celami rozwojowymi;
- 2) aktywności w samorządzie uczniowskim (w klasie i szkole) lub radzie szkoły;
- 3) wolontariatu i innych form zaangażowania na rzecz dobra wspólnego;
- 4) rozwijania własnych pasji i zainteresowań pozaszkolnych;

- 5) dostrzegania i (samodzielnego lub wspólnego z innymi) rozwiązywania problemów w klasie lub szkole;
- 6) uczestnictwa w procesach konsultacyjnych lub podejmowaniu decyzji dotyczących klasy lub szkoły.

Działalność wychowawcza szkoły

Działalność wychowawcza szkoły skupia się na wprowadzeniu ucznia w świat wartości, rozwijaniu sprawczości, samodzielności oraz kompetencji osobistych i społecznych. Przejawia się w codziennych działaniach nauczycieli oraz innych pracowników szkoły. Widać ją w codziennych aktywnościach uczniów, interakcjach z rodzicami oraz w etosie szkoły – jej normach i regułach, relacjach, podejściu do uczenia oraz stylu zarządzania oddziałem klasowym i szkołą.

Wychowanie szkolne uwzględnia podmiotowość ucznia, jego potrzeby oraz dobrostan. Treści i działania wychowawcze realizowane w ramach programu wychowawczo-profilaktycznego powinny być zróżnicowane, adekwatne do celów edukacyjnych i oparte na aktualnej wiedzy.

Cele i zadania szkoły w zakresie działalności wychowawczej są opisane w programie wychowawczo-profilaktycznym, uwzględniającym podstawę programową kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz specyficzne cele danej szkoły, wynikające z diagnozy potrzeb uczniów. Ich realizacja jest zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela, w szczególności wychowawcy. Działania wychowawcze obejmują całą społeczność szkolną. Są prowadzone w czasie zajęć lekcyjnych i poza nimi. Podlegają ewaluacji i są modyfikowane, by w pełni realizować szkolne cele wychowawcze i odpowiadać na potrzeby uczniów.

Wychowanie do wartości

Wartości są fundamentem procesu wychowania. Szkoła wychowuje do wolności i odpowiedzialności, wspólnoty i szacunku, prawdy, dobra i piękna, sprawiedliwości i solidarności, niezależności i uczestnictwa.

Wychowanie do wartości odbywa się poprzez codzienne szkolne doświadczenia: na lekcjach, przerwach, zajęciach pozalekcyjnych, wycieczkach, szkolnych wydarzeniach i uroczystościach oraz w kontakcie nauczyciela z uczniem. Uczniowie rozpoznają wartości w swoim życiu i nauce, dokonują wyborów i przejawiają zgodne z nimi zachowania. Wychowanie do wartości wymaga:

- 1) odwoływania się do nich w treściach nauczania na różnych zajęciach oraz w doświadczeniach uczniów;
- 2) stosowania metod nauczania, które są z nimi spójne;
- 3) tworzenia doświadczeń, które zakładają: podmiotowość i autonomię, równość i włączenie, działanie i współdziałanie;
- 4) umożliwienia uczniom wyrażania swojego zdania, opinii, współtworzenia rzeczywistości szkolnej;
- 5) budowania kultury refleksji i dialogu, w atmosferze poszanowania dla tradycji.

Wychowanie do sprawczości

Działania wychowawcze szkoły wzmacniają sprawczość uczniów, o ile kształtują postawy proaktywne oraz pokazują, że indywidualny i zbiorowy głos ma znaczenie. Oto najważniejsze sposoby rozwijania sprawczości:

- 1) rozwijaniu samoregulacji sprzyja: indywidualizacja podejścia do uczniów, nauczanie oparte na doświadczeniu i działaniu, wiązanie nauki z potrzebami uczniów oraz wyzwaniami świata;
- 2) rozwijanie przekonania o własnej skuteczności odbywa się poprzez: wspieranie uczniów w wyznaczaniu celów edukacyjnych, dążeniu do nich i ich osiągnięciu, wzmacnianie odpowiedzialności i decyzyjności uczniów w kwestiach związanych z nauką i codziennym życiem klasy i szkoły;
- 3) rozwijanie nastawienia na rozwój wymaga: kształtowania nastawienia „jeszcze nie umiem, ale dalej się uczę”, kultura prób i błędów, kultura wsparcia i współpracy, a nie rywalizacji;
- 4) rozwijanie poczucia przynależności do wspólnoty odbywa się w szczególności przez: wzmacnianie i celebrowanie więzi, tradycji i szkolnych rytuałów, docenianie różnorodności, budowanie relacji opartych na zaufaniu, a nie kontroli.

Wychowanie rozwijające kompetencje społeczne i osobiste

Działania wychowawcze mają szczególne znaczenie dla rozwoju kompetencji społecznych. Służą temu takie formy, jak wspólna praca na lekcji, projekty i akcje społeczne, wolontariat, a także działania samorządu uczniowskiego, w tym udział w podejmowaniu decyzji dotyczących życia klasy i szkoły oraz współorganizowanie aktywności oraz wydarzeń szkolnych i lokalnych.

Proces wychowania wspiera także rozwój kompetencji osobistych, w tym kierowania sobą i dbania o siebie. Szczególnie istotne w tym kontekście jest podmiotowe traktowanie ucznia, wzmacnianie poczucia, że jego dobrostan i potrzeby są brane pod uwagę oraz że może liczyć na wsparcie, gdy przejmuje odpowiedzialność za własną naukę i aktywność społeczną. Aby to umożliwić, nauczyciele tworzą warunki do pracy i refleksji nad postępami, trudnościami i sposobami ich przezwyciężenia.

Obszary działalności wychowawczej szkoły

Działalność wychowawcza szkoły obejmuje szeroki zakres działań na rzecz wsparcia uczniów w wymiarze zarówno indywidualnym, jak i grupowym, prowadzonych zawsze z poszanowaniem praw ucznia. W wymiarze indywidualnym uczniowie są wspierani przez nauczycieli i wychowawców w rozwijaniu swoich kompetencji i wprowadzaniu w życie osobistych celów. W wymiarze grupowym nauczyciele podejmują działania, które budują więź i wspólnotę klasową i szkolną.

Istotnym elementem procesu wychowawczego jest monitorowanie postępów uczniów przez wszystkich nauczycieli. Regularne informowanie o postępach oraz docenianie wysiłku uczniów sprzyja ich dalszemu rozwojowi. Monitorowanie postępów ucznia obejmuje także autorefleksję oraz informację zwrotną ze strony nauczycieli i rówieśników.

Nauczyciele i wychowawcy dostosowują zakres wsparcia do indywidualnych potrzeb uczniów, uwzględniając ich wiek i etap rozwoju, a stopień zaangażowania dorosłych oraz sposób realizacji działań dostosowany jest do możliwości rozwojowych każdego ucznia.

Zajęcia z wychowawcą – działania wychowawcze realizowane w ramach zajęć edukacyjnych

Zadaniem szkoły jest przygotowywanie uczniów do stopniowego przejmowania odpowiedzialności za własny rozwój. Podczas zajęć wychowawczych uczeń formułuje ważne dla siebie cele rozwojowe, związane z kompetencjami osobistymi i społecznymi oraz sprawczością. Nauczyciel-wychowawca pomaga uczniowi w ich określeniu i zaplanowaniu realizacji w czasie zajęć oraz poza nimi.

Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym wymagają pomocy ze strony nauczycieli w wyznaczaniu celów oraz ich realizacji. Proces ten wymaga współpracy ze środowiskiem domowym. Szkoła stopniowo przygotowuje uczniów do samodzielnego kierowania własnym rozwojem tak, by w kolejnych etapach edukacji

przejmowali coraz większą odpowiedzialność za swoje postępy, ucząc się planowania, podejmowania decyzji i działań oraz refleksji.

Podczas zajęć wychowawczych uczniowie nabywają umiejętność budowania społeczności opartych na zasadach harmonijnego współżycia, uczą się podejmowania refleksji o swoich doświadczeniach szkolnych, a także tego, jak wykorzystywać narzędzia wspierające ich w planowaniu i realizacji własnego rozwoju. Poznają pozytywne wzorce funkcjonowania, żeby je stosować oraz rozpoznawać i kontrolować zachowania niepożądane. W czasie zajęć wychowawca wspiera uczniów w budowaniu relacji rówieśniczych opartych na zaufaniu, współpracy i wzajemnej trosce, a także w dbaniu o dobrą atmosferę w klasie.

Zakres zagadnień i sposoby działania wychowawców różnią się w zależności od wieku uczniów, ich potrzeb i umiejętności. Na wszystkich etapach powinny one obejmować takie zagadnienia jak:

- 1) tworzenie dobrych relacji w różnych społecznościach i przyjmowanych rolach;
- 2) budowanie własnego światopoglądu, wewnętrznego systemu wartości i sądów etycznych;
- 3) rozwiązywanie konfliktów i zapobieganie sytuacjom konfliktowym;
- 4) rozpoznawanie zachowań ryzykownych i wykorzystywanie strategii ich unikania;
- 5) podejmowanie refleksji na temat własnej roli w różnych wspólnotach;
- 6) kształtowanie kompetencji społecznych i rozwijanie uważności na potrzeby różnych osób i grup;
- 7) kształtowanie kompetencji osobistych i rozwijanie własnej sprawczości;
- 8) bezpieczne zachowanie się w sytuacjach zagrożeń czasu pokoju i wojny;
- 9) kształtowanie odpowiedzialności za swoje działania, grupę, klasę, szkołę, wspólnotę lokalną i ojczyznę;
- 10) podejmowanie refleksji o sobie jako człowieku uczącym się;
- 11) planowanie własnego rozwoju rozumianego jako proces trwający przez całe życie.

Zadania szkoły

Realizacja zadań edukacyjnych i wychowawczych oparta jest na głębokim zrozumieniu funkcjonowania ucznia w trzech powiązanych wymiarach: biologicznym, psychologicznym i społecznym. W tym celu szkoła stosuje wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU). Ocena ta stanowi punkt wyjścia do opracowania indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET), który obejmuje działania wspierające rozwój ucznia we wszystkich istotnych obszarach życia – edukacyjnym, społecznym, emocjonalnym,

komunikacyjnym i motorycznym.

Szkoła realizuje swoje zadania poprzez:

- 1) tworzenie warunków niezbędnych do zapewnienia uczniowi poczucia bezpieczeństwa, komfortu psychicznego oraz wzmocnienia poczucia własnej wartości, akceptacji i samoakceptacji w procesie integracji ze środowiskiem, jednocześnie wspierających aktywność i uczestnictwo w życiu klasy, szkoły i środowiska lokalnego;
- 2) zapewnienie uczniowi udziału w niezbędnych zajęciach rewalidacyjnych, wynikających z jego indywidualnych potrzeb oraz realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem możliwości łączenia uczniów w zespoły o zbliżonych możliwościach i potrzebach rozwojowych;
- 3) wprowadzenie elementów wiedzy o rozwoju człowieka, w tym zagadnień dotyczących seksualności oraz przygotowania do pełnienia ról w dorosłości;
- 4) włączenie uczniów w życie społeczności lokalnej poprzez uczenie świadomości własnych praw, samostanowienie i samorzecznictwo, a także przygotowanie ich do samodzielnego, świadomego, skutecznego i satysfakcjonującego uczestnictwa w życiu osobistym, rodzinnym, zawodowym i obywatelskim;
- 5) zapewnienie równych szans edukacyjnych wszystkim uczniom poprzez identyfikowanie i usuwanie barier w procesie kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualizacji, obejmującej dobór efektów uczenia się oraz poziomu wsparcia odpowiednich do potrzeb i możliwości każdego ucznia;
- 6) wspieranie przechodzenia między kolejnymi etapami edukacyjnymi, a także między zespołami klasowymi oraz skutecznego powrotu do nauki po dłuższej nieobecności, w tym spowodowanych chorobą lub innymi zdarzeniami losowymi;
- 7) podejmowanie współpracy z rodzicami/opiekunami uczniów oraz z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku lokalnym na rzecz wspierania rozwoju uczniów.

Formy zajęć

W szkole podstawowej wyodrębnia się:

- 1) zajęcia edukacyjne:
 - a) porozumiewanie się,
 - b) edukacja środowiskowa,
 - c) edukacja społeczna,

- d) edukacja osobista i zdrowotna,
 - e) edukacja artystyczna,
 - f) wychowanie fizyczne,
 - g) etyka;
- 2) zajęcia rewalidacyjne;
 - 3) zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Osią wszystkich działań edukacyjnych jest dążenie do osiągnięcia przez ucznia optymalnego poziomu rozwoju. Prowadzą do tego formy zajęć, ściśle ze sobą powiązane i wzajemnie się przenikające. Całość działań edukacyjnych ma charakter zintegrowany, a jego organizacja jest dostosowana do indywidualnych możliwości ucznia. Podstawą aktywności jest praktyczne działanie, które w sposób świadomy i celowy wspiera rozwój ucznia, wzmacniając jego niezależne funkcjonowanie w życiu codziennym i społecznym.

Porozumiewanie się dotyczy praktycznego nabywania języka, rozwijania kompetencji językowych, w tym umiejętności komunikacyjnych w bliskim i dalszym środowisku w mowie, w piśmie i w każdy możliwy dla ucznia sposób zapewniający mu niezależność i aktywne uczestnictwo, w tym z zastosowaniem komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC) lub w polskim języku migowym (PJM). Opisane w efektach uczenia się zagadnienia dotyczące porozumiewania się powinny być realizowane w toku wszystkich zajęć.

Edukacja środowiskowa koncentruje się na rozwijaniu praktycznych umiejętności życiowych związanych z funkcjonowaniem w środowisku lokalnym i przestrzeni publicznej. Dotyczy także obszaru przyrodniczo-matematycznego oraz techniki i technologii informacyjno-komunikacyjnej. Poprzez różnorodne doświadczenia, obserwacje i eksperymenty wspiera rozwój poznawczy uczniów, ucząc ich analizy, klasyfikowania i wyciągania wniosków. Kluczowym aspektem tych zajęć jest wyposażenie ucznia w umiejętności uczenia się i zdobywania doświadczeń – między innymi poprzez bezpieczne korzystanie z prostych narzędzi i urządzeń codziennego użytku. Tego typu aktywność nie tylko wspiera rozwój kompetencji poznawczych i umiejętności manualnych, lecz także wzmacnia samodzielność oraz poczucie sprawczości ucznia, co stanowi fundament jego niezależności i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Edukacja społeczna obejmuje nabywanie umiejętności, które umożliwiają współzycie z innymi ludźmi – uczeń uczy się zasad komunikacji, wyrażania emocji, nawiązywania i podtrzymywania relacji, współpracy oraz rozwiązywania konfliktów. Równocześnie poznaje swoje miejsce i rolę w rodzinie, klasie i szkole, ucząc się współodpowiedzialności, współdziałania i przestrzegania ustalonych zasad. Wprowadzenie do zagadnień obywatelskich, instytucjonalnych, patriotycznych odbywa się poprzez poznawanie zasad uczestnictwa w życiu społecznym.

Edukacja osobista i zdrowotna obejmuje naukę dbania o zdrowie fizyczne, psychiczne i seksualne, higienę, odżywianie, samoobsługę oraz rozwój podstawowych umiejętności życiowych. Zajęcia te wspierają budowanie samoświadomości i niezależności uczniów, rozwijają umiejętność rozpoznawania oraz komunikowania własnych potrzeb, a także kształtują pozytywny obraz siebie i wzmacniają poczucie własnej wartości. W ramach edukacji osobistej uczniowie uczą się dbania o siebie, w tym planowania dnia, korzystania z toalety, samodzielnego ubierania się, przygotowywania prostych, zdrowych posiłków. Istotnym elementem jest również wiedza na temat specyfiki rozwoju na różnych etapach życia, profilaktyka zdrowotna oraz nauka udzielania pierwszej pomocy. Zajęcia te odgrywają ważną rolę w budowaniu dobrostanu uczniów – wzmacniają poczucie sprawczości, bezpieczeństwa i komfortu, a także uczą podejmowania odpowiedzialnych decyzji związanych ze zdrowiem i codziennym funkcjonowaniem. Ponadto rozwijają świadomość własnego ciała, emocji i granic, co sprzyja lepszemu samopoczuciu i bezpieczeństwu uczniów oraz wspiera rozwój tożsamości osobistej i przygotowania do dorosłości.

Edukacja artystyczna rozwija kreatywność, wyobraźnię oraz zdolności manualne i poczucie estetyki uczniów. Twórcze działania plastyczne, muzyczne, teatralne i taneczne stwarzają uczniom przestrzeń do przeżywania, wyrażania emocji oraz osobistych refleksji. W zależności od potrzeb i możliwości uczniów mogą to być zajęcia z rysunku, malarstwa, kolażu, batiku, modelowania, rytmiki, teatru, pantomimy, tańca, muzykoterapii i wielu innych form ekspresji. Zajęcia te kształtują wrażliwość estetyczną oraz poczucie tożsamości kulturowej, a także umożliwiają aktywne i satysfakcjonujące spędzanie czasu wolnego.

Wychowanie fizyczne to zajęcia ruchowe, które rozwijają sprawność motoryczną, koordynację ruchową, kondycję fizyczną, orientację w przestrzeni i schemacie ciała oraz motorykę małą.

Poprzez gry zespołowe, zabawy ruchowe, ćwiczenia sportowe oraz udział w imprezach rekreacyjnych, uczniowie nie tylko poprawiają swoją sprawność fizyczną, lecz także uczą się zasad współzawodnictwa w duchu fair play i przestrzegania reguł. Ważnym aspektem wychowania fizycznego jest również kształtowanie pozytywnego nastawienia do aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania jako form dbania o zdrowie i dobrostan.

Etyka to zajęcia, których celem jest wprowadzenie uczniów w świat wartości, szacunku do siebie i innych oraz wspieranie prawidłowego funkcjonowania w relacjach międzyludzkich. Kluczowe jest tu rozwijanie postaw moralnych, takich jak rozpoznawanie dobra i zła, naśladowanie pozytywnych wzorców, internalizacja podstawowych norm społecznych oraz kształtowanie postaw opartych na wartościach: szacunku, odpowiedzialności, empatii i współdziałaniu. Treści te są obecne i realizowane w sposób zintegrowany podczas wszystkich zajęć edukacyjnych. Codzienne sytuacje dydaktyczne i wychowawcze stwarzają naturalne okazje do wzmacniania postaw prospołecznych, rozwijania empatii, odpowiedzialności oraz budowania pozytywnych relacji z rówieśnikami i dorosłymi.

Zajęcia rewalidacyjne mają charakter terapeutyczny, usprawniający, doskonalący, korygujący oraz stymulujący. Umożliwiają zapewnienie uczniowi aktywności wspomagających osiągnięcie optymalnego poziomu funkcjonowania poprzez rozwijanie takich umiejętności jak np. spostrzeganie, myślenie przyczynowo-skutkowe, pamięć i koncentracja uwagi, sprawność manualna i graficzna czy przetwarzanie sensoryczne. Pozytywnie wpływają na funkcje motoryczne ucznia, jego umiejętności społeczne, orientację przestrzenną, poruszanie się i umiejętności komunikacyjne, dzięki planowaniu, tworzeniu i wprowadzaniu indywidualnych pomocy do komunikacji.

Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej obejmują działania diagnostyczne, terapeutyczne, edukacyjne, profilaktyczne oraz wspierające rozwój osobisty, społeczny i emocjonalny ucznia. Ich celem jest umożliwienie pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, edukacyjnym i kulturowym, z poszanowaniem indywidualnego potencjału oraz zasad podmiotowości i inkluzji.

Dzięki współpracy różnych specjalistów działania są interdyscyplinarne i kompleksowe oraz dostosowane do potrzeb ucznia, wzmacniając jego samodzielność, odpowiedzialność i

poczucie wpływu, a także umożliwiając aktywne funkcjonowanie w środowisku szkolnym i społecznym.

Oczekiwane efekty uczenia się

1. Porozumiewanie się. Uczeń:

- 1) reaguje na obecność drugiej osoby, na dotyk, mimikę, dźwięk; używa do komunikacji dźwięków, mowy ciała, mimiki, gestów;
- 2) zwraca na siebie uwagę, kieruje uwagę drugiej osoby, sygnalizuje, że czegoś potrzebuje lub chce więcej, protestuje, odmawia;
- 3) reaguje na komunikaty werbalne i niewerbalne kierowane do niego lub do grupy, w tym patrzy na mówiącego, odpowiada słowem lub gestem, wykonuje polecenia, stosuje wokalizacje, pojedyncze słowa, frazy, zdania;
- 4) rozmawia zgodnie z zasadami interakcji społecznej z drugą osobą lub w grupie, w tym zwraca się w kierunku rozmówcy, nawiązuje kontakt wzrokowy, inicjuje kontakt, zachowuje akceptowalny dystans, rozpoczyna rozmowę, dostosowuje się do rozmówcy i tematu rozmowy, podtrzymuje rozmowę, dopytuje, czeka na swoją kolej, kończy rozmowę;
- 5) rozmawia z różnymi osobami w różnych sytuacjach, w różnych miejscach w dostępny dla siebie sposób, w tym z pomocą komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC), polskiego języka migowego (PJM);
- 6) przedstawia się, mówi o sobie i swoich planach, wyraża potrzeby, emocje i opinie, uzasadnia swoje zdanie, wyjaśnia zachowania i motywacje; opowiada o wydarzeniach z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości, stosując odpowiednie określenia czasu;
- 7) przekazuje informacje, formułuje instrukcje, komentuje, żartuje, mówi komplementy, prosi o pomoc, stosuje formy grzecznościowe, informuje o sytuacjach niebezpiecznych i przekraczających jego granice;
- 8) używa technologii asystującej w celu wsparcia komunikacji, programów notujących oraz narzędzi komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC);
- 9) przepisuje i zapisuje litery, słowa, zdania oraz krótkie teksty – po śladzie, ze słuchu i z pamięci;
- 10) używa umiejętności pisania w codziennych sytuacjach, w tym podpisuje się, sporządza notatkę, opracowuje proste teksty użytkowe. Posługuje się pismem jako narzędziem komunikacji;

- 11) odczytuje litery, pojedyncze wyrazy, zdania; odczytuje w różnych sytuacjach życiowych dane oraz proste teksty użytkowe, w tym teksty w języku prostym i teksty łatwe do czytania i rozumienia (ETR);
- 12) wypowiada się na temat wysłuchanego tekstu, w tym krótkich tekstów literackich, tekstów piosenek i tekstów użytkowych; rozpoznaje głównych bohaterów bajek, baśni i legend, wskazuje charakterystyczne elementy utworu oraz porządkuje wydarzenia według kolejności, odróżnia postacie pozytywne i negatywne.

2. Edukacja środowiskowa:

- 1) obszar przyrodniczo – matematyczny. Uczeń:
 - a) uczestniczy w procesie uczenia się, w tym celowo posługuje się zmysłami, aby świadomie poznawać otaczającą rzeczywistość, obserwuje, naśladuje, wyciąga wnioski,
 - b) rozpoznaje i porządkuje obiekty według różnych cech i określa ich położenie w przestrzeni,
 - c) stosuje podstawowe pojęcia matematyczne, rozpoznaje podstawowe figury geometryczne, liczy elementy zbiorów, posługuje się liczbami, wykonuje działania na obiektach i z pomocą kalkulatora,
 - d) rozpoznaje monety i banknoty, wyjaśnia ich przeznaczenie, wykonuje proste operacje pieniężne, korzystając także z nowoczesnych form płatności,
 - e) korzysta z narzędzi pomiarowych, w tym miarki, termometru, zegara; stosuje określenia związane z czasem, w tym: wczoraj, dzisiaj, jutro, nazwy dni tygodnia; korzysta z kalendarza,
 - f) obserwuje i opisuje zjawiska przyrodnicze, w tym pogodowe, oraz cykliczne zmiany zachodzące w przyrodzie, w tym związane z porami roku,
 - g) rozpoznaje wybrane rośliny i je pielęgnuje przez sianie, sadzenie, podlewanie; wskazuje rośliny jadalne i niejadalne, rozpoznaje części jadalne roślin,
 - h) opisuje zwierzęta domowe, hodowlane, leśne; omawia sposoby opieki nad nimi i reagowania na sytuacje ich krzywdzenia,
 - i) wskazuje na mapie Polski ważne miejsca i krainy geograficzne, stosuje nazwy wybranych obszarów przyrodniczych, takich jak las, góry, morze, oraz wskazuje charakterystyczne dla nich rośliny i zwierzęta,

- j) nazywa swoją ojczyznę, jej stolicę, państwa sąsiadujące; nazywa i opisuje swoją miejscowość i region, wskazuje ich charakterystyczne cechy,
 - k) opisuje Ziemię jako planetę będącą częścią Układu Słonecznego,
 - l) wymienia i stosuje zachowania proekologiczne, w tym zbieranie i segregowanie odpadów, oszczędzanie energii i wody,
 - ł) okazuje wrażliwość na piękno i różnorodność przyrody;
- 2) obszar techniki i technologii informacyjno-komunikacyjnej. Uczeń:
- a) rozpoznaje proste urządzenia techniczne; określa ich zastosowanie i zasady bezpiecznego użytkowania,
 - b) planuje i wykonuje proste prace techniczne; rozpoznaje materiały i narzędzia; realizuje konstrukcje według instrukcji lub własnych pomysłów,
 - c) przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas pracy technicznej; rozróżnia narzędzia wymagające ostrożności i unika sytuacji zagrożenia,
 - d) wymienia i opisuje środki transportu lądowego, wodnego i powietrznego oraz ich infrastrukturę; korzysta ze środków transportu publicznego,
 - e) rozpoznaje zawody rzemieślnicze, w tym zawody związane z naprawą zepsutego sprzętu;
 - f) korzysta z urządzeń cyfrowych w codziennym życiu; obsługuje podstawowe funkcje w telefonie i komputerze, w tym używa aplikacji oraz przeglądarek internetowych,
 - g) przestrzega zasad higieny cyfrowej i cyberbezpieczeństwa, w tym wskazuje osobę dorosłą, do której może zgłosić niepokojącą sytuację w sieci,
 - h) odróżnia świat realny od wirtualnego, w tym w grach, reklamach, mediach społecznościowych.

3. Edukacja społeczna:

- 1) relacje międzyludzkie, w tym rodzinne. Uczeń:
 - a) rozpoznaje członków rodziny, określa ich role i relacje między nimi, wskazuje zasady panujące w rodzinie, uczestniczy w ich ustalaniu i stosuje się do nich,
 - b) wyjaśnia, że w rodzinie ponosi się wspólne wydatki, że pieniądze nie są nieograniczone i należy je dzielić między różne potrzeby,

- c) dostrzega, że członkowie rodziny mogą mieć różne obowiązki domowe i ma świadomość, że ich wykonywanie ma wartość, nawet jeśli nie wiąże się z otrzymywaniem pieniędzy,
 - d) uczestniczy w tradycjach i rytuałach, rozumie znaczenie świąt rodzinnych,
 - e) rozpoznaje wartości ważne w relacjach, takie jak zaufanie, szacunek, pomoc i uczciwość; stara się nimi kierować w codziennym życiu, respektuje sygnały granic innych osób,
 - f) nazywa swoje emocje w trudnych sytuacjach, takich jak choroba lub śmierć bliskiej osoby, wskazuje osoby, które mogą udzielić wsparcia,
 - g) zauważa, że ludzie różnią się wyglądem, zachowaniem, potrzebami i sposobem myślenia, akceptuje te różnice i szanuje odmienność innych,
 - h) podejmuje próby nawiązywania i utrzymywania relacje z rówieśnikami, rozpoznaje kolegów z klasy, podejmuje próby zaprzyjaźniania się, odróżnia przyjaźń od innych relacji,
 - i) dostrzega, kiedy ktoś czuje się samotny lub pomijany i okazuje wsparcie słowem, gestem lub inną formą pomocy,
 - j) identyfikuje sytuacje społeczne, w których może czuć się niekomfortowo, rozpoznaje sytuacje konfliktowe i zachowania przemocowe, podejmuje próby rozwiązywania konfliktów, zgłasza potrzebę pomocy,
 - k) współpracuje z grupą, uczestniczy w podejmowaniu decyzji, rozumie wpływ innych na swoje emocje i zachowanie, próbuje akceptować wspólnie podjęte decyzje, nawet jeśli nie są zgodne z jego oczekiwaniami,
 - l) zna swoje prawa i respektuje prawa innych, w tym prawa dziecka, ucznia i osób z niepełnosprawnościami, komunikuje swoje granice w sposób jasny i adekwatny;
- 2) życie domowe i szkolne. Uczeń:
- a) zna swoje miejsce zamieszkania – podaje adres i numer telefonu, opisuje dom, jego otoczenie, pomieszczenia oraz ich funkcje, a także wyjaśnia, kiedy i dlaczego potrzebna jest znajomość tych informacji,
 - b) dba o porządek i estetykę przestrzeni domowej – przestrzega zasad utrzymywania czystości i wykonuje obowiązki domowe,
 - c) podaje przykłady prac wykonywanych w domu i szkole oraz wyjaśnia, dlaczego są potrzebne,

- d) wyjaśnia, że praca wiąże się z wykonywaniem obowiązków i że dzięki niej ludzie otrzymują pieniądze potrzebne do życia,
 - e) rozróżnia przestrzeń prywatną i wspólną – stosuje zasady dotyczące intymności i prywatności w domu,
 - f) orientuje się w środowisku szkolnym, zna nazwę i adres szkoły, rozpoznaje pomieszczenia, identyfikuje pracowników i ich role, korzysta z planu zajęć, przestrzega zasad obowiązujących w szkole i klasie,
 - g) angażuje się w życie szkoły, zna rolę samorządu uczniowskiego i uczestniczy w jego działaniach;
- 3) życie w dorosłości. Uczeń:
- a) wyjaśnia, na czym polegają relacje romantyczne, opisuje różne formy związków, w tym między osobami przeciwnej i tej samej płci, zna zasady zawierania małżeństwa oraz podstawowe informacje o poczęciu, ciąży, porodzie i adopcji,
 - b) omawia, na czym polega odpowiedzialne rodzicielstwo, podaje przykłady różnych modeli rodzin oraz różnorodności płciowej, podkreślając szacunek dla każdej osoby i formy życia rodzinnego,
 - c) określa, co to znaczy być obywatelem i nazywa prawa i obowiązki, jakie się z tym wiążą; rozpoznaje symbole narodowe, wyjaśnia ich znaczenie i zachowuje się adekwatnie w sytuacjach oficjalnych,
 - d) rozpoznaje i opisuje swoją miejscowość, region i ojczyznę – nazywa charakterystyczne cechy swojego otoczenia, przywołuje ważne wydarzenia i obiekty historyczne oraz wskazuje stolicę Polski i państwa graniczące,
 - e) rozpoznaje podstawowe organy władzy państwowej, wskazuje związane z nimi osoby i ich zadania, a także opowiada o ważnych wydarzeniach w kraju i za granicą, przywołując wybrane fakty, postacie i wyrażając własne wrażenia,
 - f) rozpoznaje lokalne instytucje publiczne i punkty usługowe, w tym wspierające osoby z niepełnosprawnościami, zna ich funkcje i zasady korzystania z nich,
 - g) jest gotów do włączania się w działania wspierające społeczność lokalną, także te o charakterze charytatywnym,
 - h) nazywa i charakteryzuje wybrane zawody, dopasowuje je do swoich możliwości i zainteresowań, planuje swoją przyszłość zawodową, zna osoby wspierające go w tym procesie,

- i) dokonuje prostych wyborów zakupowych, porównuje ceny i rozumie, że nie zawsze można kupić wszystko, co się chce,
- j) rozumie, że ludzie pracują w różnych zawodach, a ich praca jest potrzebna, aby inni mogli korzystać z produktów i usług przez nich wytwarzanych bądź świadczonych,
- k) wskazuje podstawowe zasady obowiązujące w miejscu pracy, w tym punktualność, odpowiedni ubiór, współpraca,
- l) podpisuje dokument, wyjaśnia znaczenie swojego podpisu oraz wskazuje sytuacje, w których należy zachować ostrożność przy podpisywaniu;

4. Edukacja osobista i zdrowotna:

1) edukacja osobista. Uczeń:

- a) identyfikuje swoją płeć, nazywa cechy swojego wyglądu i charakteru oraz wskazuje swoje mocne strony i umiejętności,
- b) rozpoznaje i nazywa swoje emocje i potrzeby, w tym sensoryczne, społeczne i emocjonalne,
- c) rozpoznaje własne preferencje i potrzeby dotyczące odpoczynku i aktywności, w tym sposobów spędzania czasu wolnego; zainteresowań, osób do towarzystwa,
- d) dostrzega i akceptuje swoje potrzeby i ograniczenia, w tym wynikające z niepełnosprawności,
- e) kończy zadania, akceptuje, że popełnianie błędów jest naturalne w procesie uczenia się,
- f) wybiera sposób działania, potrafi wyjaśnić swój wybór i ulepszać wykonanie zadania na podstawie wcześniejszych doświadczeń,
- g) reaguje na informacje zwrotne i współpracuje z innymi, wyraża swoje zdanie z szacunkiem dla innych,
- h) rozumie znaczenie odpoczynku i relaksu dla zdrowia, planuje przerwy i dba o swoje samopoczucie,
- i) wskazuje części intymne, uznaje, że każda część ciała zasługuje na ochronę; chroni własne granice cielesne i respektuje granice innych,
- j) rozróżnia zmiany zachodzące w ciele w okresie dzieciństwa, dojrzewania i dorastania u kobiet i mężczyzn,

- k) szanuje relacje międzyludzkie i wybory innych – wie, że bliskość wymaga zgody obu stron;
- 2) edukacja zdrowotna. Uczeń:
- a) dba o higienę osobistą, w tym rozpoznaje potrzebę mycia, dobiera środki higieniczne, korzysta z toalety i wykonuje czynności pielęgnacyjne w odpowiedniej kolejności,
 - b) rozpoznaje sygnały z ciała, takie jak odczuwanie bólu, dyskomfortu fizycznego i psychicznego, i reaguje na nie; sygnalizuje potrzebę kontaktu z personelem medycznym,
 - c) rozpoznaje wybrane substancje szkodliwe dla zdrowia, wyjaśnia, dlaczego są niebezpieczne, wskazuje sposoby unikania kontaktu z nimi i odmawia ich przyjęcia w sytuacji symulowanej,
 - d) dba o zdrowie i bezpieczeństwo, przestrzega zasad zdrowego trybu życia, rozpoznaje objawy chorób, przestrzega zasad sanitarno-epidemiologicznych, przygotowuje się do wizyt u lekarzy i stosuje się do zaleceń medycznych,
 - e) dostrzega wpływ otoczenia na zdrowie, w tym hałasu, zanieczyszczeń, temperatury; dba o higienę swojego otoczenia,
 - f) rozpoznaje głód i pragnienie, komunikuje potrzeby i preferencje żywieniowe,
 - g) przygotowuje proste posiłki; rozpoznaje potrawy i składniki; utrzymuje porządek podczas gotowania i spożywania, przestrzega zasad kultury,
 - h) dobiera ubranie, w tym do sytuacji, preferencji, pogody; rozpoznaje swoje ubrania i buty, zauważa, kiedy odzież jest brudna lub nieodpowiednia pod względem rozmiaru,
 - i) dba o odzież, dobiera sposób prania i pielęgnacji ubrań odpowiednio do ich rodzaju oraz potrafi korzystać z informacji zawartych na metkach;
- 3) pierwsza pomoc. Uczeń:
- a) rozpoznaje sytuacje zagrożenia i podejmuje podstawowe działania, w tym powiadamia dorosłego, dzwoni pod numer alarmowy, ewakuuje się w bezpieczne miejsce,
 - b) wymienia składniki wyposażenia apteczki i korzysta z jej podstawowych elementów, w tym do opatrywania drobnych skaleczeń,
 - c) omawia podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy; jest gotów do sprawdzenia stanu poszkodowanego, ułożenia go w pozycji bezpiecznej,

- d) rozpoznaje zagrożenia środowiskowe i wie, jak należy się w takiej sytuacji zachować.

5. Edukacja artystyczna. Uczeń:

- 1) wyraża emocje i rozumienie świata poprzez ruch, gest, głos, mimikę oraz dzieli się swoimi odczuciami jako odbiorca i twórca sztuki;
- 2) nazywa instytucje kultury oraz uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych;
- 3) tworzy prace artystyczne; dobiera techniki i narzędzia do materiałów, wykonuje prace według instrukcji lub własnego pomysłu, prezentuje je i opowiada o ich przeznaczeniu;
- 4) posługuje się narzędziami pisarsko-plastycznymi; stosuje prawidłowy chwyt i kontroluje nacisk narzędzia na podłoże; wykonuje ćwiczenia grafomotoryczne;
- 5) reaguje na elementy muzyki, takie jak tempo, rytm, dynamika, barwa i natężenie dźwięku oraz określa ich wpływ na nastrój i emocje;
- 6) rozpoznaje wybrane instrumenty muzyczne, rozróżnia ich brzmienia, podejmuje próby gry na prostych instrumentach lub przedmiotach codziennego użytku;
- 7) angażuje się w małe zespoły wokalne, instrumentalne i taneczne;
- 8) wykonuje ćwiczenia oddechowe, artykulacyjne i emisji głosu;
- 9) stosuje muzykę do relaksacji – wykorzystuje ćwiczenia oddechowe i koncentracyjne z podkładem muzycznym do wyciszenia i redukcji napięcia;
- 10) rozpoznaje lub wykonuje hymn państwowy oraz wybrane pieśni patriotyczne z zachowaniem odpowiedniej postawy;
- 11) rozpoznaje wybrane dzieła polskich kompozytorów i malarzy, dostrzega ich znaczenie dla kultury i dzieli się własną opinią na ich temat.

6. Wychowanie fizyczne. Uczeń:

- 1) rozpoznaje części ciała wykorzystywane w ruchu i nazywa podstawowe czynności ruchowe;
- 2) wykonuje i dostosowuje sekwencje ruchowe, w tym realizuje proste układy ruchowe zgodnie z instrukcją, łączy znane ruchy w nowe kombinacje, rozróżnia tempo i siłę;
- 3) wykonuje ćwiczenia ruchowe, które wymagają równowagi i koordynacji ciała, stosuje różne sposoby poruszania się, takie jak skakanie, czołganie się czy omijanie obiektów;

- 4) rozumie pojęcia przestrzenne w odniesieniu do własnego ciała i otoczenia, w tym: nad, pod, obok, w, między, przed, za;
- 5) ćwiczy sprawność fizyczną, w tym rozwija siłę i wytrzymałość, uczestniczy w grach i zabawach ruchowych, współdziała z innymi, stosuje się do ustalonych reguł;
- 6) stosuje się do zasad bezpieczeństwa podczas ćwiczeń i zabaw ruchowych; sygnalizuje potrzebę przerwania wysiłku z powodu zmęczenia lub bólu;
- 7) dba o prawidłową postawę ciała i prawidłowe wzorce ruchowe; dopasowuje siłę mięśni do wykonywanej aktywności;
- 8) szanuje sprzęt sportowy i dba o porządek po zakończeniu zajęć ruchowych;
- 9) rozpoznaje dyscypliny i wydarzenia sportowe, określa role uczestników, odróżnia zachowania sportowe od niesportowych, kulturalnie kibicuje;
- 10) manipuluje przedmiotami, przekłada je z ręki do ręki, chwyta i rotuje drobne obiekty;
- 11) wykonuje ćwiczenia fizyczne wspierające wyciszenie i radzenie sobie z napięciem.

Wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych

W każdym roku nauczyciele wybierają co najmniej dwa doświadczenia edukacyjne do realizacji z uczniami. Działania edukacyjne są dostosowane do indywidualnych zainteresowań, potrzeb, możliwości i tempa pracy uczniów, a ich realizacja przebiega przy odpowiednim poziomie wsparcia nauczycieli. Uczniowie:

- 1) uczestniczą w wydarzeniu artystycznym lub odwiedzają instytucję kultury, a następnie dzielą się swoimi wrażeniami i refleksjami poprzez wybraną formę ekspresji;
- 2) samodzielnie lub w grupie prowadzą obserwację zjawisk przyrodniczych dotyczących pogody, roślin, zwierząt, dzielą się swoimi spostrzeżeniami podczas zajęć;
- 3) planują i przeprowadzają prosty eksperyment, którego wyniki analizują i omawiają, wyciągając wspólne wnioski;
- 4) w grupach tworzą model lub makietę prostej konstrukcji, np. wiatraczka, wykorzystując dostępne materiały, w tym z odzysku, wspólnie modyfikują konstrukcję i rozwiązują problemy techniczne;
- 5) odwiedzają lokalną instytucję publiczną, np. urząd, pocztę, bibliotekę, przychodnię lekarską, poznają i omawiają jej funkcjonowanie i znaczenie w życiu społeczności;
- 6) uczestniczą w rozmowie ze świadkiem historii, przedstawicielem społeczności lokalnej, inspirującą osobą reprezentującą interesujący zawód, dziedzinę sztuki bądź pasję; następnie w wybranej formie prezentują, czego się dowiedzieli;

- 7) wspólnie tworzą pracę plastyczną, muzyczną lub teatralną, która stanowi ich autorską wypowiedź artystyczną i wyraża wspólne przeżycia, emocje lub pomysły;
- 8) działając w grupie, angażują się w przygotowanie obchodów upamiętniających ważną rocznicę lub święto narodowe, w tym decydują, w jaki sposób zorganizują obchody;
- 9) działając w grupie, realizują inicjatywę na rzecz innej osoby lub grupy, decydują, w jakiej formie chcą wyrazić troskę.

Warunki i sposób realizacji podstawy programowej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym

W procesie nauczania najistotniejsze jest uwzględnianie różnorodnych ścieżek, którymi podążają uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną oraz dostosowanie poziomu i charakteru wsparcia niezbędnego do osiągnięcia zamierzonych celów edukacyjnych. Warunkiem indywidualnego podejścia jest dobranie takiego wsparcia, które pozwoli na osiągnięcie pełni możliwości ucznia, a bez którego potencjał ucznia nie zostałby zrealizowany. Elastyczne i precyzyjne dostosowanie form oraz intensywności oddziaływań do indywidualnych możliwości, tempa rozwoju i poziomu samodzielności jest możliwe dzięki zastosowaniu trzystopniowego modelu poziomu wsparcia. Model ten sprzyja efektywnemu różnicowaniu pracy w grupie, a jednocześnie jest realnym narzędziem do wdrażania indywidualizacji nauczania.

Pierwszy poziom dotyczy uczniów funkcjonujących z dużą niezależnością. Potrafią oni samodzielnie wykonywać wiele codziennych zadań, rozumieją obowiązujące w ich otoczeniu zasady społeczne i stosują się do nich. Są w stanie wyrażać potrzeby, podejmować decyzje i uczestniczyć w zajęciach edukacyjnych dostosowanych do ich możliwości. Główne cele edukacyjne na tym poziomie obejmują przygotowanie ucznia do samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym, rozumienie i stosowanie prostych instrukcji, rozwijanie umiejętności praktycznych i społecznych oraz doskonalenie kompetencji osobistych.

Drugi poziom obejmuje uczniów z częściową samodzielnością, którzy mimo potrzeby pomocy w codziennych czynnościach potrafią aktywnie uczestniczyć w prostych formach edukacji i życia społecznego. Posługują się komunikacją wspomagającą i alternatywną, a proces edukacyjny ukierunkowany jest na rozwój ich umiejętności samoobsługowych,

komunikacyjnych oraz zdolności do współpracy w grupie.

Na trzecim poziomie znajdują się uczniowie wymagający pełnego zaangażowania osoby wspierającej. Potrzebują oni pomocy we wszystkich czynnościach oraz stałej obecności opiekuna ze względu na znacznie ograniczone możliwości komunikacyjne, poznawcze i ruchowe. W ich przypadku działania edukacyjne koncentrują się przede wszystkim na budowaniu relacji, stymulacji sensorycznej, rozwijaniu umiejętności porozumiewania się oraz wzmacnianiu podstawowych reakcji na bodźce.

Trzystopniowy model poziomu wsparcia pozwala nauczycielom i specjalistom precyzyjnie określić zakres potrzeb danego ucznia, a następnie zaplanować działania edukacyjne, terapeutyczne i wychowawcze w sposób adekwatny do jego rzeczywistego poziomu funkcjonowania.

Ma to szczególne znaczenie przy opracowywaniu indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET). Określenie poziomu wsparcia w IPET umożliwia jasne sformułowanie celów krótko- i długoterminowych, dobór odpowiednich metod, strategii dydaktycznych, form komunikacji i zakresu pomocy ze strony nauczycieli wspomagających oraz asystentów.

Przy ustalaniu kierunków pracy należy uwzględniać aktualny poziom funkcjonowania ucznia, strefę najbliższego rozwoju, indywidualne tempo rozwoju, kompetencje komunikacyjne, zainteresowania, uzdolnienia, mocne strony ucznia i towarzyszące mu bariery. Uwzględnienie poziomu ma za zadanie wspierać lepszą organizację środowiska edukacyjnego, planowanie przestrzeni, dobór pomocy dydaktycznych, a także współpracę z rodziną ucznia.

W procesie kształcenia uczniów szczególnie rekomendowane jest wykorzystanie nauczania całościowego, sytuacyjnego i zintegrowanego, które angażuje wielozmysłowe poznawanie otaczającego świata.

W szkole organizuje się oddziały edukacyjno-terapeutyczne. O doborze uczniów do oddziałów decydują ich możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe. Najważniejszym kryterium ma być dobro ucznia i uzasadnione przekonanie, że zostały dla niego stworzone najkorzystniejsze warunki, które będą wspomagać jego rozwój. Należy elastycznie planować zajęcia, dostosowując je do aktualnego stanu emocjonalnego i zainteresowań ucznia. Możliwe jest

czasowe uczestniczenie ucznia w zajęciach innego zespołu klasowego lub w zajęciach rewalidacyjnych. Czas zajęć i przerw należy dostosować do możliwości i potrzeb uczniów. Wszystkie, nawet niewielkie postępy ucznia muszą być dostrzegane, natomiast brak postępów nie podlega wartościowaniu negatywnemu.

W celu wsparcia wszystkich uczniów w dążeniu do biegłości w zakresie kompetencji podstawowych i przekrojowych konieczne jest zacieśnienie współpracy z rodziną i budowanie relacji opartej na szacunku. Współpraca ta musi polegać na włączeniu rodziny w działalność prowadzoną na terenie szkoły, a także, w miarę możliwości, kontynuowaniu przez rodziców niektórych elementów tej działalności w domu ucznia oraz wspólnej realizacji priorytetowych celów w edukacji ich dziecka. Pożądany jest udział rodziców w konsultacjach dotyczących funkcjonowania ucznia i wspieranie przez szkołę ich wysiłków w pracy z uczniem. Istotne w pracy z uczniem i jego rodziną jest zaangażowanie nauczyciela, akceptacja podmiotowości ucznia, a także elastyczne podejście do zmieniających się potrzeb dziecka i jego otoczenia. Budowanie programu musi bazować na relacji opartej na uważności, w tym zwróceniu uwagi na emocje, opinie, potrzeby, możliwości i zachowania ucznia oraz sposoby jego komunikowania się.

Komunikowanie się, w tym przy użyciu komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC) oraz polskiego języka migowego (PJM), jest nadrzędną umiejętnością warunkującą optymalny poziom rozwoju dziecka, koniecznym warunkiem jego dobrostanu, bycia sprawczym i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Zamieszczone w podstawie programowej efekty uczenia się z obszaru porozumiewania się należy realizować w toku wszystkich zajęć prowadzonych z udziałem ucznia. Zespół nauczycieli określa i wdraża dostępne dla ucznia sposoby komunikowania się, uwzględniając preferencje dziecka i podjęte wcześniej działania związane z pracą nad rozwijaniem komunikacji. Dla każdego ucznia o złożonych potrzebach w komunikowaniu się zespół opracowuje indywidualny system komunikacji, w tym zestaw pomocy do komunikowania i strategii korzystania z nich, które będą zawsze dostępne w szkole i poza nią. Nauczyciele tworzą indywidualne pomoce z udziałem ucznia i jego rodziny. Zestaw pomocy do komunikowania się musi mieć charakter otwarty i rozwojowy, być dostosowany do indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia oraz regularnie aktualizowany – również z uwzględnieniem nowoczesnych technologii asystujących, w tym urządzeń i oprogramowania wspierających rozwój i komunikację.

Sposoby organizowania środowisk edukacyjnych

Realizacja ogólnych celów kształcenia i wychowania oraz efektów uczenia się określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkole podstawowej wymaga stosowania opisanych poniżej sposobów organizowania środowisk edukacyjnych:

- 1) wszechstronny rozwój – doświadczenie szkolne powinno wspierać wszechstronny rozwój każdego dziecka w sferze poznawczej, społecznej, emocjonalnej, etycznej i fizycznej;
- 2) aktywność poznawcza – dzieci i młodzież są podmiotami procesu uczenia się; ich udział w jego planowaniu, aktywność poznawcza i zaangażowanie, w tym uczenie się w działaniu i aktywność w interakcjach społecznych, są kluczowymi czynnikami sprzyjającymi uczeniu się i nauczaniu;
- 3) wychowanie – jest równoprawnym obok kształcenia elementem funkcjonowania szkoły i zadaniem wszystkich nauczycieli, szczególnie w zakresie wprowadzania w świat wartości, rozwijania kompetencji społecznych i osobistych oraz sprawczości;
- 4) dobrostan – szkoła dąży do zapewnienia dobrostanu wszystkim dzieciom i młodzieży oraz traktuje go jako warunek skutecznego uczenia się i harmonijnego rozwoju;
- 5) przestrzeń edukacyjna – nauczyciele w przemyślany sposób kształtują przestrzeń klasy i szkoły, tak by sprzyjała uczeniu się oraz dobrostanowi uczniów; wykorzystują także otoczenie szkoły jako miejsce działań edukacyjnych;
- 6) edukacja włączająca – szkoła uwzględnia zróżnicowane potrzeby rozwojowe i edukacyjne uczniów, zapewnia indywidualizację procesu kształcenia oraz umożliwia monitorowanie i systematyczne wsparcie ich rozwoju, z uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego w edukacji oraz racjonalnych usprawnień;
- 7) metody nauczania – proces uczenia się i nauczania wymaga stosowania zróżnicowanych metod nauczania, form i środków o udowodnionej skuteczności, dostosowanych do celów edukacyjnych oraz potrzeb osób uczących się; dobór metod to obszar autonomii, eksploracji i innowacji nauczycieli;
- 8) wykorzystanie wiedzy – szkoła stwarza uczniom warunki pozwalające na praktyczne wykorzystanie zdobywanej wiedzy i kompetencji oraz zastosowanie ich poza szkołą;
- 9) wspólnota – szkoła wykorzystuje społeczny charakter uczenia się; proces edukacyjny zakłada budowanie wspólnoty uczącej się i wspólnoty społecznej poprzez równoważenie celów indywidualnych i dobra wspólnego;

- 10) rodzice i opiekunowie – w procesie edukacyjnym istotna jest spójność oddziaływań szkoły i środowiska rodzinnego osiągnięta dzięki partnerskiej współpracy; rodzice i opiekunowie współuczestniczą w edukacji dzieci, a szkoła kształtuje ten proces profesjonalnie i zapewnia niezbędną pomoc rodzinie w jej działaniach wychowawczych oraz opiekuńczych;
- 11) interdyscyplinarność i relacje ze światem zewnętrznym – proces uczenia się przyjmuje także charakter interdyscyplinarny i zachowuje ścisły związek ze środowiskiem zewnętrznym jako naturalnym kontekstem budowania wiedzy, kompetencji i sprawczości uczniów oraz ich wykorzystania; prowadzi do aktywnego uczestnictwa uczniów w życiu społecznym.

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...), zwanej dalej „ustawą – Prawo oświatowe”.

Wydanie nowego rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym wynika ze zmian przewidzianych projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220), zwanej dalej „projektem ustawy”, których wejście w życie jest planowane na dzień 1 września 2026 r. Ww. projekt ustawy zmienia m.in. definicję podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego.

Zgodnie z art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy – Prawo oświatowe minister właściwy do spraw oświaty i wychowania ma określić podstawę programową wychowania przedszkolnego i podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Jednocześnie art. 13 i art. 14 projektu ustawy przewiduje sukcesywne wdrażanie nowej podstawy programowej, tj. od roku szkolnego 2026/2027 w:

- 1) klasach I i IV szkoły podstawowej;
- 2) szkołach podstawowych – dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Tym samym w okresie przejściowym trwającym do roku szkolnego 2031/2032 w odpowiednich klasach szkoły podstawowej będą obowiązywać, do zakończenia cyklu kształcenia, dotychczasowe podstawy programowe kształcenia ogólnego.

Z uwagi na powyższe niniejszy projekt rozporządzenia obejmuje podstawę programową:

- 1) wychowania przedszkolnego;
- 2) kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej;

- 3) kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej – dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Projekt podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, został opracowany przez ekspertów Instytutu Badań Edukacyjnych – Państwowego Instytutu Badawczego (zwanego dalej „IBE-PIB”). W 2024 r. Minister Edukacji zlecił IBE-PIB przygotowanie wniosków z badań na temat poziomu kompetencji polskich absolwentów oraz najważniejszych wyzwań w obszarze kształcenia ogólnego w szkołach. Prace nad przygotowaniem propozycji kompleksowej zmiany podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego były prowadzone od 2024 r. W oparciu o przeprowadzone prace analityczne IBE-PIB zdefiniował, że kluczową przesłanką dla reformy programowej jest brak równowagi między wymiarami kształcenia (wiedza przedmiotowa / kompetencje / sprawczość). Polska szkoła skutecznie buduje wiedzę i umiejętności uczniów (przedmiotowe). Konieczne są natomiast zmiany, które pomogą wszystkim uczniom korzystać ze zdobytej wiedzy, także poza szkołą.

Prace eksperckie nad projektem podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej rozpoczęły się w marcu 2025 r. Pełne informacje na temat przebiegu prac nad przygotowaniem projektów ww. podstaw programowych są dostępne na stronie internetowej IBE-PIB¹⁾ oraz stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej²⁾.

Nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej:

- 1) jasno i precyzyjnie określa cele kształcenia i efekty uczenia się;
- 2) jest precyzyjna w taki sposób, że można w oparciu o nią tworzyć narzędzia diagnostyczne i przeprowadzać egzaminy oraz efektywnie udzielać wsparcia uczniom w procesie uczenia się oraz na tyle elastyczna, aby nauczyciele mogli ją realizować według własnego pomysłu i w sposób uwzględniający zróżnicowane potrzeby edukacyjne uczniów;
- 3) jest spójna wewnętrznie i między przedmiotami;

¹⁾ <https://ibe.edu.pl/pl/aktualnosci/3331-projekty-podstaw-programowych-przygotowane-przez-ekspertow-ibe-pib>

²⁾ <https://reforma26.men.gov.pl/o-reformie/>

- 4) ma urealniony zakres treści nauczania – oczekiwane efekty uczenia się są adekwatne do potrzeb uczniów oraz możliwe do zrealizowania / osiągnięcia w szkole;
- 5) jest skoncentrowana na budowaniu kompetencji uczniów, a nie tylko zapamiętywaniu informacji;
- 6) jest zorientowana na głębokie uczenie się, aby stwarzać uczniom okazje do stosowania zdobytej wiedzy i umiejętności w rozwiązywaniu realnych problemów, także poza szkołą;
- 7) traktuje rozwój kompetencji przekrojowych oraz sprawczości jako najbardziej niedoceniane elementy dotychczasowych doświadczeń szkolnych;
- 8) obejmuje wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych wzmacniających sprawczość;
- 9) jest opisana językiem efektów uczenia i stanowi jednocześnie wymagania egzaminacyjne.

Załącznik nr 1 do projektu rozporządzenia określa podstawę programową wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego.

Zgodnie z zaproponowaną w projekcie ustawy zmienioną definicją podstawy programowej wychowania przedszkolnego podstawa programowa wychowania przedszkolnego określa zestaw ogólnych celów kształcenia, wychowania i opieki oraz kompetencji i zadań przedszkola w tym zakresie, sposoby organizowania środowisk edukacyjnych, a także zestaw oczekiwanych osiągnięć dziecka na koniec wychowania przedszkolnego i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych oraz warunki i sposób realizacji tej podstawy programowej.

Załącznik nr 2 określa podstawę programową dla szkoły podstawowej.

Zgodnie z zaproponowaną w projekcie ustawy zmieniającej definicją podstawy programowej kształcenia ogólnego podstawa programowa dla szkoły podstawowej określa zestaw ogólnych celów kształcenia i wychowania oraz kompetencji i zadań szkoły w tym zakresie, sposoby organizowania środowisk edukacyjnych, a także zestaw celów nauczania poszczególnych zajęć edukacyjnych, oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych oraz warunki i sposób realizacji tej podstawy programowej.

We wstępie podstawy programowej dla szkoły podstawowej, tj. w części ogólnej, zostały określone ogólne cele kształcenia i wychowania oraz zadania szkoły w tym zakresie,

kompetencje, które powinny być kształcone i rozwijane na tym etapie kształcenia, a także sposoby organizowania środowisk edukacyjnych, które są punktem odniesienia dla warunków i sposobu realizacji podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej i podstaw programowych poszczególnych przedmiotów.

Szerzej niż w dotychczasowej podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej określono działalność wychowawczą szkoły, w tym zakres zagadnień, które powinny być podejmowane na zajęciach z wychowawcą.

Kształcenie w szkole podstawowej zostało podzielone na trzy etapy edukacyjne:

- 1) I etap edukacyjny: klasy I–III szkoły podstawowej – edukacja wczesnoszkolna;
- 2) II etap edukacyjny: klasy IV–VI szkoły podstawowej;
- 3) III etap edukacyjny: klasy VII i VIII szkoły podstawowej.

Podstawa programowa edukacji wczesnoszkolnej (klasy I–III szkoły podstawowej) ma charakter zintegrowany, skoncentrowany wokół kompetencji fundamentalnych (językowych, matematycznych, cyfrowych i ruchowych), kompetencji przekrojowych (rozwiązywania problemów, współpracy i dbania o innych, myślenia krytycznego oraz kreatywnego, dbania o siebie i kierowania sobą) oraz sprawczości.

W przypadku drugiego etapu edukacyjnego (klasy IV–VI) podstawa programowa sformułowana jest dla poszczególnych przedmiotów realizowanych na tym etapie, tj. języka polskiego, języka obcego nowożytnego, muzyki, plastyki, historii, edukacji obywatelskiej, przyrody, matematyki, informatyki, zajęć praktyczno-technicznych, wychowania fizycznego, edukacji zdrowotnej, etyki, języka mniejszości narodowej lub etnicznej, języka regionalnego – języka kaszubskiego.

W przypadku trzeciego etapu edukacyjnego (klasy VII i VIII) podstawa programowa sformułowana jest dla poszczególnych przedmiotów realizowanych na tym etapie, tj. języka polskiego, języka obcego nowożytnego, drugiego języka obcego nowożytnego, muzyki, plastyki, historii, edukacji obywatelskiej, geografii, biologii, chemii, fizyki, matematyki, informatyki, wychowania fizycznego, edukacji dla bezpieczeństwa, edukacji zdrowotnej, etyki, języka mniejszości narodowej lub etnicznej, języka regionalnego – języka kaszubskiego.

W projekcie podstawy programowej, zgodnie z zaproponowaną w ustawie zmieniającej definicją podstawy programowej kształcenia ogólnego, określenie „treści nauczania – wymagania szczegółowe” zostało zastąpione określeniem „oczekiwane efekty uczenia się i wymagania dotyczące doświadczeń edukacyjnych”. Zgodnie z ustawą z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 1606) pojęcie „efekty uczenia się” jest definiowane jako wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się. Określenie „efekty uczenia się” lepiej oddaje współczesne rozumienie procesu uczenia się, akcentując aktywną rolę i podmiotowość ucznia w tym procesie. Proponowane podejście jest stosowane w wielu systemach edukacyjnych świata, w których uwaga szkół koncentruje się na efektach procesu uczenia się (efektach występujących po stronie ucznia), a nie treściach wykładanych czy wymaganych przez nauczyciela. Podejście to zwraca uwagę na konieczność uwzględnienia w efektach pracy szkoły oczekiwań dotyczących rozwoju wiedzy uczniów, ich kompetencji oraz sprawczości. Określenie „treści nauczania” jest wąskie i nie obejmuje wszystkich tych wymiarów.

Należy przy tym podkreślić, że proponowana podstawa programowa – podobnie jak dotychczasowa – obejmuje cele kształcenia i wymagania szczegółowe, z tym że wymagania szczegółowe zostały podzielone na oczekiwane efekty uczenia się oraz wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych. Już od 2009 r. podstawa programowa jest formułowana językiem efektów kształcenia, tzn. obejmuje nie tylko wskazanie treści, ale także czasowniki operacyjne określające, co uczeń powinien potrafić na zakończenie procesu uczenia się. W proponowanej podstawie programowej w efektach uczenia się są uwzględnione zarówno wiedza i umiejętności przedmiotowe, jak i kompetencje (fundamentalne i przekrojowe), które są konieczne do wykorzystywania tej wiedzy.

Wymagany zakres wiedzy i umiejętności jest sformułowany precyzyjnie, ponieważ jest jednocześnie podstawą przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty.

Z kolei doświadczenia edukacyjne to zaplanowane przez nauczycieli sytuacje edukacyjne, w których powinien uczestniczyć każdy uczeń, a które w sposób celowy wspierają rozwój kompetencji przekrojowych i sprawczości. Doświadczenia edukacyjne wspierają realizację oczekiwanych efektów uczenia, opisując sytuacje edukacyjne, w których można je zdobywać, oraz uzupełniają te efekty o elementy rozwijania kompetencji przekrojowych i sprawczości, których nie da się ukazać przez pryzmat przedmiotowych efektów uczenia się.

Ponadto, zgodnie z przewidzianą w ustawie zmieniającej zmianą polegającą na dodaniu ust. 3a pkt 1 w art. 47 ustawy – Prawo oświatowe, w projekcie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej w zakresie poszczególnych przedmiotów zostały wyodrębnić moduły tematyczne, które są poświęcone konkretnym zjawiskom mającym interdyscyplinarny charakter. Wprowadzenie ich wynika z potrzeby holistycznego spojrzenia na edukację i przygotowania uczniów do funkcjonowania w złożonej rzeczywistości. Moduły pozwalają na integrowanie wiedzy z różnych przedmiotów wokół istotnych zagadnień i problemów. Są to ważne i aktualne kwestie międzyprzedmiotowe, które odpowiadają na najważniejsze wyzwania współczesności.

Projekt podstawy programowej dla szkoły podstawowej przewiduje 6 modułów tematycznych w ramach poniższych zajęć edukacyjnych / przedmiotów:

- 1) moduł bezpieczeństwo i obrona – edukacja wczesnoszkolna, zajęcia praktyczno–techniczne, wychowanie fizyczne, edukacja dla bezpieczeństwa;
- 2) moduł edukacja medialna – język polski, informatyka, zajęcia praktyczno–techniczne, edukacja obywatelska;
- 3) moduł filozoficzny – etyka, język polski, historia;
- 4) moduł ekonomiczno-finansowy – edukacja wczesnoszkolna, zajęcia praktyczno–techniczne, matematyka, edukacja obywatelska;
- 5) moduł klimatyczny – przyroda, geografia, biologia, chemia, fizyka, edukacja zdrowotna, zajęcia praktyczno–techniczne;
- 6) moduł kultura – edukacja wczesnoszkolna, język polski, historia, plastyka, muzyka.

Dodatkowo, zgodnie z przewidzianą w projekcie ustawy zmianą ustawy – Prawo oświatowe polegającą na dodaniu w art. 47 ust. 3a pkt 1, w przypadku części przedmiotów projekt podstawy programowej zawiera również fakultatywne efekty uczenia się. W zależności od przedmiotu nauczyciel samodzielnie lub w porozumieniu z uczniami dokonuje wyboru dodatkowych treści – fakultatywnych efektów uczenia się, których celem jest wzbogacenie wiedzy – zgodnie z potrzebami i zainteresowaniami uczniów.

Tak jak obecna podstawa programowa, również proponowana w niniejszym projekcie podstawa programowa dla szkoły podstawowej w zakresie poszczególnych zajęć edukacyjnych / przedmiotów obejmuje część pn. Warunki i sposób realizacji, w której zawarte są najistotniejsze kwestie, które powinni uwzględniać nauczyciele przy opracowaniu lub wyborze oraz realizacji programu nauczania danych zajęć edukacyjnych / przedmiotu.

Załącznik nr 3 określa podstawę programową dla szkoły podstawowej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Zgodnie z zaproponowaną w projekcie ustawie definicją podstawy programowej kształcenia ogólnego podstawa programowa dla szkoły podstawowej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym określa zestaw ogólnych celów kształcenia i wychowania oraz kompetencji i zadań szkoły w tym zakresie, sposoby organizowania środowisk edukacyjnych, a także zestaw celów nauczania poszczególnych zajęć edukacyjnych, oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych oraz warunki i sposób realizacji tej podstawy programowej.

W projekcie tej podstawy programowej proponowano odmienną od dotychczasowej hierarchię celów kształcenia oraz uzupełniono oczekiwane efekty uczenia się o szczególnie istotne z perspektywy funkcjonowania uczniów z umiarkowaną lub znaczną niepełnosprawnością intelektualną treści, tj. z zakresu edukacji zdrowotnej oraz edukacji obywatelskiej, rozszerzono treści w obszarze matematycznym i językowym, wyeksponowano treści związane z kształtowaniem postaw etycznych i społecznych oraz rozszerzono treści związane z rozwijaniem kompetencji cyfrowych uczniów.

Projekt tej podstawy został przygotowany z uwzględnieniem funkcjonalnego podejścia do edukacji, opartego na założeniach modelu biopsychospołecznego oraz wytycznych Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF). Kluczowym elementem tego podejścia jest odniesienie się do dziewięciu obszarów funkcjonowania określonych w Szkolnej Ocenie Funkcjonalnej. Stanowią one podstawę do planowania działań dydaktycznych i wychowawczych.

Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 września 2026 r.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych wymagających notyfikacji w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie podlegał ocenie w zakresie oceny skutków regulacji w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408).

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Odnosząc się do § 12 pkt 1 w związku z § 132 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) należy stwierdzić, że projekt rozporządzenia uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.

Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym lub znacznym Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Edukacji Narodowej Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Katarzyna Lubnauer – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Małgorzata Szybalska – dyrektor Departamentu Kształcenia Ogólnego, tel. 22 34 74 107, adres e-mail: małgorzata.szybalska@men.gov.pl Magdalena Musiatowicz – główny specjalista w Departamencie Kształcenia Ogólnego, tel. 22 34 74 357, adres e-mail: magdalena.musiatowicz@men.gov.pl	Data sporządzenia 9 października 2025 r. Źródło: Upoważnienie ustawowe – art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz.1043, 1160 i ...) Nr w Wykazie prac legislacyjnych Ministra Edukacji – ...

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „ustawą – Prawo oświatowe”.

Wydanie nowego rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, wynika ze zmian przewidzianych projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220), zwanej dalej „projektem ustawy”, których wejście w życie jest planowane na dzień 1 września 2026 r. Ww. projekt ustawy zmienia m.in. definicję podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego.

Projekt rozporządzenia obejmuje podstawę programową:

- 1) wychowania przedszkolnego – załącznik nr 1;
- 2) kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej – załącznik nr 2;
- 3) kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej – dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – załącznik nr 3.

Nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego i podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym będą obowiązywać od 1 września 2026 r. dla wszystkich uczniów i wychowanków, natomiast podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej będzie wdrażana sukcesywnie, począwszy od 1 września 2026 r. (klasy I, IV). Jednocześnie w pozostałych klasach szkoły podstawowej będą obowiązywać, do zakończenia cyklu kształcenia, dotychczasowe podstawy programowe kształcenia ogólnego oraz dotychczasowe ramowe plany nauczania dla publicznych szkół.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej:

- 1) jasno i precyzyjnie określa cele kształcenia i efekty uczenia się;
- 2) jest precyzyjna w taki sposób, że można w oparciu o nią tworzyć narzędzia diagnostyczne i przeprowadzać egzaminy oraz efektywnie udzielać wsparcia uczniom w procesie uczenia się oraz na tyle elastyczna, aby nauczyciele mogli ją realizować według własnego pomysłu i w sposób uwzględniający zróżnicowane potrzeby edukacyjne uczniów;
- 3) jest spójna wewnętrznie i między przedmiotami;
- 4) ma urealniony zakres treści nauczania – oczekiwane efekty uczenia się są adekwatne do potrzeb uczniów oraz możliwe do zrealizowania/ osiągnięcia w szkole;
- 5) jest skoncentrowana na budowaniu kompetencji uczniów, a nie tylko zapamiętywaniu informacji;
- 6) jest zorientowana na głębokie uczenie się aby stwarzać uczniom okazje do stosowania zdobytej wiedzy i umiejętności w rozwiązywaniu realnych problemów, także poza szkołą;
- 7) traktuje rozwój kompetencji przekrojowych oraz sprawczości jako najbardziej niedoceniane elementy dotychczasowych doświadczeń szkolnych;
- 8) obejmuje wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych wzmacniających sprawczość;
- 9) jest opisana językiem efektów uczenia i stanowi jednocześnie wymagania egzaminacyjne.

Ponadto, zgodnie z przewidzianą w ustawie zmieniającej zmianą, polegającą na dodaniu ust. 3a pkt 1 w art. 47 ustawy – Prawo oświatowe, w projekcie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej w zakresie poszczególnych przedmiotów zostały wyodrębnić moduły tematyczne, które są poświęcone konkretnym zjawiskom mającym interdyscyplinarny charakter. Wprowadzenie ich wynika z potrzeby holistycznego spojrzenia na edukację i przygotowania uczniów do funkcjonowania w złożonej rzeczywistości. Moduły pozwalają na integrowanie wiedzy z różnych przedmiotów wokół istotnych zagadnień i problemów. Są to ważne i aktualne kwestie międzyprzedmiotowe, które odpowiadają na najważniejsze wyzwania współczesności. Projekt podstawy programowej dla szkoły podstawowej przewiduje 6. modułów tematycznych: bezpieczeństwo i obrona, edukacja

medialna, filozoficzny, ekonomiczno-finansowy, klimatyczny, kultura			
3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?			
Organizacja systemu kształcenia, w tym realizacja zajęć edukacyjnych w szkołach, pozostaje w wyłącznej gestii poszczególnych państw.			
4. Podmioty, na które oddziałuje projekt			
Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
1) Przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, inne formy wychowania przedszkolnego;	ok. 21, 6 tys.	Dane systemu informacji oświatowej według stanu na dzień: 30.09.2025 r.	Stosowanie nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.
2) Szkoły podstawowe.	ok. 14 tys.		
Dzieci i uczniowie uczący się w:	ok. 1,3 mln		Dzieci i uczniowie, którzy uczęszczają do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych lub innej formy wychowania przedszkolnego oraz do szkół podstawowych będą uczyć się w oparciu o nową podstawę programową.
1) przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, innych formach wychowania przedszkolnego;	ok. 3,2 mln		
2) szkołach podstawowych			
Nauczyciele uczący w:		Dane systemu informacji oświatowej według stanu na dzień: 15.06.2025 r.	Konieczność stosowania i uwzględniania nowej podstawy programowej w programach wychowania przedszkolnego i szkolnych zestawach programów nauczania.
1) przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, innych formach wychowania przedszkolnego;	ok. 186 tys.		
2) szkołach podstawowych.	ok. 427 tys.		
Centralna Komisja Egzaminacyjna oraz okręgowe komisje egzaminacyjne	9	Dane własne Ministerstwa Edukacji Narodowej	Konieczność przygotowania nowych informatorów o egzaminie ósmoklasisty i nowych materiałów egzaminacyjnych, uwzględniających oczekiwane efekty uczenia się określone w nowej podstawie programowej dla szkoły podstawowej.
Wydawcy podręczników szkolnych	ok. 40		Konieczność przygotowania podręczników dostosowanych do nowej podstawy programowej.
Uczelnie, które kształcą lub mogą kształcić nauczycieli	288		Konieczność uwzględnienia nowej podstawy programowej w programach studiów przygotowujących do zawodu nauczyciela
5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji			
Projekt ustawy zostanie skierowany do zaopiniowania przez reprezentatywne organizacje związkowe w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. 2025 r. poz. 440), reprezentatywne organizacje pracodawców w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz.U. 2025 r. poz. 423) i partnerów społecznych, tj. przez:			
1) Chrześcijański Związek Zawodowy „Solidarność im. ks. J. Popiełuszki”;			
2) Forum Związków Zawodowych;			
3) Komisja Krajowa Federacji Regionów i Komisji Zakładowych „Solidarność 80”;			
4) Komisja Krajowa NSZZ Solidarność;			
5) Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność 80”;			
6) Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność”;			
7) Krajowa Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”;			
8) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”;			
9) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;			
10) Sekcja Oświaty KNSZZ „Solidarność 80”;			
11) Wolny Związek Zawodowy „Forum – Oświata”;			
12) Wolny Związek Zawodowy „Sierpień 80” Komisja Krajowa;			
13) Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego;			
14) Związek Zawodowy Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”;			
15) Związek Zawodowy „Rada Poradnictwa”;			
16) Alians Ewangeliczny RP;			
17) Centrum Edukacji Obywatelskiej;			
18) Federacja Inicjatyw Oświatowych;			
19) Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT;			
20) Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej;			
21) Fundacja Rozwoju Dzieci im. Komeńskiego;			
22) Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji;			

- 23) Koalicja na Rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły;
- 24) Komitet Nauk Pedagogicznych PAN;
- 25) Konferencja Dyrektorów Bibliotek Pedagogicznych;
- 26) Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
- 27) Konferencja Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych;
- 28) Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich;
- 29) Krajowa Izba Gospodarki Cyfrowej;
- 30) Krajowe Forum Oświaty Niepublicznej;
- 31) Krajowe Porozumienie Rodziców i Rad Rodziców;
- 32) Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych;
- 33) Ogólnopolskie Forum Niepublicznych Szkół Wiejskich;
- 34) Ogólnopolskie Porozumienie Rad Rodziców;
- 35) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Dyrektorów Centrów Kształcenia Ustawicznego;
- 36) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty;
- 37) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Powiatowych i Gminnych Samorządowych Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli;
- 38) Polska Akademia Umiejętności;
- 39) Polska Izba Firm Szkoleniowych;
- 40) Polska Izba Książki;
- 41) Polska Rada Ekumeniczna;
- 42) Polski Związek Głuchych;
- 43) Polski Związek Logopedów;
- 44) Polski Związek Niewidomych;
- 45) Polskie Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół;
- 46) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną;
- 47) Polskie Towarzystwo Informatyczne;
- 48) Rada Dialogu z Młodym Pokoleniem;
- 49) Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- 50) Rada Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk;
- 51) Rada Szkół Katolickich;
- 52) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski;
- 53) Społeczne Towarzystwo Oświatowe;
- 54) Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 55) Stowarzyszenie Dyrektorów Centrów Kształcenia Ustawicznego;
- 56) Stowarzyszenie Dyrektorów i Nauczycieli Centrów Edukacji Zawodowej;
- 57) Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół Średnich;
- 58) Stowarzyszenie Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności”;
- 59) Stowarzyszenie Oświatowców Polskich;
- 60) Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”;
- 61) Unia Metropolii Polskich;
- 62) Unia Miasteczek Polskich;
- 63) Unia Polskich Związków Sportowych;
- 64) Związek Gmin Wiejskich RP;
- 65) Związek Miast Polskich;
- 66) Związek Powiatów Polskich;
- 67) Związek Województw RP;
- 68) Konferencja Lewiatan;
- 69) Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej;
- 70) Związek Pracodawców Business Centre Club;
- 71) Związek Przedsiębiorców i Pracodawców;
- 72) Związek Rzemiosła Polskiego.

Projekt rozporządzenia zostanie przekazany do zaopiniowania przez Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, oraz Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Projekt rozporządzenia zostanie przekazany do zaopiniowania przez Radę Dialogu Społecznego, Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz Komisję Wspólną Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych.

Projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Edukacji zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408).

Wyniki konsultacji publicznych i opiniowania zostaną omówione w raporcie z konsultacji publicznych i opiniowania.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych												
(ceny stałe z r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)

Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródła finansowania	Wejście w życie rozporządzenia nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, w tym dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Harmonogram wdrożenia zmian programowych został określony w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw – odpowiednio w art. 13 i art. 14 przewiduje sukcesywne wdrażanie nowej podstawy programowej, tj. od roku szkolnego 2026/2027 w: 1) klasie I i IV szkoły podstawowej; 2) szkołach podstawowych – dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym. Tym samym w okresie przejściowym trwającym do roku szkolnego 2031/2032 w odpowiednich klasach szkoły podstawowej będą obowiązywać, do zakończenia cyklu kształcenia, dotychczasowe podstawy programowe kształcenia ogólnego. Będące konsekwencją zmiany podstawy programowej kształcenia ogólnego skutki dla sektora finansów publicznych związane z procesem dopuszczenia do użytku szkolnego podręczników dostosowanych do nowej podstawy programowej zostały ujęte i opisane w OSR do projektu tej ustawy.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ... r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
	osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze	0	0	0	0	0	0	0
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	–						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	–						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	–						
	osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze	–						
Niemierzalne	–	–						

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Projekt rozporządzenia będzie miał wpływ na edukację dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym i uczniów szkoły podstawowej. Projekt będzie miał również wpływ do wydawców, w szczególności w zakresie wydawania podręczników szkolnych.

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☒ nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:		☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.		☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy	
Komentarz:			
9. Wpływ na rynek pracy			
Projektowane rozporządzenie nie będzie miało bezpośredniego wpływu na rynek pracy. Jednakże ocenia się, iż pośrednio zmiany w podstawie programowej, w szczególności np. równowaga między wiedzą przedmiotową, umiejętnościami i sprawczością przyczyni się do lepszego dostosowania kształcenia do potrzeb rynku pracy.			
10. Wpływ na pozostałe obszary			
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe		☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	
		☐ informatyzacja ☐ zdrowie	
Omówienie wpływu		Brak bezpośredniego wpływu.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego			
Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 września 2026 r.			
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?			
Nie planuje się ewaluacji efektów rozporządzenia. Podstawa programowa będzie natomiast monitorowana i aktualizowana w miarę potrzeb.			
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)			
Brak.			

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA EDUKACJI¹⁾

z dnia

w sprawie ramowego planu nauczania dla publicznej szkoły podstawowej

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. a i ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się ramowy plan nauczania dla publicznej szkoły podstawowej, o której mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „ustawą – Prawo oświatowe”:

1) dla dzieci i młodzieży:

- a) szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiący załącznik nr 1 do rozporządzenia,
- b) szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiący załącznik nr 2 do rozporządzenia,
- c) oddziałów przysposabiających do pracy organizowanych w klasach VII i VIII szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiący załącznik nr 3 do rozporządzenia;

2) dla dorosłych:

- a) klasy VII i VIII szkoły podstawowej dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie stacjonarnej, stanowiący załącznik nr 4 do rozporządzenia,
- b) klasy VII i VIII szkoły podstawowej dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie zaocznej, stanowiący załącznik nr 5 do rozporządzenia.

§ 2. 1. Ramowy plan nauczania dla szkoły podstawowej określa:

¹⁾ Minister Edukacji kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji (Dz. U. poz. 2717).

- 1) tygodniowy, a w przypadku szkoły podstawowej dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie zaocznej – semestralny wymiar godzin dla uczniów poszczególnych klas lub semestrów przeznaczonych na realizację:
 - a) obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, w toku których odbywa się w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży edukacja wczesnoszkolna, nauczanie przedmiotów lub bloków przedmiotowych, o których mowa w § 5 ust. 2,
 - b) zajęć z wychowawcą w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży;
- 2) minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych;
- 3) minimalny wymiar godzin z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- 4) tygodniowy, a w przypadku szkoły podstawowej dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie zaocznej – semestralny wymiar godzin do dyspozycji dyrektora szkoły, które mogą być przeznaczone na realizację:
 - a) zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów,
 - b) zajęć rozwijających sprawczość oraz kompetencje fundamentalne, poznawcze, społeczne i osobiste uczniów;
- 5) minimalny wymiar godzin zajęć z zakresu doradztwa zawodowego.

2. Ramowy plan nauczania obejmuje również:

- 1) zajęcia religii lub etyki, realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881 i 1019), zwanej dalej „ustawą o systemie oświaty”;
- 2) zajęcia edukacji zdrowotnej realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. z 2022 r. poz. 1575);
- 3) naukę języka mniejszości narodowej, języka mniejszości etnicznej, języka regionalnego oraz naukę własnej historii i kultury, realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy o systemie oświaty;
- 4) zajęcia sportowe w oddziałach i szkołach sportowych oraz oddziałach i szkołach mistrzostwa sportowego, realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 18 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe;
- 5) dodatkowe zajęcia edukacyjne, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe, zwane dalej „dodatkowymi zajęciami edukacyjnymi”, zajęcia języka

migowego oraz naukę geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy o systemie oświaty.

3. Zajęcia, o których mowa w ust. 2 pkt 5, są prowadzone w szkole w przypadku przyznania przez organ prowadzący szkołę godzin na realizację tych zajęć zgodnie z § 4 pkt 2 i 3.

4. Zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych nie prowadzi się w szkołach specjalnych zorganizowanych w podmiotach leczniczych.

§ 3. 1. W klasach I–III szkoły podstawowej (I etap edukacyjny – edukacja wczesnoszkolna) podziału godzin w każdej klasie na poszczególne obowiązkowe zajęcia edukacyjne (edukacja polonistyczna, edukacja w zakresie języka obcego nowożytnego, edukacja matematyczna, edukacja przyrodnicza, edukacja społeczna, edukacja artystyczna obejmująca plastykę i muzykę, edukacja techniczna i informatyczna) dokonuje nauczyciel prowadzący te zajęcia.

2. W klasach I–III szkoły podstawowej na zajęcia wychowania fizycznego należy przeznaczyć po 3 godziny tygodniowo w każdej klasie.

3. W przypadku powierzenia prowadzenia zajęć z zakresu edukacji artystycznej – plastyki, edukacji artystycznej – muzyki, wychowania fizycznego lub edukacji językowej – języka obcego nowożytnego nauczycielom posiadającym odpowiednie kwalifikacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986 i 1871 oraz z 2025 r. poz. 620, 1019, 1160, 1188 i 1189), innym niż nauczyciel, któremu powierzono prowadzenie edukacji wczesnoszkolnej, tygodniowy wymiar godzin tych zajęć wynosi dla:

- 1) edukacji artystycznej – plastyki – po 1 godzinie w każdej klasie;
- 2) edukacji artystycznej – muzyki – po 1 godzinie w każdej klasie;
- 3) wychowania fizycznego – po 3 godziny w każdej klasie;
- 4) edukacji w zakresie języka obcego nowożytnego – po 2 godziny w każdej klasie.

§ 4. Organ prowadzący szkołę, na wniosek dyrektora szkoły, może dodatkowo przyznać nie więcej niż 3 godziny tygodniowo dla każdego oddziału (grupy międzyoddziałowej lub grupy międzyklasowej) w danym roku szkolnym, a w przypadku szkoły w okręgowym ośrodku wychowawczym, zakładzie poprawczym i schronisku dla nieletnich – od 6 do 12 godzin, na:

- 1) okresowe lub roczne zwiększenie liczby godzin wybranych obowiązkowych zajęć edukacyjnych;
- 2) realizację dodatkowych zajęć edukacyjnych;
- 3) realizację zajęć języka migowego;
- 4) naukę geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy o systemie oświaty.

§ 5. 1. Dyrektor szkoły, uwzględniając ramowy plan nauczania, ustala dla poszczególnych klas i oddziałów tygodniowy, a w szkole podstawowej dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie zaocznej – semestralny rozkład zajęć:

- 1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych;
- 2) zajęć z wychowawcą;
- 3) zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych;
- 4) zajęć z zakresu doradztwa zawodowego;
- 5) zajęć, o których mowa w § 2 ust. 2.

2. Obowiązkowe zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia ogólnego mogą być zestawione w blok przedmiotowy, w ramach którego jest prowadzone zintegrowane nauczanie z różnych dziedzin wiedzy, realizowane w toku jednolitych zajęć edukacyjnych, pod warunkiem zapewnienia realizacji celów nauczania, oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz zachowania wymiaru godzin poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych na danym etapie edukacyjnym.

3. Na rozwijanie u uczniów wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń przeznacza się w klasach IV–VIII co najmniej jedną godzinę zajęć z wychowawcą w miesiącu.

4. Dyrektor szkoły określa liczbę godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w danym roku szkolnym, uwzględniając potrzeby uczniów, nauczycieli i rodziców w tym zakresie, według przelicznika: liczba oddziałów w szkole pomnożona przez nie mniej niż 2 godziny. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest realizowana zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe.

§ 6. 1. Uczniowi posiadającemu orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność oraz uczniowi szkoły w okręgowym ośrodku

wychowawczym, zakładzie poprawczym i schronisku dla nieletnich można przedłużyć okres nauki w szkole podstawowej o:

- 1) jeden rok – na I etapie edukacyjnym;
- 2) dwa lata – na II i III etapie edukacyjnym.

2. Decyzję o przedłużeniu okresu nauki uczniowi posiadającemu orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność podejmuje rada pedagogiczna po uzyskaniu:

- 1) opinii zespołu, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe, z której wynika potrzeba przedłużenia uczniowi okresu nauki, w szczególności z powodu znacznych trudności w opanowaniu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego lub efektów kształcenia określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego, oraz
- 2) zgody rodziców ucznia.

3. Decyzję o przedłużeniu okresu nauki uczniowi szkoły w okręgowym ośrodku wychowawczym, zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich podejmuje dyrektor szkoły, po uzyskaniu opinii rady pedagogicznej, z której wynika potrzeba przedłużenia uczniowi okresu nauki, w szczególności z powodu znacznych trudności w opanowaniu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

4. Decyzje, o których mowa w ust. 2 i 3, podejmuje się w przypadku szkoły podstawowej:

- 1) na I etapie edukacyjnym – nie później niż do końca roku szkolnego w klasie III;
- 2) na II i III etapie edukacyjnym - nie później niż do końca roku szkolnego w klasie VIII.

§ 7. 1. W klasach IV–VIII szkoły podstawowej podział na grupy jest obowiązkowy:

- 1) na obowiązkowych zajęciach z informatyki w oddziałach liczących więcej niż 24 uczniów; zajęcia mogą być prowadzone w grupie oddziałowej lub międzyoddziałowej liczącej nie więcej niż 24 uczniów; liczba uczniów w grupie nie może przekraczać liczby stanowisk komputerowych w pracowni komputerowej;
- 2) na obowiązkowych zajęciach z języków obcych nowożytnych w oddziałach liczących więcej niż 24 uczniów; zajęcia mogą być prowadzone w grupie oddziałowej lub międzyoddziałowej liczącej nie więcej niż 24 uczniów; przy podziale na grupy należy uwzględnić stopień zaawansowania znajomości języka obcego nowożytnego;
- 3) na nie więcej niż połowie godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, dla których z treści programu nauczania wynika konieczność

prowadzenia ćwiczeń, w tym laboratoryjnych – w oddziałach liczących więcej niż 30 uczniów;

- 4) na obowiązkowych zajęciach wychowania fizycznego; zajęcia mogą być prowadzone w grupie oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyklasowej, a w przypadku zespołu szkół – także w grupie międzyszkolnej, liczącej nie więcej niż 26 uczniów, z tym że jeżeli w skład grupy oddziałowej, międzyoddziałowej, międzyklasowej lub międzyszkolnej wchodzi uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność uczęszczający do oddziałów integracyjnych lub uczniowie oddziałów specjalnych, liczba uczniów w grupie nie może być większa niż liczba uczniów odpowiednio w oddziale integracyjnym lub oddziale specjalnym określona w przepisach wydanych na podstawie art. 111 ustawy – Prawo oświatowe.

2. W oddziałach integracyjnych liczących co najmniej 3 uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność i oddziałach specjalnych, na zajęciach, o których mowa w ust. 1 pkt 1–3, podział na grupy jest obowiązkowy, z tym, że grupa oddziałowa, międzyoddziałowa lub międzyklasowa nie może liczyć mniej niż 5 uczniów.

3. W przypadku oddziałów liczących odpowiednio nie więcej niż 24, 26 lub 30 uczniów na zajęciach, o których mowa w ust. 1 pkt 1–4, podziału na grupy można dokonywać za zgodą organu prowadzącego szkołę.

4. W klasach IV–VIII szkoły podstawowej zajęcia wychowania fizycznego, w zależności od realizowanej formy tych zajęć, mogą być prowadzone łącznie albo oddzielnie dla dziewcząt i chłopców.

§ 8. 1. W klasach IV–VIII szkoły podstawowej organizuje się w każdym roku szkolnym tydzień projektowy w celu umożliwienia realizacji przez uczniów grupowych i międzyprzedmiotowych projektów edukacyjnych.

2. Projekt edukacyjny jest planowym działaniem uczniów, mającym na celu rozwiązanie konkretnego problemu, z zastosowaniem różnorodnych metod.

3. Realizacja projektu edukacyjnego przez grupę uczniów odbywa się pod opieką nauczyciela i polega na:

- 1) sformułowaniu lub wyborze tematu projektu edukacyjnego;
- 2) określeniu celów projektu edukacyjnego;
- 3) zaplanowaniu i wykonaniu etapów jego realizacji;

4) publicznym przedstawieniu rezultatów projektu edukacyjnego.

4. Termin realizacji w szkole tygodnia projektowego określa dyrektor szkoły w porozumieniu z radą pedagogiczną.

5. Wychowawca oddziału na początku roku szkolnego informuje uczniów i ich rodziców o terminie, warunkach i sposobie realizacji w szkole tygodnia projektowego.

6. W trakcie realizacji w szkole tygodnia projektowego, w klasach IV–VIII szkoły podstawowej nie odbywają się zajęcia edukacyjne przewidziane w tygodniowym rozkładzie zajęć.

§ 9. 1. Realizacja tygodnia projektowego w klasie IV szkoły podstawowej w roku szkolnym 2026/2027 jest nieobowiązkowa.

2. Realizacja tygodnia projektowego jest obowiązkowa począwszy od roku szkolnego:

- 1) 2027/2028 w klasach IV i V szkoły podstawowej;
- 2) 2028/2029 w klasach IV–VI szkoły podstawowej;
- 3) 2029/2030 w klasach IV–VII szkoły podstawowej;
- 4) 2030/2031 w klasach IV–VIII szkoły podstawowej.

§ 10. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2026 r.

MINISTER EDUKACJI

Załączniki do rozporządzenia
Ministra Edukacji z dnia ... (Dz. U.
poz. ...)

Załącznik nr 1

RAMOWY PLAN NAUCZANIA DLA SZKOŁY PODSTAWOWEJ, W TYM SZKOŁY PODSTAWOWEJ SPECJALNEJ, Z WYJĄTKIEM
SZKOŁY PODSTAWOWEJ SPECJALNEJ DLA UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU
UMIARKOWANYM LUB ZNACZNYM¹⁾

Lp.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Klasy I–III			Razem w trzyletnim okresie nauczania
		Tygodniowy wymiar godzin w klasie			
		I	II	III	
1	Edukacja wczesnoszkolna	21	21	21	63
	Razem	63			
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		3			3
Ogółem		66			66
Religia/etyka ²⁾					
Język mniejszości narodowej / język mniejszości etnicznej / język regionalny / własna historia i kultura ³⁾					
Geografia państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa ⁴⁾					
Zajęcia sportowe ⁵⁾					
Dodatkowe zajęcia edukacyjne ⁶⁾					
Język migowy ⁶⁾					
Łączna liczba godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w roku szkolnym ⁷⁾					
Lp.		Klasy IV–VIII			

	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą	Tygodniowy wymiar godzin w klasie					Razem w pięcioletnim okresie nauczania
		IV	V	VI	VII	VIII	
1	Język polski	5	5	5	5	5	25
2	Język obcy nowożytny	3	3	3	$\left. \begin{matrix} 3 \\ 2 \end{matrix} \right\} + 2^{(8)}$	$\left. \begin{matrix} 3 \\ 2 \end{matrix} \right\} + 2^{(8)}$	$\left. \begin{matrix} 15 \\ 4 \end{matrix} \right\} + 4^{(8)}$
3	Drugi język obcy nowożytny ⁹⁾	–	–	–			
4	Muzyka	1	1	1	1	–	4
5	Plastyka	1	1	1	1	–	4
6	Historia	1	2	2	2	2	9
7	Edukacja obywatelska	–	–	1	1		2
8	Przyroda	3	3	3	–	–	9
9	Geografia	–			2	1	3

- ¹⁾ Nie dotyczy uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, w tym uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, jeżeli jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym, uczęszczających do szkoły podstawowej ogólnodostępnej, oddziału integracyjnego w szkole podstawowej ogólnodostępnej lub szkoły podstawowej integracyjnej.
- ²⁾ Wymiar godzin zajęć religii lub etyki określają przepisy wydane na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o systemie oświaty.
- ³⁾ Wymiar godzin zajęć języka mniejszości narodowej, języka mniejszości etnicznej, języka regionalnego oraz własnej historii i kultury określają przepisy wydane na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy o systemie oświaty.
- ⁴⁾ Wymiar godzin zajęć geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa, określają przepisy wydane na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy o systemie oświaty; zajęcia są realizowane w przypadku przyznania przez organ prowadzący szkołę godzin na realizację tych zajęć zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia.
- ⁵⁾ Dotyczy oddziałów i szkół sportowych oraz oddziałów i szkół mistrzostwa sportowego; wymiar godzin zajęć sportowych określają przepisy wydane na podstawie art. 18 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe.
- ⁶⁾ Dodatkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia języka migowego są realizowane w przypadku przyznania przez organ prowadzący szkołę godzin na realizację tych zajęć zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia.
- ⁷⁾ Dyrektor szkoły określa liczbę godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w danym roku szkolnym uwzględniając potrzeby uczniów, nauczycieli i rodziców w tym zakresie, według przelicznika: liczba oddziałów w szkole pomnożona przez nie mniej niż 2 godziny. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest realizowana zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe.
- ⁸⁾ Dodatkowe godziny na nauczanie języka obcego nowożytnego będącego drugim językiem nauczania w oddziałach dwujęzycznych.
- ⁹⁾ Nie dotyczy uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim uczęszczających do szkoły podstawowej specjalnej, oddziału specjalnego w szkole podstawowej ogólnodostępnej, szkoły podstawowej ogólnodostępnej, oddziału integracyjnego w szkole podstawowej ogólnodostępnej lub szkoły podstawowej integracyjnej. Na wniosek rodzica albo pełnoletniego ucznia uczeń ten może uczyć się drugiego języka obcego nowożytnego albo języka łacińskiego.

10	Biologia	–			2	1	3
11	Chemia	–	–	–	1	2	3
12	Fizyka	–	–	–	1	2	3
13	Matematyka	4	4	4	4	4	20
14	Informatyka	1	1	1	1	1	5
15	Zajęcia praktyczno-techniczne	2	2	2	–	–	6
16	Wychowanie fizyczne	4	4	4	4	4	20
17	Edukacja dla bezpieczeństwa	–	–	–	–	1	1
18	Zajęcia z wychowawcą	1	1	1	1	1	5
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą		26	27	28	31 + 2⁸⁾	29 + 2⁸⁾	141 + 4⁸⁾
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		6					6
Ogółem		147 + 4⁸⁾					
Religia/etyka ²⁾							
Edukacja zdrowotna ¹⁰⁾							
Język mniejszości narodowej / język mniejszości etnicznej / język regionalny / własna historia i kultura ³⁾							
Geografia państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa ⁴⁾							
Zajęcia sportowe ⁵⁾							
Dodatkowe zajęcia edukacyjne ⁶⁾							
Język migowy ⁶⁾							

¹⁰⁾ Wymiar godzin zajęć edukacji zdrowotnej określają przepisy wydane na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży.

Łączna liczba godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w roku szkolnym ⁷⁾						
Zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego ¹¹⁾	–	–	–	minimum 10 godzin w roku	minimum 10 godzin w roku	minimum 20 godzin w dwuletnim okresie nauczania

1. Minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, w każdym roku szkolnym, wynosi:

- 1) w oddziale specjalnym – po 12 godzin na oddział;
- 2) w oddziale ogólnodostępnym lub integracyjnym – po 2 godziny na ucznia.

¹¹⁾ Zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego są realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 26a ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe.

Załącznik nr 2

**RAMOWY PLAN NAUCZANIA DLA SZKOŁY PODSTAWOWEJ SPECJALNEJ DLA
UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU
UMIARKOWANYM LUB ZNACZNYM¹⁾**

Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie								Razem w ośmioletnim okresie nauczania
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Porozumiewanie się	19	20	20	24	25	25	27	27	187
Edukacja środowiskowa									
Edukacja społeczna									
Edukacja osobista i zdrowotna									
Edukacja artystyczna									
Wychowanie fizyczne									
Razem	187								
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły	5								5
Ogółem	192								
Religia/etyka ²⁾									
Dodatkowe zajęcia edukacyjne ¹⁾									
Język migowy ²⁾									
Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej ³⁾	4								4
Minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych	6								6

¹⁾ Dodatkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia języka migowego są realizowane w przypadku przyznania przez organ prowadzący szkołę godzin na realizację tych zajęć zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia.

²⁾ Dodatkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia języka migowego są realizowane w przypadku przyznania przez organ prowadzący szkołę godzin na realizację tych zajęć zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia

³⁾ Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej są realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA DLA ODDZIAŁÓW PRZYSPOSABIAJĄCYCH DO PRACY ORGANIZOWANYCH W KLASACH VII i VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ, W TYM SZKOŁY PODSTAWOWEJ SPECJALNEJ, Z WYJĄTKIEM SZKOŁY PODSTAWOWEJ SPECJALNEJ DLA UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU UMIARKOWANYM LUB ZNACZNYM¹⁾

Lp.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą	Tygodniowy wymiar godzin w klasie		Razem w dwuletnim okresie nauczania
		VII	VIII	
1	Język polski	5	5	10
2	Język obcy nowożytny	2	2	4
3	Historia	2	2	4
4	Edukacja obywatelska	1	1	2
5	Geografia	1	1	2
6	Biologia	1	1	2
7	Chemia	1	1	2
8	Fizyka	1	1	2
9	Matematyka	4	4	8
10	Informatyka	1	1	2
11	Wychowanie fizyczne	4	4	8
12	Edukacja dla bezpieczeństwa	–	1	1
13	Zajęcia przeznaczone na osiągnięcie wybranych efektów kształcenia określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego ²⁾	5	5	10
14	Zajęcia z wychowawcą	1	1	2
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą		29	30	59
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		2		2
Ogółem		61		
Religia/etyka ³⁾				
Edukacja zdrowotna ⁴⁾				
Język mniejszości narodowej / język mniejszości etnicznej / język regionalny / własna historia i kultura ⁵⁾				
Geografia państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa ⁶⁾				
Dodatkowe zajęcia edukacyjne ⁷⁾				
Język migowy ⁷⁾				
Łączna liczba godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w roku szkolnym ⁸⁾				

Zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego ⁹⁾	po minimum 10 godzin w roku	minimum 20 godzin w dwuletnim okresie nauczania

Minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, w każdym roku szkolnym, wynosi:

- 1) w oddziale specjalnym – po 12 godzin na oddział;
- 2) w oddziale ogólnodostępnym lub integracyjnym – po 2 godziny na ucznia.

-
- ¹⁾ Nie dotyczy uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, w tym uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, jeżeli jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym, uczęszczających do szkoły podstawowej ogólnodostępnej, oddziału integracyjnego w szkole podstawowej ogólnodostępnej lub szkoły podstawowej integracyjnej.
 - ²⁾ W przypadku oddziału zorganizowanego dla uczestników Ochotniczych Hufców Pracy oraz oddziału zorganizowanego w okręgowym ośrodku wychowawczym, zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich godziny te można przeznaczyć na realizację przygotowania zawodowego w formie przyuczenia do wykonywania określonej pracy.
 - ³⁾ Wymiar godzin zajęć religii lub etyki określają przepisy wydane na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o systemie oświaty.
 - ⁴⁾ Wymiar godzin zajęć edukacji zdrowotnej określają przepisy wydane na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży.
 - ⁵⁾ Wymiar godzin zajęć języka mniejszości narodowej, języka mniejszości etnicznej, języka regionalnego oraz własnej historii i kultury określają przepisy wydane na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy o systemie oświaty.
 - ⁶⁾ Wymiar godzin geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa, określają przepisy wydane na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy o systemie oświaty; zajęcia są realizowane w przypadku przyznania przez organ prowadzący szkołę godzin na realizację tych zajęć zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia.
 - ⁷⁾ Dodatkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia języka migowego są realizowane w przypadku przyznania przez organ prowadzący szkołę godzin na realizację tych zajęć zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia.
 - ⁸⁾ Dyrektor szkoły określa liczbę godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w danym roku szkolnym uwzględniając potrzeby uczniów, nauczycieli i rodziców w tym zakresie, według przelicznika: liczba oddziałów w szkole pomnożona przez nie mniej niż 2 godziny. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest realizowana zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe.
 - ⁹⁾ Zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego są realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 26a ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA DLA KLASY VII i VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ DLA
DOROSŁYCH PROWADZĄCEJ ZAJĘCIA W FORMIE STACJONARNEJ

Lp.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie (w każdym semestrze)		Razem w dwuletnim okresie nauczania
		VII	VIII	
1	Język polski	5	5	10
2	Język obcy nowożytny	3	3	6
3	Historia	2	2	4
4	Edukacja obywatelska	1	1	2
5	Geografia	1	1	2
6	Biologia	1	1	2
7	Chemia	2	1	3
8	Fizyka	1	1	2
9	Matematyka	4	4	8
10	Informatyka	1	1	2
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		21	20	41
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		2		2
Ogółem		43		
Dodatkowe zajęcia edukacyjne ¹⁾				
Łączna liczba godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w roku szkolnym ²⁾				

¹⁾ Dodatkowe zajęcia edukacyjne są realizowane w przypadku przyznania przez organ prowadzący szkołę godzin na realizację tych zajęć zgodnie z § 4 pkt 2 rozporządzenia.

²⁾ Dyrektor szkoły określa liczbę godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w danym roku szkolnym uwzględniając potrzeby uczniów, nauczycieli i rodziców w tym zakresie, według przelicznika: liczba oddziałów w szkole pomnożona przez nie mniej niż 2 godziny. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest realizowana zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA DLA KLASY VII i VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ DLA
DOROSŁYCH PROWADZĄCEJ ZAJĘCIA W FORMIE ZAOCZNEJ

Lp.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Semestralny wymiar godzin w klasie				Razem w dwuletnim okresie nauczania
		VII		VIII		
		I semestr	II semestr	I semestr	II semestr	
1	Język polski	45	45	45	45	180
2	Język obcy nowożytny	27	27	27	27	108
3	Historia	18	18	18	18	72
4	Edukacja obywatelska	9	9	9	9	36
5	Geografia	9	9	9	9	36
6	Biologia	9	9	9	9	36
7	Chemia	9	9	9	9	36
8	Fizyka	9	9	9	9	36
9	Matematyka	36	36	36	36	144
10	Informatyka	9	9	9	9	36
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		360		360		720
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		36				36
Ogółem		756				
Dodatkowe zajęcia edukacyjne ¹⁾						
Łączna liczba godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w roku szkolnym ²⁾						

¹⁾ Dodatkowe zajęcia edukacyjne są realizowane w przypadku przyznania przez organ prowadzący szkołę godzin na realizację tych zajęć zgodnie z § 4 pkt 2 rozporządzenia.

²⁾ Dyrektor szkoły określa liczbę godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w danym roku szkolnym uwzględniając potrzeby uczniów, nauczycieli i rodziców w tym zakresie, według przelicznika: liczba oddziałów w szkole pomnożona przez nie mniej niż 2 godziny. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest realizowana zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe.

UZASADNIENIE

Na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. a i ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...), zwanej dalej „ustawą”, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania ma określić ramowy plan nauczania dla szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym. Ponadto rozporządzenie określa przypadki, w których uczniowi można przedłużyć lub skrócić okres nauki w szkole, uwzględniając konieczność realizacji w tym okresie podstawy programowej kształcenia ogólnego lub podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego.

Nowe rozporządzenie jest wydawane z uwagi na zmianę przepisu art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy, która jest przewidziana projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw UD220, która m.in. wprowadza definicję ramowego planu nauczania.

Jednocześnie zgodnie z art. 21 i art. 22 ww. projektu ustawy zaproponowano sukcesywne wdrożenie nowych ramowych planów nauczania, tj. od roku szkolnego 2026/2027:

- 1) w klasie I i IV szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym;
- 2) w szkołach podstawowych – dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Tym samym w okresie przejściowym trwającym do roku szkolnego 2031/2032 w odpowiednich klasach szkoły podstawowej będą obowiązywać, do zakończenia cyklu kształcenia, dotychczasowe ramowe plany nauczania.

Z uwagi na powyższe, projekt rozporządzenia obejmuje ramowy plan nauczania dla:

- 1) dla dzieci i młodzieży:
 - a) szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiący załącznik nr 1 do rozporządzenia,

- b) szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiący załącznik nr 2 do rozporządzenia,
 - c) oddziałów przysposabiających do pracy organizowanych w klasach VII i VIII szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiący załącznik nr 3 do rozporządzenia;
- 2) dla dorosłych:
- a) klasy VII i VIII szkoły podstawowej dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie stacjonarnej, stanowiący załącznik nr 4 do rozporządzenia,
 - b) klasy VII i VIII szkoły podstawowej dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie zaocznej, stanowiący załącznik nr 5 do rozporządzenia.

W związku ze zmianami przewidzianymi w projekcie ustawy przez ramowy plan nauczania należy rozumieć plan realizowanych w szkole podstawowej zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 i 2 ustawy, tygodniowy lub semestralny wymiar godzin poszczególnych rodzajów zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy, minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 3 ustawy, minimalny wymiar godzin z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 5 ustawy, tygodniowy lub semestralny wymiar godzin do dyspozycji dyrektora szkoły, minimalny wymiar godzin zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 7 ustawy, maksymalny tygodniowy wymiar godzin, które organ prowadzący może dodatkowo przyznać w roku szkolnym na realizację zajęć edukacyjnych, oraz ich przeznaczenie, a także warunki i sposób realizacji zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1–2 ustawy, oraz tygodnia projektowego organizowanego w każdym roku szkolnym w celu umożliwienia realizacji przez uczniów grupowych i międzyprzedmiotowych projektów edukacyjnych.

Ramowy plan nauczania dla szkoły podstawowej jest kompatybilny z celami nauczania i oczekiwanymi efektami uczenia się wynikającymi z projektowanej nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.

Obecnie ramowe plany nauczania dla publicznej szkoły podstawowej reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 20 maja 2024 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. poz. 781, z późn. zm.), które będzie stosowane do czasu zakończenia

kształcenia odpowiednio przez uczniów szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, oddziałów przysposabiających do pracy organizowanych w klasach VII i VIII szkoły podstawowej oraz słuchaczy klasy VII i VIII szkoły podstawowej dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie stacjonarnej i klasy VII i VIII szkoły podstawowej dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie zaocznej.

W stosunku do obecnie obowiązującego rozporządzenia, w projekcie nowego rozporządzenia w sprawie ramowego planu nauczania dla szkoły podstawowej wprowadzono zmiany w zakresie:

1) Tygodniowego wymiaru obowiązkowych zajęć edukacyjnych w poszczególnych klasach szkoły podstawowej, tj. przyrody, geografii, biologii, chemii, fizyki, edukacji obywatelskiej, zajęć praktyczno-technicznych

Zgodnie z projektowanymi rozwiązaniami planuje się, że przedmiot przyroda będzie realizowany w klasach IV–VI szkoły podstawowej w wymiarze po 3 godziny tygodniowo w każdej z tych klas. W związku z tym zaplanowano w klasach VII i VIII realizację przedmiotu geografia w wymiarze 2 godz. w klasie VII i 1 godz. w klasie VIII tygodniowo, przedmiotu biologia w wymiarze 2 godz. w klasie VII i 1 godz. w klasie VIII tygodniowo, przedmiotu chemia w wymiarze 1 godz. w klasie VII i 2 godz. w klasie VIII tygodniowo, przedmiotu fizyka w wymiarze 1 godz. w klasie VII i 2 godz. w klasie VIII tygodniowo. Łączny wymiar każdego z przedmiotów (geografia, biologia, chemia, fizyka) na II etapie edukacyjnym wynosi po 3 godziny tygodniowo na III etapie edukacyjnym.

Celem nowego interdyscyplinarnego podejścia, tj. realizacji w klasach IV–VI przyrody, która zintegruje treści przedmiotów przyrodniczych, jest lepsze przygotowanie uczniów do mierzenia się z wyzwaniami współczesnego świata, rozwój kompleksowego i twórczego myślenia, a także zwiększenie praktycznych umiejętności uczniów w zakresie przedmiotów przyrodniczych. Proponowana zmiana w nauczaniu przedmiotów przyrodniczych wynika z faktu, że przyroda to system powiązanych ze sobą zjawisk, dlatego jeden przedmiot umożliwi uczniom łatwiejsze i kompleksowe ich poznawanie.

Przedmiot edukacja obywatelska zastąpi dotychczas realizowany w szkole podstawowej przedmiot wiedza o społeczeństwie i będzie realizowany w klasach VII i VIII szkoły podstawowej w wymiarze po 1 godzinie tygodniowo (w łącznym wymiarze 2 godzin tygodniowo

na III etapie edukacyjnym). Celem nowego przedmiotu – edukacja obywatelska jest rozwój umiejętności krytycznego myślenia i pracy zespołowej, a także przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym i podejmowania decyzji. Wzmacnia on poczucie przynależności do społeczności, rozwija odpowiedzialność i motywuje do działania na rzecz dobra wspólnego.

Przedmiot zajęcia praktyczno-techniczne zastąpi dotychczasowy przedmiot technika. Planuje się, że zajęcia praktyczno-techniczne będą realizowane w klasach IV–VI szkoły podstawowej w wymiarze po 2 godziny tygodniowo w każdej z tych klas (w łącznym wymiarze 6 godzin tygodniowo na II etapie edukacyjnym). Celem wprowadzenia nowego przedmiotu jest rozwój praktycznych umiejętności i kompetencji u uczniów, przygotowanie ich do współczesnego rynku pracy poprzez kształtowanie predyspozycji technicznych, a także budowanie poczucia sprawczości i samodzielności poprzez realizację własnych projektów.

Dodatkową zmianą uwzględnioną w ramowym planie dla szkoły podstawowej jest rezygnacja z możliwości realizacji w klasach VII i VIII języka łacińskiego (zamiast drugiego języka obcego nowożytnego) z uwagi na fakt, że zgodnie z danymi z Systemu Informacji Oświatowej na dzień 30 września 2025 r. język łaciński jest nauczany jedynie w pięciu szkołach podstawowych (w klasie VII uczy się go zaledwie 40 uczniów, a w klasie VIII – 81 uczniów).

W związku z tym uczniowie na III etapie edukacyjnym w szkole podstawowej będą uczyć się obowiązkowo dwóch języków obcych nowożytnych.

2) Wymiaru i przeznaczenia godzin do dyspozycji dyrektora szkoły

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 4 projektu rozporządzenia godziny do dyspozycji dyrektora szkoły mogą być przeznaczone na realizację:

- a) zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów,
- b) zajęć rozwijających sprawczość oraz kompetencje fundamentalne, poznawcze, społeczne i osobiste uczniów.

Wymiar godzin do dyspozycji dyrektora szkoły w przypadku:

- szkoły podstawowej w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym wynosi 3 godziny w klasach I–III oraz 6 godzin w klasach IV–VIII (łącznie 9 godzin w ośmioletnim okresie nauczania w szkole podstawowej),
- szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym wynosi łącznie 5 godzin w ośmioletnim okresie nauczania.

Celem wprowadzenia powyższego rozwiązania jest umożliwienie dyrektorom szkół podstawowych organizowania zajęć dla uczniów, w zależności od zidentyfikowanych zainteresowań i uzdolnień, a także potrzeb uczniów. W ramach godzin do dyspozycji dyrektora szkoły będzie on mógł zdecydować o realizacji w szkole zajęć rozwijających tzw. kompetencje miękkie uczniów, np. umiejętności interpersonalne uczniów, które ułatwiają współpracę, rozwiązywanie problemów i adaptację do zmian oraz efektywne zarządzanie w dynamicznie zmieniającym się środowisku. Kompetencje miękkie są również cenne na rynku pracy.

3) Wskazania tematyki do omówienia na jednej godzinie wychowawczej w każdym miesiącu w roku szkolnym

Zgodnie z § 5 ust. 3 projektu rozporządzenia na rozwijanie u uczniów wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń przeznacza się w klasach IV–VIII co najmniej jedną godzinę zajęć z wychowawcą w miesiącu. Obowiązkiem wychowawcy, któremu powierzono opiekę nad danym oddziałem, będzie omawianie z uczniami ww. tematyki na co najmniej jednej godzinie zajęć z wychowawcą w miesiącu.

Celem ww. rozwiązania jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa, w tym rozwijanie umiejętności wzmacniania postaw proobronnych oraz właściwego reagowania w sytuacjach zagrożeń – w związku z dynamiczną sytuacją geopolityczną i zagrożeniami z tym związanymi.

4) Minimalnego wymiaru godzin z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Zgodnie z § 5 ust. 4 projektu rozporządzenia liczbę godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w danym roku szkolnym określa się, uwzględniając potrzeby uczniów, nauczycieli i rodziców w tym zakresie, według przelicznika: liczba oddziałów w szkole pomnożona przez nie mniej niż 2 godziny. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest realizowana zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe.

Wprowadzenie powyższego rozwiązania (minimalnego wymiaru godzin pomocy psychologiczno-pedagogicznej) ma na celu zapewnienie uczniom dostępu do pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tj. do niezbędnego wsparcia, odpowiadającego ich zróżnicowanym potrzebom rozwojowym i edukacyjnym. Dyrektor szkoły, planując pracę szkoły w danym roku szkolnym, powinien określić w planie nauczania wymiar godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów, zgodnie ze wskazanym przelicznikiem i rozpoznanymi w tym zakresie potrzebami. Zapewniana odpowiednio do

potrzeb uczniów pomoc psychologiczno-pedagogiczna wspiera ich osiągnięcia szkolne, a dzięki projektowanym zmianom stanie się bardziej dostępna dla uczniów.

5) Określenia obowiązku i zasad realizacji w każdym roku szkolnym w klasach IV–VIII szkoły podstawowej tygodnia projektowego w celu umożliwienia realizacji przez uczniów grupowych i międzyprzedmiotowych projektów edukacyjnych

Zgodnie z § 8 projektowanego rozporządzenia w klasach IV–VIII szkoły podstawowej organizuje się w każdym roku szkolnym tydzień projektowy w celu umożliwienia realizacji przez uczniów grupowych i międzyprzedmiotowych projektów edukacyjnych. Projekt edukacyjny jest planowym działaniem uczniów, mającym na celu rozwiązanie konkretnego problemu, z zastosowaniem różnorodnych metod. Termin realizacji w szkole tygodnia projektowego określa dyrektor szkoły w porozumieniu z radą pedagogiczną. Wychowawca oddziału na początku roku szkolnego informuje uczniów i ich rodziców o terminie, warunkach i sposobie realizacji w szkole tygodnia projektowego. W trakcie realizacji w szkole tygodnia projektowego, w klasach IV–VIII szkoły podstawowej nie odbywają się zajęcia edukacyjne przewidziane w tygodniowym rozkładzie zajęć.

Realizacja projektu edukacyjnego przez grupę uczniów odbywa się pod opieką nauczyciela i polega na:

- 1) sformułowaniu lub wyborze tematu projektu edukacyjnego;
- 2) określeniu celów projektu edukacyjnego;
- 3) zaplanowaniu i wykonaniu etapów jego realizacji;
- 4) publicznym przedstawieniu rezultatów projektu edukacyjnego.

Celem wprowadzenia obowiązku realizacji tygodnia projektowego w klasach IV–VIII szkoły podstawowej w każdym roku szkolnym jest zwiększenie nacisku na rozwijanie praktycznych umiejętności, a także rozwijanie umiejętności interpersonalnych, integrowanie wiedzy z różnych przedmiotów i nauka współpracy. Realizacja projektów edukacyjnych umożliwi uczniom aktywne doświadczanie wiedzy, zamiast biernego jej przyswajania i przygotuje ich do lepszego funkcjonowania w zmieniającym się świecie.

6) Ramowego planu nauczania dla szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym (stanowiącego załącznik nr 2 do rozporządzenia)

W załączniku nr 2 do projektu rozporządzenia określono obowiązkowe zajęcia edukacyjne w szkole podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, wskazano wymiar godzin pomocy psychologiczno-pedagogicznej (tj. 4 godziny) oraz minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych, który wynosi 6 godzin. Przyjęto rozwiązanie spójne z projektowaną nową podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym. Polega ono na wyodrębnieniu sześciu zajęć edukacyjnych (porozumiewanie się, edukacja środowiskowa, edukacja społeczna, edukacja osobista i zdrowotna, edukacja artystyczna, wychowanie fizyczne), zamiast dotychczasowych czterech (funkcjonowanie osobiste i społeczne, zajęcia rozwijające komunikowanie się, zajęcia rozwijające kreatywność, wychowanie fizyczne) – w związku z uwzględnieniem edukacji zdrowotnej oraz edukacji obywatelskiej, rozszerzeniem treści w obszarze matematycznym i językowym, wyeksponowaniem treści związanych z kształtowaniem postaw etycznych i społecznych oraz rozszerzeniem treści związanych z rozwijaniem kompetencji cyfrowych uczniów. Zaproponowane w załączniku nr 2 obowiązkowe zajęcia edukacyjne uwzględniają funkcjonalne podejście do edukacji, oparte na założeniach modelu biopsychospołecznego oraz wytycznych Międzynarodowej klasyfikacji funkcjonowania, niepełnosprawności i zdrowia (ICF).

W projekcie przewidziano również **przepisy przejściowe** (§ 9 projektu rozporządzenia), dotyczące stosowania w poszczególnych latach szkolnych przepisów rozporządzenia w zakresie realizacji tygodnia projektowego. W § 9 ust. 1 projektu wskazano, że realizacja tygodnia projektowego w klasie IV szkoły podstawowej w roku szkolnym 2026/2027 nie będzie obowiązkowa, a w ust. 2 wskazano lata szkolne i klasy, począwszy od których realizacja tygodnia projektowego będzie obowiązkowa.

Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 września 2026 r.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych wymagających notyfikacji w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie podlegał ocenie w zakresie oceny skutków regulacji w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408).

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Odnosząc się do § 12 pkt 1 w związku z § 132 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) należy stwierdzić, że projekt rozporządzenia uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.

Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie ramowego planu nauczania dla publicznej szkoły podstawowej Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Edukacji Narodowej Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Katarzyna Lubnauer, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Małgorzata Szybalska – dyrektor Departamentu Kształcenia Ogólnego, tel. 22 34 74 792, adres e-mail: małgorzata.szybalska@men.gov.pl Joanna Skrzypczyk – radca w Departamencie Kształcenia Ogólnego, tel. 22 34 74 631, adres e-mail: joanna.skrzypczyk@men.gov.pl	Data sporządzenia 9 października 2025 r. Źródło: Upoważnienie ustawowe – art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. a i ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...) Nr w Wykazie prac legislacyjnych Ministra Edukacji –

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 47 ust. 1 pkt 3 lit. a i ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „ustawą”, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania ma określić ramowy plan nauczania dla szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym. Ponadto rozporządzenie określa przypadki, w których uczniowi można przedłużyć lub skrócić okres nauki w szkole, uwzględniając konieczność realizacji w tym okresie podstawy programowej kształcenia ogólnego lub podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego.

Nowe rozporządzenie jest wydawane z uwagi na zmianę przepisu art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy, która jest przewidziana projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw UD220, która m.in. wprowadza definicję ramowego planu nauczania.

Jednocześnie zgodnie z art. 21 i art. 22 ww. projektu ustawy zaproponowano sukcesywne wdrożenie nowych ramowych planów nauczania, tj. od roku szkolnego 2026/2027:

- 1) w klasie I i IV szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym;
- 2) w szkołach podstawowych – dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Tym samym w okresie przejściowym trwającym do roku szkolnego 2031/2032 w odpowiednich klasach szkoły podstawowej będą obowiązywać, do zakończenia cyklu kształcenia, dotychczasowe ramowe plany nauczania.

Z uwagi na powyższe, niniejszy projekt rozporządzenia obejmuje ramowy plan nauczania dla:

- 1) dla dzieci i młodzieży:
 - a) szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiący załącznik nr 1 do rozporządzenia,
 - b) szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiący załącznik nr 2 do rozporządzenia,
 - c) oddziałów przysposabiających do pracy organizowanych w klasach VII i VIII szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiący załącznik nr 3 do rozporządzenia;
- 2) dla dorosłych:
 - a) klasy VII i VIII szkoły podstawowej dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie stacjonarnej, stanowiący załącznik nr 4 do rozporządzenia,
 - b) klasy VII i VIII szkoły podstawowej dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie zaocznej, stanowiący załącznik nr 5 do rozporządzenia.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

W stosunku do obecnie obowiązującego rozporządzenia w projekcie nowego rozporządzenia w sprawie ramowego planu nauczania dla szkoły podstawowej wprowadzono zmiany w zakresie:

1) Tygodniowego wymiaru obowiązkowych zajęć edukacyjnych w poszczególnych klasach szkoły podstawowej, tj. przyrody, geografii, biologii, chemii, fizyki, edukacji obywatelskiej, zajęć praktyczno-technicznych

Zgodnie z projektowanymi rozwiązaniami planuje się, że przedmiot przyroda będzie realizowany w klasach IV–VI szkoły podstawowej w wymiarze po 3 godziny tygodniowo w każdej z tych klas. W związku z tym zaplanowano w klasach VII i VIII realizację przedmiotu geografia w wymiarze 2 godz. w klasie VII i 1 godz. w klasie VIII tygodniowo, przedmiotu biologia w wymiarze 2 godz. w klasie VII i 1 godz. w klasie VIII tygodniowo, przedmiotu chemia w wymiarze 1 godz. w klasie VII i 2 godz. w klasie VIII tygodniowo, przedmiotu fizyka w wymiarze 1 godz. w klasie VII i 2 godz. w klasie VIII tygodniowo. Łączny wymiar każdego z przedmiotów (geografia, biologia, chemia, fizyka) na II etapie edukacyjnym wynosi po 3 godziny tygodniowo na III etapie edukacyjnym.

Celem nowego interdyscyplinarnego podejścia, tj. realizacji w klasach IV–VI przyrody, która zintegruje treści przedmiotów przyrodniczych, jest lepsze przygotowanie uczniów do mierzenia się z wyzwaniami współczesnego świata, rozwój kompleksowego i

twórczego myślenia, a także zwiększenie praktycznych umiejętności uczniów w zakresie przedmiotów przyrodniczych. Proponowana zmiana w nauczaniu przedmiotów przyrodniczych wynika z faktu, że przyroda to system powiązanych ze sobą zjawisk, dlatego jeden przedmiot umożliwi uczniom łatwiejsze i kompleksowe ich poznawanie.

Przedmiot edukacji obywatelskiej zastąpi dotychczas realizowany w szkole podstawowej przedmiot wiedza o społeczeństwie i będzie realizowany w klasach VII i VIII szkoły podstawowej w wymiarze po 1 godzinie tygodniowo (w łącznym wymiarze 2 godzin tygodniowo na III etapie edukacyjnym). Celem nowego przedmiotu – edukacja obywatelska jest rozwój umiejętności krytycznego myślenia i pracy zespołowej, a także przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym i podejmowania decyzji. Wzmacnia on poczucie przynależności do społeczności, rozwija odpowiedzialność i motywuje do działania na rzecz dobra wspólnego.

Przedmiot zajęcia praktyczno-techniczne zastąpi dotychczasowy przedmiot technika. Planuje się, że zajęcia praktyczno-techniczne będą realizowane w klasach IV–VI szkoły podstawowej w wymiarze po 2 godziny tygodniowo w każdej z tych klas (w łącznym wymiarze 6 godzin tygodniowo na II etapie edukacyjnym). Celem wprowadzenia nowego przedmiotu jest rozwój praktycznych umiejętności i kompetencji u uczniów, przygotowanie ich do współczesnego rynku pracy poprzez kształtowanie predyspozycji technicznych, a także budowanie poczucia sprawczości i samodzielności poprzez realizację własnych projektów.

Dodatkową zmianą uwzględnioną w ramowym planie dla szkoły podstawowej jest rezygnacja z możliwości realizacji w klasach VII i VIII języka łacińskiego (zamiast drugiego języka obcego nowożytnego) z uwagi na fakt, że zgodnie z danymi z Systemu Informacji Oświatowej na dzień 30 września 2025 r. język łaciński jest nauczany jedynie w pięciu szkołach podstawowych (w klasie VII uczy się go zaledwie 40 uczniów, a w klasie VIII 81 – uczniów).

W związku z tym uczniowie na III etapie edukacyjnym w szkole podstawowej będą uczyć się obowiązkowo dwóch języków obcych nowożytnych.

2) Wymiaru i przeznaczenia godzin do dyspozycji dyrektora szkoły

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 4 projektu rozporządzenia godziny do dyspozycji dyrektora szkoły mogą być przeznaczone na realizację:

- a) zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów,
- b) zajęć rozwijających sprawczość oraz kompetencje fundamentalne, poznawcze, społeczne i osobiste uczniów.

Wymiar godzin do dyspozycji dyrektora szkoły w przypadku:

- szkoły podstawowej w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym wynosi 3 godziny w klasach I–III oraz 6 godzin w klasach IV–VIII (łącznie 9 godzin w ośmioletnim okresie nauczania w szkole podstawowej),
- szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym wynosi łącznie 5 godzin w ośmioletnim okresie nauczania.

Celem wprowadzenia powyższego rozwiązania jest umożliwienie dyrektorom szkół podstawowych organizowania zajęć dla uczniów, w zależności od zidentyfikowanych zainteresowań i uzdolnień, a także potrzeb uczniów. W ramach godzin do dyspozycji dyrektora szkoły będzie on mógł zdecydować o realizacji w szkole zajęć rozwijających tzw. kompetencje miękkie uczniów, np. umiejętności interpersonalne uczniów, które ułatwiają współpracę, rozwiązywanie problemów i adaptację do zmian oraz efektywne zarządzanie w dynamicznie zmieniającym się środowisku. Kompetencje miękkie są również cenne na rynku pracy.

3) Wskazania tematyki do omówienia na jednej godzinie wychowawczej w każdym miesiącu w roku szkolnym

Zgodnie z § 5 ust. 3 projektu rozporządzenia na rozwijanie u uczniów wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń przeznacza się w klasach IV–VIII co najmniej jedną godzinę zajęć z wychowawcą w miesiącu. Obowiązkiem wychowawcy, któremu powierzono opiekę nad danym oddziałem, będzie omawianie z uczniami ww. tematyki na co najmniej jednej godzinie zajęć z wychowawcą w miesiącu.

Celem ww. rozwiązania jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa, w tym rozwijanie umiejętności wzmacniania postaw proobronnych oraz właściwego reagowania w sytuacjach zagrożeń – w związku z dynamiczną sytuacją geopolityczną i zagrożeniami z tym związanymi.

4) Minimalnego wymiaru godzin z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Zgodnie z § 5 ust. 4 projektu rozporządzenia liczbę godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej w danym roku szkolnym określa się, uwzględniając potrzeby uczniów, nauczycieli i rodziców w tym zakresie, według przelicznika: liczba oddziałów w szkole pomnożona przez nie mniej niż 2 godziny. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest realizowana zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe.

Wprowadzenie powyższego rozwiązania (minimalnego wymiaru godzin pomocy psychologiczno-pedagogicznej) ma na celu zapewnienie uczniom dostępu do pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tj. do niezbędnego wsparcia, odpowiadającego ich zróżnicowanym potrzebom rozwojowym i edukacyjnym. Dyrektor szkoły, planując pracę szkoły w danym roku szkolnym, powinien określić w ramowym planie nauczania wymiar godzin na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów, zgodnie ze wskazanym przelicznikiem i rozpoznanymi w tym zakresie potrzebami. Zapewniana odpowiednio do potrzeb uczniów pomoc psychologiczno-pedagogiczna wspiera ich osiągnięcia szkolne, a dzięki projektowanym zmianom stanie się bardziej dostępna dla uczniów.

5) Określenia obowiązku i zasad realizacji w każdym roku szkolnym w klasach IV–VIII szkoły podstawowej tygodnia projektowego w celu umożliwienia realizacji przez uczniów grupowych i międzyprzedmiotowych projektów edukacyjnych

Zgodnie z § 8 projektu rozporządzenia w klasach IV–VIII szkoły podstawowej organizuje się w każdym roku szkolnym tydzień projektowy w celu umożliwienia realizacji przez uczniów grupowych i międzyprzedmiotowych projektów edukacyjnych. Projekt edukacyjny jest planowym działaniem uczniów, mającym na celu rozwiązanie konkretnego problemu, z zastosowaniem różnorodnych metod. Termin realizacji w szkole tygodnia projektowego określa dyrektor szkoły w porozumieniu z radą pedagogiczną. Wychowawca oddziału na początku roku szkolnego informuje uczniów i ich rodziców o terminie, warunkach i sposobie realizacji w szkole tygodnia projektowego. W trakcie realizacji w szkole tygodnia projektowego, w klasach IV–VIII szkoły podstawowej nie odbywają się zajęcia edukacyjne przewidziane w tygodniowym rozkładzie zajęć.

Realizacja projektu edukacyjnego przez grupę uczniów odbywa się pod opieką nauczyciela i polega na:

- 1) sformułowaniu lub wyborze tematu projektu edukacyjnego;
- 2) określeniu celów projektu edukacyjnego;
- 3) zaplanowaniu i wykonaniu etapów jego realizacji;
- 4) publicznym przedstawieniu rezultatów projektu edukacyjnego.

Celem wprowadzenia obowiązku realizacji tygodnia projektowego w klasach IV–VIII szkoły podstawowej w każdym roku szkolnym jest zwiększenie nacisku na rozwijanie praktycznych umiejętności, a także rozwijanie umiejętności interpersonalnych, integrowanie wiedzy z różnych przedmiotów i nauka współpracy. Realizacja projektów edukacyjnych umożliwi uczniom aktywne doświadczanie wiedzy, zamiast biernego jej przyswajania i przygotowuje ich do lepszego funkcjonowania w zmieniającym się świecie.

6) Ramowego planu nauczania dla szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym (stanowiącego załącznik nr 2 do rozporządzenia)

W załączniku nr 2 do projektu rozporządzenia określono obowiązkowe zajęcia edukacyjne w szkole podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, wskazano wymiar godzin pomocy psychologiczno-pedagogicznej (tj. 4 godziny) oraz minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych, który wynosi 6 godzin. Przyjęto rozwiązanie spójne z projektowaną nową podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym. Polega ono na wyodrębnieniu sześciu zajęć edukacyjnych (porozumiewanie się, edukacja środowiskowa, edukacja społeczna, edukacja osobista i zdrowotna, edukacja artystyczna, wychowanie fizyczne), zamiast dotychczasowych czterech (funkcjonowanie osobiste i społeczne, zajęcia rozwijające komunikowanie się, zajęcia rozwijające kreatywność, wychowanie fizyczne) – w związku z uwzględnieniem edukacji zdrowotnej oraz edukacji obywatelskiej, rozszerzeniem treści w obszarze matematycznym i językowym, wyeksponowaniem treści związanych z kształtowaniem postaw etycznych i społecznych oraz rozszerzeniem treści związanych z rozwijaniem kompetencji cyfrowych uczniów. Zaproponowane w załączniku nr 2 obowiązkowe zajęcia edukacyjne uwzględniają funkcjonalne podejście do edukacji, oparte na założeniach modelu biopsychospołecznego oraz wytycznych Międzynarodowej klasyfikacji funkcjonowania, niepełnosprawności i zdrowia (ICF).

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Organizacja systemu kształcenia, w tym realizacja obowiązkowych zajęć edukacyjnych w szkołach podstawowych, pozostaje w wyłącznej gestii poszczególnych państw.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Typy szkół, tj.: 1) szkoły podstawowe, w tym szkoły podstawowe specjalne, z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym; 2) szkoły podstawowe specjalne dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	13,8 tys.	dane systemu informacji oświatowej według stanu na dzień 30.09.2025 r.	Dostosowanie organizacji pracy szkół podstawowych, uwzględniające realizowanie od roku szkolnego 2026/2027 nowego ramowego planu nauczania dla szkoły podstawowej, określonego w poszczególnych załącznikach nr 1–5 do rozporządzenia.
Nauczyciele uczący w: 1) szkołach podstawowych, w tym szkołach podstawowych specjalnych, z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym; 2) szkołach podstawowych specjalnych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	423 tys.	dane systemu informacji oświatowej według stanu na dzień 15.06.2025.	Organizacja pracy szkół uwzględniająca realizowanie od roku szkolnego 2026/2027 nowego ramowego planu nauczania dla szkoły podstawowej, określonego w poszczególnych załącznikach nr 1–5 do rozporządzenia.
Uczniowie uczący się w: 1) szkołach podstawowych, w tym szkołach			Realizacja obowiązkowych zajęć edukacyjnych uwzględnionych w nowym ramowym planie nauczania dla szkół podstawowych.

podstawowych specjalnych, z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym;	3,2 mln		
2) szkołach podstawowych specjalnych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym			

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt rozporządzenia zostanie skierowany do zaopiniowania przez reprezentatywne organizacje związkowe w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2052 r. poz. 440), reprezentatywne organizacje pracodawców w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 2025 r. poz. 423) i partnerów społecznych, tj. przez:

- 1) Chrześcijański Związek Zawodowy „Solidarność im. ks. J. Popiełuszki”;
- 2) Forum Związków Zawodowych;
- 3) Komisję Krajową Federacji Regionów i Komisji Zakładowych „Solidarność 80”;
- 4) Komisję Krajową NSZZ Solidarność;
- 5) Komisję Krajową NSZZ „Solidarność 80”;
- 6) Krajową Sekcję Nauki NSZZ „Solidarność”;
- 7) Krajową Sekcję Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”;
- 8) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”;
- 9) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 10) Sekcję Oświaty KNSZZ „Solidarność 80”;
- 11) Wolny Związek Zawodowy „Forum – Oświata”;
- 12) Wolny Związek Zawodowy „Sierpień 80” Komisję Krajową;
- 13) Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego;
- 14) Związek Zawodowy Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”;
- 15) Związek Zawodowy „Rada Poradnictwa”;
- 16) Alians Ewangeliczny RP;
- 17) Centrum Edukacji Obywatelskiej;
- 18) Federację Inicjatyw Oświatowych;
- 19) Federację Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT;
- 20) Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej;
- 21) Fundację Rozwoju Dzieci im. Komeńskiego;
- 22) Fundację Rozwoju Systemu Edukacji;
- 23) Koalicję na Rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły;
- 24) Komitet Nauk Pedagogicznych PAN;
- 25) Konferencję Dyrektorów Bibliotek Pedagogicznych;
- 26) Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
- 27) Konferencję Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych;
- 28) Konferencję Rektorów Zawodowych Szkół Polskich;
- 29) Krajową Izbę Gospodarki Cyfrowej;
- 30) Krajowe Forum Oświaty Niepublicznej;
- 31) Krajowe Porozumienie Rodziców i Rad Rodziców;
- 32) Ogólnopolską Federacją Organizacji Pozarządowych;
- 33) Ogólnopolskie Forum Niepublicznych Szkół Wiejskich;
- 34) Ogólnopolskie Porozumienie Rad Rodziców;
- 35) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Dyrektorów Centrów Kształcenia Ustawicznego;
- 36) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty;
- 37) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Powiatowych i Gminnych Samorządowych Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli;
- 38) Polską Akademię Umiejętności;
- 39) Polską Izbę Firm Szkoleniowych;
- 40) Polską Izbę Książki;
- 41) Polską Radę Ekumeniczną;
- 42) Polski Związek Głuchych;
- 43) Polski Związek Logopedów;
- 44) Polski Związek Niewidomych;
- 45) Polskie Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół;
- 46) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną;

[illegible]

Niemierzalne	–	–
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i	Projekt rozporządzenia będzie miał wpływ na edukację uczniów szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej oraz szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.	
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu		
☒ nie dotyczy		
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwrotnej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy	
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy	
Komentarz: brak		
9. Wpływ na rynek pracy		
Projekt rozporządzenia będzie miał wpływ na edukację uczniów szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej oraz szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym. Projektowane rozporządzenie nie będzie miało bezpośredniego wpływu na rynek pracy. Jednakże ocenia się, iż pośrednio zmiany w podstawie programowej i kompatybilnym z nią ramowym planie nauczania dla szkoły podstawowej, w szczególności realizacja nowych przedmiotów, np. edukacji obywatelskiej i przedmiotu zintegrowanego – przyroda, przyczynią się do lepszego dostosowania kształcenia i dopasowanie kwalifikacji do wymogów rynku pracy.		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	☐ informatyzacja ☒ zdrowie
Omówienie wpływu	Brak bezpośredniego wpływu.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 września 2026 r.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Nie planuje się ewaluacji efektów rozporządzenia.		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		
Brak.		

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO¹⁾

z dnia

w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół i placówek artystycznych

Na podstawie art. 47 ust. 1a i 4a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...) zarządza się, co następuje:

§ 1.1. Określa się ramowe plany nauczania dla publicznych szkół i placówek artystycznych:

- 1) ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia, stanowiący załącznik nr 1 do rozporządzenia;
- 2) szkoły muzycznej I stopnia, stanowiący załącznik nr 2 do rozporządzenia;
- 3) ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia, stanowiący załącznik nr 3 do rozporządzenia;
- 4) szkoły muzycznej II stopnia, stanowiący załącznik nr 4 do rozporządzenia;
- 5) liceum sztuk plastycznych, stanowiący załącznik nr 5 do rozporządzenia;
- 6) ogólnokształcącej szkoły baletowej, stanowiący załącznik nr 6 do rozporządzenia;
- 7) szkoły sztuki tańca, stanowiący załącznik nr 7 do rozporządzenia;
- 8) szkoły sztuki cyrkowej, stanowiący załącznik nr 8 do rozporządzenia;
- 9) policealnej szkoły muzycznej, stanowiący załącznik nr 9 do rozporządzenia;
- 10) policealnej szkoły plastycznej, stanowiący załącznik nr 10 do rozporządzenia;
- 11) ogniska artystycznego, stanowiący załącznik nr 11 do rozporządzenia.

2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) podstawie programowej kształcenia ogólnego – należy przez to rozumieć odpowiednio podstawę programową kształcenia ogólnego określoną w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej

¹⁾ Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego kieruje działem administracji rządowej – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2025 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. U. poz. 996).

kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, z późn. zm.²⁾) albo w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z późn. zm.³⁾);

- 2) specjalistycznej jednostce nadzoru – należy przez to rozumieć specjalistyczną jednostkę nadzoru, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 53 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

§ 2. Organ prowadzący szkołę artystyczną, na wniosek dyrektora szkoły artystycznej, może dodatkowo przyznać nie więcej niż 3 godziny tygodniowo dla każdego oddziału (grupy oddziałowej lub grupy międzyklasowej) w danym roku szkolnym na okresowe lub roczne zwiększenie liczby godzin wybranych obowiązkowych zajęć edukacyjnych, w tym zajęć prowadzonych indywidualnie z uczniami wybitnie uzdolnionymi, osiągającymi znaczące sukcesy artystyczne.

§ 3. 1. Dyrektor szkoły artystycznej, uwzględniając ramowy plan nauczania, ustala dla poszczególnych klas tygodniowy, a w przypadku policealnej szkoły artystycznej – semestralny, rozkład zajęć, w którym określa odpowiednio:

- 1) w przypadku szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne i kształcenie artystyczne – wymiar godzin poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego oraz zajęć z wychowawcą, w szczególności zajęć dotyczących:
 - a) istotnych problemów społecznych: zdrowotnych, prawnych, finansowych, klimatycznych i ochrony środowiska,
 - b) nauki udzielania pierwszej pomocy;

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1679, z 2021 r. poz. 1533, z 2022 r. poz. 609 i 1717, z 2023 r. poz. 312 i 1759, z 2024 r. poz. 996 oraz z 2025 r. poz. 378.

³⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. U. z 2020 r. poz. 1248, z 2021 r. poz. 1537, z 2022 r. poz. 622 i 1705, z 2023 r. poz. 314 i 1755, z 2024 r. poz. 1019 oraz z 2025 r. poz. 382.

- 2) wymiar godzin poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, z wyjątkiem zajęć, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881, 1019 i ...);
- 3) wymiar godzin dodatkowych zajęć edukacyjnych, jeżeli takie zajęcia są prowadzone;
- 4) wymiar godzin do dyspozycji dyrektora szkoły artystycznej przeznaczonych:
 - a) na realizację zajęć rozwijających uzdolnienia i zainteresowania uczniów, w szczególności zajęć związanych z kształtowaniem aktywności i kreatywności uczniów,
 - b) w przypadku szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego i kształcenie artystyczne – również na realizację przedmiotów w zakresie rozszerzonym.

2. W tygodniowym rozkładzie zajęć szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne i kształcenie artystyczne uwzględnia się także wymiar godzin:

- 1) zajęć religii lub etyki zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- 2) zajęć edukacji zdrowotnej zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. z 2022 r. poz. 1575).

3. W tygodniowym, a w przypadku policealnej szkoły artystycznej – semestralnym rozkładzie zajęć dopuszcza się wprowadzenie innej niż w systemie lekcyjno-klasowym organizacji zajęć edukacyjnych, w szczególności w formie plenerów artystycznych, obozów naukowych lub artystycznych, realizacji spektakli, przedstawień, koncertów i wystaw, jeżeli ich łączny czas realizacji nie przekroczy 5 tygodni w roku szkolnym i zostanie zagwarantowane co najmniej 30 tygodni nauki w roku szkolnym.

4. Zajęć dotyczących nauki udzielania pierwszej pomocy, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b, nie prowadzi się w klasach:

- 1) VIII ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia;
- 2) I ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia;
- 3) I liceum sztuk plastycznych;
- 4) V i VI ogólnokształcącej szkoły baletowej.

§ 4. Zajęcia edukacyjne, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, są organizowane dla każdego ucznia lub dla grup uczniów w

zależności od ich zaawansowania i w miarę potrzeb w zakresie realizacji programu nauczania zajęć określonych dla danego typu szkoły artystycznej jako przedmiot główny.

§ 5. 1. W klasach szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne i kształcenie artystyczne, odpowiadających klasom I–III szkoły podstawowej (I etap edukacyjny – edukacja wczesnoszkolna) podziału godzin w każdej klasie na poszczególne obowiązkowe zajęcia edukacyjne (edukacja polonistyczna, edukacja w zakresie języka obcego nowożytnego, edukacja matematyczna, edukacja przyrodnicza, edukacja społeczna, edukacja plastyczna, edukacja techniczna i edukacja informatyczna) dokonuje nauczyciel prowadzący te zajęcia.

2. W klasach, o których mowa w ust. 1, na zajęcia wychowania fizycznego należy przeznaczyć po 3 godziny tygodniowo w każdej klasie.

3. W przypadku powierzenia w klasach, o których mowa w ust. 1, prowadzenia zajęć z zakresu edukacji plastycznej, wychowania fizycznego lub edukacji językowej – języka obcego nowożytnego nauczycielom posiadającym odpowiednie kwalifikacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986 i 1871 oraz Dz. U. z 2025 r. poz. 620, 1160, 1188, 1189 i ...), innym niż nauczyciel, któremu powierzono prowadzenie edukacji wczesnoszkolnej, tygodniowy wymiar godzin tych zajęć wynosi dla:

- 1) edukacji plastycznej – po 1 godzinie w każdej klasie;
- 2) wychowania fizycznego – po 3 godziny w każdej klasie;
- 3) edukacji w zakresie języka obcego nowożytnego – po 2 godziny w każdej klasie.

§ 6. 1. Uczniowi, który ma trudności z opanowaniem wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego lub efektów kształcenia określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego, można przedłużyć okres nauki:

- 1) w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej i kształcenie artystyczne:
 - a) o jeden rok – na I etapie edukacyjnym,
 - b) o dwa lata – na II etapie edukacyjnym;
- 2) w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego i kształcenie artystyczne – o jeden rok;
- 3) w szkole artystycznej realizującej wyłącznie kształcenie artystyczne – o jeden rok.

2. Podstawą do podjęcia decyzji o przedłużeniu okresu nauki uczniowi, o którym mowa w ust. 1, jest posiadanie przez tego ucznia orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, o którym mowa w art. 127 ust. 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, wydanego ze względu na niepełnosprawność.

3. Decyzję o przedłużeniu okresu nauki uczniowi, o którym mowa w ust. 1, podejmuje rada pedagogiczna po uzyskaniu:

- 1) opinii zespołu, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, z której wynika potrzeba przedłużenia uczniowi okresu nauki, oraz
- 2) zgody rodziców niepełnoletniego ucznia albo pełnoletniego ucznia.

4. Decyzję, o której mowa w ust. 3, podejmuje się:

- 1) w przypadku szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej i kształcenie artystyczne:
 - a) na I etapie edukacyjnym – nie później niż do końca roku szkolnego w klasie odpowiadającej klasie III szkoły podstawowej,
 - b) na II etapie edukacyjnym – nie później niż do końca roku szkolnego w klasie odpowiadającej klasie VIII szkoły podstawowej;
- 2) w przypadku szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego i kształcenie artystyczne – nie później niż do końca roku szkolnego w ostatnim roku nauki;
- 3) w przypadku szkoły artystycznej realizującej wyłącznie kształcenie artystyczne – nie później niż do końca roku szkolnego w ostatnim roku nauki.

§ 7. 1. W szkołach artystycznych realizujących kształcenie ogólne i kształcenie artystyczne podział na grupy jest obowiązkowy na:

- 1) obowiązkowych zajęciach z informatyki – w oddziałach liczących więcej niż 24 uczniów, z tym że liczba uczniów w grupie nie może przekraczać liczby stanowisk komputerowych w pracowni komputerowej;
- 2) nie więcej niż połowie godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, dla których z programu nauczania wynika konieczność prowadzenia ćwiczeń, w tym laboratoryjnych – w oddziałach liczących więcej niż 30 uczniów.

2. Obowiązkowe zajęcia edukacyjne z języka obcego nowożytnego są prowadzone w grupach oddziałowych, międzyoddziałowych lub międzyklasowych liczących do 24 uczniów,

z tym że przy podziale na grupy uwzględnia się stopień zaawansowania znajomości języka obcego nowożytnego.

3. W szkole artystycznej liczącej nie więcej niż dwa oddziały każdej klasy zajęcia z języka obcego nowożytnego oraz z przedmiotów ujętych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym mogą być prowadzone w grupach, w tym w grupach międzyoddziałowych, liczących nie mniej niż 5 uczniów.

4. Obowiązkowe zajęcia wychowania fizycznego są prowadzone w grupach liczących do 26 uczniów. Dopuszcza się tworzenie grup międzyoddziałowych, międzyklasowych, a w zespołach szkół – także międzyszkolnych, w zależności od realizowanej formy tych zajęć. Zajęcia wychowania fizycznego, w zależności od realizowanej formy, mogą być prowadzone łącznie albo oddzielnie dla dziewcząt i chłopców.

5. W zakresie obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych realizowanych w grupach, a w szkołach artystycznych realizujących kształcenie ogólne i kształcenie artystyczne – również obowiązkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących dopuszcza się w ramach prowadzenia danych zajęć edukacyjnych dla danej klasy tworzenie:

- 1) grup uczniów realizujących różne specjalizacje w ramach jednej specjalności;
- 2) grup uczniów realizujących różne specjalności;
- 3) grup międzyszkolnych – w ramach zespołu szkół i za zgodą specjalistycznej jednostki nadzoru.

6. Dopuszcza się prowadzenie w grupie międzyoddziałowej lub grupie międzyklasowej:

- 1) w ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia i w szkole muzycznej I stopnia – zajęć edukacyjnych artystycznych chóru, orkiestry lub zespołu instrumentalnego;
- 2) w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia i w szkole muzycznej II stopnia – zajęć edukacyjnych artystycznych chóru, orkiestry, zespołu kameralnego, combo (zespołu jazzowego) i big-bandu;
- 3) w ogólnokształcącej szkole baletowej i w szkole sztuki tańca – zajęć edukacyjnych artystycznych tańca klasycznego, tańca współczesnego, tańca ludowego i charakterystycznego, tańca dawnego, technik uzupełniających i partnerowania.

§ 8. W uzasadnionych przypadkach, na wniosek dyrektora szkoły artystycznej, specjalistyczna jednostka nadzoru może wyrazić zgodę:

- 1) na prowadzenie zajęć w grupach o liczebności innej niż określona w załącznikach do rozporządzenia;

- 2) w przypadku szkoły muzycznej I stopnia w zakresie zajęć edukacyjnych artystycznych innych niż wymienione w § 7 ust. 6 pkt 1 realizowanych w grupach – również na prowadzenie danych zajęć w grupie międzyklasowej składającej się z uczniów realizujących sześć- i czteroletni cykl kształcenia, jeżeli program nauczania tych zajęć zawiera te same treści dla obu cykli kształcenia.

§ 9. 1. Uczeń ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia może po ukończeniu klasy VI zmienić dotychczas realizowany przedmiot główny – instrument główny na przedmiot główny – rytmikę, realizowany w klasach VII i VIII. W takim przypadku uczeń w klasach VII i VIII realizuje zajęcia określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia w tabeli 3.

2. Uczeń ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia realizujący specjalność: fortepianmistrzostwo, instrumentalistyka, instrumentalistyka jazzowa, wokalistyka, wokalistyka jazzowa, rytmika lub lutnictwo może po ukończeniu klasy II zmienić dotychczas realizowaną specjalność na specjalność teoria muzyki. W takim przypadku, począwszy od klasy III, uczeń realizuje zajęcia określone w załączniku nr 3 do rozporządzenia w tabeli 8.

3. Uczeń szkoły muzycznej II stopnia realizujący specjalność: fortepianmistrzostwo, instrumentalistyka jazzowa, wokalistyka lub wokalistyka jazzowa może po ukończeniu klasy II zmienić dotychczas realizowaną specjalność na specjalność teoria muzyki. W takim przypadku, począwszy od klasy III, uczeń realizuje zajęcia określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia w tabeli 6.

4. Uczeń szkoły muzycznej II stopnia realizujący specjalność instrumentalistyka lub rytmika może po ukończeniu klasy IV zmienić dotychczas realizowaną specjalność na specjalność teoria muzyki. W takim przypadku, począwszy od klasy V, uczeń realizuje zajęcia określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia w tabeli 6.

§ 10. 1. W ogólnokształcącej szkole muzycznej I stopnia, szkole muzycznej I stopnia, ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia, szkole muzycznej II stopnia, ogólnokształcącej szkole baletowej, szkole sztuki tańca i szkole sztuki cyrkowej ramowy plan nauczania określony odpowiednio w załączniku nr 1, 2, 3, 4, 6, 7 albo 8 do rozporządzenia stosuje się od roku szkolnego 2026/2027.

2. W liceum sztuk plastycznych ramowy plan nauczania:

- 1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących:
 - a) określony w załączniku nr 5 do rozporządzenia w tabeli 1 stosuje się:
 - w klasach I–III i V od roku szkolnego 2026/2027,

- w klasie IV od roku szkolnego 2027/2028,
- b) określony w załączniku nr 12 do rozporządzenia stosuje się w klasie IV w roku szkolnym 2026/2027;
- 2) obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych
 - a) określony w załączniku nr 5 do rozporządzenia w tabeli 2 stosuje się:
 - w klasach I–IV od roku szkolnego 2026/2027,
 - w klasie V od roku szkolnego 2027/2028,
 - b) określony w załączniku nr 5 do rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych w tabeli 2 stosuje się w klasie V w roku szkolnym 2026/2027.

3. W policealnej szkole muzycznej i policealnej szkole plastycznej ramowy plan nauczania określony odpowiednio w załączniku nr 9 albo nr 10 do rozporządzenia stosuje się od pierwszego semestru roku szkolnego 2026/2027:

- 1) w policealnej szkole muzycznej w specjalności wokально-aktorskiej i w policealnej szkole plastycznej – we wszystkich semestrach wszystkich lat kształcenia;
- 2) w policealnej szkole muzycznej w specjalności wokально-baletowej we wszystkich semestrach wszystkich lat kształcenia, przy czym wymiar godzin zajęć stepu i pantomimy realizowanych w trzecim roku kształcenia w roku szkolnym 2026/2027 ustala dyrektor szkoły, przy założeniu, że łączna liczba godzin semestralnie w cyklu kształcenia dla tych zajęć wynosi:
 - a) w przypadku zajęć stepu – 111 godzin,
 - b) w przypadku zajęć pantomimy – 55¹/₂ godziny.

4. W placówce artystycznej ramowy plan nauczania określony w załączniku nr 11 do rozporządzenia stosuje się od pierwszego semestru roku szkolnego 2026/2027 we wszystkich semestrach wszystkich lat kształcenia.

§ 11. 1. W szkole muzycznej II stopnia w dotychczasowych specjalnościach instrumentalistyka jazzowa o sześcioletnim cyklu kształcenia i wokalistyka jazzowa o sześcioletnim cyklu kształcenia w:

- 1) roku szkolnym 2026/2027 prowadzi się klasy V i VI;
- 2) roku szkolnym 2027/2028 prowadzi się klasę VI.

2. W klasach, o których mowa w ust. 1, stosuje się ramowy plan nauczania określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia

6 czerwca 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych odpowiednio w tabelach 4 i 6.

§ 12. 1. W roku szkolnym 2026/2027 w klasie VI dotychczasowej ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia o sześcioletnim cyklu kształcenia prowadzonej w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia stosuje się ramowy plan nauczania:

- 1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących określony w załączniku nr 13 do rozporządzenia;
- 2) obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych w tabelach 2–7, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 sierpnia 2022 r.

2. W klasie, o której mowa w ust. 1:

- 1) zajęcia edukacyjne ogólnokształcące i zajęcia edukacyjne artystyczne realizowane w grupach mogą być realizowane w grupach międzyklasowych z klasą IV ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia;
- 2) nie prowadzi się specjalności fortepianmistrzostwo;
- 3) w specjalności rytmika, w przypadku gdy w roku szkolnym 2022/2023 nie została rozpoczęta realizacja zajęć metodyki nauczania rytmiki, nie realizuje się tych zajęć;
- 4) w specjalności teoria muzyki stosuje się ramowy plan nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia w tabeli 8 dla klasy IV ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia.

§ 13. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2026 r.

**MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

**w porozumieniu
MINISTER EDUKACJI**

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
z dnia 2025 r. (poz.)

Załącznik nr 1

RAMOWY PLAN NAUCZANIA OGÓLNOKSZTAŁCĄCEJ SZKOŁY MUZYCZNEJ I STOPNIA

ZAJĘCIA EDUKACYJNE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE*

8-letni cykl kształcenia klasy I–VIII

Tabela 1

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie					Razem w 3-letnim okresie nauczania
		I	II	III			
1	Edukacja wczesnoszkolna	19	19	19			57
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		3					3
Ogółem		60					60
Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą	Tygodniowy wymiar godzin w klasie					Razem w 5-letnim okresie nauczania
		IV	V	VI	VII	VIII	
1	Język polski	5	5	5	5	5	25
2	Język obcy nowożytny	3	3	3	3	3	15
3	Drugi język obcy nowożytny	-	-	-	2	2	4
4	Plastyka	1	1	1	1	-	4
5	Historia	1	2	2	2	2	9
6	Edukacja obywatelska	-	-	1	1	-	2
7	Przyroda	3	3	3	-	-	9
8	Geografia	-	-	-	2	1	3
9	Biologia	-	-	-	2	1	3
10	Chemia	-	-	-	1	2	3
11	Fizyka	-	-	-	1	2	3
12	Matematyka	4	4	4	4	4	20
13	Informatyka	1	1	1	1	1	5
14	Zajęcia praktyczno-techniczne	2	2	-	-	-	4
15	Wychowanie fizyczne	4	4	4	4	4	20
16	Edukacja dla bezpieczeństwa	-	-	-	-	1	1
17	Zajęcia z wychowawcą	1	1	1	1	1	5
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą		25	26	25	30	29	135
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		3					3
Ogółem		138					
Religia/etyka							
Edukacja zdrowotna							

Dodatkowe zajęcia edukacyjne	
Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej	

* Realizowane zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego.

Objaśnienia do tabeli 1

1. Minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, w każdym roku szkolnym, wynosi po 2 godziny na ucznia.
2. Wymiar godzin przeznaczonych w klasach IV–VIII na realizację zajęć edukacji zdrowotnej określają przepisy wydane na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. W przypadku uczniów, którzy rozpoczęli naukę w klasie IV przed dniem 1 września 2025 r., zajęcia wychowania do życia w rodzinie są zastąpione zajęciami edukacji zdrowotnej.
3. Wymiar godzin zajęć religii lub etyki określają przepisy wydane na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
4. Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej są realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

8-letni cykl kształcenia klasy I–VIII

Tabela 2

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie								Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
1	Przedmiot główny – instrument główny	1 ^{1/3}	1 ^{1/3}	1 ^{1/3}	2	2	2	2	2	14
2	Fortepian dodatkowy	-	-	-	-	2/3	2/3	2/3	2/3	2 ^{2/3}
3	Podstawy rytmiki	2	2	2	-	-	-	-	-	6
4	Kształcenie słuchu	1	1	1	2	2	2	2	2	13
5	Praca z akompaniатorem	X	X	X	X	X	X	X	X	X
6	Wiedza o muzyce	-	-	-	1	1	1	-	-	3
7	Nauka o muzyce	-	-	-	-	-	-	1	1	2
8	Zasady muzyki z elementami edycji nut	-	-	-	-	-	-	1	1	2
9	Chór, orkiestra lub zespół instrumentalny	8								8
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne										50 ^{2/3}
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		8								8
Ogółem										58 ^{2/3}

Objaśnienia do tabeli 2

1. Uczeń w klasach I–VIII realizuje przedmiot główny – instrument główny.
2. Uczeń w danej klasie w ramach przedmiotu głównego – instrumentu głównego realizuje zajęcia z gry na jednym instrumencie głównym. Dla uczniów wybitnie uzdolnionych, osiągających znaczące sukcesy artystyczne, wymiar zajęć może być zwiększony, nie więcej jednak niż o 30 minut tygodniowo.
3. Uczeń w klasach V–VIII realizuje zajęcia fortepianu dodatkowego, z wyjątkiem ucznia realizującego zajęcia z gry na fortepianie, klawesynie lub organach jako przedmiot główny – instrument główny. Dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w 4-letnim okresie nauczania po zrealizowaniu podstawy programowej.
4. Zajęcia przedmiotu głównego – instrumentu głównego i fortepianu dodatkowego są prowadzone indywidualnie.
5. Zajęcia podstaw rytmiki, kształcenia słuchu, wiedzy o muzyce, nauki o muzyce i zasad muzyki z elementami edycji nut są prowadzone w grupach liczących od 10 do 16 uczniów. W klasach I–III zaleca się prowadzenie zajęć podstaw rytmiki i kształcenia słuchu w bloku programowym przez jednego nauczyciela.

6. W przypadku zajęć podstaw rytmiki i kształcenia słuchu w klasach I–III dopuszcza się ich realizację w innym wymiarze godzin niż wynikający z tabeli, przy założeniu że w 3-letnim okresie nauczania na zajęcia te przeznaczy się łącznie 9 godzin.
7. Zajęcia pracy z akompaniamentem są prowadzone w klasach I–VI w wymiarze średnio 15 minut tygodniowo w przeliczeniu na jednego ucznia, a w klasach VII–VIII – od 15 do 45 minut tygodniowo w przeliczeniu na jednego ucznia. Zaleca się realizację zajęć pod kierunkiem nauczyciela przedmiotu głównego – instrumentu głównego. Organizację zajęć ustala nauczyciel przedmiotu głównego – instrumentu głównego i nauczyciel akompaniamentu w porozumieniu z dyrektorem szkoły. Zajęcia nie obowiązują uczniów realizujących zajęcia z gry na fortepianie, klawesynie, organach, harfie, akordeonie lub gitarze jako przedmiot główny – instrument główny.
8. Zajęcia chóru, orkiestry lub zespołu instrumentalnego są prowadzone odpowiednio do stopnia zaawansowania uczniów. Liczbę zespołów ustala dyrektor szkoły. Zajęcia mogą być współprowadzone przez drugiego nauczyciela, który wspiera nauczyciela prowadzącego zajęcia.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

8-letni cykl kształcenia

klasy I–VIII – dla uczniów realizujących od klasy VII przedmiot główny – rytmikę

Tabela 3

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie								Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
1	Przedmiot główny – instrument główny	1 ^{1/3}	1 ^{1/3}	1 ^{1/3}	2	2	2	-	-	10
2	Przedmiot główny – rytmika	-	-	-	-	-	-	2	2	4
3	Fortepian dodatkowy	-	-	-	-	2/3	2/3	-	-	1 ^{1/3}
4	Fortepian dla rytmiki	-	-	-	-	-	-	1 ^{1/3}	1 ^{1/3}	2 ^{2/3}
5	Improwizacja fortepianowa	-	-	-	-	-	-	1	1	2
6	Podstawy rytmiki	2	2	2	-	-	-	-	-	6
7	Kształcenie słuchu	1	1	1	2	2	2	2	2	13
8	Praca z akompaniamentem	X	X	X	X	X	X	-	-	X
9	Wiedza o muzyce	-	-	-	1	1	1	-	-	3
10	Nauka o muzyce	-	-	-	-	-	-	1	1	2
11	Zasady muzyki z elementami edycji nut	-	-	-	-	-	-	1	1	2
12	Chór, orkiestra lub zespół instrumentalny	8								8
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne										54
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		8								8
Ogółem										62

Objaśnienia do tabeli 3

1. Uczeń w klasach I–VI realizuje przedmiot główny – instrument główny, a w klasach VII i VIII realizuje przedmiot główny – rytmikę.
2. Uczeń realizujący przedmiot główny – instrument główny w danej klasie w ramach tego przedmiotu realizuje zajęcia z gry na jednym instrumencie głównym. Dla uczniów wybitnie uzdolnionych, osiągających znaczące sukcesy artystyczne, wymiar zajęć może być zwiększony, nie więcej jednak niż o 30 minut tygodniowo.
3. Uczeń w klasach V i VI realizuje zajęcia fortepianu dodatkowego, z wyjątkiem ucznia realizującego zajęcia z gry na fortepianie, klawesynie lub organach jako przedmiot główny – instrument główny. Dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w 2-letnim okresie nauczania po zrealizowaniu podstawy programowej.
4. Uczeń w klasach VII i VIII realizuje zajęcia fortepianu dla rytmiki i improwizacji fortepianowej. W przypadku zajęć fortepianu dla rytmiki dopuszcza się możliwość

zmniejszenia liczby godzin w 2-letnim okresie nauczania po zrealizowaniu podstawy programowej.

5. Zajęcia przedmiotu głównego – instrumentu głównego, fortepianu dodatkowego, fortepianu dla rytmiki i improwizacji fortepianowej są prowadzone indywidualnie.
6. Zajęcia podstaw rytmiki, kształcenia słuchu, wiedzy o muzyce, nauki o muzyce i zasad muzyki z elementami edycji nut są prowadzone w grupach liczących od 10 do 16 uczniów. W klasach I–III zaleca się prowadzenie zajęć podstaw rytmiki i kształcenia słuchu w bloku programowym przez jednego nauczyciela.
7. W przypadku zajęć podstaw rytmiki i kształcenia słuchu w klasach I–III dopuszcza się ich realizację w innym wymiarze godzin niż wynikający z tabeli, przy założeniu że w 3-letnim okresie nauczania na zajęcia te przeznaczony się łącznie 9 godzin.
8. Zajęcia pracy z akompaniamentem są prowadzone w klasach I–VI w wymiarze średnio 15 minut tygodniowo w przeliczeniu na jednego ucznia. Zaleca się realizację zajęć pod kierunkiem nauczyciela przedmiotu głównego – instrumentu głównego. Organizację zajęć ustala nauczyciel przedmiotu głównego – instrumentu głównego i nauczyciel akompaniator w porozumieniu z dyrektorem szkoły. Zajęcia nie obowiązują uczniów realizujących zajęcia z gry na fortepianie, klawesynie, organach, harfie, akordeonie lub gitarze jako przedmiot główny – instrument główny.
9. Zajęcia chóru, orkiestry lub zespołu instrumentalnego są prowadzone odpowiednio do stopnia zaawansowania uczniów. Liczbę zespołów ustala dyrektor szkoły. Zajęcia mogą być współprowadzone przez drugiego nauczyciela, który wspiera nauczyciela prowadzącego zajęcia.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA SZKOŁY MUZYCZNEJ I STOPNIA

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

6-letni cykl kształcenia

klasy I–VI

Tabela 1

Tabela 1

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie						Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	V	VI	
1	Przedmiot główny – instrument główny	1 ¹ / ₃	1 ¹ / ₃	1 ¹ / ₃	2	2	2	10
2	Fortepian dodatkowy	-	-	-	-	² / ₃	² / ₃	1¹/₃
3	Podstawy rytmiki	2	2	2	-	-	-	6
4	Kształcenie słuchu	1	1	1	2	2	2	9
5	Praca z akompaniатorem	X	X	X	X	X	X	X
6	Wiedza o muzyce	-	-	-	1	1	1	3
7	Chór, orkiestra lub zespół instrumentalny	6						6
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne								35¹/₃
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		6						6
Ogółem								41¹/₃

Objaśnienia do tabeli 1

1. Uczeń w danej klasie w ramach przedmiotu głównego – instrumentu głównego realizuje zajęcia z gry na jednym instrumencie głównym. Dla uczniów wybitnie uzdolnionych, osiągających znaczące sukcesy artystyczne, wymiar zajęć może być zwiększony, nie więcej jednak niż o 30 minut tygodniowo.
2. Uczeń w klasach V i VI realizuje zajęcia fortepianu dodatkowego, z wyjątkiem ucznia realizującego zajęcia z gry na fortepianie, klawesynie lub organach jako przedmiot główny – instrument główny. Dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w 2-letnim okresie nauczania po zrealizowaniu podstawy programowej.
3. Zajęcia przedmiotu głównego – instrumentu głównego i fortepianu dodatkowego są prowadzone indywidualnie.
4. Zajęcia podstaw rytmiki, kształcenia słuchu i wiedzy o muzyce są prowadzone w grupach liczących od 10 do 16 uczniów. W klasach I–III zaleca się prowadzenie zajęć podstaw rytmiki i kształcenia słuchu w bloku programowym przez jednego nauczyciela.
5. W przypadku zajęć podstaw rytmiki i kształcenia słuchu w klasach I–III dopuszcza się ich realizację w innym wymiarze godzin niż wynikający z tabeli, przy założeniu że w 3-letnim okresie nauczania na zajęcia te przeznaczy się łącznie 9 godzin.
6. Zajęcia pracy z akompaniатorem są prowadzone w wymiarze średnio 15 minut tygodniowo w przeliczeniu na jednego ucznia. Zaleca się realizację zajęć pod

kierunkiem nauczyciela przedmiotu głównego – instrumentu głównego. Organizację zajęć ustala nauczyciel przedmiotu głównego – instrumentu głównego i nauczyciel akompaniator w porozumieniu z dyrektorem szkoły. Zajęcia nie obowiązują uczniów realizujących zajęcia z gry na fortepianie, klawesynie, organach, harfie, akordeonie lub gitarze jako przedmiot główny – instrument główny.

7. Zajęcia chóru, orkiestry lub zespołu instrumentalnego są prowadzone odpowiednio do stopnia zaawansowania uczniów. Liczbę zespołów ustala dyrektor szkoły. Zajęcia mogą być współprowadzone przez drugiego nauczyciela, który wspiera nauczyciela prowadzącego zajęcia.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia klasy I–IV

Tabela 2

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
1	Przedmiot główny – instrument główny	2	2	2	2	8
2	Fortepian dodatkowy	-	-	² / ₃	² / ₃	1 ¹ / ₃
3	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
4	Praca z akompaniатorem	X	X	X	X	X
5	Wiedza o muzyce	-	1	1	1	3
6	Chór, orkiestra lub zespół instrumentalny	6				6
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne						26 ¹ / ₃
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						30 ¹ / ₃

Objaśnienia do tabeli 2

1. Uczeń w danej klasie w ramach przedmiotu głównego – instrumentu głównego realizuje zajęcia z gry na jednym instrumencie głównym. Dla uczniów wybitnie uzdolnionych, osiągających znaczące sukcesy artystyczne, wymiar zajęć może być zwiększony, nie więcej jednak niż o 30 minut tygodniowo.
2. Uczeń w klasach III i IV realizuje zajęcia fortepianu dodatkowego, z wyjątkiem ucznia realizującego zajęcia z gry na fortepianie, klawesynie lub organach jako przedmiot główny – instrument główny. Dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w 2-letnim okresie nauczania po zrealizowaniu podstawy programowej.
3. Zajęcia przedmiotu głównego – instrumentu głównego i fortepianu dodatkowego są prowadzone indywidualnie.
4. Zajęcia kształcenia słuchu i wiedzy o muzyce są prowadzone w grupach liczących od 10 do 16 uczniów.
5. Zajęcia pracy z akompaniатorem są prowadzone w wymiarze średnio 15 minut tygodniowo w przeliczeniu na jednego ucznia. Zaleca się realizację zajęć pod kierunkiem nauczyciela przedmiotu głównego – instrumentu głównego. Organizację zajęć ustala nauczyciel przedmiotu głównego – instrumentu głównego i nauczyciel akompaniator w porozumieniu z dyrektorem szkoły. Zajęcia nie obowiązują uczniów realizujących zajęcia z gry na fortepianie, klawesynie, organach, harfie, akordeonie lub gitarze jako przedmiot główny – instrument główny.
6. Zajęcia chóru, orkiestry lub zespołu instrumentalnego są prowadzone odpowiednio do stopnia zaawansowania uczniów. Liczbę zespołów ustala dyrektor szkoły. Zajęcia mogą

być współprowadzone przez drugiego nauczyciela, który wspiera nauczyciela prowadzącego zajęcia.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA OGÓLNOKSZTAŁCĄCEJ SZKOŁY MUZYCZNEJ II STOPNIA

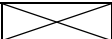
ZAJĘCIA EDUKACYJNE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE*

4-letni cykl kształcenia

klasy I–IV

Tabela 1

Tabela 1

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
		zakres podstawowy				
1	Język polski	4	4	4	4	16
2	Język obcy nowożytny	3	3	3	3	12
3	Drugi język obcy nowożytny	2	2	2	2	8
4	Filozofia lub plastyka, lub język łaciński i kultura antyczna	1	-	-	-	1
5	Historia	2	2	2	1	7
6	Edukacja obywatelska	-	2	1	-	3
7	Biznes i zarządzanie	2		-	-	2
8	Geografia	2	1	1	-	4
9	Biologia	2	1	1	-	4
10	Chemia	2	1	1	-	4
11	Fizyka	2	1	1	-	4
12	Matematyka	3	4	3	4	14
13	Informatyka	1	1	1	-	3
14	Wychowanie fizyczne	3	3	3	3	12
15	Edukacja dla bezpieczeństwa	1	-	-	-	1
16	Zajęcia z wychowawcą	1	1	1	1	4
Razem przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą		29–31	26–28	24	18	99
Przedmioty w zakresie rozszerzonym		3	3	4	4	14
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą		32–34	29–31	28	22	113
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		3				3
Ogółem		116				
Religia/etyka						
Edukacja zdrowotna						
Dodatkowe zajęcia edukacyjne						
Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej						

* Realizowane zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego.

Objaśnienia do tabeli 1

1. Minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, w każdym roku szkolnym, wynosi po 2 godziny na ucznia.

2. Przedmiot biznes i zarządzanie jest realizowany z uwzględnieniem zagadnień związanych z pojęciem dzieła sztuki (utworu) jako autonomicznego tworu stanowiącego towar, procesu obrotu dziełami sztuki (utworami) oraz prawnych aspektów obrotu dziełami sztuki (utworami). Dyrektor szkoły ustala liczbę godzin w klasach, w których będzie realizowany przedmiot, z zachowaniem wymiaru godzin określonego na realizację tego przedmiotu w zakresie podstawowym w czteroletnim cyklu kształcenia. Przedmiot może być realizowany w klasach I i II albo tylko w klasie I, albo tylko w klasie II.
3. W przypadku gdy przedmiot biznes i zarządzanie jest realizowany:
 - 1) w klasach I i II – na przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie I 30 godzin, a w klasie II 27 godzin;
 - 2) tylko w klasie I – na przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie I 31 godzin, a w klasie II 26 godzin;
 - 3) tylko w klasie II – na przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie I 29 godzin, a w klasie II 28 godzin.
4. W przypadku gdy przedmiot biznes i zarządzanie jest realizowany:
 - 1) w klasach I i II – na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie I 33 godziny, a w klasie II 30 godzin;
 - 2) tylko w klasie I – na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie I 34 godziny, a w klasie II 29 godzin;
 - 3) tylko w klasie II – na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie I 32 godziny, a w klasie II 31 godzin.
5. Przedmiot historia jest realizowany w klasie IV nie dłużej niż do końca stycznia w danym roku szkolnym, z zachowaniem wymiaru godzin określonego na realizację tego przedmiotu w klasie IV.
6. Na przedmioty w zakresie rozszerzonym (dodatkowo, poza wymiarem godzin określonym dla przedmiotów w zakresie podstawowym) wymienione w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w czteroletnim cyklu kształcenia, należy przeznaczyć:
 - 1) w przypadku języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, historii muzyki, historii sztuki, historii tańca, języka łacińskiego i kultury antycznej, filozofii oraz biznesu i zarządzania – po 8 godzin tygodniowo;
 - 2) w przypadku języka obcego nowożytnego, historii, geografii, biologii, chemii, fizyki, matematyki oraz informatyki – po 6 godzin tygodniowo.
7. Dyrektor szkoły, biorąc pod uwagę możliwości organizacyjne, kadrowe i finansowe szkoły, a także specyfikę kształcenia w szkole artystycznej, ustala z uczniem do realizacji 2 przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym.
8. Dyrektor szkoły ustala jeden przedmiot spośród przedmiotów: filozofia, plastyka oraz język łaciński i kultura antyczna, który będzie realizowany w klasie I.

9. Przedmioty w zakresie rozszerzonym, z wyjątkiem przedmiotów wymienionych w ust. 10, mogą być realizowane w klasach I–IV.
10. Realizacja przedmiotów w zakresie rozszerzonym: wiedza o społeczeństwie, historia muzyki, historia sztuki, historia tańca, język łaciński i kultura antyczna, filozofia oraz biznes i zarządzanie rozpoczyna się w klasie I, II lub III.
11. Jeżeli w ramach przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym uczeń wybierze przedmiot historia muzyki, który zrealizował w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, wymiar godzin tego przedmiotu uwzględnia się w ogólnej liczbie co najmniej 14 godzin przeznaczonych na przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym.
12. Dyrektor szkoły, na wniosek uczniów oddziału (grupy oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyszkolnej), w którym tygodniowy wymiar godzin przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym jest niższy niż 14:
 - 1) może zwiększyć liczbę godzin przeznaczonych na przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym albo
 - 2) może przydzielić godziny na przedmioty uzupełniające, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tych przedmiotów został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania.Tygodniowy wymiar godzin w czteroletnim cyklu kształcenia dla przedmiotu uzupełniającego wynosi co najmniej 2 godziny. Przedmioty uzupełniające ustala dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii uczniów danego oddziału (grupy oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyszkolnej).
13. W przypadku przedmiotów: geografia, biologia, chemia i fizyka dopuszcza się inny przydział godzin niż wynikający z tabeli, przy założeniu że w czteroletnim cyklu kształcenia na każdy z tych przedmiotów przeznaczy się łącznie po 4 godziny.
14. Wymiar godzin zajęć religii lub etyki określają przepisy wydane na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
15. Wymiar godzin przeznaczonych na realizację w klasach I–III zajęć edukacji zdrowotnej określają przepisy wydane na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. W klasie II w roku szkolnym 2025/2026 i w klasie III w roku szkolnym 2026/2027 zajęcia wychowania do życia w rodzinie są zastąpione zajęciami edukacji zdrowotnej.
16. Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej są realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk

Specjalność: fortepianmistrzostwo

Specjalizacja: budowa i renowacja fortepianów

Tabela 2

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
1	Przedmiot główny – specjalizacja	2	2	2	2	8
2	Podstawy budowy fortepianów	2	2	2	1	7
3	Fortepian obowiązkowy	1	1	1	1	4
4	Pracownia budowy i renowacji fortepianów – ćwiczenia	6	6	6	6	24
5	Historia budownictwa fortepianów	1	1	-	-	2
6	Korekta fortepianów	-	-	1	1	2
7	Akustyka dla fortepianmistrzostwa	-	1	1	-	2
8	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
9	Harmonia	1	1	1	1	4
10	Historia muzyki	2	2	1	1	6
11	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		17	18	19	17	71
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						75

Objaśnienia do tabeli 2

1. Zajęcia przedmiotu głównego – specjalizacji i pracowni budowy i renowacji fortepianów – ćwiczeń są prowadzone w grupach do 4 uczniów.
2. Zajęcia fortepianu obowiązkowego i korekty fortepianów są prowadzone indywidualnie. W zakresie zajęć fortepianu obowiązkowego dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w 4-letnim okresie nauczania po zrealizowaniu podstawy programowej.
3. W przypadku zajęć harmonii, historii muzyki i form muzycznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczony jest łącznie liczba godzin przewidziana w cyklu kształcenia dla tych zajęć.
4. Zajęcia podstawy budowy fortepianów, akustyki dla fortepianmistrzostwa i kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
5. Zajęcia harmonii są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.

6. Zajęcia historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk

Specjalność: fortepianmistrzostwo

Specjalizacja: strojenie i korekta fortepianów

Tabela 3

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
1	Przedmiot główny – specjalizacja	2	2	2	2	8
2	Podstawy budowy fortepianów	2	2	2	1	7
3	Fortepian obowiązkowy	1	1	1	1	4
4	Pracownia strojenia i korekty fortepianów – ćwiczenia	6	6	6	6	24
5	Historia budownictwa fortepianów	1	1	-	-	2
6	Akustyka dla fortepianmistrzostwa	-	1	1	-	2
7	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
8	Harmonia	1	1	1	1	4
9	Historia muzyki	2	2	1	1	6
10	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		17	18	18	16	69
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						73

Objaśnienia do tabeli 3

1. Zajęcia przedmiotu głównego – specjalizacji i fortepianu obowiązkowego są prowadzone indywidualnie. W zakresie zajęć fortepianu obowiązkowego dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w 4-letnim okresie nauczania po zrealizowaniu podstawy programowej.
2. Zajęcia pracowni strojenia i korekty fortepianów – ćwiczeń są prowadzone w grupach do 4 uczniów.
3. W przypadku zajęć harmonii, historii muzyki i form muzycznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczy się łącznie liczbę godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć.
4. Zajęcia podstawy budowy fortepianów, akustyki dla fortepianmistrzostwa i kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
5. Zajęcia harmonii są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.

6. Zajęcia historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk
Specjalność: instrumentalistyka

Tabela 4

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
		od roku szkolnego				
		2025/2026			2026/ 2027	
1	Przedmiot główny – specjalizacja	2	2	2	3	9
2	Fortepian obowiązkowy	od ² / ₃ do 1	od ² / ₃ do 1	od ² / ₃ do 1	-	od 2 do 3
3	Praca z akompaniатorem	X	X	X	X	X
4	Improwizacja organowa	-	-	1	1	2
5	Zespół kameralny	1	1	-	-	2
6	Orkiestra lub chór	4			-	4
7	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
8	Harmonia	1	1	1	1	4
9	Historia muzyki	2	2	1	1	6
10	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne						do 42
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						do 46

Objaśnienia do tabeli 4

1. W ramach przedmiotu głównego – specjalizacji uczeń realizuje zajęcia z gry na jednym wybranym instrumencie głównym. Zajęcia są prowadzone indywidualnie. Dla uczniów wybitnie uzdolnionych, osiągających znaczące sukcesy artystyczne, wymiar zajęć może być zwiększony, nie więcej jednak niż o 45 minut tygodniowo.
2. Zajęcia fortepianu obowiązkowego są prowadzone indywidualnie. Zajęcia są obowiązkowe dla wszystkich uczniów, z wyjątkiem uczniów realizujących zajęcia z gry na fortepianie jako przedmiot główny – specjalizację. Dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w 3-letnim okresie nauczania po zrealizowaniu podstawy programowej.
3. W klasach I–III zajęcia pracy z akompaniатorem są prowadzone w wymiarze od 15 do 45 minut tygodniowo w przeliczeniu na jednego ucznia, a w klasie IV – do 2 godzin tygodniowo w przeliczeniu na jednego ucznia. Zajęcia nie obowiązują uczniów realizujących zajęcia z gry na fortepianie, organach, akordeonie, harfie lub gitarze jako przedmiot główny – specjalizację.

4. Zajęcia improwizacji organowej są prowadzone indywidualnie. Zajęcia są obowiązkowe dla uczniów realizujących zajęcia z gry na organach jako przedmiot główny – specjalizację.
5. W przypadku zajęć improwizacji organowej, zespołu kameralnego, orkiestry lub chóru, harmonii, historii muzyki i form muzycznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że:
 - 1) na każde z tych zajęć przeznaczony jest łącznie liczba godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć;
 - 2) zajęcia orkiestry lub chóru będą prowadzone w okresie nie krótszym niż 2 lata.
6. Zajęcia kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
7. Zajęcia harmonii są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.
8. Zajęcia historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk

Specjalność: instrumentalistyka jazzowa

Tabela 5

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
		od roku szkolnego				
		2025/2026			2026/ 2027	
1	Przedmiot główny – specjalizacja	2	2	2	3	9
2	Fortepian obowiązkowy – jazzowy	3				3
3	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
4	Harmonia jazzowa z podstawami improwizacji	2	2	2	-	6
5	Historia jazzu z literaturą	-	2	2	2	6
6	Big-band / combo (zespół jazzowy)	12				12
7	Historia muzyki	1	1	1	1	4
8	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
9	Ćwiczenia rytmiczne	1	1	-	-	2
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne						54
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						58

Objaśnienia do tabeli 5

1. W ramach przedmiotu głównego – specjalizacji uczeń realizuje zajęcia z gry na jednym wybranym instrumencie głównym – jazzowym. Zajęcia są prowadzone indywidualnie.
2. Zajęcia fortepianu obowiązkowego – jazzowego są prowadzone indywidualnie. Zajęcia są obowiązkowe dla wszystkich uczniów, z wyjątkiem uczniów realizujących zajęcia z gry na fortepianie jazzowym jako przedmiot główny – specjalizację. Dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w cyklu kształcenia po zrealizowaniu podstawy programowej.
3. W przypadku zajęć harmonii jazzowej z podstawami improwizacji, historii jazzu z literaturą, historii muzyki, form muzycznych i ćwiczeń rytmicznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczy się łącznie liczbę godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć.
4. Zajęcia kształcenia słuchu, harmonii jazzowej z podstawami improwizacji i ćwiczeń rytmicznych są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.

5. Zajęcia historii jazzu z literaturą, historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.
6. Zajęcia big-bandu / combo (zespołu jazzowego) są prowadzone w grupach liczących co najmniej 3 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk

Specjalność: lutnictwo

Tabela 6

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
		od roku szkolnego				
		2025/2026			2026/ 2027	
1	Przedmiot główny – lutnictwo	2	2	2	2	8
2	Skrzypce lub inny instrument lutniczy	1	1	1	1	4
3	Pracownia lutnicza – ćwiczenia	6	6	6	6	24
4	Projektowanie i modelowanie	1	1	2	-	4
5	Historia sztuki lutniczej	-	-	1	1	2
6	Korekta lutnicza	-	-	1	1	2
7	Akustyka lutnicza	-	-	1	1	2
8	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
9	Harmonia	1	1	1	1	4
10	Historia muzyki	2	2	1	1	6
11	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		15	15	20	18	68
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						72

Objaśnienia do tabeli 6

1. Zajęcia przedmiotu głównego – lutnictwa i skrzypiec lub innego instrumentu lutniczego są prowadzone indywidualnie.
2. Zajęcia pracowni lutniczej – ćwiczeń, projektowania i modelowania, historii sztuki lutniczej, korekty lutniczej oraz akustyki lutniczej są prowadzone w grupach.
3. W przypadku zajęć harmonii, historii muzyki i form muzycznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczony jest łącznie liczba godzin przewidziana w cyklu kształcenia dla tych zajęć.
4. Zajęcia kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
5. Zajęcia harmonii są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.
6. Zajęcia historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk

Specjalność: rytmika

Tabela 7

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
		od roku szkolnego				
		2025/2026			2026/ 2027	
1	Przedmiot główny – rytmika	2	2	2	2	8
2	Fortepian dla rytmiki	1 ^{1/3}	2	2	2	7 ^{1/3}
3	Improwizacja fortepianowa	2	2	2	2	8
4	Technika ruchu	1	1	-	-	2
5	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
6	Harmonia	1	1	1	1	4
7	Historia muzyki	2	2	1	1	6
8	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		11 ^{1/3}	12	12	12	47 ^{1/3}
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						51 ^{1/3}

Objaśnienia do tabeli 7

1. Zajęcia fortepianu dla rytmiki i improwizacji fortepianowej są prowadzone indywidualnie.
2. W przypadku zajęć harmonii, historii muzyki i form muzycznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczony jest łącznie liczba godzin przewidziana w cyklu kształcenia dla tych zajęć.
3. Zajęcia kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
4. Zajęcia harmonii są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.
5. Zajęcia historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

2-letni cykl kształcenia*
klasy III i IV

Zawód: muzyk

Specjalność: teoria muzyki

Tabela 8

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie		Razem w 2-letnim okresie nauczania
		III	IV	
1	Przedmiot główny – specjalizacja	2	2	4
2	Kształcenie słuchu	2	2	4
3	Harmonia	2	-	2
4	Harmonia dla teorii muzyki	-	2	2
5	Historia muzyki	1	1	2
6	Formy muzyczne	2	2	4
7	Chór lub orkiestra	do 2	-	do 2
8	Fortepian dla teorii muzyki	1	1	2
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		do 12	10	do 22
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		2		2
Ogółem				do 24

* Realizacja 2-letniego cyklu kształcenia w specjalności teoria muzyki jest możliwa po ukończeniu klasy II.

Objaśnienia do tabeli 8

1. W ramach przedmiotu głównego – specjalizacji uczeń realizuje jedno zajęcie spośród następujących zajęć:
 - 1) podstawy kompozycji;
 - 2) podstawy dyrygowania;
 - 3) podstawy muzykologii.Zajęcia są prowadzone indywidualnie.
2. Zajęcia harmonii są obowiązkowe dla uczniów, którzy w klasach I i II:
 - 1) realizowali specjalność fortepianmistrzostwo, instrumentalistyka, rytmika, wokalistyka lub lutnictwo i w ramach tej specjalności nie zrealizowali zajęć harmonii w wymiarze 4 godzin w cyklu kształcenia albo
 - 2) realizowali specjalność instrumentalistyka jazzowa lub wokalistyka jazzowa.Jeżeli uczeń, który w klasach I i II realizował specjalność fortepianmistrzostwo, instrumentalistyka, rytmika, wokalistyka lub lutnictwo, w ramach tej specjalności zrealizował zajęcia harmonii w wymiarze 3 godzin, realizuje on zajęcia harmonii w klasie III w wymiarze 1 godziny.
3. W przypadku zajęć harmonii dla teorii muzyki dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na te zajęcia przeznaczy się

łącznie liczbę godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć. Przepisu nie stosuje się do ucznia, o którym mowa w ust. 2.

4. Zajęcia kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
5. Zajęcia harmonii i harmonii dla teorii muzyki są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.
6. Zajęcia historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.
7. Zajęcia chóru lub orkiestry są obowiązkowe dla uczniów, którzy w klasach I i II realizowali specjalność instrumentalistyka i w ramach tej specjalności nie zrealizowali zajęć chóru lub orkiestry w wymiarze 4 godzin w cyklu kształcenia.
8. Zajęcia fortepianu dla teorii muzyki są prowadzone indywidualnie. Dopuszcza się zmniejszenie liczby godzin dla uczniów, którzy w klasach I i II realizowali zajęcia z gry na fortepianie jako przedmiot główny – specjalizację lub zajęcia fortepianu dla rytmiki.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk
Specjalność: wokalistyka

Tabela 9

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
		od roku szkolnego				
		2025/2026			2026/ 2027	
1	Przedmiot główny – śpiew	2	2	2	3	9
2	Praca z akompaniатorem	od 4 do 7				od 4 do 7
3	Fortepian dla wokalistów	1	2	2	1	6
4	Dykacja i recytacja	1	1	1	-	3
5	Zespół wokalny	2	2	2	-	6
6	Chór	2		-	-	2
7	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
8	Harmonia	1	1	1	1	4
9	Historia muzyki	2	2	1	1	6
10	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne						do 55
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						do 59

Objaśnienia do tabeli 9

1. Zajęcia przedmiotu głównego – śpiewu i fortepianu dla wokalistów są prowadzone indywidualnie. W zakresie zajęć fortepianu dla wokalistów dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w cyklu kształcenia po zrealizowaniu podstawy programowej.
2. Zajęcia pracy z akompaniатorem są prowadzone indywidualnie.
3. W przypadku zajęć fortepianu dla wokalistów, dykcji i recytacji, zespołu wokального, chóru, harmonii, historii muzyki i form muzycznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczy się łącznie liczbę godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć, z zastrzeżeniem ust. 2.
4. Zajęcia kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
5. Zajęcia dykcji i recytacji i harmonii są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.
6. Zajęcia historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk

Specjalność: wokalistyka jazzowa

Tabela 10

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
		od roku szkolnego				
		2025/2026			2026/2027	
1	Przedmiot główny – śpiew	2	2	2	3	9
2	Fortepian obowiązkowy – jazzowy	3				3
3	Praca z akompaniатorem	od 4 do 7				od 4 do 7
4	Dykcja i recytacja	1	1	1	-	3
5	Emisja głosu	² / ₃	² / ₃	² / ₃	² / ₃	2 ² / ₃
6	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
7	Harmonia jazzowa z podstawami improwizacji	2	2	2	-	6
8	Historia jazzu z literaturą	-	2	2	2	6
9	Combo (zespół jazzowy)	8				8
10	Historia muzyki	1	1	1	1	4
11	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
12	Ćwiczenia rytmiczne	1	1	-	-	2
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne						do 62 ² / ₃
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						do 66 ² / ₃

Objaśnienia do tabeli 10

1. Zajęcia przedmiotu głównego – śpiewu i emisji głosu są prowadzone indywidualnie.
2. Zajęcia fortepianu obowiązkowego – jazzowego są prowadzone indywidualnie. Dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w cyklu kształcenia po zrealizowaniu podstawy programowej.
3. Zajęcia pracy z akompaniатorem są prowadzone indywidualnie. Dopuszcza się prowadzenie zajęć z wykorzystaniem urządzeń do odtwarzania dźwięku.
4. W przypadku zajęć dykcji i recytacji, harmonii jazzowej z podstawami improwizacji, historii jazzu z literaturą, historii muzyki, form muzycznych i ćwiczeń rytmicznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczy się łącznie liczbę godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć.

5. Zajęcia dykcji i recytacji są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.
6. Zajęcia kształcenia słuchu, harmonii jazzowej z podstawami improwizacji i ćwiczeń rytmicznych są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
7. Zajęcia historii jazzu z literaturą, historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.
8. Zajęcia combo (zespołu jazzowego) są prowadzone w grupach liczących co najmniej 3 uczniów. Zajęcia są prowadzone razem z uczniami realizującymi specjalność instrumentalistyka jazzowa.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA SZKOŁY MUZYCZNEJ II STOPNIA

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk

Specjalność: fortepianmistrzostwo

Specjalizacja: budowa i renowacja fortepianów

Tabela 1

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
1	Przedmiot główny – specjalizacja	2	2	2	2	8
2	Podstawy budowy fortepianów	2	2	2	1	7
3	Fortepian obowiązkowy	1	1	1	1	4
4	Pracownia budowy i renowacji fortepianów – ćwiczenia	6	6	6	6	24
5	Historia budownictwa fortepianów	1	1	-	-	2
6	Korekta fortepianów	-	-	1	1	2
7	Akustyka dla fortepianmistrzostwa	-	1	1	-	2
8	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
9	Zasady muzyki z elementami edycji nut	1	1	-	-	2
10	Harmonia	1	1	1	1	4
11	Historia muzyki	2	2	1	1	6
12	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		18	19	19	17	73
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						77

Objaśnienia do tabeli 1

1. Zajęcia przedmiotu głównego – specjalizacji i pracowni budowy i renowacji fortepianów – ćwiczeń są prowadzone w grupach do 4 uczniów.
2. Zajęcia fortepianu obowiązkowego i korekty fortepianów są prowadzone indywidualnie. W zakresie zajęć fortepianu obowiązkowego dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w 4-letnim okresie nauczania po zrealizowaniu podstawy programowej.
3. W przypadku zajęć harmonii, historii muzyki i form muzycznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczy się łącznie liczbę godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć.

4. Zajęcia podstawy budowy fortepianów, akustyki dla fortepianmistrzostwa i kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
5. Zajęcia harmonii są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.
6. Zajęcia zasad muzyki z elementami edycji nut, historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk

Specjalność: fortepianmistrzostwo

Specjalizacja: strojenie i korekta fortepianów

Tabela 2

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
1	Przedmiot główny – specjalizacja	2	2	2	2	8
2	Podstawy budowy fortepianów	2	2	2	1	7
3	Fortepian obowiązkowy	1	1	1	1	4
4	Pracownia strojenia i korekty fortepianów – ćwiczenia	6	6	6	6	24
5	Historia budownictwa fortepianów	1	1	-	-	2
6	Akustyka dla fortepianmistrzostwa	-	1	1	-	2
7	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
8	Zasady muzyki z elementami edycji nut	1	1	-	-	2
9	Harmonia	1	1	1	1	4
10	Historia muzyki	2	2	1	1	6
11	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		18	19	18	16	71
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						75

Objaśnienia do tabeli 2

1. Zajęcia przedmiotu głównego – specjalizacji i fortepianu obowiązkowego są prowadzone indywidualnie. W zakresie zajęć fortepianu obowiązkowego dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w 4-letnim okresie nauczania po zrealizowaniu podstawy programowej.
2. Zajęcia pracowni strojenia i fortepianów – ćwiczeń są prowadzone w grupach do 4 uczniów.
3. W przypadku zajęć harmonii, historii muzyki i form muzycznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczony jest łącznie liczba godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć.
4. Zajęcia podstawy budowy fortepianów, akustyki dla fortepianmistrzostwa i kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
5. Zajęcia harmonii są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.

6. Zajęcia zasad muzyki z elementami edycji nut, historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

6-letni cykl kształcenia
klasy I–VI

Zawód: muzyk
Specjalność: instrumentalistyka

Tabela 3

Tablica 5

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie						Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	V	VI	
		od roku szkolnego						
		2025/2026					2026/ 2027	
1	Przedmiot główny – specjalizacja	2	2	2	2	2	3	13
2	Fortepian obowiązkowy	od ² / ₃ do 1	od ² / ₃ do 1	od ² / ₃ do 1	od ² / ₃ do 1	od ² / ₃ do 1	-	od 3 ¹ / ₃ do 5
3	Praca z akompaniатorem	X	X	X	X	X	X	X
4	Improwizacja organowa	-	-	-	-	1	1	2
5	Zespół kameralny	-	1	1	-	-	-	2
6	Orkiestra lub chór	6					-	6
7	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	2	2	12
8	Zasady muzyki z elementami edycji nut	1	1	-	-	-	-	2
9	Harmonia	-	-	1	1	1	1	4
10	Nauka o muzyce	1	1	-	-	-	-	2
11	Historia muzyki	-	-	2	2	1	1	6
12	Formy muzyczne	-	-	-	-	2	2	4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne								do 58
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		6						6
Ogółem								do 64

Objaśnienia do tabeli 3

1. W ramach przedmiotu głównego – specjalizacji uczeń realizuje zajęcia z gry na jednym wybranym instrumencie głównym. Zajęcia są prowadzone indywidualnie. Dla uczniów wybitnie uzdolnionych, osiągających znaczące sukcesy artystyczne, wymiar zajęć może być zwiększony, nie więcej jednak niż o 45 minut tygodniowo.
2. Zajęcia fortepianu obowiązkowego są prowadzone indywidualnie. Zajęcia są obowiązkowe dla wszystkich uczniów, z wyjątkiem uczniów realizujących zajęcia z gry na fortepianie jako przedmiot główny – specjalizację. Dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w 5-letnim okresie nauczania po zrealizowaniu podstawy programowej.
3. W klasach I–V zajęcia pracy z akompaniатorem są prowadzone w wymiarze od 15 do 45 minut tygodniowo w przeliczeniu na jednego ucznia, a w klasie VI – do 2 godzin tygodniowo w przeliczeniu na jednego ucznia. Zajęcia nie obowiązują uczniów

realizujących zajęcia z gry na fortepianie, organach, akordeonie, harfie lub gitarze jako przedmiot główny – specjalizację.

4. Zajęcia improwizacji organowej są prowadzone indywidualnie. Zajęcia są obowiązkowe dla uczniów realizujących zajęcia z gry na organach jako przedmiot główny – specjalizację.
5. W przypadku zajęć improwizacji organowej, zespołu kameralnego, orkiestry lub chóru, harmonii, historii muzyki i form muzycznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że:
 - 1) na każde z tych zajęć przeznaczony jest łącznie liczba godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć;
 - 2) zajęcia orkiestry lub chóru będą prowadzone w okresie nie krótszym niż 3 lata.
6. Zajęcia kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
7. Zajęcia harmonii są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.
8. Zajęcia zasad muzyki z elementami edycji nut, nauki o muzyce, historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk

Specjalność: instrumentalistyka jazzowa

Tabela 4

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
		od roku szkolnego				
		2025/2026			2026/2027	
1	Przedmiot główny – specjalizacja	2	2	2	3	9
2	Fortepian obowiązkowy – jazzowy	3				3
3	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
4	Zasady muzyki z elementami edycji nut	1	1	-	-	2
5	Harmonia jazzowa z podstawami improwizacji	2	2	2	-	6
6	Historia jazzu z literaturą	-	2	2	2	6
7	Big-band / combo (zespół jazzowy)	12				12
8	Historia muzyki	1	1	1	1	4
9	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
10	Ćwiczenia rytmiczne	1	1	-	-	2
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne						56
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						60

Objaśnienia do tabeli 4

1. W ramach przedmiotu głównego – specjalizacji uczeń realizuje zajęcia z gry na jednym wybranym instrumencie głównym – jazzowym. Zajęcia są prowadzone indywidualnie.
2. Zajęcia fortepianu obowiązkowego – jazzowego są prowadzone indywidualnie. Zajęcia są obowiązkowe dla wszystkich uczniów, z wyjątkiem uczniów realizujących zajęcia z gry na fortepianie jazzowym jako przedmiot główny – specjalizację. Dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w cyklu kształcenia po zrealizowaniu podstawy programowej.
3. W przypadku zajęć harmonii jazzowej z podstawami improwizacji, historii jazzu z literaturą, historii muzyki, form muzycznych i ćwiczeń rytmicznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczy się łącznie liczbę godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć.
4. Zajęcia kształcenia słuchu, harmonii jazzowej z podstawami improwizacji i ćwiczeń rytmicznych są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.

5. Zajęcia zasad muzyki z elementami edycji nut, historii jazzu z literaturą, historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.
6. Zajęcia big-bandu / combo (zespołu jazzowego) są prowadzone w grupach liczących co najmniej 3 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

6-letni cykl kształcenia
klasy I–VI

Zawód: muzyk

Specjalność: rytmika

Tabela 5

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie						Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	V	VI	
		od roku szkolnego						
		2025/2026						
1	Przedmiot główny – rytmika	2	2	2	2	2	2	12
2	Fortepian dla rytmiki	1 ^{1/3}	1 ^{1/3}	1 ^{1/3}	2	2	2	10
3	Improwizacja fortepianowa	1	1	2	2	2	2	10
4	Technika ruchu	-	-	1	1	-	-	2
5	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	2	2	12
6	Zasady muzyki z elementami edycji nut	1	1	-	-	-	-	2
7	Harmonia	-	-	1	1	1	1	4
8	Nauka o muzyce	1	1	-	-	-	-	2
9	Historia muzyki	-	-	2	2	1	1	6
10	Formy muzyczne	-	-	-	-	2	2	4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		8 ^{1/3}	8 ^{1/3}	11 ^{1/3}	12	12	12	64
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		6						6
Ogółem								70

Objaśnienia do tabeli 5

1. Zajęcia fortepianu dla rytmiki i improwizacji fortepianowej są prowadzone indywidualnie.
2. W przypadku zajęć harmonii, historii muzyki i form muzycznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczy się łącznie liczbę godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć.
3. Zajęcia kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
4. Zajęcia harmonii są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.
5. Zajęcia zasad muzyki z elementami edycji nut, nauki o muzyce, historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

2-letni cykl kształcenia*
klasy V i VI lub III i IV

Zawód: muzyk

Specjalność: teoria muzyki

Tabela 6

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie		Razem w 2-letnim okresie nauczania
		III lub V	IV lub VI	
1	Przedmiot główny – specjalizacja	2	2	4
2	Kształcenie słuchu	2	2	4
3	Harmonia	2	-	2
4	Harmonia dla teorii muzyki	-	2	2
5	Historia muzyki	1	1	2
6	Formy muzyczne	2	2	4
7	Chór lub orkiestra	do 2	-	do 2
8	Fortepian dla teorii muzyki	1	1	2
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		do 12	10	do 22
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		2		2
Ogółem				do 24

* Realizacja 2-letniego cyklu kształcenia w specjalności teoria muzyki jest możliwa po ukończeniu klasy IV w specjalności o 6-letnim cyklu kształcenia lub klasy II w specjalności o 4-letnim cyklu kształcenia.

Objaśnienia do tabeli 6

1. W ramach przedmiotu głównego – specjalizacji uczeń realizuje jedno z zajęć spośród następujących zajęć:
 - 1) podstawy kompozycji;
 - 2) podstawy dyrygowania;
 - 3) podstawy muzykologii.Zajęcia są prowadzone indywidualnie.
2. Zajęcia harmonii są obowiązkowe dla uczniów, którzy:
 - 1) w klasach I–IV sześcioletniego cyklu kształcenia realizowali specjalność instrumentalistyka lub rytmika albo w klasach I i II czteroletniego cyklu kształcenia realizowali specjalność fortepianmistrzostwo lub wokalistyka i w ramach tej specjalności nie zrealizowali zajęć harmonii w wymiarze 4 godzin w cyklu kształcenia albo
 - 2) realizowali specjalność instrumentalistyka jazzowa lub wokalistyka jazzowa.Jeżeli uczeń, który w klasach I–IV sześcioletniego cyklu kształcenia realizował specjalność instrumentalistyka lub rytmika albo w klasach I i II czteroletniego cyklu kształcenia realizował specjalność fortepianmistrzostwo lub wokalistyka, w ramach tej

specjalności zrealizował zajęcia harmonii w wymiarze 3 godzin, realizuje on zajęcia harmonii w klasie odpowiednio V albo III w wymiarze 1 godziny.

3. W przypadku zajęć harmonii dla teorii muzyki dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na te zajęcia przeznaczony jest łącznie liczbę godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć. Przepisu nie stosuje się do ucznia, o którym mowa w ust. 2.
4. Zajęcia kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
5. Zajęcia harmonii i harmonii dla teorii muzyki są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.
6. Zajęcia historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.
7. Zajęcia chóru lub orkiestry są obowiązkowe dla uczniów, którzy w klasach I–IV 6-letniego cyklu kształcenia realizowali specjalność instrumentalistyka i w ramach tej specjalności nie zrealizowali zajęć chóru lub orkiestry w wymiarze 6 godzin w cyklu kształcenia.
8. Zajęcia fortepianu dla teorii muzyki są prowadzone indywidualnie. Dopuszcza się zmniejszenie liczby godzin dla uczniów, którzy:
 - 1) w klasach I–IV 6-letniego cyklu kształcenia realizowali zajęcia z gry na fortepianie jako przedmiot główny – specjalizację lub zajęcia fortepianu dla rytmiki albo
 - 2) ukończyli ogólnokształcącą szkołę muzyczną I stopnia i:
 - a) uczęszczali do klas I i II ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia w specjalizacji gry na fortepianie lub w specjalności rytmika albo
 - b) uczęszczali do klas III i IV szkoły muzycznej II stopnia w specjalizacji gry na fortepianie lub w specjalności rytmika.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk
Specjalność: wokalistyka

Tabela 7

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
		od roku szkolnego				
		2025/2026			2026/2027	
1	Przedmiot główny – śpiew	2	2	2	3	9
2	Praca z akompaniатorem	od 4 do 7				od 4 do 7
3	Fortepian dla wokalistów	1	2	2	1	6
4	Dykacja i recytacja	1	1	1	-	3
5	Zespół wokalny	2	2	2	-	6
6	Chór	2		-		2
7	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
8	Zasady muzyki z elementami edycji nut	1	1	-	-	2
9	Harmonia	1	1	1	1	4
10	Historia muzyki	-	2	2	2	6
11	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne						do 57
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						do 61

Objaśnienia do tabeli 7

1. Zajęcia przedmiotu głównego – śpiewu i fortepianu dla wokalistów są prowadzone indywidualnie. W zakresie zajęć fortepianu dla wokalistów dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w cyklu kształcenia po zrealizowaniu podstawy programowej.
2. Zajęcia pracy z akompaniатorem są prowadzone indywidualnie.
3. W przypadku zajęć fortepianu dla wokalistów, dykcji i recytacji, zespołu wokального, chóru, harmonii, historii muzyki i form muzycznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczy się łącznie liczbę godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć, z zastrzeżeniem ust. 2.
4. Zajęcia kształcenia słuchu są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
5. Zajęcia dykcji i recytacji i harmonii są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.

6. Zajęcia zasad muzyki z elementami edycji nut, historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia
klasy I–IV

Zawód: muzyk

Specjalność: wokalistyka jazzowa

Tabela 8

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w cyklu kształcenia
		I	II	III	IV	
		od roku szkolnego				
		2025/2026			2026/2027	
1	Przedmiot główny – śpiew	2	2	2	3	9
2	Fortepian obowiązkowy – jazzowy	3				3
3	Praca z akompaniatorem	od 4 do 7				od 4 do 7
4	Dykacja i recytacja	1	1	1	-	3
5	Emisja głosu	2/3	2/3	2/3	2/3	22/3
6	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	8
7	Zasady muzyki z elementami edycji nut	1	1	-	-	2
8	Harmonia jazzowa z podstawami improwizacji	2	2	2	-	6
9	Historia jazzu z literaturą	-	2	2	2	6
10	Combo (zespół jazzowy)	8				8
11	Historia muzyki	1	1	1	1	4
12	Formy muzyczne	-	-	2	2	4
13	Ćwiczenia rytmiczne	1	1	-	-	2
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne						do 642/3
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		4				4
Ogółem						do 682/3

Objaśnienia do tabeli 8

1. Zajęcia przedmiotu głównego – śpiewu i emisji głosu są prowadzone indywidualnie.
2. Zajęcia fortepianu obowiązkowego – jazzowego są prowadzone indywidualnie. Dopuszcza się możliwość zmniejszenia liczby godzin w cyklu kształcenia po zrealizowaniu podstawy programowej.
3. Zajęcia pracy z akompaniatorem są prowadzone indywidualnie. Dopuszcza się prowadzenie zajęć z wykorzystaniem urządzeń do odtwarzania dźwięku.
4. W przypadku zajęć dykcji i recytacji, harmonii jazzowej z podstawami improwizacji, historii jazzu z literaturą, historii muzyki, form muzycznych i ćwiczeń rytmicznych dopuszcza się realizację tych zajęć w innych klasach niż wskazane w tabeli, przy założeniu że na każde z tych zajęć przeznaczy się łącznie liczbę godzin przewidzianą w cyklu kształcenia dla tych zajęć.

5. Zajęcia dykcji i recytacji są prowadzone w grupach liczących do 8 uczniów.
6. Zajęcia kształcenia słuchu, harmonii jazzowej z podstawami improwizacji i ćwiczeń rytmicznych są prowadzone w grupach liczących do 12 uczniów.
7. Zajęcia zasad muzyki z elementami edycji nut, historii jazzu z literaturą, historii muzyki i form muzycznych są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.
8. Zajęcia combo (zespołu jazzowego) są prowadzone w grupach liczących co najmniej 3 uczniów. Zajęcia są prowadzone razem z uczniami realizującymi specjalność instrumentalistyka jazzowa.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA LICEUM SZTUK PLASTYCZNYCH

ZAJĘCIA EDUKACYJNE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE*

5-letni cykl kształcenia

klasy I–V

Tabela 1

Poz.		Obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą	Tygodniowy wymiar godzin w klasie					Razem w cyklu kształcenia
			I	II	III	IV	V	
			od roku szkolnego					
			2026/2027			2027/ 2028	2026/ 2027	
			zakres podstawowy					
1	Język polski	4	3	3	3	3	16	
2	Język obcy nowożytny	3	3	2	2	2	12	
3	Drugi język obcy nowożytny	1	2	2	2	1	8	
4	Filozofia lub muzyka, lub język łaciński i kultura antyczna	1	-	-	-	-	1	
5	Historia	2	2	1	1	1	7	
6	Edukacja obywatelska	-	1	1	1	-	3	
7	Biznes i zarządzanie	-	-	2		-	2	
8	Geografia	1	1	1	1	-	4	
9	Biologia	1	1	1	1	-	4	
10	Chemia	1	1	1	1	-	4	
11	Fizyka	1	1	1	1	-	4	
12	Matematyka	2	3	3	3	3	14	
13	Informatyka	1	1	1	-	-	3	
14	Wychowanie fizyczne	3	3	3	3	3	15	
15	Edukacja dla bezpieczeństwa	1	-	-	-	-	1	
16	Zajęcia z wychowawcą	1	1	1	1	1	5	
Razem przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą		23	23	21– 23	20– 22	14	103	
Przedmioty w zakresie rozszerzonym		2	2	3	3	4	14	
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą		25	25	24– 26	23– 25	18	117	
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		3					3	
Ogółem		120						
Religia/etyka								
Edukacja zdrowotna								
Dodatkowe zajęcia edukacyjne								
Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej								

* Realizowane zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego.

Objaśnienia do tabeli 1

1. Minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, w każdym roku szkolnym, wynosi po 2 godziny na ucznia.
2. Przedmiot biznes i zarządzanie jest realizowany z uwzględnieniem zagadnień związanych z pojęciem dzieła sztuki (utworu) jako autonomicznego tworu stanowiącego towar, procesu obrotu dziełami sztuki (utworami) oraz prawnych aspektów obrotu dziełami sztuki (utworami). Dyrektor szkoły ustala liczbę godzin w klasach, w których będzie realizowany przedmiot, z zachowaniem wymiaru godzin określonego na realizację tego przedmiotu w zakresie podstawowym w pięcioletnim cyklu kształcenia. Przedmiot może być realizowany w klasach III i IV albo tylko w klasie III, albo tylko w klasie IV.
3. W przypadku gdy przedmiot biznes i zarządzanie jest realizowany:
 - 1) w klasach III i IV – na przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie III 22 godziny, a w klasie IV 21 godzin;
 - 2) tylko w klasie III – na przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie III 23 godziny, a w klasie IV 20 godzin;
 - 3) tylko w klasie IV – na przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie III 21 godzin, a w klasie IV 22 godziny.
4. W przypadku gdy przedmiot biznes i zarządzanie jest realizowany:
 - 1) w klasach III i IV – na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie III 25 godzin, a w klasie IV 24 godziny;
 - 2) tylko w klasie III – na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie III 26 godzin, a w klasie IV 23 godziny;
 - 3) tylko w klasie IV – na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie III 24 godziny, a w klasie IV 25 godzin.
5. Przedmiot historia jest realizowany w klasie V nie dłużej niż do końca stycznia w danym roku szkolnym, z zachowaniem wymiaru godzin określonego na realizację tego przedmiotu w klasie V.
6. Na przedmioty w zakresie rozszerzonym (dodatkowo, poza wymiarem godzin określonym dla przedmiotów w zakresie podstawowym) wymienione w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w pięcioletnim cyklu kształcenia, należy przeznaczyć:
 - 1) w przypadku języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, historii muzyki, historii sztuki, historii tańca, języka łacińskiego i kultury antycznej, filozofii oraz biznesu i zarządzania – po 8 godzin tygodniowo;
 - 2) w przypadku języka obcego nowożytnego, historii, geografii, biologii, chemii, fizyki, matematyki oraz informatyki – po 6 godzin tygodniowo.

7. Dyrektor szkoły, biorąc pod uwagę możliwości organizacyjne, kadrowe i finansowe szkoły, a także specyfikę kształcenia w szkole artystycznej, ustala z uczniem 2 przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym.
8. Dyrektor szkoły ustala jeden przedmiot spośród przedmiotów: filozofia, muzyka oraz język łaciński i kultura antyczna, który będzie realizowany w klasie I.
9. Przedmioty w zakresie rozszerzonym, z wyjątkiem przedmiotów wymienionych w ust. 10, mogą być realizowane w klasach I–V.
10. Realizacja przedmiotów w zakresie rozszerzonym: wiedza o społeczeństwie, historia muzyki, historia sztuki, historia tańca, język łaciński i kultura antyczna, filozofia oraz biznes i zarządzanie rozpoczyna się w klasie I, II, III lub IV.
11. Jeżeli w ramach przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym uczeń wybierze przedmiot historia sztuki, który zrealizował w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, wymiar godzin tego przedmiotu uwzględnia się w ogólnej liczbie co najmniej 14 godzin przeznaczonych na przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym.
12. Dyrektor szkoły, na wniosek uczniów oddziału (grupy oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyszkolnej), w którym tygodniowy wymiar godzin przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym jest niższy niż 14:
 - 1) może zwiększyć liczbę godzin przeznaczonych na przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym albo
 - 2) może przydzielić godziny na przedmioty uzupełniające, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tych przedmiotów został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania.Tygodniowy wymiar godzin w pięcioletnim cyklu kształcenia dla przedmiotu uzupełniającego wynosi co najmniej 2 godziny. Przedmioty uzupełniające ustala dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii uczniów danego oddziału (grupy oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyszkolnej).
13. W przypadku przedmiotów: geografia, biologia, chemia i fizyka dopuszcza się inny przydział godzin niż wynikający z tabeli, pod warunkiem realizacji 4 godzin każdego z tych przedmiotów w pięcioletnim cyklu kształcenia, w klasach I–IV.
14. Wymiar godzin zajęć religii lub etyki określają przepisy wydane na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
15. Wymiar godzin przeznaczonych na realizację zajęć edukacji zdrowotnej w klasach I–III określają przepisy wydane na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. W klasie III w roku szkolnym 2026/2027 zajęcia wychowania do życia w rodzinie są zastąpione zajęciami edukacji zdrowotnej.

16. Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej są realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

5-letni cykl kształcenia
klasy I–V

Zawód: plastyk

Tabela 2

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w cyklu kształcenia	
1	Przedmiot główny – specjalizacja artystyczna	16	+ 10
2	Rysunek i malarstwo	16	
3	Rzeźba	6	
4	Podstawy fotografii i filmu	3	
5	Projektowanie multimedialne	3	
6	Podstawy projektowania	3	
7	Historia sztuki	8	
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		65	
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		5	
Ogółem		70	

Objaśnienia do tabeli 2

1. Uczeń w ramach przedmiotu głównego realizuje jedną specjalizację artystyczną spośród oferty szkoły. Specjalizacja jest realizowana nie później niż od drugiego roku kształcenia. Zajęcia mogą być prowadzone dodatkowo z nauczycielem praktycznej nauki zawodu.
2. Wszystkie zajęcia są prowadzone w grupach liczących do 16 uczniów.
3. Na realizację zajęć przedmiotu głównego – specjalizacji artystycznej, rysunku i malarstwa, rzeźby, podstaw fotografii i filmu, projektowania multimedialnego i podstaw projektowania przeznaczają się dodatkowo 10 godzin w 5-letnim cyklu kształcenia, które są podzielone na poszczególne zajęcia w tygodniowym rozkładzie zajęć.
4. Godziny przeznaczone zgodnie z § 2 rozporządzenia na zwiększenie wymiaru godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych są naliczane odrębnie dla każdej specjalizacji.
5. Zajęcia podstaw fotografii i filmu i projektowania multimedialnego mogą być prowadzone dodatkowo z nauczycielem praktycznej nauki zawodu.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA OGÓLNOKSZTAŁCĄCEJ SZKOŁY BALETOWEJ

ZAJĘCIA EDUKACYJNE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE*

9-letni cykl kształcenia

klasy I–V

Tabela 1

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą	Tygodniowy wymiar godzin w klasie					Razem w 5-letnim okresie nauczania
		I	II	III	IV	V	
1	Język polski	5	5	5	5	5	25
2	Język obcy nowożytny	3	3	3	3	3	15
3	Drugi język obcy nowożytny	-	-	-	2	2	4
4	Plastyka	1	1	1	1	-	4
5	Historia	1	2	2	2	2	9
6	Edukacja obywatelska	-	-	1	1	-	2
7	Przyroda	3	3	3	-	-	9
8	Geografia	-	-	-	2	1	3
9	Biologia	-	-	-	2	1	3
10	Chemia	-	-	-	1	2	3
11	Fizyka	-	-	-	1	2	3
12	Matematyka	4	4	4	4	4	20
13	Informatyka	1	1	1	1	1	5
14	Zajęcia praktyczno-techniczne	2	2	-	-	-	4
15	Edukacja dla bezpieczeństwa	-	-	-	-	1	1
16	Zajęcia z wychowawcą	1	1	1	1	1	5
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą		21	22	21	26	25	115
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		3					3
Ogółem		118					
Religia/etyka							
Edukacja zdrowotna							
Dodatkowe zajęcia edukacyjne							
Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej							

* Realizowane zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego.

Objaśnienia do tabeli 1

1. Minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, w każdym roku szkolnym, wynosi po 2 godziny na ucznia.
2. Wymiar godzin zajęć religii lub etyki określają przepisy wydane na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

3. Wymiar godzin przeznaczonych na realizację zajęć edukacji zdrowotnej określają przepisy wydane na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. W przypadku uczniów, którzy rozpoczęli naukę w ogólnokształcącej szkole baletowej przed dniem 1 września 2025 r., zajęcia wychowania do życia w rodzinie są zastąpione zajęciami edukacji zdrowotnej.
4. Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej są realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE*

9-letni cykl kształcenia
klasy VI–IX

Tabela 2

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą	Tygodniowy wymiar godzin w klasie				Razem w 4-letnim okresie nauczania
		VI	VII	VIII	IX	
		zakres podstawowy				
1	Język polski	4	4	4	4	16
2	Język obcy nowożytny	3	3	3	3	12
3	Drugi język obcy nowożytny	2	2	2	2	8
4	Filozofia lub plastyka, lub język łaciński i kultura antyczna	1	-	-	-	1
5	Historia	2	2	2	1	7
6	Edukacja obywatelska	-	2	1	-	3
7	Biznes i zarządzanie	2		-	-	2
8	Geografia	2	1	1	-	4
9	Biologia	2	1	1	-	4
10	Chemia	2	1	1	-	4
11	Fizyka	2	1	1	-	4
12	Matematyka	3	4	3	4	14
13	Informatyka	1	1	1	-	3
14	Edukacja dla bezpieczeństwa	1	-	-	-	1
15	Zajęcia z wychowawcą	1	1	1	1	4
Razem przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą		26–28	23–25	21	15	87
Przedmioty w zakresie rozszerzonym		3	3	4	4	14
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą		29–31	26–28	25	19	101
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		3				3
Ogółem w klasach VI–IX		104				
Religia/etyka						
Edukacja zdrowotna						
Dodatkowe zajęcia edukacyjne						
Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej						

* Realizowane zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego.

Objaśnienia do tabeli 2

1. Minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, w każdym roku szkolnym, wynosi po 2 godziny na ucznia.
2. Przedmiot biznes i zarządzanie jest realizowany z uwzględnieniem zagadnień związanych z pojęciem dzieła sztuki (utworu) jako autonomicznego tworu stanowiącego towar, procesu obrotu dziełami sztuki (utworami) oraz prawnych aspektów obrotu dziełami sztuki (utworami). Dyrektor szkoły ustala liczbę godzin

w klasach, w których będzie realizowany przedmiot, z zachowaniem wymiaru godzin określonego na realizację tego przedmiotu w zakresie podstawowym w czteroletnim cyklu kształcenia. Przedmiot może być realizowany w klasach VI i VII albo tylko w klasie VI, albo tylko w klasie VII.

3. W przypadku gdy przedmiot biznes i zarządzanie jest realizowany:
 - 1) w klasach VI i VII – na przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie VI 27 godzin, a w klasie VII 24 godziny;
 - 2) tylko w klasie VI – na przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie VI 28 godzin, a w klasie VII 23 godziny;
 - 3) tylko w klasie VII – na przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie VI 26 godzin, a w klasie VII 25 godzin.
4. W przypadku gdy przedmiot biznes i zarządzanie jest realizowany:
 - 1) w klasach VI i VII – na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie VI 30 godzin, a w klasie VII 27 godzin;
 - 2) tylko w klasie VI – na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie VI 31 godzin, a w klasie VII 26 godzin;
 - 3) tylko w klasie VII – na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie VI 29 godzin, a w klasie VII 28 godzin.
5. Przedmiot historia jest realizowany w klasie IX nie dłużej niż do końca stycznia w danym roku szkolnym, z zachowaniem wymiaru godzin określonego na realizację tego przedmiotu w klasie IX.
6. Na przedmioty w zakresie rozszerzonym (dodatkowo, poza wymiarem godzin określonym dla przedmiotów w zakresie podstawowym) wymienione w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w czteroletnim cyklu kształcenia, należy przeznaczyć:
 - 1) w przypadku języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, historii muzyki, historii sztuki, historii tańca, języka łacińskiego i kultury antycznej, filozofii oraz biznesu i zarządzania – po 8 godzin tygodniowo;
 - 2) w przypadku języka obcego nowożytnego, historii, geografii, biologii, chemii, fizyki, matematyki oraz informatyki – po 6 godzin tygodniowo.
7. Dyrektor szkoły, biorąc pod uwagę możliwości organizacyjne, kadrowe i finansowe szkoły, a także specyfikę kształcenia w szkole artystycznej, ustala z uczniem do realizacji 2 przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym.
8. Dyrektor szkoły ustala jeden przedmiot spośród przedmiotów: filozofia, plastyka oraz język łaciński i kultura antyczna, który będzie realizowany w klasie VI.

9. Przedmioty w zakresie rozszerzonym, z wyjątkiem przedmiotów wymienionych w ust. 10, mogą być realizowane w klasach VI–IX.
10. Realizacja przedmiotów w zakresie rozszerzonym: wiedza o społeczeństwie, historia muzyki, historia sztuki, historia tańca, język łaciński i kultura antyczna, filozofia oraz biznes i zarządzanie rozpoczyna się w klasie VI, VII lub VIII.
11. Jeżeli w ramach przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym uczeń wybierze przedmiot historia muzyki, który zrealizował w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, wymiar godzin tego przedmiotu uwzględnia się w ogólnej liczbie co najmniej 14 godzin przeznaczonych na przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym.
12. Dyrektor szkoły, na wniosek uczniów oddziału (grupy oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyszkolnej), w którym tygodniowy wymiar godzin przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym jest niższy niż 14:
 - 1) może zwiększyć liczbę godzin przeznaczonych na przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym albo
 - 2) może przydzielić godziny na przedmioty uzupełniające, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tych przedmiotów został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania.Tygodniowy wymiar godzin w czteroletnim cyklu kształcenia dla przedmiotu uzupełniającego wynosi co najmniej 2 godziny. Przedmioty uzupełniające ustala dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii uczniów danego oddziału (grupy oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyszkolnej).
13. W przypadku przedmiotów: geografia, biologia, chemia i fizyka dopuszcza się inny przydział godzin niż wynikający z tabeli, przy założeniu że w czteroletnim cyklu kształcenia na każdy z tych przedmiotów przeznaczy się łącznie po 4 godziny.
14. Wymiar godzin zajęć religii lub etyki określają przepisy wydane na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
15. Wymiar godzin przeznaczonych na realizację w klasach VI–VIII zajęć edukacji zdrowotnej określają przepisy wydane na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. Dla uczniów, którzy rozpoczęli naukę w klasie VI przed dniem 1 września 2030 r., zajęcia wychowania do życia w rodzinie są zastąpione zajęciami edukacji zdrowotnej.
16. Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej są realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

9-letni cykl kształcenia
klasy I–IX

Zawód: tancerz

Tabela 3

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w cyklu kształcenia	
1	Przedmiot główny – taniec klasyczny	50 ¹⁾ / 90 ²⁾	+58 ¹⁾ / +20 ²⁾
2	Taniec współczesny	10	
3	Taniec ludowy i charakterystyczny	8	
4	Taniec dawny	2	
5	Partnerowanie	4 ¹⁾ / 2 ²⁾	
6	Repertuar	X	
7	Praktyki sceniczne	X	
8	Rytmika	13	
9	Umuzykalnienie		
10	Audycje muzyczne		
11	Wiedza o tańcu	3 ¹⁾	
12	Historia tańca	6 ¹⁾ / 9 ²⁾	
13	Techniki uzupełniające	8	
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		162	
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		9	
Ogółem		171	

Objaśnienia do tabeli 3

1. Zajęcia przedmiotu głównego – tańca klasycznego mogą być prowadzone oddzielnie dla chłopców i oddzielnie dla dziewcząt.
2. Zajęcia tańca współczesnego mogą być realizowane za pomocą różnych rodzajów technik tanecznych.
3. Zajęcia przedmiotu głównego – tańca klasycznego, tańca współczesnego, tańca ludowego i charakterystycznego i tańca dawnego są prowadzone z akompaniamentem lub z wykorzystaniem nagrań. Dla nauczycieli przygotowujących indywidualne układy taneczne wchodzące w zakres praktycznej części egzaminu dyplomowego oraz w miarę potrzeby dla akompaniatorów przewiduje się po jednej godzinie tygodniowo dla ucznia w okresie trzech miesięcy przed tym egzaminem. W zakresie tych zajęć jest prowadzony repertuar z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów oraz możliwości kadrowych i lokalowych szkoły, w wymiarze średnio 10 minut

¹⁾ Liczba godzin realizowanych przez uczniów, którzy rozpoczęli naukę w klasie I w roku szkolnym 2023/2024 i w latach późniejszych.

²⁾ Liczba godzin realizowanych przez uczniów, którzy rozpoczęli naukę w klasie I w roku szkolnym 2022/2023 i w latach wcześniejszych.

tygodniowo w przeliczeniu na ucznia. Repertuar nie musi być wykorzystany w pełnym wymiarze.

4. Praktyki sceniczne mogą odbywać uczniowie od klasy I do końca I semestru klasy IX. Zadania powierzane uczniom w ramach praktyk scenicznych wynikają z aktualnego repertuaru baletowego. Na opiekę nad praktykami scenicznymi uczniów i na realizację praktyk scenicznych przeznacza się 20 godzin tygodniowo.
5. Zajęcia wiedzy o tańcu są realizowane w klasach I–V. Zajęcia realizują uczniowie, którzy rozpoczęli naukę w klasie I w roku szkolnym 2023/2024 i w latach późniejszych.
6. Zajęcia historii tańca są realizowane:
 - 1) w przypadku uczniów, którzy rozpoczęli naukę w klasie I w roku szkolnym 2023/2024 i w latach późniejszych – w klasach VI–IX;
 - 2) w przypadku uczniów, którzy rozpoczęli naukę w klasie I w roku szkolnym 2022/2023 i w latach wcześniejszych – w wybranych przez dyrektora szkoły kolejnych klasach z zakresu klas I–IX.
7. Techniki uzupełniające mogą być prowadzone w różnych technikach tańca.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA SZKOŁY SZTUKI TAŃCA

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

9-letni cykl kształcenia
klasy I–IX

Zawód: tancerz

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w cyklu kształcenia	
1	Przedmiot główny – taniec klasyczny	50 ¹⁾ / 90 ²⁾	+58 ¹⁾ / +20 ²⁾
2	Tanec współczesny	10	
3	Tanec ludowy i charakterystyczny	8	
4	Tanec dawny	2	
5	Partnerowanie	4 ¹⁾ / 2 ²⁾	
6	Repertuar	X	
7	Praktyki sceniczne	X	
8	Rytmika	13	
9	Umuzycznienie		
10	Audycje muzyczne		
11	Wiedza o tańcu	3 ¹⁾	
12	Historia tańca	6 ¹⁾ / 9 ²⁾	
13	Techniki uzupełniające	8	
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		162	
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		9	
Ogółem		171	

Objaśnienia do tabeli

1. Zajęcia przedmiotu głównego – tańca klasycznego mogą być prowadzone oddzielnie dla chłopców i oddzielnie dla dziewcząt.
2. Zajęcia tańca współczesnego mogą być realizowane za pomocą różnych rodzajów technik tanecznych.
3. Zajęcia przedmiotu głównego – tańca klasycznego, tańca współczesnego, tańca ludowego i charakterystycznego i tańca dawnego są prowadzone z akompaniamentem lub z wykorzystaniem nagrań. Dla nauczycieli przygotowujących indywidualne układy taneczne wchodzące w zakres praktycznej części egzaminu dyplomowego oraz w miarę potrzeby dla akompaniatorów przewiduje się po jednej godzinie tygodniowo dla ucznia w okresie trzech miesięcy przed tym egzaminem. W zakresie tych zajęć jest prowadzony repertuar z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów

¹⁾ Liczba godzin realizowanych przez uczniów, którzy rozpoczęli naukę w klasie I w roku szkolnym 2023/2024 i w latach późniejszych.

²⁾ Liczba godzin realizowanych przez uczniów, którzy rozpoczęli naukę w klasie I w roku szkolnym 2022/2023 i w latach wcześniejszych.

oraz możliwości kadrowych i lokalowych szkoły, w wymiarze średnio 10 minut tygodniowo w przeliczeniu na ucznia. Repertuar nie musi być wykorzystany w pełnym wymiarze.

4. Praktyki sceniczne mogą odbywać uczniowie od klasy I do końca I semestru klasy IX. Zadania powierzane uczniom w ramach praktyk scenicznych wynikają z aktualnego repertuaru baletowego. Na opiekę nad praktykami scenicznymi uczniów i na realizację praktyk scenicznych przeznacza się 20 godzin tygodniowo.
5. Zajęcia wiedzy o tańcu są realizowane w klasach I–V. Zajęcia realizują uczniowie, którzy rozpoczęli naukę w klasie I w roku szkolnym 2023/2024 i w latach późniejszych.
6. Zajęcia historii tańca są realizowane:
 - 1) w przypadku uczniów, którzy rozpoczęli naukę w klasie I w roku szkolnym 2023/2024 i w latach późniejszych – w klasach VI–IX;
 - 2) w przypadku uczniów, którzy rozpoczęli naukę w klasie I w roku szkolnym 2022/2023 i w latach wcześniejszych – w wybranych przez dyrektora szkoły kolejnych klasach z zakresu klas I–IX.
7. Techniki uzupełniające mogą być prowadzone w różnych technikach tańca.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA SZKOŁY SZTUKI CYRKOWEJ

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

3-letni cykl kształcenia
klasy I–III

Zawód: aktor cyrkowy

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w cyklu kształcenia
1	Przedmiot główny – sztuka cyrkowa	24
2	Akrobatyka	5
3	Gimnastyka	5
4	Ekwilibrystyka	4
5	Żonglerka	2
6	Elementy gry aktorskiej	3
7	Techniki taneczne	3
8	Podstawy charakteryzacji	1
9	Historia cyrku	1
10	Język obcy nowożytny	6
11	Zasady zdrowego żywienia z elementami anatomii	4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		58
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		12
Ogółem		70

Objaśnienia do tabeli

1. W ramach zajęć przedmiotu głównego – sztuki cyrkowej w klasie III są prowadzone zajęcia z choreografem w wymiarze 1 godziny tygodniowo. Zajęcia są prowadzone indywidualnie lub w grupach, w zależności od specyfiki realizowanych zadań.
2. Zajęcia akrobatyki, gimnastyki, ekwilibrystyki i żonglerki są prowadzone zbiorowo.
3. Zajęcia elementów gry aktorskiej i technik tanecznych są prowadzone w grupach liczących do 10 uczniów.
4. Zajęcia podstaw charakteryzacji, historii cyrku, języka obcego nowożytnego i zasad zdrowego żywienia z elementami anatomii są prowadzone w grupach.
5. Dyrektor szkoły dokonuje wyboru języka obcego nowożytnego realizowanego podczas zajęć. Zaleca się realizację zajęć z języka niemieckiego.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA POLICEALNEJ SZKOŁY MUZYCZNEJ

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

3-letni cykl kształcenia

Zawód: aktor scen muzycznych

Specjalność: wokalnno-aktorska

Tabela 1

Poz.		Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin semestralnie w cyklu kształcenia	
1	Przedmiot główny – śpiew	92 ^{1/2}	+ 536 ^{1/2}	
2	Gra aktorska	92 ^{1/2}		
3	Taniec	92 ^{1/2}		
4	Piosenka aktorska	555		
5	Wiersz			
6	Proza			
7	Praca z akompaniатorem	X		
8	Wybrane zagadnienia z historii dziedziny	111		
9	Charakteryzacja	37		
10	Umuzycznienie	111		
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne			1628	
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły			111	
Ogółem			1739	

Objaśnienia do tabeli 1

1. Na realizację zajęć przedmiotu głównego – śpiewu, gry aktorskiej i tańca przeznacza się łącznie dodatkowo 536^{1/2} godziny semestralnie. Dla słuchaczy wybitnie uzdolnionych, osiągających znaczące sukcesy artystyczne, dodatkowy wymiar tych zajęć może być zwiększony, nie więcej jednak niż o 55^{1/2} godziny semestralnie. Zajęcia w zwiększonym wymiarze są prowadzone indywidualnie.
2. Zajęcia przedmiotu głównego – śpiewu są prowadzone indywidualnie. Zaleca się pracę z akompaniатorem pod kierunkiem nauczyciela śpiewu.
3. Zajęcia gry aktorskiej, charakteryzacji i umuzycznienia są prowadzone w grupach liczących do 12 słuchaczy.
4. Zajęcia tańca są prowadzone w grupach liczących do 10 słuchaczy. Zajęcia są prowadzone z udziałem akompaniatora lub z akompaniamentem mechanicznym.
5. Zajęcia piosenki aktorskiej, wiersza, prozy i wybranych zagadnień z historii dziedziny są prowadzone w grupach.

6. Zajęcia pracy z akompaniaturem wspomagają realizację przedmiotu głównego – śpiewu i są prowadzone w wymiarze od 15 minut do godziny tygodniowo w przeliczeniu na jednego słuchacza, a w trzecim roku kształcenia od 15 minut do 2 godzin tygodniowo w przeliczeniu na jednego słuchacza. Godziny są rozliczane semestralnie. Organizację pracy ustala nauczyciel śpiewu i nauczyciel akompaniator w porozumieniu z dyrektorem szkoły.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

3-letni cykl kształcenia

Zawód: aktor scen muzycznych

Specjalność: wokalnobaletowa

Tabela 2

Tabela 2

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin semestralnie w cyklu kształcenia	
1	Przedmiot główny – śpiew	92 ^{1/2}	+ 536 ^{1/2}
2	Przedmiot główny – taniec	92 ^{1/2}	
3	Gra aktorska	92 ^{1/2}	
4	Step	111	
5	Pantomima	55 ^{1/2}	
6	Dykacja i recytacja	74	
7	Fortepian dla aktorów scen muzycznych	37	
8	Nauka o muzyce	74	
9	Język obcy nowożytny	74	
10	Wybrane techniki taneczne	37	
11	Wybrane zagadnienia z historii tańca	37	
12	Chór	55 ^{1/2}	
13	Praca z akompaniatorem	X	
14	Wybrane zagadnienia z historii dziedziny	111	
15	Charakteryzacja	37	
16	Umuzycznienie	111	
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		1628	
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		111	
Ogółem		1739	

Objaśnienia do tabeli 2

1. Na realizację przedmiotu głównego – śpiewu, przedmiotu głównego – tańca i gry aktorskiej przeznaczona jest łącznie dodatkowo 536^{1/2} godziny semestralnie. Dla słuchaczy wybitnie uzdolnionych, osiągających znaczące sukcesy artystyczne, dodatkowy wymiar tych zajęć może być zwiększony, nie więcej jednak niż o 55^{1/2} godziny semestralnie. Zajęcia w zwiększonym wymiarze są prowadzone indywidualnie.
2. Zajęcia przedmiotu głównego – śpiewu są prowadzone indywidualnie. Zaleca się pracę z akompaniatorem pod kierunkiem nauczyciela śpiewu.
3. Zajęcia przedmiotu głównego – tańca są prowadzone w grupach liczących do 10 słuchaczy. Zajęcia są prowadzone z udziałem akompaniatora lub z akompaniamentem mechanicznym.
4. Zajęcia gry aktorskiej, charakteryzacji i umuzykalnienia są prowadzone w grupach liczących do 12 słuchaczy.

5. Zajęcia stepu, pantomimy, dykcji i recytacji, nauki o muzyce, języka obcego nowożytnego, wybranych technik tanecznych, wybranych zagadnień z historii tańca, chóru i wybranych zagadnień z historii dziedziny są prowadzone w grupach.
6. Zajęcia fortepianu dla aktorów scen muzycznych są prowadzone indywidualnie.
7. Zajęcia pracy z akompaniorem wspomagają realizację przedmiotu głównego – śpiewu i są prowadzone w wymiarze od 15 minut do godziny tygodniowo w przeliczeniu na jednego słuchacza, a w trzecim roku kształcenia od 15 minut do 2 godzin tygodniowo w przeliczeniu na jednego słuchacza. Godziny są rozliczane semestralnie. Organizację pracy ustala nauczyciel śpiewu i nauczyciel akompaniator w porozumieniu z dyrektorem szkoły.
8. Dyrektor szkoły dokonuje wyboru języka obcego nowożytnego realizowanego podczas zajęć. Zaleca się realizację zajęć z języka włoskiego.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA POLICEALNEJ SZKOŁY PLASTYCZNEJ

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

2-letni cykl kształcenia

Zawód: plastyk

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin semestralnie w cyklu kształcenia	
1	Przedmiot główny – specjalizacja artystyczna	296	+ 277 ^{1/2}
2	Rysunek i malarstwo	222	
3	Rzeźba	55 ^{1/2}	
4	Podstawy fotografii i filmu	55 ^{1/2}	
5	Projektowanie multimedialne	55 ^{1/2}	
6	Podstawy projektowania	55 ^{1/2}	92 ^{1/2}
7	Historia sztuki		
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		1110	
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		92^{1/2}	
Ogółem		1202^{1/2}	

Objaśnienia do tabeli

1. Słuchacz realizuje w ramach przedmiotu głównego jedną specjalizację artystyczną spośród oferty szkoły. Specjalizacja jest realizowana od pierwszego roku kształcenia. Zajęcia mogą być prowadzone dodatkowo z nauczycielem praktycznej nauki zawodu.
2. Wszystkie zajęcia są prowadzone w grupach liczących do 16 słuchaczy.
3. Na realizację zajęć przedmiotu głównego – specjalizacji artystycznej, rysunku i malarstwa, rzeźby, podstaw fotografii i filmu, projektowania multimedialnego i podstaw projektowania przeznaczają się dodatkowo 277^{1/2} godziny semestralnie.
4. Godziny przeznaczone zgodnie z § 2 rozporządzenia na zwiększenie wymiaru godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych są naliczane odrębnie dla każdej specjalizacji.
5. Zajęcia podstaw fotografii i filmu i projektowania multimedialnego mogą być prowadzone dodatkowo z nauczycielem praktycznej nauki zawodu.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA OGNISKA ARTYSTYCZNEGO

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE**4-letni cykl kształcenia****Specjalność: muzyczna****DZIAŁ DZIECIĘCY****Tabela 1**

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w cyklu kształcenia
1	Instrument główny	6
2	Rytmika z kształceniem słuchu	7
3	Chór lub zespół	
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		13

Objaśnienia do tabeli 1

1. Zajęcia instrumentu głównego są prowadzone indywidualnie.
2. Zajęcia rytmiki z kształceniem słuchu są prowadzone w grupach. Podziału na grupy dokonuje dyrektor ogniska artystycznego.
3. Zespoły mogą być różnorodne: ludowe, wokalne, taneczne, rytmiczne, instrumentów perkusyjnych, teatralno-muzyczne i inne. Dyrektor ogniska artystycznego ustala rodzaje prowadzonych zespołów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia

Specjalność: muzyczna

DZIAŁ MŁODZIEŻOWY

Tabela 2

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w cyklu kształcenia
1	Instrument główny lub śpiew	8
2	Zajęcia indywidualne	
3	Kształcenie słuchu z audycjami muzycznymi	7
4	Chór lub zespół	
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		15

Objaśnienia do tabeli 2

1. Zajęcia instrumentu głównego lub śpiewu są prowadzone indywidualnie.
2. Zajęciami indywidualnymi mogą być w szczególności: fortepian dodatkowy, instrument dodatkowy, instrument ludowy, gra a vista, elementy improwizacji, podstawy akompaniamentu i piosenka. Dyrektor ogniska artystycznego ustala rodzaje prowadzonych zajęć indywidualnych.
3. Zajęcia kształcenia słuchu z audycjami muzycznymi są prowadzone w grupach. Podziału na grupy dokonuje dyrektor ogniska artystycznego.
4. Zespoły mogą być różnorodne: ludowe, wokalne, taneczne, rytmiczne, instrumentów perkusyjnych, teatralno-muzyczne i inne. Dyrektor ogniska artystycznego ustala rodzaje prowadzonych zespołów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

2-letni cykl kształcenia
Specjalność: plastyczna

DZIAŁ DZIECIĘCY

Tabela 3

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w cyklu kształcenia
1	Rysunek i ćwiczenia kolorystyczne	5
2	Modelowanie	5
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		10

Objaśnienia do tabeli 3

Wszystkie zajęcia są prowadzone w grupach. Podziału na grupy dokonuje dyrektor ogniska artystycznego.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

2-letni cykl kształcenia
Specjalność: plastyczna

DZIAŁ MŁODZIEŻOWY

Tabela 4

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w cyklu kształcenia
1	Rysunek i malarstwo	8
2	Fakultety artystyczne	8
3	Wiedza o sztuce	
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		16

Objaśnienia do tabeli 4

1. Wszystkie zajęcia są prowadzone w grupach liczących do 20 uczniów. Podziału na grupy dokonuje dyrektor ogniska artystycznego.
2. Dyrektor ogniska artystycznego ustala rodzaje fakultetów artystycznych, uwzględniając w miarę możliwości zainteresowania i uzdolnienia uczniów.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia

Specjalność: baletowa

DZIAŁ DZIECIĘCY

Tabela 5

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w cyklu kształcenia
1	Taniec ludowy	8
2	Zabawy ruchowe	6
3	Umuzycznienie	
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		14

Objaśnienia do tabeli 5

Wszystkie zajęcia są prowadzone w grupach. Podziału na grupy dokonuje dyrektor ogniska artystycznego.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE ARTYSTYCZNE

4-letni cykl kształcenia

Specjalność: baletowa

DZIAŁ MŁODZIEŻOWY

Tabela 6

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w cyklu kształcenia
1	Technika taneczna	16
2	Taniec ludowy i charakterystyczny	
3	Rytmika	4
4	Wiadomości o tańcu	
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne		20

Objaśnienia do tabeli 6

1. Wszystkie zajęcia są prowadzone w grupach. Podziału na grupy dokonuje dyrektor ogniska artystycznego.
2. Zajęcia techniki tanecznej i tańca ludowego i charakterystycznego są realizowane z akompaniamentem.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH
W KLASIE IV LICEUM SZTUK PLASTYCZNYCH W ROKU SZKOLNYM 2026/2027

ZAJĘCIA EDUKACYJNE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE*

**5-letni cykl kształcenia
klasy III i IV**

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą	Tygodniowy wymiar godzin w klasie IV
		rok szkolny 2026/2027
		zakres podstawowy
1	Język polski	3
2	Język obcy nowożytny	2
3	Drugi język obcy nowożytny albo język łaciński	2
4	Historia	1
5	Biznes i zarządzanie	do 2
6	Geografia	do 4**
7	Biologia	do 4**
8	Chemia	do 4**
9	Fizyka	do 4**
10	Matematyka	3
11	Wychowanie fizyczne	3
12	Zajęcia z wychowawcą	1
Razem przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą		15–33**
Przedmioty w zakresie rozszerzonym		3
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą		18–36**
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		3***
Ogółem w klasie IV		18–39**
Religia/etyka		
Dodatkowe zajęcia edukacyjne		
Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej		

* Realizowane zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego.

** Z zastrzeżeniem ust. 11 w objaśnieniach do tabeli.

*** Wymiar 3 godzin do dyspozycji dyrektora dotyczy całego cyklu kształcenia.

Objaśnienia do tabeli

1. Minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, w każdym roku szkolnym, wynosi po 2 godziny na ucznia.
2. Przedmiot biznes i zarządzanie jest realizowany z uwzględnieniem zagadnień związanych z pojęciem dzieła sztuki (utworu) jako autonomicznego tworu stanowiącego towar, procesu obrotu dziełami sztuki (utworami) oraz prawnych aspektów obrotu dziełami sztuki (utworami). Dyrektor szkoły ustala liczbę godzin w klasach, w których będzie realizowany przedmiot, z zachowaniem wymiaru godzin określonego na realizację tego przedmiotu w zakresie podstawowym w pięcioletnim cyklu kształcenia. Przedmiot może być realizowany w klasach III i IV albo tylko w klasie III, albo tylko w klasie IV.
3. W przypadku gdy przedmiot biznes i zarządzanie:
 - 1) jest realizowany w klasach III i IV – na przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie IV od 16 do 32 godzin;
 - 2) był realizowany tylko w klasie III – na przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie IV od 15 do 31 godzin;
 - 3) jest realizowany tylko w klasie IV – na przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie IV od 17 do 33 godzin.
4. W przypadku gdy przedmiot biznes i zarządzanie:
 - 1) jest realizowany w klasach III i IV – na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie IV od 19 do 35 godzin;
 - 2) był realizowany tylko w klasie III – na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie IV od 18 do 34 godzin;
 - 3) jest realizowany tylko w klasie IV – na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą należy łącznie przeznaczyć w klasie IV od 20 do 36 godzin.
5. Na przedmioty w zakresie rozszerzonym (dodatkowo, poza wymiarem godzin określonym dla przedmiotów w zakresie podstawowym) wymienione w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w pięcioletnim cyklu kształcenia, należy przeznaczyć:
 - 1) w przypadku języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, historii muzyki, historii sztuki, historii tańca, języka łacińskiego i kultury antycznej, filozofii oraz biznesu i zarządzania – po 8 godzin tygodniowo;
 - 2) w przypadku języka obcego nowożytnego, historii, geografii, biologii, chemii, fizyki, matematyki oraz informatyki – po 6 godzin tygodniowo.
6. Dyrektor szkoły, biorąc pod uwagę możliwości organizacyjne, kadrowe i finansowe szkoły, a także specyfikę kształcenia w szkole artystycznej, ustala z uczniem 2 przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym.
7. Przedmioty w zakresie rozszerzonym, z wyjątkiem przedmiotów wymienionych w ust. 9, mogą być realizowane w klasach I–V.

8. Realizacja przedmiotów w zakresie rozszerzonym: wiedza o społeczeństwie, historia muzyki, historia sztuki, historia tańca, język łaciński i kultura antyczna, filozofia oraz biznes i zarządzanie rozpoczyna się w klasie I, II, III lub IV.
9. Jeżeli w ramach przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym uczeń wybierze przedmiot historia sztuki, który zrealizował w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, wymiar godzin tego przedmiotu uwzględnia się w ogólnej liczbie co najmniej 14 godzin przeznaczonych na przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym.
10. Dyrektor szkoły, na wniosek uczniów oddziału (grupy oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyszkolnej), w którym tygodniowy wymiar godzin przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym jest niższy niż 14:
 - 1) może zwiększyć liczbę godzin przeznaczonych na przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym albo
 - 2) może przydzielić godziny na przedmioty uzupełniające, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tych przedmiotów został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania.Tygodniowy wymiar godzin w pięcioletnim cyklu kształcenia dla przedmiotu uzupełniającego wynosi co najmniej 2 godziny. Przedmioty uzupełniające ustala dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii uczniów danego oddziału (grupy oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyszkolnej).
11. W przypadku przedmiotów: geografia, biologia, chemia i fizyka w klasie IV w roku szkolnym 2026/2027 dany przedmiot realizuje się w wymiarze dopełniającym do 4 godzin łącznie w cyklu kształcenia. W razie zrealizowania w klasach II i III w poprzednich latach szkolnych 4 godzin danego przedmiotu, w roku szkolnym 2026/2027 nie realizuje się tych zajęć.
12. Wymiar godzin zajęć religii lub etyki określają przepisy wydane na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
13. Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej są realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA W KLASIE VI DOTYCHCZASOWEJ OGÓLNOKSZTAŁCĄCEJ
SZKOŁY MUZYCZNEJ II STOPNIA O SZEŚCIOLETNIM CYKLU KSZTAŁCENIA
PROWADZONEJ W OGÓLNOKSZTAŁCĄCEJ SZKOLE MUZYCZNEJ II STOPNIA

ZAJĘCIA EDUKACYJNE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE*

6-letni cykl kształcenia klasa VI

Poz.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą	Tygodniowy wymiar godzin w klasie VI
		rok szkolny 2026/2027
		zakres podstawowy
1	Język polski	4
2	Język obcy nowożytny	3
3	Drugi język obcy nowożytny albo język łaciński	2
4	Historia	1
5	Matematyka	4
6	Wychowanie fizyczne	3
7	Zajęcia z wychowawcą	1
Razem przedmioty w zakresie podstawowym i zajęcia z wychowawcą		18
Przedmioty w zakresie rozszerzonym		4
Razem na obowiązkowe zajęcia edukacyjne i zajęcia z wychowawcą		22
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły		3***
Ogółem w klasie VI		22–25**
Religia/etyka		
Dodatkowe zajęcia edukacyjne		
Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej		

* Realizowane zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego.

** Wymiar 3 godzin do dyspozycji dyrektora dotyczy całego cyklu kształcenia.

Objaśnienia do tabeli

1. Minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, w każdym roku szkolnym, wynosi po 2 godziny na ucznia.
2. Przedmiot historia jest realizowany w klasie VI nie dłużej niż do końca stycznia w danym roku szkolnym, z zachowaniem wymiaru godzin określonego na realizację tego przedmiotu w klasie VI.
3. Na przedmioty w zakresie rozszerzonym (dodatkowo, poza wymiarem godzin określonym dla przedmiotów w zakresie podstawowym) wymienione w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w czteroletnim cyklu kształcenia, należy przeznaczyć:

- 1) w przypadku języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, historii muzyki, historii sztuki, historii tańca, języka łacińskiego i kultury antycznej, filozofii oraz biznesu i zarządzania – po 8 godzin tygodniowo;
 - 2) w przypadku języka obcego nowożytnego, historii, geografii, biologii, chemii, fizyki, matematyki oraz informatyki – po 6 godzin tygodniowo.
4. Dyrektor szkoły, biorąc pod uwagę możliwości organizacyjne, kadrowe i finansowe szkoły, a także specyfikę kształcenia w szkole artystycznej, ustala z uczniem do realizacji 2 przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym.
 5. Przedmioty w zakresie rozszerzonym, z wyjątkiem przedmiotów wymienionych w ust. 6, mogą być realizowane w klasach III–VI.
 6. Realizacja przedmiotów w zakresie rozszerzonym: wiedza o społeczeństwie, historia muzyki, historia sztuki, historia tańca, język łaciński i kultura antyczna, filozofia oraz biznes i zarządzanie rozpoczyna się w klasie III, IV lub V.
 7. Jeżeli w ramach przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym uczeń wybierze przedmiot historia muzyki, który zrealizował w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, wymiar godzin tego przedmiotu uwzględnia się w ogólnej liczbie co najmniej 14 godzin przeznaczonych na przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym.
 8. Dyrektor szkoły, na wniosek uczniów oddziału (grupy oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyszkolnej), w którym tygodniowy wymiar godzin przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym jest niższy niż 14:
 - 1) może zwiększyć liczbę godzin przeznaczonych na przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym albo
 - 2) może przydzielić godziny na przedmioty uzupełniające, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tych przedmiotów został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania.Tygodniowy wymiar godzin w czteroletnim cyklu kształcenia dla przedmiotu uzupełniającego wynosi co najmniej 2 godziny. Przedmioty uzupełniające ustala dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii uczniów danego oddziału (grupy oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyszkolnej). Wymiar godzin zajęć religii lub etyki określają przepisy wydane na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
 9. Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej są realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

U Z A S A D N I E N I E

Na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 47 ust. 1a i 4a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania określa, w drodze rozporządzenia, ramowe plany nauczania dla poszczególnych typów szkół i dla placówek artystycznych, uwzględniając zakres celów kształcenia i wychowania, zadań danego typu szkoły oraz oczekiwanych efektów uczenia się i wymagań dotyczących doświadczeń edukacyjnych, określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego lub zakres celów kształcenia i treści nauczania określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa artystycznego, potrzebę dostosowania oferty edukacyjnej szkół i placówek artystycznych do potrzeb i zainteresowań uczniów oraz potrzeb rynku pracy, a także możliwość przygotowania uczniów do uzyskania umiejętności przydatnych do wykonywania określonego zawodu szkolnictwa artystycznego.

Projektowane rozporządzenie zasadniczo powtarza regulacje zawarte w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 17 lipca 2025 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół i placówek artystycznych (Dz. U. poz. 1082), zwanym dalej „rozporządzeniem z dnia 17 lipca 2025 r.”, a jest wydawane z uwagi na zmianę przepisu upoważniającego, wprowadzoną ustawą z dnia ... o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...), zwaną dalej „ustawą zmieniającą”), która m.in. wprowadza definicję ramowego planu nauczania. W związku z tym modyfikacji uległ przepis upoważniający, który dotąd zawierał opis zawartości ramowego planu nauczania.

Nowym elementem, zdefiniowanym w ustawie zmieniającej, są obowiązkowe zajęcia edukacyjne artystyczne, dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania. Są one opisane w nowowprowadzonym przepisie art. 44zd ust. 2a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881. 1019 i ...). Pojęcie to sankcjonuje ugruntowaną praktykę w zakresie zajęć pracy z akompaniamentem w szkołach muzycznych oraz praktyk scenicznych i repertuaru w szkołach baletowych, które to zajęcia są niezbędne dla prawidłowego rozwoju ucznia w określonym zawodzie szkolnictwa artystycznego, jednakże z uwagi na zróżnicowaną częstość potrzeby ich organizowania, nie mogły podlegać ocenianiu w sposób identyczny jak pozostałe obowiązkowe zajęcia edukacyjne artystyczne. Wyodrębnienie dla nich nowej kategorii zajęć pozwala na precyzyjne i zgodne z ogółem oświatowego systemu prawnego ich prowadzenie, klasyfikowanie, ocenianie i uwzględnianie w promocji ucznia. Zajęcia te są zdefiniowane w nowowprowadzonym § 4 projektowanego rozporządzenia, w

którym określa się, że są one organizowane dla każdego ucznia lub dla grup uczniów w zależności od ich zaawansowania i w miarę potrzeb w zakresie realizacji programu nauczania zajęć określonych dla danego typu szkoły artystycznej jako przedmiot główny. Powyższe wpisuje się w definicję ramowego planu nauczania jako planu realizowanych w poszczególnych typach szkół zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe. Jednocześnie – z uwagi na wspomnianą nieregularność ich organizowania – nie mogą być one ujmowane w tygodniowym, a w przypadku policealnej szkoły artystycznej – semestralnym rozkładzie zajęć. Dlatego też w załącznikach do projektowanego rozporządzenia podaje się ich szacunkowy czas trwania w poszczególnych klasach albo semestrach, w przeliczeniu na ucznia lub grupę uczniów.

W porównaniu z rozporządzeniem z dnia 17 lipca 2025 r. aktualizuje się przepisy przejściowe, usuwając regulacje, które obowiązywały wyłącznie w roku szkolnym 2025/2026, a więc przed wejściem w życie projektowanego rozporządzenia. W podobny sposób rewiduje się liczbę i zawartość załączników do projektowanego rozporządzenia, usuwając regulacje zdezaktualizowane.

Z uwagi na wprowadzenie nowego § 4 numeracja dalszych paragrafów w porównaniu do rozporządzenia z dnia 17 lipca 2025 r. wzrasta o 1.

Projekt rozporządzenia, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248 oraz z 2024 r. poz. 1535) oraz z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408), zostanie udostępniony na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny”.

W trybie § 32 ust. 2 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów projekt rozporządzenia zostanie przedłożony koordynatorowi OSR w celu przedstawienia stanowiska.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projektowane rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Odnosząc się do § 12 pkt 1 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) należy stwierdzić, że rozporządzenie uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.

Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół i placówek artystycznych Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – wiodące Ministerstwo Edukacji Narodowej - współpracujące Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pan Sławomir Rogowski, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Pani Agnieszka Hejduk-Domańska, Dyrektor Departamentu Szkolnictwa Artystycznego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ahejduk@kultura.gov.pl	Data sporządzenia 07.10.2025 r. Źródło: Decyzja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, na podstawie art. 47 ust. 1a i 4a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...) Nr w Wykazie prac legislacyjnych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotyczącym projektów rozporządzeń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – .

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Wykonanie nowego upoważnienia ustawowego zawartego w art. 47 ust. 1a i 4a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe: uwzględnienie organizacji w szkołach artystycznych zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Rozporządzenie określi ramowe plany nauczania dla publicznych szkół i placówek artystycznych, w tym w ramach nowych regulacji, uwzględni prowadzenie zajęć edukacyjnych artystycznych dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania, w tym określi sposób ich prowadzenia i przeznaczenie dla poszczególnych typów szkół artystycznych. Efektem będzie dostosowanie stanu prawnego do przepisów ustawy z dnia o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Problem stanowi domenę prawa krajowego.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Szkoły artystyczne publiczne oraz niepubliczne o uprawnieniach publicznej szkoły artystycznej	735 szkół	RSPO – stan na dzień 03.10.2025 r.	Realizacja ramowych planów nauczania według przepisów wprowadzonych projektowanym rozporządzeniem.
Placówki artystyczne	52 placówki		

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt zostanie skierowany do zaopiniowania przez następujące podmioty i partnerów społecznych:

- 1) Radę do Spraw Szkolnictwa Artystycznego;
- 2) Polską Radę Muzyczną;
- 3) Społeczne Towarzystwo Oświatowe;
- 4) Stowarzyszenie Szkół Artystycznych PRO ARTE;
- 5) Konferencję Rektorów Uczelni Artystycznych;
- 6) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski;
- 7) Polską Radę Ekumeniczną;
- 8) Alians Ewangeliczny w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 9) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 10) Sekcję Krajową Oświaty i Wychowania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”;
- 11) Sekcję Krajową Pracowników Szkół Artystycznych Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”;
- 12) Federację Związków Zawodowych Pracowników Kultury i Sztuki;
- 13) Związek Nauczycielstwa Polskiego;
- 14) Związek Zawodowy „Kontra”;

- Projekt rozporządzenia zostanie także przekazany do Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Wyniki konsultacji publicznych i opiniowania zostaną omówione po ich zakończeniu w raporcie z konsultacji publicznych i opiniowania.

[illegible]

Źródła finansowania	Nie dotyczy.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Rozporządzenie nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, w tym budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Nie wywiera wpływu.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Nie wywiera wpływu.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Nie wywiera wpływu.						

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń		Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców, oraz na obywateli i gospodarstwa domowe, a także na sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.	
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu			
☒ nie dotyczy			
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).		☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy	
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:		☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.		☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy	
Komentarz: brak.			
9. Wpływ na rynek pracy			
Projektowane zmiany nie będą oddziaływać na rynek pracy.			
10. Wpływ na pozostałe obszary			
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe		☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	
		☐ informatyzacja ☐ zdrowie	
Omówienie wpływu		Brak wpływu.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego			
Planuje się wejście w życie rozporządzenia z dniem 1 września 2026 r.			
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?			
Nie przewiduje się przeprowadzenia ewaluacji.			
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)			
Brak.			

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA EDUKACJI¹⁾

z dnia

w sprawie nadzoru pedagogicznego

Na podstawie art. 60 ust. 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółowy tryb sprawowania oraz formy nadzoru pedagogicznego;
- 2) wykaz stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych w kuratoriach oświaty oraz w urzędach innych organów sprawujących nadzór pedagogiczny lub podporządkowanych im jednostkach organizacyjnych;
- 3) kwalifikacje niezbędne do sprawowania nadzoru pedagogicznego;
- 4) kwalifikacje osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz, o których mowa w art. 60 ust. 9 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) ustawie – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe;
- 2) szkole – należy przez to rozumieć publiczne przedszkola, inne formy wychowania przedszkolnego i szkoły, a także szkoły polskie, o których mowa w art. 4 pkt 29d ustawy;
- 3) placówce – należy przez to rozumieć publiczne placówki wymienione w art. 2 pkt 3–8 i 10 ustawy oraz publiczne placówki doskonalenia nauczycieli, o których mowa w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b, ust. 6, ust. 7 pkt 2 i ust. 14 ustawy;
- 4) dyrektorze szkoły – należy przez to rozumieć także kierownika szkoły polskiej;
- 5) kontroli – należy przez to rozumieć działania organu sprawującego nadzór pedagogiczny lub dyrektora szkoły lub placówki prowadzone w szkole lub placówce w celu oceny:
 - a) stanu przestrzegania przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki,
 - b) przebiegu procesów kształcenia i wychowania w szkole lub placówce,

¹⁾ Minister Edukacji kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji (Dz. U. poz. 2717).

- c) efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki;
- 6) wspomaganie – należy przez to rozumieć działania organu sprawującego nadzór pedagogiczny lub dyrektora szkoły lub placówki mające na celu inspirowanie i intensyfikowanie w szkole lub placówce procesów służących poprawie i doskonaleniu ich pracy, ukierunkowane na rozwój uczniów i wychowanków;
- 7) monitorowaniu – należy przez to rozumieć działania organu sprawującego nadzór pedagogiczny lub dyrektora szkoły lub placówki prowadzone w szkole lub placówce, obejmujące zbieranie i analizę informacji o działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej, w celu identyfikowania i eliminowania zagrożeń w prawidłowej realizacji zadań szkoły lub placówki.

§ 3. 1. Nadzór pedagogiczny jest realizowany przez wykonywanie zadań i czynności określonych w art. 55 ustawy, w trybie działań planowych lub doraźnych.

2. Działania planowe, o których mowa w ust. 1, są prowadzone przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny w zakresie wskazanym w planie nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w § 16 ust. 1.

3. Działania doraźne, o których mowa w ust. 1, są prowadzone przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny, w przypadku, gdy wystąpi potrzeba podjęcia działań nieprzewidzianych w planie nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w § 16 ust. 1.

4. Działania planowe i doraźne, o których mowa w ust. 1, prowadzone przez dyrektorów szkół i placówek wynikają z potrzeb szkoły lub placówki.

§ 4. Nadzór pedagogiczny jest sprawowany z uwzględnieniem:

- 1) współdziałania organów sprawujących nadzór pedagogiczny z organami prowadzącymi szkoły lub placówki, dyrektorami szkół i placówek oraz nauczycielami;
- 2) tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi szkół i placówek;
- 3) pozyskiwania informacji zapewniających obiektywną i pełną ocenę działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki.

§ 5. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny może występować do dyrektora szkoły lub placówki o przekazanie informacji i danych dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki.

§ 6. Formami nadzoru pedagogicznego są:

- 1) kontrola;
- 2) wspomaganie;
- 3) monitorowanie.

§ 7. 1. Kontrole, o których mowa w art. 60 ust. 3 pkt 1 ustawy, które są przeprowadzane z wykorzystaniem arkuszy kontroli zatwierdzonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

2. Kontrole, o których mowa w art. 51 ust. 1a ustawy, są przeprowadzane z wykorzystaniem arkuszy kontroli opracowanych przez kuratora oświaty.

§ 8. 1. Kontrola jest przeprowadzana przez osobę lub zespół wyznaczonych przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny.

2. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny zawiadamia, w terminie co najmniej 7 dni przed planowanym rozpoczęciem kontroli, dyrektora szkoły lub placówki oraz organ prowadzący szkołę lub placówkę o zamiarze przeprowadzenia kontroli przewidzianej w planie nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w § 16 ust. 1, jej terminie i tematyce.

3. Kontrolę przeprowadza się na podstawie imiennego upoważnienia zawierającego:

- 1) datę wydania i numer upoważnienia;
- 2) podstawę prawną przeprowadzenia kontroli;
- 3) imię i nazwisko osoby upoważnionej do przeprowadzenia kontroli;
- 4) nazwę i siedzibę szkoły lub placówki;
- 5) tematykę kontroli;
- 6) terminy rozpoczęcia i zakończenia czynności kontroli;
- 7) pieczęć i podpis organu sprawującego nadzór pedagogiczny.

4. Przeprowadzenie w szkole lub placówce czynności kontroli nie może zakłócać pracy szkoły lub placówki.

5. Kontrola przewidziana w planie nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w § 16 ust. 1, prowadzona w celu oceny:

- 1) stanu przestrzegania przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki – nie powinna trwać dłużej niż 2 dni;
- 2) przebiegu procesów kształcenia i wychowania w szkole lub placówce oraz efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności

statutowej szkoły lub placówki – nie powinna trwać dłużej niż 5 dni w ciągu kolejnych dwóch tygodni.

§ 9. 1. Osoba upoważniona do przeprowadzenia kontroli, zwana dalej „kontrolującym”:

- 1) rzetelnie i obiektywnie ustala stan faktyczny;
- 2) zbiera niezbędne dowody stanowiące podstawę ustaleń kontroli;
- 3) zapewnia dyrektorowi szkoły lub placówki czynny udział w kontroli;
- 4) dokumentuje czynności kontroli.

2. Zebrane w toku kontroli dokumenty potwierdzające przebieg i wyniki czynności kontroli stanowią akta kontroli.

§ 10. 1. Kontrolujący sporządza protokół kontroli, który zawiera:

- 1) nazwę szkoły lub placówki, jej siedzibę oraz imię i nazwisko dyrektora szkoły lub placówki;
- 2) nazwę i siedzibę organu sprawującego nadzór pedagogiczny, imię i nazwisko kontrolującego oraz datę wydania i numer upoważnienia do przeprowadzenia kontroli;
- 3) terminy rozpoczęcia i zakończenia kontroli ze wskazaniem dni, w których odbywały się czynności kontroli w szkole lub placówce;
- 4) tematykę kontroli;
- 5) opis ustalonego stanu faktycznego, w tym ujawnionych nieprawidłowości, wnioski wynikające z przeprowadzonych czynności kontroli, a także zalecenia wraz z terminem ich realizacji, o których mowa w art. 55 ust. 4 ustawy;
- 6) pouczenie o prawie zgłoszenia przez dyrektora szkoły lub placówki zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole kontroli;
- 7) parafy kontrolującego i dyrektora szkoły lub placówki na każdej stronie protokołu w przypadku podpisania protokołu elektronicznie przez kontrolującego i kontrolowanego nie ma konieczności naniesienia paraf;
- 8) podpisy kontrolującego i dyrektora szkoły lub placówki oraz miejsce i datę podpisania protokołu. Wymagana jest jednakowa forma podpisu.
- 9) w przypadku protokołu kontroli podpisanego elektronicznie podpis widnieć tylko na ostatniej stronie i nie są wymagane parafy kontrolujących.

2. Protokół kontroli sporządza się w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz kontrolujący przekazuje, za poświadczeniem odbioru, dyrektorowi szkoły lub

placówki w terminie 7 dni roboczych od dnia zakończenia czynności kontroli w szkole lub placówce. Drugi egzemplarz kontrolujący włącza do akt kontroli.

§ 11. 1. Dyrektor szkoły lub placówki może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania wyjaśnienia dotyczące przyczyn odmowy.

2. Odmowa podpisania protokołu kontroli przez dyrektora szkoły lub placówki nie stanowi przeszkody do podpisania protokołu przez kontrolującego.

§ 12. 1. Dyrektor szkoły lub placówki, w terminie 7 dni roboczych od dnia otrzymania protokołu kontroli, może zgłosić do organu sprawującego nadzór pedagogiczny pisemne, umotywowane zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole kontroli.

2. W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń organ sprawujący nadzór pedagogiczny może zarządzić przeprowadzenie dodatkowych czynności kontrolnych.

3. W przypadku stwierdzenia zasadności zgłoszonych zastrzeżeń organ sprawujący nadzór pedagogiczny dokonuje zmian w protokole kontroli i przekazuje go dyrektorowi szkoły lub placówki.

4. W przypadku nieuwzględnienia całości lub części zgłoszonych zastrzeżeń organ sprawujący nadzór pedagogiczny sporządza pisemne stanowisko wobec zastrzeżeń i przekazuje je dyrektorowi szkoły lub placówki w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania zastrzeżeń.

§ 13. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny wspomaga szkoły i placówki w szczególności przez:

- 1) przygotowywanie i podawanie do publicznej wiadomości na stronie internetowej organu analiz wyników sprawowanego nadzoru pedagogicznego, w tym wniosków z kontroli;
- 2) organizowanie konferencji i porad dla dyrektorów szkół i placówek;
- 3) przekazywanie informacji o istotnych zagadnieniach dotyczących systemu oświaty i zmianach w przepisach prawa dotyczących funkcjonowania szkół i placówek;
- 4) spotkania z dyrektorem i nauczycielami w szkole służące wymianie doświadczeń i dobrych praktyk w celu doskonalenia pracy szkoły.

§ 14. Monitorowanie prowadzone przez kuratora oświaty, przewidziane w planie nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w § 16 ust. 1, jest przeprowadzane z wykorzystaniem arkuszy monitorowania opracowanych przez kuratora oświaty.

§ 15. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny zawiadamia, w terminie co najmniej 3 dni przed planowanym rozpoczęciem monitorowania, dyrektora szkoły lub placówki o zamiarze

przeprowadzenia monitorowania przewidzianego w planie nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w § 16 ust. 1, jego terminie i zakresie.

§ 16. 1. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny opracowuje na każdy rok szkolny plan nadzoru pedagogicznego, z uwzględnieniem wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w poprzednim roku szkolnym, a w przypadku kuratora oświaty również z uwzględnieniem podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa, o których mowa w art. 60 ust. 3 pkt 1 ustawy.

2. Plan nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) liczbę i tematykę kontroli planowanych w poszczególnych typach szkół i rodzajach placówek;
- 2) zakres monitorowania, typy szkół i rodzaje placówek objętych monitorowaniem oraz ich liczbę;
- 3) liczbę i tematykę konferencji i narad, o których mowa w § 13 pkt 2.

3. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny podaje do publicznej wiadomości plan nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w ust. 1, przez zamieszczenie na stronie internetowej urzędu obsługującego organ sprawujący nadzór pedagogiczny w terminie do dnia 31 sierpnia roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, którego dotyczy ten plan.

4. W przypadku wprowadzenia przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w trakcie roku szkolnego zmian w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa oraz wytycznych i poleceniach, o których mowa w art. 60 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy, kurator oświaty niezwłocznie dostosowuje plan nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w ust. 1, do tych zmian i podaje go do publicznej wiadomości przez zamieszczenie na stronie internetowej kuratorium oświaty.

§ 17. Kurator oświaty opracowuje i przedstawia ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania, w terminie do dnia 15 października danego roku szkolnego, wyniki i wnioski z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w poprzednim roku szkolnym.

§ 18. 1. Dyrektor szkoły lub placówki we współpracy z innymi nauczycielami zajmującymi stanowiska kierownicze, w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego:

- 1) kontroluje przestrzeganie przez nauczycieli przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki;
- 2) wspomaga nauczycieli w realizacji ich zadań, w szczególności przez:

- a) diagnozę pracy szkoły lub placówki,
 - b) planowanie działań rozwojowych, w tym motywowanie nauczycieli do doskonalenia zawodowego,
 - c) prowadzenie działań rozwojowych, w tym organizowanie szkoleń i porad;
- 3) monitoruje prace szkoły lub placówki.

2. W celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, dyrektor szkoły lub placówki we współpracy z nauczycielami, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) analizuje dokumentację przebiegu nauczania;
- 2) obserwuje prowadzone przez nauczycieli zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze oraz inne zajęcia i czynności wynikające z działalności statutowej szkoły lub placówki.

§ 19. 1. Dyrektor szkoły lub placówki opracowuje na każdy rok szkolny plan nadzoru pedagogicznego, który przedstawia na zebraniu rady pedagogicznej, a w przypadku szkoły lub placówki, w której nie tworzy się rady pedagogicznej – na zebraniu z udziałem nauczycieli i osób niebędących nauczycielami, które realizują zadania statutowe szkoły lub placówki, w terminie do dnia 15 września roku szkolnego, którego dotyczy plan.

2. Plan nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w ust. 1, jest opracowywany z uwzględnieniem wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w szkole lub placówce w poprzednim roku szkolnym oraz podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa, o których mowa w art. 60 ust. 3 pkt 1 ustawy.

3. Plan nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w ust. 1, zawiera w szczególności:

- 1) tematykę i terminy przeprowadzania kontroli, o której mowa w § 18 ust. 1 pkt 1;
- 2) zakres wspomagania nauczycieli w realizacji ich zadań, o którym mowa w § 18 ust. 1 pkt 2;
- 3) plan obserwacji, o której mowa w § 18 ust. 2 pkt 2;
- 4) zakres monitorowania, o którym mowa w § 18 ust. 1 pkt 3.

4. W przypadku dokonania zmian w planie nadzoru, o którym mowa w ust. 1, dyrektor szkoły lub placówki niezwłocznie informuje radę pedagogiczną, a w przypadku szkoły lub placówki, w której nie tworzy się rady pedagogicznej – nauczycieli i osoby niebędące nauczycielami, które realizują zadania statutowe szkoły lub placówki, o wprowadzonych zmianach.

§ 20. Dyrektor szkoły lub placówki, w terminie do dnia 31 sierpnia, przedstawia na zebraniu rady pedagogicznej, a w przypadku szkoły lub placówki, w której nie tworzy się rady pedagogicznej – na zebraniu z udziałem nauczycieli i osób niebędących nauczycielami, które realizują zadania statutowe szkoły lub placówki, wyniki i wnioski ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego.

§ 21. 1. Ustala się następujący wykaz stanowisk w urzędach obsługujących ministrów sprawujących nadzór pedagogiczny i podległych im lub podporządkowanych jednostkach organizacyjnych lub organach, o których mowa w art. 53 ust. 1 i 2, art. 54 oraz art. 60 ust. 4 i 6 ustawy, oraz kuratoriach oświaty, których zajmowanie wymaga kwalifikacji pedagogicznych:

- 1) w urzędach obsługujących ministrów: wizytatorzy, starsi wizytatorzy i główni wizytatorzy;
- 2) w kuratoriach oświaty:
 - a) kuratorzy oświaty oraz wicekuratorzy oświaty koordynujący pracę komórek organizacyjnych, których statutowym zadaniem jest sprawowanie nadzoru pedagogicznego,
 - b) kierownicy komórek organizacyjnych, których statutowym zadaniem jest sprawowanie nadzoru pedagogicznego,
 - c) wizytatorzy i starsi wizytatorzy;
- 3) w specjalistycznych jednostkach nadzoru utworzonych na podstawie art. 53 ust. 1 lub 2 ustawy:
 - a) dyrektorzy jednostek i inni pracownicy zajmujący stanowiska kierownicze i wykonujący statutowe i regulaminowe zadania w zakresie nadzoru pedagogicznego,
 - b) wizytatorzy, starsi wizytatorzy i główni wizytatorzy;
- 4) w jednostce organizacyjnej podległej ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania, o której mowa w art. 60 ust. 6 ustawy:
 - a) pracownicy zajmujący stanowiska kierownicze i wykonujący statutowe i regulaminowe zadania w zakresie nadzoru pedagogicznego,
 - b) wizytatorzy i starsi wizytatorzy;
- 5) w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej sprawującym nadzór pedagogiczny nad szkołami przy zakładach karnych i aresztach śledczych: wizytatorzy, starsi wizytatorzy i główni wizytatorzy.

2. Na stanowiskach wymienionych w ust. 1, z wyjątkiem stanowiska kuratora oświaty, mogą być zatrudnieni:

- 1) nauczyciele mianowani lub dyplomowani, którzy ukończyli studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, posiadający:
 - a) ukończone formy doskonalenia w zakresie administracji lub zarządzania lub
 - b) co najmniej dwuletni staż pracy na stanowisku kierowniczym w szkole, placówce lub zakładzie kształcenia nauczycieli, lub
 - c) co najmniej dwuletni staż pracy w urzędzie organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołami i placówkami lub w urzędzie organu prowadzącego szkołę lub placówki na stanowisku związanym z organizacją pracy szkół i placówek;
- 2) nauczyciele akademicy posiadający co najmniej pięcioletni staż pracy w uczelni i ukończone formy doskonalenia w zakresie administracji lub zarządzania.

3. Kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska kuratora oświaty określa ustawa.

§ 22. Kurator oświaty oraz inne organy sprawujące nadzór pedagogiczny mogą zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz, o których mowa w art. 60 ust. 9 ustawy, osobom, które ukończyły studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie i posiadają dorobek naukowy lub znaczący dorobek zawodowy w dziedzinie związanej z przedmiotem badań lub ekspertyz.

§ 23. Przepisy § 2 pkt 5 i 6 § 3 ust. 1 i 4, § 4, § 5 i § 6 oraz § 18–20 stosuje się odpowiednio do publicznych placówek doskonalenia nauczycieli prowadzonych przez samorząd województwa, powiat lub gminę.

§ 24. Plany nadzoru pedagogicznego opracowane na rok szkolny 2026/2027 na podstawie dotychczasowych przepisów należy dostosować do przepisów niniejszego rozporządzenia w terminie do dnia 15 września 2026 r.

§ 25. Przepisów § 18–20 i § 24 nie stosuje się do niepublicznych szkół i placówek.

§ 26. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2026 r.²⁾

MINISTER EDUKACJI

w porozumieniu:

MINISTER KULTURY

I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

MINISTER ROLNICTWA I ROZWOJU

WSI

MINISTER KLIMATU

I ŚRODOWISKA

MINISTER INFRASTRUKTURY

MINISTER SPRAW

WEWNĘTRZNYCH

I ADMINISTRACJI

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 15), które zgodnie z art. 1 pkt 11 lit. b ustawy z dnia ... r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...) traci moc z dniem 1 września 2026 r.

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie nadzoru pedagogicznego stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 60 ust. 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...), zwanej dalej „ustawą”.

Wydanie nowego rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie nadzoru pedagogicznego wynika ze zmian przewidzianych projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220), których wejście w życie jest planowane na dzień 1 września 2026 r.

Zgodnie z art. 60 ust. 10 ustawy minister właściwy do spraw oświaty i wychowania ma określić, szczegółowy tryb sprawowania oraz formy nadzoru pedagogicznego, wykaz stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych w kuratoriach oświaty oraz w urzędach innych organów sprawujących nadzór pedagogiczny lub podporządkowanych im jednostkach organizacyjnych kwalifikacje niezbędne do sprawowania nadzoru pedagogicznego oraz kwalifikacje osób posiadających odpowiednie kwalifikacje do prowadzenia badań i opracowywania ekspertyz służących ocenie efektywności działalności dydaktycznej, wychowawczej oraz opiekuńczej szkół i placówek.

W projekcie rozporządzenia względem obecnie obowiązującego rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego wprowadzono zmiany w zakresie szczegółowego trybu sprawowania nadzoru pedagogicznego oraz form nadzoru pedagogicznego.

1. Szczegółowy tryb sprawowania nadzoru pedagogicznego

Zachowano dotychczasowy podział na działania realizowane w trybie planowym i doraźnym. W związku z art. 51 ust. 1a ustawy umożliwiono kuratorom oświaty opracowywanie własnych narzędzi nadzoru pedagogicznego służących realizacji kontroli planowych i monitorowania.

2. Formy nadzoru pedagogicznego

Oprócz dotychczasowych form nadzoru, tj. kontroli i wspomagania wprowadzono trzecią formę nadzoru, tj. monitorowanie. Monitorowanie zostało przywrócone jako forma nadzoru pedagogicznego. Pozwala ona na systematyczne pozyskiwanie danych o funkcjonowaniu szkół i placówek. Wprowadzenie monitorowania jako formy nadzoru pedagogicznego spowoduje zmniejszenie liczby kontroli planowych, obecnie często realizowanych w celu zbadania

jakiegoś problemu (na przykład w zakresie zatrudniania psychologów i pedagogów specjalnych).

Projektowane rozwiązania umożliwiają kuratorom oświaty opracowywanie planów nadzoru nie tylko odpowiednio do tematów kontroli planowych Ministra Edukacji, ale także w związku z wnioskami z nadzoru sprawowanego w poprzednich latach. Jest to związane z potrzebą zapewnienia kuratorom oświaty możliwości uwzględniania przez nich, przy opracowywaniu planu nadzoru pedagogicznego na kolejny rok szkolny, wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w poprzednim roku szkolnym. § 13 projektu rozporządzenia pozwoli kuratorom oświaty realizować kontrole planowe, nie tylko z wykorzystaniem arkuszy kontroli zatwierdzonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ale również w zakresie wybranym przez każdego kuratora oświaty, z uwzględnieniem wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w poprzednim roku szkolnym.

Wskazane jest, aby organy sprawujące nadzór pedagogiczny opracowując plany nadzoru pedagogicznego na kolejny rok szkolny zamieszczały w nich, oprócz tematów kontroli i liczby szkół lub placówek objętych kontrolą, również informacje o planowanych do realizacji działaniach w ramach innej formy nadzoru pedagogicznego – wspomagania. Na podstawie przepisu § 20 ust. 2 w planach nadzoru pedagogicznego zamieszczana będzie również liczba i tematyka konferencji i porad dla dyrektorów szkół i placówek.

Jednocześnie projekt rozporządzenia nie reguluje już zakresu danych gromadzonych na elektronicznej platformie nadzoru pedagogicznego oraz sposobu i zakresu dostępu do elektronicznej platformy nadzoru pedagogicznego, gdyż regulacje te zgodnie z projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220) będą uregulowane w ustawie. W projekcie rozporządzenia względem obecnie obowiązującego rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego w zakresie:

- 1) wykazu stanowisk w kuratoriach oświaty oraz urzędach organów sprawujących nadzór pedagogiczny lub podporządkowanych im jednostkach, wymagających kwalifikacji pedagogicznych,
- 2) kwalifikacji niezbędne do sprawowania nadzoru pedagogicznego,
- 3) kwalifikacji osób, którym kuratorzy oświaty oraz organy sprawujące nadzór pedagogiczny lub podporządkowane im jednostki mogą zlecić prowadzenie badań i opracowanie ekspertyz służących ocenie efektywności działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkół i placówek

– nie wprowadzono zmian.

Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 września 2026 r.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych wymagających notyfikacji w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie podlegał ocenie w zakresie oceny skutków regulacji w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408).

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Odnosząc się do § 12 pkt 1 w związku z § 132 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) należy stwierdzić, że projekt rozporządzenia uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.

Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie nadzoru pedagogicznego Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Ministerstwo Klimatu i Środowiska Ministerstwo Infrastruktury Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji Ministerstwo Obrony Narodowej Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Katarzyna Lubnauer – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Anna Gawrońska – zastępca naczelnika, Departament Kształcenia Ogólnego, tel. (22)3474495, e-mail: anna.gawronska@mein.gov.pl	Data sporządzenia: 10 października 2025 r. Źródło: Upoważnienie ustawowe – art. 60 ust. 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043 z późn. zm.) Nr w Wykazie prac legislacyjnych Ministra Edukacji -

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie nadzoru pedagogicznego stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 60 ust. 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „ustawą”

Wydanie nowego rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie nadzoru pedagogicznego wynika ze zmian przewidzianych projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220), zwanej dalej „projektem ustawy”, których wejście w życie planowane jest na dzień 1 września 2026 r. Ww. projekt zmienia m.in. brzmienie upoważnienia zawartego w art. 60 ust. 10 ustawy. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania będzie zobowiązany określić szczegółowy tryb sprawowania oraz formy nadzoru pedagogicznego, wykaz stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych w kuratoriach oświaty oraz w urzędach innych organów sprawujących nadzór pedagogiczny lub podporządkowanych im jednostkach organizacyjnych, kwalifikacje niezbędne do sprawowania nadzoru pedagogicznego oraz kwalifikacje osób posiadających odpowiednie kwalifikacje do prowadzenia badań i opracowywania ekspertyz służących ocenie efektywności działalności dydaktycznej, wychowawczej oraz opiekuńczej szkół i placówek.

W projekcie rozporządzenia, odpowiednio do zakresu upoważnienia, określono:

- 1) szczegółowy tryb sprawowania nadzoru pedagogicznego; zachowano dotychczasowy podział na działania realizowane w trybie planowym i doraźnym;
- 2) formy nadzoru pedagogicznego; oprócz dotychczasowych form nadzoru, tj. kontroli i wspomagania, wprowadzono trzecią formę nadzoru, tj. monitorowanie.

W związku z brzmieniem przepisów art. 51 ust. 1a ustawy umożliwiono kuratorom oświaty opracowywanie własnych narzędzi nadzoru pedagogicznego służących realizacji kontroli planowych i monitorowania; projektowane rozwiązanie umożliwi kuratorom oświaty opracowywanie planów nadzoru nie tylko odpowiednio do tematów kontroli planowych Ministra Edukacji, ale także w związku z wnioskami z nadzoru sprawowanego przez kuratorów w poprzednich latach.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji i oczekiwany efekt

W projekcie rozporządzenia w stosunku do obecnie obowiązującego rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego wprowadzono zmiany w zakresie szczegółowego trybu sprawowania nadzoru pedagogicznego oraz form nadzoru pedagogicznego.

1. Szczegółowy tryb sprawowania nadzoru pedagogicznego

Zachowano dotychczasowy podział na działania realizowane w trybie planowym i doraźnym. W związku z art. 51 ust. 1a ustawy umożliwiono kuratorom oświaty opracowywanie własnych narzędzi nadzoru pedagogicznego służących realizacji kontroli planowych i monitorowania.

2. Formy nadzoru pedagogicznego

Oprócz dotychczasowych form nadzoru, tj. kontroli i wspomagania, wprowadzono trzecią formę nadzoru, tj. monitorowanie. Monitorowanie zostało przywrócone jako forma nadzoru pedagogicznego. Pozwala ona na systematyczne pozyskiwanie danych o funkcjonowaniu szkół i placówek. Wprowadzenie monitorowania jako formy nadzoru pedagogicznego spowoduje zmniejszenie liczby kontroli planowych, obecnie często realizowanych w celu zbadania jakiegoś problemu (na przykład w zakresie zatrudniania psychologów i pedagogów specjalnych).

Projektowane rozwiązania umożliwiają kuratorom oświaty opracowywanie planów nadzoru nie tylko odpowiednio do tematów kontroli planowych Ministra Edukacji, ale także w związku z wnioskami z nadzoru sprawowanego w poprzednich latach. Jest to związane z potrzebą zapewnienia kuratorom oświaty możliwości uwzględniania przez nich, przy opracowywaniu planu nadzoru pedagogicznego na kolejny rok szkolny, wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w poprzednim roku szkolnym. § 13 projektu rozporządzenia pozwoli kuratorom oświaty realizować kontrole planowe, nie tylko z wykorzystaniem arkuszy kontroli zatwierdzonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ale również w zakresie wybranym przez każdego kuratora oświaty, z uwzględnieniem wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w poprzednim roku szkolnym.

Wskazane jest, aby organy sprawujące nadzór pedagogiczny, opracowując plany nadzoru pedagogicznego na kolejny rok szkolny, zamieszczały w nich, oprócz tematów kontroli i liczby szkół lub placówek objętych kontrolą, również informacje o planowanych do realizacji działaniach w ramach innej formy nadzoru pedagogicznego – wspomagania.

Jednocześnie projekt rozporządzenia nie reguluje już zakresu danych gromadzonych na elektronicznej platformie nadzoru pedagogicznego oraz sposobu i zakresu dostępu do elektronicznej platformy nadzoru pedagogicznego, gdyż kwestie te, zgodnie z projektem ustawy, będą uregulowane w ustawie. W projekcie rozporządzenia w stosunku do obecnie obowiązującego rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego w zakresie:

- 1) wykazu stanowisk w kuratoriach oświaty oraz urzędach innych organów sprawujących nadzór pedagogiczny lub podporządkowanych im jednostkach, wymagających kwalifikacji pedagogicznych,
- 2) kwalifikacji niezbędne do sprawowania nadzoru pedagogicznego,
- 3) kwalifikacji osób, którym kuratorzy oświaty oraz inne organy sprawujące nadzór pedagogiczny lub podporządkowane im jednostki mogą zlecić prowadzenie badań i opracowanie ekspertyz służących ocenie efektywności działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkół i placówek

– nie wprowadzono zmian.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Każde z państw OECD/UE posiada własne, specyficzne rozwiązania regulujące zagadnienia związane ze sprawowaniem nadzoru nad szkołami i placówkami. W krajach Unii Europejskiej sposób sprawowania nadzoru pedagogicznego regulowany jest przepisami prawa krajowego.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Organy sprawujące nadzór pedagogiczny	22	-	Zmiany w sposobie sprawowania nadzoru pedagogicznego: - realizacja dodatkowej formy nadzoru pedagogicznego – monitorowania, - umożliwienie opracowywania własnych narzędzi nadzoru pedagogicznego służących realizacji kontroli planowych i monitorowania
Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe	22 029	Dane z systemu informacji oświatowej (SIO) według stanu na dzień 30 września 2024 r.	Zmiany w sposobie sprawowania nadzoru pedagogicznego: - realizacja dodatkowej formy nadzoru pedagogicznego – monitorowania
Placówki wychowania przedszkolnego	22 251		
Organy prowadzące szkoły i placówki – jednostki samorządu terytorialnego	2809		Uzyskiwanie dodatkowych informacji dotyczących szkół i placówek, pochodzących z monitorowania i wyników kontroli realizowanych w zakresie ustalonym przez
Organy prowadzące	8216		

szkoły i placówki oświatowe inne niż jednostka samorządu terytorialnego lub minister			kuratora

kuratori

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt rozporządzenia zostanie skierowany do zaopiniowania przez reprezentatywne organizacje związkowe w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 440), reprezentatywne organizacje pracodawców w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 2025 r. poz. 423) i partnerów społecznych, tj. przez:

- 1) Forum Związków Zawodowych;
- 2) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”;
- 3) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 4) Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego;
- 5) Związek Zawodowy Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”;
- 6) Związek Zawodowy „Rada Poradnictwa”;
- 7) Alians Ewangeliczny RP;
- 8) Centrum Edukacji Obywatelskiej;
- 9) Federację Inicjatyw Oświatowych;
- 10) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty;
- 11) Polską Radę Ekumeniczną;
- 12) Polski Związek Głuchych;
- 13) Polski Związek Niewidomych;
- 14) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligektualną;
- 15) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski;
- 16) Konferencję Lewiatan;
- 17) Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej;
- 18) Związek Pracodawców Business Centre Club;
- 19) Związek Przedsiębiorców i Pracodawców;
- 20) Związek Rzemiosła Polskiego;
- 21) Federację Przedsiębiorców Polskich;
- 22) Polskie Towarzystwo Gospodarcze;
- 23) Fundację Rzecznik Praw Rodziców;
- 24) Fundację SYNAPSIS.

Projekt rozporządzenia zostanie przesłany do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka.

Projekt rozporządzenia zostanie również skierowany do zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, Komisję Wspólną Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych oraz Radę Dialogu Społecznego.

Projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Edukacji, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677), oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Wyniki konsultacji publicznych i opiniowania zostaną omówione w raporcie z konsultacji publicznych i opiniowania.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

[illegible]

JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem	–	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	–	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	–	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	–	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Źródła finansowania	Wejście w życie rozporządzenia nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, w tym dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.											
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Brak											
7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwo domowe												
Skutki												
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)				
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2025 r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0				
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0				
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0				
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	-										
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	-										
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	-										
	osoby starsze oraz osoby niepełnosprawne	-										
Niemierzalne	-	-										
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń												
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu												
☒ nie dotyczy												

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).		☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy	
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:		☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.		☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy	
Komentarz: brak			
9. Wpływ na rynek pracy			
Nie dotyczy.			
10. Wpływ na pozostałe obszary			
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe		☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	
		☐ informatyzacja ☐ zdrowie	
Omówienie wpływu	Brak wpływu.		
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego			
Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 września 2026 r.			
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?			
Ze względu na charakter regulacji nie przewiduje się przeprowadzenia ewaluacji efektów projektu.			
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)			
Brak			

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA EDUKACJI¹⁾

z dnia

**zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i
publicznych przedszkoli**

Na podstawie art. 111 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. z 2023 r. poz. 2736 oraz z 2025 r. poz. 849) w § 17:

1) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Organ prowadzący szkołę lub przedszkole zatwierdza arkusz organizacji szkoły lub przedszkola w terminie do dnia 29 maja danego roku i przekazuje, w terminie 7 dni roboczych od dnia zatwierdzenia, organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny.”;

2) uchyla się ust. 10;

3) w ust. 11 pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1) opinia, o której mowa w ust. 7, jest wydawana w terminie 4 dni roboczych od dnia otrzymania zmian;

2) organ prowadzący szkołę lub przedszkole zatwierdza zmiany w terminie 7 dni roboczych od dnia ich otrzymania i przekazuje, w terminie 7 dni roboczych od dnia zatwierdzenia, organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny.”.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.

MINISTER EDUKACJI

¹⁾ Minister Edukacji kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji (Dz. U. poz. 2717).

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli, zwane dalej „projektem rozporządzenia”, jest wydawane na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 111 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...).

Nowelizacja rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. z 2023 r. poz. 2736 oraz z 2025 r. poz. 849) wynika ze zmian przewidzianych projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220), polegających na uchyleniu w art. 51 w ust. 1 pkt 1 i zmiany art. 110 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe. Zmiany polegają na rezygnacji z opiniowania arkuszy organizacji publicznych szkół i przedszkoli przez kuratora oświaty, pozostawiając przy tym wymóg zaopiniowania arkusza organizacji szkoły artystycznej przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny. Jednocześnie wprowadzone zmiany obligują organ prowadzący do przekazania zatwierdzonego arkusza organizacji organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny. Planuje się, że ww. zmiany przewidziane w ww. projekcie ustawy mają wchodzić w życie z dniem 1 stycznia 2026 r. Niezbędne jest więc dostosowanie przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli, w których określa się szczegółową organizację publicznych szkół i publicznych przedszkoli, w tym terminy opracowywania, opiniowania i zatwierdzania arkusza organizacji szkoły i przedszkola.

W związku z powyższym w projekcie rozporządzenia przewiduje się:

- 1) uchylenie przepisu określającego termin na wydanie opinii do arkusza organizacji przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny (§ 1 pkt 2 projektu rozporządzenia);
- 2) określenie terminu na przekazanie przez organ prowadzący szkołę lub przedszkole zatwierdzonego arkusza organizacji lub zatwierdzonych zmian do arkusza organizacji organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny (§ 1 pkt 1 i pkt 3 projektu rozporządzenia);
- 3) usunięcie odesłania do opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny w przepisach określających termin zatwierdzenia arkusza organizacji przez organ prowadzący szkołę lub przedszkole (§ pkt 1 projektu rozporządzenia) i termin wydania opinii w wypadku

wprowadzenia zmian do zatwierdzonego arkusza organizacji (§ 1 pkt 3 projektu rozporządzenia).

Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych wymagających notyfikacji w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie podlegał ocenie w zakresie oceny skutków regulacji w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408).

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Odnosząc się do § 12 pkt 1 w związku z § 132 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) należy stwierdzić, że projekt rozporządzenia uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.

Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Edukacji Narodowej Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pani Katarzyna Lubnauer – Sekretarz Stanu Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Alicja Kazała, radca w Departamencie Kształcenia Ogólnego, tel. (22) 34 74 125; e-mail: alicja.kazala@men.gov.pl	Data sporządzenia 9 października 2025 r. Źródło: Upoważnienie ustawowe – art. 111 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...) Nr w wykazie prac – ...

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Konieczność nowelizacji rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. z 2023 r. poz. 2736 oraz z 2025 r. poz. 849) wynika ze zmian przewidzianych projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220), polegających na uchyleniu pkt 12 w art. 51 w ust. 1 pkt 1 i zmiany art. 110 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe. Zmiany polegają na rezygnacji z opiniowania arkuszy organizacji publicznych szkół i przedszkoli przez kuratora oświaty, pozostawiając przy tym wymóg zaopiniowania arkusza organizacji szkoły artystycznej przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny. Jednocześnie wprowadzone zmiany obligują organ prowadzący do przekazania zatwierdzonego arkusza organizacji organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny. Planuje się, że ww. zmiany przewidziane w ww. projekcie ustawy mają wchodzić w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.

Niezbędne jest więc dostosowanie przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli, w których określa się szczegółową organizację publicznych szkół i publicznych przedszkoli, w tym terminy opracowywania, opiniowania i zatwierdzania arkusza organizacji szkoły i przedszkola.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji i oczekiwany efekt

W projekcie rozporządzenia przewiduje się:

- 1) uchylenie przepisu określającego termin na wydanie opinii do arkusza organizacji przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny;
- 2) określenie terminu na przekazanie przez organ prowadzący szkołę lub przedszkole zatwierdzonego arkusza organizacji lub zatwierdzonych zmian do arkusza organizacji organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny;
- 3) usunięcie odesłania do opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny w przepisach określających termin zatwierdzenia arkusza organizacji przez organ prowadzący szkołę lub przedszkole i termin wydania opinii w wypadku wprowadzenia zmian do zatwierdzonego arkusza organizacji.

Projektowane zmiany zmniejszą liczbę zadań administracyjnych przypisanych kuratorowi oświaty, co powinno pozwolić skoncentrować się temu organowi na działaniach bezpośrednio wpływających na poprawę jakości edukacji.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Brak bezpośredniego odniesienia w przepisach innych krajów do tak specyficznych kwestii, jak opiniowanie arkusza organizacji szkoły lub przedszkola. Każdy kraj przyjmuje własne rozwiązania w tym zakresie.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Organy prowadzące szkoły i placówki – jednostki samorządu terytorialnego	2809	Dane z systemu informacji oświatowej (SIO) według stanu na dzień 30 września 2024 r.	Nałożenie obowiązku przekazywania zatwierdzonego arkusza organizacji szkoły lub przedszkola i zatwierdzonych zmian do arkusza organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny.
Kuratorzy oświaty	16	Dane własne Ministerstwa Edukacji Narodowej	Zmniejszenie liczby zadań administracyjnych.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt rozporządzenia zostanie skierowany do zaopiniowania przez reprezentatywne organizacje związkowe w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 440), reprezentatywne organizacje pracodawców w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 2025 r. poz. 423) i partnerów społecznych, tj. przez:

- 1) Forum Związków Zawodowych;
- 2) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”;
- 3) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 4) Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego;
- 5) Związek Zawodowy Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”;
- 6) Związek Zawodowy „Rada Poradnictwa”;
- 7) Alians Ewangeliczny RP;
- 8) Centrum Edukacji Obywatelskiej;
- 9) Federację Inicjatyw Oświatowych;
- 10) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty;
- 11) Polską Radę Ekumeniczną;
- 12) Polski Związek Głuchych;
- 13) Polski Związek Niewidomych;
- 14) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intellektualną;
- 15) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski;
- 16) Konferencję Lewiatan;
- 17) Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej;
- 18) Związek Pracodawców Business Centre Club;
- 19) Związek Przedsiębiorców i Pracodawców;
- 20) Związek Rzemiosła Polskiego;
- 21) Federację Przedsiębiorców Polskich;
- 22) Polskie Towarzystwo Gospodarcze;
- 23) Fundację Rzecznik Praw Rodziców;
- 24) Fundację SYNAPSIS.

Projekt rozporządzenia zostanie przesłany do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka.

Projekt rozporządzenia zostanie również skierowany do zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, Komisję Wspólną Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych oraz Radę Dialogu Społecznego.

Projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Edukacji, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677), oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Wyniki konsultacji publicznych i opiniowania zostaną omówione w raporcie z konsultacji publicznych i opiniowania.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

[illegible]

pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Źródła finansowania	Wejście w życie rozporządzenia nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, w tym dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.											
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Brak											
7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwo domowe												
Skutki												
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)				
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2025 r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0	0			
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0	0			
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0	0			
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	-										
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	-										
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	-										
	osoby starsze oraz osoby niepełnosprawne	-										
Niemierzalne	-	-										
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe. Nie będzie miało również wpływu na sytuację osób niepełnosprawnych i osób starszych.											
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu												
☐ nie dotyczy												
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).					☐ tak ☒ nie ☒ nie dotyczy							
☒ zmniejszenie liczby dokumentów ☒ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:					☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:							

Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.		☐ tak ☒ nie X nie dotyczy
Komentarz: Projektowane zmiany przyczynią się do ograniczenia zadań administracyjnych przypisanych kuratorowi oświaty oraz znacząco zmniejszą liczbę wytwarzanych przez ten organ dokumentów.		
9. Wpływ na rynek pracy		
Nie dotyczy.		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Brak wpływu.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Ze względu na charakter regulacji nie przewiduje się przeprowadzenia ewaluacji efektów projektu.		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		
Brak		

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO ¹⁾

z dnia

w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i placówek artystycznych

Na podstawie art. 113 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Nazwa publicznej szkoły artystycznej, zwanej dalej „szkołą”, zawiera:

- 1) określenie typu szkoły;
- 2) imię szkoły, jeżeli imię takie nadano;
- 3) nazwę miejscowości, w której siedzibę ma szkoła.

2. Nazwa szkoły może również zawierać:

- 1) określenie „publiczna” albo:
 - a) określenie „państwowa” – w przypadku szkoły prowadzonej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego albo jednostkę samorządu terytorialnego, albo
 - b) określenie „samorządowa” – w przypadku szkoły prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego;
- 2) określenie organu prowadzącego szkołę – w przypadku szkoły prowadzonej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną;
- 3) ustalony przez organ prowadzący szkołę, odrębnie dla danego typu szkoły, numer porządkowy szkoły, wyrażony cyfrą arabską, jeżeli w danej miejscowości jest więcej niż jedna szkoła danego typu;
- 4) określenie „Policealne Studium” – w przypadku szkoły policealnej.

3. Nazwa szkoły jest używana w pełnym brzmieniu. Na pieczęciach i sztandarze szkoły może być używany skrót nazwy.

4. Nazwa szkoły wchodzącej w skład zespołu szkół zawiera nazwę zespołu.

¹⁾ Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego kieruje działem administracji rządowej – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2025 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. U. poz. 996).

5. Nazwa zespołu szkoły muzycznej I stopnia i szkoły muzycznej II stopnia oraz zespołu ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia i ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia może zawierać odpowiednio określenie „Szkoła Muzyczna I i II stopnia” albo „Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I i II stopnia”.

6. Do nazwy zespołu szkół przepisy ust. 1 pkt 2 i 3, ust. 2 pkt 3 i ust. 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. 1. Nazwa publicznej placówki artystycznej, zwanej dalej „placówką”, zawiera:

- 1) określenie „ognisko” wraz z określeniem specjalności kształcenia albo określeniem „artystyczne”;
- 2) imię placówki, jeżeli imię takie nadano;
- 3) nazwę miejscowości, w której siedzibę ma placówka.

2. Do nazwy placówki przepisy § 1 ust. 2 pkt 1–3 oraz ust. 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

§ 3. 1. Szkole imię nadaje organ prowadzący szkołę na wniosek rady szkoły, a w przypadku nieutworzenia rady szkoły – na wspólny wniosek rady pedagogicznej, rady rodziców i samorządu uczniowskiego.

2. W szkole, w której nie tworzy się rady rodziców, imię nadaje organ prowadzący szkołę na wspólny wniosek rady pedagogicznej i samorządu uczniowskiego.

3. Zespołowi szkół imię nadaje organ prowadzący szkoły wchodzące w skład zespołu szkół na wspólny wniosek rad szkół wchodzących w skład zespołu, a w przypadku nieutworzenia rady szkoły:

- 1) w co najmniej jednej szkole wchodzącej w skład zespołu szkół – na wspólny wniosek rad pedagogicznych, rad rodziców i samorządów uczniowskich szkół, w których nie powołano rady szkoły, wchodzących w skład zespołu szkół oraz rad szkół pozostałych szkół wchodzących w skład zespołu szkół;
- 2) we wszystkich szkołach wchodzących w skład zespołu szkół – na wspólny wniosek rad pedagogicznych, rad rodziców i samorządów uczniowskich szkół wchodzących w skład zespołu szkół.

4. Do nadania imienia zespołowi szkół przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

5. Wniosek, o którym mowa w ust. 1 albo 3, zawiera uzasadnienie wyboru imienia oraz określa plan działań odpowiednio szkoły albo szkół wchodzących w skład zespołu szkół związanych z nadaniem imienia odpowiednio szkole albo zespołowi szkół i przewidywany termin uroczystości.

6. Organ prowadzący odpowiednio szkołę albo zespół szkół rozpatruje wniosek, o którym mowa w ust. 1 albo 3, w terminie 60 dni od dnia złożenia wniosku.

7. Placówce imię nadaje organ prowadzący placówkę na wniosek rady pedagogicznej. Przepisy ust. 5 i 6 stosuje się odpowiednio.

8. Do zmiany imienia odpowiednio szkoły, zespołu lub placówki albo uchylecia jego nadania przepisy ust. 1–7 stosuje się odpowiednio.

§ 4. 1. W szkole mogą być tworzone sekcje, zespoły przedmiotowe lub problemowo-zadaniowe, w których skład wchodzi nauczyciele.

2. Sekcja może być utworzona w szkole, w której jest zatrudnionych co najmniej 6 nauczycieli prowadzących te same lub pokrewne zajęcia edukacyjne artystyczne.

3. Zadaniem sekcji jest współpraca nauczycieli w szczególności w zakresie:

- 1) tworzenia i realizacji programu nauczania danych zajęć edukacyjnych artystycznych;
- 2) udoskonalania metodyki nauczania danych zajęć edukacyjnych artystycznych;
- 3) organizacji doskonalenia zawodowego nauczycieli wchodzących w skład sekcji.

4. Pracą sekcji kieruje kierownik sekcji. Do zadań kierownika sekcji należy:

- 1) organizowanie pracy sekcji;
- 2) przygotowanie planu pracy sekcji;
- 3) współpraca z dyrektorem lub wicedyrektorem szkoły w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego w stosunku do nauczycieli wchodzących w skład danej sekcji.

5. W uzasadnionych przypadkach w szkole, z wyjątkiem szkoły realizującej kształcenie artystyczne w zawodzie muzyk, może być utworzona sekcja, w której skład wchodzi wszyscy nauczyciele zajęć edukacyjnych artystycznych.

6. Zespół przedmiotowy może być utworzony w szkole realizującej kształcenie ogólne w celu współpracy nauczycieli tych samych lub pokrewnych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących. W skład zespołu przedmiotowego wchodzi nauczyciele danych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.

7. Zespół problemowo-zadaniowy może być utworzony w celu rozwiązania określonego problemu lub realizacji określonego zadania o charakterze dydaktycznym, wychowawczym lub organizacyjnym albo w celu koordynacji współpracy w zakresie dydaktyczno-wychowawczym nauczycieli danego oddziału lub grupy uczniów.

8. Pracę zespołu przedmiotowego lub problemowo-zadaniowego koordynuje przewodniczący zespołu powoływany przez dyrektora szkoły. Przepisy ust. 4 pkt 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

§ 5. 1. Stanowisko wicedyrektora tworzy się w szkole realizującej kształcenie ogólne lub w której realizuje się tygodniowo co najmniej 400 godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

2. Stanowisko drugiego wicedyrektora tworzy się w szkole, w której realizuje się tygodniowo co najmniej 800 godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

3. W szkole, w której utworzono sekcję, tworzy się stanowisko kierownika sekcji. Stanowisko kierownika sekcji jest stanowiskiem kierowniczym w szkole.

4. Dyrektor szkoły może, w ramach posiadanych środków finansowych, za zgodą organu prowadzącego szkołę, utworzyć:

- 1) dodatkowe stanowisko albo stanowiska wicedyrektora;
- 2) stanowisko wicedyrektora – w przypadku szkoły innej niż wymieniona w ust. 1;
- 3) stanowisko kierownika internatu – w przypadku szkoły, w której utworzono internat.

§ 6. 1. W placówce w ramach każdej specjalności kształcenia tworzy się dział dziecięcy i dział młodzieżowy. Dział dziecięcy i dział młodzieżowy tworzą grupy uczniów utworzone przez dyrektora placówki realizujące ramowy plan nauczania placówki określony odpowiednio dla działu dziecięcego albo działu młodzieżowego.

2. W placówce może być utworzony przez dyrektora placówki zespół problemowo-zadaniowy. Pracę zespołu koordynuje przewodniczący zespołu powoływany przez dyrektora placówki. Przepisy § 4 ust. 4 pkt 1 i 2 oraz ust. 7 stosuje się odpowiednio.

§ 7. 1. Stanowisko wicedyrektora może być utworzone w placówce, w której realizuje się tygodniowo co najmniej 400 godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

2. Dyrektor placówki innej niż wymieniona w ust. 1 może, w ramach posiadanych środków finansowych, za zgodą organu prowadzącego placówkę, utworzyć stanowisko wicedyrektora.

§ 8. 1. W szkole obowiązkowe zajęcia edukacyjne:

- 1) ogólnokształcące – są organizowane w systemie klasowo-lekcyjnym w oddziale, grupie oddziałowej, grupie międzyoddziałowej, grupie międzyklasowej lub grupie międzyszkolnej,
- 2) artystyczne – są organizowane w formie indywidualnej lub grupowej, w tym w systemie klasowo-lekcyjnym w oddziale, grupie oddziałowej, grupie międzyoddziałowej, grupie międzyklasowej lub grupie międzyszkolnej

– zgodnie z zasadami określonymi w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „ustawą”.

2. Zajęcia edukacyjne mogą być prowadzone w szkole także w formie plenerów artystycznych, obozów naukowych lub artystycznych, realizacji spektakli, przedstawień, koncertów i wystaw.

3. Szkoła może prowadzić wybrane zajęcia edukacyjne artystyczne na terenie innych jednostek organizacyjnych, w szczególności instytucji kultury, uczelni i u pracodawców, na podstawie umowy zawartej między szkołą a daną jednostką.

4. W placówce obowiązkowe zajęcia edukacyjne artystyczne są organizowane w formie indywidualnej lub grupowej. Przepisy ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 9. 1. Szkoła organizuje udział uczniów w formach badania jakości kształcenia artystycznego, o których mowa w art. 53 ust. 1b ustawy, przeprowadzanego przez specjalistyczną jednostkę nadzoru, o której mowa w art. 53 ust. 1 ustawy.

2. Szkoła lub placówka może organizować uczniom udział w wydarzeniach artystycznych zgodnie ze specyfiką kształcenia artystycznego, w szczególności w koncertach, wystawach i festiwalach.

3. Udział w formach badania jakości kształcenia artystycznego, o których mowa w ust. 1, i w wydarzeniach artystycznych, o których mowa w ust. 2, szkoła lub placówka może organizować także w czasie dni wolnych od zajęć dydaktyczno-wychowawczych, z wyjątkiem ferii szkolnych.

§ 10. 1. Liczba uczniów w oddziale szkoły realizującej kształcenie ogólne w zakresie klas I–III szkoły podstawowej wynosi nie więcej niż 25.

2. Na zajęciach świetlicowych pod opieką jednego nauczyciela może pozostawać nie więcej niż 25 uczniów.

§ 11. 1. Godzina lekcyjna trwa 45 minut. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się prowadzenie zajęć edukacyjnych w czasie nie krótszym niż 15 i nie dłuższym niż 60 minut, zachowując ogólny tygodniowy czas trwania zajęć edukacyjnych ustalony w tygodniowym rozkładzie zajęć.

2. Czas trwania poszczególnych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących w szkole realizującej kształcenie ogólne w zakresie klas I–III szkoły podstawowej ustala nauczyciel prowadzący te zajęcia, zachowując ogólny tygodniowy czas trwania zajęć ustalony w tygodniowym rozkładzie zajęć.

3. Godzina zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych trwa 60 minut.

4. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się prowadzenie zajęć, o których mowa w ust. 3, w czasie krótszym niż 60 minut, zachowując ustalony dla ucznia łączny czas tych zajęć w okresie tygodniowym.

§ 12. 1. Internat zapewnia opiekę i wychowanie uczniom szkół uczącym się poza miejscem stałego zamieszkania. Internat jest integralną częścią szkoły.

2. Do zadań internatu należy:

- 1) zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu;
- 2) zapewnienie uczniom warunków do nauki, w tym pomocy w nauce;
- 3) wspieranie rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów;
- 4) wspieranie w rozwiązywaniu problemów uczniów;
- 5) tworzenie uczniom warunków do uczestnictwa w kulturze, sporcie i turystyce oraz organizowanie ich czasu wolnego;
- 6) uczenie uczniów samodzielności, tolerancji oraz wyrabianie w nich poczucia odpowiedzialności.

3. Internat zapewnia uczniom:

- 1) zakwaterowanie i całodobową opiekę;
- 2) możliwość korzystania z wyżywienia;
- 3) właściwe warunki sanitarno-higieniczne;
- 4) miejsce do nauki, w tym pomieszczenie do indywidualnej nauki;
- 5) pokój dla chorych;
- 6) miejsce do samodzielnego przygotowywania posiłków.

4. Internat realizuje zadania, w tym wychowawcze i profilaktyczne, we współpracy z rodzicami ucznia, wychowawcą klasy, nauczycielami oraz poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym specjalistycznymi.

5. Liczba uczniów w grupie wychowawczej w internacie wynosi nie więcej niż 30 uczniów realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej oraz nie więcej niż 35 uczniów realizujących kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego.

6. Godzina zajęć opiekuńczych i wychowawczych w internacie trwa 60 minut.

7. Tygodniowy wymiar zajęć opiekuńczych i wychowawczych z jedną grupą wychowawczą wynosi:

- 1) w przypadku grupy wychowawczej składającej się z uczniów realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej – co najmniej 70 godzin;

2) w przypadku grupy wychowawczej składającej się z uczniów realizujących kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego – co najmniej 49 godzin.

8. Grupą wychowawczą w internacie opiekuje się wychowawca grupy wychowawczej.

9. Za zgodą organu prowadzącego szkołę, w celu zapewnienia opieki w porze nocnej, w internacie można zatrudnić wychowawcę – opiekuna nocnego.

10. Internat prowadzi działalność przez cały rok szkolny, z wyjątkiem ferii letnich i zimowych oraz wiosennej i zimowej przerwy świątecznej.

11. Za zgodą organu prowadzącego szkołę internat może prowadzić działalność w czasie ferii letnich i zimowych oraz wiosennej i zimowej przerwy świątecznej, zapewniając uczniom zajęcia opiekuńcze i wychowawcze.

§ 13. 1. Arkusz organizacji szkoły realizującej kształcenie ogólne zawiera w szczególności informacje dotyczące:

- 1) liczby klas z wyodrębnieniem liczby uczniów kształcących się w danej specjalności lub specjalizacji, a w przypadku ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia – także z wyodrębnieniem liczby uczniów kształcących się w zakresie gry na poszczególnych instrumentach głównych oraz w zakresie przedmiotu głównego – rytmiki;
- 2) liczby oddziałów i grup w poszczególnych klasach;
- 3) liczby uczniów w poszczególnych oddziałach;
- 4) liczby uczniów w poszczególnych grupach;
- 5) w poszczególnych oddziałach:
 - a) tygodniowego wymiaru godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących i artystycznych, z wyjątkiem zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881, 1019 i ...), zwanej dalej „ustawą o systemie oświaty”, w tym godzin zajęć prowadzonych w grupach,
 - b) tygodniowego wymiaru godzin zajęć: religii, etyki i wychowania do życia w rodzinie,
 - c) tygodniowego wymiaru godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych,
 - d) tygodniowego wymiaru i przeznaczenia godzin do dyspozycji dyrektora szkoły,
 - e) wymiaru i przeznaczenia godzin, które organ prowadzący szkołę może dodatkowo przyznać w danym roku szkolnym na zwiększenie liczby godzin wybranych obowiązkowych zajęć edukacyjnych,

- f) wymiaru obowiązkowych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy o systemie oświaty;
- 6) liczby pracowników ogółem;
- 7) imienia, nazwiska, stopnia awansu zawodowego, stażu pracy i kwalifikacji poszczególnych nauczycieli, rodzaju prowadzonych przez nich zajęć i liczby godzin tych zajęć w poszczególnych klasach, z wyodrębnieniem nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze;
- 8) liczby nauczycieli, o których mowa w art. 9d ust. 8 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986, z późn. zm.²⁾), zwanej dalej „ustawą – Karta Nauczyciela”;
- 9) liczby nauczycieli, z wyszczególnieniem liczby nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze;
- 10) liczby pracowników administracji i obsługi, z wyszczególnieniem liczby pracowników zajmujących stanowiska kierownicze, oraz liczby etatów przeliczeniowych;
- 11) liczby godzin zajęć finansowanych ze środków przydzielonych przez organ prowadzący szkołę, w tym liczby godzin:
 - a) zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych,
 - b) zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych,
 - c) zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
 - d) innych zajęć wspomagających proces kształcenia, realizowanych w szczególności przez pedagoga, psychologa, logopedę i innych nauczycieli,
 - e) zajęć opiekuńczo-wychowawczych w świetlicy,
 - f) zajęć opiekuńczo-wychowawczych w internacie,
 - g) zajęć, o których mowa w art. 109 ust. 4 ustawy,
 - h) ponadwymiarowych;
- 12) szczegółowego harmonogramu zajęć realizowanych w formie innej niż lekcyjno-klasowa, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a ustawy, w tym liczby tygodni pracy dydaktycznej.

2. Arkusz organizacji szkoły realizującej wyłącznie kształcenie artystyczne zawiera w szczególności informacje dotyczące:

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 1871 oraz z 2025 r. poz. 620, 1019, 1160, 1188, 1189 i

- 1) liczby klas z wyodrębnieniem liczby uczniów kształcących się w realizowanych przez szkołę cyklach kształcenia w danej specjalności lub specjalizacji, a w przypadku szkoły muzycznej I stopnia – także z wyodrębnieniem liczby uczniów kształcących się w zakresie gry na poszczególnych instrumentach głównych, z wyszczególnieniem:
 - a) tygodniowego wymiaru godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, z wyjątkiem zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy o systemie oświaty, w tym godzin zajęć realizowanych w grupach,
 - b) tygodniowego wymiaru i przeznaczenia godzin do dyspozycji dyrektora szkoły,
 - c) wymiaru i przeznaczenia godzin, które organ prowadzący szkołę może dodatkowo przyznać w danym roku szkolnym na zwiększenie liczby godzin wybranych obowiązkowych zajęć edukacyjnych,
 - d) wymiaru obowiązkowych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 44zd ust. 2a ustawy o systemie oświaty;
- 2) liczby grup w poszczególnych klasach;
- 3) liczby uczniów w poszczególnych grupach;
- 4) liczby pracowników ogółem;
- 5) imienia, nazwiska, stopnia awansu zawodowego, stażu pracy i kwalifikacji poszczególnych nauczycieli, rodzaju prowadzonych przez nich zajęć i liczby godzin tych zajęć w poszczególnych klasach, z wyodrębnieniem nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze;
- 6) liczby nauczycieli, o których mowa w art. 9d ust. 8 ustawy – Karta Nauczyciela;
- 7) liczby nauczycieli, z wyszczególnieniem liczby nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze;
- 8) liczby pracowników administracji i obsługi, z wyszczególnieniem liczby pracowników zajmujących stanowiska kierownicze, oraz liczby etatów przeliczeniowych;
- 9) liczby godzin zajęć finansowanych ze środków przydzielonych przez organ prowadzący szkołę, w tym liczby godzin:
 - a) zajęć dydaktycznych i opiekuńczych,
 - b) zajęć opiekuńczo-wychowawczych w świetlicy, w przypadku prowadzenia przez szkołę świetlicy,
 - c) zajęć opiekuńczo-wychowawczych w internacie,
 - d) zajęć, o których mowa w art. 109 ust. 4 ustawy,
 - e) ponadwymiarowych;

- 10) szczegółowego harmonogramu zajęć realizowanych w formie innej niż lekcyjno-klasowa, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a ustawy, w tym liczby tygodni pracy dydaktycznej.

3. Arkusz organizacji placówki zawiera w szczególności informacje dotyczące:

- 1) prowadzonych specjalności kształcenia z wyszczególnieniem:
 - a) tygodniowego wymiaru godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, w tym godzin zajęć realizowanych w grupach,
 - b) liczby i rodzajów zajęć indywidualnych, zespołów albo fakultetów artystycznych;
- 2) liczby grup;
- 3) liczby uczniów w poszczególnych grupach;
- 4) liczby pracowników ogółem;
- 5) imienia, nazwiska, stopnia awansu zawodowego, stażu pracy i kwalifikacji poszczególnych nauczycieli, rodzaju prowadzonych przez nich zajęć i liczby godzin tych zajęć, z wyodrębnieniem nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze;
- 6) liczby nauczycieli, o których mowa w art. 9d ust. 8 ustawy – Karta Nauczyciela;
- 7) liczby nauczycieli, z wyszczególnieniem liczby nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze;
- 8) liczby pracowników administracji i obsługi, z wyszczególnieniem liczby pracowników zajmujących stanowiska kierownicze, oraz liczby etatów przeliczeniowych;
- 9) liczby godzin zajęć finansowanych ze środków przydzielonych przez organ prowadzący placówkę, w tym liczby godzin:
 - a) zajęć dydaktycznych i opiekuńczych,
 - b) ponadwymiarowych;
- 10) szczegółowego harmonogramu zajęć realizowanych w formie innej niż lekcyjno-klasowa, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1a ustawy, w tym liczby tygodni pracy dydaktycznej.

4. Dyrektor szkoły opracowuje i przekazuje arkusz organizacji szkoły zaopiniowany przez zakładowe organizacje związkowe, o których mowa w art. 110 ust. 2 ustawy, organowi prowadzącemu szkołę, w terminie do dnia 10 lipca danego roku.

5. Zakładowe organizacje związkowe, o których mowa w art. 110 ust. 2 ustawy, wydają opinie i przekazują je dyrektorowi szkoły w terminie 10 dni roboczych od dnia otrzymania przez nie arkusza organizacji szkoły.

6. Organ prowadzący szkołę, po uzyskaniu opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny, zatwierdza arkusz organizacji szkoły w terminie do dnia 31 lipca danego roku.

7. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny wydaje opinię, o której mowa w ust. 6, i przekazuje ją organowi prowadzącemu szkołę w terminie 10 dni roboczych od dnia otrzymania przez ten organ arkusza organizacji szkoły.

8. W przypadku wprowadzenia do dnia 30 września zmian do zatwierdzonego arkusza organizacji szkoły:

- 1) opinie, o których mowa w ust. 5, są wydawane w terminie 4 dni roboczych od dnia otrzymania przez zakładowe organizacje związkowe informacji o dokonanych zmianach;
- 2) opinia, o której mowa w ust. 6, jest wydawana w terminie 7 dni roboczych od dnia otrzymania przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny informacji o dokonanych zmianach;
- 3) organ prowadzący szkołę zatwierdza zmiany w terminie 7 dni roboczych od dnia otrzymania opinii, o których mowa w ust. 5 i 6.

9. W przypadku wprowadzenia zmian do zatwierdzonego arkusza organizacji szkoły po dniu 30 września, organ prowadzący szkołę zatwierdza te zmiany w terminie 7 dni roboczych od dnia ich otrzymania.

10. Dyrektor placówki opracowuje i przekazuje arkusz organizacji placówki organowi prowadzącemu placówkę w terminie do dnia 10 lipca danego roku. Organ prowadzący placówkę zatwierdza arkusz organizacji placówki w terminie do dnia 31 lipca danego roku.

§ 14. 1. Zajęcia dydaktyczno-wychowawcze w szkołach są realizowane przez 5 dni w tygodniu.

2. Dyrektor szkoły może, po zasięgnięciu opinii rady szkoły, jeżeli została utworzona, rady pedagogicznej i rady rodziców, zdecydować, że zajęcia edukacyjne artystyczne są realizowane przez 6 dni w tygodniu, jeżeli poprawi to warunki kształcenia w szkole i efektywność prowadzonych zajęć.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, dyrektor szkoły powiadamia:

- 1) przed rozpoczęciem ferii letnich organ prowadzący szkołę, uczniów i ich rodziców o organizacji tygodnia pracy w następnym roku szkolnym;
- 2) przed rozpoczęciem przerwy międzysemestralnej organ prowadzący szkołę i uczniów o organizacji tygodnia pracy w następnym semestrze – w przypadku policealnej szkoły muzycznej i policealnej szkoły plastycznej.

4. W szkołach w dni wolne od zajęć mogą być organizowane zajęcia wychowawczo-opiekuńcze, imprezy artystyczne i inne służące upowszechnianiu kultury.

5. Zajęcia dydaktyczno-wychowawcze w placówkach są prowadzone przez ... dni w tygodniu. Do placówki przepisy ust. 2, ust. 3 pkt 2 i ust. 4 stosuje się odpowiednio.

§ 15. Do dnia 31 sierpnia 2027 r. organy prowadzące zespół szkół dostosują do przepisów rozporządzenia nazwę zespołu szkół.

§ 16. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2026 r.

**MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

UZASADNIENIE

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i placówek artystycznych jest wydawane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 113 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...), które stanowi, że minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółową organizację publicznych szkół i placówek artystycznych, uwzględniając prawidłową realizację celów i zadań szkół i placówek artystycznych, w tym:

- 1) elementy tworzące nazwę szkoły i placówki artystycznej;
- 2) tryb nadawania imienia szkole artystycznej, placówce artystycznej i zespołowi szkół artystycznych;
- 3) warunki i sposób używania nazwy szkoły i placówki artystycznej, w tym szkoły wchodzącej w skład zespołu szkół, na pieczęciach, tablicy urzędowej i sztandarze;
- 4) warunki tworzenia stanowiska wicedyrektora i innych stanowisk kierowniczych w szkole i placówce artystycznej;
- 5) liczbę uczniów w oddziale szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie klas I-III szkoły podstawowej oraz liczbę uczniów pod opieką nauczyciela wychowawcy w świetlicy;
- 6) formy organizacji obowiązkowych zajęć edukacyjnych;
- 7) zadania internatu, organizację pracy w internacie ze szczególnym uwzględnieniem form organizacyjnych pracy z wychowankami, liczbę uczniów w grupie wychowawczej, warunki korzystania z internatu, tygodniowy wymiar zajęć opiekuńczych i wychowawczych w internacie z jedną grupą wychowawczą;
- 8) zakres informacji, jakie w szczególności powinny być zawarte w arkuszu organizacji szkoły i placówki artystycznej oraz terminy jego opracowywania i zatwierdzania;
- 9) organizację tygodnia pracy szkoły artystycznej, w tym przypadki, w których kształcenie w formie dziennej może odbywać się przez 6 dni w tygodniu.

Z uwagi na zmianę upoważnienia ustawowego, wprowadzaną ustawą z dnia 2025 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2025 r. poz. ...)zwaną dalej „ustawą zmieniającą”, a dotyczącą umożliwienia określania trybu nadawania

imienia zespołowi szkół artystycznych, jak również wobec wprowadzenia ustawą zmieniającą kategorii obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania, niezbędne jest wydanie nowego rozporządzenia na podstawie powyższego upoważnienia. Dotychczas na podstawie art. 113 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe zostało wydane rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 sierpnia 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i placówek artystycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1193 oraz z 2025 r. poz. 671), zwane dalej „rozporządzeniem z dnia 22 sierpnia 2019 r.”.

Projektowane rozporządzenie co do zasady zawiera te same regulacje, co rozporządzenie z dnia 22 sierpnia 2019 r., uzupełnione o nowe uregulowania, związane z wejściem w życie ustawy zmieniającej. Poniżej opisuje się regulacje nowe wobec brzmienia rozporządzenia z dnia 22 sierpnia 2019 r.

W § 3 projektowanego rozporządzenia w nowym ust. 3 określa się warunki nadania imienia zespołowi szkół artystycznych. Podobnie jak w przypadku szkoły artystycznej niewchodzącej w skład zespołu, imię będzie nadawać organ prowadzący szkoły artystyczne, w tym przypadku wchodzące w skład tego zespołu. Ponieważ pojedynczej dla szkoły artystycznej wnioskodawcą w zakresie nadania imienia jest rada szkoły, w przypadku nadawania imienia zespołowi szkół, proces nadania imienia powinien zainicjować wspólny wniosek rad szkół wchodzących w skład zespołu. Jeżeli w szkole artystycznej nie działa rada szkoły, zgodnie z dotychczasowymi przepisami wniosek był składany wspólnie przez radę pedagogiczną, radę rodziców (jeżeli funkcjonuje w szkole) oraz samorząd uczniowski. Tę regulację zachowuje się dla przypadku, gdy w skład zespołu szkół wchodzi szkoła lub szkoły artystyczne, w których nie utworzono rady szkoły. Zatem jeżeli co najmniej jedna szkoła artystyczna wchodząca w skład zespołu posiada radę szkoły, wspólny wniosek o nadanie imienia składa ta rada oraz rada pedagogiczna, rada rodziców (jeżeli funkcjonuje w szkole) i samorząd uczniowski pozostałych szkół; jeżeli w żadnej ze szkół, które wchodzi w skład zespołu, nie funkcjonuje rada szkoły, składa się wspólny wniosek wszystkich rad pedagogicznych, rad rodziców (jeżeli funkcjonują) i samorządów uczniowskich wszystkich szkół artystycznych wchodzących w skład zespołu. Dodawany ust. 4 ma charakter porządkujący; stanowi on o odpowiednim stosowaniu do zespołu szkół artystycznych ust. 2, w którym stanowi się, że w szkole artystycznej, w której nie tworzy się rady rodziców, imię nadaje organ prowadzący szkołę na wspólny wniosek rady pedagogicznej i samorządu uczniowskiego. W skorygowanym względem rozporządzenia z dnia 22 sierpnia 2019 r. ust. 8, który dotąd nie dotyczył zespołu szkół artystycznych, stwierdza

się, że do zmiany imienia odpowiednio szkoły artystycznej, zespołu szkół artystycznych lub placówki artystycznej albo uchylecia jego nadania przepisy § 3 ust. 1-7 stosuje się odpowiednio.

W § 13 ust. 1 i 2 projektowanego rozporządzenia, dotyczącym zawartości arkuszy organizacji szkoły artystycznej, uwzględnia się prowadzenie w szkole artystycznej obowiązkowych zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania. Ponieważ wymiar tych zajęć nie jest określony ramowym planem nauczania, jak również może być zmienny, nie określa się go w zakresie tygodniowym, tylko uogólnionym w ramach poszczególnych oddziałów szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne i kształcenie artystyczne (§ 13 ust. 1 pkt 5 lit. f) albo klas szkoły artystycznej realizującej wyłącznie kształcenia artystyczne (§ 13 ust. 2 pkt 1 lit. d).

W porównaniu z rozporządzeniem z dnia 22 sierpnia 2019 r. w projektowanym rozporządzeniu upraszcza się również przepis § 5 ust. 4 pkt 2, znosząc odesłania do ust. 2 i 3 jako zbędne.

Pozostałe przepisy rozporządzenia z dnia 22 sierpnia 2019 r. pozostawia się bez zmian, aktualizując jedynie ich numerację, gdzie to jest potrzebne.

Projekt rozporządzenia, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248 oraz z 2024 r. poz. 1535) oraz z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408), zostanie udostępniony na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny”.

W trybie § 32 ust. 2 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów projekt rozporządzenia zostanie przedłożony koordynatorowi OSR w celu przedstawienia stanowiska.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projektowane rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Odnosząc się do § 12 pkt 1 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) należy stwierdzić, że rozporządzenie uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.

7Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i placówek artystycznych Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – wiodące Ministerstwo Edukacji Narodowej - współpracujące Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pan Sławomir Rogowski, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Pani Agnieszka Hejduk-Domańska, Dyrektor Departamentu Szkolnictwa Artystycznego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ahejduk@kultura.gov.pl	Data sporządzenia 07.10.2025 r. Źródło: Decyzja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, na podstawie art. 113 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160 i ...) Nr w Wykazie prac legislacyjnych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotyczącym projektów rozporządzeń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – .

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Wykonanie nowego upoważnienia ustawowego zawartego w art. 113 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe: umożliwienie nadawania imienia zespołom szkół artystycznych oraz uwzględnienie w arkuszach organizacji szkół artystycznych zajęć edukacyjnych artystycznych, dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Rozporządzenie określi szczegółową organizację publicznych szkół i placówek artystycznych, uwzględniając prawidłową realizację celów i zadań szkół i placówek artystycznych, w tym w ramach nowych regulacji, określi sposób nadawania imienia zespołom szkół artystycznych, a także gremia uprawnione do wnioskowania w tej sprawie, jak również uwzględni w arkuszach organizacji szkół artystycznych prowadzenie zajęć edukacyjnych artystycznych dla których nie określa się celów kształcenia i efektów nauczania.

Efektem będzie dostosowanie stanu prawnego do przepisów ustawy z dnia o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Problem stanowi domenę prawa krajowego.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Szkoły artystyczne publiczne oraz niepubliczne o uprawnieniach publicznej szkoły artystycznej	735 szkół	RSPO – stan na dzień 03.10.2025 r.	Organizacja szkół artystycznych i placówek artystycznych według przepisów wprowadzonych projektowanym rozporządzeniem.
Placówki artystyczne	52 placówki		
Zespoły szkół artystycznych nieposiadające imienia	Nie do określenia z uwagi na możliwość zakładania nowych zespołów szkół artystycznych w przyszłości	-	Możliwość nadawania imienia zespołom szkół artystycznych na zasadach określonych w projektowanym rozporządzeniu.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt zostanie skierowany do zaopiniowania przez następujące podmioty i partnerów społecznych:

- 1) Radę do Spraw Szkolnictwa Artystycznego;
- 2) Polską Radę Muzyczną;
- 3) Społeczne Towarzystwo Oświatowe;
- 4) Stowarzyszenie Szkół Artystycznych PRO ARTE;
- 5) Konferencję Rektorów Uczelni Artystycznych;
- 6) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski;
- 7) Polską Radę Ekumeniczną;

- Projekt rozporządzenia zostanie także przekazany do Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Projekt rozporządzenia, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) oraz z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, późn. zm.) zostanie udostępniony na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny”. Projekt rozporządzenia, zgodnie z § 32 ust. 2 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, zostanie skierowany do koordynatora Oceny Skutków Regulacji w celu dokonania oceny. Wyniki oceny zostaną przedstawione po jej dokonaniu.

Wyniki konsultacji publicznych i opiniowania zostaną omówione po ich zakończeniu w raporcie z konsultacji publicznych i opiniowania.

[illegible]

Źródła finansowania	Nie dotyczy.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Rozporządzenie nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, w tym budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
	duże przedsiębiorstwa	Nie wywiera wpływu.						

W ujęciu niepieniężnym	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Nie wywiera wpływu.
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Nie wywiera wpływu.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców, oraz na obywateli i gospodarstwa domowe, a także na sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.	
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu		
☒ nie dotyczy		
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).		☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:		☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.		☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
Komentarz: brak.		
9. Wpływ na rynek pracy		
Projektowane zmiany nie będą oddziaływać na rynek pracy.		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Brak wpływu.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Planuje się wejście w życie rozporządzenia z dniem 1 września 2026 r.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Nie przewiduje się przeprowadzenia ewaluacji.		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		
Brak.		

ROZPORZĄDZENIE

RADY MINISTRÓW

z dnia

w sprawie maksymalnych kwot dotacji celowej udzielanej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe

Na podstawie art. 55 ust. 10 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 439 i ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Maksymalna kwota dotacji celowej obliczanej i przyznawanej na wyposażenie publicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w:

- 1) podręczniki do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, podręczniki do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego lub materiały edukacyjne wynosi 119 zł na ucznia – w przypadku klas I–III;
- 2) materiały ćwiczeniowe wynosi 66 zł na ucznia – w przypadku klas I–III;
- 3) podręczniki lub materiały edukacyjne wynosi:
 - a) 222 zł na ucznia – w przypadku klasy IV,
 - b) 286 zł na ucznia – w przypadku klas V i VI,
 - c) 396 zł na ucznia – w przypadku klas VII i VIII;
- 4) materiały ćwiczeniowe wynosi 33 zł na ucznia – w przypadku klas IV–VIII.

§ 2. W przypadku gdy w roku szkolnym 2025/2026 szkoła podstawowa i szkoła artystyczna realizująca kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej zapewniła uczniom podręczniki, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe, które zostały zakupione w 2025 r. oraz od dnia 1 stycznia 2026 r. do dnia 20 maja 2026 r. zgodnie z art. 57 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, których koszt podlega refundacji ze środków dotacji celowej na 2026 r., wysokość maksymalnej kwoty na:

- 1) podręczniki do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, podręczniki do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego lub materiały edukacyjne wynosi 99 zł na ucznia – w przypadku klas I–III;
- 2) materiały ćwiczeniowe wynosi 55 zł na ucznia – w przypadku klas I–III;

- 3) podręczniki lub materiały edukacyjne wynosi:
 - a) 185 zł na ucznia – w przypadku klasy IV,
 - b) 238 zł na ucznia – w przypadku klas V i VI,
 - c) 330 zł na ucznia – w przypadku klas VII i VIII;
- 4) materiały ćwiczeniowe wynosi 27,50 zł na ucznia – w przypadku klas IV–VIII.

§ 3. Traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 maja 2023 r. w sprawie maksymalnych kwot dotacji celowej udzielanej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe (Dz. U. poz. 910).

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2026 r.

PREZES RADY MINISTRÓW

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie maksymalnych kwot dotacji celowej udzielanej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe jest wykonaniem upoważnienia ustawowego zawartego w art. 55 ust. 10 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 439 i ...), zwanej dalej „ustawą”.

Zgodnie z art. 55 ust. 7 ustawy maksymalne kwoty dotacji celowej, o których mowa w art. 55 ust. 5 ustawy mogą podlegać weryfikacji. Rada Ministrów na podstawie art. 55 ust. 8 i 10 ustawy, może określić, w drodze rozporządzenia (do końca sierpnia roku, w którym jest dokonywana weryfikacja) maksymalne kwoty dotacji celowej, o których mowa w art. 55 ust. 5 ustawy, które będą obowiązywały od roku budżetowego następującego po roku, w którym dokonana została weryfikacja. Jednakże zgodnie z art. 54 projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220), w przypadku dokonania w 2025 r. weryfikacji, o której mowa w art. 55 ust. 7 ustawy, Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, maksymalne kwoty dotacji celowej, o których mowa w art. 55 ust. 5 tej ustawy, w terminie do dnia 30 stycznia 2026 r., które będą obowiązywały od dnia 1 kwietnia 2026 r.

Dotychczas dwukrotnie podnoszono maksymalne kwoty dotacji podręcznikowej na ucznia, o których mowa w art. 55 ust. 5 ustawy, tj. w:

- 1) 2021 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 2020 r. w sprawie maksymalnych kwot dotacji celowej udzielanej na wyposażenie szkół w podręczniki i materiały edukacyjne (Dz. U. poz. 1137) – wzrost kwoty dotacji celowej o 20 %;
- 2) 2023 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 maja 2023 r. w sprawie maksymalnych kwot dotacji celowej udzielanej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe (Dz. U. poz. 910) – wzrost kwoty dotacji celowej o 10 %.

Analiza wzrostu:

- 1) wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w latach 2015–2025 wykazała, że wskaźnik ten wyniósł 61,5 % (wskaźnik skumulowany);
- 2) wskaźnika inflacji dla produkcji papieru i wyrobów z papieru w latach 2015–2023 wykazała, że wskaźnik wyniósł 34,0 %, a dla czasopism, gazet, książek oraz artykułów piśmiennych, kreślarskich, malarskich – 37 %.

Uwzględniając skumulowany wzrost wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (61,5 %) i dotychczasowe podwyżki maksymalnych kwot dotacji celowej na ucznia (o 20 % i 10 %), minister właściwy do spraw oświaty i wychowania dokonał weryfikacji maksymalnych kwot dotacji celowej zgodnie z art. 55 ust. 7 ustawy. W wyniku dokonanej weryfikacji zasadne jest podwyższenie o 20 % maksymalnych kwot dotacji celowej w stosunku do kwot obecnie obowiązujących. Dodatkowo w projekcie rozporządzenia zaproponowano, aby podwyższone maksymalne kwoty dotacji na podręczniki i materiały edukacyjne były zaokrąglone w górę.

Projektowane rozporządzenie przewiduje zwiększenie maksymalnych kwot dotacji celowej na wyposażenie szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w:

- 1) podręczniki do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, podręczniki do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego lub materiały edukacyjne, która w przypadku klas I–III będzie wynosić 119 zł na ucznia;
- 2) materiały ćwiczeniowe, która w przypadku klas I–III będzie wynosić 66 zł na ucznia;
- 3) podręczniki lub materiały edukacyjne, która w przypadku:
 - a) klasy IV będzie wynosić 222 zł na ucznia,
 - b) klas V i VI będzie wynosić 286 zł na ucznia,
 - c) klas VII i VIII będzie wynosić 396 zł na ucznia;
- 4) materiały ćwiczeniowe, która w przypadku klas IV–VIII będzie wynosić 33 zł na ucznia.

W projekcie rozporządzenia zaproponowano zaokrąglenie w górę kwot dotacji celowej na podręczniki i materiały edukacyjne w przypadku klas I–III oraz V–VI.

Ponadto w projekcie rozporządzenia przewidziano utrzymanie dotychczasowych wysokości maksymalnych kwot dotacji celowej w przypadku, gdy w roku szkolnym 2025/2026 szkoła podstawowa i szkoła artystyczna realizująca kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej zapewniła uczniom podręczniki, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe, które zostały zakupione w 2025 r. oraz od dnia 1 stycznia 2026 r. do dnia 20 maja 2026 r. zgodnie z art. 57 ust. 5 i 6 ustawy, których koszt będzie podlegać refundacji ze środków dotacji celowej na 2026 r. w kwotach obowiązujących do dnia 1 kwietnia 2026 r. W związku z powyższym wysokość maksymalnych kwot dotacji celowej na:

- 1) podręczniki do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, podręczniki do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego lub materiały edukacyjne – wynosi 99 zł na ucznia w przypadku klas I–III;

- 2) materiały ćwiczeniowe – wynosi 55 zł na ucznia w przypadku klas I–III;
- 3) podręczniki lub materiały edukacyjne wynosi:
 - a) 185 zł na ucznia w przypadku klasy IV,
 - b) 238 zł na ucznia w przypadku klas V i VI,
 - c) 330 zł na ucznia w przypadku klas VII i VIII;
- 4) materiały ćwiczeniowe wynosi 27,50 zł na ucznia w przypadku klas IV–VIII.

Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 kwietnia 2026 r.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych wymagających notyfikacji w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie podlegał ocenie w zakresie oceny skutków regulacji w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408).

Projektowane rozporządzenie będzie miało wpływ na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.). Wzrost maksymalnych kwot dotacji celowej na podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe spowoduje wzrost przychodów przedsiębiorstw wydających podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe, jednak szacuje się, że najprawdopodobniej nie przełoży się to bezpośrednio na wzrost ich dochodów, gdyż obserwuje się obecnie wzrost kosztów usług i produktów niezbędnych do wytworzenia podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych.

Odnosząc się do § 12 pkt 1 w związku z § 132 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) należy stwierdzić, że projekt rozporządzenia uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.

Nazwa projektu Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie maksymalnych kwot dotacji celowej udzielanej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Edukacji Narodowej Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Katarzyna Lubnauer, Sekretarz Stanu Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Natalia Łęczycka, starszy specjalista – Departament Kształcenia Ogólnego, adres e-mail: natalia.leczycka@men.gov.pl, tel. 22 34 74 706	Data sporządzenia 9 października 2025 r. Źródło: Upoważnienie ustawowe – art. 55 ust. 10 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 439 i ...) Nr w wykazie prac ...

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Dotychczas dwukrotnie podnoszono maksymalne kwoty dotacji podręcznikowej na ucznia, o których mowa w art. 55 ust. 5 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, zwanej dalej „ustawą”, tj. w:

- 1) 2021 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 2020 r. w sprawie maksymalnych kwot dotacji celowej udzielanej na wyposażenie szkół w podręczniki i materiały edukacyjne (Dz. U. poz. 1137) – wzrost kwoty dotacji celowej o 20 %;
- 2) 2023 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 maja 2023 r. w sprawie maksymalnych kwot dotacji celowej udzielanej na wyposażenie szkół w podręczniki i materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe (Dz. U. poz. 910) – wzrost kwoty dotacji celowej o 10 %.

Analiza wzrostu:

- 1) wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w latach 2015–2025 wykazała, że wskaźnik ten wyniósł 61,5 % (wskaźnik skumulowany);
- 2) wskaźnika inflacji dla produkcji papieru i wyrobów z papieru w latach 2015–2023 wykazała, że wskaźnik wyniósł 34,0 %, a dla czasopism, gazet, książek oraz artykułów piśmiennych, kreślarskich, malarskich – 37 %.

Uwzględniając skumulowany wzrost wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (61,5 %) i dotychczasowe podwyżki maksymalnych kwot dotacji celowej na ucznia (o 20 % i 10 %), minister właściwy do spraw oświaty i wychowania dokonał weryfikacji maksymalnych kwot dotacji celowej zgodnie z art. 55 ust. 7 ustawy. W związku z powyższym zaproponowano podwyższenie o 20 % maksymalnych kwot dotacji celowej w stosunku do kwot obecnie obowiązujących. Dodatkowo w projekcie rozporządzenia zaproponowano, aby podwyższone maksymalne kwoty dotacji na podręczniki i materiały edukacyjne były zaokrąglone w górę.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Zgodnie z art. 55 ust. 7 ustawy maksymalne kwoty dotacji celowej, o których mowa w art. 55 ust. 5 ustawy mogą podlegać weryfikacji. Rada Ministrów na podstawie art. 55 ust. 8 i 10 ustawy, może określić, w drodze rozporządzenia (do końca sierpnia roku, w którym jest dokonywana weryfikacja) maksymalne kwoty dotacji celowej, o których mowa w art. 55 ust. 5 ustawy, które będą obowiązywały od roku budżetowego następującego po roku, w którym dokonana została weryfikacja. Jednakże zgodnie z art. 54 projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220), w przypadku dokonania w 2025 r. weryfikacji, o której mowa w art. 55 ust. 7 ustawy, Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, maksymalne kwoty dotacji celowej, o których mowa w art. 55 ust. 5 ustawy, w terminie do dnia 30 stycznia 2026 r., które będą obowiązywały od dnia 1 kwietnia 2026 r.

Projektowane rozporządzenie przewiduje zwiększenie maksymalnych kwot dotacji celowej na wyposażenie publicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w:

- 1) podręczniki do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, podręczniki do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego lub materiały edukacyjne, która w przypadku klas I–III będzie wynosić 119 zł na ucznia;
- 2) materiały ćwiczeniowe, która w przypadku klas I–III będzie wynosić 66 zł na ucznia;
- 3) podręczniki lub materiały edukacyjne, która w przypadku:
 - a) klasy IV będzie wynosić 222 zł na ucznia,
 - b) klas V i VI będzie wynosić 286 zł na ucznia,
 - c) klas VII i VIII będzie wynosić 396 zł na ucznia;
- 4) materiały ćwiczeniowe, która w przypadku klas IV–VIII będzie wynosić 33 zł na ucznia.

Ponadto w projekcie rozporządzenia przewidziano utrzymanie dotychczasowych wysokości maksymalnych kwot dotacji celowej w przypadku, gdy na rok szkolny 2025/2026 szkoła podstawowa i szkoła artystyczna realizująca kształcenie ogólne

w zakresie szkoły podstawowej zapewniła uczniom podręczniki, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe, które zostały zakupione w 2025 r. oraz od dnia 1 stycznia 2026 r. do dnia 20 maja 2026 r. zgodnie z art. 57 ust. 5 i 6 ustawy, których koszt będzie podlegać refundacji ze środków dotacji celowej na 2026 r. w kwotach obowiązujących do dnia 1 kwietnia 2026 r. W związku z powyższym wysokość maksymalnych kwot dotacji celowej na:

- 1) podręczniki do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, podręczniki do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego lub materiały edukacyjne będzie wynosić 99 zł na ucznia – w przypadku klas I–III;
- 2) materiały ćwiczeniowe będzie wynosić 55 zł na ucznia – w przypadku klas I–III;
- 3) podręczniki lub materiały edukacyjne będzie wynosić:
 - a) 185 zł na ucznia – w przypadku klasy IV,
 - b) 238 zł na ucznia – w przypadku klas V i VI,
 - c) 330 zł na ucznia – w przypadku klas VII i VIII;
- 4) materiały ćwiczeniowe będzie wynosić 27,50 zł na ucznia – w przypadku klas IV–VIII.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W większości krajów UE uczniowie szkół podstawowych mają zapewniony bezpłatny dostęp do podręczników. Sposób finansowania darmowych podręczników w krajach członkowskich OECD/UE jest zróżnicowany. W Niemczech część kosztów jest finansowana przez wspólnotę związaną z miejscem zamieszkania ucznia. W Słowacji zakup materiałów dydaktycznych jest w pełni finansowany z budżetu państwa, jedyne co szkoła musi zrobić, to zamówić odpowiednią liczbę danych typów podręczników, wypełniając formularz na wskazanej stronie internetowej. Nabyte tą drogą pomoce dydaktyczne stanowią własność danej placówki edukacyjnej i są jedynie wypożyczane uczniom na czas roku szkolnego. We Włoszech podręczniki dla uczniów szkół podstawowych są darmowe – finansowane przez władze lokalne. Natomiast materiały dydaktyczne dla uczniów na dalszych etapach kształcenia są nabywane we własnym zakresie. Dlatego też włoskie ministerstwo edukacji co roku ustala zakres cen podręczników, narzucając jednocześnie nieprzekraczalny limit wydatków na pełen zestaw książek. W Anglii, Walii, Irlandii Północnej podręczniki dla szkół publicznych, które są finansowane z budżetu państwa, pozostają własnością szkoły i są oddawane do użytku uczniom jedynie na czas roku szkolnego. W Czechach koszty nabycia podręczników zazwyczaj są pokrywane z budżetu państwa. Dzieci uczęszczające do klasy przygotowawczej oraz klasy I szkoły podstawowej dostają książki na własność, natomiast uczniowie starszych roczników są obowiązani oddać wypożyczone materiały najpóźniej do końca roku szkolnego.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
minister właściwy do spraw oświaty i wychowania	1	–	możliwość dokonania podziału środków budżetu państwa na województwa, z uwzględnieniem zwiększonych kwot dotacji celowej
minister właściwy do spraw finansów publicznych	1	–	możliwość zwiększenia wydatków w części budżetu państwa, której dysponentem jest wojewoda, z uwzględnieniem zwiększonych kwot dotacji celowej
minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego	1	–	możliwość zapewnienia podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych, z uwzględnieniem zwiększonych kwot dotacji celowej, uczniom szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, prowadzonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne
wojewodowie	16	–	możliwość udzielania dotacji celowej, z uwzględnieniem zwiększonych kwot dotacji celowej, jednostkom samorządu terytorialnego na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe
jednostki samorządu terytorialnego	2809 ¹⁾	dane Głównego Urzędu Statystycznego według stanu na dzień 1 października 2025 r.	możliwość zapewnienia podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych, z uwzględnieniem zwiększonych kwot dotacji celowej, uczniom szkół podstawowych i szkół artystycznych

¹⁾ W liczbie 2809 znajdują się: 16 województw, 314 powiatów i 2479 gmin.

			realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego
dyrektorzy szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, prowadzonych przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne	2253	dane systemu informacji oświatowej według stanu na dzień 30 września 2025 r.	możliwość zapewnienia podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych, z uwzględnieniem zwiększonych kwot dotacji celowej, uczniom szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, prowadzonych przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne
wydawcy podręczników szkolnych	39	dane własne Ministerstwa Edukacji Narodowej	wzrost przychodów wydawców

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt rozporządzenia zostanie skierowany do zaopiniowania przez reprezentatywne organizacje związkowe w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 440), reprezentatywne organizacje pracodawców w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 2025 r. poz. 423) i partnerów społecznych, tj. przez:

- 1) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”;
- 2) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 3) Forum Związków Zawodowych;
- 4) Chrześcijański Związek Zawodowy „Solidarność” im. Ks. Jerzego Popiełuszki;
- 5) Komisję Krajową Federacji Regionów i Komisji Zakładowych „Solidarność 80”;
- 6) Komisję Krajową NSZZ „Solidarność”;
- 7) Komisję Krajową NSZZ „Solidarność 80”;
- 8) Krajową Sekcję Nauki NSZZ „Solidarność”;
- 9) Sekcję Krajową Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”;
- 10) Sekcję Oświaty KNSZZ „Solidarność 80”;
- 11) Wolny Związek Zawodowy „Solidarność-Oświata”;
- 12) Wolny Związek Zawodowy „Sierpień 80” Komisję Krajową;
- 13) Związek Nauczycielstwa Polskiego;
- 14) Związek Zawodowy Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”;
- 15) Związek Zawodowy „Rada Poradnictwa”;
- 16) Business Centre Club;
- 17) Konfederację Lewiatan;
- 18) Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej;
- 19) Związek Rzemiosła Polskiego;
- 20) Federację Inicjatyw Oświatowych;
- 21) Fundację Instytut Nowoczesnej Edukacji;
- 22) Fundację Rozwoju Systemu Edukacji;
- 23) Fundację Rzecznik Praw Rodziców;
- 24) Instytut Spraw Publicznych;
- 25) Krajowe Forum Oświaty Niepublicznej;
- 26) Krajowe Porozumienie Rodziców i Rad Rodziców;
- 27) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty;
- 28) Polską Izbę Książki;
- 29) Polski Związek Logopedów;
- 30) Polski Związek Niewidomych Zarząd Główny;
- 31) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym;
- 32) Polskie Towarzystwo ADHD;
- 33) Polskie Towarzystwo Dysleksji;
- 34) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski;
- 35) Stowarzyszenie Rzecznik Praw Rodziców;
- 36) Towarzystwo Rozwijania Inicjatyw Oświatowych;
- 37) Unię Metropolii Polskich;
- 38) Unię Miasteczek Polskich;
- 39) Związek Gmin Wiejskich RP;
- 40) Związek Miast Polskich;
- 41) Związek Powiatów Polskich.

Projekt rozporządzenia został również przekazany do zaopiniowania przez:

- 1) Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego;
- 2) Komisję Wspólną Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych;
- 3) Rzecznika Praw Dziecka;
- 4) Rzecznika Praw Obywatelskich;

Projekt rozporządzenia wraz z uzasadnieniem i oceną skutków regulacji zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677), oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Podsumowanie konsultacji publicznych i opiniowania zostanie opisane w raporcie z konsultacji publicznych i opiniowania.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródła finansowania	Zadania związane z zapewnieniem bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych zostaną sfinansowane w ramach środków zaplanowanych w budżecie państwa w rezerwie celowej poz. 26.

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

Omówienie skutków rozwiązań zaproponowanych w projekcie rozporządzenia:

W projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220) przewidziano zmianę polegającą na określeniu limitów dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe w 2026 r. i 2027 r. oraz określeniu nowych ww. limitów na kolejne 8 lat (2028–2035). W ww. projekcie ustawy określono skutki finansowe związane ze zmianą limitów i podwyższeniem stawek dotacji celowej.

W związku z powyższym możliwe jest określenie nowych, podwyższonych o 20 %, maksymalnych kwot dotacji celowej. Szacowane wydatki na dotację celową na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe w kolejnych latach, uwzględniające podwyższone maksymalne kwoty dotacji celowej, będą mieścić się w projektowanych limitach.

Kwoty dotacji celowej na podręczniki i materiały edukacyjne:

Klasa	Obecnie obowiązująca	Zwiększona o 20 %
I–III	99 zł	119 zł
IV	185 zł	222 zł
V–VI	238 zł	286 zł
VII–VIII	330 zł	396 zł

Kwoty dotacji celowej na materiały ćwiczeniowe:

Klasa	Obecnie obowiązująca	Zwiększona o 20 %
I–III	55 zł	66 zł
IV–VIII	27,50 zł	33 zł

Spodziewany poziom wydatków z budżetu państwa na dotację celową po uwzględnieniu 20 % wzrostu maksymalnych stawek dotacji celowej oraz limitów wydatków budżetu państwa zaprojektowanych na lata 2026–2035:

Rok	Dotacja celowa na podręczniki i materiały edukacyjne	Dotacja celowa na materiały ćwiczeniowe	Dotacja celowa na dodatkowe zestawy zgodnie z liczbą oddziałów klas	Dotacja celowa z tytułu wzrostu liczby uczniów	Refundacja	Środki na zakup podręczników, materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych, w tym na ich magazynowanie i dystrybucję do szkół i szkół polskich, o których mowa w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. c ustawy – Prawo oświatowe	Razem dotacja celowa	Proponowany limit w projekcie ustawy (w mln zł)
2026	352 088 419	98 563 128	22 653 746	44 247 800	1 081 729	2 640 000	521 274 822	593
2027	381 549 502	96 175 862	25 111 981	44 605 207	1 150 245	2 640 000	551 232 797	625
2028	212 960 809	106 967 979	14 279 020	77 279 930	880 570	2 640 000	415 008 308	469
2029	350 127 159	94 699 634	23 142 665	47 516 306	1 092 816	2 640 000	519 218 580	587
2030	379 956 427	88 670 099	25 857 648	46 070 375	1 153 103	3 100 000	544 807 652	617
2031	198 993 709	97 446 681	13 891 820	89 977 143	853 785	3 100 000	395 263 138	448
2032	325 956 630	83 636 904	22 347 283	46 748 777	1 031 961	3 100 000	482 821 555	548
2033	352 356 784	79 429 362	24 984 989	43 965 416	1 086 510	3 100 000	504 923 061	573
2034	172 810 432	89 870 534	12 426 386	80 291 493	787 916	3 100 000	359 286 761	408
2035	289 170 564	77 658 176	20 319 784	45 133 018	943 890	3 100 000	436 325 432	497

Poniższa tabela przedstawia zmiany w wydatkach budżetowych związanych z projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD220), tj. różnicę pomiędzy wielkością wydatków obliczonych z uwzględnieniem podwyższenia maksymalnych kwot dotacji celowej o 20 % a wielkością wydatków obliczonych według obecnie obowiązujących maksymalnych kwot dotacji celowej (mln zł):

Rok	Kwota różnicy w zakresie dotacji celowej	Proponowany limit w ustawie
2026	98,65	593
2027	104,56	625
2028	78,69	469
2029	97,69	587
2030	103,64	617
2031	75,24	448
2032	91,78	548
2033	96,12	573
2034	68,64	408
2035	83,28	497

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki

Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2025 r.)	duże przedsiębiorstwa	97,67	103,51	77,90	96,72	177,09	336,42	889,31
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
	osoby starsze oraz osoby niepełnosprawne	0	0	0	0	0	0	0
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Nie wywiera wpływu.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Nie wywiera wpływu.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Umożliwi zapewnienie bezpłatnego dostępu uczniów szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej do podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego.						
	osoby starsze oraz osoby niepełnosprawne	Umożliwi zapewnienie bezpłatnego dostępu niepełnosprawnym uczniom szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej do podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego. Nie wywiera wpływu na osoby starsze.						
Niemierzalne	-	-						
	-	-						
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń		Podniesienie wysokości kwot dotacji celowej pozwoli na zakup lepszej jakości podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych przez szkoły podstawowe oraz szkoły artystyczne realizujące kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej oraz poszerzy możliwości wyboru podręczników z oferty wydawniczej. Wzrost maksymalnych kwot dotacji celowej na podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe spowoduje wzrost przychodów przedsiębiorstw wydających podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe, jednak szacuje się, że najprawdopodobniej nie przełoży się to bezpośrednio na wzrost ich dochodów, gdyż obserwuje się obecnie wzrost kosztów usług i produktów niezbędnych do wytworzenia podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych. W związku z powyższym trudne jest oszacowanie wpływu projektu rozporządzenia na ww. przedsiębiorstwa. Powyżej przedstawiono wielkość spodziewanego wzrostu przychodów ww. przedsiębiorstw, który obliczono odejmując od kwoty stanowiącej wzrost wydatków budżetowych w związku z podwyższeniem maksymalnych kwot dotacji celowej kwotę stanowiącą wzrost kosztu obsługi zadania, o którym mowa w art. 55 ust. 1 i 2 ustawy, stanowiący 1 % przekazanej kwoty dotacji celowej. Wskazany 1 % przekazanej kwoty dotacji celowej jest wydatkowany przez jednostki samorządu terytorialnego.						

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☒ nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).

☐ tak
☐ nie
☐ nie dotyczy

☐ zmniejszenie liczby dokumentów
☐ zmniejszenie liczby procedur
☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy
☐ inne:

☐ zwiększenie liczby dokumentów
☐ zwiększenie liczby procedur
☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy
☐ inne:

Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.

☐ tak
☐ nie
☐ nie dotyczy

Komentarz:

9. Wpływ na rynek pracy

Wejście w życie projektowanej regulacji nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu		
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 kwietnia 2026 r.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Corocznie dokonuje się pomiaru procentowego wykonania zadania pn.: „Odsetek szkół, w których uczniom został zapewniony dostęp do bezpłatnych podręczników lub materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego”. Wzrost kwot dotacji celowej na podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe umożliwi w kolejnych latach realizację zadania związanego z wyposażeniem szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe.		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		
Brak.		